

رب يسر ولا تعسر وبنم بالحير

بسم الله الرحمن الرحيم
وباشاننش كلیم
مضمون حدیث بونی عمیم
بونیکل بتامش رقیم
جمیع نقایص دن سلیم
والله بكل شیء علیم

علم تواریخ و اخبار و فن مناقب و آثار خلاصه معارف و اثال اولمخل
و فن جلیل و سند اصیل افاضل و اکابر لر نزدنده در یتیمه عدیل.

«بیت»

إذا ما طالع التاريخ مرء رأی الدنيا باصناف الانام
با بصر خفی معنوی
تكون بالفؤاد بلا كلام

مفهومیل فن مزبور مرکبات عالم و اجناس بنی آدم ملوک عادل
وامراء جابر لر نك انفعال و اطوارنه مطلع ایتدك دن ماعدا كچمش لری فكر
و ملاحظه ایدوب دنیا نك فناسنی و حرکات جمیع نك نعمت و ثناسنی و اخلاق
تمیبه نك رذالت و دناسنی تذکر و تظن امثالی فوائد و فیره سی و منافع
کثیره سی اولدغیچون جهل به عزیز و عسلدن لذیذ بر موعظه بلدیغ
و ناصح نفع سرور یغنده بی آزار رفیق و جمیع دمده یار شفیق
یدرکی اهل بصیرته آی دن آیدیندر بویله عظیم الشان اولن
علمه شروع بو فقیر بی بضاعه و حقیر عدیم الاستطاعه نك وظیفه سی دکل
یسکن زمانه نك بعضی وقایعنی یازمق مناسبتیل سابق لر نك احوالی
الضرورة تحریر تیلندی.

زیرا علم تاریخ دیدکمز: «علم یبعث فیه عن حوادث الدنيا»
و موضوعی، نقل اخبار ملل ماضیه و بیان احوال امم حاضره دن عبارت
ولوب بونکچون افراد تواریخ نك مسی سی موضوعنه مطابق اولمق
بو ایکی حاله موقوفدر دییشلر.

امام قریب انعلی خالیدی
تواریخ نهمسه شرقی
قاران
۱۹۱۰

انجمن معارف کلامده علم نعوى نوز منزل سنده توتدقلىرى
 كىنى، مرامده علم تاريخى اشك روغنى مشابه سنده يورت مشلردور. كم كه
 علم تاريخى دركار ديميه اول بر بريضة بگرر كه ياغدن عندر قىلب
 بيميه علوم مزبورنك علوشائنده و نوزومى عقنده كلام قديم بزره دليل
 باشقى دوركه حضرت واجب الوجوه اولگى امت لرنك احوال و افعالى
 بيان ايله بنده لرينه تعليم و انلرى تمثيل كلتوروب صوگره غى لره
 تشبيه ويرمشدر «حال السلف عبرة لخلق» بوندن اوتزى دىلمشدر.
 و كتب فقهده علم آثار و اخبارى فرض كفايه دن عد قىلمشدر.
 ودغى انسان مجرد كندى اوچون جهانده كلميوب نفسنى اصلاحدن
 صوگره منافع اغيار ايله مأمور اولوب بو قوله «خير الناس من ينفق
 الناس» معنائى منيفى شاهد دور ايله اولسه انسان الدن كلنجه
 ايامنده ايش باشلق و آرقاسنده بر اثر نيك تاشلىق اولاد آدمك حيوان
 مطلقدن امتيازى و بو امتياز دغى ياغوز تاريخ يازمقغه منحصر اولميوب
 اشخاصك تفاوتنه كوره انواع انتفاع و حسنه يى شامل دور.

شويلاه كه اهل علم قلم اهل سپه سيف اهل حكمت افكار اهل ثروت
 مال و بالجهله هر اصنافى عديده فائده بالمال ايله انامه خدمت ايتيه
 مجبور و جنس بشر بو فولك مدلوليله مدبوندر. فلهدا بو مترجم كهينه
 اهل قلمك قدمنده اولوق آرزوسيله عصر مزك يعنى مك ايكي يوز
 ايله اوچ يوز بيننده اولن تركستان شريفده واقع بعضى حوادثى
 يازمقغه ميل و محبت ايدوب اول جهان دن كاشغرده جهانكبر خواجه غلبهسى
 و آنك عقيبنده اولن خواجه لرنك حربهسى اخبرى يعقوب خان مرحومناك
 آمد اقبال و رفتنى و زوال و انصاف دولتى كى كارلرى تسويده
 مباشرة ايلديم و بو واقعه لرده فرغانه خانلرى نك بعضاً مدغلى اولوق
 حسييله ابتداء آنلرى على وجه الاجمال اعلام قىلمق الزم بلندى زيرا
 ناشدن سويلنيان سوزنك آخبرنده معنا منتج اولمز فقط برينه مقصور
 ايله اوقيان مفهومى بلمز. بعده فضايق و فضايق خانلرى ثم منقول
 و قىباق حاللرى و طافىلا دغى بر نهچ طائفه نك اخبارلرى درج و تسطير.

اولنور انگرجه اهل اسلام اللرنده وسائر رجال ملل بين لرنديه عهده
 و خصوصى تواريخ كتابلر وار اما بزم بو طرفنك اسلاف و اخلاقى ميبين
 بيان ايندن بو سيافته بر مجموعه نجييه كورلمش اولمده غندن «الفضل
 للمتقدم» مفادنجه بوگا تعقيبات هر نه قدر مفصل تاريخ و تواريخ يازيلور
 ايسهده شرق احوالندن بعث ايدنلره بو مجموعه م بر اساس اولوب
 لعل اهل انصاف بنم بو يولده ايدن سعيى ضايع ايتمز محنتم بوشه
 كتمز و بوندن غير اخذ ايدن اهل قلم نامى يمان بتمز اميدنده يم.
 فرغانه خانلرى نك اولى توفز يوز اون توفز هجر يهده آلتون
 بيشوكدين باشلنوب آلتون بيشوك ايله شهرخ خان آراسنده ايكي
 يوزدن آرتوغراق بللر مرور و اون آتا عبور ايدوب مك بر يوز
 يكرمى سنه سى شهرخ خان چلوسنن بوياق مفصل تاريخ يازيله كلمش،
 نختگاهلرى شهر خوفند اولوب مزبور نسلدن يكرمى سيكز ذوات
 حكومت قىلب شهرخ خاندين بوفاروسى «بى» اسمنده و آنندن
 قىوسى خان اسمنده اولمشلر، آخبرى خدايار خان و آنك عقيبنده
 دغى بر ايكي ذات بى ثبات خان اسمنى كوتاريب ۱۲۹۲ سنهسى خوفند
 شهرى روسيه اليه اونديكى ايله مزبور ايكي شخصك برى معزول
 و بوى برفاچ آيدىن صوگره مقتول اولوب حاصل ۱۲۹۳ سنهسى بو ولايتدن
 خان اسمى بالكله مسلوب و معدوم اولوب كتمشدر مدت حكومت لرى
 اوچ يوز يتمش دورت يله دك يتمشدر.

بيان خان فرغانه

وقتا كه اهالى فرغانه آراسنده مذبذليك اودى توشوب دوى
 مشاهنه قىلندقه بونى سوندرمه نك علاجى بر عدالتليك ذاتنك امرينه
 انقياد و فرماننه اطاعتدن غيرى چاره اولمادىقنى آكلاب او اطرافنك
 برفاچ طائفه اتفائله ايجلرندن برينى خان كوتارمك مصلحت قىلب
 لكن هر طائفه خانلق اولرلرندىن اولوق آرزوسيله سوزلرينك قرارى
 اولميوب آخر كار قىل و قالدن صوگره خارچدن بر خانزاده يى

دعوت و تکلیف ایدوب آکا انقیاده فائل اولسه اردنه ترکستان خانلاردن می
یاکه بغارا وغیری غانزاده لار دنی کلنورمک بیهکه اختلاف ایدوب
تاریشهرق توردفلی حیدر ده شیانی خانلاردن عبدالله الاصم ایله
سمرقند و اندیجان خانی میرزا محمد بابر بن عمر شیخناک واقعهسی
اولوب مزبور بابر خان قاجوب حالا خوفند شهری بنا بولمش
موضعین کچمش بو ائشاده بر هوشیار آدم که اوز بیک اروغندن
تورغاوه به منسوب طائفه ناک رئیس مئابه سنده ایدی اوغول و ایمانلری
ایله مشاوره قیلب دیمشکه ولایتیز خلقی خان قیلقمده اتقاق اولسه لرده
کمینی خان کوتارمکده اتقادلری اولمیوب هر بطون اوز دیدکلرینی
آرزو ایدر لر جائز که بو نفاقنک اخیرى نزاعه مفضی و محاربه به منجر
اوله یا که بر نفاقولای حکومتک ایینه کر مکه مضطر اوله بس مسلمانلری
فتنه و فلاکندن قورتارمق اوجون بر تدبیر و تدارک کرک دیوب
اوغوللری اول تدبیر نه دور نه طریقه اولور دیدکده حالا فلان
موضعین بابر خان کچمش آنک اوتدیکی یوله بر غلام غیبی یعنی
باش بی فهم صبی بی غانزاده صفت پادشاه صنعت ایدوب آلوب واریب
بر جایه قویوب بعده تابوب آلمش بولوب بابر خان ناک اوغلی اسمنه
دعی و تربیه قیلب خان کوتاریب خلقنک نزاعنی بویهانه ایله باصق
کرک دیور. بوسوز بارچه به معقول توشوب مجلس مشاوره ده اولانلردن
غیری هیچ احده بوسری فاش قیلمز شرطیله مزبور رئیسک
نیبره سنندین بر طفل رضیعی کمال تجمل و تزین ایله لباس زرینه
دوروب و اشیای نازینه چوروب سر بریاستوق اوستنه یاتقوروب
اوراب آلتون بیشوک اچینه قویوب بولاب بابر خانک یوردیکی یوله
تاشلب بر نیچه کونلر صحرا ده طاقلب صوگره تابوب آلمش. تابدیقی
وقته بو طفلدین نچه کراماتلر کوردیکی سولیبوب شویله که یانندین
کیوک قاجدی ایمزوب یورر ایکان اوستونندین قوش اوچدی
سایه لب تورر ایکان دیوب و بوکا علاوه نچه علاملری ضم والحاق
ایدب خلق ایسه ظاهر اوصافندین آنک اصل زاده ایدکنی اذعان

وقوش و کیوک تربیه قیلدغندین البته بی چیز دگل دیوب مبارک
قدم اولماغنی فال و اتقان و بو کیفیتده تابلوب اولادخان اولدیغی
آدملرنک کوکلنده برلشسون اوجون همیلک آدنی آلتون بیشوک ایله
اعلان و جملهسی آنک تربیه سنده بذل مقدرت ایدب آکا اعوان
اولمشلر. مشار الیه مصلحت تاپمش آدمنک یعنی طفلنک باباسی ناک
آدی دخی بابر اولمقله ایکی بابر ناک هر قانفسنه نسبت و برلسه دخی
بابرنک اوغلی دیمک یالغان اولمیوب لکن «السر اذاتجوز عن اثنین
فقد شاع» منطوقنچه بو حیلله بی بعض اجنبی لر بلوب نسبنده اختلاف
قیلب آلتون بیشوک وایهغه یتدکده دخی تورغاوه دن غیری طائفه
بوکا بویون و بر میوب اولگی کبی هر فصیله ناک اوز آرا بی لری
بوله کلسه ده بی لرنک اچنده بو ناک شهرتی فائق و سوزی نفوذلی اولمش.
آلتون بیشوکنک آلتی اولادی بو ترتیب ده اوتوب نوبت یدنچی
حفیدی بانى خوفند اولن شهسبت «بی» یه کلدکده بو ذات استقلاللی
طالب اولوب خان اسمنی آلماقده خیلی حرکت قیلدیمسه ده خانلق
میسر اولمیوب اما «بی» اسمنی زیاده سیله مروج لندرمش، بعده بو ناک
دورتنچی حفیدی شهرخ خان گه آلتون بیشوکدین اون برنچی بوغوم
اولور طوائفنک بی لرینی برهم بروب خلقه کوب سیاستلر قیلب
نسبونی اثبات ایدب بابر خانه چقاریب خوفند شهرینی پای تخت
ایدنوب بو عالی همتنک تدبیر و غیرتی ایله خان عنوانی آله کرمش در،
شهرخ خاندین مقدم اها لیسى نسبنده اختلافی ایتسه لرده بوندین
صوگره نزاعه محل و مجادله به مجال قالمیوب تحقیق خان بابر ناک اوغلی
اولادی اولمشلر، ایسدی آلتون بیشوکدین بو فاروسنی حضرت
آدمه دک بر سلسله قیلب یازیب آندین قیوسنی بعض خانلرنک
واقعه موافقه لری ایله بیله بیان ایدرز انشاء الله تعالی.

ذکر اجداد آلتون بیشوک

آلتون بیشوک ابن میرزا بابر خان ابن میرزا عمر شیخ ابن میرزا
سلطان ابن ابوسعید خان ابن میرزا میرانشاه ابن امیر تیمور کورا کان

ابن امیر تورغای ابن امیر بزرگ ابن امیر ایلتکیر ابن امیر انجیل ابن
 قره چارنویان ابن امیر سوغوچین ابن بروقی خان ابن ایرومچی زلاس
 خان ابن فاجولی بهادر ابن برتان خان، (تیموریه ایله چنغزیه اوشبو
 برتان خاندانده قوشلور) باین طریقه که چنغزخان ابن یزدی بهادر
 ابن برتان خان اولور ابن قابل خان ابن تومنخان. اما روضه انصافده
 چنغزخان ایله امیر تیمور شعبه سی اوشبو تومنخانندن آیریلوب مقدم
 مؤخر و عددده دخی فرقلری واردور. تومنخان ابن بای سوققار ابن
 بایدو خان ابن دوتمین خان ابن یوزنجیر خان ابن آنقو «آلانقو» جنت
 دیون دیون بایان سلطان ابن چوبنه خان ابن مکی خان ابن آی خان
 ابن کون خان ابن تیمورتاش خان ابن قبان خان ابن ایل خان ابن یولدوز
 خان ابن مغول خان و تاتار خان و هما ابنان آنچه خان ابن الیاس خان
 و اوغوز خان هندان و لیدان قره مان. نسبلی سلطان روم رفعت لزوم
 ایله اوشبو قره خاندانده جمع اولور لر لکن سلاطین روم خلدالله ملکه
 الی آخر القرون حضرتلرینک جد اعلالاری غازی عثمان خاننک معاصری
 آلتون بیشوکه اجداننده قره مار نویان اولمغله بونک ایله قره خان
 بیئنده یکریمی بش آنا و عثمان خانندن قره خانه قدر فرق بش آنا
 کورنمکیله تورغولر ننده توفیق تابلز کبی تباین وارلیغی بو جانب
 نسابلر مزه بلنمیب و قلمه آلتوب فالان بابالره محمولدر چونکه آلتون
 بیشوکلرین حضرت آدمه دک آنچه ایلی اجداد تعدادی بو قوله دلیل
 اولور. دیهک که اگر بلنمیب فالان بابا بولسه عددده بونان زیاده
 اولمق لازم کلوردی. قره خان ابن ترک خان ابن یاقث ابن نوح علیه
 السلام ابن لک ابن متوشلج ابن ادريس عليه السلام ابن برد ابن
 مهلائیل ابن نینان ابن انوش ابن شیث علیه السلام ابن آدم
 صلوات الله علی نبینا وعلیه السلام نسابلر بویله خبر ویرمیشلر مؤرخون
 آنی تحریر قیلیمیشلر. والله اعلم بعدنهم و مدنتهم.

ذکر اولاد آلتون بیشوکه

آلتون بیشوکه اوغلی سلطان ایلیک اوغلی سلطان غدا یار اوغلی
 محمد امین خان اوغلی ابوالقاسم اوغلی اصیل زاده اوغلی شههست بی
 اوغلی شهرخی اوغلی رستم بی اوغلی حاجی بی اوغلی عشوری اوغلی
 شهرخ خان دورکه شهر غوننده ابتداسریر سلطنته جالس خانلق اسمنی
 جالب مخالف بی لری سالب ونسبنی ثابت ایدن بو ذاتدر «کما بیناه آنفا».

لطیفه: و شبو خاننک جلوسینه تبریک اوچون اطرافنک برندن ایلچی
 کلدکنده غان ایله مجلسده آش یهشلر خاننک سقالنه کرونج توشوب
 وزیرلرندن بری، «در پیشه عنبرین شکار نیست هر پنج پیاده رارهاکن»
 رمزی ایله خانی آگاه ایتدکن غان سقالنی صیفا یوب کرونجی توشورمش
 ایلچی بوکا تعسین ایدوب مجلسدن یئاغه کلدکنده حاجت اوچون بدرقه
 واریب بو عینده آبدسته نوتان یولداشنه دیمشکه خاننک حضورنده
 بویله کنایه سویلشوب بری برلرنک مرامنی آنکر ایکن ولایتمه
 فایتدنده خان ایله بیله طعامه اونوروب بناگاه سقالمه آش نوشه
 بو بیئی یاد ایتکای سن هر ایکزه اظهار فضل اولور دیو تنبیه ایدر.
 ایلینه فایتوب هر کون خاننک مجلسنده آش بدکنده وزیرنک سقالنه
 کرونج توشر مزبور رفیق اوکرنمش بیئی اونودوب تقصیر سقالکژده
 او بدرقه گی دیمش.

شهرخ خان مک بر یوز یکریمی برده نخته کیچوب کامل اون
 ایکی یل پادشاهلق قیلم جلوسینک اون اوچونچی سنه سی وفات
 اولمشدر. عبدالرحیم بیک عبدالکریم بیک شادی بیک نامنده اوچ
 اوغلی قالبو آناسی مسندنه عبدالرحیم بیک جلوس ایلدی. بو دخی
 اون ایکی یل خانلق قیلم مک بر یوز قرق آلتنچی یل وفات ایدوب
 برادری عبدالکریم بیک نخته کیچدی اون سینکز سنه خانلق قیلم

1121

وفات اولمش آنك داداسى عبدالحالىق شېخ ولد عبدالله شېخ بونلر دغى اوزاق اوزاق عمر كوروب شهرخ خان مذكور عبدالحالىق شېخى پير نوتمش. بو احمد شېخ سويليور ناربوتنه خان ايامنده بزلر باش ايسه كه آنالرمز سوزى قولاغمزده فالمشدر. ناربوتنهنى آدملر خان ديمزلردى ناربوتنه بيك ولامى ديورلردى. زيرا خان لفظى خوندىن مشتق اسمندن ظلم ايسى كلور ديوب خان اسمنه رغبتى اولمىغىدىن بيك ايله بنام ومتقى اولمىغىدىن ولام ديوب مشهور انام اولمش ايدى. هر ايشده علمالرى جمع قىلب شرعىسىنى صوروب حكومه معيوبك جزاسى نه دور قتل مى عيسى مى حدىمى نغزيرمى فتوايه مهر باصلدقنن صوركه ينه عجله ايتمىوب خصوصاً قتل متعلق امورده غطا ونسيان كىبى انسانييت ياكه حسد و عداوت كىبى بر اسباب نفسانيت اولمىغى ايدى ديوب نچه وقتلر سرا نغزىش وبعده اشكاره ايدوب هيچ بر دخل قيلور محل قالمادىقى صورنده اجراء حكم ايداردى، بونگچون ابامى معور و آباد والسنة ناسده ولامى ايله يساد اولسوردى. ولامى ربانى وزنده بر وضع مبالغه دور علميله عامل عارف بالله اولن علمالره ربانى ديدكارى كىبى ممشرع پادشاهلرى ولامى ديمك اهالى ماورا ئنك اسامى مخصوصهسى وى الاساس ولى امى دن مركب كلمه دور حضرت ولامنك خان خوندىن مشتق ديدكنه بحث وارد اولمز زيرا لفظ ومعناده مناسيت دركار ديان اصول لسان عربنده رعايه قىلنوب زبان اتراكده بو تحقيق لازم دگلدر دركار دىنلسه بو كلمه ده اشتقاقنك جوازنه استحالسى ممنوع چونكه اصول صرف كلسى اعرابنك معتبر شاعر و مشهور كامل لرنك سوزى ايله سند قىلنمىدىن بزلرنك اغلال واشتقاقنزه مشار اليه خاننك كلامى دليل اوله بيلور. اما خان سهى خون دىنلسه ايدى بو ايراد آيتلمز ايدى مگر روايت لفظ مشتق ايله مروى اولمىغىدىن ازالداشتباه اوچون بر آز كلام درميان ايدى والسلام. بو خاندركه خانمنك التماسيله باشماقپيه بر مرصع باشمق نكهميه امر ايدوب اوسته دغى باشماقنى تمام قىلب كتورمش خان كوروب

مك بر يوز آلمش دورتنچى يل وفاتى بعدنده اوغلى عبدالرحمن آناسى جايته اوتوردى ايسه ده توفز آى ظرفنده خلع قىلنوب اورننه ابن عمى ايردانه خان ابن عبدالرحيم خان جلوس ايدوب عبدالرحمن مخلوعنى مرغانه حاكم قىلدى بر سنه بعدنده ايردانه خان دغى خلع ايدىلوب برادرى بابا بيك ابن عبدالرحيم خان نغته جلوس ايدى بر سنه انقضاسنده بابا بيك قتل قىلنوب ايردانه خان ايكنچى دفعه نغتنده بر فرار اولدى اولكى بر سنه ايله جمع اون ايكى يل حكومت قىلب ۱۱۷۶ نچى يلنده وفات ايتمشدر. بعده جماعه سرتيه واوزبكيه جمع اولوب ديدىلر كه شهرخ خاننك ايكى اوغلى عبدالرحيم خان وعبدالكريم خانلرنك نوبتى اوتدى خانلق اوچونچى اوغلى شادى بيك اولادىنك حقى ديوب ۱۱۷۷ سنهسى سليمان بيك ابن شادى بيكنى خان كوناريب آلتى آى مورونده عزل بعده قتل ايدى.

ثم ناربوتنه خان

ناربوتنه خان ابن عبدالرحمن خان ابن عبدالكريم خان مزبور تاريخده اون دورت ياشنده ايكن نغته جلوس ايدى اوتوز آلتى يل حكومت قىلب ۱۲۱۳ سنه ده وفات اولمشدر فزغانه خانلرى ايچنده بو داندىن اوزاق سلطنت سورمش مرد كورله بور. (مستفاد الاخبارده سليمان خان ايله بونك آراسنده محمد امين خان يازيلوب ناربوتنه خان بن محمد امين ديهش) اصلى رنكى اتاليق احمد شېخ نامنده بر ذات ۱۳۰۸ نچى سنه ده بلدهمز اولان شهر چوچك كه كلدى يوز اون دورت ياشنى نكميل ايدوب اون بيشه قدم باصهش يلى همىونه يعنى ميهون اولوب توفز موچالنى تماروز قىلديم ديور مك ايكى يوز ايله اوچ يوز آراسنده كلن خانلرنك كلسى كوزدن كيچوروب قولدىن اوتكارمش اللده كهنه توليه كلغدارمده وار تولدى اوشبو ناربوتنه خان ايامنده اولوب آناسى عبدالعزىز شېخ يوز يكرمى ياشنه يتب

بو قدر اصل تاشلار پادشاهلرنىڭ باشى كىبار تاجىدە موجود دىكىل ايكن
اياق قابىنە اسراف اولمىدى دىيانچە اوستە چاينىدىن خانم چواب وپروب
وقت مادە خانم لرنىڭ اياغى بىكەم نىڭ باشىدىن آشوب تورديغى
ملاحظە سىلە دوزمشدر دىمىش.

ناربوتە خاندىن عالم خان ۴۰۰ خان وپر خاتوندىن رىستم بىك
نامندە اوغوللارى و حاجى بىك نامندە بر برادرى قالمىشدر بو حاجى
بىك شرعى خان نىڭ آناسى ملە خان و خدایار خانلرنىڭ باباسى اولور.
برادرى ناربوتە خان ايله آرالرنىڭ مدت طويلە مخالفت لرى اولە كلوب
ناربوتە نىڭ وفاتى بعدنە مزبور اوچ اوغول و حاجى بىك بو دورتاو لرنىڭ
برىنى خان قىلمىدە اھالى فرغانە اغتلاف وھز طائفە برىنى طالب
عاقىبت جماعىئە مكىئە غالب اولوب عالم خان صاحب قرانى نختە چقاردىلر.

عالم خان ابن ناربوتە خان

عالم خان نىڭ لىنى ظالم خان ايدى خان اولدىغى ايله عمى حاجى
بىكىنى قتل ايدوب ياكە بونىڭ سوطومىنىدىن قاچوب فرغز ايچنە كىدوب
نچە يىل لار آندە نھان بوروب كىندى اجلندىن وفات ايتىمشدر. عالم
خان غايىت غيور و غضوب و ظالم الە معروف و موصوف و منكر اھل
تصوف ايدى مع ما فيہ كىندى مئشرع بلوب اجراى شرع ادعاسىلە
اوزى نىڭ اناىت قىلمىش يعنى قول بىرمىش شىخنى درىە ياتقورمىش،
سەمى بو ايمىشكە قايسى دور بر شىرى نچە مرتبە وارىب آلامىوب
قايتىمىش بر كون شىخنە دىمىشكە تقصير فلان شىرە نچە دفعە واردىم آلامىم
كوب غزىبنە صرف وكوب آدم بلىق ايتىدىم معلوم كىز دور، دعائە
قىلسا كىز شايد ازانىڭ بر كاتندە فتح مېسىر اولە ديور شىخندە توجە ايدىب
مراقبە يە كىدوب بعدە باشنى كوتارىپ فلان كون فلان ساعىتە فوشون
چىقارىپ وارهسن بى توفىق آلەسن دىمىش شىخنىڭ دىدىكى وقتدە
چقوب واقئاً وارىب آلەش. فايتىدىن سو كىرە شىخنى دعوت قىلىپ
الحمد لله دعا كىز سايبە سندنە كرامتكىز پايبە سندنە سفرىسم مبارك بولدى

شەرى آلدىم ديوب سرور و تشكر صورتىنى كوسترىب صورمشكە ترك
واجب ايدە نىڭ جراسى نە اولور. شىخندە «بتمش قامچى دور» ديور بو
فتوى ايله فى الحال شىخنى ياتقوروب يىتمش قامچى اورر شىخ توروب
مندن نە گىناھ اوتدى دىدىكە اوليالرە كراماتنى ياشورمك
واجب ايكن جناب كىز شەرى آللىق ايله اظهار كرامت ايدوب جزاء
ترك واجبه مستحق اولدى كىز دىمىش. بر جايب قول آلور ايشان ومريد
تربىە قىلور دىشان وار ديوب ايشىستە حضورنە چاقرىب ضيافت لار
ايدوب طريق سلوكىدىن سوز آچوب ايشانلقىدىن غرض نذر آللىق
ويونىكلە يوم جزادە ناخرلرى جسر صراطدىن بى توفىق اوتكارىپ اوچماغە
آلىب وارمق دور بو مقصدنىڭ صدقنە حالا اوشبو تارتلىمىش آرقاندىن
باضوب او طرفە اوتەسن ديوب حوض عمىقنىڭ اوستىنە آرقان تارتوب
اوتىمگە امر وچىر ايليوب بىچارە ايشان آرقانە قىم قويدىغى ايله
حوضە توشوب ياتوب چىماغە قويىمىوب تاش كىساكار اتوب حاصل
حوضدىن اولوكنى آلورلردى بنابرىن بونىڭ ايامندە ايشانلق ايدىر
آدم بلكە ايشان دىان بر نام قالمىدى ديو نقل ايدىلر. تاشكىند اياقتى
ويخارا توابىدىن نچە قلعەلرى ضبط و تسخير ايتىمشدر عالم خاندن مقدم
تاشكىند شەرى تورسونخواجە نامندە بز ذاتنىڭ الئدە اولوب چارحاكم
زمانى اوشبو خواجە وقتندە كچوب كىتمىشدر. اخلاب رىستم بىكى
وسر كىردە دىن دخى نچەلرىنى ناعق اولدىرىب بونلردن غىرى دخى
كوب آدملىرى باشىنە يىتمىشدر بويلە ظلم و خشونتندىن خلق تىجىردە
اولوب تارغوب آغر الامركنىڭ ايكى يوز يكرمى بىشچى سندنە امر
واعيانى الئدە اوزى واوغلى شەرخ و نچە طرفدارلارى ايله برابر مقتول
اولدىلر. مستقل حكومتى اون يىل منازعەسى ايله اون ايكى يىل ايدى
فوتى صهرادە اولوب جسدىنى غو قىندىغە كلتوروب دفن ايتدىلر.

عمرخان ابن ناربوتە خان

عمرخان نىڭ جلوسى عالم خان قتلندىن مقدم اولوب عالم خاننىڭ
فوتىدىن سو كىرە ايكنچى دفعە خان كوتاردىلر. علماء عصر اتفاق ايتىشلردور كە

صاحب الترجمة عمر خان اعدل الازمن اعلم الاقران فضل جهتندن بنی
شهر خنك جمله سنه فائق شاعر بلیغ وسخن سبخ فصیح بلكه جمیع
باریه بیننده علم ومعرفه یكانه وحسن اخلاقده بر دانه ایدی. شعر
فارسی وتركیده بی سمتا اولوب ایلیل بلاغت بعض ایساتلرینی کتب
معاینده ایراد ایتمیشلر. منفعت عالیده مسارعت احکام شریعتده بدل
معادلت وحسن تدبیر وسیاسته - بی ومبادرت ایلمین بر خان نامدار
وبر پادشاه کامکار ایدی اهل کمال کامل محبتی واهل سنره تمام مودتی
اولدندن ایام عنکامنه بخارا وغورازم ختای وغوتن هندستان وکردستان
کئی بلاد بعیده دن افاضلر کلوب خدمتنده بولمیشلردر.

المؤلفه

فضل اظهاری موقوف پادشاهه که یعنی تربیده سی عالیجه جاهد
اگر تربیه قبله بر حریفی بولور لایق او منقوص کته جاهد

نثر

الحاصل فرغانه زمین خانلرنده مانده موافق ترتیب عساکر و منافع
فقرا و مساکین لرنانگ حالنی فکر ملاحظه ایدوب خصوصاً خوقند
شهرینی مساجد ومدارس ایله مرین ایدن بو ذاتدر بونکچون عمر
خان جنتمکان دیوب نسام محبوب و اضافه مرغوب ایله یادوتذکار
اولنمه قده دور. بخارا خانی امیر حیدرنگ معاصری اولمغله امیر بونی کندنه
تابع ایتمک ضمنه مکتوب و ایلچی یارمش ایکان بو شعر ایله رد سفیر ایلمش.

بیت

سزده که میر بخارا مطیع من کردد عمر بتخت خلافت مقدم از حیدر
یعنی لایق وسزا اولوردی امیر بخارا مٹا اطاعت قبله لر زیرا که
حضرت عمر رضی الله عنه خلافتده حضرت علی الحیدردن اقدم دور.
بو مجلسده خیوا خانی محمد ننگ ایلچیسی حاضر ایکان بو شعری
انشاد اینمش.

بیت

محمد رحیم آلدیده تابسه جاه عمر تابع اولدومی حیدر مطیع
معنای بیت: رحمة للعالمین محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه
وسلم حضرتلرینه مطیع ومنقاد اولمغله حضرت عمر وحیدر رضی الله
تعالی عنهما دنیا و آخرتک جاه ومنصب لرینه نائل اولدیسسه سزار بر
برکزه تابع ومتبوع لیک ادعا قبله قدن هر ایککنز اتفاوله محمد رحیم
خانه اطاعتکنز اولی والبق اولوردی دیمکدر. معنای مجازی لی
حقیقه تصرف فیلب خوب موافق توشورمش. بو بیت محمد رحیم
خانه مسوع اولدقده پسند ایدب مهربنه نقش نازدرمش دور.
جنت مکاننک ایامنده کندنه مائل شاعر وشاعره لری اولوب بر
کون باغنک سیرگاعنده بر جاریه یه تصادق ایتدکده خان آکا بو
بیتی سوبلمش.

بیت

زیردامان توپنهان چیست ای کل پیره من

«جواب شاعره»

نقش سم آهوی چیست دربرک سمن
خاننک لطیفه سیننه بورمز خوش توشوب تکرار دیمشکه:
باز تشبیه دیکرکن تا بکردم از سرد

«جواب شاعره»

غنچه سیراب رامانده نه شکفته دهن

معنای مصراع اول: ای مزین لباس وکوملک لر ایله اوزینی
بیزاییچی گل صفت سنک ایناکک آستونک یاشرون تورمش نی نسنه دور.
معنای مصراع ثانی:

سمن گلی ننگ یفرانغه باصمش آهوی چینک توپاغی ایزیدر.
آهوی چیندن مراد جوفار کیوکی یعنی آهوی مسک دور.
معنای مصراع ثالث: ینه باشقه بر تشبیل کنرک ای باشکدن اینالای

معنای مصراع اخیر: صردغکز نسنه نك و صفی صوی کوب جایک
اوسمش قزل گل اوخشاش شی دورکه هنوز آغزینی آچامش دیمکدر.
بیتنك بری برینه وزنی و قافیہ سی و سؤال و جوابی بر کتابه
ساز یعنی استعاره و مجاز ایله کلمشکه بده آکسزده بویله موافق جواب
امکانی عسیر اولن کاردندر «ان من الشعر لحکمة» معجز بیان بویله محل لرده
عیان اولور.

بو ذات دخی اون ایکی ییل پادشاهلق قیلب ۱۲۳۷نچی سنه سی
جوار رحمتنه واصل اولمش. «رحمة الله علیه» خلايق جنازه و قبری اوستنه
بر کریه ویقی قیلمشلرکه تعبیری ممکن دگل. ایامنده استروشن یعنی
اوراقیه امزالی ایله احياناً وقعهری اولوب بوندن ما عدا جوار
مملکتنك هیچ بریله معاربه آچدیغی معلوم اولمدی.

محمد علی خان ابن عمر خان

بعده بلا توفی اوغلی محمد علی خان اون بیس اون آلتی یاشلرنه
آناسی جاینه جلوس ایلیدی خلق بونی صفت مدح ایله معدل خان
دیورلرکه منبع العدالت دیمک اولور. کاشغرده جهانگیر خواجه غلبه سی
بونك زماننده طیوره کلوب بر دخی کاشغره واریب گل باغده محصور
غزای ایله مقاتله قیلدندن غازی دیب ملقب اولمش. بوذاندن فقط
معدل اسمی وغازی لقبندین غیری هیچ بر نتیجه چقمش دگلدر.
چونکه غازی لقبی دین اوغورنده غیر ملت ایله بخاربه ایلوب قائل
کفره اولن چك بازاره واول بوله جاننی و مالنی بدل ایدن شهبازره
قویولمش نام اولوب حتی امیر تیموره غازی لقب قونولمادیغی کفار
ایله کاری اولمغندن ایکن معدل خان کاشغره قوشون تارتوب
واردندن «من چیز غازیا فقد عزرا» نص منبغی خان مزبوری بو اسمه
نائل ایتمشدر. بونکله شهرتی آفاقه کتمشدر. فرغانه خانلرنه بوذاندن
غیری به غازی دینامیوب بعض خانلرنك خطبه ده و طغزاده غازی ایله
باد اولندیغی غطیب و کاتب لرنك عندیاتندندر. هر نصل ایسه معدل

خان کاشغر بهانه سیله اجدادندن آرتوق آد قرانمش. والا صحبئی
جاریه و ارامل مجلسی دنی و اراذل ایله اولوب ایامنی اویون کولکی
هوا و هوس ده اوتکارمش. مملکت ایسه آناسی عمر خاننك توغریلب
کتدیکی ترتیب واهالیه کوستردیکی طریق ایله بر دور آسوده حال
و فراغ بال عمر کچوروب عاقبت بونك شرارتندن ناس حرارتنه یانمشلر
بلا وقتنه آستونده قالمشدر دور. صورتده احسن بدننه اجسم کوزکه
باصولت کوررکه باهیبیت سمین و معظم برشخص بی غم اولوب سیر
و سفره چقد قچه آرغومق آنلر تازی اینلر اینلرنك خدمتنده نچه الوغ
بیکلر قران قوشلر و نچه چادر و قوشلر ایله حرم لرینی بیله آلیب
یوروب آز مسافه به کوب قوشون ایله کیدوب خانلق سلطنتنی اظهار
اهالینی بو بهانه ایله اغفال و بو سیاست ایله اهمال ایلمش ذات
ایدی دیورلر.

حضرت قبله همزگا و قضاق ایچنده یورمش نچه سوداگر نوغایلر
قضاق غلغی نك روسیه تصرفنه کچمک آثارنی مشاهده ایلیدکه دار
اسلامه هجرتی واجب بلوب بری بر لرینی نصیحت قیلب اوشبو
خاننك زمان امانلرنده تاشکندکه واریب والیسی اولن بیکلر بیکندین
سوراب سالار بویوندین بر صو آلیب بساغ باغچه و عمارت صالحیب
ایچلرندین ملا عوبای نامنده بر آقسقال قویوب یدی- سیمکز یل اول
جایده توروب ینه اوشبو خاننك فتنه فاجعه سنک امیر طرفندن قویولمش
تاشکند حاکمی محمد شریف انانلق ایله شیر علی خان منازعه سنده مال لری
تالانقه توشوب نوغانلر اکثری فسایتوب قضاق ایچینه کلمشدر. پدر
بدر کوارمز دخی چیق اولگی ایکی زوجه سی بری وفات و برینی
تفریق ایله ایکوز ایلینه کلوب بونده والده مکرمه مزی نکاحلنمش.
فقیر بو جایک یعنی ایکوز بویونک وجوده کلمش مز بعده ایکوز دیوانه
کریب اوتوز یله فریب استقامت قیلب آنندن بساخته بلده سنه
کلدیله. ۱۲۹۶نچی هجریه ده هج شریفه کیدوب استانبولده اصول

دین و دنیا من زنگ ستونی فروع ملت و بنیان من زنگ متونی شوکتلو افندمز سلطان عبد الحمید خان حضرتلرینک ابهر یوزینی کوروب معقارینه دعا قیلمشدور. هیچدن قایتدقن صوگره بدی یل یینه عیاتده فالوب ۱۳۰۳ هجری سنه رمضان المبارکده سن سنیهلری یوزدن تجاوز ایدوب شهر چوچکده جوار رحمته رحلت ایلدیله. تعزیه سنده باخته حاکمی زمان لیک افندی ننگ بو فقیره سویلیدیکی فخره لطیفی شرین بر حکایه اولدقن بوراده ایراد ایلدی. دیدیکه جناب حضرت اکرم صلی الله علیه وسلم معراجه عروج ایتدکن حق تعالی دن تمنی ایدوب امتیه نه ارمغان ایله واررم دیدکده کرمی کیگ خدا مرحمت قیلب دیمشک بنده لرم دین کم که منم برلکمه ایمان و سنک پیغمبرلکگه ایقان ایده و بو اعتقاد اوزرنده ساچ سقالنی آفاردوب آخرته کیده من آنک فیلندن قطعاً سوال قیلیموب وقیلمشندن مطلقاً مؤاخذه ایلیموب چنته ادغال ایدرم دیمش. رسول خدا یارب کرمگنی زیاده ایل، دیدرک تکرار التجا ایتدکده اول آدم کندی معافی اولدغندن فضلا اولاد و اقر باسندن دوست و اعباسندن مستحق عذاب اولان یتیمش آدمه شفاعت ایتسون بشارتیله دونمشدر حاجی بابا ایسه بو بشارتنک مبشری اولدین سزله البته شفاعتی مجزوم و محبی اولن بز عاصیلر دخی امید وارز دیو تسلیه ایلدی.

مرحوم والد ماخدمز تشکراً هر وقت کیمینه به نظر ایدوب او اصر عمرمه زیارت حرمین ایله معزز و سلطان ابدالله ملکجه جنابلری ننگ یوزینی کورمک یله مشرف اولدیم و بو بختیار لایغه سبب سن اولدک خدا سگاده و نعمتی نصیب و بو دولتی ارزانی ایلیمه دیو بشاشتله اظهار رضالیغ کوسترردی. تاشکندده شیخ الشیوخ قطب الزمان احمد الاوان جناب ایشان خان توره خان حضرتلرینک خدمتته داخل اولوب بو سن ساله کلدیکم و بو عمر دولتله ایدریمک اول عزیزنک دعاسی برکاتیله دور ایدی. یوقاروده باز یلمش سالار بو ینده عذرتلرین تاشکند روسیه الینه اوندکنک ننگره شرفی بای نامنده

بر دوستی صاتیب پولنی بیاردیلر. او وقتده قدر صانلمیوب توردیقی روسیه ایله خانلر بیننده بر نوع مصالحه اولوب شاید شهرلر کلاؤل اسلام النده فالورسه یینه هجرة ایتمک امیدیله ایکن فرض منعکس اولهرق تاشکند روسیه به اوندیکی ایله صانمیه رخصت ایتمشدر. مرحومنگ قضاک ایچنه کلدیکی آبلای خان وفاتنه قریب ابو الفیض خان ایامنه قرین اولمغله بو طائفه ننگ یعنی قضاک خلقی ننگ روسیه به تابع اولمزدن اولگی حاللرینی ترکستان و فرغانه خانلریسنی والی و بکلر ننگ کارلرینی هر وقت اوزاق اوزاق حکایه قیلب مهربان بولورلردی اول حکایه لردن بستب آلاننی و ایشتدکمزدن خاطرده فالاننی محل مناسبده یازیب بو توار یخچهده یادکار قویالیم تاکه اوقیانلر روحنه دعا قیلسونلر.

تاشکندده متوطن اولدقلری آوانده والیسی بیکلر بیکی نامنده بر ذات عالی صفات ایدیکه عمر خان عصرئدین تا معدل خان ایامی ننگ اخیرینه چه حاکم بولوب توروب کوب یلرینی فتح قیلب نیچه معاندلرینی کندنه مطیع ایتمشدر قایو محله بر دشمنان قوی و قایسی مکانه خاننک بر مکابر عدوی اولورسه هیچ بر سرکرده آکا ظفر بولمادقده بویله خدمتله ره خان بیکلر بیکنی بیوروب باذن الله آنلری تارو مارونچه پیرکشلری خوار زار ایلمشدی، بونک وقتنده جمههور فرغزیه و قنچاقیه و اکثر قضاویه تاشکند توابعدن محسوب اولهرق بر طرفی آفم مسجد اوتنه نیچه کونلیک یلاردین و بو جانبده قبال والیسی اولکاسنده یورن ایللردین اموال زکوة آلنوردی ایللی قوش یوز قوش کروان قوشولمغونچه یورولمیان قورقنچ یوللری امین ایلب ایامنده اوچ بیش قوش کروان بی خوف بوررلردی. اول وقتنده روسیه سرحدی ایرتیش صوی ایگ چیت قلعهسی سیمی پالاد ایدی ایرتیشدین اوتنهسی دار حرب و بو سمت کلا دار اسلام دیوب بو اورتاده کروانک سلامتته کفیل و سوراغنی ذمه سینه آلمش ایدی آز سوزلی آلین فکرلی اوستونده کهنه پوستی جایی بویره ننگ اوستی

مجلسلرده اورنی میست اما قبالی بلند زبردست ایدی ظاهرده
ملایم حلیم اما حد ذاتنده بر غیور عظیم و متهور غیر کظیم ایدیکه
هر کمه سخط ایدرسه سوز ایله حقارتلیوب ایها ایله سیاسته سزاوار
ایلردی غضبی بطی یعنی نیز آچیغ لته یوب حاله غضبنده کوزینه
حمره یا صفره پیدا اولوب یوزی آقاریب سقالی سلکنوردی کولکوسی
کم ایکن ابتداء اچیغنده تبسم صفت اولوردی آدم لر اچیغ لندیغنی
آندن بلوردی.

لمحرره

کولمه شاهنک کولدکینه کوستر اول نابنی

یعنی تمثیل دور بوسوز قندیبن چقاررشابنی

§

خدمتنده بوکی مدبر و مزور ذوات لر وار ایکن ینه معدل خاننک
امور میلکنده مساعدی اولمیوب خاننک حرکات حقانه سنندن بیکلر
بیکی ده آزده خاطر اولرق اشیر ایام لرنده کارنسه مساهله ایلدی.
بالغوز بودگل جمیع بیك وسرکرده لر خاندن یوز چو یوروب امیرنک
کلمکی کبی آفانه و ذیلده یازیلد چق تلفاته باش سبب والی و بیکلر
اولمشدر. حتی روسیه نك قمسجد و آلمتابه قدر جراتی بو فسادنک
فدلکسه سی ایدی. اگر خانلرنک افکاری بیکلر بیکی نك رائی و اجتهادنه
موافق اولیدی بو آنه قدر اجنبی دن بر فردوزغانه میلکنته ال اوزاتمزدی
دیور ایدی. و خیرات جهتندن دخی کوب ایشلر کوچوروب حالاً
ناشکنده مدرسه بیکلر بیکی ونجه مواضعده دخی تعمیر مساجد و بنا
قناطر و اوقافلر قیلب آباد بلاد و بالجمله منافع عبادی فخر ایدن
هجریه نبویه نك مکندین صوگزه ناشکند ایالتنه بویله اعدل بیك کلمدکنه
وبوندن اوزاق حاکم اولمدهننه جم کثیر شهادة ایدر. الحاصل زمانه
خانلرینه فائق مدح و ثناب لائق بر ذات صمیم القلب صادق القول
ایدی دیو سوبلردی. مسافر پرور خصوصاً بزم نوغای طائفه سنه
غریب الدیار دور اسلام اسانه و دار اسلام محبتنه کلمشدر ذیو رعایه

واحياناً تعريض و لظيفه ایله التفات بی غایه ایلردی. بیکلر بیکندین
بورون ناشکند شهری هر اوج یل بش یلده بر بوزیلوب بیکلری
عزل یا قتل اولنور ایکن بونک ایامنده ناس بو بلادن بری و امین
اولدیلر. بیکلر بیکندین غیرى حاکملرنک ثبات و قراری اولمیوب آز
مدنده فنا و یورتنک نیز- نیز بوزیلوب اهالی نك فتنه ایله مبتلاسنه
باعث نه دن ایدی دیو صورده غمه ناشکند شهری فرق سان باراق
خاننک یورتی دیوب معروف و فرغانه توابعی نك ایك معهور و مشهور
بلده سیدر قدیمه ترکستان شاهلرینک پای سریری اولمغله بوشهره
کیم حاکم اولورسه بر ایکی یلدین کین اولگی پادشاهلرنک کاری
یادنه کلوب آنلر بو جایده توروب دوران سوروب نچند مملکتلرنی
ضبطنه آلمشدر تصرف قیلمشلر من دخی آنلرنک مسکننده بر فرار
اولدیم شایدکه اقبال یوز ویرسه بختم ترفی قیلسه دیوب نفسنک
اغواسنه شیطاننک اغراسنه آلدانوب پادشاهلق دعواسی دماغنه نوشوب
غائن اولمغه باشلیور خان بونک بو فصدنی بعضی نا قولای افعالندن
آکلیوب حضورنه تکلیف و دعوة ایدر «الخائن خائف» اول ایسه
فکر فاسدمی خان بلهش ایش منی البته اولدرر دهرک خوفندین وارمیور
بس بوکا تأدیپ اوچون خاننک حرکتنی ایشدوب فقرایی دخی خانه
عاصی قیللق صدندنه سعی ایدر. دیرکه سزلرنک فائده لرکزی کوزلیوب
طرفکزدن خانه فلان ایشده اوله و فلان توغریه بویله دیوب جواب
فاینارمش ایدم خان بکا و جمیع فقرایه آچیقلنوب کایوب عسکر عظیم
وجنود کثیر ایله کلور ایش ناشکنده وارسام آدملرینی قامچی صابنه
اولچاب قزقارم دیر ایش دیوب بر طولا مالایطافلری قوشوب نورلوك
نورلوك احوال کاذبه بی شهرة جازمه ایله سوبلیوب اگر خاننک تکلیفنی
قبول ایدرسکز موینومزه آلوب اعلام ایدالیم نه دیر ایسه امریله
کبدالیم والا من غادمکز سزلرنک یولکزده جان و باشمنی اورتایه
قویشم آنکله مقابله قیلالیم محاربه یه ققالیم دیوب فقراساده دل بیچاره لر
بوکا اینانوب بزلره ایکی باشند بر اولوم ایش هر نه ایسه میدانه

مردانه ليك قيلمق كرك ديهرك همت كمريني بيل لرينه باغلب تمام اجتهاد ايله اوروشور اولدقده خائن بيك نك سري فاش وحالي اشكار اولوب فقرالر قتلور عا كم بايوش توتولوب مردود اولور يا مقتول اولور. بونگچون بورنقى لر تاشكند شهرى مروركا سلاطين فراركا شياطين ديمشادر. بيكلر بيكى ايسه دانا وعقل وفراستده يكانه اولمقل بوسودايه سبيل ويرميوب بيك كنده مستقيم ومسلكنده مستديم اولمش دور خانلقى نيلسون حاكم ايكن حكومتى خانندن نفوذلى ايدى اوتوز يله قريب بيك ليك قيلمق معدل خان فتنه سنده امير بونى كنديله بيله آلوب كيدوب عاقبت بخاراده وفات ايتدى ديور ايدى. «رحمة الله عليه رحمة واسعة» بعضيلر بونى امير غوفندغه آلدر يب اولردى ديولر ايسه ده بوغبر اعتباره صالح واعتماده قابل اولمدغندن والدمز مرحومنگ تقريرى تحرير ايدلى يعنى امير ايله بخارايه واريب آنده اجلندن وفات ايدوب عزتله دفن اولنديغى خبر عنده راجع بلندى.

مؤلفه

عدالت ليك فقط خانه دگل خاص كرك حاكم كرك بيك كه كرك راست عدالت ليك بيلن كار ايتسه هر كيم اوكر دايم او ذاتى مدخيله ناس كرك يوز ييل كركسه ماگ بيل اوتسون دعا ايلز حقنده ناس باغلاص بيكلر بيكى نك اصل اسمنى اتام رحمتك دن صورمغه يادمه كلميوب سوكره كوب آدملردن صوراديم ايسمه هر برى بر كونه اسمله ذكر قيلدندن حقيقتنى بلامديم هيچ برينك قولنه فرار قيلمديم. وبويا ما تاشكند شهرى علماء وفضلا ايله هملو ومشحون اولدغيله برابر اغنيادن اهل خيرات دغى آز دگل ايدى جمله دن برى فولاد باى نامنده بر ذات ذوالحسنا ت ايديكه دسمايه سى كم كونده كوكلندن كچار ايمشكه خدا مكا مكا طلا ميسر فيلسه فائده سنى خدا بولينه تصدق ايدر ايدم. نيتنه كوره خدا بوئا ماگ طلا عطا قيلمش بوده وعده سنه وفا ايله سودا سينك هر سفرده ربعنى مساجد ومدارسه ومنافع ناسه صرفى

ايدر ايمش بعد الوفاة حسابيه صالح مشلر آتمش مكدن زياده آلتون غيراته خرج قيلمش راس مال هنوز باقى فالوب بين الورثه قسمته دوشمش بو ذاتنگ عادتى بر نيت حسنه قصد ايتسه اول آنك خرجنى نضمين ايدوب تجارته چقارش مال لر ينى ده دويه قويدقده قولاغنه آهسته سويليور ايمشكه اى مبارك مخلوق سنك اوستوكك فلان قدر مال بوكلديم بو مال دن اولان ربعى فلان محله فلان نسنه يه صرف قيلمغه نيت ايلديم. واقعا معيار ايله قولاغنه سويلمش دوه بوكندن حاصل اولن فائده ذكر قيلمش اورنغه يتهر ايمش يعنى كفايه ايدر ايمش. «لكل امرى مانوى» هر كم نيتندن تاپار ديمك بوندندر بونگچون آدينى ايشدن آدم وفاتنه افسوس ايتمشدر ديورلر.

لمحرره

بو عالمدين اوتار همه اوتان بر ايش قيلم اوتسون ايشتكان فوتنى آنك قولنى بردهان ايتسون ويا كه شويله بر ايش قيل ايشتكان آفرين ايتسون آنك ضمنده نك اسمك شرفدين غربه دك يتسون اهل غيراتنگ اولادى خوار اولمز مثالنه بناء اوغل لرى دغى دولتمند اولوب ۱۲۸۰ چي هجر يه لرده مزبور باينك اوغلندن برى يارمونكه يه يوروب وار دقك بولده آيكوز فلعه سنه كلوب آناسينك دوستلق مناسب تيل انامزى صوراب خانه مزه نوشمش اثناء كلامده انامز ديمشكه مغفورله پدركز اعسان ايله مقبول عام مشهور انام اولمش ايكن سز لرى نچه آدملردين صوردم اكثرى آدگز نپده بلميور ديدكده مال انامز نهك وقتندن اون حصه آرتوق اما همتمز يوز درجه آز اولدق دن كمنام وبخيل ليك بدنام اولمشز جوانى ويردى ديو سويلردى.

صاحب الترجمة معدل خان خوقندنگ سمرقند طرفنده پشغر نام
 قلعه خصوصنده بخارا امیری نصرالله بهادر خان ایله بین لرینه برودت
 نوشوب امیر بوگا کوشمال برماک فصدیله معدل خان آتاسینک
 منکوحه سنی آلدی غدایه عالمی اولدی بلکه استعمال حرامه ارتکاب
 ایله کافر اولدی دیهرک اهالی بی اغرا قیلب کلوب خوقندنی آلوب
 آناسنی آلدندن بدتر مرتکب کبائر اولن کارلری اجرا ایتدی علمالری
 اهانت و کتابلری اضاغت و نجه نجه بدعت لری باز اعدا ایدرک
 صغیر و نارسید خانزاده لری اولدردی، امیر خوقندغه کردکده معدل
 خان قاچوب مرغنانه کلوب آندن اوش طرف تاغه کتماچی بولوب
 چقب بر کیچه تاك آتقونچه یوریشلر ایرتهسی کورسه لر چقبش یرندین
 بر ایکی فرسخ آرتوق کتنامهش خان بوندن تشأم ایدوب منی قان
 نارتوب بیارمیش اوله والا بو آط و بو یوروش ایله کاشغره کرمک
 ممکن ایدی ایدی منی امیرنک آلدینه آلوب وارک لزر هر نه قیلسه
 قیلسون دیوب قضایه راضی ولوب اما بعضی لزر آرقاسندین آدم
 یتب توندی دیوب و بعضی لزر بانک بولنان یولداشلری ابتدا اوزلرینی
 عفو وبعده خاننگ جریمه سنی امیره معفو ایتدیمیه وسیله اوچون
 بمصلحت خانی باغلیه رق علی کل حال امیرنک حضورنه آلیب کلمش لر
 امیر بلا توفقی قتل امر قیلندده و زراسندن عبدالصمد نائب امیره
 دیمشکه جناب همایون لرینه ملال کلمزسه بر سوز دیایم امیر اجازت
 ویروب نه دور او دیدکده بالا بو مضافات الگزه کردی بو ایسه
 اصل ملک گزه معادل اولوغ مملکت دور ضبطنه خیلی خزینه و کوب
 اندیشه و عسکر کرک ثانی برهتدن روسیه بو جانب لره قول صوزمق
 فصدنده ایش معقولی بو دورکه خانه توبه ویروب آنط اکید وعد
 شدید ایله کندگزه تابع ایدوب مملکتی اوزینه ویره سز روسیه به بر
 فالقان و سپر کبی تورر بناگاه روسیه ایله کار منعکس اولورسه خان
 سزنگ معین و رهبرگز اولور دیبکک امیرنک زعمنه بو کلام بعید نوشوب
 یعنی روسیه نرده نه طریقه بورایه کلور نه قوه ایله استلا ایدر شمدی

بو یورت بنم چنگالمدین نهره به کیدر بگانه یردن شکست ایدر غام
 خیال ایله نائیک سوزی نا مقبول کورولوب مصلحت کوستردیکی
 جزاسینه کفش ایله آغزینه اوردرمش. بو عبدالصمد نائب اصلی تبریزدن
 اولوب آروپا مملکت لرینی سیاحتدن سوگره امیرنک خدمتنه داخل
 اولمش کوب ایشلر کوروب کوب خبرار بلمش تجربه لی ذات ایش
 سوگره بخارادن کابل کیدوب انگلیز استلا سندن کابل خانلغی ننگ
 استقلالنه باعث اولمش ایش بعضی لر کابل کتدیکنی انکار ایدوب
 امیرنک النده مقتول اولدیغنی سویلدیلر. ایکی قولنگ توفیقی ابتدا
 بو ذات کابل واقعه سنده اولورده بعده سیاحت ایدوب سوگره امیرنک
 خدمتنه کلره ک قتل ایدلمش اولور. غیرلرنگ سیاقنه نظراً صحیح ده
 بودور، زیرا کابل قضیه سی فرغانه فاجعه سندن اقدم اولدیغی معلوم
 اما امیرنک النده قتل اولغی امر بعید دگلدر، چونکه ایش بلمز
 غبی لری ایشه قویمق بی تمیز دنی لری تریسه قیلهق اسلامه فائده
 ایدر ذواتلری ملته خدمت ایدر ذواتلری قتل قیلهق بو طرف امرالرنک
 اقوای لوازماتلرننددر.

بعده امیر سیاستا معدل خاننی واوغلی محمد امین بی و خاننگ
 آناسنی و جمیع دولتخواه لرینی ظلماً اولدردی خوقندده بر نجه کون
 اولتوردی پای تخت ضبط اولندیغی ایله باشقه بلادک والی و سر
 کرده لری امیره سر فرد ایتمکدن غیرى مجالی فالمیوب مضافات فرغانه
 باسر هم توابع بخارادن معدود اولارق خوقندغه ابراهیم خیائنی حاکم
 نصب قیلب بو ولایتک کلسنی آکا تقویض ایدوب کندی بخارایه فایتدی.
 بورون بسته احمد دیرلر ایدی سوگره الپسوی اولدی بو احمد
 پای سویلیور حضرت امیرنک اوشبو سفر خوقنددن فایتوشنده بزار
 غجدواندن چقب کروان ایله کلشمز ایدی بولده یولو قندق امیر بر
 صولت کبیر وهیبت عظیم ایسه کلورکه آلدنده بر چاقوریم مقداری
 یردان نجه یوزدور باکه مک می علما و فرا سوره فتعی قرائت، صاغ
 وصولنده نجه یوزمی مک می حفاظ و قاری دخی اولقدر یردن سوره

طه ویسن تلاوت و آرقاسنده دخی نچه مڭ ملا معوذتین اوقوب
 جملهسی نفسنی حضرت امیر طرفه اوفورر و امیر اوشبو چار اطرافنی
 احاطه ایدن دمچی لرنڭ اورتاسنده تنها کلور جلاونده ایکی آدم پیاده
 یورمش و بر شخصی ایراقدین شمسیه توتمش سایهسنی امیره توشورر
 و جمیع قوشون و چادر و قوش طوب تفنک و عسکر زره پوش بر میل
 مقداری بونلرنڭ آرقاسندن کلور. آدملرندن صورددی حضرت امیر
 جهان کیر هر سفرده بویله سلطنت ایله می سیر ایدر یا بو دفعه بویله می
 کیدر. جوابده دبدبارکه فرغانه مضافتی کبی بیوک مملکتی تسخیر
 ایدن پادشاهه اصابت عین نڭ دخی یعنی کوز تیکمسون اوچون بو
 سفرده ملار دم صالح رسمی جاری اولدی عجب دورکه امیرنڭ نزدنده
 خوفندی آلمق بویله برکار کبیر و امر ثقیل ایکان روسیه بر اوش
 عسکر ایله جملهسنی ضبط ایستدی کوزده تیکمپور سوزده تیکمپور
 دیلی اه کلامه.

اگرچه بو قدر بلادی بر دفعهده تصرفه کیچورمک آز ایش ددل
 لکن اجنبی ملت اولمیبوب مسلمان لرنڭ بو قدر بیهوده توکیلن
 فائزینی و تلف اولان مال لرینی فیکره آلمیبوب غزورانه یورلدکن
 صولتنی نا صواب کوروب تعریض نامه سویلیدی.

ابتداده خاننڭ آناسنی اولدرمک امیرنڭ خیالنده یوق ایدی
 نبیرهسی محمد امین که عد بلوغه برشمامش مراهق حالنده ایکان آنی
 اولدرمکچی بولوب آلوب چقدقلری عینده مزبور اوغول جدهسنه
 خطاباً بر نچه کلمات وداع سویلنکده آنڭ شرین سوزی و کورکام
 یوزی نڭ فراتنه صبر و تحملی قالمیبوب مذبحه بیله واریب آنی اولدردیکنی
 کوروب امیرنڭ حضورنه کلوب اوغلی نڭ المندن امیر آنڭ کوزینه
 بر شی اورننده کورلمیبوب ای فلانی ظالم آناسی عاصی اولدی دبدک
 هر نیمه قیلدک بوی گناه نارسید نیله قیلدیکه صوبدوڭ دیوب آغزینه
 کلدیکی الفاظ ایله امیری حقارتلنکده اول مظلومه بی معینده اولان
 بر طاقم نا حق خاتونلر ایله بیله بوغازلنیلر، کورنلر دبرلرکه بیچاره

آناسنه اوغلی نڭ المی اویله مستولی اولمشکه نا بوغازنه پچاق
 نیکونچه نه اولومدن خبر ونه فلچدن اثر بلدی همان بر کلمه ایله
 اوغلنی اوکردی و بر کلمه ایله امیری سوکردی و افعا مظلوم محمد امین
 آناسی دگل اجنبیه محبوب بر نونپال جمیل و غانزاده فعیل ایدیکه آنڭ
 حسندن قطع نظر شول عین و شول سن ایله فصاحتده بلیغ و بدیع
 و هر حال و افعالده باباسی عمر خانه شبیه اولوب اهل فرغانه آندن
 جنت مکاننڭ فوحی یعنی ایسی کلور دیوب دولت یوز و یروب
 نوبت بوگا کلدکنه مرعوم عمر خاننڭ عدالتنی اول اوغولدن امید
 ایدرلردی الوغلرده جنایات اولسه هر بری جریمه سنه کوره جزاسنی
 بولدیلر بو غلامک گناهی نه ایدیکه قتله مستحق اولدی دیوب اهالی
 فرغانه امیرنڭ علیهنه بغض و عداوتنڭ باش منشای بو بولدی دیورلر.

معدل خان مڭ ایکی یوز اوتوز بیدی سنهسی تخنه کیچوب یکرمی
 بر یل پادشاهلق قیلب ۱۲۵۸ نچی سنهسی مقتول اولمشدر، کمیسنه
 مترجم معدل خان آناسی نڭ منکوعهسنی آلدی دیوب افواه ناسده
 آیتوله کلمش سوزینی کوب آدملردن صوردم بخاری لر قیلمش
 قطیعهلرینی ستر و قبیجه لرینی توجیه ایدوب ملک خوفند آناسی نڭ
 فراشنی باصوب فضاخته کسندی و بوندن ماعداد دخی احکام شریعتی
 هجر وهنک ایتدی بونچون بهادر خان امر بالمعروف نهی عن المنکر
 قیلمغه محق و خوفندی لر زجر و جزایه مستحق ایدی دیوب امیرنڭ
 فعلنی تزکیه و غرضنی صیانت ایدوله.

فرغانیلر دیورلرکه بخاری لرنڭ بو ادعالری محض افترا و بهتاندر
 جاریه مزبوره عمر خانه مدخوله اولمق شویله نورسون معقودهسی
 دخی اولمامش مگر آنڭ حسن و جمالی زیبا و کمالی عمر خاننڭ مسوعی
 اولندنه قولانندن عاشق و ایراقدن مفتون اولوب آلورمن لفظی
 آغزندن یقمش ایکان آراده کوب کون اوتیبوب خان آخرته رحلت
 قیلدی ایله بی عقد فالمش آلورمن دبدکنی آدملر آلدی شهرة قیلمش
 امیر ایسه مقصدی اجرای شرع اولمیبوب فقط مشار الیهایی آلمق

اوچون حرص و طمعی خوفندغه توشه رەك مسلمانلارنىڭ كوڭلىنى معدل غاندىن دوندرىب اوزىنه آغدرموقغه بو كذب محضى آلت ايدىنوب اشتھار وبو وسيله يى مطلبنه بهانه اتىداز ايتمشدر چونكه محبوبه مزبورە به امير دغى مسموعا عاشق اولوب خوفند الە كرمدكچە معدل خان اولمىدكچە اول نازىننه اولاشقى امكانى يوق ايدى. معدل خان ايسە كمال متشرع و متدين اولدىغىدىن آتاسىنىڭ آلورمن ديان سوزىنى رعاية تزويج توغروسىدە علمالردن فتوى صوراب بعضلر جائز و بعضلر اولىكى اوازە ايله اكرچە صاحب فراش دكلسەدە محل اتھامدر اجتناب لازم ديوب آلەغى ناجايز كوردىلر. اما خان بونىڭ حسنىنە سىكوس اولارق جايز جانىنى توتان علمالره التفانى آرتوغراق و كرمى زيادە اولدىدىن انسان عبيد الاحسان دور. ابتدا برخچىدى ملا جوازىنە فتوى يازىب علماء شھر بوملايه حسدا مهر باصمىوب افاضلر آراسنە قىل وقال توشىدكە خان بىرر بهانه ايله قاضى مفتى لرى عزل قىلىب مەرلرىنى آلىب بر نىچە كوندىن كىن قىلتوب وىرمىش يازىلمش روايتە بو عىن دە مهر باصلمش اول.

دېرىزكە عكايبە كىزنىڭ عقىبى اولىنىڭ نەفىضى دور چونكە آتاسىنىڭ زوجەسى اولمىسە اور تادە عقد دغى اولمىسە اجنبىبە تىزويچىدە فتوى صورمق و فتوايى تزويچىدە اعلم و مئىلارنىڭ مەرىنى دركار قىلمق ندىن حاجت ايدى بر بلاسى واركە بويىلە تردد اولمش بنائە على هذا امير حضرتلرى اقامت ما وچبە اقدام قىلمش. بو بىغىنە جواباً دىرلر كە معدل خان اسمى مسمى سىنە مطابق منصف و متشرع ذات ايدى احياناً سياست اوچون ظلمە شىبە بر فعل قىبىج صادر اولمىسە جمىع كارى كىتابە موافق ايدى. اولدە آتاسىنىڭ ناخذ قولنى حرمة يعنى آلورمن دىدىكى سوزىندە شرعە مخالف بر ىش اولمىسون دىبە فتوى صوراب بو صوراق اوشىبو سىزنىڭ دىدىككز اشتباھە سىب اولارق صوكرە سوز اوزايبوب اكثر آدملر حقىقتنە مطلع اولمىوب مخالفت ايتدىلر. و بر دغى شھر آدمى دگل مسافر بر خچىدى مالاىە تبعية فتوايه مهر

باصمىدىن عارلىنوب علماء خوفند بالاتفاق بويىلە قاضى مفتى بولمىدىن عزلمز اولى دىبەرك عنادە كىدىلر. مجىب نىڭ بو تزكىه سىدە ايراددىن خالى دكل البته بر سؤ عظيم اولمق كرك بونى مؤيد دور معدل خاننىڭ والدە سىنە اوغلو كىزى توتوب كلتوردى اولتوردى دىدىككە جزاسنى بولمشدر دىمىش زىرە مذكوره يى تزويج خصوصندە آناسى كوب نصيحتلر قىلىب منعه چالشمىش ايكىن معدل خان آناسىنىڭ سوزىنى اصفا ايتمەمش دىورلر. والدە مزرعومدىن منقولدر توبانده يازىلەچق تالاندىن چقب فضاق ايجىنە فائىتوشەزده فوت اولمش خانلارنىڭ قايسى ايدىكى اسمى خاطرمدىن چقىدى برسىنىڭ خاتونى فرغز قىزى ايكىن بزم كروران ايله بىلە توركوننە كلىدى مزر بوردىن خانلارنىڭ سرايندە اولان حاللرىنى صوراشوب فتنەبە باعث اولان آيم كە هر كىم كورسە كوركنە مفتون اولور ايمىش آنىڭ صورت و سىرتنى بىيان بىورسىكز دىو استفسار ايتدىكەزده جواب وىرىب آنى سىزله نىمە دىب توصيف قىلاي كورن ايرلر تورسون خاتون اوزلرمز كوردكە كوزمىز آلەغە قاشىدىن توروب غىرى چايە وارمىغە قدرتمز قالمىوب اغتیار مزل الدن كىدردى ديوب بر مدح مختصر و مبالغه موضە ايله ادا مرام ايدى دىدى. اسمى خان پادشاه آيم ايمىش هر قانچە اسمى مرغوب ايسىدە وجودى شوم قىم باصدىغى برى ندىم اولوب ابتدا عمر خان خطىبە قىلدىغى ياخود فقط آغزىنە آلدىغى ايله وفات ايدوب معدل خان بويىلە بلا ايله باشنە يتىب امير آلوب واردقە دغى مملكتندىن فتور كىتىب كوب تولقون و تموجلر بولدى دىو سويلردى. خانلارنىڭ افرىاسىدىن محمود بيك نامندە بر سر كرده نىڭ قىزى ايدى دىورلر.

مرحوم معدل خاننىڭ بعض نافولاى حرىك و خلافى مشروع ايشلرنىدىن اهالى آزرده خواطر اولوب اميرنىڭ كلىكى طالب و سر كرده لىر سراً خط وىروب اميرى جالب دىفع مظالم و خلاف شرعى سالب اولمىسنى اميد و تمنى قىلسەلر دە كار مدعاچە اولمىوب عكسە وفالنىڭ ظن ايتدىكلىرى نىسە دونەرك مملكتى آلدىدىن صوكرە اميرنىڭ اقوام

فرغانه به قیلدیغی تعدیسی واحداً ابتدکی قبایح و تمسخری معدل
 خاننڭ ایشلرندن چندان مراتبه زیاده اولوب و بوگا نظراً معدل
 خاندن صدورایدن شناعات بوشقاواننڭ مکدین برینه بلکه هیچ شی
 برینه قونولمیبوب اهل فرغانه اوتوش آی وایاملرینه افسوس ایلدیلر.
 آخر الامر سردیه و قنچاقیه و فرغزیه ایچدن و طشدن جهلسی بالاجماع
 شیرعلی خان ابن حاجی بیکنی خان قیلوق صداسنی چقاریب امیرنڭ
 اهانتی بدلنه علماء خوقند فتوی لر یازیب بر مانقتی اولدرانه یتمش
 کافر عربیی اولدراننڭ ثوابی پتلور دیوب اهالی نڭ کوکلنده امیرنڭ
 قیلوش المی هنوز مذکور ایکان بر فتوا آغا علاوه اولوق منغتهیه
 بنهچ عداوت باغلا دیلرکه شیرعلی خان شهره کرمزدن اول بخاریلری
 قروب اولدروب اخذ ثار ایلدیلر ابراهیم خیال آز آدم ایله آزار
 قاچوب قتلومشدور. خوقنده حکومی اوچ آیفه یتمادی. سوکره امیر
 نچه دفعه جنود کثیر و جم عفر ایله کلوب منهزم اولوب ملزم اولوب
 قایتمقدن غیری هنر ایتمادی. ایشنڭ انجاسی بوگا منجر اولیچق
 امیر حیل و تزویر بولینه تشبث ایلوب خوقنده قیلوش ایشلرینه
 پيشمان صورتنی کوسترک، یارب من فرغانه مضافاتنی نسخیر مده
 عساکیرم آنلره بویله جبر و جفالت قیلوش من آندن بی غیر ایدشم یوم
 جزاده بوندن سوال اولنورسم حضور کده نه جواب ویره چکم دیه کیچلر
 نوروب آه قیلب کوزلرینی یاش قیلب بو آهنی آدملره اظهار ایلر
 چونکه خوقندیلر اگر حضرت امیره تکرار اطاعت ایدرسلر اولگی
 ظلم مکافاتنه عدل واحسان ایده چکنه و خوقندیلری ممنون اوله نه قدر
 آنلرنڭ رضالغنی کوزده چکنه من بعد امیرنڭ خوقندغه کلکدن مقصد
 اصلیسسی بو اولوب بکاسی حقیقی توبهسی نصوحی اولدیغنی اشتهار
 ایله اهالیه بوتلیسی استماع ایلوب نورسده کور عصاصنی بر جویار
 مثلنی محکم توتوب خوقندیلر امیرنڭ علیهنه قیام و مسارعتدن
 آیریلما دیلر بو فریینه قایل دیلر یعنی آلدانمادیلر.
 امیر نصراللهنی آدملر بهادر خان دیب تخلص ایدرلر قولغه توشکان

اسیرنی امان ویرمیوب اولدرمک که افراط بهادر اما نفسنده یعنی نفس
 الامرده قورفاق وهیبه لیک آدم ایدی آز نسندن کوب خوفه توشاردی
 دیوب بونکچون فرغانی لر بوگا باطر قصاب آد ویرمشلردور.
 معدل خان اگرچه اراذل ناس ایله الفت اولوب سفیهه شبیه فعل
 شنیعلری ایجاد ایتدی ایسه ده آناسی عمر خاننڭ صراعه و ضمنا
 کوستردیکی یول و طیار قیلب کیتدیکی طریق ایله ایشلر بار چهسی
 ترتیبه کلوب بونڭ ایامی معمور و آبادان خواص و عوام غمدن
 امان بز زمان فراغت تومن اولوب عقیبنده ظهوره کلن غوائل
 یعنی فتنه و فلاکت فط و هلاکت هر نسه بولدی امیرنڭ
 شوم قدم لکندن بولدی دیوب اهل فرغانه هنوز آغزینه کلدیکنی
 ایتورلر. هر نصل ایسه والد ولد بو ایکی خاننڭ هنگامی پارلاق
 کیچوب کویا علیک فیل موتنده مشاهده قیلنان آثار صحتی امثالنده
 بر حال اولمشدر من بعد لوح ازاده مقدر اسباب مکرر برر برر
 ظهوره کلمیه باشلیوب معدل خاننڭ فوتی فرغانه یی فترته قوبمشدر.
 شویله که کله چکنه یازیله چنی احوال فاجعه کلسی بو واقعه نڭ وجیهه سیدر.
 امیره متابعت ایدن اوچ آی طرفنده اهالی فرغانه فرغزده یورن
 شیرعلی خان ایله مخابره ده ایدیلرکه آنفا اشاره تیلنمشیتدی بیانه نوبت
 ایددی کلدی.

جلوس شیرعلی خان ابن حاجی بیک ابن عبدالرحمن خان
 ابن عبدالکریم خان ابن شهرخ خان

شیرعلی خان آناسی حاجی بیک فرغزه واردقده توغوب یا که
 عالم خان قتل قیلدیغی حین ده طفل قالوب آناسی فرغز قزی اولیغله
 طغالی بونی اوغوراب الوب قاچوب خانلرنڭ خوقندن هیچ احده
 بلد رمیوب تالاس دیدیکی برده نورمش فرغزلرنڭ قولنڭ غریب بولوب
 یورمش ایکان ننته ماسبقی بو ذانڭ باعث انبالی اولوق بختی یوز

ويروپ وراثت ملك جد وعم بهانئ حق خون ودم باش كوتاريب
كلوب ابراهيم خيالک فرارى ايله مقيتة دن خالى قالمش شهر خوقندغه
كريب ۱۲۵۸ نچى هجر يه ده بي مانع و بي مزاحم خانلق مسندنه قرارلنمشدر.

اوشبو خاننك واقعه كبراسندن تاشكندده تالان

والدمز مرحوم بو تالان نك ايچنده يوزمش و بو آلامك آچيسنى
ايچمش آدمدر سر كندشنى كه كاه حكايه قياب آه واه ايله سويلردى
شويله كه امير نصرالله خوقندى آلب معدل خاننى اولدر يب معشوقه سينه
فاوشوب خاطر جمع اوله رق خوقنددن صاوشوب بخارايه قايتدى بو
ولايتك كلسنى كندنه رام و بخار توابعيله بنام ايدوب هر بلديه بر
والى و هر شهره بر حاكم فويدي تاشكنددن بيك لار بيكنى آلوب اورننه
محمد شريف آتاليقنى والى تاشكند قىلدى. شيرعلى خان خوقندده
خانلق تخته اوتوردى ايله مزبور آتاليقغه بو مضمونده ايلچى
يباردى كه تاشكند شهرى عن اصل اجدادمز نك ايسكى ملكى
ومضافاتمز نك بيوك بلده سيدر ايم ايسه حالدن حاله دونوب ينه جاينه
قرار تابدى ايمدى سيندن اميدم بو دوركه بگا متابعت ايدمسن زياده
درجه لره ايره سن ديش آتاليق ايلچيه جواب سخت ويروب، من
شيرعلى بي بلهورم منى امير بخارا نصب قىلدى كارمده مشاركت
قبول ايدم اميره ايدن شرطى بوزوب غيرى يوله كسيدم الامن
حضرت امير نك امرينه منتظر م اذن اولورسه لشكر تركستان ايله
خوقندغه كيدر م شيرعلى نك باشه دنيى نار ايدر م كى قتيغ سوزلر
ايله قايتارمش سالارده اوز حوله زده ملا غوباي افسقال ينه اوچ دورت
نوغاي لار ايدك ايلچى نك كلدىكى وكتا كندى سوز آچيلوب ملا عوباي
ديديكه بو مملكتك نه اميرى ونه مامورى يورت ضبط قيله ايه بلمز
قضاى قراغى كى بر فوة هجوم ايله كلوب اروب بروپ تاراج وتالان

قيلب بر بي تدبير آحقنى بونده حاكم قويمش بولوب بونكله ايش
تمام بولدى بلوب كندى بخارايه كندى كندكدين بوياق بو قدر كونلر
اوندى يورتوم بار آدمم بار ديوب بو طرفه هنوز خبرلشكان يوق
بو غى آتاليق اميردن اعانت كلورمى كلزمى حامى اولورمى اولمزمى
ملاحظه قيلمز بويله اچيغ جواب ايله ايلچى بي جوناتمش ايمدى بلا
توقى عسكر نا معدود ايله شيرعلى خان كلور امير نك قيلمش ايشلرى
خوقندى لرنك خاطرندن چمش دگلر جاننى بدل ايدوب باشنى اورتابه
تاشلاب اروشورلر تاشكندى لرنك مېلى دخى او طرفه دور، بو بيچاره
كيمه اعتماد قيلب بويله جرأتليك ايمش ديدكده من دخى آكا موافقت
ايدوب بر ايكى سوز سويلديم و اوتورانلرده راست اويله دور ديديلر
يانمزه يعنى مجلسمزه نوغاي لردن غيرى اجنى بر فرد بوغيدى. بو
شكوه فى الحال آتاليق نك سمعنه يتشمش ايرتسى كون ايرته برلن
ياصاولار كلوب ملا عوباي نى آلب كيتب حبسه فويدي جريمه سنى
بيان قيلديكه بياغى سوز ايمش آغزينه فورشون قوبار ديديلر. درين
زمان نوغاي و سرديه دين آشنا وقدردان آدملر جمع اولوب و اريب
آتاليقغه آط تارتيق قيلب آزار آزار قيلب آلدق آراده كوب كون
اوتوميوب خوقند قوشنى كلور شهرتى شايع اولدى آتاليق بارليق
قيلب قضاى قبيله سينك شجاعته معروف سانچقلى فرقه سنى ايلي و آولى
ايله شهر نك اطرافنه قوندريپ الوغ لرينه سرپا بروپ يكت لرينه ات
واسلحه برپا قيلب وجميع شهر خلقنى فل فويروق قيلب چقاردى فل
فويروق ديمك آتة منمكه قدرتى واتى وار آدمدن هيچ اخداويده
فالمسون ديمكدر ابتدا عالم خاننك وضع ايدن فانونى اولوب صوكره
عمر خان اوچ ايردن برى عسكر اولمق نظام چقارمش اوچ نك برى
خانك ديمك بوندن قالمش بو ايكى فانوندىن مقدم هر كيم اوز اختياري
ايله عسكره يازيلوب خزينه دن معاش بيردى زياده لازم ايسه فلان
شهردن مك و فلان قصبه دن يوز آدم كلسون ديردى بو بارليق ايله

بعضی لر کرهأ و بعضی لر باللائوب و بعضی لر غنیمت قصدنه آلدانوب
کیده رک عسکر بو ترتیبده کوچ ایسه جمع اولنوردی. باز آنالیق
احوالنه کیله لیم.

آنالیق ننگ امریله بازار بقال قصاب نانواى و کساب کلسی عسکر
ایله بیله چقدیلر بزرده یارلیق موجبی آطلمزغه منوب فچلرمزی
عمایل قیلب تباچه لرمزی بیلمزک قسقان بولوب چقدق. اول کیچه ایکی
عسکر مقابل قونوب چرچیق سوی ننگ ایکی یاغنده یاندیلر ایرته سی
وقت اشرافده اوچ دورت آدم چاپچی دکانه کلوب برور پیاله جای
ایچر ایچمز طوب آتلمیه باشلدی چاپینی تاشلاب آتقه منکانمز همانه
غرب طرفدن بر سرکرده اسمنی آیتمش ایدی اونوتدیم اول باشلاب
قاچدیغی ایله همه قوشونده قاچوق علامتی کورلدی کیچه ایچنده بو
طرفنق قوماندن لری خوفندیلر ایله تلالشوب بلدکه بوروندین برلشوب
اتفاق بولغانلر ایکن، چادر قوش طوب زنبورک بازار بقال آش نان
اشیا بارچه سی فالوب آنالیق هه ننگ آلدینه توشه رک فاندسه من تاشکند
دیوب جونا دیلر خوفند قوشنی در عقب دریادن اوتوب داربازه بیکللامک که
قویمیوب شهره کردیلر، بو فچ قاچده جمیع نوغایلر بریره جمع
اولدق مصلحت بوگا قرارلندی که بزر سالار یولنی تونمساق قچانلر
اوزمزی توتوب توناب اولجه قیلورلر دیوب توغری سالاره یوز قوبدیق
بولده کورار ایساک اطرافه قونمش ایلننگ خاتون بالالری چال کامپرلری
آت آیاغی آستونده فالوب نچه لری مجروح ونچه لری بیروح یاتمشلر
بونلری کوروب زهره ارمز چاک اوله رق چاق کلوب سالاره یتدک اهل
عیال ارمزی محکم بر قورابه برکستدک روزکارمزی کوهوب نقدیه مز
بولسه بوروندین مدفون ایدی اوزلرمز برر چپان ایله فالدق خنداغه
توکل قیلب توردق اوی حولی لرمز بو بر تقلیدنده ترزه لی آیناکلی
کوچه لرمز کینکش واسع ایدی بیکوتمک که آربه یغاچ بنگورالمیوب
آه ایتمک شهر خلقی کوچه لرینل نار قیلوق بوبله بی تیچلیک وقتده
بر آربه ایله سد یاغود بر یغاچ ایله مسد اوچون ایهش بزر چپان

خیالمرغه کلگان اهل توعید بر موحدینی بوبله غارت ظلم و فقرات
ایدن، بو حینده بر فرقه عسکر کلوب یاندیلر جمع اولوب تورمش
نوغایلر هر طرفه پراکنده اولوب کندیلر من بی عقل قاچه میوب بر
تباچه آندیم ایله عسکردن دخی براوق چقب ناشمده فرالدین اسملی
یولداشماک ماگلابندین تیگب یقلدی اوق فولاغم توبندین اوتمکله
باشم کاکراب فالمش نیلمه چکمی با میوب شاشدیم هر شمنی
جیوب دیواردن آشوب قاچدیم خوف شوقدر مستولی اولمشکه
قناعت باغلب آسمانه اوچماسم یاغود بر یاریلوب آستنه توشماسم
وجه ارضده بر پناه بولور محل وملاذ بولور مکان کورالمیورکه
بونچه ابنیه و عمارات و بوقدر باغ واشجارات هیچ بری کارگیر اولمیوب
بی فرار قاچوب یوردیکمی کورمشلر ارفامدین کلوب توتوب آلدیلر
بیاباغم ایله فولومنی باغلاب موینومغه بر یب صالدیلر بیتا کلب بر
جایغه آلیب واردیلر نوغای لردین برنچه آدم لرنی مندین مقدم باغلب
قویمشلر ایکن برار ساعتدین کین بر فرقه عسکر کلدی کوممش
طلا و کوموش لرگزنی ایتوکزلردیوب قتل ایله تندی قیلب صورتی
طلا تنکه لرمزنی خرید قیلب مال آلیب ایلمگه چقارمش ایدک دیوب
انکار طریقتی توتوب کوردک ایسه ده اینانمادی آت اوستوندن نیزه
ایله بوغازمه سانچوب آیت راستنی والامان ویرمیوم دیدکده یور وکلر
حولیم که، کر چه طلام یوق اشیامنی آلوب ویرایم دیدیم بر نچه سی ایرکاشوب
کلدیله حولیم بودور دیوب کوستردیم اکثری ایچکاری کر یب ایکی کیشی منی
کوزه توب فالدیله اچکری کراناردن بر یسی ترزه به صوفلش پیاله جلدرایتوب
بره توشدکن یانمداغی ایکاروسی طلاتوکولدی ظن ایدب یوکریشوب کندیلر من
قاچوب آرونده کوپروک آستنه کردیم کیچکه چه صو ایچنده یاندیم
کوز فصلی ایدی صوق صو ایچنده یانوب اولمه سنده اولمه گه یاقن
بولدیم ایرته سی کون منادیلر کوچه بکوچه یوروب امان امان زمان
زمان شیر علی خان دیوب تالاندین آل نارندیغی ایله اوز اوزلریمزی
یوقلشوب نوغای لردین اوچ کشی فوت اولمش فالان لرمز جمع اولوب

خاتون بالا اموال و اشيا لرمزی توگال لذبك برنجه آدملرنك خاتون
 قزینی و ایر بالا لرینی و برنجه لرنك آت دوه صهر لرینی آلیب کیتمش ار
 شهره و اربیب سپاه لرنك قولنده اسپر لرمزی و مال لرمزی تانوب صور ادق
 ویرمدیلر مسافر ایدك مملکت گزه کلمش مهمان ایدك دبهرك الوغنه
 و اربیب عرض بولدی. بوسفرده خان اوزی بوق ایددی اوغلی
 مله خان اون اوچ اون دورت باشلرنده امیر لشکر اولوب کلایشیدی
 خانزاده عرض مزی تکیاب اسپر لرمزی و تانوغان مال لرمزی آلسونلر دیوب
 قاشمزه کشی قوشوب ویردی و اربیب صوراب ایدك فرغز قفقاق که
 خاننی اوزمز خان قیلدی دیو منت لری کوبدر خانزاده نك امرینی
 تکیاب لری اسپر مزی و مال لرمزی ویرمدیلر. تکرار و اربیب عرض
 قیلد قزیده خانزاده سوزی نك نفوذ قیلد ادغنه عارلتوب یغلاب آت
 نارت من یورتنی سرشته قیلادیم آتام اوزی کلوب ایگا بولسون لردیوب
 ایر نندین تور دنده سرکرده لر خانزاده بی اوشلاب توفقاتوب قاشمزه
 فرغز قفقاقدن یساو لدر قوشوب بردی جانلی مال و اسپر لرمزی تمام
 توکال آلدق اما اشیا لرمزی آلا دیق. ماموق توشاک پریاستونلرنك
 یورتنی توکوب فقط طشنی آلمشیلر بویله فنا تلفاتلر بولدی فنا دگلکسی
 بر- ایکی روبله طشی اوچون فرق بیللی صوملیک ایچنی بیل صاوره باشقه
 ضایعات باز بوکا قیاس قیلنسون دیو سوبلردی. انتهی کلام والدی جعل الله
 مثواه فی الجنة خالدی. محمد شریف اتالیق اسپر آخوندغه بیاریلوب
 شیرعلی خان النده مقتول اولدی. شیرعلی خان ابتداده بی منت و بی
 محنت بو دولته واصل اولدی ایسه ده فرغز قفقاق نك فتنه سی تسکین
 تاپمادیوب عسائیت جلوسینك اوچونچی سنه سی ۱۲۶۱ نجی هجریه ده
 عتافلر النده شهادة درجه سنی بولدی. بوندن بیش اوغل قالدی بر
 خاننندن سریمه ساق بیک سلطان مراد و خدایار خان ایکنچی خاتونندن
 مله خان صوفی بیک در. خاتونلری هر ایکسی فرغز قزی ایدیلر.

مراد خان ابن عالم خان

بو مراد خان آناسی عالم خان قتل قیلندنده عمر خانننن قاچوب
 بخارایه وارمش ایدی. شیرعلی خان نك مندیلکنی ایشدوب امیر نك
 اشاره سیله خفیه خوندغه کلوب کردی وزیرار بونکله اتفاق ایدوب
 شیرعلی خاننی شهید و بلا فصل بوکا بیعت ایتدیلر. بو ائزاده مسلمانقل
 آفساق که قفقاق و قرغز نك سرکرده سی و شیرعلی خاننی خان ایدندده
 بو ایدی عساکیر عظیم ایله سفرده خدایار بونك معیتنده بیل ایدی
 واقع سی ایشدوب خوندغه کلدی تزویر طریقیل مراد خانه اطاعت
 صورتنی کوستریب زمان زمان مراد خان دیوب منادیار عفاریب بو
 فریب ایله بارچه نی انیشهدن امان و تشویشدن فارغ ایتدیده ایکی
 کوننن کین مراد خاننی اولدریب اورننه خدایارنی خان قیلدی.
 مراد خان نك حکومتی بر هفتیه یقندی پایتهادی.

خدایار خان ابن شیرعلی خان

خدایار دورت مرتبه خان اولمشدر برنچی سی بودر که مراد خاننی
 اولدریب ۱۲۶۱ نجی سنه سی اون دورت یاشنده ایکن مسلمانقل نك
 معونتی ایله آناسی نك جای کیری اولدی. بوچین ده برادر اکبری
 سریمه ساق بیک تاشکننده حاکم ایدی مسلمانقل بونك خانلق ادعا
 قیلدقندن فورقوب ایلچی بیاردیکه خدایار یاشدر آنانک اورنینه کیله سن
 خان اوله سن دیوب عیله ایله خوندغه کلتوروب کوزینی جویدی
 اورنینه عزیز بچه نام بر شخصی تاشکنندگه حاکم نویدی. سریمه ساق
 بیک نك قتلی ایله خدایار خان خانلق تالاشندن خاطر جمع اولدیسده
 حکومت بآسرهما مسلمانقل النده اولدندن خان اگرچه مسلمانقلغه
 داماد وانك سایه سنده دنیا سی آباد ایکن فقط خان اسمنه قانع اولمیبوب
 و جماعه سردیه ذمی بو ایشدن بی حضور ایدیلر جهله سی سراً اتفاق
 ایدوب قفقاق فرغزنی فریب شهر دین سوروب بلقلمه دیدیکی موضعه

قدر قووب وارمیشیدی اول جامده قتال عظیم و حرب الیم اولوب
 آخر کار مسلمانقل اسیر توشوب خوفدغه کلتورلوب نیمور قفس ایچنه
 قویولوب تشهیراً بر نچه کون یوقاروده آصوب آصرامشلمر. حکومت
 النده ایکن ایامده ضرب وظلمی اونمش آدملمر: ای چولاق ایمدی
 قندقسن دیو طعنه ایتدکارنده الحمدلله هنوز سزلردن یوقارو اولتوروبمن
 دیر ایش. خدایار خان جلوسینک اون ایکنچی سنهسی مسلمانقل قتل
 قیلنوب خدایارنک خانلغی بالاستلال بولدی، ایکنچی خانلغی بودر
 دیورلمر.

اوشبو اخبارنک بر راویسی مرغانی قاری حامد افندی حکایه
 ایلرکه قفقاقنی ابتدا شهردن هیداب چقاروده بزلم مرغاننده ایدک
 نماز ظهر وقتی ایدی طهارت قیوب مسجدنک صحننده بر نیچه آدم
 سایه لب او طورمش ایدک مسجدنک صوفیسی کوچده آواز بلند
 ایله وای مسلمانلر قفقاقنی قیرا ویروگز، اولدره ویروگز دیوب
 تکرار بنگرار ندا قیلوب کیلور. یوگرشوب چغوب سزه نیمه بولدی
 دیوانه می بولدک آدملمر ایشدوب حیاکمه نیکورر دیوب آکا کایو
 دیکمزده سزله نیمه بولدی؟ بون وقتقه چه بی خبرسزلر دیوب بزلمی
 سوکمیبه باشلادی. نهدر دیوب صوردهغمزده: خوفندده بویله بویله
 حادثه بولمش قفقاقنی قرمش شهردن سورمش، فلان آقسقالغه آط
 چایوب خاندن غط کلدی؛ فقرالر فرمانه چینلی اولدرمک که آلوب کیتدیلمر
 دیدی. یوگرشوب واردی، کورک که حاکم نی، نائیب نی ومعین لرینی
 یعنی هر کم قولغه توشکان قفقاق قرغزغه ایگا بولمش؛ برلری نک
 کوزینی اویوب ویرلرینی خادغه قویوب بعضی لری نک
 قول آیاغینی کیسوب وبعضی لرینک بورنندین تیشوب یب ناقوب
 یتاقلدب های ظالم فلانی نیمه بچریمه قیلدیکه اولدرنک وفلانی
 نیمه گناه قیلدیکه تیریسینی صردنک بالالربنی یتیم قوبدک دیوب
 سودراب هر برینی بر عذاب مثل ایله اولدردیلمر انتهی.

واقعا شیر علی خان جلوسین اوشبو ۱۲۷۳ تاریخه چه قریب

۱۵ یل مقدار اولور حکومت قرغز قفقاق قولنده اولوب هر شهرنک
 والی حاکم لری قفقاقدین توروب امثالی نار محمد داد خواه جومابای
 داد خواه میرزات داد خواه غلاممحمد داد خواه اوتانبای فرماندهی وما
 سواهم ذواتلر تاشکند، نماکنند، اندیجان شهرخ خان، مرغینان کبی
 هر بری نچه یوز قشلاق وقریبدی مشتمل عظیم شهرکره حکومت
 قیلوب قره چغانه یعنی سر دبیبه بنهج ظلم وجفا کوسترمشلرکه سهل
 بیانه ایله نچهلری صلب چیزی تهمت ایله نچهلری بوغوب اولدرمشلر.
 بوگا قفقاق زمانهسی دیو آد قویمشلر. قدیلمده قزاق زمانهسی دیان
 بر زمان کیچوب صعرادن شهره وارنلره بالالری ایتور ایش که آندا
 مگا بازاردن سرد آلیب کلوب بیر دیب اوغلموم آتی نیلیورسن
 دیدکده آیاغنه ایب ناقوب اوینارم دیر ایش. بو قفقاق زمانهسی
 دخی اوپله بر زمان بلکه آندن یمان اولمشیدی دیورلمر. عاقبت
 کما ندین تدان مجازاتنی بولدیلمر.

ملّه خان ابن شیرعلی خان

مسلمانقل قتلندین ایکی یل صوگره خدایار خان جلوسینک اون
 دورتیجی سنه سیدر لاپ برادری مله خان بوگا مخالف بولوب اورناده
 خیلی چاک وجدال اوتوب آخر کار خدایار خان ترک حکومت ایدوب
 بنارایه کسندی ۱۲۷۵ نچی هجریهده مله خان خوفندغه خان بولدی
 اوشبو مشوش اثماده فرصت نابوب روسیه آفمسجدنی ضبط ایتدی.
 بو طرفدن المتاغچه باریب یتدی آفمسجدنی روسیه آلدی دیو خانه
 غور بولدفنده بوندن نچه کونلیک بولدر دیو خان صورامش وزرالر ایکی
 آیلق مسافه دور دیوب جواب ویرمشلر اوپله یراق بر بگا کرک هگل
 آلسه آلسون دیدیکی افواه ناسده منقولدر، پادشاهلره قناعت مذموم
 دیدکلری بوندن ایش چیت ایل کوچسه اورته چیت اولور مثلنی
 خاطره کتورمش دیوب خان نی تعییب ایدرسه لرده خاندنک بو سوزی

كسندە بىر تىسلىدىن عبارة اولوب آتمسجدنىڭ تولدىن كىتىدىكى كرك خانە
 و كرك اھالىھە الوغ الم قىلمشلىرى استردادنە اقتدارى اولمىغىدىن بويە
 دىمىشلىرى، من بعدە روسىيەنىڭ كىم ايدوكى آڭلاشيلوب مشاورەيە
 آلئىرق مجرد اظهار مودە اوخون حضرت صاحب زادىنى ايلچىلىك
 ايلە پىتەر بورغە يباردىلر، اول ذات وارىپ قايتىدقە روسىيەنىڭ نە
 كىفئىتە اولدىغىنى كوچ و قوتنىل كىما يىنقى بيان ايلە بوڭا دوستلقدن
 غىرى چارە اولمىوب اكر خىلقت ايدوب محاربه باشلىنورسە باشدىن
 چىلمەيە چىقىنى انھا ومەلىكتە ضرر كلى و بلىكە ضايىع دولت اولە چىقىنى
 افادە ايتدىسەدە ايش بىلمىان غىبى بىلكلر دنيا كورمىان كورنىكلىر بو
 ذات روسىيەدن رشوۋە آلىپ ايلنى ساتمىش اسلامدىن كفارى تىرجىم
 و تقويە ايلدى دىھ علماء و فضلا دىخى بورايە موافقت ايدرك حضرت
 مشار الېھى انھام ايتدىلر، و آھزىنە قورشون قوبىق ايلە فتوى و يروب
 آخىر كار بعض بارانلارنىڭ توسطى ايلە سلامت قالدى لىكن مجلسدىن
 دور مصلحتدىن مەجور ايدىلدى روسىيە آتمسجدى آلدىغى ايلە قناعت
 قىلمىوب قىم بىق ايلر و لىوب المئادىن نجاوز قىلدىغىنى ملە خان
 ايشتىدكە اندىجان حاكىمى عالم بىك فرغز و تركستان والىسى قناعت
 شاھ ايكولرىنى آلتى مۇكدىن مركب ايكى فرقە عسكەرە سردار ايدوب
 روسىيەيە قارشو يباردى بولر حشتك ايلە اوج المئا آراسىدە روسىيە
 عسكەرىنە مصادق اولوب محارمە قىلەر ق مضايقەيە توشورمىش اىكان
 مزبورىن ايكى سردار بىننە برودە توشوب، چونكە دشمانە ظفر اولدىغىنى
 نامى برى دىكرىدىن بىخىللىك ايدوب فرغانەرق عالم بىك اوز توابىغىنى
 آلىپ جىڭدىن ال چىكى قناعت شاھ غيور اوز قوماندەسىندە اولان
 عسكەرى ايلە روسىيەيە مقابل توروب شىتلى مقاتلە قىلدىسەدە فضلى
 قوشونى بىنە توب تىقنىك ضربه طاقت كتورەمىوب آرقە و يردىلر مع
 ذالك قناعت امرىنە مطيع آز قوشون ايلە وقت اشرافدىن ظھر آخىرە چە
 چانلرىنى بىل ايدوب صواشوب محارمەدە مھارت كوسترسەلدە ثبات
 روسىيە طرفىدە اولوب توب تىقنىك بولر بىك عاجز قىلدى مۇكدىن زيادەراق

آدم مقتول و بو قدر دىخى مجروح اولەر قى كىرويه چىكلىلر، روسىيە
 عسكەرى اوج يوز مقدارى كىشى ايدىلر بولردىن ضايعات معلوم دىكلىرى
 زىرا توفراقدىن مئىس توتوب آنڭ ايجىدىن انمىشلىرى مۇسلمانلر آچىدىن
 هجوم ايتىمىشلىرى ايدى بو جانبەدە اسلام قوشونى ايلە روسىيە عسكەرىنىڭ
 اىستىدا محارمەسى بودور اكر چە بولدىن اقدم آتمسجدنىڭ استردادنە
 اون مۇكدىن زيادە قوشون وارمىش ايسەدە مقاومت ايدەمىوب روسىيە
 طرفىدىن اوفى چىقىدىغى ايلە قوشون قاچمىش اولدىدىن او سفر مجرد بر
 ملاقاتدىن عبارة اولوب محارمەدىن صايلمامىش. قناعتنىڭ بو قىمالتىدىن المئا
 اھلى لر زىيە توشوب روس فقەرالىرى مۇسلمانلرە تىلقى قىلپ يالدىغىنى يىغىنى
 اسلام عسكەرى شەرە كورسە بىلرلى امان صاقلە دىوب حمايت اىستىدىكىنى
 روايت ايدىلر، بو قوشون اىگىن چوبلارە اوت قوبوب كويىدىرىپ
 ياندىرىپ اطرافدە جايلمىش بر آز مال اللرىنە آلدىدىن باشقە ايش
 اوندىرالمىوب دوندىلر. قناعت بو سفردىن قايتىدقە نىسكەرە روسىيەنىڭ
 علم عربدە ثبات ومھارانتى خانقە تمام آڭلاتىدقە حضرت صاحب
 زادەنىڭ سوزى توغرى و دولتخواھلىك ايدىكىنى در خاطر ايدرك بى
 پروا اوتىمىش كونلرىنە و بى ملاحظە ايتىمىش ايشلرىنە افسوس ايلدى.
 نە مصالحەيە ونە محارمەيە قىرار وىرە بىلمىوب آخىر الامر توكلى مجردە
 بىل بايلدى. نىسە ايسە روسىيەنىڭ احوالىنى آڭلاشمىق لازم كلوب
 بوسمىتە قاتنايان سودا گرلردىن روسىيەنىڭ اطوازىنى تىقتىش و تىغىش
 قىلدىدە سودا گرلر ايشنىڭ حقىقتىنى سويلر ايسە بىياغى صاحب زادەيە
 تىكلەش بلا باشلرىنە كلور خوفىدىن و خان حضرتلرىنىڭ بو تىقتىشدىن
 مراد ومقصدىدە نە اولدىغىنى تمام آڭلايەمىوب بىر حال روسىيەيى
 ضىقى و خانلارنىڭ قوتىنى كىمال تىرجىم ايدرك، روسىيە نظامىدە بر
 بلىدىنىڭ عسكەرى دىگرىنە امداد ايتىمىك يوقدىر. رىبور بىزم عسكەرمزە
 بر كونلىك قىل جار بر كىچەلىك سىمى پالاد توشلوك بارچەدىن بىزم
 عسكەرمز كوچلوك دىوب هر ضرادىغى آدمنىڭ سوزى بويە موافق
 و شىدىكىن بوڭا اعتمادا بىنە غىفلتلىرى از دىداد اولدى. توغرىسى

صاحب زاده کبی عزیزنڭ قیمت بها سوزینی میزانه سالمدهن خیر
 خواه لقتن اعتباره آلمدن بو فارغیشنه بولوقدیلر.
 الحاصل زمان ملخان نھوسس توْمان لرنده روسیه یگی قورغانه
 قدر واردی. یونس خان وغیری ملخانخان ایله ملخاننڭ خانلق
 تالاشنی بویله سرد و بیان ایلدیلرکه سابق الذکر مسلمان قل محاربه سنه
 ملخان آدملرنڭ محبتنی جلب ایدر مرتبهده غیرت وتدیبر کوسترمشیدی.
 شویله که بلفلمده ابتدا قرغز قفچاق غالب بولوب قره چغان یعنی
 اهل شهر یگلوب قاچوب خدایارخان بارچهدن بورون شهره کتمش
 ایدی. ملخان آرقدهه فالوب قوشوننڭ آلدین کین کلسنی بر چایه
 جمع قیلب دیدیکه ای مسلمانلر خدایار بولسه یاشلق برله ایشنڭ
 سوکمی ملاحظه قیلمیوب آلمزه توشیرک شیره کندی، واریب دار بازهی
 بکلمک ایله امان فالور ظن ایندی و حالانکه قرغز قفچاق بو ظفره تمام
 فایع اولمیوب شیره کریمکی ویزلری مدهالرنجه اولدیریب فرمقی نجر ومدیر.
 اوبدن ال آیاغمز باغلتوب چقب بازار اورتیه سنه باشمزی کیسدر دکن
 جسدمز بو میدان مکرکه ده قالماق مردانه نایک دگلمی حالا دشمنان
 بو غلبه دن غرورلنوب غفلتدر کمالا ار متوکلا علی الله غیرت ایله بر
 کره بونلره اوزمزی اورالیم خدا بزلزمی ویرر، آنلرمی ویرر
 طالعه می کورالیم دیدکجه جهله قوشون بوسوزه فائل اولوب مناجات
 ایدرک یغلاشوب دعا فاتحه دن سوکره آطلاندیلر. وانعا قرغز قفچاق
 دخی مصلحتد اونوروب شمدی سردیه نڭ مقاومتد قدرتی فالمدی.
 اگر مهلت ویرر ایسک سوکره بسز کوچ ویرمز، بلکه اخیری وخیم
 اولور معقولی بودرکه اوشبو فرصته بلانوقف واریب خوقندی آلیب
 ایرچنسندن ایچاک داکیه قدر اولدرالیم کیگکاشنده ایکن بلای مبرم
 کبی بر کیدکن بونلر آت فویده شاشوب مع ما فیه قارشی
 نوروب فاتی صوغش قیلوب فانی محاربه اولارق آخر الامر ظفری
 قره چغان، قرانوب مسلمانلرنی اسیر آلدیلر. بسو جهندن خلقنڭ رئی
 مل خانه متوجه اولدیغنی خدایارخان آکلاب آلدیدین چقب اوز

اختیارنجه خانلقنی مل خانه ویردکن قبول ایتمیوب خدایارنی خانلقنه
 ابقا قیلدی. ملخان گاه بعض بلک یه بیک و گاه خوقندده توروب خانغه
 مستشار بیک یعنی وزیر مثابه سنده گوزل مشورتچی اولارق الفت
 واتفاقله تورمشلر ایکن خدایارخان نا مشروع ونا معقول ایشلری
 کون بکون زیاده لشدکن ملخان بوکا نصیحت قیلب اصفا ایتمدکن
 کوکلی آغریب و بوکا تمام ار دخی آراده صفوق سوزلر چقاریب یعنی
 خاننڭ قصدی ملایی اولدرمک ملخاننڭ نیتی خدایاری یوق قیلب
 اورینه اولتورمق ایمش مشمشه لرنی بری برلری نڭ سمعنه ایصال
 ایله اورتاده امین لیک لری منسلب اولدی، آخر بر کون ملخان
 ایلاتیه کیدوب آز کون ایچنده یدی سیکز مک مقدراری قرغز قفچاق
 ایله مرغانه کلوب کردی. اهالی مرغان بی محاربه مل خانه تابع اولوب
 آنلردن دخی بر نجه مک آدم جمع ایدوب علما و فضلارینی یانینه
 آلر ق خوقندغه یوز فویده خدایارخانده بار عسکری ایله بونلرنڭ
 آلدینی توضوب اورشوب، اوشبو جورقلدرکه خوقند عسکری قرغز
 قفچاقنڭ بایتالی اوستوندن چای آلوب ایچمشلر یعنی بلفلمه محاربه سنه کی
 کبی بو سفر دخی قرغز قفچاقنی غنیمت قیلوروز زعمیل دکاند ارلردن
 بر چایه بر بایتال بیرمک بولوب نسیه آلمشیر گویا اوز مندکاری
 آرقومق آیفور قرغز قفچاقنڭ مندکاری بایتال دیو تمسخر قیلمشلر
 ایکن وقت مقابله ده بایتال آیفوری قاچریب خانلرینی بیله شاشریب
 نتیجه کار خدایارخان منوزم اولارق خوقندغه قسایتوب فمالدندن
 سوکره بر کیچه چقب بخارایه کندی. ملخان شهره کریم سریره
 صعود ایندی ایسه ده آناسی شیرعلی خان زمانی کبی زمام حکومت
 قرغز قفچاقنڭ النده اولدی. ازجه مل عالم قل صورنا وزیر سیرتا
 بشیر وندیبر ایدی. بی حیا بادیه نشین بسو مساعده یه دخی قناعت
 ایتمیوب بر کون خان قفچاق بیک لرنی نڭ برینه عتاب آمیز برسوز
 سویلدکن سرکرده لر تلاشه توشوب خانه بدگمان اولمشلرکه بوده قره
 چغان ایله اتفاق ایدوب مسلمانقل فاجعه سی کبی بر حادثیه اوغرادر

ديوب ثانی اهل علمه فوق العاده رواج و يوروب علماء و طلباده دائره دن تجاوز ايدرك عموم عوامی انسان دن عد ايتمدکن فضلا عسکر و سپاهلریک تفتیر ایتیمیه باشلدیلر حتی بعض یوزباشی مک باشی لره ده بی مورد اجرای شرع ادعاسیل ضرب و شتم قیلب، مزبورلر بوکی ایشلری خانه شکایت ایتدیسه لره ده خان بوگا مقید اولمیبو ملالرنک اوردیغی بیر اوده کویمز قاچی سی نیکدیکی اعضابه آغریق تیمار جوابی ایله تفتیشدن ايسا و تحقیقندن اعمال ایلمکله سردیه ایله اتفانه بونی سند بلرک، هر نه ایسه بونی یوفاتوب کندمزه قولای برینی خان قویالیم دیوب جلوسینک و چونچی یلی که ۱۲۷۸ نچی هجریه در وزیرى ملا عالم قل و عالم بیک فرغز و برنچه عنافلر النده مله خان مقتول اولدی. بو ایشه مباشر و مصلحت باشی مذکور ملا عالم قل ایکن نه تزویر ایله ایسه کندنی بو ایتامدن براق کوستریب قتل اتفاق واقفام ایکن سرکده لری سنه به فالدر میوب برام برام اولدریب ادا فیلدی، آدملر مله خان زماننک شریعت جاری ایدی، دیدکلری مذکور تعذباتدن عارت ایش. بو ایسه اهالی نك کامل دیندار لغندن درکه بویله تعدی لری هضم ایدوب اولزیرینی سوکن صوفن علمالرنی مدح و بی سوراق فالدر بران خانلرینی تعریف و توصیف ایدرلر.

شاه مراد خاننک جلوسی و عزلی، خدایار خاننک تکرار خانلغی مله خاننک عقیبته مزبور ملا عالم قل کندی مشاوره سنه بولنان خائنلر ایله اتفاق ایدوب شاه مراد خان ابن سریه ساق بیک ابن شیر علی خاننی ۱۵ یاشنده خان فیلدیلر. بو چین ده قناعت شاه فوشون تاشکنند و نچه فرقه قورامه لشکر ایله ترکستانه ایدی مله جاننک واقعه سننی ایشدوب عسکره اعلام هر سنه دیدیکه عالم قل بویله خیانت ایتمش کند راینه موافق بر راهته خان عنواننی ویرمش مدعاسی بو نکلله اهالی بی آلداب حکومتنی اوزی قیلمقدن. بو طرفه روسیه ایله چکارمز بویله اوطرفه یورتنی سارشته قیلور آدمک احوالی اویله دیوب

اورنایه مصلحت تاشلادقن جمله سرکرده و سپاه یک دل و برنل اولر قی بارچهلر مز اختیار عنانمزی سزه و برددک فایسی ایشی موافق مرام و منفعت انام بیله سز امر سرکدر دیه جواب و برددیلر. قناعت آنلره دیدیکه معقول ایسه بخارادن خدایار خاننی دعوت ایدوب بعده جمیع فوشون ایله پای نخته کیدوب خدایارنی خان قیلب آنک امری ایله اولمق کرک؛ والا برخان نارسیدنک بی نفوذ سوزی و بر بادیه نشین نك بی تدبیر مصلحتی ایله ایش اوگه کلمز دیدی. جمله سپاه و سپاه سالار بو مشورتی مستحسن کوروب اتفانله خدایار خانه کشی یساردیلر. خدایارده مله خاننک ماجراسینی ایشدوب امیرنک اشاره سیله جزح قلعه سینه کلمش ایکن اثناء راهده جزیه بولوفوب سرعتله یوریوب قناعت شاه ایله تاشکننده ملاقات اولدیلر اهل تاشکنند و جمیع لشکر خدایار خانه بیعت ایدوب خان دخی قناعت شاهده آنالیق منصبنی بیردی. معناسی وزیر اعظم دیمکدر. نسلی اوز بیک و باشی خاندن بیوک اولوب خدمت ایله وزیر مرتبه سنه بتوشسه آکا آنالیق عملی ویریلور. یارلیق ده مهری خاننک مهری ایله برابر یورر. آنالیق رتبه سی ویریلیمان وزیرنک مهری بودرجه به بالغ اولمز. «فیندا فرقه» قناعتنک مهری نك نقشی اولده بویله ایدی:

عمل فرمانه چی نام قناعت بکم پادشاه باعدالت
صوگره بونی فازدردی:

ز لطف شاه عادل ظل خالق قناعت شاه غازی شد آنالیق
آنالیق دیمک آتایک اسمی نك مرادنی اولوب صوگره بعض فیودان ضم قیلره ق
بیوک رتبه به علم اولمشدر.
تیبان نافع ده آتایک لالا تعبیر اولنسان شخص درکه چو جقلرنک
حفظ و تریبه لرینه معیندر و سلاطین شیرازه آتایک اطلاق نك
وجهی بودرکه سعد بن زنگی که شیخ سعدی مرحومنک ممدوحی در
آتایک سلطان سنجر اولمغله کندوستنی فارس ایالتنه خان نصب
ایدی وقتا که سلطان مشارالیه وفات ایلدکن فارس ده مستقر اولوب
وتفاغر جهنله آتایک عنواننی مقرر ایلدی، آندن صوگره فارس

خانلربنه علم کبی بر معنا اولدی و ترکیده آتایک پدر بزرگ دیمکدر
 زیرا آتای پدر و بیک بزرگ و عظیم ترجمه سیدر. اما بزم اوز بیکده
 بیک لفظی ننگ بیانی اوز بابنده یازیلور.
 بعده خدایارخان و آتالیق سار قوشون ایله تاشکنددن چقب
 خچندکه کلدیلر، بو عینده امیر مظفر دخی خچندکه کلش ایدی؛
 آکا یولقدیلر. امیر خدایارخاننی خوقندغه وارمغه اجازت ویردی،
 اگر شاه مرادخان و ملا عالم قل مانع اولورسه لر سکا معین اولورم
 و علسنی فیلدی. ملا عالم قل بو شهرندن سیسکه نوب کندنی پناهه
 تارتارقی فرغز قفچاق قوشوننی آلیب ایلاتیه یه کندی، سرد قوشونی
 ایله شاهمرادنی خوقندغه تاشلیدی. خدایارخان بی توفی خوقندغه
 کادی، شاه مرادخان مقاومته قادر اوله میوب خدایار شهره کردکه
 شاهمرادخان بردار بازه دن چقب قاچدی. ۱۲۷۹نجی سنه خدایارخان
 داخل دارالسلطنه اولوب اوچنچی دفعه خانلق پوستنه کچدی.
 شاهمرادی آرفاسندن یتب طوتوب کلتوردیلر خدایارخان آنک یاشلکنه
 شفقت و قرابتنه مرحمت وصله ایدرک اولدرمدی. شاهمرادنگ خانلغی
 ایکی آی مقداری اولدی. خدایارخان خوقندغه کردیگی ایله امیر
 مظفر خاطر جمع اولوب عسکرینی آله رقی خچنددن بخارایه قایتدی،
 آرفاسندن خدایارخان بر آرتشکر ایدوب تارتیق و پیشکش ایله قناعت
 آتالیقنی ایلچی ایلیه امیره ییاردی واردیغی ایله امیر بونی اولدردی
 قتلنه خدایارخانن ایما وار اییش دیوب بو سوز راست ایسه «اتق
 شر من احسنت الیه» سری ظاهر وهویدا اولدی. بو کونلرده ملا
 عالم قل ایلاتیه ده یوردی، خدایارخانغه اطاعت ایتمیوب مملکتده
 کوب تولقونلر فیلدی ایچلرندن بلباچی خان نامنده بر آدمنی خان
 کوناریب آز کونده آتی یوقاتدی. شهرخ خان دیوب بر ذاتی خان
 قیلب آتی دخی اعدام ایتدی رغانده فتنه تسکین تابمادیغنی امیر
 ایشدوب خدایارخانغه امداد و چون خوقندغه کلدی، فرغز قفچاقنی
 قووب تاغه واردی، تاغه کردیکی ایله بر قولای یرده ملا عالم قل

امیرنی اورتابه آلیب محاصره فیلدی؛ امیر بوندن غایت خوف و هراسه
 توشمش ایکن ملا عالم قل ایلچی یباریب دیدیکه: حضرت امیر بو
 قلنگ آرفاسندن بو قدر ایرکاشماک نه لازم ایدی، ایدی کلدی احوالی
 بوگا منجر اولدی، فکر ایتسون المین فتولور علاجی وارمی؟ من
 بو وقته قدر فاچدیغم حضرت امیرنگ فوت و مکتنی اظهار اوچون اولوب
 عالم قل شو قدر عساکیر عظیم ایله امیره مقابلیه افتداری
 اوله ماش دیوب هر ایکمزننگ عدوا کبرمز اولان روسیه یه برسباستدن
 کنایه و حضرت امیرنگ بیوکلکنی بلدرمکن عبارت ایدی. اگر
 محاربه یه طالب ایسه آتی دیسون چارپشوب کورالیم و آلا کیرو
 دونسون خوقنددن خدایارخاننی آلمسون جنابلری جانتی غنیمت
 بلوب صاغ و سالم بخارایه وارسون دیدکده امیر بو سوزی جاننه
 منت بلوب ملا عالم قل آفرین لر ایتوب بورادن قایتوب خوقندغه
 کلدی خوقنددن خدایارخاننی آلیب شاهمرادنی نکرار خان قویوب
 بخارایه کندی. اعیان خوقند امیرنگ بوایشندن بیحضور اولوب شاه
 مرادنی عالم قلنگ آلدینه چقاردیلر. بو فکر ایله که اولک عالم قل اوز
 قولندین قویوش خان ایدی. بودفعه دخی خانلغینه راضی اوله شهره
 بیله کره یا که ناراضی اولده مصلحتنی قیلد. شاهمراد واردیشی ایله
 عالم عاقل آتی اولدردی. راهی ایدر شاهمرادنگ بودفعه خانلغی ایکی
 یارتی کون بولدی، فقط بر مرتبه سلامه واردق دیدی. امیرنگ افکاری
 تلید یعنی شاه مرادی خان قیله قندن مقصدی عیله ایله ملا عالم قلنی
 صید ایلمک صدندد ایکن بوتلییس. عکسی ایله ابطال ایدلدی. بعده
 ملا عالم قل خوقندغه کرمیوب جمیع قوشون ایله مرغینانه کیدوب
 سلطان سیداعرجنی آنک خان کوناردی. تفصیلی عن قریب یازیلور.
 دیرلرکه بو وقتده فرغانه مملکتنده تولقون و توج حددن آشوب
 گاه خدایار خان گاه ملا عالم قل گاه شاهمراد خان گاه سلطان سید
 بری کتدکده بری کایب بری کردک بری کیدوب بوننگ ایله تورمیوب
 فلان موضعه بر خان چقدش و فلان جایده بر خان زاده باش کونارمش

صداسی باشلری کرنگ فولافلری اصم ایلدی خانلق سلطنتی اعب صبیانه دونوب فقرا بیچاره هر خان کلدکه کوزلری کلسه دک بولوب نه گناه ایل قتل ونه بیانه ایل شتم ایدر دیه خوفندن خوش کلدک خوب فیلداک خدادن تلامز بو ایدی دیوب قول قاوشروب تورمقدن غیرى چاره نابالمدی امیر ایسه شاهمیرادنگ قتلنه سبب بولدقن باشقه هیچ ایش بپالمادی فتنه بیاغیدک فالوب غوغا بابی قپالمادی.

سلطان سید ابن مله خاننگ خانلغی

حضرت میان صالح بو واقعهین سرد و بیان بیوروب دیدیلرکه یوقاروده یازیلش ترتیبده حضرت امیر شاهمیرادی خوفندغه خان قویوب خدایار خاننی بغارایه آیب کتدی خوفندده دعا کوی لر بارچه مز چقب امیری اوزادوب جوناتدک بزار امیره کتدکه شاهمیراد خان ملا عالم قلنگ حضورنه وارمیشیدی امیردن مفارفتهمز سوکندده شاهمیرادنگ قتلنی ایشدوب توغوی ملا عالم قلنگ آلدینه واردق مملکت خاندن خالی وشهر صاحبسز فاللدن صوگره ملا عالم قل ملازمتدن و آکا مراجعتدن غیرى چاره بولمادی چونکه امیر بونلری توغالب واریب فایتدغه امیرنگ آرفاسندن ایرکاشه رک ملا عالم قل بار قوشونی ایل کلهشیدی ایکی عسکرنگ یعنی امیر ایل قفچاق قوشونی آراسی بر منزل معیاری بر ایدی، ملا عالم قل بزلرنگ کلورمز دین خبر آلوب استقباله چقدی اعزاز اکرام برله چادرنه آلوب واریب نوشوردی برکهنه لعلکه نان ویر دغاره شبیه یغاج طباق ایل اوزوم کتوروب سفریه فوییدی مسافرنگ دور عیب فیلمیهسز دیو اعتدار والتفاتلر ایتدی حضرت امیری سلامت جوناتدیلمی سزله بارچهیه برابر دعاچی سزله امیرنگ حقند و بزلرنگ حقمزده دخی دعا فیلهق لری الزمدر دیدی کلدککزه وقتم زیده خوش اولدی دیاى سوزى ملايم اكرامى كماله ايسه ده بزلرى ايسسز باغلب خوفندغه فایتماغه قویمادی

اذن واجازة ویرمدی. شتاولنی چاتریب آگانابشر دیکه بو جنابلره قوش چادر طیار قیلب صویوش و آت جیم ومخصوص خادم قویوب اوز قاشمهز یاقن قوندربب احوال لرندین وقت بوخت خبردار اولغای سن دیدی، کوچوب مرغینانه جوناتدک منزل بمنزل کورنوش قیلب سلام ووروب مرغینانه قریب واردق یارمزار دیدیکی محلده شهرنگ علماء وفضلاسی استقبال چقدیلر اول جایده توقتاب توشدک ادای ضیافتدن صوگره ملا عالم قل سوز آچوب دیدیکه مملکتهمزده بویله بی سر نجام لیک بولدی سببی بر آدمه اتقیادمز یوقلفنددر لازم که باتفاق بر خان نصب قیلساق امرینه مطیع اولساق ایتدی کنی خواهلرسز دیو علمالره مصلحت ناشلادقده قاضی ضیاءالدین مخدوم دیدیکه بو خدمته اوزگزدن الیق آدم کورنمیور ملا عالم قل بونی ایشتمامش بولوب ینه دیدیکه بر آدمی تعیین قیلدی کرک قاضی مزبور اولگی جوابی اعاده بیوردقلرنه قاضیه خطاباً سزله منی دیرسز اما منم نیتم خان اولمقده دگل من خدمته بیل باغلاشم خان زاده لرنگ برینی خان کوتارمک کرک فلانی و فلانی خان زاده لر وار دیوب اخیره سلطان سیدنی ذکر ایدوب آتاسی مله خان کوبنگ بولنده شهید اولمش یتیمچه دور دیدکده عالم قلنگ غرضنی فهملب جمله اعیان بو اورونغه سلطان سید اخق دور دیدیلر فی الحال اق کیز کتوروب قاعده قدیم اوزره سلطان سیدنی آکا اوتورتوب اطرافندن علما واکبرلر کوتاریب تخته چقاردیلر حد بلوغه یتیماش یاش مراهق ایدی. رسوم سابق اوزره الوغله سرپا کیدرمک اولدقده ملا عالم قل مرغینان افاضلرینه دیدیکه الان دار الملک بودور سزله اوزلرمز سز خوفند دعا گولدی بارچه مزه برابر مهمان دورار صی وسرپالرمزی ابتدا آنلره ووروب بعده سزله قویساق دیدکده قاضی کلان حسن خواجه جنابلری ملا عالم قل قراب حضرتلری اوزلری بلسون لر دیدی ملا عالم قل ذکی مهمانلری تقدیمه جواب شافی اولمدغندن هر ایکی جانبه برابر سرپا قویدیلر کیمغاب

اطلس بويله قيمت بها اشيا ايدى بعدہ خان نڭ خدمتنه شغاول وھديچى ونچہ خادم لر قوبوب لوازماتنى طيار فيلب جميع عسکر وسرکرده لرو سراسر آق سرپا بروب بارچھسى فرشته صفت بولوب چقديلر اوچ دورت ساهت ايجنده اون بش بکرمى مک مقدارى آدمغه بويله سيورغال وانعام يتکوروب بوقر اشيا مھيا وبونچہ ايش مکمل ايتديکنه آفرين آيتدق وبونى نردن يتکور دکنه حيران اولدق ديو مھربان بولدى لر. اه کلام حضرت ميان.

بو واقعه ۱۲۸۰ سنه ددر. ملا عالم قل سر عسکر ايکان بو دفعه تجديد عنوان فيلنوب امير لشکر ديه ملقب اولدى بوندن سوکړه ملا عالم قل اسمى بالکليه متروک بالدى سلطان سيد مجرد خان اسمنده سابق يعنى فقط صنداله صاحب اولوب امورات سلطنت با سرھا امير لشکر نڭ النده اولدى خانق ايشنى بر طرف ايتدکن سوکړه کوب کيچوکمبوب خوفندغه وادى يورتنى انجامه کلتورر فرصت اوتيموب روسيه ترکستانه کلدى خبرى ايله تاشکندگه کلوب شاد مان خواجهبى اولدردى اورننه نارمحمد داد خواجهبى والى تاشکند فيلب دولت تاجيک ديدى بر ديوانه مزاج شخصى ترکستانه حاکم فيلب يباردى اوزى خوفندغه فابتدى مزبور تاجيک ترکستانه کلدى ايله اطرافنک اولان ايلاتيهبى غارت فيلب چابدى اوشبو بدافعالک شوملوغندين جميع قضاقيه روسيه بيه تابع وانڭ کلهکنى طالب اولدیلر آز مدتده روسيه ترکستانه کردى.

له جرره

کفر واسلامه برابر عدل نصابدر نقى

بسنده بيه ذماً کفى دور فعليده ظلم شقى

بس بونکچون امتنه ديدى اول ناصح رسول

کفر يله باقى اولور ملک ظلم ايله اولمز بقى

محصل الکلام ۱۲۸۱ نچى سنه ترکستان واوليا آنا روسيه تصرفنه

کيچوب آندن چمکند شهرينه قصد فيلديغى امير لشکره ايشلدکنه

خاننى وجمله عسکرينى فوماندا سنه آلهرق چمکنده کلوب قضاق نڭ بر نامدار افسقالنى اولدرمکله اول حواشى نڭ ايلاتيهسى دغى بوکا دشمان اولدیلر. اوشبو سفرده امير لشکر نڭ ايکى مکچه عسکرى صحراده روسيه دن بر يوز مقدارى سلداته تصادف ايدوب فرق ايللى سيني تلف باقيسى نى اسير آلديلر تلف اولانک باشلرينى کيسوب خوفندغه وانندن کاشغره چه ايتديلر، چمکنه اوستونده عظيم محاربه بولدى اهل اسلام هر چند مدافعه بيه چالشدیلر ايسه ده علاج پذير اولمبوب آخرکار روسيه چمکندى آلدى اوقغه فارشى يوکريب وفات اولاندى باشقه آلتى يدى مک نفوس ضايع اولديغنى سويليورلر، روسيه بوقش چمکنده قشلادى ايرتھسى يازنده تاشکند اوستنه واردى محاربه ده امير لشکر وفات اولدى رحمة الله عليه رحمة واسعة. امير لشکر نڭ حکومتى مله خان فوندين اعتباراً خوفندده توروب گاه چنده يوروب گاه بتون گاه يارتى متفرقه ليک ايله اوچ بيل مقدارى مملکت که ايگا دارليق فيلدى. نه ايسه بوذات روسيه ايله بر از مقابله ومقاومت فيلشوب اخبرده وفات بولدى. فرغانه وترکستان نڭ خان ويک لرنه بوندى غيرى بر فرده بويله شهره تام يعنى بو ايکى نام ميسر اولمامشدر ايامنده ايجاد ايديلن توفنک اوستونده يازيلين نقشى بو ايدى «امير لشکر غازى آمد شد نشان. جلاؤتوف پر چشم آتش فشان»

بزرک خواجه ويعقوب بيک نڭ کاشغره کلدىکى بونڭ وقتنه ايدى ملنده يازيلور. امير لشکر نڭ شهادتندن سوکړه روسيه تاشکندى محاصره بيه آلدى سلطان سيد خان بو قوالده فالدى امير مظفر بو حين ده خچنده ايدى اهالى تاشکند آکا فريادچى يبارديلر اول ذات نه کلوب اوروشمادى ونه بر مضلحت تابوب بولوشمادى فقط سلطان سيد خاننى تاشکنددن اوز فاشنه آلردى خدا يارخان اولدين امير نڭ النده ايدى تاشکندکه روسيه کردبکنى ايشندکن سوکړه خدا يارنى امير خوفندغه آلب واريب اوز فولدين خان فويدي

خدايارنڭ دورتنچى خانلىقى بودور. خدايار دغى غطبه يى اميرنڭ نامنه اوقودوب آڭا تابع عكمنده اولدى بناگاه روسيه ايله محاربه اچارلارسه برى برينه معين اولمق وعده سنى ويروب اراده عهد، وييمان مستحکم فيلديلر مع مافيه امير خوقنديلرنڭ غدرندن امين اولمىوب جميع آلات واسباب حربى الوب خوقندى خدايار خانسه تاشكندنى روسيه تاشلب بخارا يه فايئدى. ايشانخواجه قولنجه تاشكند آلتمش ايكى كون محاصره غيرلرنڭ قولنجه سكسان ايكى كون مدافعه دن صوكره ايچدن محاربه طشدن محاربه اوله رق هجرتنڭ مڭ ايكى يوز سكسان ايكى سنه سى ميلادنڭ مڭ سيكز يوز آلتمش بشنچى باز ماي اينده روسيه الله كچدى.

نظم

درسال بغرف اگرزنده بيمايى بيى ملك وملك وملت ودين بر كرد
 بيتى نڭ معناسى معاينه كورلدى بوبيتى حضرت سلطان عارفين دن
 ديوب بعضلر حضرت آفاته منسوب ديمشلىر مشاراليهما هر ايكسى
 اوز بيك نڭ الوغ مشايخ لرندى اولوب اشاره مزبوره قنغندن ايسه ده
 ولايتى نڭ انقلابندن كشفل خبر ويرمشدركه بوتارىخك تركستان مضافاتى
 روسيه اليه كردى كاشغر يعسوب بيك دستنه داخل اولدى.
 تاشكندنى محاصره ايدن روس عسكىرى ايكى مڭ مقدارى اولوب
 قضاق وفرغزدن قوشولوب واران تورامه عسكىر كوب ايدى. محاربه ده
 اسلامدن كوب آدم وفات توشوب روسيه دن تلفات بريوزه يتمامش
 ديورلر. اهالىء بخارا بوسفرده حضرت امير روسيه يى تاشكنددن
 ميداب سورر بلكه رنبور والمنا شهرى نڭ برينه كرور اميدنده
 ايديلر. خوقندىن فايئدغنه قانع اولمىوب علما وطلبيا وفقرا باجمعهم
 اتفاق ايدب جهاد فرض اولدى كافر اوستومزه كلدى ديوب اميرى
 اغرا فيلب حضرت امير اگريه روسيه ايله مقابليه تاپى يوق ايكن
 غوغايى باصالمىوب ناعلاج غرايد چقىدى آلتمش مڭ مقدارى عسكىر
 ايله ميده يولغون ديدىكى موضعه كلوب عسكىرنڭ كوبلكنه مغرور

اولوب باحضور ساكره قوچوب ياندى روسيه بوتغافلدىن استفاده ايدرك از عسكىر ايله بعضلر قولنجه بش يوز بعضلر مڭ بش يوز ديرلر. كيچه ايچنده درباي سيعونى كيچوب توب آندىغى ايله لشكر اسلام لرزيه توشوب بي توفى فاچديلر چادر فوش زنبورك توب تفنك خزينه دفينه يرلو يرنجه فالدى كلستى روسيه اولجه فيلب آلدى. غفلتى ايليك صايهق بو طرف خانلرمن نڭ باشليچه هنرى اولوب فهم فاصره لرنده يوندىن ايكى فائده بي فائده ملاحظه ايدرلر. برى بويله بي پر والى دشمنانم كوردكده فوتمهز حمل ايدب فلبى سيسكانور. ثانى اوز عسكىرمز نڭ كوكلنه خوف و قورقور كرمىوب شجاعى اولورديورلر. بوايسه پولتيقه چه برشى اورننه نورمز عقلا ونقلا هونڭ مريدود اولديغى بلمز. بهر حال ايش بخارى لرنڭ ديدكنجه اولمايدى خدايار خانده وعده سنه وفا قيلمى امداده كلمدى كندى استقلال اوزره عسكىر جمع فيلب روسيه به مخالفت ايدكندن خجند وجزاخ واورايتيه اللن كندى يعنى بونلرى روسيه ضبط ايتدى. موندىن صوكره روسيه ايله اوزلشوب اراده مصالحه اولدى. روسيه بو طرفى بر طرف ايتدىكى بعدنده بخارا مضافاتنه ال اتوب مڭ. ايكى يوز سكسان بشنچى هجر يه ده سمرقندى آلدى آندن كنه قورغانه قدر واردى من بعد امير دغى روسيه ايله مشارطه فيلب بين لرنده اصلاحات چارى اولدى. خدايار خان روسيه دن خاطر جمع اولوب اويون كولكى ده وكوكبار يده ايامنى اوتكار دكندن فضلا ظلم وستمندن خلايق آزرده اولوب يوز چويوردىكى ائنده مسلمانقلنڭ اوغلى عبدالرحمن افتابچه ايله ارالرينه خاصمت توشوب عسكىر كلا افتابچه نڭ النده اولمقله خانڭ بوگا مقابله يه قدرتى قالمىوب روسيه دن امداد طلبنده تاشكندكه چابش كلدكدين صوكره خواب غفلتدن كوزينى آچمش كوروركه كار يوم لاينفع التمه قدم باصمش تاشكندىن رنبورغه يباريلوب آندىن قاچمش دور.

محل مزنگ اغنياسندن حاجی عمر افندی حکایه ایلدی خدایارخان زبورہ بیارلدکده بزلیر یارمونکده دن قایتوب شهره وارز ابدک بربیکیتنه خان کلور خبری بولدی باشه دن دستارلرمزی چالیب ایکنمه چپانلرمزی صالیب خاننگ آلدینه چقدق عربده دن نوشدیکی ایله بزلیر کوروب بونلر کمدردیو صورتی خدایارخانگ آدام بزلیر بلوردی مرغینانلیک قل لرگز دیو جواب وپردی بیکیته که کردکن صکره بزلی فاشنه دعوه قیلب سرکنشتنی بیان ضمنده منم بو حاله سبب عیسی اولیا فلانی فلانی لر بولدی وبالیم آنلره دور والا بو بدنام لیغی موینومه آلمزدیم دخیل نوشسم صوفشوب نوشا دیم دیوب بی خاص بو عربتنگ پیشمانلغنی اظهار و آلدانوب اسیر اولدیغنی ارسان ایلدی.

خدایارخانگ مسلمانقل وقتنده مشترک خانلغی اون ایکی یل مسلمانقل قتلدین صوکره مل خان منازعه سینه چه حکومتی ایکی یل مله خاننگ صوکنده ملا عالم لنگ مشوشی ایله خانلغی بریل وزیاده اخیر خانلغی توقز یل جمع یکر می بش یل مقداری سلطنت سوروب ۱۲۹۱ هجریه ده ابعاد نعمت و دوچار نعت اولمشدر. باقی احوال مافاتی و محل وفاتی اخیرده یازیلور.

خدایارخان دین صوگنی حال لرننگ وی ثبات خانلرننگ بیانی

نصرالدین خان ابن خدایارخان

خدایارخان حکومتی ننگ انتهایسینه قریب اوش طرفه معهور قرغز نامنده بر آدم چقب ادها خانلق قیلدقن فقچاق و خوقند قوشنی ایله عبدالرحمن افتابهچی ابن مسلمانقلنی خان آکا بیاردی نوب تفک کلسی آنکل کندی بو وقتده اوغلی نصرالدین اندیجان حاکمی ایدی افتابهچی مأمور اولدیغنی معهوره وارمیوب اوشده نوقنادی چونکه افتابهچی ننگ کوکلنده آتاسینک انتقام آچیسى هنوز مرکوز اولدغندن خدایارخاننی قتل قیلوق آناک نزدنده اعمال واجبه دن معدود ایدی

عمری بویونچه منتظر اولن بو آمال فاسده سینه خدایارخانگ عسکردن خالی واسباب واسلحه دن عاری قالدیغنی تمام قولای توشوب مرغیناننه خاننگ لابوین برادری سلطان مراد بیکنی آذر یب خدایارخانگ اورننه آنی خان قیلغنه وعد و عهد ایلدی. نصرالدین بو اتفاقدن آگاه اولدقنه چونکه بویله خیانتی آتاسنه انها واعلام لازم ایکن بالعکس افتابهچی به ایلی مگ آلتون و پروب سلطان مراد ایله ایدن شرطندن دوندریب آتاسینک قتلنه راضی اولارق کندیغنی خان قیلغنه آنط اکید ایله مقوله بی مستحکم قیلدیلر. بو ائانده خدایارخان روسیه طرفندن بعض تکلیف لر وارد اولدی خان بو مصلحتنی افتابهچی به اعلام ایدب مشوره سورادقنه روسیه به جواب رد ویرمک بلکه ایلچی بی اعدام ایتمک ایله خط یازدی خدایارخان بو ایش اولمز دیه تکرار آدم بیاردکده خان مرند اولدی روسنگ سوزینه کردی صوردیغنی ویرایوم دیدی شمدی محاربه خان ایله واجبه دردیوب ضمیرنده مستر نفاقه بونی آلت وصله ولوغلی ایله ایدن وعدنه وفا به بونی وسیله قیلب نصرالدینی یاننه آلهرق عزم خوقند ایلدی. خدایارخان بوفسادنگ اوگنی آلمق اوچون روسیه دن امداد طلبنه تاشکنده کلوب اوز آباغندن اسیر اولدیغنی فصلنده یازلمشدر.

افتابهچی خاندن خالی فالان خوقندغه کریب نصرالدینی خان قوبدی. بعده جمیع قوشون ایله کلوب خچندنی محاصره قیلدی روسیه ایله اورشدی ايسه ده هیچ ایش ایدامیوب مرغینانه قایتدی بو ائانده روسیه کلوب نماکنکننی آلدی آندن خوقندغه واردی نصرالدین خان اورشمیوب روسیه بی قارشولب حرمت ایله کوتوب آلدقن آنی برنده ابقا قیلب آندن مرغینانه کلدی روس کلدیکی ایله افتابهچی جمیع فقچاق قوشوننی آلهرق ایلاتیه به کندی فقرا روسیه به استقبال چقب سرفرو ایندیسه ده افتابهچی بی توتوب ویرمدکلر بهانه سیله کنیرال اسکولوف مرغینان خلقنه نهجه مگ طلا آلوم صالحدی بوکا «لك» پولی نام قویولدی یکر می مگ طلاسنی نقد آلوب باقیسنی

جمع قېلىق اوچون باطر باشى دىوب بىر آدمنى بو خدمته قويوب مذکور گنيرال عسكرى ايله انديجان جانبته اوتدى بوارالقه نمانكند خلقى باش كوتارب مسلماندن كوب آدم شهيد بولوب شهرينه روسيه النك فالى انديجان كېدن روس عسكرى بر خېلى آدم ضايغ ايدوب بو فوڤه نك سردارى كنيرال غلاؤاچوف مجروح اولارق نمانكند فابتدى. اهالى انديجان نك بو غيرتندىن مرغىنان خلقى يوراك لنهرك «لك» پولى توغروسنك غوغا چقارب بوزيلوب باطر باشىنى اولدرديلر، ولى خان تورامنى امير عسكرايدوب روسيه فصدنه آتلنوب بالقچى قلعه سېنه كلديلر بوگا فارشو نمانكندىن روس عسكرى چقدىغى بر مسلمان كېچه ايله دريائى سردن يوزوب كېچوب ولى خان توره به خبر قېلدى اول بي انديشه اوليا بو غير خواه مسلماننى جاسوس دىوب باغلاب اروب صوقوب اكر روس بورايه كلورسه سوزك راستدر آزاد ايدرم والا جزا ايدرم اولدروم ديه ستونكه تاكوب قويدى اوزلرى تون يارسينه چه كاكل اوينادوب اويون كولكى ده اوتوروب ايرتان نمانكندى آلورمز بعه تاشكند وارمز فرضى ايله ياتوب اوغلاديلر روس عسكرى بونلر نك يانديغى پايلىب توروب دريادن اوتوب كلاب وقت سحر زنبورك منتق آندىغى ايله بي پروا ياتان قوشون اويقو مستلكى ايله باشلرى كراماڭ كاگراب شاشدى پراكند اولوب فاجدى روسيه عسكرى بالقچى قلعه سېنه كريب اوت قويوب كوب تلفاتلر ايتدى مزبور باغلنمش خبرچى بيچاره ستونك ياتوب كندى فاجالمىوب فالان كامپر چال آغريق افساق زمن شل وضعيق الحال دن ماعدا روسيه نك عدالتنه استناد ونظاملى عسكرينه اعتماد ايدوب يعنى روسيه بر شهرى آلب ايچينه كردكن صوگره اهاليسنه قطعاً زخم وزيان كلتورمز زعمته فالان ساده لر فاجانلرى احمق ديسان دانلر كلسى اود ايچنك قالوب فريا وفتان ايله تسليم روح ايتديلر، ايام اسلامده نه قدر ترغيب ونه مقدار سوركون اولورسده بويله بي رحيم ليك كورلمش دگل ايكان نظاملى

پادشاهنك عسكردن بو كىبى عظيم كار احراق بالنار وفوعى آدملىرى حيرته توشوروب اولكى كونلرينه افسوس ايلديلر ايسه ده نه چاره كه ايش الدن كيدوب اطاعته مجبور اولديلر اكر بوندن بورون بر نچه شهرلرى آلفك آتمق چاپق تالامق كويدرمك كىبى بي معنى تلفاتلر اولدى آنلر مقابله ومقاتله قېلدقلرينه محمول ايدى بو دفعه فارشى كلن آدم اولمىوب كلسى فاجوب شهر بوش وفالانلر ايسه الى باغلى اسير حكمنك بي حال وبى مجال بيچاره لر ايكان بيهوره نعدى ايدوب چار اطرافدن اوت قويوب فاجار محل فالدرمىوب بونچه مك بشر وحيوانى كول كومور قېلديغى جمله مسلمانلره آرتوچه آلام قېلدى دىوب واقعه يى كورن آدملر مظلوم لرنك ناله وزارى هنوز قولاغمزدن كېتمبور ديهرك كوزلرى ياشلنور. بو كىبى افعال فاجعه يى ايضاح ايلمك هر نه قدر سونمش يالقونلرى يگى ليوب عرق حىيت مليه يى تحريك ايدر دينلورسده فن تاريخدن مقصد بويله ايشلردن انسيان كسب اطلاع ايدوب هر شيك متبصرانه حركتى موجب اولغله شايد قلمه آلمق هر ايكى طرفه فائىدن خالى اولمز ظن ايدرم. اه

روسيه بالقچى بلگسندن قايتوب ينه نمانكند قرارلندى دريائى سيعونك بىرى طرفى روسيه نك اوتنه طرفى نصرالدين خاننك تصرفته اولارق تورديغى حين ده فى الحال يازيله چق فولاد خاننك ظهورى نصرالدينى خوندندن چقميه مجبور ايلدى. اوز توابعاتى وآناسى نك جميع حواشيسى ايله تاشكندكه كلدى. بر نچه يلدن صوگره تاشكندده وفات ايتدى. نصرالدين نك حكومتى ياريم يله يتمه دى، مجرد خان اسمندن غير هيچ ايش ايتمه دى، مگر نامنه صوقولمش سكه سى قالىدى.

فولاد خان ابن مراد خان

آتاسى مراد خان بر هفته خانلق قېلىب مسلمانقل النك مقتول اولديغى محلنده يازيلمش ايدى اوغلى فولاد خاننك خروجنى قارى

اسحاق نمايكندى بويلا بيان ايدى. قاغون پشيعى وقت ايدى. بر بومشوم بولوب خان آباد قشلاغنه باردىم بوچينده فولادخان بيك آباد قشلاغنده كل شير نامنده بر آدمىڭ خدمت وتريدهسك كندى پنهان طوتوب نوررايش مزبور ايكي قشلاغىڭ آراسى يارىم تاش مقدارى بىردى، آدملىر مزبور فولادنى اغوا قىلب سلطنت هوسنى دماغنه توشورمش خان كونارمك بولمىشلار خان آباد غانم آباد قشلاغى وبو اطرافنىڭ خلقى خفيه واريب كلهم بوگايىعت قيلمىشلار بزار بومشمشدهن بى خىر ايدىك. بىركون بر باغه كىرىب نماز ظهرى اوتاب توروب ايدىم خان كلدى اوازه بولدى باغنىڭ بر صفه سینه كييز كىلام توشاب اورون حاضرلدىلر. عجب! بو قايىسى خان اوله! ديوب توردهم قىرق ايللى مقدارى آدم ايله خان كلدى. زمان زمان فولاد خان ديه منادىلر بازاره چقب ندا قىلدىغى ايله اهل كسبه هر برى دسترخان كونارايب طوب طوب كلوب كتميه دعا ولفيش ايتيمه باشلدىلر، بز هم جمعينه داخل اولوب، فوتلوغ بولسون! مبارك بولسون! رسمنى ادا ايتدىك. ايشىك فرغىلردن بر ايكي آدم توروب اريش ارگىز بولسه فان فزرت لرينه آيتوگىلر ديميه باشلىدى. بر ايكي ميرزا يعنى كاتب صفهنىڭ بر چىتنىك اونوروب يازميه خان آگا مهر باصميه باشلىدى. بو خط هر شهرنىڭ بيوكلرينه و بيك لرينه ايشىك، خلق بزه بيعت ايتدى بىر دخى بو يولك باشمىزى اورتابه قىيوب دىن بولمىننه جانمىزى بىدل اسلام اوغورىنه خدمت اوچون بىل باغلادىق، هر كم دينه محبتى و غزايه ميلى وار مكا كلسون ديمىكدن عبارت ايدى اول كون ياتاق خانه مزه قايتوب قوندى ايرتسى ايشىككه كيچه ايله خان قاچمش نهدن بويلا اولدى ديوب تورمىشدى باقى جان نامنده بر آدم قىرق ايللى فرغىز قىچاق ايله كلوب توشدى فولاد خانى استيور ايش باقى جاننى روسيه بو خدمته توشمش بو ايسه بالخاص فولاد خان اوچون دگل ايدى روسيه ايشتمشكه شول طرفده بر آدم خانلىقى حركتنىك اولوب خلق ايچنده مشمشه وار ايشىك كيم ايسه ده آنى توتوب كلتوره سن

سكا خوقند خانلىغى ويررم ديمش باقى جان بوخفيه خاننىڭ نرده اولدىغى بلمىوب شهر بشهر قشلاق بقشلاق صوراشه كىل فولاد خاننىڭ اول كونه دوش اولمش. خان بونىڭ كلدىكى بلوب قاچمش باقى جان خان آباددن فولادنىڭ خىرنى آلب آفاسندن جونادى اونوز آدير ديدىكى تاغلىرى آفتاريب تپالمىوب فرا صو قشلاغنده ايش ديه ايشدوب كلوب قشلاق اهلى قىسوب اوليه ايدىم بويلا ايدىم البسته تابوب براسلر آلب كيدىم ديوب آنده ياتوب اوخلادقه فولاد خان شول بىرده بولسه كىرك بونلرى ياتدىغى بىرده باصوب بارچهسنى اولدىرمش. فولاد خان روسيه دن بو قدر آدم قىرمش اوازه فى الحال اطرافه يايلىدى چونكه بويلا وقتده خصمه جزئى بر ضرر نىكورمك عوامىڭ رايىنه كوره اقبال كلدىكده دال بر ابو فال دور بو دىده ايله خاننىڭ خدمتنه خلق جمع اولدىق اولگى خروچ ايدىن خان آباد قشلاغنه بش مگه آدم ايله كلوب كىردى جوانب اربعه دن فرغىز قىچاق و غير هم فوج بوگا تابع اولدى آندن عسكه قلعه سینه كلدى ايكي اوچ آى مقدارى آنده توردى عسكه دن بىكرمى مك وزياده آدم ايله مرغىنانه كلدى مرغىنانده خدايار خاننىڭ برادىرى سلطان مراد بىكىنى جمل اولادى ايله اولدىرى وسائر خانزاده لرى دخى صغىر و نارسىدلكنه باقىيوب بوغدىرى بوغازلدى بوي رحىملىك خوقندىن نصرالدين خان خوقنده نورالمىوب خانلىغى تاشلاب چقب تاشكندىك كلىدى. انتىي كلام فارى اسحاق.

خوقندىن نصرالدين خان كندىكدن صوگوه پاى نخت مرغىنان اولدىق درياى سىخوندىن او يوز كلهم فولاد خاننىڭ محكومى اولوب هر شهره حاكم و بيك لىر نصب قىلدى خوقندىغه عبدالله بيك ابن عالم بيك فرغىزنى نائىب قويدى فرغىز قىچاقكه نهمىدىن صالحون يىل ايسر بى معابا آگا كيدر جملسى فولاد خانه تابع اولدى هر نه ايسه بو قش حكومتى جارى وسوزىنى نافذ قىلب ضرب خوقند فولاد خان بو نامنه سكه صوقدىرىب خان اسمنى انتشار ايدىرك توردى روسيه به

سر ویرمیوب آنکله مخابره دخی قیلمیوب اوزنچه بونی بر سیاستدن
 عد ایتدی باشلکنده هر نه قدر غواچه عافط او قومش ایسه ده «با
 دشمان مدارا» مصراعی نك معناسیله عمل ایتمیوب او قودیفی بوشه
 کندی «واعدوا لهم ما استطعتم من قوّة» امرینی دخی ترك ایله
 اسباب اسلحه و آلات عرب کبی دشمانه مقابله یه لازم کلن سبب لردن
 برینه تشیث ایتمیوب توکل محضه استناد ایله بوشه یاندی آلدن نه
 کبی ایشلر اوندی آنلری هیچ فکره آلمیوب تا بو وقته قدر روسیدنك
 نه درجه ده دشمان قوی اولدغنه عقال و فراست لری وارمیوب توکل
 بابنک بلا سبب دشمانه ظفر امیدن اوله رق سعی نی ییله صاندی بو
 ایسه اعتقاد جبریدن بر شعبه اولوب بو خصوصه یالفوز فولاد خان
 مسئول اولمیوب طرفینك چیمغ خانان و امرا و بلسکه علمالرنك بو
 تقصیراتک عذرلری شرعا غیر مقبول ظن ایدرم.

نه ایسه بو قش اوندی یاز یستدی اول بیار ایله تاشکنندن
 روسیه عسکری چقب دریادن اوتدی دریادن اوندیکی غیر ایله قرغز
 ققچاق قوشونی افتابچه پی به ایرکاسوب اوز یولینه جونادی فقط فقرا ایله
 احوال نه اوله چغنه کوزی یتمیوب فولاد خانک بر کیچه چقب تاغ
 طرفه کندی.

افتابچه پی ایله فولاد خان نك مرغیناندن چقب کندیکنی بو طرزده
 تفصیل و بیان قیلدیلرکه تاشکنندن روس عسکری چقدیفنی ایشتمک
 افتابچه پی خان مشار الیه دن اذن طلب قیلوب بو سفر صو قوش اختیارینی
 مگا بیرکل سوکنک نامم سونبوکودک بر خدمت قیلای که بو یولک باشمنی
 برای یا تاشکنندی آلیب المتاخه چه کیدای دیوب کلام شریفی فولینه
 آلوب یقلاب آنط اکید و ایمان شدید ایله ایناندردقن خان غزینده ده
 بار کهوشنی چقاریب بوگا بپردی افتابچه پی ده کهوشنی آلرق چیمغ
 قرغز ققچاق قوشونی ایله روس عسکری نك آلدندین واردی ده
 ایلچی لشوب اوز یولینه کندی کتدکک نیک تنج کیتمیوب مرغینانك
 افسقالارندن اون اون بش آدمک آدینی توتوب خط قیلوب دیمشکه

فولاد خاننی توتوب روسیه یه ویرکزار بارچه مز امین و امان اولورز
 بو خط فولاد خان نك الینه توشوب اسمی یازیلش آدملرنی بزار
 برار چاقریب اولدریب کیچه سی اوزی ده چقب قاچمش حاصل روسیه یه
 هیچ فرد مانع اولمیوب مرغینانه کردی بک شهر شهره عسکر قویوب
 فرغانه مضافاتی نك کلسنی ضبط ایتدی. خوفندده فولاد خان طرفندن
 نائب توران عبدالله بیک قاچوب کابل سمتنه کندی قرغز ققچاقنك
 ملکه سی منزله سنده دوران سورن مشهوره قورمان جان داد خواه
 اوشبو عبدالله بیک نك والته سیدرکه عالم بیک قرغزنك زوجه سی اولور
 غایت عافله و سوزچن خاتون ایمش.

فولاد خان مرغیناندن کتدکن صوکره پی قرار قاچوب تاغ دین تاغ
 آشوب یوردی. عسکه ده ایکن وقته شاه میرزا نامنده بر سرکرده پی
 اولدرمش ایدی گنیرال آنک اوغلنه فولاد خاننی توتوب کلتورمک
 خدمتنی سپارش قیلوب اول دخی آناسینك انتقامی اوچون آرقاسندین
 استب بوروب آلی تاغندین توتوب کلتوروب روسیه یه ویردی
 مرغینانده بونك اوچون مخصوص دار یاصاب آکا آصدی حکومتی
 آلتی یدی آی مقداری اولمشدر. یاشی اوتوزلر چاماسنده وار
 ایدی دیورلر. بعض لار بونی مراد خان نك اوغلی دگلدر صرف قرغز
 ایدی یالغاندن خانزاده قیلوب خان کوتاردیلر دیو سویله دیلر. بو قولنك
 فائلی بونك خاتلق ادعاسنی بویله بیان ایلدیکه فولاد اصلده اسحاق
 نامنده بر صحراوی قاضی نك اوغلی ایمش مزبور اسحاق صاف قرغز
 ایدی اسحاق نك اوشبو خان بولمش اوغلی فولاد ابتدا مرغینانه تحصیل
 قیلوب صوکره آناسی بونی بخارابه بیارمش ایکن سمرقندده فولاد ابن
 مراد خانه بولقوب آنکله بر حجره ده تورمش آز مدت ایچنده فولاد
 ابن مراد خان خسته اولوب وفات ایتمشده فولاد مرحومنك اسباب
 البسه کتاب وسائر اشیا کلسی بونك النده قالمش کتاب نك ایچنده
 متوفی فولاد نك شجره کاغدی وار ایمش بو ذات ایلینه قایتدغی زمان
 بویله بر منذبب وقته مصادق اولوب اعیانی بونك اولگدی اسمنی

سر ویرمیوب آنکله مخابره دخی قیلمیوب اوزنچه بونی بر سباستدن عد ایتدی یاشلکنده هر نه قدر غواچه عافظ او قومش ایسه ده «با دشمان مدارا» مصراعی نك معناسیله عمل ایتمیوب او قودییغی بوشه کندی «واعدوا لوم ما استطعتم من قوّة» امرینی دخی ترك ایله اسباب اسلحه و آلات عرب کبی دشمانه مقابله یه لازم کلن سبب لردن برینه تشبث ایتمیوب توکل محضه استناد ایله بوشه یاندی آلدنک نه کبی ایشلر اوندی آنلری هیچ فکره آلمیوب تا بو وقته قدر روسیدنك نه درجه ده دشمان قوی اولدغنه عقل و فراست لری وارمیوب توکل بابنک بلا سبب دشمانه ظفر امیدنک اوله رق سعی نی ییله صاندی بو ایسه اعتقاد جبریده دن بر شعبه اولوب بو خصوصه یالفوز فولاد خان مسئول اولمیوب طرفینك چیمغ خانان و امرا و بلسکه علمالرنك بو تقصیراتک عذرلری شرعا غیر مقبول ظن ایدرم.

نه ایسه بو قش اوندی یاز یستدی اول بیار ایله تاشکنددن روسیه عسکری چقب دریادن اوندی دریادن اوندیکی غیر ایله قرغز ققچاق قوشونی افتابچه چی یه ایرکالموب اوز یولینه جونادی فقط فقرا ایله احوال نه اوله چغنه کوزی یتمیوب فولاد خانک بر کیچه چقب تاغ طرفه کندی.

افتابچه چی ایله فولاد خان نك مرغیناندن چقب کندیکنی بو طرزده تفصیل و بیان قیلدیلرکه تاشکنددن روس عسکری چقدییغنی ایشندک افتابچه چی خان مشار الیه دن اذن طلب نیلب بو سفر صو قوش اختیارینی مئکا بیرگل سوکنک نامم سونمکودک بر خدمت قیلا کی بو یولک باشمنی برای یا تاشکندنی آلیب المتاغچه کیدای دیوب کلام شریفی قولینه آلوب یغلاب آنط اکید و ایمان شدید ایله ایناندردهن خان غزبنده بار کهوشنی چقاریب بوگا بیردی افتابچه چی ده کهوشنی آلرق چیمغ قرغز ققچاق قوشونی ایله روس عسکری نك آلدندین واردی ده ایلچی لشوب اوز یولینه کندی کتدکک تیک تیچ کیتمیوب مرغینانك اقسقال اردن اون اون بش آدمک آدینی توتوب خط قیلب دیمشکه

فولاد خاننی توتوب روسیه یه ویرکزلیر بارچه مز امین و امان اولورز بو خط فولاد خان نك الینه توشوب اسمی یازیلش آدلرنی برار برار چاقریب اولدریب کیچه سی اوزی ده چقب فاقمش حاصل روسیه یه هیچ فرد مانع اولمیوب مرغینانه کردی بعه شهر شهره عسکر قویوب فرغانه مضافاتی نك کلسنی ضبط ایتدی. خوفندده فولاد خان طرفندن نائب توران عبدالله بیک فاقوب کابل سمتنه کندی قرغز ققچاقنك ملکه سی منزله سنده دوران سورن مشهوره قورمان جان داد خواه اوشبو عبدالله بیک نك والکسیدرکه عالم بیک قرغزنك زوجه سی اولور غایت عافله و سوزچن خاتون ایمش.

فولاد خان مرغیناندن کتدکن صوگره بی قرار فاقوب تاغندین تاغ آشوب یوردی. عسکه ده ایکن وقتده شاه میرزا نامنده بر سرکرده بی اولدرمش ایدی گنیرال آنک اوغلنه فولاد خاننی توتوب کلتورمک خدمتنی سپارش قیلب اول دخی آناسینك انتقامی اوچون آرقاستدین استب بوروب آلی تاغندین توتوب کلتوروت روسیه یه ویردی مرغینانده بونك اوچون مخصوص دار یاصاب آکا آصدی حکومتی آلتی یدی آی مقداری اولمشدر. یاشی اوتوزلر چاماسنده وار ایدی دیورلر. بعض لر بونی مراد خان نك اوغلی دگلدر صرف قرغز ایدی یالغاندن خانزاده قیلب خان کوتاردیلر دیو سویله دیلر. بو قولنك فائلی بونك خاتلق ادعاسنی بویله بیان ایلدیکه فولاد اصلده اسحاق نامنده بر صحراوی قاضی نك اوغلی ایمش مزبور اسحاق صافی قرغز ایدی اسحاق نك اوشبو خان بولمش اوغلی فولاد ابتدا مرغینانک تحصیل قیلب صوگره آناسی بونی بخارابه بیارمش ایکن سمرقندده فولاد ابن مراد خانه بولقوب آنکله بر عجزده تورمش آز مدت ایچنده فولاد ابن مراد خان خسته اولوب وفات ایتمش ده فولاد مرعومنك اسباب البسه کتاب وسائر اشیا کلسی بونك آلدنک فالمش کتاب نك ایچنده متوفی فولاد نك شجره کاغدی وار ایمش بو ذات ایلینه فایتدیغی زمان بویله بر مذذب وقته مصادق اولوب اعیانی بونك اولگی اسمنی

نسخ ايله اھاليه بونى شجره مرقومەنىڭ يوزەسنىدىن مراد خاننىڭ اوغلى فولاد دىو تصدىق ايتىدىمىشە بىردىن بىرە خانلىق رتبەسەنە اصعاد ايدوب آخىردە بو بلايە دوچار ايتىمىشلىرى. مزبور اسحاق قاضىنىڭ فرغز اولدىغىنە ائىتباھ يوق ايكان عجب دىگىل آناسى مراد خاننى توشكىدە كورمىش اولسە دىوب قاضى عشورەلى لطفە ايله بو حكاىيەنى مرغىباندا گى استازدىن ايشىدىكىنى سويلدى.

بو خىبر صحىج ايسە فرغانە خانىقى ابتدا بابرخاننىڭ اوغلى دىوب خىلە ايله. بىر خان دوزلەش ايكان خىرى يەنە اويلە بىر دوزمە خان الندە انقراض اولدىقى توافىق غرىبەدىنلىرى. بىر نىسبەنىڭ ايتىداسى نە ايله افتتاح اولنورسە اخىرى آنىڭلە المامە ايرشور قولىنىڭ ماصدىقىسى معاينە كورلدى كىم ايسەدە اصلوب اولدى ناعىق نارسىدىلىرى قىلتىڭ جىزاسىنى بولدى.

فولا خاننى آصدىقنىڭ سوڭرە گىرال افتابەچىيە آدم يياروب منصب وىررم حاكم فىلورم دىبە آلدابال توشوروب بو دىغى خىدايارخاننىڭ آرقاسىدىن رونبور طرفنە ييارلدى. معمور فرغزكە خىدايارخان بونىڭ دىبەسىلە اسباب اسلەسنىدىن آيرىلوب انقراض دولت فرغانەيە سىبب اخىر بو اولەشىدى. بو دە نىقى قىلىنوب لىسى قىلغەسەنە كىلدى. بو آراققە يىتەچچە خان دىوب بىر نىكىرە نام يىقب بونىڭ هىچ بىر بىرەلى يىتەچچە المى تىكىمىوب اوز اوزىدىن بىلورسىز اولوب كىتىدى. بىلكە چىقىدىغى دىغى بىكار اولوب فقط يورتىڭ اوزون قولاق خىبرى ائىتشار ايتەش اولە. ختم الكلام خىدايارخاندىن سوڭرە مشوش لىك ايله ايسەدە الوغ كوئىنىڭ اثرى باقىدىن سوڭرە دىغى بىر آرزوت روشنىلىك كوئىتىدىكى كىبى بىر ايكى يىل خان خان دىوب سويلنوب خان اسمى سونىيوب توردى عاقىبەت ۱۲۹۳ ھىجىرىيە ايله توقسان دورت يىلدىنە بو ولايت خان ذكىرىدىن خالى واسەدىن بىستون عارى اولدى قالدى. «كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذا الجلال والاكرام» معنای مفهومى.

دمش واجب تعالى فى الكلام ويبقى الله لا يبقى الا نام قىرب دورە يوزىلە وارمىش حكومت بىزنىڭ شوم عصرىمىز ايتىدى تمام اوشبو دورت مىصراعنىڭ اوڭ كىلەلىرى ايله تمام لفظىدىن يالتمام

تارىخ چىقار

۱۲۹۴سە

«من جهز غازيا فقد غزا» معنای مئىقنچە فرغانە خانلىرى ايجىدە مرحوم ملە خان و سلطان سىدىخان ايكاولرىنە حكومتنىڭ شىرطىدىن استىقلال الرأى دركار دىوب مزبور خانلىرى عىناقلىرىنىڭ اسىر كىبى لىمىرنە نفوذ اولدىقىدىن غازى عنوانىدە مناسب كورلماشىدىر.

ايمىدى سىياق سىباقنىڭ مفھومىنە نظراً آلتون بىشوك اولادىنىڭ استىقلالى مەدىل خانىدە كىسلىوب بونىڭ سوڭىدە كىلن خانلىرى آرادە خىدايارخاننىڭ بىر نەچچە يىل فاصلىسىدىن باشقە تا روسىيە استىلاسىنە قىدىر بىر دورا كىملىرى خان اسمى خانزادەلەرنىڭ بىرىدە اما عقىدە وحل باسرىھا فرغز قىچاقنىڭ الندە اولدىقىدىن بو دولتنىڭ محووانقراضى طائىفىتىن مذكورتىننىڭ شامىتىدىن اولدى دىبىك صەختە مانع دىگىلدىر.

وفات خىدايار خان

خىدايار خان رىبور نوامىسىدە بىر قاچ يىل توردىدىن سوڭرە قاچوب خىوابە آندىن بىخارايە و آندىن ھىندىستانە و آندىن حىج شىرىفە وارىب ائىنئاز زىيارىتدە بىر خوقىدى مظلوم خانە بولوقىدە اغزىنە اروب تىشنى سىندىرىش بونىڭ سىببى خان خوقىدە ايكان خىيىدە بىچارەنىڭ خاتونى ظالما آلمىش ايكان آنىڭ المى آچىسىدىن حىرمىڭ حىرمىنى خاطر يەنە كىمىوب بويلە مجازات ايتىش و بىعضىلىرى بو ضرب خىبرىنى بويلە سىرد ايلدىلار كە خوقىدە بىر دىوانە آدم وارى ايدى خان بىر وقت عىسكەيە واردۇدە مذكور دىوانە خانە بىر عرىضە سۆنەش كە ايجىدە بويلە يازىلەش. ايسىز خان كىوب بىغشى خان دورسىز مىسكرايت اروشىدىڭ شامىنىڭا

لابق ایس دیمش. خان بونی باغلب عسکه دن خوفندغه کلکونچه اوردروب چنکالرده یالانچ جیاژ بوردروب بیچاره نڭ ایاقاری تلنمش بدنندن آیتلر یولونمش آراده کوب اونمیبوب مله خان اولوب خدایار بخاریه کتدکده مذکور دیوانه آرفاسندین واریب نوبالشوب ارشوب فایتوب کلمش خدایار خان تکرار خان بولدق دیوانه فاجوب کاشغره کتمش خان روسیه فولدن چقب حج گه کتدکینی ایشدوب دیوانه بو انتقامنی آلمق اوچون خان نڭ آرفاسندین حج گه وارمش خاننی حرمة تابوب یاتقان یرنک تاش ایله اروب تشنی صندرمش دیدیلر. قایسی یرندین ایسه اوریلوب تشی صندقدن خان اوتکان یرا- مزلیق لرینی درخاطر ایدرک بگا بوده آز فیلمش لریمه کفارت اولسون دیدیکی مرویدر. خدایار خان حج دن فایتوب کروج دیدیکی بلدهده وفات ایدوب ۱۲۹۹ نچی هجریه ده فتنه فسادن معاف ودغدغه دنیا دن خلاص اولدی کوب غربتار چکوب کوب محنتلر کورمشدر. خانلق هنکامنده ماه شریف کلدکده معذل خان کبی سفره کیدوب آی تمامنک فایتوب مسافره ایله ادا فرض ایدر ایکن حاله غربتنده رفیق لرینه دیر یمشکه کاشکه اقبالیم یوز ویروب دولتیم باز بیاغیدک الیمه کلسه آی دگل یلسنی متصل روزه ایله اوتکارر دیم دیوب قصورلرینه اعتراف ایدر ایمش.

علاوه

فرغانه خانلری نڭ هر بری نڭ جلوسنده خون نا حق حددن آشوب نوکلوب خصوصاً معذل خان صوکنده خانلرنڭ قتراتی قانلری صوکی آقزیب بعض فتنه لرده کتهلری اولدردکن صوکره صغیر یاش بالالری عربیه صالحب یقاریب دریایه تاشلاب بویله بی گناه بیک بتجه و خانزاده لر دین قانجه سنی قرمشدر. خدایار خان ایله مسلمانقل اعرج واقعه سنده ففچاق فرغزی شویله فیلمش لره ایکی کشی بر مجهول یعنی نانومغان آدم گه بولفسلر کمسن دیدکده سردمن دیسه بغدادی

دیگل دیوب بغدادیه تلی کلیموب بویدای دیسه اولدرمشدر فرغز ففچاق ایچنده اوسمش بغدادیه تلی کلیمان سردیه لردن نه سی بویدای دیوب اولوب کتمش لر اوشبو افعلات بی رحیمانه زمانمده اولان نظاملی پادشاهلرنڭ قانوننه نسبة بیک آغراک و عجب عال کورنور ایسه ده آسیای وسطی امرالری نزدنده اعدام انسان بر عمله احسان منزله سنک صایلوب جزئی تهمت ایله منتهای مجازات بشریه اولان قتل امور عادیه دن عد ایدلمشدر اسلامده قتل نا حق دن افوی گناه اولمدیغی نص کریم ایله مثبت ایکن خانلر حدود اللهی تجاوز ایدوب شرع شریفی رعایه فیلمدفلرندن تعدیسی باشلرینه یتب دولت لری کان لم یکن دورنه دونمشدر یعنی وجوده کلمدیکی کبی اولمشدر. بعضیلر خانلرنڭ طرفنی توتوب بویله ایشلرده فتوی ایله ایدردی دیدکاری بیکار وبوش اولوب بو سوز علمالره یهتاندیر، اگر فتوی ویرلمش اولسه دخی خانلرنڭ ظلم و ضربندن خوفله اوله فتوای صحیح واختیار صریحه اولیمه. آری شر یسیر ایله خیر کثیر مرجو مخلده قتل البعض احیاء للجمیع قاعده سنه مبنی بویله کاری علمالر بر نوع تجویز ایدرلر ایسه ده خانلر اول حده باقمیوب اول آخر افعال لرنده آرزوی نفسدن ماعدا بر شی کورلمدیکی احوال سابق و اطوار لاحق لرندن معلوم عند اهل العریف و مستغنی عن التعریفدر «ماده پرور نرکش استدکاری ناکس» بو افعالت بدلنده سویلنمش ایمش.

خانلرنڭ همتلری فقط کند عمرلرنده راحتنه منحصر اولوب نه سلاله سینڭ بقاسنه ونه ده فقراسینڭ ثروت و غناسنه مساعدلی بر ایش ایتدیکی کورلمیوب کندیلریده تمنی ایتدیکی قدر راحت ایله کتدیکی معلوم دگلدر فکرلرینی فقط ایچماک یماک کیمماک که قصر ایدوب بالفوز بوکا قانع اولمشدر قناعت غیریلره مهدوح ایسه ده پادشاهلره مذموم اولدیغی ذنی همت دیمکن کتابه دور.

مرغینانی قاری عامد افندی سویلیور خدایار خان مرغینانه کلمش ایدی بر کون بازار اورتاسنده کیتب واریب نه اولدی بر دکا نڭ تواریخ خسه

آلدینه توقتادی اهل سوق کلا خاننی تماشایه توردیلر غان بصالولاره
 هایقرب اوشله موناق فزکنی فلان قیلاینی اوروکلر دیدی بر بیچاره بی
 توتوب اوره اوره اولدردیلر اولدکدین سوکرده یوز تیاق ارولغاندر
 کوارکنی فلان قیلای اولدیمه دیوب آت ایله باستوردی یوردی کندی
 سیج کیم بلمدیکه نهدن بویله ایتدی مگر مظلومنک فاشنده تورانلر
 دیدیکه خان کلدکدین بویاق تکلب قراب تورمشیدی خاندن بر ایکی
 دفعه بیان کوزیله باقمشیدی باشقه جریمه سی معلوم اولمادی. بس
 بوندن بلندیکه خانلرنک فتواسیده یوزینه باقمق مستحق قتل ایش
 بونی قایسی ملادن صورمش قایسی ملا بوکا فستوی ویرمش اویله
 اولسه خانلرنک اخلاقنه علمالری نه طریقه پیوند قیلیمق کرک ونه
 یوزدن فتوی ایله عمل قیلدی دیمک کرک. اوز بلدکارنچه یورمشلر
 اخیرى بو بلائی بولمشلر. والسلام علی من اتبع الهدی.

توار یغلرنک تحقیقنه باقلدنده بو ولایتلر اسلامدن ائدم فرسیان
 محوسیلری واتراک مشرکلرینک زیر تصرفنده کاه اوفاق توفاک رؤسایه
 تابع کاه جمله سی بر حکومته جامع توروب ظهور دین اسلامنک عصر
 اولارنده باجمعا اسلام تصرفنه کیچوب ۵۰۰ ییل مقدارى دوران
 سورمش ییدنچی عصرنک اواسطنده مغولیاندن چکفر خان واولادینک
 چنگالنه گرفتار اولوب برار یوز ییل قدر کافر انده فالمش ایسه ده
 ینه اول سلالندن اسلامه کلن لارنک وبعده امیر تیمورنک واولادنک
 وسائر نسلدن اولن اسلام خانلرنک حکومتنده آلتی عصر ایام
 اونکاریب الحاله هدنه روسیه دولتنک نعت حمایسندنه کچمشدر.

حضرت قتیبدنک مرودن چقب اون ییل ظرفنده ضبط و تسخیر ایتدیکی
 اراضی بی روسیه دخی آلمتادن چقدیغی اعتبار ایله اون یلنده استلا
 ایتمشدر. ترکستان و فرغانه بی. تسخیر ایدن روس عسکری باشدن
 آتیاق اون مک ته باغ اولمبوب تشاقی نه قدر مبالغه ایله سویله سله رده
 بر مکن آرتوق دلمدر بی مبالغه سویلیانلر بش یوزدهد بتماز دیورلر.
 اما اسلامدن فقط چمکندنک اچی بلشنده اون مگگه نریب آدم

توفرغه توشوب غیرى جايلردهغى ايله مجھوعى ایللی آتمش ماڭ
 بلکه زیاده مسلمان اوتدن اوقدن ضایع اولدیغنی روایت ایدرلر.
 روسیه نڭ بو مملکت لری اداره سنه المق افکارى تاتار خانلغى

انقراضندن یعنی سرای خانلغى بتدکنن باشلب دماغنه توشمش ایسه ده
 آده صره آوروپا طرفنڭ عائله سندن ثانی شهرنڭ دانسا ودانشمند
 خانلری ومجاس مشاوره سنک دیانتلو عاقل ودیپلومات وزیرلری اولدغندن
 ویک وحاکم لرنڭ اتناقى واهالی نڭ اولوالامره اطاعت وانقیادلرندن
 روسیه اول افکارینی غایت آهسته وآقرونلق ایله اجرا ایدردی
 چنانکه معدل خان واقعه سی ظهوره کلوب عقیبندنه خانلرنڭ رقابت
 واختلاف وخلقنڭ نفاقت واختلالی کورلمیه باشلدى روسیه بوندن
 استفاده ایدرک افکارنی میدانه چقاریب خیلی ایلرولدی ایسه ده قزیم
 یعنی سیؤستپول صوغشى بو طرفلره بر آز مدت سکنه ویرمش ایدی
 مصالحه دن سوکره تجدید حوصله ایله ینه دواعینه دوام ایدرک جزئی
 زمانده کلی ممالکی اداره سینه آلوب مطلبندن زیاده توفراق قزانمشدر.
 اشته بهادر خان نڭ غیر عالمانه غیره ظالمانه سی روسیه نڭ مقصدینی
 مشردن باشقه بر شی کوسترممشدر. روسیه مزبور مدتین یعنی
 سرای خانلغى اضمعلالندن بویاق بونلرنڭ فصدنده دقیقه فوة ایتیبوب
 کچه وکوندوز آنڭ ذکر فکرنده مشغول خانلر ایسه بوندن بی خبر
 بر برلرینی قائل ومقتول اولارق نتیجه کار بوکا منجر اولدی.

ایندی تحریر سطور اتنڭ سلکندن مستفاد ایدلدیکه روسیه نڭ بو
 ایلرولدیکی وبوقدر مملکتی جزئی عسکر ایله آزیل ایچنده مالک
 اولدیغی اگرچه صورت رویه ده نظام فویسه لرندن صایلور ایسه ده
 حقیقت حاله نظراً مسلمانلرنڭ بیئنده غلیان ایدن قارشولوق ولوله
 وطغیان ایدن شورش وغلغله خصم لرینه باعث اقبال وسبب افتخار
 اولمشدر. اگر خانلر مطالعه ملک ده بدل تاب وخلقى دخی آکا مطیع
 ووفاق اولورسلر اگرچه بونجه لیق بر اوفاق حکومت روسیه کی
 الوغ دولته محاربه ایله مقابله قیلب بلمزسه ده شروط ومقاوله ایله

ملکئى وقايە ايلر ايدى ياغود قىلم بىدم مقاومت غطوه بىخطوه مانعت دن ناشى آسانلق ايله استلا ممکن اولمىوب بو آنه قدر حكومتى حمايه ايدوب باز برمدنه قدر سريرينى صافلق موافق اولورمىدى ديه كوكلدن خيچر. مگر اراده حق بوگا تعلق تابهش لوح ازله بويله يابمش اولدقن خانلر كندى قدرت و مكنت لرينى خصمنك قوه و جسامتنه موازنه ايدە بيلمىوب تاريخ تواريخ جغرافيه يى مطلق كورمىوب احوال زمانه يه ذره اطلاعى اولمىوب مسلمانلر بو خصوصه عقلمن يازمش تدبيردن ازمشدورلر. «اذا جاء اللضاء عمى البصر» اه.

اهل امثله ملوكتى منقارلى قوشه تشبيه ايدوب پادشاه باش فقها و حكما ايكي قنات فقرا قويروق عسا كير چنگال ديمشلىر. بونلرنگ برينه نقصان طارى اولورسه اوچماغه يا قونماغه ياغود يماگه يوتماغه يا چنگال لب توتماغه كامليك كلوب برينه كلن كامليكك ضررى جميع ابدانه سرايت ايدر اولدقن باش بونلره برابر نظر ايلوب بر ديشنه زيان كلامسنى مطالعه و ملاحظه ايتمك لازم ايگان خانلر فقط باشلغنه مغرور اولوب اعضاي مزبورلردن اغماض عين ايلديكچون ترناقلر توكلوب قناتلر قبولوب جته عدم قويروق كتبلار لك قلم اولدى فالدى. نه يابمق كرك.

مؤلفه

غمود اولدى دليم كلكى نبوى خاطر م زادى زماننگ بي تيميزى ديك بولوردم غمدين آزادى

۲۲چى) آلتى شهر خانلرى.

آلتى شهرنگ اخبارى:

فرغانه خانلرينى يازيب فراغتمدن سوكره تركستان شرقى يعنى كاشغر خانلرينى تحريره ابتدا وبو خصوصه اهالى مزبوره نك اللارنگ تواريخ كتابلرى كورلمكدن اولدين آيتولوب اجدادلارندىن ايشديل كلمش سوزلرينى جمع قىلمب بعد الانتخاب اول منتخبنك دخى زبلسنى التقاط ايدهرك يازديم «استعين بالله».

اولاد بنى اميه دن خليفه اول حضرت معاويه رضى الله تعالى عنه خلافتنده تركستان نك كاشغر شهرنگه تعريبله فبقان ديمشلىر و جيمين فارسيله چاچ دخى ديرلر قرق بشنچى هجر يه ده فتح اولنوب ياخود بو اولادنگ آلتىچى سى وليد بن عبدالملك عصرنده قتيبه بن مسلم كاشمير قربنده فنوچ شهرينى آلوب بعده دريائى بلخ كه جيعوندىر حالا عمودريا ديرلر آندن كرامتلا كىچوب كاشغره كلديكى تفاسير ونواريغ لرده مسطور وليكن اهلى اسلامه دعوة ايتديكى مستوردور بو ولايت حجاجنگ ايامنده اسلامه كاسى و آگا تابع ايدى ديدىكلرى مرقوم قتيبهنگ كلدكندن معدول اواسه كرك زيرا اول ذات حجاج طرفندن خراسان حاكمى ايدى. حضرت قتيبه بو سفرده اون يا اون ايكي كشى دن مركب بر سفارت ترتيب ايدوب كاشغره كوندرديكى ومورخ لرنك چين ديو يازدقلىر اوشبو كاشغر اولمقى مطنوندىر. فهرست تاريخ طبريده «خبركشادن كاشغر و رفتن قتيبه بغزاي چين» عباره سهل تحريرى بعده فتح كاشغر چينه بوللانديغنى كوسترر ايسه ده خبر داخله سى كاشغردن اونوب چينه كندىكى و اهلى اسلامه دعوة ايتديكى صريح دگلدنر اكر كاشغرى كىچوب شرفه اوتسه ايدى چينه

ملکیتی و قایه ایلیر اییدی یاشود قدم بدم مقاومت خطوه بخطوه مانعت دن ناشی آسانلق اوله استلا ممکن اولمیوب بو آنه قدر حکومتی حمایه ایلیوب باز بر مدنه قدر سریرینی صافلق موافق اولور میدی دیه کوکلدن شیچر مگر اراده حق بوککا تعلق تارمش لوح ازله بویله یاپمش اولدقدن خانلر کندی قدرت و مکنت لیرینی خصمنک قوه و جسمانته موازنه ایده بیلمیوب تاریخ تواریخ جغرافییه یی مطلق کورمیوب احوال زمانه یه ذره اطلاعی اولمیوب مسلمانلر بو خصوصه عقلدن یازمش تادیردن آزمشدورلر. «اذاجاء القضاء عمی البصر» اه.

اهل اهل مله ملوکتی منقارلی بوشه تشبیه ایلیوب پادشاه باش فقها و حکما ایکی فنات فقرا قویروق عساکیر عتکال دیمشلر. بونلرنگ برینه نقصان طاری اولورسه اوچماغه یا قونماغه یا خود یماگه یونماغه یا چنگال لب تونماغه کاملیک کلوب برینه کلن کاملیکنک ضرری جمیع ابدانه سرایت ایدر اولدقدن باش بونلره برابر نظر ایلیوب بر دیشنه زیان کلماسنی مطالعه و ملاحظه ایتمک لازم ایگان خانلر فقط باشلغنه مغرور اولوب اعضای مزبورلردن اغماض عین ایلدیکچون ترناملر نوکلوب فناتلر قبولوب جتته عدم قویروق کاتیلر الکنه فلم اولدی فالدی. نه یابوق کرک.

لهؤلفه

غمود اولدی دلیم کاشکی نبودی خاطر م زادی
زماننگ بی تمیزی دیک بولوردم غم دین آزادی

۲نچی) آلتی شهر خانلری.

آلتی شهرنگ اخباری:

فرغانه خانلرینی یازیب فراغندن سوکره ترکستان شرقی یعنی کاشغر خانلرینی تحریره ابتدا بو خصوصه اهالی مزبوره ننگ اللرنک تواریخ کتابلری کورلمدکن اولدین آیتولوب اجدادلرندین ایشدیلر کلمش سوزلرینی جمع قیلب بعد الانتخاب اول منتخبنگ دخی زبسنی التقاط ایده رک یازدیم «استعین بالله».

اولاد بنی امیه دن خلیفه اول حضرت معاویه رضی الله تعالی عنه خلافتنده ترکستاننگ کاشغر شهرنگه تعریبله قبقان دیمشلر و جیمین فارسیلر چاچ دخی دیرلر فرق بشنچی هجریده فتح اولنوب یساخود بو اولادنگ آلتنچی سی ولید بن عبدالملک عصرنده قتیبه بن مسلم کاشمیر قرینده قنوج شهرینی آلوب بعده دریای بلخ که جیحوندر حالا عمودریا دیرلر آندن کراملر کیچوب کاشغره کلدیکی تقاسیر و تواریخلرده مسطور ولیکن اهلینی اسلامه دعوه ایندیکی مستوردور بو ولایت حجاجنگ ایامنده اسلامه کلدی و آکا تابع ایدی دیدیکلری مرقوم قتیبهنگ کلدکندن معدول اواسه کرک زیرا اول ذات حجاج طرفندن خراسان حاکمی ایدی. حضرت قتیبه بو سفرده اون یا اون ایکی کشی دن مرکب بر سفارت ترتیب ایسرب کاشغره کوندردیکی و مورخارنگ چین دیو یازدقلری اوشبو کاشغر اولمقی مظنوندر. فهرست تاریخ طبریده «خبرکشادن کشر و رفتن قتیبه بغزای چین» عبارسهپله تحریری بعده فتح کاشغر چینه بولاند یعنی کوسترر ایسه ده خبر داخلیه سی کاشغردن اونوب چینه کندیکی و اهلینی اسلامه دعوه ایندیکی صریح دگلدر اگر کاشغری کیچوب شرقه اوتسه ایدی چینه

وارانچه اولان شهرلرنڭ بزندن لا اقل بر نقل سويلنوردی چونکه کاشغر ايله چين بينی آز مسافه ايلميوب نچه آيلق بولدر بس ايمدی تاريخ طبریده چين لفظندن منفي اولان معنائڭ اصلي ترکستان چين نڭ پای تخنى اولان اوشبو کاشغر اولا. «العلم عندالله»

الحاصل عسکر اسلام بو جانبلره عصر اولده قدم باصوب سوگره حکومت آل عباسه انتقال ايتدکده دخی مستعین بالله ابن المعتصم ايامنه قدر آنلرنڭ النده ولوب والی وحاکم خلیفه طرفندن قائم ونصب اولنورلردی بعده ايکی يوز ایللی حدودنده ملوک صفاریه ثم ملوک سامانیه ثم ملوک غزنویه ثم ملوک سلجوقیه ظهور ایدوب بو ولایتلره تغلب ایلمش ايسه لرده کاشغر خانلری اکثر اوقاتده بولنرنڭ زیر تصرفندن خارج ومستقل توردیغی اخبار سوابق و آثارات لواحق لرنندن واضح ومستباندر بعضی لر دیرلرکه کاشغری لرنڭ دول ماضیه توغر وسنه سويلنان آغز اخبارینه اعتبار اولنمز چونکه بو جوانب لر آل عباسنڭ الندن چقدیغی سوکنده ترکستان و ماوراءالنهره طوائف ملوکن کم لر خان ونخت کاهلری نه شهرده اولدیغی توار بخلرده بالتفصیل یازيله کلمش ماوراء عبارسی ايسه دریای عمودن اونه طرفنڭ کلسنی شامل و ترکستان دخی بواسه داخل ایکان اول دویره کاشغرده خان وارلیغی معلوم دگل دیوب لیکن دقتله نظر ایتسه لر وارلیغی کورنوب قالور شوبله که ملوک سامانیه بی مبع بلاد ماوراءالنهره مالک ایدیلر دیوب یسه بو اولادڭ یدنچسی امیر نوحڭ ترکستان شاهی بوغرا خان وایلك خان ايله واقعه سنی یازمیشلر بس آغز خبرلری کنده حمل ایدن ذوات کرام ترکستان ايله ماوراءالنهر عبارسینی کرک کبی فرق ایتسبوب ترکستانی ماوراءدن صایورلر مؤرغلرنڭ ماوراءدن مرادی بیغون ايله سیغون بینی اولوب ترکستان بو حدوددن خارج دور بویله اولمده سند توشش توار یخ کتابلری کند کندنه معارض ودعوی ایدنلرنڭ دردی بی معالج نالور اگر چه جغرافیه کبیرده ترکستانی اوچ قسم قیلب ماورائی ترکستان وسطی دیمش ايسه ده اکثر مورخین

ماورائی ترکستانه مقابل ذکر ایلدیکی ماوراءدن ترکستان اسمی محو مرفوع اولدغنه شاهددر از جمله چیان نما صاعبی خراسانی بیغوننڭ غربنه و ماوراءالنهری نهر مزبور ايله سیغون بیننه تخصیص ایلوب ماوراءالنهرنڭ حد شمالیسی ترکستان ايله محدوددر دیمش ايمدی بزم یازمیشم استماع ایدن اخباردر بحث جواب ايله سیر سخن ایلمیوب مقصدمه متصدی اولالیم.

بو ولایت ایام حجاجده اسلامه کلمش دیدیکی خبر نادر یوقار ویه اشاره ایدلدی عصرمزنڭ شاعری ناظم بلال «شروعات چين» نام کتابنده که راوی روایتده مونداغ دیدی ایلا شهری حجازه تابع ایدی دیدیکی بو نادین صادر دور بو قولنڭ توجیهی قتیبه کلبیکی زمانده ایلا کاشغره تابع اولده پای تخت اولان کاشغر قتیبه یه سرفرو ایتدیسه تابع متبوعنڭ تختنه داخلدر بهر حال بو ولایتڭ اسلامدن اقدم و سوگره اولان حاللری صریح و قطعی معلوم اولمیوب لیکن قراین لرنندن استفاده ایدیلن بو دیرکه کاشغر مضافاتی قدیمده قهبل شهر یسه قدر مستقل بر خانلق اوبوب وراسی ختای و آنڭ شرقی چين مملکتی اولمشدر الحاله هده جمهسی چين محکومنده بر صورته گرمشدر کهنه توار بخلرده بوللری یالغوز ختای یاخود چين حکومتی دیوب کاشغر ايله اوچاوسینی بلا فرق بر قیله یازدقدن آلتی شیر احوالی بلورسز قالمشدر جهان نما صاعبی ابن سعیددن نقلاً ترکستانده اولان ایکی دارالملک نڭ بری کاشغر و بری بر ساجاندر فضل بن یحی البرمکی زماننده خلقی کفار اترک ایدی سوگره اسلامه کلیدلر و ساجانویه طائفه سیننه مطیع اولدیلر دیمشدر برمکی هارون الرشیدنڭ وزیر ی اولوب ایکنچی عصرنڭ رجالندندر بویله مواضعه وقایع ایام پادشاهه منسوب اولور ایکان جهان نهاده خلیفه بی یازمیوب وزیره نسبت ویردیکی خلیفه مشار الیه امور دولتی کلا برمکی نڭ الینه تفویض ایتدکندن اوله مدرس اعلم آخوند دیدیکه ترکستان جمیعاً صدیق بوغرا خان النده اسلامه کلدی ان اول من اسلم من الترك الصدوق قولى صدیق بوغرا خان

حَقْنَدَه زَارْد اولمش ديووب بِنَاءِ عَلِي هَذَا بِرِ قَطْعَه مَز مَزبُور صَدِيقِ
 بوغرا خان ايله باشلندی او بو حال یعنی صدیق ايله ایتسار یازه چغمز
 اخباركُ صدقنه دال بر حسن فاك اولدیغی وفاق عجیبه و توافق غریبه دندر
 الموفق هو الله. انراكك اسلامه کلدیکی اگر چه بوغرا خانندن اقدم
 اما بونكُ ایام هنگامنده اسلام زیاده سنچه اوج و کمالنچه رواج آلدندن
 لفظ اول بوگا منسوب اولمشدر سابق الذکر کاشغر و برساجان
 بلده لری نكُ اصل اسمی مقول تبار بیاناتی او اخرنده بیان ایدیلور.
 انشاء الله تعالی.

سلطان صدیق بوغراخان حَقْنَدَه اِهالی آلتی شهرنكُ اخبار تواتری
 وَاَنْكُ خَلْفَنَدَه کلن خانلرنكُ احوال ترادفی

صدیق بوغراخان علیه الرحمة والغفران شرف اسلام ايله مشرف
 اولان ترکستان خانلری نكُ اولی دور. صدیق نكُ اصل اسمی داروندر
 بوغرا خان لقب بولسه کرک بیانی اخیرده کلور. آتاسی وفاتنده باش
 اولمقین والده سینی عمی غارون بوغرا خان آلوب آغاسینكُ جای
 نشینی اولمش. دارون هدی باشنه یتدکده حضرت حضر علیه السلام
 بوگا بولقوب صدندنه اولدیغی دینكُ بطلاننی بلدرمش نصیحت قیلب
 كوئکنی آندن دوندرمش دارون اول کوندن بویاق اوز دینندن یعنی
 مجوسیلکدن اعراض ایدوب ایا حق دیننكُ حقیقتنی نره دن آکلارم
 دیوب یورمش. اون بشل باشلری نه ابردکده بر کون نوکرلریله صید
 صحرا قیلب یازیه چقار بر فرقه کروانه راست کلور آنلردن نسنه آلمق
 او چون متاعنی چیشدریب اشبالرینی کوروب اوتوردیغی عینده
 کروانندن بریسی صو یقسینه کلوب طهارت قیلب اذان اوفور اذان
 آوازی ایشلدیکی ایله اهل کروان جهل سی نمازه کیدوب متاع
 چیشلگان چاچلگان کویی برنده فالور اشیا ده احدنكُ ایشی اولیبوب
 نمازه شروع ایتدکن دارون تعجبه فالوب ایا بونلر نه دینه آدملر
 ایهشکه عبادتی عنندنه دنیا برشی اورننده کورلیبور دیوب اسلامنكُ
 اصلنی وفصلنی بونلردن حوراب بلمش کوکلی دین میننه میل و محبت

ایدوب اول جایدین کیر و دونمش بعده کروان دخی کوچوب شوره
 کرمش دارون هر کون بونلرنكُ یاننه واریب کلوب دیننكُ حقلغنی
 کما حقه بلوب مسلمان اولمش آنلرده داروننكُ اسمی فی صدیق
 قویمش کرواننكُ کاری تمام اولوب شهر دین کتبه ک بولدغه کروانندن
 ایکی اوچ آدم آلوب قالمش صدیق آنلردن احکام دین و قرآن عظیم
 او گرنمش اما بو سری اظهاردن خوف ايله اغباردن ایماننی کتم ایدر
 ایش. بو حال ايله نهجه ایام و آی لر اوتوب بر کون آناسینی اسلامه
 کلکنی رجا و نیاز ایلدکده آناسی بونی زوجی غارونه ذکر قیلمش
 اگر بویله سوز سویلدیکی صادق ایسه صدیقی قتل ایدرم دیو یمین
 ایلیوب غارون صدیقی چافریب صور دغه انکار ایلمش وزیر لر دیر لرکه
 بونكُ حقیقتنی بلمک کرک اولورسه بر بوت خسانه اساسنی صالحه
 صدیقه امر ایدرسز اسلامه کلدیکی راست ایسه اولومنی اختیار ایدر
 آکا قول اورماز والا بو ایشی ایشلر دینکده بوگا امر ایدوب صدیق
 استاذلری ايله آفل لشوب مسجد اولمق یتیل بوت خانه نكُ اساسنی
 صالحمش. بعده زمان فرصت تابوب غارون نكُ کندینی اسلامه تکلیف
 ایتدکده اوتومیبوب صدیقه سؤ ظن قیلمش یعنی اولدرمک اولمش.
 بو بیان شوملق اوز باشنه یتب اوشبو بوتخانه چوارنده غارونی بر
 یونمش اورنی هنوز چوقر ایش حاللا بو بنخانه مسجد جامع دور
 آستون آرتوشده دیورلر اول ایامده پای تنغت بو قلعه بولسه کرک
 الان دخی کاشغر نكُ معروف بلده لرندنر. اسم قدیمی بلا ساغون
 ایش. بیانی اخیرده یازیلور.

غاروننكُ فوتی سوکده صدیق بوغراخان نغته جلوس ایلیوب جمیع
 بلاد ترکستان بو خان نكُ صبحی وظل سبقی ایله اسلامه کلوب بو
 ولایتده دین مبین محمدی مشار علیه الرحمة نكُ غیره عالیسبل انتشار
 اولمشدر. دوری دورتنچی عصرنكُ واسطنده یعنی ۳۵۰ ایله ۴۰۰

مجریه آراسنده اولوب قبری آرتوشده زیارة قیلنور. بو ذات لایق جناتک وزیر یوسفی قادرخان (۱) لقبی امام پادشاه دور صدیق بوغرا خاننک تلقینی ایله ایمانه کلوب کوب غزالر فیلمش النده عظیم شهرلر فتح اولمش کندی خانلق رتبه سنی حائز اولمیوب خان لفظی اسمدن جزء بولسه کرب قبری کاشغرده دور. صدیق بوغراخاننک اوغلی قالمیوب نور علیه خان نامنده یالقوز بر قزی قالمش استانه ده زیارت قیلنان آلب آنا خواجهنک آناسی بودور دیورلر بعضلر صدیق بوغرا خاننک دوری ایکنچی عصرنک ایچنده اولوب ۱۹۰ ننجی سنه ده وفاتنی تعقیقله بوکا مزارداغی چراغی لرنک النده تولیه نامه وارلیغنی سند قیلل کوزمه کوردم دیمش ایسه ده بو ولایتده او ایامدن تابو آنه قدر تولیه نامه یوقالمیوب کلکله کوکلم اینانمایور ثای صلیبه قزی آلب آنا خواجهنک آناسی اولوب آلب آنا اون یدی واسطه ایله حضرت خنیه به منتهی اولدیغی چیتندن ایکی یوز یله یتمز مدته بو عدد آنا اوتک متصور اولمیوب هر بابایه ایگ از حسب ایله یکریمی ویکریمی بش یاش صالده ده دخی بوغراخان علیه الرحمة دورنچی عصرنک رجالنن اولمغی مجزومدر و بو دوره کلمش کچمش دیانلرنک سوزی عقل معقول صحتیه اقرب و صدقه اوفق کورنور. «والله أعلم وبعامه یعلم»

آلب آرسلان خان

صدیق بوغرا خاننک وفاتی بعدنده مزعومنک قزی نور علیه خان دین توغوش آلب آرسلان تخت نشین اولوب بو ذاتنک بهادرلیکی عالمه مشهور اولمش. سلطان سید آلب آرسلان سعید بهادر خان دیولقب قونمش. بوکا سید دیهکنک اصلی حضرت علی کرم الله وجهه اسناد ایله اولوب نسبتی نوعاً خلل دن خالی و غلاف ظاهر دن سالم دگل ایسه ده موردنک یزیمیوب قالدیرمق مناسب کورلمدی. حکایه سی بویله ایمش. بر کون عزیزلردن بری صدیق بوغراخاننک حضورنده حضرت علی کرم الله وجهه نک کرامات و مناقبتی عندالله درجات و مراتبتی مشهور فوداتقو بیلیک مجله سنی نک مؤلفی اوشبو یوسفی قادرخاندرکه صدیق بوغراخان تقدیم ایتمش. «عینها الرحمة»

سویلیوب هر بر ذکر ایندکچه اسدالله الغالب دیه شجاعت وغیرتنی تعریف وتوصیف ایدر بو عین ده نور علیه خان ایشوکنه قراب ایشدوب نورمش ایکان اول حضرته قولادن عاشق اولوب کمال محبتندن کاشکی او ذات شریفنک ایامنده بولسام کندیمی آکا عرض ایدوب نکاحنه بولور ایدم دیوب کوکلندین کچار. حکمت خدا بو فکردن شهوتلنوب عامله اولورده بر اوغل توغرر اسمنی اسدالغالبنک ترجمه سی اولان آلب آرسلان دیو تسمیه ایدر بس آلب آرسلاننک حضرت علی به نسبتی وسیدلکن قسمتی بو رابطه ایله اولوب آلب آرسلاننک تولدی بعدنده مزبور قزی یوسفی قادرخانن وزیرنک اوغلی قدرخان خواجه به نکالینمش قدرخانن آستانه داکی آلب آنا خواجه وجوده کلمش بس آلب آنا خواجه آلب آرسلان ایله مادریکی پدر جدا یعنی آنا بر آنا باشقه برادرلر اوله. قدرخان ایله آلب آنا به خواجه لقبی قدرخان وزیرنک زوجه سی طرفندن تکمشدرکه زوجه سی خواجه زاده اولوب ایکی آلبنک نسبتی آنا طرفندن حضرت خنیه به منتهی اولور ایمش. صاحب الترجمه آلب آرسلان خاننک دوری بشنچی عصرنک اواسطنده اولوب جدی قم شهیدانده مدفوندر. قم شهیدان شهیدلر قمی ذبیک اولوب بو جایده عساکر اسلام نماز بامدادده ایکان حالتده کفار هجوم ایدوب مسلمانن کوب آدم توفرافه توشمشلر خان دخی اول جایده شهید اولمش حالا بو جای بیوک زیارتگاهدر. آرسلان خاننک فوتندین فقرات توغوب یعنی مزبورنک وفاتیه اهالی آراسنه اختلاف وادشراق توشوب بوندین سوکره کلان بو جانب ملوکلرنک احوالی مضبوط اولمیوب پراکنده لیک ایله ایکی اوچ عصر یللار اوتمش. بو خانلرنک آبا واجدادلری کتابنک اواغرنده منقول تئارماده سنده تعرییر ایدیلور. «انشاء الرحمن»

خبر توغلو ق تیمور خان

سیکزنچی عصرنک ایچنده توغلو ق تیمور خان توغوب جالس نغمت سلطنت اولدیغی ایله بو ولایتلر کلا آنسک ضبطنده اولمش

سمرقند وبخارا ولايت لرینه قدر وارمش یعنی بو اولککه دغی آنک حکم ونفوذنه کرمش اوغلی الیاس خواجہ بی سمرقندہ حاکم قویوب آفساق تیمورنی آنک نائی یاخود غیر ی بر شهره والی قویمش توغلو ق تیمور اوزی ایلیایه قایتوب وفات اولدقده الیاس خواجہ ایله آفساق تیمور بیننه برودت توتوب صوغشوب الیاس خواجہ قاچوب کاشغره وانندن ایلیایه کلمش آفساق تیمور الیاسک آرفاسندن قوارق کلوب الیاس خواجہ بی اولدریب توغلو ق تیمور خاننک فزینی نکاعلتوب وتختی اولان کوک ناشی کوچریب کورکان نامنی کوناریب سمرقندنه قایتمش قلماق (ایقتندہ) کورکان کباو دیبکدر) آدملر آفساق تیمورنی باجین باردی باجین غانینک فزینی آلدی کوک ناشی آنک چواری یاغود موزینه صالحی ودونگان خلقی آفساق تیمورنک عسکرندن فالدی دیدکلری غبرنک غلط اصلیمی بودور. مغلطلری بو غلطیه نوشران اسبابلردن بری او عصرلرده خوبلا ی خان اولادندن باجینده طوتیمور خان طوغون تیمور خان نامنده ذواتلر خانلق قیلب امیر تیمور توغلو ق تیمور خاننک مملکتنه واردی آوازیمی ایراقدن ایشدنلر باجین خان اولان تیمورلردن خیال قیلب بردن اسمده وبردن جنس ودینده وهم ایام وبعینده اشتراکلریدر اگرچه توغلو ق تیمور خان اسلامه کلمش ایسهده ینه آنی تماما فرق ایدهمیوب واول ایاملرده جغرافییه وخریطه استعالی دغی کم اولدقندن آز مسافه بی آلیس صانوب ایلیای قاق تاغی ناک چیتی کورہ بی آنک کیچیدی بلدکلردن وعوام خلقی قلماق ایله اغتایی امتیاز قیلیموب خاننک نرده توردیغنی وتختنک نرده اولدیغنی دغی بلمیوب ظنا چین زعما باجین دیبرک یاگلش بوگلش خبره کنش اوله یاخود چین مملکتنی تسخیر ایتدی دیبک ایله تیموری مدح ومبالغهده کمالنه یتکورمک لچون نیک غوروکسه لیس لری بواله یالغان شهرة ایتمش اوله والا امیر تیمورنک باجنه واردیغی خبر توارمخلرده کورنیمبور اما تیمورنک اولادنه کورکان دیبک مثلا میرزا میرانشاه کورکان میرزا ابو القاسم کورکان سلطان

سعید کورکان میرزا میرانشاه کورکان بونلر کلسی امیر تیمورنک کورکان لقبنه تبعیه یعنی بو اسمه باعث اولان توغلو ق تیمورنک فزندن وچوده کلوب آنندن منشعب اولدغیچوندن امیر تیمورنک باشقه خاتونلردن اولان اولادنه کورکان دینلمز کورکان نامنده بوندن غیر ی اقوال واخبار وار ایسهده اصدقی بو اولوب باقیسی یازمغه آرزومزکه کندی ظاهر دور.

صاحب الترجمه توغلو ق تیمور خان جنوبا طمغاچ یعنی تیبیت وبخارا شرقا وشمالا آلتای تاغی وایرتیش آغومی واوب نهری غربا اورال تاغی واورال دیکنزی فرینهچه حکمی نافذ بر خان عظیم العنوان ایدی حتی باجین خان بوکا ملازمت ایتدیکنی روایت وکوک ناشی اول خانندن بوکا هدیه کلدیکنی حکایت ایدرلر وبعضی لر باجینده خان اولدیغنی و صوگره باجینده تورمقندن جنسداشی اولان منقولستانده تورمغی ترجیح ایدوب ایلیایه کلدیکنی وکوک ناشی باجین دین کندیلر بیلر آلوب چقدیغنی و بو جاییدین باجنه حکومت قیلدیغنی نقل ایدرلرسهده بودراز سوزلر بیاغی اغلاط عامه ناک مختلف بر رؤیاسی دور.

توغلو ق تیمور خان قلماق ایکان ابو النصر ابن عرش الدین ابن جلال الدین بغدادی که صوگره کیتکی اولمش ابن ابو عفظ بغاری انده ایپانه کلمش بیانی بولیدور شهر خوتن ایله لژوب سوی بیننه بر قوملق صحر وار سرعتلر سبرده اون بیش کونلیک مسافه دور آلتی شهر لیسلیسی بوکا دکادکا صحراسی دیورلر اوشبو صحرا قدیمه آبادانلق اولوب نهجه عدد شهر عظیم وار ایش اعظمی کیتک اسمنده اولوب جهلسینک مدار ومرجعی بو شهر ایش مولانا جلال الدین حضرتلری بغداددن کیتک کلدکده خلایق بو ذاتک مستجاب الدعوات ایدیکنی بلوب التجا ایدرلر که حقیزده دعا قیل خدا بزلری غنی قیلسون مولانا حضرتلری آنشری رد ایدوب آخره اوچوی دعا قیلای دنیایی طلب ایلمک ناک اغیری غسراندر دبه مراراً منع ایلدیسهده (الناس حریرص علی ما منع) مفهومیجه حضرتک منعی بونلر ناک زیاده ابرام والخاصنه

باعث اولوب دنيای دنای راغب اولدقلرندن بر معنوب حالنده (اللهم
 كثير مبالغهم وثقل اثقالمهم يارب بونلرنگ مالنی كوب ويوكلرينی آغر
 قيل كلمه سی لسان مبارک لرینه جارى اولوب خدا اول مملکتنده
 آلتون معنی خلق ایلمش حالا غوتن مضافاتنده آلتوننگ کثرتی بو
 اثردن ایمش دعانگ برکتیله اهالیسی نهایتنده غنی اولمش چونکه
 انسان نسیانندر اولگنی حال لرینی اونودوب کفرانگ نعمتله خدایه
 عاصی اولورلر مولانا حضرت لریده بونلری نصیحت قیلب مفید اولدقده
 قدرت قهار ایله اسماندن قم یاغوب جمله شهر قم آستونده فالمشله
 اوشبو نازل اولچق بلایی حضرت حق تعالی جلال الدین حضرت لرینه
 کشف ایله بلدریب کیدیلری شهردن چقمیه مأمور اولدقده صراط
 سوبده ثابت قدم مخلص لرینی بو احوالدا نگاه ایلیوب من ایسه
 کتمگه مأذون اولدیم سزله بر علامت ویرایم آنکله عمل ایلیوب
 شاید نجاته ایرهسز دیوب نچه موزون واوزون یغاچلری بالغاغاب
 اولاب بر یره تکب غضب الهی اولوب قم یاغوقده اوشبو یغاچی
 اوشلب دوره قیاب یعنی تکورمن کبی ایلتوب هوا آچلدقده منی
 استب تابقای سز دیه چقب کتمش معیارلی کونده موعود قم یاغوب
 مریدلر یغاچی توتوب یلانوب قم نچه کیچه وکوندوز یاغوب جمله
 شهر آدم وامواللری ایله باصلوب تمام یغاچ برابرلی بولدقده هوا
 آچلمش مزبور مریدلر سلامت چقب آقسویه کلمشله مولانا حضرت لرینی
 اول جایده نابوب خدمتنده بولمشله بو حینده توغلوک تیمور خاننگ
 بو ولایت بارچسی آنک زیر تصرفنده ایدی بلاد مغضوبک خبری
 مسموع اولدقده حقیقتنی بلدک اوچون شهر آقسویه کلور خراب اولان
 شهرنگ حالندن خبردار کم وار دیو تجسس قیلدقده بر نچه آدملر
 ایچندن چقب کلمشله دیوب خان بونلری دعوت ایستدکده مولانا
 حضرت لری مریدلری ایله بیله وارر خان بونلردین واقعه بی صوراشوب
 سویلشوب اونوردقلری ائشاده نماز وقتی اولور مریدنگ بری خاننگ
 حضورنده توروب آواز بلند ایله اذان اوکور خان بو نه دور دیوب

بونلر اذان محمدی دور بزلر بونگ برکاتنده سلامت چقمشز جوابنی
 سوبلدک خاننگ کوکلی اسلامه میل قیلب بزم مقررز کوره مز جم نهری
 یعنی ایلا صوینگ فلان موضعنده دور آکا وارکز من سزلی اکرام
 ایدرم دیو وعده قیلمش خان کندکده مولانانگ اجلی قریب ایکان
 رهلتنی بلوب حیاتندن مایوس اولدقده اوغلی عرش الدینه وبعضی لر
 قولنچه بو واقعه عرش الدینه اولوب اوغلی ابو النصره وصیت ایتمش
 خان ایله بویله وعدم وار ایدی مندن سلام دبهسن واریب آنلری
 دینه دعوة ایدهسن دیمش مشار ایله اوغول آتاسنی دفن ایستدکن
 صوگره وصیتنی ایله ایلیه کلمش کندینی خانه بلدریب خان ایپانه
 کلمش اعوان واتباعندن یدی یوز آدم مسلمان اولنه قدر اسلامنی
 مستور توتمش بعده مسلمان اولدیقنی اشکاره ایلیوب قلماق طائفه سی
 آبا واجدادنگ دیننی ترک ایستدک دیو خانه غلو وغریو قیلب نچه ماگ
 آدم جمع اولوب کلوب مسلمان اولنلری مضایقده توشورمش خان
 آنلری ظرافتله نوقتاتوب نصیحت قیلب حق دیندر دیدکده علقنه دلیل
 کربک داعی دین اولان ذات بر کرامت کوسترمک لازم دیوب نه
 کونه کرامت استرسز دیدکده آنلر بو اولیا دیدکک آدم بزم فلانی
 پهلوان ایله کوراش توتسون اگر یقتسه جمله مز آنک دیننه کررز
 دیدیک ایله یوررز والا اول آدمی المزه وبرهسز بلد کمزی قیلوررز
 دیمشله قلماقنگ پهلوانی مناره دک طویل جمل کبی جسیم مولانا حضرت لری
 ریاضی نصیحتی جئدهه ضعیفی اولمغله خان اندیشه یه توشوب جوابده
 توفی قیلمش حضرت مولانا خانه خطابا وعده یی محکم ایله انشاء الله
 بشرافت رسول الله یقوتورم دیمش آرالرنک شرط ومقاوله یی مستعکم
 ایستدکن صوگره میدان وکوراش توتمشله حضرت غالب اولوب پهلوانی
 کوناریب یره اوردقده پهلوان اوزندین کیتب بیهوش اولمش کوررکه
 قیامت فویمش عرصات بولمش خلایق تولمش جنت بزانهش جهنم
 یانوب قزارمش مسلمانلر او جماعه کیدر کفاری تامویه آتار زبانی لر
 کلوب بو پهلوانی ده باغلب اوده ناشلامقچی اولدقده داد و فریاد قیلب

وای فرشته‌ها را موندن برون بو حالی بلباب ایدک ایشتماب ایدک
 حالا بر هادی دین کلوب حق بولنی کوسترین آنک سوزینی قبول
 قیامتچی و دیننه کره کی ایدک منی آزاد قیل مسلمان اولورم دیوب
 فرشته‌ها بونی قویی ویردکده توانچندن «لا اله الا الله محمد رسول الله»
 کله سنی تلقین قیلهرقی توروب کلمش حقیقت خالنی خلقه آیتوب
 اوشبو آنده حاضر اولان نهجه مک مک آدم ایمانه کلوب بارچه سی
 بردن باشنده نشانه کهر اولان فلسفه یعنی قلیاق لرینی دریابه آندقه
 صو توسولوب بو کالیب اطراف باصوب کوره بی خراب ایدر اولدقه
 قلیاقنی صودن آلوب تاشلا ایلوب تاشله دیان محله ایلا ایلا دیوب
 بو صیحه و صدا ایلا صوبنه نام و علم اولوب فالمش آندن مقدم بوکا
 جم صوی دیورلر ایش نقلره نظراً جم اسمنده ایکی صو اولوب
 بری چووبری بو بولسه کرک وجم نامنه بر صو اورال جایق جوارنه
 دخی وار اولوب بو کونده بوکا دیم صوی دیرلر ایش.

راوی ایدر مزبور قم باصمش صحرای تیه کی چوله دوه ایل ستر-
 عتله یوریوب اون بر کونده لژوب کولینه بتدک فایتوشده ایدک بوغاز
 یعنی مسافه سی آز بیرندن توقز کونده چقدق بو بیابان بر یه نیک
 بعض برلرینده شهر اورنی نشانی و بعض محله محراب علامتی کی
 آثارلر کورنور دیدی اه. و بعض لر قم آستون دین آچلوب فالمش
 خزینه لره بولقدیغنی ده حکایت ایدرلر.

عالا لژوب کرلی جوارنده بورن ایل لر مز بورتوغلق تیمور وقتک
 مسلمان اولان قلیاق جنسندن ایشلرکه تیمور خاننک وفاتی بعدنده
 اولن متفرقه لیک ایشلرده فالقنک کفرده فالانی اسلامه کلنرینه غالب
 اولوب مضایقه یه توشوردکده بونلر بالضروره ترک دیار ایدرک بو
 جانبدن کوچوب لژوب غه کتمشله امتداد زمان ایل بونلرک اسلامتی
 نهایت ضعیف لنوب جیلغ اصلیسینه رجعت ایتیمه آز فالمش ایکان
 مرحوم یعقوب خاننک ایام هنکامنده خیلی آفاروب اسلامی خیلی گوزل
 اولدی دیو سولیلورلر. بو اخبار مفهومه واریب دگلیانلره ظریف بر

هنکابه دورکه توغلوک تیمور خان ایسامندن بویاق آغزلرده اینوله
 کلمش آثار دندر.

توغلوک تیمور خاننک مدنی غولجه دن دورت منزل بر فورغاص
 صوی بوینده بیوک زیاره کاه اولدیغنی امام آرتوق قاری وغیریلر
 غیر ببردیلر. حکومتی سیکزنجی عصرنک واسطنده اولوب یسنه بو
 عصرنک اوغرنده آخرته انتقال ایتمشدر. توغلوک تیمور خان بن
 ایسان بوغا خان بن دوی چچن خان بن باراق خان بن یسونتو بن
 موتکن بن چغتای خان بن چغز خان ایلده اسلام رسوخ تبابوب
 اهالی نیک اعتقادنه اعتماد ایتدکن صوگره ابوالنصر حضرتلری اوغلی
 شیخ محمد صادق خاننک حضورنه قویوب اوزلری اصحاب کهای
 زیاره نیتیله طرخانه واریب آنده مدفون اولمش جریده مزده مسطور
 بلندکنبد بودور. بر نهجه سنه صوگره مشار الیه شیخ محمد صادق دخی
 انتقال ایدوب جسد مبارکلری فورغاص صوی بوینده فویلمش آنک
 زیارت قیلنر کندی نیک تعیینی بوینچه اول خاننک کنبدنه واریب
 قرآن اوقوب بعده بو عزیزه کلنور دیوب بو نقل دخی آرتوق
 قاری دن مسموع دور.

توغلوک تیمور خان مرحومنک عقیده آفساق تیمور واقعیه سی که
 عالمه مشهور دور اهل اسلام آراسنه بلوای عظیم براغوب ضعف کلی
 طاری ایش آفساغا. فو تیله مدبدیلیک کنه میدان آلوب عاقبت
 کاشغر مضافاتی نیک هر شیرنده بر حاکم وهر بلده سنک بر والی مستقل
 شاهلیق قیلت تورمشله. هجرتنک الی کامل لری حدودنده بر آز مدت
 بخارا خاننه تابع اولمشله ایسه ده یه اوقات سر یعه ده رسوم سابقلرینه
 فایتمشله یعنی هر شهرنک حاکملری محکومنه خانلق کیندن ایشله.
 الحاصل ایکی تیمور دن صوگره کلن کاشغر شاهی نیک حکومتلری حضرت آفاق
 دورنه قدر آتسودن اونوب طرخان حدنه قدم باصدفلری معلوم
 دگل. بوکا یعنی آتسودن تجاوز قیلدغنه نهجه وجه کوسترلر. اول

دالب استقلال ایدن حاکم لرنگ اصلی خانزاده اولمدرندن تعصبل اولان حکومت ایدمدرنگ انقبادی فقط فرصت کوزتمکدن کنایه اولوب آز مدتده اهالی طرفندن قتل یا عزل اولنوراردی بو ائتاده خلق آرانفاقلوق توشوب ایشلری محاربهیه عائد اولمغله دیگر بر ذات قائم اولنه قدر هر کم رنگ دماغنه حکومت هوسی توشوب قتال وجدال ایله تمام چارچاقده انصافه کلوب برینی حاکم نصب قیلوراردی بو اختلافنگ هر برنده گاه کاشغر خوتن پای تخت و گاه آفسوکچا مدار بغت اولوب اولنگی ایکی بلده مقر سلطنت اولدقده همتلری آفسوکچا قره شهر طرفلرینه و بو اوچی پای تخت اولدقده توجهلری کاشغر خوتن یارکند سر نجام قیلغونچه ینه بر حادثه جیدیهیه اوچراب سد سیبل اولنوردی. ایکنچی وجد طرخان مضافاتی ختای طرف حدود اولمغله کفار چینه بر سپر یعنی قالقان ملاحظه قیلب بحاله قویارلردی. اوچنچی بو مضافاتنگ حاصلی کم یعنی خرجاتنه کفایه ایدر و خزینینه فائده ایدر دراماتی اولمقدن آبادیرلرچه اجتهاد ایدوب آلوب بده بو افکارلر ممانع اولهرق طرخان شهری اکثر حالده اونر خانقلری ایله توره کلمشدر. اما اهالی طرخان بو دفعنی اصحاب سببه و آننگ عوارنده اولان عزیزلرنگ کرامات و شرافتلرندن محسوب ایدرلر. وانعا طرخانلر بلای خانلق ایله او اقدر مبتلا اولمویوب بلده خامسیده نسبتا هر وقوع بونلره جزئی واقع اولمشدر. اکثر چه بونلر خانلق فتنه سنندین فی الجمله نتیج ایسه لرده اطرافنده قلنا من بی نتیج اولمغله آنلر جوانب اجنبیهیه نظر صالحه قدر فرصت ویرمیبوب بناچار بوکا یعنی قلماق دفعنه صرف همت وینک قوه تیلهرق بارغانلرنگ اکثر غزاقی آنلرنگله اولمشدر. فذلکله کلام اون برنچی عصرنگ اواسطنه قدر آلتی شهرنگ احوالی بو ترتیبده گاه معلوم گاه نا معلوم اوتوب طرخان غانی سلطان باباغان غازی نگ و تیل قلمقلر طرخانه کلا آلتی شهره استلا ایدوب عن فریب

بازیلر چی قسبه عقیبنده آدملر حضرت آفافی خان کوتاریب حکومت بو ذاته اوندکده قلماق ایله مصالحه ایلوب بو مضافات بر قاج مدت قلماق خاننه تابع حکمنده ترکیک قیلب ثورمشلردر.

خبر حضرت آفافی علیه رحمة الوهاب

حضرت آفاننگ اصلی سمرقند فرینک دهیید قریهسی خواجه لرندندر بو جانبه یعنی آلتی شهر طرفنه بابالری کلمشدر کادکارینی کوب طریقه نقل قیلورلر جمله سنی یازمق تطویل کلام بلکه عبث مرام اولدغیچون اذواللرنگ فقط برینی بو کتابچه مزه درج ایتدک. حضرت آفاننگ نچهچی بابالری حضرت مختوم اعظم دور. نسب لرینی بو یله بیان ایلدیلرکه مختوم اعظمنگ اسم شریفلری سید احمد کاسانی دور کاسان قصبه سنندن ابتداء هییده کلوب اون نوب نال تکمله قریه مزبورده بید ایله مسی اولمش آتاسی جلال الدین آتاسی سید محمد بونلر کاسانده مدفوندرلر آتاسی سید کمال الدین مدنی دور دیدیلر. کاسان خوفند ایله خجند بیننده بر بیوک قصبه دور. حضرت مشار التبه مختوم اعظم دخی دیورلر هر ایکسی صادقدر. «نا» ایله سویلنورسه ختم لشمش دیهک «دال» ایله سویلنورسه خدمه دن اولور. اولنگی معنا ایله الوغ اولبالر بوننگل ختم لشمش اوله که بوندن صوکره کلن اولبالرنگ رتبهسی بوکا بالغ اولماق اقتضا ایدر یعنی بیوکلیک بو ذات ایله مهرلنوب ختم قیلنمشدور دیبکدر. ایکنچی معنا ایله علما و عزیزلرنگ اولادنه مخدوم دیهک اصطلاح زده معروف دور مختوم خدمه نگ اسم مفعولی اولوب والد ولدنگ مرسی اولدیغی سیافدن ولده مختوم والد خادم دینلور. عادتاً بو معنا معقول اما مبالغه اوچون مختوم معناسی ذات شریفه مناسب کورلمشدر. مختوم اعظمنگ اوغلی محمد امین و آننگ اوغلی اسحاق ولی دور بخارای شریف ده عبدالله خان که شهرلری خیرات و غراباتلری رباط ایله آباد ایلین شیبانیه دن النی کاملنگ پادشاه مشهورلرندندر آننگ عصرنده مشایخ عظامدن قاسم شیخ

ایله مزبور اسحاق ولی بیننده مناشه اولوب قاسم شیخنک شکایتی
 ایله عبدالله خان اسحاق ولینی بخارا دن کتمکه اجازت ویرمیش بو
 ذات بخارا دن چقب یارکنده کلوب آنده بدی یل نورمش کندیلرینک
 کم ایکنی بلدرمیوب درویش وقلندر پوستنده یورمش عبدالله
 خاننک وفاتی بعدنده وی مشار الیه بخارایه فایتوب قدر وعزتی کمالده
 اولوب اوازهسی اولنگیدن زیاده آفاقه چاپلندکده یارکنده خلقی بوذاتنک
 اصل زاده والوغ آدم ایدیکنی سوگره آکلاب قدر قیمتنه يتالمیوب
 فولدن یباردکنه پشیمان اولمشلر.
 بعده اتفائل آدم یباریب بوذاتی ینه یارکنده کتورمشلر یارکنده
 شیخ وهم پادشاه اولمش اولادلری دخی بعضاً حاکم وشاه وبعضاً
 دعاکو شیخ اولارق دوران سورمشلر بو ائئاده حضرت آفاقنک پدر
 بزرگوارلری اسحاق ثابیکه بوده اسحاق ولی دینلمکله معرفت دهیددن
 چقب خوتنه کلمش بو ایامده خوتن عساکمی اسحاق ولی اولنک
 اولادندن عسین شاه ایمش حکومتی عزاده زادهسی اولان اسحاق
 ثابیه یوسون یعنی هدیه طریقی ایله ویرمیش بو ذات خوتننک مشهور
 آدمارندن حاجی میر قبول آغالقنک بنت پاکزه صالحه لرینی حرملرینه
 آلوب آندن اوچ اوغول وجوده کلمش بری هدایه الله خواجه حضرت
 آفاق بودور ثانی حاجی عنایت الله خواجه ثالث حاجی قناعت الله خواجه
 یارکنندن ینه بر خاتون آلوب بوندن عبدالولی نامنده اوغول ویر
 قز توغوب لکن بو ایکنی دن اولاد وارلشی معلوم دگل دور. اسحاق
 ولی وفات ایدوب بحراب ومنبر حضرت آفاقه قنالوب حکومت بو
 ذاته انتقال ایتمکده الوغ اوغلی حسن خواجهیی یارکنده کچک اوغلی
 حاجی احمد خواجهیی اوز اورنیقه خوتن ده حاکم قویوب کندیلری
 کاشغره کلمش طریق سلوکنده بارچه به استاذ کل ومشاخ مقبول اولمش
 بو حین ده کاشغره حاکمی میرزا عثمان بیک ابن میرزا زاهد بیک ایمش.
 میرزالر دورانی کیچوب نوبت میرلو اوندکده میر عدلشاه ابن میر
 منصور قلماق ایله قنی توتوشوب کاه باریب ایلنی چاپوب کاه آنلر

باصوب کمدکده قروب قووب اخیر باصقونده ینه ظفر نابوب قلماقنی
 قاچریب خان تکرری تاغی یعنی موزات دواننه چه سوروب هیداب
 ایمدی موزاندن آشوب ایسلایه اونمک اولدنده اوز آرا غیانتدن
 عدلشاه شهید اولمش عسکر اوچایدن کاشغره فایتوب حکومت حضرت
 آفاقین صلاحیتلی آدم اولدندن بو عزیزلی خان کوتارمشلر جمیع
 آلتی شهره برکم اوتوز یل یعنی بکرمی طوقز سنه حکومت فیلمش
 نفوذی قمل شهرینه قدر کلمش دور جمده فنادن ال چکوب روضه
 رضوان بقایه ارتعال ایتمیشدر. «رحمة الله علیه رحمة واسعة»

وفاتی هجرتنک مک بر یوزلر عدودنک وانع اولمش، یاشلری بعض لر
 قولنجه یوزی تجاوز ایدوب بو اتمده ایکی مجددلیک فقط بو ذاته
 منخصر یعنی مک ایله یوزی جمع ایلمک بوذاتندن غیر ی بر فوده میسر
 اولمامش دیو سویلورلر بودیدکارندن طلوعی مکنده غریبی یوزده
 اولوق اقتضا ایسدر ایسه ده بو سوز تقریباً سویلنوب تحقیقی مکندن
 سوگره توغوب یوزدن مقدم رحلت ایتمیشدر یاشلری سیکسان توقسان
 یوز آرالرنده اختلاف اولنوب لکن مرحوم یعقوب خان وقتنده
 حضرت آفاقنک کندی مهری باصلمش تولیه نامه لر تفتیش فیلندقه
 سنهسی یتمش بیشتن توبان خط مهر کورلمدی دیورلر. بوکا نظراً
 تولدی مکنده اولدنده دخی یاشلری یتمش بیشتن تجاوز ایتمدیکی
 مجزوم اوله. «والله اعلم بکنه»

حقیق بزم بو جانب اهلیمزه که بویله بیوک ذاتلرنک و بونانک امثالی
 ذواتلرنک حتی حکومت ایدن خان و خانانلرنک احوالنه دائر تاریخ و اثر
 قالدیرمامشلر. طرفینده اهل علم آز دگل لکن موضوع علم نهدن
 عبارت و ثوره علم نیه اشارت بونی ادراک ایده، زلر بونک فهمنه ینمزلر.
 حضرت حق سبحانه و تعالی کلام قدیمده «علم بالقلم علم الانسان ما
 لم یعلم» دیه انساننک علمنی قلمه تعلیق ایلمیوب «وبها عرفت
 اغبار الماضین واحوالهم وسیرهم ومقالاتهم ولولا الکتابة ما استقام
 امر الدین والدنیا» عباره سیه تفسیرلر تولمش کتابلر عملو اولمش ایکان

بینه بو تشویق و ترغیبدن بی بهره نسالان آتسز پیاده وارن بزم
اهالیمردورکه کرک اخبار ماضیه بی و کرک سائر علوم لازمه بی یازمق
بزلرچه بیوک عیب کور نور «هذا» تاریخ تواریخ بابنده قلماق
منقول دخی بزلردن ایرو فقه لنور.

حضرت آفاقک اسمنده و خواجه لقبنده اولان خبری و حلیه سی

علیه الرحمه ناک ساج و سقالی پنبه کبی آپیاق اولدقدن حضرت
آپیاق خواجه دینلوب آفاق دیانلر مشهور آفاق اولدقدندر دیدیلر
هر ایکسی صادقر. علیه آق بگزولوک کوزلیک قاشی فالون
سقالی معتدل موزون بوی ناوچه بدنی جسیم متوسط کورکلی کورکام
ذات منقبت صفات اولدیغنی نقل قیلدیلر نسبتی حضرت رسول اکرمه
صلی الله علیه وسلم منتی اولوب «پیغمبرکه نسب کم ثابت ایتدی *
یکرمی بتی واسط برل ایتدی» بو ذاتک حقدنه سویلنمش بیت دور.
لکن بو نسل پاک خواجه اسمنی حامل اولوب بیتک سیاقنده
حضرت رسوله نسبت ویردیکی غللدن خالی دگلدر. شویله که
استاذلردن استماعمز شریف حسنی سید حسینی خواجه حنفی توره
عمری دیورلر. یعنی ظهر علی بطن فاطمه اولوب حضرت حسناک
بوداغنه شریف و حضرت حسینک فروعنه سید دینلور. اما ظهر علی
بطن غیر فاطمه اولورسه آناک اولادنه خواجه دینلور حضرت امام
حنفیه ناک فروعی کبی اگر آنا طرف سید آنا طرف خواجه یاغود
بالعکس اوله بوکا میان دیورلر اولاد حضرت امام ربانی کبی فارسیه
میان دیمک عربنده وسط ترکیده اورتا دیمکدر. سید ایله خواجه
بیننده تولد اولدیغیچون اولاد امام ربانیه میان دینلوب هر که میان
اسمی صادق اوله اول ذاتک اولاد امام ربانی ایدکنه شاهد اوله دیگر
سند درکار دگلدر. اما اشراف و ساداتدن غیری اصل زاده لری هموما

توره دیمک واقع اولور بو صورتنه خواجه لفظی توره اسمنه دخالت
ایدر یعنی خواجه زاده لره توره دینلور عکس اولمز. توره معناسی
چنغز خان ماده سننده یازیلور.

اولاد علی کرم الله وجهه دن حضرت حسن و عسین رضی الله
عنهما نسلنه اشراف و سادات دیمک حضرت رسوله نسبت ایله اولوب
حضرت حنفیه بونلره لاب برادر اولدیغیچون اولادی خواجه ایله تلقیب
فیلنمش اولاد علی دن غیری اصحابک فر وعنده امتیاز درکار دگل ایکن
اولاد عمری توره اسمیه تعریف نهدن دیو سؤال اولنورسه حضرت
عمر ناک ام کلثوم نامنده ایکی زوجه لری اولوب بری حضرت فاطمه دن
رضی الله عنهما و دیگرى بنت جردل اییدی. ایکی ام کلثوم دن ایکی
اوغول و جوده کلوب هر بری زید ایله همسی اولمشلر ام کلثوم اولدین
یعنی بنت فاطمه دین اولان زید وفات ایلوب بوندن اولاد قالماش
ایسه ده والک و ولدک اسماده اشتراک لری سوکوه اخلاف و انسابه سرایت
ایدرک چونکه نسبت حضرت عمره نسبتی نه درجده مفاخره ایسه
حضرت رسوله نسبتی دهها زیاده بر مباحات اولدقدن بونلریک شریف
رسید دیمک کرک ایدی لکن اختلاف والده بو علیه تقییر ایلوب
بونلری اشراف و سادات و خواجه القابندن تبعید و توره ایله تلقیب
ایلمش بو لقب بین الاترک و الاعجام جاری اولوب عندالاعراب شایع
و متعارف دگلدر. اوله اولسه بو تقاخر عمری لرک عندیاتندن دور
یعنی حضرت عمر ناک شهرتی باشقه صحابه لره فائق اولدیغیچون اول
ذاته منسوب اولدی کندیلر نچه بر بیوک لیک ظن اولنوب اسمده
اغباردن امتیازی مناسب کورمشلرده بو لقبی اختیار قیلدیشلر. و بوندن
استفاده ایدرک توره اسمنی ملبوس اولان هر کیم اولورسته کندیلرینی
حضرت عمره منسوب ایده کامشلر توره اسمنده بوندن غیری برسند
صحیح و بیان صریح معلوم اولمادی «هذا ما ظهر لی والله اعلم»
توباننده بینه بر آز ذکر ی کور.

سادات و اشرافک تفصیلنی استیمان ذوات عاشیه هموی و رساله
العلم الظاهر فی نفع نسب الطاهر وما سوی تواریخ کتابلرینه بافسون.

اولاد حضرت آفاق

اول ذات عالی صفات وفاتی بعدنده مزبور اوغللری حسن
خواجه واعمد خواجه که بونلوه آی خواجم کون خواجم دیرلر صاحب
قرآن لقبی ایله ده یاد اولنورلر بو ایکولری آناسی جانی نالاش و حکومتی
منازعه قیلشوب احمد خواجم حق لیک کندیلرنده اولوق ظننده اوز
تقال لرینه بناء آق توغ کوتاریب عسن خواجم آنالری ننگ رحلتی
ایله ناعق لر حق لیق ادعا ایدوب خلق آرائفاق و افتراق توشدیکی
مستلرم غم اولدغینه ایما قرا توغ کوتاریب اسالی آفاق ایکی فریق
اولدیلر تا اوشبو آنهجه احمد خواجم اتباعی آق توغ عسن خواجم
اتباعی قرا توغ ایله بنام قالدیلر کاشغرده ایکی بیک لیک کبی توردیلر
بر شهرده ایکی حکومت توردیلر لکن آرائرنده قتال اولدیغی بلنیمور
اقا بری برلرینی نرزشلری هنوز باقیدر. بو ایکی قرداشننگ انجامی
بوگا منجر اولدنده قلمقلر آلتی شوری زیاده راعتسز ایدوب خصوصاً
طرخان تبعه سینه ضرر کلی کتوردیلر. قصه سی بریده مزده یازیلمش
امین واننگ ننگ تحریکله باجین دین ختای عسکری کلوب ایلا کوره سینی
آلیب شهر غولجه بی صالحی بعد طرخانه واریب مزبور امینه والک لیق
درجه سینی ویروب بو طرفی تمکین قیلدندن سوکوره غتایلر کاشغره
ایلچی یباردیلر که خواجم لر اوز تابع اولسون لر امین وانکه ویرلمش
منصب دین بیوک مرتبه و زیاده وظیفه ویریلور دینیلر. خواجم لر ایلچی
جواب رد ویروب قایتاردنده ختای کاشغر قصه قندم باصوب کچا
شهرینه یاقن کلدکده کچا حاکمی عبدالکریم بیک ختایه قارشو چقب
جاننی اورتایه تاشلاب اروبوب کوب کفاری قلیچدن کیچوردی ايسه ده
آخرکار کافر غالب اولوب کچایی آسایلر بعد بی توفی کاشغره واردیلر
ختای کاشغره کردکده آی خواجم که احمد خواجه دور غوقندغه کیتب
کون خواجم بدغشانه واردی آنده بر نچه وقت توقاب بعد بخاراید
کتماقی بولدنده بدغشان خلقی بزاده بر عزیز کرک حیاتده نفسکز

ماتده جسدکز ایل تبرک لنورز دیو کتمکه قومیبوب خواجم بونلرننگ
التماسنی قبول قیلدنده اهالی بدغشان بسو کبی بشان شهرننگ عزیزدن
خالی اولیادن عاری اولمقی حکمته موافق ونام شهرته مناسب دکل دور
بزلر بر مزاردن لایدی مز یعنی بزله البسته بر مزار کرک دیوب فرط
محبت لرندن عسن خواجه بی شوید ایدوب «تخب غال» سری اشکاره
اولدی کاشغر علماسی بدغشانلیک جائز البیع دیو فتوری ویردکلری
بو سببه مبنی دور اخیره آنلرننگ دیدکنجه اولمیبوب مریدلری میتینی
باشریب چقاریب کاشغره کلتوروب قویدیلر.

وبعضی لر آق توغ قرائتوغ اسنادینی تاغ افطیله تقریر فیصله
اصلی تال کلمه سندن تعریفدر دیدیلر شویله که مزبور عسن خواجم
شهادتی بدغشاننگ قره تال دیدیکی موضعنده واقع اولوب یانلرنده اون
سیکز مریدلری وار اینش هر بری خواجم شهرینی برر کاغده باصوب
ارشاد مثالنده اوز بلدکلرنجه یازیب هر قایمسی لری بر شوره واریب
شیخ لیک ادعا قیلمشلر بالاغیر بونلرننگ بی اصل وی اجازت بلکه
خواجم غه خیانت ایدوب باعث شهادة اولملری عیان ایدلدکده خلقی
ارا اعتباردن تالوب بونلری واتباعی قره تال لیق واصل خواجه لری
قره ننگ مقابلنده آق تال لیق دیوب سوکوره کیله تال لفظی تاغه تبدیل
اولرق آق تاغ قره تاغ دیمنگ مبناسی بو اینش. العیة علی الراوی
یازیلمش غبراره نظراً حضرت آفاقننگ ایامنه قلماق غالب اولوب
تورمش اوغوللری وقتنده ختای استلا قیلدیش دور. غتایلرننگ آلتی
شهره کادیکی هجرتننگ ماگ بر یوز اولسطندن سوکوره ای ایلغله حضرت
آفاقننگ فوتسندن ختای استلاسنه قدر اوزاق مدت لر اونوب نظر
براین اوغوللری ننگ یاشی دخی آناسیننگ یاشینه یتمش بلکه تجاوز
ایتمش اولور. العلم عند الله.

خواجم لرننگ باش غلبه سمی

مشار الیهما ایکی خواجم کاشغردین چقب کتدکلرنده قالغان اولاد
وازواج لرینی ختای آق اویلوک قیاب کوچرین باجند آلیب کتدیلر

جالا بونلرنڭ بوداغى باچىن ده خاندين وظيفه ييموب فراغ بال ايله
ياشيور ديورلر احيانا آدملىرى كلوب آلتى شېرى آراب كيتارلر
ايكان اوشبو بلواده حضرت آفاقك بر صوفيسى احمد خواجمنڭ سر-
يېساق نامنه بر صغير اوغلىنى اوغورلر قاچوب بخارايه وارمش سر يېساق
خواجه بخاراده كهالاتقه يتيم بوندىن اوچ اوغول وجوده كالمش بوسنى
خواجه بهاءالدين خواجه جهانگير خواجه بو جهانگير خواجه عمر خان
جنتهكان زماننده غوقندغه كلوب استقامت قيلمش بونى ختايلر شويله
ايستمش لركه احمد خواجمنڭ نېبرهسى جهانگير خواجه نامنده بر
ذات بخارادن غوقندغه كالمش قصدى كاشغر ايمش بو عېن ده
خواجمنڭ كوكلنده معاش بوميهدن ماعدا هيچ شى بوق ايدى فقير
الحال بي نوال ايدى اما كاشغرده اواز مزبوره ايله خلق ارا غلغله نوشوب
خواجمنى مترقب ايديلر كه قچان كيله ختاي نيه وقت غنيمت وقسمت
تيله. خلقنڭ بويل آرزو ونهنى سنى كوروب تربيه حضرت آفانده
توران ضياءالدين نام بر خواجه باش كوتاريب اهالى شهر آكا
اياريب ختايلرى قزوب بر نچه كون حكومت ايتدكدن صكره كلباغنه
يعنى حصارده مخصور ختايلر آكسزده چقب باصوب ضياءالديننى توتوب
اولديروب توابعات لرينى بارومار قيلمى. كاشغرنى ختاي آلدقن صوكره
بوزغون لهڭ باشى بودى. هجرية ۱۲۳۰ نچى سېنه لرده اولمش، بعد
ايكى اوچ يل اوتار اوتنر طلا قزغز ديدىكى بر ذات اطرافدهغى
ايلانبه دن قوشون جمع قىلب كلوب كاشغره كرمش ختاي كلباغنه قمالوب
«طلا» كلباغنى آلامبوب يىكى حصاره واريب آكا دغى كرامبوب
ياركندكه كيتب آنده دغى هيچ ايش فيلامبوب اغيرى اسير اولوب
ختاي انده اولوب كيتتى.

موندىن صوكره ختايره غوق توشدىكه نامه موم آدملره ايركاشوب
خلايق بو قدر تولقونلنور، اگر جهانگير خواجه كى اصل زاده لرى
كاسه اتفانلرى مقرر ديوب خواجه لرنى كاشغره يبارمز شرطيله عهد
نامه يازشمق اوچون غوقندغه ايلچى بوللاديلر، بوگا سنوى نه قدر

يامبو ويرمك وعده قىلب غوقند غانى دغى خواجه لرنى يبارمز كفالتمنى
ذمه سنه آلدى وبو سرڭ آدملردن مكتروم اولمىنى دغى شرطه داخل
قىلمى، خائنه وعده سينه وفا ايله خواجه بى حفظ ايدب وختايده ويركو
كهوشنى بي تخلف ويروب توردى، بو مشروطه معدل خاننڭ ابتدا
جلوسلرنده وبعض لىر عمر خاننڭ، ايامند ايدى ديديلر. عمر خان
اواخر حالنه يعنى وفاتى سالنه توغرى كالمش ايسه ايكى قولنڭ برى
برينه منافاتى اولمز.

غلبه جهانگير خواجه ابن سر يمساق خواجه ابن احمد خواجه
ابن حضرت آفاق خواجمن

غوقندنڭ ايسه بيك نامنده بر الوغ سر كردهسى وار ايسدى،
خان بر توغرىدن بوگا كايوب معزول قىلمى ايسه ده بيك اسرار سابق دن
يعنى ختايلر خواجمن دن خوفده ايدكنه وخلق نڭ انتظارنه واقف اولمىله
جهانگير خواجه يه الفت اولوب هر كون حضورنه واريب كالمكده
ايدى: «ختاي نڭ حالى فنا خوف و خستنده ايمش واهالى آلتى شهر نڭ
كوزى ويوزى جنانگزه متوجه وقد مگزه منتظر ايمش» ديه خواجمنى
كاشغره وارمغه ترغيب قىلب سلطنت هوسنى دماغنه نوشوردى، ايكاولرى
آلتى كشى آنچى يولداش ايله غوقنددين چقب ارتش قلمه سنه كلدىلر،
ختاي بونىكدين غير تابوب خواجمنى كلوب قماقدقه كلته يايلاق قشلاق-
لرندىن بر مگچه آدم اكثرى منتقلى ميركانلر خواجمنى كيجمىسى
ايله فيض آباد جوارنده قران كوند ديدىكى موضعه چقارديلر، اورادن اطراف
جوانبه آت چاپوب همهلر خبر طابوب خان اروغى قزل بويى تازغون وجمله
صحرالردن آدم جمع اولوب مرال باشنده سعادت بيك كه كشى
يبارديلر كه كار بويل بويلدر سزار ايلچى كزده گى ختايلره ايكا بولوب
آفسوكچا يولنى كيسوب توشسه كزار بو جاننده بزار بنصره خدا
كاشغرى بر ايش فيلورمز ديوب، غط واردىغى ايله مرال باشى

بوزیلوب اون اوچ اورتانك بش آیماق دیدیکی جابلرده کلا ختای لرنی اولدیریپ جمله يك دل اوله رق خواجم نك خدمتده بولدیلر، فرمانده کوز تونوب بارلیغنی کونوب نوردیلر، خواجم فزان کولدن قوزغالوب عسکر عظیم ایله کاشغره کوب کردی ختاینگ طرفداری اولن محمد سید وانك نك که بیانی بیلمده یازیلماش امین وانك دورتنچی نیبره سیدر، آلیمانلر آنی اولدردی، غتایی کلسی کلباغه کریب بکلندیلر اطرافنك همیسی خواجم غه تابع تا فسوقربنه چه حکمی نافذ اولدی، بو واقعه ۱۲۴۵نچی هجریه و بعضیلر ۴۳ اییدی دیدیلر ایسه ده، مدرس اعلم آخوند کندی تولدندن حساب قیاب خواجه نك حکومتی ۱۲۳۹هـ بولوب ۴۰نچی سنه ده قولغه توشدیکنی تحقیق له سویلیدی، شویله که اوشبو ۱۳۱۳نچی سنه ده یاشم یتیمش دورته دور جهانگیر خواجم کاشغردن چقب ایکی اوچ آی مقداری ناغده یوروب بعده اسپر اولمش، بوالقده یعنی کاشغردن خروچی ایله اسپرلیکی اراسنده وجوده کلمشم دیدی اه. بعضی لر خواجم نك کاشغردن خروچی کندنه تاریخ توشمش دیوب بو بیتمی سویلمش:

حسابده لفظ کاشغردین جهانگیرنی جدا قیلمسك
خروچنه خروچی دور خواجم نك تاریخن صورساك
لیکن اعلم آخوند نك تحقیقنه نظراً بوناریخ تقریبی اولمق کرهك.

معدل خان نك کاشغره کلدیکی

جهانگیر خواجم کاشغره قرارلندقدن سوکره خوفندنگ معدل خان کاشغره کلدی غرض بو ایلیکه بی اسلحه بی یراق سالت باش برتیاق خواجم باریب بو قدر پیشلر قیلدی لیکن کلباغ هنوز آلتماش، غتایلرنك یتیمش یلدن سکسان یلدن بو یاق جمع وادغار ایدن خزینه دینه آلتون، کپوش، اسباب انکور کلسی کلباغده محفوظلر، آنی کاشغری لره ویرگونچ من بو قدر عسکر ایله وارسام کلباغینی فتح ایذب خزینه یی اوزوم آلسام دیوب باطنده بو نیت ظاهرده

خواجم غه تهنیت یعنی قتلوغ بولسون بهانه سیله صورتا مهمان اوله رق اوتوزمك مقداری کزیده عسکر ایله واریب کلباغنی محاصره قیلب توشدیلر بونلر طشدن غتایلر ایچدن نچه کونلر آتیشوب کوب آدم تلف ویردی آلامدی، بو اورتاده خواجم ایله خاننگ بیننه بر آز صالحون سوزلر توشوب خان فایتماچی بولقدده کاشغری لردن گب چقارکه: «بزار فقرا، ضعیفی الحال، بی اسباب و بی قورال بوقدر ایشلر قوپاریب خواجم غه بویله خدمت قیلدی، معدل خان بونچه لشکر بابراق و بویله مکمل یراق ایله کلوبده بر ایش کویسترمیوب کیدر، ها! اگر کلباغنی آلیب ویرمیوب دونار ایسه بزلرنك دشمنانز اولدر، غزانتز آنکل اولور» دیوب لانی لدفلرنده، خان خوفه توشوب دفعه چقب کیتیمه اندیشه ایتدی. خواجم ایله کلمش ایسه بیک داد خواهنی خان حضورنه چاقریب بزلری بواورطه دن سلامت چقاریب یوله حال خدمتنگ مقابلنه مرغینان حاکم لکنی آل دیوب بو وعه ایله ایسه بیک داد خواه جهانگیر خواجم غه واریب آری بو دولت المزده نوره خوب والا واره چق یرمز خوفند صفناچق ملازمز بو خان دیدکه خواجم غه بو مصلحت معقول توشوب اهالی نی کفت کودن توقناتدی ده خان نی اعزاز ایله اوزادوب جوناتدیلر، معدل خان حصارى آلوب بلمسه ده غازى لقبی فزانوب فایتدی اجداداری تاشکند خچند کبی ماورانك مشهور شهرلرینه جبراً مالک عتی بخارا تصرفندن بعض بلدلره تهرراً غالب اولمش ایکن آنلره غازى لقب قونلمیوب معدل خان خواجم واسطه سیله بر نچه کون کفاره اوق آتوب مضایقه ییه توشوردکن ایامنده بو نام ایله سویلنور اولمشدر، غزانك شمیره سی هیرى دین ایله اولوب مجرد غلبه لیک که هسازى اسمی ویرلمدیکی بوندن اذعان اولنورکه امیر تیمور محاربه ایله ربع مسکونی اخافه ایتمش ایکن غازى دینلمدیکی کفار ایله کاری اولمغندن دبه محلنده یازیلوب کچمشدر.

معدل خان كندككن سوگره كۆب كچوكمپوب زور بيلن كلباغنى
الدىلار، ختايلارنىڭ قلچىن تالانى اكثرى مسلمان اولوب ترك كفر
ايتەيان لرى قل منزلەسندە خىمىتىكار اولدىلار. كلباغ آلتىقدىن
سوگره كۆب تورمىوب ايسە بىك داد خواه خوقندىغە كندى خانده
وغەسەنە وفا قىلب مرغىنانغە حا كم ايتدى.

جهانگير خواجهنىڭ سىر اولوب باجنىه يبارىلدىكى

ايسە بىك كندككن سوگره كاشغردە خواجهلر هر برى جهانگيرلىك
ادعاسىلە التقات سز يوروب غلق بولردن جفا كورمىه باشلدى
خواجهلردىن آزردە خاطر اولدىلار جهانگير خواجه بولنرە مقيد اولمىوب
ندىر عامەدە تقصيرلىك قىلدى هوا وھوسە تابع فقط وقت خوشلقنى
طالب اولوب بى غم ياندىلار بويلە ياندىغنى آقسودە ختايلر ايشدوب
فرصت غنىمەت دىھرك آقسودىن بر آز عسكەر يوردش قىلب مارال
باشنە كلدىلار مانع بولور اعدى كورمىوب آنەدىن كاشغره قىدم
قربوب بى توقى يىگى آباد قىلماغىنە كلدىلار كە كاشغره بر كونلىك بولدر
بورادە خواجهلر خىر تايوب غتاينىڭ آلتىدىن چقب اروش قىلسەلردە
يىكلوب قاغدىلار ختاى آرقا بىدىن ابركاشەرك عىك دىدىكى موضەچە
كادى مسلمانلر اول جايدە تىكرار صوغشوب ينە قاغدىلار، عاقبت
بلا مەھل ختاى باصوب كاشغره كردى خواجه قاچوب ناغە جردى،
آرفاسندىن اسحاق اسملى بر تىجار نە قدر كشى ابلە قوارق آرنىش
ناغندە يتب اوشلپ خواجهنى كاتور دىب ختاىه وىردى ختاى عزت
واكرام ابلە خواجهنى باجنىه يباردى آنە مرحوم اولدى، كاشغردە
حكومتى توقى آى اون كىن اولوب وضع عمل مىتندە انمامە
ايرىشمىدر. خواجهنى تونوب وىردىكى خدمت مقابلەسنىك مزبور اسحاق غە
وانىك لىق درجەسىنى وىروب كاشغره مسلمانلر ينە حا كم قىلدى.
جهانگير خواجه غلبەسى كاشغرنىڭ مشهور غلبەلرندىن شوبلە كە بو
غلبەدن سوگره اھالى آلتى شەر اچىندە تارىخ ھجرى منسى مرتبەسىنە

كلەرك جهانگير خواجه غلبەسندن مقدم فلان سنە و غلبەدن سوگره
فلان دىوب بونىڭ عقىبندە هر بر غلبەلرنىڭ كندىلرنىچە بر تارىخ
توتولمىش الا ان استعمال لرى بودور، خواجهلرنىڭ هر برىنى خصوصاً
جهانگير خواجه مىخندە مبالغە ايدب دىورلر كە: «مخار بەدە جزاىل
تفنىك قورشونە تارشى توروب اوق لباسندن اوناردى، بىكمە الله بدننە
كار ايتمزدى، چىشندكە قوينندىن اوق توب توب توكلوردى
راوى ايدر آدملار بويلە دىورلر: «اما، حضرت خواجه صوفىه چىماق
شوبلە تورسون شەردا گى ختاينىڭ صورت وسابەسىنە كوردىكى
يوقدر دغا قىاب اويدە ياندىلار، فقراللر جاننى اورتاىه تاشاب قانە
ياندىلار» دىر اىنى. مشار الیہ خواجهنىڭ حىكە كاشغره شقراللرنىڭ
انشاد ايتدىكى اياتلردن بعضى بودور، احياناً مجلس بزمك اوقولور (*).

بیت

خروج ایلاب جهانگير خان خواجه كاشغره زمين كلىش
خداىنىڭ امرى بىرلن اول سىدى آخر زمان ايرەش
بوزى آبدىك كوزى چولپان سوزى آنش خواجه كاش
اجابت بايىدە اول ماھ ناپايان آرسلان ايرمش
پىغىمبەرلر ظهور ايتكاج خواجه توشدى كە سلطانغە
كە سلطان بوغرا خان غازى مدد قىلدى خواجه خانغە
تولوق آى دىك خواجه چقىدى سوار ايلب قزان كواىگە
سىمال صدق اغلاصى بيلن جمع اولدى مېركانلە

يوسف خواجه غلبەسى

بازىلەش وانەدىن سوگره ختايلر معدل خانغە اوفكا قىلب بى وفا
خان اىكن خواجهنى يبارگانى براه تورمىوب كندى كاوب بزملىه
اوروشدى باغى اولدى دىوب شرط اولنى بوزوب وىرەچك وىرگوسنى

(۵) اوزلرنىچە يراشقى اولسە كرك فوق ابلە اوقولور.

ویرمندی بوغدر مسلمان خانقا. آلم قیاب اینجنوب خواجه لردین برینی
 ینه کاشغره بیارمک مصححات ایله بغاراده یوسف خواجه ابن سریمساق
 خواجه که جهانگیر خواجه ننگ برادریدر کاشغری عسن آخوند بقالنی
 آکا بیاردیلر، بو آدم بغارایه واریب یوسف خواجه نی اوغورلب
 آلیب چقب خوفندغه کلدی، خان یوسف خواجه غه الوغ سرکرده لردین
 قوشوب امثالی ایسه بیک داد خواه سابق محمدشریف قوشبیکلی باطر
 داد غواه و بیکلر بیکلی بونلرننگ هر برینی بر فرقه عسکره باش
 قیلب وجهلدن اوستون عق قلی ماک باشی امیر لشکر مثابه سنده
 جمعی یکرمی مگ قوشون بلکه زیاده دور الوغ دبدبه ودغغه ایله
 یوسف خواجه نی آلیب کاشغره چونادیلر، جهانگیر خواجه غلبه سی ننگ
 اوچونچی یلنده ایدی بو کوب قوشون مگ یول دیدیکی موضعه
 کلوب یتندکه ختای فارش چقب اروشوب مغلوب اوله رق تباغه
 ناپیدیلر، ختای طرفداری اولوب چقان مسلمانلر شوره کتدیلر،
 قوشون بونلرننگ آراسندین قووب سمن دبدبکی بره کلدی اول
 چابدین ایچدا گئی مسلمانلره غیر بیاردیلرکه ختای قوسون لر بزنی
 شیره آلوب کر بونلر، مسلمانلر بوسوزی اصفا ایتنادیلر بوزولمدیلر
 ایدی ایستدین قوشونده دهمشت توشدی بری ماک یول محاربه سندن
 ختای عسکرلی ایله بیله مسلمانلر کورلدیکی ثانی خواجه ننگ سوزینی
 تگللامیوب غیر چی نی بی جواب نایتاردیقی، ایچدا حرکت بولمغاندین
 کین قوشون شیرگه کر مگه رانه لیک قیل میوب اگر کاشغره باصوب وارلورسه
 ایکی طرفدن مسلمان قانی توکواور بیانه سیله حق قلی بیک خوفندقه نایتمق
 رایینی کوشتردی بیکلر بکنندین غیر سرکرده بو افاده به اوشدیلر
 بیکلر بیکلی ده ظاهرده حق قلی بیک که مخالفت ایده مدی ایسه ده خفیه
 سوز ننگلر اندن ایش کلور غیورایه سوزلشوب بو قدر عسکر بر
 ایش فیله میوب قایتماق عار دور ناموس دور دیوب محمدی آخوند
 ایله حاکی بیک ایکاولر نی اوتوز عدد آدم قوشوب کیچه سی شوره
 هر گوزدی بونلر واریب وقت سحر نغاره چالیب زمان یوسف خواجه

دیوب ندا صالیب کوچه بکوچه چابدیغی ایله اوشبو صدادن شهر
 ایچی بوزیلوب ختای کلباغه کریب قمالدی مسلمانلر کتته کچک
 همه سی خواجه ننگ آلدندین چقب شهره آلیب کردیلر خواجه اوردا یه
 فوشون کلباغنی محاصره قیلب توشدیلر. اسحاق واک که جهانگیر
 خواجه نی اسیر مقابل سنده حاکم بولمیشیدی ختای ایله کلباغده محصور
 خالدی بونک اوغلی احمد بیک آقسوده تاجی بیک عملنده ایدی بونلر
 آنا اوغول هر ایکیسی ختای خیر خواهی دور. بو احمد بیک مرال
 باشنده اولان مسلمانلره بویله خط یازمشکه دعاء و سلام مرال باشنه
 جمیع فقرا الوغ و کچک لرننگ کلسنه ایمدی سوز شولکم آقسوغه
 یوز مگ چری کلدی اوشبو کون کاشغره طرفه چونادی وای سزلرننگ
 حالنگره وای مسلمان قرداشلر وای برادر دینداش لر حاکی بیک برله
 فولاد باطرنی اوشلاغای سزلر اگر قولدن چقارر ایسه کز تا کله محشرده
 بزه دعواچی اولمیه سز ختای جهل کزی قلیچدن کیچورر بز بو غیر ایله
 ذمه مزه لازم اولان اسلامیت حقمنی ادا ایتدک باقی عنان اوزلر کزیده دور
 دیمش. وبر غط کاشغره علمالرینه واکابرلرینه سلام بعدن آگاه اولو کز لر
 باجین دین بی نپایه عسکر کلوب آقسویه کردی پیدر پی کریب چقب
 یاتقان عسکر ننگ حد حسابی یوق سزلره قرداشلغهن دور دینداشلغهن دور
 اندجان لیک دن ایسه داد خواهنی کاشغری لیک دن توفو بیکنی وباشلی سر
 کرده لردن هر کم بولمسون اوشلا کز لر اگر قاچریب ایتسا کز لر یوم
 جزاده بزه دامان کبیر اولمغای سزلر ختای جهل کزی جسد کزی کویدرر
 والسلام دیمش. بو خبر ننگ مخبری که محمد بیک ابن سعادت بیک
 دولانی دور. دیرکه اوشبو خطنی آلیب کبله نورغان ایلیچی نی توتقان
 بزلر ایدک شول حینده باشم یکر میه یتکان یتکان وقت لریم ایدی
 دورت کشی مرال باشندین چقب بر جایه بارر ایدک بولده بر آدمه
 بولقدق آت البسه وهیئتی اول آراسی ننگ آدمنه اوخشامیوب اوزاق
 مسافه دن کلور کبی کورندی احوال صوراش دغهنده کاشغردین من فلان
 توار یخ خسه ۷

یره واریب آندن کلورمن دیدی اعتماد ایتمیوب تنیشمه آلدننه سوزی، ایلیکاری کین اولدغندن شییه لنوب تپی آدم دکلسن دیه کاشغره آلیب واریب حق قلی ماڭ باشنه ویردک یوقاری نومن صوروب راستی سویلمدکده ضارب ر بر ایکی قامچی اوردیغی ایله ایکی مکتوب چقاریب ویردیکه یوقار وده یازیلشم مضموندر. اوفوغان همانه حق قلی نڭ زهره سی قالمیوب تلچی نی درحال اولدیریب جمیع قوشون بر کون ایچنده چقب خوقندغه جونادیلر ایرته سی یوسف خواجم دخی قوشونڭ آرتاسندین عزم خوقند فیلیدیلر اوچ کوندین کین کلباغدین ختای چقب شهره ایگا بولدیلر آفسودین کلمش هیچ کم یوق. آلیشی قندق ایسه کیدیشی دخی آکا کوره اولوب دولتی تیز بقای نیست مصداق مثبت بولدی. تاغی بیک بویل حیل و خدیعه ایله بونچه ماڭ قوشون نی سوروب هیداب بر کشی نڭ قانی ایله کلسنی آزدی ییاردی یوسف خواجم حکومتی اوچ آی اولوب خوقندده مدفوندر. بو غلبه سوکندده خوقند خانی طرفینن کاشغره اقسقال بویل کاشدرکه بیانی علی حده بر فصل اوزره یازیلور.

یدی خواجم غلبه سی

غلبه ما سبقدین اون یلار سوگره اعلی خان توره ابن یوسف خواجه بوگا کتته توره وایشان خان تورم دخی دیورلر معیتنده اوکهلری کچک خان توره غمکه لری ولی خان توره و بزرکخان توره وتوکل توره و بر ایکی پیش خواجه لری ینه وار کاشغری حسن آخوند و یعقوب آخوند و ملا محمد آخوندیلر جمع اولوب بر آز آدم ایله کاشغره کارب کردکده ختای لر مجرد خواجه کلدی خیردن قورقوب کل باغغه بکلندیلر.

خواجم لر کاشغردین بر فانیچه قوشون ترتیب قیلب یسارکندکه کیتدیلر آنده واریب آتیشوب یانتقان اوستسنه آرتاسندین ختای عسکری یتب باصوب خواجم لر شول یردین قاجوب خوقندغه کیتدیلر.

بو خواجم لرنڭ کاشغرده حکومتی یتمش کون بولدی. هر برینه اون کوندن تقسیم توشدی. یتنی خواجم غلبه سی دیدکلری بودور.

غلبه ولی خان تورم ابن بهاء الدین خواجه ابن سریمساق خواجه

یدی غلبه دین بر نیچه یلار سوگره بو ذات یعنی ولی خان توره بر دفعه کلوب آرتشدین فایتمش ایدی اوشبو سنه تکرار عودت قیلب اون دورت آدم ایله کلوب کیچه سی شهره کریب هر داربازه غه قמוש توپلاب اوت قویوب نغاره چالیب زمان زمان ولی خان تورم دیوب چاغریب کوچه لرده آت چابوب ختایلر اطرافده اوتنی کوروب هر داربازدن عسکر کرمش ظن قیلب کلباغده محکم بیکلنوب قالدیلر کرامیوب قالاتنی برینی قویه یوب قردیلر. مسلمانلر خواجه مغه بجان دل اطاعت فیلیدیلر ختای نڭ صعراده قالمش یتنی/ سیکز ماڭ عسکر یه آطلرینی هیداب کلوب عسکر ترتیب قیلب یگی حصار مرال باشی و جمیع حواشی لرنی تابع ایدوب اون دورت آدم ایله کلمش خواجم اون مکدن زیاده عسکره مالک اولدی/ بو فوة ایله ده کلباغنی آلامیوب جمع اوچ آی اون سیکز کون حکومت قیلب آفسودن ختای چقمش خبر ایله کاشغری تاشاب خوقندغه کیتدی. / خواجه کیتدکی ایله عصاردن خطای چقب شهرنی کلاؤل ضبط ایتدی. بو غلبه به دخی ماسبقداگی مثال صادق اولوب حکومتی اهون طریق ایله الدن آلدردی. ختایلر کرک بو غلبه و کرک بوندن مقدم و سوگره اولان بوزغونلغنک هیچ برنده فقراء اسلامی جزالندریب بزه اوله ایتدک بویل ایتدک دیوب حرب وقتل فیلیدیغی یوقندر. فقرایی کم ضبط ایدر آنڭ امرنده کیدر بیچاره لرنڭ النده نه وار نیلسون نه یابسون دیهرک کباڭ کورته سین کیهرک بوری وارر بویل بر عفو لی کبچوروملی مخلوقندر. بو غلبه ۱۲۶۶ نچی ویدنچی سنه لرده واقع اولوب ولی خان تورم اخیرده یعقوب خان النده یوق اولمشدر بوقالمشدر. بیانی کلور.

کاشغره آقسقال قويدولديغى

سالى الذکر يوتىچى خوجم غلبهسى صوکنده تادونگانى بوزغونلغنه
 در غوفندت خانى طرفندن کاشغره بر آقسقال قوبوله کلديكى يوفاروده
 اشاره ايدلمشيدى. اجملى بودورکه ختايلر بلديلرکه غوفندت خانى ايل
 مراسا قيلمونچه مجرد وفکه ايله ايش اولمز يورت تىچ نورمز بو
 مصلحتنه مخصوص غوفندتغه ايلچى يبارديلر خان دغى خواجم لرنى يبارمامک
 وبوننگ بدلنه کونصل متابهسند کاشغره بر آقسقال قوبوق جهانگير
 خواجم حکومتى يئوشکان بره قدر اهل تىچارنگ اختيارى آقسقالنگ الله
 اولمق آنلردن اونان حصولى غوفندت خانى آلبوب تورمق شرطيله
 ۱۲۵۰ نچى سنلرده که معبد خان حکومتينگ واسطى اولور اول عبدالفغور
 نام ذات آقسقال بولوب کاشغره کلدى بوننگ اسمنى بعضيلر غلط
 ايدوب عبدالفقار و عبدالرسول ديوبده سويلورلر. بعده نعمت جان
 آقسقال بولدى يدى خواجم غلبهسى بوننگ وقتنده ايدى بعده بايخان
 آقسقال بولدى بعده شکور خان بعده سيد خان بولدى. ولى خان توره
 واقعسى بوننگ وقتنده دور. ثم نصرالدين داد خواه آقسقال بولوب
 کلدى. اوشبو نصرالدين ابامنده روسيه طرفندن چوقان توره سوداگر
 صورتنده جاسوس اولارنى کاشغره واريب آقسقالنگ اجازتى ايله شهره
 کردى ختاي بونلرنگ به آدم ايدىکنى بلمدى بلسه دغى هيچ نسنه
 ديدى. بو خبرنگ مخبرى مزبور توره برله معبتنده وارمش جولاي
 ابن مئاي دورکه صوگره چوچکده نچه يىل لى آقسقال ليق لوازمى ادا
 ايدن آدم دور. ايکنچى مخبر محبى زاق ابن پرنظر بان مرغىنانى ايدى.
 ديديلرکه کاشغره ولى بىجان تورم غلبهسى بزم آلمزده بولوب
 باصلهش ايگان مسلمان شهرى ايله ختاي شهرى اراسنده آدم باشى
 تاش کبى يوارلنوردى يومارلنوردى بر آزدن کين جيوب کومديلر.
 سودالرمزى تمام وايشارمى سر نجام قيلب چقب اسبق کول اطرافنگ
 قرغز ايلينه کلکدورده منيلر افکار فاسد ايله اموال مزه طمع ايدوب تورلى

بوانلر کوسترىك زلرى طرفتاندى ايسنده روسيه ننگ سطوهسندن
 انديشه ايدوب ضرر نىکورميه جرانليک ايدمديلر بزم بويله محصور
 قالدغمز المتنا قلعهسینه ايشديلوب اليتان عسکر چقدى خبرى ايله
 قرغز ايلي هورکوب کوچوب تاجديلر بزارده جوناب ايکى کوندىين
 کين عسکره کلوب يولقوب سلامت قتلوق اول عینده اسبق کول
 و اطرافنده اولان قرغز ايلي کلا غوفندتغه تابع حکمنده ايدى. کاشغره
 واردهغمز ميلادنگ ۱۸۵۹ نچى يىل کوز آينده اولوب آلتى آى-کاشغره
 افامتدين صوگره آنتنچى يىلنگ بهارى ايله قايتوب چقدق ديدى ام.
 بونلر کاشغردين چقب کيتدىكى ايل آقسقالغه غوفنددين خط کاش
 سوداگر ديدکىگز جاسوس ايش طوتوب اولدرگز ديسب، آقسقال
 بونلرنگ کم ايدکندين ونه ايشده کلککندين اولده اگاه ايدى ايسنه
 خاننگ امرينى دايديوب بارليني يرينه کتورمک اوپون بونلرى آرقاسمدين
 فوارق نچه کونليک منازل قدر کلوب يتالمىوب قايتمش بوتوغرى يدين
 نصرالدين آقسقالنى خان غوفندتغه آلدريب کانه کاشغرى کندی توابعدن
 ايشده اعدادن جاسوس کرکوزديکى چراسنه آنى اولدريب اورننه نار
 نهد داد خواهنى آقسقال نصب قيلب کاشغره يباردى بوذات کوب
 نورمىوب قايتدى سابق شکور خان تکرار آقسقال بولوب کلدى بر
 نچه مدت تورفدين صوگره اورننه هيراه قلمى نائىب قوبوب غوفندتغه
 کتديکى ننگ ايکنچى سنهسى مستقبلمه يباريله چق دونگانى واقعسى
 رفوعه کلوب حکومت اسلام عا کمنه اوتدکن آقسقال ايک دورى
 انتهايه ايرشدى.

آقسقال لى هر برى خصوصاً نصرالدين داد خواه ختايه شوق
 قدر غالب ايدىکه ختاينگ بر تورهسى آقسقالنگ بر آدمنى آتندن
 توشمىک ديوب کوچده قامچى ايله بر اورمش بونى آقسقال ايشدوب
 آچيغ لىنوب ختاي انوغنه ايلچى يباريب منيک برله بتشسون والا
 حاضر خانغه خط يازيب خواجه آلدرم دنيايى باشنه نار وبوکوننه
 زاز ايدرم ديوب. بو خبر ختايه ايرشده همان ساعت يکرمى يامبو

كهوش وى قدر قيمت بيا نارتيق وهديدر بروب عندر معذور
 آيتوب ضارب توره مضر و منصبندين معزول اولوب آفسقالنىڭ
 آچىغىنى ازار باشمى. آفسقالنىڭ سول بىر ايشىدىن ختايه كايوسه
 اون بيش يكرى آدمنى تاغدا ييارىب اوتون چوبكه چقمش ختايدين
 بىر ايكىنى اولدىرىپ خواجه كالمش قىلب بو خېر ايله ختاي آفسقالغه
 كشى قويوب آفسقال دىغى ختايدين ات اسباب خرج خراجات آلوب
 بش آلتنى كون صيد صحرا قىلب يازىده يوروب قايتوب خواجه
 كالمش ايكان هيدادىم سوردىم قودوم دىوب بويلا لعب ضبيان ايله
 اوتوز يلدن آرتوغراق ختايه اوستون گويلاكه كاشغره آفسقال اوستون
 بولوب توردى. خوقند غزىنه سینه بوندن سنوى بش يوز يامبودرامت
 اولور ايدى ديورلر بىر يامبودورت يارىم قداق كوشدر آفسقاللىق
 ايامنده اولان ايكى غلبه كه برى يدى خواجه وبرى ولى خان تورم
 غلبه سيدر خاندىن بى اجازت خواجه لرنىڭ خفيه فسادی اولدىغىدىن
 ختاي لرنىڭ اوفكاسى آفسقالغه اوتىوب خانقه دىغى عجت بولمىغىدىن
 آفسقاللىق شرطى بوزلۇمىوب بورنغىدىك بوله كاشدر. كاشغره آفسقال
 قويولدىغى نىڭ ايتداسى نه زمانده اولدىغىنه دائر سندن مثبت ايشىلمىوب
 بين الناس اختلاف وار ايسه ده معدل خان عصرنده باشلىدىغى بعد
 التتبع نصريح قىلدىنى مقبدم مؤخر دىيانلرنىڭ سوزى جزاف
 اولدىغى بلدى.

آفسقال اسمىنىڭ معناسى وروسىده بواسمنىڭ ايتداسى چوچك
 بىشى آغرىنه الحاق ايتيلور.

استطراد

آلتى شهرنىڭ حضرت آفاقندن اقدم اولان حالندن صرفى نظر
 آنىڭ دورنده قلماق ايله بىر نوع مواسات و مراسا قىلب اهالى آلتنى شهر
 بىر قرن آسوده آسوده حال و فراغ بال ايله يشايوب هر كس اوز
 كسىبنده اولمش حكومت عصبلره فالدىده آرا لرنده اولان رقابت
 اهالىنى خېلى راحتسىز ايدوب بعده مملكت ختايه اوندىكده بتمش

بش يالار چماسنىڭ دىغى بىر درجه يه قدر امين ليك اولمىشى. بوزغونلارنىڭ
 باشى ضياءالدين خواجه و مشهور غلبه جهانگير خواجه و بونىڭ عقيمنى
 هر اوچ يل بش يلدن بخاربه دن غالى اولمىغى يوقاروده يازىلوب
 كچدى. «فقرا بى حال بىچاره» الشىخ فى قومه كالتى فى امته» قولنى
 ايشىدوب حضرت آفاقه فرط محبت ارنىدىن آنىڭ اولادنه اطاعتى واجب
 بلوب مخالفت ايدر ايسك عاصى اولورز مستلزم عقابدر دىوب خدمتنه
 اقسامتى لازم كورمىشلىر. بو اعتقاد ايله خواجه لركلدىكه و اى خواجه
 لب آلدىندىن چقب باشلارنى مىدان حربه تاشلب ارشوب نچه مرتبه
 شېرى آلب و بىرمىشلىر عيب و قصور فقراده اولمىوب فقط حكومتته
 قائم اولان ذاتلرده دوركه شېرى آلدىندىن صورته بلكه بىر شېرى بتون
 آلوب سرنجام قىلمىز بورون نفس آرزوسىنه اياروب هوا وهوس ايله
 غلقتىڭ نفع و ضرر نده ذره ايشى اولمىوب بو بىكارلىك ايله ينه تنبىح
 تورمىوب چولنى كندى قللىرى صانوب آنلرنىڭ جانى ومالى بىز مدر
 زعميله «كىفى ما يشاء» تصرف قىلب هر نامعقول لرى ايشىلورلر.
 اعالى و آدانى خواجه لرنىڭ بو افعالندن آزده خواطر اوله رقى ظاهرده
 اطاعت كوسترسه لرده باطنده بىزارلىقدن زوال دولتنى استىورلرايدى.
 نه اوچون استمسونىكه خواجه لردىن بىرى بىر كېچه مجلس مهيا قىلب
 دوتار سىتار نغمه لرى طيار ايدر بو ضيافته اكابرلر كلسى دعوتنه كىدر
 انصف شېبه قىرىب اولمش ايكان جلاد دىوب چاغرر سل سىمف ايدرك
 ايكى شىخ مهيب بى خب حاضر اولور چولهنىڭ زهرسى چاك اولوب
 فايسى بىرمزدىن بىر چىنايت اوندى دىب تورمىشلىر ايكان نغمه چى نىڭ.
 بىرىنى ائما قىلمىش جلاد در حال چقارىب صويمش جريمه سنى بلمىش
 كشى يوق آنىڭ اولكاننده هيچ كىمىڭ دىغى ايشى يوق بىزم همان
 نغمه شاعرلر بياغىدىك اوازىنى بىزاب اصواننى توزمىكده ايتلر بىنى
 نغمه بىچاره نغمه چى نىڭ كىناهى نه ايدى دىب صورالسه بو دىغى
 ول بلايه گرفتار اولمى غوفىدىن صورمق دىگل سمكورمىڭ دىغى كوچ
 بولسه كرك. نچه كونلردىن كىن و زراسندىن بىرى شول مجلسده

نغمه چى نىڭ قسورى نه ايدىكى قتلە مستحق اولدى دىوب خواجىم دىين
 سؤال قىلدقده بىڭا نىكلوب فرادى دىمىش. مظلومنىڭ قوللىرى آغرىب
 ترناقلىرى باغردقدىن مىكان با كە حاجت عىوانىبە اضطرابىندن يعنى استىبراغە
 فسلوب اذن طلب قىلدقچى بولوب خواجىم غە باقدى مىكان بىر حال
 اجلى يىتمىش ايامى بىتمىش اولوب كىتمىش. يىنە بىر خواجىم نى حكاىبە قىلورلار
 بىر كىون مجلس عىش دە كاكابلار اىبلە اوتورمىش اىكان جىلاد دىوب
 چاغرىللاڭ قىلچ اىبلە يالا قىلب بىر بى رىم حاضر اولور خواجىم اهل
 مجلسنىڭ بىرىنى اشاره ايدى. جىلاددە سوراب چقارر صوبار. مرور
 ايامدىن سوڭرە مەقتولنىڭ ئىناھى نه ايدى دىوب خواجىم دن صورادقده
 كوزىمە باش سز كورندى دىمىش. صورابان آدم بوسوزى اىشتىدكە
 باش سز كورونىڭاى ايدىم دىوب خوقىندن خدا بويە كرامتلى خواجىم نىڭ
 زمانندە خلق ايدوب وجودە كىردىكىنە مىڭ شىكر دىوب باشنى يىرە
 فوىمىش. يعنىمەلكە كمال اخلاصىندن بويە قىلمىش. وىر خواجىم نى دىغى
 نقل قىلورلار بعضى لى ولى خان تورم ايدى دىورلار. بىر معروف اوستەنى
 دعوت قىلب مىڭا بىر قىلچ صوفىوب بىرگىل شوپىل اولسونىكە بىر چابىدقە
 هر نه بولسە كىسوب توشسون دىور. اوستەدە خوب دىوب قىلچى
 صوفوب اوستارادك اوتكون قىلب قاشنە بش آلتى باشندە براوغلىنى
 ايرىكاشدىر بىر حقدە خواجىم دىين دعا آلورم انعامى بولسە يىنە كوررم
 صبىلرە بىوكلرنىڭ مرەمىنى كوبراك اولور اىدىل. قىلچى كىنوروب
 خواجىم غە برور. مىنم دىگانمىچە بولدىمە دىور آوہ تقصىر دىبرك اوستە
 قول قاشرىب نورر خواجىم مزبور صبىنى آلدىند چاقرىب قىلچ اىبلە
 باشنە بىر چابىدقە بالا اىكى شىق اولوب يىرە توشمىش. خواجىم دە بارىك
 الله خوب اوتىكون قىلب سىن اكر بالاگىنى آىرىب بارىب توشمىسە
 اوزگىنى چىبار ايدىم دىمىش. بىچارە اوستە اوزىنىڭ امانلىغىنە شىكر قىلب
 اوغلىنىڭ اولوگىنى كوتارىب قىلچى دىوب چىغىب كىتمىش. خواجىم لرنىڭ
 بو كىبى كارارى كوبدىر. نه دىمىك كرىك بو طرف مەلىكتلرنىڭ كلىسى
 اغبارنىڭ اىنە توشدىكى صاحبلرنىڭ بويە بويە شامىندان اولمىشدر.

مع ما فبه آلتى شهر اهالىسى خواجىم لرنغە اخلاصى كمالدە اولوب
 آنلرنىڭ حقدە بىر نا قولاي سوز وىراماز كلام سويلىيان آدمى كورسەلر
 بلسەلر الا ن دىغى فرصت تاپسە اولدىرمىكدن قانچىزلر. بونلرنىڭ بو
 اخلاقلىرى عىب قىلور ايش دىگل هر كىم بىر نىسنە يە ايقان اىلسە اوبىلە
 اولمق كرىك والا بىزم بو طرف آدملىرى كىبى آز نىسنە اىبلە اخلاص
 سەل نىسنە اىبلە اعراض اىلمك اول صدقدىن صايلىمىز. خواجىم لره اھالىنىڭ
 بو اعتناسى اىكى شىئە مېنى دور بىرى حضرت آفاقە زىيادە تعظىم
 وترحىب لرنىدىن ومبالغە تىكرىم لرنىدىن اولادىنىڭ معارىب ومثالبىنە نظر
 اىتمىمە باخود خواجىم لرنىڭ هر بىرنە برىر كرامات بدىعە اولوب بعض
 عىندە قىلنمىش نىمامقوللرى مناقىبلرى تىختىندە مستور قىالوب آڭا
 اىراد يىتمىمە «العلم عندالله».

واقعة بزرگ خان خواجه ابن جهانگیر خان خواجه ابن سریه ساق
 خواجه ابن احمد خواجه ابن حضرت آفاق خواجه

بو بزرگ خان خواجه آناسى جهانگىر خواجه كاشغرى كلكدە
 خوقىندە آناسى قارىندە قالمىش حىن دور بونىڭ تولد خېرى كىلباغنىڭ
 فتحى كونى آناسىنە اىرىشوب اسمى بزرگ خان بولسون دىوب
 كاشغرى بوڭا نام زد قىلمىش ايدى شىر بزرگ دىبە آد وىرمىش ايدى
 آناسى كاشغرى كلكە صدندە اىكان جهانگىر خواجىم تونقون اولدىغى
 اىلە بونلر خوقىندە قالوب بزرگ خواجىم خوقىندە بىبودى. آناسى
 غلبە سىندىن اوتوز بىش قىرق يىل لىر سوڭرە دونىكانى بوزغونلىقى اولوب
 كاشغرى دونىكانى لىرى غىتاي اللندە تلىق اولوب كىتكە صحرا دە بورىن
 صدىق بىك نام آدم اوزىنىڭ قىرغىز قىچاننى جمع قىلب كلوب كاشغرى
 كرىدى آلتى آى حكومت قىلدى لىكن حكومتى مضطرب وتىچىسز
 اولدقدىن كاشغرى خلقى خواجىم سز باشقارىب بولمىز اىكان دىب نارىتقى
 وىوسون بىرلە خواجىم سوراب خوقىندغە اىلچى بىباردى اول حىندە
 خوقىندە سلطان سىد خان اسمندە حكومت ملا عالم قل اللندە ايدى

ملا عالم قل ایلیچی به بزرگ خان خواجمنی و آنک معیننه یعقوب بیکنی
 فوشوب کاشغره بیاردی بونلر کاشغره کلدیلر کلباغ هنوز آلنماش
 ایدی آنگا حرکت قیلدیلر نچه آیدین سوگره غتایدین ایلیچی چقدیکه
 بزرگی اوز عالمزه قویسه گزیر ذم لکنی قبول ایدالیم حصارنی آچوب
 ویرالیم سزه نایع اولوب تورالسیم دیدیلر. خواجمن بونلرنک موقوف
 موی ابارینی الوب باشن چالامه چالوب اوستنه جامه کیمروب تا
 اوشبو هیئسته کرمکونچه بعضی مسلمان اولمغونچه سزازه امان یوقدر
 دیوب فایتاردی ایلیچی حصاره یعنی کلباغه کریب بو غیری سویلدکچه
 ختایلر محکم بکلنوب بری قالانه قدر صوقشمیه بیل باغلادیلر دینهزدن
 دونمکن ایسه اولوموز آرتوقدر دبه آغلادیلر. کلباغک فتحی ینا
 بریل ممتد اولدی بو آراقده وبعضی لر کلباغک فتحندین سوگره دیورلر
 هر عینده ایسه صدیق ایله خواجمن بیننه برودة فوشوب صدیق بونلری
 صدقنده بزرگ خواجمن که ده کله لری عسن غواجه بدغشان واریب خلقی
 مرید و مخلص اولوب اخلاصلری نه درجهده ایدیکى آنکا آبتولمش
 ایدی بو مناسبتله بدغشانه امداد طلبنده ایلیچی بوللاب آندن بر آز
 فوشون کلوب صدیق بیکنک شرنمن خواجمنی خلاص قیلدیلر بدغشانندن
 کلن اوچ یوز مقداری آدم ایدی اصلده بونلرنک کلدیکی خواجمنک
 تکلیفندن اولموب ایتداده روسیه ایله ترکستانک کارینی ایشدوب
 اسلامه امداد نیتیله بالقص غزا اوچون خوقندغه کلکده کاشغرنک
 حالنی آگلامشدرده روسیه دن غتایی اهون بلوب بو طرفه صاوشمشلر
 یاکه اوز ایچلرنده بر واقعه دن طولایی فاجوب چقب خوقندغه یوز
 قویمشلر ایکن اول طرفک روسیه ایله مذنبیلکنی ایشدوب خوقندغه
 کرمسندن کاشغره کلمشلر. علی کل خال و اختلاف الهقال بونلرنک کلدیکی
 ایله یعقوب عیله دوزوب خواجمن صدیق قصدنه بدغشانندن فوشون
 کتورندی مقدمه عیش بونلردور آرقاسندین نچه ماک فوشون کلور
 آوازه قیللب صدیق بو شایرة زوردن سیسکانوب کاشغردن چکلدی
 کین دین کلور هیچ کم یوق بو ایسه یعقوبک پولیتقهسی ایدی. کلن

بدغشانی لر یعقوبه طیار بکت و سرباز اولدیلر «اذا اراد الله شیئنا
 هیا له اسبابه» بویله معمالرنک مستعاری اینش. ایتدا خواجمن ایله
 صدیقنک صالحونلغی دغی یعقوبنک دسیسهسی ایدیکه صدیق مصلحتندن
 چقارولسه سوگره خواجمنک کاری آسان اولور فکرنده آستونندین
 کیزلی چرا قویوب چوقلندرمش ایدیکه وقتیله آلاولندرده هر ایکسی
 ایچنده یانه کیده کندی مقصدنه یده. واقعا ایتدیکی کبی اولمشلر.
 خواجمنک دولتخواهاری بو سردن واقف اولوب صدیقی الدن آلدرمه
 یعقوب سزوه فائزیمز دبه کوردیلر ایسه ده خواجمن بوسوزه قهلافی قویموب
 عاقبت کلچاکده یازیلن حالار اولدی صدیق دین سلامت قتلوقدین سوگره
 کلباغغه ضرر بروب کوب آدم چقم قیلب آلدیلر. ختایلرنک بقیه
 السیوفی مستهان اولدیلر.

بعده یزکند خوتن شهرینی آلیب نیاز حاکم هیک بران صلح
 و آنی یرنده ایقا قیلب فایتدی، بو وقتغه چه بزرگ خواجمن خان لوازمک یعقوب
 بیک آتالق اسمنده ایدی خوتن دن کاشغره فایتدیغی ایله بالتعقیب یازیله چی
 ترتیبده بزرگ خواجمن عیسه القا قیلنوب یعقوب اتالیق خانلق مسندنه
 اوتوردی، آلتی شهری تمام اوزینه رام قیلنه قدر خواجمنی عیسهده
 صاقلب بعده چقاریب قولینه کوب بول وکوش ویروب حقمزده دعا
 قیلسر دیوب حج شریفه بوللادی، اول ذات بغدادغه چه واریب حج
 نصیب دگل ایکن اورادن فایتوب خوقندده وفات اولدی بی تدبیر
 وی اندیشه شرارتی آدم ایدی دیورلر، سابق صدیق بیک یعقوب
 خان النده مقتول ایدادی، قتلنی بویله نقل قیلدیلرکه صدیق یوقاروده
 یازیمش ترتیبده توابعات جمع کثیرى ایله صحرايه سلامت چقب
 ایلمنه واروب یعقوب بونی یانمغه قویموب چونکه مبادا بیر کون
 خواجه ایله بینمزه بر بتروت پیدا اوورسد ایکولری اتفاق ایدرک
 ایچدن طشدن ایکى توزاغک اورناسنده فالورم دامنه گرفتار اولورم
 دبه اندیشهده اولوب بو آمالنک آلدینی آلمق اوچون یعنی صدیقی
 آلداب الینه نوشورمک اوچون آدم بیاریب دعوة ایتدی. کلسون

كوكلدىن اوفكامزى چقاراليم كىلەرمزى تاشلىياليم دوستلىق ايله توروب
 بىرى بىرمە مەين اولاليم زىيان زخم كلنورمىبەلیم كلام شىرىفى اورتابە
 قوباليم عىتد وپپەمان انط واپهان قىلەلیم دىبە حضورنە كتوروب الوغ
 ضىاقت وپروب قوندرىپ كىچەسى بوغدرمشدر. وبعضى لىر دىكر بر
 نىغ سرد ایلدىلەر كە كاشغرى تىھام سرنجام قىلدىقەن صوگرە صدیق بىك
 وبعقوب بىك ايكالار لىر ايكى اردو عسكەرە سردار اولارق خوتنە وارىپ
 محاصەرە دە صدیق بىك بىزك بواجم دن كايوب باشقە خواجم لىزك برىنى
 تاشسەنە آلەرق بر كىچە اوز قوماندە عسكەرى ايله كاشغەرە جونادى
 مقصدى بىزك خواجەنى بىكار قىلپ اھالى كاشغرىنى تاشىندىغى خواجەبە
 بىعت وانك اسەنە كندى حكومت ایتەك ایدى ايرتەسى بىزك خواجە
 وبعقوب بىك بوندىن خىر تابوب كاشغەر الدن كىدر غوفىلە بو فتنەنك
 صوگنى كىسەك اوچون فى الحال نىياز حاكم بىك ایلە ایلچى لشوب صلح
 قىلەرق صدیقك آرقاسىندىن قوروب كاشغەرە كىلدىر صدیق قورغانە كرېب
 بىكئوب بعقوب بىك بونى طشەرەدن محاصەرە قىلدى آخركار صدیقك صبرە
 نجالى قالىبوب مقاومتە مكنتى اولمىقەن بر كىچە چقب ایلەننە قاچدى
 فالانلر بعقوبە قورغانى آچدى بعقوب بىك صدیقك آرقاسىندىن آدم
 بىبارىپ بونلر صارى قول دىدىكى صونك آباغندە فوتاس قویروقدە
 يتب صدیق بونارە قارشو توروب اورشوقدە آنى اوققە بىلوب اوزى
 اسىر توشدى بعقوب بىكك كىلەنە آلىب كىلدىلر خوب مەھمان نوازلىق
 قىلپ باشقە دوستلىقنى صوگرە دشمانلىغىنى تمام سوبىلېوب قىلنە امر
 ایتدى. صدیقى سرنجامدىن صوگرە بىزك خواجەنى حبسە قوبوب كندى
 استقلال حكومتنى اعلان ایتدى يعنى خانلىق رتەبەسىنە بىدى كە تفصىلى
 اوز فصلندە نىزدور كىم يازىلور. مخبارلر بو خصوصەك هر تورلى سوبىلدىلر
 ايسەدە چەل سىنك مائى بو ايكى مېنى اولوب فقط صدیقك قتلى اولگى
 قولە بناؤ خوتن مصالحەسندن مەدم وصوگرەغى قولە نظراً مؤخر كورنور
 تعجب ایدىرم واقعهنى كورن اول آخر ايجندە بىلە بورن آدملر هر
 بىرى بر باشقە تقرير قىلپ بىلە اشكارە ایشلردە مختلف خىر وپىرلر.

قصه يعقوب خان ابن ايوب

بو ذاتك اصل اسى فقط يعقوب ايدى صوگرە يعقوب بىك ثم
 يعقوب آنالىق ثم بدوات وبعقوب خان اتانوب دىنيوى درجەنك
 اقصى الغايەسىنە ايرشدىكە پادشاهلىق دور. تاشكندك جنوبندە خچند
 جانبنده پىكت دىدىكى قىرەنك قاضىسى اوغلىمىدر بابالرى بلخدن
 ايمش بعضىلر صحراوى اوزىبىك دن فرق لردن ديوب آناسى بى اختلاف
 خچندلىك دور. يعقوب ياش يگى نھال وقتندە كدای باى فرماندچى
 ابن داوول بىادرنك خدمتندە ايدى كدای باى معدل خان طرفىندىن
 پشغرغە حاكم بولوب واردقە يعقوب بونكەل بىلە واردى پشغرىنى
 امير نصرالله كلوب آلدقە كدای باى اورانپىبە حاكم بولدى آندىن
 خچندكە كلوب امير كادكە اروشوب كدای باى قولغە توشدى
 يعقوب قاچوب تاشكندكە كلىدى بعد شىرعلى خان نوبىندە كە قفقاق
 زمانەسىنك اولى دور تاشكند حاكمى نارحېمب قوشىبىكى بعقوبك همشېرەسىنى
 آلوب بعقوب ياش ايسەدە قوشىبىكىك قوللاوى ايسلە اوليا آتابە
 حاكم بولدى ايكى يلىدىن صوگرە آفەسچىكە والى بولوب كلىدى بوندى
 روسىە ایلە بر مقاولە نامە يازىشوب كولنك بالغنى ساتمەقە آلدانوب
 صوبىنى قوشوب برمشىدى بو خطاسى سېنىدىن معزول اولارق آفەسچىدىن
 كىنوب اورىننە ولى محمد نام شخص نصب قىلدى روسىە آفەسچىنى
 اوشوب ولى محمدنك السندىن آلدى بعقوبك روسىەبە كول ساتدىغى
 نصورى ينە مشار الە قوشىبىكىك شفاعتى ایلە عفو اولنوب كراوچى بە
 بىك واندىن خچندكە والى اولدى بو اثنادە قفقاق نوبىتى انتھابە
 ابرىشوب حكومت بالاستقلال خدایار خانە اوندكە بعقوب قفقاق
 زمانەسىنك حاكم لىزدىن اولدىچون خدایار خانك قورنىدىن قاچوب
 بخارايە كتىدى بعدە ملە خان جلوسندە كە قفقاقنك ايسكنچى نوبت
 زمانەسىدر بعقوب بخارادىن كلوب ملە خاننە شغاول بولدى ملە خان
 فوتىدىن صوگرە ملا عالم قل بونى بر جنابىت خصوصندە اولدىرمكچى

ایکان بعض اکابرلرنڭ تزکیمسی ایسه اولومدن قالدی بو عینده
 دوئکان حادثهسی اولوب کاشغر بوزلدی. مرقوم صدیق بیک خوقنددن
 خواجه طلب قیلدقده ملا عالم قل بزرک خان خواجهنڭ خدمته یعقوبی
 تعیین قیلدیکه یوقاروده بازارمشیدی یعقوب اوزینه یولداش اوچون
 خاننڭ معزول ویدکرده بکلرندن ایشکاریرار جرارکه امثالی همدم فنصد
 غازی بیک فنصد عبدالله فنصدکی کارکیرلری جیلاوینه آلوب جموعی
 بر یوز مقداری آدم ایله خواجهنی آلرق عزم کاشغر قیلدیلر. نقل
 فیلورلرکه ملا عالم قل خواجه غه دیمشکه یعقوبنی سزه فوشدیم کوبنی
 کورمش ایش جوننی بلمش بیور آدمدر نه یرده باغی وقایسی حایده
 بر مشکل باغی بولورسه یعقوبی اول خدمته بیوروب اگر صوغشده
 کوزی یوقالمسه آخیرده بونی اولدرمکنڭ پینده بوله سز و فاسز آدمدر
 ضرر نیکورر دیو تنبیه ایتمش ایسده یعقوب کرک یولک و کرک کاشغره
 کلدکه ه خواجهنڭ خدمتنی کما ینبغی یرینه کتوروب تمام کوکلنی
 خیش قیلدندن خواجه بونڭ افعال و اطوارندن غایت حظ ایدوب هر
 ایشی یعقوبنڭ رأی و مصلحتی ایله ایدر اولدی بیک و سرکرده و عساکر
 کلسی خواجهنی خاطرندن چقاریب یعقوبنڭ خوشنودلغنی و آنڭ نظرندن
 مطلبنی استر اولدیلر. یعقوبده خواجهنی تغافل صلیب جنابنڭ بز
 کی قیللری اوله نه غم و یولوکزه دشمانه قازشو باشدی طوپه
 کوکرا کمیزی اوفه توتارز جمله ایشلرنک اوکا کلدیکی عزیزم نڭ
 اقبالی و دعاسی برکاتیله دور بیغی گزی بوزمیوب باحضور یاتسونلر دیه
 کون طرفنی کندی آلوب خواجهنی سایه مثال راحته صالدی بونهنڭ
 چقان و کاردان یعنی تیز مشرب ایش بلور النندن ایش کلور غیور
 غیار بکت لرنڭ سمعنه شبر ایدوب مثلاً قولاغنه آغزینی قویوب اولافه
 سرلیشوب سویلشوب دولت بگا یوز ویرسه سنی فلان فیلورم و فلان
 منصبی ویررم دیوب همه ناک کوکلنی کندنه دوندردی و بوندن ماعدا
 دخی نهجه مقدمه لری مهیا ایدرک مطلبنی اجرایه آز حرکت قالدیغی
 بزرک خواجه فصلنده سبقت ایتمش ایدی بوله حا مقارن ناشکند

روسیه تصرفنه کیچوب ملا عالم فلنڭ فوتیله قوماندنسنده اولان خوقند
 عسکری فاجوب کاشغره واردیلر کلسی یعقوبنڭ رکابنده عنان و عونی
 اولدیلر. من بعد آبرویی کون بکون ترقی تابوب اکثر عساکیر
 و وکلا کلهم یعقوبنڭ امر و ادارهنده اما اهل سوق فقرا خواجهنڭ
 اطاعتنده ایدیلر. شویله که غونن سفرندن قایسندفده اهل کاشغر بو
 مظفریتی کانه خواجهنڭ کرامتندن بلوب تبریک اوچون خواجه غه
 کلهشلر ایدی یعقوبی التفاتندن ایراق قیلدشلر ایدی بوکار یعقوبه غار
 و اندیشه افکار اولرق بو کون عوام بویله اولسه یارن خواصنڭ نظرندن دور
 اولوق بعید دکل صوکره بو صاری خسته عساکیرهده سرایت ایدر هر نه ایسه
 طالعی تجربه و اضارمی اظهار ایدایم دیرک نهجه ایاملردن بویاق انتظار
 اولان استقلالینڭ اسبابنی تیراتمیبه باشلدی، ابتداء الدراج داد خواه
 ایزله مشورت ایدوب الدراج ایسه خود از قدیم بو سرنڭ واقفی ایدی
 ایرنهسی کون کیچهسی جمیع سرکرده و چوگ آدملری جمع ایدوب
 دیدیکه بو آیه قدر همتیز پس و سعیمز عبث اولمیوب کرک کفره و کرک
 نه شهره واردق ایسه بعنایه الله الهمز اوستون اولوب ظفر یوز کوستریب
 تور و بدر بونڭ سبب قویسی اهل سوق و سپاهنڭ اتقاقی و اتحادیدور
 لیکن فورقارم بو اتحاد بر کون اختلاف و اتقاق اختلاله منجر اوله چونکه
 اهل سپاه منی سورارسهده فقرانڭ اخلاصی خواجهده کورنور بر شهرنڭ
 ایکی شخصه منسوب اولدیغی اخیرى و خیم و خسراندر. بر بندنه
 ایکی جان بر اسمانده ایکی ماه اولمز مصداقنی مثال کتوروب بر شهرده
 ایسکی خان اولمز قافیه سیننه توغریلب کوکلنده مرکوز بار مدعاسنی
 اشکاریسه چقاردی. سرکرده لرده بو سوز محقق و مجربدر دیوب سطر
 اولیده اولان صغرا و کبرایه نتیجه و یررک البته بر بلدهده ایکی خان
 اولمز دیه خواجهدن سلب حکومتی تنسیب ایله یعقوبنڭ افکارنده بک
 دل اولدیلر. بزلر سزه خدمت ایدرز خواجه بی بیلیمورز دیدیلر
 بونڭ علاجی جنابنڭزه مفوضدر دیوب سوز بوکا فرارلندفده محمود
 خان بیک و مشرب شاه و اسلام بیک امثالی کاشغرنڭ بیوک آدملرینی

هر برینه بر شهرنك حكومتى ويرمك وعدايلدى وىي الحال غطمه
 قىاب تسلیم منشور ايتدككن صوكره بزرگ خواجمنى مصلحت واردى
 نوشاكن اوبغانتوب مجلس دعوة ايتديلرده ايشوك كه كلديكى ايله
 ايجرويه كردرمسدىن حبس كوندرديلر. حاصل كيچيى مساهره ايله
 اوياغ كيچوروب عسكردمه هيتوردى ايشنك نه ايدكيني رجال شورادن غيرى
 كهسه بله يوردى. ايرتهسى نماز بامدادين چقدىقى ايله يعقوب الوغ
 ديوان ايدوب كلهم اهل سپاهه سرپا بروب كندىنك استقلالنى اعلان
 ايتدى اهل سپاه اتفاق اولدندن اهل سوقك بر سوز ديبهه حالى
 مخالفته مجالى فالمايوب طرعا وكرها يعقوبنك اطاعتنه كرديلر حاكم
 مطلق اولدغنى بلديلر بوييه بى نزاع و بى جنجال پادشاهلغه نائل اولوب
 كندنه بدولت نامنى ويردى. بو واقعه ۱۲۸۲ ده ايردى آيى بعضلر
 صفردور ديدى. بو خيز كچا شهرنده خواجلره ايرشكده راشدين
 خواجه كه دونگانى بوزغونلغى باشنده كچادن غروج ايدوب ختايى
 يگوب افسوه و بر طرفى طرغانه قدر كامش حكومتنى جارى قيلمش
 و نامه آچه صوفنرمشيدى بو ذات بزرگ خواجمنى حبسدىن خلاص
 قيلمق خانلقنى خواجمنى غه اليب ويروب يعقوبنى تراش قيلمق قصدك
 حركت ايتديكى كاشغرده يعقوب خان ايشدوب نورغون عسكرا ايله
 عزم كچا ايلدى خواجلر دغى بوگا نارشو چقب آفسو قربنده ايكي
 عسكرا مقابله و مقاتله قيلمش كچاليق لر قاچدى بدولت كه اوق تيوب
 مجروح اولدى. اوشبو سوره ايدى بدولت بر اوغلنى سهل حريمه
 ايله اولدريب خلق بو حالى كوردكه اوز اوغلنه رحم ايتمبان آدم
 اجنبيه نه قيلمك كرك ديوب بو سياستدىن عسكرا غيرة كلوب آفسو
 شهرينى آلدى آندن طرغانه واردى اول ايامده طرخان مضافاتى كچا
 خواجلرى ايله دونگانيه مشترك ايدى دونگانلر بر آز صوقشوب
 كورديلر بدولت غالب اولوب طرغانده ضبط ايتدى دولتى بوييه
 اوج آلدقده آدينى آفساقه بلديرمك اوچون ثانى روسيه تركناتنه
 كندىنى كدرمك اوچون حامى دين مابين عامه اهل اسلامه معين

خليفه مسلمان سلطان روم منبع العلومه تابع اولوب عبدالعزيزخان
 نامنه ضرب سكه قيلدروب اول اساطين جهان واسانيد اهل ايماننك
 امداد معنويسى ايله كوب ايشلر كوچرمش ايدى مخالف و معانداننك
 نامنى اوچورمش ايدى اقاليمنك بيوك دولتى اولان روسيه ايله دغى
 ايلچى لشوب جميع پادشاهلرنك دقتنى جلب ايدهرك شهرتى بر درجهيه
 وارمشيديكه آدملا آنك الندىن باجنى طمع ايدر اولديلر يعنى ممالك
 چينى آلور ديك فكرينه وارديلر مدح و مبالغه سنك تاريخ و مسانئه سنك
 فاضلار بوييه ابيات انشاء و انشاد ايتمشلردور.

بيت

محمد يعقوب غازى غزا ميكرد يكچندى
 بيك حمله هزاران پست پرستانرا پرا كندى
 تكون شد رايه كتر علم ز اسلام بالاشد
 بجمع مسلمان افتاد هر سو ذوق خرسندى
 نمود فتح كباغ بناشد مسجد جامع
 كنون كباغ باغ جنت آمداز هنرمندى
 بعين آبروش ماچين چين هم فتح خواهشد
 شود خاقان ز لطف حق بدست قهر اوبندى
 چكوبم ز انديجان اوش مرغينان چيستش را
 بس سال چلوس اوكر بر تخت خوقندى
 كنون رو آورند بر دركش از هر طرف صف صف
 سيد چشمان كشميرى تركان سدر قندى
 هزار دوصد هشتاد دو بود اينكه روزى شد
 بدعهد يعقوب غازى چنين فضل خداوندى
 الهى فتح نصرت را كرامت كن تو پيدر پى
 شكست زمره اسلام يارب هيچ مپسندى
 يعقوبخان كچا سفرينه كندكده كاشغرده ولى خان توره كه
 نواريخ خسه ۸

ختای زمانه سنده بر غلبه چقاردیغی یوقاروده یازیله مشدی. بو ذات باش کوتاریب کوچه به منادیلر چقاریب زمان زمان ولی خان خواجم دیوب عساكر و فقرا یکی طرف اولوب بدولتنك نایبی مهتر هر نه تدبیر ایله ایسه ایشی اولغازه یوب باصوب نچه کون موقوف فالدردی بو خبر بدولته یئدکده تعجیل ایله فایتوب فننه بی تسکین و مزبور ولی خان توره بی ضیافه چاقریب چاهغه توشردیده اوستنه ناش توفراق توکوب ایشنی تمام اندی. بعضیلر بو واقعه بدولتنك یارکننده ایکان وقتنده ایدی دیدیلر.

الحاصل یعقوب خان آلتی شهری تماما تهیز ایدب جوار دولت لار ایله دخی بر نوع زمانه سازلیق قیلدقدن صوگره رومچه مناص دونکانلرینی مکا تابع اولسون مضه وینده ایلچی یباریب آنلر اونامدقه باصوب کلوب اورشوب هر ایکسنی آلتی عسکری چوچک قرینه بارلیق تاغنه چه کلدی اول وقتنده بو تساخ و صحرالر ایلمن عساری چوچک دخی آدمدن خالی ایدی، رومچه مناص ختای طرف حد و آنلر کلدکه بر سد اولسون اوچون بدولت بو ایکی شهرنك حكومتی اوزلرینه یعنی دونکانلاره تقویض قیلد فقط گومدی قلعه سنه بر آز عسکر قویدی و دو انچه بر مك مقدراری ایلغار تاشلب کندی کاشغره فایتدی، بو جانباره ختایارکه دونکانی اختلالی نك اولنه باچین دین چتمش نچه مك عسکر ایدیلر تالانمش شهرلاری تجدید ویرانه لارینی تدبیر قیلدرق آقرنلب ایلانکلب خوجوسو جو شهرینه کلدکه داخوشاخو بهادرلرکه بو محله کلنچه ماجراسی بهریده مزده یازیلمش ایدی بونلر لانجو یعنی خوجودن دخی تسوابعات لاری ایله چقب رومچه مناص شهرینه کلدیله؛ ختای عسکری آرفاسندین قوارق قهبل شهرینه کلوب آننن ایکی فرقه اولدرق بونلر بری رومچه به بش منزل یز کوشانکزه شهرینه کلدیله، بر فرقه سی آدمدن خالی اشیانده بوم اولن چوچک بلده سنه کلوب توشدیله سنه ۱۲۸۹ هجریه ایدی. چوچک کلن ختاینك احوالی اوز بچانده یازیلور.

کوشانکزه به کلن ختای عسکری بر یلمن آرنو عراق آنه توفتاب ۹۱ نچی سنه گومدی قلعه سنه کلدیله، بدولت طرفندن قویولمش ۲۵۰ مقدراری عسکرکه سرداری کاشغر دونکانیسی مالویه نامنده بر ذات وعظیم قل اسمنده فنصد ایدی، بونلر ختایه فارشو چقب ختایدن نچه مك آدم تلف قیلب آخر کار بو شهپازلردن بر کشی قاله یوب اسپر نوشه یوب کلسی شهید اولدیله. رحمة الله علیهم.

بعضلر مزبور مالویه بش آلتی آدم ایله امان قتلوب کاشغره واردیقنی سویلدیلر، بو آز عسکرنك بویله شجاعتمدن ختایه خیلی دهشت نوشوب کوشانکزه سرداری جنك جانکجونك چوچکده فویله جانکجونکنی اعانته چاقریب بو دخی جم عفیر وغول کثیر ایله چقب ایکی عسکر اتفاقله واریب مناص شهرینی بر نچه آی محاصره وغیلی محاربه دن صوگره آلتی بعده بلا توفق رومچه شهرینه واردی داخوشاخو بهادرلرینه توابیلد چقب یعقوب خان یگا چونادیلر؛ دونکانیلر بدولت که نچه دفعه فریادچی یباردیله ایسه ده بدولتدین بونلر نه عسی ونه معنوی بر تورلی یاردم ایتمادی اعانت ایتمادی.

یعقوب خاننك دولتته شکست یتب سرحدینه ختای قدم

باصدیغی و آلتی شهری آلدیغی

ختایله رومچه مناص شهرینی ضبط ایتدکن صوگره بر یل وز یاد آنده آکلاندیلر. بو توفقنك سببی چونکه بالقصد آتلوب چقمش دشمانی دونکانیلر ایدی آنلرنك مرکز ومقری اولان رومچه مناص اللرینه کردکن فی الجمله خاطر جمع اولدیله ثانی یعقوب خاننك بالقونی دونکانی کبی آسان فهم لیم یوب آت طون اسلعه آزیق زغیره کما ینبغی برکمال اولدقچه او طرفه قدم قویمغه جراتلیک ایتمدیله. بو کهنه ویگی ایکی دولت که بری کوبلیک ایله معروف وبری تعلیم وترتیب ایله موصوفدر نه کونه معامل ونه کیفیتده مقابل ایدر فانفسی غالب ومغلوب اولور دیه جهلنك سوزی وقولاق وکوزی او جانبه ایدی. القصة.

ختای کوچینی و هوشینی تمام اوزینه کلتوروب ۱۲۹۴ نیچی هجریه ربیعی یعنی یازباشی ال کاشغر قصدنه آنلندی.

ختاینگ رومچهدن حرکت قیلدیغنی بدولت ایشدوب آکا فارشو بورمک اولدغه وزرالر دیملرکه بو دفعه اوغلوگوزنگ برینی امیر لشکر ایدب عسکر بیرمک کنگز وارمق معقول دگل زیرا واردغکزه کوره ایش کولداگی دک بولسه خوب والا کنگز کیرو چکلهک یخشی اولمز، اگر بو یرده تورسنگز ایشنگ انجامنه مناسب مصلحت تابلور دیدیلر ایسه ده بدولت بو سوزه قولاق قویمیوب اورننه اوغلی حق قلی بیکنی کاشغره قویوب جمیع عساکرنی استصحاب ایدرک بار قوتی ایله قوزغالوب ختایه فارشو یوریدی بو سفرده نیاز حاکم بیک قومانداسندن باشقه اون آلتی مک موظف آتلی لشکر وبش مکن آرتوغراق معلم پیاده عسکر کلسی بیردانکه منتق ونچه عدد یگی ایجاد توب وزنبورک موجود ایدی بعضی لر آلتمش بتمش مک بلکه زیاده عسکر وایک یوز مقداری توب وار ایدی دیوب مبالغه قیلورلر هر نه ایسه بو آغر صولت ایله کلوب کورلایه توقتادی مقدمه سنده قره شهره ووقسون اطرافنه قوشون صادی بو جانیده ختای رومچهدن دورت منزل یر دوانچی قلعه سنده دونکانی لرنی کلوب آلدی آنندن بر تاش یرده بدولتنگ مک ایکی یوز مقداری مسلح عسکری یاتیش ایدی قومانده باشی ایشمه جت فنصد ایدی ختاینگ رومچهدن چتایغنی ودوانچی قلعه سنی آلتیغنی یارن بر کون بونلره کلوب مضایقه ده فالدر اچغنی بدولته اعلام ایتدی بدولت دن بوکا جوابا یارلقنده ختاینگ آلتندین وارمه قورغانی خالی قویمه اوستوگزه باصوب کلهکونچه چقب اورشده دیکمن غیری نهایت نامه کامیوردی بونی نه تدبیر ونه تزویر ایله دیدکنی احدی بلدیوردی اوروشمه امر اولسه آلتن کلنچه بونلر غیرته ایدیلر دشمان بر درجه یعنی بر تاش یره کلنه قدرنه ایسکاری یورمیه ونه کیرو فایتمیه جازت اولمیوب بویله محبوس حاله فالدقلرینه عساکر زیاده حیرته ایدیلر ختای دوانچی قلعه سنده بر نچه کون

آرام آلوب بعده بو عسکره واریب عساری مناصره قیلدیلر بو عالی بدولته ینه بلدردیلر مابینی اولاغه باروش کلوشی ایکی کونلیک یول ایدی خیر کلهدی ایکی اوچ دفعه کشی چقاردیلر هیچ جواب بولمادی چونکه وارمش خبر چی لرنی بدولت تنیاسینه چاقربب احوالی صورادقدن صوگره که سیه یولقدار میوب حبسه قویاردی که ختاینگ سرعه کلدیکنی بلسه لر خانی اراکت کو نوشوب یورت تولوقونلور اندیشه سنده ایدی محصور مسلمانلر او طرفدن امداد کاور امیدیلر که ایچدن کاه طشدن بر نچه کون اوروش قیلب قورغانی قورغادیلر فانچه آدم شهید توشوب ختای دن دخی خیلی آدم اولدردیلر بو محاصره ده ختای عسکری یکریمی مکنن زیاده ایدی دیورلر ایدی بدولتدن امداد کلهک شویله تورسون خبر دخی منقطع اولوب بیارکان کشی لرنندن ده ککوکل کیسیدیلر.

درمانده لر ارمانده قالوب فنا مرتبه متالم و حیاتندن مایوس اوله رق بدولتدن بالیکلیه امیدلرینی اوزدیلر نیلورمز دیبرک مصلحته نوتونوب ایرته سی نه ایسه ده بر مرتبه محاربه قیلب کورالیم کتاره کلفت ویرالیم نامه ز دللرده داستان اولغودک بر ایش قیلالیم یا جهله مز شهید اولوب توغری جنته کیدالیم دیوب سوز قرارلندیغی کیچده ختایلر ناغ طرفه اوتوب یوللری تو صوب بیوک تیپه لره توب زنبورک چقاریب وقت اشراقده قورغاننگ اوستنه اوق آتیه باشلدی قورغاننگ قالقانی بر نچه جاییدین بوزوب زخم دار ایلدی ده بویله سیاستدن صوگره ختای ایلچی بیاردیکه احوال لری معلوم اولدی بیسه وده فانه بانسون لر والا اوزلری بلورلر دیدکده مسلمانلر نا علاج قورغانی آچوب ختایه ویردیلر سیکز یوز مقداری آدم فالهش ایکان اسیر اولدیلر ختای بونلری ایکی بولوب آلتی شهرلیک اوز کشیمز دیه آت طون آزیق بروب آزاد ایلدی اندیچانلق نگ سرکرده لرنی اولدریب سپاه لرنی نارغاندی آزاد اولان آلتی شهرلیک کورلاده بدولته واریب احوالی عرض قیلدغه ختاینگ قزینی اندیچانلق فلان قیلمه شده سز لر قیلما مش سز دیوب بی مورد تهورلیک ایدوب بو کلهش بیچاره لرننگ بر نچه آدم

شونده لرینی اولدردی خانی بدولتک خان لغندن بورونده زیر کمشله
ایکان بو زیاده لیک آکا ضم قیلنوب اهالی آلتی شهر آراسنه غلغل
توشه رک زوال دولتنه زک اوردیار یعنی بدولتک آیغنی چالمیه دام
قوردیلر. بو عین ده غتای عسکری دوانچی ناغندن آشوب طرخانه
قدم باصدی بدولت بو حالدن عیران اولوب شاشدی. ختایک احوالنی
بلمک اوچون جاسوس یباریب آنلر قایتماقدنه آرفاسندن ایلچی
صفت آدم یباریب اول دغنی قایتما یوب کلنلر ایسه ختایک کثرتنی
حددین آشوری سویلیوب بو سببندن خلقک کوکلنه قورقو توشوب
بدولت مسلمانلرنک احوالنی غفیه تجسس قیلدقه جهلنک کوکلنی کندیدن
دوندیکنی بلوب اگر ختایه فارشو وارسم اهالیمنی اولدرر یاتوتوب
باغلاب دشمانه ویرر دیوب نه کندی حرکت قیلدی ونه مقدمه سنه
عسکره امر ویرمدی بدولتک بویله بی روح کبی قالدغندن اهالی
طرخان بالضروره ختایک آلدنندن چقب شهره تکلیفی قیلدیلر ختای
طرخانی لرنک بو استقبالننی بدولتک بر مکرری اولمسون دیه احتیاطاً
جاسوس یباریب بعدالاطمان شهره کردی لر بو اژناده سرطان آبی
داخل اولوب هوانک سچا نندن عقرب یولدن زیننه قدر ختای حرکت
قیلمیوب طرخانده توقتاب قالدی. بونلر بونده یاتوب تورسون کله لیم
بو طرفده مسلمانلرنک کارینه.

خبر آتی بدولتک وفاتی

بدولت بو جانبده هیچ ایش ایتمه یوب بیکار بوش کورلاده یانندی
ختایک طرخانه کردیکی خار کور لایه یتدی بدولتی سون لرنک عقلی
باشندن کندی خائن لر یعنی بدولتی سومیان لر بو ایشدین خیلی عظ
ایتدی. بو خبری بدولت بی خاص ایشندی ایسه ده ایشتمامش کبی
اولوردی آدملر بالخاص ایشتمامزلردی چونکه ختای پرست لرنک مدعاسی
بوننی بدولت بله مسونده ختای آکسزده کارب باصسون ایدی. اما خبر
خواه لر بدولتک محل بی محی نهورندن قورقوب بویله خبر موحشی

سویلمکه چراة لیک ایتمه زاردی. بدولت ابتداده هر اموری تدبیر و ظرافتله
وهر ایشی کیگاش و فراستله ایشلر ایکان ایکی اوچ یل بولهش ایدیکه
اوز رأیی ایله یوریوب خودبین لیک ایتمش ایدی بارچه نی پست
کندی بلنب بلوب اوزندن کتمش ایدی کوکلنه افراط غرور و تکبر لیک
بتمش ایدی الوغ سرکرده لردین نچه سنی آزرده خواطر وی آبروی
قیلب وشاورهم امرینی بالکلیه ترک ایتمشیدی حال بویله اولدقه
تنها اوزی نه قیلورینی بلمای کار بو مرتبه به کلدکده مشورتنی مناسب
کورمای دروننده دردنی آیتای دیسه موینی چار ویرمای سرینی
فاش قیلغوسی کلهای تورلی افکار وانیشده شتی ایل تعیرده قالدی
ختای ایله اروشه قادن تمام کوکلی یانندی بر کون دونکائی لرنک سرداری
داخو شاغو ابکولرینی بدولت دعوة قیلب ختایک معامله سیننه سز لر
عالمراک سز بیگا نه تدبیر کرک دیدکده بونلر دیدیلرکه ختای ایسه
بزلری قووب کلهشدر. ایکمزی توتوب ویرسنگز سز لر ایله ایشی اوامز
اما دونکائیدن بر فرد قاله فونچه بز ایکمز الکنزه کریم یورز دیوب
جاهلانه جواب ویردیار چونکه بدولت بونلری بو کونه قدر مشورته
آلمیوب التفاتندن دور ایدوب نظر صالحیوب شمعی جان بوغازه کلدکن
کرک قیلدغندن کاپوش یوزینی کوستریب الندن ایش کتدکنی
بلدکنن یاخود اوزلرندن خوف ایدوب کوکلرینه باشقه بر معنامی
کلدکنن علی کل حال بی ابا بو سوزی سویلدیلر. معلومدرکه بویله
وقنده بر قدم ایلکاری بوراسه دوست یوز اولور بر قاریش کیرو
چکلسه دشمان ایکی یوز اولور. بدولت مزبور ایکی سرداردن بو
جوابی ایشتمکده علی هوشی فالهیوب ایمدی هر کمی کیگاشه آلسام
کلامی بو اولور ختایه ایلچی و جاسوس یبارسم منی تاشلار آکا کیدز
صو قوش باشلار ایسم بامیم نه ایدز دیه رک تردیدک انتها سنه بدالهیوب
وهر مناسب ایش دغنی ایدالهیوب عاقبت کندی کندی هلاکته قویوب
مسهوما وفات ایتدی دیرلر.

ایکنچی خبر قره شهر فر بنه اوشاقی نال دیدیکی بر چول وار بدولتک

غرضی غنای ایله اروشمه یارب مغلوب صورتده چیکلرک حیلله ایلله بو
 بیابان بی آب چوله ختایی کتوروب صوترفنی اوزاری آلیب ختایی
 چوله صالحیب بو صحراده سر انجام قیللمق فیکرنده ایدی مقصدی میسر
 اولمیب خوتن حاکیمی نیاز بیک طرفندن خیانت ایلله مرحوم اولدی
 دیرلر. بیانی بویله دور. بر سفرده مزبور حاکم بیک بدولت برله برکه
 کورلاده ایدی. بر کون بدولتک بر محرمی نیاز حاکم بیک که کلوب
 شکایت ایدر بدولت منی بی وجه وی گناه بویله ضرب و تعذیب
 قیللی دیر. حاکم بیک شرمه ایتور سیکا بو نسنه بی ویرایم فرصت
 تابوب بدولته بدرکلی سن یا که ایچورکلی آنک ظلمندن قتلورسن
 دیوب ایلنه بر پارچه سم باتل ویرر چنانکه مونی ویره سن یوکر یب
 مگا کیلسن دیو تنبیه ویرر قدر نسنه سیکا انعام ایدرم دیو تحریض
 ایدر. محرم زهری آلیب بدولته بدرمک ایچورمکنک پینده اولور
 آراده ایکی اوچ کون اوتار و تمز بدولت ملا کمال نامنده بر میرزاسندن
 کایوب آنی اوردرر آدملرک اوردغنه قناعت قیللمیب اوزی واریب
 آیاغی ایله باشنه یوزینه میسوب کوب تحقیر و تجریح ایدر. بیچاره
 ملا کمال کمال المندن صعود بناجات و مطرح صدور حاجات اولان اسمانه
 کوز نوتوب ای باری خدا کوروب و بلوب توروبسن من بوکا نیمه
 ضرر وزیان کتوردم که بویله اهانت ایدر دیوب زاری ایلر بدولت
 بو سوزه ینه زیاده غضب نوب عالی کیندچه اوروب اورننه باروب
 اولتورر شرمه صوت کتور دیدکده معهود محرم طیار قیللمش زهرلی
 صوتی درحال کلسه برله صومش غضب و جهنندن طعملی دویمیب تمام
 ایچوب توکندکنن صوگره شرمه یمان کوزیله تکلوب قراب وای حرامی
 دیمکنن غیری سوزه کلمیب یوز توبان یقلمشده جان تسلیم قیللمش. اه
 مظلوم ملا کمال مرقوماک بو درده دوچار اولان جریه سی نه دور
 دیو صورر ایسا کز غنای عسکری طرخانه کلدیکنی هیچ کم بدولته
 بلدرمکه جراً لیک ایدمیب بو ملا کمال ای مسلمانلر بو ایش فرصتی
 فوة ایدرکاردن دکل دور. امتنهاد ایدن دوانچی داکی سد اسکندر کبی

عسکره ز ختایه اسیر اولسه دشمنان قدم بقدم باصوب کلوب تورسه
 بزار بونی بیلله توروبده بدولتی اگاه ایتماساک اسلامه بوندن بیوک
 خیانت ملتله بوندان الوغ جنایت اولورمی البته بلدرمک کرک سزار
 قورقار ایسه کز من آبتای دیوب بی محابا بدولتک آلدبسنه کریب
 احوالی اعلام قیلدقده بویله خبری سن می مگا سویلیورسن سنک
 وظیفه ک بو مرتبه یه می یستدی جلاد اور دیهش بیچاره دولتخواه لبق
 قیلب بوبلایه گرفتار اولمش «قرب سلطان آتش سوزان بود» بوندندر
 مزبور غدار محرم زهرنی ووروب بدولتی یقتدقندن صوگره یوکر ووب
 نیاز بیکه وارر نیاز بیکه بو ایشی محرمه سپارش ایدوبده خانه سی
 ایچنده بر قیو فازوب قویمش ایکان کلوب خبر ویرگان همانه ایچار وسنه
 آلیب کریب محرمی قلیج ایله چابوب چاهقه تاشلاب ایشنی تمام قیللمش
 «بشر القاتل بالقتل» جزاسنی ویرمشده در عقب یوکره باصهرق بدولته
 وارمش. بولاشدین هیچ کم واقف دکل. نیاز بیک واردقده ایشک
 آلدنده حاجب لار منع ایدوب بدولت کایوب اولتور ویدر حاضر کرمک
 معقول کورلایور دیورار نیاز بیک ایسه خود بو سرنگ صاعبی اولمقله
 حاجب لارنگ منعه باقمیب ضرور مصلحت وار دیه کریب کوررکه
 بدولت بی دولت اولوب اله چنان آختره کتمش بو حیرنده اوغلی حق
 قلی بیک توقسونده ایدی فی الحال آکا خبر قیلب اول کلندیده ایرته سی
 کون آتاسینک جسدنی آلیب کاشغره کندی بدولت بای قول کان
 زهیراً وفات ایتدی. اولگی قوله بناء اوزی زهرلتمش ایکنچی قوله
 نظرا خیانت ایل ایچمش اوله.

حلیه یعنی صورت و هیئتی شکل و هیئتی

بدولت اورته بویلیک اطولی جسمین و سهمین متوسط طولوق
 قزل یوزلی قره فاشلی قره کوزلی اورته قیر بورونلی بورنی اوستون
 بر آز چچک نشانی وار قویوق قره سقاللی اولوب وفاتی عیننده ماش
 کروج یعنی آق قره فارشیق بلکه آفی کوبراک ایدی یاشی آلمش

یا خود بر ایکی باش آرتمهس دیوب باشلکنده هر کمنگ هوسنی چاب
ایدر خوشروی ایدی دیورار. مهمم همبزم لری کاکل صالده یعنی ده
سویلیورار. عفوی آز بر دفعه خاطر مانده اولان آدمین انتقام
آلهغونچه رأیندن یانماز شدید الغضب قلیل الادب ذات ایدی دیوب
بعضا مدح و بعضا ذم ایله یاد و تذکار ایدرار. تجاوز الله عنه.

بدولتنگ وفاتی صوگنده اولان حالاری

مرحوم یعقوبخان کثیر لنکاح اولوب اوغول قزازی کوبدر کندی
عیاتنده کهالانته ایرشمش ارغلی بیک قلی بیک و بر خاتوندن حق قلی
بیک ایدی بو بیک اوگیدین سنا اصغر اما چنده اکبر قامتده اطول
آناسی کبی غیور و اعقل ایدی. آناسی وفاتنده توقسوندن کورلایه
کلدی محب و مصاحب لری دیدیلرکه بو خبر کاشغرده بیک قلی بیک که
ایرشدکده پای تختی تصاحب ایدر اهالی آکنا بیعت ایتمکدن صورته
عساکرنک میلی دغنی آکنا کیدر زیبا باشنده بیوک اولدیغی استحقاقنه
دلیل اولمغه بیدر. ایدمی مصلحت اودورکه آناکنک جسدنی حضرت
آفاقه فویوق بهانه سیله کاشغره واریب بیک قلی بیکنی بر طرف قیلب
مرکزی مالک اولدقدن صورته بو جانبه کوز صالیب ختای ایله مقابل
قیلمق کرک والا ایش ایاقلاما دیدکده حق قلی بیک بورایی مستحسن
کوروب آناسی ننگ نیشینی آلاق کاشغره چونادی. بو جانبده بیک
قلی بیک اوکاسی ننگ یعنی حق قلی بیک ننگ کلمکنی ایتمکده طرفدار لری
دیدیلرکه اوسمتده ختای عسکری یافن کلوب یاتمش بزم قوشون--
ایسه ایکاسز کورلاده فالهش حق قلی بیک ننگ بو کلمکی حکمتدن خالی
دگل دور احتیاط قیلمق کرک دیوب بیک قلی بیک بوننگ علاجی نه
اوله دیدکده آلدن بیدن آدم چقب آکسزده آنوق بیا چاپهق کرک
شهره کردکدین کین دفعی مسیر اولور دیدیلر. بو سوز ایله توقز
اون آدم استقبال چقاردیلر کاشغره قریب خان آروق دیدیکی موضعه
بونلر باریب بولقوب کور شوب بغلاشوب تعزیه قیلر قی یوریب

کیله محمد ضیافنصدر آز فرصت آردنده فالهرق آرقاسندین اوق
آتوب حق قلی بیک یقلوب توشوب جنهسی شول اورنده قالدی
آلنمیوب بر نچه کون یاتدی. بونلر یعنی ایکی بیک ننگ آدملری انفاقله
بدولتنگ تابوتنی آلوب کتدیلر باروب حضرت آفاقنگ کنبندنه دفن
ایتدیلر. بوننگله بیک قلی بیک خاطر جمع اولوب کاشغرده بار عسکر
ایله چقب آفسوه کلدکده حاکم خان توره آلدینی تو صوب حکومت
تالاشوب صوقشوب اخبرده توره مغلوب اولوب قاچدی بیک آفسوغه
کردی. بو جاییدین توروب سر عدلره عسکر صالیب ختای طرف
بندر لری بیکوتماک افکارنده ایکان نیاز حاکم بیک خوتنه کیدوب یارکندن
کننده تابع ایدوب باغی اولدی. بو سببله بیک قلی بیک سر حددن
صرف نظر ایله افسوکچایه بر ایکی مگ عسکر تاشاب بار عسکرینی آلهرق
کاشغره قایتدی الدر اچ دادخواهی اوردا به ماضیافنصدی یگی فورغانه قویوب
خدا یار افغانی نی کهنه فورغانه قویوب ماه شریف او اخرنگ خوتنه چونادی واریب
صوغش قیلب بیک غالب اولدی خوتنی آلدی. نیاز بیک حاکم جمیع خزینه بی
آرتهرق چقب قاچوب ختایه واردی نیاز ننگ آرقاسندین ایکی اوچ
کون قوروب يتالما یوب فالدی. خوتن آلدیغی خبر کاشغره ایرشدکده
الوغ شنلیک و شادیانه لبق اولوب توپ ننگ موشاکر آتدی. آراده
ایکی اوچ کون اوتار اوتوز بر کذب محض کوچه ارده شایع اولدی.
بیک خوتنی آلامیوب مغلوباً قاچوب اندیچانه کنهش دیب. بو بالغان
خبر ایله کاشغرده اولان نو مسلمان ختایار یگی فورغان حاکم
ماضیافنصغه کوپ آلتون کوش ویروب ماضیا فورغانی بونلره تاشاب
آلتون کوشنی آرتهرق بر نچه آدم ایله کیچهسی چقب اندیچان جانبه
چونادی نو مسلمانلر یعنی ختایدن یگی اسلامه کلنلر مرتد اولهرق
کلسی فورغانه کریب بکلندیلر ابرتهسی کون آلدراج داد خواه بو
حالدن خبر تابوب فورغانه کرالهیوب فالان مرتدیننی فلچدن کیچوردی.
ماضیافنص ننگ آرقاسندین آدم بیاریب توتوب کلتوردیلر اورداننگ
ایشوکنده آنی چابوب اولدردی. حق قلی بیکنی قتل ایدن بو ایدی

قانی ایله وارثلرنك قلیبی نی تسلی قیلپ تولدردی.
 بعدہ فورغانی واریب قہادیلر الامدی مرتدین فورغاننك ایچندنہ
 فالان مسلمانلرنی اولدرمیوب چقاریب بیاردیلر و دیدیلرکہ آلدراج داد
 خواہہ اینتوگزلر بزلر یاغی دگلز باغی دگلز اما ایشتدک کہ بو قدر
 چری ایله داغوشاخو دونک انیلر کلورہش آنلر کلدکدہ بزلری امان
 قوبہیور اولدرر بونکچور اوزارمزی پناہہ نارتوب فورغانہ کردک
 قچان بیک بتچہ سلامت قایتو اولگی دک آکا مطیع مز دیدیلر. مسلمانلر
 بوکا باقمیوب هر کون عرصہ قیلپ اورش ایدر ایدیلر. بو ائنادہ
 بش آلتی مک ویز یاده آدم ایله مشار الیہما دونکانیلر کلوب یتدیلر
 آلدراج داد خواه آنارنک آلدندنین کشی چقاریب آنلراوچون مخصوص
 جای حاضرلنمش ایدی آکا آلیب کلوب نوشردیلر داغو ایکی یوز
 آدم ایله اورداہ کلدی آلدراج داد خواه ایله کورشدی داد خواه
 بوئارنك کلسنہ سرپا بردی ایللی مقداری اصل طوار و قیمت بها طون
 ایدی. کوب کیچکمیوب بیک قلی بیکدہ غون دن قایتدی. مرتدین
 مطیع مز دیدک سوزلرندن یتدیلر مسلمانلرہ بو سوز محض آلدواوایکاننہ
 قانیدیلر. بیکدہ بار قوتی ایله محاصره قیلپ صوغوشدی الامدی اخیردہ
 آدم باشنہ بریامبو ویروب فورغانہ یوکوردوب کردی آنکلدہ علاج
 بولمادی. محصور مرتدیلر بورت مک مقداری نفوس ایدیلر ارتداد
 اوزرہ غتایہ کوز طونوب توردیلر. بونلر بو حالده ایکان کوز آی
 یتدی صالقون نوشدیکی ایله غتایہ حرکت ایتدی طرخانن تپرانوب
 چقب کچا و آقسویہ قدر کلدیلر بیکنک بو ایکی شہردہ فالدران عسکری
 غتایک طرخانن چقب یغنی ایشتدیکی ایله کاشغرہ یوز فویدیلر زیرا
 بیکدن اعانہ کاہزلیگینہ کوزاری قانوب امیدلرینی کسمش لر ایدی
 بعضی لر غون یاغی اولدیغی خبر ایله بو طرفنہ بر کشی قوبیہیوب
 بیک چہلہ عسکر یغنی کاشغرہ آلمش ایدی دیدیلر. بھر حال غتایک
 آلدندن توسقان آدم یوق هر شہرہ کلسلر فقرا استقبال ایدر
 ایدیلر. بویلہ اولهرق محل محل عسکر ناشلاب برام برام باصوب یالپاق

تبان ایله تپی لب کندیلر نا کاشغرہ واریب یستدیلر. ذوالحجہ آبی
 کردی عید قربان بولدی نماز اوقوب هرکس قربان بوغازلمقدہ
 ایکان ختای کلدی خبر ایله داغوشاخو دونکانیلر آتلنوب تالانغہ ال
 آوردیغی ایله سودا کر وسپاہ کلسی قاچ قاچ اولوب کاشغرہ ایچی فترات
 گویا عرصات اولدی. ختای کلدکدہ بو کبی ایش بولورندین احتیاط
 ایدوب بیک قلی بیک وجمیع تجار اهل عیال مال ومنالنی شہردن
 چیت کہ چقاریب کیچہ وکوندوز آنلری ایگارلیک آزیق لری صالیق لری
 طیار ومہیا ایدی لر. عید اوقولدیغی کیچہسی میر قاسم بای باش
 اولهرق عسکردن اوتوز کشی ایله بیکنک آناسی وخاتون بالاسی
 وزمانبیک افندی رفیق ترکلری ایسلہ وجمیع دونکانی وسودا کرلر
 چقب نارون سمئنہ یوز فویدیلر بیک قلی بیک بالا چقاسنی آناسنی
 بو طرفدن جوناتوب اوزی بر نچہ یوک خزینہ آرتہرق اوش جانبنہ
 کتدی توب تفنک اسباب اسلحہ فوزغالمیوب یرلو یرندہ قالدی ایکی
 اوچ کوندن صوگرہ غتای کلوب شہرہ کردی شہریہ ۱۲۹۴ نچی یلی
 میلادک ۱۸۷۷ نچی ذوالحجہ اون تورقی دیکابرنک آلتیسی ایدی.
 بدولتک صوکندہ اوغوللری متفرقه لیک ایله ایسہدہ آلتی آی
 مملکت کہ ایگادارلیقی قیلدیلر. اکثر آدم بدولتک وفاتنی توقسان
 اوچونچی یلدہ دیوب لیکن بو سوزنک تخمینہ اولدیغی تحقیق قیلندی
 شویلہ کہ ختایک کاشغرہ کردیکی بی اغتلاف توقسان دورنک اخیر
 آیندہ اولوب بدولتک صوکندہ اوغوللری نک حکومتی آلتی آی
 ایکندہ احدنک انکارلی اولدیغندن وفاتی مزبور توقسان دورنچی
 سنہ اواسلندہ اولوق اقتضا ایدر. یازیب فویسادغمدن تاریخ وفاتی
 غیرین صورتہ و بر سنہ اغتلاف اولمغہ و بر ایکی سطر زیاده لیکہ سبب
 اولدی کورمش بلہش وایشتمش حوادثی فی الحال قلمہ آلق ادا
 واجباتمدن صوگرہ جمیع اموریمہ اسبق ایکان بوکا قالدندہ نندن
 مساهلہ قیلشم بیلیم بر جایہ یازدیقم خاطرمدہ وار ایسہدہ استب
 تپالمدیم. اما کاشغر نک قایسی کون بوزولدیغی پیدر پی کلن خبرلری

توانرا يازە نورمغله بىل و آينە اشتباھ اولدى غېرىدىن صورمىه حاجت دىغى قالدى.

غناى كلكده كاشغردە جمع اولمش عساكر اسلام آلتى شەر واندىجان و دونكان و سائر دن مركب ۳۰ ماڭ مقدارى وز يازە واسباب جنك يعنى توب تفنك مكمل و خزىنه دىغى مجمع ايكن ايكى مكه يتار يەنە ختايدىن هوركوب قاچوب مع مافيه موتدىن نجات و فلاح تابمايوب اكثرى صغوقدىن هلاك بوز و قاردن خراب اولدىلر.

اوشبو سفرده ايچنده كلن بر آدم سويليور: «يولك فرغز ايلى اولدىقن بر مونجه آدم آمان قالدیلر، اگر ایل بولمسه ایدی والله اعلم بر جان صغوقدىن سلامت قالمدى» بر قوی تیرسی طون فرق ایللى روبله يوگى قالونراق اولورسه بر يامبوغه قىدر مبايعه و بر كوپى چكمان بش آلتى بقصب چانمه مبادله قیلندى و بر دانه قابولى قاپتال كيوم بناراس شاهى كىبى بش آلتى نفىس لباس لره مقابضه ایدلدى، يولك چاقهق قراولنده بدوات وقتندن بوياق توروب سرعب كوزادن ماڭ مقدار نومسلمان عسکر وار ایدى دونكانيلر كلكده بونلرنگ برينى قويمیوب اولدرديلر، بعضلر اونى كاشغردە گى نومسلمانلر مرتد اولدنده الدرراج دادخواه عسکر يباريمىن كلسىنى قلچدن كچورمش ایدی دیدیلر، الحاصل ماڭ بلا ايله روسيه حدودنه كلوب نارون قلعه شنه چقدق خانم لره اوى حاضرلنمش و نه قضاى اوى لار تكلمش ایدی آڭا توشدك آرفامزده كلن دونكانيلرنگ آلدندىن اونوز آدم ايله اترانئای نچالليك چقب منتق قلچ ارگنيز و يره سز والا يرمزه كرميه سز ديوب دونكانيلر بر آز كچ ليك عناد ليك قیلديسه ده عاقبت قورال لرینى و يروب آنلرده كلكيلر حساب قیاب دفتره آلتى دورت ماڭ نچه يوز نفوس ایدیلر دیدى.

امافارى اسحاق نمانسكندى سويلدىكه دونكانى لرنى نارونك ايله ساناب دفتره قيد ایدن كشى بگا غبر و يرديكه ۷۴۶۳ جان ایدی دیدى. بس برينك نقلى نفىس دونكانيه و برينك قولى جمیع چقمش نفوسه

محمول اولوب بو تطبيق ايله هر ايكسى نك سوزى تصديق قیلنور، (والله اعلم) قول اوژ حسمين كانچير و فنك دور.

بو بلواده اولن صغوق كىبى زهرير هيچ بر وقت بولديغنى سكسان توقسان ياشنى تجاوز ايدن قارتلر بلميور، قضاستانه بوگا «بتى آياز» آد قويولدى، صغوق مدنى اگر چه بر آيه متمادى اولدى لکن غايت شدتى بدى كون اولدىقن بواسله مسهى اولدى. مترجم فقير چوچكده نماز عيد امامتليك نوبتى بزم ایدی قرات و خطبه يى عجله ايله ادا ايتدك مع هذا نچه آدملر شده برددن اوله يازيب اوليلرينه آز آز كلوب يتديلر كونشنگ نورى و كيچلرده آينك آيدنلغى بر تورلوك كورانك قزل رنگ يعنى هوا مصبوع و بويالمش كىبى كورنوردى اسمان طومان و دودون مثال توردى.

ختاى كاشغره كردكن صوكره قاچمش لر قاييتوب باصهسون لار ديه اطرافي دولاشميه چقدیلر آكسزده دونكانيلرنگ اوستنه كلكيلر صغوقدىن يوراليمیوب تاغه صغوب ياتيشاردى ختاينى كورديكى ايله ميه لر قاچدى شاغو بهادر اجلى يتهش عهرى بتمش ايكن شاشلوب آته مناليمیوب ياكه عادى آدملر كىبى شاشلوب منوب قاچماغى كندنه مناسب كورامیوب تورديشى حينده بيلندن اوق نيكب مجروح اولدى قولغه نوشه چكنى تحقيق بلدكده اسيرلكدن اولوم بهراق ديوب كند كندينى بوغازليوب فوة اولدى ختايلر باشنى كيسوب آلوب باجنه يبارديلر، باشنى كيسن ختايلردن منقولدىركه شاغو پچاغنى بوغازنه قويوب شويل نارنه شكه باشى اوزلميه آز قالمش ايمش؛ بو جايدە بر خيلى دونكانى شهيد اولمشلر قالانى داغو قومانداسنه دخالت ايدرك يوناروده يازيلمش ترتيبده نارونغه چقب آندين توقماغه كلوب توقتاديلر حالا قراقوگرده قرار ايدن دونكانى بونلردور. بيك قلى بيك ايله حكومت تالاشان حاكم خان تويه مرغينانه چقمش ایدی ايكنچى سنه يازنده قوشون جمع قیلب كاشغر اوستنه كلدى صارى قول دیديكى موضعه ختاى ايله اروشوب قاچدى الدرراج دادخواه برگه ایدی اوشبو صوقشده

شہید اولدی؛ بو الدراج دادخواه يعقوب بيك آق مسجده ايكن حين ده خدمته داخل اولوب محبت وراعتده يعقوب بيك حضورندن بر لحظه آير يلميان همخوابه يولداشي غم و سرورده همدل سرداشي ايدى. كاشفده دادخواه منصبده بدولتنك وزيري ومصحلتچي مشيري اولمشدى اصلى الوغ جزء قضاغندن ايش. اون بش باشندن بدولته خير خواه اولمش.

بدولتنك كورمش توشلرى وبعض عجب ايشلرى

مرفوم آلدراج دادخواه دن منقولدر كه يعقوب بيك خجندن قاچوب بخارايه واردقده من دغى بيله ايديم بر كون ايكاولرمز حضرت خواجه بهاءالدين عليه الرحمه ياد زيارته واردق بيك كه اويقو غلبه قيسلب اوتوردىغى حالده نغاس ايلدى يعنى قالغدى. سهل فرصته كوزيني آچوب ديديكه حضرت خواجهم بگا بر اوزون كاغد ويردى ايچنده طولو «لا اله الا الله محمد رسول الله» كاهه طيبه يازامش. بو نه اوله تاويل قيل ديدى من دغى تايلى اوزكوزدن ايشدرم ديدم. بر آز تفكره وارديده حضرتنم مكا ويرديكى منشوردر انشاءالله من بر بلده يه پادشاه اولوب المده كوب كفار اسلامه كلسه كرك ديدى. منده توشونكوز رحمانى بولسون تعبيركوز طوغرى كلسون آمين ديوب دعا قيلدى. مگر ساعتنه راست كاش سهام دعوة هدف اجابته اصابت ايدوب بويل دولتاره ايرشديك در ايش. واقعا ايام هنكامنده تحت تصرفنده اولان اهل كفرة اسلامه كلوب هر يرلرده على حده مسجد ومكتبلر بنا قياب اسلامى گوزل اولمش ايكان غناى واردقده ارتداد ايتديار يعنى اولگى مجوسلكين كنديلر. يوقاروده نومسلمان ديو بازيلان بولردور. حالا بلد مزده بر نچدارى وار كه نچوك اسلام دينندن قايتكوز ديتلسه افسوس صورتنى كوستريب كلشكى ايمدى اسلام زمانه سى بولسه ايدى محكم مسلمان بولور ايدك بدولتنك صوكنده اولان صاحب دولتنك اعتبار سولغكندن بو حاله توشديك حامى مز يوق نيمه علاج قيلاليم جانمز اوچون يروهمز ديورلر. «الناس على دين ملوكهم» بوندىن عبارت ايش.

بوسوزلرنك بر راويسى تجار دن بدولت برله هم بزم همراز آدمدر. اول ذات ديور كه ابتدا دولتنده بيك كه بش آلتى يوز طلا پولوم توشدى يعنى آقهسى خزينه دن بيريلور ديه بار اشيامى آلتى. من ايسه باتوب صورايامديم اوزى تيزده ويرمدى كوب كونلر اوتدى وقت بوقت آلدينه باروب تورامن بارمقده يوقلتوب چاقريب تورادور چونكه ناتوان وقتك خدمتمز اوتوب كوب قدردان بولمش ايدك. بر كون واردقمده بياغيدك اوتكان كتكاندن سويلشوب هزل مطايبه ايله اوتورمش ايدك كوكلمه كلدى بو ظالم سوز برله جواندريب پولومنى اصلا خاطر نه آلبيور حقمنى ويرسه ايدى يوزيني كورماى كتسم ايدى ديوب كوكلمدن كيچكان همانه رنكى بوز يلوب يوزيه فرادى منده نه قدر حقا وار ديدى. يوق تقصير حقم يوق ديديم. سن بويله ديب اولتروبسن ايماسى ديوب كوكلمه كلديكنى زياده كم قيليميوب ايتوب ويردى. من ايسه شاشوب يوق يوق خدا صافلسون حاشا خاطر يمه باشقه شى كلسه سركله شونچه ليق اوتورشوم غنيمت دگلمى بو صحبت وبو دولت مكا قايدين تابلور ديوب قورقناهندين انكار ايدوب قسم قيلشم. بو سركنى تابماغان بولسام من مخاؤ بولاى تاپوب ايتمگان بولساك سن مخاؤ بول ديدى درحال خزينه چى يه امر قيلدى صاناب پولومنى ويردى.

ينه نقل قيلدى بيك كه مهمان ايدك حجره مز بيك نك حجره سينه ياقن ايدى قاشمده بر آدم وار اول دغى بيك نك غربت لكنده يولداش اولان احبابلرندن ايدى. كيچه سى توشاك صاليب ياتماقچى بولوب توردمزده اون اوچ اون بش ياشلرنده بر محرم بچه حجره مزه كريب بر نسنه قراب چقب كتدى خوشروى حسندار غلام ايدى. ربقمه هزل ايله نا انصاف بيك بو غلامنى فلان قيلور ميكان ديدم. اولده بيك بتجفار بويله بر نا غلام دگل طوغرى كلسه دوگوزنى فلان قيلور ديدى. من دغى آگا موافقت قيلر ق نچه خاتون وبو عدد جاريه سى وار

بینه شویله ایبر اصلا مسلمان دیمکه مناسبتی یوق دیوب سویلشهرک
 یاتوب اوخلادق. ایرتهس توروب نماز بامنادنی ادا قیلب مسجدنک
 صحنده عادهزچه بیک که سلام ویروب اویکه کردک آرقامزدن بیک
 دخی حجره به کلدی بر محرم ایرکاشهرک کریب دسترخان صالحدی
 چایینی طیار قیلب محرم چقب کندی کوکلهزده هیج نسنه یوق
 بیک برله اوچاولرمز اولتوروب اولنگی دک کچکان کوچکان لردن حکایه
 قیلشوب بو حینده مگا ایلی سر آلتون بر مک فرضی وار ایدی
 کسه سندن بر کیساک آلتون چقاردی سزه ایلی سر ویره چکم وار ایدی
 کیچه نیاز بیک دن اوتوز اوچ سر آلتون کلش اون بتی سرینی
 بینه برورمن حاضر مونی آلیب تورغول دیوب اوصوندی، توروب
 قلیق دیوب آلتوننی تر توب ایدییم بیارمیدی بر اوچی منم قولده
 بر اوچی بیک ده مگا تکوب قراب ایندی آدم ناک تلی ودلی بری
 برینه موافق بولسه نه بولور دیدی. صدیق بولور دیدیم اگر مخالفی
 بولسه نه بولور دیدی موافق بولور دیدیم بعده ایندی من یاشلیمکه
 هر نه پوخ یسام بییدیم اما یاشم فلانه یتدکدن سوکوره ایر اوغلان
 دگل بی نکاح خاتون ناک ایپاکنی آچدیغم یوقدر نچه خاتون و بو
 قدر جاریهم وار جهله سنل شرعه موافق تربیه قیلورمن الحمد لله من
 مسلمانم سز لر ناک زعم ایتمک گز برامز یمان سوزدن بری وبعیدم دیدک
 قورقوب جان مانم قالمیوب آلتون قولمدن توشوب کندی آلتون
 برده قالدی بیک چقب یوری واردی یولداشمز ایله بری برمزی سوکوب
 سن دیه ساک من آیتماز دیم سن خوشلامساک من سویلمز دیم اولدریب
 یبارسه قندق قیلوردق دیوب توبه استغفار ایله موندین ثانی بیک ناک
 حقنده قبیح بر سوز سویلمز لکه شرط قیلدق دیدی. سوکوره کیله آنک
 اقبالی آرتدی بخت بزلری آرتقه آندی احتیاط ایوب آلدینه کرمکن
 اوزمزی تارتدق مع مافه بزلره رعایه سی که الهه ایسی» ارباب النبوة
 مفهومچه ایشته اقبال کوردی بو کبی ولایت و بویله کرامت لر
 اولور ایکان اغیرده کرامتده بتدی دولتده کندی دیو سویلیدی. اه

نتیجه کلام مرحوم یعقوب خان خواجه زاده خان زاده دگل کم
 سواد برساده سرد ایکان عقل غریزی وغیره طبیعی سی ایله اوآخر
 عمرنده پادشاهلق رتبه سنه نائل اوله رق اسباب اسلحه عساکر و خزینة
 وافر جمع قیلب بو قدر ایشر کوچوردی لکن منتظر اولان دشمنانه
 ر اوق آتمیوب ارمانده اولوب کندی. آدملر الندن ایش کلمدی
 دیوب طعنه ایدرلر بویل دیانلر خطایه کیدرلر. مختلف الاجناس اجنبی
 بر مملکته کلوب مدة فیلده نچه میلیون خلقی ضبط ایوب بویل
 نام قزنان آدم ایامنه کوره آز تابلور. نظامی ملوک لر ناک یاننه ایلچی لری
 معتبر اولوب روسیه وانگلیز کبی عالمی بر بارمغیله تعزیک ایدن
 دولت لر بوکا ملازمته زاغب وهر بری بونک کوکلنی آلمغه طالب
 اولدیلر بو آزاچق آبروی دگل محکومنده اولان برده اولبالرنک تر به سنی
 ترفیع وترجیب ایله خلق سنک کوکلنی کندنه دوندرمشیدی بوکار بیت
 الهالی وضعندن غیری محل صرف وسپالغه دخی درکار دکلسه ده من
 وجه ثوابه اقرب وقلوب جلب عوامه اوفق اولمغله ابستدا جلوسنده
 ثبات وقرارنه بونک مدخل عظیمی اولمشیدی اطراف شتی دن اوسته
 وهر مندر آلدریب توب تفنک قوبدرمشیدی تعلیم عساکر وترتیب
 جیوش تعمیر مساجد وتجدید مکاتب ایله بلاد وعباده رونق ویرمشیدی
 شهر بشهر پوشته یوردریب کلور کیدر کون تعیین قیلمشیدی بهر
 حال امور لوازمنده تصور ایتمیوب نظام وانتظام ایله ملکنی روشن
 اداره ایتمشیدی بو تشبئات مسطورانک هر بری اقتضای زمانه کوره
 صورت موافقتده ایسه ده حضرت جناب رب الارباب سر نویشده باشقه
 بر باب یازمش اولمغله چاره مزبور تعریف دولتک افرادینی جمع
 اغیارنی منعه کفایت ایتمیوب اوآخر سالنده غرور وتکبری غایه
 قصوی بنل وامساک کی عروة وثقی صاندیغی دوست لری دور دشمنانی
 موفور اینمشدر حتی سلطان طرفندن بو غصوه مأمور دیپلومات لری
 مصلحتدن مهجور ایلیوب متفرد لکه کنمشدر. بو عوایب دن باشنه
 شکست ملکنه کسور ینمشدر. اگر اولگی کبی هر ایشی کیکاش

و مشاوره ایل قیلسه سیاسی برابرینه بورونغی سخاوتی بولسه لعل اویله اولمزیمیدی دیو ارمان ایدیلور. زیرا بخت ایله بخلگ بر مکانه اجتماعی ملوکله مناسب اریلمیوب انسان عبیدالاحسان اولمغله منفعت کورمیان دولتگ زوالنی استمهک امر طبیعی دور.

بیت

إذا لم یکن للمرء فی دولتہ امره نصیب ولا عظ تمنی زوالها
وما ذاک من بغض لها غیر انه یرجى سواها فهو یهوی انتقالها
بدولت بوجانبده روسیه دن وجنوبده انگلیزدن اندیشه ایدردی
ختایی بر شی اورسنه کورمزدی بونی انسان دیوب بلوزدی عاقبت
خقر کورن دشمانی ملکنی تصاحب ایتدی بونگ المی باشنه یتدی.
روسیه ایله اوزلشدکنن سوگره بر کون بعض وزراسی ختای طرفدن
سوز آچوب بونگ ایله ده بر نوع مصالحه قیلنسه دیدکده کایوش یوزینی
کوستریب بو مصلحت بدولته معقول کورلمدکنن من بعد بویله
سوز سویلمکه کمسه ننگ طبیی اومدی. اصلده بو صورت سلطان طرفندن
ایما اولنمش ایکان بدولتگ بغضی تنزله یوز توتقدن خودیین لیک
ایدوب بو خصوصده سلطانی تعیب نمان سوز آغزندن صادر اولدیغنی
روایت ایدرلر. بدولتگ افکاری ختایگ کوب برارینی فتح قیلماق
ناکه ختای التجا ایتکونجه قویمیوب آکا فستد وکوشمال ویرمک
ادعاسنده ایدی حاصل افکارینی فوة ایتدی تدبیری بیلد کندی.
بنده نه بلور بخت کلدکده بلدییم دیب قیلور کتدکده قول تکمیوب
یقیلور ملک خدانگ کمه بیرسه آنک دور. «توتی الملك من تشاء»
الایه. هر چه یعقوب بیک مرجوم آز ایش قیلیدی امسا خلقی لرنگ
النسب ایش کلمدی دیان تشنیشی اوغولاری حقتده سویلسه لر
اورننده دور. شویله کده نه قدر خزینه وعسکر وبونجه طوب
تقناک ولشکر وار ایکان کوب یتیمان دشمانگ بیلندن هور کوب
مجرد ختای کلدی اوازه ایله ملک و ممالکنی تاشلاب قاچوب آلتی
شهرنگ انشی سنه مزاج وکولگی اولرق قالدیلر. بو بدنامغی آلدیلر. اه

ختای واردقده بدولتگ جسدینی چقاریب آندن صوراق صوراب
بعده کویدریب کولنی بیله ساوردی دیوب عکایه قیلدیلر ایسه بو
سوزلر بدولتگ ضری اوتان المی یتان آدملردن صدور ایدن خبردور.
حیاتنده هیچ علاج قیلامیوب ممانده بو کبی یالغانلر ایله انتقام آلمق
استیورلر چونکه ختایگ اشد اعداسی اولان شاخو بهادرنگ جنهسی
الارینه توشدکده فقط باشنی آلمق ایله کفایه لنمش ایکان بدولتگ
ختایه ضرری آنلر چه اولدیغی یوفدر نه دن بویله ایتسون مملکت
توتان الوغلردن بویله حماقت بولمسه کرک. لکن حضرت آفاق کبی
اولیاء عظامنگ چوارنده آیاغندن کلن بر اندیجانلق نگ یاتغی روا
کورامیوب تریه شیخ لری عوامگ القا واغواسیله دیکر بر جایه
خوچورمش دیسه ممکن دور. بین الناس بارگب دور. والله اعلم.

ضمیمه

فرغانه خانلری وکاشغرنگ بدولتدن بورونغی حاللری قرا شویله
تورسون عسکر و سپاه عددی نگ ایراد و مصارف حسابنده دفتر و دیوان
اولمیوب بوش وقتیه اختیارنجه کلن درامته قانع اما وقت حاجتده
هر بلده وهر محلهیه پول صالحیب جمع قیلماق رسم وعسکر ترتیبی
دخی بورویده اولدقدن برده آز برده کوب و خزینهیه سنوی نه
مقدار درامات وخراجات یعنی کلور ایراد و کیدر مصارفات معلوم
دکلسده فرغانه خانلری النده یکرمی دورت مگ موظف عسکر موجود
اولوب بونگ نصی پای نختده باقیسی لازم محللرده مهیا تورردی
وقت محاربهده ایلی آلتمش مگ قدر جهمنه مقتدر و بوکا کفایه ایدر
مال خزینهده وار ایدی دیرلر.

ویعقوب خان یکرمی بش مگ لشکر دائمه صاعب و لازم وقتک
ینه اون اون بش مگ قدر عسکر و اوشبو عدد رجاله کفایه ایدر
ماله مالک اولدیغی ظن و تخمین قیلنمشدر.
ایکی دولتگ عسکر و خزینه سنده توافق و تفاوتی بویله ایسه ده

کاشغر محکومی کرک مساحه و کرک نفوس جهتندن فرغانه توابعندن
 زیاده اولدیقى معلوم ومشهور دور. نفوس و حدود ایله وسعتی مثبت
 ایکن عسکر و خزینهده کاشغرنانک فرغانه دن نقصانی نه سببندن دیدیکی
 سؤاله جوابا دیرلرکه آلتی شهرننک اولسگی خانلرنندن صرف نظر یعنی
 عسکر و خزینه ایراد و مصارفی نه تخمینا ونه تقدیراً بللی اولمییوب
 مکر بدولتنک ایامنده خزینه هر فانیچه عسکره یدر و کفایه ایدر ایسهده
 اندیجانلق سپاهسندن آلتی شهر آدمنی عسکرده زیاده قیلحق احتمال
 باعث فساد اولور دیه عناصر اصلیه سینک مکنت و قدرتنی یاد ایتدکن
 ایدی. بدولت بو کبی تدبیرلری اطرافیه اولچ کما ینبغی ملاحظه
 ایدر ذات ایدی دولت اکبرینه یکریمی اوتوز یله قدر کلیدی بدولت
 حیاته فالیدی کاشغرده اویلتان اندیجانلق اولادی سلاح توتار ایر اوغلان
 یوز مکّه بالغ اولیدی او وقتده آلتی شهر سپاسنی آکا کوره قلیدی.
 آنک علمنی بلسیدی. دولتین مشار الیه مانک ایچنده یورن و حقیقتنی
 بیلن آدملرنک حساب و خبری بودور.

اما پریشان آغزده بوچه یوز مک لشکر معلم و مضبوط و بو
 قدر مک یوک طلاء مضروب و خزینهده حاضر و موجود ایدی دیدکلری
 مجرد هوادن ترتیب جنود و بیلدن تدارک نقود جمع ایدوب سویلمشدر اوله،
 یوقار و ده اختیارنچه کلن امرات دیدکمز اشلقدن و غوزده دن خمس
 یعنی بشدن بر اوزوم باغندن و قاغونلق تنابندن اون تنکّه شهر
 چونچقه و یفاچلق یرنک تنابندن بش تنکّه شهر آلتوردی. تنکّه شهر
 بر مثقال کهوش بزلرده یکریمی تین مقداری اولنور. تناب دیدکلری
 بزم دیستینه معادلیدرکه آن فرقی واردور.

اما عسکر تربیه سی اهلیمه لی اولورسه شهر ایچنده اوز خانه سنه
 اوتوروب حاجت و قنده خنده حاضر بولنورلردی. عزب یعنی بویداق
 عسکر شهرنک چپتنده ختاینک جنغانی کبی کچک تورغانچه لری اولوب
 هر اردو اوز سپهسالاری یعنی سر عسکر و باشبوغلری ایله آنده
 اوتورورلردی. یاز و کوز ایک وقت سر پا برلوب ارزاق یومیه و معاش

ماهیهانه سی جمع اولمش اعشاردن ادا ایدیلوردی. فرغانه عسکر نه
 اویراتنک اویراتنق تعلیم و تعلم عادة اولمییوب یعقوب خاننک بش
 آلتی مک پیاده معلم عسکری وار ایدی اخبرده اون مکگه قریب
 اولمشدی دیرلر. آلتی عسکرینی دغی تعلیمه باشلیوب توب تفنک
 فرغانه خانلرنندن آرتوق ایدیکنی سویلدیلر.

خدا یار خان آخیرغی خانلغنده بر آز عسکر تعلیم و ترتیب ایتشه
 ایسهده اوزندین سوکره بوشه کندی. توب تفنک و جیبغی اسباب
 اسلحه سننی روسیه ضبط ایتدی. خوقند توابعندن خانلر زمانه سننده
 یوز مک چارک هر چارک بش پوط آلتی پوط حساب اولنور جمعاً
 بش یوز مک و زیاده پوط صبره یعنی غله خزینه به آلتور ایکن روسیه
 ایامنده بو جاییدن سیکز یوز مک صوم روسی آلتور اولدی. بو
 آنچه اهالیه اولسگی دن خیلی آغر اولمش ایسهده امیریکان پاخنه سی
 بو خراجاتی تسهیل ایتمشدر. اولیده غله بهاسی رخیص و ارزان
 اولدقدن بش یوز مک پوط غله اوزچ یوز مک روبله به بالغ اولمز
 ایکن بو کونده او مقدار غلنک بهاسی سیکز یوز منکه معادل اولمش
 مع سا فیه اهالی قعطلیک قیمت لیک اولدی دیبور. غله بزلرچه
 اشلق دیمک هر بیسی صبره دور.

فرغانه ایله کاشغر مضافاتی نک منصب دارلری القابده بری برینه
 موافق نوشوب بخاریلر ایله فقط علما صنفنده متفق لردورکه، قاضی
 مفتی قاضی کلان عالمیان اعلم مدرس رئیس اسمالریل قوللانورلر.
 اما اصنافی عسکریده و غیریده بعضاً موافق بعضاً مقایر توشر. مثلاً
 خاندن سوکره برنچی درجه که وزیر دور بوکا اتالیق دینلور بخاراده
 قوشبیگی معادلی اولور. اتالیق نه دیمک دور بیانی خدا یار خان ماده سنه
 یازیلوب کچدی. ایکنچی درجه مک باشی که پای تختده اوتورور
 خاننک محکومنده جمیع عسکریه نک ناظری اولوب بخاراده توقصابه
 مثابه سننده دور. او چونچی به فنصد دیرلر بش یوز و زیاده عسکر نک
 باشلقی اولوب بخاراده دغی بو اسمده سویلنور دورتنچی رتبه یوز

اشیدر. بشنچى باطر باسى عمليكه فنصده مماثل بر درجه اولوب
 فقرانك عاملى وارزاق عسكركنك محتسبى دور يعنى عشر وغراچدن جمع
 اولنان غلنك حسابى بونك النده اولور. شغالول ديدكلرى خاننك
 حضورنده اولان خدمنده مثلاً بر آدم عريضه ويررسه الندىن آلوب
 خانه كوستران و اوقوب ايشتدران و خاننك مهورينه سياه سورتوب
 يارلقه باصان و بوكا اوغراش ايچ خدمتله مأمور داندر. مقابلنده
 طش خدمنده اولانلره يصول ديرلر. مدياچى ديدكلرى خان آتسه
 ندىكده آلدنده يوروب سلام و برون و سلام آلان و خاننك يارلقنى
 كه بر آدمه خان انعام و بيورغال ايدرسه خان حضرتلرى فلانيه
 بويله مرحمت فيلدى ياخود فلانيه فلان جريمه توغروسنده بويله جزا
 ويردى ديمك كى ايشلرنك اعلانى بوكا مخصوصدر. ميرشب ديدكلرى
 كچه نك اميرى يعنى جبيع كوزانچى لرنك آمرى اولور. بخاراده
 دغى بو اسمده دور.

اما افتابه چى داد خوله ديدكلرى هر برى بر شهرنك حاكمى
 وزعيمى يعنى والى و بيكلرى اولوب بو القابلر ايله ملقب اولان ذوات
 مأمورينده مستقل الرأى ايش كوچورمه مقتدر دورلر. پاى تخت دن
 صوكره بيوك شهره توران والى فرمانه چى منصبنده اولوب رتبسه سى
 غيريلره كوره فايق ايدى.

ويونلردن غيرى دغى كوب اسمالره منقسم بيوك و كچك رتبهلر
 اولوب بعضى فقرا صنفنه و بعضى عسكردننه منسوب ايديلر.
 صدور نقيب القابلرى خواجه و خواجه زادهلره سويلتور اسمادن و مولوى
 ديدكلرى مولا لفظى نك نرييه سى اولوب غسان و خانزادهلره استاذ
 اولان ذاته غاصلنمش نامدور.

اما منصبدارلرنك وظيفه سنه كلنچه فاضى مفتى و كاتبلرنك معاشى
 خط سجل و كتابت روايات و توقيع و مهراندهن آلان اجره سى اولوب
 امام مدرس و سائر علما صنفى كنديلرينه مخصوص اوقاندىن ييرلردى.
 حاكم و بيكلر اوز محكومنده اولان فقرانك اعشار و اخماس و تناب

برلرندن جمع اولنان محصولاتنك كنديلرينه كفايه قدرينى آلوب
 زياده سيني خانه يعنى خزينه يه ويرلردى. اما خان اولان ذات
 خزينه يى بيت المال ديموب كندى ملكى كى قوللانوردى. شويله كه
 بعضاً صرف ايدر مجلده امساك و بعضاً اكثرأ بي محل اسراف ايتماك
 خانلرنك وظيفه سفينه سيدر. و كاشغر صاحب حكومتى نك قديمى بوغرا
 خانلردن صوكره توغلو ق تيمور و حضرت آفاق مستثنى اولوق اوزره
 حاكم لرنك ترتيبى طرز مزبور اوزرنده اولوب فقط بدولت ايامنده
 بعض بلادى بويله زعامت طريقى ايله بيكلره ويرمش ايسنده عساكير
 و سر عسكلرنك كلسنه معين وظيفه لرى وار ايدى ديرلر. لىكن
 بيوكلرينه نه قدر كچكلرينه نه مقدار ويريلور اولديقى آنوق معلوم
 و لمدى هيچ بلامدم كوب آدملردن صورديم بر جواب شافى بولامديم.
 بزه فالورسه بونكده ترتيبى بلا قيد اوله. چونكه بو كى ايشلرى كمال
 ينبغى تمام ليمه فرصت و ترتيب ليمه نيزت اولمديقى يازلمش بياناندىن
 ظاهر و مستباندر اگر بيش يل اون يل يعقوب خان حيانده قايلىدى
 ياخود خلقلرى برار دور حكومت فيليدى لعل خيلى ترتيبه صالحى. مگر
 اراده حق اويله سبقت ايتمش قلم ازل بويله بتمش اولمغله بنده نك
 تدبيرى بوشه كتمش باشلرينه بو كى حادثه لر يتمش. «العبد يدبر والله يقدر»

ايكنچى رۇيا

و بر آدم نقل فيلدى يعقوب غوفنده ايكان بر رۇيا كورمش.
 شويله كه ايوب مثال بدنده بي حساب قورت پيدا اولوب باشدن آياق
 ايتنى يير ايمش بو حالتنك دهشتندن اويغانميشده بر معبره وارمش
 معبره صدفه وير يگز ديدكده يعقوب معبره قراب سز بوندىن تشاوم
 ايتكز و حالانكه بو بگا بيوك تفال دور. بن بر مملكتنه پادشاه اولوب
 ككوب آدمار منم وظيفه غوارم اولسه كرك ديمش واقعاً تعبيرى
 طوغرى ككلمش.

یعنی رژیبا ظاهری سرور باطنی غم اولور و بعضا ظاهری خوفلی
اخیری غیر اولور بنا برین مصیب ایدن معبر آز نابلور.

مطایبه

مرغینانی قاری شاه مردان افندیکه یوقار وده بر نچه خبر و حکایه لرنک
راویسی دور بو ذات سو بیور یعقوب بیک ایله قدیمدن مصاحب همراز
اولمقله بی ابا هزل و مطایبه ایدردم بر کون مجلسه کم سخن اوتورمشیدیم
ها قاری دیدیکه مراد بر عکایه سویله دیهیه اشاره ایتدی دفعة آغزیه
بخت النصر بدبختک عکایه سی حاضر کلوب سوز ائناسنده او هم کو پوز
آستونده یاتوب آت هو کوتانلردن ایهمش یعنی کل ایهمش دیه سوزلر
کچدی یعقوبک باشنده دغی ایکی اوچ چچک نشانی اولوب آندن
غبردار ایسمده آنک کل دیهیه هیچ بر مناسبتی یوق ایکن کنیدین
کنایه ایدر دیو کوکلنه آلمش عکایه تمام اولوب دعا فانهدن سوگره
بر خرمه اشاره ایتدی او رون کیگ بر ماوت چکمان کتوروب اوستمه
یابدی یینه اشاره قیلدی بر قالون پاغته لی کلاهغه اورامش کتسه
کتور یب باشمه قویدیله آلتی چارک قزان قدری واردور یینه اشاره
ایتدی بر کیگ کاوش مسجی کتوردیلر کاوشک اوکچه سی بر قارش
بزدک اوچلی اولوب آیاغم باشی یره تیار یاتیتمز مرتبه ده بیوکر دعا
قیلدندن سوگره اجازت ویردی چقدم مندن مقدم بازار و کوچه لره
یارچی چقارمشکه شاه مردان قاری ایله کم سویلشه کم که او یینه
ودکاننه کرده آکا فلانداں جزا دیهمش بازاره چقب کمنگ طرفنه قدم
باصار ایسمه دکاننی بکلیوب قاچار کمه قارشى وارر ایسم یوز یینی
چویورر وای من پیس بولدم می مخاؤ بولدم می دیه هر کمه خطاب
ایدرسم تسکاری قرار کیدر حاصل آش فزون وچای خانه دن غیرى
جایه وارمیه آنده دغی معیاردن زیاده اوتورمیه رخصت اولمیبوب
کیچه لرده کوچه ده یاتوب توروب بو محنت ایله بت لب قورتلب
کیرلب ساچ مو یلب لریه اوسوب بر آی مقداری یوردم بعده بر

یصاول قوشوب خوتن شهرینه ییاردی آنده حبسه بیورمش ایسه ده
خوتن بیکی حبسه قویمادی بدولتک هزلی دور سزی کمال بیخشی
کوردکندن ایتشدر دیوب ساچ مو یلب لریمنی آلدرب تجدید البسه
ایدوب خوتن ده بر آی مقداری تورفندن سوگره کاشغره کلسون
دیوب عنایت نامه یسبارمش اولگی کیوم لرمنی کیدرب توغری
بدولتک آلدینه کتوردیلر تبسم قیلب توبه ایتدگمی دیدی تقصیر
دیه دعا قیلدیم یگی دن بیخشی سرپالر بروب و قتمی خوش قیلب
چقاردی بو بزه قیلمش هزل مطایبه سی ایهمش اوله فالسون دیه
سویلدی. اه

بوندن برر عصر مقدم شویله قرارمشارکه آرالرندہ مسلمان اسمندن
غیری علامت فالمامش بویله اولدغندن مورخ لر بو طرف فضاقلرمزی
کتابلرنده یازمیوب ذکردن خالی قلم دن عاری ناشلامش حتی دولت
طرفندن نایمانه مخصوص سالنمش آیکوز وکوک تیراک کبی مشهور
محکمہ لرنی دخی نظره آلاماش مورخ لرنک بویله اعتباردن ساقط قیلدقلری
بکا کوره بر سبیل وبهانه جمیل اولوب بو قومہ خالص بر خدمت
اوچون حال لرنی بیان خصوصا احوال نایمان عیان یازلمغه سبب اولدی
زیرا آیکوز توغمش برمز نایمان یورمش ایله زودور. وبر جزئنک حالی
تفصیل یازلمق ضمننده باقی ایکی جزئنک احوالی دخی معلوم اوله بلور
زیرا مایه لری متحد دور.

بو فریق وفیره وقبیلک کثیره ننگ قدیمدن قاله کلمش تواریخ لری
اولدیسده آبا واجداد واسلاف و اغلاقلرنندن ایشدیله کلمش اخبار لری
یوق دگل مگر زمانه اوزایدقچه اقوال لر اصل وضعندن آرتوب کامیوب
یا مقدم یا مؤخر سویلنوب ملمع ومشوش اولدیسده جمله سنی جمع
قیلدقندن سوگره تقرین قرابن وتقریب علایم ایله آرتوغی آلتوب کمه
کورنوب فالور حقیقت حال ظاهر اولور چونکه ایکی سقیمدن بر
مستقیم ننگ تولدی امر مجربدر. بو روایتلر بلاسند تصدیق ایدلمسه ده
بلا سبب تکذیب ده قیلنمز بلکه تصدیقی اقوی وار جمع دور. زیر
بو طائفه اوزلری ننگ اوقومدقلرینه مقر ونادانلق لرینه معترف اولوب
علم توغروسنده دعوا ی دانالیق قیلدقلرندن اشیاخلرنک کلامنی کامل
تکلاب اوقوب آنلردن ایشتمش سوزلرینی هر مجلسده تذکیر وهر
محلک تکریر ایلدکلری ایله کوکلرنک مرکوز ومطبوع اولوب اولاددین
اولادغه اولاشه کلمش نساب آدم لرنی شجره دیوب آد قویوب الوغ
معرکه لرده اول ذاتک اطرافنی طولاشوب احوال ماضیه دن صوراشوب
واویلرنده ایکن دخی اعیان واقربا لری آنک چوره سنده اولتوروب
اول ذات دخی آنلره درس مقامنده نسب لرنی بیان وکچمش بیوکلرنک
کلامنی نقل وعیان قیلور. شجره آدم لرنک آلدنده کندمز دخی نچه

۳نچی جزء قضاقل حال لری و خانلری.

قضاقل بیانی

اسیای وسطی و ترکستان شرقیده اولان عوادات لرنک ترقیمنی
تمامدن سوگره قضاقل وغانان قضاقلستان لری یازلمغه ایتسار ایلدیم
بونلرنک کثرتی بارجه ننگ آغزنده وار لیکن غصوصی تواریخ وتذکره لری
اولدغندن عقنده هر کم بر سوگره یازیب بعضی دالمری مرض فاسد
بر غرض و بعضی لر محض تمسخری غرض و بعضی لر حقیقتنی تفتیش
قیامیوب مجرد فرض و بعضی لر اصل حال لرنی بلدیسده تفصیلدن
رفش یعنی بیانی ترک و مجمل تاشلرینی ایله فقیر بو بابده سعی بلیغ
وبندل بی دریغ ایدوب بکرمی بدن زیاده بوکا دائر اخبار و بوکا
متعلق آثار لری جمع وجم قیلب جمله سینک زبده سینی بو کتابچه ده
درج ایلدیم چکنمز اهل ادراکه بعدالتبع معلوم اولور.

قضاقلیه ننگ اصلی اوچ جزء و آنلرنک بو طرفده جایرادیقی اورته
جزدن عبارة اولوب بو جزئنک خان لری و بو قطیعه ننگ حال لری علی
الکثرة ذکر قیلندی چونکه کچک جزئ طائفه سی اصل مرکز لریکه سرای
وسرایچق و خان اوردا نالعه لرینه قراب اولمقله ایچلرندن خان و خانزاده لر
کیمسه یوب سلسله ایله کلمش آنلردن تواریخ دان و معلوماتنی آدم لر
کورامش و ایشدلمشدر. والوغ جزء قضاقلری ایسه اکثری ترکستان
وتاشکند کبی الوغ شهر لرنک قولتوغنده یوردیکی ایله ایچلرنندن فاضل
و عام تاریخه ماهر ذواتلر وارلیقی حسن ظن اولنور. اما بو جانبک
جایلهش اورته جزء خصوصا بر زمانلرده چین توابعندن معدود نایمان
دیدیکی شعبه لری بر دشت بی بیانه کلوب توطن قیلدقلری ایله

مرتبہ درس آلمش مز بو افعال لری فقل بو عصرده اولمیوب قدیمدن
 قاله کلمش عاده لریدر. بعده هر ایشلارینی بوندن استفاده ایدمک
 مقال لری موجبچه سلف لرینه تقلید ایدرلر. اول مقال لری اوزلرنجه
 الوغ سنددور نفس الامره باقنده اول سندلری بی اصل وی مغز
 اولمیوب منعی کتابه عاید مأخذی شریعتنه فائد اولوب قدیمده بو
 قوم بر پادشاه عادلنک تهنیدی یاغواد بر علماء کاملک تعلیمی ایله
 عامل اولدقلرینی افاده ایدر. بونلرنک اوقومدقلریسنه برنچی سبب
 بودور یعنی اشیاخلرنک آغزینه اعتمادیدر. ایکنچی سبب بونلر کندیلرنجه
 فصاحت یعنی چچن لیک سوز چن لیک اداسنده اولوب ما فی الضمیرلرندن
 قانون بلاغت اوزره تعبیر و تقریریه قادر اولمقل رسم قراة و انشاء
 کتابت نزدلرنده حاجت کورلمدکن باعدا اوقوغه شنکان اومونچق
 جازوغه شنکان جا کلچق قاعده سنه نسیک ایدرک اوقوب بلمسکن
 ایشدوب اوقماغی ترجیح قیلورلر. اما اوشبو آخیر ایاملرده بونلر دغی
 اوقیوب یازمیوب تاریخ و توار یخندن حظ و خبردار اولمقل آغز سوزه
 آنچه قولاق قویمیوب بوندن یکریمی بش اوتوز یلرلر بورون ایشتمش
 سوزلرمیزی حالا بلور آدم از قالمشدر. قدیمی سوزلرنک قدرینی
 بیلن قارتلر اوتوب یاشلر هر بری اوز شغلی ایله کار و کسبه کیدوب
 اوشمش اغبارلر دین نیمه فائده کچمش کتمش زمان هر کهک اوز
 زمانی دیوب سلف لرینی بییل سوز ایله عمرلرینی ضایع ایدردی قولیله
 تعییب ایدرلر بونی دیانلرنک زعمی ایدرکه بو قدر میلیون خلق
 توار یخلرده یازیلمیوب قالمز لعل بر چایدین اصلی فصلی تابلوب فالور
 لازم ایدن آندن یازیب آلور اوقوب بلور آغز سوز ایله اوقات
 اوتکارمک آدم کر چیلک ایمس دیورلر. اویله دگلدر اوندیم مجهولیت
 سترهسی نچتمده فالان قبائل آنچق ضاق طائفهسی اولمیوب اقوام
 ستمده لرنک نچهسی علم تاریخدن بی بهره وی نصیب قالمشلدور.
 و تعییب سلف ایدنلر نسیک نفعنل و نسابک رفعنی بلمدکلرندن
 و شفیع امتدن شرف صادر اولان: «تعلموا من انسابکم» الخ.

صدف درانورنک داخلنه کرمدکلرندن ویر دغی «تعلموا النسب ولا
 تكونوا کنبط السواد الخ» کلام عمرنک رضی الله تعالی عنه عمقنه
 ایرمدکلرنندنور. یازودن غیریه اعتماد ایتیمان یاشلر دقت بیورسونلرکه
 اگر آنلرنک ایچنده الگاری احوال لری بلوب آغزدن آیتنه کلمش
 اوطریقه آدملر اولمسه ایسی نه اولورلردی اسلام اسمنی جویمیوب
 مسلمانلقنی قولدن قویمیوب بو کونه قدر کلوب یتدکلری شول شجره
 آدملرنک شرافتمده دور. اشیاخلردین یعنی قارت مسن آدملرمزدین
 ایشدوب تکلب اولتورسق قضایه نک بی لری بورونقی کونده اوز
 اولکلری برله بتورمش ایشلری وقیلمش حکم لری صوراق و تفتیشک
 دقت و ثقتلری مفتی لرنک مهرلی فتواسی و غدادن قورقولری اهل
 طریقتنک تام فتواسی کبی کورنور. ایشکانمه اوتوز یل بلکه زیاده
 بولدی یتمش یاشلره یتمش مولدا خواجه نامنده بر آدم سویلیور.
 یاش و قتمده اوغری ایتم قضاق روسیه گه فرامغان و قتلر بایوس
 بای سیوق ایکی قبیل ایل دورمز بزلر بایوس مز بای سیوقه فایق مز
 بایسیوق مالی الهزه کرسه آتادن قالغان میراث دک ملک خالص اولور
 بلنسه مالنک باشنی کوچ ایله ویروب بلنمسه ییوب کنارمز جایلاوگه
 چقارده ایل لری بر بر یله یاقن قونار. بر کون بایسیوق فلان موضعه
 کلوب قوندی دیوب خبر ویردیلر واریب بر توبه اوغرلدیم تساغ
 ایچنده بر توغایلقغه باغلاب بیکتوب اویگه فایتدیم یانتدیم ابرتهسی
 ایزی ایله ایکاسی کلوب یتدی ایزیم اوشبو طرفه کتدی اوغریسم
 سندرسن توپامنی برگل دیدی. من بایوس لیق قیلب واریوری وار
 آلقانوم یوق دیدیم ایسمده غیور آدم ایکن توپامنی سندن آلورم
 یاکه الکنده اولورم دیوب کتمادی. دیدمکه آیفاق گواهاک بولسه
 موینومغه صال والا مندن شریعت آل دیدیم. خوب دیدی کیمه
 واررسک وکی بی قیلورسن دیدیم. آغاک توغایرافقه بارورمن دیدی.
 من ایچنده قواندیم لکن ظاهرده بو دبدکک بولمز اول منم آغامدر
 اگر سنک فائده گقه حکم قیلورسه معقول دیرسن بولمسه بارونک بر

كشى سن سكا يان باصوب سويلدى ديه اونامز سن باشقه بر بي گه
 كيداليم ديديم. توفام هر نه حكيم قيسه راضى دور من ديدى بعده
 اخشامغه قدر سوز برله جواندريب بوكون كيچ بولدى بهانه سويل
 اويگا فوندرىب ايرتهنگى كون توغابراقغه بارمق بولدى نه ديسه
 حكمنه راضى بولمق بولدى. اول كون بونى مهان قىلب فوندرمقندن
 مقصدم تونده واريب توغابراق بي گه بر بويلىشمك ايدى. ايل يانقدىن
 صوگره مهمانلرنى يوقلتوب آتومغه مندم قولومغه نايزمنى آلديم
 توغابراقغه كندم اولى بر خيلى برده ايدى واريب يتديم اوينه كرديم
 توفام توشاكده ياتمش خانونى اوت باشنده ايرمچوك قايناتوب اوت
 يفاقوب اونورمش. كيچداپ نيمه قىلب يورويسن ديوب جنگامز
 صورادى. توفامده بر آغز مصلحتم وار ايدى ديدم. اويغاندى ياشى
 سكسان دن آشقان قارت آدم ايدى. نيمه خدمت ديوب استفسار
 قىلدىقه بر بايسيقوكلوب بويله حال قىلب ايرتهنگى كون سزه
 كلبا كچى بولدى منى مشهور اوغرى ايدى ديوب يقوب برمسون
 اوچون بو توبهدن آق لقمى تازهلغى سزه بلدرمك كه ايناندرمقغه
 كتلديم ديديم. ايره قره بولساك قارا كغوده جورمس ايدك بر بلاك
 بارغوى ديدى. يوق يوق ديوب اولمرا دغمنى اصلا بلدرمديم. خير
 بر ابر كلكدن كوررمز مدعى نك مدعى سى نه دور ديدى. آخيره ديديمكه
 بر آدم دعوى قىلغاندىن كين مقرر دىركه منكر كه قسم كلور بونك
 اوچون اجنبى دن بر جان قسم برسون ديموب آتطنى اوزمسكه
 كلتور كز ياكه تاي غوناندىك بر نرسه برله بتورونكز ديديم. خيش
 واقربال كهنى اورتابه قريوب اولور ك سوزار آيتديم اونداموب
 اوتوردى. بز آز كين جواب ايتور ايدىل ايدى يورايون ديوب،
 اورنومدن قوزغالديم هنوز هيچ سوز ديدى. جنگامز آيتدى.
 بر ايش قىلب توكانوب يبارر بارغول ديدى. بو سوز برله اويگه
 قاييتديم ياتديم. ايرتسى اويقودن اويغانوب توشاكدن توروب
 ايران چالابزى اچوب اطمه منوب ايكهز ريق لرمز ايله بيل

توغابراق بي كه چونادك باروب نوشدك آمان ايسان فيلشوب كو بدن
 كورمگان كشى دك بولوب اوتورديم. مدعى بر چچن يكت ايكان
 آخرتنى آلفه آيب مقدمه قيلهرق: «اي توفه بايوس باى سيوقدك
 بالاسى مز * بارمز آخرة كه باراسيمز * خدا سز لرنى آرتوق چاراندى *
 بزلرنى آوزكوزغه فراندى * كوب نك بارار جرى بر قره گور * آزنك بارار
 جرى ده آخرى صول * اديل بولغان آدامغه الله نك كينك چيلكى مول *
 آلدمزده آلتى قدم گور بار * آلتى قرى بوز بار * منكر نكر
 صورار بار * جواب تابماي جلاو بار» ديوب نافما فلا دقه مدعى سوزينى
 تمام قيلور فيلمز توفام متأثر اولوب اوخ آخ ايله يغلامغه باشليوب
 مكا فرادیده جانم سين تونده كلوب نيمه نيمه ديب آيتوب كيتب
 ايدك بو آدم تاي غونانغه كوناتوغان كورونمايدى توبه سين بروب
 چونازسا كچى ديب يوزمى آي دك قىلب توبه سنى آلوب بردى ديور
 سويلدى، توغابراق بي آبلای خاننى كورمش ذات ايش، بورونقى
 بى لرنك بو كى مناقبلرى كوبر.

قضايفه نك اولده حاكم لرى بى لرى بويله توغرى اولمش، اما
 بو كونلرده سر كچ دعوادن ايلترى آيريب بيسه لر هاى فلانچه فلاكت
 كلپر ديسه لر آكا فخر قيلورلر آنى هنر بلورلر، بورونقى وقتلرده
 آلب ابر بهادر اسملرى انتشار عدل ليك عدالت ليك اعتبار اواش
 ايكن بو زمانلرده شوم قوجيب كيتار اسملرى افتضار بولمشدر.
 عصر مز نك عوامى بلكه اهل سواد صوابى قضاى خلقى اولده كتوب
 قره بولمش ايش بو كونلرده آقارمشدر ديورلر، لىكن قديمى قضايفى
 كوره قالمش قارتلرمز ديورلر كه اهالى قضاى طابورده آقارغان
 كى كورنر ايسه ده باطنى قرارمشدر. اولكى عدالتنى
 جويديلر. حمايت و شفقتنى قويديلر ماك مرتبه مافتك ان برلن
 بورونقى قضاى تابلميدر ديورلر، زيرا بورونقى قضاى لىر كافر ديديكى
 كلامده ساچلرى تم تيك اولوردى اسلام ديديكى اسمگه چانلرين
 تاريخ خمه ١٠

فدا فيلوردى، حالا السنه والبيسه واكثر افعالده بلكه جميع خالده
 عكسه دونديلر مشابهتنگ كهالنه يتى تقليدنگ تمامنه ايرديلر (من
 تشبه فوما) حديثى عدنه بالغ وسدينه منتهى اولديلر، اسلاميتى فقط
 تل اوچنده فالوب انسانيتى نار كيوم كيمكده اورا توروب سيماكان
 بلديلر، كاشكى بو تقليد دن مادي ومعنوي اسلامه بر منفعت كورلسه
 ديوب قضاقتنگ اولگى اعتقادنى بولر تروبيج واخلافتى بو امثال ايله
 ترجيح ايدرلر، قضاقتى اولده قرا ايدى ديان آدملرنگ، دليلى قان
 براهيمش ديوب، بويله ايش واقع ولى مىكان دينلسه قضاقتى
 يماسه قان قوروب يماسه قولنى بىند توتوب حرمتى قطع اولن دم
 مسفوحى يدكدن فرالغنى اثبات ايدرلر، بلمزلكه بو كونده آننگ بدلنه
 خمر ايچوب ايكي حرامه مرتكب اولورلر برى ايچمك وبرى حرام
 ايره پول ساچمق دور بو كىلرى تعداد قيلدقده اولگى بر منهى
 وشيرير اورنينه حالانچه حرام ومكروه جايكير اولوب بنابرين فارتلرمز قضاقتى
 افاردى ديان سوزه قطعاً قولاق قويملر فائل اولملر (الحق كل عصر على
 التنزل بالنسبة الى ما قبله) خود مقرره ور، آرى بو كونده هم شريعتنى
 برونسكان اولكو برلن ايش توتقان ذواتلر وار لىكن نادر در آزر.
 ايدى صددنگ اولدغىز جماعاً، كثره وجم عفيره آلاچ اوز بىك قضاقتى اوچ
 چوز اسم لريله اشتهار اولوب اوچ عوزدن يوقارو نسب لرنده اقوللار
 مختلف آنندن قيوستك جهله نساب متفق لردور سيائى تفصيلهم.

آلاچ اسمنده برنجى قول

آلاچ دىك بعض لار قولنجه آنجه خانقه منسوب اولوب آنجه خان
 جميع خانلرنگ باباسى منقول تتارنگ آناسى دور. آلاچ آلاچ بولغانه
 آنجه خان بولغانده قضاقتى قلماق نوغايلىر بسارى صونده بر بولغان
 انتباغى جاراصوب جايقون كولدای باى بولغان ايدىل جايق اورالدى.
 اورداى قولداى جايلىغان. اوز بىك خان چىك اولگان صوگ توتنامس
 تيهور بولغان صوگ. ايل ايچينه چىك بسوب. اوچ بولاك بولوب اير بولغان.

نضاق نوغای قبلده مسلمانغه جان نارتوب: دين اوچون قاتدى
 نايغورغان. قلماق منقول بولنوب. كافرلكى بلنوب. كون چغوسفه
 فايرلغان. ايچن بوغدى صونده ديب. آلتاى دى مىكان جاي قىلغان.
 ديدىكى كهنه كلام لرندن آكلانغان بودوركه آنجه خان ايامنده نوغای
 قضاقتى قلماق بو اسملر ايله ايريلمىوب جهلسى بر نامده آننگ تحت
 حكومتنده اولمش. نانوقنامش خان آفساق تيهور دورنچه بويله بر
 خان تبعهسى كى اوله رقى اسماً وجسماً اتحاد اوزره كلوب بعده ايريلمش
 اولديغى اذعان ايدىلور قضاقتى قلماق بر كشى نوغای قضاقتى بر كشى
 ديدكلرى بوندندر. بنا برين سردنوعى ياكه قضاقتى ايله سرد اروشده
 آلاچ آلاچ ديسدلر قضاقتى نوغای بر طرف اولوب سرد بولاك فالور.
 «الجنس الى الجنس تميل طبعاً وتبعاً» اگر چه اصل نسل لرى نه بردن
 اولديغى بلميان غىبى لار دغى بوندايه داخل اولوب طرفگيرليك ايدرلر
 برى ديگريننگ ناسوسينه كيدرلر. اوز بىك اوز آغام سرد صادغام
 ديورلر. بو مثل فى الاصل حضرت سلطان عارفين دن منقول اولوب
 اوز بىكده بارايمايم. تاجىكده بار گمانم. قافيه سينگ. ملحقا تندندر
 صرة چرت ديدىكى سوزلرى ده وار يعنى بزلره باشقه ديمكدر. حضرت
 مشار الهينگ تركى نالنده كلمات حكمت آميز واطايوف. عبرة انكيزلرى
 كويدر. خلقه حسن ظن ايله حرمت وهر وقتى غنيمت باهك
 بابنده هر كمى كورسك خضر بيل، هر كيچه بى قدر بيل، وكسر نفسك
 بار چه يغشى بز يمان بار چه بغداى بز صمان، ديوب بونلر كلسى
 حضرت خواجمنگ مقال لريدر. مگر رشجانده آخيرغى ايكى مثلنى
 مزبور عليه الرحمهنگ اوچونچى خلفاسى سليمان آنا حضرت لرنندن
 يازمشدور. جائزكه بر ذاته حضرت مشار اليه دن ايشتهش اوله. آنجه
 خاننگ احوالى صوكره منقول نثار ماده سنده يازيلور.

ايكنچى قول

بعض لار حضرت انس رضى الله تعالى عنه اولادندن اولدغىچون
 انس دن آلاچ اولمش ديرلر. اجداد لرىنى تعداد قيلدقده بو دعوالرى

ياريم يولده فالور حضرت انسه تبهز وكنديلارنڭ اوز بيك ادعاسى دخى بونلرى او بطن دن ايتمز زيرا اوز بيك عربدن اولمىغندە كەمسەنڭ نزاعى يوقىدر.

اوچونچى قىل

بر خاننڭ اوغلى بدنى بوزوق آلا يعنى بر ص ايله مبتلا اولدقده آناسى آنى شهردن چقاريپ بيارمش اوڭا يوز كشى يولداس اولوب صحرا و تاغلرده مسكن توتوب يوللارنى اوروب بى تنچ قىلدقده بونى فايتمىق اوچون خان بوز كشى بيارمش بونلر واريمب كوررلر كه اولگى يوز كروانلرى باصوب ماللارنى آلوب غنى اولمشلر قيمت بها كيوم صندوق بيوم يىغشى ات ازاده ايگار توقوم دنيادن بى غم آخرتدن اعمى و ابكم بورمشلر. دعوتە وارن يوز كشى بونلرى كوروب كوكللرى ميل قىلب آنلره بولداس اولمشلر. خان يىنه كشى چقاريپ بوده بورونغى لره نوشولمش جمعى اوچ يوز كشى اولهرق يوللرى كيسوب يولاوچيلرى نالاب دوكره نچه مرتبه عسكەر چقاردقە اله كرميوب قاچوب اوشبونڭ براه چاق اسمنى كوناريپ فزاق اولمش آلا خانغه تابع اولدقن آلاچ اسمنى آلاش عدده اوچ يوز اولدقن بو نامده قالمش ديورلر. ديانلرڭ دعواسنه بو نقل بيكده توغرى كىلنر. زيرا بر آدمنى خوش كوروب طوعا تابع اولدقده متبوعنڭ اصل مرغوب اسمنى تاشلب مەيبوب بر ص اسميله فاش قىلمزلردى. بورد سوزده سويلمسه ارده اورانلرئنده بويله منقوص لقبه چاغرمزلردى. زيرا اوران ديدكلرى كنديلرنچە بر بيوك فالدركه محل مناجاتده آنكل استغاثە ايدرلر. اويله اولسه مەيبوب بمعنور القابل چاغرمق تشاوم اولور بونى خوب بلورلر وملا عظه قىلارلر نقله دعوتله مطابق توشمىز. اوران بيانى على عده بر بابده كلور.

ثانى آنلرى ايلليك ودوستلىق ايله دعوتە قىلسە عدده آنلره برابر يوز كشى بيارمك حاجت اولمىوب ايلچى لك كه بيش كشى اون

دخشى كهفاهه ايدردى» بالفرض كاهنكده بى اختيار كنورمك ايله خان امر ايدرسه عدده ارتوق بيش يوز آلتى يوز و زباده آدم بيارمك لازم كلوردى وبوندىن غيرى نچه عله بوسوزنڭ بوش و بيكارلكنه شاهدر» ايمدى آلاچ اسمنده يازيلن اقول ثلثه نڭ ايڭ معقولى والله اعلم اولگى آلاچه خانغه منسوب اولمق آلاچ اوراندى آغابن مز ديديكى سوزلرينه موافق توشر زيرا آلاچه خان ايامنده اولاد آدم بو قدر اوسه ميوب آزايق وقتلرى تئار منقول آير يلمه يوب جهلسى آلاچه خاننڭ ايلي آلاچه خاننڭ يورقى اتانوب بوسوز بويله فاطش اونودله يوب كلمش آلتى سان آلاچ ديرلر. سان لفظى منقول تئار تلمده اون مڭ عدده اسم دور بوندىن معلوم اووركه آلاچه خان التمه آلتمش مڭ نفوس ياكه آلتمش مڭ خانه اولوب او زمانده بو مقدار خلقك بر حكومه اجتماعى الوغ دولتدن صايلهش آلتى سان آلاچ ديمك كئرتدن كنايه و ايامنده تعريف بى غايه دور الان دخى مقام مبالغهده استعمال ايدرلر. آلاچه خان حضرت نوح عليه السلام نڭ اوغلى يافثك دورتنچى نبيره سيدر بونڭ اونوز توقونچى نبيرهسى چنغىز خان اولور. آلاچه خان و اولادى نڭ احوالى محلنده كلور.

اوز بيك بيانى

اوز بيك اسمنده بر نچه اقوللر بار كنديلرى زعمنچه اوز بيك اترا كدن بر آدمىر توقسان ايكى اوغلى بولمش اوشبو اوغللردن اوسمش اروغله توقسان ايكى باولى اوز بيك دبوب سويليوب حكايه سنسى بويله نقايه قىلورلر. اوز بيك اتا بارچه اوغوللرى برله غزايه چقمش ايكن اتفاق حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم نڭ كفار ايله محاربه حالنه مصادق اولوب تاغ باشندين كوررلر كه بر طرف نڭ ليك تارتوب انوزامه قريب اولمش ايكى فريقتك قايسى اسلام وقايسى كفار ايديكنى بله يوب ايكن مردانه ليك مغلوب طرفه اعانتك و ايرليك ضعيف طرفه اعانتده دبوب تاغدين اينوب اجازته كوز

توتوب توردفنه رسول خدا بونلره خطاباً ضرب دیوب بونلر عربی بلملر کینده بزنی دیوب فارسی بی دخی بلملرکله اور اوزلرکزی دیوب بونلر امتثالاً الامر بردن حمله قیلدنه کفار اشرار مستحق بالنار صدمه اوز بیگانه دیانامیوب نارومار اولمش حضرت نبی علیه الصلاة والسلام بونلردن راضی اولهرق کثرة تناسل ایله دعا قیلدندن بویله کوبایمش دیورلر. اه

اما زمان سعادتده عجم واترا کدن شوب و بطون ایله اسلامه کلن واجانب دن واریب بویله خدمت فیلان قیلمسیر و توار یخ لرده کورلمیوب وقوعی نامعلوم اولدندن بو سوز بر قصه بی جا و بر حکایه بی پادور. مگر سوکره کلان سردار اسلاملرنگ برینه بویله خدمت قیلب دعاسنی آلمش دیمک اولور. ممکن احتمالی وار مستجاب الدعوات اولان ذواتلر کوب کلوب کچمشدر. و بو کلام روم پادشاهی سلطان علاءالدین کیقباد ابن خسرو شاهه بر غزاده آل عثماننگ جداعلاری ارطغرل ابن سلیمان بیکننگ کومتردیکی خدمت مقبوله سندن آلشنمش خبر اوله والله علم زیرا طبع انسانده هر فعل ممدوحی بزم دور و بزم بابالرمزنگ دور دیوب افتخاراً اوزلرینه اسناد ایتمه واردور. و اوز بیک اترا کدن اولمق حیثیتله بو خدمتی بزم دیمک دخی کذب اولمز. تو قسان ایکی ننگ اسماری بونلردور: انچی، مک ۲ بوز، ۳ فرق، ۴ اوکاجات ۵ جالایور، ۶ پرای، ۷ فوگرآت، ۸ آلچن، ۹ نایمان، ۱۰ ارغون، ۱۱ قیچاق، ۱۲ فلماق، ۱۳ فرات، ۱۴ فرق بیق، ۱۵ تورغارت ۱۶ بورلان، ۱۷ چهر چیق، ۱۸ فتاغان، ۱۹ کاجی، ۲۰ ککس، ۲۱ بویرات، ۲۲ اویرات، ۲۳ قیات، ۲۴ باغلان، ۲۵ قنای، ۲۶ قانلی، ۲۷ اوزچه بلوچی، ۲۸ قویچی، ۲۹ بولانچی، ۳۰ چابوت، ۳۱ جویوت، ۳۲ چلچاوت، ۳۳ بایاوت، ۳۴ اوتارچی، ۳۵ ارلات، ۳۶ کرایت، ۳۷ اونقوت، ۳۸ مانقوت، ۳۹ تانقوت، ۴۰ اویماوت، ۴۱ قساجات، ۴۲ مرکت، ۴۳ بورفات، ۴۴ کیات، ۴۵ قورالاس، ۴۶ نورالاس، ۴۷ فراراب، ۴۸ ایلاچی، ۴۹ چبورغان، ۵۰ فشلاق، ۵۱ اوغلان، ۵۲ ترکمان، ۵۳ دورمان، ۵۴ تابوت، ۵۵ تاما، ۵۶ چمد.

۵۷ کرداری، ۵۸ رامدان، ۵۹ کرای، ۶۰ نادای، ۶۱ فافسانه، ۶۲ فرغز، ۶۳ اویارچی، ۶۴ جویرات، ۶۵ اویسون، ۶۶ چورغا، ۶۷ باتاش، ۶۸ فویسون، ۶۹ مولدوز، ۷۰ توبال، ۷۱ ناتر، ۷۲ تیلار، ۷۳ باسغال، ۷۴ نیان، ۷۵ قازغان، ۷۶ شرین، ۷۷ اونطان، ۷۸ کورلات، ۷۹ چلکاس، ۸۰ اویقورغان، ۸۱ تارغین، ۸۲ چابو، ۸۳ سوران، ۸۴ تورغاق، ۸۵ موتیان، ۸۶ فاصقه، ۸۷ ماچر، ۸۸ نوشلیق، ۸۹ چوران، ۹۰ چورچوت، ۹۱ بهرین، ۹۲ اویغورات، اه.

بر قارت آدمک الله کهنه نسخه ده بویله کورلدی مزبور نسخه یاک نظرده ایکی یوز اوچ یور یلغی خط کمان فیلتور یوفاروده یازیلمش عکایه ننگ مفهومنی اره صره عربی و فارسی ایله فانتشدریب و بعضی خلک قال النبي قولیل اقتباس ایدوب جهل دن بری التریک غیرامتی دیوب و حضرت امام مسعود و حضرت رسول اکرم دن اوز بیک نسلنی صورادنه اوز بیک اوزغان پیغمردین اول ارمیا پیغمبردین اول طالوتدین اول یهوده دین اول یعقوبدین اول اسحاقدین اول ابراهیم پیغمبردین ساره آنادین ترور. دیوب اوشبو عباره ایله خیلی کلام مهمل لری بسط ایلمش بو نسخه سنده اومغه قابل و اعتماد ایتمه لایق دگل زیرا ترک توغروسنده حدیث دیوب یازدیغی اذواللر معتبر کتابلرده کورلمدکن فضلا ترکی عباره لری دخی سهودن سلیم و خطادن غالی اولدیغی نسخه ننگ کندی کندی اعتباردن ساقط ایدر. لکن یازیلمش اسم لر ایله قبائل واریغی انکار ایدلمز کلسی موجود دور.

فقط قارتلرنگ آغزنده اوز بیک نسلنی حضرت ابراهیمه اتصالی برسند صحیحه مستند اولمیوب بویله نسخه لردن شهرة آلمش اوله. نسبنی حضرت ابراهیمه چقاران ذوات کندیلرینی بنی قنطورایه منسوب ایدوب اوز بیک آندن منشعب دیمک اولورسه بعض توار یخننگ سوزینه نوعا موافق توشردی. زیرا عربلر اهل شرق و چین ننگ بنی قنطورا اولدیغنی ادعا ایدرلر اوز بیک دخی اهل شرقدندر. لکن بو دعوالر چین و منغول توار یغلری ننگ خبرنه توغری کامبور. ترک چین

منقول تبار بیانی ترتیبی ایل کندی
اتفاق اولنور.

اگرچه اوز بیک خصوصده بو اخبارانک اصلی اولمسه ده اترک
خصوصده: «اترکوا اترک کما ترکوا کم» حدیثی وارد اولوب بوندن
استفاده فیلمنورکه زمان سعادتده اترک قومى آغزه آلتوب دعوة دینه
یاغزاسنه مصلحت اولمش اوله. والله اعلم.

ایکنچی قول

اوز بیک خان ایلمنده جمیع تبارعاتی اوز بیک ایل آناندندن
مشار الیهنک وفاتی بعدنده غیر جنس اولان طائفه بو اسمدن خارج
قالوب اصل دستار منقولدن اسلامه کلنلری بو نامده باقی قالمش
آنالرینی تعداد قیلدنده اوشبو مک اریچ یوز هجریه دورمزدن اوز بیک
خانغه چه یکریمی توقوز و اوتوز آتا هر برینه یکریمی و یکریمی بش یل
اسبابه صالحان سیکزینچی عصرده کار اوز بیک خان زمانه سنه توغری
اولور بوکا بناء بونلرنک اوز بیک اداسنده غیرى بر معنا اولمیوب
اوز بیک ایلی دیدکدن آتانش اوله استفاد الاخبار صاحبى نك افاده سین
بودور. نتاک کم هر دولتک تبعه س متبوعه سى اسمنده سویلنوب
صوگره دولتلری منقرض اولسه دخل اول اسم اهالیده باقی قالدیقی
ارمنی وغیر طائفه لر ایله استشهاد ایلور. آتامز اوز بیک و اوز بیک
بالالری مز دیدکلری دخی بو معنایه اولوب چونکه پادشاه آتا
منزله سنده رعیه بالا منزله سنده اولدی شی معلوم دور.

ارچونچی قول

اوز بیک اوزی بیک دیبک اولوب بو طائفه نك والی و عاکم لری
اهل عمل و عقده نك اتفاق ایله اولمیوب ایچلرندن برسوزچان و سخندان
آدم دعواده غیریلره مقابل قیلب قیلن سنی غامی اولسه و اوز آرا
ایشلرینی عدالت ایله نوکانوب تورسه آکای اختیارینی اسمی قویولوب عاکم

و بیک مثابه سنده سوزی نفوذلی اولدغندن اوزی بیک کلمه سى یاسی
حقی قیلنهرق اوز بیک اولمش، حالافایه ارنده «بورونقی بی چاقستی خدای
قیلغان ایندوکنی اورص مان ختای قیلغان» دیدکلری بو مفهومی افاده و بو
مضمونی اعاطه ایدر، او یله اولسه بو معنا یالغوز قضاغه مخصوص
اولمیوب خانی اولمیان و خان طرفندن حاکم نصب اولنمیان هر طائفه یه
اطلاقی جایز اولوب قدیمده قرغز قفچاق دخی بو قیلندن اولمشلر،
مورغلرنک بو طرفلری اوز بیکستان و اهالیسنی بلا فرق اوز بیک
دیدکلریده بو قولی مؤید اولوب اوز بیک عقنده یازیلن اوچ عله نك
اعسنیده بودور اوز بیکستان ایچنده اولاد چنغز یه دن توره و آنک و قرغز
ایلنده مناب کبی اصل زاده لری کیسلمیوب کلدکدن بونلره اوزی بیک
اسمی صادق اولمز دینلمز زیرا بونلرنک توره و مناب لری دخی اتفاق
ارا ایله انتخاب ایدیلمیوب هر بری اوز استعدادی ایله ایلگه ایگا
دارلیقی قیلدندن تعریفه نك تناقض کلمز یعنی علمه مزه نقصان طاری اولمز.

استدراک

بعضلر یونارغی عددی قفچاقه نسبت و بروپ یعنی توقسان
ایکی باولی قفچاق آتمش ایکی باولی اوز بیک دیوبده سویلورلر.
سیانندن منقسم اولدیغی اوزره بار لفظی اتراکنک لغت قدیمه سنده
سبط و صنف دیبک اولور، اما بزم نوعی طائفه سینى بعضلر اوز
بیک دیوب بعضلر دیبزلر، اقتیالات بی که مشهور نسابدر آتمش
ایکی نك ایچنده معروف و مشهوری یدی قبیلهدر: نوعی، قضاق،
باشقورد، قفچاق. ترکمان، چرگس، نبتار دیوب بو یدی نك ایچنده
کوبی و بابی غیور و صاحب رایى کذا و فذابی نوعی خلفی دیسه
سویلر ایکن، بو سوزلره بعضلر دخل قیلب نوعای خلفی بویله
مدح و مبالغه ایدیلورسز و حالانکه جمله دن اقدام روسیه یه آلدران
بونلردور دیدکده بو ایسه قصورلقدن دگل قضای اسمانی اولمشدر
کندی لری نك جسارت و بسالته اعتماد ایذب اول وقتده روسیه یی

بر شیء اورننه كورمبوب بلکه بشردن عد فيلمبوب و صوگره بو-
التفاتسرتلقه بعض ابيج علتار علاوه فيلنهرق تورلى ياره لر ظهور
ايدب اخلاطى صاغ برلره سرايت ايدرك باشلرينه بسو بلا كالمشدر
مع ذلك فرق يل آتشمشلاز بزلر كبي مجرد بوغازه آلدانوب آلدرمش
دكل ديوب جواب ويرمش.

فذلكه كلام بزم نوعى خلقى اولگى و آخيريغى ايكى قوله
بناء اوز بيك اسمندن خارج قالوب قوله وسطه نظراً اوز بيكندن
اولور زيرا اوز بيك خان جميع نوغايستان و قضايفستانه مالك و جمله
دشت قفقاقه صاعى و ايامنده اكثر ملوكه غالب بر خان عظيم العنوان
اولديغى تورليغلرده مسطور دور.

فضاق اسمنده اقوال لر

فضاق اسمنده بين الناس سخن مديى واختلاف عدييد وارد
اولوب بعض لر قولنجه فضاق قچاقدن محرفه دللى اولدر كه چنغز خان
اولادندن خانزاده لر نك برى آتاسينك جاي كيرى اولدنده آشا رقابت
ايدن خانزاده لر خوفندين قاچوب فاشنه ياش بلكه ايلبزر ك ايلبزر كلرى
ايارتوب يوللرى كيسوب كر وانلرى باصوب صحرا و تاغلرده گيزوب
يورمشلر مسكن و ماويلرى اولمبوب بي هر وي قرار فعللرى مدام
قرار اولدندن قچاق ديلوب صوگره فضاق اولمش ديورلر. «غياث
اللغانده» فزاق بالفتح و تشديد زاي معجمه در ترك رهن از لغات تركى
ديمش. اه رهن ايكى كلمه دن مركب فاسيدر. «ره» يول و طريق
وسبيل معناسته «زن» لى التركيب زدن دن طلب فعل اولور. عربده
«ضرب» تركيده «اورمق» تعبير فيلنور. بو محله فزاقدن رهن رهنندن
يول اوروب قاچمق يعنى قطع الطريق معناستى آلمشلر لكن فضاق
لفظى رهن معناسته اولديغى غير مسلم دور زيرا زبان تركيه فضاق
بر چيله يعنى بر قبيله به اسم اولمش يول اورمق معناستى هيسچ بر
ترك بله يور. صاحب غياث تاجيك اينكار اتراك نك اوزى بله ديكى

معناده ادعاسى موهوم و بونى نردن آلديغى غير معلومدر. اجانب
آنا ديلنى اوز اردوسندن آرتوق بلهك دعواسنده صادق اولمز بو
كبي كلام مهمل اعتماد صالحو اولمز. اهل فارس تركى بى بزدن صورسون.
بويل سوزده بزلره شاكرد اولسون.

بس قچاقدن فزاق اولمش ديانلر غياث نك قولنه تمسك و غياث ايسه
بو قوم نك بعض افعال لر بى استماعا يازمش اوله. آدملر غياث نك طرفنى
توتوب «فراق» لفظنده بر نقطه فلم كاتبدن سهو يا خود مطبعه ده راتبدن
غلط نوشوب فزاق اولمش ديهرك كورسه اوده كلام فزاق لفظنده
اولمبوب فزاقده اولدغندن بو ديكلرى بر شى اورننه تورمزنه ايراد
ونه جواب اولميه بلمز غياث فزاق لفظنى ماده زاده كلتوروب زايله
ضبط و معجمه ايله قيد قيلديغى كاتب و راتبه شبهه قويمز. اما بزم نوعى
لهجه سنده فزاق لفظى عزب يعنى بو يداق و سالت محلنده مستعمل دور.
مثلا بر آدم قضاغه يولقوب مال ملكندين آيريلوب فقط اوز باشى غنه
قالسه فزاق غنه باشى فالغان اهليه سز اولادسز اولسه فزاق غنه باشى
يورى ديورلر بو معنالر بتون بر بطون مكمل بر قبائل لقب اولميه
موافق كلور.

ايكنچى قول

فضاق خايسافدن مبدلدر خايساق لفظى فلماق منقول لغتمده
رابط يعنى مملكتنك چيتنى صافلاغوچى معناسته ايمش بو طائفة
مدنى خلقلرنك اطرافنده طولاشوب يورمك ايله خايساق تحريفله فضاق
اولمش ديورلر بو سوزى سويده سيد عليم روسيه تورليخنده كوردم
ديو سويلىدى. نقلى سير و حركتلرينه صادق ايسه ده اسم گ. علاوه اولمز
زيرا اطرافى مداينده مكين يالغوز بونلر اولمبوب اتراك و اعجامدن
نچه طائفه لر واركه كلسى خايساق ايله مسوى اولمق لازم كلوردى.
آرى ختايلر فضاق غلغنى السنه حاضره لر زنده شى خايساق و خاسا
و خايسا و خاساق ديه سويليورلر لكن كلام نكلمه اولمبوب فضاق

دیمیہ وضع و تخصیصندہ دور. غنایلرنک خاسا الخ سویلدکاری تلده
تقصیرلکدن اولوب اصل اسمی خایسا اولدندن دگلدر نتاک کم بعض
طائفه فانی وضادی مخرجنده ادا ایدہ بلہبوب قضاغی کزاک و قرقزی
کیرگیز دیہ قافی کاؤ ضادی زایہ تبدیل ایدرلر بونلر زباندہ فاسر
وعاجزلکدن کیلور.

اوچونچی قول

فضاق غزلخدن منشعب دور حضرت ذالقرنین سد یابدقہ یاچوج
وماچوج ایچرودہ فالوب اتراک طشرودہ ترک اولدغیچون ترک دینلوب
صوکرہ لایعد ولا یحصی طائفه متخالقہ اولوب مشهور فرقه لرندن بری
غزلخ دور. غلظتہ لساندن ایکی غا معجمہ فانی اولارق و لام خانق
قیلنرق قضاغی اولمش دیرلر یا بالعکس یعنی اولدقہ قضاغی اولوب
عربلر خزلخ دیوب مورخلر معربیلہ یازمش اوللر. ذوقنون ظریف
ابن غلدون شریف دورتنچی اقلیمنک توفرنچی قسمنک طرف غریسنک
فرغانہ وشاش مملکت لرندن صوکرہ طوائف ترکستانک غزلخیه جماعتنه
مخصوص ارض طرف جنوبده واقع دور. دیدیکی و بوگاردیق کیمایه
طائفه سی دیو یازدیغی والله اعلم ظن غالب اوزره حالا اوشبو قضاغی
قلماق دیدکمز اقوام اولوق کرک. قلماق قدیمده کیماک سویلنوب
صوکرہ یا محلنه لام و کافی محلنه قافی کلهرک قلماق اوله وزنی توغریدر.
«جغرافیہ کبیرده» کیماک قلماق دیوتصریح ایتدیکی بو ظنمه ضمیمه اوله بیلور.

دورتنچی قول

فضاق قضاغی دن باخود خزاغدن منشعب دور بو ایکی طائفه امت
عربدن حمیر بن سیا قبائلی ننگ اکبر و اکثری اولوب یمنده سیل
العرم دیهکله معروف سیل پرویل ولایتی قراب ایتدکده قبائلنک هر
بری بر طرفه کیدوب قبیله قضاغی و خزاغی تھامه و حجاز ولایت لرینه
وجوانباشتی یه داغلوب پریشان و پراکنده اولارق آنلردن آیریلن

بعض بطون لری ترک و تتر ایلہ فاتناشوب آرالشوب عالانتاردن بر
شعبه اولمشده قضاغی و خزاغدن تعریفله قضاغی اولمش دیرلر. بو
سوزی دیانلر اول اسمده مرافق ثانی بعض کلام و مرامده موافق مثلا
سرورده تهنیه و غمده تعزیه میتکه مرثیه ثالث الوغلرنک اسمنی
ذکرده تصغیر یاترخیم یا کنایه یا کنیه رابع بری برلرینه افتخار نکاتر
و منازعهده حمایت و عناصر کبی افعال و اقوال لری عاده عربنک عینی
و برتجه قیاسات غیری ایلہ اصلی عربدن اولمق احتمالنی اجرا ایدرلر.

بشنچی قول

قزاق قز ایلہ «آق» دن مرکب اسم دور. بونی دیانلر زمانیلہ بر
پادشاهاک قزی دوشنده احتلام و آندن حامل اولوب بلا سبب حملنی
اظهارده آتاسندن قورقوب بو سری ذایه سی ایلہ خدمتکار قزه باندرب
آنلر ایسه سنک پاک لککک بزلر شهادت ایدر ایساکده ایساندرمق
مشکل دور ایمدی چارہ سی همان بر طرفه باش آلوب کتمک و سنی
یالفوز بیاریب اوزلرمز قالدغمز ایلہ برلره امان یوق دیوب کوتاردکجه
زاد راحله آلتون کמוש آلب تاقه کتمش لر واریب بر جایه یتمش لره
اول جایده بر صیاد اوچ کیوک باوریسنی توتوب باغلاب آناسنی
توتوق قصدیلہ توردغنده بونلره یولقوب احوال لرینی صوردقده سر
کنشسته لرینی بیان قیلورلر. الحاصل صیاد مرقوم قز ایلہ عقد ازدواج
طلب قیلب قز دخی طالعه دوشدیکم دور دیوب راضی اولوب مہر
صورادقده صیاد دخی نعم نیمه تعیین ایدرسز دیوب قز آکا اوشبو
اوچ کیوک باوریسی منم مہریم اولسون دیمش صیاد اول باوریلری
قزه ویردکده باشندن صلابوب آزاد قیلمش باوریلر یوکریشوب
چابشوب آناسی دخی اول چوره ده طولاشوب یورمش ایکان باوریلرینی
بوشاندیغنی کوروب کمال سرورندن بونلره یاقن کلوب اطرافنی اوچ
مراتبه ایلنوب کوزی ننگ یاشنی توگوب قبله یه قراب دعا قیلور کبی
اولوب بعدہ باوریلرینی ابارتوب یولیمه کتمش بو سببدن دیرلر خدا

بو فزه اوچ فرزند و يوروب نسلى كوبابوب اكثر حالده معاف و غمندن سرورى كوبراك اولور ديرلر. صياد فز ايله عهد و محكم عقد و كيوك ياوريلرى ايله صداقنى نقد قىلب ايلينه اويينه آلوب كلدكده كورنلر هر برى فزنىڭ حسننه آفرين حملنده بارك الله: «فز آق» موندن آرتوق نى بولسون چركناى صلونناى بلى فزاق ديدكلرندن بولقب فزه بر مبارك نام اولورق اوغول فزلى دغى آناسنه اصله فزاق بالالارى ديه مشتهر اولمش و صوكره بالا تركيبي نيك و منسى قالوب فزاق اولمش آق لفظى الحاقاتندن اولديغى آلتىنى قولده يازيلور. قضاغه آناسى اسميله موسوم فصيله هر جوزدن تالمور يالغوز بو دگلدر.

فزه نه ايدىكى عالمه معلوم و بيانندن مستغنى اولوب انراكنىڭ فزه قويدىغى اسم جميع لغات ايچنده فزه موافق توشمش بر ملايم اسمدر. اصلى عربى اولوب عربلر يفاكنى فز ديوب يفاك قورتسنة دوالقز ديورلر يفاكنىڭ نزالهتى قيمت و نزالكتى ملابسهييله مادهسى اولان دودالقرنىڭ اروغ توكلده كوبالاك ميبئسنة كريب قاشى هلال لعابى زلال بدنى مين اسودالعين اولدقدن فزه يفاك و يفاك قورتى نامنى ويرمشلر. زيرا فز دغى بو صفتلر ايله موصوف اولوب مزبور بوچكه مشابه اولدغىچون دوالقرنىڭ اضافىسى حذف و قزلفظنى اخذ قيلمشلر. فاذا كان كذلك بعض كاتب لرنىڭ املاده قيز ديوب يا ايله يازدقلى غلطدور.

مزبور اوچ اوغلنىڭ الوغى الوغ جرز ثم اورته جوز ثم كچك جوز اولوب جميع قضاقيه نىڭ اصلى بوهور ديرلر، صياد تركدن قزبلندن ايمش قضاق نىڭ آنا جورقى جيدالى بايسون ديناكلى بوندن اولوب بو جاي بليخ فزبنده بر جلى يعنى اوزان صو قالون نو ايمش، صياد مزبور دايه ايله خادمه يى ايكى شقيقنه نكاح قىلب ويروب دايه دن قره قلىق قىچاق خادمدن قرغز توغمش دور بو صورتده قرغز قىچاق قره قلىق قضاق يله عمزاده يعنى آغا انيسينىڭ اولادى اولورلر حكايه يه نظرا بويله ايسه ده حقيقتنه نظرا قىچاق اوچ قسم دور.

قفچاق بيانى

برينه قرغز قفچاق ديرلر كاشغر اوستونده اولور، ديگرينه ختاي قفچاق ديرلر مرغينان اوش غوقند اوستونده يورر، و بريده اورته جزءدن معدود قضاقدن بر بطن دور، مجاورارينه منسوب اولورق سويلنان اولگى ايكى فريقت اصل ماده لرى توار بخلرده يازيله كلن قديمى قفچاقلردنر. نبیان نافع ده قفچاق بر صحراى عظيم آديدر اول صحرا ده متمكن تركاره قفچاق ديرلر ديب بوگا بنا قفچاق يره اسم اولوب جيله اسم اولمز مگر ذكر مكن اراده مكن اوله يعنى مكلندن مكينه انتقال ايده. و بر معنده قفچاق نسلبرنده اختلاق واقع اولميه ديمش يعنى غير جنس ارالاشميان صاف و تازه نسل ديمك اولور، اما شجره تركه ايچى قوش آغاچنى قفچاق ديرلر ايدى آنىڭ ايچنده نودىغى اوچون اسمنى قفچاق قوشديلر ديمش، ظاهر و متبادر قفچاق بو آدمنىڭ نسلى ديمك اوله كه اوغوز خاننىڭ بکلرندن ايمش.

ايمدى ضابطى بودوركه اورته جزءدن معدود قفچاق بالاتفاق قضاقدنر فقط اسمده اصل قفچاق ايله آدداش اولمش، اما قرغز قفچاق و ختاي قفچاق و بونلردن ماعداممالك آخرده متفرقه اولن قفچاقلر كلسى قديمى قفچاقلردنر قديمى قفچاق ديدكمز خزر و بلسار ممالكنه استلا ايدب سير و توران بيننى فاصل دشت ككبيرده هبوطن طائفه و افره دور صوكرهغى زمانلرده بعض قبائل بونلرى سوروب خصوصا منقول تتار خانلرى طلوعنده اغباره قيلمش جريبه لرينىڭ جراسنى نارتوب اطراف شتى به پراكنده اولوب كتمشدر، اولگى شان و شهرتى بتمشدر.

الا عصرمزده مسلمانقل و ملا عالم قل كى ذواتلر ظهور ايدب فرغانه زمينى بر آز يلار تصاحب ايتديكى خانلر بختنده طفيل يازيلوب اوتدى، مسلمانقل ختاي قفچاقدن ملا عالم قل قرغز قفچاقدن ايدى.

آلتنچی قول قضاق اسمنده

قضاق قاضی آق دن معدول اسمدر، بوقولی دیانلر بو طائفه نك
اصلى تبار منغول و خان لرى ايسه چنغز ييه منسوب اولور چنغز ييه دن
ابتدا برکه خان شرفى اسلام ايله مشرف اولوب ثانی یدی یوز نچی
یل لر حدودنده غازان خان ایمانه کلوب بعده بو ایکی نسلدن هر
ولایتلرده اسلام خانلری اوله کلمش بو اولاددن کلن خانلرتك ایچنك
معروف و مشهورى اوز بيك خان دور اول ذات حمیده صفاتنك گاه
تلطیف و گاه تخویفی ایل توابعنده اولن تبار منغول فوج فوج اسلامه
کلوب کوبایهش اوز بيك خاننك وفاتی بعدنده اوغلی جنبك خان
اسلامه کلن کوچمه لی تبارلری اوچ قسمة تقسیم ایدب الوغ جزگه
اویسونی دادغواه قویوب جالایور نام ذاتی آگا نائیب واورته جزگه
آرغوننی بيك تکب نایماننی آگا معین کچی جزگه آلچوننی بی
قویوب جباسنی آگا یاردمچی قیلهدده حکم گشتنی اللرینه ویرمش
سندده ایکی دفعه خاننك حضورنه کلوب سلام واحوالات تبعه لرندن
غیر ویتوردیکی ایشلرینی دیوانغه احضر ايله امر قیلمش، بونلر
بو یارلغی قبول ایدرک ایدل جابق ایش نورآرال جیم اورنالرنده
کوچوب قونوب بوروب خاننك تعیین قیلغان وقتلرنده اوز
آرا بتورمش ایشلرینی واورتمش واقعه لرینی خان حضرتلرینه
اعلام بیوردقلرنده خان عالیشان فاشند اوتوران علما وفضللرینه
خطاباً بونلر بویله ایش بتورمشلر و بویله حکم قیلنمشلر شرعه دو
غریبه ایگریه ای اگر موافق شرع اولورسه تنفیذ و تاءکید و اگر
مخالف اولورسه تنبیه و تهدید لازمدر دیدکده حقیقت قیلب سوراب
شریعتنه موافق دیو مفتی لر فتوا ویرمشلر. خان تعجب ایدب بونلر
کتاب کورمیوب مسئله مسائل بله یوب مجرد عقل و ظن ایل ایتدکلری
حکم شرعه موافقمیدور دیوب علمالر البته موافقدر دیدکده بونلره قاضی
مفتی کرک دگل ایش اوزلری قاضی ایکن تحقیق قاضی دور دیمک

مخلده مبالغه ایله قاضیاق دیوب خاننك بو ایکی کلمه سوزی ایل ظن
لفظی (ظنك) قاضیاقدن قضاق اولمش دیورلر. قضاق لهجه سندده بر
نسنه بی زیاده مدح ایدر اولسه لر آقی لفظنی الحاق قیلحق قاعده
تلفظلرنندنر. مثلا بر آدمی مبالغه ایله ماقتامقده کساق جاتساق
آدماق دیورلر. یوقاروده نر اسمنده آق الصاقی دخی بو خیلندنر.
آق لفظی مقام افراطده آیتولدیغی کبی مواضع تفریطده دخی مستعملدر مثلا
بر آدمه غایت آچیغ لنوب کلودک آنتورغاناق ایکانسن فلانا ایکانسن دیورلر
ایمیدی بو اخباردن قضاغیدنك اوچ جزء که بولنوی یدی یوز ایل سیکز
یوز هجریه ارالرنده اولور. اما مستفاد الاخبارده قضاغنك اوچ جزء که
بولنوی مک بر یوز حدودنده دیوب آخوند حضرتلری بونده بالجمله
تسامح ایتمشدر یعنی بلا تفتیش یازیب کتمشدر. زیرا قضاق
نسابلری یوز ایکی یوز یلغی ایشلرده نزاع و اختلاف ایتمیوب اگر
تقسیم مگدن پیری ده اولیدی اچنده اولمش کبی بیلیدی. اوچ
جزءنك اسمنده کلام کثیر وارلیغی بو تقسیمه مگدن آری و قضاق نامندن
بلکه یوقاری اولدغنه دلیل دور. والله اعلم بالصواب.

خان حضرتلری نك بر ایکی کلمه الطاق خانیه سی بتون بر قومه لقب
اولوب بو اصوله بناء کاتب لر املاده قزاق دیبه زا ایل یازمیوب قضاق
دیوب ضاد ایله یازمق لری لازم کلور. بو قول سادس اقوال سابقلرنك
ایك افوی وارجهی ایدیکی اهل ذکایه اشکاردور، عزیزلرنك نفسی
یا الوغلرنك لفظی ایل بئر قبیله ملقب اولحق فدیمدن فاله کلمش
عادندر. خاننك بر کلمه سوزی ایل بو قدر خلاص بر اسمده بر
قرار فالحق امر بعید دینلمز. خان وامرا شویله دورسون موردی ایل
عادی عوامدن صادر اولن بعض کلام اساس اوله بلور نتاک کم
اهل بربره عربلر ماهذه البربره یعنی بو نه کونه سوزدور دیدکلرندن
بتون بر اقوام بربر اسمیل بنام و مشتهر بین الانام اولدیغی توار یخلرده
مر سومدر. لعل بو سوزی ابتداده پارچه بردن تکلم قیلمیوب ایچلرندن

فقط بری سویامشده سوکره جمله نك اغزینده بر بر اسمی جاری
اولمش اولیله اولسه صاحب حکومتدن صادر اولن کلام بطریق اولی اسده
صالح اوله بلور جنبك خاتنی از جنبك غسان دیورلر عزیز جنبك
خان دیبکدر.

معنای جوز.

بازیامش حکایه لردن آکلنان ایلدرکه اوچ جوز دیبک بر
کشینك اوچ اوغلینه اسم اولوب یا کسان مقسم خلقنی اوچ قسمه تقسیم
قیلدقده آنلرنك حاکم لرینه برلمش منصبك عنوانی اوله. روسیه ده
اسطرش سلطان آغا سلطان وختابده وانك کونك کبی یاغود عربی
اولوب اوچ جزء اوچ بولاك دیبک معنایه کلور عقله ونقله اوققی ده
بودور. بو اختلافدن ناشی بعض مجلده جوز و بعضا جزء یازیلور
اوقیانلر اشتیباهه نوشمسون اوچون سبقت فلم دن شکایتیم دور بو. و هر
اختلافلی کلمه ده که مثلا بعض مجلده اصلنه بناء نوعی و بعضا اصطلاح
لسانه و استعمال ناسه بناء نوغای دیبه تسطیر ایدیلور، عیب ایدلمسون
غیری بر معنایه کیدلمسون.

قضاقتی قرغز دیمکنك علهسی

روسیه اهالیسی قضاقتی قرغز دیدکلرینه سبب ابتدا روسیه
سیاحلری قرغز خلقنه کلوب تسانشوب سزار کلر سز دیو صور دقده
قرغز مز دیمشلر. قرغز ایلی ده بر خیلی قبائل اولوب تاغ و صحرالری
توتوش اولدقدن سیاحلر نه بره وارسه قرغز ایلی کوروب کوچمه لی
غلق نك کلسنی قرغز زعم قیللمشله سباحت نامه لر نه عموماً کوچمه لی
اهالی بی بلا فرق قرغز دیبه یازمشلر. بو سوزی کونصل بالکاچین
و بر نیچه معتبر ذواتلر نقل قیلیلر. بوندین غیری برسند صحیح
یا بر قول صریح ایشلمدی ایسه ده قضاقت دیبک روسیه لغتنده بهادر
وکزیک عسکره اطلاق اولدقندن بر نامی صحرا نشین مسلمانلوه عیف

کوروب قییموب قرغز دیمش اوله دوغروسیده بودور. چونک
روسیه اولوغلرندن کوب کره مسموعه اولمشدرکه قضاقته که سن
دیوب صورادقده قضاقتن دیسه آکا چرایی صتوب کاکوی کزاک تی
کرکیز «یا کزاک» دیوب نام قضاقتی کندنه نسبت و یروب مقام
تسو یرده و قرغز اسمنی قضاقته اسناد ایدوب محل تحقیرده قوللاندیغی بو
معنای قوی الافاده دور مرات الکائناته قزاق یعنی بهادر عسکر دیو یازمش.

قرغز بیانی

قرغز خلقی آغز اخباره نظراً منصور حلاجیه منسوب اولوب بو
قوله استناد ایدنلر بویله حکایه ایدرلر. حضرت حسین بن منصور که
حلاج دیبکل معروف اولیاء عظامدن اولوب واقعسی تفاسیر و توار یخزده
مشهور دور اول ذاتی صلب ایدنکدن سوکره جسد مبارکتی کوبدروب
کولنی یله صاوردقده دریایه نوشوب کوبکلنوب صویوزنده افارق
خریق ایله بز باغه کرمش اول باغ بر پادشاهنك فزینه مخوص اولوب
فرق کینزهک و غادمهسی ایله آنده اولور ایمش بونلرنك بری صو
یوزنده کوبوکتی کوروب بارمغیله آلوب اغزینده قویمش طعمی ولدی
شکردین شرین دیولوب یانندهغی قزاره بونی خیر ویرمش. هر
برلری و خاننك فزی دخی کوبوکتین آلوب یالادقلرنده بحکمه الله
بارچهسی بوکلی اولمش. خان بو حالی آکلادقده صوراب قزار ایسه
اصلنی سویلیوب خان بو خبردن تحیرده نالمشده اگر کاذبه ایدکارینی
جزماً بلسم ایدی جهلسنی قتل ایدردم صادقه ایسه لر جریمه سز بونلرنك
ناحق فائنه کرمش اولورم دیبه رک ایکی شفتك فنفسند حکم قیل بلیموب
آخرکار بو بیچاره لری سوروب شهر دین چقارمش. قزلر تاغلرده مسکن
توتوب و آنده تولد نیلب صجراده اوسوب اوتمشلر بو قرق قزننك
نسلی قرغز ایله بنام اولمشلر.

بعضیلر فرق قزنی تصدیق اما کوبوکتی تکذیب ایدوب دیورلرکه
مزبور قزلر بوکلی یعنی حامل اولدقده خان بونلری تفتیش قیلوب

ارالرنده بر قزل «ايت» وارليقى بلدوب بونلرنڭ عملی اول ايتدن اولديقى تيقن ايدلمش قرغز قزل ايتدن پيدا اولمش فرق قزناڭ اولادی ديمك ديوب بويله اكاذيب قبيحه لری بيان ايدرلر. بويله بی معنی لیکه کيدرلر. وبويله بالغانلره مجبور ايدن باشليچه سيبيرنڭ بری طرفرنڭ یعنی فرغانه وترکستان خاناقى نڭ بردن بره انتقالی دور. شويله که حکومت قرغزلره اوندکده ايکی يوزلور آنلرنڭ خاطرهسيچون آنالرينی مدح ضمننده اصلنی انبيلاردن بر نبی به ياکه اولبالردن بر ولی به اسناد ايله حاکم لره تقرب قصد ايدرلر. نتاڭ کم اصول توارىغه بوگا دائر دليل لر کتوروب ديمشکه: نفوس انسانيه ايسه مدح و ثنا وذکر جمیلی محبتنه مفتون اولوب ناس دخی اقبال دنيوی واسباب جاه ودولته ميل ورغبتنه مجبول اولمقل مال دنيا طالبي اولان اصحاب مداهنه مجالس کباره حاضر اولوب مذاقی اکبره موافق نفس الامره مخالف امورى نغسين واشاعه وعق و صواب اولمق اوزره نقل وتقرير وکتب توارىغه درج وتحریر ايله اغيار کاذبه نڭ اننشارنه باعث اولور. اه اما حکومت غير به اوندکده کوپوننى «کوپکه» تعويل ايله قح ايدهرک کذب محضه کيدرلر. بر ذکی کذب نسلنى زکاهه تنسيب اوچون نچه کونلر فکر ايدوب راست يالغاندن مرکب بر مقدمه دوزار اوغشادوب مرچانڭک ديزار دليلسز دعوا بطلانى اهور اولدقدن آنڭ مخالفی اولان ذات اول سوزى غلط ومزبورنڭ مقدمه سنى کندنه سند قيلرق نقل ايدرده مثلا: کوپوک لفظی «کوپاک» ديمك کبی بر معنایه تبديل کانه يوز طهارتی بر ييل بوز قورقاغی بر اير بوزديقى کبی محتلی حکايدی بی منت بيکار ايدر. اشته قرغز حقتده يازيلان نقلیات بو قبيلدن اووب کذب صريح وکلام سفیه ايدیکی اصل وقوفه اشکاردور.

ايمدی قرغزنڭ اصلی اتراکنڭ ايڭ اوڭگی شعبه لرندن اولديقى توارىغلرده مسطور اولوب مرأت الکائتده حضرت يافنڭ نسلندن اتراکنڭ مشهور فرقه سى غير غبز ديو بازمش وشجره ترکده اوغوز خان نڭ قرغز اسملی بر نيميرسى بار ايدى شونڭ نسلندن ايدى ديمش

اوقيانوسده فرغز نافی وغين معجمدناڭ کسريه ترك زمهرسندن بر آدمناڭ اسمى دورکه غزنه شهرنده بر مدرسه بسنا ايلمش دور ديمش فهن کل الوجوه قرغزنڭ اتراکن ايلووب منصور جلاجن اقدم موجود افوام معلومه دن اولدغنده اشتباه يوقدر. بو اقوال ثلثه نڭ اصح واقواسى شجره ترکده مسطور اوغوز خان نڭ نيميرسى ديان خبردور. اوغوز خان نڭ بياني منغول تثار ماده سنده تحریر ايدياور.

استطراد

بدوی خلقتناڭ هر برلری خصوصا قضای بی لری اصل الکو وناعده لری ايله حکم قيلسه لر شريعتدن يراق کتمز ظن ايله ايدن ايشلرينی احدی عیب ايتمز لکن بو زمانه زده اکثری اصل الکلورندن آيريلوب شريعتنی آنوق بلميوب بلديکی ايله دخی عمل قيلميوب ايکی يولنڭ آراسنده رسواى يورمشلر. بو تاريخدن بر ايکی دور مقدم یعنی آلتمش يتمش يل لر نکراسنک بولمش بی لرنڭ قيلمش حکم وتوش طریق لرينی ملاحظه به آلساق ميزانه صالحساق وبزم ولايت قزاندن قضای ايچنه الدای کلمش کهنه آدم لردين ايشتوب تکلب تورساق بو طائفه نڭ بی لری عجب عدالتده مستقيم ايشلر حاضرده دخی هر ايشکا قابل واستعدادی کامل واجتهادلری بلکه اوڭگيدن آرتقدر. لکن باشچی لری نا قولای اولدقدن نا علاج اجرای شرعه اقدام ايدهمزلر آنلری اوتوب هيچ جایه کیده مزلر قضای بی لری بو کونک شريعت يولنى توتميوب واوزلری نڭ ظن واولکلورلی ايله دخی ايش يورتميوب ايکی يولنڭ مياننده قالدقارينه باعث منم ظنمه بر شیء اولدی. شويله که بو طائفه اعتقادلری محکم ايمانلری مستحکم مسلمان کامل لردور مکر باديه نشين اولوب علم دين بی بهره فالمشلر اما بلهزليک لرينه مقرر و جهالتنه معترف دورلر. مملکت بلغارده بزم نوعی خلقتدين سلدات آلسنه باشلديقى صوکنده اکثری خدمتدن قاچوب تاشکند وبخارايه کيبوب وبعضی اری قضااستانه کلوب متاهل اولرق

ملا نامنی کوناریب هر مشکل مسائلدن سؤال قیلنسه بی توفق آکا جواب ویروب شریعتن آنقدر طرفه موند قدر دیوب اوز آرزولرینه موافق مسئله اوز غرض لرینه مطابق موعظه لر سویلیوب بیچاره قضای اغلاصی پاک دالماری صافی اولدندن آنلرک هر سوزینی راست کوروب تصدیق قیلورلر. چالا ملادین بوزار نادان صوفی ایل بوزار مشهور مثل دور مزبور ملالر کاگری قیشق بر یول توزوب ظن پرله یورمک یائز دگل زیرا ظنک زا کون ایکولاری اسمن اویقاش دور بونی بالکلیه تاشلاب بزم کوستردکهز یول ایل یورمک کرک دیوب اوز مدعالرینه میل ایتدردیلر. ملالرنک شدلی وعظی بونلره دهشت ویروب حقیقت عال بو ایش دیوب اوتکان کونلرینه فسوس ایدرک اصل الکلورندن بیروب ظنک لرینی فسح وقاعده لرینی نسخ ایلدیلر شریعتی جاری قیلماق صدندنه ایل بیغشی لری سعی بلیغ وچهد بی دربع ایدوب ۱۲۷۵ نچی هجریه ده ربورخ مفتی سی نظاراتنه داخل اول صابرانیده دغی بونلره ناظر وناصر اولدی ایچلر دین اوکازنای ملا صایلمق امر وفرمان قیلدی ملالرنک ایشنی تفتیش وشریعتنه توغریمی ایکریه می تحقیق اوچون آفروجنای آخوند اوبلوسنای آخوند ومحتسب لر قویدی بو آخوند ومحتسب لرنک اکثری اوکازرنک اشبهی ایدی: «کانهم خشب مسنده» قائم اولوب دوردی. بو طائفه کوکل لری ننگ آلفی قلب لری ننگ پاکلکی ایل اوزلرندین اوقومش یازمش قضاک ملالرینی صایلامیوب بزازه توغری یول کورستکان بونلر ایدی هنوز اوز اوزلرمزی بلکانکاچه ایش جوننی کورکانکاچه نوعی ملالرینی مقتدا قیلالیم دیوب ایچلرندنه بدوام کتابینی بلور بلمز نوعی لرنی اوکاز صایلاب روسیه تبعه سنده قضاقدن فانچه بولص باردور هر بولص نوعی دن بر ملانی انتخاب ایدرک پریغوار چیوب پول بیروب امتحان اوچون اوفی که بیاردیلر.

ملالر پراغون چاپار ایله واریب اوکازلرینی آلوب زنجری ساعت مویونلرینه صالوب براتاری اولک قولینه بیرلمش کبی چاپوب

فایتدیلر. نظام موجبی متریکه دفتر توغان اولگان نکاح طلاق قید قیلماق غه مأمور ودعوا ایشلری دخی دیانه آنلره تقویض قیلنوب طرفین ننگ رضالغی ایل حکم ده مآذون واجرایه اجازة آلوب کلدیلر. بو سوز برنی مدح وبرنی فدح دگل حق سوزدور قولاق صالمق کرک اهل بصیرته فائده وبرر کلدکدین سوکزه کورر بولسا کز بر ایش قیلدیلرکه آنکله نه دین ونه دنیا نوتیلور شوبله که بر آدم وفات ایتسه اوکازنای ملا بولمسه یا که آنک امر قیلمش آدمی بولمسه جنازه اوقولوبوب نچه کونلر یاندی اسسبقدن بعضار ششوب کیبوبیده آغوبیده کندی وبله تاخیر شرعی دگل دیوب باشقه بر آدم جنازه اوقور بولسه بیچاره ننگ باشی بلادن چقمیوب زا کون وصدنک آستونده فاله چغی بدیهی اولدندن نمازه هیچ کیم جرانیلک ایدمه یوب فایسی کورکه کیتسه ده اوکازنی ازلب تاپمق مویونلرینه بوروچ بویل بر آغر ایش اولدی. اوکاز کلدکده ولی میته اذن واخنیار قویه یوب مالنی زکوة قیلماق فدییه مونی وبررسن فرآنه مونی قیلورسن جنازه به مونی قویارسن دیمک کبی حکومت لری اجرا ایدوب گویا میتک کوماشته وعصبه سی اولدیلر اوز بندکلرنچه مالنی تصرف ایلدیلر. حتی که قجان بولسه بر اولوم حق دور دیه حیانتک فدییه سنی آلدیلر وبونلردن غیر دخی کوب ایشلرده تجاوز ایتدیلر، یعنی دائره دن چقب کتدیلر. نقل قیلورلر بر آدمنک آتاسی آغریق بولوب عالی آغر تارتدنده فلانی ننگ اولوکی کبی چروب صاصوب بی نماز قویولمسون دهرک آت ینا کلب اوکازه کیدر اوکاز بوکا بر شاکردینی قوشوب ویرر، شاکردنک باشنده لوندی قلیاق بیلنده کهوش بیللوک یالپاق اوکی باشده چاقچه فاشک اولانلتوب جیر آیتوب اولدین چقار، یول اثناسنده یولداشنه دیمشکه «سن فلانی من بارغاندین کین آتاک اولسه خوب، اگر اولمسه بو اسسبقدن کلدیکم ننگ جزاسنی تارتدرم» دیمش بیچاره المزمده بو سوزی ایشتدکده آتام ننگ اولوم فایغوسی ایسمدن کیتب «خدایا آتام اولسه اولسون بونک دردنه درچار قیل کورمه دیدم» دیمش

فضاق اولده كوب غيرة قىلب ملا آلسه ارده بويله ايشلردن قاتى
 اضطرابه توشدیلر غایت عاراندقدن آفون لر اولانکه خاتونلر مرثیه گه
 قوشوب اوکازلرنڭ طرد وازالهنه اهالی نی تهریض ایتدیلر.
 وهر دغی جیسور دیوب خاتونلره وراثت دعواسی که قدیمدن
 قاله کالمش عاده لریدر نس ايله نسخ ونهی اولمش ایکن ینه ترک
 ایتمیوب فضاقیده هر بیوک بلیه دور، ملالر بو توغریده زیاده
 غضب لرینی ساچدیلر مع ذلك ما هو الحق ایل اجرای شرع ایلمیوب
 رشوة بابنی آچدیلر. شویله که ایرلی خاتون هر توغریدن اوفکال شوب
 خاتون سن ایریم نی سویمایین اولده دغی رضا دگل ایدیم فلانی
 ایدی کذا ایدی دیو جزئی هر وجه بی وجه کوسترسه درحال آیریپ
 ایکنچی ایره ویردیلر. زفت اولنمیان یعنی اوزادلمیان قزلر من
 آتام برکان بره وارمایمن یاشمده ویرمش شیدی بلاغته یتیم دیسه لر
 غیری بره ویردیلر بونلردن آلدیغی رشوة نی غنیمت بلدیلر نفع جزدن
 ضرر کل مستلزم اولورینی ادراک ایتمیوب آکا فهم و فراست لری
 یتمیوب شریعت ایله ایش توتمیوب نه نظام ونه ظنک ایلده عکم
 یورتمیوب محض بوغازه آلداندیلر حقن باسکیه یوز چویروب پول
 کلور طرفه کوز توندیلر فضاقتانی آت میدانی کبی توزغوندیلر
 ایچلرنده یرلی یاربیم عمده عالم وار ایسه ده اکثرنڭ توزانی بونلرنڭ
 کوزینه توقنوب اعمی لر ایچنده قالمش اعمی کبی متعیر توردیلر.
 ملالرنڭ بو افعال نابجا وحرکات بی مزالرنه رضی اولمیوب ای برادرلر
 شریعتی پایمال قیلمق آغیری یخشى اولمز دبه نصیحت این کوردیلر
 ابلر بو سوزنڭ حاصیتین بلمدیلر ناصح لرنڭ مصلحتنه کرمدیلر.
 اهالی نڭ اوکازلر اوستوندین برکان عریضه سینه آخوند و محتسب
 کوز قولاق صالحمدیلر سوزلرینی التفاته آلمدیلر مفتی حضرت لریک
 لازمنچه مفید اولمدی لر. چونکه اوکازلرنڭ ایشنی آخوندلره حواله
 ایدردی آخوندلر ایسه خود آفنده اتفاق رشوته اشتراک اولدقدن
 اوکازلری تزکیه ایدوب مقنیه کوستر لرردی. حکومت ایسه بونلرنڭ

یعنی اهالی نڭ مفتی دن و ملالردن بیزارینی مترقب اولوب «روحانی»
 دوخاونی ایشه محکمه نوره لری قاتوشمق نظامه عکس دیهرک اوکازلره
 شیء دیهک شوپله تورسون آستوندین اوت قویوب اوستوندین پوف
 ایدرلردی حرکت ابلهانه لرندن حظ قیلب میقدن کولوب کیدرلردی.
 بس بو جهندن ایل ملالره بنهج عداوت باغلاب ناموس بابراق لرینی
 آچوب نهچه یردین عرض عاللر ویروب پوللر ساچوب عاقبت مفتی
 نظاراتندین چقدیلر اون یلغه یتار یتمز اوکازلر نی برهم بیردیلر. قبیله
 فضاق اوشبونڭ ایله اولگی قاعده والکولرندین آیریلوب شریعت
 یولو نی آتوق بلمیوب ظنک یولنه دغی کر میوب ایکی آرالقد، قالدیلر.
 بوکار بی بغت اوکازلرنڭ کسافات وفساداتندن اولدی. آدملر فضاق
 خلقنی مفتی دن چقدی ملا کرک دگل دیدی دین لرینی بییدی کذا فدا
 دیوب نهمت ونعییب ایدرلر من بوکا اصلا قائل دگلم زیرا کوزمز
 برله کورمش مزدورکه اوکازلردین اوتکان ایشلر طانت بشریهدن غارچ
 ایدی عیب کمده ایدیکی کورمیانلره ده مطالعه ایله معلوم اولور.
 قضافنی تعیب ایدنارنڭ نهچه سنی کورررکه جزئی دعواده عکم شرعه
 راضی اولمیوب حکومته کیدرلر آنڭ کلی ضررینی ده قبول ایدرلر
 توفراق وخون دعواسی جمیع ملتده الوخ اولدیغی کبی بونلرنڭ
 نزدنده خاتون دعواسی بوکا معادل بلسکه زیاده برکادور بنا برین بو
 ایشه کوب دقت کرک ایدی غیره وسیرنڭ وهر نسنه نڭ وقتی وموردی
 وار بوروندین فالان قارت لردین ایشدیله کابن بر سوز بو سوز اکرچه
 اوز بیکی دور اما لیکن سوزلرنڭ بیکی دور. «جلی جلی سویلسک جلان
 ایندن چقادى. قاتدی قاتدی سویلسک کافر دیندن چقادى» دیرلر
 تحصیل حاصل ایکن دیندن چقادى دیهک یلقینه کیدر عددن تجاوز
 ایدر دیهک دور.
 اگر ملالر اهالی نی اصلاح ایله کم کم کوندرسه لردی خلق بویله
 عناده کتمیوب عمرلرینه آزیق اولوردی آغرتنده اچرینی کورردی
 اولاد واحقادى دغی بو اثرده دوران سوروب روغنه دعالمر قیلوردی

صغير وصغيره يى مزوج آتاسى اولسنة: «فليس خيار الفسخ بعد البلوغ لهما» عبارسى ايله كتابلر تولمشدر. وچيسور دعواسى من نوع انشاءدن اولوب «وصح نكاحه» متن مختصرده وغيريلرده روشن تورمشدر. ملالرنك بلا فرق تفریق لاری منشأ ذرائع وماده تعرض اولدی. عدتك اورتوران خاتون ايسكنچى ايره وارمق حرمتى قرآن كريم ايله ثابت ايكان بلا مدت غيريه ويرديلر بونه دور ديان سؤاله انصاف ايدوب التفات ايدوب جواب ويرن ملالار، قضاقده نكاح يوقدر عقدى صحيح دگلدن بنايرين عدته حاجت فالمز ديديلر. اما التفات ايتهمانلر سناك نيمه ايشك وار بلا ميسن منم كم ايدوكمى ديهده كنديلر فلهدا چمله مسلمانلره ضرر ايتديار. بو توغرىده ايل يغشى لرى نهده اوفكا ايدر اورون بار لىكن ايش الدن كندكلى صوگره اويله بويله ديهك لايقى يوق: «لا يسهن ولا يقنى من جوع» وقت نوزه اوتدى فرصت بيله كدى آخرينى الله اوگفارسون: «فالله غير حافظا وهوارحم الراحمين». الى هم بولسه ايل باشچى لرىنه يورت يغشى لرىنه سلام ونصيحتمزدوركه اولگى فرصت الدن كنديسهده حاضرغى فرصتى فوة ايتهميوب غلغه دليل وفولاغوز اولوب توغرى يوله صالحغه سعى كرك زيرا انسان اويله بر جوهر قابل دوركه ترقى يى كسب ايتتسه ملائكه دن افضل اوور تنزله كتسه عيواندن اضل اولور زياده نه دياليم: «فللعافل يكتفى الاشارة» الخ.

بيان اوران

فضاق خلقينك اوران ديوب بر شيوه لرى بار اصلى اغرادن ياخود اورند لفظندن ماخوذ دور. اغرا بر نسته به فاندرمق وتعرض قيلهق وفزدرمق وغيره ويرمك معناسنده عرب اولوب اورند بخت واقبال وير نچه معناسى وار فارسيدر. بو طاقفه استغاثه مخلنده وياردم ومدد طلبنده يا الله اولده اوتمش دوات وآبروى برله كتمش فلانى بابالرمز كى بزارنك دغى بختمى بلند واقبالمى اوستون قيل ديهك

مناجاتلرنده اوزلرينك مشهور بهادر وشجيع آدملرينى وسيله قيلهق اسمنى توتوب اواز بلند ايله چاغرلر هر فصيله نك مخصوص اورانلرى اولور الوغ ايشلرده غير جنس واجانب برله جدل قيلب غلايه كتسه لر يعنى اروش وصوغش مرتبه سنه ينسه لر آلاچ ادينى آغزه آلورلر يعنى آلاچ چاغرلر. آلاچ عامته نوعى فضاقنك بلكه جمع يعنى اوزيبك نك اورانى ديورلر. آلاچ ديدكده اتفافهز معنای ندادن ناشيدركه يا اولاد آلنچه خان اگرچه قبائل قبائله بولنمش ايساكده اصلده چله مز بر آدمك نسلندن و آلنچه خاننك تبعه سندن مز ديهك اولور. مترجم فقير ديرمه بو قول اضداددندر. چونكه آلاچ اوراننده نوعى فضاق چله مز بر ندالك تحتنه داخل وبر آدمك اولادى كى اولورز. اما بعض محله آلاچ ميسن آغاين ميسن ديوب آلاچ لفظى ايراق واجنبيه دغى استعمال ايدرلر. بس آلاچ لفظى آغاين مقابلته ذكر قيلنسه اجنبى معناسنى افساده ايليوب اوراننده فرداش معناسنى افهام ايدر. اما غاصه نوعى اورانى اور محبت ديورلر. بانى قرآن اولان الوغ محمد خاندر. نوعى اسمى نك ابتداسى بو خان ايله باشلندقدن اورانمى آگما تنسيب ايتمشلر. بزم غلغهز اوران نه ايدىكنى اونونمشلر ايسهده فضاق بونى يعنى اورانمز اور محبت ايدىكنى مويونمزه قوبار شويله كه اگر آنلرنكل اوران خصوصنده بحث ايلسك اولدين ايشديله كلمش نچه حكايه لرى دليل كتوروب بزلرى ملزم ايدر. فضاق يوقنى افردى يازمغاننى شغردى ديه كورساكده مجرد انكارمز اورون تايمايوب آخيره محصور اولورز ديلنسه كه منقول عندهسى معلوم اولمبان نقل معرا ايله ملزم ومحصور اولهق بزه نه دن لازم كلور. ديلنلوركه المزه و آغزمزه آنلرى تكذيب ايدن سندن اولهقندن دليل ايله اثبات دليلسز انكاردن افوى اولديغى سكونه مجبور ايدر. آنلرنك آبا واجدادندن تواترله ايشتوله كلهش خبرلرى دليل اولمغه يدر زيرا شايع اولان بر شيمى بلا دليل ابطال ايتمهك دليل ايله مثبت اولان شيمى سندسز افساده چالشهق كى دور ديهمشلر.

توره اورانی آرنا دیلر «وفار» دیمکدر وفار عربیده محافظه ناموسی موجب غصه تدرکه تمکین لو و سنکین اولوق معناسنه کلور. بس توبه لر هر ایشده وفارلی صبر و تحمللی اولوق شائنی خاطر ده توتوق اوچون بو اوراننی اختیار اینمیشلر. توبه آیاغی مایماق توره آیماق مایماق بونددر. یعنی صبر و تحملده توره بی توبه به تشبیه ایلمیشلر و انعاماً موافق قالدر. اما سوکره کیله بو اورانلر متروک اولوب هر قبیله قضاق بر اوران و هر توغلی توره بر اوران ایله اوزلرینی امتیاز قیلیمیشلر مگر وقتی ایله چاغر لرکه آلاچ اوراننده نوعی قضاق کلسی بر اولدیغی کی وفار یعنی آرنا اوراننده جمیع توره اول سدا تختنده صفی توتارلر.

اورانلری بویل باشقه باشقه اولدیغی کی هر قبیله نك مخصوص تامغالری دخی واردور. آنکله علامت قیلورلر او قومق یازمق بلمسه لرده نامغاده تغلی قیلمز لر. از جمله نایمان نامغاسی چومچ دور بوروشن «(۱)» کیرای نامغاسی آچامای بوروشن «(۲)» آرغون نامغاسی کوز دور بوروشن «۵۵» بورا نامغاسی بوساغا بوروشن «(۳)» کچی بزدن جیاس نامغاسی بویله «۶» کیرای نامغاسی بویله «X» دور «فقس غیر هم علی هذا» اما توره نامغاسی عموماً بو صورتده اولور **للا** اصلده شاه لفظی نك نشانی اولوق کرک که روشن لبق اوچون شین عرفی نك مرکز لرینی سوزمیش و اوزاتمیشلر.

سرد اورانی کوک مزار دیرلر. شهنشده مشهور کنبد سبزدور. مشهدرا کنبد سبزش نباشد خوارچ خانه روی زمین است» بو کنبد نك عقنده سویلنمش ایش. فائلی حضرت خواجه بهاء الدین نقشبندی دور. کنبد مزبور اگرچه ایرانیلره منسوب ایکان لکن قضاق خلقی ایران توران، هندستان، و ترکستانین اهالیسی بلا فرق سرد تسمیه ایدرلر. سرد لفظی بالبال سوزی اولاشدیری دیزوب پیوست سویلمک ملایم و یومشاق سویلمک معناسنده عربی دور. واقعا بو طائفه کوب متواضع و ادیب تله فصیح و دلیله فسیح اولادندن بو اسمله مسمی اولوب

سوکره غلیظ و معاندارینه دخی غلبه قیلیمیشدر. سرد بالصاد خالص و بی غش اولان معناده اما «سرت» بالتاسخت معناسنه کلور. قضاق خلقی عرب، روم، دونگان بو اوچ طائفه نی آیریب سویلیوب بونلردن ماعدا جنوبی اولان اهل قبله نك کلسنی سرت دیدکاری کی شمالدن کلان اسلامی عامه نوغای دیرلر کرک باشقوره کرک تبتار و کرک تازی تومنی و غیره اولسون.

نوعی قضاق بر بولدیغی و آیریلدیغی نوعی اسمنده وجه تسمیه ماسبقده مراراً ذکر اولندیغی اوزره قضاق نك ایسکی سوزنده نوعی قضاق بر کشی قضاق قلماق بر کشی دیمک لری بی اصل و بی اساس اولمیوب بر علهسی آنچه خان ماده سنده یازیلیمش ایدی. اینکچی عله سرایده تبار خانلردن بانی فزان اولان الوغ محمد خان برادری کچک محمد خان ایله دعوی وراثت تحت توغر و سنده دولت کچک محمد خانغه یوز و یروب وزرالرنك اتفائی او جانبه متوجه اولدنده الوغ محمد خان سرایدن چقب اوزینه ایارمش نچه مک دور تبار منقول برله بلغار اطرافنه کلوب استقامت قیلر ق بلغاری لره خان اولوب شهر فزاننی بنا قیلیمش بو جماعه عسکریه بلغاری لردن قز آلوب آنا طرفی بلغار آنا طرفی تبار و بو ایکی قبیلدن توغمش بالالره ایکی جنسدن متولد اولدغیچون «نوعین» لقب قونیلوب سوکره نونه و اونك جنسداشی اولان ضمه ویریلوب ده سوکره نون آخیر حذقی و احتیاط ایدیلوب و ده سوکره عین مهمله معجمه اولر ق و عوام الی دخی الحاق قیلر ق «نوغای» اولمش. بو جهتله بزم بلغارلیقه بر چالا فزانلده ایکی چالا، چالا قضاق ده اوچ چالایق اولور. زیرا بلغارایق اصلی ترک اولوب صقالبه به اختلاطلردن فاتوش معناسنه اولان بلغانوب توغدی دیمکدن منتخب قیلنوب بلغار بعده بلغار ایله تبار نك مناکه سنندن وجوده کلنله نوعین دینلوب نوغای اولمش و بو برمزده نوغای ایله قضاق نك معانقه سنندن اولانلره چالا قضاق اسمی

ويير يلوب هر برلری اوز عصرنده ماول ومستعمل لغت ايله مسمی اولمشلردور. «والعجم کفو بعضهم لبعض لانهم ضيعوا انسابهم» قولى جمع اعجام نسلبرين بويله اختلاط ايله ضایع ایتمشلر اوله.

قاریشقی یعنی فاتوش توغانلرنی اصلندن امتیاز اوچون بویله بر اسمله فوللانغی هر طائفه نك دأب وعادتندن اولوب فارسیده بوکا اکدش دیورلر. وترکمان دخی ترک مانند دیهك اولوب ترکدن قالمش معناده اولدیغی جغرافیه کبیرده مرسومدر. وبیلاد سادسده چالغوره دیورلر. عربلر مستعربه و متعربه دیوب زمانه زده کرک عرب و کرک عجم بویله آرالشمش اولدندن ایلر قبائل اصللارینى اونودوب نسللارینى شهره نسبت ایدرک قایسی شعوبدن اواسه اولسون متوطن اولدیغی بلدییه منوط قیلنورلر الا بادوی اعراب ايله قضاق فرغز کبی صحراویلرده اجداد اسمی قالمشلر.

مرأت الکائناتده کمارى بن یافثنك بلغار بر طانوس اسمنده ایکی اوغلی اولوب حالا او دیار خقی آنلرنك نسلندن دور دیدیکی اعالی بلغارنك بین الترك والصقالبه اولدغنه منافی اولمز بلغار اوله اسم مرتجل صوگره منتقل اولمش اولور.

الوغ محمد خان ايله بلغاره وارمش تترلر و قریم و سرایده قالمش تترلر کلسی چنغز خان نك تبعهسی اولان منغول تتر و قضاق دخی اول جنسندن اولدغیچون نوغای قضاق بر کشی قضاق فلماق بر کشی دیدکلری بوندندر. الوغ محمد خان قرانده حکومت قیلب بر نچه سنه مرورندن صوگره اولاد مزبور یعنی کندیله وارن لر نك اولادی قلمه آلنوب تعداد قیلندقده یوز مگدن زیاده ایر اوغلان حساب قیلمشلرکه فی الحقیقت نوعین بونلردور. آزیل ایچنده اوز توابعی بو قدر اولدغنه خان تشکراً طوی قیلدیغنی روایت ایدرلر خان مشار الیهك وفاتی ايله اوغوللری بیننه مخالفت نوشوب طرفین دن کوب آدم تلفی اولمش دیورلر. «اور محبت خان اولکانه اون سان نوغای بولکانه» دیدکلری مشهور قاقیه بو واقعه نك خبر و بو واقعه نك اثریدر. و قدیمی توار یغلرده

نوعی نامی مطلقا کورله دیوب سیکزنجی عصر دن صوگره غی تالیفی ارده آره صره نوای تترلری ونوعی ونوغای دیه یازلدیغی بو حاله اعاله و بوخبر واسمك صدقنه اشاره دور. ودخی نوغای قضاق آیریلغان کویبی دیوب قضاق دوتارچی لرندهر بر نغمه و آهنك وار ایکی خانزاده نك آیریلغان ایامنده ایجاد ایدیلمش عزین وموکلک کوی دور. حکایه سی بویله ایمش الوغ محمد خان مغلوب ومغموم اولهرق سرایدن چقب کچک محمد خان خانلق مسندنهر بر فرار اولدقده خاطر جمع لیک سرورنه طوی قیلب مجلس عشیرتده سازنده لر القای وزرا ايله اوشبو مقامی اعداا ایلوب بو آهنك اولده خاننك مسموعی اولدقدن بو قایسی کوی دیوب صورادقده نغمه چی لر ایکی خانزاده نك آیریلغان کویبی دیوب جواب ویرمشلر. بوندن کچک محمد خاننك کوکلنه رفت کلوب بش کونلیک بی وفا دنیا اوچون ایکی شقیق بری بریله عداوت باغلاب قتلنه مسارعت قیلدغنه پیشمان اولوب الوغ محمد خاننی نوتوب کلتورمک و اولدرمک یاغود نووب سوروب یراق یره کتورمک اوچون آرفاسندین عسکر چقارمق صدندنه ایکان بو سودادن قایتوب طیارلنمش عسکرینى آتین توشورمش صوگره الوغ محمد خان دخی اخى نك بو آهنی یعنی اوتکان ایشلرینه او کوندیکنى ایشدوب کوکلندین کین و عداوتنى چقارمش فزاننى بنا قیلب خان اولدقده ایکی قرداش حق قرابتلرینى رعایه قیلر ق ایلچی لشوب عیانتنده بری برلریسنه معین اولمشلردور. وانعاً مزبور آهنك بر عجیب مقامدرکه سامع بی اختیار دامع اولور کوزلری یاشل تولور. نوغای قضاق تترلر دومبوراده تارنارلر. تانماغی شول وقتدین فالمش دیوب نغمه نك آخیرینه الحاق ایدرلر. بو قول دخی ادعاء ائجادلرینه یعنی نوغای قضاق بر کشی دیدکلرینه دلیل اوله بلورکه نوعی الوغ محمد خانه ایارمش عسکر نك اولادنه اسم اولدیغی ذکر ایدلدى. سرای تبعه سینك صحراویسی ایسه جنبیک خان ایامنده قضاق نامنى آلمش ایدیلر. بس ایکی خان نك تبعه سی ماده اصللری بر اولوب کلسی منغول

اتراكن اقدم اولديغى دغى بو قول تقويه ايدىر، بو صورتك نور
 عين اسمى خلقارنك بوندىن صادر اولمش كلام اولور.
 چونكه عرب عسكرى چهاربار وقتده دربنددن اوتوب بو
 ولايته كلدكلرى تاريخ طبرى وغير بارده مرسومدر. واسلام خانلرى
 اسمك كهنه تنكلر كورلديكى دغى اسلامى فديمى اولدغنه دليل دور.
 مدنى مصطفى افندى حكايه ايلدى قزاقغه اول دفعه كلدكه پاپورده
 بر روس بوكمدر ديو منى صورتى «عرب در» ديديلر كيسه سندن
 بردينار چقاريب بكا كوستردى نتمشى «ضرب هذا الدينار في بلدة البلغار
 في سنة مائة وسبع وسبعين ۱۷۷» و بر طرفنده «في زمان خليفة الله في
 ارضه امير المؤمنين سليمان» ديويانمش ديدى. مسلمانلر كوروب
 بونى بزه سات ديوب ازالى تنكويه قدر بها بيرديلر يوز دغى ويراردى
 صانمايورم ديه قطع اميد قيلدى. بونى شهر بلقارنك خرابه سندن بر
 مالدات تسابوب بوگا ابكى دانه سنى اونوز تنكويه صاتمى برينى
 پيتر بورغغه بياريب برينى اوزى آيىب قالمش كتهلكى عثمانيه
 آلتونده بر ياريم كلوردى. بو دينار اعالى بلقارنك عصر ثانى ده بايكه
 عصر اولده اسلامه كلديكى كوستريپ بعض مورخيننك مامون
 ومقتدر اياملرنده اسلامه كلكارينى خطايه منسوب ياخود توجهيه
 محتاج ايدىر. مزبور دينارنك ضربى مصطفى افندينك بزه بازيب ويرديكى
 تحرير وسويلىدىكى تقرير اوزره خليفة الله الخ عباره سندن اموى امير
 سليمان اولمق اقتضا ايدىر چايكده اهلى بلقار آنك ايامنده اسلامه
 كالمش ده دينارى آنك نامه صوقمش اوله. مگر امير سليماننك عصرى
 عصر اولنك آخيري اولمغله دينارنك شهنمى يتشمش بللر مقدارى
 صيكره اولوب اموى امير سليماندن غارى بر امير اولديغنى كوسترر.
 بس بلقار اميرارينك اسمى اولور. بوسليمان مستفاد الاخبارده مرسوم
 الماس خاننك آناسى سلكى تان دگلى ايكان. چونكه بزم اهاليهمزده
 اسمنى ترخيم قيلمق عادة قديمه دن وتظيم وترجيب مقامك بركلر دور.
 سلكى خاننك اسلامه كلديكى معلوم دالمسه ده بو دينارنك آنك مسلمان

ايدىكى استنباط ايديلور. لکن دينارنك شهنمى آنسندن دغى
 مقتدر شويلاه كه مستفاد الاخبارنك نقلنه بناء الماس خان مقتدر
 ايامنده اولوب مقتدر خليفه دورنچى عصرده سلكى خان الماس
 خاننك آناسى اولديغى جهتنن اوچونچى عصرده اما دينارنك ضربى
 ايكنجى عصرده كورنور. اويل اولسه بو دينار مزبور ايكى اميرك
 برينه قرار ويرلميوب فقط آخوند حضرتلرىنك بلقار اسلاميتى
 اوچونچى عصردن صوكره ايدى ديوب آنسندن يوفارو ديان اغباره
 اعتماد ايتمديكى خطايه چقارر. واهاليهمزك صحابه كلدى ديان اغز
 نقلنى صوابه ياقنلشديپ بلكه تصديق ايدىر. آخوند حضرتلرى
 غيريلر كى هر استماع ايدننى راست ديمك وهر ايشتدكنى يازمق
 دابندن اولميوب سوزى تحقيق له تحرير قيلمق شأن عاليلرى اوچون
 سندن مثبت اولميان ياخود توارىخ معتبرده كورلميان بزم بو يازمش
 حكايه لرمز كى خبرلرى ترك ايتمش اوله. اگر مزبور دينار آخوند
 حضرتلرينك ايله توشه ايدى آنسندن بر خيلى معنا استخراج ايدوب
 بيوك بر خبر آلوردى بزلره سند بولوب قالوردى.
 يوفاروده صحابه زماننده اسلامه كندكلرينى تصديق ايدىر ديان
 سوزم بلقار خانلرينك اولى بو اولميوب سليمان خانسندن اقدم دغى
 اسلام خانلرى اونتمش اولديغى مطنوندر.
 مامون خليفه نك ولادتى بر يوز سكرسان ربيع اولنده وفاتى ايكى
 يوز اون سيكرده ومقتدرنك تولدى ايكى يوز سكرسان ايكيدنه وفاتى
 اوچ يوز يكرمى برده اولمشدر. هجره
 نوعى اسمنده توارىخ وجغرافيه لرنك بوندن غيرى دغى اقوللرلى
 وار. از جمله تاريخ خير الله افنديده نوغاي اسميل بنام بر بكنك
 توابعدن اولديغىچون نوغاي تعبير قيلنمش ديمش. وسائرلر دغى
 غيرى طرزه يازمشلر ايسه ده توغريسى بو فقيرنك يازديغى ايكى قولنك
 برى اولوب بلكه ايكسى بيله صحيح وصوابدر. شويلاه كه اولده نور
 عين لفظندن وصوكره نوعين دن اشتهار ايتمش اوله. چونكه بر

آدمنگ اسمی «عالم بیک» اواسه سوگره علم جهندن عالم وعکومت
جهندن بیک اولسه اسم موبینه خلل ویرمز یعنی پیشوکانگی اسمنه
ضرر کلنز. بلکه تأیید ایدر

مشجار بیانی

نقایلرله نظراً الوغ محمد خان خانلق مسندنه اوتوردیغی ایل
روسیه طرفه عسکر صالحق مصلحت کورلوب بر بیک ایله نچه مک
آدم او جانبه بیاردکده روسیه به چکدن بر خالی اورمانه واریب آنه
مستحکم بر قلعه بنا قیلب اسمنی میشه زار قویوش. «میشه زار» فارسیدور
بزارچه اورمانلق و توغایلق دیمک اولور. سوگره تحریفله میشجر
وجیم ترک اولارق میشر دیو سویلنوب اهالیسی رسم ایامه کوره
شهره منسوب اولمش. الوغ محمد خانلق وفاتنه قدر بو قلعه بیکلک
ایل توروب بعده اوغلی محمود خان غای نشین اب اولدقده برادری
قاسم خان قاچوب قلعه میشجره واریب آنده استقرار وشهرنگ آدینی
کرمانه استبدال ایتمشدر. کرمان لفظی ترک لهجهسی اولمیوب نه
ملاسه ایل بو اسمه قرارلندیغنی کوب آدملردین صورادیم بلامدیله
الا ملا میر عزیز نامنده بر عزیز دیکه قاسم خان قزاندین چقب
میشجر قلعه سیننه واردقده محمود خان ملایمت ایل قاسمه ایلچی یباریب
دیمشکه اتفاقز آیریلمسون مکنا نابع حکمتک تورسون عدودی تصرف
قیلمسون فقط باشلی باشمزه کیمتایابیم اگر هر برمز استقلال ادعاسنگ اولور
ایساک ملک الدن کیدر یورتمزی اجنبی تصاحب ایدر. بو سوز قاسمه
کار قیلمیوب من مستقل خانم مملکتی کندم تونارم سیاقنده شیوه
فارسی ایل مکتوبنده کیرم تحریر ایلدش. اهالی قزان ومیشجر بینک
خان ایلچی به نه دیمش ومکتوبنده نه یازمش سؤاله کیرم جوابنی
ویرمش کلامی بین الناس شایع وانتشار اولمش. قاسم خانک بو اسمی
تقال ایدرک شهره لایق کوروب اشتیاق ایتمش. عوام «کیرم» لفظنی
کرمان ایل سویلیوب اعتیاق ایندکن اولگی میشجر اسمنه غالب

وکیرم نامنه دخی فایق اولمشدر. اه
مزبور ملا میر عزیز اصلی میشر اولوب بخاراء شریفده تحصیل
قیلش. آندن قضاق ایچینه کلوب استقامت ایدن ذات ایدی. قاتی
سوزلی توغری نلی اولدقن «الحق مر» مفادنچه اخلاقی هیچ کمه
اویوشمیوب کهر وراج وکمنام کندی باشنه یورمش بر آدم ایدی.
هجریه ننگ اوچ یوز اون سنه حدودنده وفات ایتدی. خدا رعمت
ایلسون. بالالری عایسان ایلنده یورلر.

قاسم خان بوسیاق ایل شهرنگ اسمنی کرمان فویوب میشجر بیکنی ننگ
محکومندن ماعدا بعض قلاعی دخی اداره سنه آلر ق روسیه به سویانوب
قزانه مقابل تورمش قزان خانی ایسه آتاسی الوغ محمد خانلق الوغ
همتی ایل بر کچک دولت هیئتنه کرمش ایگان اوغول لری ایکیه تقسیم
ایتدیله. قاسم محمود خانندن خوف ایدوب روسیه ننگ اماننه داخل
اولدیغی ایل روسیه بوکا هوادن انواع وعد وهبأدن تورلی عهدلر
ویروب غیله ومکرنگ مقدمهسی اولارق خوش آمد یوزندن شهری
غانه نسبت ایدوب کاسم اسکنی نام ایل یاد ایتمشدر. سوگره کیله
کرمان وکاسم شهره علم ومشجر لفظی اهالیه لقب بولوب فالمشدر.
قاسم خان اوکوندین باشلاب نفاق وروسیه ایله اتفاق ایدرک قزانی
آلغه طالب وروسیه ایسه قاسمی دائم بومطلبه راغب والدن کلنچه
اسمه اعانت ویاردمه ایناندرب اغوادن «قیسقه فوة واغرادن ثانیه
عود ایتماش قاسم بونگ روسیه دن دسیسه ایدیکی فیکرینه یتماش
بعد الوفات اولاداری دخی او قصددن کیرو کتماش آخر کار بو
ایکی بلده اهله یعنی قزانی ومشجر بیینه اولدر عداوت توشمشکه
غیری جنس اولان روسلردن بری برینی اشد وابع بلمشلر اهالی
مشجر قزانی دیوب مذمت واهالی قزان مشجر دیوب مذمت ایدر
وامشدر. بویله اولرق آز مدتده اصل فصللری اونودیلوب چونکه
مشجر لیر السنه والبسه ده بالمله روسیه به میل ومشابهتی کوریلوب
قزانی ایسه آنلره نسبة اوز بیکنی وساده راق یوریلوب ایکسی ایکی

هیئته اولدقلرندن آدملر جنس لری باشقه زعمه وارمشلر . بو صفت آنلره روسیه ایله اختلاطاری بورونراق و ملاذجهتندن مواسات و موافقت لری کوبراک اولدقلدن ایدی والا بو ایکی فریقک اصل ماده لری بر ایذکنده اشتباه یوفدر . اما بعض لر بیایای فندن اولمق زعمه نه کیدوب و بعضی لر عربدن دیوب ادعاء ایذوب : « بنوالهیشار » نامند عربدن بر بطن وارلیغنی اوقیانوسدن کورمشلر ایسه ده اول شعوبدن بو جانبه کلوب انراک اولانی غیر معلومدر . اونیانوسی قراءت ایذن ذوات کرام صفة مختصه لرینه بناء میشر ایله مسمی اولمش دیسه لردی اؤلنگی علمدن بو مناسب توشردی : « یقال رجل میشرای شدید الحمة » دیمش زیرا بو طائفه مزبوره اغلبی قزاق چهره لی فرمزی بگزلودور . نه ایسه اغلاط کذا وفذا ایله نسب لرمزی تارتیشه توشران اهالیمزناک ایام ناس و علم تاریخه هوس و حوصله سی اولدقلرندن و آرارلنده اولان واقعه یی یازیب فالدمدقلرندن دور . بونکچونکه زمانمزاک اهل فلمی اجدادمزناک بو خالندن انفعالا داد داد دیورلر اغسبار یازیب فالدران اوامسه ده اؤلدین ایشدیله کلوب بو قدر چه بلور کهنه آدملرمز وارلغنه تشکر ایذرز .

خبرناک نقلی میشه زار ایله تعبیر قیلندقلدن بویله یازیلدی والا بزم ولایت زده فارسیدن کبراک عربی لغت قوللانمق عبادت اوله کلدکن مشجردن میشر اولمق لفظده العرب معناده اوفق کورنور . مشجر منصر و زننده بو دخی میشه زار دیمک اولوب هر ایکیسی اسم صالغ واصطلاحا صادقلر . لکن کیرم و کرمان کلمه لری ناگ ماخذی ینه فارسی اولدقلدن زمان اولیده اهالیسن آراسنده لغت فرس دخی مستعمل و متداول اولدیقی فهم لنور : « کیر » کافی فارسیله تونمق معناسنده اولوب کافی عربیسه قضیب معناسینه کلورکه قضیب نه دن کنایه ایذیکی اهله هویدادور . اما چون نماده مسطور کرمان بو اوله سیوب کرمان اولاد یافتدن کرمان فلوجه منسوب دیوب شهر مزبورناک عدودی نفویمه بیان قیلنمشدر . اما فن طائفه سی دیذکلری

اجناس مختلفه دن مرکب فورامه غلق دیمک اولور . بعضی لر نزدنده طائفه فن علی حده بر نسل ظن ایذیلور .

قره نوعی بیانی

الوخ محمد خانناک و فاتی بلواسنده ارچونچی اوغلی یعقوب کندنه ایارمش بر فرقه نوعی ایله چقب اصل مرکز لری اولن شهر سرای سمتنه کلمشلر . یعقوب وفات ایذب توابعی کچک محمد خانناک عمایه سینه داغل اوله رق استراغان اطرافنده استمرار وبعده اول شهرده استقرار ایتمشلر فرقه نوعی دیکاری بویلردر . بونلره فرقه نوعی دینلدیکی اوچ سببه مبنی اولوب بری اصل مرکزده وارث بالاستتقاق اولن خانزاده به انقیاد و اطاعتدن خروجی دورکه یعنی محمود خانه مخالفت ایذب کین وعدوان ایله نزانندن کندیکنی قره کوکل لی دیمکن کنایه قیلب قره نوعی دیمش محمود خانناک تبعه سی اولوب قزاننده فالانار کندیلرین آق کوکل دیمک ضمننده قره ناگ ضدی ایله افتخار ایتمشلر . ثانی قزانندن کندکنصگره صحراوی و فراوی اولدقلرنندر زیرا اوز بیک تلنده مدنیه آق بدویه قره اطلاق مستعمل مثلا آویل و فشلاق اهالیسی فی قره غلن عهوم قضاقیه یی قره قضاق دیمک لری بو قوله سند اوله بلور . اوچونچی قزانلیه کیره رگده قهرانی اولدقلریدر . اییدی کرک مذکور اوچ علناک بر یسی و کرک باریسی ایله اولسون بونلره قره نوعی دینلوب لکن مقابله قزانلی یی آق ایله امتیاز آرارلنده جاری اولمامشدر مطلق نوعی ذکر قیلنسه قزانلق مراد قره نوعی دینلسه استرخان خلقی مراد اولور زیرا معادلنی قره ایله تخصیص دن صوگره آخربنی آق یا که صاری ایله توصیفه حاجت فالمز . اما قره دیدکنن سودان عربلر کبی اسود یا خود هند عجم لری کبی اجرد ظن ایذلمسون فقط قزانیه نسبت فره دورکه لسان زده توگر تعبیر اولنور . قره فاش نوعی دخی دیورلر فاشلاری فلم دک قبولوب توردیقی اوچوندر . فقیر ظن ایذرم و بوکا ضم ایذرم که بونلر ا اگر چه

سرایه رجعت ایدب اولنگی جنس لرینه قوشاوش لر ایسه ده فزانده
 فزاندهش نوعی نامی متروک اولمیب چونکه عرق ناسده بر لقب
 ایله شهرة آلان ذات دیگر بر جایه وارسه بر اوجاڭ اهل اوزلرندن
 فرق اوجون اول نامله کربراق سویلیور اولدیغی معلومدر. بنا
 برین بونلر باشقه لردن زیاده بو نام ایله مشتهر اولمشلر. اما قران
 نوعی لری نوعی اسمنه باعث اولن اصلر منبع لرینده اوتوردغیچون
 غیریدن امتیازه حاجت قائمیب بونکچون قرانلی ده نوعی نامی کمباب
 یعنی اکثر نوعی دینامیب قرانلی دیه یاد قیلنور اولمشلر. بو
 اصلدن بی بیره اولن مدعی لر نرعی اسیرخان اهل دور قرانلی نوعی
 دگلر دیورلر. بو دیدکاری بی سند بر دعوا ی علیل وبی عجت
 بر کلام کایل دور.

نتیجه کلام آدملر نی طرفه دیسه دیسون ونیچه آد ایله سویلسون
 بو اوج طائفه یعنی قرانی میشجری واسترغانی جمله مننک مایه من متحد
 اولوب حزنده یغلاشوب تعزیه ایتور قرداشمن سرورده شادلنوب
 نهینه ایتوشور توغانمز اولدغنده اهل دانشنک انکاری میو یعنی
 انکاری یوقدر اخبار ماسبق لری یعنی میشجر ماده سنی ملا میر
 عزیزنک غیرینه موافق سویلین وقره نوعی احوالنی بالخاصه یازیلیمش
 ترتیب ده سرد و بیان ایدن حاجی عبدالرحمن افندیکه فامیلیاسی عبیدالمین
 ارواب بین الناس صاری ملا دیوب مقب ایدی اوج دفعه عیج
 قیلب سکسان دورت یاشنده ایکن ۱۲۰۸نچی سنه دورتنچی حجتک
 عرفاتنده وفات ایتمشدر. بو ذاتنک کم ایدکنده اختلاف اولنوب
 بعضیلر میشر وبعضیلر روس دیورلردی روس زباننه و غطنه کمال
 مهارتندن روسدن مسلمان اولن زعمنه کیدرلردی سویلشن روسلر
 دخی اشتباه ایدرلردی اگر روس اولسه بو قدر فصاحته مالک
 اولمزدی روس اولدغه دخی بیکار آمانک بالاسی اولمیب بیوک
 بر کناز یا که گنیرال کبی بر ذاتنک نرعی اولمق کرک دیورلردی
 نجه چیناوندیلر اصلنی صوراب هر برینه بر تورلی جواب ویردکن

سوزینه قرار ویرمزلردی کم ایدکنی حقیقی بلهزلردی.
 کندینی بیلن وتانیان روس اولدغه ترجمان ایله سویلشوردی.
 بر دفعه چوچک که کلدکه شیشه روف کونصله آلب کوریم
 ترجمان ایله سویلشدی. نه اوچون اوزکز سویلامدکز تلنی نه
 اورنده لازم ایدرسز دیدکمه روسچه سویلشمکن قاجوب فضا
 اولمش دگلم جوابنی ویردی. حج که کیمر آغیر سفرنده باخته ده برکه
 یانداق یسازیلیمش حکایه لرکه بورونده دفعتله ایشدیله کلمش ایکن
 ینه تا کیدله تکرار صوراب بونی نردن بلررسز دیدککه کهنه آدملردن
 ایشدوب وروسیه توار یخنده دخی کورمشم دیو سویلدی. بو ذات
 بزلر توغماسدن بورون آیکوز ایلینه کلوب آتامزنک فولنده برنچه
 سنه لر توروب قضاغه یازیلوب سموز نایمان ایچنک استقامت ایته شدر.
 نوعی دن فضاقتن بر خیلی بالالر تعلیم آلوب یخشی معلومانه یتمشدر.
 هر قچان بو فقیری کورسه لر صبی و قتمده سوزلریم سویلیوب اوله
 دیر ایدک بویله دیر ایدک نازه دوراک ایدک دیو لطیفه ایدردی. بر
 یل ایکی یلده بر کلوب قوناق بولوب کیدردی. بو مناسبتله کستاخ لبق
 قیلب دیدمکه حاجی بابا بزلری فوچاغکزه کوناریب فولتوغکزه ده
 اوستوروبسز برسؤ الیم وار راستنی غیر ویره سز دیدکمه نه صورارکزی
 بلدم دیدی. بلساکز بیان ایله دیدیم اصلمدین غیر آلمق مرادنده سز
 دیدی. آری کرامت قیلدکز دیدیم. بلبلم دیو خطاب ایلدی هر قچان
 فقیره بویله شیوه ایدردی که صبی و قتمدن بو اسمه اعتیاد ایتش ایدی
 دیدیکه کم ایدیکه نیلیورسن عقمده دعا قیل الله تعالی بزلری اسلام
 صفتنک قیلب بوسفره مناسب کورمش جسمن اول مبارک جایه فالسون
 توفراغیم آنده نصیب اولسون جوابنی ویردی تکرار صورمقی آدابدن
 کورمدم عاقبت نیتنه کوره جسدی اول شریف جایده یعنی مکه
 مکرمده فالدی. آدملر هر نه زعم ایدرلر سه ده اصلی صارتوف
 میشرلرندن اولدیغی آتامزنک نقلندن وهم اولنگی عج سفرنده یولداشی
 غریب جان حاجینک کلامندن منفهم اولور. بو ذاتنک بلوملکنه مسلمان

روس چەل فائل ایدی عقلا و نقلا سويلان سوزى بارچەنڭ آغزى
 مثل اولمشدر. ظاهرده حلیم باطنده بی رحیم سخت گیر آدم ایدی.
 برایشی توتسه طعن و ملامتدن قطعا قورقمیوب اول ایشنده ثابت
 قدم اولوردی. بعض افعالندن و اقوالندن بحث ایدلسه عوامه عقلا
 و علمایه نقلا درایه و روایه هر برینه موافق جواب ویرردی. میتنی
 دوردە آناسی اسمیل ذکر ایدوب جمیع ملالر آناسی اسمیله دورە
 ایدر ایکان سز نهدن بویله ایدرسز دینلسه بالا آتاغه کمان آتاغه
 عیان دیو عواملره سویلردی. اما ملالره «یوم ندعوا کل اناس بامامهم»
 آیت کریمه تفسیرندن تقریر ایدوب هر آدمڭ اوزینه کوره
 ادای مرام ایدردی «ادعوهم لا باءهم» آیتنی کورمالمش سز معناسنی
 بلمامش سز دینلسه بو آیت عیانه محمول. اولنگی آیت ممانه مخصوص
 آنکچون آخرتلیک اولان میتنی آناسی اسمیله چاغیررم دیر
 ایدی. آدملر اچیغ لوب سن روس سن بو فلک آکا شاعردور
 دینلسه استحالنه وار اسلامڭ نه ایلیکنی بلمیان مسلمانندن بیلان
 روس آرتوغراقدر دیو مقابل ایدردی.

لفظ امام مفرد وجهی ائمه و امڭ جهی امهات اولوب حاجی
 هر عومڭ آیتدن استدلالی قاعده نعوه موافق دکلسهده بعض تفاسیرڭ
 بیان حکمتنه مبنی شاذ اولان قاعده سینه تمسک ایدرک دعواسندن
 دونمزدی نه قدر ادله ایله اسکات ایدرم دیر ایسڭ هر برینه بر
 جواب ویروب اوز رایندن غیریه کونمزدی. وعجیب خلقی وار ایدیکه
 بر ایشی ابرام و الحاح ایله صورمدنجه اوز توغر وسندن دعواى دانالیق
 قیلب اولیله دور بویله دور دیمزدی هیچ نسنه بلمامش آدم ککی
 سویلانیلرڭ آغزینه باقوب حیرته اوتوروردی. نوبت کلوب سوزه کرشدکن
 بارچهنی حیرته قویوب آغزینه فراتوردی. مثل سوزلرندن بری نل جوهر سوز
 گوهر دور فیمتنی بیلان آدمه بیع ایته کک اصل ناشنی ایته ویرسڭ
 نه آندن فائده ایله بلور ونه سندن راضی اولور دیر ایدی. قضا

دوغاونایه داخل اولدقده بر بولص ایلگه اوکازنای ملا بولمش ایدی
 بوندن قضاقلر فورق دبلر ایسهده باشقه ملالر کبی عهفته کندیکی
 ضررلی برایش ایتدیکی یوقدر. خدا رحمت ایلیه ملالره اوگوت
 ویرن قضاقتی آفرون آفرون کوندرالیم دبان ناصحڭ بری بو ایدی
 مصلحتنه کرم دیلر بوڭ قیمت بها سوزینڭ قدرنی بلمدیلر.

اولنگی خبری یعنی مشجر حکایه سنی مزبور ایکی ذاتڭ سویلدیکی
 مضمونده کونصل بالکاچین دخی سردوبیان ایدوب کندیڭ اصلنی
 افهام ضمننده قاسم اولادندن ایکی اوغول تحصیل اوچون مسکوف
 شقولاسنه ویرلکنه هر ایکی ارتداد یعنی خرستیانلقی اختیار ایتمش
 بزار اول نسلدن مز دیدی. بر کون باشنه چالنه اوسته جامه کیوب
 پاتریته توشوب خریطهده هیئتنی کوردکنه دورت یوز یلدن بویاق
 ترک ایدوب تاشلانان بابا ارمزڭ لباسنی کیدم دیوب بوسیاق ایله
 اصلنی و میشر واقعه سینڭ فصلنی سویلمش ایدی. مشار الیه کونصلڭ
 اعوالی و اقوال و افعالی چوچک ماده سنده یازیلور.

قریم نوعی بیانی

قریم لفظی فی الاصل جبله اسم اولمیوب ییره ویرلمش نامدر. وجه
 تسمیه سنده ببوکار بویله نقل قیلورلرکه قدیمده آق دیگنر ایله قره دیگنر
 آراسی بو کونگی کبی بوغاز اولمیوب قوریلق ایش اورتاده بر
 شهر عظیم وار ایش حصار و سوری محکم اولدندن هیچ بر دشمن
 بوڭا ظفر اوله مامش آله مامش زمانیله بر پادشاه بعض ار اسکندر دیرار
 بو شهره قصد قیلب فتح میسر اوامدقده یوانی کورمڭ نه بردن قولایدر
 بلمک و آکا کوره بر تدبیر قیلمت اوچون تبدیل صورتله شوره کرمش
 مگر اول آنده شهرڭ پادشاهی خاتون ایش خانه سنه جمیع پادشاهلرڭ
 تصویری موجود اولدقندن اسکندری بلوب اسپر قیلمش بعده آزاد
 ایدوب اراده شرط قیلمشکه شمیدین صوڭ عسکر تارتوب بو شهره
 کلیمه اسکندره عسکر ایله وارمز وعده سینه وفا ایله قره دیگنر طرف

تاغلری کیسوب آق دیگزه آفیدوب شهر مزبوری صو ایله غراب ایتمش استانبول بوغازی نڭ مبدأ و مقطعی بو اولوب حالا مرمر دیگزی دیان محل او شهرنڭ اورنی ایش فره دیگزر آفرق آق دیگزر آوشده بو جانبدن فریم شبه جزیره سی آپیلوب اورنی بر نچه یل لره قدر پوب سز کیاه سز شور و فاق و فوریق یاندندن فریم آتانش زبان ترکیبه تا فریری فریقی دیر فریم دیر تاقیر دیر. سختیان و کازوللری فریم دیهک دخی بو معنا ایله اولوب بویک نبتدن یالانچاق و معرا و تاقیر اولدیغی اوچوندر. سوکره نباتات اوسوب سکا نه صالح و معیشته قابل اولدنده اطراف عواندن آدم جمع اولوب هر جهتدن مدوح و معروف بر مملکت وسیعه و اهالیسی بیره منسوب اولرق فریم غلغی دینمکله وسیعه و ارض مشارنڭ مدت متعدده فقر فالدیغی بو اسمه وسیله اولمشدر.

ایام اسکندردن بویاق بو نامده تورمش ایکان سوکره اولاد چنغزیه دن توغا بتهور بو ارض جسمه مالک اولدنده معیتنده واران عسکر تبار و منقول اول یرنڭ اهالیسند اختلاط ایله قزانلی کبی نوعین نامنی قزانوب نوعی اولمش لکن اکثر آدم بونلری نوعی دیمیبوب عرف قدیمه مبنی بر اسمیله فریم خلقی و فریم تباری دیه تعبیر ایدرلر. اولگی یازیلیمش اوچ فریقندن نوعی لقمه باشقه ایسه ده تبارلده بردور. بو فریملی فرداشلرمز نڭ زمان خانان و آندن اقدم اولان احوال و اطوارلری نصل ایدیکی بزه مستور اولوب علما متبحر و اغنیاء منهول و اهل غیرات و صاحب سیره کهار کلوب کچمش معلوموز دتلد. فقط عصر حاضرهمزده دملا حبیب الله افندی کبی مدرس عام و ترجمان اسماعیل افندی امثالی معلم انام وارلغی اهالی نڭ معلومادلی و بلوملی اولدغنه شاهد دور بو معلومه اهالی نڭ جوهر استعدادنه علاوه اسباب عدیده دن بری شجره الیلاما نڭ ثوره مجاوره سی یعنی اسلام مملکتی نڭ کورش اولدغیدر.

ایمدی نوعی و میشر و اهالی فریم و قره نوعی اسمیسند بکرمی

بش یل وزیاده کویا ایکنه ایله قیو قازیب یعنی نچه تواریخلری کوروب و نچه آدم لر دین صوروب بلدیکم بو قدرچه اولدی فالاننی اس الیاسه ز اولان قزان و فریم استرخان و کرمان نڭ علما ککنج و فضلاء سخن سنج لرینه احوال ایتدیم چونکه جمیع خبرلری بر آدم نڭ بلوب بتورمکی متصور اولدیغی کبی بلدیکنی دخی تمام یازیب نوکاتک ممکن دگلدر بونکچون سلف لرمز پیبردن من فالار، چچن دن سوز فالار دیمشاردور، لکن «مالا یدرک کله لا یترک کله» فحواسنچه هر کیم بلدیکنی دخی صوراب یازسه آز آزدن عیولوبنده جمعی جمع اولدقدن صکره احوال نڭ باش آیغی آپیلوب تامه تامه کول بولور که بوررمول اوور مثلنه موافق توشوب هم حدیث ایله عمل وهم ده بابا لرمز سوز یله یورمش اولور ز. ایامزده اهل قلم ارباب سیفدن زیاده اعتبار اولوب قلیج کبسمز قاتی بی قلم تطع ایدب فیل کونارمز آغری بارمقل آسمانه آتار کونار کلمشدر، بنا برین بو یولده بندل مجهود ایدن ذواتنڭ خدمتی ضایع اولمز ظن ایدرم، الا بو قدرچه ظن اولنور که بویله خدمت لرنڭ قدر قیمتنی بیلم بزم اهالیمز اولمیوب اجنبی ملتنه خاصدر شویله که اجنبی ملت نڭ تألیف و تحریرینی مدح و ثنا ایله سویلیوب بوندن بر دانه سنی یازیب فلان یوزه صاتمیش و بونی آلانلر فلان مک طبع ایتدرب فلان مک صانوب بو قدر مک فائک ایتمش دیو غزته لرده یازارلر بویله دیان ذواتلر اللرنه مطبعه اوله توروب اوز ملت نڭ تألیفی ایشه قاتالمازلر یعنی باصوب تارقاتالمازلر مبالغه سینه کوره خاطره خطور ایدب اجنبی لرنڭ تألیفی بیضا عنقا کبی غیر مکرر عجیب بر کتاب ایشده آنکچون قدری بلند قیمتنی زیاده مدحه لایق اسماسی فائق دور دیه آلیب کوررسن بر خبر صحیحه نچه عندیات ضم و علاوه ایدیلن اکثری مالا یعنی بولورسن. آکا نظراً ملت نڭ کرک قدیمی و کرک حدیثی کتاباری غایت معتبر اولمق لازم ایکن بالعکس اویک یاتوب فرض وزعم ایله ترکیب و ترتیب ایدامش اجنبی کتابلر عند العامه مقبول اما تعب و مشتت و سیاحت ایدب

تحقیقه یازیلین اوز کتابلریمز غیر منظور دور بو حال ایسه ایامناک
بقاضه سیدرکه زمانه زده جمله ایشار اسباب چرخ و حیله ایله وجوده
کادکن علم و آلت علم اولن کتاب دخی بویله چرخ و ماشنه به فالمشدر.
لکن اهل زکی و ذکا بوکا باقیموب اجتهاد قلمده قصور ایتمامک کرکده
غلق بله زسه غالق بلور اخیره شه رسی بولور، ان الله لا یضیع اجر المحسنین.

لمحرره

بولمه غافل شغل دنیا برلین ای اهل قلم
کلدی نوبت سزله یاز قیلمقل سوگره ندیم
چونکه هر بر یازدغناک نامگز یاد اولیسر
بولدغکنده موتیل بر کون وجودک کالعدم

بیان تومنی وتاری

تعریف سباق سباقین یعنی نوعی نوعین دیکن ترخیم نام
و نوعین ایکی جنسدن مرکب طائفیه علم علم اولدندن اهالی تومین
وتاری دخی فی الاصل ترکستان و بخارا مضامیندن کلوب بو طرفه
تاهل ایذب تولد اولدغیچون تعریف ماتقدمه یعنی نوعی اسمنه داخل
اولوق انتضا ایدر ایکن عرف زمانه بناء متوطن اولدقلری بلده به
منسوب العلم و نوعی نامندن مرفوع القلم او مشلدور. بونلرناک ایچند
علماء موثوق و اغنیاء معروف موجود اولوب اهل کندیلرینه مخصوص
بیان نامه و تاریخلری واردور ظنیه تفصیل حال لرینه تصدی قیلنمدی
زیرا بونلرده اوز احوال لرینی یازمیوب قلم لدرمق شویله نورسون
اغبارناک بلنمیوب فالان حال و تاریخ لرینی یازیب یاروققه چقارمیه
غیره ایدن ذوات لر واردور. از جمله حاجی نعمت الله افندیکه ثروت
وساماتندن صرف نظر انواع علمدن بهره باب بر ذات سعادت ماب
اولوب غصه صاً علم تاریخه رغبتی آرتوقچ اولدندن ایامنده هر کیم
بلدیکنی یازیب بوندن اونری کوملوب قالمش کوب خیرلر کورناک که
یعنی روشن لفته چقارلمشدر. هر برلرده تعمیر مساجد و تجدید مکاتب

ایتنکدن ماعدا جیبندن نه مک مجلد کتاب کثیر الاوراق کبیر الحجم
وقف قیلب و مستط رأسی اولن قریه مالچنه دخی بر جامع سنکین
کوه تمکین بنیاد ایتمشدرکه کورنلر طرحنده مقصور النقل و تعریفنده
متحیر العقل اولورلر، بو ذات کریم الصفات ایله فقط تومنی دگل
مملکت زده جمیع اهل اسلام از هر جهت افتخار ایتمسار جائزدر.
سخاسی مسافر مجاوری حاوی نزدنده قریب و بعید مساوی بسیط
الید کثیر الود بر آدم دور. حضرت واجب الترخیص بویله ذواتلرناک
عمر عزیزارینه برکات و یروب دولت و آبروی لرینی کون بکون
ازدباد ایلیوب آخر نفسده جمله لر می عسن خاتمه ایله بلا حساب
ولا سوال جنته کرن قل لرندن قیلسون. آمین بخرمه حم.
خیرات عمومسی ایله مشهور عالم اولدندن اسم لری یاد ایدیلن
عقله محاسنی یازمق لازم و الزم ایکن مگر بو مختصره من اول
سماح سمیرناک جود سخاسنی و قیمت بهاسنی صغدمیه متحمل اولمیوب
فقط وجود ذیجود لرینی ذکر ایله فافع و بو قدر ایله قاعد اولدم
کیم اولسون بو ذاتناک حقنده بر کتاب یازمق لازم اولوب غصوص
تومن افاضلاری بو بحر عمیقناک مراتبنده نه قدر الوغ مجلد و مابون
کتاب یازسه ار دخی کما حقه عقاری ادا اولمز ظن ایدرم. تجربه
وامتجانه کوره بزم نوعی ایله ارالاشان قابو بعنس اولسه اولسون
سلاله سندن بویله مقبول الناس الشروف بین العوام و الخواص ذوات لر
اولوق خاصه مزنددر و السلام.

باشقرده اسمنده وجه تسمیه

باشقرده طائفه سی اوز بیکدن اولوب اسمی اولدین وار ایسه ده
نفس اوزلرندین نامنه سکه صوقدرمش مستقل خانلری اولدیغی معلوم
دگلدر. قرغز قضاقتناک مناب و تنوره منزله سنده کنطون عنوانلی
حاکم لری اولوب آنلر حکومت قیلررق و جوار مملکتناک خانلرینه
تابع اولررق کلمش لر. بونلرناک باشقرده ایله مسمی سنده قیل و قاللر

اولوب چهل دن بری بودرکه لغت فرسده فاشقوری کرک دیوب انراک
 بوندن تعریفله فرد دیورلر. بو طائفه حد ذاتنده بقیرت بشجاعت
 اولدقدن فاشغره تشبیها «فرد» دینلوب فردن زیاده قوی دیمک محله
 مبالغه ایدب باش لفظنی فوشهرق باش فرد دیمشله نتاک کم بر
 نسنه بی رتبه علیاده یعنی برنجی درجهده دیمک محلهده باش بارمغه
 اشاره ایتمک واردور. الا ن بسو طائفهدن کورلمش آدملر کوزه
 طوایق نجسم اوازلی مفعم علمالری جراتلیک چرار سپاهلری صرفش
 کرار اولوب یمش یغایچندن یراق نوشمز دیدکاری کبی اجدادلرنه
 دخی بو اوصافی مهده موجود اولدقدن فاشقورنک مرادنی اوان
 فرد ومبالغه سینه باشقرد تسمیه ایتیشلر اوله. حضرت علی کرم الله
 وجهنک مدحنده شیر دیدکاری کبی بهدر آدملری ارسلان دیمک
 فاشقر دیمک ولقبی ایله کوک جال دیمک مدح اوز بیکاندر. اما باشقرد
 دیوب بالجمیم سویلیانلر عربدن ایشتمش اوله ارکه کلام عربده قاف
 اورنینه کافی و کافی محلهده جیم استعمالی معروفدر چنانچه قسم لفظنی
 کم و کرکان ولایننی چریبان بایکان بلده سنی بایجان دیدکاری کبی
 باشقردنک قافنی جیمه آیشدروب باشقرد دیمشله هذا هو الصواب
 عندی ولا اعلم عند غیری.

اما حاجی ملاظهر الدین نام سیاحتنک نقلنه بناء باشقرد اسمنده
 وجه تسمیه زمان ماده اجداد لرزدن اوچ آدم قش سفرونک بولیا کلوب آدالمشله
 ایکان اتفاق بر فردنک ایزینه توشوب ایل نابدق بزلر فردنک اثریل کلدک
 بزاره فرد باشچی اولدی دیدکلرندن بو اوچ اولرینک فروغنه باشچی سی فرد
 اولان آدملرنک نسلی دیمک سیاقنده باشقرد دیوب بو نام اولادلرینه
 لقب اولوب فالمش اهالیء باشقردنک بیوک اجدادی اوشبو اوچ
 ذواتلر ایش. العیة علی الراوی عسی بریل بر نقل بین لرنده وارکه
 عقله بعید ایهده سزیلدی لکن سندی آداشقان بابالرینک سیرندن
 دخی سیردور. مخبرلرنک خبری بویل اولدقدن مثلاً فاشقوری کرک
 دیوب کرکی فرد دیوب فرددن باش فرد اولمش دیدکلرندن بوقدر

سطور یازیلدی والا شایل وشهامت لرینه نظراً نفس فاشقر دیمکدن
 تعریفله باشقرد اولمش دیسه لردی لکان احصر و اشمل. مسمی سی
 نه سبب برله بولسه بولسون بونلر انراکنک مشهور ومعروف فرقه سی
 ایدکنک احدنک انکاری اولمبوب انکار ایدن وارسه وهمی وزعمی دور.
 اما بزم نوعی و تضافده فرد دیوب حشرانه اطلاق ایدرلرکه فارسینه
 کچک معناسنی متضمن اولان خرددن مأخوذور بو ایسه باشقرد اسمنه
 صالح اولمز. و قاتقدن مصنوع بر نوع غذایی فرد دیورلر یوغوردن
 مختصر ایدلمش یوغورد چرغاندن فارسیدر باشقرد اسمی بوندن اولمغه
 دخی موافق کلمز بس اصعی وافصحی اولگی عله اوله.

بو جماعده کثیره روسیه به تابع اولدقدن بویاق آتلی فزاق خدمتنک
 حاضر بولنورلردی. ۱۲۹۰ نچی هجریه نیفنه سلدات آلنیه باشلدی.
 بونلر روسیه تصرفنه کردیکی نک ابتداسی هجریه مکملر حدودنده
 اولدیغی بعض آغز اخباردن ومستفاد الاخباردن دخی مستفاد دور.
 وباشقورد خلقنه ایشتاک دخی دینلوب اسمده بویل ایکی قسم سویلندیکی
 نوعی نثار قضاقتی قرغز دیدکاری قبیلدن اولوب الفاظ مشترکه دندر.

تبتار طائفه سی

تبتار خلقی آغزلرده باشقرد ایله فوشقلوب سوینلور ایهده کورنلر
 نسلی نوغایه مائل اخلاق و ذکافهم و فطانتنه جمله قائل بر کزیده قبائل
 اولدیغنی خبر ویردیله لکن تبتار لفظی نه دن مأخوذ ونه دن بونلره
 علم اولدیغی معلوم اولمیدی بو اسمنک اصلنی هیچ کم بلدی. مگر
 سابق ملاظهر الدین نک دیدکنه کوره بونلره روسچه پراپوشیننوک
 دیرلر معناسی پراپوستیت ایتکان یعنی خارچدن کلوب اغبارنک یرنک
 استقامت ایتکان دیمک دیوب بو سیاقدن «تبتار» پراپوشیننوک لفظینک
 ترجمه سی دیمک استدیسهده بو اسمنک لفظاً ومعناً تبتار اسمنه مناسبتی
 یوقدر. بر تقدیر تبتار دیمک پراپوشیننوک ناک ترجمه سی اولور ایسه

بو صورتده بونلرنڭ اسم قديمسى نه اوله ديو سؤاله مجبور ايدر وهكنا
تسلسل كيدر. بوگا افندم ديو بويومى قسمدن غيرى جوابه فادر
دگلم. اما ظنمه بو اسمه باعث آنالارى تبتار نامنده بر آدم اولده
اولادى اول اسمده قاله. بونلرنڭ وزيك اولدغنده اختلاف وار
ايسه اتراكدن اولدغنده اشتباه بوقدر.

بارابه نوعى يى

بارابه نوغايى نامنده بر طائفه سيبربانڭ اوب صوى اولكسنگ
اولوب بعضار بونى فورامه يعنى هر جنسدن مركب ومجتمع جماعه
ديوب بعضار بر جنس اولديغى ده سويلديلر نه ايسه شول جاينڭ
سكاندندر. هجر يه مگدين صوگره بر عزيزنڭ كراماتى ايله اسلامه
كلايكنى بارابه علم ديديكى بر ذات تجارت ايله آيكوز ايلينه
كلمش ايكان سويلديكنى پيرمز مرحوم وهم يوسف آبلى مرحوم
ذكر قيلمش ايديلر. بوندن صوگره محمد بيك مرحوم كه حاجى دولان
ديوب معروفدر بو ذات خبر ويردكه بارابه خلقى كم سواد عامى
ايسه زياته ديندار محب علما وخلص مشايخ بر طائفه اولوب بزم
سوادمز يوق ايكان فقط حاجى لكره حرمة ايشان حضرت آد قويوب
الذنى او براردى كمال اغلاصندن بجانا فز ويروب اويلندرديلر ديو
سويلدى. بو ذاتنڭ بارابه تورديش ۱۲۵۰ نچى سنلر ايچنده اولوب
اهالى يى اسلامه كتورن عزيزنڭ علميه اوغلنى كورن يتمش سكران
ياشارنده قارلر ايله سويلشديم ديو ايدى بو خبردن استخراج ايديلور كه
بونلرنڭ اسلامى اون ايكنچى عصر نڭ اوللارنده ياشنى ۱۱۰۰ هجر يه
حدودارنده اولوب اوشبو ۱۳۰۰ تريشه زده ايكنى يوز يللر مقدارى
اولمش اولور. بارابه بر صونڭ اسمى اولوب مصبى اوب صوى
ديورار. يعنى اوب صوه ينه قونا ديكدر.

نوعى قضاق اسماسى

قضاق خلقنه آلاچ تتار اوز بيك قضاق اوچ جز اسملرى تعيين
اولنديغى كى بزم نوعى اهاليهزه بلغارى تتار نوعى قزانى اسملرى
صحيح ونرك وصقالبه اسمى دغى صادقدر. صقلاب بن بيانث بن
نوح عليه السلام اولادى اتل اطرافنده اوسوب اونديكى توار يغلرده
مسطوردر. بو اسملر آراسنده خزر نامى دغى توار يغلرده يازلمش
ايسه ده لفظ خزر صفت مختصه لر ينه بنساء عربلرنڭ فسق كوزلى
ديمكندن ماغوذ اولوب اصل اسمگه مدغلى بوقدر. ديتله كه بو اسملر
هر برى بزلره صادق ايكن يا نيچون تتار ديدكه اهاليهزه جهل ايدرلر
يعنى آچيغ لنوب كايوب كيدرلر. بوگا ايكنى وجه واردر: برى اصلى نڭ
تتار ايديكى بلمه يوب معناسنى دغى فهم فيلمه يوب تتار ديهك مجوسدر
مجوس ايسه ي دين بر طائفه ديوب بوقكره كيدرلر. ثانى تتار اولديغى
بلوبده تتارنڭ اسلامدن اقدم اولان حالته نسبت ويروب تنقيص
نما سويلدكدن خفالانورلر. مثلاً روسدن يا غتايدن مسلمان اولان بر
آدمه يا اولادنه هاى روس يا ختاي ديتلسه كندى نڭ كم ايدكى
ييله توره آكاعار لانور من روس دگلم ختاي دگلم ديوب شدنلنوب
نارلنور. بو شويله طوسون حتى نوعى قضاقه ياسردغه تحقيراهى
نوغاي ياقضاق ياسره ديتلسه كوكلينه بر نوع الم كاور تتار ديدكه
نزاع بو قيبيلندندر، اصل تتار اولدقدن دگلدن. بس ايمدى بر آدم
تتار ديدكه تتارنڭ اسلامدن اول اولان سالنى ملاحظه دن سويليور
ديوب خفالانس بو طبيعىدر. اما اصلى تتار اولديغى بلمه يوب انكار
ايدرك منافشه فيلسه بو جهالت ويلمسزل كدر. چنغز خان بى اختلاف
منقول ايكن آنى وتبعه سنى تتار ديمك نڭ سببى بودر كه تتار خانى سوينچ
خان منقول ايله اورشوب غالب اولوب منقول خانلغنى بتوروب بش
آلتى يوز يل منقول اسمى متروك ومنسى وتتار حكومتى مستقل اولوب
كيرهك آغزده وكيرهك قلمده تتار اسمى سويلنوب يازلوب صوگره

منقول غالب اولوب تئاراڭ كلسى منقول خانلغند دغالت ايتسه لرده اولگى شهرته مبنى تئاراسمى باقى قالمىدىر بونگچون نوعى قضاغه منقول ديمك دغى مېكىندىر، چونكه هر ايكسندن اسلامه كلنلر موجود اولوب بلكه خانلرى منقول چىسندن اولمقله خانلرىنه اتباعاً تئاردن كوبرهك منقوللرنڭ قبول اسلام ايلديكى مظنوندىر، لکن منقول ديمك استماعده تئار ديمكدن آغراق دويولور، آنكچونكه تئار اسمى آغزلرده كوبرهك سويلنوب كوبرهك ايشيديله كلدكدن فى الجمله اسهل ومنقول نامى چوسده قلوب عادده بدچهره وادبدن بى بهره ادمه ايتوله كلدكدن فولاقغه آغر كوكلگه باغر ايشدلور.

باز باشدهغى سوزمه مراجعت ايدالم:

قضاڭڭ كلاملرندين كه بارچه مز بر مسلمانڭ بالاسيمز ديرلر بو سوزدن جميع اهل اسلامى قرداش مراد ايدرلر. افراد اهل توحيد بو كامهده متعادلدر. ثانى نسب جهنندن قرداشلىق ادعاسنك بارچه مز آلاچ اوراندى آغابن مز، بر اوز بىكڭ اوغلى مز ديرلر؛ بوسوز ايله اجانبندن احتراز ايدوب نوعى ايله قرداشلىق اراده ايدرلر. ثالث بارچه مز بر قضاڭڭ بالاسيمز، بارچه مز وچ جزڭڭ اورفاعيمز ديرلر فرعى مز ديمكدر. بوسوز ايله نوعى دن افتراق ايدوب اوزارى خاص وخالص اولورلر. رابع الوغ جوز، اورطه جوز، كچى جوز ديوب بر جزڭڭ تخصيص قيلسهلر باقى ايكى جزڭڭدن امتياز ايدرلر. وسكدا تفریح ايله اوز آتاسينه كلوب ايدرلر.

ايمدى باز يلمش اخبار وبتلمش اقواللردن مستفاد اولان معنائڭ مرجع واستشهادى بودر كه قضاڭ طائفهسى اولى آنچه غانڭڭ ايكى اوغلى منقول تئار واندىن قالا چنغز خانڭڭ تواعى اولوب بو اولاددن بر كه خان غازان خانلر شرف اسلام ايله مشرف اولدغه نيچه بوزمڭ مڭ تئار منقول خانلرىنه ايدروب ايمانه كلوب قديمىن كوچهلى اولمقله سردريا جيم جايق ايشل نورا ايدىل اورل بويلر ينى بايلاق وفتشلاق قىلوب وطن طونوب طور مشلر باردچى اوسوب، اونوب، كوبايوب

اطراف واكنانى طولدروب شهره ياقن برده مال آصراق عسیر و بر جايدنه قرارلنوب او طورى غير يسير اولمقله طاغ راغه سگوب صحرا وسهوللرده جايلوب جايراب يورمشلر زمانه سينڭ غانى اغنى جنك خان بونلرى كما فى السابق اوچ قسمة تقسيم و اچلرندين حاكم و بىلر نصب قىلوب بىلرنڭ عدالتندن ظن برله قيلمش حكملرى شريعتنه طوغرى اولدندن ظن دن ظنك وقاضى آق دن قضاڭ اولمش ديابلرنڭ فولى تصديق اولمق عقله لابق وجمع ادله دن بودليل فائق كورنور. هذا ما وصل بى وظهر لى والله اعلم بحقيقة الحال عصمنا الله من الضلال.

صلوات ورجه لفظى وى اسمى نڭ بيانى

صلوات لفظى سلبات دن مى مبدل ياكه اصلده صلوات ميدر، قضاڭڭ بويله بر ايسكى اصطلاحلرى وار. الوغ معرکهده يعنى سيار وحاكمه لرده فلان يلقى دن آرغى دعوا يوق قىلنور غير مسهوعدر سورالمبور ديان مجله صلوات ديوب بو مقوله به طرفدارلىق ايله بر نيچه كونلر پست بلند يعنى يوقارى تومن بولشوب اخيرى بوگا قرارلندن اشلر اسان اولور؛ چونكه اولرك يل لرده حفى كوبرهك كيدنلريل نڭ يوقاردن اولمقنى استيوب سوگره غيلر اوز عقى داخل اولان سنه دن قيوستنى صورايورده يوقاروستنى يوق قيلمه سعى ايدر بونگچون نرى برى بولشوب سوز اوزاقغه تارتيلور كندا يار نيچه بويله بر عقده عظيمدر. بو شرط قرارلندن سوگره بيلرنڭ اصلاحات جارى اولوب نفاذلى اتقافه مبدل اولارق سوزلرينى افشايبه و حكملرينى اجرايه باشلايورلر.

قانون مذكورهنى رجه ديورلر بوگا عكس كينن وفلان ايدن عيىلى اولور. بو فرارده حكم ايله كيسايش ماللرنڭ بهاسى دغى تقويم قىلنور كه قوى بو بها آت تويه صفر بو بها ديوب بوندىن غيرى دغى بىلرنڭ حضورنده غصمين بىرى برلر ينى سب وشتتم قيلسهلر آڭما بويله جزا كذا وفندا ديمك كى ايشلر كلسى مجلس قضاڭڭ مقدم سويلشوب دفتره قيد قىلنور. بورونقى وقتلرده بويله جمعيتنى طوب

وچون دیوب شرط و عقودلری فقط آغز دن توقتاشیلوردی آگشا قطعاً تغلف ایتمزلردی غایت تأکیدلک اولسه ابر بر مال قربان فیلر ق قوللرینی فانه باتورلردی بعده دعا فاتحه فیلر ق فاتحه خدانک مهری دیوب اعتماد ایسوب مزور قرارنک بقاسنه نهایت اهتمام ایدرلردی. ایشک باشی بو ترتیبده باشلنوب آخیری بر آلا ایپی کیسوب تارقاشورلردی آلا ایپی عورت کیسوب یعنی قطعاً قطع ایسوب آیریلسه لر بو طوبده سورالیمان یعنی عجت سز قالان سوز ایکنچی دفعه سورالمنز آلا ایب کیسولمبوب آجراشسه لر ایش تمام اولمبوب سوکره بر جمعینه موقوف دعوا فالغنه ویر برلرندن ناراضی اولوب تارنالدغنه دلالت ایدردی. آق قره قارشیق آلا ایب کیسماک ننگ حکمتی ده بو طوبده آغزه آلنوب صورالان دعوا هر نه که اولور سه عقی دور ناحقتر عقیقت قیلنوب ایتهایه ایرشدی حکم ایله تمام اولدی دیمکدر. بو کبی بیوک عقیده مدغلی اولدغیچون بو طائفه آلا ایپی حرمت ایسوب آیباق آستوننده یاتسه آطلب اوتمز لر باصوب کتمز لر. بنا برین بر آدمی تزکیه قیلنوب بولسه لر آدمنگ آلا ایپن آندامغان دیه توصیف ایدرلر که سوزنده ثباتی عهدنده حکم حق غیردن اجتناب ایدن ذات دیمک اولور. اولگی جمعیت لر آغز دن اولور سه ده ثبات و فرارنده بر توری اختلاف اولمبور ایکن بو زمانده اویسل جمعیت سیاز اسمیل سویلنوب عهدلری یزمنق سزمنق ایله مهرلنوب متونلنور ایسه ده عبارات میهمه لده مقصد بر دگلدی مدعا او دگلدی دیسوب اره صره نزاع واقع اولبور.

توبه بی صایلمق دغی رسم اولدی توبه بی دیمک ایکی طرف یلرننگ اوستوندین قویولان ناظر دور که ممیز منزله سنده اولور حکم ده اختلاف تالاش اولور سه تفتیش ایسوب بر طرفنی ترجیح و تقویه ایسن بودور. وجهلر سینگ فوقنده عکومتدن اویانزای ناچالنیاک یا که غیر ی بر حاکم تورر خنای ایله اولان سیازلرده اوطرفدن غالدای نامنده بر منصبدار اولور. سیازننگ اولدی دفتر ایله باشلندیغی کبی آخیری

ینه دفتره قید و اضا و تمهیر ایله اننامه ایرشوب بوننگله ختام ویریلور. رجه لفظی تلفظده کسرا ایله ادا ایدیلمور ایسه ده فی الاصل عربی اولوب بالفتح والتشدید (رجه) دن اولنق کرك (رجه) حرکت ایتمک و قویه ی و فیا مق معناسنده دور، بو طوب و سیاز جمعیتی دغی اولده تولقنوب نری بری بولشوب پست بلند آیتوشوب بعده توقتاشوب سکون و فراردن عبارت اولمغل رجه دیملر.

اما صلوات لفظی ایکی معنایه محمول اولوب بری فعل عربدن استفاده ایدیلمشدر که عرب لر طرفین اولان دعواندره ایچلرندن بری صل علی الیبی دیسه لر اسم شریفی نومه ترک نزاع ایدرلر، بونلر صل علی النبی اورنینه صلوات دیرلر، صلوات اولان دعوا صورالمنز، ثانی سلبننگ بر جمعی سلبات کلور. سلب چکک و یوق قیلنق معناسنا، عربی دور. بنا از جهة قرب مخرج و اوه قلب قیلنق «صلوات» وسین صاد ایله سویلنق «صلوات» اولمش بوندن افراب و اصلح رجه وجه کورنمبور، فقیر بو علمدن اوتری دعوا دفترده محلی ایله سلبات یازارم خطا ایسه استغفر الله.

و صلوات لفظی یینه بعض محله سویلنور که بو صلوات صلابتدن متبدل دور، مثلا فلان آدم صلواتی آدم ایکن دیرلر یعنی صلابتلی و مهابتلی دیمک اولور، فلانی ننگ صلواتی باصدی دیرلر یعنی مهابتی فیضیت ویردی سیسکاندردی دیمکدر، حاصل هر بری بر جمله سیافنک استعمال ایدیلوب هر صلوات محلی ایله اوز سبکنده سویلنور.

ودغی اترک و اوز بیک بطونلری ننگ حاکم و منصب دارلری «بی» و «بیک» القابلری ایله سویلنوب بی اسمی بیک دن ترخیم و بیک اسمی بیوک لفظندن تغقیق ایدلشدر، شویله که بسایه ضمه ثقیل و بعده اجتماع ساکنین سببیله و اوجنق قیلنق بیک اولمش بوکا نظراً املاده بیک کلمه سی یا ایله یازلمق درکار ایکن توار یخزده یاسز یازلدیغی غلط دور

لکن غلط مشهور افصح فاعده سنه مبنی یاسز یازمقده جائز اولوب یا ابله یازانگ اولوبتنده اشتهایه ایدامز، چونکه تکلوم تخفیفی تکتبده تکمیل کړک دیمشدر، بیوک کلمه سی فی الاصل الوغ لفظی ننگ مرادفی اولوب هر ایکسی ترکی الاصل واسم مرتجل دور، تعجب ایدرم محررلرمز قز اسمی کبی یا کړک اولمیان محله قیز دیوب یا ثبت ایدرلرده، یا کړک اولن محله یاسز یازارلر، بیاک و بیوک اسماری عربی ده عظیم و کبیر لفظلری ننگ ترجمه سی دورکه سیدالقوم شیخ القبائل و حاکم البلد دیمک اولور، اصطلاح عربده شیخ دیمک قارت و اختیار آدمه اطلاق اولندیکی کبی قدر و منزلت جهندن یاشاره دخی شیخ دینلور صفة مشترکه دندر.

الفاظ مستعمله بینهم

اوزبیک اروغی ننگ مدن و امصارده استقامت ایدنلرندن صرف نظر بدوی اولن فضاقت ننگ هر بر سوزی بر اصوله متمم ماغدی عرب و فارسیه مستند اولور بر نهنه ننگ اسمندن بر نجه معنا آلمق ممکندر، مثلا بونلرننگ خاوره سنده هر ما کول اللحم اولن حیوان ننگ یاوریسینه بر موافق اسم قویوب عنانچه قوی بالاسینه فوزی دیوب ایچکی و کیوک بالاسینه لاق میر، و یولان بالاسینه بضاو، تویه بالاسینه بوتنه دیمک کبی. غیر ما کول اولن حیوان ننگ اینوکنه جیم فارسیه کوچوک دیرلر، اما قویان بالاسینه جیم عربیله کوچاک دیرلر، بونی فوزی لاق دیوب ما کوله و یا که کوچوک دیوب غیر ما کوله فاتمیوب بو ایکی اسم بیننده کوچاک دیمکه باعث نه اوله دیه رک نفتیشه آلدن دن رسول اکرم صلی الله علیه و سلم دن قویان غصونه (لا آکله ولا احرمه) قوی صادر اولوب ما کول لکن مضطرب ایمش، کتب فقهده یعل و بعضنک لابس عبارتیه سیله کلمش، اما دایله نده نظر ایتدکنه غیر ما کول طرفی اقوی کورندکن او طرف ننگ اسمنه قریب تکلم ایتمکی تر جیح ایتمش اوله شویله که احکام توراتنه حرمتی صریح اولوب «شریعة من قبلنا شریعة لنا» ادله سی ایل

حرمتی باقی دینلور سده یوقارغی «لا احرمه» ثانی اکل رسول الله علیه السلام عین اهدی مشویسا» فولندن حرمتی منسوخ حلیتی منصوص اولور. مع مافیه عبوة الحیوانده اصعبدن رضی الله تعالی عنهم عبدالله و ابی لیلی «انهما کرها اکلها» دیوب روایاتلری جمع فیلندن صکره «وغایه ما فی هذا الخبرین استقدارها مع جواز اکلها لتعارض الدلیلین» دیمشدر. بس بوکبی معنالر ملاحظیه آلتسه کما فی السابق بو طائفه اولده علمالرننگ تعلیمی ایله عامل اولدقلرینی ااده ایدر دیدیکم ظنمی ظاهره چقاررودخی فی تغذی که فارسیده خارپشت، ترکیده کربی، قضانده کربی بی، و کربک چچن دیورلر. بی لیک چچن لیک صفت انسان ایکن بویله بی نطق حیوانه بو ایکی لقب نه دن قونولمش دیوب دقت فیلندنده معلوم اولدیکه حضرت سلیمان صلوات الله علی نبینا وعلیه السلام پادشاهلق ایامنده بر دفعه کوکلندین کچار اوشبو ملک و دولت ایله قیامته قدر فالسام دیر. حضرت عنی جل عالم السر والخفیات که بوکا مطلع اولوب حضرت جبرائیل دین بر کلمه صو حضرت سلیمانده ارسال ایدر. و دیه شکله فلم سلیمان ننگ کوکلندین بویله بر فکر کچدی اگر ترکلنی تمنی ایدر ایسه بوصوی ایچسون آب حیاندن قیامته قدر قالور ولکن محکومنده اولان جمع ذی روحی جمع ایدب آنلرننگ اتفاق و مشورتی ایله ایچسون دیو امر ایدر. حضرت سلیمانده امتتالا الامر انس جن وحوش و طیور بارچهنی جمع ایتدکن صوکره مصلحتنی اورتایه تاشلاب کلسی دیرلر که ایچکز قیامته قدر نورکز دیوب بوکا قرار ویردکارنده «کربی» بر چیتدن ندا ایدب یا نبی الله بوکیکاشدن بز خارج مز اگر داخل ایسک برسوز خاطر مه کلدی اجازت اولورسه سویلایم دیدکنه حضرت سلیمان نعم سویل دیوب. کربی ده بوصوی ایچمک بالغوز اوزگزه می مخصوص یاخود اوشبو اونور مش اهل عیال ارکان دولت اعیان سلطنت تباک توش قوربو قورداش لرکز جهله سی ایل می ایچرسز دیر. حضرت سلیمان ده کندیمه خاص دیو جواب دیرر. اویل اولسه من سزی ایچمکه دلالت ایتمیورم زیرا دنیاننگ عزتی

حياتىڭ لذتى اهل اولاد ابناء اعفاد و زمانداش فورداش و موافق بولداس
 ايله بيل عمر كىچورمىكده در. اگر بواوتران اعيان وزير و زراتىڭ
 نوش لركز اوتوب يالغوز قالور اولسه كز بونلرنىڭ هر برى نىڭ وفات
 ووداعى سزه برداع و عسرة اولوب شويى برحالت لار روى و برى كه
 اولومى استرس اولالماس سز ديدكده حضرت سليمان به بومصلحت معقول
 كوريلوب صوتى ايچمامش كرپى حضرت سليمان كىبى ذاته بويله
 عكم قيلد يىچون «بى» و بويله حكيمانه سوز سويلدى كچون «پچن»
 نامنى آلمش تا بوزمانه يه قدر بواسمده قالش چچن سوز چن ديمك
 تنكلمنىڭ ترجمه سى در.

ينه بر كچك تورغاي وار جئەسى بارمق قدر اولور اسمنى
 سوچه تورغاي ديورار اصلى سوز چن تورغاي چچن تورغاي ديمكدر
 بوگنا نه دن سوز چن تورغاي دینلمش دینلسه بر صيادچيل و بودنه
 توتوق اوچون دام قوروب دان تاشلامى ايكان توزاغنه بوتورغاي
 توشار صياد نه ايسه نصيبم ديه رەك قولتا آيب اوينه كيمەك اولدوق
 تورغاي نكلمه كلوب منى نيليورسن دير. صيادده كباب فيلوب
 ييرم ديدكده، تورغاي ايتور منى يمك ايله اغزىڭ تولمز فانرولق
 نويمز مگر سگا اوچ مصلحت ديايم دنيا و آخره آندن فائده كوررسن
 مگر شول شرط ايله كه برينى انكده ايكان سويلرم ايكنچى بى
 بوكورنمش تالنىڭ بوداغنه قونوب اوچونچى بى تاغنىڭ توباسنه چقب
 سويلرم ديمش. صياد فكر ايديب وانعا ونى يدكدن نه چقار بلكه
 نصيحتندن فائده لنورم ديه شرط مذكوره راضى اولوب سويله ديدك
 تورغاي تكلم ايديب هر چقان بر سوزى ايشەسن راست ديوب تصديق
 ايتمه يالغان ديوب نكذبده ايتمه عقل ميزاننه صالح موافق ايسه راست
 ناموافق ايسه يالغان ديو عكم ايشەسن ديمش. وەك موچينچه تورغاي بى
 قوبى ويرمش. تورغاي تالنىڭ بوداغنه قونوب ديمشكه اى بيچاره نه
 عجبى بخت سز آدم ايمش سنكه حلالا يكرمى مثقال مقدارنده بر در بتم
 يونمشيم كه كباب اوچون ايچمى باردغه او جوهر انكە كرردى بازاره

چقاررسن مك طلا اولوردى محروم فالدىڭ ديدكده صياد افسوس
 ايدوب بارماغنى آغزينه قويوب نه ايليايم نه يپايم المدين كندىڭ
 بارى اوچونچى مصلحتكنى سويل ايشدايم ديدكده تورغاي ديمشكه
 باشداغى سوزمىن نه استفاده ايتدىڭ كه سگا اوچونچى بى سويليم
 زيرا بر سوزى ايشدهسن تصديق و نكذب ايتە يوب عقلگه صال
 ديمشديم. فارنەك بو قدر قيمت بها جوهر وار ديدكده غەمدن يوزىڭ
 صارغايوب آه ايله الكنى آغزىڭه قويدىڭ بنم جمبع وجودم اون
 مثقال كلمز ايكن يكرمى مثقال تاش نه طريقه ونه سبيل ايله بنم
 ايچمه كرر و فايو يرمده تورر بونى فكر قيلەنىڭ ميزاننه قويدىڭ
 سنكدىڭ بى تميزه اوچونچى مصلحتى ضايع ايدمم ديوب اوچەش
 كتمش. بوندىن اوتىرى بوگنا سوز چن تورغاي دینلوب مخفى ايله
 سوچه تورغاي ديمشله. قضايمده بر نسته نىڭ اسمندن بر نچه معنا
 آلمق ممكن ديو يوقاروده يازديغىم نىڭ اصلى بويله اصولاره استواندن
 عبارتدر. عجب كه بزم اهل بلد بو كىبى اساس لرى آردن آرزى باور.
 اما بونلرنىڭ شجره آدملىرى شويله تورسون عادى آدملردن بو كىبى
 حكايه لر مسوع اولور. و بردخى حضرت سليمان عليه السلامه جراد هديه
 كتورون قبره بو اولوب لسان فصيح ايله «ع» ان الهدايا على مقدار
 مهديها» بيانى ايله ادائى اعتدار ايتدىكدن سوز چن ليك چچن ليك ايله
 معروف اولمش. هر ايكسى سوزه صالح دور. و دخى بر آدم نىڭ شدتنه
 فارسى قاتيلق ايتسه لر فصاص قيلدى ديوب انتقام مخلنده استعمال
 ايدرلر. و قد يمس سوزلر بىنى مقال ديرلر مثل دخى ديرملىڭ مرادى
 دور. تعظيمى نى نچم فاعده نى كده مكاننى ميكن مزاحنى مزاق لفظنى
 ليز سنندى صناد سەين نى سيموز جدىنى چچال عصانى آصا بندقنى
 ملتق هرلنى از يل جنى و مجنون نى چندى مكر وهنى مكروب جراحتنى جارا
 اجلنى آجال معلوم نى مالوم معالجه نى غالجه قالجى عدلىنى ادبل ديورلر.
 سلاح فارسىك جراد بونلر چيندت ديرلر ازلىنى ايچل ديوب بالكسر
 وبالجميم سويليورلر يعنى تقدير از لده بر ايش اويله اولسه صوكره

آتی ایسناب آغزینی آچمده کوزی توشارکه آتنگ تلی ناک توبنده
 بر قره خال وار، یکت تنگ کوکلنه کلور بو چوبارنگ تلی ناک توبنده
 اولن خالی نی کسه بلمز، بونی سند قیلر ق دعوا ایدایم دیرده
 آتنگ آردینه آلدینه چقب بو چوبار منم فلان یلفی یوقالمش آتیم دور
 تانودیم دیر، جناق ده خطا ایتورسن بو آت فلانی باینک اوز تومه سی
 یعنی اوز بیه سینک بالاسی دیور، یکت سوزنده مصر اولوب منم
 علامتم بیلگوم وار نای کوننده اورنیش چقب آنی آغان وننده
 کورشدیم تلی ناک توبنده خالی بولسا کرک اگر خالی اولمزه بنم
 دگل دیه بو سوزگه بیلاو قیلشوب اکابرلرنگ آلدنده آتنگ آغزینی
 آچوب کوررار یکت تنگ دیدکنجه خالی بولورلر، جناقده هیچ سوز
 دیالمیوب جانم تحقیق بلورم بو آت فلانی ناک اوز بیه سینک قلوبی
 اوز آغوری ناک بالاسی ایدی لکن بگاده حجت بولسون اوشبو
 چوبار شول جوغالغان آتم دور آنوق تانودیم دیوب خدا ناک اسمنی آیتده
 آل دیمش یکتده بلا توفی «اولده» (اولده یعنی والله دیمکدر) والله
 اوز آتیم دیور. جناقده آتنگ ایکار توقوم جوکاننی آلوب تسایم
 ایدرده بو شعری آیتوب اوتورا کیلیر.

T. C.
 İstanbul Belediyesi
 İnkilâp Müze ve Kütüphanesi

جان برگان جناقنگ چوبارون جیر
 جافساتوکنی جالغانغه صانقان جاندی
 او کونلرده آدملر کلاری بلباغ یاغود بتون آق کوک متادن
 بلباغ باغلق رسم ایمش یکت باباغنی پیشوب بر اوچی بلند بر
 اوچونی آتنگ موینونه باغلب بنا کلپ آلیب کیدر واراچق یری ایله
 اورناده بر کچک چشمه بولاق وار ایکن یکت بولافدن آتلب
 اوندکده آت تارتوب فالورده یکت چالقهدن یقلور توشار آت
 هورکوب سودراب آلور کیدر ناشدن ناشقه اوروب ایچی باشی یار یلوب
 اولار فالور، جان برگان جناقنگ چوبارین جیر مثلاک اصلی بو

ایمش بعده جنافغه ایتورلر بو آدم یالغان آنط ایچمش که بو بلایه
 یولقدی ات سنکی ایمش اوزک آل دیدکده جالغانچی ناک جزاسنی
 ویرن جبارک جلادنه منمک براشه زدیوب آتنی مزبور متوفاننگ
 آشیمنه صویمشلر. ملاحظه ایدلسون قسم نسه درجه ده الوغ ایش
 ایمشکه بر دفعه یالغان یره صرف ایتمک ایله ساعتده جانندن جدا
 نوشمش. بر آدم قسم قیلسه جان بردی دیمک بوکبی وافعهلردن
 اصطلاح اوله کلمش آغزلرده قالمش در. جناقنگ سویلدیکی ظاهرده
 بر شعر اوز بیکی در لکن باطنده بر مناجات نیکی در. مفهومی دیرانکه
 کیدر مضمونی اسراره سرایت ایدر والسلام.

ودخی بونلرده جیسور دیب بر سوزلری وار. جیسور اسپردیمک
 اسپر لفظی عربی اولوب غنیمت نوشن انسانه اطلاق قیلنور ایکان
 فضا فده ایری فوة اولان خاتونه جیسور دیورلر بو اطلاقنگ منشائی ده
 اگرچه ایری یوق خاتوننگ باشی بوش اولوب میراث نساعتص فاطم
 ایله ممنوع ومنسوخ اولان احکام لردن ایکان فضا فستانده بویله خاتون
 اوز اختیارنجه ایره وار الیمیوب متوفاننگ اقرباسندن بری ناک تحت
 نکاحنده اولوق قانون اعظم لردن اوله کلمکله اختیار سزلقدن اسپر
 دینلوب تعریفل جیسور آنانمشدر. متوفاننگ اقرباسی بو خاتونه امانکیر
 اولور امانکیر لفظی ترکی فارسیدن مرکب کلمه درکه امان توتقوچی
 یعنی اغیاردن امان صاقلاب اوز تصرفنده تربیه قیلغوچی فسقه سی
 باشقه کشی گه ویر میوب اوزی آغوچی دیمکدر. بو جیسور ماده سی
 باب استطراده دخی بر آز ذکر ایدلمشدی ینه موردی کلنجه یاز یلور.
 ودخی جهاد لفظنی جاؤ دیرلر ضحا وصحت لیکنی صاؤ دیرلر.
 بو ذکر قیلنان و بونلردن غیری دخی کوب سوزلر وار که عرب و فارسیدن
 انمشدر. اما اوقیانوسده بعض الفاظ عربیه و عجمیه من حیث الاماده
 متوافق اولسه لر احدهما آخردن مأخوذ دیمک خطادر دیمش ایکان
 بو کلیه بونلره دگلدر. زیرا بو طائفه ناک اصلی ناتار منقولدن اولوبده
 اسلامدن اقدم بو الفاظنگ بدلنده باشقه کلمه لر وار اولوب بو الفاظ لرننگ

بعدالاسلام عرب و فارسیدن اخذ ایدلدیکی بدیهی در. اگر اسلام دن
اقدم بو کلمه لر انرا کده اولیدی من حیث الاماده توافق نوشمش دیمک
توغری کلبی اسلامدن اقدم بو الفاظ لرنک بونلرده بولقغه اصل
بجوسلکننده فالان تاتار مغولنک حاضرگی محاوره لری شاهددر.

ودخی عربلرده ترکیدن معرب کلمه لر دخی نادراً کورلمه در.
طود و دنیا لفظاری کبی که بوا یکی اسم فی الاصل ترکیدن معرب
اولدیغی ملحوظدر زیرا طودنک معربی جبل دنیا نک معربی عالم اولوب
لغت ترکیدن بونلرنک ترجمه سی اولدیغی اصل ترکی اولدغنه دلیل
دوشر بو کلمه لری ترکی دیمکدن بلسان عربی مبین و دیگر آیت کریمه لره
منافی اولور ظن ایدلمسون مأخذی قایسی لساندن ایسه ده معرب
اولوب عربلر استعمال ایتدکن صکره عربی اطلاق قیلنور. یا خود
توافق بین اللغتين یعنی من حیث الاماده توغری نوشمش اولور.
اما طودنک فارسی سی «کوه» دنیا نک فارسی سینه «جهان» دیرلر وینه
قطع امید ایدن بر نسته آکسزده و جوده کورسه آکا «صالیق» دیورلر.
مثلا فقط سنه لرنده هواده بلوط کور یوب بر آز یغور ناملسه و اوزاق
مدت کلمیان بر آدم نا خاصه چقب فالورسه صالیق دیورلر «سما لیک در»
عربیده «سما» بز لر چه آسمان «یک»، لیق کلمه لری ترکیده نسبت
اوچون اولوب مخفی «لی» ایله ادا ایدیلور، معنای ترکیبی خاطرده
یوق ایکان خبر آسمانی کبی بولدی کونکده یوق ایکان کورلدی دیمکدر.
وضعی تفالده اولوب تشاوم استعمال ایدلمز یعنی خیره یوریلور
شده آیتولمز بس سما به منسوب سویلنن بر کلمه غریبه اولور.
و بر اصول لری دخی وارکه اجنبی دن جلب ایدن سوزی اصل
وضعنده سویلر ایسه لرده بر مناسبت ایله در حال ینه اوز تل لری نه
تارتورلر. مثلا نوشروان عادلنی مسرون ادیل دیرلر. «مسرون»
اوزلرنجه مرحمت و مروت وضعنده مستعمل بر کلمه دور. نوشروان
لفظی فرس قدیم اولوب معناسی نامعلوم ایکان آنک معناسزلگنه
بافه یوب پادشاه مز بورنک اوصاف محموده سینه مبنی اوز تل لرنک مرحمت

مفهومی متضمن اولان مسرون لفظنه موافق نوشور مشلرده آنکله
تکلم ایدرلر، کذا لک مسواک نی بس واق دیورلر بش نمازه لازم اولن
طهارت عملی اولمقل بو عدد ایله مسوی اولمش ادعاسنه کیدرلر، بس
دیدکاری بش عدد اولوب بزم نوعی وسرت لغتنده شین کلن

کلمه نک اکثرنده بلکه کلسنده بونلر سین ایله سویلورلر.
وبعضاً ختایدن آلنهش لغت لریده وار، مثلا: آویل چیلب عبد
چیلب یورر دیرلر، چیل لفظی ختا یچه بیک معناسنده اولوب عبد
آش لرنیدن آغز نیمگه توغانلرنیدن شباغاسین بیمگه بورر دیمکدر
بو لفظی ختا یلر «کیف اصبعه» مخلنده کنوروب بری بزنن احوال
صوراشدغه چیلمه دیورلر یعنی آش یدکمه دیمکدر که صحیح البدن
وسلیم الاعضا غم وغصه دن امین صبا حلدگمی دیمک اولور، زیرا
غم دن امین وامراض دن سلیم اولمیان آدم نک آش و طعامه اشتها سی
اولمز ودخی صین لفظی که ختا یده اوخشاش و مشابه معناسنک اولوب
فلان صینلی آدم یعنی فلانی اوخشاش آدم دیمکدر، صینه قرا
دیرلر، صورت و شکلنه باق دیمک اولور، و بونلردن غیری دخی
ختایدن وسائر ملت اردن قوشلمش سوزلریده وار کلسنی یازمق
درکار دگلدر.

ودخی بونلرده توره املنه «آل دیار» دیوب بر تنول لری وار که،
الله یار اولسون خدا هر ایشکا یساردم ومدد قیلسون دیمکدن
اختصار ایدب «آل دیار» دیرلر سلطان حضرتلری نه پادشاهم چوق
یشا، بخارا امیرینه حضرت امیری خدا منصور ومظفر قیلسون دیمک
کبی بر دعا وثنادور ابتدا اوز بیک خان نک ایجاد ایتدیکی وضعی
ایمش. بویله ایسه قدیم نوعی خانلرنده دخی وار لقی ملحوظ اولوب
لکن خبری بزه واصل اولمدی ظن ایدیلور که خانلق منقرض اولدقندن
صوگره متروک ومنسی اولمشدر، اگرچه فضا قستانده دخی خانلق
بتب توره و خانزاده لر النده حکومت قالمدی ایسه ده اصلنی نسلنی
تاریخ خسه ۱۴

رعایة تورہ لہ آلدیار دیمک ہنوز کہ وارد فقط بوکونک بورعایہ روسیہ تبعہ سی
اولن قضاقتک فارتلرنک قالوب یاشلرہ تورہ قرہ برابر اولدی، شویله کہ بوندن
اون بش، بکرمی یل لر مقدم ابرک ادنی تورہ لہ عموماً آلدیار دیمک
بلا ترک آیتولور ابکن حالاً ناگللب ناگللب آلدیار دیر اولدی لر،
آزینده بوده فالور کبی کورلور، ودعی «مرضہ» دیوب بر سوزلری
وار اصلی میرزادور، لغت عثمانیہ ده میرزا عجم القابندن اولوب
بیک دیمکدر شویله کہ احمد میرزا کبی بر اسمک آخبرینہ وضع و ابراد اولنورسه
شاهزادہ لکہ دلالت ایدب میرزا احمد کبی اسمک اولنہ وضع اولندقلہ
کتابدن افندی مقامندہ اولن آدمہ لقب اولور دیمشدن، اہ.
اما قضاقدہ مرضہ اسمی سخی و جومرد آدمہ اطلاق اولنور جومرد
جوانمرد دیمکدر، منقولہ جومرد آدمہ چولن دیرلر قضاقدہ دخی مستعملدر.
سخی آدمہ مرضہ دیمک واللہ اعلم بوندن ناشی اولسه کرک کہ
ما وراء النہر قانونندہ حکومت طرفندن انعام و سیورغالہ مستحق ذوات
کلسی میرزالرنک خط و قلمی ایلہ مانغہ معلوم اولوب سیورغالنک
تسلیمی دخی میرزالر لندن تارقاتیلور اولغلہ صحراپی عوام انعامی
میرزالردن بلوب سخا و مروت میرزالردہ دیوب اعتقاد ایدردہ کندی
قبیلہ سندنہ اولان اسخیالری بوگا قیاس و تشبیہ ایلہ میرزا «مرضہ»
دیمشلر اولہ.

و بعضاً اولور کہ هیچ بر لغتہ ملحق و هیچ بر معناید مستند اولمیوب
بجرد لفظندن عبارت کلاملریدہ اولور. مثلاً: سراسنی آیتامن دیرلر
بنا گاہ بولسه یا بولمسه دیمک سلکندہ برسوزدر. ودخی بر
مہلی قوشا قلب سوبلمک اوز بیک ناکھ ہر بطورندہ وار ایسہدہ
بونلردہ اغلب وا کثردر مثلاً کسی مسی آدم مادام چولاچی جو باچی
چورکونچی مورکونچی کبی سوزلری پیرو بیللاؤ ایلہ ادا ایدرلر.
وینہ بر نسنہ بر اسمہ مسمی اولسه کلا قضاقدہ کانسہ بری بریل
خبرلشمہش کبی جمیعہ سی اول اچجہدہ منفق اولورلر. مثلاً سچقان
یلی یا کہ قوی یلی فار کوب باغوب اوزاق یانسه آکا آق نچقان

یا کہ الباستی فار آت فویارلر. اگر قش یخشی اوتسه فار آت
باغوب ایرتہ کتسه آکا قرہ چولاق نچقان یا کہ قوکر قوی قوکر
آل قوی دیوب مزبور قشلر کلہم ایلانیدہ اول اسمہ جاری اولور.
وبوندن ماعدا علایم سماویہ و نجوم علاویہ لری دخی اوز زبانلری نہ
ضرب ایدب «فسطلانیه» یعنی قوس قزحنی قوشاقلیان قویونہ تشبیہ
ایدب قوی قوصاغی دیورلر. ثریایی توبلنوب تور دغیچون اورککان
قویونہ اوغشادوب اورکر دیورلر. جدی یولدزینی تیمور قازوق دیوب
فرقدانی آرقانلیان آت کبی ایلانوب یوردیکی اوچون آق بوزات دیورلر.
آنک آرقاسندہ توگاہ کلب یوردیکی ایلہ «بنات نعش» یولدزینی کانہ
آق بوزانہ قصد فیلان اوغری بہ تشبیہ ایدوب یتنی فراچی دیورلر.
بہر حال ہر برینہ بر مثال کتوروب اوزلری نہ موافق اسم برلہ ثبت
ایدرلر. و بو یولدزلرنک قبلہ خصوصندہ مدخل عظیمی اولدغیچون
تتمہ مزنگ باب قبلہ سندنہ بر آت بیان ایدوب محلی تفاسیرنک قایسی
آیتندہ و کتب لغاتنک قایو فواصلندہ ایدیکنی اول بابدہ کوستررمز
لازم ایدنلر آندن استسولنر.

ایندی اتراکنک ہر شعوبندہ مختلط کلام عرب و زبان فارسی
وار لکن آنلری بو طائفہنک تللری نہ قیاس قلب بولمیور. زیرا
قضاقدن غیر قباثلنک اکثری متمندہ اولارق ہر عصرہ و ہر دورہ
علمادن عاری و اوقہقدن خالی اولمیوب کتاب یوزندن کوروب
معناسنی بلوب فصاحت کلام و تاثیر مرام اوچون آرا لاشدرمشلر. اما
بو فریق کتاب کورمیوب اوقومق یازمق بلمیوب فقط آغزدن آغزہ
آیتولہ کلدیکی اولدہ تعلیمی اولدقلری نہ و ایشندیکی سوزلرینی اونتمیوب
کلدکارینہ دلیل کافیدر فلہذا بونلرنک کھنہ اخبارلری نہ قولاق صالحق
تاریخ و نسبلرینی اعتبارغہ آلمق و حکایہ لری نہ اعتماد قیامق ممکندر.
قارت و کاریہ آدملری وار اولان یاشلرہ بزدن وصیت و نصیحت دورکہ
فرصتی فوہ ایتمیوب آنلردن سلف لرنک سوزینی ایشدوب تکلامق
کرک. ایستونک بولمسه، دہ ایسکونک یوقمیدی دیمک بوندندر. و آنلردن

ایشدن سوزلری چرح قیلیمبوب و شرح دخی قیلیمبوب بر قصه بی
 کما حقہ تکلب نوبت ایکنچی به کلدکه نغمه ننگ قولاغنی بوروب
 کویله مش کیبی چکلب کرکلی محلدن باطرنه صالب اره صره ایی دیب
 غنکلب بویله سؤال قیلیمق کرک والا حقیقت حال فصل اولمیور مدعاده
 حاصل اولمیور. زیرا چرح قیلنسه مسؤل ایکنچی سوزیمی یینه بیکاره
 چهارر دیوب کوکلنداگی بیلدیکنی تمام ایتوب یتکورمیور. ثانی بعض
 سوزلر ترتیبدن آلماشنوب اینکغایندن اوندکدنکگره آیتوق وصورامق
 دخی ایسکا کلیمبور. شرح قیلنسه سائلننگ سوزندن استفاده قیلندیقی
 ملحوظ اولوب او قدر اعتمادی قالمیور. بس بونلری اولدن ایشدیل
 کلدیکی کیبی ونه ما اوقوب آکلادیقی کیبی کیف ما یشاء سویلدوب
 من بعد آرتوغنی آرتقه تاشلاب کرکلی برددن یازمق کرک بر نچه
 حکایه لرننگ اجتماعی ایله خبرننگ حقیقتی معلوم اولور. «خذ ما صفا دع
 ما کدر» بویله مواضع لرننگ بنیادی دور. بونصیحتهم سببی صبی و مراهق ایکن
 وقتهمده سوزه هوسلگم اولوب قارتلرننگ آغزینه قولاق قویبق طبعمدن
 ایدی. اول کونده ایشدن اخبارلری می بو کونده بلور آدم آز قالمشدر
 اول ایاملرده شجره آدملر هر برددن ابلوردی هر بطوندن بولنوردی
 الا آن اشیاخلر ازالوب کاریه لر کلموب باشلردن بو بابده شهرت
 چقارمش ذواتلر بورونقی وقتده ایشتمش داستانلر منی بعضی بلوب
 بعضی اوتمش قارتلره حواله قیاب بوی تیا برسون فلان اکام آیتوب
 اونوروچی ایدی من آنچه او فالهای فالوبمن دیورلر. بویله اولسه
 باز بر ایکی دوردده یعنی ایلی آلتش یلرده شجره آدملر بتوب
 احوال ماضیه دن معلومات ویرن کهمسه قالمایور اوخشایدر سماعی
 اخباردن جمع اولمقدنه قضایه غاس ایسکی دن نالمش تواریخ کتاب
 یوقدر. فقیر بو قدر بلار آفتاروب بر کتابه ظفریاب اولمه میسم.
 زمانه ننگ باشلری اوقومق یازمق یازمق یازمق مفرور اولوب آغز سوزدن
 دخی آیریلوب فاله سونلر والاسلام.

یوقاروده «تیا برسون» دیوب بر سوز اوتدی تیا برسون دیبه
 آندن نقل ایدیلن سوزننگ ثوابی متوفی ننگ روحه تیکسون یعنی
 مرحوم وعلیه الرحمه محلنده کتورن دعا و ثنادورکه کلامده اختصار
 اوچون رحمت و ثواب لفظلرینی همیورده توتوب فقط تیا برسون
 ایله اکتفا ایدرلر.
 کاریه یعنی قارت. آدملرننگ عبره العودک غریب سوزلری کوب
 لکن آنی اعتبار ایمن آردور. آیکوزده استاذ من ملا محمد صادق
 حضرت دن منقولدر قضا ق خلقی بونادانلقلری برله سوزلری تحقیق
 تصوفدر دیر ایدی. بر «بی» یعنی حاکم ذی شان صاغلقدنه آغزی
 پریشان بر آدم ایدی. مرضی مشند اولوب موتی مشامده قیلندنه
 اولاد واقران ونچه فیله ننگ اشرف واعیانلری جمع اولوب آکه بزلره
 نیمه نصیحت قیلورسز ونیمه وصیت و مصلحت ویررسز دیدکارنده
 مریض مزبور جواب ویروب من یتمش یلدن زیاده ایچلر کزده توردم
 یغشی دور بهماندر بلدیکی سولره دیدیم شمدی بو حاله ایردیم عزرائل
 الینه کردیم سزلر کوب برله طوب برله فالورسز مصلحت بولسه بر
 برلر کزدن آلورسز من یالغوز باشم یورمگان یرگه بارورمن کورمگان
 ایلیگه بارورمن بلنگانلر کزنی مگا اوگراتونکگر مندین نیمه صورارسز
 دیوب ختم کلام ایلمش. فوادی اولان فکر قیلسون قایو درجه ده
 مضموندر دیبه سویلیوردی.
 ینه ایتور ایدی آیکوز دیواننه ابتدا کلدکهمده بر بای آدمه منی
 تکلیفی قیلب آلیب واردیلر مختصر حالنده ایدی باشی اوچونده
 اوتوروب کلمه تلقین قیلیمه باشلدم. مریض بوکهدر دیوب صوردی.
 بریسی جواب ویروب دیوانداغی اوکاز الوغ حضرت دملا امام آخوند
 فلان دیوب بویومداغی داخلی و خارجی بار عنوان و صوتمی کم کوس
 قیلیمبوب یتکور دیلر. مریض بونی ایشدوب اوی بای اورص قویغان
 اوکاز مغان کرک ایس اوینه برسون ایمان آیتوغه خواجه کلسون
 خواجه بولمسه آیتدایمن دیدی. بالالاری مندن اویالوب تقصیر عیب

قیامانز آفلدن یازغان آجوغان چال دیوب خاطریمنی آلدیلر کوکله
 تسلی صالدیلر. واقعاً حضرت کبی استاذکل اولان ختم کرده ذاتی سوادى
 یوق خواجهیه تیگ کورمیدیکی تسلی بی موجب ایدر ایشدر
 بعده چالنی خواجه کلدی دیوب آلدادیلر کوزینی آچوب اووی
 چارفتی پیغمبرم جوراغانی آق سوباک اولیامای بلمکانوگدی آیته بیر
 مین آرتوگدن ایارا بیرابون دیب کمه شهادة ایله جان ویردی دیوردی.
 اگر بو زمانده بزلره و بزم امثالزه بویله دیسه لر بو سوزی کندمزه
 نقص بلوب آغزه آلمایدی یعنی اعتباره آلمدغندن عار ایدوب
 سویلمیدک. بر تقدیر آغزه آلدننه فلانی کافر بولدی دیندن چقب
 اولدی زبردست دملاذن سوادى یوق خواجه بی آرتوق بلدی دیوب
 مذمت ایدرک. اما حضرت مرحوم کبی عزیزلر بویله سوزنک
 ظاهرندن کوز یوموب بساطننه طالورلرکه خواجه نسل رسول دیوب
 محبت ایدرلر. اوکاز روس تلی دیوب نامندن نفرت قیلب یراق کیدرلر.
 یوقاروده یازلمش چارفتق لفظی یاروق و روشن دیبک اولوب
 سراج و چراغ دن کنایه دور. فغواى کلام بزلری ظلمات کفردن نور
 اسلامه چقاران ذاتنک بوداغی دیبک اولور و هر بر تبرک آدمه و موجب
 ترجیب ذوانه و هر بر حرمتی لازم اولان شیئه بویله دیورلر. جوراغات
 سلالات و فروعات یعنی بوداق و نسل و نسب دیبک اولور.
 بو طائفه و حشیت و بدویت ایله متصف جهالت و زهالت ایله
 مستند اولدندن ایچارنده بدعت و خلافی شرعنک عسری غیر
 ممکن اما مقابلنک انسانیت و احسانیتنرینک اعصی سی دغی غیرممکن دور.
 جهالت و زهالت کبی معاینی و مالینی ذکر ایدوب محاسن و مراسمى
 یازمدغمز انصافدن اولمز. اولاً بونلرنک بر عاصیتی اوزلرینک
 نادانلقلرینی موبینه آلارک بزنک نادان قضاق نی بیلادی نادان
 قضاق نی کورگان بزنک قضاق نادانلیق میان نی دیمایدی بلماس لیک
 منان نی عیبایدی دیورلر. بلمزلیک فخر دگل نادانلق مافتانو دگل
 لکن بلمگاننی بلمک انسانیت دور چونکه بامزلیک نی چهل دیورلر

دواسی آسان اولوب بلمدیکنی بلمیان بوکا جهل مرکب دیورلر دواسی
 یوق درد عظیم دیمشدر. بونکچون بددعاده اوزک بیلمه بلمگاننک
 تلتی آله یعنی بلمگانوگنی بیلمه جهل مرکب اول دیمکدر اگر بلمگاننی
 بلمسه ایدی البته بلوب ایتکاننک سوزینی نکلا ایدی آنکله عمل
 ایدوب نتیجه سنی کورر ایدی.

ثانی قوناغاشی دیدکلری بر کورکام فعللری وار شویله که بر
 مسافر یاز اولسون قش اولسون کرک کیچه سی تون یاریسی اولسون
 کلوب اوینه کرسه اوتوننی یاغوب ایسونوب صوبنی آلوب چایلنوب
 کیزنی آلوب جایلانوب هر قانچه راحت لنسه آکا رانجی میورلر
 بلکه اویقوسندن اویغانوب نوشا کندن توروب خدمتنده بولورلر
 مؤنتنی کورلر. ثالث بر آدم براوینک آرفاسینه کلوب مهمانه
 دیدکده قوندرمسدر ابرته سی بی ارینه واریب چاقرتوب آکا جزا
 کیسرلر بر آدم بر جایه وارمق بولسه لر آننه منوب بر حبه آزیق
 آلمیوب کیسه سینه بر چاقه پول دخی صالحایوب بردن بره فونوب
 نوشلنوب نچه یوز بلکه مک چاقریم یرلری بوروب ایلمانوب
 فایتورلر. اگر آتی آریبق طونی ایسکو ماک کبی بر نسنه یه محتاج
 و مضطر اولسه لر اوزینه مناسب بر آدمه تامور بولوب اول دخی
 بونک حاجتنی چقاریب یوله سالور چونکه بویله احتیاجلی وقتک لازم
 نسنه یی صانوب آلمیه بازار و آکا ویرمیه اللهه آچه اولمدغندن
 بین لرنده «تامور» دیوب بویله بر قانون وضع ایتمشدرکه اول سفر
 آنی یوناندکن صوگره کیله سی یازنده بوکا کلوب اول دخی کرک
 نسنه سنی صوراب آلور بونی قولقه دیورلر. فی الاصل قول آله دیمکدرکه
 یاردلمشیمکدن عبارت دور. تامور لفظی حاجت چقارمق افعال عسنه سندن
 استنباط ایدیلن اسمدرکه او قویانوسده انسانیت و احسانیت معناسنی
 متضمن «تقول مارایت تاموریا ای انسانا احسن منه» دیمشدر.
 تامور لغتک اوزلرنجه هر جهتدن فائده سی کوبدر. شویله که بر برارندن
 مال یوقالسه بو طرفه کلنه بوتامور یوقی و سوراچی او طرفه واران

اونامور سورانچی وایزلاچی اولوب رعایه دوستلق ایدرلر. خالص نیتده اولان نامور آخیری قدا بولشورلر آلدان نیتنده اولان نامور آباغی بارومتا ایل جدا بولشورلر. بارومتا دیک غصب و سرقهیی مشتمل لفظ ترکیدر. واولورکه بلا حاجت نامور اولوب بر برندن نسنه آشوب برلشورلر بو فقط نشانه اجاب لیک دور. ایمی انصاف نظر یله بافار ایسک مکتوب ما سبقک کلسی فعل ممدوح و عرف مقبول دگلمی. و بولردن ما عدا دغی افعال حسنه اطوار مستحسنه لری کوب اولوب جمیع سنی نعداد فیلمق درکار دگلدیرکه تماما بلمک استین انسان اوچ جزئی ایچنده لا اقل اوچار یل کرمک کرمک اولور.

عافلر عقلنی ایکیه تقسیم ایدوب بری عقل طبیعی دیملر بولرده یعنی طائفه فاضله عقل تعلیمی اولمسه ده یعنی علم اخلاق و فن آدابی اوقوب بلمسه ده فکر و ملاحظه ایل بخشی بمانی فرقی تیک و بدی تمیز قیلدندن بولری بدوی الطور دیه یوب مدنی الطبع دیک صحیح و جائز اولور.

چونکه مجرد بلاد و امصارده متوطن اولمق ایل مدنی دینلمیوب مدنی دیک آحاد بشردن هر بر فرد قانون عقل و حکمت اوزره معاش و معادلرینه صالح اطوار حسنه و اوضاع مستحسنه به مراعات ایتمه لرندن اعبارتدر دیو اصول توار یخده تصریح ایتمشدر نچه بلدنی کوروز و حشی صفت اوله و نچه بدوی کوروز فلاطون حکمت ایش قیل.

نظم

عتبار وطن استعداد ذاته تأثیر ایتد
توفرانده یاتمقل طلادن جلا کتمز
نه اهل بلاد اولمق ایلن نادان صاحب کمال اولور
ونه بیابانلرده گزمکله دانا جاهل و بال اولور.
وبو طائفه نیک باز بعضی ایشلری وار ظاهرده خلاف کبی کورنور
اما فی المعنی بر اصوله مبنی اولور چهلدن بری مثلاً قتل عمدده

شراً قصاص واجب ایکن بولر بو مسئله بی نسخ ایتمش دیو طعن ایدرلر اما مستحق طعن دگلدردور. زیرا بولرده قتل عمد قطعاً یوقدر قصاص ایسه عمدده اولوب خطاده حکم دیندر. بر نفیر قصداً قتل ایتدیکی صورتده عفو الاولیاء و صلح بالمک صحیح اولوب ولی مقتول مال ایل راضی و قصاصدن عفو اولی بولرلر. چونکه دنیا پرخ فلک (نداولها بین الناس) مبادا بو طرفده دغی بویله بر ایش واقع اولورسه سوکره آنلرده قصاص استیوب اراده فان نوکولمک عادة اولور خوفندن صیانه لدم المسلمین صلح بالمال مسئله سنی ماخذ ایدرک بین لرنده بو قانونی جاری قیلمشلردور.

ثانی میراث خصوصنده که ملک میراث مجبوری ایکن بولر طلب میراثی ترک ایل انکار و عوب ایدر دیرلر. (لیس الامر علی ما قالوا) زیرا اناسی حیاتنده اوغول لرینه اینچی و فرزینه تورکونلیک نامیل حصه لرینی کما حقه ویروب فالاننی تماماً توبچوک اوغلبینه یعنی کینچه بالاسینه هبه قیلمق عادة قدیمه لری اوله کلدکنن بعد المهمات تقسیم ماله محل قائمیور صحیح البدن و سلیم الأعضاء وقتنده صاحب ماله جمع ماملکنن تصرفی جائز اولوب که ویرسه آنک اولور، دینلسه که حیاتنده اولادی نیک اینچسنی افراز ایتمک ایل و هبت و قبلت قولی اولمقچه فالاننه رکن هبه متحقق اولمز یعنی ماله فی بالغوز توبچوک اوغلی آله بلمز. اللهم جوابده دیرزکه هبه اولمز ایسه وصیته داخل اولور رضاء ورثه ایل و ورثه به وصیت درست ایدیکی ارباب فقه نیک رعنا معلوملریدر.

اگر متوفادن بو ایکی مسئله به مبنی یعنی وصیت و هبه به متعلق بر قول صادر اولمزسه بین الورثه بری برلرینه هبه سی ممنوع دگلدیر بو تردیدلر تحقیق اوچون کرمک اولوب تجویزه قالسه (قبض الهبة او الصدقة بعضرة المالك وهو ساکت نیا (لو وضع مال فی طریق) لیکنون ملکاً للرافع جاز) ونحوه روایاتلر ایله ایجاب و قبوله حاجت قائمیوب مجرد قبض ایله انمام کار اولور. بس اواده میناسی بویله بر اصوله مستند اولوب غایه ماشر وطنده قصور ایتمشلردور. بویله

ایشلرده حرامدر کفردور کذا دور فذا دور امثالی اقولالر ایله زمان
 طویلدن جاری اوله کلمش عرف و عادتق ترکه چالشمقدن ایسه
 شروطنی تعلیم و تعلم ایله اجرای شرع ایلمک اهون اولوب بونده
 هم شرعه اعانت و همده اخوانه امداد اولور. ثالث دعواده اجنبی بی
 آنطغه قسم که توتار شرعی دگلدر دیورلر. بوده بی قانون و بی اساس
 اولمیوب چونکه بونلرنک سارق لری و قاطع طریق لری قیلمش ایشلرینی
 اوز یخشی لرندن یا شورمز لر یا شورمق غه دخی قویملر بویله اولدقدن
 مدعی دعواستنده بر شانلی و اشانوملی دمینی آغزه آلر ق بونک
 آلدیغنی و اوغورلادیغنی فلانی کیمسه بلور اگر بلمدییم دیورسه، تحلیف
 علی عدم العلم قیلسون دیر فعل غیره قسم قیلمق اگر چه بو خصوصه
 خاص اولمسه ده حق غیر ضایع اولمسون او چون (التحلیف فی فعل
 لغیر انما یکون علی العلم) مسئله سینه سینی ایدرک بو قاعده به فرار
 ویرمشلر واقعا بو حکم لری نفس الامر مطابق نوشمش اگر بویله
 اولمسه اوغری زیاده اوچ آوردی هنوز دخی آز دگلدر.

رابع بونلرده مساجد و مکاتب یوقلغی دینده نقصانق ایراث ایدر
 دیورلر. اما مقابلنده بونخانه و میخانه او مدیغی مزبور ایکی قصوری
 ستره کفایه ایدر فاذا کان الامر كذلك بونلرنک افعال لرینی بی فکر
 نشنیر و افکار و ائوال لرینی بی ملاحظه تکذیب و ابطال ایلمک عالمک
 شاننه و عارفنک رأینه مناسب کار دگلدر. اهل بلد بونلری قضاق
 دیوب کامتکلری اونون چوب کتورن ستاق خدمت او چون قلعده
 اوتوران جاتاق لری کوروب جمله ایلامه قضاقلرینی بونلره قیاس
 ایندکلرندن و بویله زعمه کتدکلرندنر، نمانک قضاق غلفی بزم نوعی لردن
 قاچقان پوسقان آغزندن سوزی نوشکان لرینی کوروب کولارلر کلا
 نوعی لری بویله دیوب بلارلر. بو خطاه اولن طرفیننک آدملری
 ایکی بورتنک قانون ایچینه کرسه لر دی نه کورلردی نیندای ذواتلر
 وارلیغنی فهم قیلورلری بس هر ککم بر قبیلنک مناقب و مثالینه
 مطلع اولمق استرسه او طائفه نک ایچنه یورمک کرک معرکه و جمعیتلرینی

کورمک کرک الوغ لری ایله الفت اولمق کرک. بری برلرینی تعیب
 ایده کلدکلری دیگرکی نک اسرارنه کما ینبغی علم حاصل ایده مکلرندنر.
 ایبدی توجیهه امکانی اولن سؤا ک مقدره لره بویله بر نوع جوابلر
 ویریلوب اوندی اما توجیه و تأویلدن بعید تعدادی محدود اولمیان
 کار و افعال لری دخی کوبدر بو جمله دن ایگ ادناسی برکشیه کوننک
 ایکی دفعه سلام ویرمک عندلرنده عیب اولدیغی کبی یلنده ایکی
 دفعه بر آدمه کورشمکی دخی شنبیع کورلر.
 وبردخی افر باسندن نکاح جایز اولنلری نکاحلنمق دن قاچورلر
 بو ایسه بر نوع مخالفت دورکه شرع شریف حلال ایدن ایشدن
 حرام کبی امتناع ایدر دیورلر. لکن بوکا مخالف شرع دینلمز فقط
 مشروعه غیر معموله دور جواز و حلالنک طرفینی مساوی اولوب فعلی
 جبری دگلدر. مثلاً زوجین بری بری نک بدننه باقمق جایز و حلال ایکن
 باقمزسه عیب ایدلمز. ینی آنا اوتمکونچه قز آلو شمامق عاده لری
 یاقلغی غایت رعایه ایندکلرندنرکه (النکاح یبعد ویقرب) یعنی نکاح
 یاقلغی آلیس ایدر آلیسی یاقلغی ایدر قاعده سینه مبنی یاقلغی آلیس
 اینمکدن ایسه آلیسنی یاقلغی قیلمق عقل و نقل اوفقدر دیورلر. اقربا
 واحبابلرندن ایراقلق مراد ایدرسلر آرامزنی سویاک آیورسون دیملکری
 بوندن عبارته دور. ثانی بونلرده سود ایمشماک دن صافلنمق آز اولدیغی
 جهندن و بوندن ماعدا دخی احتیاط ایدر عمل لری وار اولدقدن
 ابتدا اسلامده استاذ و معلم لر ایراقلدن قدا بولوشمقی مناسب کوروب
 سوکوره اوزلرنجه لازم مثبت بلمشلر اما برار دوردن برلی بورسم لری
 نسخ ایدیلوب شمدی یاقلغی لردن ألمق عاده تحتنه داخل اولمیه باشلدی
 وینه بونلرنک عقد و نکاح خصوصنده عصرمزنک علمالری اختلاف
 ایدب (ناجواز) طرفینی توتان لر عقد دیمک ضیغه ماضی یا امر و ماضی
 ایله عاقلیننک ایجاب و قبولنه موقوف ایکن بونلر مجرد قدا قدا دییشوب
 قویروق باور جیشوب بر برلرینی صوغه سالوشمقل اول عقددن
 صایلمز دیورلر. اما جائز دیانلر بونلرنک عقدنی عدمه چقاردقن اسلامدن

بو قدر ملیون نفوسی برامزلفه نسبت ویرمک لازم کلوب بو ایسه نام مؤمنه بیوک نقیصه والوغ کامچیلک اولدندن مهما امکن بر مسئلهیه مبنی قیلر ق جوازنه فتوی ویرمک اولی دور دیورلر. فقیر نصیحت ایدرم ایل یغشی لری بو خصه اجتهاد ایلب اهالیسنی عهد شرعه افام ایلسه لر ملار مباحثه و مخالفتدن تنج واوزلری ملامتدن امین و سلامت اولورلردی. بو کبی ابعده النقول والعقول اولن نزاعلی افعال واطوارلری کوب دور. لکن عاقل لری هر برینی تعداد و تفتیش ایله مقید اولمیوب همان حمل مؤمن بر صلاح تجسس و غیبیتدن اوزلرینی فلاح ایتمه لری الزمدر.

امثلله لطیفه. عصر مزده اسم لری محفول ایکی «بی» بر جایه نماز فیلمش لر هر ایکیسی بدین وسمین آدمی ایش بو نك بریسی نمازده شرطه ایدر آنك نافض وضو ایکندن بی خبر اتمام صلوة ایتدکن صوکره او بری لسان غلیظ یعنی فالون تل و یوغان آن ایله صاحبنه دیرکه فلانی سین قرا کصوالغور نمازده توروب اوزروب قوبدیگبه اوصی اوناغلغانو ک دیدکده صاحب ضربه جوابا دیمشکه اوی فلانچه آفلک جوق ایکان غوی قدا یسنی مزان مینل چوقوماسون چقوسه ایکاومزدن نیلر چقباس دایسوک اوانان ضروریده چنار دیمش یعنی خدا بزلرنك اشمزی تفتیش و تحقیقه آلمیوب فضل کرمی برله خطالرمزی عفو بیوروب عصیان لرمزی مغفرت قیلسون. اگر عدلنه صالحه دفته آلسه سزدن بزدن هر بر عیب لر تابلورکه ایك کچوک توبه دک اولور دیبکدر. الحق هیج بر طائفه بدعتدن بعید عیب دن عاری دگلدر ایشلرمزی خدا اوزی آسان ایلسون صراط سویده مستقیم و مستدیم ایلسون آمین بجرمه هم. ایمدی بو بابده زیاده کم هر خه که یازیلدی بنم بلدیکم بو اولدی فالانی فاضلره قویودی و فوق کل ذی علم علیم.

سلسله اجداد ضاق

حضرت جناب رسول اکرم ونبی شترم ضلی الله تعالی علیه وسلم نسب شریفلرینی ذکر ایتدکده عدنانه چه تعداد و آندن تجاوز ایتمیوب

کذب النسابون دیر ایدیلر دیوب لکن بو قولنك حدیث اولوب اولمدغنده اقوللر واردور. مع ما فیہ اصحاب کرام و تابعین عظام و سلفی صالحین و مقتداء دین اولنلردن نسبنی بیان ایلوب حضرت نوح و آدم علیهما السلامه چقاران ذواتلر کوبدر. بوکا نظراً کذبی ظاهر اولمیان اجدادلرینی ذکرده ضرر دخی یوقدر اگر ممنوع اولورسه جهل دن اقدم آنلر صاقنورلردی. و بو قدر ایله «الم یأتکم نبأ اللذین من قبلکم قوم نوح و عاد و ثمود و الذین من بعدهم لا یعلمهم الا الله» آیه کریمه سینه مخالفت لازم کلمز زیرا بر سلسله بیان قیلدی ایله افراد انساننك انواعنی محیط اولمز آنلری اجزاسی ایله یعنی کیفیت و کمیت عدد و اعمار ی ایله تماماً بلمک بر واجب الوجودنك کندینه خاص ایکنده اجدنك انکاری یوقدر. بو معناده سلفی لری صیانت وار. شویله که بر سلسله بیان ممنوع اولمیوب فقط اولاد آدمنك جمیع بطون و نفوسنی تعداد قیلدی و آنلرنك کندی بلمک ده ادعا جائز دگلدر بو ایسه ادراک بشردن بعید و طبع عقولدن خارج اولوب مزبور آیه کریمه نك تفسیرنده تفسیر کبیرنك «ان یكون المراد کنه مقادیرهم الا الله لان البذکور فی القرآن جمله فا ما ذکر العدد والعمر و الکیفیه و الکیفیه فقیر حاصل» دیدیکی قوی دخی مفهوم سابقی مؤید دور. مراد اللهی بلمک مقدور بشر دگل و جزم قیلدی دخی منصور دگل «العلم عند الله وهو علیم» ایمدی اوز بیک آتادن قیوسنی ضاق نسابلرینك اوز نقل لری بوینچه ترتیبی ایله یازیب آندن یوقاروسی اختلافلی اولدیغی اوچون ترك ایلدی. مع ما فیہ منقول تار ماده سنه اجمالاً اکلنور.

اوز بیک بالاسی بالانکاک بابا بالاسی قرغز چوبار بالاسی بورنای بالاسی صولای بالاسی قاین بالاسی بایغوتان اوچ جوزنك آناسی بودور اوچ جوزه قرا کیلومبت صاری کیلومبت آق کیلومبت دیوب هر اوچسی نك اسمی کیلومبت اما منصب جهنندن جوز ایله ملقب اولمشدور. قرا کیلومبت الوغ جوز صاری کیلومبت اورته جوز آق

جیلومیت کچی جوز دیورلر. الوغ جوزدن اویسون کچک جوزدن
 آلچون نوغوش. اویسون اوغوللاری ایچنده ارشدی جالایور آلچون
 اوغوللاری ایچنده اعقلی جباس اولدندن اسمده آتالرینه اشتراکاً
 اویسون جالایور آلچون جباس دیه قوشاقلوب سویلنور تورغولاش
 اولدندن دگلدر. قضاقدن قوربو تورغو دیوب ایکی لغت بار. قوربو
 دیبک یاشده برابرلیک «تورغو» دیبک مقابل دیبکدر خواه فرداشی
 اولسون خواه اجنبی اولسون. مثلاً اویسون آلچون تورغوده برابر
 ایکن فرضاً اویسون اوغلی جالایور یاشده آلچونغه نیک یعنی بریلن
 نوغوش قورداش اولسه لر قوربو دیبلور تورغو دینلمز فرقی بودور.
 اورته جوزدن آلتی اوغول بار بوکا آلتی آریص دیرلر آرغون
 نایمان قونکرات قبقاق واق کیرای، خیرغی ایکی سی کچک خاتوندن
 ایبش اکثر نسابدن بویله مسعودر. اما بعضیلر قبقاق اورننه
 اویغورات اسملی بر ذاتی ذکر ایدوب بر توغریدن توغانلرینه اونکالب
 ترکمان ایچینه سنکوب کتمش و بعضلرینی اوزانکه باروب یتمش
 دیورلر. یتى اوزان نه یرده دیوب صورالسه خنای ایچنده قشی آز
 یلزاڭ اککری یاز بر یر ایبش دیوب قوللرینی شرق سمتنه
 سلنایورلر اول یره آسان قایغودن غیرى آدم وار ماش دیوب
 سویلیورلر. آسان قایغو اصلی نوغای ایبش چنغز خان نڭ معاصری
 اولان مایقی بی نڭ آلتنچی نییره سی دیورلر. الوغ جوزده ینه بر مایقی بی بار
 اول دگلدر. بعضیلر الوغ محمد خاننڭ نوابعدن دیوب بو صورتنه نوغاننڭ
 بابالریندن اولورز یرا نوعی اسمی الوغ محمد خانه اباروب وارمش تئار منقولنڭ
 اولادنه اطلاق قیلنوب صوگره تغلیبا اولملکت اهالیسی نڭ کلسنی شامل
 اولمشدر. آسان آتانڭ مقال و مثللری قضاقتاننه معروف و معتبر دور
 غریب حکایه لری وار. بعض مقاللری محلی ایله یازیلور. خلق اوچون
 غمخوار آخره اوچون بیدار بر رجا سبار اولمش دنیا دارغنی و متقی
 نقی ذات ایبش. ناولیک یعنی کچه و کوندزی اوچه تقسیم ایدب
 نیاز غقتن دین صوگره دنیا ایبشندن بر ایشکال اورمیوب کسه

ایله بر آغز گب فیلمیوب طاک آتقونچه تلنده ذکر دلنده فکر آخره
 اولوب حسین قیامده بر آز قیلوله قیلدندن صوگره کوندزینی تمام
 دنیا غمیله اوتکارر ایبش عمرنده بر مرتبه کولدیکنی کشی کور ماش
 ایبش دایم وایم اولدندن قایغولقب قونمش زمانه سی خانلری نڭ افعالندن
 ناخوش اولوب زوال دولتنه اشاره خبلی خبلی زمان بولار فراغای
 باشین چورتان چالار مثل مشهور بوذاتڭ کلامی ایبش معناسی بر
 نوبت ایله آبلای خان ماده سنده تحریر ایدیلور. خان بر کون
 کندى قوش باز لغندن فغر قیلب آنا فولادون فی قایریب نو آلغوزدیم
 دیبکده آسان آنا دیمشکه فولادون قوشنڭ قولى ایدی آق قوشنڭ
 اصلی قرا بیلاب خلقتنڭنی خور بولار خان نڭ نسلی دیوب خانڭ بو
 فعلندن منفعل اولدیغی مرویدر. ینه بر کون خان بونی مصلحته
 چا فریب آنا فلان آدمی فلان یره بیک فیلسام دیدکده. اول آدم نڭ
 اصلی پست حکومته ناهولای ذات اولدندن، تورنادن جاساول قویساڭ
 باشکدن فیقو کیتباس نیکسزدن نوره قیلساڭ جورتونک مرادغه جیتباس
 دیوب بو سوز خانڭ رأینه مخالفی توشدکن مجلسدن طرد ایلمش
 بوندن اوتری یعنی سرای خانى مصلحتندن تاشلدندن صوگره فزانده
 الوغ محمد خاننڭ حضورنه واردیغی منقولدر بو صورتده اول کچک
 محمد خاننڭ نوابعدن اولوب بعده الوغ محمد خاننڭ اتباعندن اولمش
 اولور. بهر حال نهجه خانلرنڭ دورینی اوتکاران اوزاق یشامش
 آدمدر زماننده اختلاف اولدیغی ده یاشدن ناشی اولوب بونکچون
 خانلر بوکا آنا دیوب خطاب ایدر ایبش. اصل اسمی حسن ایکن
 آسان آنا دیوب ملقب اولمش اورته جوز آلتی آریص (*) دینلوب ایدی
 «ارس» عرس معناسنده یغاچ نیکمکدن ترجمه عربی دور. بر آدم نڭ
 صلبی یعنی بیلندن آلتی فیله ایله بولوب اولگى ایکی جزغه غلبه قیلدندن
 اصولنی یغاچه فرغنی شاخه تشبیه ایلمش لر اسیانا مقام تشکر وامتناننه

(*) آریص ارس دیبک «ارس» عرس معناسنده اولمغله آلتی بوداق اولوب کولارمش
 درخته تشبیه ایتمش لر دور.

ومن وجه محل تمدح وافتخارده: بپانده يالغوز بوتاندى تيراك ايتكان خدایم * تامچلب آفغان بولاندى نيكز اركان خدایم ديوب بو فافيه يي كثره تناسلدى استعاره ايدرلر.

اورته جوز بالاسى فرا خواجه دور متقى اولدنن آق صوفى، سخاوتندن آطم طای، عدالتندن فاضى ديرلر ايمش. بعضلر بو القابلرنك هر برينى بر آنانك اسمى ديوب اورته جوز ايله نايمن اراسنه دورت آنا تعداد ايدرلر. بو غلط دور مزبور دورت اسم دورتيسى معا بر كشى نك نام ولقبى دور. على كل حال اورته جوزدن بى واسطه يا بر واسطه ايله نايمن توغوش شويك واسطه ايله اولورسه اورته جوز اوغلى فرا خواجه اولور بى واسطه اولورسه اورته جوز اوغلى نايمن اولور. نايمن بالاسى اوكرچ بعضلر اوكرچ نايمن نك لقبى ديوب اوكرچ آتى نايمندى. كارنايكاند قز نوچوب اوكرچ آتون آفغاندى فافيه سى ايله استدلال ايدرلر بو حينده يعنى نايمن نك قز آفغان وقتنده كيلونى نك فاين آتايينه قيلمش خدمتنى نقل ايدب بوگا ايستى كيلون آد فويمشلىر. ايستى ديمك هوشلى ديمك يعنى عقللى وهوشيار ديمكدر. حكايه سى بويله ايمش نايمن نك چوبارتاى اسملى يالغوز اوغلى بولوب وفات ايتدكده خاتونى كه مزبوره ايستى كيلون دور اير قيلموب فاين آتاسى اولن نايمن نك قولنه اوتورمش بر كون آتاسى نك بولنه كوپونى كوروب تجربده دن آنام نك هنوز برفرزندليك فوئى بار ايمش ديوب آكا خاتون آلوب وييرمش نايمن اول خاتونه ياقن لبق يعنى مجامعت قيلدغه ياشى نونساندن تجاوز ايدن شهوتى باغلمش شيوخ فانى اولمغل وقتى انزالده او كوره رك اواز ايله جان وييرمش بو مجامعتدن بر اوغول وجوه كلوب آدينى اوكرچ فويمش اوكرچ وابغه يتدكده مشار اليها ايستى كيلون كه اوكرچ نك چنگاسيدر بو اوغولغه نكاعلمش بوندن سوكور چه نوغوش. اول ايامه ارغون نك آلتى اوغلى بولوب نايمن اوغلى چوبارتاى وفات ايتدكده ارغون نك بابالرى مزبوره ايستى كيلونى جيسورمز ديو جبرا آلمغه كوب حركتلىر قيلم اراجه بيوك واقعه لر اوتدبكنى حتى بو خصوصدن

طولايى وزرالر ايكى طرف اولوب اخيرده خان بالذات اوزى آرالشوب افاقه يه كنوردىكى مرويدر. بوندن بر نچه معنا منفهم اولنور كه قضاغه جيسور دعواسى قديمى وار ونهايتده الوغ دعوا ايمش. ثانى بر طول خاتون نك محاكمه سينه زمانه خانى بالذات آرالشوب آرنى كويك يالغوزنى توپقه تينككاروب ضعيف ايله قوينى برابر كوردىكى اول ايامده عدالت نه درجده ايمش. بس بويله اوزاندىن عاده اوله كالمش وخانلر دخى تيز الدن منع ايدوب بلمامش بر ايشنى زمانمزنك اوكلرلى دفعه يوق قيلمغه چالشدقلىرى عين حماقتدن صاييلور. ابله نك الينه اسباب وييرلسه تيراكنى توبندن قرارم. نيگزنى باشندن بورارم، ديان مثل كانه بونلرنك شأنك سويلنمش ايمش. فكر وملاحظه ايدلسونكه بو طائفه نك روسيه تصرفنه كوردىكى نك ايتداسى ايكى عصره قريب اولمش ملت نصاراده دخى ميراث نساء ممنوع ايكن هنوز دخى بو عادتى جبر وكوچ ايله تركنه چالشميوب همان بر طرفنى ايل بغشى لرينك اوضاعنه «آواجينه» سوياب ايش توتارلر. هر ايشك خصوصاً بويله بلواى عامه اولن كارلرده تائى لازمدر. بنم بوديدكده دن جيسور دعواسى ترك ايدلمسون ظننه كيدلمسون حرمتى من عند الله احكام قرآنيه دنبر مگر مدعا من جهالتدن جارى جمليه سارى اولن بو كيبى ايشلرده وعظ ونصيحت ايله باتدريج كوندرك كرك ايدى ديمكدر. حتى دنيا وآخرة اعوانندن بى خبر وعحروم ظن ايديلن ختاي حكومتى دخى قديمى قانونلرينه مغاير بر ايش احداث ايدر اولسه لر بر نچه سنه مقدم بازارلره خط چاپلب اعلان وصوكره مداح مشابه سنده واعظلر چقاريب اعلام واول واعظلر اولگى پادشاهلرنك افعال پسنديكلرينى واهالى نك آنازه اطاعت وانتقيادلرينى ابرام ايله سويليوب مستمعين لرنك كوئىلنى يوشاندقندن صوكره مأمور اولديغى مدعا لرينى اول موعظه سينك اخيرينه ضم والحق ايله اهالى نك قولاغنى قانديرب بعل اول ايشنك اجراسنه اقدام ايدرلر. هر صاحب ملك ورجال ملت نك ضميرنه

بر مقصد و مرصدی وار ایکن یسنه آنی تعجیلا میدانه چه قارمیوب نهچ
تورلوك مكر و آل ایله آرزوی مال ایدرلر و السلام.

نایماننك دوری والله اعلم روس خانلر ایامی بولسه كرك. شویله كه
ابوالفیض خان ایله بابغرا بی بی تورغولاش قیلب حسابه صالحساق هر
ایكیسی اون دورت آتا برله نایمانه و روسخاننه منتهی اولور كه
كله چكده بیان ایدیلور. فضاك شاعرلری یوفارغی یازیلمش حكایه بی
یعنی آرغون بالالری ایله نایماننك ایسنی کیلون خصوصنده اوتكان
واقعه لرینی اولانك چر قیلوب اوزاق اوزاق سویلیورلر نهچ یوزیللر و نه
زماندهغی ایشلری اونونمیب شاعرلر بری بریل آیتوشوب چاغرشورلر.
مزبوره خاتون واقعا ایسنی کیلون دیمه كه لائقه و امثالنه فائقه
ایدیکی معلومدور. چونكه اگر آرغوننك بالالرینه نیکسه ایدی
اولادی آرغونه منسوب اولوب نایمان نامی بالکلیه محو و منسی اولور
ایدی آتاسینك اسمنی بو وقته قدر اونوتدرمیوب اولادینی نایمان
ایلی ایله باقی قالدردیغی مزبوره نك دور بین و دیرن اندیش لکنبن
اولمشدر. دنیاده بوندن بیوك دولت اولمز كه جسدی توفراقه چروب
محو و مضحل اولدیغی زمانده آدی آغزلرده سویلنوب افعال عسهنسی
امثال ایله یاد اولنه مدح و ثنا ایله ذکر قیلنه فی الحقیقه آدنك ایکی
طرفی واردور یا حسن ایله یا قبیح ایله اولور اگر قبیح سویلنورسه
دنیاده اولادنه عار و هر سویلندكچه اول مبتدع عذاب تارتار. حسنی
یعنی بخشلیغی سویلنورسه دنیا و آخرتده درجه سی آرتا. كهكه
عیانتده غیراتی ایشلیور مماننده سویلنمكه صالح اوله اول صدقه
چاربه دندر. اه

بازیلمش قافیله گه بناء اوکراج نایماننك اوزی دور حکایه به نظراً
اوغلی اولور ایکی قولنك توفیقی اوکراج نایمانه لقب اوغلنه علم اوله.
صوکورجه بالاسی نولا کانا بالاسی قنای دور. قنایدن دورت
اوغول بار قرا کیرای تورئول صادر متای. قرا کیرای بالاسی
ایر توری بای توری ایر توری بالاسی قزیلوم جیرانوم جیرانوم بالاسی

بای سیوق بالاسی سیموز نایمان بوندن یعنی سیموز نایماندن بش
اوغول بار بر خاتوندن مکلوبای توبت بر خاتوندن جاگفولی جامغورچی
و بر خاتوندن مع اختلافی الاخبار قرا مولداور.

بایتوری بالاسی: تایلاق، جایناق، آیرام، مایرام؛ آیرامدن:
قوجامیت؛ مایرامدن: بایوس نامنده بر اوغول، مافته پای نامنده بر
قز توغمش؛ بایوسدن بش اوغول بار: مورون، صبان، اقمهبت،
مهبتدر، مهبتنك لقبی قزچی اولوب حالا بوقبیله لقبی ایله مشتهردور.
ایکنچی خاتوندن: الله بردی، الممهبت وجوده کلوب الله بردی بلاولد یعنی بالاسز
وفات اولمش؛ الممهبتدن: چورانتای توغمش، چورانتایدن: موکایتباس،
تومه اسملی ایکی اوغول توغوب، موکایتباسدن: توفهقی وجوده کلمشدر.
حالا: تومه، توفهقی ایکی مکل ایکی بولص ایله بولمشدر.

مزبوره مافتاپاینك زوجی توفتار خواجه نامنده بر ترکستانی
اولوب، موندن: بایجکت، جانجکت ایکی اوغول بولمش، توفتار خواجه
اخیر عمرلرنده جانجکتنی یاننه آلوب یرینه کتمش، جانجکتنك
اولادی نه یرده ایدیکی بزه معلوم اولدی، نسا بلر بوندن خبر ویره
بلمدی. اما بایجکت والدهسی مافتاپاینك فولنده قالوب، حالا بو اولاد
سیکز بولص مقداری ایله دوركه نیمور صودور بونچون چوچك باخته
نواچیسنده بوران ایلنك اکثری بونلردور، بعضلر مافتاپای بایوسنك
قزی دور دیدیلر. بایوسنك اوغلی ایر صاری اولوب حالا مرون دیوب
ملقب اولن ایلر مزبور ایر صاری نك اولادیدر. مردن ایر صاری نك
بایبچهسی اولوب اسمی آق بیكه ایکن غایت بیوك مرونی اولدقدن
مرونی ایری نك اسمنی ستر ایذب، اولادی مرون ایله ملقب اولمشدر
اوشبو کونده مرون سیکز بولص مقداری ایله دور.

اختلافه نظراً بایجکتنك آناسی اولن مافتاپای، میرامنك قزی
اولورسه بایوسنك اختی اولور، بایوسنك قزی اولورسه: ایر صاری نك
اختی اولور. اولگی صورتده مافتاپاینك اولادی بایوسنك اولادی
ایله تورغولاش؛ ایکنچی صورتده: ایر صاری نك اولادی ایله تورغولاش

ولوب بويله مقابل وتورغولاش اولدندن مرون وبايچكت كوبلكه
برى برلرينه تفوق ليك ادعا ايديب تفاقه لر نورلر، بو ايكي قبيل بولس
عدندنه برابر ايسهده خانه ونفوس عدندنه تخمينا مرون ايلي
زياده كورنور.

ايهني بو جريده موزه: قضاقتك اصل متاده ومايه سنى يازمق
مقصدمن اولدندن فروعنى تطويل قيلموب بوراده نوقتاتدق يازيب
آلمش واطرافى جوانيدن كالمش مكتوب ومجمع لره نظر فيلساق يالفوز
اورته جزء بر مجسم كتاپ اوله چق دور. اشنا و ايش، اقربا و خيش
آدملرمز هر برى بر كلام يا بر خط سلام ايله شجره يعنى نساب
ومورخ آدملردين دقت قيبص صوراب ايرنيوب يازيب بلوملى آدملرنى
ايراق ياقدين ات يياريب آلدر ب آش وچايغه قاندر يپ اويلرينه
قوندر يپ بعض لر ينه كيوم وبعضه نچه مونچه بيوم بردكارى مسه وعمز
اولوب بي قرار ممنون وفوق الغايه مسرور اولدق. بز نه دورمزه
بر كلمه سوزمزي شونچه ليق رعايه وبر سطر خطمه رنج بي غايه
قيلورلر الله راضى بولسون خدا اعزبى برسون دوست صادق بولردور.
بو كههر ذواتلرنك نام عزيزى وكلام لذينى ييارمش قطعه لرى ايله
بيله دفتر اخبرده يازيلور. انشاء الله الرحمن.

دفتر اخبر ديديكيم اوچ جزئك فروعندن نسا اوشبو ۱۳۰۰
دورمه كلنچه قضايقه نك مشهور ومعروف اولن آدملرينى يازه چق
كتابچه مزدور، چونكه دوستلرمز بو تاريخچه مزي ناخبره مجال قويهوبوب
نلم غريب وعبارات عجيب ايله مکتوبلر كوندر يپ شانمزدن زياده
مدح وتلطيف ايله بو خدمته تحريك وترغيب ايدر اولدیلر، از جهله
ملا يولداشباي افندى بر نامه ايله اختيارمزي الدن آلوب كلامندن
فضلا قلمنه وجهل دن زياده كرمه ن تحسین ايتديم، مشار الهيناك مکتوب
مرغوبى ييارمش رساله سى ايله معا بو كتابچه مزنك اخيرينه الحاق
ايديلور انشاء الله، تعجب بوندنبركه بو احبابلريم منى كورمامش ايكن
ماقتانچان ايديكى نندن بله مشا كشف ايله مى ياشود دوشنده مى

كورمشلر نه ايسه يازماس بورون نوكاركنن تبريك لب بو خدمتى
بنم بوينه فويديلر بوگا لايق كوردكار ينده كوب تشكر ايدرم. الحمد لله.
الحاصل نچه مشاغل موانع لرى بر طرف ايدرك بورايه قدر
يازيب كلديم قيو سينه خدايم قوه و برسون ارواح لر مدد فيلسون.
اور محبت اور محبت اور محبت خمسه مزنك ثالثى اولن قضاى ماده سى
بوراده فرارلنوب من بعد رابعى اولن خانلرنك حاله دائر خبرلر
تحرير ايديلور. انشاء الله تعالى!

خانلرنك اصلى چنغز خان

چنغز خاننك چين آدى تيمورچين دور علم عربيه مهارتندن
چك انكيز ياخود بتون دنيايه مالك اولور زعيمه جهانكيز لقب
فونولمش تحريفه چنغز وچنغس سويلنوب قلم دخى كلامه موافقت ايدر
يعنى چك انكيز ياكه جهانكيز يازلمه يوب چنغز وچنغس يازيلور كيدير.
بعضيلر چنغزنك آناسى بكر ايكن بونى وجوده كتوردكن تحقيق
قزنك اوغلى ديمكه چين فز ايله نسبه فيلنمش ديوب جهال لرنى
ايناندر مرتبه ده بوگا موافق سنديلر سويلوب وبو سوزلر منقول
توار يخنده وارليغى دخى معلوم اولوب لىكن اسلام توار يخنده اصلى
فصلى اولدن يازيله كلمكه آرتونچه مقتماق آناسزغه چقارر مثلنه
بالعكس منقول توار يخى نك مدح ومبالغه سنندن اغماض عين ايدرك
اوز كتابلرمزدن كوردك مزي درج ايلور. چنغز خاننك آبا واجدادلرى
فرغانه خانلرى ماده سننده يازيلوب كچدى ينه تفصيلى منقول نتار
فصلنده كله چكدر. چنغزنك دورت اوغلى بولمش. چوچى خان
چغتاي خان او كوداي خان تولى خان. بغداده مستعصم خليفه يى
شهيد ايدوب اشرف الناس اولن آل عباس نك زوال دولتنه سبب
بونك حفيدى يعنى اوغلى نك اوغلى هلاكو خاندر. لامالنك النده گى
چنغز نامه نك سوزى دخى اسلام توار يخينه موافق نوشوب مگر
اوغوللرى اسمنده صاغاداي اونقوداي كبر صانچو كيوردورما ديوب

جميع منغولستان خانلقى مشار اليهما ايكي كيرنك سلاله سندن ديو سويليورلر.
 خابدوق صور بوگو بيلكوتو بامنده ايكي رادى اوکەسى وارليغى
 دخى بگا يازيب ويرديلر. چنغز خان بي امان شقى ويهان پوت پرست
 طالع دوزغى لطفى تاريخ بر کافر بي دين و ظالم بدکين اوله توروب
 حق تعالى حضرتلرى بوگا شول قدر بخت واقبال دئيوى ويرمشکه
 بتون ربع مسکونی زازلايه توشوروب جميع ملوک بونک ضربندن
 پناه وحر بندن ملاذ استمشلر. بويله مشهور عالم اولدقنن حالا خانزاده لر
 تورلر نسبنى چنغز خانه چقار رسهلر اصل زاده آق سويك لکنه اشتباه
 فاليمور. کفرندن صرف نظر سلطنته شايسته حکومتى آراسته صولتى
 غوب مهايلى غضوب مدبر و مزور بر ذات اولوب تبعه سينه جارى
 قيلديغى قانونلرى اولادينک ملکنه اساس و مقبول ناس اولمش حتى
 اسلامه کلن اولادلرى شريعتنه جدا بخالف اولميان رسم ويسالرينى
 ابقا و اجرا ايلمش لردور. مرض موتنده اقران واعيانلرينى جمع
 ايدوب «کمان» يعنى صداق «ياى» ننگ او قوندن بر بايلامنى باغلب
 کلتوروب بونى صندرگز ديوب لرينه ويردکه جهلسى آلوب
 قوه لرينى صالحيب صندرالميوب قويمشلر. بعده او قنى چيشوب هر
 برينه برردن بروب صندرگز ديدکه برام برام صندر مشلر. بونک
 حکمتندن صورادفده سزلره تمثيل دور شويله که اگر کل گز انفاق
 اولوب مصلحتگز آيرولمسه سزلره هيچ کم ظفر بولمز بارچه لر سزه
 آش و آزيق اولور همهلر سزه خدمت قيلور امرگزه بورر. اگر
 توردليك ايدوب ارالرگزه تفرقه توشسه يالقوز يالقوز قالوب هر
 برگزنى هر کيم قل لنوب آدمارنک غواری و خادمى اولور سزديمش.
 اتفاقده اويله هر خلصت و عاصبت و لکه مثلا کانگدن قورغان قورايدين
 فورال ايچنده عسکرى خاتون اولوب اتفاقه مقابله فيلسه لر دشمان
 آنلرى آل بلمز. اگر قورغانى نيمور عسکرى اير جهلسى نايزه کير
 قوتده مثل شير اولوبده برليک وانجدارى يوق ايسه دشمانه مقاومت
 ايدم بلمز آلدرر ديمش. چنغز خاننک بوکى زاده خاطرلرى کوبدر.

بو بي ايماننک اهل ايماننه ضررى جهل دن اضر اولوب اوائل اسلامدن
 اوآنه کلنچه مسلمانلر بويله برنا کس و بونک کبى بر جفا کش کورمامشلر
 ايکن نسلندن برکه خان غازان خان و توغايتمور امثالى ذواتلر اسلام
 ايله تبرکلتدکه باباسى چنغز خاننک کفر ايله غراب قيلديغى شهرلرى
 شريعت ايله معهور و معطر و ظلم ايله فرا قيلديغى جايلرى عدالت
 ايله مملو و منور ايلديلر. خصوصا آل بوچى که سراى و قزان و فريم
 و اشترخان بخارا و سمرقند فرغانه و ترکستان و کلا قضاقتان خانلرى
 بو نسلدن اولوب برادرلرى اولادنه تفوق و تغلب ايتمشلردور. چنغز
 خان اراضى اسپانک. اکثرنه و اروپا بلادينک بعضنه دخى مالک
 اولوب غرور جاهلانده سندن نچه قلاعى قتل عام و نچه بقاعى تلى
 و اعدام قيلمش ايسه ده اهالى ننگ دين و ديانتنه قطعاً دخل قيلمامش.
 و امير تيمور کفار ايله مطلقاً محاربه سى اولميو ب خصوصاً اهل نصارايه
 دينى شويله تورسون دنپاسنه بر ضرر تیکورممش ايکن الحاله هذه
 ير يوزينى عدالت ايله افارتمق ادعا سنده اولن آوروپالى لر کيچه
 و کوندز تبديل دين و تغيير آيين افکارنده مسيونيرلر چقاريب مساله
 تعرض ايتدکارى مشار اليهما ايكي ملک ننگ طور بدويانه سندن ناشى
 ظهور ايدن قتل عام و غارتندن اشد و آنلردن وحشيانه صدور ايدن
 هر قبايىدن اکره وهر غباثتندن اغيث کورنور. بويله بوله تورب
 ينه ملت نصارا مورخلرى اوبالميوب عدالتدن دم اوررلر.
 اولاد چنغز يهدن ايک اول اسلامه کلن برکه خان اولوب سبب
 اسلامنى بويله سويليورکه بلد سرايده برکون سراينده تنها اوتورمش
 ايکن بر هره «مشق» کلوب اوبى ننگ تورنده توران بورغان يعنى
 بوتى ننگ آلدينه قويمش آشنى ايچار زيرا منقول قلماق خلقى آشينک
 آلدينى بورخاننه بربک بسم الله منزل سنده بر رسم لر يدر. تشقار يدين
 خاتونى کلوب ايافنده آشک بوشالديغى کوروب خانغه ايتورکه بورغان
 آشنى ايچوب بتورمش. بوايسه اولر نچه بيوک بر تفال نيك ايمش.
 خان بوگا ظاهرده سرورلنمش کبى اولورده باطنده عجب لنوب بو

نە دوركە الدن ىصامش بر جمادىك الدينه آش قويوب مشق ايچسە بورغان ايچدى اعتقاد ايدىر. منكە كوزملە كورروب توروبەن كورمىانلار بويلە يالغانە الدانوب اينانور ايمىش بو عاقل ايشى دگلدر ديهرك نقتيش اديانە يعنى دين ايزلامە توتوش. هر ملتەك ديننى تيكشورروب كوروب اسلام ديننى بكنەش دە كچوسلكنى ترك ايدوب مسلمان اولەش. بونى غافنە اعلام قيلدقنە خانقە تەبىئە نچە مك منقول تئار ايمان ايلە مشرف اولەشلا. چونكە باشنە عافلى واردانا نفسنە غالب توانا ادنى تفكر ايلە عقى و باطلانى هر قى ايدىرار آدملەر فكر قيلمەقنەن عيوان كىي ايكىرى بولە كيدىرار. (اولئك كالا نعام بل هم اصل) بويلە بى تەيزلرنك، حقتە دور

اما غازان خان عمزادەسى بىدو خان ايامنە تەريز ياهرات واليسى ايكن وزىرى نوروز بيكەنك تلقىي ايلە ايمانە كلوب نوروز ايسە كندىنك عقل عزيزى وفكر صائبي ايلە اسلاميتى قبول ايتمش ذات ايدىكى توار يخلردە مذكور دور. غازان خان مسلمان اولديغى كون ۴۰۰مەك با ۶۰۰ يوزمەك منقول تئار ترك ايىن ايدرك مسلمان بولمىشلر تئار منقولنك ابتدا قبول اسلام قيلديغى مزبورين ايكى خاننك ايامنە ايسە دە رسوخ تابديغى اوز بيك خاننك همت وغيرتى ايلە اولوب اھاليمز آراسندە دين اوز بيك خان دن فالدى ديمكارى بوندندر اوز بيك خان بن طغرل بن منكو تيمور خان بن توقان بن چوچى خان بن چنغز خان اولور. آلتى بوغون ايلە چنغز خانە چقار.

اليمز دە اوز بيك خاننك نكە بىندىن بر دانەسى وار خط كوفى ايلە بر طرفندە «لا اله الا الله» ديگر طرفندە السلطان الاعظم اوز بيك خان ۷۳۰۰ سنە بتمەش. رقم دە ايكن نقتنك برى كلمە تمامى اوچون قويلمش اولە. زيرا رسم خطنە نطنك اوچ جىزى وار برى علامت حرف اوچون وبرى عدد اوچون ثالث قطع كلمە يە اشارە اولوب بو محله مراد بودور. وبعضاً رمز اوچون قوبولور. اوز بيك خان ۷۱۳ نچى هجرىە دن ترقى بر سنە يە ددر سرايدە خانلق قيامش ذات معالى صفات دور.

طبقة اولاد چنغز خان

چنغز نك الوغ اوغلى چوچى خاندر. آفساق قولان چوچى خان، چوقتاو آيتىم اوصى خان، نافعى فضاقدە مشهور اولوب اوشبو چوچى خان خصوصندە آيتولمش مرثىە دن بر فقرە دور. چوچى خان صيدكە چقب بر عمار وحشى يعنى قولانى آندقدە قولان آيباقدن آفصاب قاجوب چوچى خان بونى قورق يولداش لرندن آيريلوب مفقود اولمش يعنى بو قالوب بى درك كنىش. خانقە قولاننى قوشوب يوقلادىغى بوندن ايمىش. چوچى خانندن بش اوغول بار. اورده ايچن باتوخان بركە خان توغاي تەور شيبان خان. بعضيلر توقان ططر اسمندە ينە ايكى اوغول يازمىشلر جمعى يتى عدد اولور بونلرنك اوچسى خان اولوب غيريسى خانلق رتەبەسى نائل اولاماش ايسە لردە توغاي تەور اولادندىن كوب ذوانلر سلطنتە ايرشمىشلر دور.

طبقة اولى

برنچى طبقة لرى بانى سراى اولن باتوخان ۶۲۴ دە جالس تخت سلطنت اولوب بونك اولادندىن اون يدى ذوات شهر سرايدە خانلق فيلب اخيرى ۷۶۲ دە كلدى بيك خانندە تمام ومدت سلطنت لرى ۱۳۸ ييل اولمىشدر باتوخان بن چوچى خان بن چنغز خان.

طبقة ثانیه

ايكنچى طبقة ۶۵۰ نچى سنە لردە شيبان خانندن باشلوب بونك اولادندىن اون آلتى ذوات خانلق فيلب اخيرى ۷۷۳ دە حيدر خانە تمام ومدت خانلق لرى ۱۲۳ ييل اولمىشدر. شيبان خان بن چوچى خان بن چنغز خان. بو طبقة نك اكثرى بيادىە نشين اولوب صحراويلرە حكومت ايتمىشلر وبعضى لرى ماوراءالنهرنك بعض بلدە لرنسە تورمىشلر خان بولمىشلر.

طبقه ثالث

اوچونچى طبقه لرى تولى خان اولادندن ايران زمين ده ۶۶۶ نچى يل لردن سوكره، آباخان خان ايله باشلنوب سيكز نفر ذوات مستقل و اون نفر اشخاص امر ايله مشترك مختلط جمله اون سيكز آدم حكومت قىلب اخيرى ۵۷۵۹ ده نوشروان خانده انتهايه ايرشمش، مدت سلطنت لرى تقريباً يوز يل مقدارى اولمشدر، آباخان بن هلاكو خان بن تولى خان بن چنغز خان.

طبقه رابعه

دورنچى طبقه لرى ۷۶۲ ده بانو خان اولادى نك حكومتى تمام اولديغى ايله شيبان خان اولادندن خضر خان سرايه خانلق مسندنه اولتوروب بو اولاددين اون آلتى ذوات خانلق قىلمش. اخيرى ۵۷۷۹ ده ساكسانده بازارچى خانده تمام و مدت سلطنت لرى فقط يكرمى يل لر اولمشدر، بونلر نك خضر خان غيريسى سرايه اولمىوب هر برى بر ناحيه ده ازمان واحده ده خانلق قىلب مزبور مدت قىله انقضاسنده ينه سراي خاننه تابع اولمشدر، خضر خان بن ابراهيم خان بن فولاد خان بن منكو تيمور بن باداقول بن چوچى بوفا بن بهادر خان بن شيبان خان بن چوچى خان بن چنغز خان.

طبقه خامسه

بشنچى طبقه لرى خضر خانندن سوكره روسخان اولادندن سرايه اون بش ذوات خانلق قىلب اول لرى روسخان ۵۷۹۹ ده جالس سلطنت سراي اولوب اخيرى ۵۹۰۸ ده شيخ احمد خانده تمام و مدت حكومت لرى ۱۱۷ يل اولمشدر بونلر نك بيينده توقنامش خان سرايه بر مدت خانلق قىلمش بو ذات روسخان اولادندن دگلدر، روسخان بن باداقول بن توق قل خواجه بن كوچك بن ساريچه بن اوز تيمور

بن نوغاي تيمور بن چوچى خان بن چنغز خان، امنا توقنامش خان بن توي خواجه بن توق قل خواجه دور، روسخان ايله توقنامش خان اوشبو توق قل خواجه ده جمع اولورلر.

طبقه سادسه

آلتينچى طبقه لرى اشترخان خانلقى دور، اول لرى ۷۹۹ يا ۸۰۰ ده قوبورچق خان ايله باشلنوب اخيرى ۵۹۹۱ ده دولت بردى خان الدين اشترخان روسيه دستنه اوتوش، خانلر نك عددى يكرمى و مدت حكومت لرى ۱۹۰ يل لر اولمشدر، قوبورچق خان بن روسخان الخ.

طبقه سابعه

يئنچى طبقه لرى سبر دولتى مقر ملكى طوبل قلعه سى قريبنك دور، اول لرى ۸۰۰ نچى يل لرده محمد خان ايله باشلنوب اخيرى ۱۷۰۱ ده ايشم خان ايله انتهايه ايريشوب جمع اون بر خان اوتوش مدت ملوكت لرى ۲۰۰ يلدن زياده راق اولمش دور، محمد خان بن على بن بيك قوندى اوغلان بن منكو تيمور بن باداقول بن چوچى بوفا بن شيبان خان بن چوچى خان بن چنغز خان.

طبقه ثامنه

سيكزنچى طبقه قزان خانلقى دور، بلغار پادشاهلى بنديك نصكره مملكيت مذكور بر مدت سراي خانلقى نك زير حمايه سنك تورمش ايكن نوعى ماده سنده سيقت ايدين واقعه دن اوترى الوغ محمد خان ۸۴۰ حدودنده بلغار مملكتنه واريپ شهر قزاقى پاي تخت ايدىنوب بو نسلدن اون دورت ذوات عالي نژاد نژانده سلطنت سوروب، اخيرى ۹۶۱ ده يادكار خان النده انراضه ايرشرك مدينه قزان بالكران روسيه تصرفينه كچمشدر، مدت حكومت لرى ۱۲۱ يل اولمشدر. الوغ محمد خان بن تيمور خان بن فتلوغ تيمور خان بن روسخان الخ.

طبقه نهمه

توتونچی طبقه فریم خانلق دور، اول لری حاجی گرای خان ایله ۸۶۰ نیفنگ باشلوب اخیرى ۱۲۱۵ نچی سنه بخت گرای خانگه انمامه ابرشدى، فریمده مجهوعی ایللی بر ذوات خانلق قیلب مدت حکومتلری ۳۵۱ یل لر مقداری اولمشدر، حاجی گرای خان بن غیاث الدین بن ناشتمور بن محمد خان بن حسن بن حینه بن تولاک بن کونچک بن اوز تیمور بن توغایتمور بن جوچی خان بن چنقر خان.

طبقه عاشره

اونونچی طبقه کرمان خانلقى دور، بانی نزان اولن الوغ محمد خان ننگ اوغلی قاسم خان ۸۷۲ ده کرمان خانلقنی اعلان ایله بونسلدن جمع اون دورت خان اونوب، اخیرى ۱۰۹۴ ده فاطمه خانم ایله انتهایه ابرشمشدر، بو طبقه ابتداء روسیه حمایه سنک توروب مدت مزبور دن ۲۲۲ یل اوندکدن صوگره تماما روسیه تصرفنه کچمش، اول آخر روسیه به موافقت ایده کلدکدن غایبه ما فی الباب کرمانلی لری کنار ایله اغیاردن امتیاز ایتمشلر ایسه ده بو اسمنگ نتیجه کاری یعنی نفع وضاری بزه معلوم اولدیغی کبی کندیلرینه دخی ثمره سی بللی دگلدن، قاسم خان بن الوغ محمد خان الخ.

طبقه حادیه عشره

اون برنچی طبقه شیبانیدن ماوراءالنهر بسنی بخارا وسمرقنده خان اولمشلر، اول لری ۹۰۰ دن چزی صوگره محمد خان ایله باشلوب اخیرى ۱۰۲۰ ده ولی خان ننگ قتلی یل تمام وجهل یکریمی دورت خان اوتوب، مدت سیاست لری ۱۰۰ دن زیاده راق یل اولمشدر. محمد خان بن شاه بداع بن ابوالخیر خان بن دولت شیخ خان بن ابراهیم خان بن فولاد خان بن منگو تیمور بن باداقول بن جوچی بوقابن بهادر خان بن شیبان خان بن جوچی خان بن چنقر خان.

طبقه ثانیه عشره

اون ایکنچی طبقه خوارزمده ینه شیبان دن عرب خان اولادی ۹۱۵ ده یولبارص خان ایله باشلوب اخیرى ۱۲۴۰ ده شیرغازی خان ایله تمام وجهل یکریمی بش ذوات خانلق قیلب مدت حکومتلری ۳۲۵ یل اولمش. بعده نوکراتیه به اوتمشدر، یولبارص خان بن برکه بن یادکار بن تیمور شیخ خان بن عرب خان بن فولاد خان بن منگو تیمور بن باداقول الخ.

طبقه ثالثه عشره

اون اوچونچی طبقه ایضا ماوراءالنهرده اشترخانیه دن امام قلی خان سابق اون برنچی طبقه ده ولی محمد خان بن اولتوروب ۱۰۲۰ ده خانلق مسندنه اوطوردی، بو اولاد دین بخارا وسمرقنده یدی نفر آدم حکومت قیلب اخیرى ۱۱۶۰ ده ابوالفیض خان ننگ شهادتی ایله تمامه ابرشدی، مدت سلطنت لری ۱۴۰ یل اولوب، بعده حکومت منغیه به اوتمشدر، امام قلی بن دین محمد بن جان سلطان بن محمد بن منغشلاق بن چواقی بن محمد خان بن تیمور سلطان بن تیمور قطلع بن علی تیمور بن قتلوغ تیمور بن توغمان بن آبابی بن اوز تیمور بن توغایتمور بن جوچی خان بن چنقر خان.

بو اون اوچ طبقه خانلرننگ اولندن باشلپ چنقر خانه ندر اجداد لری یازیلدی اول ایله آخر آراسنده اولن خانلرننگ نام وعددی هر توار یغلرده موجود اولدقنن جهل سینگ تعدادی لازم کورلمیوب استین لر شجره ترک ومستفاد الاخبار وسائر نوار یخ لردن استفاده ایتسونلر، ایمدی مستقبله یازیلدی قضاق خانلری ایله اون دورت طبقه اولور بونلر کسی اولاد جوچی خاندر. چنقر ننگ اولاد جوچی دن غیر سیننه خانلق میسر اولمامش ظن ایله مسون نزان وقضاق خانلری جوچی خان نسلندن اولدیغی اوچون طردا للباب و اولاد طبقاتی

ایله تماما بازیلدی، والا چنغز خان ننگ دیگر اوغلی چغتای خان نسلندن نچه خانلر اونوب اوغیری طوغلو ق تيمورخان اوز بختک بازيلوب کچدی، او چونچی اوغلی اوکودای خانان ننگ اولاندن کیوک خانکه بوننگ ایلی قوماق ماگراق ایمیل دبدیکی برلرده اولدیغی شجره ترکده مرسوه در، حالا ایمیل بوینده دور، بونجون خرابه سی بوننگ اورداسی دگلمی ایکن، دگلمی ایکن دیوب تردید ایله یازدغم بوندن اقدم فرا ختای دن بر طائفه خلای کلوب ایمیل بوینده بر شهر یابدیغی ینه مزبور تاریخده مذکور اولوب بیانی دور بونجون بختک و تزار منقول ماده سنده تحریر ایدیلور، وورتیچی اوغلی تولی خان اولاندن توفز نفر آدم باجینده حکومت ایتمه شدرکه بونلر نام بنام ختای توار یغی ترجمه سنده تعداد ایدیلور.

اوردای معناسی

مورخ لر چنغز خان اولادی اڭ حکومتی اوچه تقسیم ایدب الوغ اوردای، آق اوردای، کوك اوردای دیوب بو اسم لر ایله ثبت و تعرییر ایدر لر، الوغ اوردای سرای خانلغی دور بوگا آلتون اوردای دغی دیر لر روسچه پیراوانه زلاتایا آردا بالشی آردا دیوب بو اوردانگ اورنی ایدل بوینده حالا سریف دیر لر بر قلعه دور. مقابلنده مالی آردا یعنی کچک اوردای دیوب بیزلر چه آق اوردای کوك اوردایه اشاره ایدر لر سه ده بو ایکی عکومتی نه یرده اولدیغی مبهم قالوب بوگا کلدکلده اسلام مورخ لری و آوروپا محرر لری مضطرب دور لر، فقیر بو بایده بر خیلی کتب توار یغی تتبع دن سوگره توافقم بوگا قرارلندیکه بونلر هر ایکی اسمدن استفاده ایدیلوب چغتای اولادی ایله اوکودای اولادی ننگ خانلقنه قویولمش عنوان اولوق کرک، شویله که منقول فلماق لغتنده آقنی چاغان دیوب چغتای ننگ اصلی چاغان نای اولده بو نسلنگ خانلرینه اتراک چغاننگ ترجمه سیله آق اوردای دیمش لر در. اما کوك اوردای دیمک اوکودای خان اولادنه یتلوب اولک ایله کوك استماعده

اقرب اولدندن اوکوداینی کیوکودای سویلیوب سوگره آق اوردایه مقابل کوك اوردای دیمش لر اوله، جهان نماده کوك اوردای الوغ یورت ننگ صاغ جانبنده اولن قبائل خانلغیدر آق اوردای آلا تاغ حدودنک الوس حکومتیدر دبدیکی مزبور قولی تصویب ایدر، دیمک که چغتای اولاندن آلا تاغ و آلونای اراضیسنه کم حکم دار اوله یعنی منغولستانه کم خان اوله آکا آق اوردای دینلوب الوغ اوردای ایله آق اوردای حکومتدن خارج قالوب دشت قباقلده دوران ایدن قبائل اوکودای خان اولاندن کم خان اوله آکا کوك اوردای دیمش اوله. سوگره کیله اوردای ننگ خان و خانزاده لری بری برینه قاریشوب آرا لاشوب فایوسی آق و فایوسی کوك ایدیکی بلومسنز قالدندن بوکولرده قضا ق خانلری اولمشدر. مگر قدیمی کتابلرده اوردای اسمی آرا لرندن بالکلیه مسلوب و منسی بو نام اغزلرده آیتولور.

اوردای لفظی اوز بیک ده اوناغ پادشاه دیمک اولوب نه یرده خانه خان اوله کرک یرده و کرک بلده بولسون آکا اوردای دیور لر تعریفده آلتی قنات آق اوردای دبدکلری بوندن یعنی سرا پرده خاندن عبارت دور.

الوغ یورت دیمکمز ظاهر شهرته نسبتا الوغ اوردای یعنی سرای شهری اولوق اقتضا ایدر ایسه ده جهان نما ننگ تعرییر بیس و که ۵۰۲ هده وفات ایدوب ایغلی چنغز برینه کچدی دارالملکی فرا قوروم که الوغ یورت دیر لر ایدی دیوب فرا قوروم فایوسی بر وقایو مکان اولدیغنی یازمامش مگر سماعی خبرده چنغز خاننگ پای تختی اسبق کول اورنی ایش که سوگره صو باصمش دیور لر. غیاث اللغانده فرا قوروم بفتح قاف اولک و ضم قاف ثانی و ضم راء مهمله ثانی لفظ ترکیست نام شهری از ترکستان دیمش حالا ترکستانین ده بوناملی شهر ایشدیلوب مزبور اسبق کولنگ بر اسمی قرا قول اولدندن قرا نورم قرا نورم اسملرینه اقرب توشوب بوسیاقدن الوغ یورت دبدکلری اسبق کول اورنی

اولمق كرك. اول كولدن چولمك قزان پشوق خشت نكورمن تاش
وامتالی اشپالار نابلدیغی قدیمدە شەھەر اورنی اولدیغی متحقق ایدر.
آدملرنڭ آغزنگ بو مندرس شەھرنڭ اسمی دخمە شاهان ایش دیدکاری
قراقورم والوغ یورت اسمنه منافی اومز. دخمە شاهان پادشاهلر
قبری دیمکدر. بو اسم صحیح ایسه پای تخت اولدیغی بلدرر اوپل
اولسه الوغ یورت دیدکاری بو اولوب بونڭ نغربندن صوگره
الوغ یورت اسمی الوغ اوردایه نغوبل وتبدیل ایله سرایه انتقال
ایتش اوله. سرایه الوغ اوردایه عنوان ویرلیدیکی ایکی وجهه اولوب
بری الوغ یورت اسمندن مبدل ثانی چنغز خاننڭ الوغ اوغلی جوچی
خاننڭ جای نشینی اولن بانو خاننڭ بناکردهسی سیاقندن دور و بو
اوردانڭ خانلری بر مدت جمیع دشت قباغه مالک حتی مسکوف
وقاقاز ولهستان گبی بیوک ولایتلری صاحب نافذ الحکم پادشاه مستقل
اولدیغی دخی الوغ اوردایه دیمکه باعث اوله. باقی اوردالرنڭ حکومتی
بو مرتبه به بالغ اولمامشردور.

آغز اخباره استنادا اسبق کول اورنی چنغز خاننڭ پای تختی
ایمش دیو یازدق. اما شجره ترکده بو شهر باقت اوغلان یعنی ترک
خاننڭ بناکردهسی اولدیغی کوسترر بوسوز صوابه افریدر. چونکه
چنغز خان صحراوی کوچمیلی اولوب نه بره قدمی یدر ونه ولایت
استیلا ایدر ایلی و یورقی ایله اول جایه اریب قشلاب جایلاب یوردکن
تختی بر جایه تخصیص و بر مکانه تعیین ایدلمامشدر. حتی بر وقت
چنغز ناغنه کلوب قشلابدن خاننڭ اوتوران تاغی اوردایه نامیل مالی
وایلی قشلابان تاغی چنغز اسمیل بنام اولمش دیورلر. اوپل ایسه
اسبق کول اورنی چنغز خاننڭ پای تختی اولن شهر دیانلری خطادور.
بو اسبق کول اورنی نه زمانده شهر بنا اولوب ونه وقتده خراب
اولدیغی احدنڭ آنوق معلومی دگلدر کهنه قدیملکی بوندن قیاس
قیلنور. وکهنه اولدقده ترک خاننڭ بناسی دیان سوز صحیح اولور
زیرا اگر چنغز خاننڭ پای تختی اولورسه وآنڭ ابامنده وار شهر

اولورسه شەھرنڭ بناسی وخرابی توار یخلرده یازیله کلوب و آغزلرده دخی
اشتهار گام و خبر تمام ایله سویلنوردی چونکه چنغز خان ایامی آرتوق
اوزاق زمان دگلدر. ینه بیانی تبار منقول اخبارنده یازیلور. قرا
قروم دیدکاری دخی اوشبو اسبق کول و اطرافنداغی تاغ و صولره نام
اولدیغی تاریخ مزبورنڭ سوزندن استفادە ایدیلور شویله که ترک
خان اوغلی قره خاننڭ یابیلادیغی بر ارتاغی «کیرتاغی کیرتاغی» دیدیکی
تاغلر اولوب قشلاغی قراقورم و سردریا ایدی دیمشدر. کوچمیلی
خلقنڭ یایلاق و قشلاغی آراسنڭ فاصله آیلق یول اولمیوب بش کون
اون کونلیک مسافه اولور. ارتاغی دیدکاری آلا تاغ اولوب و بر
قولده ترکستان ایله آرال دیگری آراسنده اولن تاغلر ایمش. اراقوم
قراقوم، قزل قوم دخی اول اورتالرده دور دیو خبر ویرلر. و بعضلر
قراقوم، قراقورم شهره علم اولمیوب قرا، وران کولی اطرافنده اولن
تاغ و قوملره نام اولدیغی سویلورلر. قراموران، قرا بوران دخی
یازیلور. لوب کولی جوارنده بر کولدر آلتون تاغ نام جیلدن آقان
بر نهرنڭ مصبی اولوب خریطه لرده بویله ترسیم قیلنمش.

فذلکه کلام جهان نما صاحبی نڭ الوغ یورت دیو یازدیغی یورت
اسبق کول اورنی نڭ شهری یاکه قراموران اطرافنڭ جبلی اولوب
صاغ جانبی دیدیکی مصلی اعتباریله شمالنده اولن اوکودای ایلی دورکه
بوگا کوك اوردایه دیوب غربنده اولن چغناق اولادینڭ محکومنه آق
اوردایه دیمشدر اوله. الوغ یورت دیدکاری بو ایکی دن غیری
دگلدر. والله اعلم.

هر نه ایسه اوزمانده اوردایه اسمنه اعتنا ایدیلوب صوگره نوغ
اعتباریله سویلنور اولمش ایکن الحاله هده نوغ قسمه دخی اندراسه
یوز نوتمشدر.

تنبيه: بیسوکه بهادرنی بعض توار یخده بیسوکی ویسوی و بعضده
یزدی یازارلر جهان نامه بونڭ وفاتی ۵۰۲ هده دیوب اوغلی چنغز خاننڭ

ظهوری آلتی به زدن سوگره اولدیغی اتفاق مورخین آفاق ایله مثبت
ایکن آنا بالا بیننده یوز و زیاده بللر خلول قیلدیغی عقلدن و نقلدن
بعیددور. المزده اولن جهان نمازنگ تاریخی مطبعه ده غلط باکاتب دن
سیوا آلتی یوز دیان محله بش یوز یازیلماش اوله. لازم ایسن
دیگر نسهغی سنی کورمک کرک اولیور. بیاکه اوغلی دیمکن مراد
اولادی دیمک اولده چنغز خان بیسکه ننگ نپیره سی یا عبیره سی اوله
اوغوله ونجه بوغومه اولاد دینلور. بوماده ننگ اولنده یعنی یوقاروده
بازیلن شهر سراپی آلتون اوردادیمکه باعث حصارنگ اساسنی قازدغه
آت باشی قدر آلتون نابلدنن مسمی سی بوندن ایمش.

اون دورتنچی نوبت ایله قضاق خانلرینه کلوب یتدک تورهلرننگ
اصلی خلیفه سلطان ایمپراطور قوال وغیریلرننگ فصلی

الحاله هذه قضاق خانلرینه توره دیرلر. توره دیمک چنغز خاننگ
چقاردیغی رسم و بساغه اسم اولوب کن خانزاده یعنی خان ننگ
اوغوللرینه توره دیمک معنای آخر اوزره دور. ترکیده توره فارسیم
«دره» دن تقلیط آدم ضرب ایسر آلت دور عربی ده سوط مرادفی
اولور نتاک کم حضرت عمر رضی الله تعالی عنه ننگ النده توتان
توره سی قیصرنگ اوقندن اوتکون و کمری ننگ فلچندن کیسکین ایدی
دیو یازارلر ترکی مذاقب ارده اوشبو سوط معناسنگ اولن توره به تنسیب
ایله توره اولاد عمر اولدیغی زعمنه کیسوب بونلری توره دیمکه البته
بیرله واردور وار ایسه بودور دیو عوا ایدرلر. هیهات لیس کذالك
خانزاده لری توره دیمک توره ایله نسمه قیلوق والله اعلم بوندن ناشی
اولسه کرک که خاننگ حیاتی عینتک اولادیننگ البته حکم کوچ و برلیوب
نقداری ناص وضربدن زیاده به امراری بورمیوب بوکا منحصر

اولدیغیچون توره دینلوب ذکر مضراب اراده ضارب اوله. نبیان
نافع ننگ زبان هندیده توره لفظی ناقص واکسک معناسنده دیدیکی
وزمانزده نفوذی آزالدنن علی العموم بونلره توره دینلیدیکی مفهوم لر
کلسی توره لفظی حکومتده غانندن دون یعنی کم واکسک دیمک
معناده اولدغنه دلیلدر. چونکه انصای مرتبه بشریه خانلق و پادشاهلیق
اولوب منتهای مجازات قتل نفوس و اعدام انسان اولدندن مرتبه ننگ
کمالنه نائل اولدیقه مجازاتنگ تمامنه دخی قاندر اولمدندن توره
اسمی بو ایکی ناقص دن مرکب عله ایله اوله.

اما بو کونلرده توره اسمی مجرد خانزاده به مقصور اولدیوب انواع
اصل زاده به اطلاق قیلنور بخارزاده امیرزاده لری کاشغرده خواجه زاده لری
و بعض ایشان زاده و پیرزاده لری توره دیمک واقع اولیور عثمانلی ده
چلبی روسیه ده کناز اسمی ننگ مساویسیدر.

عمری لره دخی توره دیمک وار اما بو بابده یازیلن تورهلر
عمری اولمیوب چنغزی دورلر بس توره اسمی ایکی نسله منقسم
اولدی. عمری لره منسوب این توره اسمی حضرت آفاق ماده سنه
کچوب فقط میان اسمی سید ایله خواجه بیننده تولد اولدیغیچون
دیوب استاذلردن استماعمز موجبنجه یازامشیدی بو مترجم کمینه ظن
ایدرم میان اسمی سید ایله عمری بینندن منشعب اولمش اوله زیرا
حضرت امام ربانی مکتوبات شریف ده عمری اولدیغنی نچه جایلرده
ذکر واقاده ایتمشدر.

اما خان لفظی اتراک لساننده بر اعتنالی الوغ عنوان اولوب
عربده امیر و عجمده پادشاه لفظی ننگ مرادفی دور مگر بو ایکی لفظ تخت
نشین و صاحب شوکت اولن ذاتنگ هر برینه اطلاق جائز اولوب
خان اسمی نسب اعتباریل استعمال ایدیلور یعنی اصلی ونسلی خان
و خانزاده اولمیان بو نام ویرلمز، اصول تواربخده حسب ونسبنگ

مجد و شرفته علی التوالی دورت بطن کفایه ایدر دیمش، لیکن قاعده اوزبیکده خان اسمنی آلمق اوچون افلاک تسعه عددنچه توفز آنا بلا فصل بی لیک و بیبک لیک ایله نافذ الحکم حاکم مطلق اولمق قانون قدیم و شرط سابق لرندن اولوب جناب امر تیمور حضرت لری بو قدر فتوحات عالییه و صاحب قرانلق ایله ده خان رتبه سنی حائز اوله مدیعی شرط مزبورنک فقداننددر، اولاد لری دخی نچه بوغوم غه چه میرزا شاه اسمنده سویلنور اولدی لر، روسیه نک ایسکی نظامنده توره دن خان صایلانقده بلا شرط قبول قیلنوب قوده دن خان قوبولدقده توفز یل خدمت قیلمق کړک اولدیعی بو توفزنک نمونه سی ایدی، سیجیء فی فصل.

خاندن الوغ درجه بد خاقان دیر لر معناسی خانان خان یعنی خانلرنک خانی دیکدر، دول مسیحیه ده ایمپراطور عنوانته معادل اولور، اهل نصاری بیننده زیاده اعتنالی لقب فضیره دندر. سلطان محمد فاتح حضرت لری استانبولی فتح ایله فیصلر ایمپراطور لقی تختنه صعود ایدب بالطبع ایمپراطور آدنی آلمشدر.

اما شاه و پادشاه خان و خاقان لقب لری اثرک و اعجام ده بعثت رسول اکرم دن ماک لر سنه مقدم باشلنوب اول ایاملرده عرب شاه لرینه ملک دینلور ایدی رسول الله دن صوگره حضرت ابوبکر رضی الله تعالی عنده غلیفه نامی قویلوب ثم حضرت عده امیر المؤمنین دینلور اولدی ایام بنی امیه و عباسیه ده بو ایکی لقب مشترک سویلنوب صوگره واثق بالله خلیفه دورنده وزیر ی اون اشناس ترکی بی سلطان لقبیل تلقیب ایدب من بعد طوائف ملوک هر بری کندیلرینه سلطان عنواننی ویردی لر، یعنی بعض لری منشور خلیفه یه منوط و بعض لری ده قلسج کوچی و نایزه اوچی ایله خود بخود سلطانم دیدیلر، فتنه هلاکوده غلیفه لیک بغداد دن مصره منتقل اولدی، سلطان چرا کسه دن خلیفه عباسیه دن اولرق بر نچه زمانلر تورخی، سلطان سلیم خان حضرت لری

مصری فتح ایتدکنه فاتح العرب عنواننی آلوب، حرمین المحترمین اهلی تسلیم سنجاق شریف ایله سلطاننه تابع اولوب بو وسیله سعادت سایه سنک سلطان سلیم حضرت لری خلافت طغرته قونوب دنیوی درجه ناک ذروه علیاسنه عروج وقله دولتک کمال ثرواسنه ولوج ایلدی فهن تلك الاوان تا الی هذا لآن دودمان آل عثمان غلد الله ملکه الی آخر الازمان حضرت لرینه غلیفه دینلور اولدی، اغیارده ایمپراطور فراک غران دوق و دوق و الکتور و پرنس و لاندو و غروف اسم لرینه متساوی اسلام ده خان و خاقان، سلطان، امیر، پادشاه، شاه و بیبک و توره اسم لری اولوب الا خلیفه نام لری موجوددر.

اما خاقان عنوانی اولدن وار ایسده چنغز خان نک اوغلی اوکودای دن صوگره زیاده اوج آلوب من بعد اثرکده هر الوغ پادشاه خاقان ابن خاقان کیچنوب کچک لر کتیه تبعیه اوز اهالیسینه و معادلینه بونکله بیوکلنوب تفاخر ایدر اولدی لر، فذلک کلام بین الانام اسلام پادشاه لری آراسنک غلیفه، خاقان، سلطان القابی بالارث والاستحقاق آل عثمانه اساس، خان و امیر لقبی بخارا و افغان خاند لرینه خاص، شاه و بیبک اسم لری فرا تسکین و کانتجوت کبی اوفاق توفاک حکومته الباس ایدلمشدر.

اما زمانزده یعقوب خان و امثاله بیک لری بعضا خان دیوب سویلک لری قاعده مطرده یعنی بالذات مقارن قانون اولمیوب وضعندن عدول ایله طرداً للباب تکلم اولنان اسماء سهودنددر.

ودخی اسلام پادشاه لرندن بعضنه خدیو خدیوی دیوب بر عنوان جدید ایجاد اولنمش بونک ابتدا مؤسس مصر و الیمسی محمد علی پاشا اولوب بوندن اقدام هیچ بر پادشاه بالخاص بونام ایله سویلندیکی توار یغزده کورلمدی و مصر دن غیر ی ملکتنک والیسنه خدیوی دیو یازلدیعی دخی اوقوله دی، خدیو من وجه پادشاه و من وجه وزیر دیک اولوب تبیان نافع ده و او مجرول ایله مالک و پادشاه و افندی وزیر و بی نظیر مسنارنده و پادشاه لفظی

لغت فرس قديمه پا ايله شاهن مركب سلم رعنا لرند اولديغي مرسومدر.
 اما آوروپالى بيندن پادشاه لفظى ايمپيراتور ديهك اولوب بو
 ايكي لفظنك موقع استعمالى مغاير ديهك سفيرلر آراسنده مباحثه
 اولديغي تاريخ جودنده ترسيم ايدلشدر، ايمپيراتور لفظى لائين
 نلنده قوماندان معناسنده ايكن صوردهن ظفر و غلبه يه مظهر اولن
 قوماندانلره مخصوص اوله رقى بو صورنده سلطان ايله بر معناده اوله ق
 اقتضا ايدر زيرا سلطان سلاطه دن قهر و غلبه معناسنده اوله ق ايمپيراتور
 ايله سلطان الفاظ مشتركه دن اولور، معنا جهنندن بويله ايسه ده
 مكالمه ده فرانسه وانگلتريه ايلچى لرى پادشاه لفظى نك مراد فى اوله ق
 ايله ادعا ايتمشلردور.

برهان فاطعه لسان افريج اوزره پاپايه ايمپيراتور اسمى اطلاق
 اولنوركه ظاهرأ تاجدار ديمكدر ديو بازمش. اما پاشاه اسمى پاي شاه
 يعنى معنای لغويسى پادشاهنك اياغى ديهك اولوب مراد پادشاهنك
 خدمتنده اولن ذواتلر كه پادشاهنى باش، پاشاهلرنى پاي منزل سنده
 قيب حاصل ذى محلك چنكالندن استعاره ايله قولمش اسمدر، بنا
 ارين بونام عسكربه ضابطلر ينه سر عسكرو امير لشكر اولنلره سويلنور عنوان
 بولوب، ملكيه يعنى فقرا بيوكار ينه آيتولمز پاشا ديتلمز.

ايمدى بو يازدغيمزدن زياده القاب مزبورانك تفصيلنى استين
 ذوات انواع تواريخ و كتب لغات و جغرافيه لره احتياجلى اولوب خليفه
 نامى نك اصلى اصول تواريخ و مطول كتب فقه ده و ايمپيراتور اسمينك
 تحقيقى حقوق ملل و غيرى لرده بيان ايدلشدر، طالب آنلره باقسون.

باز باشداغى سوزمه مراجعت ايداليم

على كل حال وان مقال عصر مزده قضاق رئييسلرندن خان و خانزاده
 اسمى سراسر محو ومنسى اولوب كرك منصب دار و صاحب كار و كرك
 بوش و بيكار اولسون نسب اعتبار ايله مطلق توره ديورلر، طرفه مزده
 خان اسمنى عايز اولنلارنك اخيرى آبلای خان و ابو الفبيض خانلردور

بعدهما اولادلىرى غتای عك منته داخل ثم زوسيه يه تابع اولوب
 خانلق لرى الفا ايدلدى. بنا برين بو قطعه من سلسله سنى اوشبو
 ايكي خانغه چه يازيب آندن فيوسنى تتمه مزه و نكمله مزه ناشلدق،
 تتمه و نكمله ديدكمز يوقار و ده و عدايدن دفتر اخير دكلدر، دفتر اخير انشاء
 الله على حده بر كتابچه اولوب آنده زمانه نك علما و فضلا و صاحب
 خيرات اولن اغنيا و ملت اسلامه قلم و كلام ايله خدمت ايدن اهل
 ضيا نام بنام يازيلسه كرك، تتمه و نكمله بونكله بيله ميدانه چقاچق
 بر ملحقاندر، احبابلريم بي ديهريك ايدب قارى اقدى سوزنك او انى
 نقد اخيرى نى نسبه ايتمش ديو شكوه سندن خوف ايوب الداي
 خبر و بريدكم دور بو.

نوره لر نك اصلنى كوب آدملردن صوراشوب بعضلرى برى برينه
 موافق و اكثرى ديگرينه غير مطابق نوشدكدن ايچندين انتخاب ايدوب
 ايكي آدم نك آيتديكىنى يازديم. هذا كلام احدهما، اصلهز چنغز يه دن
 روسخانه منتهى اولور روسخاننن يوقار و سنى بترتيب بله يورم ديدى
 روس خان اوغلى جك خان اوغلى بادا قول خان اوغلى باراق خان
 اوغلى چنكاي خان اوغلى جاديك خان اوغلى صغاي خان اوغلى ايشم
 خان بر خاتوننن يالغوز دور. قسامته اطول و دراز يعنى اوزون
 و موزون اولدقدن انكسكى بويلى اير ايسم ديورلر روسخاننك قول
 توغ بونك قولنده نالمش. صغاي خاننك ايكنچى خاتوننن ايكي اوغول
 بسار برى سيد قول برى اوننان خان بو اوننان بهادر بولوب قول
 توغ نعتننن چتارقى استقلال ليك ادعاسيله اوز جيبندن آن توغ
 كوتارمش چميع آن توغلق نوره لر نك باباسى بودور. ايشم خان اوغلى چنكر خان
 اوغلى توكه خان بر خاتوننن يالغوز دور اوغلى فولاد خان اوغلى ابوالهبت
 خان اوغلى ابوالفيض خان بو جاننده اولن قول توغلق توره لر نك
 باباسى بودور. چنكر خاننك ايكنچى خاتوننن اولى باقى نامنك ايكي
 اوغول بار اولى اوغلى آبلای خان دور باش وقتك چاؤ قولينه نوشوب

بەدە بىر چاپوندىدە فضاقتا قولىنىڭ كۆپ اويىسون تولى بىنىڭ خىدمىتىگە تۇرمۇش تويەچىسى بولۇپ يۇرمۇش ايىكن عەمزادەسى فولاد خان بونى اوز قولىنىڭ كۆپ تىرىپە قىلمۇش اواغىر عەمىرنىڭ فولاد خان كىندى اوغلى ابوالمەبىت خاننى قىزىل توغ ايله اور اورنىدە قالدىرىپ آبلای خانغە يىشل توغ وىرۇپ بەغىز قىباللە والى قىلمۇش صوگىرە آبلای خان اوز استىغىدادى ايله اورتە چوزنىڭ كلىسىنە والوغ چوزنىڭ اغلىبنە وكچىك چوزنىڭ دخى بىر قىطەسىنە ماللىك رەجەلە تورەلەرە فائىقى اولارق بىناىرىن آبلای خان اوچ چوزنىڭ خانى دىيۇپ سويلنۇر اولدى. يىشل توغلىق تورەلەر كلىسى بوگىا مىنسۇپدىر. نىسابلار بو اوچ توغنىڭ بارچەسى روسخان نىسلىدىن دىرلەر ايسەدە فى المەئىنى اوردا اعىتبارىلەر سىراى خانلىرى قىزىل توغ چىغىنتاى اولادى اق توغ اوگوداى احقادى كوك توغ ايله امتىياز قىلىنۇپ صوگىرە كىلەر بو دخى اونودىلار قى ياقىن آتالرىدىن اوننان ايله آبلای خانغە نىسەت وىرمۇشلەر بەغىنى مەككۇر اىكى توغ ىنە روسخان نىسلىنە انتقال قىلمۇشدىر.

ايىكىچى شىخىنىڭ نىقىلى روس خان نىسلىدىن تاشكىند وكلا ما وراىلنەرى ضىبىنە آلمۇش باراق خاننىڭ اولادى اوزىدىن صوگىرە صحرا نشىن اولۇپ بو بورگان تورەلەر بارچەسى باراق خانە مىنتەھى اولور اما باراق خان روسخاندىن بو واسىطەسى ياكە بى واسىطەسى بەغىنى صىلبە اوغلىسى يا نىبىرەسىسى مى آتۇق بىلمۇم باراق خاندىن بىرىكىسىنى قولىدىن توغورمۇش كىبى بىلورم دىيى باراق خان اوغلى بادا قول خان اوغلى جادىك خان اوغلى مىغى خان اوغلى ايشم خان اوغلى چىنكر خان اوغلى عزىز توكە خان اوغلى فولاد خان اوغلى ابوالمەبىت خان اوغلى ابوالقىبىز خان دىيو سويلدى. بو اىكى قول عەددە بىر دۇر مگر بونىڭ نىقلىدە باراق خان اوغلى بادا قول دىيۇپ چىنك خان ساقىط اولدى. اولگىنىڭ نىقلىدە بادا قول اوغلى باراق دىيۇپ چىنكە داخىل اولدى بو اىكىنىڭ وىبوندىن غىبرى نچەلرنىڭ عەددە واسىمادە افتىراقلىرى وار ايسەدە روسخان نىسلىدىن ايدىكەندە اغىتلافلرى يوقىدر. روسخاننىڭ

آبا واجدادلىرى چىغىز خانغە وارانچە طىبقەء خامسەدە وچىغىزنىڭ بابالارى غىزىت آدمە وارانچە آلتون بىشوك فىلىندە يازلىدى استىن آندىن كورسۇن وزيادەسى تىكەلمەمزدە تىتار مىغول مادەسىندە دخى كلور آندىن اوقۇپ بىلسۇن.

آبلای خان

قضاىقەنىڭ اخىرىغى خانلىرىدە مىشهور و معروف اولانى آبلای خاندىر بونىڭ اواغىردۇرى روسبەدە يىكاترىنە «آبى پادىشاھ» نىڭ اول جالوسلىرىنە مىصادى اولور بو خان ايتىدە روسبە ايله رفت آمد و صوگىرە خىتاي ايله باروش كلوش قىلمۇشدىر. قضاىقەسى ضىبىنە آلمىق و بونىڭ بوللىرى تامين و قوتىنى تىكەپ ايدىپ آسىياى و سىطىسىە آياق باصمى روسبەنىڭ افكار عىقىقەسى ايسەدە بو مىنكەمە يىكاترىنەنىڭ مىطىح نظىرى قىرىم نۇفراغىندە اولۇپ او طرفلردە سلطان ايله ماچرادىن طولاىى بو جانبە كركى كىبى اىتمام ايدالەپۇپ فقط قىزان و رىنىور اھالىء اسلامنە مىقتى و قاضى قوبىق قضاىقە خانلىرىنە مىشور و ھدايا و بىرىم كىبى دىسىسە دور بىن ايله مىسلمانلرنىڭ خاطرەسىنى كىندە جاپ ايدىر ازان جەلە آبلای خانە خانلىق دىستورى و بىرلىش ايدى. دىمەك نظاملى پادىشاھ نۇزدىدە خانلىقى تىصدىق ايدىلمۇشدىر. آبلای خاننىڭ غىزاقى قىلماق ايله اولۇپ بونلرى قىزىل چار و قىر قىزىلى اطرافىدىن آيكوز صوبىنى اوتانچە ھىداب سورۇپ قضاىقەنىڭ بىرىنى كىيىدىن بو خاندىر. قضاىقە قىلماق قىدەپەدىن كۆب مىدت آتسۇب چاپشۇب اىكتر اوقاننە قىلماق غالىب اولور اىكىن شىرقىدىن خىتاي عىسكىرى كلۇپ چوگىفار خانلىغىنى بىتورۇپ قىلماقنىڭ بىرىنە استىلا ايتىمكە قۇتلىرى آزالۇپ اىكترى خىتاي ھمايەسىنە داخىل اولمۇشلەر ايدى خارچەدە قىلان آزى قضاىقە مىقاومتە قادر اولەپىيۇپ چونكە بونلرنىڭ بو بىرىشان خاللىرىنە مىقارن آبلای خاننىڭ اقبالى اوسكە چىقارق روسبەنىڭ امداد مىعنوىسى ايله اورتە چوز ايلىنە و بائى اىكى چوزنىڭ بەغىز قىباللەنى ھكىومتى چارى اولۇپ جەلە قضاىقەدىن قوشۇن

جمع قىلىپ چىغىز تاغنىڭ غەربىدە وشرقتىدە نۆچە دىفە قىلماق ايلنى چاھمىشلار بونىڭ ضربىدىن تورغاوت طائىفەسى ايرىتىش سويىنىڭ ايرىنىدە «يوقاروسىنە» كىدىب قالبا نىڭ تاغىنىڭ غەربىدە كىلامىبوب قىلماق ايلنى تار بوغسا تاينىڭ جىنوبىدە كىدىب اروچار ايكىن سوكى غەربىدە كىچالمىبوب تورمىشلار. قىلماق بويىل ايراق كىدىسەدە قىلماق بونلارنىڭ قىدىمى سياستىدىن سىمسكانوب بوش يىرلەر باصمىغەدە جىرانلىك قىلامىبوب حاصل قىلماق قىلماق بىر بىرىدىن قورقارنى ايكى اورنادە طولا وعرضى باش آلتنى يوز بىلكە زىيادە چاقىرىم يىرلەر بىر نۆچە يىلار ايلدىن خالى انىساندىن عارى تورمىشىر.

آبلای خان ايامىندە بىھادر وعسكەر بىشى اولان ذواتلەر قىرا كىبراى قىبانباى باطور آلتنى باى باطور اقتان بىردى باطور ايسىمىدە باطور مطاى چونسكاي باطور كىبراى جىنك باطور بۇر اقبانتاى باطور، قانچىقلى بوكانباى باطور بىستىن ماللى سارى باطور وامثالهم بونلارنىڭ ھىر بىرى بىھادىرلىك بىرا شىھىرە نام چقارمىشلار ايسىدە جىلدىن اقوى واعلاسى قىبانباى باطور دور. صوقشىدە اطرافىدە تاش توفراقىدىن سور وفورغان قىلىپ اىچىنە قىلماق منتىق صداق تاش كىسك آتوب مدافىدە ايلە دىشماننى يىقىن كىتورمىبورلەر قىلماق بۇگا قەدى دىرلەر چىب دىرلەر. چىب ايلە قىلاننىڭ فرقى بۇدور كە چىب چىمىدىن واران دىشماننىڭ مترسى كە اىچىدىن چىب باصمىسون دىبە اعتىباطا بىصامىش بىر پىناھ دور. قىلان محصور قىلان قومنىڭ صىغناچى ملادى وملچائى دور. قىلماق بويىل قىلاننىڭ نىچەسىنى ويران قىلمىشلار آلشىلار ايكىن بىر سىغىر چىغىز تاغىندە قىلماق قىلاننە قىلانوب مىسلماندىن كىوب آدم شىھىرە توشوب تاڭلىك تارتىدەنە آبلای خان بىھادىرلارنى تىرىش اوچون كەم كە بو قىلاننى بوزە آكسا خانلىقىنى وىررىم دىوب بوشىرفە ئاغل اولوق آرزوسىل بىھادر سىركىدەلەر ھىر بىرى اوز قوماندە عسكەرى ايلە سىغىر قىلمىشلار ايسىدە آلا بىلماشىلار اخىردە مزبور قىبانباى باطور وايسىمىدە باطور ايكىلورى آز عسكەرى بىرلە وارىب اوق صداق تاش تىڭنىڭ صداقىدە باقىمىبوب اوزلرىنى اروب قىلاننە كىروب قىلاننى قىروب سىر نىچام قىلاننە آبلای خان قىبانباى غە

خان اسىمى وىروب ايسىمىدە كە بىر قىمىت بىھا كىشىلەرى يارغاق طون انعام قىلمىش اوشبو عنوان بىرلە خان قىبانباى دىوبىدە سويليورلەر. قىبانباىنىڭ دارابوز اسىمى «غى واردور. دارابوز مبارز لىفنىدىن ماخۇد دور كە اوز نىلارىنىدە تارتىمىشلار. مبارز ومبارزە دىشمان ايلە يالغوز مقاتلە ايدىشمەك دىمىكىر. دارابوز اوزلرنىچە باطورلەر بىھادىرلەر خاص بىر شان كىوبا بىرلەش نىشان اولوب مبارزىدىن محرف مبالغە مقامىندە سويلنور عنوان عىظىم دور. قىلان لىغىنىدە «دارا» يالغوز دىمەك «بوز» آق دىمەك بىس دارابوز بو ايكىدىن مركب بىر لىفظ مستىعار اولە. سىبق امثالها ما فى باب الفاظ مستعمله بىنهم.

قىبانباى باطورنىڭ اۆلىگى اسىمى ازبىصار ايكىن قىبان كىبى يوز قىبىمىش طرفىدىن قايتما دىغىچون بو لىقب ايلە سويلنىمىش، قىبان معلومدىر كە خوكىنىڭ ايرىك كە ايتولور. بو طائىفەنىڭ عادەتلىرى بىر نىسنىدە خىدىن نىچاوز مدىح ايدىر اولسىلەر اشد كىرىبە نىسنىدە ايلە نوصىف ايدىرلەر. مىثلا بىر آدم غىبور وعقل بىلوملى دانا اولورسە ھى اى بولمايتوغاناق كاپرغوى دىبورلەر اسلامە كىردىن اىغىش شى بوقىدر. ردىغى كىبراخو كوك جال غوى دىرلەر ذى ناب قاشقىر دىمىكىر يولبارس ايو كىشى دىبورلەر، ھىر بىرى قىباننىڭ بولدىشى اولوب غىرلارنىڭ اىچاى نىقى ايلە تا كىدى ايلدىكى كىبى اسىمى اقبىچ ايلە تىرىف قىلماق نىلفىدە بونلارنىڭ باشلىچە سىرمابىسىدەر. مىثلا بىر ذاتى كوركام ونىھائىدە كوزل واعسىن دىمەك اولسىلەر چىركىنلارنى صىلوانى چىركىننىڭ ادا مىسالى دىوب ضدىنى ضم قىلماق تشىبىد ايدىرلەر. چىركىن اسىمنىڭ كىبراكمنىڭ ضدى دىگىلى ھىكدا وىزىم نوىدە دىغى بىر نىسنىدە بىر نىسنىدىن مىخلىندە اولومكە بىغىشى بولغان دىبورلەر ھىالانىكە بىندە بىب اولومدىن اكرە واعلظ ھىبچ شى بوقىدر. وآلتى شىھىر اھالىسىندە دىغى بىر كىسە بىر زىيادە ماقتامق بولسىلەر بىمان بىتىم دىبورلەر انىسانە بىتىملىكىدىن اشد بىمانلىقدىن اقبىچ شى اولدىر ايكىن مىحل مدىدە بويىلە تىرىف ايدىرلەر ھىكدا.

آبلای خاننىڭ قىلاننى ايلە اخىر صوقشىلارنى كىدى چىنود كىشىر

ایله چقب فالبه تاغنه کلدکده ایلنک فایتوب اینتاک که توشدکندین
خبر آلوب تورغاوت طائفهسی تار بوغاناڭ شمالی لاستو چورغا بوینک
وقلماق ایلی تاغ مزبورنڭ جنوبی اروچار ایمیل بویوننده ایمشار
قایسی چتدین و فایو جهتدین باروب چاپمق کړک دیوب اکابرلری
ایله مشوره ایتدککه قومانده باشلری بوکانبای باطور و قبانبای باطور
ایکولری نڭ، مصلحتی مخالف توشوب بوکانبای باطور دیرکه تار بوغانای
آشوب اروچار ایمیل بویونداغی فلماق ایلی چاپارمز زیرلاستو چورغا
بویونداغی تورغاوت ایلی ایلنڭ چیتی و بزلر طرف بیتمی دور بویله
اولدقن آنلری طیار آدملری مهیا دئم اویغاق ویراقلی تورلر
تاغدین ایرته توشدیکى بلکم بزلرنڭ آنلانده زدیغی خبر تابهش اوله
احتمالککه فرصت الدن کیدر عسکر نلی ایدرمز آلیسداغی ایلی بی
پرژا بولور. آکسزده باروب باصساق مقابله به قدرتی قالمز مدافعه
قیلب بلمز سالمین وغانمین فایتورمز دیور. قبانبای باطور بوکا معارضه
قیلب یاقن بریدین لاستو چورغاغه باررمز آنداغی ایلی آلورمز آلیسقه
وارساق آت آرور. آزیق نوکانور عسکره فتور وضعف کلور مبادا
بو ایل ایزمزی کوروب بزلردین خبر تاپوب اوطرفه کتدکمز
بلسه ایلیکاری ایلگه خبر یوللاب بونلر آرقامزه توشه رک اورتابه
آلور دیور هر ایکسی اوزعزمنی تقویه ایدب آراده غیلی کفت کو
اولور. آبلای خان بو ایکی نڭ قایسی برینی ترجیح قلمایه بلمیوب
مصلحتنی بر جایه قرارلندرمیه شعراسندن بخار نام چرچیه ایما ایدر
بخار چرچی قبانبای نڭ رأینی موافق مرام بلوب آتی ترویج ایله بو
قافیه بی سویلمش.

سین آبلای آبلای * ترکستاندن کا کان اول ایدک * اونان بری
کلیکانسوک * الوجوده تولانک * تویه سین جایغان قل ایدک * دولت
توندی باسکا * قدر کادی فاسکا * باق اوینه تونادک * آلتون توغورغه
تونوب * آق سوکفاردای تولادک * آلیسندن تویات تیلادک * سین
فانچغالی بوکانبای * توؤوم کیماس اورایدک * تون فانوب چاکا جورایدک *

قبانبایدن بورون نایزکدی * قبان سین جاوغه ترادک « دیوب
آرالزندن رفع نزاع و دفع شقاق فیلهرق لاستو چورغا داغی تورغاوت
ایلی چاپمشر مسلمانلردن بر خیلی چقم بولمش ایسه ده فالانی
غنیمته غرق اولمشر.

قافیه ده «ترادک» لفظی سانچدک دیمکدر، معنیسی قبانبای باطور
بخار بهی کوب کوروب سندن بورون تهر به حاصل ایتمشر. سن بوکانبای
بو خصوصده قبانبایدن ایارویه کیده آلمز سن آنک فکرینه یه آلمز سن
قبانبای نڭ رأیی طوغری دور دیوب جواب ویرمش اولور. فی الاصل
بوکانبای نڭ مصلحتی دخی عقلدن ایراق دگل ایکن بخار چرچی
لمصلحه قبانبای نڭ سوزینی صواب کورمشر.

قضاق طائفهسی اولده شاعرلرنڭ سوزینه بویله اعتنا ایدر
اولمشر. شعراسنه آقون دیورلر. آخوند دیمکدر. موندن بر دور
مقدم یعنی اوتوز قرنی یلار توشنده و آندن بورونراق آقون لرغه
آت تویه یامبو ویرر اولمشر بونکچون آقون لر جوزدن جوزه
کیچوب قباثلدن قباثله گزوب جایلاب قشلاب یوررک کوب مال
جمع قیلب ایلینه فایتور ایکنلر الوغ معرکه لرده طرف طرف بولشوب
هر شاعر اوز شعرینی آخردن ترجیح ایله آیتوشوب جیگکوب،
جیگشوب یورلردی. اون بش بکرمی یلار توشنده آت ویرنلر
وار ایدی. بابیتجه لیک سفاهتنده کندمز دخی ویرمش ایدک. ایمدی
بو وقت لرده آیتوشمق قالدی اهالی نڭ انعام ده آزالدی بنابرین
آقون لرنڭ حالی پریشان اولوب اولانکچی مرتبه سنه تنزل قیلدی
آقون ایله اولانکچی نڭ فرقی بودورکه آقونلر شعرنی اوز طبعندن
انشاء وانشاد ایدر اولانکچی ایسه اورکانوب آیتور اوز کوکلندن چقارلمز
معرکه ده مکالمه قیللمز مباحثه به کرالمز.

شاعر نڭ بر قسمنی چرچی دیورلر درجه ده آقون ایله برابر
اولور مگر شعرنده باشقه لیق وار شوپله که آقون نڭ شعرنی اولانک
دیورلر مصرعی دورت یا زیاده کلمه دن مرکب رباعی اولور.

جمیع اطاعتنه آلدیلر مگر اوشبو چاپوندی کورمش قلماق تورغاوت
 ایلی ختای حمایه سینه کرمیوب فاچوب غریبه کتمش لر ایدی فاچدق لری
 بویلر بنه قوط اوله یوب بونلر آبلای خانه آزیق اول ذاتنگ شان
 وشهرتنه باعث اولدق دن باشقه بر شی قرانمیوب اغیره سوریلوب
 تولوب کلرک ناعلاج ختایه التجا ایندی لر فاچدق لری عفوالتجاسی قبول
 ایدیلرک ایچن خان جانبندن فره دور چون نام بر مامور غولجه دن
 چری ایله چقب مزبیر آلام زده اولن تورغاوت قلماق دن ایکی ماڭ
 مقداری آدم استصواب ایدرک ایکی لمره اورنالیق جسای آیکوز
 صویسه مصبلای صوباتیق صودیان موضعه کلوب نوشدی لر اول
 جایدین آبلای خانه ایلیچی بیاریب خان دخی مکدن زیاده رق آدم ایله
 کلدی لر مزبور لای صونک بوینک صحیح سویلشوب بتوم توقتاشوب
 کورک فاشقه آیفور فرا باش قوچقار صویوب قوللرینی قانه بانوردیلر
 شویله فرار قیلشدیلرکه اولگی اوتکان ایش معفو آلتغان مال آققان
 قان سلبات من بعد فضا ق قلماق بر رینه قطعاً زبان و ضرر فیلماز
 شرطیله لای صونی مامور صو آبلای خانه ایچن دیو آد قویدیلر.
 ایچن دیمک منقول لغتده فقط خان دیمک اولوب آرتوق معناسی
 معلوم دگل ایکن بولقماڭ آبلای خانه بالجمله باعث فخری ختای
 قلماق بونک خانلقنی تصدیق ایله اسمده ایچن خانه اشتراک و مساوات
 قیاس قیلندیقی دور والا باشقه بر امتیاز و سبب افتخار کورنمیور.
 الا ن فضا بای بیته دیان محل شول کورک فاشقه صویولغان توپه
 ایش بونلرنگ رسمنده صلح نامه لری کتابت و امضا ایله اولمیوب وعد
 محکم و عهد احکم لری قوللرینی قانه بانورمقدرکه گویا بو شرطه
 کیم مخالفت ایده جسدی قانه بانسون جاننی خدا آنسون منگو
 نومون یاتسون دیمک اوله اصلی چنقز خاننگ چقاردیقی آیین و یساسی
 اولوب فضاستانده برخیلی وقتلر اجرا ایدلمشدر باتن زمانلرده ترک
 والفا ایدلدی ایسه ده آره صره وارلیغی دخی مسوءمزدور.

مامور لفظی معهور دیمک اولوب معهور عربیده مرعاسی کوب
 اهالیسی توق اموالی چوق آبادان لغه اینتولور ایکن قضا فده کورکلدن
 غم غصه و کدورت کیدوب سرور و شادلق مقامنده استعمال ایدرلر.
 مثلا ایکی آدم مخالف ایکن صوگره تاتولشوب دوستلشوب اویناب کولوب
 باروب کلوب خوش صحبت لیتسه لر مامراشوب ماجراشوب مازمایرام
 بولشوب فالدی دیورلر؛ ثور آیینی مامور دیمک دخی بوندندر.
 یعنی عربی و ترکی هر ایکی معنایی مشتمل اولوب بری دیگرینک
 مراد فی اولور.

الحاصل بز بور لای صونک بوینک اصلاحات اتمامه ایرشدکن صونک آدینی
 مامور صو قویوب بو آنه قدر او اسم ایله سویلنمکده دور آیکوز
 دیواننگ توباننده بر چاقریم بیدن آیکوز اوزاننه قویار. باتیاق صو
 بوندن توبان بر بکیت برده اولوب اول صوی بونده یازمقی درکار
 دگل ایکن مخبرنگ هر برن لای صو باتیاق صو دیوب قوشاقلب
 سویلدکن ایکسی معا درج ایدلدی والا باتیاق صونک مصالحه
 باینده مدخلی یوقدر.

بو مصالحه یی اوزلرنجه قاندى جاب بتومی دیوب آد قویمشلر
 چونکه تورغاوت قلماقنگ قاندى جاب اسمنده خانى اولگى یل چاپوندى
 مقتوب اولمغله قلماق ابتدا خانلرینگ خوننى صوراب لکن مقاولده
 اولگى خون و مال سلبات قیلندقن خون اورننه مصالحه قاندى جاب
 اسمنده قالمشدرکه مزبیر خاننگ نامنه بر آثار یعنی پامتنوک
 منزله سمنده اولمشدر. بوخبرنگ راویسی اون عدد دن زیاده راق آدمه
 بالغ بولمش ایکن کلسی ننگ ذکرى حاجت کورله یوب ایچندن سنه سینى
 تحقیق ایدن ایکی ذاتی یازمقل اکتفا ایدلدى. بو ایکی ننگ بری آتمش
 یاشلرندن آشمش آبیاق صوقران بالهسی آتاسندن ایشتنکنى ۱۳۰۵
 نچی هجریه ایکنچی جهادلاخره مصادق اولن ۱۸۸۸ نچی فبرالنگ
 ایکنچی کونی بزه سویلدى. آتامز صوقراننگ جلی ایت دور توقسان

ایکی باشنده جلان یلی دنیادن اوتدی اوشبو اوستمزداکى دوئغز یلنده وفاتنه فرق اوچ ییل بولدی. آتامز مامور صو مصالحه سنده دورت باشنده ایکن ایکنچی یازنده داغان دیلی دیگان یرده غتنه قیلنوب آنک کیلهسی یازنده توپان یلی آیکوز بوینه کلوب اوشبو کونگی قشلاومزنی بابامز قونوسبای ملك نیش بزدن بریل بورون فرجی قشلاغان فرجی دن بورون مصالحه الملك فرای ایلی قشلاغان ایکن قضاغه فرای دن ایلگاری آیکوز بوینه ایرکاسی تیکان ایل یوق دیوب سویلیور ایدی دیدی اه.

ایکنچی راوی حاجی قربان ابن کنجه دور بوتکه توره دن نقلا مصالحه صیر یلنده بولوب حالا ۱۱۸ ییل بولدی دیوب منم بوتکه توره دن ایشتدیکم دوئغز یلنده ایدی اوشبو اوستمزداکى بارص یلنده یکرمی یدی یل بولدی بوخبری مگا سویلدکندن ایکی ییل سوگره چوچک بوزولدی بوده صیر یلنده ایدی دیدی اه.

بارص یلی دیدیکی بو مترجه سویلدیکی سنه دورکه ۱۳۰۷ ماه ذوالحجه یکرمی اوچ یعنی ۱۸۹۰ میلادیه ایبولک یکرمی سیکزی ایدی. ایدی ضابطی بودورکه ۱۱۸ گه یکرمی یتی سنه یی ضم قیلسق بزه سویلدیکی سنه ده مصالحه یه ۱۴۵ ییل بولوب بجزتک ۱۱۶۰ نچی یل لرینه تصادف ایدر. اولگی مخبرنک یعنی آییقنک سوزندن مصالحه سوکفی صیر یلنده اولوب ایکی خبرنک بیننه اون ایکی ییل اون اوچ ییل تفاوت کورنور. شویلدکه صوفرانک توفسان ایکی باشندن دورت یاش تاشلاسا ق سکسان سیکزه قالور بوکا وفاتندن سوگره غی فرق اوچ سنه یی ضم قیلساق ۱۳۰ ییل اولور، بزم ایشتدکمز ۱۳۰۵ سنه دن مزبور ۱۳۰ نی آلساق مصالحه ۱۷۳ نچی ۱۱۷۴ نچی سنه لره توغری کلور. ایدی اکثرک تولنه و خبرلرک قرینه سینه نظراً حاجی قربانک حسابی درست کورنور والله اعلم.

بیار قلعنسی اوشبو مصالحه یلنده بنا بولمشدرکه بیانی چوچک بچشده یازلور، بو مصالحه یه قدر فضا ق ایلی چنغز تاغنه کلهش دکل ایکن مصالحه یی سوگره آقروزاب آبانکلب ایلور باصیلر، آیکوز

اوزاننی اوتوب آلاکول وبر طرفی جایسان و تار بوغا تای تاغنه چه آشدیلر، آبلای خاننک اولده یورگان برلری قزل جار و کوچه تار نواحیسی اولوب مصالحه دن سوگره کندی چنغز وارقات تاغنه قدر کلدیکنی واوردا تاغنی مکان و قشلاو قیلب اوردا اسمی آبلای خان اوتوردیغی علاقه ایله بو تاغنه اسم اولدیغنی سویلیورلر ایسه ده فضا ق کلهزدن اول اوردا نامی وار ایمش دیان خبر دخی واردر. اوردا چنغز تاغلیری خصوصنده اولن روایاتلر بری دیگرینی جرح ایذب ترجیحی قابل دگل ایکن و معارض اولن کلاملری توافقی یا تساقط ایله شغل لنه ک مجرد تطویل کلام و توضیح مرام دن ماعدا منفعتی دخی اولمیوب و بزم کبی بی مغز خادم لارک خدمتی دخی دگل ایکن سوزک موردی کلدکه مستور قالدیرمق بغیل لک دن صایلیور اوچون عنده اولانی علانیه یه ققارم که ظن عاجزانه مه کوره بو تاغ چنغز ایله ارقات تاغک ارالغنده علی حده بولاک توردیغی «اورتا» دیگه سببیت و بروب غایه ما تا مثنات دال مهله یه آلمش ایدی عقله موافق توشر بوندن غیرى بر معنای مطابق و مفهوم مناسب کورنمیور. زیرا اتراکک بعضنده تاغی داغ اورتایی اوردا دیوب دال ایله سویلیان بطونلرمز واردر و بعضلر چنغز تاغی مشهور چنغز خاننک ایلی بورمش برلر اولدندن آکا نسبت ویریلوب اوردا تاغی اول خاننک قشلادیغی یعنی او طاغی اوتوردیغی جای اولدندن «اوردا» آتانهش دیان سوز اوردا فصلنده بیان ایدلمشدی بوده کوب یا کلهشک بریدر، زیرا چنغز خان اوردا کبی بر کچک نپیه تقولوب قبائلی ایسه چنغز تاغی کبی بر قطعه یسه صقلوب اوتوران خانلردن اولمیوب یالقوز اوزینه بتون آزیا آزیلق ایدن خانلردن ایدیکی تاریخ توار یخه اشنا اولن فاضل لارک رعنا معلوملریدر. ایدی چنغز تاغی واوردا تاغی نک مسمی سنده بو مترجه نک ظن عاجزانه سندن غیرى برسند صبیح و بر دلیل صریح ایشده کدن من ادعی فعلیه الی بیان حده قدر بو دیدکه قرار ویردیم هدا.

آسان آتانڭ بر مقالى نڭ معناسى بودر (*)

خان مشار اليه يعنى آبلای خان بر معرکه ده آت اوستوننده
 توروب اوزى نڭ بر مسن بي ومورخ يعنى يشامش قارت وشجره
 آدمندن صورامشكه «آسان آتانڭ خيلى خيلى زمان بولار، فراغاي
 باسمن چورتان چالار» ديدىكى سوز نڭ مفهومه بارامدیم معناسنى
 بلامدیم اونده دور ديدكده، مخاطب بي آتى نڭ باشنى بوروب قرون
 قراب توروب كوزينه باش آلب قامچى سنى ايگارينه صالحب: «اي خان بو
 سوزنى سمن صورامسڭ كرك ايدى سمن آيتماسام كرك ايدى. خانغه
 جواب آيتباسام * خاننڭ كوڭلى قايتادى * فاندرا جواب سويلسم * خلقمى
 ديب آيتادى * خان آبلای آبلای * قايفولى موندای خبردى *
 صورامساڭ نبتادى * صوراغمان صوڭ آيتباسام * كسى لکم كيتادى *
 ايندى آيتايون نڭلاصاڭ * مغان قهر يلماساڭ * فراغاي صودن قاچوب *
 چوليكه بتكان بر درق * چورتان صوغه چدامسز * بالقندن چققان بر
 قراق * اويلامه چورتان اوچباس ديب * فراغايغه چقباص ديب * كون
 بانوصدن بر دسبان * آخرده چغار صو توصدن * اوزى صارى
 سوزى كوك * باصديغى نڭ آتى بوب * كون چغوس غه قرايدى *
 چاچن آلمای نارايدي * خدايدى بلماس دينى جوق * چماندق منى
 جوق * اوصى صندى بر كاپر * اوزى باصى جون كاپر * جياواب كيلار
 چورتىڭا * چاغالى چكمان كيكوزوب * بالدى ماى چاغار مورتوڭا *
 چيهرلرگه جيم بروب * ايل قامون آيتقان چافسىنى * سويلتباى اورار
 اورنته * باوزداماي ايچار قانونكىدى * اولتورماى آلور جانونكىدى *
 كاغدغه چازار مالونكىدى * ايسابكه سالار باروڭدى * ايلوڭدى آلار
 قولوڭدان * عسكەر قيلار اولوڭدان * تيكسزدى توركه چقاريب * باصوڭا
 اول كون توغانده * نېڭلوڭ تيماس قلوڭدان * بو آيتقان سوز آبلای *
 پويماى فالماس آرتوڭدان * ايشتمساڭ منه قارتوڭدان» ديوب سوزىنى

(*) آبلای خان مادمنده يازيلور. و. م. ا. ايداش ايدى.

توكاندىكده آبلای خان آه قىلب صورادغنه اوكنه شدر. بوخير ناسف
 كونه آدملىك هر بىرى نڭ آغزنده باركار به لرنڭ قولاي فانونق اوزلرينه
 آنوق دور. قدا باى نامنده بر اعمى آفون بار ايدى ۱۲۸۸ هجرية
 ذوالقعدة ۱۷ ايسدى، بر جايدى مزبور آفون دن صورادم آسان
 قايفو كمر آتڭ مقاله لرندن بلور ايسهڭ سوبله ديدكده بويازيله چقى
 اولاك ايله جواب ويردى.

آسان نڭ اصل توبى نوغاي دايمن * اولكانداردڭ آيتوى صولاي
 دايمن * بو سوزگه آنوق فانونق ايمس ايديم * ايشتكانم نافر او بولاي
 دايمن * تيكنده نوغاي قضاى توبومز بر * آلتاي ايرتيس اورالدى
 فلغان دويور * اور مهبت خان اوردانن چققان كونده * آسان آتا
 قايفوروب آيتوبدى چر *

ديوب يوقارغى يازلمش مضموننى آيتوله چقى ايكى چهل اولاك
 ايله ادا ايتديكه بودور.

موان صوڭ قلى قلى زمان بولار * زمان آضوب زانڭ نوزوب جهان بولار
 فراغاي دڭ باشينه چورتان چقوب * بسالهردڭ دورانى تمام بولار
 اوكونده فرندا صندن قايفور كيتار * فاندن كوچ فراغايدين چابور كيتار
 اولوڭ قزڭ اورسقه بودام بولوب * قايران ايل ايسل چورتوم صونڭ نيتار
 ديب آيتقان ايكن ديهرك قويچى اكام سويلاوچى ايدى ديدى.

قويچى اكام ديدىكى: قويمان نامنده بر داننا بولوملى آدم بولسه
 كرك. قدا باى اول ذاتن نثر ايشتمش بزه نظم ايله سويلدى. زيره
 آقونلره نثر دن نظم يىڭل دور آنلر نظم سوزنى سرد ايدوب سويلب
 بله زلر. بونڭچون آفون داوغه چاراماس، چچن چاوغه چاراماس
 ديورلر مشهور مثل دور.

آسان آتانڭ بعضى احوال وانوال لارى سلسله اجداد قضايفده
 آيتولوب اوندى سوزىنى سيج و قافيه ايله سويلوب هر كاهه سنده
 بر نكات غريب وهر تركيبنده بر معانى لطيف مفهوم اولنور بيوك
 ذانلردن ايش. ايكى جوار مملكتنڭ يعنى منقول تثار يعنى سرای

خانلریك و روسیه كنانلریك عركتنی فكره آلوب افعاللرینی میزانه صالحب اوز خانلریك اوز و نسز طوراندغندین دولت کیدرینی و روسیه نك بو یورتلره استیلا ایدرینی فرائن و قیللرندین آكلامش و آندن قیاس ایدوب مزبور سوزلرنی دیمش اوله.

صاحب الترجمه آبلای خان اوزاق مدة اوچ جزگه نافذ الحکم خان اولوب دولت و وصولت و آپرونی و نعمت اوستونک دوران سورمش ایکن اواخر ایاملرنک اقبالنه غلل کلوب بر آز یلار نقصیرلیک نارتهمش مرارة عزلی نسانمش دور. چونکه معهور صو مصالحه سندن صوگره خاننک میلی ختای طرفه متوجه اولدقدن روسیه نك نظرندن ساقط دوشدیکی اثناده اوز ایچنده آز نساندن دولتنه نقصان طاری اولهش. شویله که خاننک فایسی دور بر اوغلی بش آلتی یولدش نوکرلریله یولاوچی اولهرق چقب بولده بر اولغه راست کلور اولنک چیتنده قوش چادر کورندکدن سوداگر ظن قیلب آکما وارلر. اول ایسه فایننه کلمش کیوانک قوشی ایمش بونلر باروب سویلش قیلدقده اویون کولکی ده دولاشوب چولاشوب اوتوران باشلر بونلره جواب دیرمز اوبده اوتوروب استیزا ایدر. نوکرنک بری آندن توشوب قوشداغی لری اورمبه باشلار اراده بوبالاش چقب خاننک اوغلنده فامچی نیکار. خاننک اوغلی ایدکنی بلدکک اولدن آدم کلوب افسقال بیلر هر نه ایسه قوش چادر داغی لرنی عیبلی کوروب جزا صالحب خاننک اوغلنه آت چپان بولداشلرینه دخی کیوم بیوم بروب چوناتورار. نایتدقده نوکرلرنک برندن بو واقعه خاننک قولاعنه ایشدلور. خان اوغلنه کلایوب باشکا فامچی اوردقده آت چپان ایله بتوبسن اولدرسه خونک دخی معلوم بولمش بوداغ بزلره سویاکهزه آز تامغا دکل یاقندریب جزا آلتی کرک ایدی یا که عفو قیلب کیچوب قویهق کرک ایدی دیوب بو آچو ایله مزبور ایلنک عرضغه کلمش آنای یاخود قانای نامنده بر بیله گولیک آدمنی تروتوب باغلار. ایلنک بیغشی لری نارتیق و بشکیش ایله کلوب عذر معذور آیتوب عفو طلب قیلب

یالواریب صورلر دیرمز. آنای بر نچه ایام و آی بویله بایلاوده فالور. بعده ایل جمع اولوب قزبیک بی که کلوب اول ذات اوغلی بیک بولاطنی بیاریب خاننک کوب تولی برله آناینی صورار التفات ایتمز. اخیرده بیک بولاط بر اوغلنی یینه آناینک ایلندن برکشی رهن ووروب آناینی اسیرلکدن آیریپ آلورده جمیع آرغون اتفاق اولهرق خانندن بلا بدل مرهونلرینی صوراب ایلچی بیارلر اکرده دیرمز ایسه بزم ایله اروشور برینی توروشور اورننی آیتسون دیورلر. خان ایلچی به بیک بولاطنک بالاسنی ووروب اوبرینی اوغلو نك فامچی قانی بیلسون دیه اولدر. «زاد فی الطنبور نغمه اخی» خاننک زعمی بو ایدیکه بیک بولاطنک اوغلینی آزاد قیلدقدن آرغوننک اکثری راضی اولورده آنکله کیدر. آنای ایسه آدمنی اولدردیکی سیاستدن سیسکانوب مکا فارشو کیله بلمز دیوب بو مطالعهده قیلمش ایکن ایش خاننک دیدکنچه اولمیبوب مزبورنک قتلی قضاقتنک ناموسینه توفونه قله زیاده، هجوم و اتفاقه سبب بولدی. خان حکومتنک الدن کتدیکنی بلوب بش یوز اویلوک تولانکوت توابعی ایله کوچوب ترکستان قریبنده قرا طاغنه باردی آنده بر ایکی یل قشلاب ماللری چوتاب قریلوب باز قایتوب بورونقی برینه اولسکی ایلمنه کلدیسه ده قدر عزتی قایمگی دک اولمیبوب اولدران آدمنک خوننی ویردی بو تنزلده وفات ایتدی. خدا رحمت ایلسون. حیاتنده ایل بر آز یلر بویله زوکران اولسه لرده بعد الوفاة اولگی خدمت و حاللرینی ملاحظه ایله اوچ جوز اتفاق ایدوب الوغ معرکه قیلیلر یعنی آت چابدروب آش بریدیلر اولادلرینی هر طائفه ایله توره قیلب آلدیلر. آبلای خان اخیر ایلمنده صاعب فراش خسته یاتمش ایکن مشهور بخار چرچی کلوب بو شعری سویلمش.

قایغوسز اویقو اویوق اتقان خانهای * قایروسز بیلقی باغوزغان خانهای
فالوکسز خاتون و چوقوزغان خانهای * اوچ جوزدن اوچ کسینی قربان قیلسام
صونده فالار میکان قایران چانکای

دیوب ینه سویلمک بولمده خان کوزینی آچوب نوقته دیه
 اشاره ایتمش و دیبمش که من بورتیه بو سویلمکک اوج خدمتدن
 زیاده فائده کتورمدمیم اگر بوندن آرتوق سوز دیهسن من مغرور
 اولورم سن یالانچی اولورسن دیبمش. واقعاً سویلمیکی اوج مصراع
 مثلاً: قایغوسز اویقو، خاطر جمع لیک و ثروتدن کنایه، قایروسز جلقی
 یورتنک تنچلغندن اوغری فلان یوقلغندن عباره، قالوگسز خاتون غنیمت
 توشن چاریه دن استعاره اولوب ایامند کوره واهالسینه کوره آز
 خدمت دکلدن.

کک بو وککک بونک یوقاروسند یازیلن شعرلر اگر عرب
 فارسی شاعرلرندن ملفوظ یاغود ترک فاضلرندن مسموع اولورسه
 نچه کتاباره یازلور نچه معانی آنور اییدی عیق که قضاک لسانندن
 سویلمنشد اولانک دیه چردیه اسمندن نفرة ایوب اعتبارغه آلزلر
 مفومنه وارمزلر مطلع اولمزلر.

آبلای خان سبقت ایدن مصالحه دن سوگره قلماقنی قویوب قرغز
 ایله توتوشمش اییدی. اوزندین سوگره اولاد و اخفادی آرغون ایلنک
 قلوب و بر نچه لری الوغ جوزکه واریب آنلر دخی قرغز ایله فاتی
 آلودیلر. لکن بو فاللری کندیلرینه بیک یغشی توشمیوب
 نیره سندن نچه لری قرغز قولنده تلف اولوب کندیلر محلنده اجمالا
 بیان ایدلور.

آبلای خاننک وفاتی بعدنده نایمان ایلی آمری و زاجری اولمدندن
 بی باشلق قیاب بری برینی یماک تالامق و چاپشمنی ایله مبتلا اولدیلر
 آخر کار بودردک دواسی بر آدمنک امرینه انقیاددن غیری امکانی
 اولمز دیوب نچه قبیل ایلی اتفاق ایله اصل مرکز لرندن بر خانزاده یی
 آلوب کلمک اوچون صبان بوته قرابی مرون بورانبای بی قوجامبت دن
 صرمبت بی قرچی قستارو بای بی بای سیرفدن طولوبای نامنک ذواتلری
 انتخاب ایدوب چقاردیلر بونلر کچی یوزده ابوالمهمبت خانقه واریب
 آتی دعوة و تکلیفی قیلقلرنده او ذات موسن ساله کلدیکم کونک آنا
 یورتونمی اصل وطنینی تاشلب کتمک لگا لایق اولمز اوغلوم

ابوالفیض خان

ابوالفیضنی آلیب باروب خان نصب قیلکزلر دیوب، ابوالفیض
 هنوز بلاغت که یتمش یایتماش یاش ایکن عرف و عاده لر نچه کچک دن
 نامزد ایدلمش یعنی آتاشلمش علیل سیکه خانم پادشاه بنت نور
 علی بن بوالغیر خاندن بوکای خاننک اختی اولور. اوزادوب آلوب
 اوستنه اوی تکب دعا فاتحه سینی و یروب مشار الیهیم ایلچی لره قوشوب
 چوناتمیش. ابوالفیض صبان ایلمنه کلوب بای قرابی اولنک قرارلنمشدن.
 چنقر تاغی ایناکنده مکان و اول چایی قشلاو قیلب فوش صوی
 بوینده صالحمش مسجدینک اساسی ۱۲۸۰ نچی سنه لره قدر موجود
 و آثاری بللی اییدی. امامی ایوب خواجه ایشان اولوب بوکونده
 اولادلری مرون ایلمده یورلر. ودخی خانم پادشاه مسجدی دیزلر
 قزل چلیک دیدیکی برده دیرب مزبور تاریخه قدر آنک دخی آثاری
 بافی اولدیغنی خبر ویردیلر. ایامنده بو مسجدنک امامی سید یعقوب
 خواجه دیان ذات ایمش.

ابوالفیض خان کلدیکی ایله نایمان ایلی کلا بوکا تابع اولدیسه ده
 آز مدت سوگره بعض قبائل آق توغلق تورهلر دخی آرالشدی زماننک
 ایل غولجه و چوچک قولتوغنه چاقلی و جایسان کولی یوتاروسی ماگراق
 و صاغری تاغلرینه چه وایرتیش اوتوب آلتای ایناکنه قدر واردیلر
 اولادلری ختایه تابع اولوب وانک کونک منصب لرینی آلدیلر. سوگره
 روسیه تصرفنه کریب الا بر آز ایلی غتای همایه سنده قالدیلر.

ابوالفیض خان اوزی نه روسیه ایله مقاوله ونده غتای ایله
 موانسه قیلدیغی معلوم اولمیوب تخم باسان توخی کبی فرزند
 کوبایتوب قبائل قبائل تارانتوب توره قیللق ایله شغلنمشدن. بوندن
 غیری بر نام قراندیغی مسموع اولمادی.

آبلای خان و ابوالفیض خانلرنک جسدی ترکستانده دور او زمانه
 بویله بیوک و شانلی آدم لرینی حضرت سلطان چوارنه قویبق عاده

اولوب ۱۲۰۰ تارىختىن سوڭرە اول عادەتلىرى تۈرك ابدلى. طرفەزده مشهور آدملىردن ابك اول بو ياقلرده دۈن ابدىلن ذواتلر، صبان بوتە غراباى فرايى، بايجكت الى باطور. بوردن شاهنياز دوركه كىندلرى آيكوز صوى يوقاروسنده هنوز باردور. من بعد هر بر عرمتلى بيوك آدملىرىنى قشلاو جايلاولر ينه قويوب مزبورلرە تقليداً بلند كىند يصامق رسم اولدى. تركستانده آبلای خان ايل ابوالفيض خاننك فېرىنه قويولمىش لوح ناشلرندە تارىخى يازلمىش اولدىغى زائرلر سويليورلر ايسهده سنهسنى ضبط ايدب خبر ويرو بلمدىلر. آيكوزى عبدالستار عاجى او طرفلرە واردقە آرقاسىدىن يازمىش مکتوبىز او ذات تركستاندىن كىيىوب تاشكىندە واردقە تابشلمىش اولدىقن يازيب كتورهمدى. سوڭرە شېخ وچراقلى لرىنه نچند دفعە يازديم وبونده كلن خواجە كلان لرىنى ده مهمان قىلب نذر نذرلر مرمى ويروب اللى اوبوب البته يازيب بيارهسز ديه بتا كيد تابشرديم ايسمك بر جواب آلامدیم. مع ما فيه آبلای خاننك وفاتى ۱۲۰۰ دن مقدم ابوالفيض خاننك وفاتى ۱۲۰۰ دن آز مؤخر اولدىغى قىرىنغە اغبار وسن سال اولاد واعدالردىن ظاهر ومستباندر.

راويان اغبار ظن وناقان آثار هذا الفن آبلای خاننك وفاتى سنهسنى جزم ايدب بلمسهلرده بو يولده يولداسمىز ملا يولداشباى ائندى چوهرى ۱۷۸۱ ميلاديهده وفاتى تعميم ونصريح ايتدىكى فر قرالى ديوان ماده سنده ثبت ايدلمىد. «سېجى فى فصل»

مرارا ذكر وبيان اولدىغى اوزرە معهور صو مصالحه سندن سوڭرە كلا نضاقبەنك مىلى غتاي طرفه اوشوپ ايچن خانده بونلرى كمال التفاتە آلرق آبلای خاننك اثرنچە آرخون تورهسى آلتون صارىغە خاناق منشورى نايمان تورهسى خان خواجەغە وانك ليق منصبى كىيراي تورهسى كوكدايه كوكلېك رتبهسى ويروب فضاك ايلنىك قزل چىساردن شرفىسنى تمام حمايه سيمه آلمىش ايسهده آز مدت سوڭرە اكثرى روسيه يە تابع اولدىغى تمه مزده تفصيل يازيلوار. «انشاء الله الرحمن» خەسەمىزنىڭ رابعى اولن توره اعوانى بو راده تمام بولوب خامسى اولن منقول قىلماق بياننە شمدى شروع ايدالمىم.

كنجى جز قىلماق بيانى

قىلماق منقول بيانى

جميع مغوليان چىغىز خاننك توابى اولوب چىغىزنىڭ اجدادى آنچه خانه وآندىن يافته منتهى اولدىغى يوقاروده محل محل يازيلمىشىدى تكررأ تثار منقول ماده سنده دخى تفصیلی كور مانقول مونقول مغول بارچەسى بر جنس انسانه اسم اولوب يعنى منقول ديمكىر اصطلاح مزده بونلرە قىلماق دىنلوب بو اطلاقدن منقول قىلماقن جز ياخود قىلماق لفظى منقوله مقابل برى آخردىن باشقە فېم لنور ايسهده قىلماق منقولدىن بر شعبه ايدكىندە اشتباه يوقدر اغلاط عامه اسم جزئى محل كلده كلنوروب منقولنى قىلماق ايسله تعميم قىلمىغى سببى بو طائفه كتابلرده كىماك يازيلوب آنى آز تغيير ايله وزننه موافقى مقولهده قىلماق ديوب سويليوب و قىلماق قىيلەسى منقولك ايك آز وائل واضعفى اولدىقن اورتابه جىراليمىوب غرب طرف چىتىدە قالانى وبو جانبدە اولن غلقلرە چكداش وياقن يورانى دور بو جهتىدىن مسلمانلر ك وقت عربده مقاتلهسى واپام مصالحهده مخالطهسى قىلماق ايله اولوب اول حينده بونلر ك قىلماقن غيرى فرىقى وارلىقى معلوم اولمىوب اهايمىز ارانسك منقول اسمى ضايغ و قىلماق اسمى شايغ اولمىشدر. اولده بو طائفەنىڭ تارىخچە او قدر اهمىتى اولمىوب نظر التفاتدىن دور ونزد ارباب قلم حاللرى مستور ايسهده سوڭرە چىغىز خاننك حربى وضررى چەلە ملت لرى اويقودن اويغانتوب كوزىنى فانقېرمىشدر آبا واجداد اولاد واحفادلرىنى تانتىرمىشدر، وقايغىلرى خصوصندە مدون مدون كتابلر يازيلوب لىكن مؤاىلر فقط خان و خانزادەلرنىڭ سلسلەسىنى بيان ايسله فخر كد وعوم مغولياننك بطون

وافسادندىن كفى يد اينىشلار، بو ايسه بونارى اعتباره آلهذاردىن
 ذال باروب يتكوره ساكارندىن. زيرا ايلارنده اجنبى دن جاسوس
 كراالازدى كرر ايسه صوبه وسيرة شكل وهيتت وحرکت ارنده آنلره
 بوليد وهشابهت مهن اوامبوب فى الحال تويولور وتوتولوردى بنايرين
 اكثر اهم عالم بونلر ك اعوالنه مطلع اول مازلردى، حتى ذوفنون ظريف
 ابن غلبنون شريف چمبيع علومده تام مسلم عام ايكن بونه بو طرفك تفصيل
 تاريخ وانسابده ادعاء مالا كلاملى وار ايكن بونه بو طرفك تفصيل
 حالندن سكوت ايدب اصول توارىبخنده (الخبر ليس كالمعابنه) كليهسى
 ايله عندر ما فى الضمير اربى اظهار ايلش، اول اياملر شويله تورسون
 الا ان ايچنده ايكن بلمك مهن اوامبوب مگر سوداگر سيار وسياچار ك
 يل بيل رفت وآمد وارمق كلكلى ككتر تابىقتن مترجم كهينه
 بو قدرچه بيانه مقتدر وبو بازيله چق اسملر ايله عيانه موفق اولدم:
 چرغار، خوشاوت، اويرات، تورغاوت، اويما، اورا كقاي مانغوت،
 تانغوت، دور بوت، اولكوت، خويت، بلاوت، كوك مونچق، زانچين،
 قالقه، فلماق وبوندىن غيرى دخى نچه اسملره منقسم اولوب جهل سىنك ماده
 اصليله لرى منقول بولر چه كلسنى فلماق ديز، تيار طائفهسى بونلر ك شال
 شرفيسنه مسكون اولوب منقول تيار بارچهسى دينده متحدر دور.
 بخارا، خيوه وفرغان جوارنده وغيرى بولرده بولنان بو ناملى افوامك
 كلسى چنغز خان نك ايام استيلاسه بولوب قالوب اسلامه كلنلردى.
 منبوليانك پاي تخنى قديمده طماج شهرى اولوب فلماچه بوگا
 ضو ديوب بوكونده نيبت ديورلر، زعمه رنده نيبت برنبرك جاي دوركه
 مقتداسى اول جايدة اونمش آكامانى ديورلر. مانى نك اعتقادى بنى آدم
 اولدكن صوگره بيكار بوش كتمايوب عملنه كوره جزالنور ديور ايسه ده كهكه
 بو دنياده آتسه اوده حرمت قيلب باش اوره آشنا اوله آخرنده اود
 آكا دوستان ايدر ياندرمز كلامنى معقول لب بونلرى آتش پرست
 ايلمش الا دعواده فلماقنى قسم كه توتوب اكر منكر ايسك اوتقه
 سى ديساك حقتر ناحق در اودك ياقينه وارمبور، اما اوز نزلرنه

بويله ديمك كباىردن وبلهكه كفر عظيم ايمش زيرا خالفدىن اول
 اودك حرمتنى هتك ايدب آكا بول قيل ديدكيچون دعواسى باطل
 مطلبى عاقل مالى هدر وقائلى جزايه مستحق اولور ايمش. اما بزم
 اهل اسلام (فمن يكفر بالطاغوت) آيت كريبه مدلولى ايله كفر دن
 آنلرنك دينده انكار معناسنى آلوب يعنى آنلرنك كفر ديدكىدن قورقميوب
 صراحة اوتقه سىده قتلوب كيت ديورلر، اوز آرا آنطارى اوتقه
 پوطقه باش قويقتىر. دنيا نك فناسنى وزمان نك انقراضنى بلورلر.
 بوغدى نامنده بر موعود ذات وار آنك ظهورى علامت قرب قيامتدر
 ديورلر وانى اوزلرندن اولمق زعم قيلورلر.

مانى مزبورنك حكايه سنى بزه بويله سويلديلركه بو ذات امت
 سابقه لرك قابوسندىن زماننده عالم مشهور ومتقى معروف اولمش
 آدملر ك آرتوچه اخلاص وزيباده ازدهامندن زير كوب تنهاده
 عبادت قيلمق آرزوسيله عزلت اختيار ايدرك تاغه واريب بر نهرك
 كلنلر بى غاره كريب مناجات ودعاء ايدر ديركه اى خالقم خدامن
 سنك رضالفكنى استيوب بو جايه كلديم اجل موعودمه قدر كفالتى
 كندكا تفويض قيلديم رزمنى اوشبو آقان پاك صودن ايرشدره سن
 ديهرك عبادته مشغول اولور. ايرتهسى چقب صوغه كلور گردابده
 بر ايكى دانه سبزه وبادرك كورر دعام مستجاب اولمش رزقم بو
 ايمش ديوب خيار ايله سبزهنى آلوب بيوب بيه عبادته تورر، هر
 كون وقتى ايله مزبور خيار وسبزه كلوب يدر بونكل غداالنب
 خيلى مدت غارده دوام ايدر، بر كون كوكلندىن كيچركه بو نعمت
 بكا نه يردىن كلور ايمش اصلنى بلايم ديه چقب تاغنىك قله سنى آشوب
 صونك باشنه بارور بر باغه كرور صاحب باغ مالى چوق قل
 وكينلر لرى كوب مسافر پرور بر آدم ايمش بونى كوروب خانه سینه
 آلب وارر بر نيچه كونلر ضيافت قيلور موهان بر كون باغده سير
 ايدر ايكن كرور بر كينلر خاتون باغدىن بر ايكى دانه سبزه
 وخيار قوپاريب آلوب صو طرفنه كيدر بونى تيار ديوب مانى دخى
 اول خاتونك آرقاسندن وارر خاتون صونك يقاسينه كاوب سبزهسى

یونوب خیاری حالنچه قویوب محلی اشقوب اشتهاسی تمام اولدندن
صکره سبزه وخیارنی صوغه ناشلب اوینه قایتور مانی بو حالی کوروب
جاننی حلقومنه کلوب خداغه اوفکالاب کایوب من سنک اوچون وطنندن
آیریلوب فرداش قبیل منی ناشلب بالا چقانندن کیدب کلدکده مگا
قیلن ایلک و معاملک بسو اولورسه سنی یرک ایدب غیریه تاپایم
بندهلرکنی ده سندن ابراق ایدایم دیوب دعواى نبوت ایدرک، بونده
واجب تعالی نك حکمت غامضه سی نه ایسه بنده لرینه مستوردور.
استدراج اوچون مانی مزبوردن خوارق عادات ظهوره کلوب کوب
آدملر بوکا ایاریب ایگری یوله کتمش کبراه اولوب ضالته بتش
مانی لرك دین و دیانت لری نك اصلی بسو ایش، مانی بیچاره تهور
و حیالتندن اغیر عدرینه قدر بو حالده مصر اولدبسه ده مرض موتنك
بو ایدن ایشلرینه پشیمان اولوب وای منی بدبخت بولدم کلامنی
تکرار ایلدکنن تلمینلری بونی وصیت و تعلم صانوب وردایدن شلردور.
حالا او قواری نك اولنده «وامبانی باطباخ» کتوردکاری اول وصیت
صانقلری کلامك مقدمه سیدر.

برهان قاطع ترجمه سی تبیان نافع ده «مانی» بر نقاش مشهور
اسمیدر ادعاء نبوت ایلدی و صنعتنی معجزه کویستریب خلقی زندغه دعوت
ایتدی ملوک سامانیه دن بهرام بن هرمز جمله یوزندن آکا و اتباعنه
تعظیم و تکریم ایلیرک جهل سی اعتماد ایدوب ظاهره چقدیلر برکون
علمانی جمع ایدب مزبورنك زندغه و الحادنی ثابت ایتدکن صوکره
توبه عرض اولنوب قبول ایتماکله در یسن صویوب صمان ایل
دولدرلوب آصدیلر و اتباعنی عهوما علاک المدیله اصلا منهنندن نام
و نشان فالمدی و دیرلرکه حاللا چین دیارنده منعبی موجوددور.
برهاننك بو سوزی ما قبلده کی یازیلن اغز خبرنی صدغه برهان اوله بلور.
مانی لفظی مصل اوله اسم اولدیغی کی یای نسبیله ایله اتباعنه
دخی مانی دیورلر مانی اسمی ایکی وجهل بونلره ثابت اولمش بری
مانی مزبوره منسوب و بری قتلندن قالانلرینه «ماندن» دن منتخب

«مان» دینلوب بو صورتده فلماق بونك ترجمه سی اوله زیرا ماندن
و مایندن قویمق و فلماق معنا سنده دور، بونلرک کلسی چنغز خان نك
توابعی دورلر. چنغز خسان قرا ترومده وجوده کلوب ظهوری نبیت
فلماق لرنده اولرق ابتدا آلتی شهری ضبط ایدب بعده التابه کیچوب
شمالی منقول لرنی و امور و لایتنده اولن تزارلرنی تابع ایتدکن صکره
ایرتیش نهرینی اوتوب غربنده اورال تاغنه قدر صعرالری صاحب
وبعد بتون ماوراء و دشت قیچاقی مالک و صوکره اولادلری جمله یه
غالب اولوب اقصای شرقدن تا بغداد، حلب و شام و بو اورتاده جمیع
طوائفی کندنه رام ایتمشدر، خانزاده لری ایله اسلامه کلنلری خانلرک
معیننده قالوب کبراه لری شرقه کتمشدر، بونلر اسلامی قبول ایلدیوب
کفرده فالدندن فلماق اتانمش دیوبده بر قول بار. شو یله که اسلامه
کلن خانلر (لا اکره فی الدین) آیه کریمه سینك مطلعندن اهالی نی جبر
و کوچ ایله اسلامه دعوة ایتدیوب انصاف و عدالتله قیائنه واعظ و ناصح لار
کوندروب آنلرنی اسلامه تکلیفی ایتدکلرنده فلان مدتکاچه بزاره
مهلت و برکز مصلحت قیلالیم دیوب کیگاشده ایکی فریق اولمشلر
بر فرقه اسلام دیننه کرمک بولدیق جوابنی و یروب دیگرى اولگی
دینم زده فلماق بولدیق دیوب بر قباحتلری کفرده قالان قباائلنك
کلسنه اسم عام اولوب قالمشدر دیورلر، قضاغه و فلماقده مشهور
سوزدور. بو طائفه نك رسوم و نورهلری انسان فعلنه اوخشامیوب
کلب کیی نچه لری بر خاتونه ایر اولور ایش بری خاتونی قاشینه
کلدکده پاپوچنی (کفشنی) تشقاری ناشلب باشقلری آنی کوردکه
کرمز ایش نکاح و عقدلری کیلون اولاق قز کیچه سی لاما ایله
قالور ایش او یلرینه مهمان فوندغه آش و شربتنن زیاده خاتون
قزی ایله ضیافت قیلور ایش دیوب بو توغریغه بویله خوش دسترخان
خلق دیو سوبیلورلر، لیکن بو شناختلری بزم بو طرف فلماق
تورغا و اولرنده مشاهده ایدلمیوب نبیت قالهوق لرنده اولدیغنی خبر
و یردیله. حاجی مل مرغینانی نبیت و لایتنه واریر قایتدغه سوبیلدیکی

فلما قارکٔ نچھسی بر خاتون آلور ایہش خبری آغزلردہ آیتولور ایکن بو قدر یلرلر ختای فالہوق ایچندہ یوروب بویل کار کورامدکن یالغان ایہش فہم ایدردم تیبیت فالہوقلرندہ وارلغنی کوزم ایل کوردیم دیدی، تیبیتدہ توشکان «خان» یعنی سرایمزہ فوکشی بر قلماق ناگ آلتی اوغلی وار ایکن بارچہ سینہ بر خاتوندر دیدیلر وبر نچہ لر نیہ اویاہ خبر میدیدیلر یقامی توتوب استماذہ قیلدیم خداغہ صغندیم دیو سویلدی.

بو حال مزڈک لعیناگ مذهب بالملنہ موافقدرکہ مزبوز مزڈک ادعا تیبوت ایدب نور وظلمت قدیم نور ناگ فالی اختیار ی وظلمت ک فلی خبطی و اتقاقیدر و آیین آنش پرستی حق و جمل اشیا مباحدر زیدناگ زوجہسی عمر وہ و بالعکس علالدر جموع خلقک اموال و احوالی مساوات اوزرہ دور یعنی هرکس برلیکدہ دور بخصوصہ کہسہدہ نصرف یوقدر جملہ ناس مساوی و مشترک لردوز وبر مجرد کہسہ کلوب ازواج متعدده صاحبی کہسہدن زوجہ سیناگ بریسنی طلب ایلسہ رد اولنمیوب اغنیا زمرة فقرادن مال لرین دریغ ایتمیوب مهمات ولوا مانلرین کورمک لازمدر زعمنہ ایدی دیوب تیبیان نافعہدہ مرسومدر. تیبیت فلما قلرندہ زیادہ پای وذا متر بہ مسکین یوقدر دیدکاری بو مذهبک درایتی و بو اعتقادناگ سرایتی اولہ. بعض تواریخدہ مزڈکنک بودا مذهبندہ اولدیغنی یازارلر. بودا مذهبی میلاد عیسی علیہ السلام دن تقریباً مگ سنہ مقدم هندستانہ بہار اولکاسندہ آسیاناگ جہات شرقی سینہ منتشر اولن شامکونی مذهبی ناگ بر فرعی دورکہ تیبیت تئارلیمی عہوما بو مذهبدہ اویور دیوب تاریخ خیرالله افندیدہ تحریر ایدلمش ایسہدہ اعتقادی نحل معاملسی نہ کیفیتدہ ایدیکنی یازماش. جمیع ادیانناگ اعتقادینی و مذهبینی جامع ملل نحل کتابندہ بودناگ آدی بیلہ آغزہ آلتنامشدر. بونلرناگ تفصیلی ختای خانلری فصلندہ یازیلسہ کرک. خدا خواهد. تیبیت احوالندن آز مونچہ اخبار سویلین مزبور حاجی مل مرغینانی ایدی. بو ذاتناگ تیبیت ولایتنہ واردیمنہ سبب بو ایدیکہ ۱۳۰۷ نچی

سنہ بو دیارہ یعنی بلدیز اولن بیارہ بر افغانی کلدی برکون بو افغانی باخته قلعہ سینہ واردقدہ یولدہ کورر هندستان ولایتندہ نابت برکیاہ کہ آنک صمعی یعنی چایوری هند بدبوی دیورلر بهاسی کہوش وزنی ایلہ برابر اولور ایہش. بساختہ دن بیارہ یعنی چوچک کہ فایتوشدہ یفراغنی آلوب کلوب هندستاندن خورجونغہ صالتوب کتاب ایچندہ کلش یفراغہ مقابله قیلب کورر ایکیسی بر اولور بونی شورل عذر بدبوی ناگ کیاسی دیوب جزم ایدردہ. در حال مردکار باللاب قضاقلرہ سویلشوب بوطنہ سیکز صومدن اون صومدن وعدہ قیلب آرارلرندہ خط صک یازمق اوچون «جولای» اتسقالغہ کلورلر اتسقال افغانی مهمانغہ مصلحت کوسنریب دیرکہ حاضرده بو صمعاگ خاصیتینی بونک ہیچ کم بلمز سن بوکا عجل قیلیمیوب آشوقما یوب اول تحقیق اول کیاه اولدیغنی بلمک کرک بعدالبتات مردکار بو بهانناگ نصفی بلکہ ینہ کمرانغہ نابلور دیرک العاصل بوطنہ اوچ صومدن ایکی صومدن عربون زادانکہ بروب وعدہ وخط و مہر قیلورلر. صحرا دہ بویلہ بوش اوتناگ پول اولدیغنی ایشتکان آدملر هر جابدین چیلک چیلک آلوب کلوب آز کون ایچندہ ایکی یوز اوچ یوز پوط چایور جمع قیلب کرایہ آرتہرق هندستانہ چونادی. مزبور افغانناگ خدمتندہ بورن چوچکدہ بر آدم وار ایدی بر نچہ آیدین صوگرہ آکا برسلا م خط کلدی غطدہ ایسان امانلقدن باشقہ بر سوز یوق ایسہدہ آدملر بوندن استدلال ایتدیلرکہ اگر چایوردن وقتی خوش اولسہ بو مکتوبی یازمز ایدی بو طرفی خاطر نہ آلمز ایدی بو خط ینہ بو طرفہ کلماک ناگ مقدمہ سیدر البتہ فائدہ فیلمش اولہ. افغانی کلنز بورون ارزان وقتدہ چایور آلایم دیرہ خفیہ مصلحت ایدرک بر نچہ آدملر بوکسبہ کریشوب چایور جہارمیہ باشلدیلر. مزبور حاجی مل دخی بر آدم ایل شرکت لیک قیلب بر فساچ یامبولیق چایور آلدیلر. بو یردہ اون ایکی روبلمیہ بوطنی صائمایوب کرہ ایلہ آلتایہ و آندن کاشغرہ واردیلر کاشغردن

بیارکننده وارد شده شریکی اول جاییدین فایتوب کلدیکه آلونمیان
 فائدهیی بولوشامیوب آیتوشمشلر کابوشمشلر. حاجی مله یارکننده
 باتوب تیبته کروان یوران وقتده چاپورنی کرابه ویرمک حرکتنده
 ایکن هندستان طرفدن کان سودا کرلر هند بدبوی بو اولمیوب مزبور
 افغانی بوندن ضرر آلدیغنی و برفدی صالمیوب بیکار بوش فالدیغنی
 سویامش ار ایسهده حاجی ناک کوکلی تمام اینانمیوب بوقدر پول صرف
 ایدب و بونچه محنت ایله زحمت چیگوب بوجایغده کتوران مالمنی
 کتدم واریب کوزمل کورمیوب نه اوورینی بلمیوب مجرد خبر ایله
 بیرو فایتماغم انسانیتدن اولمز دیوب چاپورنک کوبنی یارکننده
 قویوب بر یاریم آت یوک آرتوب کروان ایله تیبته که وارر چاپورنی
 سودا کرارگه عرض قیلور هر برلری کلوب کورر لکن آنلره لازم
 اولانی بدبوی ایمش بو چاپور خوشبوی اولدندن مزاج لرینه موافق
 توشه یوب بوکا آلوچی تاپلاماش. حاصل کلام تیبته داکی تیبته ده
 یارکننده کی چاپور یارکننده فالوب فایتوب کلدی. چاپورنک خبرینه
 کوز قولاق نوتوب توران آدملر بونی ایشندکن کین چاپورنی
 جاییل جاینه ناشلب برلو بیرینه کتدیلر. حاجی مله ناک بوسفرندن دنیوی
 ضرر وز باندن غیری بر نتیجه چقه یوب فقط یول لرنده اولن توناک وکاه
 یرده پیاده و بعض یرده جاموس، قودلس، ایله یوریلور اولدیغنی
 سویلدکن صوگره تیبته خلقی شکل بقیافتده اوشبو اوزلرمز کورکان
 قلماق کبی اولوب مذمهده باشقه ایسه لرده اعتقادده متحد و جهل سینک
 ملاذی تیبته اولدیغنی و هندستان طرفندن کان کروان سنهده بر دفعه
 فایتیوب کروان ناک معیننده انگیلزدن بر کونصل کلوب فایتدیغنی
 و تیبته ناک بورونقی خانلرینک اریک و اور داسی شهردن خارج بر تیبته ناک
 اوستونده اولوب خانزاده اری هنوز اول جایده توروب رسم قدیبه
 اوزره هیچ کهه کورنمیدکنی و تیبته ولایتی انگیلزه تابع حکمنده
 ایسهده حاکم و توره اوزلرندین یعنی قاهوقدین ایکنی و خلقی نهایتن
 یهاش هیچ نسنه ایله ایسی اولمز ایکنی و براری تاغلی اولوب یاز

چله سنده فارلی ویوزلی اولدیغنی صولاری غایت مصفی وزمه یردن
 اشد صفوق اولدیغنی و بوکا بگزر نچه حالاری سردوبیان ایسدوب
 مجرد بویله خبری کتورمک اوچون وارمش کبی اولدغندن نامی قلمه
 آلتوب سوزلاری یازلمغه سبب بولدی. چوچک که فایتدیقین صوگره
 بر نچه آی حیاتده فالوب ۱۳۱۰ ننجی سنه ربیع الاولنده مرحوم
 و مدفون اولدی. «خدا جابنی جنتده فیلسون»
 حاجی مرحومک دیدیکی کبی تیبته قاهوقلاری خاتون قز خصوصنه
 بویله بی حیمت ایسه لرده ختای خاتونلری مستوره ایری دخی ضابط دور
 خانه لری ایچکاری تشقاری اولوب عیال لری ایچکاروده نورورلر.
 و بو اطرافمز قلماقلری دخی خاتون قزلرینه کوب بوش کورنمپور
 اوت پرست بوط پرست لکنده ختای ایله بونلرک فرقی اولمیوب
 اصول و آیین لرنده متحد اما فروغنده مختلفی دورلر شویله که قلماقلر
 میته سنی صحراغه ناشلب غیری لری کومارلر و بعضی لری کویدرلر.
 قلماقنک مقتداسنی کیکان چغان دیرلر آنک مرید و شاگرد لرینی
 لاما دیرلر لباسلری صاری جمله سی اشطانسز اولور کوچه و بازارلرده
 سویلشوب اونوردیغی اورننده حدثلب هیچ نسنه ایله آرنمیوب
 بدن و کیوم لری کیر و نجاست ایله مخلوط بویله بر افلاس مخلوق دور.
 بونک عیب ایدیکنی بله زار بلسه لرده ارنماقلق کندیلر نچه گناه عظیم
 ایمش چونکه مصل لری بویله دیهش بس صاری کیدکلری نجاستنی
 ستر اوچون اوله.
 و دیگر بر مخبرمز عزت الله افندی قوبدادن یازیب کتوردیکی قطع سنه
 مجموع منقول دورت جهات اعتبار ایدیلوب: دوکداضومنجو، شرقی، شوداضو،
 منقول غربی، ضاکداضو، تا کفوت جنوبی، ضوکداضو صولاک شمالی
 عد قیلنور ایمش بونلرک مجموعنده قرق ایکی کیکان وار دیوب
 یکرمی بری ایرلردن و یکرمی بری قزلردن ایمش ایر کیکانلر خاتون
 آلهادیفی کبی قز کیکانلر دخی ایره وارمز ایمش ایر کیکانلره
 منسوب القاب بونلر دور.

برنجی بوغدوکیکان، ایکنچی جاوکیکان، اوچونچی باله نارکیکان،
 دورتنچی دایلوکیکان، بشنچی چیرن تن کیکان، آلتنچی لامیمیون کیکان،
 یتنچی ضویون کیکان، سیکزنجی نارون خوٹوقدو کیکان، توفزنجی
 آرین کیکان، اونونچی جامبو کیکان، اون برنجی چوگ صوچوگ دونومون
 نان کیکان، اون ایکنچی بیکور نوموگ خان کیکان، اون اوچونچی
 چارین کایان چو کیکان، اون دورتنچی کون خوٹوقدو کیکان، اون
 بشنچی دوشوگون خوٹوقدو کیکان، اون آلتنچی داین دیرکو کیکان
 اون یتنچی آرون چول خوبولوغان کیکان، اون سکزنجی یاردوگ کوش
 کیکان، اون توفزنجی مادوچیر کیکان، یکرمنجی جان جا کیکان، یکرمی
 برنجی باندوگ صا کیکان دیوب یازیب قز کیکانلرک نامنی قلمه آلاماش
 اسل نامترم لیکی مانع اولمشدرکه، اشار الیه مخبرمز رجب وشعبان
 آیلرینی وعشورا بیرام اربینی روزمنز اونکارمیان صوفی لردن ایدی.
 چغان کیکان دن توبان بش درجه اعتبار ایدرلر: لاما، کیسکو،
 اوگصوت، کیشل، مانچی دیورلر ادی مرتبهسی مانچی دورکه مبتدی
 دهاک ایش، بو بش صنفدن باشقہسی عوامدن عد قیلنور چغان
 کیکاندن بوقاروسی مانی دورکه رئیس ملت وسر منہیلری اولوب یئانی کچدی.
 عبادت لری کون چغان وقتدین ضعی وقتنه قدر وقت عصر دین
 شامه قدر ترلنوب اوتوروب قولنی کوتاریب دعا قیلور کبی اولوب
 اوقوب اوقوب سر زمان باشنی بیه قویوب بوطنه سجده قیلور.
 عرام لری عبادت ایل کوب ایشی اولیوب لاما وکیشل لرنک اداسی
 یسقط عن الباقین ایش، بنا برین لامالرنک تریبهسی اسالیه واجب
 دیورلر، بر خانده اوچ ایردن بری لاما تعیین قیلنور لاما اولنلر
 آدم بروم دن آزاد ابقوم چقوم دن معافی اولورلر، عوام ندر ندرلرینی
 بوت اوغورینه وبروب بو طنه جمع اولن اموال واملاک لامالره
 ملک کبی صاحب «تی بونلر اولور، اوقولری ننگ باشی: «وام مانی
 باطباخ وام مانی باطباخ وام مانی شراخ وام مانی شراخ نیکن خویور
 خورین دا وام مانی شراخ» دیوب بو الفاظ لری اولینی ایکی اوچ

مراتبه تکرار ایدب حروف فخمی و صوت غلیظ ز فیر وشعیق ایل
 اوقودقه او ازاری اله نیه اوغشا یور، مال بوغازلدفک: «یا بورخان باچه»
 دیورلر اه.

قلمافلرک جنوبی و شمالی اولنلرک اراسنی آلتی شهر وختاینک
 بعض بلده لری فاصله اولارق اصل معدن لری تیبیت اولدفن اکثری
 کوبی او طرفده دور، شمالی اولانی ایلا اطرافنی وتکاس تاغی و صوی
 وقره شهر اوستنی وایلان قابورغه وچونچی نواحیسی باینوک وتای توك
 صاغری صایقان آلتای تاغ لری قویبالاستنای شهرلرنک شرقی سمتنه
 باجین قرینه وبرطرقی اورغا شهری وامور نهری واندن کباخته وکامچانکته یه
 قدر جایلمشدر. جهل سینگ ضوی یعنی صفناچق وطواف اینچک بری
 نیت اولدیغی کبی بوچانیده زیارتگاه لری اورغا شهری دور نامان بوگا
 دا کوره دیورلر، الوغ بورخان دیمک اولور.

کوره لغتی و او مجھول ایل بورخان معناسنده اولوب الوغ
 کیکان لری یعنی بیوک روحانی لری وچوگ منصب دار «واک» لری
 دا کوره تورلر، کچک ملجالری کوبدر آگاده کوره دیورلر.
 مثلا بر بیه بوت خانه بنا قیلب آنک اطرافدن یوز ایکی یوز اوی
 تکب لاما وکیشل لری عبادت اوچون آنده استقامت ایدرلر بوگا
 قورول دخی دیرلر، نفس بوتخانه یه ربوتخانه ایچنک اولن صنه بورخان
 دیرلر اسم مخصوصدر.

بو طائفه چنن خاندن سوکوره دخی بر زمانار شهالده طوبول
 وناری، جنوبده ترکستان وغربده اورال باغنه چه واریب فایتوب
 جیلوب جایلوب بورمشلر خصوصا چونقار قیلہسی که قره قلماق ایل
 تورغاوت بطوننه خاص اسم اولوب بعض لری قالقه شعوبی دخی چونقار
 داخل دیورلر، بو اوچ قیلہ توغلوک نیمور خان عصر دین تاختای
 آلدینی ایامغه چه قرار گاه لری اسبق کول ایلا صوی الاتباغ یدی
 اوزان ویدی صو و آلا کول بالقاج دیکزی و آبکوز اوزانی آچه تساغ
 چنن وکوکچه تساغ تا قزاجار قرینه قدر، وشرقده آلتای و بورغدا
 تاغلری و مزبور عدوگ ایچی که مایلی جایور تار بوغانای آرقات

تاغاری آربالی صاری تاغ قابله لاما تاغاری وایر تیش نهرینک ایکی طرفنی اورلب فوللاب چونغار یلرنک یورمش برلریدر، یاز یلمش حدودک تاغ و صحرایی بونلر ایل مملو اولوب او وقتدن قالمش آثارلری هنوز موجوددر. آزان جهله آیکوز بوینه فوزی کورفش و آی فز کنبندی آنلرک بوتغانه و عبادت کاهی دور ناشدن صورتلری وار بو طائفه بوت خانهلرینی ایچنی وسیع قیلیموب فقط بوتلری تورمه اورون یصاب اولزلری آنک طشره سنده باش اورلر سجده قیلورلر کردکله جه اقله اولمیوب برام برام کرورلر، فوزی کورفش آی فز کبی کنبیلر امور طرف اولکالرده دخی وارلغنی خبر ویررلر، بو کنبیلرینی میت اوستنه قیلیمش دیدکاری غلط دور، زیرا میتلرینی صحرايه ناشلب بعضلری کومارلر ايسه ده خاصه اوستنه کنبند قیلیمش یوقلر اکثریا اولوکلرینی بوتغانه جوارنه قویسارلر اگر معروف آدملری بولسه آکا علامت قیلیمش لازم کلسه صورتینی ناشغه فزارلر یا که اسمنی یازارلر کنبندک ایچنی کواک یعنی قوش قیلیمش عادت دگلدر بلکه اولرنجه گناه ایمش، فوزی کورفش آیعوز کنبندی توغروسنده قلمقلردن صورادیم، صولمان اسملی بر قلماق سویلدیکی «ایچی قوش بولسه میت که یصالمش دگلدر، کورفش نامنده بر آدمه منسوب بورخاندر» دیدی و غیریلر دخی بویله دیدیلر.

ایشا طرفه زده توفراقندن اویولمش بیوک بیوک تپه لر ایل صحرا وسهوللر طولو اولوب تا اورال تاغنه چه وارد رهنستان ده وسائر ولایتلرده وارلغنی دخی سویایورلر، اکثر آدملر بو تپهلرینی مزبور چونغار یلر ایامنده و آندن بقدم گی منقول تثار استیلا سنده فالان علامت یعنی میتلری نك اوستنه قیلیمش کنبیلریدر که یقلب تپیه اولمش دیورلر. لکن بزم بو کورگان قلماقی و تورغاوتلرده بویله عادت کورلمکدن و ایشدلمکدن بنم ظنمده بو تپهلر والله اعلم حکایه لرده یازیلان موغ ترسا دیدکاری قوم نك آثارندن اولمق کورک قضا ق خلقی بوکا موق نك اویی دیورلر، موق دیدکاری موغ دیمک

اولوب موغ نك اصلی «نوح» دیمکدرکه نوح قومی دیه کندن غلط ایدب موغ قومی دیمشیلر اوله، قصه کتابلرنده و مداحلر آغزنده موغ موغ ترسا دیدکاری مطلق بو قوم بدلقایه اسم اولوب «دخمه» بوندن صکره کن اقوامک مقبره لریدر، تبیان نافع ده دخمه میت وضع اولنه چی سردابدر غسارده و بعض جیلده او طه طرزنده بنا اولنوب ایچینه بر قاچ جنازه بردن قویارلر لحدک غیریدر ولحده دخی اطلاق اولنور و عموما صندوقه موتی و خصوصا کورغانه مجوسی معناسنه دور سلاطین و اکابر فرس جاهلیت تربهلری که کوه اصطخر و اطرافنده ایدی اوچ قسم اوزره دور بری ذکر اولناندر و بری تاغ ایثا کندن قویوب اوزرینه تاشلر یغوب تپه ایدرلر ایدی و بری کوب ایچره قویوب بر آلتنده دفن ایدرلر ایدی دیمش.

قرقرالی قریه سینک معتمد و موثوق الیکم بایلرندن اعنی ملا ولی بیگم توف نقل ایلدی که طرفه زده روسدن و قضاقدن موق تپه سنی کوب قازدیلر کاولدیلر بعضی اوچ قات دورت قات اولوب اولگی طبقه سندن فقط سویاک و چولمک امثالی نسنه چقار. ایکنچی دن بعض اشیا اوچونچی دورتنچی طبقه سندن قیمت بها عروض و آلتون کهوش اسبابلر تاپیلور. بر میت دورتنچی طبقه ده ایکن کهوش دن کفن قیلیمش اوزامش و بر میت دخی ناشدن سریر یعنی کروات اوستونک قویولمش ایکن قولنده آلتون بلارک، بویندنه آلتون قلاده ساچی باشی نك ایکی طرفنه توکولمش دیو سویلدی اه.

اما حال اوشبو کوز آلدیم زده توران صحرا ده کورنان تپه لرنک کور ایدکنک یاخود اوی ایدکنک اختلاف اولنوب لکن تحقیق قیلندک کور ایدیکی شپوه سزدر شویل که کاولنسه صندوق شکلنده یصامش مربع تاش چقار و آنک ایچندن استخوان «سویاک» چقار اوی اولسه اویله اولمزدی وهم صوغه یاقن اولوردی صوغه یراق اولدیغی کور ایدکنه دلیل توشر. و بیگم توفک نقلی دخی کور ایدکنی آنوق بلدرر. نه ایشه یوقاروده یازدیغیم کبی بو تپهلر طوفانندن اقدم اولن خلقک

حرفتی اولوق مطنون دور اگر طوفاندا صوگره اوورسه منقول فله اقدن
 غیرى بر هنرلى طائفه نك صنعنى اولوق معلوظدر. زیرا بر آلتنده
 قویولان ناسار تافتهدك یونیلوب ارستنده دیکلى نورانى تصویر
 قیلنمش دور بونلری یونمغه اسباب ودرمکه اسناد كرك اولاقدن زمان
 حاضرهمزده کوریلن فلماق منقولارده بویله عرصله اولمیوب و بونی
 ختایلره چنلورله دخی نسبت ویره بله بویب ثانی منفرل وختاینك هیچ
 برنده بو طرزده ناس یونوب بر آلتندن قیر قیلماق عاده لاری دخی
 کورلمیوب و بو تیبه لردن تاپلان سویکلر غایتک عریض و ایری تاپلوب
 و بونك اصلی و فصلی هیچ بر تواریخلارده تخریر و ترسیم ایدلمدکن
 مصدره اهرام تپه لاری ایامنك یاپلمش کارردن اولمغی درکار دیوسوزیهی
 صفدرمق استر ایسه مده ارباب فن واصحاب ظن یوگا نه دیرلر بلهم.
 قیرنی بویله طبقه قیلب بولمك و بو کیفیتده میت قویمق زمانهمزده
 هیچ بر ملتدن کورلمش و ایشدلمش عاده اولمقدن حضرت نوح
 و آندن مقدم اولن خلقنك دابی اولوق اقتضا ایدر دیهکه جراتم
 واردور. کار بویله ایسه طوفانندن مقدم بنی آدم آز اولوب بو طرفاره
 جابلدیکی یوقدر دیان بونشکچون آب طوفان جزیره عربدن غیریه
 واقع اولمامشدر دیان حکماء لاهیه نك قولنی ابطال وارباب واهیه نك
 دلینلی افساد ایدر. بس بو تپه لارده اهرام دیهك جائز اولوب چونکه
 نهرام تفضیل بنیه سیله غایتده کهنه و نهایتده پیر و قدیم معناسنك اولن
 هر مدندر بو تپه لرا اگر دیدکوز کیی اقوام نوحك اعمالی اولور ایسه
 آنلری ساده و بی هنر دیدیکی سوزلره پیکده اشانوب بولمز زیرا
 ناسلری یقاچدك یونوب تراش اب بری برینه ربط و مس ایتدکاری
 و بعض بیوک و کته ناسلری تاغدن تارنوب کتوریمیه قدرتی یتدکاری
 وامثالی ایشلر بارچه سی بی اسباب غیر ممکن و بی هنر متعسر ایکن
 بویله جراثقال آلتلرنی ایجاد ایدن وانی استعماله فهم و فراستی یتدن
 انسانی مطلقا حیوانه شبیه دیهك عقلدن بعید اولوب مگر دینک نافع
 و کم و کفرنک مصر واصم اولدیغی چیتدن کالانعام بل هم اضل دینلورسه

آثا کلام یوقدر. لکن بو تپه لرنی چنغز خان و فتنندن فالمش دیدکارینه
 نطعا اعتماد ایدم. زیرا چنغز خان زمانی زیساده ایراق اوله یوب
 الا ن منقول فلماقار او کوندا کی افعال و اطوار لرندن آیریلشمش
 دگل لردور او زمانده وارایش بو کونده دخی بولوردی چونکه ملت
 و مذهب صناعت و هنرلری او کوندا کی دن تغیر و تبدل تاپمش دگلدر.
 تواریخ کورمیانلر چنغز خان زماننی غایت اوزاق فهم لیوب عوام الناس
 آراستنه بر نسنه یه مبالغه ایله کهنه دیهك اولورسه فلماق زمانندن
 قالغان دیوسویلیورلر. موغ قدیم ایله منقول چنیدنك مدت مدیدی
 فرق و تمیز ایدم مزار اصلنه یده مزار. چونکه مثله واردور «مورخلره
 کچن داکى مكى بل كچه كى دكى حكومه كله چكدا كى يوز يل يارنكى دك»
 تواریخ کورمیانلر بوندن ایچون یاقزنی ایراق بلورلر ایراننی قدیم
 بلورلر قدیمی اولی عدییم دیورلر.

فدلسکة کلام نه زمانده بولسه بولسون بو نیه اهالیسی اهم
 صابئه کی نسلی مقطوع اینی منسوخ و جردی جهانندن منقرض و مسلوب
 بر قوم مجهول و قبیلته معدوم اولوب حضرت واحد القهار عبرة لاوی
 الابصار صحرا و سهول جبال و صخورلرده بویله آثارلرینی بسای
 قالدرمشدر. «العلم عندالله لا يعلم الغیب سواه»

ما سبقده ذکر قیلنمش قوزی کورفش کنبندی آرتوق کهنه
 اولمسه كرك زیرا قضاقلرنك فارت و کاریه آدملرینك دیدکنه کوره
 ایل آیکوز بوینه کلدکده اوستنی نك شباعی یعنی صلامش لایبی تمام
 توشکان یوق ایدی ایچی قزل و کوك رنگ ایله بویالی ایدی دیورلر.
 بعید دگل بناسی قدیمی اولوب بویاسی حدیثی اولسه یعنی بوتخانه
 اولدیغی حیثیتدن هر وقت اوستنی صلاب ایچنی بویاب تورسه، اما
 شیمی فنایه یافلاشمش دور. آیفوز بورخان یقلیب قولامش.

آی قر، آی کوز، آی، ناکسوق، بونلر کلسی فلماق خانلرینك
 قزی اسمی ایمشکه هر برینك نامنه بوتخانه قیلنوب صوگره میته سی
 دخی آنك ایچنه قویولوب هر بری بر اوزان و افارصوغه علم اولموش

لکن هر جور صوابه علم اولان کنبذلک آيغوزدن غیریسی نرده اولدیغی بلنمیوب فقط ناملری فالهشدر. آی فر دیهکدر.

ما سبقتده مراراً ذکر ایدیلن فوزی کورفش حکایه سینی قضاستانه آفونلر فرا بای صاری بای فوزی کورفش قودار بایان صلو دیوب بر تودا اولانک قیلوب سویلدکاری اگرچه بو یازلمش آدملا اصلی موجود ایسه لرده حکایه سی سقیم افواللری غیر مستقیم بر غیر شایعه دور. مع ذالک عواماره غایت یافشلی اولوب فایسی آفون فوزی کورفش بایان اولانکی طویل ایدرسه یعنی اوزاق قیلوب سویلرسه اول آفون بین الجهال اعتبارلی اولور بونک اوچون آفونلری بری برندن آشوری سویلمکه اهتمام ایدوب آراده نچه نورلوك اکاذیب ویالغانلرنی فوشارلر. حتی بو فوروج دروغی بر هفته بلکه اون کون وزیاده به قدر سویلیان آفونلر اولور نچه لرینی آیتدرمش مز لکن قلمه آلورلیق بر قول صحیح اولمقدن شعرندین بر فقره یازمغده مناسب کورمک، اما بونی وونک امثالی اولانک جبرلرنی یازیب آلانلر واردور. چونکه بزم اسلام مورخلری اون راستدن بر یالغان بلنسه کلسنی اعتباردن ساقط ایدرلرکه فالان توفزینه ینه شبهه ایراث ایدر. اما غیری ملتک اهل فلملری یوز یالغاندن بری راست اولورسه باقی توفسان توفزدن ینه بر درست سوز چقار امیدیلر بارچه سنی نهاما یازارلر. راست یالغانندن صرف نظر مجرد هوستلکدن یازیب باسنورلر یالغان حکایه لرینی اشتهار ایدرلر.

بامز لکه هیچ بر ملتنگ کتابی اهل اسلام کتابلری کبی اساسلی وهیج بر محررلری اسلام کاتبلری کبی دقتلی دکلردور. علی کل حال اسلامدن غیری ملتنگ اهل فلملری راست یالغانه باقمیوب هر نه ایشتهش ایسه جمیعسی فی جمع ایتدکن صوگره بلا تأخیر طبع ایتدکم عادتلر ایدر. اما اسلام مؤرخلری اگرچه ایشتمش بلهش لرینی بحاله بازارلر ایسه ده اخبارات سابقه به تطبیق

وآنارات ساثره به تودیق فیله ری آریوسی آلوب کم دارینی اوزا بنوب ایکی سقیمدن بر مستقیم ییدا وبونکله احوال عالمی هویدا ایدرلر. ایمدی آفونلرنک افراط تفریطندن قطع نظر فقط بر زمانده فرابای صاری بای ناملی بایلر اونمش فوزی کورفش بایان نامنده اوغول قزلری بولوب بری برینه عاشق و معشوق اولمش قود اراسمنک قلی وار ایش دیوب بو ایاملغچه آیتوله کلدیکی بویلر اکاذیب لری استماع ایدنلرک طفیلنده اولمشدر اگر ایشتوچی اولمسه اسملری منسی اولوب مزبور کنبذک کم اولدیغی بلنه زدی، بلهک لازم دکل ایسه ده بو قدرچه بر غیر یازیلوب اوتدی. قصوری عفو بیوریلر. توغلو ق تیهورخانندین صوگره مغولیان کلا شرقه کیتب بر آز قلماق تورغاوت بولونوب بین لرینی باشقرد وفضاق خلقی فاصله اوله رق چایق یقاسنده فالهشدر ایدی، سرای خانلغی بتدکن صوگره استرخانه تابع و صوگره بر مدت اورکنج خانلری نک زیر تصرفنه داخل وبع روسیه اداره سینه کیچوب آلان او مواضعده یورمشلردور، تورغاوتندن بر قطعسی هجرتک مک ایلر وز اواسطنک چایقندن کوچوب شرقه گامش ایدی آلتایده اولن جنس لرینه قوشولدیغی ایلر ضوده اولن مصللری دالای لامانک اغواسیل شمالی مغولیان اتفاله باش کوتاریب ابتدا ایرتیش صوری نک ایکی طرفنده اولن اوفاق توفاک صحراوی خلقلرنی باصهرق تالاب بولاب تومن تازی غه چه واریب یتدیلر. و آبلای خانی غالدان خان آلتی شهره استیلا ایدب حضرت آفاقنی کندیلرینه تابع ایتدیلر. تیان شان ولایتنی و بو نواحی نک کلسنی ضبط ایتدیکی ایلر ختای ملسکتینه دخی آل صوضوب عدوددن ایچرویه کندیلر، بو اثنا ده حضرت آفاق رحلت ایدب غالدان خاننک غلبی اولن قونک تاجی دخی دنیا دن کیتب خواجه لر ایلر قلماق بیننه برودت وصالقونلق نوشهرک چریده مزده یازیلن امین واک نک القاسیل ختایدن عسکر کلوب بو ایامده قلماق خانی آمورسنا

وآنک اوغلی ختای ایله صوفش لر قیلب آخر کار معاوب اولمیشد
بوکل جوقنار حکومتی انقراضه ایرشمش دور، ختایلر شهر غولچیه بی
وبلدۀ بیاری بنا ایدب بو دیاری کلا صیطنه آلدقاری مختصراً بیان
ایدلمشیدنی مستقبلكه تفصیلی دخی یاز یور، بو تولقون اراسنده قره
قلماق قیلمسی ختای حکومتمندن خارج قلوب فرقرالی قرا اوتکول
نواچیسندۀ یورمشلر بونلر جمع اوتوز مک مقدار ی اوی ایه مشلر
اوز آرا حکومت تالاشوب ایکی فریق اولارق بری قاچوب بری
قوب قاچانلری بالقاق بحیره سنه محصور ولوب بو بی بختلر بدبخت
چولنده صومزلدن هلاک اولمشلر، فالان ایکنچی فرقه سنی آبلای خان
قوب هیداب بو رایه یعنی تار بوغانایه قدر کتوردیکی یوفاروده
یاز بلمش ایدی.

الحاصل قضاق غربده قلماق شرقه بری برندنین هورکوب قورقوب
یوردیکی اثناده بالطول والعرض تخمیناً ش آلتی یوز چاقریم پانکه
زیاده برلر بر قاچ بیلر آدم دن خالی وبوش قلوب اوه آدیر
وادی وصعرا کلسی اورمان و آجام ایله جش وطولو اولوب قضاق ایلی
آیکوز بوینه اول کلدندۀ قراغانی قراغانی کتوردی تیرک دیک
قضاق اوینه تراك وستون یعنی باقان و صریق بولمغه قابل ایدنی
دیوب مبالغه قیلورلر، بوغانلده واوزون دن بو سوزلر مبالغه ایسه ده
صای واوزاک جای واوزان اوده یقاچنک بالونلغندن یولسز برده آدم
یورالمن ایدنی دیوب کهنه وفارت آدم لردن غیر مره مسوعوز اولمشدر.
بو آجام و آبادانلق آبلای خان ماده سنده آیتولوب اوتمش
برلردورکه بر نچه بیلر بوش یعنی ایلسز و آدم سز تور دینی نیک
نتیجه سی دور.

مزبور قلماقلر آبلای خان نیک ضرب وهر بیل کلوب ختایه
دابع اولدندۀ ختای بونلری بولا کل ب قطعه سنی غولچایه و بر
الوتنی بولچایه قرارلندریب چوچک اطرافندۀ تورمنی ایله امر قیلدی
اورقار ماگرافی مایلی جایور تار بوغانای ناغلرینی یایلاق ایمل

وقولوستای اولکاسنی قشلاق ویروب بر نچه اولوک چاقارنی بونلره
ناظر قویوب چاقار بونلره قضاق نیک توره سی منابه سنده حاکم بولوب
چاقلداب توردی اوز تل لر نچه وهم قضاق لهجه سنده چاقار دیورلر،
مورخلر آز تغییر ایله جوقنار و دوز کفار بازارلر قلماق خانلری اولدن
بونسلدن بوله کلدیکی اوچون مملکتنی بو اوروغه نسبت ویروب جوقنار
مملکتی و جوقنار خانلقی دیمشلردور، معهور صوم صالحه سنندن تا دونگانی
محاربه سینه قدر بو آرابلق که یوز یلدن آرتوغراق مدتدر قضاق قلماق بر
بر یله آرالاش یوردیلر ناتور تنج تور دیلر، دونگانی محاربه سنده قلماق
ینه قضاق ضربندن آلتای تاغندۀ اجناس انجاس لرینه وار یب قوشولدیلر
یتنی سکز سنه بعدندۀ چوچک که ختای کلوب توشدکده بونلر کلوب
اولگی مکانلرنده مکین اولدیلر حالا چوچک و دور بونجون اطراف
بونلر ایله مملودور، بونلری اون صوم قره قلماق دیورلر سکز صومی
صافی قلماق بر صومی چاقار بر صومی اولچه موکال دور، اولچه موکال
دیدکلری اسپر و غنیمت توشن منقول دیبکلر، قضاق غنیمته اولچه
دیوب قلماق جیم فارسی ایله اولچه دیورلر، و اولچه چالا معناسنی
دخی متضمن ایش هر ایکسی درست و بو اسم صالح دور یعنی غنیمت
منقول یاخود چالا منقول دیبک اولور، بونلر ایچنده باشرونچی
مسلمانلریده وار دیورلر.

صوم دیدکلری اوچ یوز بش یوز اوبدن عبارت بر رئیسک
محکومی اولوب بوکا صومون دیوبده سویلیورلر جمله ذکر قیلدند
مجموعنی بارلیق الوتی دیوب تهریفندۀ یعنی بولاک بولاک تهریفندۀ ایمل
صومونی جایور صومونی کذا و کذا اسملر ایله صوملره تقسیم ایلرلر
روسیده مثلا لیمسی اویساری دیوب صوکره هر اولصنی بر یور
ایملر تفریق قیلدقاری کبی دور.

الوت لفظی اصلی منقول لهجه سی اولوب طائفه و جماعه و حصه
والوش معنالی رینی مشتمل دور، بو لفظنی قضاق اتفاق و اجتماع و بعضا
قانون و قاعده اورنوندۀ کاتورلر، مثلا ایل نیک الوتمندن جفامز مه

دېرلر بونە اتفاق واجتماع معناسى معلومىدركه يورتنىڭ اتفاندىن چقامزى
 جماعتىن آيرىلمىزى ديمك اولور، ايلك الوتى صولاي دېرلر اول
 ايلك الكوسى صولاي بولە كلگان ديمك اولوركه اول جماعه وقبيلەنىڭ
 قديمىن دأبى وعادتى قانون وقاعدەسى شولاي ديمكدر، حاصل الوث
 كالمەسى اوشبو مفهوملارنىڭ ھر بىرىنى شامل وحامل اولوب سىناقنە كورە
 سويلنور محلنە كورە معنيدات قىلنور، غياث اللغاتنە «الوس» قوم
 معناسىدە دېش الوت، الوس، الوش بىرى بىرىنىڭ مرادى دور.

اجمالا ذكر ايدىلن وتفصيلى كل چكەن يازىلچى دونگانى صوقشىنە
 قدر چقارنىڭ سوزى بونلرە اوتكون وشوڭلى ايكن بو كوندە قلماقلارنىڭ
 اوزىدىن اوكورداي زىكى ايلكىداى نصب قىلنوب چقارنىڭ نفوذى برهم
 بولدى، اوشبو اون سوم قرە قلماقدىن غىرى مغولىان بارچەسى وانىڭ
 محكومندە دور، وانىڭ ديمك اوزلرنچە خان ديمك «كلك» دغى دېورلر
 قديمى خانلارنىڭ نسلدىن سلسلە ايل نسل بىرىنى كىوك خان ابن اوكوداي
 خانە منسوب ايدىلر ايمش، وانىڭ ديمك خان ديمك ايسەدە حكومتدە
 روسيەنىڭ ايسكى نظامندەگى اسطرش سلطان مرتبەسىدە بىر منصب دور
 قضاىلر آكا دغى خان دېرلر ايدى وانىڭ كالمەسى لفظا خان ديمك اما
 معنا تورە مقامندە مستعمل لفظ دوركه تورە بيانى آيتولوب اوتىدى،
 روسيەدە عوما تورەبە سلطان دېوب خان سايلانانلرى منصب
 جەھتدىن جەل تورە قرەلرە فايىق اولدغىچون اسطرش عنواننى اضافە
 ايلەشلردور، يوقارودە يازىلمش ايدىكە منقول دورت بولاك، بونلارنىڭ
 جنوبيسى وكوبراغى تىبەت ولايتىدە اولان قلماقلردور، مقدارى بىرە
 معلوم اولمادى، اما بو طرفدە اولن يعنى آلتى شەرنىڭ شمال وشرقيسىدە
 اولن مغولىان قرە، آلتى وانىڭ منقسم اولوب بونلارنىڭ فرق ايسكىنى
 قوبدالاسناى واورغە قلمەسىنىڭ شمالدىن كىاختە «مىماچىن» ومجىط
 شرقىە قدر مىتد اولەشدر جەلسى اون بش اون آلتى مليون اولور
 دىو قوبدانىڭ سوداگر روسلرى اولن تەخمىن قىلمشدر دىبە ملا
 فتح الله سويلدى. بعضىلر اون سىكز سىكز اولن ختاي مەلىكىنىڭ

سىكز سىكزى منقول اولوب ارن سىكى اجناس مختلفە ايمش بو حسابه
 شمالى وجنوبى غربى وشرقى جميع مغولىان داخل اولوب بو صورتە
 ختاي حكومتىنىڭ نصفنە قىرىب منقول خلقى اولور، دورت وانىڭ
 غربى منقوللر قرە شەھر غولجە ايلان قاورغە وقوبوق صاغرىدە دېورلر
 بونلردن قايسى دور بىر وانىڭ فوت اولدقنە اولادى قالمايوب
 اورىندە خاتونى حكومت قىلىب تورديغى اثنادە بىر نچە يلىدىن كىن
 حامل اولەش بو خصوصە خاتون باجندە ايجن خانقە خط كوتارمىش يعنى
 عريضە وپروب دېمىشكە بىر كىچە سزى دوشمەدە كوروب توشا كدە
 بولشدىم آندىن يوكلى اولدىم دىر. خان بو عرض نامەنى اوقوب
 عرضىنى تمام اوقوب نى قدر دوريامبو وكەوش وقىمەت بها ھدىيەلر
 ييارىب جواب قىلمىشكە منى دوشكىندە كوروب يوكلى اولەش سن
 ولد بىم اولسون وايرنىڭ جايىنە اوتورسون من بعد منى دوشكىندە
 كورمىگى سن اگر يىنە كوروب منم ايلە بولوشور ايسىڭ اوزگىنى
 وبالاگىنى اولدورم دېمىش العالە ھدە غربى تورغاوتنىڭ وانى بو
 اوغلاندر اوشبو ۱۳۰۰ تارىخە ياشى اوتوزلارنىڭ ايجنە كلىدى دىبە سويلدىلر.
 اسماء مغولىانىڭ بىرە معلوم اولانى باشدە يازىلمشدىكە جنسى متحد
 ايسەدە اسملرى مختلف تىل وزبانلرى دغى بىرى بىرىنە مفاير
 ومباين دور. وبونلارنىڭ ايجنە اغياردىن آراشاخان اقوام دغى وارلقنى
 خىر وپورلر حالا لاستاي اطرافىدە بخارىس وتاشكندىس تعبير ايدىلن
 ايكى طائفە اصلى مزبور ايكى شەردىن وارمىش ايمش تىللىرى تركىيە
 مايل بىلكە تانى ايلە سويلدكە جەمىع تىكلەمى تركى دور دېورلر.
 دور بوت ايجنە دغى خوتنلى نامندە ايكى اوچ زىكى يعنى برار
 مىڭ خانە مقدارى ايل وار ايمىشكە دىنلرى اسلام تىللىرى تركى
 دېورلر بونلارنىڭ بابالرى خوتن ياركىندىن وارمىش آدملر ايمش بو
 اولادنىڭ آبا واجدادلرى منقول ايجنە وارديغى نەھ زمانلر اولەش
 ايكى ھنوز تىللىرى تمام منقولاشمىدىغىدەن ماعدا اخلاق واطوار شىك
 ۋھىيەتدە دغى باشقەلېقى بىلنوب تورر دېورلر، مسامانلىق ادعا

ایدیلر ایسه ده غایت قرالدیغنی سوبیلرلر، بر همتلی بغیره ملا کلیدی واریب آنلری اذارتوب هم دنباسی وهم آغرتی آباد اولیدی اوزلری طالب ایشکه کاشکی بر ملا کلوب بالالارمزی اوقوتسه باشمه کوتاریب بارومزنی برور ایدک الدن کلهچه تربیه قیلور ایدک دیرلر ایش، چوچک که کان مسافر ملالرک بجه سینه دلالت ایتدیم خوب دیوب ایتورلر ینه یولدن قایتورلر، سلف لره خصوصاً عرب لره آفرین که بر یوزی اهل کفره ایکن جانلرینی فدا خیلب غیر بدن شرقه یوروب بو قدر اسلام آچمشلر، حالا مسلمانلره اسلامیتنی آکلاتوب مسلمان قیلدیمورز. آه من الدهر.

خبرلره نظراً بونلرک ابتدا منقول ایچینه بابالاری نك کادکنه ایکی یوز یلار مقداری بلکه زیاده اولمش ایکن هنوز تلارندن تمام منقولیت کورلمیور دیورلر، لکن عجب دورکه قضاق ایچینه قایوجنسدن کلوب کرمه اولسون بر دور یعنی اوتوز قرق ییل ایچنده تمام قضاقت غلبه ایدر بر ایکی بوغوم اولدکدنصکره کلام وسلام وسائر افعال و مرادده قطعاً فرقی قالمیوب ناولمادر ونوز کانی کبی جمیعسنی قضاقت جذب ایدر کیدر، قضاقتن باشقه شعوبده اغیارک اولگی زبان واخلاقی یوز ایکی یوز یلارده دخی بالتمام متروک اولمیور منم ظننه کوره بو خصلت اسلامانک خاصه سنندن اولمق کرک، غیر ی علمسی وار ایسه آنی اووالالباب بلور. (وفوق کل ذی علم علمیم). قوبدا سودا کوزندن صالح آخوندنک ایتوی بوینجه حالا قوبداغه فراغان بکریمی یتنی اوکوردای قاتقه بار مجموعی بر والک ایتی دور دیدی. قضاقت بوندن خارچدر، ایددی خهسه شرقی مزنگ خامسی اولن منقول قلمناق مادهسی بوراده انتهایه ایرشوب قول قلم بر آز استراحت ایلدی من بعد انشاء الرحمن نتمه مزی باشلارز، خهسه و تتمه اگر چه بر کتاب دور لکن خهسه ده باشلیچه بش فریقک اصول اوللاری یازیلوب نتمه ایسه مک اوچ یوز عقده قدر با ایدیلن بعض فلاغک بیانی و آندن سوکره دخی بر نجه سنلرک و ایعی تا که بو کتابچه من بخله

اولاشانه قدر یازیلوق ایله بین لرینی خهسه و تتمه دیوب ایکیه بعک تکمل ایل اوچ قسمه تقسیم ایلدک. بر خبرک اصلنی استین خهسه به فرعی استین نتمه به جهل سینک کمالنی استین تکمل مزه بساقسون تکملده شرق احوالی نك تفصیلی بازمقل شرقی اسمی خهسه به ضم ایدیلوب کتابهنزنگ خهسه شرقی دیه مسه سی بونداند.

ختای يورتىدە خانلىقنىڭ باشلىقى ئوز توارىخىغا يېنە نظرا خالا پىش مڭ يىل قىرىپ اولوب بومىت ايچىدە بىكرىمى پىش رودن يىنى نىسلىدىن ايكى يوزايلىلى دورت آدم خانلىق قىلمىشلار دور. دور حاضر مازدىن ايكى مڭ يىلر مقدم بىرنچە حكومتىدە تىقسىم قىلىنەر قى هر بىرى استقلال نام اوزره توروب بعدە بتدريچ بىرى بىرىنە نداخل ايله شرفاچىن غربا ختاي نامىل ايكى حكومت مستقله عظيمه به منحصر قالمىش سوكره چىنلورلر غالب كلوب ختاي خانلىقنى بتورمىش دور. هجرىه مڭ آنتەش سنەسى نىفندىن بوياق خانلىق منچور نىسلىنە انتقال ايتەش ايسەدە اوشبو اون اوچونچى عصر ماز اولاسىندە تايقونان يىنى سىرىت نامىدە ختايلر باش كوتارىپ بىن لىرىدە بحاربه عظيمه وقوعىدىن سوكره بالاخىره وزارت ختايللى لىردە اولماق شرطىل خانلىق چىنلورلردە قالوب حكومت مستقل و مشروطه بىنىدە براداره به معقود و مقرر قىلىنەشدر. الحاله مەنە بادىرغە دور كوگوسوى چوڭ خان منچور خانلىرىنىڭ توقونچىسى او اوب مڭ ايكى يوز توقسان ايكنچى هجرىدە تخته چلوس ايلمىشدر. خدا خواهد اوشبو تىمە مازنىڭ تامامى بىنىدە ختاي توارىخىنى الەزە آلوب خانلىرىڭ خالى اجمالاً بازارىز.

مىز بور كوچوب كلن منچورلىرىڭ خىدمىتە آلتى شەردىن سىكىز يوز اولوك آدم ابلایه كتوروب المىرىنە وىردى. منچورلىرىڭ ايكنى تارىبق تويغوز مق مىنىنى بونلارنىڭ وىننە قويدى. فرعون زمانىدە مىصرىلر بنى اسرائىلى قىلىندىلرى كىبى منچورلردە بونلرى اسىرايتدىلر ونچە مشاق و عسىرى اوستىنە بوكلندىلر بونلر گویا منچولره قل منزله سنە اولدى. شوپىلەكە سنوى مقرر قىلمىش آشنى بىتكورالماق دە اموال واشىا حتى فرزندلرىنى ساتوب آه ايله آنلرى تويدىرلردى بو ظلم و ستم ايله يوز بو قدرىل لىر جفا چىكپ آخر بىر كون آه لىرى در گاهه بتوب دونكانى بىلواستىنە رقابلىرى آزاد و بو آغر بو بونلردى باشلارنىدىن بىرىد اولدى. حالانرا نچى دىدىكلرى مىز بور سىكىز يوز اوونىڭ اولادىدىر كە نچە مڭ نفوس اولمىشلر. نرانچى لفظى آلتى شەر لغتى دهقانى يىنى اىگومچى دىبىكىر

۵ نچى جز تىمە

مقدمه تىمە

خمسە مىزى يازىب فارغ اولدىدىن سوكره اوشبو تىمە مازە موقوف قالمىش اخبارلرىنى ياز مق ذمە مازە دىن كىبى كور بىلوب بىانە مباحثه ايدلىدى «استعىن بالله».

چاڭ لوك خان ايمانك شىردىن ختاي مىسكىرى كلوب چونقار خانلىقنى بتوروب هجرىنىڭ ۱۱۷۰ سنەلر حدودىدە شەر غولجە و بو ائىنادە آبلای خان ايله معور صومالىكەسى. اولوب عقىدىدە بىار قلعەسى بنا ايدلىدى بو ايكى بلده معروفە چونقارلره خاص يىنى قىماق وتور غاوت لره اساس اولدى. شىرقە بو ايكى شەرنىڭ احدثى ايله برابر روسىه غربدىن كلوب قىلچار ئىسمى پالاد قلعەسىنى ايجاد و انشاء ايتدىلر.

خبر غولجە

غولجە شەر اسمىدىر بونىڭ صوى قىدىمە «چم» نامىدە اولوب سوكره ابلایه تىويل اولدىقى نقل نوى و خبر سمى ايل توغلق نىمور خان مادە سنەدە يازىلمىش ايدى «بوصو «خان تىكرى. يىنى موزات و آنىڭ اطرافىدە اولن تاغلىردىن نىعان ايدىر كى غربىدە بالقاج دىكىزىنە مىصب اولور پاپور بورار مازىدە بىوك نەردور. غولجە بىانداى قورغاس سوبدون كورە و غير ذالك متعدد قلعەلرى مىشتمل اما ابراقدىن بالقوز غولجە نامىل مىشدر دور. ختاي غولجە شەرىنى تاسىس قىلدىقى ايله اجناس مىختلفە اجتباعىدىن ماعدا سىكىز يوز عدد منچور كوچرىب كتوردىلر كە ختاينىڭ خانى او قىلدىن اولمىلر آنلرى جەل ناسدىن اندىم و افضل بلورار. منچور دىكلرى منقولدىن بىر شەبە دور.

دوئنگانی ده «خورجا» دیورلر ختایچه دور. عددك سیکز یوز ایدکنده آرتوق کم سوزلر وار ایسه ده اصل منشا و مسمی سنده قیل و قال یوقدر. بلوادن مقدم غولچه شهری الوغ مرکز اولوب وصف و مبالغه ده کچک باجین دیو سویلنوردی یونام ایله سویلنگه سبب چونکه اولک جونغارلرک مقررملکی اولوب ثانی بر عصر ایچنده یوقدر جمعیت ینه بر ایسکی عسرده باجنه برابر اولمغی اقتضا ایسدر ظنیل دور اهالیسی اطرافنده اولن کوچمه لی ایل و ختای خورجالرندن باشقه نفس قلعه لرنک اوتوران نفوس اوچ یوز ایلی مگ تخمین قیلوب بونک بلا نقصان اوچ یوز مکی اهل کفره ختای قصوری اهل اسلام یعنی ترانچی دوئنگانی اییدی دیورلر.

غولچه محاربه سینک قییلده اولن حوادث

غولچه دوئنگانی لری ایچده اولن یعنی جریده مزده یازیلماش سچن چاکا شهرنده بدأ و ظهور ایدن بوزغونلوقنی ایشتب آکا قولاق قویهرق ایشک انجانی نیه منجر اووردیه توردقلری حین ده بر ندردان دوئنگانی نك اوغلی که فاضل بکت اییدی خاتونی نك فاحشه لکنی بلوب برکیچه آنی و آکا کلن آدمی بولداش لری برله اولدرمش. چاکچوک بویکتنی توتوب زندانه قوییدی. چاکچوک دیدکاری والی ولایت پاشا وغویبرناطور مثابه سنده منصب دور. دوئنگانی لر جمع اولوب چاکچوندن مزبور محبوسنی صورادیلر ویرمدی نچه کوره التماس قیلدیلر التفات ایتمادی بریلدین صوکره میدان چقاریب چابدی بوروندین کوکل لری بولانوب توران دوئنگانی لر بویکت اوچون آچیب اراده کفت کو چوغالیدی کویایدی فساد اولور درجه به کلدیکنی چاکچوک ایشتب برکون مسجده چقب اون باش اوگوز اوتوز قوی فانچه کرونچ وچای ویروب مزبور بکت نك روحنه ختم قرآن قیلمغه توصیه ویرنچه نصیحت سوزلر آیتوب بونگل دوئنگانی لر بر آز نسکین تابیدیلر قش اوتوب یساز کلدکده ایچده گی بوزغونلوق نك صالغونی قویا سرایت ایدب صاند خوزه قلمه سنده دوئنگانی لر

بوزلدی ایچنده گر ختایلرنی قروب اولدریب بعده تارچی وچانزه خوزه قشلاق لرینی نالاب آسندن صیراغه چقب قوماق ده بکندیلر اطرافدن قورالوب چیلوب بجهوعی بر مگ بش یوز مقدار نفوس اولمشلر بر نچه کوندین کین غولچه دن عسکر چقب بونلرک اوستنه واریب اروشوب اکثرینی اولدریب قالاننی قاپریب خاتون بالا کامپر چال چله بیش یوزچه آدمی اسیر آلوب کلدیلر، اسیرلرک ایشکا یارارنی هر کون اوندن اون بشدن چقاریب چاپوب اوچ یوز مقدارینی قتل اییدی باقیسنی بوشاندی، بو واقعه اثناسنده باجین دین خط کلوب ختایلر دوئنگانی لرنی فرمغه قزار ویروب قویهش ایدیلر اطرافقه اعلان ایدن وعده لی کونی کلنچه دوئنگانی لرنی اغفال صالحق قصدیل بر کون چاکچوک بالغاص مسجده چقب بونلره نصیحت قیلب دیدیکه ایچکاری دوئنگانی لردن اصلسز خیرلر ایشدوب تشویش واندیشه ده ایشسز، بوراده باجین دین خط آلدیم غلبه لر باصلوب یورتلر امین لیک اولمش بونکچون الهزه توشن اسیرلرکزی آزاد ایتمیم اگر خط ینه بر آز بورونراق کاهش اولیدی اسیرلردن بر کشی اولدرمز دیم مقتوللره خدا رحمت ایتمسون قالانلره عمر ویرسون بزلرده یمان نیت یوقدر اگر سو قصد قیلسم اسیرلری تهما اولدریب ایچرک زده یالانچی و اغواچی لری دخی اولدریمه قدرتم یتار اییدی، مگ یلدن زیاده دور بزلر ختای سزلر غوی غوی دیوب بر برمنی یات ویراق کوردکمز یوقدر بارچه مز بر جنس ویر خان نك تبعه سی مزویر آدمک اولادی کبی اوله کلمشز هنوز بیاغیدک بولایم تیچ امان تورالیم بالغان یمان سوزلره قولاق قویوب اوزلرکزی اودغه سالماگز هلاک لکده فالماگز دیوب اظهار محبت واضمار عداوت ایدرک دونوب کتدی دوئنگانی لر بو مقصدک اصلندن خبردار اییدی لر بونلرده سرلرینی ستر اییب چاکچوک نك جوابنه مطابق ملایم سوزلر آیتوب اطرافقه اعلان ایسندن وقت موعوده منتظر توردیلر، بو حین ده کونصل پتربورغه کیتب اورننده بر نچه قضا ق روس ایل سکریتار

بعضى سرکاتب قالمش ايدى دونگانى لارنى اتقاقى ختايلارنى وعدهلى كونندن
 مهتم ايدىكىنى واول كوننگ باقنلاشديغنى بلوب بر كچه سكرينارده
 چقب جونادى بر فضاى روس چركو توباسنده يوخلب قالمش ياخود
 واقعهى كوزيله كوروب خبر فيلسون اوچون بالقصد قالدرمىش،
 سكرينارنى كندىكىنى فاكتوريهده سوداگرلر دغى دويمامش ايرتهسى
 خون ختايلر كلوب سكرينار نهمن بويل ايندى سزلى و بويل
 عسکر كشى سىنى ده اونودوب كندى ديوب صورتى بلميورز ديو
 جواب وبرديلر سكرينارنى ارقاسندن آدم بياريب اول يتاميوب
 نايتمى ختايلر جميع سوداگرلرنى فاكتوريهدن چقاريب مزبور
 فزاق روسغه وظيفه تعيين قياپ قالمش ختايدىن بر نچه آدم فوشوب
 فاكتوريهنى كوزادوب تورديلر. آزاده بسر هفته اونميوب صوفش
 باشلدى هر كم اوز باشى ايله اوره بولوب فاكتوريه خالى قالدى
 فزاق روس سوداگرلر كلوب فوشولدى.

محاربه باشلدىغنى بزه بويله بوان ايتديلر

جربده مزده يازلديغى وبوننگ قىيلنده اشاره اولنديغى اوزره
 دونگانيلرنى قورمقغه و جودى بالكلمه عالمدن يوق قيلمقغه ختاى اتقاق
 ايتدكلرى فكر فاسددن دونگانيلر اكاھ اولوب بيچارلر اوز
 جانلرئنى نجات قىلمق ياكه شهادة ايله اخراوى درجاتلره ايرمك
 اوچون بونلرده بر معهود كونده جمع اولمقغه عهد قىلديلر اطراف جوانب
 اولن دونگانيلره بو خبرنى صيق صيق يعنى تيز تيز ارسال ايدى
 تورديلر وعدهلى وقت يتدكده بعض رابى ضعيف بى ناموسلره بردن
 ختاينك كترقى حسرة و يروب ثانيا سنه اولنگه صاندوخوزه دونگانى لارنى
 كارندن نتيجه چقمادغنى تشام ايدى محاربهى عسير بلديلر كنديلرئنى
 بلا نعب اسير ايتيمه راضى اولديلر، جبان وفورفاق لارنى كويى بو
 فوله نابغ اولگى اتقاقه مانع اولديلر وعد وعهددن چكنديلر
 ختايله فلج نارتمساق غايه ماترانچى كى بزلر بده قل لنور فويار

ديه سوزده بكنديار. فقط اوچ يوز مقدارى دللرى صاف
 داور اعتقادى محكم دلاور دين يولنده باشلرئنى بئل و جهان
 بى وفادن اوزلرئنى عزل قىلر قى هجرتنك ۱۲۸۰ نچى سنهسى وميلادنك
 ۱۸۶۳ نچى اوكتابرنگ ائلى جمعه كچهسى آينك بلمدم نچهسى كفاره
 فلج اورديلر. بوكچه اطرافدغى ختايلره خبر ايرشوب دونگانيلرنك
 اولگى وعدهيه مخالفت ايدن فورقاولرنك خام خيالدن تفاقله فوشوب
 ختاى اولدرمز دبان ابكى اوچ جاينك فريه و قشلاقداغى لرنئنى هلاك
 قىلديلر مزبور اوچ يوز دونگانيلره خدا نصرت ويروب اوچ دورت
 كون طرفنده حصارنگ خارچنده فالان چاك پاك ديدىكى خلقدن
 غولجه ايچىنى آرتديلر فانلرئنى صوكى آقتديلر. چاكپاك ديدكلرى
 نفى بلد اولن ختاينك باشى بوزوق لريدن خالص ختاى بونلرى
 حصاره كدرميوب طشقار يده تاشلمش ل ايدى زيرا بو بى باشلردن
 ختاى اوزلر يده فورقاردى. وطشقار يده قالدرمىقدىن ابكى شى ملاحظه
 قىلنمش ل ايدىكه اگر دونگانيله غالب اولورسه ل «حصل القصد
 بهم والا نكون ابعد من شهرهم» ديديلر. غلبه بى باشلامش اوچ
 يوز غازيلره جمعه شنبه يكشنبه كونلرنده هيچ بر بردن ياردم نيمادى
 زيرا هر جاينك اوزى اوز باشلرى ايله مبتلا ايديلر. ختاينى اولدريب
 خاطر جمع اولن بعض قريهنگ دونگانى لرى دوشنبه كون كلوب
 بونلره فوشوله باشلديلر. معتبر تجارلردن محاربهنگ ايچنده بورن
 ذواتلر سويليورلر كه بوفارغى يازيلمش ترتيبده سكرينار چقب
 كندكدن صوگره روسيه وفرغانه تجارلرى جمع اولوب نچه قوش
 كاربان بر صايه يعنى بر چوقور جايله كلوب فوندى اول جايله بر
 نچه كونلر يانوب قالدق چونسكه توتاش كبتار كه بوكلمز صيمايوب
 تاشلب كبتار كه برى برى مزنى قيمايوب نوردغه زده صوفش باشلدى
 دونگانى لر اوچ كچه كوندوز آش يمايوب اويقو كورميوب چاپمافه
 اولديلر دورتنچى كون بر جماعه دونگانى كلوب بار باشندن توروب
 بزلره سوز قاتوب ديديكه آمان تنج اوتوروب سزلمى ايدى كفار

مستحق النار تمامه بافتلاشدى خوف فيلما كز ديديلر بيجاره لر اوبقو
 كورميوپ كر پك لرى فانمش صوت وصدا ايله آواز لرى بنمش آچلقدن
 درمانلرى كتمش يقلور حاله بنمش مع ما فيه يماكك باتماق غملىرى
 يوق ايدى سوزلشوب توردىغى ائشاده ها ديوب چاپشوب كنديلر
 نه بولدى بولنره ديساك بر جايدى ختايلر بر فرقه دونگانيلرى اورتايه
 آلمشلىر آنى كوروب چاپهشلىر صوفشه صوفشه كلوب بزلىر اوتوران
 دريه توشديلر ختاي بر طرفه اوتكدى دونگانى لر او ياقده توقتاب
 ايكى طرفدن منتق آتميه باشلديلر اوفلىرى برى برينه يتمايور بزلىر
 اورتاده قالدق اوق اوستمزدن ضولاب غولاب اوتوب توروبدر كروان
 كشى لرى اوتون چوب آراسنه جابوچوم آستنه كريب قتلوب
 تازالديلر بر ملا آدم فوش ايچنده دلائل اوقوب اوتورمشيدى بر
 اوق كلوب ماكللاى ترسينى صويوب كندى اوزى سلامت قالدى
 آز فرصت بويله آتوشوب بعدى دونگانيلر الله ديوب آت قويدقده
 ختاي فاجوب شهرة كريديلر بر كوچه دن صفشميوپ بولك بولك كنديلر
 دونگانيلرده آرفاسندى بنديلر اوندن بكرمى دن آردنه توشه رك ختاينى
 بنهج فرديلر كه قچانلردن بر كشى قتمهدى ايرتهسى كون ينه بر طوب
 دونگانى كلوب آمان ايسان لكهزنى صوراب بو جاننده بر فرقه ختاي
 كورندى آكئا وارمىز ديوب اوستومزدن اوتوب چونادى كرواندن
 كوب آدم ايركاشوب تماشيه چفدى دونگانيلر ختايه آرالشدىغى ايله
 بزلىر فاجوق ختاينى تمام لب قايتميدى صوكنده دونگانيلر بزه كلوب
 كايوب ديديلر كه من بعد سزلىر چه مغازى سز زيرا دشمان سزلىرنى
 فاجوقكزدىن غيرته كلوب بو قدر برصت صوفشدى والا كفارنى نه
 اقتدارى اوله كه اسلامه مقابل تورى ديوب فاجوقهزنى جراسنه خيلى
 ملامت ايشتدك ضررى تكه ايدى ديوبك فورقدى. حاصل بش كون
 ايچنده چا كپاك دن اسم و اثر قالمى فلچدن فالان بر آزينى ختايلر
 فورغانه آلديلر نقللره نظراً او وقتده غولچده چاك پاك عددى دفتر
 ايله آتمش مك وزياده يه بالغ اولور ايمش.

ايمدى اطرافدن طوب طوب كوب كوب دونگانيلر كلسكلىرى
 كورندى نوبت ايله آتش ايوپ نوبت ايله يوقلار اولديلر هوشلرينى
 جيوپ اوزلرينه كلوب بالجمله خاطر جمع ليك پيدا فيلديلر لىكن نه
 مواضعده حصار وسور يعنى نورغان و جامبوللار وار هر قايسنهك بش
 مك اون مكدن بلكنهش ختاينىك حد حسابى يوق ايدى. آلتنجى كون
 بولدى حصاردن بش مك مقدارى ختاي آتلوب چقب اول بزله
 كادى يار باشندن توروب عسكر باشى «دارون» آمان ايسان لكهزنى
 صوردى و ديديكه سزلىر ايچن خاننىك يورتنه كالمش هان سودا كورار
 سز نه كوندن برلى احوال كزدن خبر آلامق بونىك سببى دونگانيدن
 قورنوب ايمس اوزمزننى چا كپاككن انديشه فيلق چونىكه آتار
 بى باش خلقدرلر اجنبى كيم اوژ كيم فرق فيلمز جمله يى يكسان
 صايورلر آنگچون آنلرى طشقاروبه ناشلامش ايندى كه بونلر دونگانيه
 كفايه ايدر دونگانى ايله محاربه يه فوتى يدر اما اويمانلرنىك الندن
 ايش كلهدى ايمدى دونگانى ديدككز بر صقيم خلقدر بزله برشى
 دگل حالا جانكچوك منى بو قدر چرى ايله چقاردى دونگانيه وارم
 كولنى كوكه صاوريب فايورم شهر اولگى كى امين اولور فورقما كزلىر
 ديوب يوروب كندى. جمله سى طوار تورغون كيمش آرغومق آيقور
 آنلر بنمش ايگار توفوم اسلحه آلتون كموش بو صولت ايله وارديلر.
 بزلىر ارفاسندىن قراب يار اوستونده توردى آلدندىن دونگانيلرده
 چفدى مقابل بولديلر ايكى طرفدن منتقى آتيلوب ياريم ساعت اوتار
 اوتمز دونگانيلر الله ديوب آواز بلند ايله بردن آت فويوب چاپدىغى
 ايله تكبير صداسنه طاقت فيلاميوپ ختايلر فاجدى نه يره كيدرينى
 بلميموب شاشدى يول يازيب بر بلند بيوك ياره طوغرى كلوب
 قمالدقده دونگانيدى كلوب آرالشدى اوباردن فانه ختاي آت ايله
 دونوب دومالاب توشدى ونچه لرى آتنى تاشلب اوزلرى اوچدى
 دونگانى لر بر قوماننى فيلديلر كه كورمگه كوز قالمى بر آت ختاي
 يوليينى توزاب فاجوب شهرة كنديلر اوتوز عدد دونگانى ارفاسندىن

واریب یتدیلر بر چایده بر فرقه ختای کهون یعنی یاشر و ن تورمش
ایکن ناخاضده بو دونگانلرنی اورتایه آلوب جهله سنی شهید ایتدیلر
زردن چقه کلدی همان ایلی مقدار دونگانلر آرسلان کبی آتیلوب
یتوب اول ختایلرنی اسفل یونانیدیلر. فچوب داربازغه واران ختایلرنی
ایچدا گیلر کوگوزمدیلر اول چقمش بش مک چری دین بر فرد
قتولمیبوب جسد خبیث لری توفراقدی فالدی جانلری مقر موعوده و محل
معهوده واردی دونگانیلرده اویاق بویقدن فورالوب برار مک بولمش
ایکانلر من بعد دخی کون بکون کو بابوب هر جگده ختایغه غالب
بولدیلر بوکارچه بزله امید وار ایدک که ختای اوستون اولور یا که
دونگانلر ایله بر نوع مصالحه قیلورده سوداگرلر بهر حال اولگی کبی
نورر امکاندن خارچدرکه بر کفی دونگانلر بوقدر کفارنی بکوب شهر
آنلره قاله. بلدک که کثرت نصرت ایکی شی ایش. ایمی کوردک که
ختاینک حالی بتدی کروانده کوچوب اوز بولنه کندی هر برلری
سلامت یورنلرینه بتدی. الحاصل نچ زماندن بویاق بر آدمک اولادی
کبی بر خانه انقیاد ایله نوران اقوام برهفته ایچنده ایکی طرف
اولرق حصارغه ختای صاحب خارچ که دونگانلر مالک اولدیلر. بر
آی بویله کچدی ظاهرده فوة دونگانیلرده ایسهده ختاینک کوبلیکی
همان بولنره وحشت و برردی. ثانی ترانچی خلقی بو فرصته قدر اسلام
ناموسنه چابمادقلرندن دخی دهشت کلوردی. شویله که بسالته صابی
اوزندن اولمغونچه یغاچنی کسهز مشهور ملدر. ختایلر ترانچی بی اغوا
قیلب بزمه چنکه بیارر فکرینه کندی بویله برصغوق سوز دونگانیلرنک
سمعهده بتدی بوسبیدن دونگانیلر ترانچی به النجا ایتدی ترانچی ایسه
ایشاک انجامنه کوز توتوب نورمش ایدی، دونگانیلرک التماسی
ایله بولنرده علمادن فتوی صوراب علمالر دخی ابتدا عذر و ظلم
ختایدن اولدیغی دلیل ایله و غیانت آنلردن صادر اولدیغی سبیل
فلج نارتمق اوق آتمق درست دیو فتوی ویردیلر حکومت ترانچی ده
اولمق شرطیلر دونگانیلردن آنط و قسم آلرق ترانچی دن نچه مک

ایر آنلنوب جگه حاضر اولدیلر، موندین صوگره اولن وقایعنی ملا
ناظم بلال غزوات چین عنوانیل. موسوم تاریخنده بالتفصیل تحریر
قیلدندن تکراری حاجت کورلمدی استین او کتابی کورسون.
ابتداسی بوندن یعنی دونگانیلردن حکومت اوچون قسم آلدیغی
کوندن که هجرتک ۱۲۸۰ میلادک ۱۸۶۳ نیویابرک اوائلندن
اعتباراً اطراف و جوانبی ایله ایلا مضافاتنی ترانچی ضبط و تسخیر ایدب
سبکز سنه مقداری استقرار و سلطان لقبیلر حکومت بالاستقلال
ایتدیلر، وعده سنه وفا ایله دونگانیلرده ترانچی تابع اولوب نوردیلر
بعده هجرتک ۱۲۸۸ نچی سنه سی کنیرال کالبا کوفسکی المئادن بر
فرقه عسکر ایله چقب از حرکت ویکل فرصته بو اولکایی حمایه سنه
آلدی اون یل مقداری روسیه نظارتنده فالدی، ۱۲۹۹ سنه غولجه
ختایه فایتوب ویریلد. کده دونکیان و ترانچی کاسی یارکند قلعه سنه
کوچدیلر.

ترانچی طائفه سی ختای اسارتنده خوارقلدن انسانیتنی معدوم
وقابلیتی دخی موهوم ایکن سر بست آزادلقغه ایردکده حکومته
لایق دانا دولته لایق توانا مصلحته مناسب پرداز سجان کبی سخن
ساز خانم امثالی اسغیا فایه سنج اذکیا متقی عابد بی ریا مکمل
عالم عالم ضیا و حکیم حاذق تکلم کیمه ذواتلر کورلمش و ایشدلمشدر.

دونگانلر معناسی

لفظ دونکیان اختصار اوزره جریده مزده یازیلمش ایدی بونجه
ینه بر آز تفصیل قیلنسه ضرر اولمز، ختای ایچنده مسلمانلرنی
ایکی آد ایله سویلیوب برینی خپتو دیرلرکه آلتی شهر اهالیسینه
اسمدر. خپتو نورلوک معنایه اولوب لکن بو محله آق باش دیمک
ایمیشکه دستارندن عبارتدر دیکر نوعنی دونگان دیرلر، بو لفظ ختای
ودونگانیلرک زبانی اولمیبوب انرا کدن اغذ قیلنمش ایش بزله
صورصاق دونکیان مز دیورلر اما اوزاچلرندی دونکیان دینلمز بونلرنی

ختای ایکی نسیم سویلیور بری شاجو دوریکه کچک طائفه و کچک نسل دیهک اولور مراد سهرقندیین وارن ارک اولادیکه آنا طرفندن ختایه جیان یعنی فزدن توغان طورون اولدندن بو نام ویریلوب صوکره اصلی وفرعی بلا فرق جمیع دونکائییه بو اسمی اسناد ایتهشار مقابلته اوزلرینی «داجو» دیورلر الوغ نسل دیهکدر. ایکنچی آدی «خوی خوی» اولوب معناسی تیز تیز دیهکدر معنای لغویسی فقط بو ایسهده تعنتیه تیز تیز بوزلیچی وتیز تیز بر حالدن دیگرعاله دونیچی معناده اولور کرک اولگی دینندن اسلامه دونیچی و کرک نسیج حالدن بوزغونلله تیز دونیچی دمک اولسون برابر دور. بس دونکائی لفظی خوی خوی لفظی ننگ ترجمهسی اولوب کهمسن دیدکده من دونگائی من دینکلری ترجمه ایله جواب ویرمش اوله نتاک کم ختای لفظی اصلی «خودآیین» ایتمسکه معناسی کتب منزلهدن بر کتابه ایقان وبعثت انبیادن بر نییه ایمان کتورنلردن اولمیوب اوز بلدکارنجه و اوز رسم و آیین لرنجه دین توتان طائفه دیهک اولوب صوکره ترجمه ایله خودای ثم ختای اولمش بس بواسم دخی ختاینگ اوز لغتی اولمیوب فرس وانرا کدن آلمشده صورادفک ختایز دیورلر خوی خوی لفظی دخی بو قبیلکندر دونگانیلرک اصل زبان لری ختایچه اولوب مگر عرب و فارسی آلاشدندن استماعده بر آز باشقه کبی فهم لنور، اما سالاری لری دونکان دیهک تعلیمی دور سالار دونکائی لرک لهجهسی اترک و فرس بیننده علی حده بر لغت دور سالاری لری طائفهیی جز دیوب سویلیوب مجموعهی اون سکز جز خلق و هر جزئی بر دیوان ایل قدر اولور دیدیلر، نفس سالار بر بیوک نهر یعنی اولکان آغیم صوغه اتم اولوب او اولکاده اوتوران ایلنگ کلسنه سالار خلقی دیورلر و بو نامده بر عظیم شهر دخی وار ایمش جریده مزده یازیلمش سهرقندیلر بونلر اولمق کرک، ابتدا سچین چاگا شهرنده چقان صوقوش اوشبو سالاردن واریب شانچین ولایتنده اوقیان شاه کرداردن باشلنوب صوکره اصلی دونکان لری

شاکردلر نی حمایه ختایه تبع تارتمشلر لکن او صوقشده سالارده اولان دونکائی لری بوزولمامشلر سالاری ننگ حاکم و بیگلری اوزلرندن ایسهده ختاینگ ضبطی اشد دیورلر، بونلرک زبانی لری ترکی و فارسیه مشترک اولدیغی سهرقندی دیان سوزک صدقنه سند اوله بلور شویله که سهرقندیین کلنلر کلسی فارسی اولمیوب اطرافنده اوز بیگدن قوشلوب کلمش اولوب اوز بیگ فرس ایکسی بر جایده قرارلندندن تل لری مختلط اولدیغی ظن قیلنور اما ختای زبانی قاریشدیغی تبعیتدن وهم آنا طرفندن اخذ ایدلمش اوله، سالار لفظی نه دیهک اولدیغی دونکائی لردن صورادیم سالار اصلده سردلر دیهک اولوب آز تغییر ایله سالار دیورلر دیدی نظر برین سهرقندیین وارنلره تعیین ایدلمش اراضی و اوزان بونلرک تامنه منسوب اولمش اوله سهرقندیین نه طریقه ونه سببله واردینی جریده مزده یازلمشدر، آدملرک آغز ننگ امیر تیمور عسکرندن قالمش دونکائی لفظی تورغانی دیهکدن تعریف اولمش دیدکلری عرفات افتوال سفیه واکاذیب صریح ایدکنده اشتباه اولمیوب بو خصوص تواریخ کورن ذواتلرک رعنا معلوملریدر، بعض لری ترکائی لفظندن مصرف دونکائی اولمش دیورلر بوده غلط اولوب توغریسی خوی خوی اسمی ننگ ترجمه سیدر. وبعض تواریضده کوزنوریکه ۱۳۵۸نچی هجریهده چین ایپیراطوری «سون تسونخ» خان عباسیه ننگ ایکنچی سی ابو جعفر منصوردن استمداد ایدب خلیفه طرفندن اون مک ابر کوندلرلش بونلرک معاوتیل ایچده قیام ایدن اهل غلبهیه غالب اولمق بونلر مکافات اولمق اوزره چینده اقامت وچین قادین قزلرینی ازدواج ایتمه لرینه مساعه ویرمش اولدغندن دونگائی لرک اصلی عربدن اولدغنی ن زعم ایدرار خلیفه عربدن اولمقل عسکری عربدن اولمق لازم کلمز چونکه او ایامده خراسان و ماوراءالنهر کلا خلیفه تصرفنده اولمقل مزبور اون مک عسکرنی بو طرف اهل ایدن بیاردکلری ملاحظه اقبال لری تطبیقه اشهل طریق بو اولور.

نه ايسه دونگانى طائفهسى يىكى اسلامه كلنلردن اولمىوب بو قدر اختلافاتلر اسلامى كهنه و قديم اولدغنه دلالت ايدر بو خصوصاً نه قدر توارىخ كورهن ونه قدر تقبىش ايله صورادفده دغى جريده مزده بازيلمش «دب» آخوندنك خيبرندن اوفق بر خبر صريخ و بر كلام صحيج بولامديم خبر مزبور ختاي توارىخنه دغى نوعا موافق توشدكندن اقباللرك اوقاسى اويدر ديو جزم ايدرم، ختاي توارىخى نك اون آلتنچى سلاله سنده بر آز ينه بيان ايديلور.

سالارى لردن غيرى دونگانى لرك خط عمومىسى كلا ختايجه اولوب خصوصى خطلارى عربيدر كلام شريفى و كتاب منيفى عربى خطده اوفىوب معناسنى اوز نلارنجه تقرير ايدرلر شويلاكه:

لا اله الا الله محمد رسول الله كلمه طيبه سنده مويو نياك جوشو ايگو خدا شكر و ك محمد خداى جكصاى يوق اله مگر بر خدا جناب حضرت محمد خدا نك ايلچيسى دور تياك = تگر ديمك، فقس غيرم على هذا.

بيان بلدة بيار و چوچك

آبلای خان ماده سنده ذكرى سبقت ايدن معهور صومصالحه سندن فايوشى ايله حالا اروچار قلعهسى قوربنده نامدى ديدكلرى اورونغه ختاي كلوب نام صوفوب عمارت فيلوب قلعه نك اسمنى «بيار» قويديلر اصلى «بيده يار» دور «بيد» ختايجه آق ديمك «يار» تركى در معنای تركيبى «آق يار» ديمك اولوب تسهيبلا «بيار» ديديلر. زيرا او محله بيوك و بلند يارلر كوب اولمقل آق يار پوچوق يار الوغ يار كچك يار اوغرى يار ابكرى يار ديوپ اكبر يار اسميله اشتهار اولدندن شهرنى آكا منسوب فيلديلر آنلرك اول جايده قرارينى خدا خواه لاميوب هر سنه فارك قالون لغندن زحمت چكوب خزينه نك ايگن گه حاضرلمش اوگوز و عسكرنك اتلارى اولوب بر نجه سنه لير اضطراب چكدكه ديكر بر معتدل جايه كوچه ك كيكاشى فيلديلر اوايامده نار بوغاتاى

تاغى تورغاوت فلماق طائفه سينك قرار كاهى ايدى آنلردن باشچى و قضاقدن دغى آدم اير كاشدريپ اطرافنى طولاشد نلرندره اوشبو موضعى يعنى الان چوچك اوتورمش اوروننى بيكنوب معقول كوروب «بيارى» بويره كوچرديلر بوگا چوچك نامنى وبرديلر. چوچك ايله وجه تسميه مزبور باشچى لرختاي الوغنى باشلب اوشبو جايه كلدكك حالا يوقارو بازارك آرفه طرفنده حوض كيبى بر آبان فيو وار مسجدنك يقاچلرينه صو آندن كلور آنك ايچنده يولچى لردن فالمش مى بر صابلى آياق ناپوب آلمش لير. تورغاوت قالماق لغتنده صابلى آياق و كچك توستاقلره «چوچك» ديمك كلوب ختاي كلوب توشدكه رفت آمد ايدنلردن يعنى كلوب كيدنلردن قلعه فايسى اورنقه توشدى ديوب برى بريله وارد اولن سؤال چوچك تاپلمش چشمه به توشدى ديمك جوايى بين لرنگه جارى اولارق صوكره شهره علم اولمش. اجانب نك كلسى بونلردن اخدا چوچك ناميله سويليوب چونكه خانك ديوان و دفترنده اولگى بيار اسمى بتلمش اولدندن ختاي ايچنده هنوز بيار اسمى باقىدر «چياك شاك» دغى ديورلور. نار بوغاتاى شهرى ديوبده ياد ايدرلر لکن نار بوغاتاى اسمى يالغوز شهره خاص اولمىوب ولايته اسمدر. دوربون جون قلعهسى وغيريلر بو اسمده داخل اولوب واليسى نار بوغاتاى آمبوسى ديلور. نار بوغاتاى تاغ اسميدر چوچك شهرى بر تاغ نك اونوز چاقرىم جنوبنده وانع اولمشدر. تاغ نك طولى شرقتن غربه اوزانوب ايكى يوز ايللى درست و عرض وسيعى فرق و بعض يرلرى بكرمى درست آرتوق و اكسكده تخمين فيلنور غربى كوتال كچدنه تمام اولوب شرقى كوزوژن آشوندن اعتبارا بر آز اوژه و آدبر اولارق جيلدى نراقو جورچقان اوبا كيركان تاش ناميله و اريب صاغرى تاغنه اتصال و صاغرى صايقان تاغى اولونكور كولى و ايرتيش نهرنده انتهايه ايريشوب آنك وراسى آلوناي جبال متسلسلهسى اولور يرتيش نهرى نك مخرجى و منبعى اولن تاغ لير بونلردور. نار بوغاتاى ديمك تورغاوت فلماق لغتنده «صورلى» تاغ ديمك ايمش «صور»

برصید دور که رنگی صاروبه مایل فریب و جثه سی مشقین ضرور ارق
 اولور بوجانور بوتاغده کوب اولمغه تاغی آکا نسبت ویرم شده
 ماده اسم ایکی لفظدن یعنی تار بوغا ایله تادی دن مرکب اولمش
 «تار بوغا» صور دیهک «تا» عربی ده های نسبه محلنده و بز لر چه «لی»
 «ایق» «لیک» موضعنده مستعمل اولوب مثلا نولکوسی کوب یره
 تولکولی فاشقری کوب یره بورلی یغالی یره توغالیق چالغونلی
 یره چوبلیک دیدکمز کی دور «تاغ» لفظی محذوف اوله و بومعنا ایله
 «آلوتای» دخی آیولی تاغ دیهکن تخفیف اولدیغی مثبت دور.
 گر چه مورخون و جغرافیون دن نچهر آلتون تاغ دن تحریف دیدیلر
 ادعالرنده غیر صادق و بعضی لر طول و عرض ده آلتی آیلق میسرهبی
 حاوی طود عظیم اولدندن آلتی آتی، و بعضی لر یاز کونلرنده قار
 و موزلری تمام توکامدکن آلا تاغ دیهکن آلتی آلتی دیوب بونلرک
 کلسی زعمی و بی ضابط دور، کلامک توغریسی «آلوتای» دیهکن
 تخفیف «آلتای» دینلمش اوله چونکه قلماق و منغول لغتنده آیونی
 اوتی دیوب اکثر و اغلبی «آلؤ» دیورلر آلتوتایک آیوسی معروفدر.
 قاعده اصولده اسم مسمی دن جز بولمق شرط دکل مع ما فیه جهیح
 تاغ و صو و صهرالره قویولمش نام بویل بر معنایه مبنی و بر بهانه به
 باغلی اولدیغی دخی انکار اولنه مز، اصولده منافی دگلدر.

چوچک شهرنک شرقنک بتمش سکسان ورست مسافه ده «اور قاچار»
 اوغری قچار تاغی سالی الذکر صاغری تاغندن تفریق و منشعب
 اولرق بوتنه مویناق ده منتهی و آنک جنوبی مایلی جایور و غربی بارلیق
 تاغی اولور چوچکنک فرق ورست جنوبنده افسان ایمل صوی
 مزبور تاغلردن نبعان و ایکی یوز چاقریم بلکه زیاده مسافه غربه
 سیلان ایدرک آلا کول بحیره سینه مصب اولور بو اولکایی قولوستای
 دیرلر بز لر چه قاموشلی اولسه دیهکنر، قلماق لغتنده قاموشنی
 قولوس دیوب تانک عرف نسبت ایدیکی آیتولوب اوتدی تانک
 اخیرینه یا قوشماق انراکک زیاده سیدر. قالدیکه چوچکنک غربنده

اون بش چاقریمه بتار یتماز یرده بخت تاغی تار بوغانایک جنوب
 طرفنه آیریلوب چقمش بر کچک تاغچه دور، کچک ایکنه علاوه صودن
 یغچدن قفر چول یعنی تاغ لر طبایعندن مرجو منفعت غیر مأمول
 ایکن ایکی الوغ دولتک بیننی فاصل سرحد و ثغور و بخت قلعه سی دخی
 بو نامده آچیلوب جمیع تجاره کیچید و عبور اولمغه بو تاغ اقران
 و امثالندن شهرتی فایق و بخت النصر کبی اقطار ارضه صیت و صداسی
 شایع و بو وسائل ایله قلمه آلمغه لایق اولدی، لسان ناسده عموما
 «بختی» «باقتی» سوبلنوب لکن اسم منتقل می مرتجل می معلوم اولمدی
 بعضی لرنک نقلنه بناء فضاک ابتدا کلدکده صوان ایلندن ایری وفات
 ایدن باقتی بالا نامنده بر خاتون بوتاغی کوزاک و فشلاق
 قیلب مالدار و مشهوره اولدندن آکا منسوبه اولرق باقتی اتانمش
 دیورلر ایسه ده فضاک کلزدن مقدم تورغاوت قلماق ایامنده «باکتی»
 نامیل موجود اولدندن باقتی بالا خاتوننک اسمنده قالدیغی اوقدر
 قول معتمد دگلدر. بشرط مزبور نک کوزاک فشلاغی اولن تقدیرده
 اسم قدیمی سیننه موافق توشمش اوله و بعضی لر قدیم قلماق ایامنده
 باکتی نامنده بر لاما بوتاغنک بر قات ایچنده بر بوتخانه صالیب
 بوتخانه لامایه تاغ بوتخانه به منسوب اولمش دیورلر اورنی و آثاری
 هنوز وار اولدندن سبب مسمی سنده بو قول درست اولمق درکار دور
 بوتخانه بولاغی نک باشنده یازولی تاشلر وارد ۱۳۱۳ نچی سنه بهارنک
 حاجی علی باجای و لپسوی مرتضی افندی و بر نچه آدم لر ایله واریب
 کوردک خطی نه ختایچه ونه غیری خطلره اوخشامیوب کورلمش
 خطلردن دگلدر، الا اصحاب کهنی ده نقش مثال بوکا اوخشاش خطلر
 تاغنک غارلرنده کوزه توشمش ایدی هیچ کیم اوقوب بلیمور، اما
 صایک آغزنده ختایچه یازلمش بر طاش وار آنده سند بولور سوز
 کورلمدی. ایدمی بو یازلمش لرنک صاغری و آلوتای تاغندن ماعداسی
 چوچک نواچیسنده اولدندن و بر دخی ماضی و مستقبل حکایه لره مدخلی

وار بختندن هر برینی نام بنام یازیب باز مطلبهزه مراجعت ایتدك.
 چوچك شهری بنا بولندیغی ایله غرب طرفدن قضاق دخی کلوب
 الوغ جز ایلجانبنه کیدرك غولجه جاگکوکنه اورته جز تار بوغانای
 سمتنه کلهرك چوچك آمبانه تابع اولدیله توره لردن نهلهری خانغه
 واریب والکلیق کونك لیک منصب لرینی آلدیلر. قضاقتانك حکومتنی
 اولگی دن زیاده جاری قیلدیله. والکری دیکلری روسیه نك ایسکی
 نظامنده اسطرش سلطان موفعنده «کونك» دیکلری زاسیدانیل
 منزله سنک بر منصب دورکه قضاقلر خان دیوب قاضی دیوب سویلیورلردی.
 او وقتلرده ایچن خاندین برلمش بر ییرلیق خط الهزه توشدی محلته
 یازیلور. قضاق خلقی ختايفه محکوم دیمکدن غیرى آلوم بروم
 طوغرو سنده هیچ بر مزاحم لری اولمیوب خانك اصیل وضعسی بر
 فامیل یاده نهچه خانه دورسنوی بر آت ویرمک و بو اورناده متعدد سنین
 مرور ایدب کرک یوز اوی ایکی یوز اوی اولسون همان بر آتدن
 زیاده نسنه ویرمیورلردی و بونی بی عوض دخی فویمیورلردی آتنی
 کتورن آدمه کیوم لیک چایلیک نسنه ویروب یوللا یورلردی توره لره
 خزینه دن تعیین وظیفه اوله سه ده حیانتنده حرمت و مماننده وارثنه
 تعزیه طریقیل کهوش طوار قوی صغر ایله آشینه یاردم واعانت
 ایدرلردی نتاک کیم یارلیق کاغذده یارلمشدر. وزمانزده دخی بعض
 توره لره بویله یاردم قیلدیغی کورلمشدر. بو مدارات و ملایمت ایلده
 ختای بونلری الهه توته بلیبوب عاقبت بی نظاملق وحدود والی لرنك
 بی ترتیب و بی ضابطلیک لری جمیع قضاقتی روسیه حمایتینه کردردی
 فویدی الا بر آز ایل قالدی.

قضاقلر اهالیسی مز بور ایکی شهره یقنلاشدقده ترکستان و فرغانه
 مضافاتندن ایلاتیه به کلمش سودا گرلر چارپا مال کرگزیب صاتیب
 شهر متاعندن ختايفه قابو نسنه قولای در آنی فهم لب تاشکند مرغینان
 فهانکنند اندیجان و غیرى شهرلردین ختای قوی اشیا لرنی آلیب کلوب
 اولدیله توره لرنك فالاقیسی یعنی توره لرنك خدمتنده یورن کشی سی و آنلرنك

خدمتنی ادا قیلور او چون کلمش بولوب شهره کرورلردی بویله بروسیله ایل
 اولسه ختای اوز تبعه سندن غیرى فی شهره کردرملردی. توره اسمندن
 آت تاریقی قیلورلردی تاریقی فی بوش فویمیوب آمبان آنلرغه آت
 بهاسندن آرتوق بدل ویردی انعام قیلوردی سودا ساتیق غه مساعه
 ایدردی بونلر شهرنك چیتسند چادر و قضاق اوی ایل او توروب
 سودا لرینی تماملب کیدردی عمارت صالحه قه حتی شهرنك ایچندن اجاره به اوی
 آلوب او تورمقه اجازه ویرمزدی یاز کونی وقتیل کریم کوز اثناسنده چقب
 شهرنك مغرب سمتنده اوبتا کزه فراولی که حالابخته قلعه سی اورنیدر او اطراف
 خیمه نشین اولوب قشلاب او تورورلردی. قضاقدین قز خاتون آلوب
 بالا چقالی بولوب الا آن سردچالا قضاق نامنک بر طائفه ایل بولمشلردور.
 بر قانچه وقتدین صوگره کاشترده جهانگیر خواجه غلبه سی ظهور ایدوب
 بو غوغانك عقیبند جمیع شهرلره بیوک جامبول یعنی سور و قورغان
 صوفق خاندین فرمان بولوب چوچك که آتنی شهردین مکدن زیاده
 آدم کلتوروب اوشبو کونگی کهنه جامبولنی اورنک بر کچک قورغانچه
 وار ایدی آنی ایچک آلارق صوفیه باشلدی ۱۲۴۷نجی هجریه ده
 ایدی ایتداسنده وانتها سنده بونده ایدک دیو حاجی تاشبای مرغغانی
 حکایه ایلدی.

ختایلر اوزلرینی بویله مستعکم قیلب سردار و عسا کر جامبول
 ایچنده فقرا خارچنده اوتوردیلر بیاق برافدین آدم جمع اولوب
 سودا گرلر کون بکون کوبایوب سودا لر یل بیل ترقی تابدقده اتفاق
 اورتادن خراجات چقاریب آمبانه الوغ تاریقی قیلب عرض حال
 ویردیله بر جای صورادیلر آمبان دخی بونلرنك عرضه قولاق، فویوب
 التجارینی قبول ایل هجریه ۱۲۵۰نجی سنه لر ایدی جامبولنك شمال
 شرقی جانبندن چهار اطراف ایکی یوز غولاچ جای اولچب ویردی سودا گرلر
 اول جایه بر قورغانچه صوفوب ایچنه عمارت صالحیلر آمبودن
 امر ایکی یوز غولاچ ايسه ده اولچاک که چققان الوغ دن التماس
 ایدوب و صوگره اویلرینك ارفاسنی طشقاروبه چقاررق اصل وضعندن

ایکی حصه جایغه مالک بولدیلر غمازلار یعنی سخن چین لر بو زیاده بی آمبوغه بلدرکده نورغاننی بوزوب سودا کرلری هیداملق ایله امر قیلدی اخبرده یینه دونگانی لر واسطه سیله آرتوق چقمش اوی لرنی بوزوب اولگی اولچاک که کتوردیلرده سودا کرلر کلاؤل جاینده قالدیلر برار یلدین کین بوزولمش اوی لرینی باز تعمیر ایتدیلر بوگا سرد نورغانی دیو سوبلنوردی اورتابه بر مسجد بنا ایدرک بش نمازی آنده اوتاب جمعه وعید نمازلرینی دونگانی مسجندنه اوفورلردی زیرا دونگانی امامی بو مسجده جمعه وعید اوفومقه اجازت ویرمبوردی، سودا کرلر اوز ایچندین نعمت جان نامنه بر آدمنی آفسقال صایلادیلر بو ثناده روسیه نفوذی ایرتشدین اوتوب ایکی دولتک سر حدی بری بریله یافن کلدکده روسیه تجاری دخی ارالشوب آلیش ویرش لرینی سرد نورغانندین تمام ایدب یورر ایدیلر او کونده ختایر خاص روسنی کرمک که فویمازدی روسلر شهره کرمک بولسه ساچ مویلر لرینی آلوب نوعی سرد قیافتنده کرورلردی، سرد نورغاننی ننگ آلدنده موی تازه، یعنی باج خانه آچوب کلگان کتکان جمعه سی آکا کورنوب مال لرنی ننگ عددن اعلام و باج ونه ما ایله سودا ایدرلردی بویله اوله رق چوچک ننگ سوداسی سنه بسنه ازدیاد اولوب ختای زنکین لرندین یکرمی عدد مشهور جانکوده یعنی معروف بای کوفیس لر کلوب چای سوداسی ایله خارداک و فضول یعنی دوکان و معازه آچدیلر، چای یولی آچلدیغی ایله سودا لرینه اضغانی مضاعف اولوب ترکستان فرغان تجار لرندین ماعدا قران فلجار نوریسکی و سیمی پالاد اومسکی وغیری بلاد لر دین دخی چای چی لر کلوب چوچک شهری ننگ شهرتی بر مرتبه یه واردیکه آدم لرک ظننده جمیع ممالک روسیه و آسیای وسطی به کیدن چای و کفایه ایدن مناع بالفوز بو کچیددن کچر دیر ایدیلر، بناء علی ذالک ۱۲۷۰ نچی هجریه حدودنده غولجه و چوچک که روسیه طرفندن کونصل قویولدی غولجایه زخاروف بو جایه تئارنیکوف نامنده ذاتلر کونصل

اولدی، سرد نورغانی شرقنده یوز غطوه مقداری بوردن اوزون آلوب آنه نورغان صوقولدی فاکتوریه آچلدی روسیه توابعی کونصل نورغاننه ترکستان و توران و هر اجنبی مملکت دن کن آدم سرد نورغاننه توشر ایدیلر، روسیه دن کن مال ماؤت نانکه بارخت و بر نوع کالی چت بورلات قنات و بلفاری امثالی اشیا لر ایدی. شهر طرفندن کرن شاهی دوریه دوپی پچاق کیلام کیمه ختاب و بونک اضرابی مال لر ایدی، فضاویه دن چارپا مال آرقان فاب کیز چکمان و بوگا ماند اموال کرردی بونلرک کلسی چای ایله متاعه معاوضه قیلنوب تورغون طوار کاسه چینی چقماق کبی نسنه لر آز طولا آلتوردی شهر طرفغه اکثر فوچای کیدردی روسیه اهالیسی اکثر فامل چای استعمال ایدردی بر نوع تاشچای دخی بولنوردی، مناع ایسه فضاچ ایچینه چقاردی نقد و نسیه مالقه فویغه صاتیلوردی الحاصل چوچک شهری یل بیل بویله ترقیده اوله رق آبادلیق ایله بر قاچ سنه لر نوردی، ۱۲۷۴ یا ۱۲۷۵ نچی هجریه ده ختای باشی بوزوق لری بر کیچه کونصل نورغاننه اوت قویوب کونصلنی فووب چقاردیلر. سودا کرلر ننگ مالی کلسی اوتده یانوب تالانده تلف اولوب کتدی، بوغوغانک سببی آلا کولنک اوتنه طرفی فایقاک تاغی قرینده آق تاش دیدیکی موضع او وقتده ختای ایله روسیه به مشترک کبی یعنی روسیه بزم یسر و ختای بزمکی دیر ایددی هر سنه ختایدن آدم واریب آندن آلتون قزاردی بو چین ده روسیه دن اثرات چقب ختای لرنی قوغلامق اولدقه جنک قیلب اورتاده دونکانیدن و ختایدن ایکی اوچ کشی تلف اولمش بوندن اوتری چوچک ننگ ختای و دونکانیسی اتفاقله آمبوغه عرض قیلب مقتول لرک خوننی البته کونصل دن آلوب ویره سن دبه ترضیق ایدرلر بوگا کونصل سند ایله جواب ایتوب آمبونی اسکات ایتدی ایسه ده فقرالر فقط سوزه فانع اولمبوب آمبوغه و کونصلغه آچو ایدب کایوب بو فتنه بی فویاردیلر. صوگره صلح نامه موجب ختای تالانمش مال لرنی چای ایله تولا ب برار یلدین کین

كونصل ايكنچى دفعه قايتوب نوشدى اولگى اورنى نعيمير ايدب
ايچنه پادشاهلىق دكانلر سالدى و بر چراكو دخى بنا ايدلى. اوشبو
حين ده كمينه ايكي دفعه كلمشيدم ميلادنىڭ ۱۸۵۹ نچى و آلتىنچى
سنه سى ايدى. اولگى دفعه سردى قورغاننە ايكنچى ده كونصل قورغاننە
نوشمش ايدى. بر كون ختابنىڭ اويونى بولدى بارچه سودا گرلر
كونصلنىڭ اجازتيله شهره كرىب كوب چايلرنى سىر و سيران قىلدى
چىتدن فرادفە شهرنىڭ جسامتى كچك يسەدە كرمش چقمش كروانىڭ
كوبلىكى بازار و كوچەلر دە آدمنىڭ تىغوزاغنە و ازدحام لىكنە تعجبم حالا
كوز آلدەمە كورنور ياشلىك بالالاق ايلەمى نظرقە بويلە كورونمش
ديسام كارىه وفارت ذوانلرمز او ديدىڭدن زىادە ايدى ديورلر.
زىرا حواشى سندنە مڭ مڭ خانە كوچمەلى قضاى قىلماق و هرصاى
وصولر دە فريە و قشلاق كلسىنىڭ مدار و مرجى بو بلدە اولدىن
بازارندە آدمنىڭ كوبلىكى كتە شەرلردىن كم دگل ايدى. چونكە او
اياملر دە باختە و تيمور صو قلەسى و جودى ايلە يوق و آيكوز كوك
تراك امثالى قلەلر يىڭى نوشمش اولمەقە دوكان دارلىغى اوزاھلنە كفايە
اينمز ايدى، بس شمالا سيمى پالاد و جنوبا غولجە اورتالغندە ايلاتىە
مجموعىنىڭ بازارى يالغوز بو اولوب كوچە و بازارلردە خلقنىڭ كثرە
وازدحامى بوندىن ايدى. بويلە طولو و مكمل شەرنى بىر مڭە يتارىتماز
دونكانى ويران قىلب غتايلرنى قروب ايكي يىل مقدارى تصرف قىلب
نوردىلر. دونكانى اختلالىنىڭ اولى نە سبب بىرلە باشلىدى و قىايو
شەردىن چەدى و آنىڭ صالحونى بو چىپىلرگە نە روشە سرايت ايتدى
و آخرى نە ايلە انمامە يتدى بونلر جريدە مزدە و بوندىن يوقارو برنچە
جايلردە محل محل يازىلە كلمش اولدىن تىكرارى ايلە شغل لندىك.
اما چوچك بلواسىنى دها آنوق آڭلاتمق اوچون على حەدە برفصل
اوزرە يازمق مناسب كورلدى آنىڭچونكە بۇدە وطنەز اولمشدر
هر كم وطننە و ملتتە خدمت ايل خوار اولمىز ديمىشلر.

فصل

جريدە مزدە بيان اولدىغى اوزرە ايچداكى سچين چانكا شەرنە
باشلىنىش بلوادن بش آلتى يىل سوڭرە غولجە دونكانىسى بوزلوب
بونلر ايلە خبرلشەش جميع شهرنىڭ دونكانىلرى بارى بر كوزە باش
كوتارمىشلر ايدى مگر چوچك دونكانىسى آمبان ايلە عهد و بيمان
ايدب بوزلەيوب فالدىلر. جريدە مزنىڭ اخىرنە يازلمش ترتيبە غولجەدن
قاچوب كلن آمو چوچك غتايلرنى اغوا قىلب عيد نمازى جمعيتنە
مسلمانلرنى قورمقە آڭكار چە بو اسرارنى هيچ كەم بىلدىمىوب تورمقە
قرار قىلب قويدىغى غدىردىن دونكانىلر اكاه اولوب ھجرتنىڭ ۱۲۸۰
نچى و ميلادنىڭ ۱۸۶۴ نچى يىل رمضان شريفە مصادف اولن چغان
آيىنىڭ غرەسندە بوزلدىلر كە بو آي غتايلرنىڭ يىل باشى الوغ بىرام
آيى اولدىن ايش كوشە باقمىوب ترك دنيا ايدىر كىي اويلرنندە
بىكئوب باتان كونلر يىدور. بو قول احمد آغە و بر نچەلرنىڭ نقلى دور.
بعضلر چوچك بوزولدىغى دىكابىر آيى ايچندە ايدى ديدىلر.
دىكابردە ايدى ديان جولاي افسقالدر. دىركە غولجە بلواسندن چقب
سلامت سيمىگە باردىم بعدە چوچك احوالنى بىلمەك اوچون حكومتدن
مأمور اولدۇق بونندە كىلدىم بولمە مقانچى دە كونصلقە يولو قىدىم تالاننى
كوروب چقمشيدى واقەسى آندىن ايشندىم تحقيق دىكابىر آيى ايدى
ديدى. مېخىرلر هر بىرى بلرايى كورن ايچنە يورن آدملىردور. احمد
آغە سوزىنە نظراً آلتىش دورنىڭ اولى اولور جولاينىڭ سوزىنە
بنا آلتىش اوچنىڭ اخىرى اولور على كلا خبرىن قش چلەسى
صفوننىڭ شىدىد وقتندە ايدىكى متفق و رمضان شريفە مصادف چغان
آينىڭ اولندە ايدىكى غير مختلى دور. چغان آيندە اولدىغى آنوفلاندىن
سوڭرە محاربه باشلىدىغى لاجالە غنواردە اولوب آلتىش دورنىچى يىلنىڭ
اول آيندە اولدىغى اثبات ايدىر. زىرا چغان آيى غنوارنىڭ سىمىزدىن

مقدم کلمز فبرالنك یدی سندن سوگرهیه فالمز حاصل غولجه بوزغون لغندن یوز کون مقداری تاخیر ایلمشدر.

مسلمانلر او کیچه نماز تراویح بهانه سیله عاده قدیمه لاری اوزره مسجده جمع اولوب اتفاق قیلدیلرکه تاك ایله کفارہ فلج اوره لر اوج بولک اولمق مصلحت کورلدی بری خانون باله اهل عیالنی محافظه یه توره بر بولاکی جامبولغه کره وبر بولاکی طشقاریده اوروش قیله دونکانیلر نفوس یوزندن مگ نچه بوز انسان بار ایسه ده اون یاش ایله یتیمش یاش آراسنده اولن ایرلرینی صوفشه یارار حساب ایدوب یدی یوزه یتمادی. آزلغنه باقمیوب اللهغه توکل قیلدیلر دین یولنه جان وباش لرینی قویلدیلر اتفاقلر نه ثابت قدم اولوب جمله سی سلاح لندیلر خانون فزله صبی وصغیر برده بره پچاق اللرینه ویردیلر لا اقل یقلاننی سانچوب اولدره بلور دیدیلر تاك بلوردیکی ایله نمازنی بغلس اوتیاب دعا وفاتجه ایله مشغول اولوب جامبولنگ ایشوکی آچلماسنه منتظر توردیلر داربازه ایله مسجدنک آراسی یوز خطوه مقداری یردور. ختای بو اشدین بی خبر کونده کی عادتجه فور آتوب داربازه بی آچدیلر ایچکارویه مخصوص دونکانیلر فی الحال جامبولغه کردیلر کورونان ختاینی بی محابا اوندردیلر وطشقاریدن دخی قتاله ال اوردیلر نچه جایدین اوت قویلدیلر چوچک ایچی تکبیر وصدا اوت ودود ایله تولدی ختایلر حیران این المهر اولدی.

ایدی طشداغیلر اوز خدمتنی ادا وایچدا کیلر دخی ایشلرینی بجا قیلب اولگی آمبونی اسپر ایدوب مسجده چقاردیلر مسلمانلرنک کوزینه هیچ احد کورلمدکن کفارنی بتدی صانوب غنیمته یوکردیلر غولجه دن کلمش غدار آمبوکه اغوالی جریده مزده اجمالا یازلمشیدی قاچوب تقولوب یانمش ایکن مسلمانلرنک مساهله وتغافلنی کوروب نارقالدیغنی بلوب پوصمش ختایلره خبر ویروب درحال داربازه بی یابوب بیکتوب آلدیلر یوفارویه عقب نغاره چالیم جامبولنگ ایچنه جمله ختایلر جمع اولرق ایچده فالان یکریمی ویکریمی بش مقداری

دونکانیلرنی شهید قیلب فورغاننی ایگالندیلر. واقعه باشلندیقی کون کونصل چقب جونادی فاکتور به ده کوب کشی یوق ایدی سوداگرلر کویسی فساد غوفندن کوز ایسامنده چقب کتمش لر ایدی فالانلر کونصلنک آراسندن کندیلر بعضلر سرد فورغاننه التجا ایتدیلر. سردیه سوداگری اوز فورغانلرنده محکم بکلتوب بزله نه ختایه ونده دونکانیه طرف اولورز خالص توررز دیوب اشنگ انجامنی کوزادوب توفقادیلر اخبرده دونکانیه قوشولوب غنیمتنی یوقلادیلر، بو اثناده اسپر توشن آمبونی اوندردیلر اییدی جامبولده فالان ختایلر بکلتوب قالدی دونکانیلر طشقارینی یغما وشهرنی ضبط قیلب آلدی وامامنی حاکم نصب قیلدیلر ختاینک بقیه السیوف اولانی ایمانه کلوب مسلمان اولدیلر شهرینک اورتاسنده بر چو نک بوتخانه وار ایدی، آنده محصور ختایلرنی ایمانه تکلیفی ایتدیلر اونامدی آکا اوت قویوب کویردیلر، اوزلری مسجدنک احاطه سنی محکم لب کیدک لرینی بیکتوب مستحکم قیلب آنک قرارلندیلر امام آخوند کونصلنک کینی دین کشی یارب قایتسون اولگی کبی اورنونده اوتورسون دیوب، خبرچی کونصلغه یتب دعوتی اعلام ایتدیسده کیرو قایتما یوب اروچار قلعه سینه کلدی، بو فش بویله غوغا وغلبه ایله اوتدی بهار بولدیغی ایله سرد فورغانی سوداگرلری هر بری یرلو یرینه کندیلر اطرافده کوچوب قونوب یورن چالاقضاق ناملی قرغه کلسی اروچار قلعه سی تکرار سنک فرار ایتدیلر، نعمت جان اقسقال اول تراده وفات ایدب فوصاق دیدیکی موضعه دفن ایدلدی فبری یول اوستونده دور، فرصت تاپوب قاچان ختایلرده اروچار قلعه سینه التجا ایتدیلر جانکودای بایلری روسیه ایچی ایله کیاخنه دن ایلانوب مملکتنه کندیلر، چوچکده آز دونکانی فقط اوزلری قالدیلر اگرچه بوقدر ایش قیلب شهرنی ملک لندیلر لکن جامبولنگ ایچنده ختایدن وناحیه سنده قلماقدین امین دگلرلر ایدی بوچهندن امام آخوند یاقن یرافداغی قضاق الوغلرینه نامه لر یازیب یاردم استدی آنلرده استدعاسنه اجابت ایدب اطراف جوانب دن گروه گروه

كلدیلر ایسه ده مقصدلری محض غنیمت اولدندن صوفشده دونكانی غالب اولورسه فاچقان چوڭ آردنه توشردی مغلوب اولورسه قنده سن آودیل دیوب آرقاسنه فاچاردی دونكانی سز صوغوشقه کریمپورلردی ایلسکاری دخی یورمپورلردی بونلرڭ بو اعوالنی بلوب دونكانیلرده آلدنه یورمپورلردی مع ما فیه ظهیر و آرفه اولوب دوشمان کوزینه کوبلیك سیاستی وار ایدی.

بور بهادرڭ حالندن بر شمه بیان

جریده مزده وعد و اشاره ایدلش بور بهادرڭ تولدی غولجه ده و بر قولده مناصده اولوب بهر حال صلی وقتنده والدینی ایل بیل چوچک که کلمش «نایفوتان» یعنی نچلق ایاملرده هر کمڭ ایشکنده خدمته یورمش باشی یکریمی بش و آلتی له بیتدکه بو بلوی ظهوره کلوب خدا بوکا بهادرلیک آبروینی و برمش.

«حلیه» باشی عظیم گوده سی عربض کوزلری چقور سقالی خفیف قامتی اطول و موزون یوزی چوبار بورنی چوڭ آوازی فحیم آغزی کبڭ قره ساچلی چاتیق فاشی قویه مایل قاق ایتلی نه طولوق و نه صولوق بتلی یوقارو ایرنی دورک توبانگی ایرنی صالحی صورتی مهیب شیر ایدی هر نه دیسه براشق اولچاک که تولور ایر ایدی کورنلر یوقاروسنه نسبته بیلدن فیوسی نچکه دیر ایدی، کوننزی حارب کیچه سی عارس اسلامه حلیم کفاره غلیظ برنو جوان وشجیع آوان ایدیکه بو ذات وار اولدیغی محاربه ده مسلمانلره اصلا صنوق واقع اولمیب سالمین وغانمین فایتورلری جز ایل تفنگ اوقلرینه نارشو چاپوب بحکمة الله اوق کار فیلمزدی دیورلر برگه یورن کوز بیل کورن معتبر آدملرڭ نچه سی بور بهادرڭ تعریفنده و هر قیلن ایش وایرلیک لرنده بری برینی سبقت وتر جیح ایدرک بو یازیلن و یازیله چق سوزلر هیچ بری مبالغه اولمیب واقعی اولدیغنی فم بقم آغز باغز

سویلدیلر. بهادر چقمش سفرده ایللی با که یوزدن زیاده دونكانی ایرکاشدر میوب اوشبو مقدار آدم ایل نچه ماڭ کفاری اوزوب قروب فاچردی بهادر شهرده فالدچه نچه یوز دونكانی ونچه ماڭ قضای فوشونی کفاردن فاچوب بویله انوزام خبری بهادره ایرشدکه یالغوز چقب یتشوب کفار بونی کوردیکی ایل آرسلانندن فاچان ایشاک کبی بی قرار اولوب فرار ایدر ایدیلر.

اول آخر بو واقعه نڭ ایچنده یورن بر ذات سویلیور: سچقان یلی اخیری ختاچه چقان آیی و بزلرده ماه شریفنڭ اول کونی ایدی سحر ایچوب بولوب ناک آندی اذان اوقور وقت بولمش ایکن چوچک طرفدین منتق تفنگ آوازی ایشدلوب اوت یالقون کورندکن بونه اوله دیوب چوبار یغاچده قشلابان اولنڭ آدماری جمع اولوب منی خبر چیه بیاردیلر، کلسا کفه کامشیدم آلدمدین ایکی دونكانی چقب منی اوشلادی مسلمان مسلمان دیوب درحال بریسی بیلندین بلباغنی چیشوب باشمه سه قیلب اورادی قورقانمدین هیچ نسنه دیمکه درمانم یوق شهرة آلیب یوردیلر ساعت توقز اونلر وقتی ایدی مسجده کلدک سرد قورغانی کتله لری که باشلی نعمت جان افسقال وغیری لر دونكانی مسجده نه جمع اولمشلر خبره کلدیکمی سویلدیم قولومغه خط قیلب بریدیلر مضمون بو ایدیکه بارچه مسلمانلره سلام شهر بویله بولدی ایشی اصلاحدن اوتدی غافل بولامیب نه یرده اهل کفره وار اسلامه کتوره سز یاخود اولدره سز دیمش، مکتوبنی آلر ق ایلسا چاپدیم منم کیلوشمدن مقدم خبر تاپمشلر ایکن جمیع ایر جنسی آتفه منوب قراولداغی ختا یلرنی فرمشلر کیچکه چه اطرافداغی ایکن تام ونه یرده ختای وار کلسنی عام اولدریب سرنجام قیلب برار یوز آدم غفتن وقتنده شهرة کلوب مسجده که کردک دونکانیلر هر بری بر ارژرهادک اوتورمشلر لیکن جامبول بکانوب ایچده بر آز مسلمانلرڭ تلی اولدغندن امام آخوند بالیل غمناک ایکن آدماره نصیحت قیلب دین اوچون خدمت قیامتی کرک نیت خالص اولورسه

دنیا و آخره معا نابور مجرد غنیمت فصدنه اولانك اغیری خسراندر دیوب زمان سعادتده وایام صحابهده اولن حالردن خیلی امثال سویلیدی اول کیچه نوبت ایله یوقلب ایرتهسی شمار فجری اونه دکدن سوکره امام آخوند مسلمانلرنی ایکی صنف قیلب نصفنی مسجدکه فوییدی ونصفننی غارنه یعنی تالانغه چقاردی ختای خلقی هیچ کمکه فارشی کیله بلمدکن همه مسلمان بهادر اولدیله غنیمتنی مسجدکه کتوروب تولدردیله بر طرفده آلتون کموش اصل ناش بر طرفده تورغون طوار چای قماش کوندزی بویله خدمت کیچهسی مسجده جمع اولوب هر بری قیلمش ایرلیک اولدرمش کافر کوسترمش بهادرلیک لرینی سویلیوب امام آخوند بونلرک هر برینه آفرین آیتوب لایقنه کوره غنیمتدن سیورغال یعنی انعام ویرردی، بور بهادر باشقه لر کبی اویله بویله دیمیوب ایش خداده بنده نك اللدن نه کلور دیهرك بر چیتده اوتورردی اورتایه کرمزدی غنیمتدن هیچ نسنه آلمزدی آدم لر بونی اوزلرندن آرتوق بلمزدی بویله اولهرق اون بش بکرمی کونلر اوندی بر کون خبر بولدی مالورلو وچینده منتقلی صدائلی دورت بش مگ مسلح ختای قلماق تریپلانمش ایرتساکی کون بونده کلور ایش شوره کرور ایش، بو حینده اطرافدن قضاغه جمع اولمش وقت ایدی بر یوز دونکانی مگ ایکی یوز مقداری قضاغ مزبور جمعیه فارشی چقدق آنلرده منزلدن اوتوب کلمش لر ایکن ایکی عسکر بر برلرینی کوردیکی ایله منتقی آنهرق کلوب یقنلاشدیلر اوق آلمزه نوشه باشلادنده بزلسر طرفی توقتادی ختای همان اوق آتوب قدم بقدم باصوب کامکده ایدی قبانباي اولادندن ادلیک مرضه و بور بهادر ایگالوری بردن آت قویمغه مسلمانلری ترغیب قیلدیسده ایلکاری آیاق باصوچی بولمادی دشمن نك بی ابا کیلوشندین بلکه فاجیمیهده اگفای لندیلر مسلمانلرک بو حالنی کوروب بور بهادر ادلیک مرضهغه قراب دیدیکه ای بهادرک اوغلی آستگداغی آت اوستوگداگی صوات باشکداغی دولوغه فولوگداغی قبانبايک بایراغنی

مگا برکل خداغه توکل قیلب بو کفارغه اوزومنی اورابون یالغوز باروب کرابون والا چهلمز تلی وهلاک اولورز بو بی ناموسلرک کوزی آرافاسنده بولمیه باشلیدی دیدی، ادلیک درحال آندن توشوب بارچه سنی بردی بور بهادر دیدیکه کوزلرکوز بونوغده بولسون توغ یقلسه آندن سوکفی مصلحت اوزلرکوزده اگر ایکی اوچ دفعه آرالدهغه توغ یقلسه بارچه کوز بردن الله دیوب آت فویوگزلر دیهرك وداعلشوب یالله مدسندن دیوب چابدی، بهادر باروب آرالشدیغی ایله کفار بولک بولک بولوب نازقالدی بزرنک، طرفقه منتقی آتماقندن قالدی چهلمسی بهادرک اوستمه آوشدیله بهادر قایسی طرفه یوز قویسه اول طوب ایکنچی به کلوب تقولوردی بری برینه صوقولوردی کوز آچوب بومغونچه نچه لری آندن یقولوردی بونی کوروب مسلمانلرغه غیره کلدی دونکیانی لر الله دیوب قضاغ نوشونی قبانباي لب بردن آت قویدهغه ختای قلماق یابورخان دیوب فاجیمیه باشلیدی فار خیلی فالون ایدی مسلمانلر آردلرینه توشوب بر فرمقنی قیلدیله که شونچه مگ عسکرندن والله اعلم یوزدن آرتوق آدم فتولمامشدر. اسلام عسکرنده فقط بر کشی شهید اولدی بونکده سبب شهادتی بهادرک آرفاسندن بیله بارامن دیوب کفار طرفدن آتیلن اوق بهادرک باشندن آشوب بوکا اصابت ایتدی، ایش تمام اولدندن صکره بهادر یالغوز یاریب بر نییه توشدی خلق آکا واردیلر مبارک باد قیلدیله آتی نك باشی موینی آرقه وصاغریمی صداق اونی ایله تولمش واوزی نك اوستوننه نچه چایدین اوق صاونغه سانچلوب تورمش آتی واوزی بولبارص دک فبقزل آلا فان بولمش برار ساعت قدر آندن واوزندن اوقلرینی آلدرمیوب قوییدی فوشونک باش آیاغی تمام نوکال چیلدندن سوکره (من قتل قتیلایله سلیمه) حکمیل هر کم اوز آلمش آت توتنی اولجه قیلهرق شهره فایتدیق سیونچی که خبرچی وارمش ایدی مسجددا گیلر استقبال چقب ساچو ساچدیله بور بهادرک ابتدا بهادر نام فزاندیغی بودور بوندین بورون بهادر اسمی عامه سویلنوب هر کمه بهادر

خطاب فیلنوردی من بعد ممتاز ابدالی یعنی فقط بورغه بی اضافه بو عنوان ویرلدی غیریلره اسمی ایله فوشقلنوب دینلدی دیدی اها. بسو خبرنی تحقیق اوچون صوب آدملردین صورادیم کلسی اوشبو طرزده سویلدیلر، و بو محاربه ده قولغه توشکان اسیرلردن شو نجه عسکر نچوگ بالفوز بر کشی دن بسو قدر فورق کزلر دیوب صورادقه باشده بالفوز ایسه ده طوبغه کلوب کردکده توغ ایله بیله بیوک آرغومق آنلره بنمش آق سللی آدملر کورنوب نیزه سی ایکی اوچ آدمه بردن کیچردی فلچی نچه لرک باشنی بردن کیسردی آنلردن بی طاقت اولدق والا بونجه عسکر بر کشی دنمی قچار ایدک دیمشله. من بعد بور بهادر بار عسکره کفار فارشی کلمدی بهادر بو صوفشدن صوگره صاوت دولغه کییادی قورالی یغاچغه صاپلمش ایکی یوز لاهه شاپی ایدی و بر کلته نیزه سی دخی وار ایدی صوفشغه برده نیزه و برده شاپی ایله کرردی کوچه لرده فلج ایله یوردی منتق صدق توندیقی مطلقا کورلمش دگلدر دیدیلر.

تواریخنگ مقتضاسی ظاهر واقعاتی یازمق اولوب آدمک قلب و نیتنده اولانه حکم قیلوق دأبدن خارج ایکن سیاق و قرینه دن آکلنان معنایی تاویل و تعبیرده مانع دخی یوقدر، بهادرک صوگره غی صوفشلرده توغ صاوت دولغه به احتیاجی اولمیوب اولگی دفعه نه دن بویله قیلمش دینلسه، اول بویله جمعیته بالفوز چابدیغی بوندن اقدم واقع اولمقدن نه حاله دوش اولورم ندیشه سی، ثانی عسکرک اکثری فضاقت اولمقدن قبا ئباینک توغنی تاغلب قاچمز پیشه سی، ثالث بویله وقتده ارواح لرک مددی مره بعد اعری مشاهده قیلندقدن مشهور توغ ایله استمداد ایتمش چه سی اوله، چونکه بویله ایش مضایقه ده خاطره کله ایرکونلیکده انسان نه بیل.

بو غزادن فایتدقدن صوگره جامبولنی آلمغه قصد قیلدیلهر آلامدی نه قدر غیره ایتمدیلهر بولامدی آخر کار قورغاننی ترک ایدب اطرافقه کوز صالحق مصلحت کورلدی، قزل نام کورنی سینار قلعه لرکی که

چوچک ننگ شرفنده برار کینلیک بولدر آنلرک فتحنه دونکانیدن اوچ یوز ایلی و فضاقتدن سیکز یوز مقداری آدم او جانبه جونسادیلهر بولدر کندیکی ایله طشده غی نومسلمان ختایلرکه بردن لغم قازوب جامبولک ایچنداگی لر ایله خبرلشوب نورلر ایکن آنلر آزوب ایماندن یازوب کلک دونکانی لرک ایشکا براری قچب کندی فالانی همه خاتون بالا کامپر چال ضعیف الحال دورلر بوللری یوق قیلیم دیوب بو سوز ایله ایچداگیلر هجوم قیلب مسجدنی محاصره قیلدیلهر خدانک فضلوی یاردمی دور بور بهادر بونده ایدی چقان ختایلرک اکثرینی قاچدن کیچوروب فالاننی قاچروب قورغانقه تقدی بالا بارقه لرینی سلامت آلیب فالدی من بعد طشداغی ختایلرک مسلمان اولدیم دیدکنه اعتماد ایتمیوب بارچه سنی یوق قیلدی دیرلرکه اوشبو کون مقتول کفارک مینه سی حساب قیلندقدن مچروحا قورغانه کریب تلی اولدقدن ماعدا آلتی یوزدن آرتوغراق آدمک جته سی بولنوب بونک نمقدن زیاده سی بالفوز بور بهادرک فلچندن کچدکی مثبت بولمشدر. مسلماندن سیکز کشی شهید اولمشله، بونداغی لر بسو حاله ایکن ایمل طرفنه یعنی کورنی سینارنی آلمغه کیدن عساکیر کورنی قلعه سنده اوروشوب منهزم اولدیغی خبر اوشبو کیچده چوچک که ایرشدکده بهادر مسجدداگی لرنی خدایه امانت فویوب اوزی بالفوز جونادی ابرته سی ایکی طرف صنی تارتوب صوفشوب توردیغی وقتده عسکره واریب یتشدی بهادرک واردیغی ایله کفاره خوف، اسلامه غیره کلمی مسلمانلر بردن آت فویدیلهر کفار قاچوب کورنی قلعه سینه صوفولدیلهر مسلمانلر بلا مهل قلعه به کروپ ختاینی قروب سرنجام قیلدقدن صوگره ابرته سی کون سینار قلعه سینه ققدیلر. ختاینک اطرافدن اعانته کنلری یتوشوب مسلمانلرک آلدینی توسدیلهر کورنی قلعه سینک آلتدغندن بی خبر اجتهادی قلعه به کرمک اولوب زعملری قلعه دن عسکر چقارده مسلمانلرنی اورتات آلورز دیوب بو خام خیال ایله قتال عظیم ایتمدیلهر ایسه ده اسلامک هجومه و بهادرک

ضرب و شدت نه طاقت کتوره ميوپ تاغغه فاچديلر. آنلرى سوروب كيتاردكن سوكره سيمتار قلعه سينه صرف همت ايدرك اوچ دورت ساعت ظرفنده آنى دخل آلديلر، باشقه قريه وقشلاقداغى ختايلر مقاومتنه مجال قالمايدىغنى بلوب قلعه لر ينى تاشلب تاغغه راغه بكنديلر، صونك تاشو وقتلرى ايدى فلج تيزه ضربيله اولنلردن صوغه آقوب كيدنلر كوبراق اولمشدر، ديرلر كه قايتوب كيلوشمزه بر صونك يقاسنده ايكي اوچ يوز مقدارى آدم اوتورمشلر ايچنده خاتون بئالرده كوروندى مسلمانلردن بر بولاك عسكر ايكي دفعه هجوم قيلمقده منتق صداق ايله فايتاروب ياقننه يپارمى مسلمانلرده بوگا بو قدر اقدام نيمه لازم اولوم كه بيل باغلمش آدملردور هوس قيلورلق البسه لرى ده كورنمبور بو حالده ايكن اللرنده نه وار قوباليم بي مورد مسلمانلردن چقم بولمسون ديه ياتمشلر ايدى، بور بهادر كلوب يتشى بو سوزى آگا سويلدكه اى ضعيف الرأى لر حاضر تاشاب كندكمز ايله سوكره صوقنه كرمزى مسلمانلرنى اولدريپ بلهزمى ديوب آگا يوردى بهادرنى كوردكى ايله جمعسى يارباشندن اوزلرينى صوغه تاشلب جملسى باشقونه آقدى كندى، عجب دوركه بهادرنى كورمبان كافرلر نه دن بلورلر كه يوزى آنلره متوجه اولديغى ايله «بور كلور، بور كلور» ديوب فاچميه نورلر لعل باشنده بر علامت ياشنده بر كرامت كورنور اوله، بونى تايد ايدركه اوزينى صوغه تاشاميوب اسيره اولن بر خاتون دن صورامشله بهادرنى نردن بلدگز ديدك، باشى اوچونده اوت يانوب اطرافنده اوزندن بيوك اوزون نيزه لى آدملر كورندى بهادر كلور ايدكنى آنندن بلديلر اوزلرينى صوغه اورديلر من ايسه بويله حاصيتلى آدمدن فاچوب اوزمنى هلاك ايتمكدن مسلمان اولوب آنك خدمتده نورمقنى مناسب كوردم ديمش. بو سفرده مگدن آرتوغراق مسلح عسكر واريپ بر ايش قيلاميوب بهادر بارغونچه بور ايللى مقدارى دونكان وقضادن دخى فانهه كشى تلف اولوب كيرو چكلميه آز فالهش ايكن بالفوز

بور بهادرك يتشىدىكى ايله كفاره خشيت وحيره نوشوب فاچوب هلاكنه يتديلر مسلمانلر غنيمته غرق اولوب اويلارينه كنديلر. بو حينده اطرافك اهل كفاره كلسى اتفاق ايدب فلان كون كورتى قلعه سنه جمع اولوق. وآنندن آتلنوب چوچك كه كلمك ايكانلر بيانى سبقت ايدن سيمتار قلعه سينه چقدنده فارشى كلن ختاي عسكرى بسو اجتماعك ايتداسى ايمش دونكانيلر بوندىن خبر تايوب دگل غدانك لطف وكرمى دوركه ختايلر نك وعده لى كونندن بر كون بورون مسلمانلر بو بلانى باشلر ندىن داغنديلر والا مسلمانلر مضايقه ده قالوب بلكه تلف اولوق اعتمالى اقرب ايدى چونكه بو اتفاق اكر اورنينه كلورسه اون مگدن آرتوغراق مكمل عسكر توبلنوب آنلر طشدين كلكده جامبولنك ايچنده ايكي مگدن زياده سلاخلى آدم دخى قوشولور حساب قيلمشله. الحاصل بهارنك بر ايكي آى ظرفنده اطرافك قريه وقشلاقلرينى تماما آلوب چيتمدن خاطر جمع اولديلر مگر جامبولنك فتحى اوزايدغنه مسلمانلر تشويشده وعفايه ايديلر. بوگا بر علاج قيلهق كرك ديوب امام آخوند آدملرنى ترغيب اوچون جامبولغه چقانه بو قدر مال ويريلور وعده سينى سويلدى هر كس بر ياسقچ يصاب قورغانقه منكالى حاضر لنديلر ختاي بواشدين آگاه اولوب زغرياغنى قايناتوب طيار قيلوب قويمش ايكن مسلمانلر اطراف چوانبدين اورمكچى كىي چقهق اولدقده ساينانان اسيق مابىنى يوقارودن توكديلر ههلر قايتوب نوشدى بور بهادر كويكاننه باقميوب بالفوز چقب ختايلر بونى كوردىكى ايله جملسى فاچوب قورغانك اچينه نوشديلر بردن منتق صداق وجزايل آتوب بهادر نك اوستنه اوقنى بارانك ياغدر ديلر بهادر بر آز نوقتاپ ينه قايتوب نوشدى يوزينه توكلمش ياغك جراحت داغى شهادتنه قدر بتمامش ايدى ديرلر. جامبولغه كوب كره بويله حركتلر قيلب فتحى ميسر اولدقده جامبولنك جنوب سمتنده بر بلند منار ياپديلر بونك اوستوندىن

فورغاننك ايچنده گيلرنى بر بر كرزلب آتمق مطالعهده ايدى بوده مدعائى افاده ايتمادى بعده قبل طرفين بر لغم فازوب باروت نوگوب كونارندى ايسهده دارونك آزلندن ديوارنى تمام كوكوناروب ناشلايهمدى آزغنه آچلمش كيدكنين مسلمانلر يوكوروب كورديلر بول نار اولمقل دفعه كوب كشى كرامليوب بردن ايكى دن كرانلرنى ايچدا گيلر آتوب چابوب درحال كيدكنى بيكتوب آلديلر بر نيچه كشى شهيد بولدى. ينه بر جايدين لغم فازوب جامبولنك ايچينه ايشك آچديلر مسلمانلر آفردنلب توفز اون كشى چقب آرقاداغيلر تمام كيلوب يتكونچه ايچلرندن برينه خوف مستولى اولوب شاشوب منتق آندفده ختايلر بلوب درحال جمع اولوب مزبور چقانلردن آلتى يدى كشى شهيد بولدى بائيسى فاجوب قتولديلر بوكرانلرنك ايچنده دونكان يوق ايدى شهيدلرنك ايكىسى نوغاي ايدى ديديلر. بويله مهمل محل لرده امام آخوند دونكانيلره وبالخاصه بور بهادره اجازت ويرمزدى بور بهادرنك چقدغنه غيرى لرده راضى اولمزدى حتى ياغ توكون بولده جامبولغه يوكوردكنى تعييب ايتديلر بهادر ايسه آدملرنك ياغدن قورقوب يانوب توشدكندن غيرته كيلوب يوكورمشيدى. ايدى جامبول خصوصنده هر نه فكر ايندى بارچه سى بوشه كيندى، فضاى ايسه ثباتى يوق برده كلور برده كلوز دونكانى بيچاره لر طشده فلماقدين ايچدا فورغاندهغى ختايدين دائم خوفده ايديلر فلماق وقت وقت كيلوب محاربه قيلوب بونلرنى خواطرده قوياي ايدى بهادر نيچه دفعه چقب فلماقنك چه عيتمنى بوزدى فان ايچنده يوارلنوب يوردى مع ذالك جبولوب كيلوب مضايقه قيلمقدن چكمن لردى، تبه بولص وهر نيچه آدملر سويليور مسله نلرنى هر وقت كيلوب اخافه ايدن اور فچار تاغنداغى فلماقلر ايدى آنلرنك ضررنى دفع وازاله اوچون دونكانى وفضاى اتفاقل واريب اول فلماقلرنى چابوق مصاحتنك اوتورمش ايدك فضاقتن برار مك وزياده آدم وار ايدى مصلحت تمام بولور بولمز چوچكدن بيش آلتى چاقريم بر فرانكور صوينه بى حساب فلماق

عسكرى كيلدى ديوب خبر ويرديلر آكسزده بويله كوب عسكرنك كيدكندن جمله مسلمانلر حيرته توشوب هوشندن يازار مرتبده شاشديلر بور بهادر درحال يوزايللى مقدر دونكاننى استصحاب ايدرك اون جزايل ايله فلماقنك قار شوسينه چقى فضاى عسكريك برى فالمليوب ايركاشدى شهردين چقدغمز ايله نه اولدى توفور باطر اوزينه تابع اوچ يوزچه آدمنى آلوب باخته تاغنه قاراب چونادى بونى كوروب كلا فضاى قوشونى دونكائيدن آيريلوب كيفده فالديلر دنبا يوزينى چانك توفراق قيلوب فلماق عسكريك قرا صوغه كيلوب يتديلر دونكانيلر اوشبو كونكى مسلمان زيارتى اورنينه باروب نوقتاب اوق چقاريب جزايل منتق آته باشلديلر فلماق اوققه اوققه باقمايوب كامكده ايدى فلماقنك بى ابا باصوب كلوشنى كوروب فضاى قوشونى كوزى آرقاسنده بولدى فاجوق يولنى كوزليورلر ايدى، بهادر دونكانيلره هايقروب اوروب سوروب هيدادى ايسهده ايلكارى باصميب تورديلر بهادر آندن توشوب آيللرنى محكم تارتوب ينه مندى يا الله ديوب بو قدر عسكره اوزينى يالتوز اوردى بزلرده يا الله مدد ويرگاي سن انبيا واوليامدد قيلمايسن ديوب توربمز بهادر باروب ارالشديغى ايله فلماق عسكرى فاشقردن اوركگان قوى دك برى برينه صوفولدى كوزمىنى آچوب باقغونچه همان بيش اون آدم آندن بقلدى بونى كوردكى ايله دونكانيلرده الله ديوب بردن آت قويديلر سوڤ پشوروم چماسى اوتار اوندز (فضاقتده ياريم ساعت مقدارى تخمين دور) فلماق فاجمغه يوز قويدى بر جانبدين فضاقتده قبانبايلب فلماقنك آردنه توشديلر توفور باطور ناقرموچقه صوى نك باشنده پوصوب تورمش ايكن قابورغه دن قويلوب اوده يتوشدى فلماق فاجوب قارا اونكور كه يتدكده بونلره ياردمه كلمش مى ياخود بالقصد پوصوده قويمش مى ايچنده نويه گه منگانلريك كورلدى بش آلتى يوز آدم آلدنمزدن چقب فضاى عسكرينى قايتنه قودقن نردن چقه كلدى بر آز دونكانى ايله بور بهادر يتوشدى شول جايده عصر وقتنه قدر صوفوش بولوب فلماق ينه بهادرنك

ضربنه طاقت فيلاميوب فاجدی فضاقت بر خیلی برگه چه فوژب واریب
فانجه سنی فروب فایتدی حالا آدملرنك اغزندہ کافر فاجقان کافر
فرغان دیدکاری اوجای دور. فولقه نوشکان اسپاردن صورادفده
ایلدن چقمش ایکی مک آلتی یوز آدم ایڈک سنالوب صایلانوب
ایکی مک آدم چوچک که چونادک آرفامزدن یینه ایکی یوزچه آدم
کلوب فوشولدی مجموعی اوج مک که یافن آدم ایڈک دیهش اوشبو
آدمدن دورت یوزدن آرتوغراق آدم توفراقه توشدیکنی صایمشلر
صعراده صایلرده کورلمیوب فالانی مجروح و جراحتی کیدب اولگانی
بولسه یینه باردور، دونکانیدن بکرمی مقداری و فضاقتن دخی آندن
کوبراق مجموعی ایلی نچه کشی شهید اولمشلر.

اعجب العجب بودور که کرک بونده وکرک غیر مقاتلده بهادرنگ
بدننه بر جراحت اثری کورلمش دکلدرفول بدن لباس فانه بولانوب
فایتدنده مجروح اولمش ظن فیلتوردی صوینوب یونوب کیندکده
بیاغیدک صحت اولوردی فالوردی اگر ایچنده یورمساک کوزمزله
کورمساک ایلی بونچه عسکری بر آدم بالفوز فچوردی آیتلن
اوفغه فارشی واریب بو قدر فلج نیزه ایچنک قالب بدننه جراحندن
بر اثر بولمزدی دیان سوزله اصلا اینانلمزدی دیوب موندن باشقه
اون بکرمی فرق ایلی آدمه بالفوز واریب محاربه فیلدی فی تردیقی
کوب کره واقع اولمشدر دیدی

بور بهادرنگ هر صوفشنگ حکمت سوبیلورار ایکن خصوص
بو دفعه باروب یتدیکی عین کرامندن صایلور شوبل که فلماق
فاجوب فضاقت آنلری فوب کتدکن صکره بهادر بونک فالدی شهید
نوشن دونکانی لرننگ جسدینی کورتوتوب مجروح لرنی آلرق شهرکه
کریب مسجد داربازه سیننه یافن واردتک جهله خلقی استقبال چقمشدر
ایکن بردن آسمانغه قراب های مؤمن لر یورونکر فلماقغه باردچی
یتدی فضاقت فوشونی فاجمه یور توندی وارالیم مسلمانلری بلادن
فورتارالیم دیهرک یاننه آلتدش مقداری دونکانی آلیب یتدیکی بو

ایمش بهادر باریب یتکونچه فضاقتن اوتوزلب آدم اولمش اگر
بهادر باریب یتشمسه ایلی کوب آدم چقم بولوردی چونکه آنلرمزنگ
درمانی فالمیوب چارچامش ایلی دیدی.

بهادر بویل و افعه بی نه دن بلورایمش دیدک بدننه ایت تارتمق
عادتی وار ایمشکه هر ایلی آندن تجربہ ایدر ایمش دیلر اه.
اولمی ایکن یاخود خدایم بوکا الهام کبی برشی عطا فیلدی
ایکن العلم عندالله.

ایلی بویاز بونگل اوندی صالحون توشوب کوز فصلی یتدی
عقرب آیلرنده فلماقننگ کیکن چغان دیدیکی روحانی مصلاری
آلوتایدن وبونداغی فلماقنردن فوشون جمع فیلب کلوب خانون
صومقانهی بوینک اوتوران فضاقت ایلی چاپدی جای توبه دن اوتوب
اروجار فله سنی قربنه چه یتدیلر کوب تلفات لر فیلب کوب مال
آلوب کیتدیلر، اروجاردن برار یوز اثرات چقب مقانهی به کلدک
فلماق جوناب کتمشدردی آرفاسندن قومایوب کیرو فایتدیلر
بوچابوندی هر ایلیکه ضرری سرایت ایتدیسنه ده عموما ضرر کورن تورنول
ایلی ایلی. فلماق بو سفردن یورکلنوب بو مظفریت فی کیکاننگ
استدراجندن صایوب کیکن ایچارنده اولدقچه مغلوب اولمز اعتقادیل
اورقچارده یورن اون صوم قره فلماق تماماً ایلی واولی ایله کوچوب
کلوب چوچکدن توربان ایرکیتو ایمل بوینده فشلادیلر قش ایچنده فلماق
ودونکانی هر ایکیسی فوزغالمیوب نچ یاندیلر کیچه لرده جامبولغه فاتناب
اوغورلقچه ختای ایله خبرلشوب تورار ایدیلر بهاره فریب فار کیمته
باشلاغان وقت ایلی چوچکدین دونکانی چقب فلماقتی چاپوب
هورکتدی «بورکلدی یور» دیوقچارلر ایمش مسلمانلر کوب غنیمت کلدی
آلدیلر اولجه غه غرق بویدیلر. فلماق ایچنه سودا بران کلن سوداگر
نوغایلدن بش کشی و برنچه فوشچی خدمتکارلری ایلی چاپوندیک تلف
اولوب کتدیلر اروجار تلعه سیننگ آدملری ایلی. تأسفی که مسلمان
ایله کفار محاربه ایده مسلمانلر کفاره اعانت یتکروب مال طلبنه اول

بینه اوزلارینی تعجیب ایتمیوب دونكانلره طعن قیلکه دونكانی مسلمان دگل ایمش مسلمانلری اولدردیور.

بونگل ایکی قش اوتوب ایکنچی یاز کلدی آز دونكانی بیچاره ار اروش صوفشدین اوصانوب برام برام قضاکی ایچنه فامیه باشلدیلر بونلری آلوب کلمک که بر ایکی دفعه آدم قش آنلر فایتمادقک بور بهادر اوزوم باروب آلوب کلورم دیوب یانتچه دورت بش دونكانی ایرکاشتوروب ایلگه کندی خاتون صو بوینده قضانده یورمش دونكانیلرنی جمع قیلب جملهسی سوز نکلب چوچک که یورمک اولدیلر بر دونكانی عنادلیک قیلب وارمیورم دیدکده بهادر بوکا بر چپالق اوردی حریفک یکنده گزلو بچاق بار ایمش بهادرنی قارندن سانچوب جراحتلدی ایچاکمی یره توشدی قضاقلر درحال دونكانی نوتوب باغلب بهادرنگ جراحتنی تکوب چوچک که آلوب کلدیلر. دونكانیلر مزبور جراحی اولدرالیم دیدکده بهادر رضالیق ویرمسی فویوگزلر اراده حقدر اجلم بو جراحندن بولوب اولوب کیتسام نیمه فیلورگزی اوزلرنکیز بلورسز صحت نسیم آز دعون الم اوچون بر موحدنگ قاننی توکمک مؤمنه مناسب دگلدر دیوب بوشاندی. بو ظالم دونكانی بر زنکین آدمنگ ارغلی اولوب بلوادن مقدم بور بهادر بونگ خدمتنده یورن خادمی ایمش کیچکهکی یلده منم ایشکمه یورن «بور» بوکون منی اورور دیه حمیه جاهلیهسی غلیبانه کلوب قتلنه مباشرة ایتمش. بهادیر بر نیچ، کونلر یاتوب یخشی صحت لنوب نوشا کدن تورار حاله یتدکده اور قیاردی قلماقلرغسه اوازه بولمشکه بور بهادر اولمش دیب بو یالغان خبر ایله قلماق کلوب چوچکنی قهاب حتی شهرنگ ایچنه کردیلر مسلمانلر هرکوچه دن قش آلدینی نوصوب اروش قیلدیلر. قلماق فایمابوب اولگاننه باقمیوب مسجدنگ داربازسینه چه یتدیلر مسلمانلر مسجدکه تقولوب جامبولدن دخی جهل ختایلر قش کوچه ار کلا کفار ایله تولدی مسلمانلر این المفر اولدی. یعنی صفی ایله صقولوب هلاک اوور حاله یتدکده خصوصا خاتون

بالانگ ناله و فغان وزارنه طاقت کنورمیوب بهادرنگ غیره غضنفری حرکت کلدی جراحتنه باقمیوب توروب داربازه دن یوکروب قش قش نغره اوروب کفاره فارشو یوکوردکده دشمن بدبخت فاین بارورینی بلمیوب شاشدی. «بور» «بور» دیهرک کوچهلردن یول تاپالمیوب دیواردن آشوب قاچدی آتلری مورکوب برینی بری باصدی. بو صوفشده امامک دخی غیرتی کوزگه کورندی دیدیلر. الحاصل بهادر کوب کفارنی قروب شهرنگ چیتنه چه سوروب اوزی فایتدی دونكانیلر قلماقنی قوب بش آلتی چاقیریم یرگه چه هیداب باروب تاشلدیلر. بو حرکتدن بهادرنگ جراحتنی سوکولوب سوکوره نکدیکی فائده ویرمیوب ایکی کوندین کین وفات ایتدی «رحمة الله علیه» بونده مسلمانلردن فرق نچه کشی شهید دیوز مقداری آدم مجروح اولوب ختای قلماقدن مکدن آرتوغراق آدمک جهنسی صایه شلر. جامبولدن چقانلرنک بر فانهسی خندق نگ یعنی «اورنگ» کورندن یقوب اولمش ویر فانهسی داربازه دن صغوشمیوب صقولوب تلنی اولمشلر. خاتون باددن دخی قش شلر وار ایکن باصلوب اولنلرنک اکثری آنلر ایدی دیدیلر.

مرحوم ومغفورله بور بهادر بو بلوانگ ایتداسندن اعتبارا بهادر نامنی نزانوب مسرکه میدان مقاتله ده بر یاریم یل مقداری اوق قش نیزه ایچک یوروب وسیل کبی آفان فان ایچنه بولانوب یوزوب بدننه بر جراحت نوشمامش ایکن عاقبت اجلی اوز اهلی الذه اولدی، اخیر حالنده دیهشکه کاشکه کفارنگ ضربله اولسام شهادة درجه سنی بولوردم مگا نصیب دکل ایمش دیوب توشکده اوندکنه ارمان و افسوس ایتمشدر. فبری شهیدلر فبری نگ قبل طرفی صونگ غربنه بولنگ چقان یرنگ دور اوستنه کنبند قیلحق فکریله تنها فویهش ایدیلر آکا فرصت بولمادی بر نچه کوندین سوکوره اتاسی دخی اوغلی نگ المندن ارتحال ایدت بهادرنگ جوارنه دفن ایتدیلر آنا بالا ایکیسی بر جایده زیارت قیلنور.

بوز بهادر ایله برابر قضاقدن دخی نچه لر باطور نامنی کوتاریب ویرم نوعی لردن هم براییکی ذات بو آذنی آلمشلدور بوغازی لرنك نچه سیله كور شوب معانقه فیلمشز سوزلرینی آغز باغز ایشدب بلمشز بوگا نشكر ایدرم زیرا (من عائق حاجا اوغازیا فقد عائق الف نبی) وارد اولمشدر. بوندنصكره بالا باطور دیوب دونكانیدن بر یاش چقش ایسه ده بو جایده كوب خدمت فیلامیوب مناصده شهید اولدیغی مرویدر.

قلماق اوشبو قاچقدن صكره فایوب كلمیوب آلونای ناغنده جنس لرینه واریب قوشولکیلر بو محاربه اثناسنده روسیه دن اثرات كلوب باخته تاغی غزبنه توشدیلر دونكانی لر بونك كلكنه راضی اولمیوب اثراتنی هیدایورمز دیه ایکی یوزچه دونكانی واریب اوق چقاریب اخیری ایکی اوچ آدم تلف ایکی اسپر ویروب فایتدییلر صوكره روسیه بونلری ازاد قیلب ییردی.

بهادرنك وفاتندن صورته غی حالار.

ایمدی دونكانیلره نچه جهتدن غم توشدی بری بهادرنك وفاتی ثانی جامبولنك آلونمادیغی ثالث اثراتنك یاقن كلوب یاندیغی رابع آشلق آزیق وهر نسته نك آزالدیغی وموندن غیری علت لر دخی ضم قیلنوب بوسب لردن بزله بویر مسكن اولمز دیوب آت عربه مهیا قیلدییلر غولچه یه كتماقچی بولدییلر یوكلرینی آرتوب تارتوب قوبدغه جامبولداغی ختایار چقب قاماب قنده كیدبورسز دیوب صوفش قیلوب بیارمادییلر دونكانیلر كیدالمیوب فایتوب توشدی چونكه جامبولداغی آمبو بهادرنك اولدیكنی اعلام قیلب چغان كیکانگه كشی بیارمش ایدیکه جمع اولوب كیده دونكانی لرنك ایشنی تمام قیل صوكره اوپله ایتدیم بویله ایتدیم دونكانی لری شوپله كیسدیم بویله پچدیم دیهرك خاندن مرتبه آله. كیکاننی ابرتان بو كون كلور امیدنده ایدیلر آنلر ایسه آمبونك اولکی دفعه بهادر اولدی

دیدیکى بالغان خبرندن اوقدر آدم تلف اولدیغنی پیش توتهرق كلمدییلر ینه اولگی کبی آلدانورز وهمیله یارلقنه فولاق صالمدییلر هر نه قدر قسم بر ضم قیلب خطلر یازدی ایسه ده سوزینی قولاقنه آلمادییلر. حاصل ایچدا کیلر بونلره بونلر آنلره مانع اوله رق بر برینی کوزادوب بر نچه وقت بویله توردییلر بهادرنك وفاتندن جامبولداغی ختایله خاطر جمع لیک پیدا اولوب فالان دونكانیلر جامبولنی آلمغه جرأتلیك قیلمز زیننده ایدیلر بوبی پروالیق ایله بر کبچه غفلت باصوب کوزانچیلر اولخلادی بونلرنك نومندین دونكانیلر تیقط قیلب جامبولنك اوستنه چقدیلر کوزانچیلرنك کلسنی اولدریب تاقلدنق تاقته لرینی قوللرینه آلوب ناك بلوركانچه اوزلری کوزانچی اوله رق ایلانوب یوردیلر وقت صبح داربازه نی آچوب مسلمانلر قورغانه كریب ختاینی قروب ماللرینی یغما قیلدییلر اولکی آمبوکه دونكانیلر ایله عهد وپیمان قیلمشدی ابتدا صوفوش باشلندیغی کون اسپر توشوب بر نچه ایامدین کین اولدرلیدیکی یوقاروده كچمشیدی غولجه دن کن غدار آمبو بدبخت هنوز اولمیوب جامبولنك شمال جانبنده حالا بر بوتخانه وار آنی مسكن قیلب جامبولنك دیوارنی قساروب یول یصاب طشقاری طرفنی یوقه قویوب آت اسباب مهیا آلتون كهوشلرنی خورجونقه صالحیب طیارلب قویمش ایکن دونكانیلر جامبولغه کردیکى ایله آمبو مزبور جاییدین تشوب اوتوز نچه كشی یولداشی ایله چقب چونادییلر مونده قولغه توشمیوب كندیسه ده قرا ایمیل باشنده قضاق ایلنه یولقوب اموالنه طمعا آمبونی آنك یوقی قیلمشلر مع رفیقهم.

ایمدی مسلمانلر جامبولنی آلدی ختای قلماقدن قتلوب خاطر جمع بولدی اگر چه یازنك بر خیلی وقتنی اوتمش ایسه ده ایگن صالیب قاغون تارپوز تاریب کوزگه چه اوقات اوتسکاردیلر لیکن بسو جایده تورمغه كوكل لری قرارلندی زیرا اوزلریده ازالوب اکثری خاتون بالا فارت ابی یاش صبی لر قالمش ایدی بر صحرای بی پایانه

آز آدم نیلیورمز دیهرک بهر حال کتک کیگاشنی قیلدیلر اصلی
ایلادن کلنلر ایلایه رومچه مناصدن کلنلر او طرفه یورمک بولوب
توردقلرنه مناصدن بش یوز مقداری دونکائی کلوب بونلرنک بارچه سنی
مناصه آلوب جونادیلر ایلایی اختیار ایدنلر بر آز جدل قیلب
مناصه وارمیوررز دیوب کوردیلر ایسه ده آنلره سییل بیرمدیلر، فالانی
مجموعی آلتی یوز مقداری نفوس ایدیلر، بوزلقدن سوگره دونکانیلرنک
چوچکده استقامت لری آز کم ایکی یل بولدی.

نقل قیلورلرکه ختایک محکمه سنده اولن بر سیا یعنی دفتر
کابیندن صورادقده اوشبو امبو قول آستنده بر یوز آلتمش نچه
مک نفوس انسان اولوب بونک ثلثانی نفس ختای وباقیسی قضاق قلماق
ایدکنی خبر بیرمشدر، بو قدر ختایدن آزدن آزی آزاد اولومدن
نجات بولمشدر، حساب وانصافی ایله سویلینلر اطراف جوانبی ایله
آلتمش یتمش مک اهل کفره تونراقفه تیشدیکنی نقل ایدرلر جزافه
قالسه یوز مکدن یوقارویه کیدرلر قزوب کیتسه ملیونه باروب بیدرلر
بو محاربه یه کلوب کیدن ایلرل ونواعیلر یورن ایللر غنیمته بنهچ
غرق اولدیلرکه بر قدر قورشون کتورنلر بر صدق چای بر قدر
باروت کتورنلر تویه یوکی مال آرتوب فایتوراردی منتق کتورنلر
نچه یامبو فلج کتورنلر کذالك برمز اون ویکرمی اونوزه بالسغ
اولوردی دیو سویلر دیلر، لیکن بو فائدهلر هیچ وفا قیلیدی.

قضاقیه دین بایجکت قبیلسمیکه قیدین ختای محکومی ایدیلر
سوگره دونکائی ایله برلشوب قلماقنی ختاینی جاوالادیلر بو ایلدن
مهبت شعوبنک اکثری دونکائیلر مناصقه کتدکده ارفاسندن آنده
کتدیلر الا فوجاقولدن وغیریدن بر آز ایل روسیه توابنده قضاغه
کریب فالدیلر، چوچک ایله مناص تقریباً بش یوز چاقریم
مسافه دور آدمین خالی قالوب بر نچه یلنر حیوانات وحشک وغول
فحشک فرار کاهی اولدی مناصقه بارهش ایللر بر قش لب وبعضی
ایکی قشلاب دونکانیلرنک تعادیسینه طاق کتوره میوب کوچوب قاچوب

فایتدیلر کلوب روسیه یه تابع اولدیلر، قضاق مناصقه واردقده اوتونچی
قل اوغلنی جمیع قضاقیه که خان قیلب قولنه ویردیکی نوغ نچه
یللردن بو یاق بالالرندن صوراب یورمشیدم اوشبو مک اوچ یوز
اون اوچونچی رجینده نییردسی ملا شاهی واسطه سیله المزه تسلیم
ایدلدی. توغده یازلمش خط بر نوع قلم غریب ایله بتلمش اولدقدن
هر کم اوقوب بلمیور نسغه بودور.

بسم الله الرحمن الرحيم لا اله الا الله محمد رسول الله قوله تعالى
اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم يامعشر المسلمين اعلموا
ان هذا علم السلطان الذي نصب العدل في احكام الشريعة. حضرت
عبدالرحمن بن ميان شاه رحمه الله عليهما.

بونی حریر کوک طوره یدی سطر قیاب یازمش بر سطرک
اخیرنده برر کلمه سوز العاق قیلنمش سطر تمام اوقولورسه ساتاش
اولور اول یوقارو یازلمش ترتیبی تمام اوقوب بعن ملحق کلمه لرنی
بری برینه ربط قیلحق کتک. کلمه بونلردور: هذا سلطان الخاساوی
وطنتی الیبار کندیه) عاشیه سنده ختایچه خطلریده وار طول وعرضی
اچار کزدور خاساوی قضاقیه دیه کتور وطنتی اوتونچی دیه کتور
کندیه دن مراد منسوب ال چوچک یا که میان شاه اصلی یار کتدیلیک
اولمقل نسبت آکادور.

دونکائی کتدکدن سوگره چوچک شهری خالی وبوش فالدیقی ایله
غربنده باغته قلعه سی شرفنده چمانای بلده سی بنا ایدلدی بو ایکی
اورتا که ایکی یوز ورسه مقدار مسافه دور یگی محکوم قضاق
ایلی جایلب قشلب یوردیلر. روسیه نک ختای ایله چکدش همحدود
اولدیقی برخیلی زماندن بویاق ایسه ده دونکائی اختلالی روسیه بی دها
ایلرولتوب بو ایکی قلعه دن غیری کوب جایلرغه دخی دیر یونسه
صالنوب ختای حدودنه قدم باصمغه باعث وبو طرفه سرحد بیوکلرنک
نام قزانمغه الوغ دسمایه اوامشدر بو حال ایله آلتی یدی سنه مرور
ایندی نوبت ینه ختایه کلوب یتدی.

چوچك كه ختای توشدییکی

دونكانی بوزغونلغی باشنده باجین دن چقهش ختای عسکری کوشانزغه قدر کلوب آندن بولنوب بر فرقهسی چوچك كه كندی دیوب خمهسه مژك یعقوب خان مادهسنده یازیلهش اییدی، مذکور فرقه ۲۸۹ انچی هجریه میلادك ۱۸۷۱ انچی اوتبر (*) او اخرن چوچك كه كلوب خرابهسنده قرار ایتدیلر، غولچه بوزغونلغندن فاجوب چقهش شیهه صولاك طائفهسیکه منجورك بر شعبهسی ایش روسیه ایچنده یوروب ختای عسکری کلور خبری ایله باختهده ایکی اوچ سنه کوتوب کوزادوب یانمشلردی یاز چقدیغی ایله چوچك كه کوچدیلر ایلادن چقدیغی وقتده بولنردن بولنوب بر فاقچهسی صارفان قلعهسنه قالوب تنصر ایتمش ایسهلرده سوگره برام برام کلوب چوچك ده بر خیلیمی اوز جنسنه قوشلوب قدییه دیننه فایتدیلر، توقسانچی سنه اولنده چوچك عسکری نك سرداری «فویا» جا كجوك روسیه دن ایلانی صوراب آیکوز قلعهسینه واردی وگا پیتربورغدن مخصوص بر مرخص کلوب سوبلشدیلر لکن مقاله تمام نوکامیوب فایتدی چونکه ایلا کبی بر بیوک اولسکانی اهلوق ویرمکده طرفین مرخصلری النده فوه کاملهسی اولوق درکار ایکن ختای مامورنده پیتربورغ کنیرالی برابرنده امتیاز کلی اولمیوب مجره دوستانه طریقی ایله ایلابی طلبدن عبارت ایش، مع ما فیه روسیه مرخصی جا كجوكف دیهشکه سز بو مدعا برلن کلن مهمان سز الكزده سند یوقلغنی سند قیلیمیوب ایلا اهالیسنندن صوراب بقالیم آگا کوره ایش قیلالیم دیهرک بو سوز ایله جا كجوك چوچك كه فایتدی کنیرال ایلابه کندی، واریب واقعیهی بیان قیلدنده ایلا اهالیسی کلا روسیه به محکوم اولورز

(*) سنه ۹۸ انچی میهون یلی اینکده شبهه اولمیوب نظر برین ۷۲ میلادی به مصادی اولوق اقتضا ایدر ایکن آدلر ۷۱ انچی یل ایدی دیدکن بویله یازیلدی.

دیدکن بو خصوص پیتربورغده سوبلشنوب توقز ملیون بدل ونجه شرط ایلا مضافاتی ختایه فایتوب ویرلدی هجرت ایدنلر اوچون یارکندن بر تعیین قیلندی، حالا یارکنددا کی دونکانی و ترانچی لر ایلادن کوچوش اقوام دور.

مزبور کنیرالنك اسمی اوستریوف ایدی سیمی پالادغه کلوب توشدکده ملالری ایله مباحثه قیلدیغی وختای ایله روسیه نك ایلا خصوصنده یازیلن شرط نامه یعنی تراکنات ذیلده انچی ۲ انچی رقم ایله یازیلور.

چوچك كه ختای کلوب، توشدییکی یل لرده آسلیق نهایت قیمت بولوب آن پوطی اوچ صوم کموشه قدر ساتلدی قشنگ قار قالون توشوب یازنده زراعت اوبدن اوتوب بغدادی پوطی بر مثقاله یکر می تینه قدر تنزل قیلدی، اوشبو ختای کلدیکی قشندن باشلب روسیه سوداگری چوچك كه کلوب اورناشدی قشده قضاکی اوی ایله اولتوروب بهار بولدیغی ایله حالا محله مزاولن محله دوکان آچوب بازار بونک باشلندی مرغانی محمد خالقی صوفی باش بولر ق بر کچکنه مسجد بنا و آگا نوسلوك ملا میرعلی نام ذاتی امام قیلدیلر لقبی چهچق ملا ایدی ایتداده تاوجان نامنک بر چالاقضاق افسقالیق لوزمنی ادا قیلب توردی بعده تاشخواجه ثم هانم بای مرغانی لر افسقالیک قیلب سوداگر ایشی افسقال النده امور خارجی یعنی ختای ایله سیاسی سوز بولسه باخته الوغارینه مراجعت قیلنوردی، چوچك كه افسقال اولنلر ترتیبی ایله محلنده یازیلور.

توقسان برنچی سنه سوداكرك بعضی اری بازارك ختایقه یافتراق بولماغنی معقول کوروب ده کانلرینی یوقاروغه کوچوردیلر آمبوچقب بر کوستریب بردی بو بازارده عمارتی یوقلر یوقاروده اوی ودکان قیلدیلر بازار بوندن کوچوب یوقاروده قرارلندی توبانگی بازار یوقارغی بازار دبه ایکی اسم برلن سوبلنور اولدی آنده دخی بر مسجد بنا قیلدیلر نهانکندلک ملا عبدالقهار نام ذاتنی امام قویدیلر

لقبى كارى امام ديورلر ايدى يعنى قرت امام ديمكدر، بو اثنا ده
 بر سهل سبب برله توبانكى مسجدك امامى ملا ميرعلى معزول
 اولوب آيكوزى حاجى حسن الدين افندى دلا تيله بومترجهى كه بلم
 آدمك فقط زمانى مى ايدى امامتليك كه دعوت و تكليف ايدب اوشبو
 سنه شعباننده سنتبر يولدى ايدى بونده كلديم ماه شريفده ختم ايتدكن
 صوكره آيكوزكه قايتوب ذى الحجه آى هره سنده ينه چوچك كه كلديم
 ايكى سنه نك معاخيرى ايدى، يعنى هجره نك آخير آيى اولن ذوالحجه
 وميلادك دخى اخير يولدى ديكا برده ايدى. توفسان ايكنچى سنه تعمير و عمارت
 واشغالات لابد ايله كچدى بوسنده بازاردان شايان اعتبار برشى اولدى.
 توفسان اوچونچى سنه يازنده اولنگى كچك مسجد مزك اورننه اهل
 محل نك اعانتى ايله بر مسجد واسع تجديد ايدلى بو خصوص اوچون
 قوموز بيننده خيلى كفت گو كوتارلى يسه ده ابراهيم باى چانشى نك
 بر آغز همتى ايله معاندار مسكوت ولوب مسجد اولكى جاينك
 بر قرار اولدى آنلك عريضى ايكنچى جايه كوچورك ايدى، وبو
 يلده ختاي الوغلى چوچكده روسيه سودا كرارك مالندن باج آلمق
 بولدفه: المتاو سيمى پالاد كنيرال لرندين غالوفكين، ژلاصوف نام
 آدملر كلوب ختاي الوغلى رينى زياده صقوب غولجه ترانچى لرندين
 ختاي خدمتنه داخل اولنلك بش آلتيسنى توتوب ابلاب يبارديلر،
 باج سوزى بونك برله معطل قالى.
 بو يلرده ختاي عسكرى پيدىر بى كلوب نورمقده ايدى بو
 يرده آرام آلوب اسباب اسلحه لرينى كمك قىلب مناص (*) رومجه
 عسكدرلر ينه دخى لوازمات يعنى آت دوه وهر احتياجات بوندىن
 يباريلوب يتوب نوردى اما غولجه دونكانيلرى دائم بونلك يولنى
 توسوب قراول واورنلك لرينى تالاب چارولدن كيرو قالمزلردى بو
 سببىن يوللر زياده خوفناك ايسه ده چونكه اهل نچار پادشاهلرك
 بهادر عسكرى دوركه يوللرك خواطرنه بانمىوب دم بدم شيخوغه
 مناص رومجه شوى ۱۲۹۳ نچى سنه ده ختاي قولنه اوتدى.

واريب كلمكده ايديلر چوچك كىبى آنده دخى قورا جاي قىلديلر
 اعيانا آندن آرى ده باروب كلوب يورديلر او كونلرده يولك آغريلقى
 وخواطرى شول مرتبه ده ايديكه شيخوغه كيدن آدم آمر يقايه جابلقايه
 بوللانور كىبى بعيل اشوب رضالشوب يعنى صفى ايله كيدر ايديلر،
 كلدكه حاجدن قايتان كىبى استقبال ايدر ايديلر، فقط يوللر دگل
 چوچك دخى بومذبذبلكن خالى اولمىوب بر جهتن ختايك بى
 نظام عسكرى وديگر جيتدن دونكانى لرك غارتندن امين دگل لردى
 نچه مراتبه يوكارنى باغلب چيشوب آت عربه لرنى جيكوب توشوروب
 نورديلر.

توفسان دورتنچى سنه ختاي مأمورى ايله بو فقيرك بيننده بر
 جدل چقب ختاي بزلرى توتوب حبسه قويدى شاكر باى خجندى
 صادق شوى بزمه بيله ترشديلر بو حين ده كنيرال كالپا كوفسكى
 بختهغه كامش ايدى چوچك دن كنه لرمز باروب احوالى اعلام قىلدنك
 كنيرال مشار اليه نك سيايه ساستنك غلبه باصلدى حبسدىن آزاد اولدى
 دوكانلر بكنلوب اوق چقب نچه لرنى اوروب يقوب صا صا طا طا
 ايله بوزلميه آزالمش ايدى دين فرداشمز دونكانيلرنى حمايت يولنده
 دورت بش ساعت اسير وحبوس اولدى، بو جلددين صوكره ختاي
 الوغلى عسكرك بعض نعدى لرينى نقتيشه آلرق بازار غوغاسى بر
 آز تنچلندى بو قدر چه فائده سى كوردى خونويون عسكرىنى تاما
 هيداب آقنامغه چقاردى چوچك دين بر مرحله يردور، اوشبو سنه
 كاشغر آلتديغى ايله چوچكده اولن آلتى شهر اهالىسى روسيه
 حمايه سندن چقب ختاي نظاراتنه كردى اولرندين شاكيه صايلندى،
 بزلر چه افسقاليق اورنيدر، يوللرى روسيه ايچندن اولدغيچون
 بوگا قدر بونلرى روسيه صورا ب نوردى.

دوربونجون قلعه سى

۱۲۹۵ نچى سنه يازنده اولنگى آمبو كيتب اورننه چى آمبو
 كلدى چوچك دين ۶۵ چافريم مقدارى شرفنده ايميل صوى نك يوفارو

طرفی دور، دوربونچون قلعه سنی بنا قیلب آنده اونوردی اول جایینی اداره ایدندی، بو شهرنی ختای «ایمیل-غو» دیورار، دوربونچون قلماق لغتی دور، دورت بورچکلی یعنی مربع دیمک اولور مزبور جایده بر کهنه فورغان وار نظرده مک یل وزیاده اولمش فهم لنور نه زماندن قالدیغی کسه ننگ معلومی دگل هر کم دقت قیلب خصوصا کونصل بالکاجین بونگ حقیقتی نی بلمک ده اهتمام نام ایلیوب آمبودن صورادی او دخی اولرنجه تاریخ تواریح کوروب وکوب آدملردین صوروب آنوغنی بلمدی چوچک که ابتدا ختای کلزدن بویله کهنه حالنده اولوب او وقت لارده دخی بونگ نه زماندن قالدیغی نی کسه بلمامش دیوب جواب کوندردی، ندیمده آلتی شهر اهالیسی بو جایاره ظفر نابوب آنلردن قالمش آثار دیوب آغاز تقریر ایدرلر ایسه ده بورچکلرنده اولن بوتخانه علامتی بو سوزی بیکار ایدر، مگر آنلرک استیلاسی اسلامدن مقدم ایدی دینلسه ممکن. آمو بونگ اصلنی بلمدیمی یاخود کونصلغه بلدرمک نی روا کورمدیمی چونکه ختای خلقی روسیه لونگ بو کبی خبرلرنی تفتیشدن شبههیه توشمکی واردور غایت صاف نورلر.

آمو بوندن درک بلمدی ایسه ده شجره ترکده فرا ختایدن بر جماعه کلوب ایمیل دیکان یرکه شهر صالیدی دیدیکی اوشبو فورغان اولماق اقتضا ایدر او کتابده ذکر قیلان شهر بو بولورسه هجریه بش یوزلر حدودنده بنا بولمشر مگر سورینگ جسمانی کتابده یازیلن فرق مک خانیهی حامل اولوب جائزکه از خلقی قلعه ده مکین اکثری حوالیسنده ساکن اولورلر، فورغاننک چار اطرافنده ویرانه عمارات لرک علامتی برار چاقریم یره قدر ممتد اولمشر، و مزبور تاریخک دیگر بر محلنده اوکودای خافانک اوغلی کیوک خان آنک بورتی قماق ایمیل ماگراق دیکان برلرده ایدی دیدکندن کیوک خانک اورداسی اولوق دخی احتمالدن بعید توشمز بو ایکی قولک توجیهی اولده فرا ختای کلوب اورنامشده سوگره کیوک خان

ملك لشمش اولور، ایمیلنی ماگراق ایله قوشاقلب یازدیغی اوشبو ایمیل اوزانی اولدیغنی تحقیق ایدر، ماگراق تاغ اسمیدر ایمیل اوزانی ایله فاصلسی بر ایکی مرعله یردور جیمانای قلعه سنه کیدن بولچی لر کوزدؤن آشوندن آشوب اول تاغک کچیدندن کیچر بوتاغ بلندلیک ده بیک بیوک دکلسه ده طولاً و عرضاً خیلی ایل لره قونوش و فشاو اولمه متحمل دور، دونکانی بلواسنده قدر ختای محکومی اولن قضاق قلماق بو تاغده آرا لاشن یورلردی سوگره ختای توابعی بو تاغدن بالکلبه چکلدیله بو تاغ کرک بلندلیکده و کرک طول و عرضده تار بوغانای و صاغری تاغ لری ننگ نصفی قدر اولمز ایکن شجره ترکده السوغ تاغ لر ذکر ایدلیموب بونگ یازدیغی چونکه تار بوغانای ننگ شمالی فشاو جنوبی فارلی بارلیق تاغی ایسه جنوبی فشاو شمالی فارلی اورچار صاغری دخی اوشانداق بر طرفلیک اولوب ماگراق تاغی یازده جایلاوکه صالح و قشده ایچی طشی بردد فشاو اولدیغی چون جوارنده اولن جبال مرتفعه لردن نامی سبقت ایذب قلمه آلمش اوله اما قماق دیدکلری موضع دوربونچون قلعه سی قرینده بر کچک قوملق صحراچه اولوب نه فشاو و نه جایلاو اولمه قابل دگل ایکن تواریحغه نه دن درج ایلدیکی معلوم اولدی حالا قماق ستاک دیوب قوشقلنوب سویلنورکه قضاقدن بو ناملی ایکی آدمک جسمی بو صحراغه قویولمش اما قماق قویولندن سوگره آنک اسمیل اشتهار ایلمش ظن اولنمسون آندن اقدم بو صحراده قماق اسمی واردور و دخی مزبور تاریخده بلا ساغون دیکان شهر اول شهرنی منقول غوبالق دیر ایدی، «غو» ننگ معناسی بخشی دیمک، «بالتق» معناسی شهر دیمک دیو یازمش، جهان نماده بلا ساغون سیحون وراسنده کاشغره قریب یوز بر درجه طول فرق یردی بوچق عرض ده بر بلده دور دیدمش، بو خصوصه سیاح فطانونفک نقلی «غوبالتق» رومچه بلده سی ننگ اولکی اسمیدر، «غو» بیش معناسنده «بالتق» شهر دیمک تواریح خسه ۲۲

معنای ترکیبی بش شهر دیمک اولور غوبالق بلساغون دگلدر، بلساغون کاشغرفک اسمی دور دیدی بونی ختای دن ترجمه قیلنن روسیه نوار یغنده کوردم دیو سویلدی.

مزبور قطانوف پتر بورغه تحصیل ایدن غوسودارسکی جغرافیونونک چلین یعنی پروفیسر لرندن اولوب ۱۳۰۸ نچی هجریهده چوچک که کامشیدی توفزنجی سنه لر که چه بونده توروب بوره قیمل و طرفان شهرلرینه واریب اونونچی سنه غولجه ایله ایلانوب ولایتنه فایتدغندن فقیره بر خط قیلمشیدی بو ذات فنون شتی و علی البیقین علم تاریخ و علم جغرافیه و علم هیئته مهارتندن فضلا ترکی لسان ایله ده گوزل سویلشوردی و آز آز عربی و فارسی لسانلر یله ده تکلم ایدرک مکتوبلرینی بعضا عربی العبارة یازاردی، اخبار ماضیه خصوصنده بر خیلی آدملر ایله مجالسه ایتمشیدم بونک امثالی بلور آدم نادر کورمشیدیم یاشلری اوتوزدن دون ایدی اما اوتوز مک یلغی خبرلری بلور دیمک مظنون ایدی تعریفنده هر نه یازمق صحیح ایکن کوزمیان آدملر و بویله ذی قیمتک قدرینی بلمیان نادانلر فاری بونده مبالغه ایتمش حددن تجاوز مدعه کتمش دیمک غوفندن بو قدر چه ایله اکتفا ایلدی، قصوری عفو پیوریل.

حسن داماد و بر نچه احسن ذات رومچه صوی ننگ اسمی فی «خوبالی» دیوب غوبالق اسمنه فریب توشدیکی سیاقدن قطانوفنک سوزینی تصدیق ایتمک استیوار سدهده رومچه و بلساغون بلدهلری بیاننده قطانوفنک و کرک شجره ترکنک یازدقلری زعمی و سویلدکاری و همی اولوب صحیحی نثار منقول مانده تحریر ایدیلور.

باز اوز بحثمه دوام ایدالیم

چی آمبو کلدکنه اول چوچک که کلوب توشدی روسیه ایله غولجه ایشی توکامیوب ترکنات تمام ایلمیوب ایکنکی دولتک آراسی یسالقون کوکلاری مسالقون وقتلر ایدی، آمبو ایسه حد

ذاتنده بر حدتلی آدم اولدغندن روسیه ننگ شدتی کوروب اوزی ننگ تیزلکنندن اورتاده بر فساد واقع اولمغای ایدی دیه چوچک دن یراغراق نورمق معقول کوریلوب بو ملاحظه ایله دور بونجون که کرچوب کندی چوچک ده لوغالدای نامنده بر مأمور قویوب روسیه ایله نیندای سوز بولسه آکا تفویض اییدی غالدای دخی باخته الوغلی ایله اشنالیق پیدا قیلب گاه ایشلرده تلطیف و یومشاللق ایله کلوب گاه یغلب عفو طلب قیلب البته بو ایش آمبوغه یتماسون آمبو ایستمسون دیهرک بو مدارا ایله توردی، و بو یل لرده ختای یرینه روسیه دن آیاقلی مال و آشلق چقارمق ممنوع ویساق اولدی بر نچه سودا کرلرک ساللری و آشلق لری صاتیلوب خزینه به آلدی، چوچک سودا کرلری ننگ باختهغه کاپیتال تولادک لری دخی اوشبو یل لرده اولوب آز مدت ظرفنده القا ایلدی، آدملر آمبونک چوچک دن کندیکنی کیکان چغانک یعنی اوزلری ننگ الوغ روحانیسی ننگ اشاره سیله دور دیورلر مثلا آمبوغه دیهشکه سن چوچک ده توره سن تیز فرصنده اوله سن ظاهرده بو سوز ایله کندیسه ده باطنده مطالعه سیاسی اویکیکن عبارت ایدی فی الاصل هر ایکسی بر معنی دور. واقعا روسیه طرفندن هر ایش بولسه غالدایدن آشمایوب عوام ایسه بونی آمبو بلدی اکر بلسه اویل ایدردی بویل ایدردی زعمنه کیدردی اما هیچ ایش آمبودن بی جواب و بی مصلحت دگل ایدی.

آمبو دور بونجونده خیلی مهابت ایله توردی خاص روسلرینی شهرینه کرگوزمدی اسرارینی اغیاره بلگوزمدی یلنده بر دفعه ایکی دفعه چوچک که کلوردی کلدکنه جمیع عساکر و جمله کوچ قنوتی ایله کلوب نچه معیوبلری سوکوب صوفوب وقتله مستحق اولنلرینی آصوب کیسوب اولدریب بویله سیاست ایله آز کون توروب کیدردی بو صولتدن اوز خلقی ایله برابر سودا کرلرده قورقاردی منهور آدمدر سوکره سنی سلاظه قیلمیوب آچوایل بر ایش چقارمسون دیورلردی هر چه بو اصول ایله محکومنی محکم ضبط ایذب توردی،

آمبو دور بونجوندە قرارلنديغى ايله روسيه سودا كرنندن بر قاچ آدملىر واريب آنده دخى دوكان آچدیلر .

توقسان آلتنجى سنه روسيه محكومده جايسان ايلندن بر طائفه ايلنى چاپوب كوب مال واسير آلدى قضاقر چى آمبوونك اوستوندىن عرض بروب بونى طلب فيلدیلر اسير قايتدى مال لرىنى بي صوراق كندى وبو يل لردە آمبو اوز توابعندن اق نايمن ايلنى چاپوب آدملىرىنى اسير ومال لرىنى خزينه يه آلدى سببى روسيه يه كوچوب قاچديغى اوچون ايدى بر آزي قتونوب جايسانغه واردى روسيه حمايه سنك قالدى .

چى آمبو عسكر تعليمينه نظام ورتيبنه زياده رغبتى وار ايدى فرنكى تفنگ لىر فولانوب طوب زنبوركلر آلدرب عسكرينه اويون اوركاتمش ايدى كيشل نوعندن سپاه قىلىق «لى» يعنى آيين وقانونلرنك قطعاً جائز دگل ايكن آقارلك ايشكا يرار ياشلرىنى خدمته آلوب تعليم بروب بر نچه مك عسكر حاضرلدى بو ايش خاندن بي اجازت بولدىغىچون خرجاتى اضعاى اولوب خاندن كلن حسابلى كموش بوگا كفايه فيلمدقن آمبو اوز نفوذى ايله تيزه يعنى كلغد آنچه چقاردى ابتدا جا كفضولدىن يعنى پادشاهلىق بانكهدن تيزه بدلنه كموش ويرررك توردى صوكره خزينه ده كموش اداء بولوب تنكه (صوم) ليك تيزه بر مثقالغه يعنى پكرمه تين كه تنزل فيلدى تيزه سببندن سودا كرلرلك نچه مك يامبوسى خزينه ده اوچ يل مقدارى اصولوب قالدى .

توقسان يدنچى سنه ايسكى جامبولك مشرق جانبنده لؤغالداى قورغانى سالندى وهم كونصلك كنه قورغانى تجديدي قىلنوب آكا ختاي عسكرى توشدى . توقسان سيكز سنه روسيه ايله پيتر بورغده صلح نامه يازيلوب غولجه شورى ختايغه قايتوب بر يلور بولدى ، توقسان توقزنجى سنه بشنچى ماى بولدىزنده كسوف كلى واقع اولدى ، اوشبو سنه ذوالقعه آبي ميلادك ۱۸۸۲ نچى سئبىر ۱۴ نده كونصل بالكاچين كلوب توشدى ، محاربه دن صوكره كلن قول گى كونصل بودور .

بورونقى كونصل لرك تورغان ايسكى قورغان ختايغه فالوب بوونك بدلنه حالا تجارلرك تعمير قىلمش ايسكى خله جايى تماما وبر آز بوش ير وقعه ده فقرالرك مال اونلاياچق مرعى وبر خريق صو وكورستان اورنى افزاز قىلنوب آلدنى كونصل اوز توابعنى تماما دفتره قيد قىلپ هر كمك صوم سنه دسمايه سنه كوره وبركو سالدى يعنى اعلايه بر صوم اوساطه ايللى تين ادنايه اون بش تين ايلق قوبولدى دورت بي بر افسقال صايلدى افسقالغه مزبور آنچه دن آلتى يوز صوم سنوى وظيفه تعيين فيلدى افسقالغه موندن مقدم بويله معين وظيفه يوق ايدى ، بي لرك بتوران اشندن صومنه اوچ تين آلمق اولان اجازت فيلدىسه ده آز كوزك بونى وايكى كچك بى برهم بردى بر افسقال ايسكى بي بر قرار قلدیلر ، يرنى قورانى اولچاك كه آلوب باغ باغچه لرنى اوى جايغه عمارتكه بردى ، دور بونجون كه دخى بر افسقال بر بي قويدى .

۱۳۰۰ نچى سنه ميلادك ۱۸۸۳ نچى يلى دور كونصل بالكاچين بو ايشلرى سرنجام قىلپ برنچى سنه پيتر بورغه كندى دعوا ايشلرىنى فقيره وغيرى ايشلرىنى توبانده يازيله چق اوچ آدمكه تفويض ايتدى ، اوشبو سنه مسجد مرك جنوب جانبنه عشتدن بر مناره قىلندى جماعت آنچه سندن وبو سنه ده المتادن كنيرال فريده وختابدن چكساي نامنده مامورلر كلوب چوچكده ملاقات اولدیلر ايسكى دولتك سر حدينى تجديدي ايدوب يازولى يغاچ تكديلر برنچى سنه بونكله اوتدى .

۱۳۰۲ نچى سنه كونصل پيتر بورغدن قايتوب تيزه توغر وسنده كموشنى آمبو ايله اقل لشوب آمبو دخى بويله زياده خرج نه دن اولديغنى وبوتد بپردن ما عدا يعنى عسكر قوتى ايله سرحدنى صافلمقدن غيرى علاج اولمديغىنى سند كوستريب بوسبیدن محكومندا گى اهايلدىن عسكر آلوب خراجات آنكله ضعاى مضاعف اولديغنى بيان ايله خانغه خط كوناريب كونصل وپااصلان نيك بوگا معين اوله رق سودا كرلرلك كموشى كامل

قوللار بینه تیکدی، ها کندی ها کادی دیوب نوردفک کهوش کلوب
یتدی تیزه خزینه به ریزنده ارمانده ویر میانده اولدیلر ویرن
کوب ویرمدم ویرمیان نیک ویرمدم دیدیلر، بعده قضاک توغریسنی
سویلشوب عبت و جهوق و تورنول ایلدن ایکی مک مقدراری اوی
ختایغه کردی روسیه ده فالغان قضاک اوچون بارلیق تاغنی رعایته
اون یل اوتلامقغه وعده نامه یازشدیلر و بو سنه ده زمان بیک ائندی
باغنه فلعه سنه حاکم بولوب کلدی. یازنده مزبور عاریت بیک چنده
باغته دن اون آلتی آدم انزات چقب باندقده چونکه سر عده القار
صالنده بونی کونصلغه و آمبوغه بلدرمک درکار ایکن نه دن دور
زمان بیک ائندی بوکا مساهله فیلدقن آمبو اولارنی ناخاضده توتوب
باغلب کتورمک که ایکی یوز مقدراری عسکر بیاردی اورتاده اوق
آنیلوب دورت کشی قلماق بر کشی روسنن تلی بولدی اوشبو
توغریده چی آمبو ایله کونصل خیلی نری بری بولشوب آراده
ایلیچیلر یوروب آخر کار سوز ایکی پای تختک پاصلان نیکلرینه
موقوف قالوب باصلدی.

۱۳۰۳نجی سنه صفر الخیرک بکرمی سینه مصادف اولن ۱۸۸۵نجی
نویابریک ۱۵نجی جمعه کیچه سی ساعت سبکزدرده آسمانن بولدز یاغوب
ساعت توقز اون لرده نهایت شده برله باراندک نوکولوب تون
بارسینه قدر بو حال ایله کچدی بورون کورمیانلره نوار یخ بلیمانلره
کوب فورقنج بولدی، اما نوار یخ اوقیانلر بویله کارلرک نهچسنی
کوزدن کچورمش کبی بلورلر یل آی بختنده بوندن بیانات ینه
یازیلور.

چی آمبو بعض بی نظام ایشلری توغروسندن معزول مرتبه سینه
یتدکده کونصلک اعانتی و تزکیه سی ایله عزلی علایه یعنی تنزلی ترقیه
مبدل اولارق درجه سی آرتوب ایلابه جا کچوک بولدی اورننه دیگر
آمبو کلدی، کونصل بالکاجین بو کبی ایشلرنی بتوروب و کونصل
خانیهی تعمیر ایذب باز پیتر بورغه کندی اورننه عزتلو فیدروف

نائب بولوب کلدی، بو ذات ختای طرفه خیلی عدت ایله نوردی
هر سوزینی سند و هر ایشنی دلیل ایله فیلدقن بونک ایامنه سودا کرلر
ختای طرفه کوب اوستون بولدی و رومچه شهرینه افسقال قویدی.
دورتنچی سنه یازنده دوربونچون چریسی وظیفه توغروسنده
جدل چقاریب آمبوسی قساجدی سودا کرلر دغی چتپ چوچک که
کلدیلر اخیر شیخودن و بو بردن عسکر واریب غوغا سوندی
سودا کرلرک بر آز مالی نلف اولوب بلا ضمان کندی اوشبو مجادله
اوستونده بالکاجین ینه پیتر بورغدن کلوب بعض مصلحت اوچون
رومچه که و آندن طرفانقه واریب اوز رسم لرینجه اصحاب کهنی زیارت
قیلب قایتوشنک سنه بیشنچی به داخل اولمشیدی شیخو مناس اورتالغدن
فوت اولدی، اوشبو بیشنچی سنه ده شیشمروف کونصل بولوب کلدی
فیدرف اولگی اورنی اورغه شهرینه کندی و بو سنه ده اولگی
مسجد مرک اورننه حاضرغی مناره لی مسجد صالمنیه باشلدی اولی بر
آز جماعت آچه سندن صوره رمضان حاجی اتمامه ایرشدردی، شوالک
اون اوچونچی شنبه کونی باشلوب آلتنچی سنه ربیع الاو ک اون
توقزنجی جمعه کون میلادک سکسان سیکزنجی نویابر اون برده ایرته
نمازندن افتتاح ایلدی، ثبت الله اساسه.

مسجد مرکه شعرادن هر فاضل بر تاریخ یازیب جهل سینک
مالی متحد اولمقل اچندن انتخاب ایذب ترکستانی علی خواجه نامنه
بر ذاتک تاریخی بونده درج ایلدی.

بیت علی خواجه تاریخ مسجد

ثنا الحمد اول کم اوشال خلاق موجودات
درودی مصطفی غه کم حبیبی سید سادات
که بر مرد خدا بو کون قیلب بنیاد بر مسجد
عجب طرته منقش سبز کوررکه یغشیدر هیهات
اوشال کم عالی همت که ایگامنی رحمتی یاغسون

نصیب ایلب آکا رحمت که فیلسون داخل جنات
 که هر کم بارسه مسجدکه دعا فیلسون اوشال ایرنی
 همیشه مقصدن ویرسون کرملیک فاضی الحاجات
 که بو حاجی افندم که بو فیلقان هنتی اوچون
 اوفور رحمت آکا دئم جمیع کل مخلوقات
 امام ایلب بو مسجدکه که بر قاری مرتبنی
 قرائتده ایرر بلبل اوفور آواز ایله آیات
 تلب چون استعانتنی بسورونقی اولیالردین
 که بو ویرانه کوکلمدین عقاردم اوشبو تعریفات
 صواب مسجدنی تاریخن نچه اهل رسالردین
 بو مسجد تاریخن صورناک دیدیلر «تنتهوالابیات»

مسجد سیاقندن قبله خصوصتده بر نبنده بیان

بلدمزک محل موقعی خط استوادن قرق یدی یاریم درجه عرض
 شمالی و طول قدیم ایله یوز بر درجه ویر حساب ایله توفسان بش
 درجه شرفیده واقع اولوب سمت قبلهسی مغرب الشتادن سکز درجه
 شماله توشر ایکن حالا مسجدمزک قبلهسی بوندن اون ایکی درجه
 مغرب خط استویه انحراف ایتمشدر بو قدرجه ایله انشاءالله نمازمه نقصان
 کلمز زیرا اهل شرقک قبلهسی بلا تقیید ما بین المغربین اولدیغی
 کتب فقهده مشحون ولیکن بلدمز کعبه معظمه دن شرقی یا شمالی
 ایدکنده کلام واردور، بعض فضلانک تقریرنده ظن و تحری صحرايه
 اولوب وضع محرابه علم هندسه ایله تحقیق درکار دیورلر بوکا تفسیر
 کبیرک، (تعلم الدلائل الهندسیه فرض عین علی کل احد) قولیل احوال لرینی
 ترویج ایدرلر، آری ترویجه و ترویجه حق لریک واردور زمانمزک
 ادعائ نبوت اینتیه آز فالان علما پوستنده جهال لری بو علمی
 بلمدک لرینه بیت لری قزارمیوب قزارمق شوپله نورسون بیلم لره فارشو
 ققروپ بو تحقیق لازم دگلدر، بکار سوزدور، بوش سوزدور

دیگدن فاجه زلر بو کیبی علم ضروریه مطلق قدم باصمازلر هر
 روز بش دفعه فرض اولن قبله یه ظن و تخمیننی جائز بلوب عمرده
 بر واقع اولور و اولمز مسائل ثمانیه کیبی نافله و رفع یدده محاذات
 و ماس امثالی ضاعه و سنت و مکرره بیننده مشترک اشاره سبابه
 سیاقلی زائده ابرده نزاع ایله بری برلرینی تکفیره قدر حکم و فساد
 صلواته قدر فتوی و یررک تضييع اوقات ایدرلر دیهک که فرضی ترک
 ایذب ادبه وجودی ترک ایذب عدمه کیدرلر کفر و اسلامی هزل
 سوزده اسرافنی فضل بلورلر، اشاره و ماس فیلسون فیلسون مسئله
 مختلف فیه دور بونده کافر اولور فاسد اولور نه وار بویله کارلر
 کاهل و فائز لرک صنعی اولوب بین العوام بلوای عامه بونک کیبی زعم
 بار ددن ظهوره کلور.

ایام تحصیلز ایندی سیمی پالاد قلعه سننده برکی یافته کهنه
 مسجدک قبلهسی غیری مسجدلردن آیریجه مغرب الشتابه فریب
 توشمش اصلده بر مهندس آدم بونک قبلهسنی تحقیق توغری فیلمش
 ایکن ملالر بوکا مداخله ایذب قبله اهل مشرق ما بین المغربین قولیل اگر چه
 مغربین دن خارج دگلسه ده قرب الشی حکم الشی دیه بو مسجدده
 نمازک نا درست لکنه ذاهب اولدیلر بو قوله ایازلر زاویه. بوچمهغه
 قراب اوقوب یوردیلر، مدرس دملا کمال الدین افندی بونی توجیه
 ایدرک ادعاگز اهل شرقک قبله سننده اولوب بو محل شمالدن محدود
 اولمغه هر بار خط استوادن قطبه چکلد کچه سمت قبل جنوبه میل
 قیلدندن درجه اعتباریله مکانمزک قبلهسی مغرب الشتابه عدیل اولوق
 اقتضا ایدر تخصیص ما بین المغربین قولی نک فائلی مروده اولوب
 باز تحقیق دن سوکزه مصلیه خطابا «نیاسروا یا اهل مرو» دیوب اول
 جایک قبلهسی دخی مصلی ناک صولنه انحنایله اولدیغنی خبر و یرمشدر
 فکیفی بو جایه علی الاطلاق بین المغربین قبله اوله دیه رک ادله
 واضحه ایله معاندلرک اغزینی سد ایندی، بوندن اوتری طلبالر بینند
 نسکاری اوقیاناره تعریضا زاویه یه فراساک هاویه یه وارهنس لطفیه سی

ضرب مثل اولمشدر، عین که او انگی مسجد هدم ایدیلوب ایکنچی مسجدک تعهیرنده محرابی باشقه مسجدلرک سمتنه کندی.

مجتهدین رضی الله تعالی عنهم هر برلری شرقت قبلهسنی بیان ایدب شمال وجنوبدن سوز آچمفلری ایام مبارکارنده فتح اولنان برلر عراق وغراسان وماوراءالنهر مملکتلری اولوب کلدلری اراضی ننگ کعبهسنی ومسئول اولن ملکتننگ قبلهسنی تعیین ایلمکله فاضیحان وغیر کتب متقدمین لرده بو طرفلره دائر تحقیقات یازلقدیغی بوندندر صوکره اهالیء اسلام ربع مسکونه منتشر ومالك اولدقده متأخرین رحمهم الله تعالی جنوبک قبلهسی شمال وبالعکس وغربک قبلهسی شرق وبالعکس دیوب بونلرک وما بینهم ننگ قلهسی طول وعرض وعلامات نجم ایمل ادراک ایدیلور قولیل نصریح ایتمشلردور، اوله اولسه قبلهیه لازم اولن بولنلرک بر نجهسنی الهمنی یازیب محلنی کوسترمک مناسب کورلدی.

«فرقدان» بزلرچه، «آق بوز آب» دیدکمز بولنلدور. جوارنک ایکی بولنلر وار، بو دورتیسینی نغش دیورلر. ینه ایکی بولنلر جدی طرفه دور «جدی» ایله اوچسی بناتدر مجموعه «بنات نغش صغری» دینلور «ودب اصغر» دخی دیورلر وبوللرک طشندده دوران ایدن یتدی بولنلرکه بنات نغش کبری دور فضاقدده بوکا یتدی فراچی دیورلر ربع شکل نوران تورتیسی «نغش» قنار توران اوچسی «بناتدر» وبویدی بولنلر دب اکبر وصفی فلک نامیلده سوبیلنور، وبوننگ مقابلنگ یدی بولنلر دخی وارکه آکا «ذات الکرسی» دیورلر، بوننگ ترکیچه اسمی نه دور بلامدیم، بونلرک هر بری تفاسیرده ولقت کتابلرندده وهیئت رسالهلرندده بیان ایدیلور.

«جدی» بولنلری که «جدی» دن تفریق اوچون تصغیر بنیه سیل «جدی» دینلور، بزلرچه: «تیهور فازیق» دیدکمز بودور، حرکتی محوریته قریب اولمقل دائم بر اورننده تورمش کبی کورنور، تفسیر

کبیرک (ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض) آیه کریمه سنده جدی بولنلری که عوام بونی قطب دیورلر بو بولنلر کندی ننگ آز مسافه دورهسنی اونوز آلتی مک یلده تمام ایدر دیمش قطب موجود یا موهورم بو دوره ننگ اورناسنک اولسه کرک، فی الاصل نقطه مذکور خرمان ننگ توب فازیغی وجدی آکا باغلانان حیوان مثابه سنک اولوب هر بولنلرکا قطبه قریب اول بطنی الحركة وهر بولنلرکه منطقهیه طرف اوله سریع الحركة دور.

ایمدی بو بیاناتک حاصلی بودورکه مکة مکرمه شرفها الله ننگ شرقند اولن اقوام جدی بولنلری اویکه آلوب غربنک اولنلر صوله جنوبه اولنلر جبههیه شمالک اولنلر جیلکه به یعنی قفایه و بزم بو محلک اولنلر اوک قولاغاک ارفاسنه قویهرق نماره تورسه لری قلهیه مصاب ایدر انشاء الله تعالی، بو محلده بزم مقصدمز قبلهیی تفتیش اولدیوب سیاق سیاق دن بو قدرچه قلمه آلتدی تفصیلنی استین تفسیر مطول وکتب مدون ورسالة هندسیه وفن حکمییه مراجعت ایدب من بعد مسجد بنا ایدنلر بو دقیقهیه دقت ایتملری الزمیر، علم هندسییه اطلاعی ونجومه وفوقی اولمیان آدملره قبلهیی بله ننگ طریق اولدرکه حمل ومیزانک اول کونلری قطب نما ودائرته ایله ساعتی تمام قیامه توغری قیلب بعد الزوال اوچ ساعت اوچ دقیقه بش دقیقهده قویاش نرده اولورسه بزم بو درجهده نورانلرک سمت قبلهسی بودور. وبوندن سهل دخی بر طریق که بین المغربین فی آلتی حصه قیلب بش حصه مغرب الصیفه بریسی مغرب الشنایه قاله، شویلر که غنوار بولنلر ننگ توفرنچی کونیکه دلونک اولی دور قویاش نه یرده باتارسه بزم بو یرمزک قبلهسی اودور، زیرا دیکابر توفرنده که جدی بولنلری ننگ باشی اولور کون تمام فسقاریب اییون اولنلرندده کامل اوزایمقله مغربین آراسی آلتی آی مدت اولوب بر آیک تفاتی مذکور مذک سدی اولور. حالا بزم محرابمز بکرمی دورنچی، بکرمی بشنچی فبرالک مغربنه توغری اولدندن قبلهمز فرق بش کونک شماله توشمش اولور، دیمک که

ما بين المغرب وبين دن دورت حصه نك او چس شمال بر يسي جنوبه فالمشدر
 بزه لازم ايديكه بش حصه او كه بر حصه صوله فالسون، كما سبق.
 كعبه معظمه شرفها الله علم هيتجه ۲۳ درجه عرض ۶۷ درجه طولك
 معرفت نامه نك كوسترديكى ۲۳ درجه عرض ۷۷ درجه طولده اولوب بزم
 ساكن اولدغوز شهر چوچك ۴۷ ايله ۴۸ درجه عرض بيننده ۱۰۱
 درجه يا خود ۹۵ درجه طولده اولمغله، غر يطيبي خط استوانك شرق
 و غربنه توغرى قويوب بلد مزدن كعبه معظمه به بر خط مستقيم تارتيلوب
 و آندن غربه طوغرى اوزانورسه مغرب الشتانك سيكز درجه شمالنه
 توشر حالا بزم قبله مز ۱۲ درجه ينه شمال توشمشدر. مغرب الشتا
 ايله مشرق الشتا بينى ۱۳۳ درجه مغرب الصيف ايله مشرق الصيف
 بينى كندا ۱۳۳ درجه مشرفين مغربين بينى ۴۷ دن ۹۴ درجه جمع
 ۳۶۰ درجه اولور، قبله خصوصنده اعتبار عرضده اولوب طولك قبله به
 لزومى آزدور. اما فقه كتابلرند قبله نك بيانى جمله به معلوم اولدقن
 بونده يازميه حاجت كورلهدى.

ينه باشداغى سوزمه مراجعت ايداليم

مسجد مذك تمامى ايله اولگى خشت مناره هدم قيلنوب خشتى
 صو قيوسينه صرف ايدلدى، اوشبو سنه قوملرمز بيننده بر مسئله
 اوچون منازعه بولوب بالاخيره اسحاق باييتجه و عليه بي و على باجاي
 كى لنيكرلرك چنكاللارى ايله معاندلر منكوب و سرنكون اولارق
 مسئله مكاننده قرار تابدى، ينه بو سنه ده ختايلر حالا آمو اونوران
 يكي فورغاننى صوميه باشلديلر يديجى سنه اخيرنده اتنامه ايرشدى
 بوگا عسكردن و فضاى قلماقدن مجهمى اوچ مكدن زياده راق آدم
 خدمت قيلديلر، بو فورغان يعنى جامبولك بلندليكى قاقانى ايله اون
 ايكي كز و عرضى فالونلغى توفز كر احاطهسى اوچ چاقر يم دن آز
 كم دور.

سيكز نچى سنه ديغانكوڭ چيتاي نامنده الوغلى چرى ايله
 كلوب كهنه جامبولغه توشديلر جنوبه بر جگفاك غربه باخته يولى
 اوستونده بر جگفاك صوقدير جگفاك كچك جامبول ديبكدر بر
 روت يعنى ايكي يوز ايللى عسكرك قزار كاهى اولور، توفز نچى سنه
 كونصل شيشمروف فوت اولرب اورننه بارينه ان كلوب توشدى اوشبو
 سنه كه ميلادك ۱۸۹۱ نچى يلى دور اوكتبر يعنى عقرب اينده مغرب
 طرفدن بر پارلاق يولدى توشدى نويا برده آنك يوقاروسندن ينه بر
 يولدى توغدى اولگى دن آن كچراق كورنوردى قزغل نوسلى ايدى
 توفسان ايكنچى سنه غنوارك يكرمى بشى رجب الهرجبك سيكز نچى
 كوني مزبور ايكي يولدى بر نقطه به جمع كانه ايكى بر يولدى
 اولوب ايرتهسى كون او برى اوزوب چقدى، ينه اوشبو سنه شوالك
 اولى ايله ختايلر ايكي جامبولنى طشندن ايكي غولاچ فالنلتوب
 صوميه باشلدى، بش آلتى آى طرفنده تمام قيب داربازه و بورچاك لرنه
 اولن نماش خانهلر ينى تعمير ايلدى، بو حينده اطرافنده توفراق
 آلان جاي لردن آدم سوياكى كوب تاپولدى آق سوياكنى بر
 بولاك صارى سوياكنى بر بولاك توپلاب ايكسنى ايكي جابه
 كومديلر، نهدن بويله ابدرسز ديدكده آق سوياك بزلرك صارى
 سوياك سزلرك دور ديوب بونك حكمتى نى صوراقده اسلام طائفهسى
 كوچه و بازارلرده قضاء حاجت ايتيمبوب خالى مكان استدكچه بولاك
 مضرى بدنك سرابت ايدب سوياك صارى اولور بزم خلق ايسه بول
 غايطى صافلمبوب نه يرده تقاضه قيلور ادا خيوانيه ايتدكدن بول
 غايطك اثرى بدنه يتمبوب سبب آلفقى بوندندر جوابنى ويرديلر.
 واقعى مى دگلمى اصلنى اهل حكمت بلور، مجوس لرك سوزى صدقه
 دليل دكلسه ده كند كتابلرمزده بولى صافلق آغريق ايراث ايدر و تقاضه
 وار ايكن نمازه تورمق مكروه ديان قوللر واردور.
 ۱۳۱۰ نچى سنه صفرنده ايكي طرفدن مأمورلر چقب حدودلره
 نكلمش ناش يغاچلرنى كوروب باز اولگى اورننه بر قرار قالدى

اوشبو سنه كونصل بادرين كلوب بارينمان پيتر بورغه كندى، اون
 برنچى سنه محرمك اول كوني توفسان اوچونچى ميلادك اوچونچى ايول
 ايدى مزبور بادرين اوز اوزندىن آيلوب اولدى نه چريمهسى
 وار ونه خوفدن بويله ايتدى ونه سيبدين جاننى قيوب بو بلا باشنه
 يتدى احدك معلومى اولمادى، اورننه ينه بارينمان كونصل بولوب كلدى
 وبويك بارليق تاغى نك اون يسل مدتي تمام اولوب ختايه قايتوب
 دبرلدى ايدى يوز توفز اوى قضاى بى ايله بيله ختايه كندى، ينه
 بويك جمادى الثاني آبي ايدى ديكابر ۲۳ هـ سكر يتار نيكالاي و بيسلاويچ
 كلوب نوشدى موندىن بورون كونصلارده سكر يتار يوق ايدى.
 ۱۲نچى سنه ختاي طرفندن تيلغراف كلوب ايسكى جامبولغه كردى،
 وبو يلدە ختاي ايله ياپونيه صوغشى باشلندى ۱۳نچى سنه ده مصلحه
 بولدى بو محاربه نك نتيجهسى صوكره ياپون ماده سنك يازلور. اوشبو سنه
 چوچك كه پوشته كلدى جمادى الاول اخيري ايدى، ينه بو يلك باخته
 ايله چوچك اورتاسنه تيلغراف تارتلدى ينه بو يلدە خوچو سوچو
 دونكانلىرى بوزلدى قميلدن آرغى تيلغرافلر اوزلدى ختايلر باچين
 خبرينى روسيه ايچندن آلب تورديلر، بو محاربه نك منشأى بو
 ايمشكه مزبور ايسكى شهرك برنده بولود شريف جمعيتى بولوب
 مجلس علماده كلمه طيبه معنای اطيفه سندن آرالر ينه مباحثه نوشر، شويله كه
 محمد رسول الله ضم قيلند فچه فقط لا اله الا الله كلمهسى ذكر تمام
 اولورمى اولمزى يالفوز بونى ايتمكله مؤمن دينلورمى دينلزمى ديوب
 بسر فرقهسى البته ذكر نامدر قائل مؤمن كاملدر ديمكه ذاهب
 اولور، ديگر طرفى محمد رسول الله ديمدكچه ذكر نام اولماز مؤمن
 دينلمز ديهرك نزاعك اخيري مضاربه به منجر اولور بونلرى توقناتمق
 اوچون حكومتدن عسك چقب جا كجوك نك بغنى والى شهرك حضورنه
 آلب وارار، جا كجوك بو نزاعلى سويلر ك مفيومنى آكلادندن صوكره
 ايسكى جمله معا ذكر قيلدقدنه ضرر وار ديوب مسلمانلر ضرر
 بوقدر ديدكدە يوق ايكن ايكسنى تمام ايتوب نزاعى سوندرسكز

اولمزى ايدى ديهرك اولگى جمله ايله اکتفا ايدن طرفه عتاب آمين
 خطاب ايدر مسلمانلر عفو طلب قيلب بينمزده بويله مباحثه لار هر
 وقت صادر اولور مسئله نك حقيقتى آكلاندندن صوكره رضالشورمز
 ديه كورسه لرده بى محل بويله غوغا چقارانلرى عيب سز قويهقى سياست
 حكومته ناسزادور ديوب او برينى جزايه مستحق قيلور اولدقدنه
 مسلمانلر بوگا چاغريشوب بزم اعتقادمه سن مى ميمزليك ايدرسن
 ديوب جا كجوكنى پچاق ايله ارمش اولدرمش حاضر توران عساكر
 مسلمانلر فلچ اوردقدنه مزبور ايسكى فريق دونكانى اتفاهله ختايه
 قارشو محاربه قيلب غوجو سرجو شهرى بوزلديغى ايله جوارنده نچه
 شهرلر بونلره تبعية ختايه تبع نارتمشلر، غزنه لرده بو بلوايى بيوك
 حوادثدن يازديلر.

اوشبو يلدە رومچه يه كونصل فويولدى موندن مقدم افسقالديق
 ايله تورمش ايدى، اول كونصل فيدروف بولدى بو ذات بالكاچين
 وقتنده چوچك ده نيابة تورديقى يوقاروده يازلمش ايدى، اوشبو سنه ده
 مدرسه سالندى، مقدم كندمز بر مكتب خانه بنا قيلب او مكتب
 بالكاچين نك مصلحتى ايله بوزيلوب بعد، ينه اوزمزنك بر خانه مزده
 اوقوتوب تورمش ايدك او جايمز تعمير ايديلوب داماد مزه يعنى
 اوزادان قزمزه برلدكسن صوكره مؤذن برلن ملا توفاج اوز اوبلرنده
 بالالر اوقوتوب تورمش ايدى بو مدرسه مز اوشبو يلدە تمام بولوب
 حاجى رمضانك همديل بكرمى بيشنچى جمادى الاول اون ايكنچى نويا برده
 افتتاح ايدلدى ملا محمد شاهقه معلم ليك ويرلدى.

ينه بو يلدە ايكنچى ذى الحجه يه مصادف اولن توفسان آلتنچى
 مايك اوچونچى جمعه كوني تيلغراف چيوقى ختاي تيلغرافندن تفريق
 قيلنوب پوشته خانه به كاوب كردى، بو سنه عيد قربان اون برنچى ماي
 شنبه كون اوقولوب عقيبنده چوچك سودا كرلرى پادشاهك تخته چلوسنه
 توغ بايراقلر تكب بيوك شنليكلر قيلدى آت چاپدرلدى

اوشبو ۱۳۱۳ نچی هجریه مرنک اغیری ۱۸۹۶ نچی میلادک مایی ایله معا اتمامه ایریشوب ۱۴ نچی سنه محرم الحرامک اوئی ایبون نك انچی کونی شنبه ایله باشلندی خدا سنه مزی بارچه مزه مبارک ایلله بو کون بورایه کلوب بر آز استراحت ایدلدی خدایم بافیسنه دخی یاردم ویره وهو المعین.

چوچکده اقسقال اولانلر بی اولانلر

ابتدا ختای کلوب توشدکده اقسقال اولن سرد چالا قضاقدن تارجان جارتی بای اوغلی ایدی، بر یلدن ارتوغراق توروب بعده ناش خواجه ایشان نامنده بر مرغنای اقسقال بولدی، بر یله ینار یتمازدن بو ذات اوزی تاشلاب هاشم بای بن موسی بای مرغنای اقسقال بولدی (*) آنک وقاتی بعدنده ناری حامد بن عالم بای مرغنای بر یله قریب اقسقال لین قیلدی یعنی نوفز آی نوردی، بعده عظیم بای بن موسی بای اقسقال بولدی کونصل کلنه قدر نوردی، کونصل بالکاچین پیتر بورغه کتدکده بونی عزل قیلب تاشکندلیک المعهد بی نوعی دین عمر بی ینه تاشکندلیک دین ارسلان بی اوچاولرینی مشترک اوز اورننه نایب قیلب فالدردی دعوا ایشلرینی بو کمینه یه تابشردی تاشکندلیک ایکی بی نك خط وسوادى اولمدقدن یازمق سزmq بیلیت برمک خدمت لری عمر بی نك عهد سنده ایدی. بو بی لرک وقتنده بو جانبده روسیه الوغلرندین و دیگر طرفده ختای تورهلرندین نورلی تعدی لر اولوب ضرری فقرایه سرایت ایتدی شوپله که غنیرال فریده حدود تعیینه باختهغه کلدکده استقبال قیلمدک لر بهانه سیل عمر بی بی حبسه قویوب چوچکدن جمیع سودا کرلر نی کیچه ایچنده باختهغه آلدریب ایرته سی وقت پیشن گه چه کوچه ده صاقلب قویاشه فاقلب نان توزمزی آلهیوب خیلی سیاست لر قیلدی بو خصوصه شا کر بای علیکه بای بو فقیر اوچاولرمز اویازگه

(*) روسیه طرفندن برکتیلان ختای طرفندن تصدیق ایدیلن اقسقال لغک اوئی اوشبو هاشم بای دور. اولگی ایکسی سودا کارلرک صابلاوی بو ییچه بلاقید تورمشلر ایدی.

باروب یولقوب و بر طرفدن سودا کرلرک هر بری اوز آشنا توره لر بیل سوزلشوب الحاصل نهجه واسطه وهدایا ایل غویبیرناطوردن عفو طلب قیلب بی لرمزی آلیب چوچک که نایتدق، غویبیرناطور چوچک که کلدکده خراجاتنی سودا کرلر اوستنه صالدی گویا سرحد تعیینی سودا کرلر اوچون بولدی، بو اثنا ده دیر بونجوندن چی آمبو کلوب عظم بای برله بزم المزده امانت توران بر روس تجاری نك بش مک کوراک چاپنی تاروب آلدی بی لرمزی کوب وحشت که صالدی الوغ لردن بویله خفا و جفالیق لر کورلدی، اما کونصل کلدکن صکره غویبیرناطور فریده بو قیلش ایشلرینه مستمر طرفدن معاتب اوله رق بالاغیره الهتادن پاختهغه کلوب کونصل برله اوزلشدی تاتولاشدی، آمبو دخی تارتوب آلمش چای نك پولنی تماما تولادی.

عظم بایدن صوگره سمیدن کلوب مرغنای عثمان اقسقال بولدی برار یلدن کین عثمان معزول بولوب جولای بن متای اقسقال لبق اورننه اونوردی بی لر دخی صایلنوب اولگی بی لر فالدی علیکه بی اسحاق بای مرغنای فرقی شیخ تاشکندی لر منصوب بولدی لر، اوچونچی دفعه ینه صایلنوب نوعی دن اسحاق بای بیته شهوی و تاشکندلیک دن مر عابد بای بیته بعده تورسون بی تاشکندی بی لیک که تعیین قیلندی لر.

چوچکده ترجمانلق ایدنلر

کونصل بالکاچین ایل اول کلن ترجمان اومسکی جوارندن ابراهیم نامنده بر قضاق بالا ایدی بعده بای فرا ایلندن عارف اسملی بر یکت ترجمانلق قیلدی بو ایکسی بالکاچین وقتند خدمت ایتدی لر فیدروف وقتنده سیه ده بورا ایلندن عید محمد بولاطق ترجمانلق قیلدی بعده شیشمروف وقتند آلمتادن شبالین نامنک بر روس ترجمانلق غه کلدی بعده قبال ایلندن تورودو بیک صرتدانوف کلدی بعده بارینمان ایامنده سابق عید محمد بولاطق تکرار ترجمانلق لوازمنده نوردی

موندن سوگره اولن افسقال بی وترجمانلر هر بری اوز نوبتنده سنه سیاتی ایل یازیلورلر، ۱۳۱۴نجی سنه یه قدر اولن کیچن افسقال بی وترجمانلر بونلردورکه نام بنام یز یلوب اوندی.

باز علاوه

کونصل کلهمزدن اقدم یعنی افسقال لبق ایامنده هر ایش شریعتنه عاید اولور ایسه ده غالباً نچارلرک اتفاقی ایسه مرامه کلوب اصلاح ایله اولنوردی، کونصل بالکاجین کلده شریعتنه زیاده عنوان ویروب حضورمز بر آن دعوادن خالی اولمپوردی حی مسلمان ایسه دعواسی اولن روس وختای دخی شریفه کلوب حکمهزه راضی اولورلردی، زیرا بر جایده نایو جنس انسان کوب بولورسه آنلرک دقتنی جلب ایتمک و خاطرینی اولامتی اوچون دیننه موافقت وطبعنه مطابقت ایش کوچورمک امور سیاسیبه ننگ باشلیچه مداری دور بو جایده اهل اسلام چوق اولدقنه بناء کونصلک بو قدر شریعتنه رواج ویردکندن بعضلر آتی مسلمان زعم ایدرلردی اما اوز دیننده محکم و احکم ایدی، امور پولیتیکه بی کمالنجه بیلن و پادشاهه اخلاص خدمت قیلن جمیع علومدن خبردار نوار یخدن دیپلومات بر ذکی ذات ایدی، سوال فیلسه هر ایشک اصلندن صوراردی، جواب فیلسه اساسندن سویلردی، ماه شریفه ایدی بر کون اثناء کلامبه تراویح نمازندین سوز اورتایه توشوب دیدیکه حضرت حق تعالی اولدیه ایلیلی وقت نماز امر فیلمش سوگره رسول خدا التجا ایذب بش وقته فالدرمش امت لرینه بکل لکنی خواهلر ایکن ختم و تراویخنی التزامه باعث نه دور، جوابا دینلدیکه تراویح نمازی ایکی سببله سنت اولدی بر دنیوی خصلت و بری اغراوی حکمت، دنیوی اولدرکه آدملر کونلری صائم اولوب آش صودن امتناع ایله وقت افطارده اشتها آپیلور اکثر آدم نفسنی ضبط ایده میوب استدکچه میوب ایچوب معاسنی نولدر بوندن بدننگه بر ثقلت پیدا اولوب بلا حرکت باهقی جسمگه ضرر و زبان کتورر

یعنی خسته ایدر، سر بعد الطعام ولو خطوة حرکتدن کنایه دور، بس امت اولن رسول الله نکه امرینه امتتالا سنتنی ذمه سندن اسقاط اوچون نمازه چقار ذهاب وایاب رکوع وسجود قیام وعود ایله حرکتنه کلوب هضم طعام ایدر بونگله مبدأ اغریق اولن اغیرلیقی بدنندن کیدر، دیدکده بو حکمت حکما لارک نهجه زمانلر ذهننی صرفی ایذب تابدیغی تجربه سیدرکه بر جمله حدیث نکه تحتنده درج ایلمش دیدی، اغراوی اولدرکه یوم التنادده عرصانک مقداری ایلیلی مک یل اولمق ایله ابتدا حالدده حضرت واجب تعالی آنک شدتی دفعنه ایلیلی وقت نماز فرض قیلدی سوگره بش نمازه فالدردی، مؤمن اولن البته بو بش نمازنی اودهر امر خدایه اتقیاد ایدر، لکن انسان سهو وخطادن خالی اولمز بش فرضک نقصانی بو بش تراویح ایله اکماله کلوب فزع الا کبرک خوفندن امین اولسون اوچون جناب سرور امتنه شفقه بو سنتنی بیورمش دور اما جمیع سنه ده اداسی اذقل اولدقن مشروعیتنی افضل الاشهره تخصیص قیلنوب بو آیده اوتامک ایله یلک کلسنده ادا قیلنغان نمازک کملیکنه کفایه ایدر نتاک کم بر آی روزه بتون یل اوچون یدر. اه.

و بر دخی مناره یه آی قویمقن سوال قیلدی، جواب جناب اکرم صلی الله علیه وسلم نکه معجزات باهره لرندن بری انشقاق قوردور بو معجزه آدم لارک کوز آلنده نوروب کوکل لرنده مرکوز اولسون اوچون مناره یه آی قویمق مناسب کورلمشدر دینلدی.

ودخی لهم خنزیر و بیع خمر خصوصنک سواللر قیلدی بونلری یالفوز بزدن دگل کوب آدم لردن صورادی دیر ایدیکه حضرت واجب تعالی فرآن کریمده خنزیرک حرمتنی لحه تخصیص ایذب میتدپی تعزیم قیلمشدرکه میتد نکه جمیع اجزاسی حرام اولمق اقتضا ایسدر فقهار رحیم الله خنزیرک جمیع اجزاسی حرام دیوب میتد پی بعض اجزاسی طاهر دور دیورلر، شعر ظلفی فرن عظم کبی، بو ایسه سیاق آیتنه منافی کورنور، جوابک دیدیلرکه اجزاء فی الاصل لحم دن متولد دور لحمک

هرمتی چه اجزای آن است بر من واجب اولور آیت کریمه ده اولن میتهدن
براد ایلی طاهر و ما کول اللهم اولور بیواندرکه سوکره بلا ذبیح
... ایله آکا هرمت طاری اولمش بیس اولی اهم طاهر دن متولد
اولن اجزاء میتهدن طاهر اولورکه آکا موت طاری اولماشدر بونیکه
موت اول نسنه یه صادق اولورکه آکا حیات حلول ایسدرده سوکره
اول وصف آنندن زائل اوله، اما خنزیر حرام لعینه اولدغیچون حیات
ومماتی حرمتده مساویدر، اه بعضای روح اولمیانلره موت اطلاق
مجازی اوله.

تورات شریفک کتاب سیوم موسی اون برنچی سورهنسک ما کول
اولن حیوانلری تعداد ایدب خنزیر خصوصنده «وخوک باوجودی که
سم چاند و تمام شکافست اما نوشغوار نمیکند آن برای شما نا پاک است»
از گوشت آنها نخور یسد و لاشه آنها رامس نکنید آنها از برای
ناپاک اند» دیوب و کتاب پنجم موسی اون دورتنچی فصلنده باز
بسو قول تکرار و تأکید ایدیلرک یازیلمش ایکن احکامی توراته
حواله ادعاسنده اولن اقوام خنزیرنی ما کول اللهم دن عد ایتدکلری
توراتی ترک ایدب اوز بلدکلرنجه کتدکنه یعنی کتابی دگل ایدکنه
دلیل کورنور.

مذکور کونصل بالکاچین پیتر بورغدن سوکفی کلور سفرنده
کמוש طرفه سالوب فقیره بو هدیه کتوروب و بردیکه سهرقنددین
واران کلام شریفک جزئی بر قطعه کاغذی دور بردن بو کبی اله کرمز
در بیتیمه مالک اولدغمه و دیگر بویله بویک درجه ده آدم بو کمینه یی
پیتر بور چاقلی جایدن غاظرنه آلوب کتوزدکنه فخر و مباهاته دن زیاده
تشکر ایدرم.

بو ذات یعنی بالکاچین وزنده بی آمبونک غیره و سیرتنه معادل
نوشمش آدم ایدی و بر دفعه کندی سویلدی، من بو جایه کلور
آدم دگلیم چی آمبونک شیرة سیاسی منی بونده ایلندی دیدی
نفس الامر بافنده سیاست جهتمدن چی آمبو کونصلغه فوق ایسه ده

ذاتنده اولن حدت لیک یعنی روسیه توابعندن ایسل چاپوق و قولغه
نوشکان اوغری لراک فولاق بورنمی کیسماک ضرب شدید و حبس مدید
کبی نظام و تراکتاته مخالفی نهجه ایشلری سبقت ایتدکندن اگر
کونصلغه موافقت ایتمز ایسه بو ایشلر ایکی طرفک منسترینه یتوب
معیوب و معزول اولور اندیشه سیمله لاعلاج کونصلک دیدکنه کونوب
نورردی، کونصلده ایش اوز دیدکنجه بولوب تورددن آمبونک
فانونه عکس کوب کلارینی ستر قیلب اونکاردی، اه.

چوچک نامی بر قیوغسه منسوب اولدیقی یوفاروده یازیلمش
ایدی بو قیو کونصلغه ویریلان یرکه داخل اولمقله ایلی آلمش
صوم خراجات قیلب ایچندن اغلاطنی آریتوب اوستنه کنبذ قیلماق
فصدنده ایدکنی چی آمبو ایشدوب ایچنی آریتماق اجرینی کونصل
آلمش کنبذ قیلماق ثوابی بزه فالسون دیو مکتوب کوندریب بوسوز
ایله کنبذ قیلنمیوب قالدی. کونصلنک کوکلی شهر اول نامده آچیلان
قیونک کنبذی کندی نامنده اولوب پش تافنه بر خیلی تعریفات
یازماق املنده ایدی. آمبونک غرضی بر بلده آکا منسوب قیلنمش
قیو اجنبی آدمنگ آدینه فالسون ایدی. بو قیو «قدوق» فی
فاکتوریه ننگ ایچنه فالدردیقی اوچون «لوغالدایفه» آمبو خیلی کابوش
قیلدیسه ده او وقتده ختای تبعه سی حسن آخوند کاشغری ننگ ملکته
اولدیقی بهانه ایله غالدای بو ملامتدن فتولمش ایدی سوکره حسن
آخوند اوی قوره دوکانلرینی محی الدین خواجه کته خواجه تاشکندی لره
صانوب اوزی حج گه کیدوب وفات اولدی. قیو محی الدین خواجه لرنک
ملکته قالدی، کونصل بارینمان بوکایغاچدن بوره قیلب آغزینی قاباق لتدی.

وینه بالکاچین ایامنده جایسان توابعندن صایبولات ایلی لپسی
محکومنده محبت ایلمدن جلقی قووب بونی باخته الوغلری اثرانک
آطنی آلدی دیوب کنرالغه کورفسغه بلدریب بوکا صایبولاتدن قولغه
نوشکان بر نهجه کشی لرنی آنولمغه حکم کلدکنه کونصل ارا نوشوب
بونلری اولومدن آجراتدی جریمه سی عفو ایدلدی جمیع قضاییه

وبلكه ايشيدن جميع اهل اسلام كونهك بو ايشينه آفرين ايتوب
 القشلاديلر فرق كشي تلف اولهچي يدي قتلديلر. بالكاچين نك بو
 يازيلهش ايشلردن ما عدا دغى عامه به كوب منفعت لرى كورلمشدر.
 اوشبو اون دورتهچى سنه كوشا كزهده بر آدمك ملكندن نه
 قدر دور مضروب تنكه چقب بر طرفنه كاه طيبه وبر طرفك معتم
 يا مستعصم يازلهش ديوب رومچه امامى ملا عبدالملك افندى
 سويلدى بوندن بر ايكى دانه سنى تاپوب بياررم وعك سنى قيلمش
 ايدى بو آنه دك درك اولمادى. معتم كه هارون الرشيد نك نبيره سى
 اولوب اوچونچى عصر نك خليفه لرندى. مستعصم اولورسه هلاكو
 ظالم النده شهيد اولن بغداد نك، اخير خليفه سيدر. ملا عبدالملك
 متردد سويلديسه ده والله اعلم مستعصم خليفه دراهم لرندن اولوق كرك
 زيرا مغوليان هلاكو ايامنك عرب ملككترينه استيلا ايدب اول وقتك
 غنيمت دن كلمش يا تاجرلردن فالمش اوله. معتم ايامنده اولوق
 دغى ممتنع دگل لىكن عرب لر نك مغوليان ايله اختلاطى مستعصم
 خليفه ايامنك اولدندن بوگا حمل قيلندى درهمنى كوردك ينه معلوم اولور.
 الحاله هذه چوچك نك اوچ مسجد اوچ الوغ جامبول دورت
 كچك جنغانك يعنى جامبولچه دورت يوزه قريب دوكان اولوب بونك
 بر يوز فرق نهچسى روسيه سودا كرلر بونك غيريسى كاشغرى ودونكانى
 وختايلر كندر. آتشكده «بوت خانه» لرى اوندن زياته اولوب شهر نك
 جوارنه اوتوز آلتنى سودكرمن وايچه متعدد ات دكرمن لرى موجود دور
 وايكى نكورمن دغى واركه خانبه لك دور تاشى نك اوستنى تورر
 آستى ابلنور بغدادى نى ايكى كره او كودوب اولكيسنى شاؤفانك
 ايكنچى سنى جاؤفانك ديورلر ايلاكى فاشنده دوراوننى كيپاكسز
 ساتارلر بزلرچه كورفه چيمنى ديرز. بو اونك باشقه لر دن فرقى خميرنه
 اوزايهقى خاصه سى وار ايمشكه ختاي ودونكانلرده بر نوع اوزون كيسمه
 اولور قول ايله اوزايتوب صوزارلر بوگا عادى نكورمن لر نك اونى
 براميوپ او كيسمه بو اوندن اولور بيمش. جهان نماده بو نكورمن نى

عجايبات غرايبات چيندن يازمشدر. ايكى حمام عامه وبرديماس
 ختايى واردور صوينى كانك ايله حوضه ايصدوب اراشان منزل سنه
 آكا توشارلر.

اراشان بيانى

اراشان صوى كه هر يرلرده اولور طرفزده مشهورى دامن بارلقه
 اولانى دور، جوانب شتى دن امراض لر كلوب اكثرى صحت لنوب فاي تورلر
 اياق قول سزلامق كيبى بيل آغرى بيل آغرى كيبى درة لره غايت نافع اما
 يوراك آغرى نه مضر دور، اوز بيك زباندنه اوز طبعندن ايصوب
 آنان صوغه آراصان و آراشيلر ديوب عثمانى لغتنده بوگا قدرت همامى
 ديورلر قاپلوچه ديورلر، اراصان لفظى قايسى طائفه نك لسانى ايديكى
 آنوق معلوم اولمى نبعى فضاى سرد و قلماق كلسى بو اسمده
 متفق لردور. روس ختاي دغى اراصان ديوزلر اوز بيكدن ايشدوب
 سويليورلر مى ياخود آنلرده دغى بو اسمده مى هر چه معروف اسمى
 اراصاندر، بو اسم خصوصنده كوب آدملردن صوردم و كتب لغات
 وتوارىخ لر بىك آفتاروب كوردم بوندن غيرى اسم قولاققه ايشدلمك دن
 وكوزه توشمك دن اوزيم چه بر معنا يازمق ياديمه كلدى توغرى
 اولمز ايسه بارى مورخار ك پيشى و باعث تفتيشى اولور غايت ماغلط
 يازمش دير بر سوكار قويار يا كوب سوكار طويار، ارشان اصلى
 حرشان دن محرف عربى اولوق كرك عر اسبق ديمك شان طبيعت ديمك
 اولوب معنى تركيبى اوز طبعندن اسپان صو ديمك اولور
 بو اسم اجنبى دن آلنمادقده كرك مفرداً و كرك مركباً مطلق بزم اوز بيك
 زباني دگلدر اجنبى دن آلنديسه البته ماخذى بو اوله، اه.
 اوقيانوسده همه هانك كسريله اسى صو قاينا يوب چقان پيكاره
 دينوركه اصحاب علة آنك صويل استشفاء واغتسال ايدرلر تركيبده
 ايلچه وبروسه شهرنده قاپلوچه وروم ايلنده بانه تعبير ايدرلر ديمش،
 وتبيان نافعده كرمان و كرمايه ايلچه به دينور ديمش، اه.

چوچكده روسيه سودا كرلرڭ سنوى سوداسى بو نارىضك تقرىبا
ايكى مليون روبل يە بالغ اولوب قديمى چاي اورنند بو كوندە
كەموش چقار مسلمان قصابندە بريمه ايللى مقدارى قوى بوغازلنوب
قرمه ايله سنوى يكرمى بش مگدن آرتوغراق قوى وبو مقدار بلكه
زياده ايچكو صوبولوب صانلديغى سويلنور، اهالى بلده نفوس يوزندن
مجموعى اون مگدن آرتوغراق نغەين قيلنوب بونك نصى اهل اسلام
اولديغى حساب لشمشدر، حاصل بلوادن صوگرهغى بنانك يكرمى بش
يل طرفندە بو مرتبه يە بالغ اولوب دها يل بيل ترفيك اولمغى ملحوظدر
مغازين لر دخى صالنيه باشلدى كه برى اسحاق بايبتچه حاجى مظفر
اوغلى عبدالجبارنك وبرى بائويين نامندە روس نچارنك دور،
بر يوك كاتورى دخى آچلدى.

حاجى يونس بابا مرغنانى كه تايفونان وقتندە يعنى بلوادن مقدم
چوچكده توروب ختاي وروس اوغلى رينه اعتبارى بلند وسودا كر ايچنك
دخى سوزى نفوذلى قدرى يوچه بر ذاتدر او كوندە اكثر مال
بو آدمك آدندە كررب چقوب بونك الندى بيع شرا اولنوردى.
ديركه تايفونان ايامندە هر سنه اون مك صندوق فامل چاي فقط
بنم المدى كىچوب سر حنه كىلدى چقان فوچاي وغبرى چاي
ومتعاك حسابى اولمزدى وهر يز ايكى لك يعنى ايكى يوز مك
قوى آلنوب ونچه مك باش آت موكوز صانلوردى وبرى بلى اون دورت
مك باوزه فوچاي اوز المدى اوتديكى نى بلورم دىدى هر باوزه
اون دورتدن وهر فوچاي يتى قدى دن اولور.

ايلترى ترى ارفان قاب چكمان كيز امثالى اشپالر كره كره
يوك يوك ختاي ايچينه بوللانوردى حالا اول كوندە كلن چايك چاريكى
كورنيمور چايدن ماعدا مالك كسى عكسندە دونمش يعنى ختايدن
روسيه طرفندە اوتوب تورمشدر ديو سويلدى، اه.

واوشبو ۱۳۱۴ نچى هجر يە كه ميلادنك ۱۸۹۶ نچى وختايچه بادرغه
دور كوآنكصوى خانك يكرمى ايكنچى بلى سيكرنچى آينك سيكرنچى

كونى بزلرنك رييع الثانى آبي ايدى سنتبر برنچى يكشنبه كونى
آمبو دور بونچوندن چمبع چريسى ايله كوچوب كلوب لوغالداى
جامبولنه توشدى يگى جامبولنك ايچندە عمارت تمام اولمقدن بو
قش اوشبو توشديكى قورغانندە قشلاق دور. آمبو كندكدن صوگره
دور بونچون سوداسى نزلده اولوب سودا كرلر بندريچ كوچوب
كلمكده دورلر والسلام.

ايمدى علاوهمز بوراده تمامه ايرشوب من بعد چوچكده قلمه
آلنور احوال ويازارلى اخبار اولورسه اون بيشنچى سنهدن باشلنوب
ختاي خانلرى تاريخى ايله بيله تحرير ايدبلور انشاء الرحمن.

چوچكده دونكانيلرنك مولود شريف قىلدقلىرى

بيانى سبقت ايدن بلوادن مقدم دونكانى طائفهسى اجازب ايله
اختلاطلرى آز اولدغندن بونلرنك تفصيل حالنى بلور آدم نادر
وقفط مسافر پرور مسلمان كامل ديوب آش وطعامه ايتار وسخاسنى
سويليورلر ايسده آنك دخى ترتيبندن بى خبر ايديلر بلوادن صوگره
بو جاينك دونكانى دن بر فرد قالمايوب بالكله كوتاريلوب كشمش لردى
ختايلرنك تكرار نزلندە ينه آز ازلب كاوب توطن قيلرق حالا
دور بونچون وچوچكده ايكى مسجد بنا ايدوب امام نصب قىلديلر
اقتابده دخى واردور. دونكانيلرنك معاملسى روسيه نوابى نك اسلام
نچارلرى ايله اولدقدن طرفين برى برينه وارمق كلمكده اولوب
سوانست والفت ايدر ايديلر وضايفتلرده تكليف ودعوة قيلنور وقيلور
اولديلر. امام وماللىرى ايله دخى آرازموزده انبساط كلنى پيدا ايتدك
ايسده بو آنه قدر بونلرنك مولود شريف قىلدغىنى كوردكمز بوغيدى
وبويل عظيم جمعيتنه كردكمز بوغيدى شمدى واردق وكوردك شويلكه
مولود شريفنك تكريم وترجيبي بو طائفه يە خاص وختم ديمك
چاژدور. اگرچه بو آبي چمبع اهل اسلام وجملدن زياده بزم
نوعستانده عرمت ايدرلر اما بونلرنك ترتيبى باز باشقه اولدقدن

فلمه آلمق مناسب كورلدى حقيقتنى بلميان آدم بونلرنگ حال حاضر سنى
 كوروب لباس ولسانك ختايه مشابه صورت و سمرتند آنلره مرادق
 فقط اسلام اسمندن غيرى بونلرده نسه وار ديورلر واقعا ظاهر
 نظرده اوبل دور اما فى الباطن نه درجهده اعتقاد ونه مرتبهده رسول
 اللهغه اشتياقى وار افعال واطوار كلام و اقوال ارزندن اذعان اولنسون.
 بر كون امام آخوندلرى كادى فقيره ديديكه ولايتمزده بو آينى
 اول آخر نبريك ايدب ختم قرآن و صلوات شريفى و مولود اوقومق
 ايل اونكارلر بو يرده دونكانيلر مسافر كى يز توانكبر و دولتمند
 آدملرمز يوقدر مع ما فيد بو آينك شرفندن محروم قالمامق اوچون
 و بو ايامنك قدرندن بي نصيب بولمامق اوچون قوملرمز هر برى حال
 بندرة پول جمع قيلدیلر بونكچون سزه كاديم بر نچه عدده فروشات
 بساط و بر نچه دستار لازمدر عارىته و برهسز ديدى خوب ديوب
 جهماروب بردوك اوچ كوندبن صوكره رسملرنجه بر فانچه قزل كاغد
 يبارمش بو كاغدار ضيفته دعوة خط ايمش اوشبو كاغد عددنجه آدم
 آليب كبلهسز كم لرنى آليب كلورسه امام قارىغه مفوضدر ديمش.
 محل مزدن اقسقال بي واشرف سودا كرلرنى ايركاشدريب وقت موعودده
 ايكى محل دن خيلى آدم واردق استقبال قيلدیلر. مسجدنك دارباز سندنبن
 كردكمز ايل اذان اوقولدى نماز ظهري ادا ايتدكدن صوكره ميا
 نيلنمش محل كه تكليف بيورديلر كه مسجدنك صحننده ايدى. قوى
 هو كوز قربان قيلهشار قران و قرغان قومشار جمع دونكانى كته كچك
 خدمتده پيسل باغلب تورمشار مولود اوچون يصالهش اوزوننگ
 اوستنى چادر و چار اطرافنى كيلم ايله توصوب ايچنى نصايح و موعظه
 كاغدار ايسل تولدرمش نچه بردين قديل و فنارلر آصوب تورنده
 كوزگى و ساعتلر قوبوب اوستوللرنى يفاك اورتو ايل ياپهش
 اورتاده بر بلند اوستولده كلام شريفى قويهش. عساربه آلمش
 دستارلرنگ بعضنى ستره و بعضنى محل محل هر يره وضع ونچه جايدبن
 عود و عنبر اياه مكان محضرى معطر قيلمش چورهسند خوانلر حاضرلمش

هر سفربه سيكز كشى دن اوتوردق چاي كتورديلر ايچدك. بعد كلام
 شريفى آلوب اوقومقغه ال صوردهمزده امام آخوند آياغه فالقوب
 «مهپانلره ملال كلمزسه اوز رسممز چه اهاليهزه امر معروف قيلساق
 ديدى» آرى كوزل اولور ديو اجازت ويردك. امام آياغه توردى
 آكا تبعه بارچه دونكانيلر فالقديلر اورتاده منبر وار ايدى امام منبره
 چقدى ابتدا رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه صلوات ويروب ثم
 اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ديهرك «لئن شكرتم لازيدنكم» آية
 كريمه سنى اوقوب معناسنى اوز تل لرنجه بويل تفسير قيلديكه «اى
 مؤمن لر موعدلر بو آية كريمه نك معنای منيفى و مفهوم لطيفى
 بودور كه جناب مولى ديمشدر. كهكه منم نعمتمه شكر ايدى شكرى
 برابرينه اول نعمتى آكا زياده ايدرم و كهكه كفرانه ايدر آكا
 عذاب شديد ايدرم» ايمدى شكر قيلهقى مجرد تل اوچوندىن خداغه
 شكر ديهك ايله اولمز فقط قارون توفلى و مائلك كوبلكى نه توانهقى
 ايله شكرنگ اورنى تولمز شكر اولدر كه حضرت حق تعالى بزلرى
 عدمدن وجوده كتوردى و بزلره فهم و فراست ويروب نطق و كلام ايله
 مقيد و بونكله جميع مخلوقاتندن بزلرى ممتاز و مشرف ايلدى بو
 شكرانده عله بشر مشترك و جميع ملت بو مقولهده متفق دور اما
 بزم اهل اسلام بين الانسان مك مك مراتبه بوندىن زياده شكرانهيه
 محق و مديوندرمز. چونكه حق سبحانه و تعالى حضرتلرى بزلرى
 اناس ايچنده انتخاب ايدب حبيبنه امت قيلديكه اون سيكز مك عالم
 آنك طيفلنده خلق و ايجاد اولنمشدر بو دولتك شكرانهسى اوچون
 وجود جودمز ايسل خدايد عبادة جان و مالمز ايسل امرينه اطاعت
 بور چهز دور. و هر حالده رسول خدايه محبت و على الخصوص بو
 آيلرده روح پاكنه صلوات و درود و ختم قرآن و مولود اوقومق ايله
 اداى حق ايلهك ذمه مزه دين دوركه يوم جزاده اول دستكبر ملت
 و شفيع امت اداامزى تصديق ايدب بو كونگى اوضاع و اطوارمز
 او كونده امت ايدكمز. شاهد اوله بو وسيله ايل شفاعت قيله ديهرك

نماینده کتوروب مقامه موافق مقال سوبلیدی. تمامه بزله فراب السلام علیکم دیوب ختم قرآن اوقومغه اشاره ایلدی. عادتلرنده عادی سلامدن غیری سلام اذن ایش مثلا: آش بیکه رغصت وکتمکه اجازت وبردکده وامثاله اورونلرده السلام علیکم دیورلر. ختم اوقوب تمامدن صوگره فاربلوه صدقه ویردیله درعقب آش کلدی امام مؤذن ویر نچه لری فوشولشوب مولود و صلوات شریف اوقودیلر بینه صدقه ویردیله اوشوروشده هر آش کلدکده مولود وود آیتوب صدقه فیلدیلر آشلری اوز رسم رنجه تورلوك تورلوك پشورمش ایکن تعسین بوکا که فربان قیلمش عیوانک جمیع اجزاسنی کیسوب چابوب تورغاب فاتشدروب ایچاک، فارون، اوفکه، باغر، باش، صیراق حاصل بو تبرک قربانک مأکول اولاندن هیچ بر اعضاسی آغز تیموبوب یعنی پیولوبوب قاله اادی وبالجهل میوه دن ماعدا اون سبکز تورلوك طعام مطبوح آلمزه کلوب الوردن کیچدیکه بری برینه بگزمز ایدی ایسک اغیری برنج آشی ایله ختامه ایردی، ایشوک فارشوسنده بر اوستول فویوب اوستنی مزین بر پرده ایله اورونمش صدقه آچه سیننی توپلب آنک اوستنه قویبمشر آنی بر آدم صاناب ویر آدم کاغده دوروب وبری دفتره فیلب اوچ کشی بو خدمته مؤکل تورمشلر، بویله ایتدکارندن ایکی معنا ملاحظه قیلندی بری مخصوص بر دیوان ترتیب ایله اول حضرتک خدمتی کما عقه حرمت ایدب برینه کنورمک، ثانی جمیع اولنان آچه دن آرتوب قالانی بارچه ننگ کوز آلدنده اولوب امام مؤذن ومباشرلر خیانت شبهه سندن ایران اوله قدر.

مجلسک انتھاسنه قریب دور بونجون امامی ننگ آلدینه بر قول کاغذ کتوروب فویدیله طشی مکتوب ایچی مکتوم ایدی لعل فائمه یعنی کاغذ آچه اولوق کرک، امام مزبور اورنیدین توروب بزلردین استندان فیلدیکه آکا وعظ سوبلمکه اشاره مکتوب ایش، امام منبره قجب ایها الناس دن صوگره اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، واعتصموا

بجبل الله جمیعا آیه کریمه سنی اوقیوب ای مؤمن موحد معتقدلر حضرت حق جل وعلا ننگ متین وفوی ایینه محکم یاپشوب اید آبرولمکز لره اول ایب سز لری چاه ظلماندن شاه راه هدایته چقارر ایپدن مراد قرآن عظیمدر آننگل عمل ایده سز جننه توغری کیسز دیوب بوکا ضمیمه شیخ شبلی وحسن البصری رحمه الله علیهما آثارلرندین عبرتی کلاملر سوبلیدوب منبردن توشدکده بر نچه لری فوشولشوب آواز بلند ایله صلوات شریف اوقودیلر بعده بو کمینه به اشاره ایتدیله بر ایسکی آیت تلاوت قیلب مجلس تمام بولدی، السلام علیکم دیدیلر بو سلام کتمیه دستور سلامی ایش ایشوکیدین چقدق دونکانیلر ایکی صف بولوب دیزلنوب دیزیلوب ایکی طرفه اوتورمشلر امین بیک ترجمان بزله دیدیکه بونلرک رسمنده استقبالی آباق اوزره اولور اوزاندقلرنده اوتورر مهمانلردن لازمدر خوش خوش الله راضی اولسون تقبل الله نذورکم ویغفر لکم ذنوبکم، تورگزلر تورگزلر دینک دیدی، ترجمانک تعلیمی ایله اوله ایتدک داربازهدن چقدغمزده بارچه لری آرفامزدن کلوب السلام علیکم فیلدیلر رد سلام قیلنق چوناب کتدک.

اشنه بو بیچاره لر اسیرلکندن شمدی ازادلقغه ابرمش ایکن مولود شریفی بویله فارشولوق آش وبردکده اورونلر یصاب بو قدر تعب ومشقت نازنقی صدقه وحساب اوچون علی حده بر دیوان ترتیب ایتمک بو آیک بویله قدر وقیمتنه یتمک بوکار کلسی عشق رسول وشفاعتنه وصول اوچوندر، والا دفترسزده کلن وکیدن ثمنک عسابنی بلهک وبو قدر تکلیف سزده ختم قرآن قیلب آش ویرمک ممکن ایدی، بارک الله بونلره، آفرین دونکانلره، بله یانه برشی ایرمز عبره اول بلکانلره، ۱۳۰۹نجی سنه ده باشلنمش بو عاده لری هنوز ترتیب مذکور اوزره بو تاریخه قدر هر سنه بلا ترک بوله کلمشدر..

دونکانی لرک نه زمانده ونه کیفیتمده اسلامه کلدیکی بوندن اون

سنه مقدم باز يلوب طبع ابدلش جريده چدين نامنه اولن تاريخچه مزده تفصیلا بیان ابدلش اولمغله بونده تکراری حاجت کورلمدی استین او تاريخچه مزه باقسون دیگر باقیسی ختای تاريخی نك ناك واک خان ماده سنده تحریر ابدیلور.

اقسقال معناسی

اقسقال ديمك عربلرنك شيخ ديديكی لفظندن آلنمش اسمدر. لفظ مرسوم في الاصل مسن یعنی باشلی اولن قارت واختیار آدمه اطلاق قیلنور ایکن صوگره قباثلک رئیس و بیوکارینه قارت یاشی بلا فرق شیخ دینلور اولدی. بزرچه اقسقال ديمك دخی اوشبو شیخ لفظی نك ترجمه سی اولوب ایل آغاسی یورت آناسی ديمك معناده در. اقسقال اسمنده رتبه اولده مطلقا یوق ایدی نه روسیه ده ونه غیریه ده، صوگره کاشغرده خواجه لر غلبه سی سبب بو اوب فرغانه خانی طرفندن اقسقال عنوانیه کاشغره بر مأمور قوبلدی. بعده روسیه ایچنده اولن تبعه سینه دخی اقسقال قویهق مصلحت کور یلوب ابتدا سیمی پالادده میر قربان بای ابن مومنبای غه خان طرفندن اقسقال لیق بار لیق بیرلیدی. روسیه طرفندن قبول ابدلدی. المئاده سید احمد بای اقسقال بولدی. ناشکند روسیه الینه اوتکانگه قدر خان طرفندن بویله بوله کادی. چانگه دونکانی بوزغونلغی بولدی بر نچه یل لر صوگره ختای کلوب چوچک خرابه سنه توشدی روسیه سوداگری فی الحین ختایه آرالشدی چونکه ایکی حدودک ایك یافن قلمه لری بو محل اولمغله بر یاز ایچنک خیلی تجار چوچکده اورناشدی. بونلر بر ناظر دن لابد اولوب ایچلرندن بر ذاتی اقسقال قوبدی لری که ترتیبی یوفار وده کچدی اقسقال لقمه انتخاب ابدلوب روسیه طرفندن تعیین وختای طرفندن تصدیق ابدیلن نك اولی هاشم بای ابن موسی بای مرغینانی دور. بوندن مقدم ایکی اقسقال بلا تا کید تورمشلر ایدی. کونصل بالکاچین کلنه

قدر ختای ایل سودا کرلرنك سوزی باغته ناچاللاکی اداره سنده اولوب اقسقال ایل اتمامه ایرشوردی. بیوک ایشلرده غوبرنا طوره مراجعت قیلنوردی. اول وقتده اقسقال نك معین وظیفه سی اولم یوب سودا کرلرنك همت و مروتنه موقوف ایدی. کونصل کلدکن صوگره میرنك آقچه سنندن آلتی یوز سوم سنوی معاش ایل قرارلنوب اقسقال لیق کونصلنك حاضرنده خادمی غایبنده نائبی مثابه سنده بولدی.

روسیه ده اقسقال لیق رتبه سی اوشبو چوچک اقسقال لقی ایلله باشلنوب صوگره غولجه کاشغر و بعده دور بونچونك رومچه ثم قوبدا وسائر نه یرده روسیه سوداگری وار ایسه آنده بر اقسقال قوبدیق نظام تحتنه داخل اولدی. کرک مسلمان و کرک روس اولسون سودا کرلرنك ناظری اقسقال اسمیه سویلنوب بو اسم هر بلده یه ساری و جاری اولدی.

اقسقالک وظیفه سی ابتداده آلتی یوز روبله یه قرارلندی ایسده صوگره چوچک اقسقال لقی نك وظیفه سی زیاده ایدی، غیر ی جایگی اقسقال لرنك وظیفه سی تجار لرنك آز کوبنه و تحمیلنه کوره تعیین ابدلمشدر.

سیمى پالادده خان طرفندن اقسقال اولن ذواتلر

سیمى ده اول اقسقال میر قربان بای ابن مؤمن بای تاشکندی دور خدایار خاننك اول جلوسنده ایدی، آنك وفاتی صوکنده اوغلی میرعلیکه اقسقال بولوب آنك عزلی بعدنده بر نظر بای اقسقال بولدی، سبک زوره نك چاپوندوسی سببندن بر نظر بای معزول ومنفی اولوب بونك اورننه توفال مسجد امامی ملا عبدالله نصب قیلندی، بعد رحیم پیلوان تاشکندی ثم میر قربان بای ولد ایوب بای اقسقال بولدی، تاشکند روسیه الینه اوتدیکی ایل اقسقال لیق الغا ابدیلوب، سیمی پالادده اقسقال لیق نك اولی میر قربان بای اسمنده آچلمش ایکن اخیر ی دخی میر قربان نامنده اولن ذاتده تمام بولدی، صوگهی میر قربان باینى

آدملر موچاي باي دېوسويېلوردي، فامنده قىصير بدنك نعييف سوزده قوى صاحب رىي آدم ايدى.

اولكى اقسقال ليق خدایار خاننك اول چلوسنك اخبرى خدایار خاننك اخبرى چلوسنده اولوب آلتى عدد اقسقال بىكرمى يلدن زياده راق مدت اوتكار يېنه خدایار خان دورنده دورانلرى انتھايه ايرشدى، سنة الله التى قد غلت من قبل ولن تجد لسنة الله تبديلا.

۶ نچى روسيه نك بو طرفلره قدم قويدىغى وبعض قلاعنك بناسى

روسيه نك بو طرفلره قدم قويدىغى نك ابتداسى وعصرمز اولن اوشبومك اوچ يوز هجرىه يه قدر مالك اولدىغى اراضى نك انتھاسى

روسيه نك اورالدىن آشوب سېرىيا واسياى وسط قصدنه قدم باصديغى ذاتا وطفلا هر بر توارىخلرده يازيله كلوب آنلر بزم بيانمزه حاجت براقمامشلىر ايسه ده بو جانبده جايلمش اورتسه جزء قضاقلرنك روسيه يه متابعتنى يازمق مناسبتيله بونلره مخصوص بعض قلاعنك تارىخى وتأسيسى قلمه آلتى.

هجرتك الف كامللرى حدودنده روسيه باشى بوزوقلرندن «يارمك» نام آدم سېرىياده «كوچوم» خانلغنى آلوب لىكن كندوسنك حفظ ايتمك اقتدارى اولمىغىندن روسيه يه بيع ايلدىكى ايله «تابول» قلعهمى واندىن اوتوب «ايركوتسكى» قلعلىرى سالدى. تا كه چانكه وآمور مصبى و «بىرنىغ» يعنى بهرنك بوغازنه قدر اللرىنى اوزاتدى. اون ايكنچى عصر نك نصف اولللىرى ايچنده «اومسكى» قلعهمى بنا ايدلى و او عصر نك اواسطنده كچك جزء حاكمى ابوالخير خان ابن آچه اوز بورطنده امنيتليك اميديله كندى عرض ايدرك روسيه يه تابع اولدى. و بيدان قضاقلرىده بو خانك اماننه داخل اولدى. بعده اورتسه جزء قضاقلرىنى حمايه سنه آلمق افكاريله ۱۱۸۰ نچى هجرىه لرده سيمى پالاد قلعهمى و بوگا مقارن اوستكامن قلعهمى تأسيس ايدى. اما بر نچه مدت ايرتشدن اوتىبوب قضاقلرىنى اوز حالنه قويوب

احيانا ايل ايچنه فرق ايلي زياده وكم آتلي عسكر كلوب اشنايق پيدا قىلب قضاقدن بر نسته آلسه ايكي اوچ حصه عوض ويروب بويله مدارا و معامله ايله توردى. قضاق ايسه ابتدا فلماقنى قووب بعده فرغز ايله جاؤ بولوب همان بربنى كينگوتك سببنده ايدى آراسندن روسيه كلوب بونلر نك آلدىغى يره قلعه صالحق صدرنك ايدى. روسيه نك كلديكنى وكتديكنى بونلر بر شى اورننه كورمىوب بلكه برنى آلسه بشنى بيرر ايمش نه استعاله ديوب روسيه نك كلمكنى وارالاشمغنى آرزو ايدلر ايدى. او وقتك الوغ جزء فرغانه به تابع واورته جزئ نك اكثرى ختايه محكوم ايدى. اورناده اوز باشته يوزن ايل لرده وار ايدى. بوي باشلر روسيه محكومنداكى جنس داشلرى اولن كچك جزء قضاقلر ينى تالامقن كير و تورمديلر. بس تبعه سنى صاقلق روسيه به واجب اولديده اورسكى قلعه سى صالدى. قضاق بوگا يمان قاله ديرلر. آندن نى قدر عسكر قلره يوللانوب صحرايى صاقلب كوزادوب كير و قيتديغى ايله چپاول كنه ميدان آلوب اللرينه توشن اسير و مال لرنى خپول و بخارا بازارلرينه و خوقند مضافاتنه كلتوروب صانارلر ايدى. بونك اوچون روسلر هر طرفدن ايلرولب قلعه واستحكاتمات بصامق لازم كلوب اليكسندر اول ايامنه نوژاليكساندرفسكى قلعه سى بنا ايدلدى. و بر طرفه ايرتشدن اوتمك دخى سياست چه معقول كورلدى.

بو طرف قضاقلرنك روسيه تصرفنه كچديكى و آيكوز

بلده سى نك بنا سى

سيمى پالاد و اوستكامن قلعه ارى بنا بولنديغى ايله روسيه سرحدى بو طرف قضاقلره ياقين بولوب سودا كرلر بل بيل ازدياد ايله و اريب كلمكنه ايديلر بعضا بولاه و احيانا ايلده قضاقلرنك ظلم و تعديسى اولوب مظلوملر بونى روسيه حاكم لرينه كلوب عرض قيلور ايديلر.

عرض نامه سنى قبول كوروب آلوردى لىكن قضاقه وارمق سودا كرلرنك حقنى صورمق يوق ايدى نچه بللر بويله اوتدى. بر وقت اوستكامن توغروسنده بر آز عسكر ايرتشدن اوتوب قضاق ايله طوب و سياز قىلدلر. يواشلق ويومشاقلىق برله ايدى اوچ دورت بلدين كين ينه بر جمعيت بولدى همان اولگى كين ايدى قضاقلرنك بركاننى آلدى بيرمايمن ديكانى قالدى تاشلب كېته واردى اوچونچى دفعه سيازده خپلى غيرته دكلى مظلوملرنك حقنى آلوب ويردى سرکشليك ايدن بر آز ايلنى چايدى روسيه نك بو شدتنى قضاق كلوب ختايغه شكايه ايتديلر ختاي بياؤچنك يعنى آز ايش ديوب آنلرنك سوزنه قولاق قويمايدى داديله مقيد اولدى بو سببن قضاق توره قوه سى ختاي دن يوز چويوروب روسيه به تابع اولمق تىنى سنه توشديلر. ۱۲۴۰ نچى سنه لرنى قىلمده قزل توغلق دن صارت توره ابن جوچىنى ايل اتفاق ايله پيتربورغه بيارديلر كه پادشاه بونلره مخصوص بر قلعه بنا قيله و اول قلعه جيله نايمانه مركز اوله. بونلرنك عرض و غرضى پادشاهه مقبول اولوب چونكه روسيه نك كوز تونديغى مقصدى دخى بو ايدى. ۱۲۴۹ نچى هجر يه ده سيمى دن اثرات چقب آيكوز صوى بويته كلوب توشيدى. بلد سيمى پالاد نك جنوبنك اوچ يوز ژرست مقدارى مسافه اولوب اول چى-اى حالايىسكى ديوان اورنى دور. كيله سى يازنده چوچكدن بر آمو اوچ يوز قدر چرى ايله چقب آيكوزده روس ايله سويلشدى. حضرت قيله كاهمز مهربان بولورلردى اوشبو وقتده بزلر قضاق ايچنده ايدك تىناك قرا خواجه نامنده بر آدمده نسيه مالوم بار ايدى نچه مراتبه كشى بيارديم ويرمدى. قاشمغه بش آلتى يولداش آلوب اوزيم كتديم ايگون صومتمنده چيلدى قراناغى ايتا كنده يوروب كلمش كوب آدم كورندى بو كهار ديوب تورده مزده يورشلرندن معلوم اولديكه ختاي دور اوزندىن اوزاق صوزيلوب كلور. چوچكدن ختاي چقب آيكوزدين روسلرنى هيدار ايمش خبرى بوروندن بار ايدى.

بولداشلار من ايله سويلشوب و نلر حماقت ايله معروف جهالت ايله موصوف خلقتد بر ضرر ايركورمسون ديهرك يولدن صاولدق بزلرى كوروب اون بش بكمى آدم آت چاپديلر. اكر فاقساق يتوب تونسلر يغشى اوامز ديوب توفتادق كلوب بتديلر آتندن توش فضاقت رسمنى ابتديلر توشدك كملر پسز فايدن كلورسز نه بره واررسز ديوب صوردي، سودا كرلرمز ديه جواب آيتدك، آمبوغه يوركلر ديدى آرامز بر خيلي بر ابدى يعنى ايكى اوچ ميل وار ابدى آتقه مندرميوب ماكدردى، آمبو مافاغه تفض روانغه توشهش كونارتوب كلور، بزلر باردغمز ايله توفتادى پرده دن باشنى چقاريب كملر سز ديدى اولسكى جوابمى ديدك آيكوزكه رسدن عسكركلماش راست مى دور فاقچه عكشى دور ديدى بلدكمزى سويلدك، صوكره ديديكه سزلر ايچن خان نيمى اوبدان كوررسز باخرد آق پادشاهنى مى ديدى. ايچن خاننى يغشى كوررمز مكركه بزلر اهل ايچنده يورمش سودا كرلرمز معاملمز فضاقت برله دور آنلر بزه تعدى قيلور مالمى آلور ويرميور سزلرنك ايشوكز طاردور آلدكزه كريب بولميور عرض دادمز يتميور ديدكمه بو سوزك راستدر درستدر فضاقت خلقى سوزنده ثبات يوق يوزنه اويات يوق بى انصاف خلقتد موندن صوك فضاقتى بويله بوش فويميورمز كرك سودا كرك غيريه قيلن ظلمنى تحقيق ونعديسينى تفتيش ايدرز البته ايچن خاننى اوبدان كوركلر چلدن الوغ بلوكلر ديوب اوچ مراتبه تاكيد ايله تابشروب باشنى ايگوب خوش ايتدى آفردنلب يوروب كندى.

مايور نوكلوف نك نطقى

آمبو اوشبو سفر آيكوزكه باردى روسيه بوگا استقبال چقب خوش آمدنى خوب برينه كوردى خاص اوبلر تكب عزت وحرمت ايله ضيافت قيلوب بر نچه كونلر اوتكاردى بعده سوز باشلوب اثنائى محاورده روسيه مأمورى، نوكلوف فضاقت سيموز مايور

ديرلردى دايچين يورتنى الوغ اوزلرينى كچك قيلم سويليويوب بزم بو يره كلكمزه سبب تركستان وفرغانه مضافاتنه فاتنايان تجارلك عرضى بوينچه آنلرى فضاقتنه چپاولندن صافلمق اوچون دور حاشا سزلره معادلليك ادعا قيلم ملك كزه قدم قويساق اويل بر شى كوكلكزه كلمسون سودا كرلك التجاسى بزلرى بو جايه ايلتىدى آنلرك دادى بوننده كلمه بزلرى مجبور ايتدى اكر يوللرك عهده سنى ذمه كزه آلور ايسه كر فضاقتد ايريشن الملك جوابنى ويرر ايسه كز بو يردن كيدهلیم دیدككز چه ایدهلیم دیدى، او وقتده يوللرك خواطرى بو سوزه الوغ سند وبيوك بهانه اولوب نزويرى تقديره موافق توشدى، آمبو بو افكارك عمقنه وارمى وارسه دغى ايتار سوز قالمى يولك عهده سنى ذمه سنه آلمادى روسيه يى بوندى كيت ديالمى، مع ما فيه اول جايغه فورغان صومغه و آيكوز صوندىن اونه طرفه اوتمه اجازت ويرمى، مأمورين بو مقوله به قرار قيلدقن صوكره سوزلرينى ايكى طرف الوغله بلديب جوابنى آلرق آمبو. چوچك كه فايتدى ايللى فزاق روس بو مهمانلرنى اوزادهرق اروچار صوى بوينه چه كلديلر آمبونى فايداول كيچوندى اونكاريب كيرو فايتدغه فضاقت ايلنى كوب بى سرنجام قيلمى اروچاردن بويساق روسيه نك بولدى تابع اولور ايسك لر آيكوز ديواننه واريب دفتره يازيلكلر يوق ايسه اروچار صوندىن اوت ختايه كيت ديوب فضاقتلرنى صقتى، بو سوز راست مى بالغان مى ديه فضاقت يغشى لرى آمبونك ارقاسندين فوب كلديلر روسلر بويله ديور وحالانكه بز آنلرنى آيكوزدن هيدار اميدنده ايدك ديديلر، آمبو آنلرنى آلدينه كوردمى يوزينى كوردمى شكايتم لرينه التفات ايتمبوب بولنه كيته واردى فضاقتلر ختايك بو فعلندن منفعل اولارق كوكللرى صوندى روسلرك سوزينى راست بلديلر بويله اولمسه البته لا ونعم بر جواب ايتور ايدى ديديلر اورادن ايللرينه فايتوب اتفاقل روسيه به محكوم اولديلر آمبو عهد نامه ده آيكوزدن اوتمه رغصت ويرمديسه ده روسيه بو

جانبدار و آل کوله قدر قول لرینی اوزادوب نفوذینی جاری قیلدی، بو ائناده بر آز ایل بولنوب کوچوب آلا تاغده بورن بیک سلطان توریه واریب پناه لندیلر بیک سلطان او وقتده ختایدن ککوڭ منصبنه ایدی، بیک سلطان بونلرک کلدکنه خوش اولمیبوب نه دن بونده کلدگز کلدکنه بته تنچ کامیبوب روسیه توابعندن مال قووب کلونبسر آنلر عرض ایدر او بهانه ایله روسیه بونده کلوب پدر ختایک احوالنی کوروب توروبسز بومدن کیت دیالمامش ختایه اعتماد ایدم روسیه بیوک پادشاهدر سزنگ اوچون آکا قارشی کیده م ته ایسه کلمش سز سوکنه بقالیم دیه تسلی ایله حکیمانه جواب ویروب تورمش ایکن روسیه بو طرفی بر طرف ایتدکن صوگره آلا کولدن اونه واریب بیک سلطانیه اوزلرینه تابع ایتدیلر، بیک سلطان روسیه ننگ کلدیکنی چوچک آمبوسنه بلردی ایسه ده آمبودن جواب بولدی، ایمدی شرقه جاپسین کولی غربا بالقاج بعیره سی جنوبا آل تاغده قدرکه مابینی طولا و عرضا آلتی یدی یوز چاقریم پردور بو اورزاده اولان ایل لر بر چه سی روسیه یه بیعت ایدب بونلرک کلسنه یالغوز آیکوز دیوانی مرکز قیلندی، ایل ایچنده بورن نوعی لر اوشبو وقتدین باشلب قضاقتارنک یازیلوب حالا چاله قضاقت نامیل مشتهر بر طائفه یورت بونلرک اولادی دورلر بیانی علی عده بر فصل اوزره یازیلور .

خان صایلاو

روسیه فقط بونگل قانع اولمیبوب بر طرفده ترکستان محکومی ویر جانبدار ختای محکومنده فالان قضاقلرنی دخی تصرفنه کیچورمک افکارنده ایدی قضاقتنک افعال و اطوارندن استفاده ایدرک مداری ملایهت وهرایشی اوز اختیارنه تاشلب آنکل صید ایلمک مطالعه سنی تاپوب اوزلرندین خان قیلیق قانوننی جاری قیلدی، نظام موجیبی خان صایلمق اوچون آیکوز دیواننک الوغ جمعیت ایدب قضاقلر خانلقه تالاش

قیلدیلر خیلی قیل و فالدن صوگره پادشاهک یوزینی کورمش مناسبیل صارت توره ابن جوچی توره نی خان کوناردیلر، قضاقت لهجه سنجه، خان روسجه اسطرش سلطان دیو عنوان ویرلدی، آغا سلطان دیهک بونگ ترجمه سیدر، امور خارچی یعنی ایل ایچنده اولان هر وقوعاتی بونلره تفویض ایدب قیلدن غیری امرنی اللرینه ویردی، مقتوله دیت معیوبی ضربه قادر ایدی، لکن اکثر جریمه تعزیر بالمال ایله توکانوب اورمق صوفهق نادر ایدی، خاننگ معیتنده بر معین قویوب بوکا کندیدات دیدیلر، ایکی زاسیدانیل دخی صایلب قضاقته بوکا قاضی لقب قویدیلر، محکمه ده خانغه همه الوغلردن یوقارو ارون ویروب زیرسالک آلدنده اوتورتدیلر، خاننگ و قاضی ننگ هر برینه وظیفه تعیین قیلدیلر، سابقا یازلاهش حدودک ایچندا کی ایل اکثری نمایانندن عبارتدر بار چه سی بر دیواننگ محکومی ویر خاننگ منظوری اولدیلر. مشار الیه صارت توره ایکی یلغه یتمیبوب وفات ایتدی، اورننه آق توغلو قدن جابای توره ابن شاکقاینی خان کوناردیلر، بونگ ایامنده پریکان یگی دیوانغه کوچوریلوب کریپس تورغان سالندی الائن سیرکیپول قلعه سی دیدکمز بودور، روسیه آمبو ایله محکم وعده قیلمشیدیکه اولگی جایه تورغان صوفهیه وعده سنه وفا قیلب چوچک که بر مرحل بقنراق کلوب معجور صو منصبنه قرارلندی.

جابای خان ایکی صایلاودن صوگره قلوب اورننه قزل توغلقدن بیک سلطان توره ابن آغادای خان بولدی، بر صایلاو بعدنده معزول اولوب، جابایک برادری بولن توره ابن شاکقای خان نصب قیلندی، بو ذات اوچ صایلاو سوکنده وفات ایدب محلنه فیه قضاقتن بیک خواجه ابن اویسونبای اوتوردی، ایکی صایلاو بعدنده غزل قیلنوب قزل توغلقدن باراق باطور ابن سولطا بای توره خانلق مسندنده بر قرار بولدی بو ذات خان بولدیغی ایله دیواندن اوی جای صانوب آلدی بورونقی خانلر احیانا قوش چادر

تکب اوتوررلر ایدی اکثر اوقاتده هرکمه قونوب نوشلنوب ارزاقنی تیروب بیوب ایامنی وتکاررلر ایدی.

صاحب الترجمه باراق خان قضاغهده بهادرلیک برله مشهور ومعروف ذاتدر، اویسون ایلنی چاپوب اخذنار ایتدیکی بهادرلیک عنواننه باعث وسبب اختار اولمشدر.

هذا بیانہ. بوندن اقدم مواضع عدیدهده ذکر وتعریر اولندیغی اوزره بو طرفک ایللرینی آرغون نایمان دیورلر اورته جوزدن معدوددور آبلای خان اولادی بعضی آرغون ایلنده قالدی، بعضی لر الوغ جوزکه واردی، ابوالفیض خان اولادی نایمان ایچنده هر بری بر قبائل ایگا بولدیلر کاند نایمان بونلرک سهامنه توشمش ایدی، نایمانک اکثری روسیهیه تابع اولوب بونلردن صادر متای قبیلہسی بولنوب ترکستان طرفنه کتدیلرکه اول سمتده اولان ایللر ایل اتفاق ایدب روسیهیه مخالفت ایتمک دعاسینده ایدیلر، باروب چو صوندن اوتدیکی ایل اویسون ایچنده، رستم توره بونلرک رئیس لرندن یکریمی مقداری آدمی ضیافت بهانهسیل آلدیری اولدردی ایلنی چاپوب تالان وتاراج فیلی بیچاره لر مال ملکندن ماعدا خاتون قزلینی قوشوب اسپر ویروب کیمو قایتیلر نایمانک قاننی ناموس وغارینی طلب قیلوق ابوالفیض خان اولادنه واجب ولایم کورلوب باراق توره اویسونکه آتلانوق شهرتنی شایع قیلدیغی ایل جگری خون دللری غصه ایل مشحون اولن صادر متای ننگ یاش فاریسی کته کچک باریسی آتلنوب جمعی اوج مک مقداری نفوسدن مرکب بر فرقه عسکر بولدیلر، «ایلا» صوندن اوتوب باروب ایسون ایلنی چاپدی، رستم توره کوچوب فاجوب جونادی باراق آردنه توشدی نه بره وارسه قویمه چغنی بلدکده رستم توره نوقتادی زیرا ترکستان وتاشکند ها کم لری ایلده عکس اولدندن ایلکاری وارمیهده اورون قالماش ایدی، بالضروره باراق ایل ایلچی لشوب اراده مصالحه اولدی اولگی سنه تسالانمش مال واسیرلرنی قایتاروب مقتوللرک خوننی بالتمام ویردی وپناه تونوب

وارمش مسلمانلره بویل جفا قیلدیغی اوچون مک عدد یلقی جزا نقد دخی آلوب کوب غنیمت ایل قایتدی اوشبو خدمت طفیلنه باراق توره باطور شهرتنی تایدی، من بعد اویسون مالی نایمانغه مال حربی کبی حلال زعم ایدیلوب دائم آنلری واریب تالار ایدیلر اون ویکرمی آدم اوغورلقچه وارسه لر باراق کاهش اوازه ایل اویسون ایلی اوی ارینی ومال ارینی تاشلب تاغه فاجار اولدیلر بوش فالهش مال ومنالدين مدعالرنجه آلیب آرتوب تارتوب هیداب قووب قسایتور ایدیلر.

باراق خان صایلندوقده معهور صو بوینده الوغ جمعیت ایدب آت چاپدیری طوی لر قیلدی، غنایغه فراغان «قزای» ایلینه کلوب قراغاجده طوب سیاز قیلب تشارک وغیری لرک اوزاق مدندن بویاق کتکان مال لرینی قسایتاروب آلوب ویردی، بو ذاتک بهادرلیکدن باشقه هنرلری وار ایدی منتق آنمقده ماهرلیکی آدمک توباسنه تنکه قویوب آنوب توشوردی چاپک دست لکده فتیللی منتقنی توتوننی توتوننه فوشاردی، یغاج بونمقده کبوم کسمکده ایتوک چیتوک پچما کده وتکما کده تیمور صوفه قده هیچ بر اوسته دن وچباردن کم دگل ایدی، قول قوئی اوروک ویگاقنی اوچلب صقوب اوشاردی جلوک سویا کنی بسوراب صندردی، اوز رسم لرنجه آخوند وشجره یعنی شاعر ونساب ایدی، لغز ومعما، بندنه وحلنه غایت سریع الفهم ایدی یعنی جوامباق ایتما کده وچشمکده تیز فهم ایدی، اویسون تسفرنده عسکره قانون وضع ایدب اون باشی یوز باشی مک باشی مرتیب وهر بری ننگ درجه سنه کوره ایش تعیین قیلمشیدی، حکومت الدن کیدب زمانک ضعیف وی حال وقتنه توغری کلدکن ویورتک نفاق وی اتفاقندن النی آغزیننه قویاردی اگر مساعدلی بر ایامه دوش اولیدی البته الندن ایش کایدی، هرچه رأی صائب حکومته مناسب افکار عمیق صاحبی ایدی هر صایلاوه خانلق تالاش قیلب میسر اولمزدی، چونکه بونک چنکالی غیر لرک کبی

اولمز دیوب آدملر سطوه سندن سیسکانوردی آنکچون صایلمزلردی.
ایسل الوغلر بیکه امثالی غوانانبای مرضه واقتابلیق بی اولادی که
بونلر قره فضاقتک خانن مثابه سنده معروف ذوانلردور. سائرلردخی
کلا بوکا عکس ایدیلمر. محکمه الوغلیده بونک رواجنی استمزلمر
ایدی. عاقبت «کورفص» یعنی اومسکی گنرال غوبرناطوری بوکا بر
خدمت تابشردیده آنک طفیلنک خانلق رتبه سنی عایز اولدی. مذکور
خدمت بو ایدیکه، ۱۲۷۶ نچی ویا ییدنچی یلرده سیمی وایکوز
اورتالغندمراوچ دورت عدد روسلره فضاقت بارومتاچی سی یولفوب
مزبور روسلرنی اولدریب کتمشلر آلتینی کیسوب آغزینه تقوب
آرقاسندن خادا صوقوب نیچه مسغره ایتمشلر بری خارونچه رتبه سنی
عملدار اییش. بو ایش روسه نیک زیاده ناموسنه توفنوب آیکوز که
«کورفص» کلدک فضاقلرنی فسویب اوغریلرنی البته تاباسز دیوب
فضاقت ایسه این ایگاسی تورلردور بختی یماننی آنلر بیلورتابسه
آنلر نابار بزلرنک المزدن نه کلور دیه آغرلقنی تورلره حواله قیلب
مخصوصا باراقتک حاسدلری باراقعه بر نقص کلتورمک وبر بلایه
قویوق فصدنده بو ایش باراقتک الدن کلور اوغریلرنی توتارسه
اول تونار باشقه لرنک الدن کلمز دیوب کورفصه نیکورمشلر کورفص
تورلرنک منصب دار وغیری منصبدارلردن بر نچه سنی فاره پابوسکه
عربه برله سیمی طرفنه اوزادوب باراقتنی آیکوزده حبس خانهبه
قویوب کندی المننا طرفه ایتوب کندی. باراقت حبس خانهبه بر
آیدن آرتوغراق یاتوب قالدی «کورفص» المئادن فایندقه باراقتنی
حضورنه چاقریب تسلی ویروب کوکلنی آلدندن صوگره بو اوغریلرنی
تایمق باشقه لرنک الدن کلمز سن بو ایشنی البته عهد قیلورسن
اوغریلرنی توتوب کلتوروسن سکا خانلقنی ویررم دیوب وعده قیلمش
باراقتنه بو خدمتنی ذمه سنه بوکلب مکا هر بولوصدن بو قدر کشی
معینده بولمغه امر ایده سنر وهم بر مونچه فضاقت روس خدمته
ویره سنر ثانی هیدالوب کتمش تورلرنی فایتاراسز دیه امرنامه نی البته

آلرق چقدی. مزبور اوغریلرنک خنایغه فاراغان کیرای ایلنک ایدیکنی
ایشدوب هر ایلنک بیوک وکچک لرندن استصحاب ایده رک جمع ایکی
مک مقدرای آدم - ۵۰ عدد قزاق روس ایله ایرتش اورینه کندی.
حالا تیمورصو دیوانی اونوران اورنده کیرای ایلی برله سوزلشوب
قاتلار قالدان قیال دیدیکی مشهور اوغریلر کیرای ایلنک قشچمشلر
ایکن، کیرای تورهلری عیایت قیلب بر آز نارنشوب کورسه لرده
باراقتک سطوه سندن سیسکانوب اخیر کار ایینه تابشردیلر باراقت
اوغریلرنی آلوب ونایمان ایلی نیک نه زماندن برلی کیرایده آلامای
یورن خون وحقلرینی تمام آلوب وسودا کولرنک دخی کتکان ماللرینی
قایتاروب هم «کورفص» نیک امرینی اورننه وهمده یورتنک کوکلنی
یرینه کلتوروب الوغ آبروی ایله قایتدی. بونک کیلمه سی یازنده
قزای ایلی ایله قراغاجده طوب سیاز قیلنیغی یوقاروده یازلمشدی.
اوغریلر بش کشی ایدیلمر سمیده منتقغه آتلیدی. اوشبو خدمت
مقابل سنی مشتاق اولن منصبنه واصل اولدیسده عمری وفا ایتمیوب
خانلق نیک ایکنچی سنه سی هجرتک ۱۲۸۰ نچی یلنده وفات ایتمدی.
یاشی ایلی گه یتمامش اییدی جسدن سیمی پالادنک الوغ یولی نیک
غربنده اچی صو بوینه قویوب بیوک کنبذ تورغوزدیلمر الان باطور
سویاکی دیوب بنام اولمش موضع اولدر.

حلیه اورتنه بویلی نیک اطولی بدن جسمنک اوسطی یساغرلی
جیلکالی، بیوک باشلی، میوقلی، فاشلی، فوکر صقالی، آلاچه کوزلی،
کوپکام قزل یوزلی آدم اییدی. اهل سواد نمازخان وهر ایشدن
غبردان اییدی. خانلغندن مقدم مالی آز ایسه ده آزلغنه باقمیوب عبرتلی
قصه یاقشلی حکایه سویلیانه رسم لرنچه آت مندریب لباس کیدرردی
همتی بلند لکن طبعنک خون ریزلیک وار اییدی کوب آدم اولدرمشدر.
وفاتنده میت آشنی بر دیوان ایسل وجهل آتی توغلق قزل توغلق
تورلر الوغ معرکه قیلب آت چاپدریب اونکاردیلمر. اوچاغی آغفور
جال تاغی ایتاکنده کب صوی بوینده اییدی. اویسیوننی چاپوب

ابتدا بهادرلیک نامنی چقاران وقتده باشی یکریمی ار چماسنده بلکه
یتماش ایدی دیرلر. و بو قولی تقویه ایدر مشهور جاناق آقون بر
معرکه ده بوکا اولانک ایتمش. چوباریسم آرغوماغوم کیرمارالوم *
اوز زاکمچه بولکاندیک جاندرالم * بالا کوندن باس بولغان مک صان
قولغه * بالاسی * سولطا کام ناک ابر باراغوم * جاصوگ بار چپور ماده
جلاک صیر * جایلایدی بیک سلطانک اوبر فیور * جاس کونوگدن
نالپونوب طلب فیلب * طایلاغوگده آطان مان بولدک اویور *

اویسوتنی چابدیغی باطور آتاغنی آلدیغی بو مصراع لردن مقدم
اولوب باشی یکریمی لردن دون اوندیغی استخراج ایدیلور.

مدنی پادشاهلرک مخصوص مؤلف و مورخ لری اولدیغی کبی
بونلرناکده هر خانک اوز هنگامده بر مورخی اولورکه بوکا اوزلرنچه
شجره دیورلر. مگر بونلر فلم و کتابت ایله اولمیوب واقعه سنی کلام
موزون و شعر مرغوب ایله ایدرلر. باراق خانک شجره سی کندی
ایله همسال «دولت» نامنده بر ذات ایدی. دملا حسین حاجی بو
دولاتی کوب سویلدردی. کینه مترجم دخی کرات و مرآت ایله
آیندومش مز «دولت» اگرچه سواد یوق نادان ایدی اما سوزینک
مغزی باغ بادام ایدی.

باراق ناک وقاتی بعدنده تربیتی یعنی صایلاو مدتنی کندیداتی
ادلغان ابن جمانتای توره تمام یتدی. بعده نوبت برادری سیلخان ابن
سولطابایه یتدی. سیلخان توره اوچ سنه خانلق سوگنده عزل فیلتوب
اورننه فرودن واق «قالدوبای» منصوب بولدی بونک تربیتی تولمزدن
یککی زاکون چقب خانلق قاضیلق بر هم برولدی بو مجروحلره
خزینهدن پنسیبون ایله مرهم ورلیدی. آیکوز دیواننده خانلق ناک
ابتداسی میلاد ۱۸۳۳نجی یلده باشلنوب ۱۸۶۸نجی یلک انتهایه ایرشدی
مدت خانلق جمع اوتوز دورت یسل اولمشدر. یکی زاکون چقب
اویازنای محکمه اچلدقده پریکار محکمه سنی قضاکی الوغندن دفعه
عازی تاشلمیوب لهصاحه پاموشنوک نامیله بر آدم قویدیلرکه اویازنک

معینی اولدی. بو دخی اون یلقه یتمایوب الفا ایدلیدی. آیکوز
دیواننده پاموشنوک اولنلرک اؤلی «اورازبای ابن بیک خواجه» ثم
«غونانبای ابن اوسکان بای» اخیرى مک ایکی یوز توقسان سنه نیفنگ
سلیمان توره ابن بیک سلطان ایله انمامه ایرشدی.

خانلق قاضیلق بنار اولدقده بونلری پریکارغه چاقریب سز لر
بورون باغلی اسیر حکمنده ایدکز شمدی اختیارلی اولدکز آزاد
بولدکز سزله خدمت بوقدر اویلرکزه فایتوکز بالا چاغالرکز آلدنده
راحت راحت باتوکز دیدی. بو نزاکت ایله ایشتران آزادلیق
اسیرلکدن آن مقدار اشد اولدقندن مز بور فالدوبای که خانلق دوری
آنک النده انقراضه ایرشمشدر محکمه الوغلی ایله جدل فیلب
آیتوشوب ارصدار سیندار نیمنه آیتوب اوتداب تورصوگدار خانسز
جورت بولامه خلقسز دیوان بولامه اوزدارک آچسه آلابون دیب
قیلغان فولقدارک چقارمین آق پادشاهنک اوز نندن جواب کلامی
اورنومدی کسی که بر مایهمن تربتم یعنی مدتم تولمای چقمایهمن دیب
زیرسالک آلدینه باردقده بیچاره فی سودراب سوکوب صوقوب بی ابروی
قیلب چیقارمشدر کوب پول صرفی فیلب آلمش اورنی ایدی خراجاتنی
تولاب آلامدیغی الهندن بویله دیهکه مجبور اولمشدر.

خانلق قاضیلق هر اوچ یلده بر صایینلوردی. توره دن خان صایلنسه
بلا شرط قبول قیلنوردی. قرا قضاقدن صایلنسه اوچ تربیت یعنی
توفز یل خدمت قیلدیغی کرک اولوردی بو قدر یل پادشاهقه خدمت
کوسترمش اولمسه فرودن خان فویلوردی. بو شرطک اصل مبناسی
اوز بیکده توفز آنا حکومت فیلمیان آدمه خان اسمی ویرلمز اولدغندن
بوقانونی تسهیل ایدب توفز یل تحویل فیلمشدر. خانلق ایامنه بولصلیق
ادنی مرتبه ایددی حالا قضاقیه ناک اقصى الغایه درجه سی بولصلیق
بولوب قالدی، اول وقتده اون باشی ایلو باشی دیهک یوق ایدی بولصک
معینی اسطرشینه ایدی، آلوم آلمق مال حسابندن ایدی، یکی نظامک
چکاراقدن آلنور اولدی. او کونده فلعهنی دیوان محکمه نی پریکار

دیو سویلیوب حاکنه مایور دیورلر ایدی، کنهسنه دیوان باشی مایور، کچکنه ایل مایوری دیورلردی اسمی کم بولسه بولسون فضا ق اوزلرنجه بر نام کوتارلردی، مثلا: صلو مایور سیموز مایور پسرکان باص مایور صقاللی مایور و امثالهم صفت مختصه لری ایل آد قویارلردی ایل مایورلرندن تارغاق مایور آیفور مایور قره جاق مایور دیانلر بولدی، بر یگی مایور کلدکنه فضا قنک بر کنهسی کریب کوروب آمانلشوب چقمش آدملر آندن صورامشدر مایورنک اسمی کمدر صوردگرمی دیوب آدی اوز قولر مزده صوراب نیلیم دیهش، فضا قنک الا ن دخی اول عادت لری وار ایسه ده اکثری اسمی ایل یا منصبی ایل سویلر اولدیلر، قلعه اولد، ایکوز دیوانی اسمیل یاد ایدیلوردی. ۱۸۶۰نچی سنه قییلنده سیرکیپوب دیه ویر نچه یل تعدیل ویر نیچه یل سوکره پریکان اسمی آفر و جنای محکمه یه تبدیل قیلندی آز مدنده آفر و جنای دخی بتوب یگی ز کونده اویازنای محکمه نامی ویرلدی. اولده ایل صاحب منصبک اسمنده مثلا فلان غانک ایللی وفلان بولصنک بری دیوب الوغلرک نامنه نسبتل سویلنوردی بعن یر اسمی ایل یازیلور اولدی، ایسکی زا کون یعنی خانلق ایاملرنده لاوصوبوش دیدیکی ایشلر وار ایدیکه اولده بر خدمت بولوب محکمه دن خط چقسه یا که ایل الوغلرندن بریکازغه کاغد یبارلسه یولداغی ایلدن آت منماک سو بوش یماک قورقتوب نرسه آلمق اورمق صوفتق سوکمک کیی جبرلر وار ایدی، خط آلیب یورن یصالونی پوشته چی دیورلر ایدی بو خدمته تعیین ایدیلن آدم لا ابال ابل اولوردی بلهم بویل احمق لرنی خانلر بالقصد قویارلری ایدی یوقسه اولده توزوک اولوب سوکره عقلنی جویارلری ایدی، یوروش توروش سکون و حرکت لرنه اصلا انسانه مشابیهت لری اولموب کانه میمون کیی ایدیلر، بنا برین آدملر بوندن استعاذه ایدب، خدا یا ایلنی صافله پوجتالغاندن نیکسالوب

بر کونه نچه جایدین صوبدروب تویمزلردی، جورغه جویر و کدن باشقه آت بنمزلردی بر باشنه نچه آت اوشلب آرتوغنی نسنه آلمایونجه ویرمزلردی، الوغلر بوکا بر سوز دیملردی بلکه خدمت کارلرینک بویل سیاست برله یوردکنی ایل قورقتوب قره فوزی یدکنی قره ایلتری دن طون کیوب قایقا یوب یوردکنی خوش کورلرمی ایدی عجباً، فقط باراق خان ایامنده بو بی باشلق بر آز، ایبه کلدی آدم لر آت و قوزوسینه ایگا بولدی، بر زمان قر فرالیده غونانبای مرضه نک خان لبق ایامی اوغریدن پوچته دن بویل ننج اولمشیدی دیو نقل قیلورلردی.

ایکوز دیوانه هر یلده بر مرتبه کنیرال کلوردی المتا طرفنه کیدب فایتوردی آگاده فضا قنک لاوصوبوش حاضرلردی فضا ق الوغلری برار آی بورون دیوانقه جمع اولوب کوتوب باتورلردی، کنیرال کلدکنه بونلره طوی و یروب آت چاپدردی، آقون یعنی شاعر لرگه اولاک آیتدرمق پهلوان کوراشدرمک اوزون یغاچ باشنه چپان باغلب آگما آدم چقارمق جیاو پایکه بوکورتک کیی فضا قنک اوز طبعنه موافق و رأینه مطابق اویون نماشالر قیلوردی، ایل بخشیلرنک بعضنه میدال بعضنه فلج یا چکمان و بعضنه تفریض نامه یعنی مافتاو کاغد و یروب کیدردی و بعضنه باله لر جواندر اچق کیی نوستاق فاشق استکان رومک امثالی اشیا لر انعام ایدردی، اول وقتده بیکیب و منزل لرده فضا ق روس تورلردی چپارچی لرنی چابان و آقرون یورکوزدکن اکثری اوز آنلری ایل یورلردی سیمی و ایکوز آراسی که حالا بر سوتکه لیک مسافه دور اول وقتده دورت بش سوتکه کیدردی اوح سوتکه یعنی اوج تاو لیک ده بتسه لرده نهایت نیز یورمش حساب ایدردی، بونلردن باشقه دخی کوب بدویت ایشلر وار ایدی شمعی ترتیبه کلوب بورتلر بو یاز یلمش چفالرک جمیعسندن بری وبعید بولدی شو یله که اولده اویل ایدی دیوانه

چالا قضاق بیانی

کرك نوعی كرك سرد و كرك غیرى ذات اولسون بر طرفی قضاق اولوب آندن تولد ایدنه چالا قضاق دیرلر و بعضا آنا و آناسنده قطعاً چالایق اولمیان خالص نوعی و صاف سرد کلوب قضاق بولصنه یاز یلسه لر بوده چالا قضاق دیو سویلور، سرد طائفه سی کوب ایامدن بویاق قضاق ایله اختلاط قیلب آراالشوب امثالی توقنار خواجه رفیقی فرا مولدا و مال کلدی اولادلری نچه بولس واسطرشینه ایل بولوب حالا خالص قضاقدن بر شعبه دورلر، اما بونلر اولده چالا اسمنی ملبوس اولوب صوگره قالدیمی یاخود اولده بوندن بری اییدیلر می معلوم اولدی فقط اصللری سرد ایش دیسان اخبار آغزلرده سویلنوب باشقه چیتله قضاقدن قطعاً فرق لری یوقدر ظن ایدرم چالا اسمی صوگره متروک اولمش اوله، بوکا نظراً ایاملر اوزایدیچه بو کونگی چالا اسمنده اولنلر دخی قضاقدن بر بطن اولوق مقرر دور، بنا برین بونلری علی عده بر باب لیزره بیان قیلوق روا کورلدی زیرا بوندن یینه بر ایکی عصر اوندکدن صوگره اصلزده اختلاف و نسلزده اختراع اولوب اجدادمز بونده نه زمانده کلمش نهدن بونام نقیصی کندیلرینه آلمش اصللرمز کم ایش دیهرک نیهه چیه لرمزنگ اوفکاسی بزه فالورکه بابالرمزدن بر آدم اولماشکه حقیقت حالی یازیب اولادلرینه آندن آثار فاله اوفیانلر آدنی آکوب روحنه دعا آله، خیر صوگره سی نه اولور آکا بزم امرمز یورمز حکمهز نفوذ قیلمز، ایمدی عصر حاضرزده اولن ایکی چالانگ بریکه اولاد سرد دور آنالری قضاق ایچنده سودا ایله یور یوب چوچک و سیه می پالاد بلده لری بنا بولندیقی ایله او قلعه لره فاتناب سیه فاتنایان سردلر آفات تاغلرنه و چوچک فاتنایان لری قولوستای جاالرنده چایلوب قشلاب نیورمشلر قضاق برله بیله کوچوب قونوب نار بوغا تاغنی جایلب جایراب یورمشلر صوگره اولادلری متفرق اولمشلر، بو تفریقه یه سبب سردیلر اولن

اوز خانلرینه تابع توروب ختایه و روسیه یه مهمان ایدیلر، آفسیجد آلنوب ترکستان ایله روسیه یاغی اولدقده روس یرنده اولن سردلرنی برکزه کیت یا که بزه یازیلوب بیعت ایت دیوب بو تسکلیفی ایله اکثری روسیه یه فقرا اولوب فالدی و بر آزی برلو برینه کندیلر ترکستان بر طرف اولدقده باز قایتوب قبال المنا و هر قلعه ده فرار ایدیلر، چوچک اوستونده یورنلر دونکانی بلواسنده کیتب ختای کلدیکی ایله یینه قایتوب یندیلر.

اما بزم اهالی نوعی بعضی سی تجارت ایله واغلبی خدمتدن قسچوب بونده کلمش لهر ایکی فریق یعنی سرد و نوعی لر قضاقدن فر خاتون آلوب تناسلنوب اولادلری بو اسمده قالمش لر. عصری بر ایسه ده سردیه ننگ سنه سی بزم نوعی لردن بر دور بورونراق کلدیکی اولادلری ننگ یاشندن استنباط ایدیلور، شویله که ۱۳۰۲ سنه شاه عظم ابن سیعقوب نامنده بر چال وفات ایتدی باشی توقسان توفزده ایسدی، سرد چالانگ سنده بوندن اسبقی یوقدر بس معلوم اولدیکه سردیه دن ۱۲۰۰ هجریه حدودنده فرزند وجوده کلمش اوله. نوعی چالانگ ابتداسی عن قریب یازیلور. خلاصه کلام ۱۲۰۰ دن مقدم چالا قضاق اسمنده اجناس وارلیقی جزما معلوم دگلدر. من ادعی فعلیه البیان.

نوعی چالا قضاقنگ ذکری

نوعی لرمزنگ ابتدا قضاق ایچینه قدم باصدیقی میلادنگ ۱۸۰۰ دن صوگره اولوب اوللری مسعید آغه ابن عبدالهؤمن اوطاری، و لیشاه آغه فشقاری، اسماعیل و حمید آغه مندوشی، و شمس الدین آغه و بیکچانزای آغه و حسن آغه اورنایش باشی، و حبیب الله صاب باشی، و بزم قبله کاهمز و امثالی نچه ذواتلر کلوب قضاق ایچنه مال لنوب سودا ایله ترکستان و تاشکند فاتناب یورمشلر قضاق ایچینه کلن نوعی لرننگ ایگ اقدمی

بونلردور. حضرت قبله کاهمز مهربان بولورلردی میلادک ۱۸۱۰ سنه لری
نیفنده سمی که کلوب آندن قضاغه چقدق بز کلدکه اویسون ایلنک
مسعید آغه نایمان ایلنده یوقارغی یازلمش آدم لردن ایکی اوچ کشی
بار ایدی یاقنده کلمش اولمقله هیچ برلری اویلانمکان تجرد حالته
ایدیلر، صوگره هر برلرمز تعلق دار اولدق، اول تولد ایدن فرزند
عدلشاه ابن ولیشاه ایدی عین الدین ابن حبیب الله ایدی، بو ایکی
اوغول اولاد نوغایک ایگ اقدمی اولمقله نانکسقی کوروب کونلیک
یردن و آرا کونلیک یردن محض بونلری کورمک و قوچاغمه کوتاریب
سویک اوچون بالقصد بروردق برار هفته یاتوب مهمان بولوب
قایتوردق دیر ایدی، اه.

مزبور عدلشاه ۱۳۰۰ هجریه قبیلنده آلتمش دورت یاشنده
وعین الدین ۱۳۰۵ نجی سنه ده یتیمش یاشلرنده وفات ایتدیلر، اما
مسعید آغه نایمان نامنک بر اوغلی بولوب یاشک عدلشاه عین الدین دن
الوغ ایسه ده آناسی اویسون خاتونی اولمقله مسعید آغه بونی طول آلوب
ایدولمن اولکی ایرندن قلمش اوغول دیوب اقوال لر مختلی اولدقن
نامی چالا قضاغ دینلسه ده اصلی اصل قضاغ ایدکی احتمال دخی جاریدر.
بو ذات دخی اوچ یوزلر حدودنده وفات ایتدی. العاصل بو جاننده قضاغ
خاتونین توغمش نوعی فرزندلرنیک طبقه اولی لری بونلردور، بعده
حاجی حسن ابن حمید دملا حسین حاجی ابن اسماعیل آغه و بونلر
برابرند هر برلرندین فرزند و چوده کلوب مزبورین ایکی حاجی حالا
آتمش یاشلرنده بر حیات دورلر.

یوقاروده یازلمش سابقده قضاقلر پادشاهه واریب کلوب روسیه
ایله یل بیل اختلاطلری کوبایوب تابع اولمقله میل تاملری کورلدکده
مزبور مسعید آغه همت قیلب یادی صو ایلنک بر توره ایله پینر بورغه
باردی قضاغ ایچنده یورمش نوعی لرنیک کلسنی چالا قضاغ کوستریب
یعنی نهجه آنالری اوتمش اصلی قراندین چقب قضاغ ایچنه کلمش
آنده خاتون آلیب اوسوب اونوب بر طائفه ایسل بولمشلر بونلرده

قضاغ قنارنده یازیلسه دیوب عرض قیلدقده التماسی قبول قیلنوب
بو حکم ابتدا ایکوز اوکروکنه جاری وساری اولدی عموما اوبلوص
واوکروکلره اعلام واعلان ایدلدی، اول وقتده چالا قضاغ جنسی
بوق ایدی باری یوقارغی یازلمش ایکی اوچ یاش بالالر ایدی.
مسعید آغه نایک بو افکاری بر سبیل عامه ونفع تامه اولوب قایسی
اوبلوص واکروکده بولسون ایسل ایچنده بوروندین یورن
صوگره کلن بی پاسبوره نوعی لر بارچه سی ایکوز دیواننه کلوب
چالا قضاغ مز دیه یازیلوب بیلیمت آلدیلر. بالاخیره اسمیت غلبه ایدب
آناسنده واناسنک بر قظره قضاغ آرا لاشیمان آق سویاک صافی صاری
نوعی لرمزده بو لقبده قالدیلر، مترجم کمینه بی ده چالا قضاغ دیبکه
رابطه بودور یعنی آنامزیک قضاغه یازلدیغی دور والا والدینمزده هیچ
بر جهتدن قضاقلق اولمیوب آنا طرف و آنا طرف بابالرمز هر ایکسی
اورناش باشندن آنامزیک آناسی اوطارنیک دور.

چالا قضاغ لرنی فی الاصل آنالرینه نسبة چالا نوعی چالا سرد دیبک
کریک ایکن یر صو قضاقلنک اولدقن آنا نسبتی آنایه آوشمشدر
نتاک کم عربلر مملکتنده نمکن و ناهل ایدن اعجامک اولاد مختلطنه
علی خلاف القیاس مستعربه دیرلرکه فی النسبة مستعجمه دیبک درکار
ایدی. ثانی مسعید آغه عرضنده چالا قضاغ دیه یازدیغی بو اسمه
سبب اولمشدر، اخیرده ینه یازلور. حضرت قبله کاهمز سویلردی نایمانیک
روسیه به متابعتی مقرر اولدقده هر نه ایسه بورونراق باروب
بیلکولنمک کریک اخیرده بر سوز یتماسون دیرک ایلتری قل تبت
کبی سودا پول لرنی آرتوب سمیکه باردیم رفیق بایغه توشدیم اول
ذات روسیه الوغلرینه اعتبارلی وسوزی نفوذلی ایدی، پاسبورت
توغروسنی بای ایله مصلحت قیلدیم اوغلی صادق نیک بایبیتجه لیک
یاش وقتی ایدی بای آکا فلان فلا نیچنی آلیب کبل دیب بر روس
توره سپنه یباردی. توره کلدکده منم سوزمنی آکا آکلتدی. توره
دیدیکه بارچه دن آسان واسه لی قضاغ قنارنه یازلمقدر دیوب ۱۸۳۰

نچی سنهده سیمی دن بیلیم آلدیم آیکوز دیوانی صالنامادی ایسهده
 آیکوز اوکروگی قضاک ایچنده یورن چالا قضاک دیو یازدی بولص
 تعیین قیلمادی یعنی فلان بولصقه فراغان دیمدی. اوتوز برنجی یل
 یازنجه آیکوز که روس کلوب نوشدی اوچونچی یا دورتنچی بلنده
 تکرار قضاک بولوب سیموز نایمان بولصنه چنتبای قول آستنه یازلدیم
 آنک کیلهسی یازنده تاشکندکه کیتب فرق ایکنچی یلی ینه فایتوب
 آیکوز که کلیم دیر ایدی. تاشکندکه باریب فایتدیغی شرعی خان
 ماده سنده تفصیل یازلمشدر.

مسعید آغهنک پادشاهه واردیغی اوتوز اوچونچی ییلرده اولوب
 آنامزنگ اوتوزنچی یل سمین آلغان بیلینده چالا قضاک دیو یازدغندن
 بو ماده بین البشیر یعنی سناتلر آراسنده مشورت قیلنوب قرارلمش
 ایکن غایه ما مسعید آغانک سعیی نوهدن فعله چقارمش اوله. بعضیلر
 مسعید آغانک پادشاهه واردیغی سوک توره ایله اولوب بو تورهنک
 غرامت یعنی منشور کاغدی بکرمی دورتنچی یلده ویرلمش اولدیغنی
 سوبیلورکر ایسهده اکثرنگ نقلی آیکوز دیوانی نوشدکن صوکره
 دیوب بو صورتک سنه بی بکرمی دورت دیانلر اوتوز دورتن آلشنمش
 اوله. یاخود مسعید آغا پیتر بورغه ایکی دفعه وارمش اوله. «والله اعلم»
 مسعید آغانک منشورینی آیکوزی حاجی عبدالله بن ولیشاه اوقوب
 کورمش ایکن اوز باشنه تارخانلق واقچه تاغدن قشلاولوبق بر
 ویرلیدی دیو یازلمش باشقه سوز بوق دیدی. سنه سننی ضبط ایلمش.
 سوک تورهنک پادشاهه واردیغی ۱۸۱۹نچی یل غنوارده ایدیکی روسیه
 توار یغندن مثبت اولدی توره فصلنده یازیلور. چالا قضاک یازلمق
 نظامی باشلندندن یگی زاگون چقانه قدر آراسی فرق ییل قریب
 اولور فقط بو محکمه دن بیلیم آلان چالا اون مکچه اولمش دیورلر.
 صوکره سائر دیوانلرده دخی یازلدیلر ایسهده اول لیک جهنندن وکثره
 جهنندن ویر دخی پیتر بورغه وارن آدم یعنی مسعید آغه بو دیوان
 ایلندن و بو حکم آنک وسیله سیله اولدغندن چوله چالا قضاک آنک

اب القراسی آیکوز دیوانی دیمک مناسب دور. چونکه بوندن مقدم
 سالنان دیوانلره بو «پراوا» ویرلمیوب صوکره غیلره یعنی صوکره آچلمش
 دیوانلره ویرلمش امتیاز بونک طفیلنده ایدی. بوکونده چالا سز اول
 بوق اگر کل چالا قضاک بر جابه جمع اولسه لردی مکمل بر دیوان
 ایل بولورلردی. مزبور حکم آلان دخی بساقی ایسهده یازیلنلر
 بورونقی دک کوب دگلدر. زیرا قضاکنکده بورونقی یغشیلری بتوب
 نوبت یاشلره بتوب ظلم ونعديه باشلدیلر وهم تفتیش زیاده اولوب
 بولص لرده هر کمی یازمقندن اندیشه ایدر اولدیلر ثالث نه قیلغان
 برلن روسیه ننگ کمند یعنی قوروغندن قتلور اولدغینه کوزلریده
 بتدی بونکچون ایشلر توکله کندی.

بابالرمز خدمتدن قساقوب بونده کلوب قضاک الوغلرینه تعلق
 قیلر روس الوغلرینه پولار ویروب مک بر بلا ایله نجانلغه قضاک
 بولوب آزادلغه یتمشلردی آتالر اوزلری وصلیه اوغوللری خدمتدن
 قتلدی حالا نپیره لری توتولدی چونکه بورون وقتده کوپیس دن
 سلدات یوغیدی ترکستان وفرغانه یورقی سرنجام اولانسه قدر بو
 سرحدنک مشچان وکرستیاندن دخی سلدات آلونمادی بو توسقه
 آتالرنک اولگی مختلرینی ایسندن قساریب قضاک اسمنی نقص
 فهملب بعض عیب لرنی دخی بوکا علاوه قیلهرق بو نامدن نفرت
 ایدوب مشچان وکرستیان بولدیلر یازلدیلر. مالدار آدم کوپیس لک که
 کردیلر که بو بریسی مرض عظیم او ایکسی درالیم دور. عاقبت
 بو اوچ صنف دن دخی بو چنده چرتیمه باشلیدی یعنی میلادنک ۱۸۶۶
 نچی یلنک تولد قیلغان بالادن باشلب سکسان یدیده سلداتقه آلدی.
 حاضرده عموما قضاک خلقی وقضاغه یازیلن نوعی لر خدمتدن بوش
 اولوب لکن مستقبلمه بیکار بولماسلغی مقرر ایکن بر نهجه یلر
 بوشتانلق غنیمت دیهرک مشچان کرستیان یازلمیانلری هنوز بولص
 دفترنک یورمشلردور. سوک تورهنک منشورینی کورن آدم لرمذکور

منشورده قضاندن سلمات يوقى ديه يازلمشدر ديديلر او حکم ابدى مى يا موفتى مى معلوم دگلدر.

كهنه آدملردن ياشلرک بر نچهسى کلوب قضاندن چقسام ديومصلحت صوردفنده ديمشکه: هاى بالام، بزلر الوغلرغه مرات ايله تولى وتملق قىلب بزم اوچون نعلر قسم ويروب کوچ ومشقت ايله قضاق بولمشدق ديوب بو يولده کورن مختلرينى ياد وتذکار ايدب قضاندن چقميه اجازت ويرمىلردى.

چالا قضاقتک اؤللىرى موشخال وفراغ بال ايله كيچنوب اخيرلىرى بي مال وفقير بي مجال اولديلر بو ايکى حاله اسباب عديدهدن باشليچه سبب بودورکه اول وقتلرده قضاقتک يورگان يرلىرى شهر وقلمهيه يراق اولوب بازارلره وارمق کلمک بونلره عسيراندى وعادت دخى دکل ايدى هر نه قدر قيمت بها ايله بولسون اوزلرينه کلن سوداگرلردن آلورلردى تجارلر بوندن استاده ايدهرک رخيص اشيانى بلند بها ايله نسيه ويروب وقزل قوزى ديدکلرى بياعات نامشروع ايله دخى صانو ايدب آنکله فائدهلنورردى حتى فرق تين اونوزتين ويکرمى بش تينگه قدر قوى توشورمشلردر. ببعک غبن وفواحشنده ذره پرواسى اولميوپ نه دن اولسه اولسون مقصد مال کوبايتمک ايدى.

بو جهتدن انصاف بابى مسدود اولارق اوز بلدکلرى ايله عمل ايدرديلر. شروط بيمنى اعتبار ايتميوپ عقد فلهده كيدرديلر. شويله كه نسيه مالدين بر قوى اگر آدملرنك ذمهسنده قالور اولسه ايكى قىلب اوسمى ايله آلورديلر. قضاقت بوگله بر سوز ديمزدى ديمكه ممكنه ايهزدى زيرا سوداگرلر ايلنك بيلىرى ويوكلىرى كىيى فامچىسى بوغان، قولى قوتلى، سوزى اوتكون اولغه كلوب توشوب اويله آدمك مهمانى اولدفدن مقابلى بونلرنى رعايه وضعفاسى خوفندن حرمت ايدردي. ايشته بونلرنك قزانان مالى بو يولدن ايدى. اما صوگره كيله هر يرگه قلملر صالئوب هر بلده بازار وهر قريهده تجار اولدفدن قضاقلر اوزلىرى وارمق كلمك ايله اشپانك نرخته آشنا

وازلرندن دخى سوداگرلر چقب فائدهنى اجنبيه ييارمديلر بورونقى كىيى نسيه آلميوپ آلسه ويرمديلر بونكچون چندن كلن سوداگرلر بورونقىدىك بولمديلر. قالغان مالغه اوسوم شويله تورسون صائقان ايزينه زار وعافيت نسيه دن بيزار اولديلر اولدن اوركانان آسان كسب نك احوالى بويله اوليچقى ايكنچى كركنك حيله وتديبيرينى بيلنه قدر الندهكى سرمايه دن آيريلديلر بس اقباللرى ادباره دونوب ماللرى اولادنه بلكه كنديلرينك اخير عمرينه كفايه ايتمى اولار وقتنه يتمادى. بو تنزله ماده ظاهر بو ايسه ده معنای باطنى تخفيف شرعك شامتندن ما عدا بر شى اولمىغنده اشتباه بوقدر بونكچون يعنى شريعتنى يكل صايوب رعايه قيلمديقى اوچون ضررى تيز زمان سرايت ايتدى سرمايه الين كيتدى.

نسيه قوى ديدكلرى بو يلغى قوزىنى يازغه قوى چقاريب ويرمك، قزل قوزى ديدكلرى بو سنه آنا رحمنه نوشاچك «ماى» قوى قىلب ويرمك، ييشل قوزى ديدكلرى آندن ينه بر يل مؤخر اولن عقد دور.

فذلکه ملالردن

قضاقتى تجار توغروسنده استاذمز مرحوم عبدالجبار عليه رحمة الغفار جناب لرنندن بالذات وبالدهان ايشتمش بر نقلنى تبركا بو محلده يازمق مناسب كورلدى لعل فائده دن خالى اولمز، قوله. بخاراء شريفده بر نچه يلار تحصیلدن صوگره فرضدار بولوب بونى ادا اميديله اوزانندن افر بامز اولن صارى ملا حاجيه كلديم، آنلر ايرتيش صوى باشنده قضاقت ايلنده سودا ايله يوررلردى، اولنده قشلاديسم كوردمكه معاملهلرى نسيه قوى وقزل قوزى دور، عجباً بو مالدين غذالنوب قوتيله قیلن عبادت قندق بولور اكر بونكله مبتلى آدم آز بولسه بلكم تاشلتمق ممكن ايدى، جميع تجار بو مبادل و بو معامله ايله ملوث ايكن بو بلواى عامه دن بونلرى نچوك قورتارمق قينده توشوب

آخر کار بوگا فرار و برد که خدا سلامت قبلسه قایتوب بخاراغه واردنه
 بو تجارنك جوازنه بر یول نابوب بو یوزدن بونلری نجات ونار
 آخرندن آزاد ایلم بو فکرمی خاطرمده توتوب بخارایه واردیم، ابتدا
 شریك شرکا لرمز ایله بر مدت کتاب کوریشوب استاذلردن دخی
 صوریشوب محصل مفتی که مراجعت لازم کلدیده اوشبو مباحعهده
 مهما امکن اجتهاد ایذب جوازنه روایت قیل سز دیو تا کید ومهرانه سنی
 تقدیم ویروب کتدیم، بر نچه کوندین کین واردیم مسئلینی الیمه
 ویردی «بیع مال میره» باینه مینی توفیع وتجریر قیل پتمش مهر باصمش
 کوکلم فرارلندی ایسه ده آلدیم. چقب مدرس آخوندغه کوستردیم
 ومنشائی سویلدیم، آری معقولدر واقعه به مطابق گوزل روایتدر
 دیدی، والله اعلم اصل کارنی تمام ضبط ایده مدی یعنی سوز منی
 تمام فهم ایده مدی. آنن فقهده استاذمز دملا رمضان آخوندغه آلوب
 واردیم تفصیل کارنی تمام و تکرار صوروب روایتنی کوروب مطالعه دن
 سوکوه مهرانه ویردگی دیبی، بر آلتون ویردیم دیدیم، تبسم قیل
 مکا ویرسک ایبی دعاء لوردک ویردکک بوشقه کتمش دیوب بیع
 مال میره ک شرط وطریقینی تقریر قیلدی که فقه اوفیانلره خفی دگلدر.
 الحاصل بخاراء شریفده بو قدر تردد قیل بوندن غیر ی بر یول
 بولامدیم، بعده نان نصیب بو ایمشکه سیمه پالادغه کلوب فرارلندی
 مزبور شبهه لی مالک فاینابان ایچی دور بو حینده کاغد آنچه دن زکوة ک
 وجوب وعدم وجوبنده عظیم مناظره لر اولوب بر جماعه نقدین مقامنه
 قائم دیوب وجوبی ایله فائل ویر جماعه اعنی ملا علی مفتی مع
 طرفدار هم عروضدر نیت تجارت اولم دجه زکوة واجب اولمز دیوب
 طرفین هر بری اوز سوز رین ترویجه سعی نام ودلیل لرن ترجیحه
 جهد واقدام ایذب بزم کلده کز ایله قیل وفاق دها زیاده لشدی بو
 ایکی مسئله یی قرانده استاذمز دملا محمد کریم حضرت که یازدیم، اول
 ذات خط قیلش حاضرده حج نیتله سفر تدارکنده اولدغمدن کتابلره
 کوب دقت ایله بقالمده کوریلن کتابلرده نسیه مالک درست لکی

نامعاوم و آنچه غه زکوة واجب اولسه کرک، لکن بو خصوصی دار اسلام
 علمالردن صورارمن سویلشورمن دیمش. حچدن سوکوه خط قیلش که
 مزبور ایکی مسئله یی بلدتین طیبتین افاضل اردن و دار السلامین اسلامبول
 ومصرک مفتخر به ومتبحر علمالردن صوردم اولگی یازدغمدن زیاده
 جواب بولمادی یعنی جانلی مالغه نسیه ویرمک حنفی مذهبه درست
 دگل و آنچه دن زکوة واجب دور «ولو لم یکن نیت التجارة» دیمش الا
 نسیه ایله مبتلا اولنار اگر منعه وترکه مجالی یوق ایسه شافعی مذهبک
 قاضی سندن فتوی آلسه لر حرام صریحن کوره فی الجمله اسهل اولمفی
 افاده ایتش، اه.

بو مکالمه نك وقوعی ۱۲۷۰ نچی هجریه لرده اولوب بونی بزه
 سویلدیکی ۱۲۸۶ نچی ده شرح وقایه درسینک باب البیعه ایدی. بینه
 بر درسک اخیرنده بر مورد ایله دیدیکه: شرط مشروطدن منفک
 اولماماسنه ما بینهماده مناسبه تامه درکار دور اگر مناسبت ناقصه اولسه
 محل ممکن ده رعایه سی لازم اولوب متعذر الحصول اولن محله مابین
 کبی دور یعنی اتبانی ایله مکلفی دگل دور بونکچون فوت اولن نماز
 قضاء ایله امر قیلنوب بو ایسه وقت ایله نماز بیننده مناسبت تامه
 اولمقدندر. والا تحقق مشروط بدون الشرط ممتنع دینلوردی شو
 قدر وار که بر آدم نمازینی قصداً قضایه قویسه آکا جزاء مترتب
 اولدیغی رعایه وقت ممکن ایکن مساهله ایله فوت ابتدیکی سببندر
 والا نمازی غیر صحیح اولدیغی اوچون دگلدر. بزم بلغار ملککنده
 عشانک اداسی بو اصوله مینی اوله دیدی. اه

شفق غایب اولمیان اورنده عشانک سقوط وغیر سقوطنده ادله
 غیر متناهیه بلا انقطاع بش آلتی یوز یلدن بویاق سودرالوب کلش
 ایکن بو مختصرده آنک ایضاحی لازم کورلمیوب بو بیاندن مرادمز
 مرحومنک کلامنی ذکر ومرامنی تبرکا درج ایلمک دور. والا بر طرفک
 افاده سنی تزکیه بزم کارمز ودیگرنک دلیلنی جرح بزم بالمز دگل دور
 خصوصاً بو کتابچه من نمازه متعلق مسئله نك مدخلی دخی دگل ایکن

مجلس سیافندن بو قدرجه قلمه آلدی. ذات مشار الیه ۱۲۹۸
تاریخنده حج شریفه کیدب توفسان توفرنچی سنه طورسیناده مدفون
اولمشدر «علیه الرحمة» حقنده یازیلش ایبات تاریخ مولود
وفوتنی شاملدر. هذا

لمحرره

دریغا بو فنا ملکی نه لری قیلدی ویران
همه ننگ عقلنی آلیب یوراکنی دلنی قیلدی فان
لولوم بر افعی اژدرکم مقر آکا جمیع ناس
قیلور لقمان لری لقمه طبیب لار تاپه یور درمان
وار ایدی بو ولایتده ثباتلی اوچ ذوات عالم
ایکاووسی اوندی عالم دین بر اوسی قالدیلر آمان
بقاغه واردی اوتکنلر رفیق بولسون ایمانی
سلامت ایلگای الله اوچونچی عالمی ازمان
یاقن ایردی رضا حضرت اونوب بو دار دنیان
کوزمز باشی کیمابدی ایشتمک بر خبر الان
خبر اول غم اثر بودور کلوب خط طورسینان
وفاتی حضرت ننگ قیلدی مؤمن لری سرکردان
او رحلت اینمش اکرم ذات که عبدالجبار ایدی آد
ایشدوب فوتنی آننگ کوکلر ایلدی غلیان
بزه استاذ ایدی هم بارچه به استاذ کل ایردی
تأس ایلوب کلی ایشتمک لار ایدب افغان
تأس ایلمای نیتسون عدیبی شاذ ایدی آننگ
قدم آیرلمدی اصلا شریعت راه دین بر آن
زمانه فراسندین کوب قرآنده ایدی ممتاز
نچه قاریلر آلدندین اونوب حفظ ایلدی قرآن

حکمه عادل ایردی اول برر تونمادی ایگری بول
برابر ایردی نزدنده فقیر شاه اغنیا ارکان
تملق طمع یوق بسایه کبرلیک فیلمز ادنا به
جمیع کاری دوغریدی بلوردی جهله بی یکسان
کهالده ایردی تقووسی ایدی بی شبهه فتووسی
دلیلسز سوزله زدی هیچ سوزیدی حجت وبرهان
تیکب نفع همه لرکه سوزی ننگ درد تأثیری
بلاغتده بدایعده ایدی ناصح فصیح لسان
نظیری یوق مهابتده نچه فن که مهارتده
خصوصا علم فقهده ایدی اول بعیر کالعمان
زماننگ شیخ ایردی بر تمام محمود صفاتیل
سیمه ده برستون ایردی نچه وجهیل اول عرفان
کونی تعلیم درس ایدی دلی ذکر یله فرش ایدی
کیچه لراحت اولمزدی مدام یغلار ایدی کریان
آننگ وصف کمالانن بتوبه ن بعیر دین فطره
یازارمن قایسی بر فضلن توکاتمکده نلم حیران
بو خصلت لری قیلب جزبی قبالدر طورسیناده
نظر رحمت لری توشکان محله قبض اولدر جان
کنارمز بارچه مز آخر ثباتی یوق بودنیادین
عطا ایله خداوندیم آکا هم بزلره ایمان
کوررکه اول شریف جاینی نصیب ایت بزلره یارب
او توفراقلر نصیب اولسه کشی هیچ ایلمز ارمان
سعادت اول کشی که کم میسر اولسه اول توفراق
او جایلر نوشسه خاطرگه کوکلر تولقنور هیجان
او ذات ذی سعادت ننگ تفأل سعده بو فال
بولوبدر فوتنه تاریخ مکانی مسکن رضوان

مكان مسكن رضوان كلامنى حساب ايلب
اگر طرح ايلسك بر نون چقار تاريخى بي نقصان
دهى مولودنه تاريخ قرارى جنت الفردوس
قراردين فاف يافالسسه بولور توغدغنه نشان
رسولنك ياشنه توغرى كلوبدر سنى هم آنك
نجه وجهيله فالى خير بولبدر سعدنه اعلان
الهى يازيچى فلنى سزاوار ايل رحمت كا
شربت توزكان ايرلرنگ بولوبدر يوليه قربان

تم

بعده

سىمى بالادك مشهور عالميرندن برى دملا رضاء الدين ثانى بوذات
ايديكه وفات اولديلى. اما بر حيات اولنلردن الان معروف مدرسلرنگ
اولى دملا حاجى كمال الدين افنديبركه علوم شتى ده متفنن خصوصا
علم كلامه عديم النظر وعلم تاريخ وهيئته بي تعديل وبى مثيل ذات
اولوب ايام حاضره مزده وافق مسئله اضحيه ده يازان رساله سينك بر نيكى
قطعه سنى بونده درج ايلدك كه ادنى تظن ايدن اهل ادراك مشار
اليه نك فضل وفضائلنى آنن اذعان ايدر.

ما قوله

والنزاع في ديارنا هذا فيما بين العلماء في مسألة تضحية البدنة او البقرة
مع ضم الميت للاحياء والشتهر اشتهارا تاما عنى سألوا منى من الغوام
واحدا بعد واحد أنضم امامنا للاحياء في تضحية البدنة او القبرة ام لا
وقد قالوا سألنا عن بعض العلماء هذه المسئلة فاجاب نعم وانا سمعنا
عن بعض آخر بعدم الجواز فنردنا في تشريك الميت للاحياء في التضحية
قلت لهم في الجواب بعد نتبع قول الفقهاء بقدر وسعى وبقدر ماتيسرلى

من الكتب ان ذبحتم اضحيتم البدنة او البقرة مع ضم ميتكم للاحياء
يقع حصة كل واحدكم من الاضحية عند امامنا الاعظم بطريق الاستحسان
ولا يقع عن احدكم بطريق السلب الكلى عند امامنا الثاني امام ابو
يوسف لامن حيككم ولا من ميتكم وبهذا الطريق اضحيتم يقع على
الخلاف واما ان ذبحتم على ميتكم عليحدة كبشا او غيره من البدنة
او البقرة على حيككم فقط يقع اضحية ميتكم ايضا على هذا الخلاف واما
اضحية حيككم من غير ضم الميت يقع اضحية سالما عن الخلاف موافقا
لهذه هو الاء الاثمة الثلاثة وزفر رحيم الله تعالى هذا هو
الافق والتطبيق والجمع بين مذهب ائمتنا الثلاثة هذا ما هو الحق
عندى والله سبحانه وتعالى اعلم. ورأيت هذه المسئلة في ورق واحد
مكتوبا بالعبارة التركية ما حاصله انا اجيب على المهتفتى بصحة تشريك
الميت للاحياء في تضحية البدنة او البقرة وان روى قول واحد من ابى يوسف ره
بعدم جوازه وهو ايضا غير ظاهر الرواية وخلاف سنة رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم صراحة انتهى ملخصا. وهذا القول لا يخلو عن الركافة اما
اولا نسب مذهب الامام ابى يوسف الى الضعف بان يقول هذه رواية منه
ولا يرى في كتب الفقهاء في عباراتهم انضاف هذه الرواية بالوحدة بل
جاء في عبارة قاضيخان بلفظ قال وقال ابى يوسف لا يجوز ان يضحى عن
الميت وفي عبارة الهداية والكافي والقياس ان لا يجوز وهو رواية
عن ابى يوسف وفي بعض نسخ شرح الوقاية وعند ابى يوسف ره فكيف
يصف صاحب هذه الورقة بالوحدة من نفسه واما ثانيا يفهم من قوله ان
الرواية التى هى مذهب الامام ابى يوسف ليس ظاهر الرواية ولبس
كذلك بل يطلق ظاهر الرواية على قول الاثمة الثلاثة قال في درالمختار
مسائل الاصول وتسمى ظاهر الرواية ايضا وهى مسائل مروية عن
اصحاب المذهب وهم ابى حنيفة وابى يوسف ومحمد ويلحق بهم زفر
وحسن بن زياد وغيرهما ممن اخذ عن الامام لكن الغالب الشايح
في ظاهر الرواية ان يكون قول الثلاثة انتهى فكيف لا يكون ابى يوسف

ظاهر الرواية والثالث قال عدم تشريك الميت للاحياء خلاف سنة رسول الله صلى الله عليه وسلم صراحة قلت كيف يكون عدم تشريك الميت في تضحية البدنة ترك السنة لان السنة يطلق على فعل النبي عليه السلام او على حديث رسول عليه السلام وكلاهما منتفى في تشريك الميت للاحياء لانه لم ينتقل من واحد ذبح النبي عليه السلام مع تشريك الميت الى الحي في تضحية البدنة او البقرة بل نقل في الكتب ذبح النبي عليه السلام كبشر على حدة لامته ولم يرو غير هذا ولم ينتقل حديث في حق التشريك واذا انتفى هذين الامرين فكيف يكون ترك السنة ان ذبح واحد البدنة او البقرة مع عدم تشريك الميت وان ذبح بدنة او بقرة او كشا لنفسه او مع تشريك الاحياء من غير ضم الميت فقد ترك السنة بناء على قول صاحب هذه الورقة ولم يقل احد من العلماء او الفقهاء من الازمنة واما الفرق بين المسئلتين احدهما ما ذكر في المنون والشروح بقولهم وان مات احد السبعة المشتركين في البدنة وقال الورثة اذبحوا عنه وعنكم صح عن الكل استحسانا وثانيهما ان ضم الوارث في تضحية البدنة او البقرة الميت بان يقول هذه البدنة او البقرة من نفسى ومن ابي الميت مثلا فرق من غير فارق لان الوارث ضم الميت في الصورتين للاحياء بماله المتروكة للوارث غاية ما في الباب في الصورة الاولى ضم ابيه الميت للحي الاجنبى وفي الثانية لنفسه الحي على كلا التقديرين ضم الميت للاحياء والله سبحانه وتعالى اعلم «كمال الدين»

رسالة مزبوره نك رديه سنه جواب

*

له الحمد والمنة فلما صدعت برسالة الفريضة واملوحة المفيدة علمنا كيف يتفاضل الانشاء وان الفضل بيد الله يؤتبه من يشاء ثم قد اعتلق من اودائنا بنديهاا وفلذوا فلذنة من نيلها واخذوا كل على تشريينا من جهة تشريقنا وتغريينا وظنوا كانه ما بقى لنا في لجة هذا البحر مسبح ولا في ساحله مسرح وكانه الليل قد وقب ووجه المعجزة قد انتقب لعمرى قد قيل هذا ولكن كم قول آذى مع انى آليت ان لا ابدل العر الا للعر ولو انى مت من الضر فارحت افكارنا من الكد وهيئت ايضا العطية بالنقد. وقولنا في آخر الرسالة هذا هو الحق عندى اى

(*) فلما صدعت اى جهرت اخذنا من الصديع وهو ضوء الصبح كما قال الشاعر فان بياض غرته صديع وبنه قوله تعالى فاصدع بما تؤمر معناه اجهر بامرك كما في التفسير برسالة الفريضة واملوحة المفيدة افعوله من الملاحة وهى ههنا عبارة عن الكلام المليح الذى يعجب علمنا كيف يتفاضل الانشاء وان الفضل بيد الله يؤتبه من يشاء فلا احد ان يتفضل ويتكبر اقتبس بهذه الاية على من يتفخر ويقول برد رسالة المفيدة او تصادف العبارة بسباق الكلام يشبه الاية في الودام كما قال على رضى الله عنه فقروا الى الله فى سؤال ابن المنز ثم قد اعتلق اى قد تعلق من او دائما اى بعض من الاحباب بنديها اى ذيل رسالتنا المتقدم فيما قبل وفلذوا فلذنة اى اخذوا قطعة منها من نيلها اى من عطائها واخذوا كل على تشريينا اى اخذوا كل من هذا الوداء بالملامة والتوبيخ والعقاب كما قال واحد من هذه فى رسالته انت رميت اليسوم الخ من جهة تشريقنا وتغريينا اى من جهة الشرق والغرب وظنوا كانه ما بقى لنا فى لجة هذا البحر مسبح من السباحة ولا فى ساحله مسرح اى محل الذهاب وكانه الليل قد وقب اى الليل قد اظلم كما ورد فى التنزيل ومن شر غاسق اذا وقب ووجه المعجزة قد انتقب اى الطريق قد تغطى واستتر وهو كناية عن ظلمة الطريق لعمرى اى افسم بعمرى قد قيل هذا اشار بما سبق ولكن كم قول آذى اى كثير من القول كلفة مع انى آليت اى حلفت وقسمت ان لا ابدل العر اى ماء الوجه الا للعر اى للكريم ولو انى مت من الضر اى من السوء فارحت افكارنا من الكد اى اعطيت الراحة خواطرننا من الجهد والتعب وهيئت ايضا العطية من النقد اى جعلت الهدية محضرا بكلام مستقبلي. وقولنا الخ.

كون المسئلة مختلفا فيه على تقدير التشريك ومتفقا عليه على تقدير عدم التشريك حق عندي ولا اعلم عند غيره كما هو مصرح في رسالتنا الموجزة ومن لم يأخذ بالمتفق عليه اعجز انا اقول كذا ما قلت غير هذا يا عجبا كل العجب لمن يدخل ذالذهب بسوء ظنه على الغير باللجج بحمل كلام الغير على العوج قال الفقهاء رحمهم الله تعالى الخروج من الخلاف سنة ما لم يشتد ضعف مدركه او تصادم سنة صحيحة او بوقوع الخروج منه في خلاف آخر كذا نقل عن المواهب وقال على القارئ في شرعه لعين العلم في حق انتظافة من المنى لانه نجس عندنا وعلى القول بطهارته كما هو مذهب الشافعي فلا يغلو عن كراهة الطبيعة مع ان الخروج عن الخلاف مستحب باجماع علماء الشريعة انتهى. وقال في درالمختار نقلا عن شرح المنية للامام الحلبي اذا تعارضان الامامان المعتبران عبر احدهما بالصحيح والاخر بالاصح فالأخذ بالمصحيح اولى لانهما اتفقا على انه صحيح والأخذ بالمتفق عليه اوفق فليحفظ انتهى. وفي شرحه قال قوله لانهما اتفقا وانفرد احدهما يجعل الآخر اصح قلت والعلة لا يختص هذا اللفظين بل كذلك الوجيه والاوجه والاحتياط والاعوط افاده ط انتهى. واذا كان الامر كذلك فالأخذ بالمتفق عليه في الاضحية ايضا سنة او مستحب باجماع علماء الشريعة او اولى ومن المعلوم بالبديهية عدم استواء المتفق عليه بالمختلف فيه فان اباحنيقة لا يعترض ان ذبح الاضحية من غير التشريك كما لم يعترض اذا اغتسل من احدهم ولم يخرج منه شيء وان لم يجب عنه لكن الغسل واجب عند محمده احتياطا ولان رعاية الاتفاق من ائمة الحنفية معتبر مطلقا واما رعاية الاتفاق من غير ائمة الحنفية غير معتبر في الفتوى ومعتبر ايضا في التقوى فانهم يعتبرون اتفاق كل الائمة او اتفاق غير من قلده ايضا لانه وان خطأ في الفروع لكنه يحتمل الحق كقولنا ان مذهب ابي حنيفة ره حق يحتمل الخطأ ومذهب غيره خطأ يحتمل الحق قال البساطامي في حل الرموز ويجب على الصوفي ان يحصل ما يصح به عمل على وفق الشرع على الاتفاق بين المذاهب

الاربعة في الصوفي اذا كان حنفى المذهب مثلا وجب عليه الاحتياط في امر وضوئه وصلاته وسائر عباداته حتى يكون موافقا لمذهب الشافعي ومالك واحمد فان مذهب الصوفية الجيع بين اقوال الفقهاء فان لم يتيسر الجيع يأخذ بالاحوط والاولى فان الشافعي لا يعترض عليك ان لم تتبضا في الفلتين واما حنيقة لا يعترض ايضا اذا توضأت لمس الذكر والمرأة والواجب ان يعجب اصحاب المذهب الاربعة ويدعو بالخير جميعهم ولا يتعصب اصلا كذا في الخادمي هل نظن ان اهل التقوى على طريق غير مستقيم وهل نظن لزم عليهم القول بتعدد الحق اين هذا من ذلك واين القرى واشجارها وبينهما بون بعيد والتقول بالتعصب بلزوم تعدد الحق على من اختار الوفاق من مذهبه تقول ودخل من غير مدخل لان مقصوده العمل بمذهبه باختيار الوفاق على غير مذهبه ايضا لا حتمال الحق مع اعتقاد الخطأ وهذا لا يستلزم القول بتعدد الحق نعم اذا قيل في صورة التشريك الميت بحقيقة جواز الاضحية وعدم جوازها في نفس الامر يلزم القول بتعدد الحق ويلزم اجتماع النقيضين في مادة واحدة في آن واحد وهذا محال لكن لا يقال هذا ولا يقول احد منا بل يقال جواز الاضحية مع تشريك الميت حق مع احتمال عدم الجواز وعدم الجواز خطأ مع احتمال الحقيقة الجواز ولا يتم ايضا على من اتخذ عدم الجواز واعتقد بذلك لان ذلك ايضا مذهب ابي حنيفة ره وان نسب الى ابي يوسف ره نسب مجازاً للموافقة ومذهب ابي يوسف ره ليس غير مذهب ابي حنيفة ره لانه قال لا صحابه ان توجه لكم فقولوا به فكان كل يأخذ برواية عنه ويرجهما فليس لاحد منهم قول خارج عن اقواله ولذا نقل عن ابي يوسف ره ما قلت قولا خالفت به ابا حنيفة ره الا قولا قد كان ناله بل قالوا ما قالوا من اجتهاد ورأى اتباعا عالما ما قال استاذهم ابو حنيفة ره فلم يتحقق اذا في الفقه جواب ولا مذهب الا له كيفما كان وما نسب الى غيره الا بطريق المجاز للموافقة كذا في رد المختار نقلا عن الوالواجبه

ومن حاوى القدسى ثم حرر في تعليقه المختصرة احمد ضياء الدين
المدنى بطريق الاعتراض وقال ان الدلالة الاربعة من عبارة النص
واشارته واقتضائه ودلالته تعتبر في الاحاديث كما تعتبر في الكتاب بل
في عبارة اهل العرف واللغة العارفين بوجوه الدلالة وجوز ايضا كون
هذا الدلالات في عبارة الهداية والقهستانى وغيرهما من الفقهاء والمجتهدين
كلهم نعم قال الفقهاء الادلة الشرعية اربعة الكتاب والسنة والاجماع
والقياس فلنا لا بد للاجماع من سند من احدهما حالا وما لا على
الصحيح والقياس من اصل ثابت باحدهما وانه مظهر لا مثبت فراجع
الاحكام ومثبتها اثنان في الحقيقة والحاصل ان الدلالة راجعة الى الاربعة
والاربعة راجعة الى اثنين بل الى ثانى الاثنين يعنى السنة راجع الى
اولهما اى الكتاب او السنة والسنة شرح وبيان لكتاب فالدليل
في الحقيقة هو القرآن فالدلالة الاربعة معتبر في نظم القرآن وان اعتبر
ظاهراً في الاحاديث الشريفة فهو يرجع الى القرآن حقيقة هذا وقال
ايضا ان القول بكون الدلالة الاربعة فسمان من نظم القرآن
الكريم قول لا اعرف له اصلا ولا اسمع له نقلا وهذا ايضا مما لا
يعاب لان من لم يعم النظر الى عبارة التوضيح والتلويح يجعل
المقسم مطلق اللفظ ويعتبر في كل العبادات والا عبارة التوضيح والتلويح
صريح في هذا الباب قال في متن التوضيح فتضع الكتاب على قسمين
الاول في الادلة الشرعية وهو على اربعة اركان الركن الاول في الكتاب
اى القرآن وهو الخ وقال ايضا ونورد ابجائه اى الكتاب فى بابين
الاول فى افادة المعنى والثانى افادة الحكم الشرعى الباب الاول لما كان نظم
القرآن دالا على المعنى قسم اللفظ بالنسبة الى المعنى اربع تقسيمات انتهى المراد
من اللفظ لفظ القرآن فاوثر النظم رعاية للادب واشارة تشبيه الكلمات بالدرر
وقال فى التلويح وبالتقسيم الرابع الى الدال بطريق العبارة وبطريق الاشارة
وبطريق الاقتضاء لانه ان دل على معنى بالنظم فان كان مسوقا لعبارة والا فاشارة
وان لم يدل عليه بالنظم فان دل بالمفهوم لفته فهو الدلالة والا فالاقضاء انتهى فالاحكام

الشرعية كلها مستفاد من القرآن الكريم حقيقة اما بدلالة عبارة او
اشارة او اقتضاء او نصا دلالة ومستفادة من الادلة الاربعة ظاهراً
وايضا ان اعتبر الدلالات الاربعة فى عبارات المجتهدين والفقهاء بل
فى عبارات اهل العرف واللغة العارفين بوجوه الدلالة يلزم عدم
انعصار الادلة على الاربعة يرتقى عدد الادلة بعدد عبارات الفقهاء
والمجتهدين الى غير النهاية هذا خلف فافهم ثم قال فى هامش الرسالة
هذه ريمته لم يصل الى محلها بل يخاف برجوعها على راميتها لصلابة
مرماها ومثانة نوايها ادلل بدولته واغتر بصولته ولاحظ وخاف من
رجوع رمية واحدة مع انه قيل وسلم رमितين اخريين باصابة وقوله
ايضا تنادى من بعيد ليس فى محله كما لا يخفى على من له ادنى فطنة
وقوله لكون التنكير للتقليل واظن انه اشتبهه مع رب وقال غلطا واشتبهه
تنكير المسند اليه كما فى قوله تعالى ورضوان من الله اكبر اى
رضوان قليل من الله تعالى اكبر والا تنكير المسند فللارادة عدم
العصر والعهد او للتفخيم او للتحقير وجاء صاحب الهداية بتفسير
المسند وقال هو رواية ليس البتة للتحقير لان شأن الامام الثانى اعظم
منه مراراً وجئت بتنكير المسند اما للافادة عدم العصر او للتفخيم
وكلا التقديرين بنا فى قولهم وهو للتقليل. (كمال الدين بمقام سيمى).
كندى اليه يازان رساله دن نسخه ايدلى، اوشبو اضعيه مسئلسى
١٢٨٠ نهى سنه لدره قزجارى ملا رحمة الله دن صدور ايدب او ذات
ضم الهيت للاجباء جائز دگل ديه مجلس لدره سويليوب اكثر ملالار
بوگا مخالفت ايتششر ايبكن قلم ايله مباحثديه كريشوب تعريرينه
هر شهرک علماء وفضلاارى بقدر الوسع بعض لرى رديه وبعض لرى
تطبيق صورتنده عربى وتركى رساله لى يازيب نشر ونثر ايلديلىر
حاصل ١٣٠٠ سنهيه قدر بو مناقشه هر بلده هر جمعيتده مکالمه
اوننه يوروب اخيرى ملا رحمة الله نك فوتى ايله بيله تحت الترابه كرى
انتهايه ايردى، رحمة الله عليه. مبدأ انتشار واشتهار اولن نسخه
بودور بعبارته:

وان مات احد السبعة المشتركين في البدنة وقال الورثة
اذ بعوا عنه وعنكم صح عن الكل استحسانا لقصد القرية من الكل
ولو ذبحوها بلا اذن الورثة لم يجزهم لان بعضها لم يقع قرية
درالمختار (*) قلت ان رواية درالمختار هذه لاتدل على ما يدعونه
بل تدل على خلاف دعواهم لانه ان اريد بالكل في الموضعين
الشركاء الستة مع ورثة الميت يكون ح ورثة الميت شريكا للستة
لا للميت فلا يثبت بها دعواهم وهو جواز كون الميت شريكا للستة
في البدنة وان اريد الشركاء الستة مع الميت لا يصح ح قوله لقصد القرية
من الكل فانه وان قصد الشركاء الستة القرية لم يقصدها الميت
اذ هو ليس من اهل القصد وذلك ظاهر فان قلت ان الميت قد
قصد القرية قبل موته وقصد باق بعد الستة قصدوها حين الذبح فوجد قصد القرية
من الكل عند الذبح فصح ح قوله لقصد القرية من الكل فتقع البدنة قرية عن الميت
والستة جميعا فثبت جواز شركة الميت للستة في البدنة قلت لا يصح ح لان
بعضها لم يقع قرية فانه ان كان قصده باقيا بعد موته مع وجود قصد
القرية من الستة عند الذبح يكون قصد القرية متحققا من الكل
عند الذبح وان لم يأذن الورثة فلم لا يقع بعضها قرية عند عدم
الاذن منهم بل يلزم ان يقع كلها قرية لوجود الشرط عند الذبح وهو
قصد القرية من الكل لكن اللازم منتف فيان ان قصد القرية قبل
موته ليس بباق بعد موته فلم يتحقق الشرط عند الذبح الذي هو
قصد القرية من الكل فلم لا يقع بعضها قرية عند عدم الاذن
منهم فلا يصح ان يراد بالكل في الموضعين الشركاء الستة مع الميت
فتيقن ان المراد به الشركاء الستة مع الورثة فلم يكن الشريك
للستة في البدنة الا الورثة فوقع البدنة قرية عن الورثة والستة وصح الذبح
منهم كيف لا فان شركة الميت في البدنة وسائر املاكه قد انتقلت
بموته الى الورثة فافهم العلم عند الله عز وجل، ابن يوسف اه قول
رحمة الله.

(*) درالمختارك عبارته سي . ملارك تهسك ايتديكي روايتي دور .

ودعى داملا احمدولى آخوندركه بلد سيمى پالادك متبحر علماء الرندن
متفنين بر ذات اكمل الصفات اولوب بلد مزبورك بناسنه متعلق
بازمش نوار يچه سينك ديباجه سنى بو عباره ايله تزيين وترشيع
ايتديكى بزه يازيب ييارمش ايدى تبركا بوراده درج ايدلدى:

بسم الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين الذى فضل بعض
البلدان على بعض بالمساجد والجموع وبشعائر الاسلام وزين المساجد
بالمنبر والمحراب والخطيب والامام واجرى احكام الشرايع بالاخوند
والمعتسب والعلماء العظام والصلوة والسلام على رسوله الذى سن
الصلوات بالجماعة فى المساجد افضل البقعة والمقام وعلى آل واصحابه
البررة الكرام اه، ينه ترجمه حالى باب الهه زده تحرير ايدلور .

امسا كنج وباش ملاردن حاضرده مشهور ومعروف اولانى ملا
عبدالحق افنديدركه تعصلى مدينة منوره اولوب اوشبو اون دورتچى
عصر اوائلنده سيمى پالاد بلده سيمه كلوب اوچونچى رقم مسجدده
امام بولمشدر بو مسجدنك مدرسه سى مكتب منزل سنده ايكن بو
ذات كلدكدن صوكره علم اصول وفروع اوقوله به باشليوب خصوصا بو
مملكته كورلماش بلكه ايشدلماش علم معان وبديع وبيان
فن لرى تعصلى ايدلمك ايله برابر طلبه لرى علم قرائته دعى كسب
امتياز ايتمشدر استماعه كوره صاحب الترجمة افندى نك سعى
واجتهادى كمالده اولوب تفصيل حالى اقتصاد اوزره محلنده بيان
ايدلور . وبوناردن ما عدا دعى هر مسجدك امام ومدرس ومؤذن لرى
واردوركه بعضى نى كورمش ايسكده فضلى نه درجه ده وبعضى
كورمك موزدن وزنى نه مرتبه ده اولديقنى بلامبوب از هون جهت نام
عزيز وكلام لنديلارى بو تاليفچه مزه درج ايدلمدى خدا سلامت
قيلسه عه مزه مساعده ويرسه هر برلارى برله كوريشوب افعال
واطوارنى بلشوب صوكره غنى مجوعه مزه مناسبيله ياد ايتمك املنيز
انشاء الله رب العالمين .

ينه صده زدن قالمېلم، بو اصناف موصوفه واجناس مروفه كه
 اعنى چاله قضاقلردور اجداد اجدادلى اصل نوعى اولوب بونلردن
 متولد چالەنگ بر نچه لرى نام بنام صدر كلامده سويلنوب كچدى
 اولده كلن نوعى لرك ايك اخيرده فالانى بزم قبله كاهمز ودخى وليد
 آغه ديديكى بر ذات ايدى مزبور وليد ايكوزده هر سنه ديوانغه
 كلوب آنامز ايل كوريشوب كهنه نوعى دن ديوانده خليد قالىدى قرده
 وليد قالىدى ديوب قضاقلر سجع وقافيه ايله سويليورلر ديه مطايبه
 فيلشورلردى اب چالەنگ ايك اخيرده وفات ايدنلرى بو ايكي ذات
 اولوب موندن بوياق نفس چاله نسل وفروع ارينه اب وجد اولورلر.
 بونلر اولده چاله قضاقلر ديوب سويلنوب بيليتده دخى چاله قضاقلر
 يازيلور ايديلر ۱۸۵۰ نچه نچى سنه لر ايدى قل وكرستيان آزاد
 اولديغى نظامده چاله دينميبوب بونلرده قضاقلر ديوب سويلنسون
 حكى اعلان اولمش ايسده اغزلرده بياغى چاله اسمى باقى قالمشدر.
 باشده يازيلن لرك ايلنه سويديتيلستوا يعنى كواه نامه كاغدى ويرلوب
 صافى قضاقلر ايله چالا قضاقلرى بونكل امتياز ايدى بو امتياز دن مدعانه ايديكى
 هنوز بلنه ديوب اليمزده بر دانه سى وار كه بو آنه قدر نتيجه سى كورلمدى
 الله اعلم بونلرى قضاقلر دن يريب اولگى عالنه يعنى مشچان وكرستيان
 خدمتنه قويمق افكاريله و بيش ايكن تكليفه حاجت قالميبوب اكثر چاله
 قضاقلر اوز اختيارنجه يازلمق اولدغندن بو كاغدىك يعنى سويديتيلستوا نك
 حكى مستوز قالمشدر اگر بو وقته قدر مشچان وكرستپانه
 يازيلن لر اولمسه ايدى البته او كاغدى حكمنى اجرا ايدر ايدى
 حالا بزم اليمزده اولان سويديتيلستوا ده ۱۸۳۴ نچى يلدە يازلمش چالا
 قزاق ديه يازلمشدر، ۲۹۱ نچى نومر. نكته: اولاد فى الحقيقة آتابه
 منسوب اولوب چالا سردو چالا نوعى ديمك لازم ايكن على خلاف
 الاصول آنا جانبنه الحاق ايديلوب چالا قضاقلر دينلدىكى وطن اعتباريله
 اولمشدر ديوب بوفارود يازلمشدى، لكن اصل ماده آنا طرفدن
 اولدغيچون چالا نسبتى آنا طرفه بربلوب چالا قضاقلر دينلور يعنى

اصلى نوعى سرد ايدكنده كلام اولميبوب آنا طرفدن چالالبق وار
 ديمك اولور اگر چالا نوعى چالا سرد دينلسه ايدى كامل ليك آنا
 طرفه اولوب ناقص ليك آنا طرفه اولوق لازم كلوردى.
 آلتى شهر اهالييسى بوگا چالغورد ديورلر، چاله اروع ديمكدن
 غلطدور. آنلرك زباندن حروف لرى مقدم مؤخر سويلمك وافر
 تابلور، مثلا بو ربابى بويره، رخصتى رسخت، دربانى دايره، كپى
 كلام كويدر.

پريكاز ايسكى ديواندن ياغى ديوانغه كوچديكى وآنندن
 نوعى ديوانى بولونوب چقوب مسجد صالحنديغى بيانى

بو جانبنه محكمه آچلديغى ايله حكومت دن هر طرفه اعلان
 نامه لر نشر اولدى كم كه امامت ليك نى طالبدر ايكوز ديواننه وارسون
 ديدى بو خبر ايله چيلبه اويانندن دملا محمدصادق حضرت ابن ملا
 اسماعيل مفتى به واريب اوكلر ايلوب بونده كلدى حضرت نك بولداسى
 ملا عبدالرحمن كه اوزون ملا ديوب ملقب ايدى بو ذات سويليور ميلادك
 ۱۸۴۰ نچى آق سچقان يلى قشندە اويدن چقب كلوب قشنى سميدە
 اوتكارديك ياز باشى صير يلى نك اولى ايله ايكوزگه كلدى اوكونك
 بيكيت يولى آغادر تاغندن يورردى ايسكى ديوانغه كلوب نوشدىك
 پريكاز آنده ايدى ديوان باشى نوكلوف اسمنده بر مايور ايدى
 آكيا كريب بولقدق صوراشوب بلشدىك او دخى چيلبه اوياننى نك
 آدمى ايمش قلعهده نوعى دن منافى اسملى بر فارت كشى ونچاردن
 نصيب الله باى بار ايدى اوى لرى زيمانكه قوره لرى چارباق ايدى
 بازار دكان يوق، ناب نافر، اون پوطى بش صوم بافر ايدى،
 آشلق وهر احتياجات سيمى پالاددن آلنوب نورردى، بر جانبندن
 بو عسرة ليك و بر جيتندن قضاقلر ايجنده نوعى ايله كورشمك وقضاقلر
 الوغلرينه تانوشمق كرك اولدغندن ايلكا چقدق بيك چويون باى نك
 وفاتى يلى ايكن نرك قره تاغنده آكيا واريب فاتحه قيلدى حضرت كه

بر یغشی آت و بزه بر دیوان بردی. جابای خان ایله اولده کورشدک، آندن حبیب الله آغه اولنه کلدک قضاچی سودا کرنک ایچنده ایک زنکین و مالداری بو ایدی، اوستومهزه آق قوش نیکب بردی سولطابای توره جهانتای توره داود اسملی بر صادر توره سی و عثمان توره یاش بکت وقتی ایدی و قضاکنک معروف آدلر بیکه امثالی جاقسلقی بولص صانومقل اسطرشینه و غیرهم بارچه لری کلوب حضرتنی زیارت ایتدیلر، الحاصل قش بولمه فلعه یه کریب یازنده قضاکنده یوروب بر نچه یل لر اونکار دک تومه یابمکت ایلینه چه کلوب مکلوغول بای سیف الله بای لرغه مهمان بولوب فایتدیق، بز کلهش سنه ننگ اول گی یلنده یعنی ۱۸۳۹ نچی یلی یازنده روسلر یگی دیوانغه کوچه باشلمش لر ایکن ایکنچی یازنده کریپس صوقلوب پریکار دغی کوچدی، حضرت ایلدا کی نوعی لرنی فلعه ینه کرمک که تکلیفی و نصیحت فیلدی سوز نکلک هر برلری یگی دیواندن اوی صالیدی لری و صاتوب آلدیلر آز یل روس دیواننده روسلر ایله آرا لاش توردیلر، متوفی لرنی معهور صو بوینه ناو قریینه قویدی لری اول جایده قرق ایلیلی قنر مسلمان مونسای مدفوندر، بعده روسلر ایله آرا لاش تورمق مناسب کورلمیوب کریپس دن یوقارو بر جایه اوتورمق مشوره فیلدقلرنده حضرت ننگ رأیی دیواندن اوچ دورت چاقیریم یوقاری نارون صوی قویغاننده اوتورمق مصلحت کوریلوب چونکه بولونکن صوگره علی حده بر فزیه بولور ایسک بازار بقال قصاب و هر احتیاجات اوزمزده نابلور دیدی ایسه ده سودا کرلردن بعضی لری بزلرننگ اکثر اشمز روسلر ایله اولدقن بارمق کلمک مشقت اولور خصوصاً صوننگ تاش و وقتلرنه بالکلیه اشدن فالور مز دیه کریپس دن بر چاقیرم یوقارو اورو ن آلوب ۱۸۴۸ نچی میلادیه ایک اول حضرت ننگ اوی و نصیب الله بای اوی صالیدی قرق توقوزنچی سنه محمد رحیم بابا آدلر چترچی ملا دیورلر آننگ اوی و یوسف آغه و تازولی اوی که بز م قبل کلهمز آلهشدر و سیف الله بای و نلر بارچه سی روس دیواننده غی اویلرینی کوچریب بونده کلتوردیلر و بعده ذلک محمد یار بای و ترجمان خان

سید آغه و غیرهم کندیلر، نام ویردی لری، نصیب الله بای قدر اول خانه ده نماز اوقولوب و سنه سیمی ننگ عاجی تنبای بای مسجد اوشبو مسجدننگ پادراشچی کی محمد اوزوز سیکز یل صوگره یعنی ۱۸۸۸ نچی یل چوچک مسجدننگ تعمیرینه بونده کلهشیدی، آیکوز مسجدی ننگ لوزمانتی مثلا یغاج تیمور آزیق اوسته و خادم و جهل ماده سیهیدن آلتوب ایلیلی عربه ایله بر دفعه کلوب توشدک تعمیرننگ تمامنه یقنلاشوب کیلهسی جهه نماز اوقولور امیدنده ایسک قبال طرفه اوتوب واران بر مهندس «آرخ تیکتور» مسجدنزی کوروب فصادقه «پلانغه» توغری کلمیور دیهرک ایشدن توقانندی کیچه سی نصیب الله بای باروب سوزلشوب بر بناراس چاپان، ویکرمی بش صوم آنچه بیروب کوکلنی تابیدن صوگره ابرته سی کلوب ایمدی تیزلیک ایسک تمام فیلکنز بعد الانام بوزلماز دیوب لکن تره زه ننگ بر چاپنه علامت قویدی که آلدینغی بولمه ده آرتوق توشن رام آننگ نشانی دور. اه «کلام محمد شاه»

ینه اوزون ملا سوزینه رجوع ایدالیم. بعده قزنجاری مرتضی بای مقصودفی بر تاش مدرسه صالیدی بایلرننگ همتی و حضرتننگ سعی و غیرتی ایله اطراف جوانب دن طالب و طلبا جمع اولوب قش اثناسنده ایکی مدرسه طولو شاگرد اولوردی عقاید مرتبه سنه چه درس اوقولدی بو آراقده صاباننگ شاهی احمد ایشان کلوب حضرت آکا فزینی و یوروب بو ظهیر ایله فلعه ده نوعی قرده قضاکی خصوصاً باقرا ایلی کلا بوگا مرید مخلص اولدی لری علم ظاهر و علم باطن هر ایکی گل بو دیوانده آچلندی بوی خوشی اطراف اربعه یه ساچلدی بو قیزو برله قضاکی ایچندا کی نوعی لری برام برام کلوب دوکاندارلر روس دیواننده قضاچی سودا کرلر بو دیواننگ قرار ایتدی لری ایکی دیوان

بر محل حکمنده نماز جمعه و عیدنی مسجدکه کلوب اوفور ایدیله
مسلمانلرنک عددی آز دولت لری چندان آرتوق دگلسهده سخاوتلری
بو کونگی ایلیلی مگ یوز هکلی دن بلند واحسانلری زیاده ایدی
شویله که هر پنجشنبه شاگردلرگه ضیافت یدرمک حمام یعنی مونچه
یاغوب یوژندریب کرینی کیدرمک قش بولسه مدرسه نك اوتون
صوینی طیار قیلوق صوغوم ویتنده فوی صغر بیه ویرمک وقش اورنالرنک
دخی ایت مای چای وسیهینی دن بازارچی لری کلکده اون نان کبی
ما کولات حتی قلم قاره و کاغذلره دکین و یروب بویله غیرات ایدرلردی
یاز بولسه اق اوی تکب اولغه چقهق یراق یاوقدین کلن مسافرلره
مهمان نوازلیق قیلوق قدر حال بعضنه آت و بعضنه طون کیدرمک کبی
کورکام عادت لری وار ایدی اربیت ایبانپوص دیدکی دردی قطعاً
بلمزدی کوتارمه قرض دیگار کب اصلا بوله زدی آز کوب بولسه
باری اوزلرینک ایدی قناعت لیک وقت خوشلیک ایله کیچنورلردی.
«انتهی کلام اوزون ملا»

ایدی اوز بلدکیزی یازالیم زیراً بوندن یوقارغی اخبار بزم
وجودمزدن اقدام و بعضی سی صبی لا یقوم و قتمزده اولدقدن غیرینک
نقلنه احتیاج برافهشیدی. یوقارغی یازلمش ذواتلردن صوگره صدیق بای
کلوب ایسکی یغاچ مدرسه نی یافشلی ایذب تجدید و مسجدنک شمالنک
بر عیدکاه تعمیر قیلدی بو ذات بر صاحب خیرات آدم ایدی دیوانغه
کردکدن صوگره بش آلتی یلدن آرتوق توزمادی یاشی قرق نك
ایچنده ایلیلی گه یتمایوب وفات اییدی. فرزند یوغیدی یورتنک ایکی
خاتونی فالدی مالنی قزاندن آغالری کلوب آلدی. مرضنک حج بدل
وغیری واجبات و نوافل لری اوچون یدی مگ صزم کموش روسی
وصیت و افراز ایذب و بوندن ما عدا استانبولدن وقف کتاب آلدیمرقه
مگ صوم آچه چقارمش ایدی بو امانت قبالنک ابراهیم بای حج
کندکده آکا و بریلوب او آدم بولده وفات ایتمکله آچه و کتابلر
المن له، قولدن قوله کیچوب باری بر تفسیر تبیان، و برابن العابدین

و بر لغت کتابی وانقولی کلدی باقمسی بی درک کندی. بو صدیق بای
عبدالرشید اوغلی یگی تازلرنک دور وفاتی ۱۸۶۲ نچی ییل آپریله
ایدی خدا رحمت ایلسون.

قلعه مز یوقاروده یازیلش خصلت لر ایله اون اون بش یل
مقداری کورلپ توردی معلومدرکه انسان بر حالده بر فرار اولمز
آز یل ایچنده بایلرنک نیتی اوزگاریب همتی آزالدی بونک ایله
تورمیوب احسان ما سبقرینی منت قیلوق طلبه لره تل اوزادوب
اماملرینی ده آزرده خاطر ایندیله بو سبیدن دولت لریده زواله یوز
توندی. حضرتنکده یاشی یتیمش دن آشوب بقایه کندی ذکر ایلمش
حاله عسنه کلسی کآن لم یکن اولوب بتدی. حضرتنک وفاتی ۱۸۶۵
نچی ییلده ایدی. رحمة الله علیه. مرحوم بو استاذمز بو جانیده اولن
علمالرنک اشرفی واکه لیدر شاگردلردن کوب آدم ایلگه چقب
قرالمش فضاغیه نی اسلام ایله آفارتهمشدر جمله به استاذ اولن وسلوک
قیلم بر تقی ونقی ذات منقبت صفات ایدی قش کونی کیچهلر اوزاق
وقنده مدرسه به سحر دن کروردی نماز فجره دک انموذج و کافیه درسنی
ویرردی بعد الاشراف مسجددن بی واسطه ینه مدرسه به کلوب فقه
منطق و عقایدن درس ایتمک اون برلرده و بعضاً پشین نی
اوقوب فایتوردی استراحتی فقط ظهر ایله عصر بینی اولوب اکثر
ایامنی روزه ایله کچرردی. بعداز شام عشا به قدر و بعد العشاء دخی
بروقته قدر قرائت مشق قیلدرردی یکریمی بش سنه درس و امامتکده
عمرینی اونکاریب وفاتی بعدنده اوغلی شیخ الاسلام قشقاردین فایتوب
جای نشینی ایلدی امتحانه واریب آخوندلیک رتبه سنی آلوب کلدی
لکن ایامنده مدرسه مکتب منزله سینه تنزل قیلدی. بو ائناده
مسجدنک احاطه سنی حاجی عبدالله صوفی ابن ولی شاه خشت ایله تجدید
ایذب تافته ویغاچی ایله بازارده بر لافکه وقف قیلدی مسجدنک شم
وارتونی اوچون. آخوند یکریمی دورت یل امامتک بعدنک حج شریفه
کیدوب هجرتنک ۱۳۰۶ نچی ذوالحجه سنده مناده وفات اییدی خدا

رحمت ايلسون. من بعد مدرسة مكتب لكدن دخی قالوب بالكليه فنا و خلا اولمش ايكن. حالا حاجي عبدالستار باي هه تيله مكتب هيئتنه كرديكي مسه و عمز دور. الحالة هذه مسجد مزبورنك امامي ملا عبدالله اولوب حضرتنك كنجه يعنى توبچوك اوغلى دور.

ديوان توشد كدن باشب بو آنه قدر مؤذن اولنلر بونلردور

مسجد بنا بولمزدن مدم ملك آغه ديدىگى بر آدم اذان اووردى مسجد بنا بولدفدن سوكره اول مؤذن سليم جان باباي بولدى ثم ملا عبدالرعمن الهلقب اوزون ملا بو اورونده توردى، ثم ملا سراج الدين بو خدمتى ادا قىلدى. اوزون ملا كه بو فصلك بر راويسى در ۱۳۰۸ هجره رمضانك ياشلرى سكساندن تجاوز قىلب باخته قلعه سنده مدفون اولدى. ملا سراج الدين آغا كه اذانه آوازى بلند نمازنى تمام تانى ايله ادا ايدن و قرآن كريمى خوش مقام و خوش العان ايله اوقيان ذات ايدى ياشلرى توقسان آلتى به يتب ۱۳۱۳ هجرى شعباننده وفات ايتدى. حالا مؤذن ليك لوازميده حضرت مرحومنك بر اوغلى ملا طيف نور مشدر.

روس ديواننده مقيم مسلمانلر

لا فكه چى «دكاچى» لر اولدين روس ديواننك توروب سودالرينى اويدن ساتو ايدر ايديلر. نرسه ساتيلن اوى نك اوستنه قزل بورلاندن علامت يعنى علم تيكاردى آتملر سودا اويى ايدىكنى ماندن بلوردى هجره ۱۲۸۰ هجرى سنه لرد اوشبو كوونكى اورنغه دوكان لافكه صالئوب بازار بولدى اويده ساتو قيلمق ممنوع ايدلدى. بو بازار بولمش كوچه اولدين لافكه صالحه مخصوص و تعيين قىلنوب واسع قويولمش ايدى. مسلمانلر ك استقامت لرى ايكي چايده ايسه ده جمعه و عيدنى نوعى ديواننده جمع بولوب اوقورلاردى. ۱۲۹۷ هجرى سنه حاجي عربشاه آغه روس ديوانندن براوى قوره آلب آنى مسجد وبر

طرفنى مكتب خانه قىلدى على حده بر محله بولدىلر. بو محل نك احداثى يكي اوانغله امام ومؤذن، ومدرس، ومعلم لرنك تفصيل حالته تصدى قىلنده ايسه ده بونلرنك مؤكلى ومسجد ومدرسه نك مربي سى اولن ذات اشرف الصفاتى يازميوب فالدرمق يازيق كورنور. باى مسجد اولن حاجي عربشاه باى ابن محمد شريف ايام حياتنده مسافر پرور اهل ثروت ومسخان اولوب مسجد ومدرسه نك تربيه سنده قصور ليق قىلمش دكل ايدى لىكن. بويل ثواب ايدى نك ميراثه مدخلى اولمدفدن ورثه لرى كندنه بگزميوب حالا بو اجر عظيم حاجي عبدالستار افنديه انتقال ايتمشدر شويل كه مساجد ومدارس نك تربيه سنندن فضلا فحطليك يل لرده اهالى بلد و اطرافنك فقراسنه هر قش نچه يوز آدمه اوچ دورت آى آش نان برمك افعال حسنه سنى اجرا والتزام ايتمشدر. بو ذات فى الاصل قزانك تاشكچو قريه سنندن اولوب بلد آيكوزده پول تابوب الا ن قلعه مرقومنك برنجى بايى بودور. ۱۳۰۶ هجرى سنه بر اوغلى وامام شيخ الاسلام حج شريفه كىب دارالسلام اسلامبولده كهوش خنوى حضرت لرينه انابت قىلب ياشليك داكى بال صوى بايلىق داكى مال بوى امثالى فعل لرنك كلستندن نوبه و رجوع ايدب سودا اختيارينى اوغول لرينه ويروب ترك دنيا قىلمش كىب دائم ورد اوراد ايله مشغولدر نه يرده بر بخشيلق ايش ونه چايده بر ياقشيلق كار او مكانده وار ديوب ايشتسه آگا داخل اولمغه طالب و اويله ثوابه راغب بر ذات ذوالحسنات دور. هر وقت مدينه منوره مدرسهلرينه آنچه يباريب وبوندىن غيرى دخی كوب اورنلره احسان ايتنك عادتنى لازم بلمشدر بوندىن اوترى نامى ايراقلره كتمشدر شهرتى كماله يتمشدر. خدا مقصدنى مقبول ومطلبنى مبرور ايلسون. يارب صاحب خير انك جهل سينه سعاده دارين ميسر باد بالنون والصاد.

استطراد

ديوان بكرمى بش يل متدارى آيكوز ديوان محكمه سى اسميل توروب بعده سيرگبول نامينه تعويل وبونكگل سويلنمك امر ايدلدى ايسه ده ادرسلره

سیرگیپول بازیلوب آغزلاده هنوز اولگی اسمی باقیدر. آیکوز دیدکمز بر نهرک نامی ولوب تار بوغانسای تاغنگ شمالندن نبعان ایدر ایکنی اوچ مرهل کادکن صوگره طوغری غربه سیلان تا ایسکی دیوانه قدر واریب آندن جنوبه میلان ایدرک ارغنائی تاغنگ برابرنده بالقاج بعیره سنه نوکیلور بجراسی بش یوز ویرست واردور یاز کونلرنده صوی آز فالور ایسه ده اول بهار تاشقونده پراخود، پاپور یوزار مرتبه ده طولو وشدل آقار، اهالیء قلعه ۱۲۶۰ هجریه نیفرینه قدر ایگون ایکمایوب آسلیق همان سمیدن آلتوب نورردی مزبور تاریخ ایچنده روسلر قاقوتی بوبینه ایگون ایگا باشلیدیلر ایکی اوچ یل صوگره نوعی لر فراول توپه دالاسنه چقب تخم ساچدیلر بینه آلتی بدی یل صوگره نارون صودن توغام آلوب اولجه مراد ناغی ایتاکنه چوبار آیفور واول اطرافنگ بولاقلرینه ایکیدیلر، توقسانچی هجریه بد قدر آسلیق پوطی بر صومدن کامییبوب بر صومنی ارزان کوروب آلورلردی، من بعد قلعهنگ اطرافنی کم کم زراعت ایله محاط ومملو اولوب اروچار ولپسی نواحیسنده ساکن خاخول اردن دخی یل بیل آسلیق کلمکی کوبایمک ایله بغدادی پوطی اوتوز تین بکرمی بش تینه قدر آلتوب ساتیلوب حالاً آسلیقنگ ارزان قلعهلرینگ برندن معدوددور قلعهنگ بناسندن بو یاقی صو تاشقون وقتده قایق ایله کبچورلور ایکن ۱۳۰۰ نچی هجریه ده اسلابونکهنگ یوقاروسندن بر کوپروک سالنمش ایدی تاشقون ایکی یله قویمیوب آفزوب کندی، آیکوز یک نظرده التفاته آلتیمور. آز صو ایسه ده وقتی ایله اوزینی تانوتور کورنلر بونگ ظاهر قلتنی قویوب باطن قوتنی ملاحظه ایله ایشنی محکم وکارینی مستحکم قیبهق کرک که حاشا ایمکاکر ضایع محنتی هباء اولیه فافهم. اون اوونچی سنه بینه شول جاینج کوپروک سالنمشیدی بر تاشوایله ایشنی تمام ایتدی اثر فاندرمیوب آلوب کندی نکتته، اولده کورلمیان بر ایشنی محال صاتمق طرفه زده اولن ساده اهالینگ باشلیچه بر عاده عتیقه سی اولوب بناء علی هذا آیکوز

صوی ننگ نفسندن قدیمده فازیلمش خریق یعنی توغام اثری معلوم اولدندن اکر ممکن ایسه بورونقی آدم لر صو چقاریب ایگون سالوردی شاید بر علامتی فالوردی بو صو سیماپ کی سیگوب صرتقه چقماز دیوب وبعض فارتلر بوگا اویورساک آد قویوب جنسندن آیریلمز اولکهدن چیت که فایرلمز، دیهرک مقال لر سولیدکن کمهسه بو صودن جدول نارتمهغه جراتلیک اینتیوب بحاله فالمش ایکن ۱۳۰۰ حدودندن بو یاقی نچه جاییدن توغام تارتوب صو آفزوب الا ن آیکوز بوی ننگ کوب جایلی زراعت ایله مملو وخیلی ایللر درامت تاپوب ممنون اولمشدر.

تألیفچه مز بورابه کلنچه که ۱۳۱۴ نچی هجریه یه مصادف اولن ۱۸۹۶ نچی میلادیه ده مز بور بلدنگ اصل سکنه سی نفوس یوزندن مگ بش یوز مقدار ی وملهقاتیل ایکی مکه بالغ اولور، خانه حسابی آرغی یاقی برکی یاقی مجموعی اوچ یوز عدد واردور، بونگ ثلثانی قزاق روس وثلثی نوعی قزاق دن مرکب اسلام اولوب موژوق وخرستیان مطلقا یوقدر. آیکوز قلعه سیکه وطن اصلمز ومسقط رأسمز اولدندن بلدکمز قدر بونی تفصیل یازدق آیکوزدن صوگره سالنان قلعهلری دخی طرفدا للباب اختصار اوزره بیان ایدالیم بونلردور.

کوک تیراک دیوانی

آیکوز دیوانی توشدیکی ایله اطراف جوانیدن قضاویه فوج ووج تابع اولدیلر حکومتنگ بر محکمه که اصل وضعی اون بولصد زباده سیله اون بش ویکرمی بولصه قدر ترقی فیلور آیکوزه تابع اولن اورنه جزء ایلی بر دیوانغه کوبلیک قیلب هجرتنگ ۱۲۵۰ نچی سنه سی بونگ شرقنگ ایکی یوز ویرست مقداری مسافده کوک تیراک دیوانی صالنتوب مرون ایلی کلا آکا ویرلیدی. روسچه کوبکاکتی دیرلر ادریسلره بویله یازیلور ایرتیش اورنده یوقاروسنده جایسان کولنه چه جایراب ختای توابعی قضاقدن بر نچه طائفه ایلنی قرانوب مکمل بر محکمه بولدی، بو قلعه ده اول امام قهرمان ملا وانگ اوغلی ثم ملا منافی ایدی ۱۳۰۹ نچی سنه وفاتی بعدنده اوغلی جایگیری اولدی.

قفال قلعەسى بناسى

روسىەنىڭ بو جانىبە قىدىم قويدىقى فقط قضاى قىدى اولمىيوب
 تركستان تاشكند اباالتنى تصرفنه كىچورمك افكارنده اولدقدن ابتدا
 ايلانيدىى تابع ايدىب يولى تامىن ايتمك حكومتك باشلىچە مطالعەسى
 ايدى، چونكە بويىل قىلەيىوب توغرىدىن توغرى يە عىسكىر بوللامقى
 عىسكىر وذيغىرە يتكورمك غايىت آغر ايدى بونىكچون هر يىكرمى اونوز
 ژىرىست جايە بر بىكىيت وهر مناسبتلى يره بر قلعە يىصاب بونىكلە
 اطراف اربەسىنى بىخوف قىلمق لازم كلكدىن ۱۸۴۸نجى ميلادىيەدە
 آيكوز ديواندىن اوچ يور آلتمش چاقىرىم مسافە بين الجنوب والمغرب
 قفال قلعەسى بنا قىلندى. آيكوز ديواندىن صادر متاى ايدىلى بوگنا
 ويرىلوب اول نواحىنىڭ قضاىنى دىخى آگنا قويدىلر. قبالدە اول
 امام حاجى ملا محمد جان ايدى ۱۳۰۸نجى ھىجرىيەدە وفات ايدوب
 اورننە اوغلى امام بولدى. ۱۲۸۹نجى ھىجرىيەدە بو قلعەيە وارمشدىم
 مسجد بر ايدى حالا ايكى مسجد اولوب بونىدە حاجى ملا محمد ذاكر
 ابن حاجى دملا طيب مخراب نشىن اولمشدر. بو ذات ايلە يەنى دملا
 طيب ائندى ايل قبالدە ھىجرت اولمشدم اخبار ماسبقدىن سويلشدىكمزىدە
 بزه تعجب ايدىب آيكوز سىيەدىن تجاوز ايتدىكىنى يەنى بو ايكى
 بلدەدىن باشقە جايە كتمدىكىنى بلورم بو قدر اخبارى نەدىن بلمشىسن
 وبويىلە كلامى كمدن آلمشىسن ديوب شأندە بو بيتى سويلدى تىركا
 كندى قلمى ايلە يازدىرىمب آلمشدم بو محلكە ابرادى مناسب كورلدى
 بوندىن بىگا بر تفىر ظن ايدلمسون موردى كلكدە عزىلرنىڭ سوزىنى
 ستر قالدرمىق قدر قىيىمتىنى بلەدىكىدىن اولور سوز قدرىنى بلمايان
 سوداىىدىن حساب قىلنور. بيت
 اعتبار وطن استعداد واتە تاثير ايتىز
 نور افندە يساتمقلە طلادىن جلا كتمز
 نە اهل بلاد اولمق ايلان نادىن صاحب كمال اولور
 ونە بىبابانلردە كىزىمكلە دانا قىابل جەل اولور
 كندى قلمدىن صدور ايدىن عبارە بودور.

المتا قلعەسى بيانى

قبالدىن سەل سوگىرە بلكە بر بلدە آندىن اوچ يوز آلتمش ژىرىست
 مسافە تركستان طرفندە المتا قلعەسى تاسىس قىلنوب قضاىدىن الوغ
 جوز وفرغزدىن دىخى بر پارچە ايل بوگنا فرادى. روسىە استلاسىدىن مقدم
 بو جايە فرغانە خانلرى طرفندىن الغار وزكوتچى عاملار ياندىغىنى روايت
 ايدىب رحمة الله نامندە بر سر كرده روسىە ايلە بو جايە صوقش قىلدىغىنى
 سويلرايسەلردە مزبور رحمة الله چىمكىند حاكىمى ايكىن فرغزلرنىڭ خىانتى
 ايلە تلى اولوب المتا اورنندە كرك رحمة الله وكرك غىرى ايلە اروش
 صوقش اولدىقى خىر صحىچ دگلدىر قناعتنىڭ كلكدىكى ايسە خانلر
 مادەسىندە يازىلوب كچدى مەلى معلومدر.

المتا لفظى بعضلر قولنچە آلمالى تاغ دىمك ايمش «تا» لفظى
 بىزلىرچە «لى» «لىك» «لىق» معناسىندە اولوب يوقارودە «تار بوغاناى»
 «آلوناى» مادەلرنىدە يازلمشىدى. تاغ لفظى مخدوفر وبعضلر
 «عالم آنا» دىدىكى بر بىز ركوارنىڭ نامىنە منسوب اولارق بو عزىز
 باشقە آتالركى كىنبد ونبە توغ وبابراق صاحىبى اولمىيوب مقبرەسى
 مستور تربەسى مغمور بر ذات ايمش. بو شەر سېرىا ايلە تركسانىڭ
 مركز تجارىتى اولدقدن تىز زماندە ترقى تاپوب آزىل اېچندە آباد
 اولمش ايدى ۱۳۰۴نجى ھىجرىيە رمضانندە زلزەدىن خراب اولدى
 ايسەدە اھالىسى تىكرار اول موضعنىڭ تەبىرىنە سعى ايدوب
 اولگى چىلاننە يتكوردىلر الاىن بين الاسلام المتا اسمىل
 سويلنوب محكمە ومحاكمەلردە «ژىرىنى» ديوب يازىلور. زلزە
 يىللىرىدە بو جاينىڭ قىدىم بر شەر عظيم اورنى اولدىقى علامتلىرى
 كورىلوب بر جايلردىن اونوز فرق آدمنىڭ جىسى تاپلمش اولدقدىن
 او شەر دىخى بو كىبى زلزەدىن خراب اولوب آدملر تام آستوندى
 قالدىقى وبر خانەدە بويىلە جەمىيت اولدىغىدىن عىسكىر خانە اولمق

احتمالی اجرا ایتمش لردور، وبر اورونلردن عمر نامنده تنکه لر
 تابلدیغی اسلامک قرن اولنده وار شهر اولدیغنی استخراج ایدرلرسده
 بو ادعا به داعی اولن تنکه دن بری الهزه توشوب آندن حضرت
 عمرک دره می اولدیغی روشن بلنمبور، ودغی اسلامده ضرب سکه
 هجرتک یتمش بشنده ابتدا عبدالملک بن مروان خلافتک واقع اولمقین
 حضرت عمرک دره می دیهک نوار یسخلره موافق کورنمبور مگر عمر
 بن عبدالعزیزک دره می دیهک اوله نقشنده عمر اسمنه موافق وعدل
 اسمنه مشابه سوزلر وارغان لفظنه اوخشاش بر کلمه دغی بلنور
 عمر اسمنه، نظراً عمرین تک برینه حمل ممکن ایسه ده میزانه آلتدقه
 اسنادی صبیح اولمز شول که حضرت عمر ایامنده درهم صوقلمش
 اولمیبوب صوگرهغی عمر خن ایله ملقب دگلدر، بوبله تک اماملری
 اول اسحاق آخوند ابن احمد ایشان ایسی، بعده متعدد محله به
 بولنوب هر مسجدده بر امام منصوب اولمشدر.

المتانک اراضی سی ماراءالنهر کبی میوه دار وخوش هوا
 اولدقدن روسیه لو بو بلده تک هقنده، ترکستانسکی کرای سبیراسکی
 رای، یعنی ترکستانک چیتی سبیرنک جنتی دیوب مدح ومبالغه قیلورلر
 اما کورنلرک بعضی شهر مزبورک شائنده بو تعریف غیر تام یعنی
 ناقص بر کلام دیورلر، جنته تشبیه ایدرسه ینه فانع دگل لردور،
 مبالغه صدعزار دیدکاری بوندن کنایه ایمش.

بلده لپسی بیانی

لپسی قلعه سی آیکون دیوانک جنوب جانبنده توغری بول ایله
 اوچ یوز ویرست مسافده بر بلده معموره دور موقعی تاغ ایچنک
 اولدقدن اوتون چوب موفور اوحارطه، زنبورعسلی وفواکه جلی
 موجود اولوب بری زراعتنی قابل وهر کسبنی شامل دور، اهل
 تجربه دیهشیرکه شهرنک محلی وموضعی بحر عظیمک ساحلی یاکوه
 بلنک داخلی اولسون، بو ایلیه بو بلده به صادقار، قلعه تک اوتوردیغی

اورنی اوی جابلاو، تاغی چوبار آغاچ صوی لپسی اسمنده اولمفل
 السنه قضاغه اولگی نام سرد نوعی آراسنده ایکنچی روسیه اخیرغی
 اسم ایله سویلمک دور، لپسی صوی تاغدین آشوب صحرا به توشدک
 توغری شماله جریان وبر نچه صولر دغی قوشولرق آفتدین صوگره
 غربه میلان ایدرک بالقاج کولنه مصب اولور بو کول ترکستان تک
 شمالنده واقع طولی تخمینا بش یوز ویرست وعرض وسیعی یوز
 ویرست مقداری اولوب غربی بدیغت بیتباق چولی دور، شرقا لپسی
 جنوبا ایلا صوی وبو ایکی تک بیننده آلا تاغ تک غربنه آقان نه قدر
 صو وار ایسه کلسی تک مصبی بو کولدر شمالدن آیکوز صوی
 دغی بوکا توکولور. بالقاجغه توکولنیدی انهارکه اصطلاحمیزده بونلره
 یدی اوزان دیورلر: ایلا کول، صوفراتال، باسقان، آقسو، صارقان،
 لپسی صولریدر بوکا یدی اوزان دیورلر، آلا کوله توکولن یدی
 جعفرکه چنچلی اوچ تنک ینه آلا تاغدن آقان اوچ صو ایله بونلره
 یدی صو دیورلر، اما آلا تاغک شرقندن آقان یدی انهار دغی
 وارکه خنای حدودنده دورلوب کولنه توکلور قضاک بوکاده یدی اوزان دیورلر
 اوزان بیهک نهره اطلاق ایدیلوب صو کچک نهره سویلنور، بالقاج کولی
 طرفمیزده اولن کول لرک ایک کتسه سی اولدغیچون آدملر بونی دیکز
 ایله تعبیر ایدرلر، یدی اوزان تک بیانی علی حه بر فصل اوزره یازلور.

هجرتنک ۱۳۰۶ نچی سنه لپسی قلعه سینه واردغمه باغراغ و تاغ لرینی
 سیر قیلپ بلند ویوک قلعه لره اشدق اطراف جوانبدن کوب جایلر کورنور
 ایدی بو آنک شهرنک امامی دمالاحسین حاجی سویلیدی که ۱۸۵۴ نچی میلادیه ده
 استاذمز محمدصادق حضرتنک خدمتک اوشبو بولان بولاغنه کلدک بولان تک
 خان وتتی ایدی اولنده یانددق «الحاواسکی مایور» آدملر
 صقاللی مایور دیرلر قضاقتی جمع قیلوب یکی فراغانلرغه آنط ایتدردی
 ایکی آی مقداری یاتوب آندن فایتدی بزلر کندکمز ایله اثرات
 کلوب توشدی ایکنچی یازنده آلتمش اوبلوک خورستیان قزاق روس
 خدمتنی التزام ایدوب بو جایده قرارلندی لر او سنه زمینانکه یعنی

بىر اۋى ايل قىشلاپ ياز ئىندە بىناچىدىن عمارت قىلىدىلار او وقتىدە قاراغايىنىڭ فالونلغىندىن كۈن كۈرنەزدى ئاغە چىقىدە يولى بلنەزدى بولسىز بىردىن مطلقا يۈرلەزدى روس توشىدىكى بىلدىن باشلىپ سوداكر كىلىدى ايللى آلتىنچى بىلدە ملا طيب امام بولدى ايللى يىنچى بىلدە ملا منصور قارى آدملىر صفا قارى دىرلار امام بولدى بونىكل نچە يىللىر توردى بىلدە يىكى زاكون چىقب اويازناى نچالنىك «اردانوڧسكى» كىلكىدە سىركىپول محكمەسىنى بونىدە كوچىدى بونىكل بىلە كلوب اماملىككە توردىم. محكمە كوچىدىكى و بىزم كىلكىز مڭ سىكىز يوز يىتمەشنى سەنتىبردە ايدى احمد باى اويونىدە نماز اوڧولوب توردى سىكسان دورتنچى مىلادىڭ ايبول آينىدە زمين مىر «زىمنا مىر» كلوب غورد بىرىنى اوچىپ بىردى و مسجد موضعن تەيىن قىلدى. هذا كلامه ملخصا.

غورد بىرى دىدىكى بولان بولاغنىڭ غىرب طرفى دور بو بىلدىن باشلىپ اول جايغە عمارت قىلىدى آستلى اوستلى مرتفع بنالر صالندى لىكن مسجدنىڭ بناسىك بر آز كفت كو اولدىسەدە اعتبارلى و اعتمادلى آدملىر امام طرفىدە اولدىقن مخالڧ لىرنىڭ سوزىنە باڧلىمىوب مسجدنىڭ اساسىنە مياشەرا ايدىلىدى مع مافىئە انڧاقىسزلىق مسجدنىڭ مادەسىنە كاملىك قىلىپ غارچىدىن پوزل جەمەنە بچور اولدى بوندىن او نرى امام حاجى حسين آفندى هر جايە غطلر يازىب سىمى و آيكوز اغنىبالرىدىن و قضاق بايلرىدىن دغى اعانت يتوب امام مشار الياڭ سعى و غيرتيل مڭ اوچ يوز اوچونچى ھىجرىدە بر بىوك وگوزل مسجد جامع انشأ و ايجاد ايدىلىدى اللهم ثبت بنيانه آمين. سابق دىملا حسين حاجى علم جھتىدىن الان بو جانىدە مسلم الكل اولن ذاتىدىن مدرسەسىندە هر فن اوڧولور. نفس قضاىيەدىن قارى بولن بو آتە قدر كورلىماش و ايشىدلىماش ايدى بونىڭ آلدىن بىر نچە باشلىر حفظ كلام الله قىلىپ قارى بولدىلر بنا بىرىن اهل شىردن شەرتى ايلايىتەدە آلدە و جەلنىڭ نىزدىدە عزتى كمالك دور. بو ذات كرك مياشە و كرك مناظرە و كرك عادىتچە عادى سوزدە بر كەسەنىڭ سوزىنە جوابسىز سكوۋە قىلىدىقى معلوم اولمىوب

غنايت سوز چىن دوركە قضاىيە چىن دىورلر. خدا سلامت قىلسە قىزچاروسىمى پالادىن باشلىپ آنلردىن سوڭرە صالنان بو طرف قلغە لىرنىڭ امام مؤذن و صاحب خىرات اغنىبالرىنى الف با تىرىبىندە يازىب باب الحادە انشاء الله تفصىل حالى دغى بيان ايدىلور.

اويازنىڭ استقامتى بو قلغەدە ايسەدە قلمدە سىركىپول اويازى دىوب يازىلوردى مڭ سىكىز يوز نوڧسان دورتنچى بىلنىڭ اوڭلى ايلە لپسى اويازى دىوب يازلمغە امر اولندى. بو بىلدەنىڭ اوى مقدارى تخمىنا بر مڭ، و نفوسى تقريبا بيش مڭ قدر اولوب بونىڭ رىبى اهل اسلام اغىبارى كوڧىس مشچان و قزاق روسدىن مركب و مجتمە روسلردىر.

اوغرى يار ياخود الوغ يار قورپەسى

سەنەسى لپسى ايلە بر جىن دە آيكوز دىواندىن ايكى يوز و بىرست و نوغرى يولدىن يوز ايللى ژرست مقدارى مسافە بىن الجىوب و المشرق اروجار قلغەسى بنا ايدىلىدى. بو جايە روس كىلكە چوچكىدىن ختاي چىقب روسىيەنى اول ىرە قويمىز اوچون تمام اجتھاد ايدىب سويلشوب غىلى نرى بىرى بولشسەلردە غتاينىڭ سوزى نفوذ فيلمىوب قايتدى عدود مئانچىدىن تەيىن لىدىكە اروجاردىن ايكى منزل چوچك طرفە دور بو جىن دە قلغە باشى و عىسكىر باشى «بارانوفى» اسمىدە بر مايور ايدى. «مايور» مڭ باشى دىمك دىوب بعض توار يىخدە كورنور اصلدە اجىنىدىن آلتوب روسىيەدە مستەمل اولمش اولە بو قلغەدە اون بيش يكرمى اوى مسلمان باشقەسى قزاق روس ايلە غاخولدىن مركب اجناس مختلفە دور اوى حسابى ايكى يوز مقدارى اولور. مسلمانلر اوچون حاجى عربشاھ مڭ اوچ يوز سەنەسى بر خانە آلوب اوچ دورت يىل اذان اڧامتلە آندە نماز اوڧولوب تورمش ايدى بىلدە بوڧارودىن اذان ايتىمك ممنوع ايدىلماش ايسەدە اون اوچونچى سەنە اذاندە اذن و مسجد بناسىنە رخصت و بىرلىدى اون دورتنچى سەنە مسجدنىڭ تامى ايلە بختيار اولوب ملا عبدالحق بىكايوف امام نصب قىلندى، لپسى اويازنە تابعدىر.

صارقان قریهسى

ھجرتك ۱۲۸۵ نچى سنە ئازىدە قبال ولىپسى بېئىندە صارقان قلعەسى
 سالدى مەرجەم فقیر سەكسان توقۇنچى سنە اورادىن كەچكەنە مسلماندىن
 ايكى اوچ خانەدە كاندار وارادى اھالىسى نىڭ اغلىبى غولجە. بوزغونلغىدىن
 چقان ختايلار ايدىكە اول بىرە توطن و تەنصر قىلمىشلىرى. ۱۳۰۶ نچى
 سنە كوردكەدە قلعە خېلى تەكشۈر تاپوب قىلچارى عبداللاھ باي وسىد
 باي دىدىكى ذاتلارنىڭ ھەتتى اول مسجد و مەدرىسە ايجاد ايدىلوب كامىل بىر
 خەل مسلمان چەم اولمىشلىرى. چوچك و غولجە يە ختاي توشىدىكىن سوڭرە
 مەزبور تەنصر ايدىن ختايلارنىڭ خېلىسى و طەنلر يەنە غايتوب اولگى
 دىننە رەجەت ايتىدىلر يەنى بىر سەل كەنە كەتدىلر. بو قىرىيە قىلغە تاپەدىر.

باختە قلعەسى

چوچك بوزلدىغى نىڭ ايكنچى يازنى باختە تاغى ايتا كەنە روسبەدىن
 «الغار» «انراد» كەلدىكى دوتكانىلر وارىب ايكى اوچ آدم تلىق
 وىروب قايتىدىغى چوچك مادەسىندە يازلمىشدى. دوتكانىلر كوتارىلوب
 مەنەسە كەتكەن سوڭرە بو انرات كوك تومە سوپىنە قىرارلنوب الھالە
 ھە باختە قلعەسى دىدىكلرى بودور. قىزاق كوك تومە دىرلر. ختاي
 «اوى تاڭزە» اسمى ايلە سوپىلورلر كە قەدىم بو اورنىدە اولن قىراول
 «بىكىت» بو نامدە ايمىش قەدەدە بىر آرز مسلمان چەم اولمىش ايسەدە
 توقسان بىشنىچى ھەجرىيە يە قىر بىش نەمازى اوپلرنىدە اوتاب چەمە
 و عىد نەماز لرىنە چوچك كە كەلورلردى. توقسان آلتىنچى سنە حاجى
 عربشاھ باي نىڭ اوپنى مسجد قىتاب ايشان عبدالمەنن خواجه امامتلىك كە
 اوتوب توردى چەمە نەماز يەدە و قولور بولدى فقط نەماز عىدكە چوچك كە
 كەلور ايدىلر. بەدە حاجى رەمضان اقدى حەج كەتكەنە بىش يوز سوم آچە
 مسجدكە تەبىن قىلب بوگا ضەمىمە ھەزە باي مقصودى قە قوملرى نىڭ
 ھە بىرلى على قدر قوتەم بىر دم نىكارىب آيكوزى حاجى عبدالستار

باي و حاجى عربشاھ باي و اخىردە بو كەمىنە چوچك بايلرنىن چەمەرىب
 و سەمىدە حاجى واصل باينىڭ وارلر يەنە عىط تارىب آنىڭ خىرانە چقارمىش
 آچەسىدىن دىخى آلتى يوز سوم اعانە كلوب ۱۳۰۰ ھەجرىيەدە بىر
 گوزل مسجد بنا ايدىلدى. «اللھم ثبت اساسە»

مسجدنىڭ انشاسىنە انشاد ايدىلان تارىخ بودور

بو مسجدنىڭ بىناسىنە توشوب تارىخى بىك اولى
 صىانت ايتىكاي آفاتىدىن چىتاب حضرت مولى
 تەمام بىر ماڭدە اوچ يوزدە كەمالاتە ايرىشدى بو
 قىبول ايتىكاي عباداتى چىتاب ربى الاعلى
 صفر آيندە چەمە كون خەمەلە افتتاح اولدى
 مەقدەر ايلە يىارب ظفر نصرتلرى اجىلى
 تارىخى بىك اولى تارىخ توشمىشدر.

ابتدا بو كەمىنە مەرجەم وارىب خەتە و چەمە ايلە افتتاح ايتىدكەزدىن
 سوڭرە ملا عبدالقىوم الملقب «صارى ملا» مەجرابە اوتوب توردى،
 ئىم ملا عبدالحق ايكى يىلە قىرىب امام بولوب آندىن اروچار قلعەسىنە
 كەتتى، ملا عبدالقىوم ايكنچى دۇفە امام بولدى بو ذات ۱۳۰۸ نچى
 سنە حەج شرىفە كىدب اورنىدە مەھسەد خواجه الملقب «قارە ملا»
 نائىب قالدى. صارى ملاء سابق طرىق مەدەنە منورەدە وفات ايتىدكەن
 مەذكور قرە ملا امامتلىك دە قىرارلندى ايسەدە اھالىسى اتفاق اولمىوب
 بىر سنە بەدەندە بونى عزىل و ايشان عبدالمەنن خواجه ابن تورسون
 خواجه بخارىنى امام نەصب ايتىدىلر بىر يىلە يتاز يتەم بو ذاتى دىخى
 غلخ ايدىب اھالىسى بالاتفاق ملا مەھدجان بايتىچە ابن ابراھىم چانىشىنى
 بو اورنغە كوچلپ قويدىلر امامتلىك بونىڭ نامەندە اولوب مەجرابە
 نىبابە مؤذن عىن الدىن ابن عبدالرحمەن اوتوب توردى بىر سنە بەدەندە
 سەمىدىن ملا نەجىب قارىنى دعوە قىلب بو ذات بىر ماڭ اوچ يوزاون

برنجی سنه سلخ شعبانده کوب بحراب نشین اولدی. باقی احوالی باب نونده بیان ایدیلور.

قلعه بنا بولدقندن بر یاقی اهاالیسی اطراف ونواحیسی ایله کلا اترائتای نچالنیک ادارهسنده اولوب مسجد بنا بولدیقی سنه اوچاستکاوای محکمهسی آچلدی قضاقدن بش آلتی بولصنک نظاراتی بوکا ویرلدی. ابتدا اوچاستکاوای محوینس نامنده بر آدم ایدی. بالکچین کونصلاک وقتنه تصادق ایتیکله تیز فرصتده کندی اورننه زمانیک افندی کندی بو دخی کونصل ایله چقسامیوب رجعت ایتدی. اوچ یوز سیکزنجی سنه تیلغراف تارتلدی ایکچی یازنده کومروک یعنی تاموجنای آچلدی وبو یلده سوداگرلرنک لغوتی یعنی سودا ترخانلقی تمام اولوب تجارت اوچون کاپیتال نزلادیلر. بو قلعهنک اهاالیسی بر یوز ایلی مقدار خانه اولوب بونک نصفی اسلام قصوری غرستیان روسلردور.

جایسان قلعهسی

نیمور صو جیمینای نامنده ایک صو اولوب مسلمانلر قلعهی بو اسمده سویلیورلر روسلر جایسان دیورلر. چوچک شهرینک شرق صیفیسنده ایک یوز ویرست موضعه واقع اولمش بر بلده رعنادور. جایسان دیمک منغولچه «بی» «ویک» معناسنک اولوب قدیم بر زمانه جایسان کولنه بونام ویرلمش اولدیغی «تتار منقول» مادهسنک تحریر ایدیلور. بو کول قلعه مرسوم دن اوچ دورت مرحل بعد مسافهده ایسهده روسلر قلعهی بو اسمده اشتهار ایلدی. ایرتیش صوی جایسانک اورتاسندن آثار بری برینه قوشولمز دیورلر. بو کولده انواع سمک موجود اولوب قیمت بها قزل بالیق و میکره بالیق لار واردور. کولنک طولی نخمینا یوز وزیاده چاقریم عرضی نصفی دور دیرلر.

بو قلعهده اول امام عرف الدین نامنده بر ذات اولوب «اق ملا» دیب ملقب ایمش بونک ایامده نوبت ایله بریل بر آدمک اوینه ویریلینه بر آدمک اوینک نماز اوقولوب نورمش. بعده ملاظربن وبعده ملافضل

علام ابن ابوبکر حاجی امام بولمشلر مخصوص بر کچک اوینده نماز اوقوب نورمشلر. فضل علامک اماملیک ایامنده که مک اوچ یوز برنجی سنهسی ایدی حاجی تیهرشاه ابن حاجی حسن اتفاق اهالی ایله بو مترجمی ختم که تکلیف قیلدیلر آت بیاریب آلدر دیلر بورونقی مسجد قیلمش خانه ویرانه اولدقندن معطل فالوب تاقتهدن سایه بان ایچنده نماز اوتاب تورلردی آنده ختم اوقولدی. بعده اهل خیراتدن حاجی تخفت الله بای اول جایه بر مسجد بنا ایدب سابق ملا علامک وفاتی عقیبنده ملا ولی الله انواروف امام وصاحب بحراب اولدی بونک ایامنده ینه بر مرتبه واریب ختم ایتدک. «تقبل الله منا ومنهم» سنه اوچ یوز بیس ایدی مزبور ملا ولی الله افندی هر فندن خبردار خصوصاً علم تاریخ وایامه مهارتی وار مؤلف جغرافی ورسائل ذکی الطبع بی طمع ذات معالی سماتدر ترجمه حالی باب الواوده یازیلور انشاء الله.

قلعه مشار البهک غرب جانبی وجنوبی تاغ شرق و شمال طرفی آچیق صحرا اولوب موقعی مرغوب هواسی محبوب اهاالیسی گوزل نماز خان وصاحب دسترخان مسافر پرور محب علماً آدملردور. شهرنک جسماتی آیکوز بلدهسندن انک الوغراق اولوب کوبراکی روس نصفنه قریب مسلمانلر ملا ولی الله افندی ترک امامت ایدب تجارت ایله شغل لندکن ننگره ملا ذکی نام ذات معالی صفات بو جایه منصوب بولوب حالا امام اودور.

یارکنده قلعهسی چیلک و قراقول و نارون قلعهلرنک ذکر و بیانی

هجریه ۱۲۹۹ نچی سنهسی که میلادنک ۱۸۸۱ نچی یلی اولور شهر غولجه ختایه فایتوب ویرلدیکی ایله اوچ یوزنجی سنهسی اورنه جزء قضاقلرندن اوچ بولص قزای ایلی نیاما ختایه کندیلر غولجهده ساکن ترانچی و دونکانی روسیه یرینه کوچوب یارکنده و اطرافنده قرار ایتدیلر. بو بلدهنک بناسی قریب العهدده ایسهده خیلی ازدهام

و غلبه ليك اولوب بعض ار قولنچه فرق نچه مسجد بلکه زياده محل به
منقسم اولديغنى خبر ديرلر.
اهل علمدن نظام الدين آخوند نامنده بر ذات منقبت صفات
جيبيع امام و علمالرنك باشلغى و جهل اهل شهرنك قاضيسى بودور
ديورلر، تولدى و تحصيلى «ايلا» ده اولوب آز اوقومش ايسه ده كوب
بلمش آدم ايمش. رسى عقايد مرتبه سنده بلکه آندن دون ده
قالمش ايكن حالا توسيع و تلخيص ملا جلال و حكمت فن لرندن
تدريس ليك ايدب الهامى و خداداد اولديغى مسموع مزدور. آفرين
آخوندمغه خدا ازدياد ايلسون انسانك استعدادنه كوره اجتهادى
اولسه فرشته صفت اولوب فرشدن عرشه صعودى امكاندن ايراق
اولمز. و بر محل نوعى دخى و ارکه امامى قارى عبدالرحمن نامنده
اهل سلوكندن بر ناياب نادر الامثال ذات ايمش و بر جامع جديد
اصول چينى «ولى» بايك هم تيله ايجاد ايديلوب مزبور باى جامع
و جماعه سى ايله جريده و حوادث نامه لرده نامى مسطور و طرفمزده سغا
ايله صيت و صداسى مشهور بر آدم دور.

و قبل ذلك چيلاك و فراقول و نارون قلعه لرى احداث ايديلوب
بونلر قرغز طائفه سينه ركز اولمشدر. فراقول قلعه سنى اسبق كول
دخى ديورلر ايدى حاضره پرژوالسكى نام سياحه منسوب ايديلوب
آدريسلره بويله يازلهق امر و فرمان قيلندى. اسبق كولنك بيانى اوردا
فصلنده بر آز ايتولوب اوتمشدر لازم ايدن او فصله مراجعت ايليه.
ايسته روسيه نك بر جانبلره جايراب جايلوب ايلر ولد يكي بوندن
عبارتدر كه سالنان قلعه لر ١٣٠٠ هجره گه قدر بترتيبهم يازلدى.
المتادن چقب تركستان و يرغانه و بخارايه قدر استلاسى غوقند خانلرى
ماده سنده يازلهشدى تكرارى حاجت كورلمدى. الحالة هذه روسيه
سرعدى شرقا ختاي و تركستان چين جنوبيا افغان و قرانكيين غربا
هرات و ايران زمين ايله محدود اولوب تورمشدر.

يازمش قلاعك بعضنده خصوصا آيكوز قلعه سينك نوعى ديوانى
ايله لپسى نك غورد يرندن آدم سوياكى چقار ظاهرده كورستان نشانى
معلوم دگلسه ده. فازيلدقده كوريلن علامتلرى مجوس و مشرك مينه سنه
اوغشاركه باش آياغنه كول «رماد» سالنمش كوزه «چولماك» و بعضندن
سقينه سرغه و بلازوك كبي اشپالر تاپيلور. لپسى قلعه سى قرينده
بر قلعه اورنى وار آندن ختاي نك كوك خشتى و بعض اسبابلارى
چقار ديورلر. بر قضاى اول جاينى فازوب خيلى كهوش تنكه تابوب
آلمش. بوئى اويارناى نچالنيك ايشتكده تنكه سنى آليب كوروب
بر نچه سنى خزينه يه فويوب پولنى ويرمش من بعد فازمقندن منع
قيلمش يعنى فازمه ديمش بو تنكه نى كورمك كه آرزو قيلب آدم لرگه
تابشرديم هيچ قايسى عهك قيلمادى صاتوب آلان بر سودا كر كورمكه
دخى ويرمى كورمكندن مقصدم آنك خطنى اوقوب سنه سى نه
زمانده اولمش قايسى خانك وقتنده صوقولمش اول كوندنه
بو جايلر دككمنك تصرفنده اولمش فقط بوئى بلهك اوچون
واويل بر شى آندن استفاده قيلمق اوچون ايدى والا بر درهم نه
قدر حاجت ادا ايدر آنكله كم مراده يدر بلهم اول بى تميز تجار
آنى تقب صافلب نيلر اوزينى و آناسنى ذكردن بيلر يعنى نام نيكنى
آكمقندن محروم ايلر. فقيره كوسترسه ايدى آندن بر اثر بيلوب
فلان ابن فلانك النده شويل بر شى كورلدى آندن بو معنا استنباط
ايدلدى ديه آدى قلمه آلنوردى. اولدكده خير ايله آكلوردى
بى نصيب بوئى ملا حظه قيلميور بويله اثرنك قدرنى بيلميور. زيرا
خدا بر بنده سنى آدينى آردنده فالدرمق استمه سى آنى مهسك ايد
ديمشلر. والسلام

نايمانه مخصوص سالنمش قلعه لر هر برى ترتيب اوزره يازيلوب
طرداً للباب الوغ جزعنك تابع اولديغى قلعه لر دخى قلمه آلنوب
اوتدى. اما آرغون ايلي نايمانندن مقدم روسيه يه تابع اولديغى مقرر
ولكن آنلره مخصوص محكمه لرنك كه بيان اوله، كوچه ناو، فرانكول

ديوانلر بىر تارىخى بىز معلوم اولمى. الا قرقرالى ديوانىنىڭ تفصيل
 حالى عرمتلو احبابىز ملا يولداشباي افندى جوهرى ابن حاجى عطا
 جان بخارىنىڭ ھەت عايسىيلە بوگا العاق ايدلدى مزبور ذات كرامك
 كندى ايلە يازىب ياردكى رسالەسى بىبارتە درج ايدىلوب اخبردە
 مکتوب مرغوبلرى دىنى ضم و علاوہ قىلنور انشاءالله تعالى.

قرقرالى ديوان خصوصىندە ملا يولداشباي افنديدىن كامش
 تارىخچە بودورگە عينا نىسخە ايدلدى

تېمە باسما سىبحانە و تعالى

قرقرالى قىرەسى عرض خط استوا اعتبارى ايلە ٤٩ درجە
 عرض شمالى ايلە مبدى طول پىربورغ اعتبارى ايلە ٢٥ درجە طول
 شرفىدە واقع دور دقايق و ثوانىيە دقت ايدلمى. نفس قىرە قرقرالى
 نىام جىلگ جىب شرفىسندە يىچاچلك سىبىزلك چىمىزار خوش هوا موضە
 اولوب اوچ طرفى يەنى شىمال غىرب ھەم جنوب طرفى تاشلى يىچاچلى
 طاغ ايلە محاط اولوب يالغىز طرف شرفىسى آچقىر جىلىنىڭ طولى
 شىمالدىن جنوبە فرق و عرضى شرفىدىن غىربە اون بش و يىكرمە ۋىرست
 مقدارندە دور فارقرالى ماوى كورنىشە مىسلسىل جبالدىن منقطع كورنور
 ايسەدە اصل خلىقتى تىقىق اولنسى غىربى و شرفى سىندەكى طاغلىر ايلە
 مرتبىل ايدكى ظاھىر اولور. آرقە تىسمىيە قىلننن اوشبو اورطە يوز
 فرغىز قزاقلىرىنىڭ وىطنى اولنن طاغلىر نفس الامردە بلندلىك دە اولوب
 غىربىسى اس سىز سوسىر ھولناك اولان بىدىناس نام صىراۋ و سىيىع دن
 بىدا ايلە كاھا برى برىبە مرتبىل و كاھا بر آز فاصلە ايلە مىسلسىل اولان
 كىلىب جبال دىنانىڭ اصلى مقامندە اولوب بو طرفلردە آلا تاغ نامى
 ايلە مشھور اولان كىندى كوش ھىمالاى و قويمان لويە بر رابطة خفىيە ايلە
 مربوطلر. زىرا آرقە جبالىنىڭ شرفىسى آچقە طاو ارسالان طاغلىرىنە
 نرالوب بونلر ايسە اق ماولى قونور چاولى جىلنە و انلر طار بوغاناى

نام صرە تاغە مىسلسىل ايدەردە و بو طار بوغاناى جبالى بوئە مويناغە
 جنوبىسى آلتاى و قارادنە شىمالىسى مرتبىل اولوب بوئە مويناغە قزاق
 طاوى دىنلان آلا طاغنىڭ بر شىبەسى ايلە مربوطلر. اوشبو ارتباط
 خفىيە ايلە اصل جبال عالم موقعندە اولان ھىمالاى و كىندى كوشە مرتبىل
 و مىسلسىل دىمەك مەكىن دور. آرقە دىمەكنىڭ سىبىي موقعىنىڭ علويىتى
 اولوب و بو ارتفاعكەدە دليل قويسى مبدى جبال آرقە اولان تىاى
 آتقان و پولات و قوبىلى باى نىام جبالدىن آچقە طاو طار بوغاناىبە
 اتصال ايدىنچە مىسلسىل اولان جبالدىن نىعان ايدىن چىشمە و نۆپرەلر
 كلىسى يەنى شىمالى سىندىن جارى اولان شىمالە و جنوبى سىندىن
 جريان ايدىن جنوبە طوغرى راھى اولماقيدىز. ھىچ بر
 نهر و بىنوع يوقدركە ٦٠ درجە عرض شىمالدىن جارى اولوب
 آرقە جبالنى كىسوب جنوبە اوتە و فرق درجە جنوبى سىندىن شىمالە
 طرف جريان ايلە يىنە آرقە صرە طاغنى اوتە كىسوب شىمالە آقسون
 مبدى اولان تىاى آتقان و آنىڭ مىسلسىلى اولان جبالنىڭ عرضى كرچە
 نصف و اوچ درجە قدر ايسەدە آرقەنىڭ چاق و سىطندە جبالنىڭ عرضى
 ايكى و ايكى و نصف و بىعضا اوچ درجە قدر دور قرقرالى ولايتى فقط
 بو جبالدىن عىبارت اولمىوب دورت طرفىدىن وسعت صاحىبى چول
 و صىعارىدىن دە مركب اولنن بر ولايتدركە طولى غىرب طرفىدىن چوى
 نوزىدىن بىدا ايلە سىمى پولات حدودنە قدر تىخىمىنا بىدى يوز و بىرست
 و عرضى آقەولا حدودى اولان چىچن قرا نام موقعىدىن تابلغىش چىرەسنە
 قدر كذا دورت يوز ايللى و بىرست قدرندە اولوب نفس قىرەدىن
 اقصاى حدودى شرفىسى و غىربىسى بشىوز و شىمالى ١٢٠ و جنوبىسى
 ٣٣٠ و بىرست قدر دور لىكن بو مساحە مساحە جىغرافى اولوب اصل
 مساحەدە بىعضا زىادە و بىعض ناقص بىرلرىدە وارد. بايان آلا طرفى
 شىمال شرفىسى دوركە آندە حدودى نىھايىت ٧٧ وىا ٧٨ و بىرست دور مىلكتىنىڭ
 اكثر بىرلرى جبالستان اولوب سووى و اوتى فراوان ايسەدە اكثرىا
 تاشلىق و شورە زار اولدىغىدىن زراعتە صلاحىتى آزدور ھواسى زىادە

معتدل اولدغندن بازين سچاق آنچق ايون ايول آوغوسته قدر اولور. بو فرصته بر کون اسسى اولورسه اوچکون سرين اولوب الوالارواحه حيات تازه بخش ايدر. فيشبين ينه برودة معتدل اولوب اکثر اوفانده ميزان البرودة صفردن کيچمز صفوق هوا جدى برجنندن سوگره دخول ايدب اون اون بيش درجه صفوق بيک سيراک اولور. تحت الصفر ۳۰ درجه صفوقنى نصف عصرده بيش آلتى دفعه کورلمش وآنده هم ايکى واچ کوندن زياده اولمامش روايتى واردور. ولايت خلئى يعنى قريه نى تشکيل ايدوچى لراکثر فرغز فراقتن عبارت اولوب باشقه جنس اولارق فرق ايللى بيوت نتار ميشار باشقرد تبتراون بيش يکرمى اويلى سرت يعنى بغارى ناشکندى حچندى خوفنديلر واردور. روس جنسندن ايسه امرا وحکام وکتاب وحريره دن غيرى ميشجان نامنده آزدور هل خرستيان جنسى مطلقا يوقدر بارچه روس خلقي ننگ مقدارى مستحظ عسکردن غيرى ۲۰۰ خانه وار آنچق اولور عسکر ايسه مستحفظ اولارق بر يوز مقدار دور قريه ننگ بيوت حسابى آلتى يوز قدر اولوب ذکر ايتلمش دن قصورلى عنصر اصلى ولايت اولان فرغز قزاق جنسندندر. ايلکريلر ۱۸۸۰نچى سنه سینه قدر خواه حضرى خواه بدوى زراعت ايله اصلاکارلرى اولمامش ايهش حتى وقتى ننگ گينيراللىرى ريويزيه ده زراعت ايله امر ايتسه لرده بر تاشلق زراعت صلاحيتى يوق عل سنى سرد ايله زرع وحرث ايتييورلر ايدى بو عصرده لله الحمد والمنة ۸۰نچى سنه دن برى زراعته تقيد ايله بر آز کردن شکن اولديلر هم الله تعالى کرمى ايله زراعيده بوش فالدوغى يوقدور. لکن بعض قش لرقار آز اولوب بازي هم يغمورسز اولسه چندان بهره مند بوله آلمايورلر. زيرا که جداول ايله سقيه زراعته يتارليک سو يوق ايچون اکثرى اسمانى سو ايله يتشيبوردى يغمورکم بولديسه زراعته تخميندن خارج اوله بور. غريب دورکه جدول ايله سقى ايدن جزء اقل زراع باران اومدنده نهايتى تخمينه صاحب چيقايور. «والسلام»

ارقه مملکتى هر چند جيلستان بر ولايت ايسه ده بو جبالدن زراعته کافي سو وييره چک الوغ انهار يوقدر جنوبدن شماله جريان ايدن يارلى وتاللى ونورا وتونک نامنده نهيره لر وار ايسه ده قار صوى ايله بر آز تاشيب يياز ننگ سچاق وقتلرنده صولرى ازاليب وبعضا مطلق نوروبده فالبور. شمالدن جنوبه جريان ايدن توفراون نامنده بر نهيره واردورکه بر آز زراعته سو ويروب اوشبو سماحتندن وهمه کنارى ننگ زراعته صلاحيتندن بيش آلتى يوز اويلوک خلقي ننگ زراعتنه سبب کسب وکاراويلور وحاصلده اوندن يکرميه قدر دورکه ايبچه يغشى حصول وييره بور ديکدر. اما يوقا ريده ذکر ايديلان دورت نهيره ننگ ايلک بيوکى اولان نورا نهري هيچ زراعته سو ويرديکى برى يوقدر کنارى قوملق اولوب صو چقارمق مشکل هم اطرافى يابلاق اولوب اکثر قوتلى ايلنگ صيفيه سى اولدغندن زراعته بول يوقدر اوچى کچک اولدقندن باشقه کنارلرنه بعضا صلاحيت آز اولوب وبعضا بونلرده فشان وبيلاق اولدقندن بعض خالى بر ليره صو چقاريب زرع ايدرلر ايسه ده اکثر يرلرنده امکان خارچنده دور. فرغز قزاق خلقي ننگ بساى وبقوت اولنلرى بيقت بيمدار زراعتى زراعتى نه بهايى ايلن باستروب ظلم ايله نابود ايتدکلريده اولور. هر نه ايسه فرغز قزاق خلقي ننگ اورته بوزلى لرى وآلار ننگ آرغون نامنده اولانلرى زراعته چندان اعتنالىرى يوقدور هل برکت وپرسون شو عصرده بر آز زرعه ايتسار ايتديلر بلسکه مرور ايام ايله ترقى ايتمکلى ننده اميد ايتمک امکان خارچنده دگلدر. قرقالى ولايتنه تابع ايلات اون توقز ايل اولوب هر ايلده بر مگدن ايکى مگه قدر بيوت لر يده واردور. هر ايل بر اوپرايبتل «ايمان» وهر اوپراويتلده بشدن اون بشه قدر استرشنه لر اولور اوشبو ايلانیه ننگ استانستيق حسابى ۱۸۹۳نچى سنه ننگ دفترى موجبنچه اوتوز ايکى مگ کسور اويلوک اولوب اکثر اوفانلرى اطرافى بلاددن يعنى بعضا يدى يلقدن وبعضا سيمي پالاظدن غل کتروب هم تجارت هم

تقوت ايتمك ايله كذارندىر. اطراف فرغز قزاق خلقى بارچەسىن بھايىم رعى ايله اوقات كذار اولوب يازلىنى ووبرى وشعرى وصوفى ايله قش جلمدى ولعمى ايله وشحمى ايله زنده كاني ايدرلر هر سنه بر آى بازارارى اولوب بىكرمى بىشنىچى مايدىن بىكرمى بىشنىچى ايپونه قدر فريه دن فرق سيكز ژبيرست شمال شرقى طرفنده پاوادار نغنى اوستونده تاللى نھيرەسپىنك كذارنده بر صحراً واسعه ده بوتوف نام بر روس تاجرى اسمنه فورولمش بازاردوركه آنده اجتماع ايدب بھايىم وفضلاتى اولان تبرى ويون ونمد ايلترى وفيل لرينى وبھايىم لرينى هر جنسىنى كاتوروب صانوب لوازم بيتبەلر ينى اشترا ايدرلر بو بازاره اطراف شتى دن تجار جمع اولور.

مثلا: تركستان ويدى يلغه، وسيمى پولاط وآفولا اوبلوسلرندن ونوكاله نورغان وشادريش ويالوטר اوبازارلرندن وغيره مدن كلرلر. فرغز قزاقلر قرقالى ولايتى نك بتون يغىليب پاوادار سيمى پالاد وآفولا ايلاتى نكده بر جزلرى كلورلر بو يازده مجموع بيع وشرا ابكى وكاھا اوچ مليونه قدر اولور. شمالى سبردن كلان روسلر اكثر بھايىم اشترا ايدرلر وبعضا فضلات بھايىمده اشترا ايدرلر تاشكندچيلر يالغوز قوى حيوانى اشترا ايدرلر يدى يلغه چيلر بھايىم وفضلاتنى كيلتروب بيع ايدوب كرك اشبالرينى اشترا ايدرلر حاصل كلام بر آيدە هر قىوسى بر پللىش اشلرينى انجام ايتب كيتريلك بر بخشى بازاردور اطراف فريه ده اولان فرغز قزاق خلقى اورته يوزنك آرغن نسلندن اولوب مابقى بوشان، قارا چوكيراي، توبوقلى طاراقلى، ونولانكوت روعلرى اولوب شرقى سنده اولانلرينه بايبورى چانچار طاراقلى كوچوم جالپق باش قزاول قامبار نسلى ديرلر. غربى سنده اولانلرينه فرسون كرنای قويانج طاغاي التيكه صارم ديرلر. جنوبى لرينه كراى تولانكوت نادان توبوقلى قارا ايتبىت دويسانباى چكچك كذا مكدنا ديرلر اما شمال طرفنده خدای بردى نامنده بش يوز اوى مقدارى غنه خلق اولوب باشقه ساكن ايل بوقدور. بو اورته يوز خلقى نك روسيه به

تابعيت لرينك اولى ١٧٧٨ نچى سنه سنك اولوب بو بيمته واسطه اولوب فرغز قزاق خلقنى روسيه به تابع ايتديران آبلای * خاندركه ابو الفيض خان اولادى اولوب چنغز نسللى دور آبلای خان نك وفاتندن سوكره اورطه يوز ابكى خانلقه بولنوب برى آبلای اولادى عبیدالله خان صكره ولى خاندىر. ايكنچى سى باراق اولادى بوكايخاندر. عبیدالله وولى الله خان اطفالى قزاول كراى طهاجاغالبايلى يتمش ايلنه خان اولوب مركزلرى كوكله ناغ ايدى. بوكايخان آلتاى توقا مابقى ناناى بوشان نورتول كراى توبوقلى ايلنه خان اولوب مركزلرى قرقالى ايدى. بوكايخان آبلای خان وفاتندن سوكره بو طرفه خان اولوب خود سرانه بر حكومت تشكيل ايتمش ايدى بول سبيدن آبلای اولادى ايله سازش لرى بولماينچه روسيه به كردن اتقيادلرينى ضم ايتمك ضرور اولدغندن طوبول غوبرناطورى غلازينا به خانلقنى روسيه ايمپيراطورينه تصديق ايتدرك اوچون مراجعتى لازم بلوب مراجعت ايتدى مشار اليه جنرال واسطه سيل بوكايخان ١٨١٦ نچى سنه ميلاديه ده، ١٢ نچى يئورده ايمپراطور برنچى آليكساندر حضرت لردن پيتر بورغه ترتيب ايدلمش مكممل عرامطه «منشور» كلىشدركه اورطه يوزنك مشهور روعلرندن اون اوچ ايل اوستنه خانلق منصى تقيد و تصديق ايتمشدر. بوكايخانك آبلای خان وفاتندن سوكره تا عرامطه نك سنه سنه قدر اولان خانلقى عرامطه دن خارج اولديقى ايچون خود سرانه تعبير ايتدك كه هيچ بر حاكم بالاستقلالدن مصدق منشور ايله منصوب اولميان اويله جزئى بر خانلقلر مشروع تانلمسلر كرك. مذكور عرامطه نك صورتى بعينه صحيفه آتبه ده درج ايدرز آبلای خانك وفاتى ايله بوكايخانك منشورى سنه سى آراسنده اولان مدت ٣٠ سنده دوركه بو مدت اندكده ارقه ده بوكايخان اوزينى تغلب

(*) وفيه تسامع لار آبلای ليس من اولاد ابو الفيض سيبين فى نصله.

ایل خود سرانه بر خانلق اوتاغنی نصب ایتب اورتە یوزنڭ آرغین زسلنه حکومت اجرا ایتمشدر اما پدری باراق خان ایسه یینه بعینه شول ایلده آبلای خانڭ عاملی کبی بلکدهده شولوق صورتده اجرای حکومت ایتمشدر. «الله اعلم بحقیقته»

كوچرلدى بوكايخانسه ويرلمش عرامطه نڭ صورتى ايمپراطور بالاستقلال آلكساندر برنچى حضرتلردن بعينه ترجمه سندن

الله تعالى مرهمتى برلن بن الكساندر اول ايمپراطور بالاستقلال تمام روسيه مملكتى وسائر وسائر وسائر لرنڭ

بن ايمپراطور حضرتلرنڭ اطاعت رعيه من اورتە یوزنڭ فرغز فزاق سلطانلرينه بي لرينه اسطرشینه لرینه هم اول یوزنڭ تمام غلابق لرینه بن ايمپراطور حضرتلرنڭ رحيمدر، اوشبونڭ ارقلى فاش وبيان فيلامز كل سنه كم كه بلمك تيشلى دور نچوك دوركه فرغز فزاق اورتە یوزنڭ اون اوج ايلي معين آلتای تور توغول چانچار بايبورى كوچوك جالون بالا چارين كرين فرغز توبوقلى ناراقلى فوكرات وفارپوق ايللرى اوشبو بوزده تورغوچى سلطان بوكای باراق خان اوغلى نڭ قول آستونده توروب حكم بيلوكونه راضى بولوب ميل فيلوبلار اوزلرينه باشنه آنى خان ايتمك كه ايمدى بر اتفاقده اوشبو منصبه وبزلرنڭ بيك همايون اذنمز ايلان قديمقى قانون زانك برله آنى خان ديب آناديلر تقى بز اعلى پادشاه ايمپراطور حضرتلرى خبردارمز آنڭ بزلره ملا زيمت راست اخلاصى بار حقنده وبز رحيملى پادشاه آنڭ عرض نامه سمين مقبول كوروب قابو بزلره بيارولگان سبر سرحدلرنڭ سرورى يئارال لينتات غلابق يئانپ ديب يينه ياد بولمىش ايللرنڭ بر اتفاق مرادلرون بجايه كلتورو اوچون تقى اول سلطانه ايل بي لر يئندين ثابته ايدوب نامقالر باسيليپ بيارولگان شهادتنامه اوچون بزلولى خاننى اوز اوريننه اختيار قوننده بورونغيچه آڭا تابع بولغان توفز ايلنى بلمك كه

فالدروب يوقاريدە يازلمش اون اوج ایلده اذن ورخصت ایدرز مذکور بوكای سلطان باراق خان اوغلىن خان ليقه ثابت ایتمك.

صحيح بياض شمى اول سلطان بوكاينڭ بز اعظم پادشاهيه مناسب دوروست اخلاصى بار ديب هم دايم الوقت جد وجهدى برله توزوك طنچ اول ايللرنى اوچتاماقده كوب كره سرحد سرورلردندين گواھلق ويرلوب ايدى قايسڭ خصوصه بز اعلى ايمپراطور حضرتلرينه منستراستوامز نڭ اعلام ايتمك . وچبنچه كامل معلومدر آنڭ يخشى خلوقى بز رحملك پادشاهيه مقبول بولدى ايمدى بز اعظم پادشاه ايمپراطور مرهمتين كوسترىب اوشبو يڭا حاصل ايتكان خانلق منصبته ثابت ايتماككا بز ايمپراطور آنڭ اوچون امر ايتدك توزلمش فوتنچه خان ليقه مناسب نشان لر بروركه اول يارلقامش نامه بز ايمپراطور حضرتلرينڭ همايون مهرمز باسلوب قلع بئنه يازولى كش طون هم فراكوران تولكى طماق اوشبو بيوك امره من خصوصه احتياجلو كوردك بو بزلرنڭ اغبار قيممز ايلن بارچه فرغز فزاق اورطە یوزنڭ ايللرداكى سلطانلره بي لره اسطرشینه لره هم غلابقلرينه اعلام ايتمك بزلرنڭ بوكای باراق خان اوغليغه امرمى فوشوب نتمك اول معين اولنبا نء كيد ايدلمش خانليقه بز ايمپراطور حضرتلرينڭ غن تحنتدين ملايم اكرام وحرمت ايدوب يارليقينه مطيع اولاسز شول سببلى نيكم لايق ومخصوص اولور فرغز فزاق غلابقلرنڭ منفعتنه هم اوزونڭ ايزگو نظامنه هم بز ايمپراطور حضرتلرنڭ خدمتينه غيرنده بز ايمپراطور رحيم ايدب ايزگو مهربان چلتومز برلن تورامز ويرلدى بزنڭ سانكت پيتر بوغ شهرنده دلو يولدوزنڭ ۱۲ يومسندە ۱۸۱۶سنه پادشاهلق سوركان اون آلتنجى يلدە

حرفيا تنسيخ ايدلدى بو عرامطه ترجمه سى نيك و هم ديگر نسخه سينڭ ينه بعينه تخطيطى نڭ بعدنده بونلره متعلق بعض مطالعات كتابت ايدله چك.

ایمپراطور الکساندر برنجی حضرتلرندن خان بوکای باراق خان اوغلنه برلگان عرامطه ترجمه سی صورتی بعون الله تعالی بز الکساندر اول پادشاه بالاستقلال اعظم وایمپراطور ذوالاجلال اکرم كافة ممالک روسیه علی الخصوص پادشاه موسقوف وکیف وولادیمیر ونووغورود وچارغازان چار حاجی تارخان چارپولشه چارسیبر چارخرسون پادشاه پسکوف وکناز کبیر سمولینسک و لیتوانیه ودالینسیه وپودولیه وفیلاندیه وکناز ایستلانیدیه ولیفلاندیه وقورلانیدیه وسیمغالیه و بیلوسطوسکیه وقورلیه وطزیروبوغوریه وپرچیپه وویاتقه وبلغریه وسائر الکا پادشاه وکناز اعظم اما کن سفلائی نوغورود وچرنیغوف وریزان وپولوسک وروسطوف ویروسلاف و بیلوزریه و اودوریه و اوبدوریه وقوندیه وویطیک ومستیصلاف وفرمان فرما پادشاه جمه جوانب شمال وایوریه پادشاه وحکمران بالارث والاستحقاق کل کرجستان وکارتل وراضی قیارتیه وچراکسه و بیکهای دغستان وسائر دیار ووارث نورویچییه وغرسوغ شازویغ غولشتینه وسطورمانیه ودیدمارسینه واولدینبورغ وغیرهم وغیرهم این بیان ایدمز تمام بزلرنک اطاعت رعیه لر مزه نیتکم فرغز قزاق اورته یوزنک اون اوچ ایل معین آلتای تور توغول چانچار بای بوری کوچوماق جالون بالا چورین کرین فرغز توبوقلی تار افلی فوکراط هم تارپوق ایل لری قایولار اول یوزده بوکای سلطان باراق خان اوغلی نک قول آستونزه تورولور حکمنده راضی اولوب بیل ایتبار آنی اوزاریکه باشقه خان قیلماقه ایددی بر اتفاقده اولوب سیلابلار آنی اوشبو خان لیه و بزلرنک همایون بیوک اذنمز ایلن قدیمقی قانون زانک آطابلار آنی خان دین تا کیم بز اعظم پادشاه ایمپراطور حضرتلری غیردارمز آنک بزلره ملایم راست اخلاصی بار حقنده بسو رحملی پادشاه عرض نامه سین قبول ایتب قایو یبارلگان سبر سرحدلرینک سروری ینارال لبتنانت

غلاز ناب دین ینه کامل بجایه کلتورور اوچون مذکور ایل لرنک اتفاق تلاولرین هم شول ایل لردین بی لرنک تمقاری باسلوب اول سلطانه ثابت ایدوب بیرلگان شهادتنامه اوچون بز ولی خانی اوز اورننده اختیار فوتده بورنچه تابع بولغان توفز ایلن بیله مکده فالدروب اذن ورخصت ایتمز بو بوکای سلطان باراق خان اوغلیغه خان بولوب یوفاریه یازلمش اون اوچ ایلده ثابت ایتمک قایوبو بزنک ایمپراطور حضرتلری مز نک همایون رفامز موجبچه تکرار ابدت امر ایدرز کل بزلرنک اطاعت رعیه مزه لایق وهم تیوشلی دور وتقی بزلره اطاعت اولان شول ایل لرده تورغوچی فرغز قزاق اورطه یوزنک خلا یقردن توزوک اوچتامق جد وجهد قیلور هر بر کوسنه عدالت کوسترور اوشبو بزنک بلند رفامزنی بز اعلی پادشاه ایمپراطور حضرتلری پادشاهلق مهرمز برلن اثبات ایتمک که فرمان ایتدک ویرلدی بزلرنک شهرمز صانکت پیتربورغده دلو یولدوزونک ۱۲ نچی یومنده ۱۸۱۶ سنه بزلرنک پادشاهلق سورمکلو کومزده اون آلتنچی یلده. عرامطه نک ترجمه سی نک صورتی اوشبور دور که بعینه اوزی نک عباره سنده وصورت قلمنده نسخه ایدلدی و بونک هر ایکسی نک ده اصلی اولان روسچه نسخه سنک تاریخلری ۱۸۱۶ نچی سنه ۳۱ دیکابرده دور اما مترجم ترجمه ده ۱۲ دلو ینه ۱۸۱۶ نچی سنه ده ترجمه ایک بور. ترجمه اصلندن مقدم ایسه بوغرایبات عالمنک بر عربیه عجمیه سیدور یوق ایسه تاریخ ۱۸۱۷ نچی یازمق ایکان حکایه ترجمه یه آلسدغندن اصلنده اولان تاریخنی بلا ملا عظه ۱۸۱۶ نچی یازیب کتمشدر که اصل حقیقتی ده ۱۲ کون سوگره ترجمه ایتلمش اولوب ۱۸۱۷ نچی سنه یه داخل اولمش اوله. دیگر هر ایکی صورتده متن مانندروبر وضمه ایله خط جزیلش موضعلر اصلنده هم ترجمه سنده حل طلا ایل «بوطان» یازامش لری درکه رسمی عباره دن بالامتیاز اوستلرینه خط ایله علامتدک. و دیگر عباره لر نده مثلا ایل آتلارین ترجمه ده برنک کوچوک ایکنچی سنده کوچوماق ثبت ایتمش اصل عرامطه کده وچو

ایل معاً «ایل» و توابعی فی یعنی بلخش بحیره سنه مصیبتی آبلای خان، ییلاق و قشلاق، اوچون تھلیک ایتب برکان ایش، چونغار قومی ایل بحار بهسی نڭ باشلوچه بر سببی ده شو ایش، والا آرقه چونغارلری کندوسنه تابع ایستی، امرنی بجا کاتور لرردی آلارنی وطن لرندن قومق مروتدن معدود دگل ایدی، آبلای خان هوشیار حیل، کار و خوش جلو طالعی مسعود بر خان اولوب ولادتی نڭ ۷۰ نچی سنه سی ۱۷۸۱ نچی میلادی ده مکانی اولن کوکچه طاغ نام موضعک وفات ایدوب نعشی اوترارده حضرت سلطان العارفین احمد بسوی جناب لرینڭ استانه سنه ایلتب دفن ایتدیلرکه ترکستانده مقدا کندولری نڭ ملک ایدندکاری ارض لری اولمق کړک، رحمة الله علیه.

آبلای خان نڭ ۳۰ عدد ایر اولادی بسار ایش بعد وفاته ایچلرندن عبیدالله خان نام برسی مقام پدرده خانلق مسندنه قاعد اولمش ده خود سرانه اجرای احکامه باشلمش، یوقار یده دیمش ایدک که آبلای خان نڭ وفاتی بعدنده آنڭ توابعی ایکی به منقسم اولوب اکثر طرفی بوکایخانی تانیدیلر دیب ایددی عبیدالله خان نڭ بو اجرا آتی نهایتی ولی خان نامنه تصدیق ایدلنگان توفز ایل اولاچقدر آبلای خان نڭ بتون توابعنه دگل، اما عبیدالله خان نڭ بو خانلغی روسیه ایمپراطوری طرفندن قبول و تصدیق ایل، دگل خطای ایمپراطوری طرفندن رخصت و اچرا ودهنکی تصدیق ایل اولسه کړک، بونی بلدکن صوگره روس امراسی عبیدالله خاندن کوکچه تاغ تخلیه سنی استدیلرکه عسکر افامه سی اوچون قلعه واستحکام بنا ایب سرحد مستحفظلرینی میدان حربه که اول وقت آتوله آط بصار آق طاو و اطرافی معرکه و عاء حکمنده ایش، یقین یره عسکر افامه ایتدرمک لازم دیو عبیدالله خان بعض عمل و دلائل سرد ایل امتناع ایتمش اگر تضییق ایتهچک اولسه لر بلکه بغاوتدن فاجه بهچق ایش بنا برین امراء سرحد عبیدالله خانی ضیافته دعوت ایل اجابت ایدکنده توفیق و حبس ایتمشلر بونڭ سببی ده ولی خان ایل آبلای خان نڭ باشقه اولادلری ایش که امراء

حدود ایل متفق اولمشلر ایش، صوگره روسیه لی لر اورنینه برادری ولی خانی خانلق مسندنه اجلاس ایتمشلرکه آنڭ ده منشوری عرامطه ایمپراطور آلکساندر برنچی دن اعطا وارسال ایدلمشدرکه بوکای خان نڭ غرامطه سنده مذکور دور اما تحقیقی وقایوسنه ده ایدکی معلوم دگلدر، صگره ولی خان بالطوع والرضا کوکچه طاغنی تخلیه ایل امراء روسیه به تسلیم ایتمش ده کوکچه طاع نام قریه بنا ایدلمشدر، بناسی نڭ تزاریضی قایسی سنه ده ایدکی معلوم دگلدر. بهر طریقه آبلای خان نڭ وفاتی ایل بوکای خان نڭ منشوری مابیننده اولن ۳۰ سنه نڭ بیننده دور خارج دگل کوکچه طاوی تخلیه دن صگره آبلای اولادی فورلرینی اولوطا و کچیطاوده توکمش ده فشلاق ایدنمشلر و ییلاق لری جالانچق تورغای نام نهره لر اولمش، اول کوکچه طاو قریه سی و تعبیر دیگرله استحکامی قر قرالیدن بر آز ایلکاری مبنی اولمق کړک زیرا ترغز قزاقلر نڭ نا اورطه سنه قریه بنا اولنمهسه تابعیت حسابدن توتمایدر کوکچه طاوه تابع قزاقلرنی قر قرالی ایلاتی تعیب ایتدکاری مسهوع ایدیکه، قرانانغه قزغیب اورسقه بورون قل بولغان مبنی اطعای دیهوسین قر قرالی به ایلاته بوکای خاندن ایلکاری روسیه ایمپراطورلری طرفندن تصدیق و منشور ایل خانلقی منصبه نائل اولمش ذوات معلوم دگل، بوکای خان نڭ منشوری سنه سی اولن ۱۸۱۶ نچی آبلای خان نڭ وفاتی اولن ۱۷۸۱ نچی آراسنده کورنای تفاوت بر بوکای خان نڭ منشوردن مقدم وفات آبلای خاندن صگره نقلبا و عندیبا اورطه یوزنڭ بر شعبه سنه صاحب اولوب خانلق ایتدکیدر آندن ایلکاری اورطه یوز وکچی یوز واولو یوزنڭ برر مقناری آبلای خانه تابع اولوب بو یوزلرده ایکی خان اولمق متصور دگل ایدی نهایتی بوکای خان هم خان مشروخ و تعبیر آخرله زا کوننوی کارول اولوب کوب طور مینچه ۱۸۱۹ نچی سنه عنوار یافیرال برچلرینڭ برنده وفات ایتمشکه مصدق خانلغی ایکی سنه بر آیدن عبارت اولمشدر وفات ایتدیکی وقت اوغلی جنکز نڭ اوغلی تورسون که

جهانتای نامی ایله مشهور ایدی، قزاقلردن بر نچه صاحب اعتبار ذوات ایله پتر بورغده دیپوطاتسیه لیک ایله (یعنی ایلیچی لیک که کندنه محکوم قومندن ایسه دیپوطاتسیه اجنبیدن ایسه پوصول تسمیه ایدرلر) بولنوب ایمپیراتور حضرتلری نڭ بی نهایته مرعمت لرینه نائل اولدیلر ایدی که تفصیلی نڭ بزه لزومی آز اولدغندن صرف نظر اولندی، بوکای خان ولی خان نڭ وفاتلری ایله اورته یوزده خانلق عنوانی بالکل متروک و منسوخ اولدی، بوندن صڭره انتخاب اهالی ایله اوچ یله نصب اولنه چی آغا سلطانلق نامنده بر منصب اختراع اولندیکه خانلق منسوخ اولغاچ فرغز قزاق تورهلرینی بر آز یل اوبالندریب عیله لب توتوق ضرور ایدی شونڭ اوچون آغا سلطان عنوانی ایله هر بر دیوان ناحیه سنه بر خان ایله بوکای خان و آبلای اولادی اوبالندیلر هم ایبالندیلر، بوکای خان نڭ وفاتندن صڭره اوغول لرندن بری پوست پدیره باغرامطه خان اولمق کړک ایدی غرامطه لرنڭ سوزلری یخشی ایدی لکن طوغری کلمدی نهایتی جنکزر نامنده بر اوغلی دورت یا بش یل بر آی خود خان اولوب توردی امراء روسیه کورمدی لکن یقین یرده قلعه و استحکام اولدغندن آز یلغه کورسه هم هیچ شی دیه چک دگل ایدی ویگی مخترع اولان منصب آغا سلطان اورته یوز خلقی نڭ روسیه یه تابعیتنی تاءید ایده چک و آغا سلطانلرنڭ ده حکام روس زیر اداره سنده بر منصب موقت اولدغنی ارئه ایدیلور که اوچ سنه بر دفعه اجتماع ایله سلاطین ووجه ایلات ایله انتخاب ایدیلوب منشورلری مهرنوب صڭره امراء روسیه دن جنرال غوبرناتورلرنڭ تصدیقی ایله منصوب اولورلر ایدی، اما بو منصب ده خواه سلاطین یعنی توره خواه فرغز قزاق اولسون سیان ایدی نڭ اهالی نڭ مهور منشورنه داخل اولسه اولور ایدی کم سن دیب صورمز ایدی بو نی مصدقیر که بر قرالی ده فونانباي مرضه اوسکان بای اوغلی آفوله ده ابراهیم قیچاق بیان اولده موسی فارچاش چورمانوف لر نیچه انتخابلر کیچردیلر، که موسی چورمانوف ایله ابرای قیچاق

یکرمی سنه لر متصل آغا سلطان اولمشلردور، قر قرالی نڭ بناسنه سبب بوکای خان نڭ نبیره سی تورسون جنکزر اوغلیدر که، جهانتای خان ایله مشهور ایدی. اول عصرده آبلای خان اولادندن ولی خاندن باشقه لری روسیه دن روکردان اولوب ابرتیش نه ری ایله سیر نه ری آراسنده گی افوامه راحت ویرمدکندن تورسون خان بر کول چکالنه گرفتار اولورم تورقوسی ایله اوموسکه دن ایوان سیمینویچ نام سردار معیننده چیقان روس قزاق عسکرینی گوپیرناتوردن التماس ایله قر قرالی یه باشلب کیلتروب آلاز نڭ ایچنده قلعه بناسی اوچون چیقان یوزه قریب اویلوک قزاق روس وتلماچلر یعنی ترجمانلر ۱۸۲۴ نچی سنده اول بپاردن بداء ایله قریه یی بنایه باشلمشلر، آز وقتک یوزه قریب بیوت و عسکره معا قشلار بنا اولنوب احشاش استحکام تفریق قورغان ایله قلعه یی بند ایدب بر روط پیاده بر بولاک سواری بر باتاریه توپچی عسکر افامه ایته شلردور قریه یه بویله استحکام ویردکن صڭره هر افامت اختیار ایتکان کشی اولورسه لوازم بنائیه بی غراج مفت اولرق رخصت ویرلدکن بر آز باشقه طوائفندن ده سودا کرلر کیلب افامت ایته باشلمشلر مثلا قزانندن، اورال دن بخارا وناشکند وغیرهمدن، جهانتای خان تورسون خان بو پولیتیه سی شهرة تابدقدن صوڭره آبلای نسلی ایله عداوتی آرتمش، والا تورسون خان نڭ آرقه یه روس قلعه سی بنا ایدلمسنه سبب اولدغندن و بوبنا ایسه آبلای نسلی اوروشینی یعنی یابلاسنی نارایتدغندن تورسون خانه کین باغلامشلر وخلق آغزندن نارانه شلر که آبلای اولادی قچان بولسه بر کیلب بوکای اولادینی تاخب و تراج ایده چک بو مخوف غبردن اورکور خیر مرک بدتراز مرک ما صدقچه هر کون کیلب تراج ایده چک کورندکندن بوکای اولادی قریه دن ایلیی ژرست مقدارنڭ قشلرین براغشیمب قریه به بش اون ژرست یقینه قدر دکیلب قر قرالی طاغی نڭ قوبینه کیلیب نیچه وقت فشلامشلر که علایم واماره سی خالا مرئی و موجوددور، بو تحفظ کینه صاری وفات ایدب

اوغول لری نیچه سی بر آز سر کش لیک به دنده روسیه به تابع
 او اوب ایچلرندن صدیق نامنده برسی بویننی بوکهاینچه روسیه به
 قلع تارنماق اوچون اول وقت اوز باشلارینه اولان خوفند خانلقنه
 دخالتندن صکره ترك ایدامشدر، فر فرالی بناسندن صکره
 نورسون خان جگن اوغلی یعنی جهاننای خان اهلیدن بالانتخاب
 آغا سلطان اولوب یکریمی سنه مقداری دوامدن صکره معزول اولدیکه
 عزلی سنه سی ۱۸۴۴نجی سنه ایدی آنک عزلندن صکره آغاسلطانلق
 بوکای اولادندن کچی خاتون اوغول لری نسلندن قوشبیک تسوکه
 اوغلی نام بر چباره منتقل اولدی که آلتی سنه مقداری قیامنه اهالی
 فان اغلاتیب صوگره معزول اولمش بو ایکی آغا سلطانلر عصرنده
 مسجد اولدغندن امام هر چند قزاق خلقی نك بیارچه سنه تاتاردن
 بر ملا قویوق نظام اولدغندن موجود ایسه ده امامت حال اولوب
 محل مسجد اولدغندن و محل سز مال منصور اولوق محال اولدغندن
 ذکرینه شروع ایدلیدی اما بو ایکی بوکای نك آغا سلطانلغی هکامنده
 کور یعنی اعور حسن ملا وحنفیه ملا نامنده ایکی ذات امام
 اسمنده موجود ایدیلر ایسه ده تقیم ناءخرلری آز وچوق قیام لری
 معلوم اولدغندن ذکرنه تقید سزا کورلیدی اما قوشبیک نك عزلنه
 ۱۸۴۹نجی سنه ده یاخود ۵۰نجی سنه نك اولنده توبوقلی نسلندن
 قونانبای مرضه اوسکانبای بی اوغلی آغا سلطان اولمش نچوک آغا
 سلطان اولدی مسجد بناسنه جهد ایتب ۵۰نجی یل لرده مسجدنی تمام
 ایتب ذبیح فرابین ایله رسم کشانی آیین تمام ایله اجرا ایتدرمش
 وامامته کندو خدمتکاری یاش بکت اولان ملا حسن سبغی الله اوغلی
 صراطاوی نی انتخاب ایتمش و بو بهانه ایله بوتون قر قرالی نك ایلاتنه
 ملا امام اولمش دور، قونانبای مرضه سخاوت وکریمه وعدالتده یکانه
 و بر دانه ایدی حیفی که زمانه بسو مثل لی بخشش لر نك ایباغنه نیز
 تیشه اورمق عسادی ایله کوب کیچوک تورمای اقرباسی ایله دعوا به
 صوفشدیروب نهایتی عزلی منتج اولمشدر منصبده قیامی اوچ یسا

بش سنه آنچق اولمشدر. اما ملا حسن صراطاوی سبغی الله اوغلی نك
 امامتی ۱۸۶۹نجی سنه به قدر دوام ایتدی کندوسی چندان فن کورمش
 دگلدی اما آز کوروب کوب بلگان ازکیای عصردن بری ایدی
 ۱۸۶۹نجی سنه سبرده منتشر اولغان یگا نظامه قزاق خلقنه نوغایدن
 صارطدن امام بولوق ممنوع قزاق نك اوزندن بولوق مشروط اولدغندن
 ملا حسن معزول اولوب قزاق ترتیبنده اولان ترکستانی خواجه لردن
 ابراهیم سید علی اوغلی نامنه بری منصوب اولدی بونک ۱۸۸۷نجی
 سنه به قدر طارطیلب بو سنه ده نابالغه بر تتر قزینه نکاح او قودغی
 آچیلیب محکوم دوشدکندن عزل اولوب ینه ترکستانی خواجه لردن
 زبیدالله عبدالرحمن اوغلی نامنده بری نصب اولندی و آنک عمری
 سفینه سی طوقسان برنجی سنه ده کردان اجله توتولدغندن شکست
 اولوب آخرته یول توتدغندن قزاق ایچنه اقامت ایدن قرا قرغزلردن
 کوبیکبای جتس اوغلی نامنه بری انتخاب اهالی ایله نصب اولندی
 غریبدرکه ملا حسن رحمة الله علیه نك امامتنه راضی اولمیان اهالی
 آنندن صوگره نصب اولنان ذوانک جهالت و خودپسنده لکی ایله مجازات
 اولندیلر که پایه نصف اسفل سلم کبی بری برندن اجهل بری برندن
 اعول بری برندن اسفل ایدی تا ایك صوگره گی سی ایسه مطلق راجل
 بر حیوان لا یعلم ایدیکه حالا منصوب امامتدر.

قونانبای مرضه نك آغا سلطانلق منصبندن عزل اولدغندن صوگره
 توبوقلی ایلی نك قونان بایه تابع طرفی سیمی پالاط بلده سنه تابعیت
 کیلتردکندن یوزلری شرقه دونوب فرقرالیدن جدا دوشدیلر صوگره
 آکا جای نشین بوکای اولادندن جهاننای خان نك بیوک اوغلی تولوک
 توره ۱۸۰۳نجی سنه ده آغا سلطان نصب اولندی آلتی سنه ایکی
 انتخاب چوققلر اوینی کبی بر حکومت ایله گذاران اولوب ۱۸۰۸
 نچی یلده عزل ایله ینه قوش بیک جبار ایکنچی دفعه منتخب اولمشدر
 اما بو دفعه سنه اولگی دفعه ده کی جبر و جورنی ترك ایله بخشی
 عدالت ایله ایش سوردی لکن سفینه عمری کرداب فنا به یقین لاپ

قالغان ايكان كندوسى بى خىبر خلقىدىن آلقش آلامن دىب نىت ايتوب كرشكان ايكان اولگى دفعهده باشلك ايله خطا كندىم بودفعه آنى تلافى ما فات ايتىرم ديو بر يلغه يتمز بورون ۱۸۰۹نچى سنه اول بهارنده آخرت سفرنه يلى جههسنى توغرولدى «رحمة الله عليه»

فوش بيكنىڭ وفاتى ايله نائىبى جمانتاي خانىڭ كچوك اوغلى صارجان جانشين اولوب انتخاب سنهسى اولدقده يعنى ۱۸۶۱نچى سنهده آبلای اولادندىن يىنه تىر بوقلى ايلنىڭ تورهلرندىن چلغونباي توره منتخب ومنسوب اولدىكە بو منصب وانتخاب شويله مودعنه واقع اولدىكە فزاق خلقى روسيهيه تابع اولوب حاصل ايتدىكلى منصب آغا سلطانى ۱۸۶۹نچى يلى منتشر بولغان ياكا نظام ايله ملقى اولوب روس امراسى كندولرى ويرمىش منصب ايدى. فرق نيچه يىل ايبلا ب ايلندىر يىب يىنه اوزى فېتاروب آلدى چلغونباي مرحوم بوكاى اولادىنىڭ مخترعى اولان آغا سلطان لك صندىلىنى قبول ايتماينچه من آبلای اولادى ايدىم آبلایيلار غېردن كرسى و صندل ايكرنى آلدقلىرى يوق ايدى بو صندل آغا سلطانى مكاذه حاجت ايمس آل اوزىڭ تلاكان كشيگا بىر دىب صندل آغا سلطانىنى آطيب اوزوب آنىڭده ايلى موقع اعتبارندن سېمى پالاظه تابعيت لازم ايدىكندن بولارده سېمى پالاظه تابع اولوب يوزلرى مشرقىن طرفه دوندىده فرقراليدىن جدا دوشدېلر. «انا لله وانا اليه راجعون»

بو نظام تعميم تابقاچ فزاقنىڭ توره ويىك زادهلر يىنه نهايتى بر مڭ ويا ايسكى مڭ اويگه اوپرايىتل «اعيان» اولمقدن باشقه منصب فالمدى وحالانىكە شونىڭ اوريدە اكثرىنىڭ كوز يىنه توتيا كېيىدر. جوهرينىڭ كوهرى بو راده انتهايه ايرشدى.

۱۳۱۳نچى سنه فرقرالىنىڭ معتبر و برنچى تىجارلرندىن ملاولى الله بيكمتوفى بىلدىمزل اولن چوچك كە كلىدى بو ذات ايله موصحبت اولهرق او طرفلردىن خيلى خبر آلدق جوهرىنىڭ تعريفنى تكميل ويازدىغى اغبارلر يىنى تصديق دن صوگره بورونقى ايشىدىلن مجمل عكايهلرنىڭ بر

نجهسنى مفصل بيان ايدىب خىبر واحدنىڭ خىبر ثنائى اثينى اولهرق ازالە اشتباه ايلدى فرقرالى ديدىكمز بيانى سبقت ايدىن بر قصبه صغيره ايكى كندىده نشوونما بولنان ابناء مقىم دن بويله معلوماتلى ذواتلر كورلدىكى اهالسينه بيوك مباحات وفخر عظيم اولدندىن فضلا غېر يله رده غېرت وغېطه كتورر كاردندىر مشار اليه بر عادى تىاجر ايكى بو قدر معلومات حاصل ايتدىكە نظراً علماً اسمىك ومعلم پوستنىك اولنلرى نه درجهده قياس قىلىنسه كىلدىن طشقارى اولچىكدىن ايراق كتمز.

خاطره

ملا جوهرينىڭ قلمىك معنای لغويسى مراد اولوب فرمان نامهنىڭ هر ايكسىنى غرامطه اسميل يازدىغىدىن بر كشييه بر كوزىه ايكى غرامطه ويرلدىكى نه دن ايمىش ديوب اشتباهه دوشىن وار ايسه بونىڭ اولگىسى غرامطه يعنى منشور ايكىنچىسى اعلان نامه دوركه پادشاهلر بويله اوامرى رعايا وير اياسنه بىلدىمك لازم اولدىغى كىبى جمل ييه بىلدىرىكى صاحب منشوره بىلدىمك دىخى حكومتنىڭ احكامىندىر. بس بويله منشور ايله برابر اعلان نامه دن بر نىسخه دىخى خان مزبوره ويرلش اوله كه غرامطهنىڭ مفهومىدىن منقهم بودور. غرامطهنىڭ «تكرار ايدىب امر ايدىر» عبارسى: اعلان ايدىر سېكىن اولوب اطاعت اولان شول ايللرده ديدىكى اطاعت ايدىن ديمك سلكندە سوزلردور كه جوهرينىڭ شكايىت ايتدىكى كىبى مترجمىڭ زبان تركيه ناهر وغېر عالم اولدىغىدىن امر ايله اعلان اولان ايله ايدىن كلمهلر يىنىڭ، محل ومسلكنى فرق وتىمىز ايدەمدىكندن ما عدا سائر كوپ جايلرده املاسى غلط وترجمهسى مشوش وي مفهوم يازلمشدر كما لا يىغى للفظين بىلدىنى تفكر. بويله بيوك منشورلرى اگر صاحب الترجمان اسماعيل افندى غصبرىنىسكى امثال ذواتلر قلمه آلسهلردى نه گوزل ادوات ايله بيان ونه احسن عبارات ايله عيان ايدىلردى. مترجم كىچىونانلرنىڭ اكثرى اغيارىڭ دگل آنا دلنى آنوق بىلمبورلر. «هنا»

ودخی اصل نسخه ده و ترجمه ده ۱۸۱۶ نچی یل یازیلوب آیی ننگ
مقدم مؤخر نوشدیکی چونکه روسیده فدیسی یل لرننگ ابداسی
اوکتا بردن باشلنوب صوگره ایام پیطرده غینواره تحویل فیلمنمش اویله
ایسه مترجم بر قارت روس الیغله فدیسی تاریخی اعتبار ایدرک
یازمش اوله که بو صورتده جدی دلو هر ایکسی بر سنه یه توغری
کلور. نتاک کم اسلام ده سنه هجریه ایله ایکن کهنه منشورلرده سال
ترکستانی بی ترک ایتیموب: سچان یلی، صیر یلی، فلان کدا ییل
دیوب یازمق واقع اولیور. «انتی»

ایمدی ملا یولداشبا ی افندی ننگ بو مترجمه یازمش مکتوب
مرغوب و مسطور محبوب لرنندن بر ایکی قطعه سنی بونده درج ایلمک
مناسب کورلدیکه لطائف عبار و شمایل کتابه سنی نظر امعان ایله
مطالعه ایدن احباب کرامه هر سطور ی بر غرس و هر جملی بر
درس مقامنده دور.

مکتوب اول جوهریدن

مؤلف شرق حافظ قربانعلی افندی جناب لرینه، من غیر حد
واستعناق غایبانه عرض محبت و اشتیاق و رجاء مودت و اتلاف ایله
اظهار ما فی البال ایدن کهینه احقر از ذره کمتر یولداشبا ی بن
العاج عطا جان بخاری جوهری دن السلام علیکم سلام سنت الاسلام داء
دیپقام صداقت ارتسام اهداسندن صوگره عتبه علیایه مروض درکه
تئلیف والاری اولان جریده جدیده ۸۹ نچی سنه الحاج شمس الدین
افندی برادریمز ننگ همت عالیسی ایله طبع اولنوب بر نسخه سی
فقیره برای نمومه طرفلرنندن ارسال اولنمش دی مطالعه سی کهینه لرینه
اضعاف مضاعفه لذت ایراث ایتمش تکراری ایله بختیار اولمش ایدی
اما جریده مذکوره ننگ صفحه غیرنده منشاء محاربه فصلنده تالیفی
موجود کریمانه لری اولان احوال یعقوب خان و محاربات دون کلان در

چوچک و مقاومت بور بهادر وغیرلری منتظرمن ایدی شویله تصوره
ایدک که جناب لری بعد التئلیف الحاج شمس الدین افندیه تودیع
واو ذاتده بعد الطبع فقیره ارسال ایده اما بر نچه سنه لر کذارش
ایدب تصورمزی تصدیق ایدن اولمدغندن وانتظار ایسه ناردن اشد
اولدغندن و وعد کریمانه یه نهایت اعتمادمزدن تالیف الیف ننگ وقوع
ولا وقوعنی سوال بی ادبانه وکستاخانه جرأت اولندی عفو عالی لری
تمنی عجزانه ننگ اقصاسی دور، الکریم اذا وعد وفی - واللئیم اذ
فدر جفی بو شقه عجزانه یه استانه عالیهدن جواب عالی کرم
بیوریلور ایسه غایبانه محب افتاده لرینی خاک مذلت انتظاردن
اوج سماء وصلنه ایصال ایدرلر و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.
المستدعی یولداشبا ی اطا جانوف فرقرالیدن. ۱۸۱۰۹۳

خط مزبوره جوابا طرفه زدن مرسول اولن نامه ننگ مکتوب آتیه بر آر
مدخلی وار ایسه ده جوهری خطاری ننگ بیننه ادخالی مناسب کورلمدی
چونکه بزم عبارمز بو خطاره نسبة اصل تاش آراسته آداش
دوشمش ماش منزله سنه اولوب بنا برین تنسیغی ترک ایدلدی و بر
دخی مکتوبه ننگ مضمونی خط آتی دن منضم اولدغیچون تکرارنه
حاجت ده فالما دی.

مکتوب ثانی جوهریدن

تیمنا باسم سبحانه السلام علیکم ومن حضر لدیکم
جناب شرفمأب و سیاده اکتساب حضرت امام المؤمنین و مقتدا
الموحدين العالم العامل والاديب الكامل ینبوع العلم والعرفان معدن
الصدق والایقان حافظ کلام الله ناشر احکام الله ناصر الشرع نفاذ
الاصل والفرع مؤلف الشرق ومدونه ومؤسس بنیان التاريخ ومكمل
الملقب بامام قاری افندی عتبه علیالرینه بو عبد فقیر وکثیر التقصیر
یولداشبا ی ابن الحاج عطا جان بخاری جوهری دن سلام سنة الاسلام
تواریخ خمسة ۲۹

اداسندن سوکړه عن صميم القلب شکسته وبسته وما في الضمير ندن
 بردسته معروض دور. کته طرف والارندن مرسل شهر خامس عربي نك
 ثالثی و برج حادی عشر رومی نك اولی ايله مورخ مکتوب شریفی
 محبت دريغا واصل و مضمون منيفنه کما ينبغی اطلاع حاصل اولوب
 سرور بی حد و نهایه و حبور بی عد و غایه به سبب مستقل اولدی.
 زیرا بر مکتوب ابدیکه اگر مرده صد سالیه واصل اولسه جان و کافر
 بی اذعانه ملاقی اولسه ایسان بخش ایدردی هر بر حروفی شعاع
 شمس اسادیده لری روشن و هر بر نقاطی فطرات آب حیات ما نند
 قلوب افسرده بی شن ایدردی هر افراد کلماتنده نچه معانی دلنشین
 مضمون و هر ترکیباتنده نچه جواهر اسرار مکتون ابدی فقیر کرچه
 صاحب اطلاع دگل ایسه من غیر حد لیک ولو ند بعد المطالعه
 شول درجه فریح و مسرور اولدم که اگر ربع مسکون و ما علیها سی
 ايله متملك فقیر اولسه ابدی نهایتی شول قدر سرور حاصل اولوردی.
 کمال فرح و مسرتندن جاری آزارلردن اولان بعض احبابه اراکه ایل
 اظهار حبور و تفاخر و اعلان مباهات و تسارر ایلدم. ایددی کورالیم
 قنغمز بیوردقلری کبی ادخال السرور فی قلب المؤمن افضل من
 عبادة الثقلین حکمی تحتنه دخوله صالح همیشه باری تعالی و تقدس
 اقطار ارض مع الطول و العرض ده جناب فاضلانله لری کبی افاضل
 و اکرام احبابک وجود شریف لرینی ازدیاد ایل عمر ادیبانه لرینه
 برکت احسان ایله جمیع مهات دنیوی و اخراوی لرینی مراد شریفانه یه
 موافق ایصال ایدب قلم گوهر رقم سایه سنده جمله موحدینی منفعت
 بردار ایلیه آمین بحرمه یا وسین

بعده و عد کریمانه لری اولان تاریخ لرینک امر تبیضی و طبعی
 تمام اولنه قدر اولان مدت مدیده بی عاشق بی سروپانک موعودی
 اولن وصل معشوقه سنه انتظاری کبی بر انتظار ایله کچرسک کرک که
 بو انتظارنک لذتی خیر بلکه مرارت و حرافتنی ذایق لر دیمشردور که
 «الانتظار اشد من حر النار» لیکن وقوعی متحقق اولن ایشیانی

افاضل امت مرخومه واقع منزله سنه تنزیل ایله مرارت صبر لرینی
 حلاوت وصوله تبدیل ایتمشردور. بناء علی هذا فقیر لریده قلب
 ناشکیبی شو فاعده کلیه ایله تسلی و یروب تسکین ایتسه کرک.
 دیگر امر همایون لری اولان خدمت که وطنمز اولان فرقرالی و بیان
 اولانک احوال قدیمه و جدیده و تاریخیه سی و بنا اولنان دوائر دیوانیه
 و نصب اولنان حکام فضاویه و جاری اولان اوامر نظامیه و غیر یلری
 انشاء الله موثوق الکلام و معتبر الروایة اولان بعض دانشمندان و مور
 خان وقت اولان ذواتندن بعد الاستفسار محفظه فقیرانه ده مدخری ایله
 معا بزج ثانی عشرنک اوآخرنده ارسال اولنسه کرک انشاء الله رب
 العالمین. و دیگر سؤال بیوردقلری بعض جهلنک که باز کندکز قایو
 مکانده تسکین و قایو جایده تحصیل و جوهری الخ جواب عاجزانه سی
 اولا عاجز لری حالا محل اقامتمز اولان فرقرالی قریه چه سنده متولد
 اولوب نه سفر دنیا ونه سفر عقبی ایله که بو اطلاقدن فزلیچار ایبان
 پوص او مسکه شمی پاولادار و چوچک خار جدر، هیچ بر بلاد بعیده یه
 سفر ایتماشم تحصیل اولی فقیر اوشبو قریه ده اولوب حد بلوغ تحصیل
 تعطیل ایل طرف قبل کاهیدن مأمور اولوب اشغالات دنیویه و امور معاش
 و تجارت ایل سرکردان خمار اولمشم که امر تحصیل باره سنده بهدعاء طبع
 عاجزی دست و پا اولمامشدر. اما فضل و کرم لم یزل دندر که استعداد
 و قابلیت طبیعی و جبلی ایله نه برده بر فاضل ونه موضعک بر عالم کامل کورد مسه
 پیش استادانه سنه دزانوی ادب ایله اونوروب بهره و افاده قیدنده ونه
 برده بر کتاب عزیز ونه جایده بر تالیف لذید اوچراسه ایدنمک
 صدونده اولوب تا حالا بو امر مهمنی ذمه فقیرانه مه واجب و لازم
 ایدنمشم که لله الحمد و المنة شواجتهاد قاصرانه سایه سنک شغل فقیرانه عبث
 وجد عاجزانه لهو ایله ملتبس اولمامشدر. کرچه کعوب فضلا و ادبایه
 وصول عاجزانه لرینه کوره متعسر بلکه متعذر ایسه ده فی الجملة مرام
 آکلامق و آکلانتهق درجه سی فقیرلردن چندان روکردان دگلدر.
 بوجهل اخیردن تفاخر آکلانمسون جناب لری کبی افاضلک سؤال عالی

جناباسنه بوندن غيرى جوب شافى وجودى ممكن اولدغندن وى جوب فالدرمق انسانيتنه منافى اولدغندن بالااضرار ترجمه حال فقيرانه يى شول طرزده بياله نفس سرکش اجبار اولدى.

و ديگر لفظ جوهرينك نه بر محل ونه بر اصل ونسبه نسبتى اوليوب فقط طبيعت شبابت ايله موس كلام موزون مراد اولنوب و بونك ايسه تخلصه احتياجى كرسنه سهروزه نك نان عزيزه احتياجى كى اولدغندن و بنى آدم ايسه افسام مقولات عشره دن قسم جوهر دن غيرسيه مناسب و مشابهتى اولدغندن لفظ جوهره بر باى نسبت اضاغه ايله بالاقتباس طبع فقيرانه دن مخترع تخلص ابيات اوچون اولان بر نسبت بارده دن غيرى بر شى قياس بيورليمه. و بو نسبت بندو يانه دن باصاحب صماحه بعصب ويا غير افاضله استواظن ايدلميه قريه مزده بعض فضلامزدن واقع اولدى كى محض تخلص اوچون اختيار كمترا نه اولان بر لفظ دور كه طبع عاجزى نهايت توافقتدن نقش خاتم عبيدانه ده منظور على اولور. و انسان ايسه كندى نفسى اوچون فكر و انتخابده حر اولمليدركه نيه بويله ايتمش ونه ايجون بويله يابممش ديمك احدى نك صلاحيتى خارچنده دور. و بعض اجبابدن منكسرالغاطر اولدقده دينلىش نون قافيه لى اولان حسب حال ابياتى نك مقطعى و تخلصى ايله اثبات مدعا و بونك ايله دخى اتمام محل بى سر و پا ايدرم. هر نه ايسه جوهرى قاپلمه باشى قردلره بوقى عالمده ديگر الله زب العالمين. هذا عفو فاصفح عن الجاهلين فمستحسن عن ذوى الجاهلين مفهومچه عمل عازمانه اقفا تمنا كمترا نه دور ائندم.

حرر في يوم الاحد ١١ ١٣ ١٨ ١١ ٣٩ ١٤

المستدعى فقيرالى رحمه الله بولد اشباى بن الحاج عطا جان البغارى جوهرى = تم

من بعد يازان مکتوبلرى دخى برى برندن اعز و برى برندن الذ اولوب لکن جمله سنى تحرير لازم كورلمدى اهل فطنته اوشبو ايكى مکتوبدن جوهرينك نه درجه ده فضلى وار ايدكى اذعان اولنور

خط اولنه بر دفعه جوب كوندرمش ايسه مده صوگره غى مکتوبلرينه جوابدن عاجز ونه يازه چقمنى شاشرمش اولدغندن بى جوب فالوب فقط بو مکتوبه آئنده كى ايكى فقره ايله سلام ايلدم. جوهرى جوهر ديمك كه طبعكز اولمش روا

هر نقط هر بر سوزكدر دردلره اكسير دوا حمد ايدب اللهه قيلغل كون بكون شكرگى زد

سر نويشده لايق ايتمش بو لقبنى اول ائرد هر نه يازسم قاصر م سزدك جناب عاليه

بس بونكچون وصفكى فيلديم حواله باريه حاصلى مك بر عجزله ايتدى تسويد بو خدم

عفو والا دين تمنى دور فصورم قيل كرم جوهرى نك ترجمه حالى باب الجيمده باقى مکتوبلرى ايله بيله درج ايديلور. «والسلام تم الكلام»

طرفمزده اولن تورهلرنك فروعى

توره لرنك اصلى چنغز خانه وارر لکن زمانه نك نسابلرى چنغز نك كفرنن اولادنه عار لاحق اولور زعميله آندن اعراض ايدب اجدادلرينى باران خان و روسخانه قدر تعداد و آندن يوقاروسنى صحابه دن حضرت عمره يا حضرت عباسه رضى الله تعالى عنهما يا خود اوليالردن بر وليه اسناد ايدرلر يعنى اوزلرينى اشرف نسلندن ايدنك مدعا ايله سلسله سنى بسو جانبه سوروب كيدرلر. هييات بابانك كفرنن اولادنه عار لازم كلورمى اولده جمله نك اجدادى اويله دگلى اسلام كلسنى آفارتمشدر شرك و كفرنن تازارتمشدر. كم سعید دور باباسينك كفرنن آکا ضرر كلمز كم شقى دور صحابه دگل پينغير اوغلى اولمق آکا فائده و برمز. اويله اولسه هر كم نسلنى تحقيقى ايله ايتمك كرك اجدادلرينى باراق خانه روسخانه تيكوردكن صوگره نسابلرك نقلنه حاجت ده فالهز زيرا يوقاروسى توار يغازده يازيله

كاشدر شويله كه تورهلر چاغز خانك اوغلى توقاتيه ورسلا سندن سراى خانى اولن روسغانه روسخاندىن بى وسط باراق خان يا ايكى واسطه ايله باراق خانه كلوب بونك اولادى صحرا نشين خلق ايچنده متفرع اولوب قضاقيه نك هر قبيله سنه حكومت قبله كلمشلر وباراق خاندىن ايكى واسطه ايله صفاي مانه كلوب صغايك اوغلى ايشم خان واوننان خانده فزل توغ آق توغ بولوب آيريلوب ايشم خانك نبيره سى اوغلى آبلای خانده پشپن توغ ايله منشعب اولمشلردور. بونك تفصيلى يوقاروده يازلديغىچون تكرارى حاجت كوزلدى.

صفاي خان هجرتدن قبيل النى ده اولن و ايشم خان مك ايل يوز اواسطنده كلن خانلردن. تورهلرنك بابالرينى بيان قيلمه زدن اولادلرينى يازمق ذمه مزه ديسن كى اولدى چونكه تته مزه يازيلور وعده سى سبقت قىلدى، اگرچه بونلرنى يازمقدن بزه بر شى حاصل اولمز نه يلر بىل تاب ايله نك قدرنى عامه بلمز مگر عوامك بلمكندن خواصك بله زى لازم كلمز اويله اولسه وعده به وفا آدمك اعتمادى ذمه دن ادا دين ايرلرنك اعتبارى دور بناء على هذا بوگا مبادرت ايلدم «وهوالمعين»

قزل توغولق توره اولادى

نايمان اتفاق ايدب دورت بش كشى انتخاب ايدب چقازيب ونلر اصل مركزلرى اولان كچى جزء ايچنده ابوالمببت خانغه واريب آنى دعوة وتكليف ايتدكلرنده اوغلى ابوالفيضى بونلره قوشوب ويرديكى خمسه ده يازلمشدى. ابوالفيضى كلدكه نايمان ايلي اجماعله بوگا بيعت قىلديلر يعنى خان قويديلر چونكه بونلرنك بيعت لرى شرعا قول قوله قويدوب تصفيح ياخود آبط و قسم ايله ناكيد ويا كه بخارا وفرغان خانلرى كى آق كيز ايله ترفيع ويا كه امضا وغيرى بر علامت و نشان ايله تقيد وياخود بر پادشاه مستقلدن منشور ايله تصديق ايدلمبوب مجرد اتفاق آرا ايله خان اسمى ويريلوب آلديار ديمكدن عبارت بر رتبهء على دور. آلديار ديمك الله يار

اولسون قولندن معدول «پادشاهم چوق يشا» كى بر دعا و ثنا اولوب جميع توره بو تيتولك تحتنه مندرج يعنى خان واولاد خان اولديغى بونكله ترويج ايدلور.

ابوالفيض خان دورت خاتون آلوب تناسل لنوب اولادى هر برى بر طائفه ايلگه توره ليك قىلديلر كنه خانم بوگا خانم پاتشه، ديورلر بوگى خاننك همشيره سى اولور، ايكنچى فلماق خانى نك قزى چقان خانم دور، اوچونچى فزه فلماق قزى اوزبىكه خانم، دورتنچى فرغز منابك قزى تومار خانم دور، ابوالفيض خان بوداغى اوشبو دورت خانم دن تارقالور، كنه خانم دن بوي توره يالغوز دور، آيكوز ديوانى ايامنده بنا بولوب اخ زاده سى صارت توره ايله خانلق يعنى آغا سلطانلق توغروسنده كوب تالاش و منازعه لرى اولديغى يوقاروده خان صايلاو فصلنده يازيلوب كچدى.

اولاد بوي توره

مذكور بوي توره نك بر خاتوندىن اون اوغول بار، الوغ اوغلى جاناي تورهنى اون دورت ياشنده ايكن تومه ايلي توره قىلب آلديلر، جانانينك وفاتنده اوغلى عثمان توره ياش قالدى ايل بونى يخشى تربيه قىلب اوسدريب كمالاتقه يتار يتماز بولص ليق منصبنه مندرديلر عنفوان شباب يعنى ياشلك ديوانه لقى ايله ظلم وتعديه باشلدى خلق بونك افعال ناشايسته سندن نضجده ايكن آنك اوستنه قوم ديديكى برده فشاو دعواسى تورهلرنك ايشلرينى حكومه عائد قىلدى عاقبت قضاقلر تورهنى قومدن فوغالديلر، فشاو حكم ايله قضاقه ويرلدىكه تورهلر بو قشچه اوتوروب ياز اوز اختيارمز برلن يرنى بوشاتوب بر الوك ديدكى تملق لرينه باقمبوب قش ايچنه بونلرنى كوچوروب هيداديلر، باباسى بوي توره بسو يلدن قومده قشلامش ايدى ياشلرى توقساندن آشوب بوزه يافلاشمش قسارت و آغرىق بى تاب ايكن اوشبو كوچ كوچ اثناسنده وفات ايتدى،

نومه اولدردی دیوب نهت قیلب نچه کونلر دفن ایدلمیوب یاندى،
 خاتونلر مرثیهده تورهلرنی تسومه ایلندن انتقامه تعریض قیلررق،
 فار اوستونده سویراتوب، قابورغاسین کویراتوب، دیبه یوفلادیلر
 بعده چنغز تاغنده فشلامش اوغلی سولتا بای توره کلوب سو کبی
 الفاظلری ترک ایتدردی زیرا اومهنی یگوب خون آلساق مدعامز چه
 ایش قیلساق فهبا والا بویل سوزار سویاک که نامقا وعارلیق اولور
 دیوب خاتونلرنی بو اغزادن توفتلدی سوگره نومه ایلندن دعوا قیلسه لرده
 اغریب ایلندن اولدیکی مثبت بولوب خون دعواسی عاقل فالدی.
 بوی توره متکلم وسوزین یعنی چچن لیک ایل معروف آدم
 اولوب آلدنن ایش بتمزدی دیورلر چونکه دعواچی لرك هر سوزینه
 بر مثل وهر مثل بر حکایه منضم قیلب ابرته کوننی کیچ کیچنی
 هیچ ایدردی دیورلر، شأنده شاعرلر: بویه کامدن توره لیک ایس
 کیتبکان * چیکاننه بایوسدای ایلر جیتبکان * فرا سوزکه قبلدن ایسکان
 جلدای * آلدنان توفتلی قوی داد بنبکان * دیو هجو ایلمش لر بونک
 وفاتنه اولاد واعیانلری جلی دیوب رسم لرنجه آش ویروب آت
 چابدروب بیوک معرکه قیلدی لر حضرت قبل کاهمز مهربان بولورلردی
 بونک آشنده اوچ آت آلوب باروب بایکه فوشدیم اوچسی بیل
 کلدی ایکسی آلدنه و برسی سیکزچی ایدی فقط برنچی آنک بایکهسی
 بر بیوک بایک دسمابهسی قدر وار ایدی، توفز نایتوباق بونی ۹
 یامبو شهرة قیلمشیدی توفز نویه، توفز فلونلی بیه، توفز ککیلام،
 توفز کیوم مروت، توفز کیوم تورغون، توفز کیوم مقمال
 ینه توفز بیوم ایل بر جیتم مجموعی «جوجو» یعنی توفز توفز ایدی.
 قضاق ایچنده فانجه بلرلر یوروب بوندن کوب وبوندن تازو وپاکزه
 پایکه کورمدم فقط ینمی بر ضعیفه کامپر ایدی اولگی ایکی
 آنک پایکهسنی آلوب اوچونچی آنک پایکهسنی توره نك توغورینه
 بایلدک یعنی اوزلرینه بردک دیر ایدی، بو معرکه هجرتنک ۱۲۶۴ یا
 ۵۶۵ بولمشدر، فبری قراقول بوینده توره توغانی دیدیکی موضعه دور.

عثمان توره اگر چه بر دعواسنده محکومی اولن تومه ایبلی
 طرفنده ایسه ده ایل باباسی نی بی حرمت قیلدیغی عارندن تومه به کین
 باغلب فاشنده تولانسکوت اوتوران توفماق ایلندن بر آدم نی چابدی
 تومه نوقهق بر آدمنک اولادی وبر آنانک نسلندن اولمقل بوسیدن
 کلا جورنتای توره دن یوز چو یوردیلر بولص لقتی آلدیلر، عثمان
 توره بوکا اوفکا قیلب جانای اولادی جمیعا خنای طرفه کوچدی لر ایلنک
 یغشی لریکه باشلی جهانتوک وغیری لر جیولوب آرفاسندین کلدی لر
 آنالرمز آلوب کلمش خاننک اولادی آق سویاک آلدیار توره مز
 ایدکز فایتوب اولگی اورونغه اولتور وکز بورونقی چه بولوکز بولص لبق
 توغورونه فونوکز دیدیلر ایسه ده توره قبول قیلمیوب ابرتیش باشنه
 کندی بر نچه یلدن سوگره مال منالندین آیریلوب اولگی اورتنه
 کلدیسه ده اعتباردن ساق اولرق هجریه ۱۲۸۰ نچی سنه لر حدودنک
 وفات ایلدی اولادلری فقیر الحال اروچار قلعه سی اطرافنده وغیری
 جایلرده پراکنده یورمشلردور.

بوی توره نك بر اوغلی صولطابای توره بونک اوغلی باراق توره
 خاننق ایامنده وفات ایتدیکی وبعض ترجمه حالی آیکوز فصلته
 یازیلوب کچدی، ایکنچی اوچونچی اوغلی سلیمان توره آبلای توره لر
 حالاصبان ایلی ایچنک بابالری نك ایسکی اورتنه صاحب بونلر واولادلریدر.
 بوی توره نك ینه بر اوغلی اقمک توره بونک اوغلی اولبابه توره
 بو نوار بیخه مز نك بر راویسی بودور، بو ذات مناصدن بر منصبه
 منیبوب بوش ورتبه دن خالی یوردی ایسه ده قضاق ایچنده قدری
 عالی سوری نفوذلی دیانتلی پنج وقتی گوزل اوبدان آدم ایدی،
 هجرتنک ۱۳۰۰ حدودنده وفات ایتدی، خدا رحمت ایلسون.

بوی توره نك لیکنچی خاتوندن جهانتای توره، بو جهانتای توره
 خنای زماننده باجین گه باروب ایچن خاننک یوزینی کوروب الوغ
 درجه آلوب ختایلر بوکا جانقوراض تاجی دیرلر ایکن خیلی وقتلر
 غولجه ده توروب سرد توغای سودا کرلرینه کوب منفعتی نکمش

ایهش، ایل لری روسیه یه تابع اولوب غولجه دن کتدکن صکره دخی سودا کردن هر کم شهره کرسه بوزنک نامنه کریب جا کجوقنه ات تاریق قیلب انعاملر آلور ایمش ایکوز دیواننک صبان ایلینه کوب یلر بولص بولمش ایدی، چته ده نعیف قصیر القامه حسیس الجامه بی تکلف آدم ایدی، بو تورهدن منقولدر باجیمزغه باروب خانغه کورنوش قیلدنده اول ایل یورتنک امانلغندن وتنچلغندن صورتی ایلمه قایسی مال کوبدر دیدی، دولت کزده تورت تورلوك مال هر قایسی آز ایمس دیدکده قوی صیرنک کوبلکنه قوانورم بالابارغه نوق بولور هر جهندن منفعتی کوب بولور اما جلقی جمع قیلما کزتنج سزلیق بولور چاوکر چیلک بولور دیدی خاننک بو دیکیکلی فضاقت اهلنه چارپا مالنک ذکرندن الد و آندن اهر کلام اولمیدی اوچوندر. نتاک کم سودا کرلره تجارت بابندن بامغه سوز قولاقلرینه یاقمز بنا برین فضاقتنک طبعنه موافق عقلتله مطابق سوال جواب قیلنمشدر.

جهانتاینک نقلنه بناء خاننک کورنوشی بو روشه ایمش. اوزلرینک یل باشی که چقان آبی اولور دلو یاخود «خود» یولدزنک کلور دورهی چوچک بعثنده یازلمشدر. بو آیده محکومنده اولن اهل کفره غائب وحاضر خانغه باش اورلر یگی یلنی تبریک اوچون یراق یاقمدین آکا الوغلر وارلر اویله اولسه خان بونلره بر کورنمک لازم کلور مخصوص بر میدانک وزرا واکابر درجه بدرجه خاننک تختی تختدین صاغ وصول ایکی صف اوله رق تزیلوب قنار تورلر خاننک تختی اوستونک آلتون باشلو بر اژدره مهیب اغزنی آچمش اونلر ساچمش کورنور خان آنک ایچنده می ششده می یراقمدین کوز تمام یتمايور یعنی کرکی کبی ادراک ایتمه یور. اونکده اولن آدم ایل امانی دیوب اول یاننده غی به اول دخی یاننده غی به آفرولب فسلداب سویلیوب نچه مک واسطه ایل بزلره کلوب یئدکده باشمزی یره قویوب امان تنج مز دیوب بو جوابمزی صول جانبدارکی آدم بری برینه سویلیوب نچه مک واسطه ایل خانه یئدی ایکنچی سوال جواب ین بویله اوله رق

بر نچه ساعت فرصته یوقارغی یازلمش دورت بش کلمه سوز حاصلی یلقتنی کوب قیلما کز نصیحتی ایله تمام بولدی. قدیمین قاعده لری بویله می ایدی یا که بو سنه بزلره بویله صولت ایلمه می کورنوش قیلدی خاننک یوزینی کوردی دیمک بوندن عبارت ایمش دیر ایدی. جهانتای توره علم انسابده دخی متفرد ذات ایدی. بزلرنک بالا و قتمزده سیمی طرفدن مخصوص بر روس توره سی کلوب ایکوز دیواننده جمه نسا بلرنی جیوب قضاقتنک اصلنی وتوره لرنک نسلنی صوراب یازدنده بارچه دن بو آدمنک سوزی عقله ونقله موافق دیمش. اما اول یازان آدم آنی نه اوچون یازدی آندن نه حاصل ایندی بر آنه قدر معلوم اولمدی آدملر هر تورلی زعم ایتدیلر ایگری فکره کتدیلر ایسه ده فقیر ظن ایدرم بر مؤرخ تالیف اوچون صورامش یازمش اوله.

جهانتاینک سوزلرینی کوب ایشتنک لکن یاشلک ایله آنک کرک اولورینی بله یوب ضبط قیله یوب یازیب آلهق مطلقا خاطره کلیموب بوکا کوب ارمانده ایدیم. شمدی یازیله چق اوغلی عدلخان توره ۱۳۰۵ نچی سنه چوچک که کلدکده بر نچه کون توقناتوب مهمان قیلب آندن کوب خبرلر آلدیم بو بابده توار یخوزه خیلی یساردم تیکوردی خدا اجرنی ویرسون.

جهانتاینک اوغلی عدلخان توره یاشلری یتمشدن آشوب ۱۳۱۱ نچی سنه ده وفات ایندی روسیه نک بو جانبلره قدم باصقده ابتدا کلمش الوغلی کهدر آنلری اسملری ایل بلور وقضایه نک روسیه به تابع اولور زواولما ز دیان تردیدنده تردد وکیکشلرینک کلسندن خبردار آدم ایدی باراق خاننک وفاتنده کاندیداتلق تریتنی بو تمام ایندی عن قریب یازیله چق بر منشور بونک سعی ایل بزه یئدی بیانی کلور.

بوی توره اولادنده اوشبو ذکر ایلامش لردن غیر یسی فقط توره اسمنه قانع اولوب هیچ نسنه به قول اورمدیلر یعنی نه ایل

بېلب بلمدېلر ونهده بر منصبه منهدېلر ونه بر شهرته ايرمدېلر.
اکثرى صبان ايلي ايچنده يورمشل دور.

ابوالفيض خانك ايكنچى خاتون اولادى

ايكنچى خاتون جنكه آلغان چغان خانم دور. اولگى ايرى
باراق دن خان خواجه توغمش ايدى بو آق توغلو فنده يازلور. ابو
الفيض دن چوچى توره توغدى بونى مرون ايلي توره قىلدېلر. چوچى
توره نك دورت خاتونى بار ايدى بريسى كوكى خانم فلماق خانى نك
فزيدر بوندىن «صارت توره» يالغوز ايدى آيكوز ديوانده اول خان
يعنى آغا سلطان بو بولدىغى يازلهشدر. ايكنچى خاتونى آبلای خانك
نبيره چهسى يعنى اوغلى نك قزى ولوب ايشم توره وشاه مراد
توره لر نك آناسى دور. اوچونچى خاتونى چولپان خانم قره قضاقدن
بايجكت فزيدر ولى توره وخليغان توره لر نك آناسى بودور.
دورتنچى خاتوندىن آداى توره توغمشدر. چوچى اولادلى اكثرى
مرون ايلي ايچنده يورورلر.

ابوالفيض خانك اوچونچى خاتون اولادى

اوچونچى خاتونى قره فلپاق قزى اوز بيكه خانم آغاداي توره نك
آناسى بودور بونى سيموز نايهان ايلي توره قىلب آلدېلر. آغاداي نك
بر اوغلى بيك سلطان توره ختاي ايامنده يعنى ختاي تبعهسى ايدكى
وقنده كونك منصبنده ايدى روسيه ايامنده آيكوز ديوانك اوچونچى
خانى بو بولمشدر «كما سبق فى فصلة»

آغاداي نك ينه بر اوغلى «بوكلای توره» بو ذات باشقه لردك بيوك
فعللى قيق خلقلى اولمىوب يعنى هيچ كبه ظلم وتعدى قيلمىوب بو
اولاد نك ايچنده ايك ديانتلىسى ايدى. حضرت سلطان عارفين واوليا
آتابه زياده محبتى اولدقدن وصيتى مويچنچه جسدنى او موضعه ايلتب
قويدېلر. ديانتك نمرهسى اولارق وزندېن صوگره زوجهسى آى

كهوش خانم واوغلى رستم توره هر ايكسى حج يولنده وفات ايدب
حديث بشاره تحته داخل اولدېلر. ايكنچى اوغلى ايشم توره حالا
روسيه تبعه سنده اولن توره لر نك ايك اغنياسندندر. آغاداي نك اوچ
خاتوندىن مجموعى يتى اوغول اولوب بونلر نك اولادى كلسى بدى صو
ونام ديگرله يدى يلغه ايلنده لپسى قلعهسى اطرافنده يورورلر.

ابوالفيض خانك دورتنچى خاتون اولادى

ابوالفيض نك دورتنچى خاتونى تورغاوت قزى طومار خانم
بعض لر بونى قرغز قزى ايدى ديدېلر. كوكاداي سمن جياغى توره لر نك
آناسيدر. بو اوچى نك اولادى كيراي ايلنده ختاي حمايه سنه اولوب
چوچك وقوبدا شهرلرينه مشترك يعنى بعضسى چوچك آمبوسيينه
وبعضى قوبدا آمبانته فرارلر. كوكاداي بالاسى آجى توره كونك منصبنه
ايدى وفاتى بعدنده اوغلى قاسم خان توره جاي نشين اب اولدى
كوك ديدكلرى روسيه نك آغا سلطان منزله سنده بر درجه دوركه
بيانى كچدى. كوكاداي نك ينه بر اوغلى اداكه توره اوغلى حاجى جانم
خان توره اوغلى معبور بيك توره دور ختايدن آمبو منصبنده اولوب
طرفه زده ايل اوشلاغان توره نك ايك مشهورى وبسايلىق جهتندىن بو
اولاد نك ايك مالبار ومعروفى بودور. قزل توغلو توره لر نك بيانى
بونده تمام اولدى. ايمدى آق توغلو توره لر نى تعداد ايداليم.

آق توغلق توره اولادى

صغاي خان اوغلى اوننان خان اوغلى نورسون خان حدابنده
بو ايكي نك برندن باراق وبرندن كوچاك توره توغمشدر. كوچاك نك
بر اوغلى شاهيناز توره بونك معروف اوغوللرى نوقتة كوچوك قنبار
توره لر مگ ايكي يوز آلتمش ايله يتمش آرالر نده وفات اولمشلر
اولادلىرى چوچك بوزغونلغنه قدر ختاي حمايه سنده ايدى تيمر صو
يعنى جابسان قلعهسى صالندقدن جهل ايلانتهسى ايله روسيه يه تابع

اولوب الاَن اول نواميدە يوررلار. قنبار توره اوغلى چوتان توره بوكاي توره بوكاينك اوغلى مرجق توره تيمر صونك ابتدا بناسنده بولص بولمىشدر. بعدە چوتان توره اوغلى موسى بولص بولدى. شاهنيازك ينه بر اوغلى سوك توره اوغلى سباك توره دولانباي توره لردور، بونلر هجرتك ١٢٧٠ سنه لرنيفنده وفات ايدب اولادلرى بايجكت ايلى ايله بيله روسيه يه تابع اولمىشلر ايدى بارليق ايله ينه ختايه كنديلر. الحالة هده چوچك جوارنده دوران ايدە يورمىشلردور. «سباك» توره دن «سيد غازى» «ولى» اسمنده ايكي اوغول بار. سيد غازى اوغلى «رستم توره» وى اوغلى «آبان توره» بو آبان توره ديانتلى، قناعلى، عدالتلى گوزل آدم ايدى ١٣٠٤ نچى هجر يە دە وفات ايتدى. اوغلى ايرجان توره حالا ختاي تبعه سى قضاقلرنك اعتبارلى ونفوذلى بولمىشدر. دولانباي توره اوغلى كوبالاك توره در بو ذات پنج وقتى نماز خان آدم اولوب حالا روسيه تبعه سنده قوجا قول ايلي ايچنده استقامت ايدر احيانا چوچك كه كلوب كيدر. توفته كوچوك توره اوغلى طاهر (دايور) توره اوغلى سولطان توره بونك اوتوز دورت اوغلى بار ديورلر جملەسى جايسان اطرافنده يوررلر. كوچاك توره نك ايكنچى اوغلى عدل توره، عدل توره اوغلى دوصالى توره اوغلى قايراق توره اوغلى يعقوب توره دور. عدل توره نك ينه بر اوغلى صاگقاي تور اوغلى جاباي توره جاداي توره چاداي اوغلى بولان توره ايباق توره ردور. جاباي وبولان هر ايكسى آيكوز ديوانديه خانلق رتبه سنى حائ اولوب ايباق توره سيمي پالادده سويت نوك رتبه سنده نورمىشدر. بوگا سويتنوك منصب ويريلديكى خدمت مقابلە سنده ياخود فهم وراستنه مبنى اولمىوب فقط يگى تابع اولان سرحد قضاقلرينى ضبط اوچون بويله بر شانلى آدمنى الله تونوق حكومتچە بر كيزلى افكاردن عبارت ايدى صورتا منصوب معنا محبوس حكمنده معاش اسيرى اوله رق توردى سميدن فايتندن صوگره قبال ديواننده خان يعنى آغا سلطان بولدى آنك وفات ايتدى

وفاتى ١٢٨٠ سنه لر حدودنده در. بونلرنك اولادى صادر متاي ايلنده قبال ولىسى قلعه سى آراسنده سيران ايدرلر. بولان خان اوغلى اوراض توره حالا حياتدر.

عدل توره نك ينه بر اوغلى ابوالغازى توره بوگا «ازبركان» ديرلر ابوالغازى اوغلى چنفس توره اوغلى قولاكه توره دور. بو قولاكه توره كوب خاتون صاحبي اولوب هر برلرندن اولاد وار اكثرى جايسان ايلنك يوررلر. بر خاتونن قاسم خان، وديگر برى بديع الجمال محمود قزى دور بوندى فضل خان (*) توره حالا بساخته بلده سى تجارلرندن اولوب استقامتى آنده دور. قولاكه توره يگى زاكونده پاموشنوك و صوگره بولص ليق رتبه سنده خدمت ايدوب ١٣٠٠ حدودنك وفات ايتدى. تانه مسجدنك مسلمانلرنك جەمنه باعث اولن بوايدى عدل توره نك ينه بر اوغلى عبدالله توره اوغلى كوركان توره اوغلى عثمان توره اوغلى ذكرىا توره حالا ختاي تبعه سندين كيراي ايلنك آمبو منصبنك تورمىشدر آناسى عثمان دخى آمبو منصبنده اونمش ايدى. ايرتيش باشنده آلتاي تاغنده يوررلر.

كوچاك نك اوچونچى اوغلى صاما توره اوغلى ابوالفيض توره اوغلى «بوته كه توره» بوته كه دونكانى بوزغونلغنه قدر بر حبات ايدى اولادى قزاي ايلنده غولجه شهرى اطرافنده يوررلر. فضاك بوجانبه قدم باصدفنده اورته جزعدن ابتدا ختاي حمايه سنه داخل اولن قزاي ايلي تور تول ايلي الوغ جزعدن صوان ايلي دور صوان ايلي اول چوچك قزايه كلوب ايميل فراغچ توفته بارليق تاغلرينى مكان فيلديلر او وقتك قزاي ايلي تار بوغاتاينك شمالنده ايديلر هجرتك ١٢٠٠ لرنك جنوبه آشوب صواننى غولجه اوستنه سورديلر بعدە قزاي اوستنه بايجكت ايلي كلوب اوزاق مدت آرلاش يورديلر دونكانى فسادنده قزاي ايلي ايلايه كيدوب توفته تاغنى توقماق وبارليق تاغنى بايجكت و بر طرفنى كيراي ايلي تصاحب ايتديلر. صوان و قزاي ايلي كوب

(*) قنبار خان توره حاجى خليل الله ائندى ايله اخلام اولور.

اياملار ختاي محكومنده توروب بعدە غولجەيە ترانچى حاكم بولمىدە
آگا بىتت ايتىدىلر غولجە روسىيە اوتدىكىدە بونلرى بىلە تابع ايتدىلر
غولجە ختايە و بىرلىكىدە بىنە ختايە كىندىلر. قزاي ايلي روسىيە ايامندە
اوج بولمىلىق اولوب عددى دورت بولمىسە بالغ اولور ايدى ديورلر.

كىلەلىم كوچاڭ تورە برادى باراق تورە اولادنه

باراقنىڭ بر خاتوندىن خايبابە تورە مامان طاھر بوكاي اسملى
دورت اوغول بار خان بابە ارغلى دوصان بعضلر دوصان طاھر
تورە اوغلى دور دىرلر، دوصان ارغلى قىلچ تورە اوغلى ابراهيم تورە
يونس تورە بو اولاد بورە ايلندە اوستىكامن اطرافندە دورلر، واوچ
اوغولكە مامان طاھر بوكاي تورەلر ايدى اولادلىرى قىرالى ايلندە
يورلر، قىرالى مادەسندە يازىلن صاحب منشور بوكاي خان بو
اولوب اوغلى چىغىس تورە اوغلى جىانتاي خاندىر، آيكوزدە آغا
سلطان اولن باراق خاننىڭ بر خاتونى اوشبو جىانتاي خاننىڭ قزى
ايدى بو سفرده يعنى مزبورە خانمنى نكاح سفرندە باراق ايلە بىلە
وارمىش ملا فتح الله قىسەبى درار بىلە باراقنىڭ جىانتاي خانغە يازمىش
شعرنى سويلردى.

صاحب الترجمة باراق خاننىڭ ايكىنچى خاتوندىن خانخواجه توغمىش
ايدى بونىڭ طفوليتى حالندە آناسى باراق وفات ايدىب آناسى چغان
خانمنى ابوالقبىض خان آلوب ئىدىن چوچى تورە توغمىشىدى، خان
خواجه ايلە چوچى اخ لام اولوب اولاد چوچى قزل توغلمىدە يازىلوب
اوتدى خان خواجه تورە ختايىدىن «والى» منصبلى ايدى، والى دىمەك
خان محمودة دىمەك اولوب «كولى» درجەسندىن بر باسقىچ يوقسارو
خانلىقدىن بر باسقىچ دون بر مرتبە دور، خانخواجهنىڭ بىش اوغلى بار
جانبوبىك بسوكا جانخواجه دىخى دىنلور، صبانقول، كوچوك، دانيار،
جالقونباي تورەلردور. خانخواجهنىڭ وفاتى بعدندە الوغ اوغلى جانبوبىك
آناسىنىڭ قائم مقامى بولدى بوگا ايچىن خاندىن بىرلىش صارى كاغدىلى
منشور خط اليمەزدە دور، هذا تصويره:

ختاي خاندىن منشور

همىدە صفات سعادتيكنىڭ دورتىنچى يىلى اون برىنچى آينىڭ
يىكرىمى اوچى خدانىڭ فرمانى بىلە وقت زماننى ايتكالا كان خاننىڭ
يارلىغى قزاق خانخواجهغە توشوركان چىلى ايلەنىڭ جاڭ جوك خىبە
امبانلارنىڭ بىرىدىن سىنىڭ آناڭ خان خواجهنى آغرىب اولدى
دىب معلوم قىلپ كادى من آكلاب نهايتى رحىم قىلپ شىقت قىلدىم
سىنىڭ آناڭ خان خواجه والى منصبكە اولاشقاندىن سىنىڭ آناڭنىڭ
جوك اوغلى بولماچ قە كىشىك تىكوروب سىنىڭ حاڭ نىچ
تورغانىنى من نهايتى ابدان كوروب رحىم قىلپ توروب ايدىم چىلى
طرف ب يارلىق نىشان توشوروب تورى توف جوك توارشاڭ لىب
ايباردىم جاڭجوكغە تانمشوروب شوندىن امبان چىقارىپ كوچى كويد
. شىڭخە كوتارىپ تومنكى قزاقلارنىڭ نى ابدان قداغالاغىن
سىنىڭ آناڭغە كوچى كويدورا دوغانىڭ تاشىدا
. جان خواجه سكا اولاشتورا بو يورىكا راست
كوڭلى بىلە يورتنىڭ رعيەلر يىنى ابدان قداغالاب منصبكە
اولا كىشىكىنى اغرىب اولكانى اوبال رحىم
قىلغودىك من اوزالاب كىشىك تىكوروب ايلەنىڭ بىسون
بىلە عراق كاغدى كلا قوى قىتارلىق نىمەلارنى آلىب بارىپ
بر سوڭلار يقىن ايماقلار بىلە افلىك بولوكلار بولاك ايماق دىن
قاچىپ كىلىكان قاچقىنى ياشونماكلار ايشىڭ بولسە راست
كوڭلوك بىلە ايلە جاڭجوك تار باغاتاينىڭ خىبە امبانىغە آكلا تىپ مكا
معلوم قىلسون اصلى عىبان استاب ياقانلىق قىلامن دىمەسپىن راست
لاهنە بار ايشدا مىنىڭ كىشىكىنى باشىڭغە كوتارىپ يورتنىڭ ايشىغە
كوڭلوكنى قويوب شىدىك اعزاز اكرام بىلە يورساڭ من سكا نى
مواوزەلاب رحىم قىلپ كىشىك بىتكورامن ايماسەو جان خواجه سىن

بارلىق نشان خطنى شاكلانغان توارلارنى قولوڭغە آلتاندىن صوڭ ھنە بار يزدە راست كوڭلوڭ بىلەن جوڭوب جىللب يوروب ابدالابد مېنىڭ كېشىكم كايتماكنى كېچە كېن اعزاز اكرام بىلەن بول جوقوم نوشوركان اھ. كاغد بولكلەش يىرلارنىڭ سوزى اوچەش وبعض يىرلرى يىرتلوب توشمش او قوب بولماقەلە تھمينا ھەر كلمە مېلنە بىر نطق علامت فېلىندىكە اھل ذكاسىياق كلامدن مرامنى آڭلار. بىر طرفدە ختا بېچە يازىب تركىمە ترجمە فېلىنش قىل تامغا ايل خانڭ مربع مھرى باصلامش اولگى سطر مھر اوستونداكى خط دور. بومنشور جانخواجه وفاتىندە اوغلى رستم تورهنگ الئندە قالەش او ائادە روسىيە استلا ايدىب منشورنىڭ اعتبارى نالمدى ايسەدە بىر كونكە كرىك بولور خام خيال ايلە محكم صاقلب توتمشلر. بويلە منشورنىڭ تورهلردە والىغى ايشىدوب نچە وقت لىر صورادىم او قومقە تردد فېلىدىم دقت و جھد ايلە آردىنە توشىدىكىدىن بوڭا احتياج كلى وزيادە كركلى اولدىغى زعمنە كىدىب طرفدىن آشە طمەعە توشىدىلر كورمكە دغى و بىرمدىلر بىر آرز ھىدىلر مېنى محل ضايع اولدى. بعده عدل خان توره ابن جمانتاي توره آنا اوغول ھەر ايكسى آتامز ايامىدىن بوياق قىردان ايدىلر اول ذات بو منشورنىڭ پىندە اولوب حاصل ۱۳۰۶ نچى ھجرىيەدە بىزە واصل اولدى بو كاغدكە بو قىدر سىمى اوچ يوز بىش يوز سەنلر طرفىندە اولمق طئىندە ايدىم بىرا كورنلر كھنەلىك دە مبالغە ايلە خىبر و بىر مشلردى اويلە اولدقە قضايقەنىڭ ختا بى تىبعتى كوب زمانلر اولوب مورخلارنىڭ سوزى ختا بىە خىل فېلىنەق احتمالى وار ايدى. بومنشوردن معلوم اولدىكە قضايقەنىڭ ختا بى ھما بى سىنە كرىكى آبلای خان وابوالفىض خانلردن صوڭرە اولە بىرا صاحب منشور خانخواجهنىڭ آناسى خانخواجهدن مقدم ختا بىدىن منصب آلان توره بو قىدر دىبورلر. آبلای وابوالفىض خانلرە ختا بىدىن منشور و بىرلىكىنى اغزاردە سويلنور ايسەدە حقىقتى نام معلوم بىر خىبر غىبر مجزوم دور اما آرغونە «آلتون سارى» توره كە خانلىق نايمانە «خانخواجه» غە وانكلىق كېراى دە «كوكاداي» توره بىە كوڭلىك منشور و بىرلمشدر كە ھەر اوچىسى بىر عىردە اولوب بونلارنىڭ تفاوت رتبهلرى

قبائل اعتبارىلە فېلىنەشدر. بس بو ئىكل اکتفا ايدىب باقى كاغدى تفتيشە حاجت قالمدى. اما كورنلارنىڭ كھنە مبالغەسى ظاھرنە مھولدىر كە بىرتىلوب توزوب ايسىكدىكە بىنەئ يك نظردە مڭ يىللىق مکتوب دېمك مەكتىدر. بىرى بىرىنە رىبط قىلىب ترتىبىنى تابوب او قومق دغى خىلى خدمت اولدى بعضى بىرنىڭ غىطلرى نوشوب يوقالمش وبعضىسى مچو و بىلومسىز اولمش اورننە نطق ايلە علامت فېلىندىكە ھەر نطق بىر كلمە سوزنىڭ نشانى اولدىغى يوقارودە دغى يازىلوب كېدى. بومنشورنىڭ قا يو يلدە و بىرلىكى ھجرىيە ياغود مىلادىيە ايلە يازىلېوب ظاھردە مچھول ايسەدە خانلارنىڭ حكومتىدىن سەنەسى بىلنور. اما چىن توارىغىنى كورمىيان آدم ختا بىنىڭ تارىغىنى چقارە بىلمز چونكە بونلارنىڭ تارىغى خانلارنىڭ جلوس اعتبارىلە حساب ايدىلور. و خانلارنىڭ اسمى يازمق دغى ممنوعىدر خان شويەل تورسون جاشا آنى الە بولورلر جاڭجوڭ و امبولارنىڭ نامى صراحة ايتىمك و يازمق كندىلر نچە كېتاردن عد ايدىلر فانە قالدىكە خانلارنىڭ ذكرا ايك. رستم تورهنگ اوغوللرى حاضر دە حياتە اوشبو اوغوللرە جانخواجه اوچونچى آتا اولور بس بو منشور بىزە تابىشلەش ايامدە سەنەسى يوز يلقە يتارىتمەز. دىزچىك خانڭ دورتنچى يىلىندە و بىرلمش اولور. «دىزچىك خان» ۱۲۱۷ نچى ھجرىيەدە حكومتە اونورمىش خاندىر. خدا عمرمەزە مساعىدە و بىررسە بوندىن صوڭرەغى يازەچق تارىخچە مەزى اوقيان اغبا بىلمز بونلارنىڭ سەنەلرىنە مطلع اولورلر. توارىغىلرى ترجمە ايدىلور انشاء الله الرحمن. اما بو منشور صاحبى خانخواجهنىڭ آناسى خانخواجه ابن باراق خانڭ وانك دورى بوندىن مقدم اولن «چاڭ لوڭ» خان ايامىندە اولمق اقتضا ايدىر چاڭ لوڭ خان ھجرتنىڭ ۱۱۵۰ عدودىندە نختە كېچوب اوزاق مدت پادشاهلىق قىلمش خاندىر. بونلارنىڭ سەنەسى لازم ايدىن ذوات «كاڭ چاڭ» يعنى ختا بى توارىغىدىن كورسونلر خانلارنىڭ حكومتىدىن حساب قىلسونلر.

خانخواجه وانڭنىڭ بىر اوغلى صبا نقل توره دور روسىيە الئندە اسىرا وفات ايتىدى. حكاىيەسى بو يلدە دور صبا نقل نايمان ايلنى روسىيە تابع

فيلقى صدقده سيمى پالاد غورناطورى ايله خبرلشوب بر آزعسكر
 كلمكنى داعى اولدى بونك دعوتى ايله ايلگه روس چقب كلدكده
 فضاقت صبانقلنك سوزينه كرميوب عنادليك قيلمى ائناده روسلر
 مرون طائفه سندن «خواجه كلدى» نام بر معروف آدمنى اتوب
 اولدوردى روسنى چاقريب كلتوروب بو كى آدمزنىك نلفسده
 سبب اولدك ديوب مرون ايله صبانقلدن بونك خوننى طلب قيلميلر
 عاقبت ايلدن سورديلر صبانقل مرون دن كيدوب آفات تاغنه واردى
 افهيت صبان ايچنه كردى آنده هر ايلدن قورامه تولانكوت جمع
 قىلب مرون قصدنه اتلانغى اولدغنى مرونلر ايشدوب مكدن زياده
 آدم صبانقولىك اوستنه بارديلر صبانقل دغى اوچ يوز مقدارى آدم
 ايله قارشو چقب آلمان تاغنده مرون قوشنى قوب قاچردى ايسهده
 مرونلر امين دگل ايدى دئم آناردين خوف وانديشهده توردى
 بويل اضطرابليك ايله بو جاي مكا قرارگاه اولمز ديوب اوچ دورت
 سنه بعدنده آفاتندن كوچوب تار بوغانايدن آشدى چوچك اوستنه
 بايجكت ايلينه كلدى بو ايللرني آنا باباسندن ميراث صانوب جهله سنى
 اوز نصرته آلهق آرزوسنده ولدى گويلا آناسينك تريكه سندن
 قسمته توشمش كى فوللانيمه باشلدى. بايجكت ايچنده يورن
 بورونغى تورهلرني نظرينه آلميوب آنلرني ده قره فضاقت قئارنده قويندى
 وجمله سيده بونك واك زاده اكيينه مقرايديلر سبب اقرار واطاعت لرني
 چونكه آناسى خانخواجه نك منشورى بونك النده اولوب بنا گاه آمبوغه
 كوستررسه غنايدن چرك چقب عناد ايدنلرني آياقده ايزار
 انديشه سنده ايديلر. بنا برين صبانقلده غرورانه طاورانوب اوز ايلينه
 واوز يرينه قانع اولميوب قزاي يرينى ملك لنمك اول ايلنى ده تصاحب
 ايتمك هوسينه توشدى آنكله جاوليق قيلمى قزاي قصدنه اتلنوب
 آلتون ايميل بوينه چقب عسكر ايل يانددقه قزاي بر كيچه كلوب
 بونلرى آكسزده باصوب قاچرى صوگره بر ايكي دفعه جلقى قومابه
 مال آلميه يبارگان بارومتاچى لرى دغى اسير توشوب نه ايسه قزاي

طرفه فالى يورمى ده من بعد او طرفه قدم باصميوب تار بوغاناى
 تاغنى مسكن و بر نچه يللر بو نواحيده دوران قيلمى. لکن تنج لى
 بولمى فقط قضائلره تعديسى ايله تورميوب سودا گرلرده ضرر وزبانى
 نيكدى خلق بوندىن آزرده اولوب كرات ومرات ايله چوچك آمبوسينه
 شكايه ايتديلر. آمبو بوگا نچه دفعه آدم يسباريب گاه نلطين گاه
 تخويق ايله نصيحت قيلسهده متنبه اولمى نكلينى فيلسه «چافرسه»
 حضورنسه كلدى آمبونك سوزينى سمعنه آلمى آلدينه وارمى.
 بو ائناده آيكوز وكوك تيراك ديوانلرى بنا بولوب روسيه بو طرفلره
 قول اوزاندى صبانقلدن ظلم كورن هر كيم وار ايسه روسيه يه
 التجا ايدب مدد طلب قيلميلر روسيه صبانقلغه ككىشى
 قويوب بونلر ايله يتوشسون ديه آيتوب كوردى ايسهده كار كير
 اولمى لکن روسيه مأمورلارى ختاي كى كارنده مساهل ايتمز لار
 عاقبت روسيه دن اترا ت چقب چوچك نك غربنده ايكي اوچ منزل
 مقدارى «ويران» ديدىكي جايده صبانقلنى ايلاتيه سى ايله ويران قىلب
 چابدى اول جاي هنوز ويران اسهنده اشتهار تابدى توابعاتى اكثرى
 فرجى ايلندن ايدى. صبانقل اوزى قولغه توشميوب قاچوب چوچك كه
 كلدى صارت قورغاننه توشوب آناسينك تاشنى باشنه كىوب
 اوزينى زورغان غالدائنه يعنى پاليتسه ميستره بلدردى غالدای
 آمبوغه باروب معلوم قيلمى صبانقلنك سوزينى آيتدى، آتام غاننك
 دولتخواهى ايدى بز دغى خير خواه خادم لرندن ايدك روسيه كلوب
 ايلمنى چابدى يورتومنى غراب ايتدى بو قدر مال ملكم كتى
 جهلمز سزنىك فقرا كز ايدك روسيه بويله جبر قيلمى اويلا چقا
 كوستردى ديور ديدى، آمبونك كوگنده صبانقلغه كينه سى وار ايدى كه
 كوب كره چاقريب حضورنه كلدى كلامنى التفاته آلمى ايدى،
 ثانى قراولدن طشقارى اولن واقعه يد فاتوشمق غناينك لينده نظامنك
 بوق ايدى، بنا برين آمبو صبانقلنك آدينى ايشتديكى ايله كايوب
 اول يمان آدمدر اوغرى توره دور ظالم توره دور اكر باشنده

خان نك ناشى و اتاسى نك حرمى اولمسه ايدى حاضر ميدانغه چقارب
 چپارديم اولدرديم من آكا ايدى كراك بيلدمى قايدن كالمش آنك
 كتسون بر اوغرى اوچون من روسيه ايله اوفكالى اولمبورم
 سويلشه بورم ديوب غالدالدىن آيتوب يباردى، غالدای صبانقلنى
 زورغانغه يعنى محكمه كه چاقرب آمبونك سوزينى سويلدى صبانقل
 اونامبوب داديمنى اوز اغزیه برله آمبوغه آيتماغونچه كتمايورم
 ديوب غالدای ايله جلد قيلمده بر نچه آدم صبانقلنى زورغاندن
 سودراب چقارديلر، توره قوليندا طاشلى طماغنى آلوب بو تاش سينك
 خانك نك برگان تاشى دور «لى» يعنى نظام بوينچه مكا اعانت ويرمك
 ياردم قيلمق سزله فرضدر فرضدر ديهرك ققري يشوب كورسه ده سوزى
 بول بولمى هيدادى، من بعد ختايدن كوكلنى كيسوب اطنه
 مندى بولداشلىرىنى ايارتوب هارت فورغانى آرقاسنده دوك يعنى
 تيمپه ده بر آز توتتاب تورديلر كه بر ايكى بولداشى بازارده نان چای
 آلمغه فالمشلر ايدى، شريف بوئباق اوغلى سويليور بزار مکتب
 اوقوب يورگان اون دورت اون بيش ياشنده بالا وقتمز ايدى،
 زورغانده جلد وبلند اواز چقىغى ايله كته كچك بارچهلر يوكر يشوب
 واريب غوغا سوران نك ايچنده توروب تا صبانقل جوناب كتكانگاچه
 آرقاسندن ايركاشوب يوردك بوچك فدوغى نك قبله طرف تيمپه نك
 اوستونده جامبولغه قراب ديديكه آحمق بى عقل چورچوت جامبولنى
 اوشبو دوك كه صوفهق كرك ايدى سيل كلسه آتريب كتسون
 اوچونچى پسكه صوفدى ايكن ديوب ختباىنى شدنله حقارتلب توردى
 اول آنده بازارداغى آدملىرى ده كلى يوروب كتديلر اون عدددن
 آرتوغراق بولداشى بار ايدى ايدى اه،

بعده تار بوغاناى اينا كنده ايلنگه واريب هر ككمه قونوب
 نوشلنوب مهمان بولوب بر نچه كونلر يوردى ايلده يورگاننى روس
 ايشدوب قار بوغا بازار ايلنده بر سودا كر سرت كه بوروندى صبانقل نك
 دوستى و آشناسى ايمش روس انى صبانقلغه يباردى هر نه فيلساك

تورهنى موندن كتورگاي سن سكا بويسله انعام و بويسله بيشى ليق
 ايدرز آدكى پادشاهغه يتكوروب اويله نشان ورتبه ويررز ديوب
 اطماع ايلدى او سره كلوب صبانقلغه بولوقدى يغلاشوب كوريشوب
 تعزیه و تسليه قيلدى اونكان كونلرينه افسوس ايدرك دوستلغنى
 اظهار عداوتنى اضمار ايلدى ده بويل بورمك شائنگه لايىق شهرينكا
 مناسب دگل يورك كيداليم منم اولومغه اول يردين سيمى پالادغه
 واريب پادشاهغه عرض حال يازيب سكا كلقت و برنلرنى سبر قيلب
 مالوكنى اضعاف مضاعف تولانوب برور من روسيه ده نظام اويل دور
 بويله دور ديوب آلداب تار بوغاناى آشوروب اولنه كتوردى ايكى
 اوچ كوندن صوكره قرق ايللى قزاق روس كلوب آكسزده باصوب
 صبانقلنى توتوب آلديلر. صبانقل آشناسى نك بوخيانتندن فنا مرتبه ده
 متالم اولرق اى صارت جزاكنى تارتارسك فورجونوكنى موينوگما
 آرتارسك اگر سن بولماساك من ايچن خانغه واردم بو اوچومنى
 روسدن آلوردم ياغود خان نك قولنده اولوردم خاننى خان اولدرسه
 سوياكى خوار اولمزدى اولاديمه عار اولمزدى ديوب جونادى اوزينى
 كوك تيراك ديوانندن خاتون بالاسى مال منالى بارچهسى آيكوز
 ديوانى اوستندن سمبگا ييار بلوب مالى خزينه يه سالندى توابعاتنى
 تارقانوب تورهنى طوم طرفنه نفى ايتديلر آنده وفات اولدى. ايل
 اولده صبانقلدن روگردان اولوب يوز چويورمشلر ايسه ده چونكه
 فضاى خلقى نك عادت و رسم لرندن خانزاده اصلزاده لرى دگل عادى
 بر آدمنى روس وختايه اسير ويروب قتل يانفى ايتدرمك اوزلرنچه
 بيوك عار و عيب اولدندن مزبور سودا كره جهمع فضايقه كين
 باغلب غضبناك اولوب انى اولدرمك قيدنه توشكدن صارت روسدن
 حمايه استب ايللى قزاق روس بونى صاقلديلر ايسه چداب تورالمبوب
 ايلدن كندى بيجره سرت روسيه نك يلدن نقود هوا دن جنودنه اينانوب
 سوداسنه ضرر ايدى.

بو واقعه يعنى صباقلاننىڭ ابتدا ظهورى ايسل اسيرلىكى اراسى ۱۵ سنه مقدارنده اولوب ۱۲۴۰دن ۵۵ هجر يه يه قدر ممتد اولمشدر اسيرلىككندە ياشلرى ايللى دن آشمش ايندى ديورلر، خانخواجه والىنىڭ بىش اوغلندە جانبواك يعنى جانخواجه ايله اوشبو صباقلان دن غيرى نه ختاي زمانه سنندە ونه روسيه ايسامندە منصبكه اولاشوب ياكه خودبخود ايلكه تورەليك قىبب يورت بيلادىكى معلوم دگلدر، حالا نبيره چبیره لرندىن كوك نومە وچوچك اطرافندە يورنلر واردور.

آق توغلق تورە اولادى بوندە تمام اولدى، ايمدى كوك توغلق تورەلر ك فروعنى بيزاليم.

كوك توغلق يعنى يشل توغلق تورەلرنىڭ اولادى

صغاي خان اوغلى ايشم خان اوغلى چنكر خاننىڭ ايكنچى خاتوندىن اولى، باقى نامندە الكى اوغل بار ديوب خمسه ده يازلمشيدى اولىنىڭ بر خاتوندىن آبلای يولبارص و بر خاتوندىن سولتانبىت تورە توغمشدر.

آبلای خاننىڭ بر اوغلى توفى تورە خمسه ده يازلمش قلماق محاربه سنك شهيد اولن تورە بو بولسه كرك، توفى تورە اوغلى برالى تورە اوغلى چالغونباي تورە دور، فرالى ديوانندە آغاسلطان بولدى ۱۳۰۰ هجر يه قىبلىك وفاتدر آبلای خاننىڭ مشهور چادرى ابا عن جد بونىڭ ايلنه كلمش ايكن حالا كنه ايدىكى معلوم اولدى چالغونباي ك اولادى آرغون ايلنه دور.

آبلای خاننىڭ ينه بر اوغلى فاسم تورە اوغلى كنه صارى تورە بوذات روسيه ايله محاللى اولوب كوب مدت لريوردى فرغز ايلده كوب آلتىدى بالاخيره برادرلى ايله بيل فرغز قولندە تلى اولدى.

كنه صارى اوغلى صديق تورە بوده اوزاق مدت روسيه كنه عكس اوله رقى يوروب تاشكند روسيه ايلنه اوندككن صكره اوركنچ وبخارا وبعده كاشغره واريب يعقوب بيك ايامندە كاشغره توردى اوجانبلر ختايه بو جانبلر روسيه كنه اوتوب بارور محل قالمدىقن بناچار اوز

اياغندن روسيه كنه كلوب توفتادى حالا چمكند اوستندە ايلانته ده يورمشدر، آبلای خاننىڭ باز بر اوغلى عدل تورە اوغلى نورالى تورە دور اوشبو نورالى تورە قزل توغلق ده يازلمش جمانتاي تورە ايسل بيله باجين ده خانغه بارمش آدمدر، نورالى تورە بالاسى تيزراك تورە ۱۲۹۰ هجر يه كنه قدر حيات ايدىكى معلومدر اولادلىرى المتا اطرافندە الوغ جوز ايچندە يوررلر.

آبلای خاننىڭ كينجه يعنى توبچوك اوغلى سوك تورە دور آناسى وفاتندە بر ياشندە فالمش بو ذات المتاننىڭ ابتدا بناسندە اغا سلطان بولمش ايدى ديديلر.

سوك تورەنىڭ نبيره سى ايشم محمد تورە حالا اومسكى بلده سنندە گنيرال غوييرناتورنىڭ ترجمانى دور. بو ايشم محمد تورەنى بعضلر سوك تورەنىڭ صلبه اوغلى وبعضلر نبيره سى ديه اختلاف ايدب آنوغنى بلالمايوب يورمش ايديم اومسكى ده خال محمد باي نىڭ ضيافت مجلسندە ملاقات اولوب اوزندىن صوراديم، ديديكه منى طفل ايكن بابام سوك تورە قولينه آلوب آننىڭ تربيه سنندە اوسديم بوسيبدىن سوك تورە اوغلى ديه مشتهر اولمشم آنسام چوچى تورە بن سوك تورە بن آبلای خان دور ديو بيان ايلدى، صحبتمز اوزاق اولمسه ده سوزلرىنىڭ مفهومندىن خيلى ذكاوتلى ذات اولدىقى استفاده ايدلدى، خدمتى يالغوز ترجمانلق اولمىوب محكمه ده رتبه سى دخى وار ديديلر، سوك تورە ۱۸۱۹ نچى يل ۱۸ نچى غنوارده اوغلى خانخواجه ومسعيد مؤمن اوغلى و بر نچه قضاق نىڭ يخشى لرى ايله پيتر بورغه باريب پادشاهدىن ۸ نچى كلاسده آلتون ميدال كوك چلترلى كافيتان چپان بوركى بران آلدىقى ۵۹،۴۶۲ جان يعنى نفوس روسيه يه تابع ايتدىكى روسيه توار بىخندە مرسومدر.

آبلای خاننىڭ برادرى يولبارص تورە ابن اولى تورە دور. يولبارص تورە اوغلى فرامويون ايباق اوغلى آدمزاده تورە حالا بونلر اويسون ايلندە يوررلر.

آبلای خان نىڭ ديگر برادرى سولتانىت تورە ابن اولى تورە دور سولتانىت اوغلى خانخواجە اوغلى آرغون غازى تورە سەيدە آغا سلطان بولدى سوڭرە سوۋېتتىك منصبىدە مەنى ۱۳۰۰ ھىجرىيەدىن مەقدەم وفاتىدەر اولادلىرى كراكاۋ قلعەسى اطرافىدە استقامت ايدىلار. آبلای خان كوك توغ كوتارىب اولادى اۋلىگى ايكى توغدىن امتياز ايتىدىكى ايله برادرلىرى بولبارىش تورە وسولتانىت تورە اولادى دى بونوغلنىڭ تىختە داخلى اولوب چەلەسى كوك توغلى تورە اتانمىشلردور. يىشل توغ دىكارى دى اوشبو كوك توغدىر اسەن ايكى اولدىن جەسى باشقە ظن ايدەلسون.

آبلای خان نىڭ عەبىدالله اسەنلى اوغلى خود سرائە خانلىق ايدىب آنىڭ توفىقى بەندە ۋلى خان بن آبلای خان آلكساندىر اولدىن منشور ايله توقۇز ايلگە خانلىق قىلدىغى قىرالى مادە سەندە نصريح ايدەلمىشىدى، مزبور تارىخچە نىڭ مؤلفى ملا بولداش باى افندى نىڭ تەجرىبە نىظرا آبلای خان نىڭ وتوز عدد اوغلى اولوب ناملىرى تەعداد ايدەلمىشەن غەيرى لرى بىزە معلوم اولمىدى، بو سوڭرەغى ايكى نىڭ اولادلىرى ھەنوز قىرالى اطرافىدە آرغون ايلەندە اولسەلەر كرىك. اېمىدى توغلارنىڭ ضابطى بولدىر كە يىشل توغ صىغاي خانە آق توغغە قوشولوب بو ايكىسى روسخانە قىزىل توغ ايله بىر نەقشەدە جەم اولورلەر ھذا والله اعلم بالصواب.

چوبار توغلىق تورەلرنىڭ اولادى

چوبار توغلىق، بىر ناچ تورەلردور، الوغ جوز ايجەنە يورلر بو نسلدە رىستەم تورەدن غەيرى ھېچ بىر نام قزانوب ھىكومت قىلدىغى تورە معلوم دىگىلەر، بەعضىلەر قونچە بوللار اوننان خان برادرى سەيد قىل تورە نسلەندىن اولوب وبعضىلەر اولى تورە برادرى بانى بن چىنكر خان نسلەندىن دىيورلەر، بويە اولدىندە اصلەنە بنا قىزىل توغغە منسوب اولمىق مناسەب ايسەدە اوننان خانە برادر اولدىن آق توغ

ۋ آبلای خانە عم زادە اولدىن كوك توغ اولمىق اقتضا ايدىب نىسبىتى ھەر بىرىنە برابىر اوچون على ھەدە بىر توغ كوتارمىشلردە توغ نىڭ نەقطلرى اوچ رىنكىن يەنى قىزىل كوك آق اولدىغى بو مەنايە مەنى اولە، والله اعلم.

بو توغنىڭ موجدى رىستەم تورە اولوب لىكىن رىستەم نىڭ اتاسىنىڭ اسەنى بلور آدم بولامدەم اوغلى نىڭ شەرقى رىستەم داستان كىبى اتاسىنىڭ اسەنى اونوندىر مەشور. بەعضىلەر رىستەم تورە سەيد قىل نىڭ صلبىە اوغلى وبعضىلەر باقى تورە نىڭ بىل بالاسىدىر دىدىلەر ايسەدە بىك اعتماد ايلەمدەم اورنادە اېكى واسطە لا اقل بىر واسطە اولمىق دىكار ايدى.

رىستەم تورە نىڭ باراق باطور ايله اولان ما جراسى يوقارودە بازىلوب ايتىدى. بوگا قان ايجار رىستەم دىرلردى سفك دەما يەنى قان توكەك آدم اولدىرىكىدىن كىنايە دور. كىنە صارى ايله بىر دوردە ۋ آندىن سوڭرە دى روسىيە نىڭ تركستان استلاسەنە قىر يوللارنى خوقىناك ايدىن وسودا كىرلەر ضرر كلى اير كوران آدمىر. ۱۲۸۰ نچى ھىجرىيە كىنجە بىر حىيات ايدى اولادلىرى ھەنوز الوغ جوز ايجەندە يورلر اوغول ونبىزە لوندىن دولتىل زىكىن مالدار ذواتلر وار دىيورلەر. انتھى

بىزم بو جانىدە جەمىع تورە اوشبو دورت توغنىڭ تەختە مەندىرچ اولوب كچى جوز خان زادەلرى سودىە سەيد علىبن وسائىلرنىڭ سوزىتە نىظرا توغ اعتبارىلە دىگىلەر.

كچى جىزە تورەلرى ايدىل جايىق اور كىنج اطرافىدە دوران ايدىلر. بوللر بورونقى توارىخلردە يازىلە كامەكل ۋ اولزىلدىن اوباز وسودىە وغىبنرال رەتبە سەينە قىر منصب دار وگەماز يەلدە او قومىش تارىخىدىن وتەجرىر وناليفە فادر وقابل معلوماتلى ذواتلر كورلمىش وايشىلمىش اولمىق آنلرى بىزم بو كىنايە مەنەمەز يەنى يازمغە اقتدار مەنەمەز بىنا بىرىن بو طرفە نىڭ تورەلرىنى بىيان ايلە كىفايەلەندىك قىصور مەنەمەز بىيورلەر.

آنفا آيتلدىغى سيافدن كيراي تورەسىنە كوڭلىك نايەمان تورەسىنە وانك لىق آرغون تورەسىنە خالاق منصب وىرىلدىكى با قبائل اعتبارىل اولوب ياخود فونوشى قىرىپ يعنى يقينراق اولانە كچك واليسزاق اولانە الوغ منصب وىروب بونىكله آليس يقين جميع قضايفەنگ كوڭلنى كىندە دوندرمك اولوب چونكە كيراي ايلي شتايىنگ ايچىنە كىرمش نايەمان ايلي سرعده قىرىپ يورمىش آرغون ايلي روسىيە طرف چىكە يعنى بر جانب چىتدە اولدىقن بو معنا ايله عمل وبو معامل ايله طولامل قىلمش ايگان خانك بو مطالعهسىنە سرحد الوغلىرى موافقت ايدە بلمدىلر آليس ايل شويلا تورسون ايچىنە اولن يعنى اوز حدودندە اولن قضاقلر يىنە دغى ايگى دارلىق قىلە آلمادىلر خانك ايراقدن توغرى لىان اوقنى قاشىدە توروب نشانىيە اصابت ايدە آلمادىلر. زيرا رۇيس دولتك افكارنە اهالىنگ اتفاق واعانتى شرط اولدىغى كىي اجراسىنە والى ولايت واعضالرنك غايت اهمام واجتهادى دركاردور. هذا

ملحق

قضاق سوزىندە تورەلر «سرد» ديورلر بوروندىن بار سوزدور آبلای خان ايامندە جميع بهادرلر خانك حضورنە اونوروب مطاييە ايله برى برينە فائق لى ادعا ايتدىكلرنە «دارابوش» كم بولسە بهادر «باطور» آلب «غالب» اولدر ديوب قىبانباي باطور بر مورددە يالفوز غيرت قىلب فلماقنى قاچورمىش اولدىقن بوگا دارابوش لقبى قونولمىش ايمىش. «دارابوش» مبارزدن مأخوذ ومشتق اولدىغى يوقارودە يازلمىشيدى. آبلای خان قىبانبايغە خطابا منم باطورلغىم سندن نچوك ديدىكە «آآ» اوپروق صارت سىندە منك برلن يوروب آلغان سن ديوب خانقە كستە خلق عكايەسى مشهوردور. اوپروق كىدىك دىمىكدر. ثنائاً عليا يعنى يوقارغى ايكى كوراك تيش كىدىك

اولسە اوپروق ديورلر توبانىكى اولسە كىدىك تعبير ايدىلر آبلای خان اويلا ايمىش.

اولدە تورەلرنك، نىچەسى تركستان وماوراالنهره استلا تابوب شهرلردە حكومت ايتدىكى اياملردە اهل شهردن خاتون آلوب خصوصاً صفای خان تاشكىندە توروب تراب نامندە بر سردنك فزىنى آلمىش آندىن اوننان خان وبردارى وجودە كلوب صفای خان مطرود اولدىقن بو ايكى اوغول طغاسىنك تربىسندە فالوب تاشكىندە كمالانقە بتدىلر. بعدە قضاق ايچىنە كلوب ايشم خان اولادنە غلبە ايتدىلر. اوننان خانك آناسى وبوندن غيرى دغى كوب تورەلرنك آناسى سرد قىلرلى اولدىقن مقام هزل ومطاييەدە پرىشان آغزلىردن «سرد» ديمك صدور ايدىب صوگرو سرد ايدىكە بو سوزنى سندن توتمشلر سرد ديدىكلرى بوسباقندىنور والا آتا طرف نىسبلرنە قطعاً سردلىق يوقدر. اما قىبانىنگ آبلای خانە سرد ديدىكى سوزى صحىح سرەدە ايكى جهنى اولوب برى كستاخلقى ايله برابر مدعى متضمن دور. يعنى خالص وي غش اولان پاك نسل ديمك مراد اولوركە سرد لفظىنگ معنائى لغوىسى بودور. ثانى بين العوام سرد صيرت ديمك اولوب بو معنا مراد اولورسە تنقيص نما سويلمىش اولور. زيرا سرد طائفەسى قضاقتى نە درجەدە كرىه كوررلر ايسە بونلر دغى سردنى آنسدىن اكرە بلورلر بلكە انسانيتدن چقارىب حيوان بى ادراكدن عد ايدىلر. شويىنەكە بر جماعە قىلر صوغە توشوب يراقدىن بر ايكى آدم كورلىككە كشى كلور دىهرىك كىمولرىنى كىوب نورمشلر ياقن كلكدكە بلمشلكە سرد ايمىش. ايواى، كشى دىكانىز سرد ايسن دىه صيونوب يىنە صوغە كرمىشلر عكايەسى مشهوردور.

تورەلرنك اصل زادهلرى قىل توغلقى ايدىكندە انكار واختلافلىرى اولمىوب باقى توغلىر قىل توغلقى دىن قىز آلسەلر كاپىن يعنى قالون مالدىن باشقە باشى بر جىتم ياكە جامبو ايله برتوقىز برمك وبونلردن قىل توغلقى قىز آلسە بونك مقابلنى كم قىلمق عاده قديم وقانون

سابق لرندن ايكن حالا برهم برلەش يعنى الفا ايدهلەش دور. مع ما فيه آنا بولى ايسكى رسم ديوب برار نرسيه تعيين قيلمقلىرى واردور.

تولانكوت بياني

توره نك، توابعانتى يعنى اباركان ايلنى كم بولسيه بولسون آگا تولانكوت ديورلر. معنای اصطلاحیسی بو اولوب معنای لغویسی نه دور جز ما معلوم اولمى. توره نك حمايه و معيتمده دائم اولديقى آنده تولانكوت اسمندن غيرى ايله ياد قيلمق ممنوع و بونكله اوج دورت آنا اوندكدن صوكره اصلى نردن كلديكى ونسلى كم ايدوكى منسى اولارق توره لر بونلرى مملوك ايدينورلر. بيجاره لر قبيله سندن جدا توشديكى ايله توره دن غيرى ملاذ و ملجا تاپالميوب بالضروره مملوك اولدغنى اقرار و اعتراف ايدرلر. حتى كم قلى سن ديوب سوال قيلمسه خدا قلى من ديمكه بله يوب فلان توره نك قلى من ديمك بويله غلظه كيدرلر. بنا برين بونلر نك مالى و جاني توره لر نك ملكى اولوب كيف ما يشاء تصرف ايدرلر. ۱۲۷۰ نچى هجره نيفته خريستيان و قنلر آزاد قيلمسون نظامى جارى اولدغنه تولانكوت ديمك دخى ممنوع ايدلدى. بو امر ايله توره لر تصرفدن ال چكسه لر ده نامى همان باقيدر.

قر قوالى اداره سيه تابع بر بولص تولانكوت ايلي واردور كه آنلر بو تولانكوتدن يعنى توره توابعانتدن اولميوب تولانكوت نامنده بر شخصه منسوب على حده بر فرقه دور.

ايمدى قضايفه نك اصولى خمسه ده يازيلوب توره لر نك فروعى بونده تمام بولدى. قضايفه نك فروغندن دخى خيلى معلومات جمع قيلمق ايسه ده حالا فرصتمز بو قدر چه يه يتب خدا عمر و برسه فروغندن دخى يازارز والا نصورمى عفو عيبه زى ستر بيوره لر. «العذر مقبول عند كرام الناس»

اوستكامن بلده سى نك بياني

اوستكامن قلمه سيكه قضاى بوگا «دوم» قاله ديورلر اوستكامن كاهه سى نك روسچه معناسى هر كسه معلوم اولوب اوست مصب يعنى قويغان معناسنده كامن تاش ديمك معنای ترکیبی تاشلى قويغان ديمك اولور. اصلى تركى دن ترجمه ايدلمشكه اوستكامن صوى قديمده تاشلى اوزان تاشلى قويغان دينلور ايمش، شهر مزبور بو صونك ايرتيش نهرينه قويغان مصبنده واقع اولمغل سبب مسه مى بودور ديورلر. صونك روسچه اسمى اوليه دور، ودخى اوستكامن اسمنه «غور» كلمه سنى الحاق ايله اوستكامن غوريسكى ديوبده سويليورلر «غورى» تاغ ديمك اولوب صونك منبعى اولن تاغه نسبت ويرمش اوله اما قضاى خلقنى بو بلده يه دوم ديدكلارى روسيه كلمزدن شهر بنا بولمزدن بورون بو اورنده دوم نام بر آدم نك قشلاوى اولوب ايتداده روسلر دخى قلمه نى دوم اسمنده سويليوب صوكره اسمى تبديل اولسه دخى آغزلرده اولگى اسم بسافى قالمشدر، نتاك كم پيتر پاول سيرگپول كو كيا كنى بلده لرى قلمده بو اسم ايله يازلسه لر ده بين الناس قزل جار ايكوز كوك تراك اسميله ياد اولنورلر، بو قلمه سيمى پالاد اوبلاستى نك اوبازناى قلمه لرندن اولوب اون نچه بولص ايل نك اداره سيدر، اوستكامن نك بو تفصيلنى سويلين احمد آغه كه اوشبو ۱۳۱۴ تاريخنده ياشلرى سكساندن آشوب حالا باخته قلمه سينك برنچى موى سفيد معتبر افسقال لرندنر، اتاسى محمدولى و آنك اتاسى بايهراد باى استرخانى در. بو بايهراد اوستكامن نك ابتدا بناسنده اول جايه كلمش آنده استقامت قيلمش اوغلى محمدولى و نبيره سى احمد آغه اوستكامن ده وجوده كلمش لر، احمد آغه روسيه نك ايرتشدن اوتوب قضاى ايله قيلم معامل و عركات دسيسه لرندين خيلى خبرلرنى اتاسندن و باباسندن نقللا بزه سويلميشد بيه كه لازم اولاننى محل محلنده يازيب اوندك، انتهى.

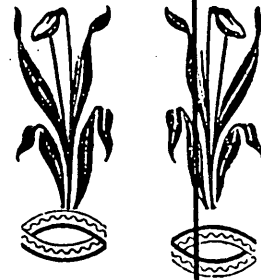
۷نچى انهار اوزان صو چشمه السخ وهم يل آى اسملىرى

انهار، اوزان، صو، چشمه، بولاق، دريا، كول، دىگنر معنالىرى
آرقه حدودى وقولوستاى اسمى نڭ بيانى

طرفه زده يتى اوزان يتى صو ديوب بر اصطلاح بار، صو على
الاطلاق: «ماء»، «آب» ديهك اولوب بو اصطلاح آغوم صويه
اطلاق ايدلنكده نچه سياق ايله سويلنور، بيوك نهره: «دريا» دايرا
ديورلور، ايرتيش ايدل كى اورتى نهره: «اوزان» ديورلور، آيكوز
ايميل كى كچرا كنه: «صو» ديورلور؛ آى نارون كى دها كچكند
«چشمه»، «بولاق» ديورلر كه معلومدر. منقولچه بيوك نهره «غول»
كچك اوزانه: «نارون» ديورلور.

بس «نارون» لفظى تضافده ومنقولده مشترك اولوب فقط عوم
خصوص فرق لرى واردور، صو فى الاصل اضداددن اولوب كته
اولسون كچك اولسون آز كوب اولسون آڭا صو دىنلور، يتى
اوزان ديدكارى آلا تاغدن نبعان ايدرك غربنده بالقاج بغيره سينه
توكولور، بىنلر: «ايللا» نهرى، «كوكصو»، «قره تال»، «آفصو»،
«باسقان»، «صارفان»، «لپسى» اوزانلرى اولوب روسيه لو بوڭا،
«سېم ريچين» ديورلور، سېميريجنسىكى اوبلاست بوڭا منسوبدر.

«يتى صو» ديدكارى: «چنچلى»، «اوج تىنك»، «جهانتو»،
«سينكورتو»، «ارغايتر» اوزانلرى اولوب آلا تاغ شىمالندن آفدوق
آز مسافه ده آلا كوله قويا، بوڭا يتى صو ديورلور، بعضى لرى يتى
اوزان نڭ برى آيكوز ديوب ايللا نهرىنى بو نامدن غارج ايدرلر
غلطدور زيرا يتى صو اسملىرى آلا تاغ آقان صولره سويلنوب آرقه
صولرينه بو اسم وىرلر آيكوز آرقه صولرنددر.

«آرقە» لفظى اعضاء عيوانىڭ ايك اءلا چۈشەنچە اطلاق اولىدىغى كىيى اراضىنىڭ دىخى يوقاىر بىرىنە آرقە دىيورلار، جوهرى افندى بو اراضىنىڭ بىلىدىكىنى آلتىشى درجە و فرقى درجەدە آفان شىمال و جنوب سولرى ايل ائىبات ايدىر بوغرىدىر. جوهرى افندى ايسە علم هئىت و جغرافىيە مەھارتىدىن حەقىقەتتە يىتمەش عقلا و نىقلا ائىبات ايتىمەش، اما قضاى خلىشى بدادە ايلە مەشروف غباوۋە ايلە موصوفى يعنى اولدە نادان اولمەش دىيورلار ايكىن بو ارضنىڭ علويقنى نەدىن بىلمەش ونە شىدىن استىلال قىلمەش بوراسى بىزە معلوم اولمادى، بىر قاچ بىلوملى دىيان ذواتلردىن سوردىم، بورونىش اىر آرقە دىيوب كىتمەش لىر آئىلرە تىقىلدا بىزلردە آرقە دىبىز اما علمىنى بىيانە قادىر دىگلىمىز دىدىلەر، فلەندا دىبىك مەكىندىر كە اولىكى زىمان دىملرىك اوفومىيوب بىلىكارىنى بو ايامنىڭ مدعى لىرى اوقوب اوقامىيورلار ايتىمەش. الا.

آرقە دىدىكى اراضىنىڭ طولى شرقا آلتى تاغىدىن بىدا ايلە غربا اورال تاغىنە قدر اورانوب. عرضا قرە ايرىتىش باشىدىن آلتى ايتاكى ايلە شىمالە توغرى «اوب» نەرى باشىنە قدر ممتد اولور، آندىن غربە تارىيلوب «قوش كول» يعنى چانى كول و توكراك كولى باصەرق «اوم» سوي قويغانندە اومسكى بىلىسندىن كىچوب «چلبە» قلغەسى بىرابرىندە اورال تاغىنە منتهى اولور. آرقەنىڭ شرق و شىمال حدودى بو غط مستقىمدىن عبارتدەر بونىڭ طرف شىمالىسى كوچوم خاننىڭ حكومت قىلىدىغى بىرلر اولوب آرقە قىلماقلىرى حدودىنى مزبور غطدىن كىسەرك كوچوم خاننى اجدادىنىڭ آرقەداغى ملكىدىن اخراج ايتدىكى يعنى طشە بىراقوب بىر مصلحە بابىدىغى مرويدىر.

آرقەنىڭ عرض غربىسى چلبەدىن اورال تاغى ايتاكى «اور» سوي قويغاننە قدر وارىيى آندىن شرق طرفە قايتارق ايكوز اوزانى قويغاننىڭ بالقاق بىجىرەسى شىمالدىن آلا كوله كلوب ايمىل اوزانى اورلىوب بوته موبىلاق يعنى اورقاچار تاغىنى آشەرق صاغرى سايقان جبالنى باصەرق بىنە قرە ايرىتىش نەرىنە اتصال ايدىر يعنى

انتهاسى كما فى السابق باشلىنەش بىرىنە يدىر؛ بس آرقەنىڭ عرض شرقىسى ايلە طول شىمالىسى اولىكى غطدىن و عرض غربىسى ايلە طول جنوبىسى بو جىدولدىن اعتبار ايدىلور. حاصل طولى آلتى اورال بىنى اولوب تىمىنى غط مستقىم اوزرە ۲۵۰۰ زىيادە چافىرىم و عرضى طولىنىڭ نىصى قدر آنچىق اولور، حدود تەدىدى اولىڭ آرقە سول آرقە دىبەرك ايكىمە تىقسىم ايدىلوب بو اورنادە يورن ايللرنىڭ كلسىنى آرقە ايلى دىيورلار، يىنە اوز آرالىرىندە طار ايلى، اوى ايلى دىبە فرقىلرى واردور آرقە اطانان اراضى اىچىندە نە قدر انهار و اوزان و سولر وار ايسە بىچ بىرىندە يىتى اوزان يىتى سوي مصلح دىگلىر.

اما يىتى اوزان نامىندە يىنە بىر موضع وار كە اوده آلتى تاغىنىڭ شرقىدىن آقوب يىنە شرقىندە «لوب نور» كوله قويار، بىونلرە «قرە شەر درياسى» «كچا درياسى» «آفسو درياسى» «موزات درياسى» «كاشغر درياسى» «باركند درياسى» «كلىمان درياسى» دىيورلار، كلىماننىڭ زرفشان اسمى دىخى واردور، قضاى خلىنىڭ آسان آتسا ايتوب كىتكان يىتى اوزان دىدىكى اوشبو شرقى دريالر اولوب دائىم او طرفە كىتمەكە او جايە وارىيى يىتمەكە آرزو ايدىرلر كە ذات مشار الية او بىرە وارماغونچە ايل توقتامىز ھىم تىنچلىق دە بولمىز دىمەش ايتىمەش، لىكن بو كوندە او يدى اوزاننىڭ صحراسى شەر و فىشلاق ايلە طولو تاغراغى تورغوات قىلماق ايلى ايلە علو اولوب قضاى وارسە دىخى قىرارلەنمە اورو فالىمەش دىيورلار، ۱۳۱۰ نچى سەنەلدە ايرىتىش اورىنداكى كىراى ايلدىن بىر طائىفە او طرفە قاچدىلر ايسە دە ختاي حكومتى آڭا بىبارمىيوب كىرو قايتاردى بو يىتى اوزان تىماما ختاي حكومىندە دور.

اما «خوتىن» درياسى انهار سبەئە سابىقنىڭ كىلىدىن كىنە اولوب لىكن بونىڭ باشى آلتى تاغىدىن باشقە بىر تاغىدىن كىلىمكە يىتى اوزان دىدىدىن خارجدىر دىدىلەر، قائللى غىزىنى بىلور خلىغە و غىرەم.

آرقە عدودى ايجندە بحر و بحيره اولديوب ككوللارك ايدك بيوك وكتەسى شمالندە قوش كول وشرق صيفى سنده جايسان ككولى دور، آى كولى چنن نوز كولى ككى كولچدار كوبر بحر بيوك ديگىز، «بحيره» صغير بنيه سىل كچك ديمك اولوب دها كچكئەبە كول دىنلور آلە كول بالفاج كوللارى ديگىز ديمكە بر نوع مناسبتى وار ايسەدە سر عكك حدى يعنى آرقە چىكى نك چىتى اولدندن بو ايكى بحيره آرقە كوللارندن صابلمز.

ايمدى آرقە عدودى ايجند، اولن انهار اوزان وصولر نك بزە معلوم اولانى بونلردور. آرقە صولر نك ايدك بيوك وكتەسى ايرتيش نهرى اولوب شرق شمالدە تعين ايدىلن عدوددن نهر مزبور نك آراسى يعنى «اوب» نهرى ايل «ايرتيش» بىنى صول آرقە ديورلر ايرتيشك جنوب و غربنى اولك آرقە ديورلر. صول آرقە صولر نك مشهورى فلماچە «بىچى» روسچە «بىسكى» دىبە سويلنور. بەدە «اوم» صووى و «بازناغول» واولبە اوزانلرى دوركە بونلر آلتاى دن واول چواردە اولن تاغلردن نيمان ايدرلر سائر صولر دخى كوبر. صول آرقە نك ايدك شرقى صورى فابا «بورچون» «قران» اوزانلرى اولوب آلتاى تاغندن آندرى بيوك ايرتيشك باشى بونلردور.

اولك آرقە صولرى صاغرى صابقان تاغلرندن آقان بر نچە غير مشهور صولر او اوب كندرى، تراكلى، نيمور صو، چماناى اويدانه اوزانلرى و تار بوغانا نك شمالندن آقان ترس آيرىق، قار بوغابازار، بوغاص، لاستوچورغا، آيكوز اوزانلرى دور. كوك تراك، نارون دخى بو تاغك ايناكندن آقار بوكان صوى قالبە تاغندن چقار. ديگر نارون رچا كرتى صولرى چوبار آيفر تاغندن چقب نالغوتى معمور صو باتباق صو، نورايلى چچكە، آيوز، كوك صالە بقاناص بونلر آقچە طاو آرسالاك تاغندن آقارلر. ناكسقى صوى بيل تراكدن «اى» صوى قوگر چاولى تاغندن، «چمان آيكون» آقچاولى تاغندن نيمان ايدر.

قزل صو چار وسائر صولر قالبە تاغندن «كب صوى» و آچى صو آربالى، صارى طاو و آلجان تاغلرندن جمع اولور. ايسبە صوى آرقات تاغى نك شرفندن كلور. بەدە قندزلى قوش، ترس آقسان صولرى چنفس تاغندن نيمان ايدر. قراقول ايگن صو، اروچار، غانون صو قرا بوته، فايچى آق، چوقو، قرا كئات، لاستاى، فرا اونكور، آبدورا، سباتى اوزانلرى تار بوغانا نك چنوبندن آقوب ايميل اوزانى قوچور تاغندن واور قچار تاغندن جمع اولور.

ايمدى غربدە ايشل نورا، ايشم، داغاندىلى، توفراون، جامچى اوزانلرى آرقە نك غربى تاغلرندن جريان ايدرلر. آرقە صولر نك ايدك غربىسى «اور» اوزانى اولوب اورسكى فلەسى بوگا منسوبدر. اور صووينك قويغانندن توبانى آرقەدن حساب ايدلمز. ككالك ايرتيش نك اومسكى بلدە سندن يعنى «اوم» نهرى قويغانندن قىوسى ودخى «اوب» نهر نك قوشكول برابرندن شمال طرفى آرقەدن معدود دگلدر. بونلردن اوب نهرى اوم و ايرتيش نهرى مستثنى اولهرق اوزان اسمندە يازىلن لر اول بهار تاشقوندە غايت بيوك وشدتله دربا اولهرق آقوب صوگره لرى صو آزالسە دخى تمام منقطع اولمبور. اما صواسمئە يازىلن لرى ياز اور تاسمئە قدر آقوب بەك صولرى كيسلور.

آرقە تاغلرى بونلردور: كوكچە طاو قرفزالى چنفس تاغى سيمى طاو اوردا تاغى، آلجان آرقات، آربالى، صارى طاو ديلبكا ناي، قالبە آقچە طاو، آق آدير، آيفور چال، بالئە قرا، اوطو يار، برك قرە بيل تراك، كوكلدر، قوگر چاولى، آقچاولى، چوبار آيفور، اولجە مراد، تولسكولى، بورلى اوفسكاتى صالقون بيل، قزل بيلداؤ تيكچە باخته تاغى تورتكول، تار بوغاطاى، قوچور تاغى، چغان اوبە كيركان تاش، اور قچار، صاغرى، صابقان تاغلرى دوركە آرقە نك ايدك منتهای شرقىسى اوشبو صابقان تاغى اولوب آلتاى ايلە فاصلەسى فقط قرە ايرتيش دور. «صايق» لفظى منقولجە «قويروق» ديمك اولوب آرقە

تاغلرینگ تمامی بوننگل نوکادکن صایقان دینلمش. صاغری تاغی قویروقغه اتسالندن صاغری ایل نسمیه ایدلمش.

تعجبم بونده دورکه قضاق طائفهسی قدیمی وحدیثی بدویت ایل منصف اوفومق یازمق بلمیان بر بادیه نشین مخلوق ایکن هیئته متعلق علمدن یعنی اراضینگ پست وبلند یوقارو توبانندن خبر ویروب ارض مزبورنگ علویتنی نردن بلمش اوله که تاغلرینی قویرق صاغری اووه سنی آرقه جوننی سرون جایلاو صاری بیل دیه اسمنی مسمی سینه مطابق سویلمکملر، ظن اولنورکه قدیم بونلرنگ ایچنده هر فنندن خبردار علما و حکمالر موجود اولوب اهالیسی آنلردن استماع واستفاده ایتمش او اسم بوانه قدر کلوب یتمش. فلهدا بونلرنگ بر نسنیه قویغان اسمنه باقلسه البته بر معنایه مبنی و بر علیه باغلی تاپاور. «کما سبق فی باب الفاظ مستعمله»

سرون سراوند دیهک صاری معناسنده فارسیدر. آرقه چوبی صاری رنگه اولدندن سرون دیمشلمر. چون بیوک بیلکه آیتولور. کچک بولسه بیلک دیورلر. آلتغای صارکیزانگ کبی جونلری پست برینه کیزانگ دیورلر.

صول آرقه ایچنده اولن فلهلر: اومسکی، کراکاژ سیمه پالاد اوستکامن، بیسکی، بارناغول، وپیری وغیری کته کچک بلکلردور. اولک آرقه ده اولن قلاع وقرینه: اورسکی، طورسکی، چلبه، قزلجار، کوکچه طاژ، قرقالی، بیان اول، آقوله، قراتکول کرک تراك تانه مسجد جایساندور. بونجون چوچک، باخته، مقانچی، اروجار، آیکوز یعنی سیرکیپول وسائر بلاد وقصبلردور.

الحاصل آرقه دبدکاری اراضی سبریانگ ایگ منتهای جنوبیسی اولن هیئتجه ۴۵ درجه ایسل ۵۵ عرض شمالیدن اونوب طولی ۸۵ درجه ایل ۱۱۰ درجه آراسنده اولدیقی ظن ونخمین ایدیلور. آرقه ننگ ایگ شرق صیفیسی «اوب» نهری باشندن غربنه «قوشکول» بوگا «آراکول» «چانی کول» «توکراک کول» دخی دیورلر بوکولدن

کیچوب «اوم» نهری قویغانندن اومسکی بلده سنی باصوب اوتوب چلبه قلعهسی برابرنده اورال تاغنه منتهی اولور غرب صیفیسی ده بودور. وایگ غرب شتاسی «اور» اوزانی وایگ شرق شتاسی قره ایرنیش نهری اولوب بو اورتاده منتهای حدود جنوب اولن «ایمیل» اوزانی واردورکه بوگا «قولوستای» دیورلر. بو اولکه قدیمده فقط قولوستای اسمنده سویلنوب سوکره اوچ قولوستای نامی ویرلمش. اوچ قولوستای دیمکه سبب چنانکه آبلای خان ایسل معهور صو مصالحهسی قزارلندی قضاق قلماق اتفاقله ختای حدودنه کردیلر. چوچک قولتوغنه چه کلدیلر. ختای مأموری ایمیل اولکه سینی اوچه تقسیم ایدرک «ایرکایتو» اوزانی قویغانندن یوقاروسنی قلماق الوننه تعیین ایدب باش قولوستای دیدیلر. ایرکایتون توباننی چوبار آغاچ اوزون آغاچ ایله قوشوب قرا قاموشه قدر اورتا قولوستای دهرک «تورتول» ایلینه ویردیلر. قرا قاموشدن فیوسی آلا کولکه چه آباق قولوستای دور «صوان» ایلنه قویدیلر. اوچ قولوستای دبدکاری بوندن عبارتدر دیوب «چی آمبو» کونصل بسالکاچین که بویله سویلمش. آدملر قراغاچ خاتون صو اوزانلرینی اوچ قولوستای دن صایدقلمی سهودور. «قلوص» قلماقچه «قاموش» دیهک اولوب «تا» لفظی بزلرچه «لی» «لیک» «لیق» مخلنده مستعمل اولدیقی یوقاروده کچمشیدی قاموشلی اولکه دیهک اولور. اه

قر قره لفظی ننگ معناسی

قر قره لی دیوانی بر تاغنه منسوب اولدیقی اوز فصلنده قلم جوهری ایسل بتلمش ایدی، قر قره عربی ده دوز بره و تیکس بره اطلاق قیلنور اما انراکده قضاقدن غیری ده بو اسم مسموع اولدی قضاقدن قر قره دیهک عربی ننگ عکسی اولهرق تاغلرنگ ایچنده سائرلردن ممتاز نوران بیوک وبلند کورنان قلهیه اسم خاص اولوب اطرافنده اولن بر قساج تاغلره بو اسم غلبه ایدر، طرفه زده لپسی

قاعهسى نرىنك و آلاناغاك سائر محل ارنده دغى قرقره نامنده تاغلىر موجوددور. و بو معنا ايله هر بر بلند و بيوك نسنه لرده قرقره دىنلور، مثلا بر آدم ناوچه و اوزون بولورسه تعريفته فلانى طوبى ايچنده قرقره دك كورنور دىورلر. و ينه قرغاويل قوشى قوبوغى و عندن و طورنا تماغى پرنندن جمع و تركيب ايدب كوچكان وقتده ايك آلدىغى توبه اوستنه قوبارلر بوگا ققره لى كوچ ديوب باشقه قناردن فايق سياقتك سويليورلر و قضاق خلقتن حاجغه واران حاجى لر اوروپالى لر نك قز خاتونلرى باشنده قورلر و صايصقان قويروق ارنى كوروب بولنده قرقره سانچار ايكن دىب تعجب ايدرلر و كيانوچاك ارنك ساوكله سينه دغى قرقره ديهك واقع اوليور، كلسى بيوك و بلند معنا سىنى متضمن دور. و دغى ممتاز و آيروچه كورونان تاشلى بر تاغه «سبنكور» دىورلر، بو لفظ فارسى دن ماغى ذدور كه ساك كير و سنك ين يعنى تاشلى و تاشدن مصنوع تاغ ديهك اولور، بو اسم فقط تاشك اوزينه خاص اولوب چارنه سرايت ايتمز، قرقره لفظى ايسه جوارنده اولن بر قاچ تاغ و تپه لرنى كندى اسميه جلب و جزب ايدر «سبنكور» ايله قرقره نك فرقى بودور، مونقولچه «چاويل» دىرلر چاويل قرقره معنا سنده اولوب، آقچارلى قوكر چاولى تاغلىرى مونقولچه قرقرالى ديهك اوله «لى» تركيده نسبت بخلنده مستعمل ايدىكى يازلمشدر. يوقاروده «ساوكله» ديوب بر كلاه كيجدى ساركه قضاق اها ايسنده كيلونچا كلرنك باش كيومى دور كه بو كيوم قضاقتن باشقه هيچ بر قبائلده كورلمش دگكلىر، باي لر نك اوزاته نورغان قزارنده غايت اعتمالى بر جهازى و جهازى نك ايك اعلى قيمت بهاليسى دغى بو اولوردى، اما اون بش يكرم بيلدن بوياق بو باش كيوم تخفيف ايدىلوب بونك بدلنه ماشينه يا خود غيرى بر نسنه ويرمك عادة قىلندى ساوكله ديهك نى الاصل سوكلو ديهك اولوب ذكر حال اراده محل مراد اولور.

ساوكله اويل بر كيوم دور كه بر كز مقدارى كيوزنى اوزون قىلب نكب اوستنه طورغون ياكه بر قيمت نسنه دن قاپلاب آكنا آلتون كهوش مرور ايت مرجان ايله چوق و حلقه لر صالندريب قز اوزادچى بايلر بونك اوچون مخصوص اوسته يعنى زر كر اوزناتوب بتون بر ياز بو باش كيومنه اهتمام ايدرلردى، بزلرنك باله وقتمزده آپكوز ديواننه بر روس نورهسى كلوب بلمه عجايب خانه يه يعنى موزه يه مى قويماقى يا خود غيرى بر نسنه يه مى قيلمقچى نه ايسه صبان ايلنده بر نوره نك كيلونى نك سوكله سىنى كتوروب اوچ مك صوم بها قىلمقچى ايشتمش ايدك، مزبور سوكلنى كورنلر بها قىلنلر ديدىلر كه ايكى يكاغنده توبه قومالاغى قدر دورت دانه مرجان تاشى واردر كه ايكى مك روبله بها بولدى باقى زينتى مك صوم بها قىلندى ديدىلر ساوكله اوزلرنجه بويل بر سوكلو البسه دور لىكن كيانلره حسن ويرمز عسنى قيمتى نعتنده مندر جدر، كيلونلرده بو كيوم لازم اولدىغى كى كياولرده دغى مخصوص البسه سى اولوردى، شوبله كه «قزل اوچوغا» يعنى قزل مارت چوقادن چيگ جاغاشنى كيشته لب اوزى كيك چيگ لرى بويى ايله برابر يرگه اوستورلگان آياغنده بيوك اوچه اينوك باشنده اوزون توبه لى توماق اوكى تاغوب كيماك عادة اولوب اكر بو قياغنده كياوالمسه تعيب ايدرلردى، اوزنده اولسه غير يدن عاريت آليپ كيوب كيانلردى، بويل بر لازم ولايد اولن كارلردن ايدى، شمدى بو رسم لر فالدى قديم بويله ايسدى ديانلر اينانهز حال كلدى، كياولرده نجم يعنى ايبولوب تعظيم كيلونلرده تزلنوب سلامده سيرا كلندى.

بو يازدغمز اونمش كنهش بر رسم رسوم ايكن بونى بياندن مقصد اولده بويله عادت لر وارلغى ندى غلغى لر مزي خبردار ايدب زمانه نك تبتن حالندن و تغير احوالندن اگاه ايله كدر كه، حال السلف عبرة للمخلف بويله كارلرده دور، والسلام.

خان، خانيم، بايبيچه، توقال و خانچه اسمالرى نىڭ بيانى

يوقاروده: «خان»، «خانيم»، «بايبيچه»، «توقال» و «خانچه» دىوب بو اسمار يازيله كلكىدىن بوراده معناسنى تعداد قيلمق دركار كورلدى.

خان لفظى فى الاصل منغول ليجهسى اولوب صوگره فرس واتراك بيننده مشترك استعمال ايدىلن پادشاه مستقله اطلاق قىلنور برلقب خاىدر، قضاىده «قان» دىورلر اصلده قان ايله اولمق كرك، قان ديمىڭ غللى چونسكه چنغز خان توغدىقى حينده قولنده قان توتدىقى سببىن بوگا «قان» لقب قويلوب بعدو بو لقب اولادنه بر علم افتخار اولمش قالمش دور، بو نسلدىن اولمىانلره خان ديمك تقليدى اولوب سىاق سابقدىن استفاده ايله پادشاه اولن ذوات البته قان توكمىوب تورمادغىدىن اطلاق عمومىمه غل بودور دىورلر، فى الحقيقت قتل نفوسه نفوذى اولمىان يعنى حكم كشته قدرتى كلىمان حاكملره خان دىنلمىوب دىنلسه دغى تشبىه يوزىدىن زىد كلاسدىكى مجازى اوله لىكن قان اسمى چنغز خاندىن مقدم منغولمىان خانلرنده وارلىقى توارىغلرده كورلمكاه بو لقب چنغز خان ايله باشلىنىش دىان سوزه بىكده اينانلمز.

كذلك «خانيم» لفظى دغى اتراك و فرس بيننده مختلط «خان» ايله «نيم» دن مركب يارىم خان ديمك معناده اولوب، فقط «خانيم» اسمى خانلركى تورهلرنىڭ زوجه سىنه تخصيىص ايدىلور، عمومى اهالى نىڭ بىوك خاتونىنه «بايبيچه» دىورلركه معناسى كچك باى، يعنى بايدىن صوگره بىلاوچى او ديمكدر.

«توقال خانيم» توقال خاتون «توقال» ديمك مويوزسىز حيوانه سويلنوب بوندىن استعاره ايدىلركى كچى خاتونده توقال دىرلر، مويوزلى حيواندىن مويوزسىز حيوان سيمسكاندىكى كى توقال دغى بايبيچه دن قورقار اولدغىچون آكا تشبىه اينىشلر، لىكن بايبيچه نىڭ بو كنه لىكى كهنه

زمانه يه و قديمى قاعده يه مبنى اولوب صوگره غى قانونى يعنى بو اياملرده توقال بايبيچه بى سوزار اولمشدر.

خان نىڭ قزىنه «خانچه» دىنلور، خان ايله چه دن مركب كچك خان ديمك اولوب چه كلمه سى آدات تصفير و فارسىده دغى بو مقامده تشبىب و تشدبب ايدرلر.

قضاةستانده ميت اوزاتمق وميت كه آش برمك بيانى

قضاة نىڭ ميته آش و يروب آت چاپدرمقلىرى كندىلرنجه بر بىوك مباحات و فخر عظيم وكوب اياملردىن بوياق جارى اوله كاش عادىلر بىدر. بو عادتنىڭ ابتداسى نه زماندىن باشلىنىدىقى احدىڭ معلومى اولمىوب لىكن آبلای خانو و آندىن مقدم آرغون قزىبك بى و نايمازى نارونباى قىتوب باى بى لرنىڭ وفاتنه آت چاپدرىب آش و يردكلىرىنى روايات ايتدىكلىرىنه نظراً ايڭ آز بولسه ايكى يوز يل ودها يوقاروده وارلىقى ظن قىلنور. آش و يرمىكده اگر چه ظاهر امرده ميت كه بر تورلى منفعت كورنمز ايسه ده قان اولاد و اقربالرىنه الوغ آبروى دور. شويىل كه آرتونده اولادى بو ترتيبى يرينه كتورر كشى سى اولمىاننىڭ آش و يرمىك لىدىن كلمز. بو جهمدىن ميتنىڭ حياتنه حالى و قىلان مالى و اولادىنىڭ مالى نچوك ايدىكنى بلمك، و بىلدىرمك دركار يعنى امتحان مئابه سنىڭ بركار دور. قانلرنىڭ قدر قيمتى و متوفى نىڭ دولت و ثروتى بوندىن معلوم اولور. اولوم بارنىڭ مالىنى چاپار، بونىڭ ايتاكنى آچار، ديدكلىرى بوندىن يعنى مستور عالنى اشكاره دن شكايىت دور.

آش برمك نفس الامرده بى فكر و بى ملاحظه باش لىنش ايش دگل مثلا: آلىس ايللرنىڭ سويلشنىمىوب بورىن سوزلرى و ايتولمىوب بورىن عرض دارلرى بولسه بو جمعيتده بر برىيله يوز كورشوب ملاقات بولشوب نى قدر دىوالر بتوب حاجتلىرى اونالور. ثانى آش

بەئەسەبەلە ایش کوشی یوق نانچە آدمەر کلوب مەرفی نەگ اوینە قرآن اوقوب دعا فاتحە قیلەق فقر و مساکین لر آشنیدن آسساب ایچوب تویەفی و صوبولەش مالک جلودنی تصدق قیلەق کبی خیرانلرنی ثواب بلوب بوعلی صواب کورمشلر جاری قیلەمشلر دور.

بونلرنەگ بو توغریدە یعنی مەبتنی اوزاتەق و صوگرە آش برەمک خصوصندە اصوللری بویلدور. اغنیالردن و یساکە بیک و بیلردن و تورەلردن بر آدم فوۋە اولسە ابتدا آنەگ اوستنە آق اوی تکارلر و اطراف جوانبکە جنازە اوچون خیر قیلورلر اقرباسی آت چاپوب کلوب تورە بولسە غاینام دیوب، قرە بولسە باوریم دیوب وارنلر ایله قوچاقلشوب کورشورلر. بعدە تکفین و تەجھیز ایله برابر فدیەسنی چقارلر توغریدن توغریدن اولور. جنازەسینە دخی بر مال علی حدە بایلورلر. و ملالره ختم قرآن امر قیلور آگادە آدمە کورە آت تویە و برلر بو ایشلرنی سرنجام قیلب مەبتنی دفتندن صوگرە اولاد و اعیانلری جەم اولوب قرە نورغوزورلر. قرە دیدکلری نایزە باشینە علم باغلامقدر مەبت باش بولسە قزلدن قارت بولسە آقدن کھول یعنی اورتە یشامش آدم بولسە بر طرفی قارە بر طرفی قزل، یاخود آقدن مرکب نکارلر. بو علامت قرە قضاغە خاصدر. اما تورە خلقي توغ اعتباریلە اولور یعنی قزل توغلق تورە مەاتندە دخی قزل آق توغلق تورە آق کولک توغلق تورە کولک توغ نکارلر یاش قارت برابر دور. مەبت اوچون نککان علم قابسی الواندە بولسون «قرە» ایله تەبیر ایدیور. غەلسیدە علامت مصیبت دیمک اولورکە قرە کوندن عبارتدر. قرەنی ایرلر مصلحت ایله کوتاریب بردکدن صوگرە آنەگ تریبەسی خانون قزلرنەگ الندە بولور. خاتونلر چیلە و بچنی چورت باغلب قزلری بولسە اخلاصی ایله اغلاب مرثیە توتونورلر بوکا «جوقتاؤ» دیورلر. مەبتک اولاد و اعیانی کلسی اول قرەنەگ خدمتندە بئذ مقدرة قیلورلر. قرە نورغوزمقلری ایکی سببە مبنی دور: بری آش برەمک نەگ باش مقدمەسی و علامتی اولوب قرە کوتاری دی ایسە آش و برەمک ذمەلرینە

دین و لازم اولور اگر اوشبو گرم دە یعنی اوشبو اسبق و قزودە قرە نورغوزمقغە قرارلنەسە صوگرە آش برەمکلرینە بیک دە اعتماد ایدلر بونەگ اوچون مەبتنەگ غەمخورلری یعنی جان آچولری آتاسوز قالماسون دیە بلا مەل بو ایشە غیرە قیلورلر. ایکنچی سبب هر کیم قرەنی کوروب لازم فاتحە ای دوکنی بلوب کلسون قرآن اوقوسون آچ بولسە طعام لیسون چولایمان صوسون لیسون بونەگ ثوابی مەتوفی نەگ روحنە بولسون اوچوندور اول اویگە توشان آدم قوری چقماس. فارنی آچقان نرالی اویگە بارسون، دیمک بوندن اواب طویل العماذ فیلندن بر عاده مستحسنە دور.

وینە مزبورنەگ حیاتندە منوب یورگان یغشی آطلرندن بر ایکی آت نەگ قویروغنی کیسوب طول لیورلر. آت قویروغنی کیسماک مەبتکە مخصوص اولدغیچون بیکانە آدم بلا سبب آت قویروغنی کیسبە بر سنهیه قدر آت ایکاسینە آفات ایرشسە کیسکان آدم آنەگ ضررینە ضامن اولسە یعنی فوۋە ایدرسە نصی خوتنە مجبور ایدی. کندیلرنچە بویله قاتیع لیک ایله ممنوع و منھی ایلامش بر ظن ظنین لری دور. آت تولادی دیمک مەناسی مزبور قویروغنی کیسبەش آطنی ایکار توفعی برله ایکارنلب اوستنە مەتوفی نەگ یغشی کیومنی یاپوب ایکارنەگ قاشینە طومافنی کیدرلر بو آت بئناکدن معافی اولور کوچکان وقتندە یتا کلب یورلر. علم یعنی قرە نکلمش آق اویکە سبب جبارلر. سبب نەگ مەناسی جہاز دیمک دورکە مەتوفی نەگ حیاتندە جەم قیلەش اشیاسی کە پالاس لباس و هر نە کە بساطندە وار ایسە ظاهره چقارلر اولاد و اقرباسندن دخی قیەت بھما نسنەلری نی اول اویگە قویارلر. اوزارنقدر اوفکە و کئەلری بولسە بو ایامە آنی غاظرلرندن چقاریب جەلسی بر انتفاقدە اولهرق بو اوی نەگ خدمتندە بیل باغلب نورلر. کیلگان کینکان مہمانلرنی کونوب اوزاتوب بر بطوندە هر فانچە ایله و آویل بولەش بارچەسی بونەگ چورەسندە بولورلر برکە کوچوب برکە قونوب یورلر. خانون قز هر روز مزبور علم نەگ

تحتنه داوش قیلورلر یعنی متوفانك محاسنی که بهادرلیکدن و چچن لیکدن و بایلیق و بی لیکدن هر نه که اوصاف مه و حه سی وار آنلری برر برر تعداد ایدب معاصر و زمانداش لرندن معروف و مشهور آدملرنی مرثیده یاد ایدرلر. کوچکان وقتده قزلری طوماقنی نیسکاری کیوب قره نی قولغه آلهرق طول لنگان آطنی یتاکلب و نچه قزلر دخی بونك معینده کوچنك ایلک آلدنده یورلر. و بونك ارقاسنده خانونلر تویه سنی یتاکلب بر هیئت مخصوصه اوزرنده کلورلر. یولده اول کورسeler یا که قونار یرکه کلسه لر داوش قیلورلر. یولداغی اولدین خانونلر چقب بونلره صوسون و یررلر تعزیه آیتوب نسلی قیلورلر یعنی کوکل اینورلر.

ویاز متوفانك اوینه یراق ییاق و قیدین صابا آرتوب کلوب قرآن اوقوب دعا فاتحه قیلوق آما (*) صالحق یعنی لازم فاتحه اولن ذانك قدر و شاننه لایق نسنه آلب وارمق کوکل آتمق الوغ رسم لر یرر. کته آدم لر گه کوکل آیتولری کوچکان کروان فالغان کینت اونکان نی الله آلدنان یارلقاسون فالماننی آرتونده یارلقاسون دیورلر. یاش بالارغه تعزیه تیراکدن بونق چاپرابدی دیگزدن کوبوک چاپرابدی ایکی بوساغا آمان بولسون ینه اورنی طولار ایندوکوسینه خدای اومور برسون، دیملک کبی سوزلر برله نسلی یررلر. ایکی بوساغادن مراد آتا آنادور. بوندن باشقه دخی هر کمنك شان و شهرتنه مناسب کلاملری کوبدرکه اوزلرنچه غایت یراشلی و هر کمه ده یراشقلی ایشدور. اما بو کونلرده کتاپچلب کوکل آیتامز زعیل او لگی سوزدن آداشوب «خیرلی فضا» بولسون دیورلر. خیرلی فضا تلف مال آیتورلر تعزیه ایکن انسان مکرم نی حیوان مطلق دن امتیاز ایسه بله یوب بویله سویلیورلر. انسانك کندنه مناسب کوکل آیتوق کرک. عربی تعزیه (اعظم الله اجرک واحسن عزالک وغفر لیمتک) یعنی بو مصیبت عظیمه صبر قیلدک اوچون الله تعالی سکا اجر عظیم و ثواب

(*) آما عزا دیملک تعزیه دندر.

جهیل و برسون قدر عزتکنی زیاده قیلسون متوفانکنی خدام غفره آیتسون یعنی گناه نی یارلقاسون دیملک. صریح ترک بچه سی خدا اونکانگه ایمان برسون فالغانقه صبر و برسون عاقبتی نی خیر قیلسون یعنی صوکی نی یغشی قیلسون دیملک اولور. الحکم لله امرالله تکدر بنده آنک امرینه و حکمنه راضی اولمق کرک دیملک. اه

جمعیت ایل صبا آرتوب «آضا» آلوب کلوب فاتحه قیلوق ورته اعتباریله اولور مثلا: متوفانك وارثلری انسانیت لی معتبر آدملردن بولسه آکا بیوکلردن کتله ردن آلبس و یراق یرلردن کلوب فاتحه اوقورلر والا خیش افر بالرندن تجاوز قیلمز. قرآن تریک که اوقولور اولوک که اوقولماز دیدکلری بوندندر.

الحاصل بو صولت ایل سنه تمامنه قدر متوفانك روحنی عزت قیلوب کوزادورلر هر چه یرینه کوره گوزل ایشدر عیب ایدلمز و بو اثناده میت که کنبذ یصاب بوکا بر کچک آش بروب آط چاپدرلر بونی بیت آشی بیت باشی دیورلر، بعده اعیانلری و ایلنك بیوکلری ایکنچی دفعه مشورته اوتوروب الوغ آش نك مصلحتنی قیلورلر فانچه ایسل چاقومق ونی قدر مال صویبق و نچه عدد اوی تکک اوچاغی یعنی آش برچک اورنی قایسی صو و قایسی جایده بولوق بونلرنی سویلشوب بر معین کونگه صاون آیتورلر، صاون دیمنك معناسی فلان آی نك فلان کونی متوفانك آشینه فلان یرگه کلورسزلر آط چاپلور پایکسه سی بو قدر دور دیوب بر ایکی آی مقدم خیر یررلر، یوکروک آطی بار آدملر بو مدنکچه آطلرینی تابلب یرادوب طیار قیلور آش برا تورغان اورنقه بو آویل و آنک اعوانندن غیری ایسل فونمز، وعده لی وقت یتدکده مزبور اورنقه قونوب بیهلرینی بایلب صاویب قهوزلرینی به عاریب لازم قدر اوی لرینی تکب حاضرلب کچراق آشده فرق ایلی اوی، الوغ آشلرده یوز ایکی یوز بلسکه اوچ یوز وزیاده اوی تکب کلن مهمانلرنی کونوب آلورلر آشته کلنلر هر قایسی اوز قومانده کشی لری ایل «قر»

تکلمش آق اویگه کریب قرآن اوفوب چقارلر اول اوی جهاز یعنی نسیب ایله طولو و خاون فز ایله مملو اولور، اولنگی زینت اوستنه باز تجملنی اضعاف مضاعف زیاده ایذب کامپرلر باشلرنده اوزون کوندیک ایله بر قتلر کیلونچاکلر سوکله سینی کیوب بر صنف و قزلر دخی اوز فورمه سنده بر صف اوله رق چارشاونک ایچنه دائم داوش قیلب اوتورلر داوش مرثیه دورکه بوکا «جوقتاو» دخی دیورلر (بیانی کچمشدر) کلنلر بونی اخلاص ایله تنگلابوب متوفانک تیک نوش آدم لری کوزینه یش آلیب آه قیلور بغلابده قویبارلر داوشنک انتهایی سوکنده قرآن اوقولوب بعده اول مهمانلرنی تویعاتی ایله تککان اویگه باشلب باریب توشورلر آکا صابا ایله قهوز و چاینوک ایله چای نیکورلر، آشده چای برمک ۱۲۵۰ نچی هجریه دن بویاق عاده اولمشدر، آنسن اقدم چای برمک رسم اولمیبوب فقط قهوز ایله کفایه لنور ایکنلر، بلکه مزبور تاریخدن بورون قضا فغانستانه چاینک اسمی ونامی دخی ایشدلماش ایش.

ایمدی مال صویولون بر کون بورون اوچاق آشی قیلب بوکا غونان پاییکه چایدرلر، ایکنچی کونی مال صویوب کوشینی یعنی ایتنی مخصوص اویده سرنجام قیاب کلن مهمانلرغه بر چیتدن بروب وبر چیتدن مال صویوب پشورمک ایله مشغول اولورلر، ابتدا بسر اویدن باشلب ترتیبی ایله تاباق تارتورلر تاباق کلور اویده قاچ کشی باردور دنچه تاباق کرکدر اول بسر آدم کلوب صاناب بعده ایشوک که کورانیچی فویارکه طشقاریدن کشی کردرمس وایچدن چقارمس تاباقنی مساب ایله کرگزوب چقدنده ینه صاناب آلورلر، او جمعیتنک کتله رینه یامباش جلوک و زیاده حرمتلو آدملره قوش تباق فویارلر ایکی آدمه اوچ آدمه بر تاباق بولور زیاده قویولمز، مهمانغه تکلمش اوی برله آشخانه آراسی غیلی منسافه اولدندن تاباقنی آط ایله آلوب یورلر، تباقنی لر یغشی آط یغشی جورغه وکوش ایگار توفوم ارینی منارلر، آزاده کیوملرینی کیارلر آلدن

بر باشچی بولور، قایسی اویگه تاباق کرکدر اول باشلب یورر، آرقاستنده بر آدم بولور مونی ایداوچی دیورلر غیره جالغه تاباق کتمسون لوچون قویولمش دکوزچی کوزانچی دور، بو ترتیبده بر کون ایکی کون الوغ معرکه لرده اوچ کون علی التوالی آش بروب اییک نامنده طوللنمش آطنی صویبارلر، آشک اییک صوکی بو آطنک صویولدیغی دور موندین صوگره آشقه مال بوغازلمق بولمز، بو آطنی بوغازلار وقتنده خاتون قز صنا وصیحه، ناله ونوحه چقاریب آنلرک الندن ایرلر آزار تارتوب آلورلر، بونک ایتنی سو به برلرگه یعنی ایلنک اییک معروف و مشهور آدملرینه یدرلر، ایرتهسی غلس یعنی آل فراق دن بر آدم بر اوزون یغاچک باشینه نوروم کیزدن علم باغلب بلند آواز ایله اوران چاقورق آط چابار طرفه یونالور قراچی دیورلر یرافدن قرایوب کورنمکن کنایه دور، قراچی چقدیغی ایله جمله خلق آطلرینه منوب هر طائفه اوز اوران لرینی آیتهرق ارواح لرینی اویغاندرق قراچی نک آرقه سندن کتارلر باروب بسر جایه یتارلرکه آنده قراچی تکلمش اولور اول جاینی کومبه دیورلر، کومبه دیمک قراچی نک توبنی یره کوممکن استعاره دور. باشی قرایوب تورمق ایله قراچی توبی کومولماک ایله کومبه دیوب ایکی عمل بر یغاچه علم اولور پاییکه نک قرار کاهی اودور، «بیکه» پایگاه لفظی نک مخفی دورکه قرار گاه معنا سنده اولوب آتنک آباغی بو جایه ایرشور آکا وظیفه معینه سی ویریلور دیوب ذکر لازم اراده ملزوم قیلندن مجاز دور.

کومبه یرینه خلاق تمام کلوب بولدندن صوگره پاییکه آطلرینی صاناب چقارلر نچه عدد آتغه پاییکه تعیین قیلدقلرینی باش آتغه آباق آتغه فی قدر دور بونی اعلام قیلورلر، آت چاپوب کلدکده کومبه به یتالهیانه پاییکه ویرلر کومبه دن آشوب اوزغان اعتبار ایدلمز بوکا مخصوص «کراچی» فویارلر. کراچی دیمک کور وچی دیمکن آزالشنمش ناظر دورکه

معتمد و ایشان و چلی آدم لردن قویولور اودوانلر کوردکینه تغلف قیلرلر
 یعنی کله میان آطنی کلدی، کلن آطنی کلمدی دیلرلر، آط تالاش
 بولسه بولرله مراجعت ایدرلر، اکثر مهرکده آت کوتارمه لی اولور،
 کونارمه دیدکلری یاردمچی دیمک اولوب جوکروک آطننگ آرقاسندن
 پایکه آلور امیدیلر نه قدر آدم ابرکاشوب کلهشدر بو آطننگ
 بولنگ کوزاتوب نوروب بردن بره فولدن فوله بیکوروب تا کومبه گه چه
 آتنی سودراب تارتوب کویا کوناریب کتورر کبی یتکوررلر، هر
 طائفه اوز اورانلرینی یعنی الوغ بابالرینگ اسمنی القابنی چاقریب
 اجدادینگ نامنی ایشتمکک چاپمین آدم قالمز بنا برین کونارمه چپسی
 کشیسی آز اولنلر آش ویرن اولنگ اوراننی چاقرلرکله خلقنگ
 کوبراغی اول ایلنگ اولدیغی اوچون آندن استعانه ایدرلر، پایکه نی
 اکثر حالده توقر قیلب تکارلر زیرا اوز بیک رسمنده عددننگ
 اعتباری افلاک تسعه یه موافق توقر اولمقدر باشی جامبو یا که تویه
 بولسه آکا سیکز مال یساغود نسنه فوشارلر، اورانغه چاپقان آط
 تارتقانلر بونی آز آزدن بولسه اولاشوب بولشوب آلورلر، آکا
 کوب خوش وقت بولورلر حتی یاریم کیز چاریک کیزدن بولسه ده
 بوش قالمز اگر قالمه خیلی وفکایه سبب بولور، اورامال طون
 بولمایدی جول بولادی، مقالنی اورتابه قویارلر آزده بولسه اریم دیب بوندن
 قوروق قالمقنی بیوک نقص کوررلر کنه کامچیلک بلورلر. نما آش برمکه
 بو قدر مال صرف و خراجات قیلنور یا لغوز وارثلرننگ مالندن
 اولمیوب مزبور متوفینگ حال عیانتده تریب و بعیددن هر کمننگ
 آشینه اعانت ایدب بر نسنه برگان بولسه آنلر دخی بوننگ بوکوننه
 عوض قیلور بدلنی برور بو غر خراجات بوننگلر بکل بولور آضا
 آضاده قایتور، صاوغا صاوغاده، اولجه اولجهده قایتور فاعلسی بویل
 مقامده مرعی توتولور، بو مهرکده کوراش و جورغا پایکه سی دخی
 بولوب اوتار.

ایمدی آط چاپوب پایکه سینی برور بورت تارقادفدین صوگره
 اوبداگی علم باغلمش نایزه که قره دبراردی فزخانون بریل مدت آنی صاقلامشدر
 ایدی بونی بر ایلنگ موی سفید آدمه صندر تورلر بوگاده خاتون فزیغی
 وفغان قیلورلر، جاپولمش سبنی یعنی اویده جپولمش جهازنی بینه بر آدمه
 بوزدرلر، هر ایکسنه لایقنه کوره جول برورلر آت چپان کبی،
 الحاصل مرثیهنگ یوقلاویک انتهای و جمل کارنگ انقطاعی بوننگلر اتمامه
 ایریشوب من بعد هر کیم اوز کارینه مشغول اولور خاتونی بولسه
 موندین صونگ ایر قیلور غمدین آزاد اولور اویناب کولور.
 قضا فیهده آش برمک اوز آرا زیاده مرعی و معتبر توتولن بویل
 بر کهنه عاده اولوب خصوصا ۱۲۰۰ هجریه دن ایلکاری و صوگره
 فوق العاده اوچ آلیب ۱۲۸۰ نچی و ۹۰ نچی تا ۳۰۰ نچی سنه لره
 قدر یل بیل تزییده ایدی حتی بر آت پایکه سینه یوز جلقی و بوکا
 یوزلب آقچه و یامبو کوش دخی ضم قیلرلر بر بریلر تفوق تالاشوب
 تفخرلشور ایدیلر. اگر توره و بیک کبی نامدار آدم لری فوت
 اولوب اولادی آش برمک که قدرتی ینمز ایسه بر طائفه ایل اتفافل
 آکا آش برورلردی بویل آدم لرینی آناوسز قالدیرمق کندیلرنجه
 بیوک عیب الوغ حیف دن صایلوردی، اما او اخر عصر مزبورده
 یعنی ۱۳۰۰ هجریه حدودنده آرغون و آلچن ایللری بو عادتنی القا
 ایتدیکی ایل ۱۳۰۰ دن صوگره نایمان ایلنده دخی آش برمک آزایدی،
 آزایدغه سبب صاراگلر بوننگ ترکنه سعیمی آشنگ نفعدن بی خبرلرننگ
 نهیی و بوکا ضمیمه زمانهنگ حال بغیبی که ایل اراسنه ریاست فتنه سی
 یعنی بولص لبق تالاشی توشهرک اتفاقلری کیدب بری برینه عداوة
 ایدب پارتیه پارتیه بولرلر چونکه پارتیه ایلنی چاقرمسه عداوتی
 آرتق چاقور ایسه سهل بهانه ایلر جنجال چقاریب فاهچی تارتمق،
 صاراگلرننگ سعیمی بی خبرلرک نهیی، دیدکمز آش برمکنی آغر کوروب
 خراجانندن قچانلر، قدیمده قضا، خلقهز نادانلق برله بلمچوب چقارمش
 بیهوده صرف بیکار اسراف دور بوندن میت که منفعت یوق ایش

آنگا خرج ابدن مالنی ختم قرآنه فیلورز ملالره و بررز دبه فتوی
 صوراب ملالر دخی بوندن لمعه توشوب آش برمک درست ایباس
 مسئلهسینه زیاده رواج و بررز ب نچه قیاسات بی مناسبات ایله عوامک
 قولاغنی فاندردیلر، اخبرده آشنه برلمیوب ختم قرآن دخی ایدلمیوب،
 آش برورگه فلان اکام کونلادی غنم فیلدررغه توگان اکام بولهادی
 دیهرک هیچ برینی فیلامیوب، فالدردیله، رسم و ثواب هر ایکسنی
 معا الدن آلدردیلر، اما آش برمک که غیره ایدنلر هر قایوسنی
 یعنی ختم قرآن و آشنی تمام اورننه کتوردیلر. الا شو قدر وارکه
 بعضلر آشدن عوض حج بدل عملنی عادت ایدب آز کوب خیراندن
 حرمین فقرالرینی انتفاع ایدرر حالا نادر ایسهده یل بیل نوابده
 کورنور ینه بهانه تابوب ترک ایتمسهلر آش خصوصنده عالی همت
 اولنلر ختم قرآن حج بدل و سائر خیرات و آشک هر نه مشکلات
 اولن ایشلرینی برلو یرنده ادا ایدرلر همت سزلر هیچ برینی عهد
 فیلوب بلمیور الدن بر نسنده کلیمور، یازدغمز آش بعثی الا آن
 اهیانا موجود وجهل به معلوم بر ایش ایکن ظاهر و اشکاره ایشنی
 بر تودا حکایه قیلیم یازمق عیب کبی کورنور، لکن بنم یازدیغم حال
 حاضردهن قطع نظر مستقبلاک مرادفیدر، چونکه ۱۳۰۰ تار یغندن
 مقدم بو عادتک غلاسی نه درجهیه واردیغی یوفاروده کیچدی شمدی
 اون بش یکریمی یل طرفنده تنزل توشوب اکثر یرلرده متروک و بوکا
 بناء ینه برر فرنده کلا تضیفستانده معدوم اولمغی مظنون بلکه
 مجزوم دور و بر نچه یلرلر صرگه ترتیب و تنظیمده اطالّه مقال ودها
 صوگره وجود و عدمنده قیل و قال ودها صوگره بالکایه نحو و منسی
 بر حال اوله چغی امر بدیهی کورلدکن بو کبی کهنه امثاللرینی
 آرفنده یازیب فالدرمق اهل دراکه فائدهدن خالی اولمز عاقللر
 شاید بونکچون بزلری عیب نیلمز.
 آش ویرمک ختم قرآن یلهق هر فیلهده وار رسم دور غایه
 ما سرد طائفهسی آش و برسه پلاو فیلور نوعی آشی انواع طعام

اولور قضاقی بولسه ایت قهوز و بررز زیادهسی آطدور یعنی آط
 چابدرمق اولوب بو ایسه جمعیهته بر وسیله و آلیس یاوقدن آدم کلمکه
 بر بهانه اوچون چقارلمش ایشدر. اوله اولسه ملالرمزدن بعضسی
 قضاقدن آش برمک درست ایمس دیوب نوعی سردک آشینه سوز
 آیتمادقلرینه سؤال وارد اولور، اگر درست ایمس قولنی نیته حمل
 ایدب مثلا باشقه لرنک نیتی صحیح قضاقدن آش ریا اوچوندن دینلسه
 نیت غیره حکم فیلهق علم غیبه خبر ویرمک کبی اولدقدن شرعا بویل
 اقواللر ایله ایراد کلور، و سائر وجهلردن ایسه وجهلرنک هیچ
 بری دفع سؤاله وافی و مدعالرینی اثباته کافی اولمیوب ایکی صورتک
 بوندن خالی اولمزکه ییا هر طائفهده آش ویرمک ممنوع ییا کلسی
 مشروع دور، بنا برین آش ویرنلری تعیب ایتمدهمز کبی ویرمیانلری
 ترغیب ایتمورز، زیره هر ایکسینه یول واردور، آش ویرمکنی
 جایز کورمیانلر بیهوده اسراف و فعل بدعت دیوب بدعتنک حسن
 و قبحنده قیل و قاللره کیدرلر، جائز دیانلر، العرف معتبر فیما لا
 نص فیه قولنه و اشباعنه منوط ایدرلر، لیس للمقاضی و لالمقنی ان یحکموا علی
 ظاهر المذهب و یترکا العرف روایاتلرینه تمسک ایدرلر. و امثالهم
 اما درست دگل دیانلرده چاقورسه اولنه بارلرلر آط تویه برسه اولورلر
 آشلرینی ییارلر بارک الله آیتوب باشلرینی ابارلر هیچ نرسه برماسه
 او وقتک هر نیمه دیارلر، بزم بلدکمز بودور بلمدکمز بولسه عفو بیوریل.

میت که فدییه یعنی اسقاط خصوصنده

فدییه بر آدمک ذمهسنده اولن حق الله مال ایله ادا قیلنق
 معناسنده دور، «اسقاط» دیمک اول مال سببیل حق مزبور متوفی نلک
 ذمهسندن ساقط اولمق معناسنده، لازم ملزوم قیلندن اولور.
 فدییه ایکی نوعدر، تبرع اولور، واجب اولور، تبرع اولن
 فدییه متوفادن وصیت یوق ایکن وارثلر اوز اختیارنچه چقارلرلر،
 بو فدییه صدقّه نافل سیافنده بیای فقیر آلورسه ضرر اولمز یعنی

هر كمه وپرسه آلسه جائزدر، اما وصيت ايله اولورسه او وقتده صدقه واجبه كبي فتيرونك حقي اولوب زكات جائز اولميانلره آلمق درست دگلدر، قضاستانده اول وقتلرده فديه آلان آدمدن زياده نفرة ايدب حتى جنازه سيمه كرميه اجازه ويزمز ايشلر بونك حكمتي ده معيشتي توزوك غير مستحق آدملر فقرانك حقنه ضامن اولمسون اوچون بويله بر فعل عار ايله زجر معنوي فيلمشدر، بنابرين بو كونگي لر كبي تالاشوب كريك شويله تورسون فقيرلرده احتياط ايله طاورانورلر ايش، ايمدي فاعده مزبور منسوخ اولدغندن واجب ونافله سنى فرق ايتمبوب بوي فقير بي ابا آلور اولديلر، بسن بعض ملا صورتنده يورنلر فديه لانلردن نفرة قيلمق شرعه مخالفى صى دان چتارمق غير مطابق ديدكلرى ايشنك اصلندن بي خبر وصفندن ايدن جلد دور، بونگچون ديرم كه قضا فيده نك فديهي قانون لرى اصلنده بر اساسه مستند اولوب فقط وصفنده بر آز اوزكار دكلرى اوچون تعيب ايدب بلا تفتيش خطا ديمك خطادور، اما فديه نك فقه كتابلرنه مفصل بيان ايديلوب بوراده يازمغه بزه حاجت قالدردماملر.

لاحقه

وفات اولنلر زى تكيين ونجهير وصوله وتدفين دن لابد اولوب بونگله جمله مز مأمورز، ومله مزه واجب ولازم دور، اما سائر عادات عاديه ورسوم جاريه لر خصوصنده امر ونهى وارد اولمبوب مگر ميت كه يغلامق واوچ كوندن مصيبت خانه ده اونورمق و بوگا مانند بعض ايشلر معصيت ديديكى كتابلرده كورلمش ايسه ده بويله بيوك مصيبت ده آز مونجه انكسارليك معفو اولمغى مرجودور، عله سيده بيان ايديلور، يغلامق فوه كيماك يل آشى برمك مرثيه آيتماق يالغوز فضا فده اولمبوب شهر اها ايسنده دخى بو عادات وار كورنور. ايمدي كريك اقوال و كريك افعالى ايله اولسون انسان نك موتنى حيوان نك ميده سندن امتياز ايدب «ثم امانه فاقبره» امتناننه موافق

دفن قيلمق «ولقد كرمنا بنى آدم» مفهوميله جسد وروعنه رسم قيلمق عبادته قالانلرنك ذمه سنه لازم والزمدر بوسيا فدن يوقاروده يازلمش كارلر كلسى انسان نك حرمت و تكي ريمى اوچون چقارلمش رسم مستحسنه اولوب اصل مقصدكه تلاوة قرآن ايدى آكا برسيله دور. فقهار رحه هم الله يغلامقغه و بوگا مانند بعض ايشلرى قيلمقغه اجازه ويرمدكلرى جزع فزعه ده فتح باب اولوب حددن تجاوز ايسدر دائره دن خارج كيدر غوفيله بو حكمته بناء بر آز تزكيين تارتمشدر اوله. والا انسانك سبب وجودى اولن آنا آناسينه بغير پاره سى اولن بالاسينه نرنداش اينى آغاسينه يغلامبانده كوزى نك ياشينى نه كونده توكارونه وقته صاقلار. اولومكه يغلامق او لا متوفانك خاتمه سى نه اولدى قبرده نه كوره چك ثانى سو كنده فالان اولاد واعفادى نك عاقبتى نه اوله چق بو ملاحظه لرى يادنه كتوروب حاصل نتيجه دنيا سى وعقيبه عقباسى اوچون اولومكه يغلامق عيب ايمس، سير ونواريسخ كورن ذواتلر بوگا بر سوز ديمز. يعنى اوازى آدملرنك كوكلنه رقت كتورر اولومنى ايسكا نوشورر بو ايسه شرعك مطلوبى اولوب «اولوم كوركى يغلامق» «اويون كوركى يرلامق» ديدكلرى بوندندر. مع ما فيه فايغولى اولانلره صبر ايله تسلى ويروب صبرك اجرينى وثوابنى ياد وندكار ايتك سلف لرنك بويله كتمك جهله مزه لازم دور. بونگله برابر هر كيم اوز طريقتى بله ك واوز عرفيله يورمك كريك اولوب «چونكه بعض طائفه نرندن يغلامق شنيع اولديغى كبي بعض لر نرندن يغلاميان قبيح كورنور» اويله اولسه يغلامياننى ترغيب يغلایاننى تعيب دركار دگلدر. بعض ملالر ميت كه عذاب قيلدردك فرشته لركه مزاق قيلدردك ديوب كشتى فبور كراماتنى اظهار ايدرك يغلایانلرنى شدتله منع ايتديكى ير اشور ايشلردن صايلمز «ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة» انباسنه موافق «ادفع بالتى هي احسن السيئة» اسرارنه مطابق نصيحت لار ايله اسكاتنه چالشق كريك. عننه كلام عناده سبب اولور. اه

اما آشفده آط چابدمرق جمعیتہ بر بہانہ اولوب آط سببیلہ نچہ مک آدم متوفانک اوینہ کلہلاری بی اجرہ و بی غرض قرآن اوقوب روحنہ دعا فیلمقلری وکلن ہومانلر او اویدن طعام لئیکلری بونلر بارچہسی متوفاغہ خالص خدمت لله ثواب اولن کارلردندر. و ہزم بو شہرمزده اوچ کونگہچہ ہر محل جمع اولوب کلوب ایرتہ کیچ لازم فاتحہ ایتمک لری یعنی بی تکلف و بی تکلف قرآن اوقوب کتہکلری بو دغی مزبور جمعیت ننگ آثرلرندندر. لکن قضاستانہ آش برمک آزالدیغی کبی بزردہ ہم لازم فاتحہ سیرک لئہیچہ یوز توندی بر نچہ یلارده ہر ایکسی انتہایہ ایریشور ظن ایدرم.

یوفارودہ یازلدیغی اوزوہ آبلای خانہ آش برلدکن و آندن اقدم قزی بیک بی و بر فاج دغی مشہور آدملرگہ آش برلدکن بو عاڈہ ۱۲۰۰ ہجر بہ دن مقدم قضاستانہ وار اولدیغی نخمین فیلملوب و آنلردن اوّل ایشم خانک صارب قولہ دیدیکی آطی اوز ایسامندہ پایکہ برمامش دیدیکی خبر تواتردن آش برمک آط چابدمرق رسمہ اوشبو ۱۳۰۰ تاریخمزدن اوچ یوز یل و دہا بوروزراق موجود ایدیکی مثبت ایسہدہ آندن اوّل اسلامدہ کم دن باشلندیغی معلوم دگلدر. فقط مغولیان مجوسی لرنده قدیدن وارلیغی توار یخلردہ کورلدکندن بو عاڈہ آنلردن قالہ کلدیکی بظنون اولوب لیکن عاڈہ جاہلیت دیہ ترکی موجب اولن کاردن صایہوز. زیرا قدیمی افعال لرننگ نچہلری باقی و جاری قیلنوب ختایچہ «مرثیہ» «ومدحیہ» و بوننگ امثالی کوب نسنہ جاہلیت عادتہ ایکن اسلامہ ممنوع ایدلما مشدر. ثانی ابتدا اسلامدہ تعلیم دین ایدن علمالر جاہلیتدہ معمول کوب ایشلرنی اورتادن کونارمشلر ایکن آش خصوصندہ منعی مسہوع اولما مشدر.

ثالث آش برمک رسمہ یالغور قضاقدہ اولمیبوب سواد اعظم صاییلان بیوک بیوک اسلام بلدہ لرنده دغی موجود اولدغندن شرعہ مخالف دینلر اگر شرع شریفہ خلاف اولہ ایدی علمالر منع وزجر ایدرلر ایدی. بس ایہدی شریعت مطہریہ جدا مضاد اولمیان عاڈہ لرنی

مہما امکن رعایہ ایتمک دین و ملتہ خدمت بوندن عبارہ دور. والا تخفیف جان دیہ عبادتنی کاموتماک: تضحیح مال دیہ عادتہ ترک ایتمک بونلر خدمت مہدوعہ دن معدود ایدلنر بانکہ دین و ملتہ خبیانت اولور. مگر قباحت اولنلر فالدرلسون آکا کلام دیولمز. اما آشہ ضمیمہ بر نچہ خیرات ینہ ایسلنہ دہا گوزل اولور مثلا: حج بدل ختم قرآن مسجد و مدرسہ یہ وقف مدرس و معلم لارہ وظیفہ کبی صدقہ جاریہ اولن کارلردن متوفانک روحنی شاد ایدرسہ نورعلی نور دور. بودہ آش ویرنلرننگ لندن کلور آش ویرہ بلہیانلر ہیچ برینی عہدہ قیلامبور. آدملر آش برمک نی طوی قیلمقنی بیہودہ صرف اورونسز اسرافدر اسرافدہ خیر اولمز دیورلر. آری اسرافدہ غیر اولمز لیکن انسانیت بولنہ ایدلن کار خیرات مشروعات دن معدود اولوب خیردہ اسرافدہ اولمز. اسراف دیانلرننگ سندی فلانی آش بردی بلدی فلانی طوی قیلدی قرضدار بولدی دیرلر اویلہ دگلدر اقدم نچہلری کوررز عہرندہ غیر بہ آش برمک شویلہ تورسون کندی طویہ طماق یہبور فقیر اولور و نچہلری کوررز آش طوی قیلمیبوب کفن سز اولور و نچہلری کوررز آشفدہ برور طوی دہ قیلور دولتی ترقی ایدر یل بیل آشوب کیدر سوگرہ اولادنہ یدر. اما آشفدہ طویہ بعض زیادہ لیک وار ایسہ ہر کمک شان و شہرت سنہ کورہ بولور بوندن منفعت اخرای معلوم دگلسہدہ مرحمت دینوی ظاہر دورکہ اولاد واحفادیننی عاردن حمایت عرض و ناموشنی لسان اعدادن صیانت ایدر. «ذبوا عن اعراضکم باموالکم» بویلہ موادک مقولہ سی دگلہی با.

یازدغمز ایشم خان ہجر بہ مکدن آز سوگرہ کلن خانلردندر. بو خانک صارب قولہ دیدیکی آطی قضاق فلماقدہ نامی مشہور اولوب حضور مزده نچہ دفعہ صارب قولہ نی سند کتوروب قضاق فلماق دعوادہ سویلک لری واقع اولدی. صارب دیہک آیاق آغریسی دیہک اولوب مزبور قولہ آط بوشلغندہ آفساب یوروب پایکہدہ صاغالور ایمش.

قەوز بىياني

بوقارودە محل محل قەوز اسمى يازىلدىن بورادە بر آز بىيان قىلمق مناسب كورلدى. قەوز اوز بىك قبائلى نك ايك كهنه وقىمى اشلرنىندىر. بىي يوز مچرىدەن مقدم كلوب كچمش مصر پادشاهى ملك ظاهر بىرس كه ملوك تركمانىه نك دورنچى سىدر زهرلى قەوز اىچوب وفات ايتدىكى نوارىخلردە يازلمش اولمقله او زمان مصرده دخى وارلىقى مثبت بولنور واندىن مقدم قونيه پادشاهى عز الدين كيكاس ايامندە قەوز موجود اولدىقى كىتابلردە كورنور اويله اولسه قەوز نك موجدى يعنى ابتدا قەوزى چقاران امير تيموردور دىدىكى ياكلش اولور چونكه عز الدين آلتنى يوز نك اوللارندە ملك ظاهر او عصر نك واسطىنك كلن موكلردن اولوب امير تيمور ايسه عز الدين دن ايكى يوز يل ملك ظاهر دن يوز ايللى يللار مقدارى صوكره وفات ايتدىكى ظاهر دور. مخبر نك اىچندە «خان چىباى» حكايه سندن اول ايكى موضعت بوانه قدر او اسمده قالدغىن قەوز نك موجدى امير تيمور اولدىقى آكلاشيلوب فقط امير تيمور قەوزى سور اولدىغىچون آكا نسبت و بىر مشلر اول.

قەوز لفظى فى الاصل عربى اولوب آچى معناسىنك اولن «عموض» دن مأخوذ دور. ختايدە قەوزنى «مانىزه» دىورلر آط سوتى دىمكدر. منغول قلماق چىكىن دىورلر نظر بىرىن نوغاي قضاى وانراك واكراد كلهم قديم بو اسمده سويلوب صوكره ايام اسلامده عربلردن «عموض» ديه ايشدوب قەوز دىمشلر اوله. حالا روسلر وبتون آوروپا اهالىسى قەوز ديه محاوره ايدىرلر.

ايمدى قەوز نك نوارىخلردە كورلىش سنه لرى سويلندى. اما آندىن اول قەوز نك نه زمانده احداث ايدىدىكى وايتدا موجدى كم اولدىقى احد نك معلومى دگلدنر. حضرت يافى نك اولادى اكثر هم بل كلهم صحرا نشىن اولوب چونكه صحراوى خلق نك صناعتى اغلبىت اوزره

چارپا مالك وبر وصوف وچلودىن يعنى چون نبت و تىرىسندن اولمقله غداسى دخى سوة قەوز ايران قاتىنى ايرىمچىك قورة اشلرى اولوب بو سىيافىن مزبور اشلرن نك هر برى قديمىن فالمش اولدىقى محقق بلىنور. زىرا بدوى خلق نك زراعتە پىندان اعتمالىرى اولمچوب اگر بو اشلر اولدىن بار اولمسه آنلر او ايامده نه ايله تركلك ونه غذا ايله معبشت ايتدىكنه سؤال وارد اولور فعليه البيان لازم بولور.

قەوز نك تربىه سى باشقه البان كىي اولمچوب ظروف وقصه بىي انتخاب ايدىر يعنى ايدوشنى تاگلار شويله كه صاباسى سيموز بلىقى نك تىرىسندن اولوب بونى كىشه كىپىردىكن صوكره فورومغه صالحىب بعدە توتونىگه ايصلاح كرك. ايص دىدىكارى صابا تورصوق دودلامق اوچون مخصوص بصالشمش كاگدر. ايص اربىص دىورلر. سبب بخت اولن كاردن صايرلر. ايص بخت واقبال معناسنه دور. قەوز نك ايك اعلاسى ايصلى ايدوشده آچىيان قەوز دور كه كوب پشلوب چاقالوب آچسى قايتمش اولنل اوچنك بر آز همض طعمى قاله. ثانى سوة صاباغه صالحونلنوب قىولسون قىولدىن صوكره وقت وقت پشبله تىورسون پشولمسه ايرمكلنوب صبانك آستنه اوتورر اوستونده سيموغى قالور وقتىن دن اوتىكچ پشولمك وچاقالمق ايله نوزالمس يورا كنى غچلاتور ثالث صاف بيه سوتى بولسون غىرى سوة وسائر نسنه قاتوشسه لنى كم نفعى ده آز اولور، چوبى فسقه بنه كه لى يرنك قەوزى كوچلى قىوة لى اولور طرفه زده آرفه قەوزى وبالخاصه آرفات قەوزى معروفدر آرقه نه يرلر ايدىكى بوقارودە يازىلوب اوتدى، قەوز نك اوز طبعىن دن زياده قوتنى استىيان ذوات صونى ايصوب قول كويار كويمز درجه ده صاباغه قىوب اوچ ساعت مقدارى متصل پشمك كرك ايرتە سى يند او قدر پشسه بعدە اىچسه در حال باشه چقارماس قىاب بقار اون چلاك سوتىكه بر چلاك صو يدىر كفايه ايدىر، قەوز نك قىامى اودور، شرطى فقط استىق پشمك دور، كما سبق.

مالنى ادا قىلور قزطرف جھازىنى جمع ومكمل قىلور جھاز توغروسىنىك
 مثللىرى واركة: «آلتىدە چىسماڭ آسادى جىنىدە چىسماڭ جىتادى»
 دىورلار، مەھومىدىن آڭنانان كىن فالساڭ كاملىك ايتادى، دىمكىدەر.

قالوڭ مال يعنى مەر بىيانى

قزاق عرفىدە مەھرىنى قالوڭ مال دىورلار، قالوڭ دىمك كىوب
 دىمك مەنادە اولوب عروسى يعنى كىلونچاڭنى «قالوڭلوق» دىبە
 سويىدكلىرىدە كىوب مال واغر خراجات بربايرىنە كلىمش دىمكىدىن
 كىنايەدور، قالوڭ مال ايللى بايتالغە توقتاشسەلر ايكى توبە اوچون
 ايكى آت برلور اون بايتالغە حساب، آلتىمش بايتالغە توقتاشسەلر اوچ
 توبە اوچون اوچ آت برلور اون بش بايتالغە حساب، قالغان قرق
 وقرق بش بايتالنى تمام بىمك لازم بولور، قالون مال اوچون بر
 توبە بش بايتال وەر بايتال بش سوم روسى حساب قىلنور.
 وبعضا اولوركة قالوڭ مال ذكر قىلنمىوب فقط قرە مال دىبە
 سويىلشنىور، مثلا قرە مال اوچ توبە دىب توقتاشسەلر قالوڭ مال
 لا محالە قرق بش بايتالدىن عبارت اولوب اوچ توبە قرە مال برلن
 جمع آلتىمش بايتال بولور، اگر قالوڭ مال آلتىمش بايتالدىن يوقارو
 مثلا يتمش سىكسان بايتال ياكە توقسان بايتال يوز بايتال
 دىنلسە بو صورتدە قرە مال اسى قالوب باش بىخشى اورنە بىخشى
 آياق بىخشى دىبە تەبىر قىلنور، باش بىخشى بش توبە اورنە بىخشى
 اوچ توبە آياق بىخشى بر توبە دىنلور، باش بىخشى اوچون بو
 بىخشى آت بىكرمە بش بايتالغە حساب اورنە بىخشى بر آت اون
 بش بايتال آياق بىخشى اوچون غونان دونان دىك بر كچك مال ياخود
 بر منتوق ياكە بر نازى ايت كىبى عادىچە نىسە بش بايتال حساب
 قىلنوب بساقى مالنى تمام نوکال آلور، حاصل ايللى بايتال آلتىمش
 بايتالدىن كامدە قرە مال لىغى ذكر قىلنمىوب مثلا بىكرمى بىنى بايتال
 اوتوز بىنى قرق بىنى دىب سويىلشسەلر بو صورتدە اورنە بىخشى

قالوب باش بىخشى آياق بىخشى دىبەك بىكچە بر نىسە تەبىن ايدىراركة اوده
 مذکور اوتوز بىنى بايتال قرق بىنى بايتال حسابنە داخل اولور،
 ياخود بىخشىلرى ذكر ايدىلمىوب مەھومىسى آلنور قوبار، بوڭا
 توڭاراك مال دىورلار.

اما بىوك باىلرندە صرىح ومەبىن مال سويىلشسەك اولمز بشرط
 سويىلشنىسە دىنى آڭا فرامىوب آرتوق كم دىمىوب هر قانچە بولسە
 كرك آقچەدىن وكرك مالدىن صورائاننى آلور، يوز بايتال ايكى يوز
 اوچ يوز بىلكە بش يوز بايتال وزىادە دىنى آلور آڭا كورە
 جھازى بولور، اما ياقن زمانلردن بوياق اوتوز بىنى قرق بىنى فلان
 بىنى دىدكلىرى قالمىبە يوز توتوب توغرى مال سويىلشسەك عادە تىختە
 كىردىكىن قرق بىنى قزدن قالدى ايلو بىنى ايلدىن قالدى، مثللىرى
 سويىلنور اولدى.

قالوڭ مال تەبىن قىلنسون قىلنسون كرك باى وكرك فقير
 اولسون «كىوت» «ايلۇ» سوة حقى دىان بو اوچ نىسە قطعاً ساقط
 قىلنمز «آنا كوچى آنا سوتى» دىوب لازم ولايد اولن اعمالدىنر.
 ايلۇ قزو برن طرفك كىوتنە مقابل قىلنوركة مثلا: كىوت جامبو بولسە كىباو طرفدىن
 ايلۇ دىنى جامبو بولور. قز طرفدىن آت توبە بولورسە «ايلۇ» دىنى آڭا
 كورە بولور. اما سوت حقى دىدكلىرى «ايلۇ» دن بر درجە توبان بولوركة ايلۇ
 جامبو بولسە سوة حقى توبە ايلۇ توبە بولسە سوت حقى آت بولور
 على هذا القياس، ودىنى اولى تىرى دىبە بر رسملىرى واركة بوڭا بر
 مال ونىسە برورلر بو رسم شەر اھالىسىنىك دىنى كورنور اولى تىرى
 بركانسوك اولى كىباو جاتارمە قاعدەسىنە مەبىنى بعضا باشرونچى بارسە
 عىب اولمز.

ايمدى قالوڭ مال تمام بولوب ياخود اكترى برىلوب آزى
 قالسە كىباو ايشوك كورماك قول اوشلامق اوچون جرتىش برلن كلور
 بوڭا «ارون كلكان» دىورلار. ارون «بورون» لىغىنىڭ مرادى
 اولوب مەھوم خصوص فرقى واردور. ارون لىغىنى فقط بو محلامدە

مستعملدر اول کلکان دیمک اولور ولیمه الوغ طوی بو وقتده بولور. فز چار دیرلر آنی بر کشی آلیب بیوک جیون جهعیت قیلب کیچهسی فز خاتون ایلر فارت یاش ارالاش «اولاک» آیتوشورلر ایکی یکت ایکی فز یا که ایکی کیلونچاک آیتوشوب بری برینک مدح ومدمتنی فیلشوب یگلوب یگوشورلر. فز یگلسه یکت ناک باشینه اوکی یا که مرجانی موق تاقوب بونلر بر برینه اریبتش نام ویرلر، حرفلش دیمک که دقتله مباحثه ایدشمک دن عبارتدر. بو کیچه زفاف کیچهسی اولوب فز کیاو ابتدا بو کیچهده کورشورلر بولشورلر. موندن سوگره کیاو هر وقت بارمق کلمکده اختیاری اولور. بوکا اوک باشده یورگان کیاو نامی ویریلور که بزلرچه کیاولب یورگان دیمک. بو دفعه دخی نکاح اوقولمز. اوزادلور وقتده اوقولور. عادتلری بویله دور. «سیجی»

کیاونک زفاف کوننده خاتونلرک جنکاتای ایت اریلدار باقان صالدی کامپ اولدی کبی کرهاری اریم چریم فلانلری کوبدر. لکن بو طائفهده کیاو کوتمک حرمت فیلمق صیلامق اولمیوب حرمت شویله تورسون کیاودن سهل بر بی ادبلیک صادر بولورسه جنکالری حقارتلب سوکوب آناک کیاو ایناک کیلون بولمغانمی کورکانسزدک بالاسی دیمکدن باشقه دخی یگقلب چپالا قلب ایسنی چقارر. بو سببدنکه باراق باطور دیمشکه فالوک جاوک اورتاسنده فالوبه قورققانم یوق ایدی کیاولب برغاننده خاتونلرک جیلوب کیلوشنی کوروب کوکلم سیمکاندی چوکه دشمان ایله مقابل فیلمشوق ممکن، اما خاتونلرغه اوز رسمنچه بویون ایگوب تورمقدن غیری علاج اولمیوب اگر بر سننه دن بهانه تاپیب اورارسه نه پیارسن دیمش. واقعا خاتون ایله اروشورسن آدملا آحق دیورلر براوگه عرض ایدرسن اوزگدن کایورلر.

لکن کیاونک کورن اذینلرینی بالذلری باصارکه کیچه وکوندز جیزنالرینک چورهسندبه پروانه اولوب نولاشورلر اولاشورلر.

کیاونک ارون بارغان وقتده کیا نورغان کیوملری نه روشک اولدیغی یوقاروده یازلمش ایدی تکراره حاجت، مس ایتمز لکن بو بو ایلمارده او قیافتلر قالدی نار کیوم کیمک عاجزنی آلدی. فزینی اوزاتقدنه بایلر بایچه فقیرلر فقیرچه یوناتورلر ایسهده آغان مالغه مناسب جهاز فیلمق شرط اعظم لرندندر. اگر جهازی آغان مالغه موافق بولمسه اوفکه گه باعث بلیکه نزاعه مضی اولور. یکرهیتی اوتوزیتی بایتال فالون مال بران کلن کیلونچاک اوتاوز یعنی اوی سز کلور بر تویه بر آت کیوم کیچا کلری بولور. فرق یتنی بایتالغه نوشکان کیلونچاک اوتار برلن توشار.

اوزاتان طویله آچار دیرلر بر شعراری بار. کیلونچاک بولوب کلدکده بیت آچار دیرلر آناسینک اوینه کرکوزوب آنده بر آدم مخصوص تافماغنی آیتوب مورد موردنده یعنی فقره فقرهسندنه توفتاق آناسینه بر سلام کذلک ایناسینه بر سلام وهکدا فاین آغالرینه بر سلام دینه هر برلرینه نیز بوکوب تواضعلیق قیلور. آنلرده کوب یشا دیه دعا ایدب کورملک یولینه بر سننه آتایورلر. بویله تپوشلی آدملرینه عهری بوینچه سلام فیلمق کمال عزة لرندندر. آنلر ناک اویلرینه کردکده نیز بوکارلر. بو تاریخدن برار دور مقدم اوتقه مای صالحی آکا باش قویدرمق رسملری وار ایسهده بو کونلرده او عادت فیجهلری منسوخ اولمشدر.

جهازده بایلر ونورهلر آلتی ققات اوی تکب نوفز تویه توفز کیلام، توفوز طون وهر نرسهسی فی توفوزدن توفوزدن قیلب ایکی اوچ یغشی آط وجورغه منگوزورلر. بعض بایلر یکره تویه فرق طون فرق کیلام وسائر اسباب روزکار تمام مکمل اولدیغی ایله برابر بر کته آتی اوی وبر اوتاوچه وچادر ایله اوزاتقدلری ده کورلمشدر. وبعضا مال هیداتوب برا تورغانلری ده بولور عرفلرنجه اویناک کینوزی کیاودن اولوب یفاچ وباشقه اسبابلری کلسی فز طرفندن قیلنور.

فالوڭ مال برگان وقتده ياردم لشکان آدملىر كيلون كلنگان ده مناسينه كوره كيلام مونلرنىن آلور. اينچى برکان ايسامده ينده اعانه لشور يعنى كيلون طرفقه مال برور.

بورونراق وقتلره جهاننگ ايڭ باشى ساوكله اولوب چهلدن زياده آڭا اهتمام ايدىلردى شمدى ساوكله يه بدل ماشينه، صهار كى شى لر برلوب ساوكله سيرا كلندى بلكه متروك اولميه كلدى. ساوكله نه ايدىكى يولاروده يازلمشدر.

اوغلنى اوپلندىر كىن صوگره بر يىل ايكى يىل آناسى اوز فاشته اورتوتوب بعده اينچى برور. هر اوغلنى بو يىل بولاك چقاريب آناسينگ المده توبچوك اوغلى يعنى كينجه بالاسى فالور. حيات وميائنده آناسى نڭ مالنه صاحب بو بولور الوغ اوپده بولوتورور. اينچى آلوب چقان اولاد آناسينگ وفاتى صوگنده متروكه دن بر شى طلب ايتمز. اول چقان اولاد اولكان اوى اويوطقى ديه اوز مالندن زياده توبچوك اوغلنڭ مالنى يعنى آناسينگ اورنىن حمايه ده بدل مقدره ايدىلر. اولكان اوپدن قور كتمسه بارچه مزغه يدر دىرلر.

اير بالا اينچى آلدىقى كى بر نچه يلدن كين قز بالا دغى توركونليك ناميله كلوب اينچى آلور اوشبو اينچى قز بالانڭ ميراث حقى اولوب صوگره ميراث طلب فيلمز. كرك اير بالا وكرك قز بالا ميراث ديوب مال الموق بيوك عيب دور. اما آنا موراسى ديان بر سوزلرى بار بو سوز ميراث ديمك اولمبوب «مورا» ديمكدر كه عرف وعادة معناسنه دور.

عيدلرده اولن غادتلرى

سياق مقامدن بونلرنڭ بيرام يعنى عيدلرده اولن احوالى بر آز بيان ايدلمك لازم كلدى. صحرا اهالىسى اول وقتلرده عيد و بيرام كونلرينى فقط اوزون و نهاشه ايله اونكاريب نماز عيد اوقومق

يوق ايدى. زيرا عيد نمازينه شروط جمعده دركار ديوب جمعده اوقولمبان اورنده عيد اوقومقده ملالار فنوى و بر مزلردى بلكه منع ايدىلردى هوس ايدىلر قلمه يه كلوب اوقولوردى. اما ۱۳۰۰ هجرية حدودندن بوياق نادراً صحرا ده عيد اوقولميه باشليوب صوگره گيڭله هر بولص و پرا و كورداي بلكه هر بر اسطرشينه وزانكى لر وانلردن كوره عادى زىنكبن لر دغى اوز اوللارنده جمعيت ايدب عيد اوقومق عادة نختنه كردى صحرا ده جوازي شائع اولدى. اما جوازي فتوى ايله اولمبوب فقط نمازى اوقومقندن نه ضرر ديه عقلا جراتليك در آرى نمازده ضرر يوق لىكن رعايه شرع وانقياد قول فقها ايدب فتوى ايله اوقولسه اچرى دها زياده اولوردى. هذا

عيد كونلرينى آط چاپقى كوكبورى تارنوق كوراش قيلمق قز قومق كى اويونلر ايله عادى كونلردن امتياز ايتمك عادة قديمه لرنندى. قز قومق ديمك بر آدمه نام زاد اولن يعنى آنالاش ايتدىرلمش قزنى بر تيز رفتار يوكروك آتته مندريب كياو دغى آتته منار بر معيار ير كوستريپ او يره يتكانچه قز قياچار يكت قومق يتسه يكتنڭ وظيفه سى قزنڭ مويندن قوچار او پار هزل مطاييه قيلمشوب كلوب طوپه كرر، اگر يتالمه زسه يكت فايته قياچار قز قوار آرفاسندن يتارسه يكتنى قامچى ايله اوره اوره جمعيت كه كنوروب تقار. اگر كياوينى رعايه قيلم اورماز ايسه باى جانلى قز اوياتسز حيا سز جهان ديوب تعيب ايدىلر. احيانا كياو اولمبان اجنبى لردن دغى بو يله قاچوق قومق واقع اوليور. ياقين بل لرده شهر آدمندن قضاچى بر سودا گر يكت بر بابنڭ قزينه مفتون اولوب وصالدن دريغ نوشمش ايكن نوله قوايمده بتب بر قوچارم ديوب كته لردن التماس ايلر طالعى مسعود طوغوب مطلبى دركاهه مقبول اولوب ايكسنى يوكروك آتته مندرلر يرافدين بر معيار ير كوستررده يكت كه ايتورلر اگر يتارسن هر نه ايتارسن سڭا مباح بولسون يتالمه زسن نه قيلورينى قز اوزى بلسون ديدكده يكت وصالنه بونى وسيله بلوب بونڭ بولنك اوزينى

فدا قىلب بىلكە جانىدىن كىچوب چىپان چالبارلىنى چىشوب طيار
 ومهيا اولور، قزده بوژىڭ بو حرکت نابجاسندن اگر يتار ايسه امان
 قويمازىنى تظن ايدردە اگر يتلماز ايسه برباش ايدايىم كه دللردە داستان
 اولسون دبه الينه بر صيم اورامش قامچى آلەرقى ها فلانى دبه قاچار يكتده
 جان ننى دل فانى ايله قوار لىكن جئەلى قوپال نما بايبتچە اولمەقل
 آطى چپالەمىوب غبوره قىر معيارلى يره يتاردە يكتنى فابته قووب
 يتب قامچى ايله هر بر سالاركه هر سالدىق قضاقتىق قز كيلونچا كنه
 يمان كوز بزلە قزىر ميسن نسيپەدە قالغان مالدىن اوسوم آلاميسن
 فلاننىڭ قزىنە بارار ميسن ديدكە يكت بېچارە اينالاي اكه كوز
 سالمايون اينالاي اكه اوسوم آلمايون اينالاي اكه قزغە بارمايون
 ديوب هر قامچىدە اون قىسم هر قىسمدە يوز توبە ايله يوزى
 باشى فان اولەرق طوبىنە كلوب كرمش عبران اولوب تورمش قزىق
 قزىق ايله خوب تعزيرىنى يەمش ها من نيمە بوخ يدم ديمش نە
 يقلامقە ونە كولەك كە بلەمىوب الەندىن آتنى باشقە باشقە اورار
 ايمش آفرىن بويلە قزىرە، يازىق قانلى يوزلەرە.

يوقارودە يازلمش طوىنىڭ اخىرى

ايمدى قالوڭ مال تمام بولدى اوغول اير يتدى قز بوى يتدى
 اوزادوب آلور وقتدە كياوينە يرتيش ايله كلور بو صوڭقى يرتيش
 اولگىدىن دون يعنى كەرقى بولور طوى قىلنور نكاح اوقولور،
 طوىنىڭ اغىزىدە چارچاردىە بر شەرىرى وارە ايكى يكت اطا اوستونك
 طوروب اوتاو اوىنىڭ اوزوكنى توروب ايكى قز ايچدە بوركانوب
 اوطوروب يكت تىملى نما شەر آيتور، قز ايسە آنا آناسىدىن ايل
 يورتىدىن آغا اينوسىدىن آيرلدغىنە غىم وتأسى ايدىرك بوركانوب
 اوطوروب شەر ايله جواب قايتارر.

چار چار اوشبە دور، بوڭا آوجار دخى ديورلر.

يكت طرفدىن

بسم الله ديب باشلايمىن
 قىز بىرونى سنت ديب
 آنام آنام قالدى ديب
 چاقسى بولساڭ آنا آنا
 تقدير جازدى اوصولاي
 آمالسىز بىردى آنا آناڭ
 ناصحت آيتسام قراغىم
 اولكاننىڭ اوتبە آلدونان
 چاقسى بولساڭ فرانداسىم
 خدمتىندە دايمىن بول
 چالغوز ايماس چار چولداص
 كوپ زارلنوب چلامە
 شىكرلىك نىل الله غە
 چاقسى كورسە قاين آناڭ
 اوز بالاسى آلقان صوڭ
 ادبلى بول چراغىم
 اوز بېھاڭدى كىتارمە
 نىكالىكان چاروڭقە
 قاين آغاڭ مان نايىنوڭز
 توزو بولساڭ بر آنا
 چولوڭ بولسون ايندى بار
 آيتقان ايكان پىغامبار
 پىسا چىراغىم قىلامە زار
 اوندادە بار چار چار
 سزدى جاتقە بىوروب
 بالامى ديب كىونوب
 كوڭلگە كرسون قىولوب
 ادب قىل كورساڭ ابيولوب
 چورتوڭ ماقنار سىونوب
 ايناك چىڭكوڭ تورنوب
 جانوڭدە بار چار چار
 فايىتوب آدم بولام ديب
 آرتوق سوزدى قويام ديب
 حرمت قىلار بالام ديب
 نىگە اويلاسون چمان ديب
 كوبدىن آلقىس تابام ديب
 اوساك آياڭ باغام ديب
 كچىلك نىل چاغام ديب
 اويلاسون چاقسى آدم ديب
 اوندادە بار چار چار

انين و عزين يعنى نازوك وموڭلوق سس ايله سزىلوب
 سوزىلوب قز بو شەرى سويليور

آق اوطاويىم نىككان چىرمىدىن بولسون
 اوتىكان كونىگە كوڭلم حيران بولسون

دنياغە كلتوروكە سېب بولغان
 بولك آنا اكادمداي قايدىن بولسون
 اون آي صافداپ ايچىد تولغاق چېكان
 آق سوت بركان آنامە قايدىن نولسون
 اولك جافداغى بودوران ايندى كىلماس
 قايران چورت قايران ايلوم آمان بولسون
 اوز اوردامداي آلچاكدار زمان قايدە
 آق چوپراك سالغانسوك بولك جايدا
 تار فورصاقدىن بر چغوب سوت ايموسكان
 اوز آغامداي اينومداي باور قايدا
 جواتوب چىلاغانغە آيتاسوكدار
 جت چورتتقە اوگايلىق مان چاغو قايدە
 قايران آنام آنام مان ايلوم چورتوم
 چوراكە زافران فيلىدى - پايدە

ينە يىكت طرفىدىن تسلى

آيال بولوب توغان سوك او صولاپچە ايتىدى
 توز تاوسولسە بول ايلدىن سفر كونىك چىتادى
 باور باص ساك جات ايل گە چورتوك اويدان كىتادى
 آيرولماصاك ايلوك مان اول بوب نوصاك نىتادى
 فرزند برسە خدايم * آنا بولوب بر چورتقە * بول ارمانك يىتادى
 چاقسى بولوق اوزوكدان اوصى ايلداياق كوتىتادى
 آرداقتايتون اصل چورت اوندادە بار چار چار
 آناك نىتدى آوزينە پىغە - اردك لىزون
 بىانە قىلغان وعدەك اوتاب بولدى قارضون
 تىسوركالى اوزومان موينىنداغى قارضون

چار لىقاسون آلدوك نىان آيتولدى چورتقە آرزوك
 فوتى بولسون آق اورداك آمان بول ايندى چار چار

تم

سوزنىك تمامى بو اولوب يىكتارگە قز طرفىدىن چىپان كويلىك
 كىي بول بريلور. چار چار باي توره بىلر امثالى ذوانلر نكش طويىنە
 آيتولور نىكە آدمكە نىكەس چار چار تمام بولدىقن صوكرە اوطار
 مرچەليورلر. اوطار موچەلك شول اوزاتىلە چق اوىنى بالانقاچلاب
 كىوزلر ينى سودرايورلر. اوشبونك ايله اوطار اوى يقلوب طوىنك
 انتھاسى بونور ايرتەسى كون قزنى جوناتورلر.
 ايهدى قز بوندىن كىتىدى كىلون بولوب او جانبە يتىدى. باردىقن
 صوكرە آتاسىنك اويىنە كرگوزوب بيت آچار نصيحت نىماسى آيتولور.

بيت آچار ابياتى بودور

بيت آچايون بىسم الله احوالكنى آيت كىلون
 بو بىروق مان كىلدوك بو چىرگە اوىداكى غمىدىن قايت كىلون
 تونوق صوداي نازە بوب چاقسى چولدى تاب كىلون
 بو يوكندى كر سز نازە قىل چومورتقەداي آق كىلون
 چمان چولدىن چراق بول صاوصقانداي صاق كىلون
 چىن بايلوكمان خدمت فب آنا اينانگە چاق كىلون
 كىلون كلىدى كوروكز كورومدىكىن بروكز
 بىرام دىب بوسقە جواتباي آتىين آتاب قوبوكز

آتاسىنە بر سلام

اورىنسزغە سوز قاتىب گناغە باتبە كىلونچاك
 بايوكدن بورون توساك كە اوزوك جاتبە كىلونچاك
 اوى بىاسىنە قدىرىب اوساك آيتبە كىلونچاك
 ايراص سوزدى اوزكار تىب جالقانقە صاتبە كىلونچاك

آناڭ ايناڭ چومصامه بوله كورمه ابرونچاك
 بايلاپ صاوغان مالوكىدې باسقه سوفبه كيلونچاك
 مال كدرين كوب اربله اوموتوك جوفبه كيلونچاك
 چين ناصحات آيتامون بوكون كلنگان كيلومسالك
 كيلون كلدى كوروكز كورمديكون بروكز
 پيرا تورغان مالوكدك توسون آيتوب فويوكز

ايناسينه بر سلام

غاييدن بلبل كيز بولدى گل باقچه فونقالى
 الله نصيب قىلغان صوك بر چورقه آنا بولقالى
 فوندى بولسون اورنوكز مافتاو سوزگه تولغالى
 قاين آغا قاين پياره لر راضى خوش واق بولقالى

قاياغالرغه بر سلام

رزقنى الله بيسوردى اوز چورتوكدن جات ايلگه
 عمر برسون خدايم نكاح لنگان جاس ايرگه
 ايندى سوزنى تمام لب توفتاو قىلىق بو چيرگه
 بوركانچوكون آچيون اصل يوزون كوروكز
 توره اوتورغان آتالار آمين ديب بانه بروتوكز
 بارچه كويكه بر سلام

تمت تمام

فائللى آرغون ايليڭك، اسد آقون بن نايهان باي بن ناواصار
 بن انباي بن چورين قرا كيمسالك.
 هر فقيره سلام ده «كوب جاسا كوب جاسا» عباره سيل آلقيش ليورلار.
 ايڭ اخبرده كار به لر معنى قارىتار: اومور جاسى اوزاق بولسون،
 خدايم او بورلى چوبورلى فيلسون، جاعى تومكانچه هماندىق كورمسون،

نيمره چيروهسى نڭ اوغلونى سويماي بولمسون، قوصهغى مان قوصه
 فارسون، آمينغه قدر دارسون ديه دعا فاتحه قىلورلار.
 نتيجه دعاء عمر طبيعى كورسون، اخير عمرينه چه راحت ده
 تورسون، بو تلاونڭ ايچنك حضرت حضر حاضر بولوب بزم له بيله آمين
 ديسون، يعنى دعالمزنى خدا مستجاب قىلسون ديمكدن استعاره دور.
 اما بورونقى بيت آچار اشعارلارى اوزاغراق اولوب آناڭ
 مصراعنده آرتوق سوزلر واردور. مثلا:

دلاداغى صيرغه غاو خاولامه كيلونچاك
 داوسوكدى جوان چغاريب قسار قاولامه كيلونچاك
 فابديوك آوزى بوس تورديب فورت اورلامه كيلونچاك
 اوزك جاتوب بايوكدى تور تورلامه كيلونچاك
 اينام اويده جوق غوى ديب تورگه چقبه كيلونچاك
 جاروسز قيمم چوپراكدى بوچاڭ تقبه كيلونچاك

بونلر كىبى وسائر وسائر قوشمه لرى وار اولوب لىكن عبارسى
 غليظ وقاديه ايسكى لرينى قالدريپ يگى لرينى قوللانمشلردور.
 يار يار وهم كيلون توشكان ده اوقولاچق غزللر چفتاي شيوه سيل
 ما وراء النهر اهاليسنك اويغورز بائيله آلتى شهر اهاليسنك دخى معرفتور.
 قضاغه كيلونلر اولنگان اوى نڭ تورينه چقق ممنوع اولوب
 تا ايناسى اولگانگه چه ياكه اجازه بيرگانگه چه اوى نڭ يارتيسندن
 يوقارويه، كچه زلر. حتى ايكنچى اويداكى كيلونلر عمر بوى تورگه
 چقميوب اولوب كيتارلر اوزلرنچه اولنگان اوينى بويل تعظيم وترجيب
 ايتارلر. وينه قضاق خاتونلرى فزلى كرك محرم وكرك غير محرم
 اولسون ايرلرنڭ آلدندين كيسوب اوتوزلر. ياشى كچك لر بيوكلرينه
 «سين» ديوب خطاب ايتوزلر. وهم آنا ايناسى نڭ وآول افسقاللرينڭ
 اسمنى صراحة شويلرلر كنايه يا كنيه ياخود ترخيم وتصعيد ايل
 ترجيب وتكريم ايتارلر. حتى آول آرفاسنده چيتده يورن بر
 كېلنچا كدن بو آول كمنڭ ديوب صورار ايسك «نوفاى باي» ناملى

آدمڭ اولى ايسه، «آبزی باى» نڭ «صارت باى» ديان آدمڭ ايسه، «طالقاياق باى» نڭ اولى ديه چواب ويررلر آڭلامبوب نه، قدر النجا ايدرسن آتامزلىر. اسمده مشق و احتياطلر ينى اوييله نقل ايدرلر كه بر آدمڭ اوغول و اعيانلرى: قاموشباى، فاققونباى، فوانباى، نزاكباى، بولاقباى، فاشقرباى، قويلى باى، قايراقباى، پچاقباى، فلچ باى ناملرنده اولوب مزبور آدم كيلونى توشدكده بونلر ايركونچيلىك حينده هر بر ينى بر اسمن ياد ايدرلر. اما آشفوچ وقتلرده نه تورلى تلقيب ايدر ايكن ديه امتحان اوچون بر كوني كيلون اوتون صو آل صحراغه چقدغنده قاين اتاسى شاشيلوب كلوب كلوب كيلون كيلون اولغه آواز فيل داومل: «بولاقنڭ آرياق چيتنده قاموش نڭ بر يساق بيتنده بر قوينى فاشقر جيب بانوبدر پچاق برلن قايراق كتوروب نيز حلال بوغازلب آلسونلر مين فاشقرونى قولوين ديمش» كيلونچا كده اولغه داوشلاب: «صارفرامه نڭ آرياغنده سلسرامه نڭ بر ياغنده ماكرامه نى اولوما چپ يانتور دايدى جلدام بلاوت منان چانيمه آكيلوب آلال اوراقدا ب آلسون دايدى چابقى باى جلدام چور جلدام چور انكام اولوماني آيداب كتىدى ديمش» يعنى فلچ باى نيز كيل انكام فاشقرونى قوب كتىدى ديمكدر.

«صارفرامه» بولاق «سلسرامه» قاموش «ماكرامه» قوى «اولوما» فاشقر «چانومه» پچاق «بلاوت» قايراق «اوراقوب» بوغازلب ديمك. «چابقى باى» فلچ باى ديمك «جلدام چور» تيز كيل ديمك اولوب بويله تعجيل وقتلرده ياڭله ايان غايت رعايه لى كارلرنددر.

هرچه يوفاروده يازلمش ايباتارنڭ مفهوميلى عمل ايدب مهها امكن كهنه عادتلر ينه عديلر ليك ايدرلر. كار به لرنڭ كوسترديكى بوليله كيدرلر. صحراوى لرى بويله تور. اما قلعهده اوتوران فضاخ خاتون قزلرى بزلرنڭ اهليه مزه تقليد ايدب سوزده سين مين يوروش توروشده بي ايبن كيزلر.

اهليه لرمز نڭ اوقالى ايتاك، شفر داوق كاوش ايله كوچه لرده ابا سز يوردكارى وسائر وسائر اويغون سزلىق لرى يوزى آچىق يورن صحراوى لردن يوز مراتبه ختك وسنوق كورنور ايكن خاتونلر مز شويله تورسون. كاهليم تعليم ونعلم ايچنده اوسوب مدنى ليك ادعا ايدن ابرار مزه؛ اولاسز بز كلمه سنى بلمبوب «سين» «مين» ديهه نكلم ايدرلر. آتا آناسينه حتى استاذلرينه، دغى سين مين ديهه سويليورلر. بخاراء شريف وجهيع ما وراء النهر اهاليسى باسرها عادى آدملره «سز» ديوب بيوكلره «غدمتكز» دها بيوكلره «چنابكز» ديه توفير ايدب اوزلرينه مراجعت ايدن سوزده «بز فقيركز، كهينه كز، فلنكز» ديه سويليورلر.

استانبولده ايسه «ذاتكز، ذات عاليكز» ديوب كنديلرينه «چاكر كز، بنده كز» ديه هضم نفس ايدرلر. غيرى ملت لرنڭ دغى اوزلرنجه فصاحت لرى اولور ايكن تأسف دوركه بزم اهاليمز نه اوز ملت لرنڭ ملايم سوزلرندن ونه غيرى ملتك موافق سوزلرندن عبرة آلهورلر. قباليق ايله موصوف فضاخ فرغزلردن صوكره به قالدقلرينه ده غارلنه يورلر ابتدا اصول جديد آچلدقده ظن اولنورديكه معلم لرمز سياعت قيلن وهر مملكتنى كورن نچه فائده لى بابلرنى اوقوب بيلن ونچه انسانيت لى ناياب ايشلرنى اورگافوب كلن آدملر اولوب شاگردلر ينى گوزل مسلكك يوردورر. آداب يولنه كردير. اهاليمز نڭ عسن قبحى بلدرر ديه بويله اميد وار ايديلر. آنلر ايسه تاركيموم كيدروب اوره توره سيدروب سلف لرمزنى سبتن خلق لرمزنى سو كيكمن ما عدا بر نتيجه چقارامد يلر. يوروش توروشك اولتوروش قونوشه بورونقى يارتى يورتى آدابنده آيزيلوب قالدبلر باشقملرنى تعظيم نكر يم بر طرف تورسون ايتبالرنى عادى آدم منزله سنه تنزىل ايدرك امتحانده پيغمبر نينداى كشى ديه صورا ب «جوابده بياك يخشى كشى ديمك ايله تعليم ويررلر» بو ايسه عوام الناسكده اعلى سى دگل اورته مرتبه سينه ايتولور القابدر. چونكه علمانى ذكرده فاضل آدم

بايلارنى ذكرده نادر آدم ديه تعريف وتوصيفى ايدىلار مدعه بئنه ترتيبه كيدىلار ايكن ذات اقدس اولن انبياء عليهم الصلوات والسلام حضرت تلوينى او درجه يده چقارمايورلار. پيغمبرلار اكرچه انسان جمل سندن بئنه غدا دور ليكن ذوات اكرم لارنى يعنى نبي محترم لارنى قرب منزلت چيتمىدن فقط بر عقدس ذات ملائكه صفات ديه بلهك كرك آگا كوره اشاره قىلوق كرك.

ثانى آق چالنه آق چيكن كيهك سنت ايكن بونى مسلمانك كورسه لار نجيتم سز سلام سز اوتوب كىتارلار. آق كار توس آق پالطوس كيانتى كورسه لار يوز سار بىن برىن ايدىلار ركوع ايتارلار. بونلار بيله بيت آق دن اسىقى اوتماس كىتمى نايتمش ديه نىسبىن ايدىلار. وحالانكه هر مشر وعائتلك تختنده م كوزنجه منفعت وهر مهنوعاتلك ايتاننده مستورنجه مضر تلر اولوب جمل سىنك حكمتى معروف ومنكر تعبىر ايدىلن ايكى كلمه ده مندرج دور كه اسىسوق ده آق كيهك صقوفه قره اعتدالده يشل كيهك سنت اولديغى بو حكمتيه مبنى دور. مأمورات منهيات اغيارك نايديغى حكمتلردن مستغنى ايدىر. بونى ادراك ايتىلر مفهومه يتمىلر. اوز كىتايار زده بارنى اوقمىوب بله يوب يورمك اوقيانلردن هور كوب هور قىوب تورمق بزم طائفه نك باشلىچيه پراغراملرندىر.

شور يلور كه هر ملتلك بول باشچى سى اولن مقتدر لرى قديبى طريقتده ثابت قدم اولوب اوزلر ينى اغياردن امتياز ايدرك برهيت مخصوصه ده كيدىلار. اما بزم باشلرمز وآگا تبعيت ايدن فرداشلرمز بالعكس علمالرنك باشن كارطوض اوستننه پالطوض كيدىميه سعى ايدىلار. هيئات اكر برر عصر بو ترتيب ده كيدىلورسه بلهم ملتوز نه اوله چق خدكارلرمزى اصلاح قىلسون مجددارمزه انصاف بىرسون بقرمتم.

استدراك

نعم اصول جديد بر فن سديد ومسلك سديد اولوبنده ملتو خدمت ايتوش. فقط معلوم لار باشيننه سله كيسه شاگردلرى كشى يه

سلام و بىرسه مسجك كريب نماز قىلسه مويلب لرىنى كيسسه ساچلر ينى قوسه بو افعال لردن تعليم وتعلمه نه كىي كامچىلك كلور اكر بونلر كلاؤل اورنونده توروب بعض متروك اولنلر ضم ايدلسه ايدى بىن العلماء والعوام قديبى حديثى دبان منازعات قالمزدى بر برينه رخنه صالهمزدى. اختلافى واقتراق بويسله مشروع اولن عادتلرنى تركه چاليشوب خصوصاً ايقاسنك تعصيه بر ضرر ايقاسنده طلبه يه برفائده ملعوظ دگل ايكن بى اساس آنى نسخ ايتىلار ايدور. مقصد من ملتى احيا دينمى صيانت ايكن بو ايرسه خيانت دور. بعض لار اوبر وضونى كىلمه سینه مفتون اولوب آگا تفخر لىلر بو بزم اسلامه بر اشور ايشلردن اولمىوب چونكه «اوبروض» تاقته يه ترسيم ايدىلن زينتى تمثاله يعنى «ترى» يسه اسم اولدندن البسه وافعالده آوروپالى لره مشابهت اوبروضه منسوب بر حالندىر. هر نه قدر آگا ناپه يانلرنى ده كانه بزانمش قىلرلى «پروصنه كار تينه» ديوب خرىطه ده اولن تمثاله تشبيه ايتىلارى كىي «اوبروضونى» ديهك دغى او قىيلدن اولور. ختايلر اوبروضونى كلمه سى اورننه «ريك سىك» لفظى قوللانورلار كه بر آدم باشنه ايدار قوبسه آياغنه چاقاي اوستننه كورته كيسه ختايلر بوكا «ريك سىك» ديورلار. انسان اوغشاش ديمكدر. مقابلنده او هيئته اولمىانلرلى حيوان اوغشاش ديمك اولور. ريك سىك آدم صورتنده بىتان بر كياه اولوب آگا آدم اوغشاش اسمنى ويره ده آدمنى ينه آگا تشبيه ايدىلار. رساملر تمثالنى آدم شكلنده يصاب آدمنى ينه تمثاله تشبيه ايدرك «كار تينه» ديدىلارى كىي دور.

فخرى كلام آوروپالى لار اوزلر ينى اوبروضه نسبت ويره كم كه آنلره اوغشاش آنى اوزلر ينه منسوب قىله يعنى تمام نصارا بولوب بىتان ديهك اوله. بو حال آنلر چه مباحات بزر چه مذلت دور. اويل اولسه اخلاق وافعال آداب والبسه ده آنلرنك مدح لرىنه آلدانمىوب تزوير مقالنه ياللانمىوب بزر يالغوز هنر و صناعت لرىنى اورگانهك ايل كفايه انمكدر كفايه دور. فرض ايداليم آوروپالىر هنر و صنايعى

اولده اسلام دن آلدیغی تواریک ایل توأنرا مثبت ایکن او وقتده آنلر اوز اخلاقلریلی اوز کوردیلر می؟ البسه و افعالده اسلامه تقلید ایتدیلر می؟ مثلاً: باشنه سل، نوبوب آیاغه مسخی کیدیلر می؟ مسلمانلار کبی بری برینه سلام و بردیلر می؟ ایکی قول مصافحه و معافه قیلدیلر می. کوروز آنلر اخلاقلرینی بوزمادیلر عادتلرنیدن کوکل اوزمادیلر اسلامک فقط هنرلرینی آلدی عادتلری اوزلرنده قالدی. خلیفه عباسیه دن وسائر پادشاه اسلامدن نچهلری کرک اندلسده و کرک بغدادده و کرک باشقیه بلادده مدارسن نظامیه و مکاتب قانونیه لر احداث ایتدیکی ایله برابر فلم اجنبیه ده وزبان فرنگیه ده بتلش حکمت کتابلرینی ترجمه ایتدیریب توسعه صنائع تعمیر ممالک ایتمشلر ایکن البسه لرینه خلل اخلاقلرینه ملال کتوردیلر می. یعنی ترک سلام قیلدیلمی؟ سقالرینی قردیلر می؟ مویلب لرینی اوزادوب ساچلرینی قویدیلر می؟ سنت رسولنی چویدیلر می؟ حاشا قیلمدیلر فرمادیلر جوی مدیلر قویدیلر. دیمک که اوصافلرینی تغییر و تبدیل ایتمیوبن هیچ دولتدن نونک کم بولمادیلر. اویله ایسه برلرده لازم اولان (الحکمة ضالة المؤمن حیث وجدها اخذها) منظومده ضایع قیلنان فن لرمزی یعنی اوقولمیبوب قویولان علم لرمزی اغذ ایب شکل و عیئنده عاده اسلامه مطابق سلف لرمزه موافق طورانهق کرک. حمد اولسون علوم اعتقادیه من و علوم دینی من ظاهرأ و باطناً کهالچه اولوب الافون زوایدلر که هر بری آیات واحادیث ایله مأذون تفاسیر و تواریک لرمزه مرسوم ایکن فی زماننا قدیمی زامیله قائل اولان ذواتلرمز علوم مزبوریهی الغاب والفاء ایدرک سلف لرمز ترک ایتدیکی فنون فلسفه یی اوقومق و اوقوتنه فی جائز دگلدر دیوب اوقیانلری تخفیف ایتدکلری ایله جدیدی لرمز اصول اعتقادیه و کتب اعتمادیه لرمزی تعریف بلکه تحقیر ایدرلر. بو توغریده هر ایکی فریق خطایه کتمشدر عنادلری کماله یتمشدر.

ظنمه کوره مقال الله اعلم بکنه الحال

سلف لرمز علوم حکمییه یی ترک ایتدکلری بو علمک غیر مشروع اولدغندن باخود اهل اسلامه لزومی اولمادغندن دگل فقط اولده بوکا مخصوص مکتب و مدرسه اولمیبوب مکتب و مدرسه بنا ایدن اهل خیرات اوقاف لرینی علوم دینییه به تخصیص و تعیین ایتدکلری چتدن مدرس ایتدیلر و فک شروطندن تجاوز ایدمیبوب ثانیاً دینه متعلق علوم عالیه ایل حکمته متعلق فنون آلیه یی قاتوش اوقوتنهق موردی کلمدیکی ایله برابر مساعدسی دخی اولمیبوب و بو علم حکمت حد ذاتنده کوپ آغر علم کورلمیبوب علوم دینییه یی تحصیل و تکمیل دن سوکره هر کیم اجتهاد ایدرسه استعدادنه کوره استاذسزده بلک ممکن اولدندن بو سببلر برله اوقولمیبوب قالمش. اما حاضرغی لرک زعمنچه سلف لرمز بو علمی فسخ و نسخ ایتدکلری دینه نقصان لیک کتورر اوچون دور دیهرک، چونکه واجب و لازم اولان بر شی بر نچه ایاملر متروک قالورسه سوکره احداثی مکروه کوریلور، بدعت و غیر مشروع ایشلر بر نچه ازمان جاری اولورسه عاده تحتنه کرب لازم و لابد منزل سنده قیلنور، بوندن بویله اهلایمزنک فکری ایکیه بولنوب علوم دینییه علمالری قدیمی اسمده قالمشلر، علوم حکمییه معلم لری جدیدی نامی آلمشلر و حالانکه هر ایکی علم قدیمی لردور. حال بویله ایکن یعنی هر ایکی مشروع و قدیمی ایکن بری بوندن نفرقلری نندرسو الله جوابده اللهم؛ جدیدیلرمنک عبادانده مساهله سی اعتقادنه مساهله سی البسه و افعال سلف لره مخالفتی وسائر وسائر اوبفونسنز ایشلری و اورنسنز یوروشلری دور، و الانفس علمده یوقدر کلام یعلم خالق الانام علی رسوله الصلوة والسلام علوم قدیمی دیدکوز؛ تفسیر و حدیث، فقه و عقاید و علم الاصول والا داب و جمیع علوم عالیه و متعلقاتی اولوب و بعض علوم آلیه لابدی لر و علم الابدان دخی

بو چەلەندەر، علوم جدیدی دیدکمز فلکیات که علم هیئت و علم
هندسه، علم الحساب و جغرافیه و علم جفر و فروعاتی و بوکا مانند فنون
شنتی اردور، بونلره علم زواید دخی دیورلر. اولگی چەلە اولسین
بلا ترک او قولە کلدکیچون قدیمی نامندە قالوب، سوکرهغی چەلە بزم
اهل اسلام آراسندە اوزاق زمانلار متروک توروب یاقن ایاملردە
تجدید ایدلکدن جدید اسمی ایلە مسمی اولمشدر، فی الاصل هر
ایکسی قدیمی اردور. کما ساق قبیل.

۷ نچی جزگه متعلق یل آی اسملری:

یل آی یولدر اسملری

یل عسابی ظهور اسلامدن ماکلر یل مقدم هندستان حکمالرندن
هر حیوانک صورتکە متشکل یولدر اعتباریلە سویانوب اون ایکی یلنی
بر موچال دیمشدر. هندستاندن شرق و شمالە يتوشوب اهالیء مسا
وراءالنهر و ترکستان و جماعه منقول و تارستان و عموما اهل شرق
و چینستان بوکا اعتنا ایدب نسا بوآنه قدر سال ترکستانی اسمیل
استعمال اینمکدهلر. قدیمی اسلام خانلریزک منشور و طغرا و فرمان عالی
وامر معالی سنده دخی سنه هجریه ایلە برابر بونی یازە کلمشدر. و بو
یشادیغمز ۱۳۰۰ تاریخدن برر عصر مقدم گهچه بزم قزان اهالیسی
دخی بو حسابی فوللانور ایکن سوکره اهل علم و قلم سنه هجریه بی
اعتبار ایتمشدر اهل سونی و سودا کر سنه میلادیه بی توتوب کتمشدر
کپلرک سنه حیوانیه اسمی بزلرده تماما منسی اولوب بتمشدر. سنه
حیوانیه به دائر بیاناتی معرفت نامهده ایبات ایدلمش اولدندن بوراده
تطویل کلام اینمادک یعنی اوزادوب کتمادک استین معرفت نامهدن
معرفه ایدر آنک بیانی معرفته بدر.

قضاقتانده یل اسملری

تچقان - صیر - بارص - فویان - الو - جلان - جلقی - قوی
میچون - تارق - ایت - دوکز.

فارسیچه

موش - بقر - پاك - خرکوش - نهك - مار - اسب - کوسفند
میدونه - مرغ - سگ - خوک، یلی سک اولنلر وفادار، یلی دوکز
۳۴ توربیخ خسه

اولنلار فرە كىوك دىبە سويليورلار قضاقدە توغغان يىلى اسمندە اولن حيواننى اولدرمدىكى بوغازلاردىكى كىبى شەر اھالىسىندە دغى بو عادە وارلىغى مسوعمزدور.

قلماقچە تورغاونچە يىل اسملىرى

قولغونە، اوکور، بار، لولای، الو، موغا، مورون، خوبون، سچقان، صیر، بارص، قویان، نئو، جلان، جلقى، قوی، چارموچن، ناکە، نوخا، قاخا قایتارمەنىنى «موچان» دىيورلار موچال مېچون، تاوق، ایت، دوگز بوندىن ماخوذدور.

يىلنى دورت فصل قىلب بىرىچى آيدىن باشلب «كوكوك» «مامور» بو اوچ آى كە ياي فصلى دور. بوگا «غاربون، غوربون، سر» دىيورلار. بازىك اوچ آينە «بامرون، غوربون، سر» كوزىك اوچ آينە «ضونە، غوربون، سر» قشنىك اوچ آينە «اوبولون، غوربون، سر» دىيورلار. غوربون اوچ دىبەك سر نچە معنائى شمول اولوب بو اوروندى آى دىبىكىر. بولردە كون اسمى اولمز. آينىك بىرىچى كوني اىكىنچى كوني دىبە صىيورلار.

قلماقچە عدد يعنى سان

نىكن، خوبور، غوربون، دوربون، طابون، ضرغون، دولان، نامون، ايسون، آربون، آربون نىكن، آربون خوبور، آربون غوربون، آربون دوربون، آربون طابون، آربون ضرغون، آربون دولان، آربون نامون، آربون ايسون، خورون، غوچون، دوشون، نابون، چرون، دالون، نايون، ابرون، ضون، مكغين. هر ايكى عقد اراسى اون بىكرمى اراسى كىبى مفردى ايله تركيب قىلنور. مثلا: خورون نكىن غوچون نكىن على هذاالقياس الى مائة.

ختايچە يىل اسملىرى

لوچه، نو، لوخو، طور، لوک، چاگچون، ما، ياك، خو، تچقان، صير، بارص، قویان، الو، جلان، جلقى، قوی، مېچن، چر، کو، جوو، تاوق، ایت، دوگز.

برى بىرىدىن ياش صوراشسىلر «شوسا» دىيورلار يلك نە دور يعنى قايسى يلدە توغغان سن دىبەك اولور. بعضا «تچقانى» «چور» «يلاننى» «چن» دىبەدە سويليورلار.

ختايچە سان يعنى عدد

ايغ، لىكە، صفە، اوغە، لوغە، چغە، باغە، جوغە، شغە. بو عددلر بىرلرچە براو اىكار ياخود چقئاي تركىبچە برتە ايكى نە دىبەك كىبى اولوب اختصارى

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲

سنبه، آغوست ميزان، سئتاير، عقرب، اوكتاير، قوس، نويابر، جدى، ديكابر
ميزام، فزان، هراچه، جلدى توفسان، فاكتار،

دلو، غنوار
اوچ داك آبي

برداك آبي ديدكارى بونچى آي اولوب اوشبو آياك يكرمه سندن
صوگره نوروز قيلورلر. نوروز بعضا غنوار اخريته وبعضا فبرال
باشلرينه تصادف ايدر. نوروزدن يل باشى قىلاب بر بريله كورشميه
باشليورلر. رسم لرنيچه كونك بر سلام يلنده بر كورشمك كفايه ايدر.
بر كشييه كوننده ايكي سلام ويرمك بر كشييه يلنده ايكي كورشمك
عيب دور. علسى غير ملته مشابيهت ايمش، زيرا مخالفين لره مخالفت
سنت ديمش. كوب ايشلرد، بو قولى سند توتوب اكرچه حديث
شريفك عباره سنى بله زلر ليكن معناسى اولدن كوكل لرنده برلشمك
كفاره تقليد دن غايت صافترلر. انتهى

قضافده قوچقار كوياكى اوركر بانوشى ايله بايلنوب، جلدى
توفسان آينده آلنور بونلرده آي اوشمق يوقدر اوشماديفى اوركر
اعتباريله اولوب اوركر قايسى آيده اون اوچده توغار اول آي
جلدى توفساندر اوشبو اون اوچده توغامش آينك اون يديسى
يكرميسى ويكرمى بش لرنده كوياك چيشلور، يولنز حسابي ايله اوكتبر
اواخرى نويابر باشلرى ولور. آز قويلى كشى اوكتبر يكرمه
بش لرنده كوب قويلى كشى نويابر باشلرنده آلوب ابك اخبرى
نويابر بشندين فالماز، قونك هملى بش آي بش كون تعيين
ايدب يولنز حسابي ايله كامل بش آي ده تووادور، يعنى نويابر
اولنده آلنان كوياك اپريل اولنك قوزلايور، ايمدى اوركر ديدكارى
بزمچه: «ايلهك» يولنيزى، عربچه: «ثريا»، فارسجه: «پروين»
ديرلر. اوركرده آياك اون بشندين يوقارو توغامنى اعتباره آليوب
قراچه آيندن باشلب دقت قيلورلر. قراچه آبي اون بشده توغاب
جلدى توفسان آبي اون اوچده فاكتار اون برده اوچ دك آبي

توفوزده بردك آبي يتى ده كووكوشه ماشده مامور اوچده موصوم برده
طوغايوب اوركر بانار، يولنزچه اپريلنك يكرمیلرنده بانوب آي
اعتباريله برر هفته تفاوتى اولور. يعنى بعضا ما وصوم آينك
توفوز اون لرنده وبعضا اون بش ايله يكرمى آرالرنده غايب بولور،
بويله تفاوتلى يل لرده قضاك ايسابچى لرى آينك بر قسمنى بر طرفه
وبر قسمنى ديگر طرفه آغداريب اوز آرا اختلاف ايدرلر، كوياك
تضفاوتى ده شو قدرچه اولور، زياده اولماز، «اوركر طوغادى» ديهك
قبر ايله ثريانك التفاء واجتماعندن عبارتندر، بر كون طوغام ايكنچى
كون اول اوى قوندى اوچونچى كون اوضوب چقىدى ديورلر.
اوشبو اوچ كيچه طوغام دن معدود دور.

اوركر باندى ديهك شمسنگ شعله سندن كورنمديكى ايكن آدم لر
بونى يره توشار ديوب چونكه عوامنك عقلى كوز كورن يردن آرى يه
ايرشمك دن افقنى يره تيوب تورمش كوروب اوركر افق دن غايب
اولدقده يره توشمش ظن ايدرلر، اوركر صوغه باتسه ثروتيك اولور
قورى غه باتسه قعظليك اولور ديوب باتهق لفظنى توشمك ايله ده تعبير
ايدرلر، اوركر يره توشمز صوغه باتماز فقط شو قدرچه واركه اوركر
غايب اولديغى وقتلرده يغمور باغسه بازى يغمورلى اولوب هوا آچيق
بولورسه قورغاچيلىق اولمغى نجر به ايدلمشدر.

قضاقدە احتياطي كونلر

آينك اولى آراسى اوركر طوغامى ديوب قش بولسه قار ياقمق
ياز بولسه دخى يغمور ييل بولمق احتمالننى كوزادرلر.
وينه «اوتامالى» ديوب بر بيلگولى كونلرى باركه هر قچان
«كووكوش» آبي نك اون برنده كريب اون يتى سنده چقار اوتامالى نك
يل سز بوران سز اوتديكى آز اولور، بو اوتامالى ديدكارى كتابلرنك
ايام عجز كونلرينه توغرى كلوركه عجز اسميله مسهسى شتازك اخير
آبي يعنى فشنگ قوتى كتديكى عجز حالنده كلديكيچون عرب لر

بوياد صرصة ايام عجوز وبرد عجوز ديمشلىر، اما فضاى طائفهسى بوگا اوطامالى ايله وجه نيمه سى، زمان ماده بر باينك قويچى قلى بولمىش قىل تجر به ايله اوكون صفوق و بوران بولمىق احتمالننى تونوب خواجه سندن كيوم صورامىش خواجه سيك سوكون صوقوب كوندانگى كيوميله مالنه يبارمىش، قىل كايوب قاب باى كوررسن ديش ده قوينى هيدامىش كتمىش؛ واقعا ييل چقب بوران صوقوب قوى ايتوب فاشقر كريب قوينى قريب صفوقدن قلده اولمىش قويده تمام بولمىش قلنك اسمى اوطامالى اولمغله بسو بوران آنك نامنده فالمش، گويما خواجه سينه اچيغ لنوب ييلنى او چقارمىش ايمىش ساللا اوطامالى كونلرنده بوران بولوب مبال اولتورسه بعضى باىنى سوكلرل كيوم سز يبارديكى اوچون، بعضى قلىنى سوكلرل بوران چقاردىغى اوچون تجر به صريجه وتوافق غريبه دندر، بعضى اوطامالى مارطنك اون برنده بولور ديه سويليورلر لىكن اوطامالى بولدىز ايله اولمىوبوب آى اعتباريله يور يور بر تقدير مارطنك اون برنده صفوقلر بورانلر بولسه دغى اوطامالى دگل فقط بر آمال دور، اوطامالى كوكوك آيندن تغلى ايتيويوب بولدىزه ايلكارى كين كلديكى آينك اوشدغندندر على كل الحال فيورال اچيجه تصادف ايدر آندن تجاوز ايتمز غيرى آيه كتمىز، اوطامالى ديهك فى الاصل حود عملى ديمك اولوب فلنك اسمى بوگا وفاقى توغرى كامىش اوله، اما عجايب المخلوقانده ايسام العجوزى بولدىز ايله تعين ايدب شباطك بكرمى آلتى سندن آذرنگ دورتنه قدر ديوب بو صورتده اوطامالى ايام العجوزه باشقه بولور. وبونلردن غيرى دغى مترقب كونلر واركه مثلا آپر يلىنك سيمكى شور بولدىنك باشيدر شور بولوطى ديه مشهور اولوب بر هفته معيار ايدرلر ييل و صفوقلر بولور. شور بولماى ناور بولمس ديدكارى بوندندر يعنى شورنك صاقونى اوتمكونچه يازنك يلى لغنه اعتماد اولمز ديمكدر، ايساچىلر شورنك بلوطنى دقت ايدرك بونكله كيلهسى فشك احوالندن خبر ويريميه كفر بولميه باشليورلر قايسى اورنغه

شورنك بلوطى اورناتمسه او بونك فشى سره وفاتدى اوور ديورلر. كتابلرمزده ايلكارى ايشدن خبر ويرمك ممنوع اولوب وهم اولزلرنده دغى بوندىن نفرة مقامنده مقاللرى وار ايكن مثلا كونك آز بولسه كون ايسابله كين سوزلر ينى عوام نكلامىوب همان ايساچىلرنك آغز ينه اعتنا ايدرلر آنلرنك ديدكيله كيدرلر، ودغى يازلمىش آماللردن غيرى ينه يغمور صفوق احتمالى اولن كونلر مثلا قزاننك فزه داويلى ديورلر قزان آينده اولور، كيوك متاوى ديورلر فاكتر آيازى اولور، آفبان امالى ديورلر اوچ دك آينك توفزنده طوغام ايله كريب اون يتى سنده چقار بونلرنك هر برينى آمال ديوب اولزلرنجه اسم قويمىشلر بويله اسم لنمىش كونلر يالغوز قضاغه اولمىوب شهر اهاليسند دغى واردور، از جمله بزم قزانلى ده پوقراو ديورلر اوكتبرنك برنچى كونيدر، ثانى ماوراءالنهر اهالسنده «قيغرك»، قضاغه «قرغى اك» ديورلر آغوست آينده يعنى سنبله ده كلور، سنبله ماهاست درون قيغرك هفتهم نزد هم بست يك، يعنى سنبله آينكه بونك ايجنده دور «قيغرك» اون يدى اون توفوز يكرمه برنچى كونلرنده اولور ديمكدر، مذكور كونلرده قرغى قوشك بالهسى كمالنه يتب صيده چپار يعنى بونده نورغايى آلاز ايمىش سبب مسمىسى بودور ديورلر، انتهى.

ايمىدى جهانك جميع كارى كردكارك امر واراده سيله اولوب مع مافيه حضرت عى قسادر وحكيم اوز حكمت خفيهسى ايله هر ايشى بر سببه مبنى و بر بهانه يه باغلى قيله كلدككن ير يوزنده ظهور ايدن واقعات و حوادث يعنى فتنه فساد شر و شرور، ييل بوران ويغمور هر برى شمس قهرنك طلوع وغروبندن نجوم و كواكبك سير و رجوعندن ياخود بونلرنك اقتران و افتراقندن حاصل اولديغنى حكاملر عقلا و نقل اثبات ايتمىشلر، اما فقهار آنلرنك خلافة كتمىشلر، لىكن هر ايكى فريقتك استنادلرى آيه كريمه واحاديث نبويه كه مستند اولوب بو صورتده فقها ايله حكمانك مخالفتلرى نزاع لفظى قبيلندن ايكن

غایت ما بری دیگرى نك سوزینه نظر عمیق ایله بائىمادفن و یازدقلى نك،
مطالعهنى تايمادفن اجتیارلى آبرى ديه بلمشار اعتقادلى غیرى
ديه ظن فیلمشار.

فقهاى رحمهم الله «والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامرہ» آیتندن
بوگنا مشابه آیت کریمه ردى استدلال ایدرك جمیع موجوداتك
موجدى وصانع ومدبرى بر واجب الوجودك بالذات كندى اولوب
نجوم وكواكبك وسائر موجدك حوادث عالمه مدخلى ومائرى
بو قدر دیورلر.

حكما ایسه جمیع امورك آمر وناهیسی حضرت حق جل و علا
اولدیغنى انكار ایتیموب یته آیه سابقهیه تمسك وامثالها مدلولل
كون وفسادك نجوم وكواكب اسنادى انسانك نظام عالمه تدبیری
بازان ویغهورك نباتاته نائرى كبی اولوب نتاك كه كنى اولمیان
اورنده نبات اوسمدیكى قهر ونجومك نوری نوشیمان اشیاده رك
وطهمك اولدیغى ایله استدلال ایدرك بونلر بدیى اولن كارلردنر
دیورلر. هرچه عالم عالم اسباب اولدیغیچون سبب سز برشى وجوده
كلمدیكنى بلدکیله برابر بارچه سینك مدبرى وخالق وفاطرى یالغوز
الله تعالى ایدكندیه اشتباه ایتوزلر مشركلر كبی عالمك صانعى نجوم
وكواكب ديه كتوزلر. مسهین نك كرك فقهاى وكرك حكماى بو
اعتقاد باطلدن مبرا واول زعم عاطلدن معرادرور.

بس سببلرنى مسبب الاسبابك ایجاد ایتدكندیه كهمه نك نزاعى
اوله یوب ونزاعه مؤدى اولنده بر نسنه كورلمیوب فقط فقهاى نك بو
خصوصه حكمایه شدنل فارسى توردفلى وآنلر نك یولینه بیوك سد
فوردفلى مسلمانلر نك عقیده سنى صافلهق اولوب مشركلر كبی خالق
عالم كواكب ديه ظن ایته سونلر وآنلر نك یولینه كتهمسونلر دیمكدر.
فقهاى نك طریقى ده اودور. زیرا امت سابقه نك اكثرى عقلك تقاضه سى
ایله كیدب آزمشر حق یولدن یازمشلردور.

اما حکماى اشیا نك حقیقته طالما نك وموجوداته نظر ایدب آندن
عبرة آلهما نك معرفة الصانع مدخل عظیمى وار دیوب بوگنا «بوتى
الحكمة» اولم یرو «اولم یظر وا» «ویتفكرون فى خلق السموات والارض»
آیه کریمه لرى ایله استدلال و «علم الهیة نعم العون فى معرفة الصانع»
واشباها اذواللره انتباس ایدرلر بویله اولرق هر فریق اوز
مسلکندیه کیدرلر. «كل حزب بما ایدیه فرحون»

نظم

برك درختان سبزدر نظر هوشیار * هر ورق دفترست معرفة کردکار

ترجمه سى

هر یغچانك یفرغى آلتك حكمت بی شمار * کم نظر ابار آکا عبرتله الا هوشیار
عظمت حقه دلالت ایلدور کارى همان * هر ورق برر بر کتابدر قدرت پروردکار

عربى آى اسملى

محرم، صفر، ربیع الاول، ربیع الثانى، جماد الاول، جماد الثانى،
رجب، شعبان، شهر رمضان، شوال، ذوالقعدة، ذوالحجه. مدنى اولن
جمهور اهل اسلام آى اسملرنى اوشبو عربى الفاظ ایله استعمال
ایدب یل باشنى محرمدن اعتبار ایدرلر. نهمیه آى هر یلده
زیاده سیله اون کون وهر اوچ یلده، بر آى اوشور اولدیغى تفاسیر
وتاریخ وفقه کتابلرنك مفصل بیان ایدلمکله بوراده دقتى لازم کورامدى.

سریانیچه آى اسملى

اوتکتابر، نوایبر، دیکابر، غنوار، فبرال
تشرین اول، تشرین ثانى، کانون اول، کانون ثانى، شباط
مارط، آپریل، مای، اییون، اییول، آغوست، سنبله، ستمبر، میزان
اذر، نپسان، ایار، خزیران، تموز، آب، ایلول
سریانیچه برنجى آى اوتکابرنك یکرى دورتندن باشلنور. تاریخ
عمومى حضرت آدمدن حساب ایدیلن ایامده موسوی وعیسوی لرنك

یل باشی اوکتابر آیندن اعتبار ایدلور ایدی. چنانکه تاریخ میلادیه گه تعویل فیلندی روسیه یل باشنی غنوردن آلدی. یهودی لرنک یل باشی او لنگی حالنده قالدی.

ایمدی بولدزلرنک تفاوتی اوچ قسم بولدی. شویله که مارطنک توفزی حملک باشی بولور حملک اون بشنده «آذر» کرور سربانیچه آلتنچی آیدر. هلی هذا هر بولدزلرنک سیکز توفزی بر بولدزه باقیسی دیگر بولدزه، سربانیچه نصفی بر بولدزه نصف آخری دیگر بولدزه نداخل ایدر. کذلک نوروز دخی اوچ قسم اولوب ما وراء النهر اهالیسی برنچی مارطدن نوروز آلورلر. «نوروز بعداز نوروز، برابر سمت شب وروز» یعنی نوروزدن توفز کون سوگره کچه وکوندز برابر بولور دیمکدر. بس نوروز مارطنک اولی اولهقی اقتضا ایدر.

سربانیچه نور آینک اون بشی آپریل یکره اوچی نیسان داخل اولهقله موسوی لرنک نوروزی برنچی نیسان دور، بزم فزانی نوروزی اوشبو نیسان آینه تصادفی ایذب علامتی صبان طویبی اولور. روسیه ده ماینک اولنی نوروز اعتبار ایدرلر.

فضاق نوروزی قهریه ایله اولوب بیانی یوفار وده کیچدی، بولدز ایله اسلامچه برنچی آیده یعنی حملده هیسویده بیسنچی آیک موسویده بدنچی آیده اولور، نوروزنک معنای لغویسی یگی کون دیمک اولوب هوانک اعتدالندن استعاره ایدلمش اسمدر. بولدز حسابندن بزلرچه یگی کون یگی یل ایکسی بر معناده طولوب غیر یلرنک یگی ییلی بر باشقه نوروز ینه باشقه بولدزه کلور.

مذت الجمول
کتابخانه ملیه جمهوری آذربایجان
بازمور

انسانک حملی حکما قولنجه سبعة سیاره هر بری فرق کوندن انا قرنک بالهنی تربیه فیلب یتی فرق، توفوز آی اون کون بولور وجوده کلور دیمشدر، لکن تحقیقی سیکز آی کامل کوتاریب توفزنی آیده وضع

عمل ایدر قز باله بر آز تاخیره قالور، بس حکما قولی تقریبی اولوب ولدک تولدندن سوگره اربعون اعتبار ایتدکلری یعنی فرقنی کوندکلری بولدزلنک تکمیلی اوچون اوله، سیکز آیده توغوش باله ترکلک ایتمز دیدکلری سیکز آی کامل بولمامش سیکز آی بولمامش دیمکدر، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم لیله رغایبده که رجب الهرجبنک اول جمعه کیچه سیکه آینک ایکنچی کوننه تصادفی ایتهدشدر آنا رحمنه توشوب ربیع الاثلنک اون ایکنچی دوشنبه کونی وجوده کلدیکی اعتباریله سیکز آی اون کونده تولد ایتمش اولدیقی من غیر نکیر مریدور. بس چلهسی چقیموب باله چیراماز دیدکلریک توفوز آی تولمک لزومنه دلبل اولور. قوی حملی بش آی بش کون صیر توفز آی چلقی اون بر آی تویه اون ایکی آی کامل کوتاریب اون اوچونچی آیده توار. اما قضااستانده آی اسماری بعضا اوز بلدکلرنجه بر نام قویوب بعضا عرب وفارسی ایله ده سویلیورلر مثلا کوکو آیی که اول بهار کوکو قوشی بو آیده سیرامقله آینک اسمنی قوشه نسبت ویروب کوکو دیمشدر.

مامور آیی که بو آیده قوی قوزلب صیر بضالوب کوک چقب سوتکه آتفه طویوم اولوب ماللر دخی یازیلوب صوزیلوب راحته کردکن معهور دیورلر عربیدر. «ماوصوم» موسوم آیی حال وزمان ایله معهورنک مراد فی اولوب یاینک ثروتنلی هوانک معتدل وهر یرده کیهانک میهانک وقره وکثرتندن گوزل آی بخششی وقت دیمک اولور، ایضاعربیدر. چله آیی، فارسی اولوب فرق کوندن عبارتدر، یاز چلهسی اییون اولندن اییول یکره یمنه قدر اولور. نضااستانده یاز چلهسی نک فرق کوننی بر آی حساب ایدب سنه ده اولن اون کون تفاوت اوشبو چله آینه نداخل ایله آیک اوشمیدی بوندندر، قش چلهسی جدی بولدزینک اولندن یعنی دیکلر توفزندن باشلنوب غنوارک اون سیکزنه تمام بولور ختاینک «جو» دیدکلری حسابی دخی بو کوندن آلتوب سکسن بر کوندن عبارة قشک بر فصلی دور که بزاردن بر توفوز ناقص کلور جو

جوباشى بى يعنى توفز توفز سكسن بر ديمكدر. جونك كرىشى ديكابر توفوزده اولوب چغشى فبرال يكرمه توفز كلورسه آنك تمامى ايله فبرال يكرمه سيكز كلورسه برنچى مارطده اتمامه ايرشور.

نوز «حرارت شديده يعنى فانتى اسيق معناسنه فارسى اولوب سريانى ايله لفظا ومعنا مشترك دور» بوگا سرطان دخى ديرلر.

ميزام، ميزان، كيچه كوندزك برابر اولدغندن بو اسمده سويلنور. اصلى عربى دور. قزان، خزان، ديمك يفرانلر صارغايوب هر نباتات فنايه قريپ حزين وغريب اولدندن خزان ديمشله، فارسيدر ايلو جلده ايل چاكا جوز جل قزان مائللرى اوشبو خزاندىن يعنى فنادن عبارتدر.

فراچه آيى «فرو» ايله چه دن مرتب شمدى يرزك فراسينه آز كون قالدى تيز دوركيم قار ياغوب اراضى آفقه ميدل اولور ديمكدن مجاز دور. «چه» كچك وآز مطاسنه اولديقى مراراً يازلمشدر.

جلدى توفسان آيى «بيلى توفسان» ياخود يل توفسانى ديمك اولوب چونكه سنه ده دورت توفسان كلور ايكن آنلرلك اوچنى نظر التفاتدن دور ايدب بو آينك يلمنى ويلنى اعتبار ايتدكلرى «چارپا» يعنى دورت آياقلى، دورت تولوك مال ايله معيشت قىلب چاروا اولدقلرندركه قشك آينى بالضروره دقت ايتدر.

فاكتار آيى، فاكنتارمق مصدرندن امر اولوب بو آيده كيوك نكه لرى ايچكى لر ينى ايوروب فايروب بايلمى حيوان كى توفناتوب فاچرقلرندن بو مناسبت ايله مجازاً فاكنتار ديمشله. بز ارچه «قش چلسى» فضاچه «فاكتار» ختايچه «جو» بولرلك جهلسى بر آيغه تصادف ايدب، عثمانلى چه روز قاسم، نشرين ثانى نك يكرمه آلتى سنك اولهق ايله بو دخى مذكور كونلره توغرى كلور كوز آيى ايله قش آينى آيرديقى اوچون روز قاسم ديمشله.

اوچدك آيى، توفسان داخل اولن كوندىن اوچونچى آي ديمك

اولوب بو آينك تمامى ايله قش توفسانى انتهاييه ايريشور. بولدى حسابى ايله قش توفسانى نويابر اون بشنده كرىب فبرال اون اوچنده چقار.

بردك آيى، برنچى آي ديمك اولوب اكرچه بو آينك عشر اخير ايچنده نوز قىلورلر لكن يل باشنى كوكوك آيندىن اعتبار ايدرلر. كوكوك آيى فبرال ايچنه كن ايدر. اما ختايلرده آي اسمى اولهيوپ چغان آينى يل باشى اعتبار ايدر ك برنچى آي ديورلر ۲نچى آي، ۳نچى آي الخ ديه صاناب اوچ بلده بر دفعه يلنى اون اوچ آي حساب قىلور بونك برله چغان آيى ايدا غنوارنك سيكزى ايله فبرال نك يتىسى آراسنه دوران ايدر سنه لر ينى خانك جلوسندن صانايورلر.

موچال، فلماقده «موچان» ديرلر برى برندن ماخوذ دور اولگيسى اون اوچ يل بر موچال، صوكره هر اون ايكى يل بر موچال اولور. اون اوچ بر موچال، يكرمه بش (۲) اونوزيتى (۳) قرق توفز (۴) آلتش بر (۵) يتمش اوچ (۶) سيكسان بش (۷) توفسان يتى (۸) بر يوز توفز (۹) بر يوز يكرمه بر (۱۰) جمع اون اوچ موچال اوچ قرق اولوب عمر طبيعى بودور. «ومنكم من برد الى ارذل العمر الاية» ارذل عمر عمرده صايلاز.

يولدى حسابى اسلامچه ابجد حروفى ايله بو بيتدن چقار

لا ولا لب لا ولا لا شش مهست.

۳۱ ۳۱ ۲۱ ۲۲ ۳۱ ۳۱

۳۰ ۳۰ ۲۰ ۲۰ ۳۰ ۳۰

ليل كط وكط ليل شهر كوتهست.

يعنى اسلامچه اوتوز، اوتوز بر، اوتوز ايكى، يكرمه توفوز كلور. غيرى لرلك اوتوز، اوتوز بر، ويكرمه سيكز اولور. دورت بلده بر دفعه فبرال يكرمه توفز كلور. بوگا كيبسه يلى اسم ويرمشله. كيبسه لفظى عربى اولوب تولتورلمش سنه يه سنه كيبسه ديمشله. ناموسه مفصل بيان ايدلمشدر.

قايسی بولدز اوتوزبر، قايسی اوتوز ايكي ايدىكنى بلەك
استرسك اوج بارمقنى قائم قويوب سبابه ايله بنصرى بوكارسن .
مارطده ايهامدن باشلب ايكي دفعه صانار ايسك هر قائمه اوتوزبر
وهر بوكولەش بارمق اوتوز اولور . فرال دخى بوكولەش بارمغه
توغرى كلور .

نماز وقت لرينك سمي

صلوة فجر، فارسیده «نماز بامداد» تركيجه ائره نمازى دينلور .
صلوة ظهر فارسيد «نماز پيشين» تركجه اويله نمازى ديورلر . فى الاصل
عربى دن نماز اولى ديمكدر كه اول فرض اولنان نماز اولدغيچون «اولى
نمازى» دينلوب آز تحريفله اويله نمازى ديمشله . پيشين لفظى نك
ترجهسى اولور .

صلوة عصر فارسیده دخى بو اسمده سويلنوب تركیده «ايكندى
نمازى» ديورلر، ايكنچى نماز ديمك اولور اويغور تركجه سندن قالان
بر لغت اولوب اويغور زباننده ايكنچى «ايكندى» ديورلر .

صلوة المغرب، فارسیده تركیده «نماز شام» دينلور ايكي لغتده
مشتركدر . صلوة العشاء نارسیده «نماز خفتن» ديوب بونك ماخذى
عربى اولوق كرك . ايله مظلومه يعنى قرانقى لغده اوفولديغى اوچون
«خفيه» لفظندن اشتقاق ايدلمش اوله . تركیده دخى خفتن دينلور
ايسه ده «يسنو» «يسنو» «يسع» نمازى اسميلده سويلورلر . يستو
ديمك ياستوقه باتار . ونده اوفولور نماز ديمك اولوب، يسع لفظى
وقتى كيك نماز ديمكدن مأخوذ عربى اوله كه «وسع يسع» دنر .

صلوة وتر فارسى ونركى وجميع لغات اسلامیده مشترك دور
جملهسى وتر ديورلر، اما يسع لفظى بعض اراضى ده وقتك ضيق يعنى
تار اولديغى ايله اسم مز بوره خلل ويرمز آنكله ايراد كامز .
اغلبيته مبنى دور .

بولدز ياغديغى

هجريه ١٣٠٣ نهى سنه صفر الخير بكرمنچى كوفى ١٨٨٥ نهى
نوبابر اون بش جمعه كيجهسى ايدى آسمانده بولدز ياغوب بو
واقعه دن آدملر غايت خوف ايدرك بيوك بر واقعه اولدغىنى زعم
ايتديلر . بلكه قيامت قوبه ديهه جزم ايتديلر اما اهل تجربه
كيلچك يازنك يغمورلى اولدغينه علامندر ديديلر . بو خصوصه بر
آز بيانات يادمزه كلوب يازمق مناسب كورلدى .

مؤثر حقيقى بالذات جناب حق جل وعلا حضرتلرى اولوب
مخلوقاتك آكا مدخلى بوق ايكن بويله علامتلردن مستقبلك بر شيك
وقوعنه استلال جائزيمدر ديهه وارد اولان سواله : جوابده دينلور كه
مسبب الا سباب الله ذوالجلال حضرتلرى ايدىكنه اعتقاد ايتكدن
صوكره بر شى ديگر بر شيئه وهر نسنه آخر بر نسنهيه علامت اولمغينه
ايقان شرعا ممنوع دكلدر بلكه عالم عالم اسباب اولدغيچون بلا
سبب بر شيك وقوعنه اعتقاد ايتك عقلا مذموم ونقلا مردود اولوب
اويله شيئه شهادة دخى غير مقبولدر . بزم فرقه ناجيه يعنى اهل سنت
والجماعة نك ايمان واعتقاي بو اولوب وقوعاتى سببىز تقابره حواله قيلمق
مذهب جبريه دور ديمشله . جبريه خالصه شونلر دور كه عبده فعل
وفعل آنده اضلا قدره يوقدر بلكه اول كنديدن صدور ايدن نسنه ده
جمادات كيدور تقديرده نه يازلمش بنه آنى بي اختيار اشلر نناك كم
جمادات بر محرك تحريك ايتمايونچه حركت ايتمز تحريك ايدرسه
سكونه مجالى يتمز بس بنده يى محرك تقدير اولوب دنوى سبب لرنك
آكا مدخلى يوقدر تقديرده يازيلان ايشى تركه يازلميان ايشى ايتانه
انسانك اقتدارى اولمز ديورلر . بزلرنك ده عومما اهل عوام واكثر
علما صورتنده كورنان هوام خصوصا نادان اولوبده ايشانلق ايدن
شقالر عقیدهسى ثباتسز لقار معنوى بو مذهب باطل ايله مبتلا ديورلر .
«عصمنا الله مع ما فيه» كسب و معاشنده سبب دنويوه سنى ترك

ایتمیوب تقدیر یولنه مطلقاً کتمیوب گوزل ایشک من اویله ایتمشدم بویله اولدی. اگر خلاف فرض اولورسه بونی فلانی قیلدی والا بویله اوامزدی دیوب حسنی کندی قبعی غیریه اسناد ایدرلر سبینه تقدیری آکلمازلر آغزغده آلمازلر. عجبکه هر ایش برسبیه مبنی اولدیغنی کوره بیله توره یینه انکار صورتنده ایشی بلا سبب تقدیره حواله ایدرلر ایگری یوله کیدرلر. حسه انکار ایدنه ننگ غیبیه ایمانی مشکوک دگلمی ظاهر باطنه مشهود دگلمی یا. وقوعاتی سببه تعلیقندن تقدیری سلب لازم کلوز. تقدیری سلب انکار ایدن قدریه مذهبی در آنلر افعال عبادی قدرلرینه اسناد ایدب قدری انکار ایتدیگی اوچون قدریه ایله ملقب اولدیلر. بس معلوم بولدیکه جبریه قدری اثباتنده افراط ایتمشدر قدریه قدری نفیده تفریط کتمشدر. وسائر یتمش ایکی فرقه دخی بوگا قیاس ولنه.

اما بزم اهل سنت والجماعة عقادیکه جمیع مذاهب ایچنده متوسط و معتدل عقله موافق نقل مطابق محبوب جناب باری و مقبول اسافل و عالی اولن بر طریق دورکه کیم بو جبل متینی الینه آله اول توغری جنه واره دنیا و آخرتک آفات و آغونلغندن امین و امان اوله. زمان ماضی و زمان حاضر مزده بر قاچ دفعه اهل اسلامک باشنه فتنه و فلاکتلر کلدیکی مسهوعمز و مشهودمزدور بولر کلسی اعتقاد بله یان ننگ ضرری و فعل اضطراری ایله فعل اختیاری بی فرق ایتمیانک ضراری دور.

جبریه مذهبی «ان الله لا یظلم مثقال ذرة» آیه کریمه سینه انکاری موجب ایدر. شویله که حضرت خالق کون و فساد بر بنک سنی خلق ایتمزدن اول افعالنی فسق ایله و شراره ایله یازارده بنده آنی اختیارسن ایشلر ایشلکدن صوگره یوم جزاده او فعلی نیه ایشلکد دیه عذاب ایدر. بوشوگا بگزرگه مثلاً: بر پادشاه شریر دیگر بر آدمه تهنید شدد ایله عمر ایچورده نیه ایچارسن دیوب تعذیب ایدر. شک یوقدرکه بو صورتده پادشاهه ظالم دینلور فعلنه ظلم اسناد ایدیلور. واجب تعالی بو صفتدن مبر و منزهدر.

اویله ایسه «والقدر خیره و شره من الله تعالی» دیمکده معنا نه دور. فقهاء اصول بو بابک حکمتنه بویله وصول بولمشارکه، اولاً بلهک کراک تقدیر مقدره تابع دور. شویله که حضرت حق سبحانه و تعالی بنده سی ننگ نه زمانده وجوده کلوب اول آوانده نه ایش ونه فعل ایشلیه چکنی علم از لده کما حقه کنهیل بلوب لوح محفوظه یازمش او بنده دنیا به کلدکده علم الله دن تجاوز ایدمهز غیری بر فعلی ایشلمز بو ایسه کرها و جبراً دکلر. مثلاً زید کونلرده بر کون عمر وک جمیع ایشلیه چک ایشنی بلوب یازسه که یارن عمر و اویله ایدر و بو ترتیبده کیدر. اما عمر و بلمبور که زید یازمشده افعالی آکا موافق اولسون. عمر و آنچق کندی اشتها سی و جزء اختیاری ایله او ایشی وجوده کتوردی. بس تقدیردن طشقاری ایش اولمز دیمکک معناسی بی اولوب «خیره و شره من الله تعالی» دیمکک معناسی بوگا عاید دور دیمشدر. طریقته محمدیه ده طریق محمدی بودور. والا عوامک دیدکلری کبی دگل که الله تعالی قوه قاهره سی ایله افعال عبادی یازده جبراً و قهرراً او یوله سوق ایده بنده بی اختیار آنکل کیده. کلا.

اما دینلورسه که انسان بر ایشده کمال حد وسعی ایدوبده کسب و سبینه قطعاً تصور ایتیه یینه مرادنه یتیه بو ایسه عیدده اختیار جزئی ننگ مقنود ایدیکنی بلدر، جواب ویریلورکه بوده بر سببه مبنی اولوب اول ایشک وجودنه مانع حسی بر فعل یا خود ضمنی بر سبب اوله، اما حسا و ضمنا بر موانع معلوم اولمیوبده او ایش فعل چقماز ایسه بو صورتده خدا تقدیر ایتمامش اراده حق بوگا کتمامش، فلم ازل بویله بتمامش دیوب اختیار جزئیدن قوه کلینه ننگ اقوی اولدیغنی اذعان ایدر قدریه مذهبی ننگ بطلاننی تمام اثبات ایدر بو کمال انقیاد دور. اما بزم بعثت اختیار جزئی بی سلب ایله اموراتی کلا تقدیره حواله ایدن یعنی جبریه سلوکنه کیدن اغلاط عامه ده دورکه سببه

حج شريفان قېتىمغىز سوڭمىدە يازيان مەلھقات

رب يسر ولا تعسر وتمم بالخير آمين.

معلوم اولەكە بوندىن مقدم طرفان سياحتىزدن تارىخ جريدە جەيدە نامندە بر كىتابچە يازيب توملى حاجى نعمت الله افنديە توديعە ايتەش ايدىم او ذاندە قرانلى شەمس الدين افنديە ويروب طبع ونشر ايتەش ايدىلر، بوندىن سوڭرە فرغانە خانلارندىن باشلب ۱۳۱۴ نچى ھجرىيە قدر اولن وقايىبى مشتمل خەمسە شەرقى وتتمە نامندە بر توارىخچە يازيب مزبور تارىخچە حج سفرىنە چەتغىز ايلە يازىلچى ياپونىيا وختاي توارىخى سلامت قايتوشمەزە موقوف قالەش ايدى. شەندى اول موقوف تارىخچەمىزنى يازمق يادەمەزە توشوب ابتدا حج بولندە كورمىش احوالات و ايشىلەش اخبارات و ايدەلەش زيارت لرى يازمق ايلە تارشىخ وتزيبين ايتەك مناسب كورلدى. و بوگا علاوه يوقارودە نامى سبقت ايدىن توارىخچە لىمىزنىڭ بەضا مەھل كەچەش عبارە لرىنى و بەضا يېمىل يىختىصرا يازلەش حكاية لرىنى تفصيل و بيان قىلمق ايلە كىتابچەمىز دىخى بر نچە جز و صفى دن ەركب اولمق خەمىتىنى ذمەمەزە آلەم اهل قلم اولغىدىڭ شكرانە سىنى مەھما امكەن يىرىنە كىتورمەك اقتصاى املەز و دعا اميدە بر عملەزدور.

۱۳۱۴ نچى ھجرىيە ۲۵ نچى شەبان المعظم يوم شەنبە، مىلادىيە ۱۸۹۷ نچى فېبرال ۱۵ نچى، ختاىچە بادىغە طوركوگوسوى خانك ۲۳ نچى يلى ۲ نچى آياڭ ۲۶ نچى كونى ايدى. حاجى رمضان افندى و حاجى الھام تاشكەندى ايلە اوچالورمىز زيارت حرمىن الشرفىين نيتىلە يولە چەتدق ۲ نچى فېبرال پەنجشەنبە كون عىد فطرانى سەيدە او قوب آندىن

۲۲ نچى فېبرالە شەنبە كون جوناپ ۲۸ نچى فېبرالە جەمە نەمازىنى اومسكى مسجىدندە اوتادك اوشبۇر كون عصر دن مقدم وا كزالغە كلوب ۋاغونە اوتوردق ۶ نچى مارط پەنجشەنبە كونى شوال ۱۴ ابدى ايرتە ساعت ۵۹ دە مسكوفى بىلدە سەينە كلوب كرك اومسكى دن چەقاندن ۶ ساعت كم ۶ تا اولك دە مسكوفە كلدك بونندە ايلكىنسىكى ۋارونقە يەنى داربازە قىرىندە، دېرژاۋاى پانېورېيە گە توشدك، تاو لىكى بر صوم يكرمە بش تىن، مسكوفدە بر ھفتە توروب پەنجشەنبە كون كىچ ۱۳ نچى مارطدە ساعت ۵۹ دە ۋا كزالدىن جوناپ ايرتەسى جەمە كون سەيولېن اسكى، بىلدە سەنە كلدك، بونندە كاسىم لىك خىر الله عېبىدالله اوغلى بوفىت يەنى آش فزون توتار ايكەن مسكوفدىن بىزەلە كەشىدى بو ذات بىزلىرى قىمەت بەھا بالىق وانواع طعام ايلە ضىافت قىلدى بونندە يارتى ساعت توقتادق، آندىن كىتەب ايرتەسى ۱۵ نچى مارطدە شەنبە كون بەد از پىشىن ۋارشاۋا شەرىنە كلوب كركاۋسكى پىرىت مېستى يەنى چادە اورام دە ساكسونسكى غاستىننىتسە گە توشدك، زاغرانىشنى بىلېتىنى بو شوڭرە آلدق بورمىچى بولوب تور دىغىزدە تاشكەندى يولداشەز خستەلنوب آغردى آنى تاشلب كىتالەيوب ۋارشاۋادە بر آى كامىل يانوب قالدق.

ۋارشاۋا بىلدە سەينىڭ بىيانى

ۋارشاۋا ھكىومى قەيدە بر بىوك و كەنە دولت اولوب اھالىسىنە «پولونىيا» و سوڭرە «پالاک» و «پولشە» دىخى دىنلوب اسلام توارىخى و جغرافىيە لىرنە «لە» قومى و «لەستان» مەملىكىتى دىە يازارلر ۱۸۰۰ مىلادىيە ھەدودندە روسىيە و پروسىيە و آفستىرىيە دولت لرى بىننەك مەقسەمە اولغىرق اياڭ زىيادە خەسەسى روسىيە لو تصرفندە قالەش ايكەن چەندان اطاعت لرى اولەيوب اعادە ھكىومت و سىرىستىت ادعاسىل نچە دفعە باش كوتارىب روسىيە ايلە قاتى محاربە ايتەشلىر، اخىرى ۱۸۶۴ تارىخندە نام قوت لرىنى بىل ايدىرك صوتىدىلر ايسەدە روسىيە قەرا

وجبرا بتون بتون استيلا ايدب سر بستيم ادعالي ريني خاطر ندين
 چقار مشلر، شهرک اسمی قدام « ۋارسووديا » ونام ديگرله « ماسووديا »
 دخی ديرلر ايمش، « ۋيسنول » نهري پالاکلر « ۋيسل » ديرلر
 جنوبدن شماله آفرق بحر بالطيقه قویار ديدیلر، ۋارشاۋاده متوطن
 یعنی اوزندن اوپلی جایی مسلمانلر اولمسه ده اجاره ایله استقامت
 ایدن وسودا وسائر کسم ایله کلوب کیدن مسلمانلر دایمی برار
 یوزدن آز اولمیبوب بعضا ایکی یوز وزیاده دخی اولور دیو امامی
 نقل ایلدی، بر اوی اجاره توتوب نماز جمعه نی اول اویده اوتارلر
 ایکن امام دخی اول اویده نورمشدر. جمعه یه کلن جماعات اماملرینه
 آز کوب ندر ندورلرینی ویروب امامتلیک حقنی بو طرزده ادا
 ایدرلر جمعه دن غیري نمازی هر کیم اوز خانه لرزه اوقورلر دیدی،
 مذکور امام ائندی ۱۸۵۵ نچی میلادی ده عسکریه خدمتنه آلتوب
 غواردیسیکی پولوکده خدمت ایدب آخوندلیک رتبه سنی حائز اولمش
 سیف الدین حسن الدین و غلی سونا یوفی، نامنده بر موی سفید دور
 بو ذات عجیب بر توغری آدم اولوب بعضا کولنج و بعضا کویونچ
 سوزلریده وار، باب السین ده بیانی کلور.

ۋارشاۋا شهرینی ائک اخیر ضبط ایدن غرافی پاشکایچ دیان
 گنیرال ایدی، پاموتنگی بودور دیوب کته کوچه ننگ اورتیه برنده
 چویوندن یصاب اوستولگه اوتورتوب قویمش کوستردی، کوچه ننگ
 باشنده نیکولای کیفرک، اسلام جغرافیالرنده نیکالای کویپر نیک یازلمش
 بونگ پاموتنگی بار اشکوننگ آلدنده، بو آدم بونگ کروی ننی تصدیق
 ایله بیله بونگ حرکتی تثبیت ایتمش ذات ایمش الله کره زمینی یعنی
 بونگ شارینی توتدومش بیوک بر کرسیه اوتورتمش، بو ذات ۱۸۷۲ میلادی ده
 اوتمش، حرکت ارضننگ اثباتی خصوصنده قسیسین ورها بین اتفاقله
 مذکور کویپر نیک ننگ کفرنه فتوی ویروب اگر بو اعتقادندن
 دونهز ایسه قتلنه مسامت ایتمشلر ایکن کویپر نیک ده قورقدغندن
 کنسه ره کر بت توبه ایتمش لکن انسان بر ایشک حقیقتنه اطلاع آنی

جزما اعتقاد ایتدکنن سوگره ظاهرده آنندن دونهش کبی کورنسه ده
 باطن ده ترکی محال اولوب کویپر نیک حرکت ارض خصوصنده حجت لرینی
 بیان ایدرک کتاب یازیب قالدرمش بو کتاب مزبور ننگ وفاتندن
 سوگره استعمال ایدیلوب الحاله هده جههور نصاری بونگ مسلککنه
 یعنی حرکت ارض اوچون بونگ مذهبنده دورلر کویپر نیک ننگ کفریله
 فتوی ویرن رها باین کتاب یوشعک اونونچی بابنده « قی یا شمس »
 فولندن شمس ننگ سیرینه وارضننگ سکوننه استدلال ایدب ارضننگ حرکتیله
 فائل اولوق منکر نص دور دیمشلر. بنا برین کویپر نیک توبه یه
 تکلیف ایتمشلر، بو واقعه بخاراء شریفده عبدالناصر قورصاوینی
 اشعری مذهبندن دونهیه توبه ایتدردکلری کبی بر حال اولمشدر،
 آروپالی لر ارضننگ حرکتی کویپر نیککن ایشدوب حیران قالمشلر
 انعجبه طالمشلر. اما بزم اهل اسلام مفسرلری ننگ اکثری
 ررضننگ کرویتنه فائل ایسه لرده حرکتنه فائل اولمیبوب
 مع ما فیه ارضننگ حرکتی فکر ایدنلر و آنندن بحث ایدنلر واردور،
 از جهله امام فخر رازی حضرتلری تفسیر کبیرنده حرکت ارضدن
 کلام درمیان ایتمش، اوپله اولسه آروپالی لرننگ حرکت ارضده اثبات
 ادعاسی یعنی بو حقیقتی بزلر تابدق دیه سی برنده دگلدر،
 اوله ارضننگ حرکتنه لانسلم بر تقدیر تسلیم ینه اسلام کتابلرندن اورکانه مشلر
 اوله، چونکه تفسیر کبیر کویپر نیککن ۴۰۰ ییل لر مقدم تصنیف
 ایدلمش اولوب و آنندن دخی صرف نظر، اگر مفسرین رحمهم الله
 (ان نمید بکم) آیه کریمه سنده لا تقدیر ایتمه سله لردی ارضننگ حرکتی
 نص ایله استدلال ایدلور دیمک ادعاده اولنوردی، ودخی فقه کتابلرک
 ابضاحنه باقلدقده ارضننگ شرقه حرکتی ظاهر اولورکه، سیر السیارة
 الی المشرق دیمش، ارضننگ مشرقه سیری اسرع اولدقن شمس
 وقهر بزه غربه سیر ایدر کورنور، بس اوپله ایسه آروپالی لرننگ
 علم هیئت توغروسنده دخی اسلام علمالرینه افتخار ایدر اورنی

آدمدن فرق بش نېن آلور سېكز بورچا كلې ايكي قات اوى دور
 يوفارويه چىقدىن صوگره كنىك بىر رشتكه ايچىندە نوررسن، اطرافه
 نظر قىلساك تىخىنى بوز لىلى ايكي بوز چاقريم يرافىدە بىر تاغ
 كورنور اوستى آپپاق قار آنك بېرى توباندى بىر تاغ كورنور
 يىكى قار كىتب صايلرى قارلى قىرلىرى قره كورنور آنك تومانى يعنى
 دامىندە ايتا كىندە قار تمام كىتمش آپرىل آيلرى مثالدىدە هر يردن
 سولار آققان كوك چىملىر كورنە باشلاغان درختلر قىندىقلاغان
 بىر يردە هوا صافى كون توشوب توروبىر، وىر جايدە بولوپ ويغور
 ياققان كورنور تاغنىك ايتا كىندە بىر يىغچىلىق تىران صاى بىوك اوزان
 صو آقار آندىن بېرى هر اطرافه كىدىن بىوك كىنە پوللر وىر جانىدە
 عىداكان قورە قورە قويلر ونچە جايدە بلىدى كىند قىزىارتلر
 ئاركة توكرا كىنە نوبە بىرلن ايشاك بىرلن بارغان زابىر وپياده زوارلر
 كورنە دور. بعضى يورگان بعضى لار اوتورغان كىبى، وىر طرفى بىوك
 بىر جامبول قورغان كورنور، وىر چا كلرنىدە سىر خانە بالخون چارداقلىرى
 وار، وىر طرف پىستلىك يىنە بىر سور وار بونىك داربازەسى
 آلدندە بازار بقال، نانواى، قاربوز، قانغون ساتقانلر وسىباتى كوتاركانلر
 كورنور وىر عرض كىبىر اطرافىدە آدملىر صو آلقان بعضى لار كىر
 چىمارشېر چاپقان وىر تىپىلىك جىباىك يولندە آدملىر بىرى يوقاى
 بىرى توبان يوروب يولدىن صغشمىوب بعضى نىك تىوبەسى يىقلىق
 يوكارىنى بوشاتقان وبعضى نىك ايشا كى لايغە بانقان كوتارىب تورغوزوب
 يانتقان كورنور. وىتپە نىك بىر طرفىدە بىر قورە عىسكىر مسلىح اللرنىدە
 آيبالته نابزە توتقان وعىسكىرنىك بىر طرفىدە بىر طوب آدملىر تورغان كورنور،
 ايك آلدندە اورتە بويلى عىسىم صقالى قاش كروچ بىر آدم ايكي
 قولى بىلىندە كىرىنى توتوب آنىك آلدندە بىر يىشل چىپانلى النىدە
 عىساسى وار اوزون بويلى آرىق جىئەلى نىغىف بىر ذات مىذكور
 كىرلى آدمە خطاب قىلمش كىبى تورر، بو جمعيت نىك آلدندە ايكي
 بىوك ستون باغانە نىكلمش آكنا ايكي بالانچاق آدمنى زىجراب باغلىب

قويمىشلر وىبو ايكي ستون اورناسندە صاروبە مائل آنى بوزلى سىراك
 سقاللى بىر ذات بىلىدىن قىوسندە سترە بىلىدە چىقىسى بار يوفاروسى
 بالانچاق باشى يوزى قان بىدىنە آقىش كوزى آسمانە تىكلىب مناجات
 قىلور كىبى تورمش، آرفە طرفىدە بوغان يىغچىدىن بىصامش
 «خاچ» يانتقوزوب قويمىشلر، وايكى طرفىدە باقساق ايكي بلىدى تاغ
 بىوك سىنىكىر تاش يار تاش توبانمىزە قىراساق تىساغرىك آستى كهف
 غار كورنور، توردىغىز بىرنىك هواسى اول بهار بىر تاغلى جايدە بعضى
 كوكال صايە كىرر ايسىك آندىن بىر تورلى خوشبوى ايسى كلور
 شونىك مىثالى بو جاينىك دە ايسى بويى هواسى كانە كىند يىكى تاغ ايچىندە
 تورركىبى بىلررسن، اما باصقان بىرك تاقىنە اوستونىك توررسن تماشابه كلن
 نە قدر خلابىق بار بىر داوش اواز چقارغان آدم بولمىزسن جىلمىسى
 فسلىداشوب آقرون آقرون سويلشور كىبى كىشى لرنىك قولندە بىر
 كىتابچە بار آنى اوقور آلدندە غى عجايباتلرە باقار بويىدە تماشى
 خانە دور. رىقىمىز ملا سونايوفىدە دىدىمكە صوراكىز بو تورانلر وىبو
 باغلانانلر كىلردور دىدىكە بىرىسى سويلدى بو جمعيت يهودىلردور
 حضرت عىسى بى دارە آسماغە چىم اولمىشلر شول ايامدە كى حاللردىر
 بو كورنەش تاغ ودىرلر وسائر كورنەش تپە و تىكىس بىرلر كلىسى
 قدس شريف و نواچىسى نىك رسىمى وپلان دور. وىبو كورنان كىرلى
 آدم او زمانىدە غى يهودىلرنىك پادشاهى هىر و دوس و آنندە توران عىصالى
 عرىف يهودىلرنىك عىلماسى اولوب بونلرنىك كلىسى حضرت عىسى نىك قىتلنە
 سعابه قىلورلر دىدى. بلىدىك كە او جايدە توران آدملىرنىك فسلىداپ
 آقرىن سويلشدىكى حضرت عىسى نىك حضورندە اولدىقدىن او ذاتنىك
 حرمتنى صاقلىب ايمىش. صوگرە قدس شريفە واردىغىزدە كوردك كە
 غالىغوفەدە مشاهدە ايدىلن اراضى و جبال وادىبە قلغە و بلىدە عىبن
 بودور. مگر غالىغوفە ترسىمىندە او زمان بوش بىرلر بو كوندە عمارات
 بولمىش او كوندە عمارتلى جاىلر بو كوندە خالى قالمش بوللر و بىرلر
 بىاغى كوردكەز بىغىنە توروبىر. بو تصوير و نرسىمى جىل زىتانىك

یوفاری تاغ طرفندن شام طرف ناغه نظر قیلمشده آنندن توشورمش اوله. غالفوفده کوریلن تیران صای دیدکمز لوط کولینه تامان اوزانمش بر بیوک دیره ایکی صحرای تیه بو دیره ننگ وراسی دور دیدیلر. غالفوفده سواله جواب ویرن روس می پالاک می مذکور کهرلی آدمی یهودیلرننگ پادشاهی هیرودوس دیه سویلدی اما حضرت عیسی علیه السلامی قتل بیوران «پیلاطوس» و حضور نده عضا ایله توران یهودیلرننگ کاهن اعظم یعنی شیخ اکبرلری اولن «قیافا» اولمق کرک زبیرا قتلنه فتوی ویرن «قیافا» وحکم اییدن «پیلاطوس» اولدغنده انا جیل اربعه متفق لردور. وایرتیه سی کون شول اوی ننگ استونغی بولمیه سنه توشوب حاجی رمضان ایکیمز تماشای قیلدق ایلیکتريک ماشینه سی وار ایکن چرخ ننگ حرکتنه کوز اهلشیمبور بر دقیقه ده مک ایکی یوز ایلانور دیدیلر.

بعض تیمورلرندن چاقمق کبی چاقیلوب اوت چقار حرکتی غایت سریع اولدغیل برابر مهیب و قورقنچلی دور که اگر چرخ ننگ بر برینه کیومک ایناکی ایلتور بولسه یوماراپ آلیب کیتب هلاک قیلماغی مقرر دور. بو ماشینه شهر ننگ طشره سنداغی الوغ ماشینه دن بر شعبه اولوب آننگ قوتی ایله ایلانور دیدی. و بر کون بر مطبعه به کردک بیرلین دن یگی کلمش ایمش غیته باصوب ساعتک آلتی مک چقار دیدیلر لعل توغریدر. بر طرفنده جیوب اویوب قویمش کاغذ او کاغذ بر جانبندن ماشینه به کرور کوز یوموب آچقونچه باصیلوب بوکلنوب بر طرفه آتیلوب چقار بر آدم آلیب زنبیله قویسانچه بیه اون یکرمی بردن چقب فالور صانامق ممکن دکل. و بو شهر ننگ باغ باغچه بازار بقال کنه کنه خارداک یعنی مغازین لری ننگ حد حسابی یوق خصوصاً ساکسونسکی صادنگ جوارنده اولن بازار غایت ازدخاملیک دور. و بیوک جاده لرده اولن دکانلر کیچه سی ساعت اونیه قسر آچیق تورر کوچه لر لامپه وپانوس یعنی فنار ایله کوندز کبی اولور. بعض میلچ دکانلر بار ای نسنه آلورسن بها ۲۰ تین زیاده

کم سودالاشهق اولمز. و بو شهرده اسلام زمانه سندن قالقان بر مناره وار قریم خانلری استعلاسنده اولمق کرک پشق خشتدن صالنهش مآذنه محلندن یوفاروسی یغاچدن اما اذان ایتماک اوچون یصالنهش اولسه کرک زبیرا مآذنه سی مسجد مآذنه سی کبی دگل، فقط باشنه آی قویوب اسلام علامتی دیه یاپمش اوله. ایلانوب چقلور سیکسان باچقچ هر باچقچ بر چارکدن تاقنه سی ایله بش بیرشوکر. باچقچغه یاقتی توشماک اوچون یوفارو وتوبانده ترزه لری وار، و بر کون پالاک لرننگ کنیسه سینه کردک ایچی تمثال و صورت لر ایله مملودور و طولودور. ایشوکدین کرگاچده چولماکده صو بار قول لرینی آکا باطروب بعده باروب صورته باش قویارلر نه وقت وارلسه کنیسه ده عبادت قیلن لر بولنور وقت معین یوق شیکلی وهمک روس کنیسه سی کبی توجه لری بر جانبه اولمیوب هر یاقغه قراب صالنهش وهم سجده لریده نه طرفه صورت وار او طرفه قراب باش اوررلر. و بعض کنیسه لرنده نغمه و موزیک برلن قوشولشوب اواز بلند ایله اوقوغانلریده کورندی. پالاک اهلیمی کلا قتولیک مذهبه دیدیلر. و پالاک خلقندن مسلمان جماعه سی دخی وار ایکن. امام آخوند سونای ننگ اهلیمه سی وارشاودن بش یوز چاقریم برده و یلنی قلعه سنک مسلمان پالاک ننگ قزیدور اصل لسانلری پالا کچه اولوب مزبوره خاتون روسچده یخشی سویلبور مسلمانچه ده تکلم ایدر آغرراقدر. و یلنی بلک سی فربنده صورتک تثار دیوب بر مسلمان اولی بار دیرلر. قدیمده قران تثارلرنده می یا که قریم تثارلرنده می بر آدم باروب دورت خاتون آلوب هر برندن اونار اوغول طوغوب بو کونک بر نچه یوز خانه بولمش ایسه ده اولگی عدد ایله هنوز صورتک تثار یعنی فرق تثار دیه سویلتور.

۱۵نجی ذوالقعه ده ۵نجی آپریل ایدی یهودیلر صومعه سینه باردق شام وقتنه قریب ایدی آدملر جمع اولمشلر صوردمکه بزلرننگ وقت عبادتوز اذان ایله معلوم اولور نصاری ناقوس ایله اعلام ایدر

سزلرنڭ عبادت وفتنڭزه علامت نه دور ديدكده كونڭ طلوعى وغروبى علامت وقت عبادتمزدور كونه ايكى وقت، ويبرام كونلرنده اوج وقت عبادتمز اولور ديه جواب وبردى. لئكن بونلرنڭ وقت عبادنلرى «بورى» يعنى سرنائى ايله اعلان ايدلمك لازم اولديغى نورات شريفڭ باب اعدادنده بيان اولنمش ايكن بوراسى صورالمدى نه دن ترك ايدلمش صومعه سيك غايبت بلند وگوزل سالنمش نوبانك ايرلر، سونده رده خانونلر، وخراب نوغروسنده اولن سونده رده مكتب بالالر وار ايدى. محرابى جنوب دور. كوهن يعنى رهبانلرى محرابده اوج دورت آدم: كورندى انار اواز ايله بر آز اوقودقدن صوكره همه جماعت النده هفتيك قدر كتابلرى وار آڭا قراب شهر شهر اوفورلر. سونده رده بالالر اواز بلند ايله آمين آمين ديه چاغرلر. سجده قیلدقلى كورنمادى سجده قیلورغه اورون هم يوق جماعت بار چه سى كنفى ساكى اوستونده اوتورمشلر آلدیلرنده كتاب قویسه نورغان اوستوللرى وار رهبانلرى اوفالى كيوم كيمشله لکن تورانڭ تعینى قدر دگلر.

وبر کون حیوانات تماشینه باردق هر تورلى جانوار موجود ايدى. جمله دن برى: نروماد، يعنى ايركك اورغاچى ايكى آرسلان، ايركك اويوقلب تنچ پاتور ماده سى رشتكه ايچنك آرى بيرى بورر بر وقت ايكاسى واردى ايركك آرسلاننى توتوب آغزىنى آچدى باشىنى آغزىنه صوقدى بوغارينه چه واريب باشى كورنمبوب كندى بر آزدن باشىنى نارتيب رشتكه دن چقدىقى ايله آرسلانك «واره» قیلب تيمورنى تشلادى ايكاسیده اشوكنى محكم ياپدى. آرسلانڭ چشمه سینه نسبة آغزىنڭ كنه ليكى عجب كورندى.

پالاكارنڭ معبد خانه سنى «كاستول» دبرلر. نهمه كنيسه سنى «كاليينسكى» دبرلر «اتيرانسكى» دخى ديورلر. نهمه كنيسه سيغه «كرامدى» ملا سونابونڭ آيتوى بوينچه آنلرده صورت وتمثال بوندر

ديدى. پالاك لسانى روسيه يه باشقه دور. بزلر چه «آبظى» «افندى» ياخود كنانز توره ديه چك محله ايرلرينه «پان» خانونلرينه «پانه» ديارلر. قضاغه متكبر كمسه لارى «پاك» ديهك بوندىن ماخوذ ايمشكه كنه ليكنن بيوك لکن كناية دور.

وارشاوده مسلمان فصايى يوقدر. كوشنى يهودى فصايى آلپ نوردق واكرلك بوفيت يعنى آش فزون توتانلر مسلماندىن اولوب سابق سيمولينسكى واكرلنده خيرالله افندينڭ بوفيتندن برشعبه ايهش.

۱۳نچى آپريلده يكشنبه كون وقت عصرده عباس افنديه واريب يولقدق بو ذاتى فرانسوز زوجه سى نڭ نكاحى خصوصت امام سونايوف ايله مكالمه سى اولديغنى ايشوب غزته لرده يازيلن عباس فرانسوى اولوق ظيله استامش ايدك. زالاتوى اوليتسه ۳۶نچى نومر خانه ده نابدى، ملا سونايوف ايله نانشوب فرانسوز قزى نرده ديه سوزلشوب آنى پاريزده برافديم ديدكدن صوكره سونايوف اوز سر كدشته سنى يعنى آخونلقدن معزول اولديغنى سويليوب بر خيلى وقت اوتدى بعده نوبت بزلره يتدى. افندم بزلر بو شهره كلدكزه بر آى بولدى جنابگزى بونده ديوب شمدى بلدك كورمك آرزوسيله كلدك اصل وطنگز نردن اولور ديديم. شرواندنم ديدى فسايى مذهبى سز ديديم. شروانده حنفى شافعى ايكى مذهب وار بزلر حنفى مزديدى. نسبتگز كه وارر ديدم، عباس ماميدوف ديورلر ديدى. عزته لرده كورلمش فرانسوى دگلمى سز ديدكده: آنى بله بورم ديديسه ده تبسم نما جواب وبردكدن وهم فرانسوز زوجه سى قرينه سندن او ذات اولديغى بلندى. افندم بزلر سياحت نيتيله چقمشك سفر احوالنى بر آز بيان قيلسا كز ديدكك: فرانسوز لسانى بلورمبسز ديدى بلمازم ديدك. تل بلهدكدن صوكره سياحتڭ لذتى اولمز فقيرده خيلى مملكت گيزدم اما كندم تل بلمز ايسمه ده ناشمه فرانسوز ترجمانم اولقدن بيكده كيف سز اولمديم ديه محبوبه سندن كناية ايلدى. روس زبانى بلورسه كزده انتھاسى اوشبو وارشاودور بوندىن صوكره اشلمز اما

فرانسوز زبانی هر مملکت ده ايشه برار دیدی. قابو شهر وقایسی مملکت لر کورمک که آرزبور دیدکده روسیه مملکتده بر کوراچک شهر بو ایدی بونی کورمک سز لر انواع اشیا و بازار ایسه دوزانمش باغ باغچه ازهار کل زار ایله بزانهش بر بلده معروفه دور دیدی. حاجی رمضان افندی مقابله قیلپ وارشاوده کوریلن گل لر بزم تاغ و صحرا لر مزده طولودور دیدی. آنلر ایسه خلقی بونلر صنعی دور ديه جواب و بریدی. بعده دیدیکه اسلام شهر لر نده کورمک استین استنبولی کورسون جوامع و مساجد و لیمان و جمعیت اهل ایبان ایله هیچ بر مملکت و شهر آکا معادل اولمز. ثانی کوراچک بلده «بیرلین» دور ثالث «وینا» شهری وجهه دن زیاده «پاریژ» بلده سیدر دیدی. «لوندن» نچو کدر دیدکده: آنده واریب وقتگز خوش اولمز. اول هواسی پست غار جدن واران البته خسته اولور. ثانی اهابلیسی غایت متکبر بو نسنهیی ایکی صوراب بولمز صورادغکا تیزده جواب ویرمز بویزه بر انسانیت سز خلقدر. ثالث ماء کولات زیاده قیمت قسط لیک مجرد آنچه صرفی دور ایگ کم غراجات ایسه بر کشی تاو لیک ده بش روبله سز کون کیچورالمز دیدی. او عین ده نماز شام وقتی فریب بولدی اوز بده بر یاقه بر مق میکان ایچکاریدن خبر چقب کوکلی ده آلاک بولا باشلدی بزلرده کتمیه حرکت ایتدک. افندم سز لر ایله هه صحبت اولور ایدیم. ایسکاریدن بلدم نڭ و تار وقتده ملاقات اولدی دیدی. بونده نه کسب و نه ایش ایله تورسز دیدکده: تاش کومر شرکنه زار و کیلام و بفاک سال و بونک امثالی اشیا لر ایله اشغالمز وار ديه بر نچه عدد یغشی کیلام لر چقاریب کوستردی. ساکن اولدیغی خانه سی بونک پولاط اولدندن بو او بوگز اجاره سی نه قدر دیدیم. بر آشخانه ایله دورت بولمه اوی یلغ» یتى یوز صوم دیدی «وینا» نه یره نوبارمز دیدکده: «هوتیل لوسینانغه» توشگزلر ديه آدریس یازیب بوردی. هوتیل ديهک غاستینتسه دیمکدر. اوشبو صحبت ایله اسانلشوب امثلشوب چقدق ایرته سی کون وینا طرفنه

بوللاندی. فرانسوز خاتوننی پاریزده فالدریب حالا بر متوفی گینرالک خاتوننی ایله تورمش ایکن مزبور ه نڭ ایرندن آلتی مڭ صوم وظیفه سی وار ایش، عباس افندی هر چه کورمیه ذوق واشتیاق ایله آرزوی تورغان آدم اولوب قیافتی کورکام حسنی نورلی اورته بویلی فوگز قزل یوزلی قاره سقاللی قاره قاشلی بیوک باشلی قاره ساچلی تولوق بدنیلی اولدیغی ایله برابر سوزده فصاحتی انسانک هوسنی جلب ایدر ذات اولوب کلامنی جمله جمله ایدب غایت شرین ادا ایدر ایکن بورونراق خبردار اولمیبوب وارش کیلوش قیلمدغمه او کوندک. بزم طرفه نه بره چه واردگز دیدکده کلسپی دیگزنندن او جانبه اوتدیم خدا نصیب ایتسه ترکستان ولایتنه سیاحت ایتمک کوکلمه وار دیدی. انتهاء کلاممز بو اولوب قایتوب نماز شامنی اویده اوتادک. غزته لرده یازیلن ترکستانی فرانسه ی دیسان سوز لرینی ستر ایتدی ایسه ده فرانسوی ایدکنده اشتباه قالمدی.

وارشاوده مجموعی نفوس دفتر حسابی ایله ۷۵۶,۴۳۶ جان اولوب بونک ۲۶۲,۸۲۱ جان یهودی، ۱۰۰ مڭ مقداری خرستیان مذهبنک باقیسی یتولیک دور. بر یوز واحیانا ایکی اوچ یوز مسلمانلردن کلوب کیدن اولور دیدیلر. شهرنک جسماتی بو قدر نفوسی مشتمل اولمز کبی کورنور ایسه ده کالیندارده بویله دور ديه جواب ویردیلر. خبراره کوره روسیه تصرفنده اولن پالاک جنسی مجموعی بش ملیون وزیاده تخمین قیلنور دیدیلر.

عباس افندیه ملاقاتک ایرته سی آپریل ۱۴ نچی دوشنبه کون ذوالقعهه آبی ۲۴ ایدی اویله نمازینی واکزالده اوقوب ساعت بر یاریمه و اغونغه اوتوردق وارشاودن «وینا» یسه جونادک کیچه سی ساعت توفزده روسیه و آوستریه حدودی اولن غرانتیسه استانسده سینه کلوب نوشدک آنده بر تاو لیک نوقتاب ۱۵ نچی آپریلک کیچ ساعت اونده آوستریا و اغوننه اوتوردق. ۱۶ نچی آپریده چهارشنبه کون ایرته ساعت یتى ده.

ۋینا شەھرى ويانه دیرلر

ۋینا بلده سینه کلوب عباس افندی نڭ ایتوی بوینچه. هونیل لوسینان نڭ ۱۹۴۱چی نومره سته توشدک ناولیک اوج کشی به ایکی صوم اون تین اسلام توار یغنده «بیج» دیه یازیلن بلده بودورکه آوستریه نڭ پای نخنی دور، هالیسی نیمسه نامنک سویلنوب، لمسه دخی دیورلر خبلی عظیم و بیوک بهردور، بو تاریخدن اون ییل مقدم اون آلمی چاست اولارق بر ملیون اوج یوز مڭ نفوس حساب فیلمشیلر ایکن حالا اون توفز چاست اولوب تخمینا بر ملیون بش یوز مڭ نفوسه بالغ بولسه کرک دیوب هر اون ییلده بز مرتبه حساب آلتور کیلهسی سنه ینه عساب یلی دور دیدیلر، ۋینایه کلدکمز ایله عباس افندی دیدیکی کبی روس زبانی ایشلمیوب فالدی روسچه بیلن بر ترجمان آلارق بازاره چندق یهودی فصا بدن ایت مای تخم آلیب فایتدق، نیمسه هالیسی فوگر صاری بیننده بررکلی یعنی روس کبی صاری دگل ترک کبی فوگر دگل فوی کوزلی مقتصد یوزلیدورلر ترک کبی ابری ده دگل انگلیز کبی اوفانه دگل فامتنه اعتدال اوزره اولوب قیافتنه پالاک اهالیسنده اوخشار ظن ایدرم جنسیتی ده وار. بازاردن فایتدقن سوگوره ترجمان ایله تیغری ترک کونصلنه کتدک بیوک و بلند پولاطده تورر ایکن کاتبی پاسپورتهزی یازیب یوقاریده کونصلغه امضا ایتدردی توشدی فرنکچه قول قویمیش کونصلنڭ اوزینی کورامدق، بعده ایهپراطورنڭ، بورکنه، باردق یوروک «اریک» یعنی دیباریس دیهک ایمش. بزلرچه اورد و پادشاه سرایی دیرز. آندن پارلامینت خانه یه واردق دورتی داروازهلی کر بیس منزله سنده بنا فیلمش غایت گوزل یصامش. پارلامینت «دارالندوه» یعنی مشورت، خانه ومصلمت اویبی دیمکدر. آندن فایتوشم زده بر باغچه یه تصادفی ایتدک فصل عصر ایدی اهالی سیرده ایکن خانون قز بالاچقا جمع اولمشلر برچیتدن یوروب وار میشدک بزلری کوروب چولداشوب یوکوروشدیلر قول لرینی

هپالاب کولوشوب مزاقلن اوزلرنجه غایت تمسخر ایتدیلرکه بزلرنڭ البسه مز آنلرنڭ نظرنه موافق دگل ایمش ده عیبلی بولمشن، ایچنده کنه کشی لریده وار بالالره فویوگز دیهپورلر برکه یوکوروشورلر آرقامزدن نوفراق ساچوب کیسا کلر آتوب بلنگان پوخ لرینی بیوب قالدیلر بزلر یوروب کتدک، باقڭ اگر آسیانڭ اسلام شورلرنک یاخود چین وختای اولسکالرنده بویله بر نامعقوللیک کوراسه بی نظام بی ترتیب خلق آهقی خلق بی عقل خلق آدم کورمگان مملکت یورمگان هیچ نرسه یلمگان اوزلرندن باشقه بی انسان دیب فهم قیلمغان دیه جمیع عیبلی آسیالویه قویارلر ایدی، اوروپانڭ بیوک بر بلاسی و پای تخت ایمپراطور اولن شهرلرده بویله حماقت کبی شی لر کورلیدی، ایام حاضرده خدا اوروپالی لرغه اقبال و آبروی ویرمشنده جمیع کاری توغری اولمش اقبالی ادباره منقلب اولورسه او زمان آدملر دیرلرکه بو افعال و اطوارلری و بو اخلاق و افکارلری ایله نه طریقه انسان صنفنه کرمش و نچوک حکومت قیلمش نه یول ایله یورت توتنه بلمش دیه چده کارلری کوبدر فقط بو کونک دینلیمز. اما دینلر چک زمانیده اولور. مسکونی کوجه سنک دخی بویله بر حال کیچمشیدیکه اوده بزم البسه مزه تل اوزانمشیدی ۋارشاۋاده غزته لره یازیب بزلری تعیب ایتدیلر امام سونایوفنی بزه اغتلاطدن منعه چالشمشلرکه اویله وحشی آدملر ایله یورمک سزه یراشمز دیمش، حاصل اوزلرنجه جمیع کارلری دنیا و آخرته توغری اولمشده اغیارڭ کلسی خطابه کتمش ایمش آنلرنڭ اخلاق و البسه سی ایله اسلام استنجا ایدرمی انسان اوز طریقتدن یازیب غیر یوله کیدرمی، تمسخر ایدنلر کوك میخورد فالدی، خدا بزلری مقصد مزه آلیب واردی، بعده نومره مزه فایتوب ترجمانه خدمت حقنی و یردک ساعتنه بر «کولدر» آلور ایکن، کولدر غولدین هم دیورلر، یوز غرایتسه اولور بر غرایتسه اوج چیت کاپیکه توغری کلور بو حساب ایله کولدر دبدکاری یتمش بیس تین ایله سکسان تین آرالغنده اولور آندن ترامۋای یعنی کونکه آرباسینه اوتوروب بر نچه کوچه لرینی یوروب کوردک هر

یرده بورونغی اونگان هادر وملتنه خدمت ایتکان نادر آدمارنڭ پاموتینکی کورلدی آرتوق سیر و نماشایه فرصتمز اولمدی، بو شهرده باشقه لردن زیاده کوزگه توشکان آت لزی وتاوق تخمی یعنی یومرقه سی وبعده ایتلری ایدی، تاوقنی کورمسکده تخینه نظراً بو یرمز تاوقنه ایکی بولسه کرک، ایتلری نی کوچده رازنوشچکار آربهغه یکب یورمشلر اوزینه مناسب آربه اوزینه موافق خاموت اشله سی بار آت لری، ایتلری غایب ضوردور، عسکری کلسی کوک کیمشلر آرتوق مهابتلی کورنمادی، بو شهرده اون بش ساعت توقتاب کیچه سی ساعت اونده بوده پیش و بیلغراد طرفنه جونادک، ایزته سی پنجشنبه کون ۱۷نچی آپریل ایزته ساعت بتی یارم.

بوده پیش بلده سی

بوده پیش شهرینه کلدیك حجار فرالی نڭ پای تختی ایش بونک صوی دونای نهرینه قویار ایکن عظیم کوپریسی بار، بو شهرده پریشانکه بولدی و اغوغه آلماشندق بونده فابریک زابوت کوبدر دیدیلر. بو حجار قومی آفستریایه تابع ایسه ده کنازلیک اوزلرندن ایش بوده پیشده بر ساعت مقصداری توقف قیلندی اطرافنده دومبه بغدادی کوز ایگونی باش چقارمش چونچقه اورولمش اوزوم صالحم سالغان بهار ایگونی بر قاراش اوسکان وبعض یرده فوش هیداب بر یرتوب یورکانلریده کورندی، آندن یوروب ساعت بشه وقت عصر ایدی دونای کوپرندن کیچوب تاغ آستونده تیشکان بولدن اوچ (۳) دقیقه ده اوندک، اورال تاغندن کتدکن صوگره کورگان تاغوز بودور بالقان تاغی نڭ ابتداسی ایکان، واردین اسمنده بیوک بر شهر بار بو شهر فستریا ایله حجار قرالنه مشترک ایش بعده بر تیشوکیدین دورت دقیقه کیچدک نماز شامک اخیر و قنلرندده ساعت سپکز یاریم ایدی.

بیلغراد بلده سی

بیلغراد بلده سینه کلوب واکزالقه توشدک بو شهر صاوا صوبنڭ دونای ایله قوشلقان مصبنده بر شهر عظیم ایکن، سلطان سلیمان ابن سلطان سلیم خان ایامندن بویاق عثمانلی حکومتنه تابع توروب ۱۲۹۴نچی هجریه محاربه سنده روسیه نڭ امدادی ایله مستقل بر کارول اولمشدر، صریبه یاخود صریبه حکومتی دیدکاری وتوار یخ لرده افلاق بغداد اهلایسی دیه یازیلن اقوام بونلردور، بزلرنڭ پاسپورطه زنی کوروب روسیه تبعه سی اولدغوزدن واکزالده یخشی رعایه قیلب نه کرک ونه خدمتگزر وار دیه صوراب توردیلر پاسپورته زی قید اوچون اوچ فرانق آلمشیدی فایتاروب ویردی، بو شهره کیچ کلوب کیچه سی جوناب کتدکمزدن نه بازار ونه باشقه برشی کورامدک ایزته سی جمعه کون ۱۸نچی آپریل ساعت سپکزده «پروت» قلعه سینه کلدک صریبه حدودی بونده تمام بولدی بلغاریه حدودنه کوردک پروتده پاسپورت لرمزی کوردی، آندن کیتب ساعت توفزده بلغارسکی سرغورد دیان شهره کلدک کومروک که کردک لکن اشیا لرمزی کورمه یی آندن کیتب بر نچه تیشکان کیسکان تاغلر نی کیچوب کوب یرلرگه چه تاغ آراسی ایله کتدک، بو تاغلرک بولنی «دیرغامانسکی پریغود» دیرلر ایکن بیلغراددن اویاق کورونکان تاغلر نڭ کلسی قوجه بالقان اسمنده اولوب بیوکلیکده بیك بلند دگلسه ده خیلی جسمتلی کیکش تاغدر، قوی، صیرغایت کوب کورندی، هیچ بر صاری ودیره قویدن صغردن قوروق ایمس، صغرلری آپپاق هیچ باشقه توسلی صیر کورامدق مگر بعضی لرک باشنده غنه صاری وقره سی بار، آندن شو جمعه کون ساعت اون بر یاریمده یعنی قیام وقتی ایدی.

صوفیه بلدهسی

صوفیه بلدهسینه کلدك بو شهر بلغاریه کارولی ننگ پای تختی دور بونده و اغون ساعت یاریم توقتادی لکن توشمدک بورادن استنبول اون سیکز ساعتک یولدر دیدیلر، بو شهرده فقط بر جامع منارهسی کورندی، شهرننگ فربنده «بیتوشه» نام بر بیوک قارلی تاغ اولوب صوی او تاغدن کلور صونگ اسمی «اسکار» دیدیلر شهردن بر تاش مقداری بردن آقوب شهر بو صونگ بر ایرماغنده دور، صوفیه دن بر ساعتلیک مسافه ده «ایثمان» بلدهسی وار آنده دخی بر جامع کورندی، ارناود مسئله نلری دور دیدیلر بعده «بان» بلدهسینه کلدك آنندن «سران بی» بلدهسینه کلوب بونده پریسانکه بولدی، یازیم ساعت توفی قیلدیق، بوبلک ننگ ایکی طرفنه شالی تار یغان یعنی کوروج ایکیکان لر کورندی، سران بی دن یاریم ساعتده تتر بازار چق قلعهسینه کلدك بونده اون اوچ عدد جامع وار ایکن یسول اطرافنده اوزم تا کلری کورندی بخش غنه مول صوی بار ایکن اسمی «سوماریسه» دیدیلر دونای نهرینه قویا ایهش، آنندن یاریم ساعتک «پولی پوبلوم» استانسهسینه کلوب بونده بر یارم ساعت توقتادیق، آنندن ساعت یتیده «بوزلی» بلدهسینه کلدك بونده دخی بر مسجد کورندی بزه سویلیانلر بلدننگ اسمی «بوزلی» دیدی، اما واکزال ایشوگی اوستونده «پاپاسلی» دیو یازلمش، بالقان تاغی بوراده تمام بولدی یعنی تاغدن چقب صحرا بر توشدک آنندن عشا وقتنده «سهبان» واکزالنه کلوب آز توقندن صوگره یوریوب «هرمانلی» نصیهسینه کلدك بلغاریه حدودی ننگ انتهایسی بودور، بعده کیچهسی ساعت اونک عثمانلی سر حدی ننگ ابتدا بلدهسی اولن «مصطفی پاشا» دیان بلده بولدی کلدك کومروکده اشپالرمزی کوردی، آنندن تون یاریسی ساعت اون ایکی ده ادرنه بلدهسینه کیلک بو بلدهیه کیچهسی کلکله هیچ

بر نسنه کورامدک یاریم ساعت مقداری توفی قیلب یوروب کلدك آنندن ایرته نمازک اغیر وقتلرنده ایکی چکمه استانسه لرنک بر نچه دقیقه توردفن صوگره شنبه کون اون توفزهی آپریل ایدی ایرته برلن ساعت یتیده بلده فاغره

قسطنطنیه بلدهسی

اولن استنبول شهرینه کلوب کومروکده باغارندن اشپالرمزی اولوب فریمی عثمان آغه هوتلینه توشدک، اوشبو کون نماز شامنی نور عثمان جامعنده اوناب نماز خفتنی ایا صوفیه جامعنده اوتادک تقبل الله، ایرته کون ۲۵نچی آپریل ایدی قزانلی تکیهسینه کوچدک بو بلده عظیمه خارجه اسلامبول، استنبول، قسطنطنیه، کوستانتین، اوپول زرغورد، زرغراد، سرغورد اسملریل یاد وندکار اولنوب شهرک داخلنده غربی استنبول شرق شمالیسی «غلاطه» جنوبی «اسکدار» وقاضی کوتی ونچه نچه اسمله آیریلور، قدیمی وحدیثی اسملری چریده ناملی تاریخچه مزده یازلمش اولدقندن تکراری حاجت کورلمدی استین آکا مراجعت ایلیه.

ایمندی بورایه قدر یولده کوریلن شهرلرنی تاغ و صحرالرنی یازدیق، اما اوتوردغیز نیمور یولنگ ابتداسی اومسکی دن اولوب بو اورتاننگ استنبول قدر مسافهسی نسه قدر ونچه تاویلک یولدر آنی یازالیم، ظن وتخمین مزه کوره روسیه شمندوفری ساعتده فرق ورسن بورر لکن هر بیوک بلده لرده بوفیت یعنی آش فزون لر اولوب آنده توفی ایتدکلرندن طهارتکه نمازغه کوب مساعه لیدور اما روسیه سر حدندن اوتدکدن صوگره و اغون لر غایت سرعت ابل بوروب پریسانکه بولمیان برده چای ایچمه فرصت یوفدر بوفیت اولماز ساعتده ایلی چافریم وبعضی لر آلمش چافریم بورر دیدیلر. الحاصل روسیه نیمور یولی توفی ایله تاویلک ده آلتی بوز چافریم

فرنكستان يولى سېكر يوز چاقىرىم بلكه زياده يورر ديديلار،
ايكى سېرك حكمتى ده ايكى علاوه مېنى اولوب روسيه دىپلوماسى نىڭ
دليلى بر پارچه آفرون يورمكده احتياط وار ثانى يولچى لار كلسى
آش آزيق ايله يورمىوب وقت بوقت آش وصوغه محتاج اولور
آكاكوره محل محل بويى اولهق ضرور يورر نى قدر انسان آندن
منفعت لئور، ثالث خاطر جمع ليك وقت خوشليق ايله سيزده صحت
بدنگه سبب وار نى الاصل انسان نىڭ هر قانچه خدمتى اولدقده
دخى نى المعنى بر طرفه صحت بدن آرزوسى اولهق مقرر دور
ديه تانى ايله يورمك مصلحت كورلمش.

اما فرنكستان، ايجمن دانش لرى ديورلرگه: «بنى آدم استقامت
فيلديقى محلدن بر جايه قضا قلب چقارسه البته آنىڭ مصلحتى
قضا قىلمش يره وارمق اولور تا اول جايه يتماكونچه يولده خاطر
جمع ليك وقت خوشليك اولمز بلكه تاخيرده سبب مضايقه وار بس
يولده تضييع عمر قيليبوب آرزو ايدن يره تيز وارمق مصلحتنه
مناسب حكمته موافق» ديه بلا توفى چابدرديقى بوندن ايمش آه.
كلام دولتشين.

يول حسابى اگريه يورن آدملره معلومدر. مع ذالك يازيلوب
قويولسه ينه ضرر اولمز بلميانلرده واردور، اومسكى دن مسكوفه آلتى
تاو ليك ده باردق دورت جايده پريساتكه بولدى يعنى واغوندىن واغونه
آماشندق، برى چلبنده بعده رزانده، ۳نچى پينزده، ۴نچى اسپاسه.
مسكوفدىن سيمولينسكى بلدهسى اوچ يوز توقسان چاقىرىم يولك
توققى ايله اون دورت ساعتده سيمولينسكى گه كلك آندن بكرمى
آلتى ساعتده وارشاول. كلك مسكوف ايله وارشاول آراسى كامل
قرف ساعت ليك يولدر.

وارشاولدن چقب ينى يارىم ساعتده روسيه حدودى اولن
گرانيتسه استانسيسينه كلك، گرانيتسه دن توغز ساعت يوروب
ويانه يه كلك ويانه دن چقب بر ساعت كم تاو ليك ده بيلغراد بلكه سينه

كلك. بيلغراددن صوفيه يه قدر اون بر ساعت صوفيه ايله مصطفى
پاشا بينى توقز ساعت، مصطفى پاشادن ادرنه يه ايكى ساعت ادرنه دن
استنبوله آلتى يارىم ساعت يول يورلدى: ايمدى مسكوفدىن استنبول
قدر مجموعى سير شمندور ايله يوز سيكز ساعت ليك مسافه اولوب
كون حسابى دورت يارىم تاو ليك اورتاده توققى ايله بش تاو ليك ده
مسكوفدىن استنبوله واريلور.

مسكوفدىن استنبوله قدر ورسى حسابى اوچ مك بش يوزدن
آرتوغراق تخمين ايدلدى، مسكوفدىن اوديس ايله كيدلدىكن بسو
يولك استنبوله ايكى مك چاقىرىم مقدارى ايله نوچى كورلور، زيرا
مسكوفدىن اوديس آرفلى بر مك آلتى يوز چاقىرىم مسافه دور ديورلر.
بيان اولنديقى اوزره استنبوله اون توقزنجى آپر يلدن كلك كه
ذى القعدة آينىڭ بكرمى توقزنجى كوفى ايدى عرفانه اون كون قالمش
اولور، بردن وقتىڭ عجل يعنى غير مساعدسى ثانيا بو ائناده يونان
بحاربهسى يوللرى غواطرلى ايتدىكن هر نه ايسه بو سنه حج گه
يتوشمك ميسر اولمىوب استنبوله ياتوب قالدق، حج دن قالدق
قطعى اولدقن صوگره زيارت انبيا و تربى اوليا ايله كون اوزدومق
لازم كلوب ابتدا اوچونچى ذوالحجه بكرمى ايكنچى آپر يل سه شنبه
پاپور ايله بايقوزه قصبه سينه كيچوب آندن عربه ايله بر ساعتده
حضرت يوشع عليه السلامه واردق سراى بورندىن تخمينا اوتوز ياخود
اونوز بيش چاقىرىم مقدارى مسافه دور، نماز ظهوى او ذاتنىڭ
جامعنده اوتادك تربهسى تاغنىڭ باشنده غايت بلند ليك ده دوركه اگر
بالغه ايله سويلنورسه هوا صاف كونده دور بين ايله فوه ديگرىڭ بىرى
طرفى كورنور ديهك ممكن دور، خوش هوا مفرح جاي اولوب كوكال
وچيرام ليك واطرافى بادامچه اوغشاش بر نوع درخليك دور، قبرىڭ
طولى اونوز ايكى خطوه ايدى، بايقوزه ايله بو زيارنىڭ اورتالغنده
رشتكه لى بر قبر حضرت يوشع نىڭ برادرى نىڭ قبرى دور ديديلر.
وينه بايقوزه يه قريب بر بولونلقدن قره قولاق چشمهسى وار و...

بولونلقده غایت بوغان چار درخت لری کوردی قیصر زمانندن فالغان دیو سویل دیلیر، کیسماک یساق یعنی ممنوع ایمش قره قولاق صوی استنبولده بلکه بتون اروپاده مشهور بر چیشمه اولوب شهره وهر جایله بچکه ایله بچاتلنوب کنوریلوب صاتیلور پاپورلرده و قهوه خانه لرده قره قولاق صوی دیبه تعریف ایله ویررلر.

دورتنچی ذالجهده حضرت ایوب انصاری رضی الله تعالی عنیهی زیارت ایوب جامعده اداي ظهر ایتدکن صوگره استنبولک سوری یعنی قورغانی نك شمشیر سندن بوررك حضرت ابراهیم حلبی و آنك جوارنده قاسم حاجی آبکوزی بن جامانبال و قزانلی دملا محمد کریم حضرت زیارتلرینه قرآن اوفوب ادرنه قپوسندن شهره کردك، سلطان فاتح جامعده نماز عصری اوتاب آلتون حل ایله کند دست خطاری اولن کلام شریفی وموی مبارکی زیات ایتدك، «ستفتح القسطنطنیه» الخ عدیث شریف کنبذك اچنده یازلمشدر، جامع شهرک اورتاسنه ایك بیوک موضعه بنا ایدلمش استنبولک برنچی جامع لرندن دور. بو جامع جوارنده هر کون بعد العصر بازار بوتور ایکن اوشبو کون نوروز نیشان دیوب هر برده توب توب آدملر کوردی بر آز یغمورده باغدی آپریلك ۲۳نچی کونی ایدی، ثورک اون بشی اولور. زیرا ثور آبی آپریلك سبکزنده داخل اولمغل ثورک اون بشی آپریلك یکریمی اوچنه تصادف ایدر. آندن فایتون ایله فوشخانه مزه یعنی فاتیرمزه فایتدق، ابرنهسی کون ینه ایاصوفیه جامعنه واریب حاجی رمضان افندی ابکارلمز یوقارو فاندنه چقدق اون بر باساقچ ایکن بو فاندنه نوشالمش مرمر تاشلرک بویی بش یاریم کز و بعضا آلتی کزلی لریده یار عرصی بی چارک کم ایکی کز اولور. ینه بر کون حاجی الهام برل باریب محرابک ایکی طرفنده اولن موم شمعی اولچادک قوچاقندن بر فارش آرتوق کلدی، چارک کم اوچ کز بولور، زیرا غولاج دیدکمز کامل ایکی یاریم کز اولوب ینه بر فارش آرتوغی بار، بویی شمعدانندن یوقاروسی بش کز ایدی

ماه شریفده قویوامش ایکن یانیب ناقص اولدیغی نه قدر دور معلوم دگلکسده تخمینا بر کز مقداری یانمش ایسه تمامی آلتی کز مقداری ظن ایدیلور، ایاصوفیه نك طولی محرابدن ایشوک که بر بوز ایلیلی خطوه، عرضی یوز اوتوز خطوه دور، بو جامعک تاریخی و طریعی اهالی ربيع مسکونه بللی اولدقندن زیاده بیانک لزومی کورلمبوب بو قدرجه ایله اکتفا ایدلدی.

آلتنچی ذالجه غلطه طرفه سلاملقغه چقب جمعه بی سلطان حمیده جامعده اوتادک فایتوشده یسر آستی جامعده سفیان بن عنبیه بی زیارت ایتدك.

اوتوزنچی آپریل چهارشنبه کون ذالجه توقزی دور ایرته نمازندن تکبیر تشریق ایتولدی عرفه بولدی، اوشبو کون حرفه سعادت جامعده واریب نماز ظهرنی آنده اوتادک، بو جامعنی سلطان عبدالحمید خان بنا قیلمش، آندن سلطان سلیم جامعنه کلدک، سلطان مجید ترهسی و آکا قریب سلطان سلیم خان ترهسی و بو ارالرده صاحب تجوید قره باش عزیزلرنی زیارت ایتدك، بو کچه عید قربان کیچه سیدر دورت جابدین سکسن دورت مراتبه طوب آتیلوب کیچه لرده هر کوچه و جامع لر قنادیل و فانوس ایله کوندوزگیدک پانتی روشن اولدی، بر کچه نماز غفتننی ایاصوفیه جامعده اوتاب ایرتهسی کون برنچی مای دور ایرته نمازینی یگی جامعده اوتاب نماز عیدنی دوله باغچه جامعده ادا ایتدك، سلطان حضرتلرینی او جامعه کلور ایمش دیبه وارمشیدک آنده کلدی اوز جامعده اوتاب نمازندن چقدیقی صوگره دوله باغچه سراینده استقامت ایدن آغاسی سلطان مراده عیدلب کلدی آنده کوردک بعده هر کون وهر کیچه هر برلرده یوروب کوب جایلرنی سیر ونه اشا ایتدک، ساخ ماه ذالجه بوم سهشنبه مولانا قپوسندن چقب حضرت جلال الدین ابن عمر و مولانا رومی حضرت لری نك تکیه سیننه واریب آنلرنی زیارت ایتدک نماز ظهرنی او تکیه جامعده اوتاب آندن قل قپوسندن کلوب تراموا ی

ایله خانه مزه فایتدیق استنبول سورى نك ديكز طرف منتهای قپوسى بودر
 مجوعى آلتى قپو اولوب برنجى سى یدى قله قپوسى، ايكنچى چلپوى قپوسى
 اوچونچى قپالو قپو، دورتنچى مولانا قپوسى، بشنچى ادرنه قپوسى،
 آلتنچى طوب قپوسى دور حضرت ابوب برابرنده بنه بر قپو بار
 ديديلر آگا وارماقدق هر قپو اراسى بر چاقريم دن زياده اولوب
 خلیچدن دیکزه قدر بر ناش تخمین ایدیلور، سورك طشره سنده
 دبرن عمیق اور یعنی خندق وار ایچی زراعتلیك ایگونلیك سورك
 اكنر یری خرابه اولمش قولامش بر نچه جایلرده سورك
 اوستینه چقدق یکباره ناش دن یاپلمش بو سورنى كوردکه قدیم
 ایاملر اسلامك قوتی نه درجه ده واجهادلری نه مرتبه ده ایدیکى
 ظاهر اولور شویله که شهرک ایلانہ سى دیکز وقورلوق طرفی سد
 اسکندر کبی مسدود و مشدود ایکن بوکا نه جرأة ایله کلمش ونه
 قوت ایله آلمش ديه خاطره کلور، نصرت خدا و معجزات رسول الله
 و کرامات اولیا اولمزه فتحی امکاندن خارج کبی کورنور، نفس
 استنبول بو سورك ایچی اولوب مثلث الشکل اوتورمش یعنی شهری
 اوچ بورچکلی دور، اکثر کوچه لری طار غایت تفوزلیق، کپک
 کوچه لری ایاصوفیه و باب عالی و پوسته خانه جاده لریدر اصطلاحه
 کپک کوچه لرنی جاده طار کوچه لرنی سوقاق، زوقاق دیورلر بزلرچه
 اورام دور.

خلیچك شرق طرفی غلطه شهری اولوب پادشاه سرایی بو
 طرفه دور، بوکا یولدن سرائی دیورلر، نرسانه عامره که، دارالصناعه
 دیمکدن محرف طوب نك یاصالچق زابوت وقاسم پاشا کویى خصکوی
 و خالچولی کویى و سائر و سائر بر نچه کویلر و کاغد خانه سیرکاهی
 کلسی بو طرفه دور، و بوغازك جنوب طرفنده اسکدار بلكسى وار،
 اسکداره قریب بوغازك ایچنده قز قلهسى دیدیکی بر کنبذ بار آگا
 واردق لکن یساق دلب ایچینه کدرمدی والله اعلم جب خانه یعنی
 اوق دارو اولمق کرک بعضلر نفت مایی ورار دیدیلر، بو قله

قیصر زمانه سنده بنا بولمش ایمشکه سیدبطلال غازی دن قورقوب
 قزینی بونده قویمش ایمش، دیکزك آغوملی بونده اولمغل یانننه
 قایقنى آزیب ایکنچی طرفدن ایلانك، نظرده بوغازك آقدیفی معلوم
 دگلسه ده بوراده بلندیکه بوغاز قره دیکز طرفدن مرمر دیکزینه آقار
 ایکن، آندن اسکداره چقب آناتول شمندفرینه قدر واردق بوندن
 توبان قاضی کوی بلدهسى بر متصرفلق یعنی بر اویازلیك شهر دور،
 اصلی غازی کوی ایمشکه سیدبطلال غازی بنا قیلمش ایمش غلط
 قیلب قاضی کوی سویلنور دیدی، اسکدار طرفك هواسی گوزل
 ویغشی باغ باغچه لر کورندی، اسکدار اناتوله تابع اولوب آسیانك
 ایك منتهای حدودی دور، قزانی عبدالناصر قورصاوی قبری اسکدار
 طرفه دیوب ایشتدك ایسکده وارمقدق.

ایدی بو سیر و سیرانیله ۱۳۱۴نجی هجریه انمامه ایریشوب،
 ۱۳۱۵نجی سنه کلوب یتدی، ماه محرمك اولی ۱۸۹۷نجی یلنك ۲۱نجی
 مای چهارشنبه کوننه تصادق ایتدی، سنه مالیه نك ۱۳۱۳نجی یلی
 ایدی، سنه مالیه دیمکك اهلی سلطان عبدالمجید خان ایامنده سنه
 قمریه ایله سنه شمسیه یی تطبیق ایدب شمسیه باشنی حملدن حساب
 ایله عبدالمجید خان ایامندن بو آنه قدر شمسیه قمریه بیننده ایکی
 سنه تفاوت اولمش که آلوم بروم درامات و خراجات سلطانیه بونکله
 کتاب و حساب اولدغیچون سنه مالیه اسمی ویرلمش، غزتله رده
 سنه رومیه دیو یازدفاری دخی بو اولوب رومیه نسبتی شمسیه
 اولدقدندر که رومی لرك حسابی شمسیه ایله اولور.

سیکزیچی ماه محرم شهوی ملا فیده احمد مخدوم ایله کچک
 ایاصوفیه یه واردق بو جامع دخی قیصر زمانه سندن قالمش بر آثار
 عتیقه دور یدی قله طرفنده شمندوفر یولی اوستونده دور شمندوفر بو
 جامعك ایشوک آلدندین کچر، بناسی غایت مستحکم و ایچنده یونانی
 ولایتنی کهنه خطلر کوزندی، اورنی توبان چوقورلیق و منارهسى دخی
 بلند اولمامله بالقصد استب وارمیان لرك کوزینه نوشمبور.

۱۳نچی ماه محرمده بر آستی ژاغون ايله غلطه طرفه بيك ليك بولينه چندق بو ژاغونك مسافهسى سيكز مراتبه صلوات نغينا تمام اولدوقده توفتادی دورت دقیقه مقداری فرصت دور، ساعت اولمامغل بويله نغین ایلدی.

ایلهدی استنبول بلد سبکه موقعی ربع مسکونه برنچی ونجارت وکهنه ليك واثار عتیقه ایل ایکنچی ونفوس جهندن اوچونچی درجهده بر بلده عبرت نما اولدیغ نواریح وجریده کورن ذواتله روشن وهریدادور بویل بر معروف و مشهور شهر عظیمی تفصیل یازمق امکندن بعید اولمغل برابر بیاندن مستغنی اولن بر نستینی تکرار تعریر ایتمک مجرد نظویل کلام وعبث مرام اولدغنده اشتباه میودور هر کم استنبولک تفصیلی آرو ایده واریب یده آندن غیرى اوجایک احوالنی بلمک ممکن دگلر.

بو بلده محروسهده هم صحبت اولوب باروش کیلوش ایدن اعبالرمزدن بعضی فزانی یاور مصطفی افندی ومیرزا صالح افندی وسائر همشیرلرمزدور، دغی ایلالیک قاری عزیز افندی بوذات خرقه سعادت سرایتده اولوب غایت ذکی وسوزده ترک لرنی شاشورر مرتبهده فصاحت پیدا ایتمشدر.

یاور مصطفی افندی بزرگ استنبوله واردق لرنی اعبالرمزدن بری بویل سویلدیکه، ۱۲۹۳نچی هجریهده روسیه ايله عثمان پاشا محاربه سنک بر کون اسلام عسکری ايله یقامه یقا اشتیک باشتیق کلوب صوقشوب کون کیچ بولدیغی ايله ایکی طرف آیریلمش لر، کیچه سی دوزت آدم اتفاق ایتمشلرکه عسکرمزدن بو قدر انسان تلف اولدی ایچنک مسلمانلردن بو قدر آدم آهرنه کندی بزره اجل یتمامش سلامت فالدق اما مسلمانلرغه مناسب میدرکه کفار صفنده خاجلی بایرا، آستونده یوروب کلمه طیبه یازیلن بایراقغه پارشی مسلمانلره اوق آتوب قلیج نارتورز، یوم جزاده بوکا نه جواب ویررز، وقابو یوز یل رسول الله نك شفاعتندن امید ایدرز، وقایسی تل ايله سگامت

دیهرز دیوب یغلاشوب اخیر کار بوکا فرار ویرمشلرکه بسو کیچه کیدب اسلام عسکرینه اولاشالیم خدا باشمهزه نه یازمش کورالیم تقدیرینه راضی اولالیم دیوب دورتیسی چقب اسلام فراولینه بولوفمشلر آنلرده جاسوس اولمقاییدی دبه احتیاط ایدرک سر عسکره کنوروب تابشومشدر بونلرک خالص نیت ايله چقدق لرنه فاندق دین سوکره اللرنی بوشاتمش یول لرنه یوناتمش آندن استنبوله کلوب هر برلری استعباد وقابلیتنه کوره خدمت ایدب بو درجهله ایرشمشدر دیدی.

مزبور دورتک بریسی آجی اولی نك شاکر پاشادورکه حالا دولت علیه نك برنچی مأمور ومعتهد پاشالردن اولوب بزلر واردقمز وقتده چناق قلعه والیسی ایدی، ایکنچی شاکر افندی او دغی بیوک درجهیه اولاشوب وفات ایتمشدر، اوچونچی سی ینه بر چایده مأمور دیدیلر اسمی خاطرمده فالمدی فراموش ایتدیم دورتنچی سی سابق مصطفی افندیکه یاور سلطاندر.

ودغی خالص ترکدن اعبالرمزک بری ادبادن احمد مدحت افندیکه امور صحیه ناظری نك رئیس ثانیسی دور تل وقلم ايله استنبولک بلکه جمیع اهل اسلامک خادمی دیمکه لایق بر ذات فایق اولوب بونیکله کوب کره مجالست ومصاحبت ایتدک وغیلی استفاده ایتدک چله دن بری بو ادیک حضورنده (الروم لا یدخله المعصوم) حدیث شریفی سویلنوب معصومدن مراد انبیاء دور رومه کلما مشلر دیمش. وحالانکه حضرت یوشع علیه السلام بونده ایش زیارته واردق دیدکن افندم حضرت یوشع رومده دگلدر آنطول ساحلنده دور بوغازک او طرفنه روم دینلمز بو طرفنه پیغمبر کلدیکی نامعلوم دیبه جواب ویردی. وغیری وغیری یاقشلی قصه وعکایه لر دغی بیان ایدیلر بر هر واردغهمده بر ایکی معنی حل اولنوردی، اکثر واردغهمده فیده احمد مخدوم برابر ایدی، ثانی «اقدام» صاحبی احمد جودت افندی ايله بر نچه کره هم صحبت اولوب بزه کندی مطبعه سنده باصلمش بر دانه موضوعات علوم هدیه ایلدی وبزم تاریخ چریده جدیدمزدن

بر دانه آلدی باش یکت ایسه ده فهم و فراستی کماله بر ذکی ذات کورندی.
ثالث معلومات جریبه سی ننگ بحرری جلال انسی زاده اصلی
کافکازلیک اولوب استنبول مهاجرلرندندر. بو ذات ایله صعبتمز آز
اولدیسده معلوماتلی یکت ایدیکی مشاهدده قیلندی.

حاصل استنبولده یوز کوندن زیاده راق توروب اون یدنچی
ربیع الاؤل دورتنچی آغوست یوم دوشنبه آلامانیه پاپوری ایله
بورسه بلده سینه کتدک، دورت یاریم ساعتده مودانیه اسکله سینه
کلوب یتدک، شمندوره بتوشالهبوب آت غربه ایله بش ساعت
یوروب وقت شامده

بورسه بلده سی

بورسه شهرینه کلدک علی افندی نام آدمک قهوه خانه سینه
کردک اوچ کشیه دورت مجیدی آیلق ایله اول اویده قرار قیلدیق
ایرنه سی کون ابتدا جامع کبیره چقب بعده اسماعیل حقی حضرتلرینک
خانقاسنی زیارت ایتدک. بو ذاتک چشمه سی ناشنده ۱۱۳۵ وقبری
اوستونده وفاتی ۱۱۳۷چی سنه دیسه یازلمش. تفسیر روح البیانی
تصنیف ایدن حجره سینه کریب ایکی رکعت نافله اوقودق. خانقاسی
غرابسه اولمش نهدن ویله دیدکده: وقفی فریم توفراغنده اولوب
فریه مسکوف استلا ایتدکدن صوگره وقفسز قالوب بو حاله تنزل
ایتمشدر دیدی. بعده سلطان عثمان غازی دن باشلب سلطانلرنی
تماما زیارت ایلدک. استنبوب فتحته چه اونان سلطانلرنک تربه سی
کلا بو رسده دور. هر برلرینک اوستونده کنبد وهر برلرینک اوز
ایاملرنده بنا ایدن جامع لری وار. سلطان عثمان تربه سی اوستونه
سنه ۶۹۹ دیه یازلمش لکن وفاتی یاخود ظهوری ایدیکی یازلاماش.
بو خط تربه سی اوستونده اولدندن وفات سنه سی دیهک مظنون
ایسه ده تواربخلرنک حقیقته نظرا ظهوری اولوق کرک زیبا وفاتی

۷۲۶ده بورسه ننگ فتحی دخی بو سنه ده بلکه وفاتی بورسه ننگ سبب
فتحی اولدیغنی یازبورلار.

وهر بیوک جامع حضرت امیر سلطانک دور. اسم مبارکلری امیر
شمس الدین محمد البخاری دیو کنبذک پشطاقنده یازلمش وفاتی
۸۳۳ده اولوب جامع ده غایت گوزلدور. وندبه سیک تریه لی دور،
بو زیارنده ایرلردن خاتون زوارلر کوبره ک کورندی. ذات
مشار الیه حضرت خواجه بهاء الدین نقشبندی ننگ پیرزاده سی اوغلی
یعنی حضرت میر کلال بابانک فرزند ارجمندلری اولوب سلطان
بیازید یلدرم خانک دامادیدر. بخاراء شریفدن بورسه یه واریب
سلطانده داماد اولدیغنی بو طرزده حکایه قیلدیلر. امیر سلطان یاش
نونهال وقتنده حج شریفه کیدب بورسده کلمش اول ایامده جامع
کبیرنک اورننده بر عچوزک ایشکنه کلوب مهمان دیدکده قبول
قیلب خانه سینه آلمش نردن کلورسن و نردن اولورسن دیوب صوراب
امیرده احوالی بیان ایتدکن صوگره بری آنالیق وبریک اوغول لیغی
قبول ایدوب بو نچه سنه لر کامپرنک خدمتده قالمش بر کون آناسی
یعنی کامپر امیر سلطانه دیورکه اوغلوم سندن خدا راضی اولسون
کوب خدمت ایتدک شمدی سنی اویلاندرمک فکرنده یم دیدکده:
امیرده امرگزه باش اوستنه لکن بگا سلطانک قزینی آلیب ویره سن
غیرینی قبول ایدمهم دیمش. کامپر بو سوزی ایشتدیکی ایله لرزه
توشوب اوغلوم بو کبی نامعقول کلامی شویلمه زیبا سلطانه غایت
غضوب ذاتدر اگر ایشدیلورسه هر ایکه زی اولدرر دیر. امیر
جوابنده معقول ایسه آنی آلیب ویره سن والا قویه سن دیمش. بونکل
بو سوز قالمش ینه بر نچه وقتدن کین اوغلوم سن بنم مصلحتمی
تکل فلانی وفلانی فوگشی لرمزده گوزل گوزل فلر وار آنک
برینی آلوم دیدک: امیر اولگی سوزنه اصرار ایدوب آناهله بر دفعه
سلطانه وار صوگره نه ایسه کورالیم دیدک: بو غریب دیوانه اولمش دیورسه ده

بيوك ذاتك اوغلى دور شايده بر حكمت ياكه بر كرامت ايله سويليور
 ديه بر كون سلطان باير بديك خانمه وارر، ديركه بنم تربيه مده بر مسافر
 اوغل چغم وار ايدى صلى بيوك زاده لردن حضرت ميركلال بابانك
 اوغلى دور كوب كره لكا بو تكليفى فيلدهن ايشوك كزه كلديم معقول
 اولمز ايسه بو سري ايكمزدن غيرى كمسه بلمسون زيرا سلطانن
 قورقارم دير كيدر، خانم فكره واريب بو بر عاجره كامپر اوغلى
 ايسه كونليك معاشنى ارايوب فارنى ازار نويدران بر غريب ناتوان
 ايكن بويله جراتليك ده بر حكمت وار بي چيز دگل ديوب بواسرائرى
 بر كون سلطانه سويلر سلطان نكده نچه اوغول ايچنده يالغوز قزى
 اولوب ايامنده خانزاده لرنى بوگا كفو كورميور ايكن بو فقيرك
 جراتليكندن غضبى هضم ايدمه يوب درحال وزارلر ينى چاقريب سوزى
 اورتابه قويار ديركه كامپره واوغلنه بر آغر ايش بيوركلاركه عاجزليك
 ايله قتل مستحق اولسون، وز يرلرده آرى سلطانه داماد اولن ذاتك
 دنيا دن استغناسى لارم يعنى دنيا جهنندن كامچى لكى اولماق كرك
 دامادغه مناسب مال كتورسه قزى آلسون والا بو ادب سزليك جزاسنه
 هر ايكسى قتل فيلدهن سون ديوب فرق چخر آلتون كهوش تابوب
 كتورمك ايله بو فرارى كامپره سويليورلر اكر بولدر آلماز ايسه
 اولدرمك ايله تهديد و تشديد ايدرلر كامپر بيچاره بو امرنى ايشنديكى
 ايله جانندن اميد ينى اوزوب بغلاب اويته كلور اوغلنه كايوب آيتوركه
 من سكا ديمديم مى كه بو سوزى سويلمه سلطان هر ايكمى اولدرر
 شمدى ديديكم كلدى دير، امبرده يا آنا نه جنابت ايتمشز قتل
 مستحق اولمشز ديدكده بو قدر آلتون كهوش حاضر ايدرسن تابالمز
 ايسك اولورز دير ديدكده آنا تكرار واريب بو عهدى تاكيد
 و مستعكم فيل صوكره سوزندين يانمسون آلتون تاپهقى آساندر
 ديوب فرق چخر كرايه آلور، كامپرده سلطانه واريب خزينه اورنى
 طيار فيلق ايله خبر ويرر، امير سلطانن كيچهسى كرش لرنى آليب
 قاب وخور جونلر ينى صاليب كوك ديرهيه واريب مكاريله يعنى كراچيله

سويلر كه بو ناشلردن چخرلر كز كونارر قدر قابله صاليب آغز ينى
 محكم باغلا كزار لازم ايدر سكر اوزلر كز دخى قوبسون نوچه و غزغه
 تقب الونلر صوكره آلفانو كزده آلفانو كزده اوكونور سز ديور، مكاريلر
 اميرك ديديكى كى خدمت لرينى تمام ايدب بعضلر بونده بر سر
 اولوق كرك ديه اوزارينه خاص بر آز ناش آلور، بعضلر يده
 ناش كرك ايسه خانه مز فاشنده هر فانه لازم ايسه تابلور ديوب
 آلماز بعضى لرى آلفانرينده ناشلارلر، چخرلرينى آرتدوق وقت
 سحر سلطان بياز بديك ايشوكنه كلور آلتونلرنى نهرهيه قويارز ديه
 خبر ويرر، چقب كورلر قاب قاب آلتون كهوش، حيران اولوق
 خزينهيه قويارلر كراچى لر كورلر ناش ديوب آنتوق لرى آلتون
 كهوش ايش، آلفانلر كاشكى كوبرك آلساق بولمى ايدى آلمانلر
 آزده بولسه آلساقى ايدى ديوب هر ايكسى پشيمان اولمشلر، بو
 كراماتنى كوردكدن صكره سلطان بيازيد قزى نكاح قيب
 اميره ويرمش داماد ايدنمش، بعده بو خزينه نرهيه صرف اولنوق كرك
 ديوب وزارلره مشورت فيلدهن كرامات ايله كلن مال مساجد مدارس
 وامثال خيرانه صرف اولوق ليق ديهرك جامعك بناسنه كامپرك خانهسى
 اولن اوروننى مناسب كورمشلر، زيرا بو جاي اويله بر تبرك جاي
 ايشكه حضرت نوح عليه السلام ايامنده ير مؤمنه عجزوك خانهسى
 اولوب حضرت نوح بوگا طوفانن خبر ويرمش او كونده كههيه
 آلورمن وعده سنى قيلمش ايكن او بلا مستوعبه حضرت نوحك
 يادنن چقب كامپر جاينده فالمش، طوفان كونارلديكن صوكره حضرت
 نوحك خاطرته توشوب كامپردن خبر آلدغنده كامپر طوفان قنى من
 بو وقته قدر كوردم ديوب حق تعالى او بيچاره كامپرنى آمان صاقلب
 طوفان آنك خانه سينه وار ميوب سلامت فالمش اوزماندن تا بو آنه قدر اول جاي
 تبرك اولوق بر عجز فوت اولورسه ينه بر عجز اول خانهيه
 جاي كير اولوب حضرت نوح ايامندن بوياق بو ترتيبده بر
 عرف قديم غير منسوخ منزله سنده كلرك خانه عتيق اسميله ياد

اولنور ايمش بنا بربين بويه كرامت خزينه سى ايله بنا اولنان جامع بومبارك حلكه اولقى نى تنسيب ايمه شلر، بو مصاحب ايله سلطان بياز بدهو جايى كامپردن صورار كامپرو بىر مزانىب و بىر كز دىر كونهز غير جايدين عمارت على ايله نبشير ايدر كامپر قبول ايتيز آلنون كبوش ايله مملو و ممتون ايداييم دىر اورندين كتهز بالاخيره سلطان غضبه كلوب كامپرنى خانه سندن چقارر جايته بو جامع كبرى بنا ايدر. جامعك اورتاسى بركچك حوض در صوى استوندين كلور اوستونده آدم بويندين بلند اتيلوب ينه حوضه توشار حوضك اطرافنه مر مر تاش توشالتمش بو مرمر توشالتمش اورنده نماز او قولمز جماعت هر فانه تغوزلىق واز دعامليك اولسون برى اوسننه برى سجده فيلسون طشربه كيتسه كيدر او موضعه هيچ كم نماز اوتهمز، سبى ده كامپردن رضاليق سز آلديغى اوچوندر مغصوب جاي ديورلر. مسجد كبرىك ايشو كندين حراغه چه يتمش غطوه عرضى توفسان خطوه، قبله سى جنوبه مناره سى ايكي دور اورنا كنبذ پباله دن حوض بو كنبذك استونده اولوب ايچنده باليق لرى بار منبرى هندستانده بتن بر نوع قيمت بها يفاچدن يصالتمش قيمتى استنبول منابرلرلك كلسته معادلدر ديورلر.

جامع كبرىك اورنى يوقاروده يازلمش سيفله بىر متبرك جاي اولدندن اهالى بورسه بوگا مقام خامس ديه تعبير ايدرلر اما تفسير روح البيانك تحقيقنه كور مقام رابع ديمك كرك اوليور. «ومن اظلم مهن منع مساجد الله» آيتك تفسيرنده مزبور عجزوك طوفاندىن نجاتنى بيان مخلنده «لا مقام اشرف من الجامع الكبير بىروسه بعد الكعبة المكرمة والمدينة المنورة والقدس الشريف» ديمش.

وبىر كون چكرتكه اوليا دىرىكى ذاتك تربه سينه واردق سلطان مراد اولك جوارنده مدفوندر مزبور سلطانك چكرتكه اوليا زماننده كراماتى ظاهر بىر ذات اولوب اسمنى بيلن آدم بولامديم، «چكرتكه» بابا چكرتكه اوليا ديوب مشهور دور. بو اسم ايله اشتقاره باعث بو ايمشكه خسته لرغه پوفى توفى قيلب و ايتكان سوزلرى توغرى كلوب

بهرچه آدملر بو ذاتك هر نه ديدىكنى اعتبار ايدر اولمشلر. بر كون سلطانك حضورنده فالچى لردن مكالمه اولوب بونده بر آدم وار هر نه ديدىكى توغرى كلور كوب آدم تجر به ايمه شلر عجب موافق توشر ديدكده سلطان اعتماد ايتميوب كتور او جريفى عيب دن خبر ويروب آدملرنى آزدورمش كندم امتحان ايدر م ايتكانى توغرى اولورسه فيها والا آنى و آكيا اينانانلرى بيله جزاسنى ويروم ديه اوليايى كتورميه امر ايدر يصوللر ايساق قولنى بيه تيكوز ميوب آلب كلورلر اوليا كادى ديوب سلطانه خبر ويورلر. اتفاقا سلطانك آلنده بر آياغى يوق چكرتكه تورمش ايكن آنى اوشينه يوموب كتور اوليا كزى دىر اوده كريب نيز چوكوب اوتوردىغى ايله قولمك نه وار بيله سن والا جزا كى بوله سن ديوب دهشت قيلدنده: سلطانم اقساق چيكرتكه دك الينكه توشبمن نه فيلساك فيله سن اوزك بيله سن ديمش. سلطان مراد بو ذات صاحب كشفى ايمش ديوب كوب انعام ايدر ك اوزاتمى موندن بوياق چكرتكه بابا چكرتكه اوليا اسمى ايله شهرت لشمش.

ودغى بر كون سلطانك خزينه سنى اوغرى اورر كم آلديغنى بلاميوب كوب مضطر اولور. چكرتكه اوليايى چاقرتوب تاپه سن ديدكده فرق كون مهلت ايله تاپهق وعده قيلور فرق كونده تاپماز ايسه اولدرم ديو تهديد ايدوب بر خانه ده محبوس كى صاقلار. اوتوز توفز كون اولدنده ايرته سى عالم نه اولور فكريله اوليا بر آز خوف و خفايه توشوب خدمتنده توران آدمه چرايى صتوب «روز» اوتوز توفز مى ديدكده او خادم خزينه يى اوران اوغرى نك برى ايمش «روز» لفظنى «دوز» ايشدوب شاشيله رق تقصير منم ايله فرق ايدى جهله سى باردور دىر. اولياده بو سوزدن استفاده ايدر ك خزينه رده در تمام نوكال نوروبى ديوب اوغرى بيچاره توغرى سويليوب، سلطان حضرتلرى جنابكزه مراجعت ايتدكدن صوكره احوال ينه منجر اولور ديوب بر چقه سينه تيكميوب فلان موضعه كوممش

ایندک دیر. اولیسا او آده بار بولداشلرکنی ککونور دیوب اوتوز توقز اوغرینی آلوب کلور فرقی بیله اولیانک ایاغنی فوچوب سلطانن قانیزی صوراب آهسز دیبه یالوارر. اولیاده عندرلرینی قبول ایذب ایرتهسی کون سلطانک حضورنده اوغری لرنک فاندین کچمک شرطیله عزیزینه تمام توکال چقاریب بیرورلر. من بعد سلطان بوکا کامل اخلاص بغلیوب هر وقت حضورنه حاضر فیلور اولمش اولیا سلطانک مجلسندن زیرکوب هر نه ایسه بر ادبسنک ایدابمه سلطانن یراق کیدایم دیوب بر کون شاشیلوب سلطانک سراینه وارر سلطان حمایه کتمش ایمش ارفاسندن واریب توغری حمایه کردده بلباغنی سلطانک موینه صالیب سودریه رک طشروغه چقارر سلطان غضبه کلوب و منی اولدرمکه کلمش باغلاکلار دیان ائنده حماینگ ایچرو کنبندی گب ایذب یقلب توشمش. سلطان بونی بو ذاتک کرامتندن بلوب منی بو ورطدن خلاص اوچون کلمش دیبه اولگی دن زیاده محبت باغلامش سلطانن یراق اولورم دیر ایکن دهما یاقن اولمش. چکرنگه اولیا دیدکلری بودور.

نقل ایندکارینه کوره بر شهرنگ اهالیسی ۲۴۰۰۰ خانه اولوب اون بدی محل یهودی اوتوز محل نصاری باقی اهالیسی اهل اسلام اولوب اوچ یوزدن زیاده مساجد وجوامع وار دیدیلر لکن حاجی محمد جان ایله بر دفعه غازی عثمان کنبندی اولن بلندلیک دن ویر دفعه حاجی الهام اوچاولرمز اوچ فوزی طرف بیوکلیکن توروب سانادق برنده بر یوز ایلی دورت و برنده بر یوز ایلی آلتی عدد جامعک منارهسی تعداد ایلدی کورنمای قالغانی بولسه دغنی ایکی یوزه بیتماز ظن ایندک. هر نه ایسه استنبولک اناطول شهرلرندن والی اوتوران بر بیوک بلده سیدر.

۷نجی ربیع الاخر ۱۹نجی آغوسته جلوس همایون طنطنهسی اولوب اهل اسلام جامع لرد یهودی و نصاری صومعه و کنیسه لرنده جمعیت ایله سلطانه دعا قیلیلر و حبس خانه دن بر قاچ آدملری

آزاد ایندیبلر. اوشبو کون حاجی محمد جان و حاجی الهام اوچاولرمز ارمنی کنیسه سینه واردق صورت و تمثال یوق ایسدی. صوردفکه نصارالرنک کنیسه سینده صورت اولوردی سزلرده کورنمیور دیدکده ارمنی مذهبندن غیری نصاری آزمش لر حق بولدن یازمش لر الدن الله یصاب آکا نابنورلر عاقل ایشی دگلدر دیبه جواب ویردی. محراب محلنده بر اوستول اوستونده اوچ کتاپ کورندی بو کتابلر نه دور دیدکده تورات زبور انجیل دور. عبادت و قتمزده آنلری اوفورز دیدی کنیسه سی ننگ ایچی یهودی صومعه سی کبی کانافی لی یعنی ساکی لی اولوب سجده قیلور اورون بولمندن عبادت لرنده سجده یوق ظن ایلدی. و آندن بلدیبه محکمه سینه کریب بر نچه سطر ایبات یازیب ویرلدی کیچه سی کوب او یون و تمشالر کورندی.

و بر کون سلطان عبد العزیز خان سراینه واردق بوکا کوشک خنکار دیرلر ایکن. کوزانچی لری وار اجازتله کریب کوردوک ایکی استینه ده ایکی آینه «کوزگی» وار فرارسن اوزکنی نچه عدد کورارسن بوکا تعجب قیلدق ایسه ده حکمتی ایکیسی ننگ مقابل یعنی قارا فارشی فویولدیغی ایمش آرتوق بر شی یوقدر دیدیلر. او یولک «عرب داده» «وصومونچی بابا» بی زیارة ایندک. بوکا فردنچی بابا دخی دیورلر صومون قپارتوب پشورهن کومچ که وایکم که اینورلر. «فرون» بزرچه میچ، عربیسی «تنور» دیمکدر. ابدال مراد جل تن لر مقامی وملا فناری ودخی «در» وغرر صاحبی وسائر عزیزلر زیارتی کوبدر. و فیلوچه یولنده «سلیمان مولودی» حضرت لری ننگ قبری وار ابتدا مولود النبی صلی الله علیه وسلمی اوفومق عادة مستحسنه سی ترکچه جاری ایدن بوذات ایمش.

فیلوچه دیمک قدرت حمای دور. بزرچه، اراصان «آراشان» دیرز. بورسده اولن فیلوچه ننگ هر نوعی وار ایکن کورورد حمای ناشادر حمای آچوتاش حمای وسائر وسائر معادنلر حمایمکه مجموعی فرق عددن زیاده اولوب خسته آدملر اوزلرینی طبییه کوسترک

قایسی حمامه توشمك تعیین ایدر سه ونه مقدار تورمق امر ایدر سه طبییك سوزندن نغانی ایتمز اما بزلر اوز عادتمز چه تلادکمز حمامه نوشوب. تلادکمز چه تورمق.

بو قیلوچه بولنده شهره یاقن بر چشمه وار اهالیء شهر کیرلرینی آنده یوزلر مابون کرک دگل دیورلر. بورسهنك اطرافى تاغلق شهری پست لیک ده و بلندلیک ده اوتورمش، توبان طرفی یازیق دالا یعنی اووه ایگونلیک بچانلیک باغ باغچه لیک غایت گوزل خوش هوا جای دور، تاغ بهوشی یعنی جیلاک بورلوگان لر وار. اوزم و سائر میوه دخی موجوددور نوت یغاچی ککرت اوزره اولوب یفاک فابریک لریده کوپ کورندی، بو بلده ایله مودانیه قصبهسی آراسنده زیتون یغاچی بی نهاییه دور.

بورسده فزانلی مهاجرلر بعض اوی جایلک و بعضی لری اجاره ایله نورلر تجارت و زراعت و هر برلوی برار کسب ایله گوزل معیشت ایدرلر، اهالیسینه مسافر پرور اولوب مهاجرلره وسعتلیک اوزره معاملده بولنورلر. بورس شهرى نك تقلیدی تاغ و صحرا جهنندن بزم بو طرفده لپسی قلعهسی نك اوتوردیقی موضعه مشابه دور مگر هوا سنده فرقی وارکه بورسهنك قنسی آز و آرتوق صغوفده اوله یوب ایك شدنلی فشدیه یوز کون فار باصارمز دیدیلر بورسده کامل بر آی تورمق اون بدنچی ربیع الثانی اوچونچی سنتبرده ایرته برلن چقب شمندوفر ایله بر یاریم ساعتده مودانیهغه کلدک آندن پاپور ایله وقت عصرده استنبوله کردک، پاپورده بش ساعت تیمور بولده بر یاریم ساعت یورولدی یعنی استنبول ایله بورس اراسی توقفی ایله آنتی یاریم ساعتلیک یولدر، فایتوشده دیگر ساخلنده اولن فستق قصبهسی فاطرلی کویى و آرموت قریه لریته یولقوب بو جایلرده کشی نوشوریلوب و اوتورنیلوب پوسته به مکتوب آلیب مکتوب و برلدى، باروشدن یارتی ساعت زیاده لیک بو توقفن دور. استنبولده باز اون کون وروب یکرمی بدنچی ربیع الثانی اون اوچونچی سنتبرده بیر و تقه

قدر پاپورغه اوتورمق، وقت عصرده استنبولدن جوناب کلیدی برابردن کیچهسی اوتوب وقت سحر چناق قلعهسی قریبه کلوب توقفن کون چققدن صوگره آندن جونادک کیچهسی بوغازدن اوتکوزمز ایکن آندن آق دیکزه اوتدک سالنیک طرفده سنندره تاغلری و بولده قوم کویى، بوچه آطهسی آق فله بابا جزیرهسی، مدیولی آطهسی بوچیز کوی لری کورینوب فالدیله، ایرتهسی کون ۱۴ نچی سنتبردور نماز شام وقتنده از میر قلعهسینه کلدک استنبول ایله از میر آراسنده بر ناولیک دن آرتوغراق یول یورولدی، او کیچه صو اوستونده توقفن ایرتهسی کون شهره چققدن حصار جامعنده ایکی رکعت نماز قیلر ق بازاره واریب یول لوازماتیزی آلدق بو شهر غایت عظیم شهر ایکن کیچهسی ایلیکتریک دیکز بویى نخمینا بر تاش یرنی کوندوزگی دک یافتی قیاب نون بویى پانوسلی فنارلی پاپورلر دیگرده فراولاب یوردیلر، از میرک قیلهسی نقطه جنوبدن بر خط یعنی بر درجه شرقه توشمش دور، اون بیسنچی سنتبرده وقت عصر ایدی از میردن جونادک تونده ساقیز جزیرهسینه کلوب آز توقفن صوگره ایرتهسی بودیم قصبهسی استان کویى دیسان آطه لری اوتوب عصر و شام بیننده ردوس جزیرهسینه کلدک بر راده هلال جماد الاولی ق کوردک ردوس ده اوج ساعت مقداری توقفن صوگره وقت عشاءه آندن جونادک، بو عین ده ردوس والیسی عابدين پاشا ایدی بوگا جزایر والیسی دیورلر آق دیکرک استنبول اداره سنده اولن جمیع جزیره بو والی نك زیر دستنده اولوب یالغوز بو جزیره ده قرق دورت بیوک قلعه موجود ایمش دورتیمسی اسلام باقیسی خرستیان دور دیدیلر، ردوس جزیرهسی بزم بو طرفده بارلیق تاغنه مشابه اولوب شرقدن غربه اوزانان غرب طرفی بلند شرقی بر آز پست لیک طولی و عرضی دخی بارلیق تاغی مقدارنده کورندی.

استنبولدن چقغهمزدن بویاق پاپور توشلوك تابا بورمش ایدی، ردوسدن کتدکن صوگره بو کیچه تمام یوریلوب ایرتهسی که اون

یذنبی سننبر دور کون چققان وقتده توپچی مصطفی افندی ایل بیل
 پاپورک باشنده یوغان یغاچ اوستنه چقب اوتوردق کون پاپورک نق
 توشوغندن طلوع ایلدی دیمک که نسوغری شرقه بورلمش جوانب
 اربعده سواحل و جزائر دن هیچ نسنه کورنمدی قوری بزلرک کورنوب
 فالدیغی برفندن ایسهده بر پارچه تسلیء خاطر یعنی بر آز کوکل
 جوانقچ بولور ایکن آسمان ایل صودن غیرى هیچ نسنه کوزه
 نوشمکدن خیلی وهیمه لیک بولدی، بو کون کوندزی وکیچه سی
 ایله یوروب ایرتسهی اون سیکزنجی سننبر ایلدی، پنجشنبه کون
 وقت ضعی ده مرسین متصرفلغنه کلدک ردوس برلن مرسین ارالغنه بر
 یاریم تاو لیک یورلدی، اوتوران پاپورمز ساعتنده اون ایکی میل
 سیر ایدر دیدیلر ۲۷ چاقویم مسافه اولور بو حساب ایله ردوسدن
 مرسینه قدر مگ چاقویم تخمین ایدیلور، مرسین آدنه اسکلسیدر
 نهر سیحان نهر جیحان ایکیسی قوشولوب قزیل ایرماق نامیله بو
 شهرک فرینده آق دیکزه توکولورلر باشی آناتول تاغلرندن چقار
 دیدیلر، مرسین دن شول کون وقت عصرده جوانب ایرتسهی ۱۷نچی
 سننبرده جمعه کون ایرته نماز وقتنده اسکندرون فضا سنه کلدک
 بو بلده حلب اسکله سیدر بوقده اوچ یاریم ساعت توقتاب آندین
 لازیمه یه جونادک عصر وقتنده لازیمه بلده سینه واردق، بو شهرده
 عزیزلردن حاجی محمد مغربی ابراهیم ابن ادهم حضرت لرینک آناسینک
 تر به سی وجامعی واول جامعده مولوی لر وار دیدیلر، ابراهیم ادهمک
 اوز تر به سی بوندن دورت ساعتلیک مسافه چبل فضا سنده ایش
 ابراهیم ابن ادهمک والده سی بلخ پادشاهلردن ایکن بورایه کلوب
 مدفون اولدقلرینی پاپورده احمد قنوی نامنده بر ترک بویله حکایه
 ایلدی: «ابراهیم ابن ادهم حضرتلریکه تصوف کتابلرندنه منافلری
 مرسوم وتوار یغلرده نام عزیزلری مشهور اولیاءالله دن اولوب پادشاهلغنی
 ترک ایدرک چقب هر سنه حج قیلدندن صوگره ارض حرمدن کیدب
 خارجه استقامت ایتمک عادتلی ایکن بو شهره کلمش، بلخده

والده سی قاچ دفعه دعوت ایدب فایتمادنده اوغلنی آلیب کلمک
 اوچون بالذات اوزلری سفر مشقتنی التزام ایدرک اولب چقب
 اوغلنی بو جایده تاپمش که شهر دن طشره دیکز بقاسنده بر غارده
 آنا اوغول ایکیسی یغلاشوب کوریشوب آناسی ده اوغولوم بو نسه
 حالدر دوزخ سنک اوچونمی برادلش عاصی اینک خدانک رحمتی
 واسع رسول الله نک شفاعتی ده عاصی لر اوچوندر اوغولوم بویله
 یورمه خدانک کرمدین نا امید کبی اولمه مملکت ایسه ایگاسز
 اهالی سکا انتظاردر یورالیم دیر، ابراهیم یا آنا آنده واروب نه
 پیاچقم دیور، آناسی ده تخت که اولتوررسن پادشاه اولورسن دیور،
 ابراهیم بن بوراده دخی پادشاهم دیمش، پادشاهلغک بو میدرکه باتدغک
 بیر تیور توفراق، البسه ک نهچه بردن یرتق یماق، اوستونک کیر،
 ساچک طولا بت فمل دیر، آناسی بویله دیدرکه یماق نکب اوتوران
 ایگنه سنی دیکزه آتمشده یا آنا مکا شو ایگنه نی تاپوب بیر دیمش
 آناسیده دیکزه کندیکی ایگنه نردن تاپلور دیدرکه فاشو کزدا گی
 خادملره وعسکرلره بیورگزرکه تابسونلر دیر، آناسی ای اوغلم بویله
 دیوانه لغی تاشله دیدرکه من عساکر مه امر ایدرسم ایگنه می تاپوب
 کتورلر دیر، آناسی ده کورالیم کتورسونلر دیدرکه ابراهیم حضرتلری
 یا سمک دیوب بالفتره خطاب ایتدیکی ایل دیکز موجه کلوب نهچه مگ بالی
 بردن باشنی صودن چتوررق لیک دبه نورمشلر ایگنه می تاپوب
 کتورکلر دیدرکه بالفتره چوموب کیدب بریسی ایگنه می آغزینه
 تشلب چقب ابراهیم حضرت لرینه ویرر، آنا پادشاهلق بویله اولور
 دیر، آناسی ابراهیم دن بو کرامتی کوروب ترک دنیا ایدرک کتورن
 خزینه سی ایل بو شهره بر جامع و خانقاه بنا ایدب اوقافلر قیلمش
 باقی عمرینی بو جایده اوتکار یب بونده مدفون اولمش» دبه تمام
 ترتیب و فصاحتل تقریر و بیان ایلدی، ترک طائفه سندن عادی بر
 آدمک فصاحتنه بزم خلقمک ایگ عالم اولانی برابر کلور ظن ایدم،
 لازیمه دن خفتن وقتنده کیدب ایرتسهی ۲۰نچی سننبرده طرابلس
 شهرینه کلرک، طرابلسدن توش وقتنده جوانب وقت عصرده

بیروت بلده سی

بیروت شہرینہ کلوب عثمانلی «لوفنطہ» سینہ توشدک «لوکنہ» ہم دیورلر ہونیل معاسندہ کہ بیانی کچدی، بیروندہ حضرت یحیی علیہ السلامک فولی جامعہ مدفوندر زیارت ایندک، امام اوزاعی یاریم ساعتلیک یول شہردن خارجدہ دیدیلر آکا وارمدق بیرونک دورت کون توروب توفزنجی جمادالاول ۲۴نجی سننبر چہارشنبہ کون ایرتہ بران چقب ترقز ساعت شمندوفر ایلہ یوردک وقت عصرده

شام شریف

شام شریف شہرینہ کلدک. بیروتک باقی احوالی ہونک اخیرتہ یازیلور. شامدہ عمر اغا دیدیکی ذاتک خاننہ توشدک، اوچ کشیہ آیلق توفسان غروش یعنی پتی صوم ایلی تین اجرہ ایسل آندہ اوتوردق، خان دیدکاری انسان و حیوانہ مشترک محل اولور روسچہ «دوبور» ختالی تاک دیورلر. لوکندہ ہونیل انسانہ خاصدر روسیہدہ غاستینتسیہ دیورلر. ایرتہ سی پنجشنبہ کون سنجدار جامعہ چقب ایرتہ نمازینی آندہ اوتادک سنجدار نامیلہ شہرہ یاب اولن ذاتک اصل اسمی «سید احمد ابن مرداس السلمی» دور دیدیلر اما حجرسی ایچندہ، سید عبداللہ ابن مرداس یازلمش یانندہ ینہ بش قبر وار صحابہ دور دیدیلر. اون بزنجی جمادالاول جمعہ نمازینی جامع امیہدہ اوتادک تقبل اللہ عنا وعن جمیع المسلمین.

جامع امیہ تصغر بیہ سبل دور. ونسبتلہ جامع اموی، دخی دیورلر. «امیہ» امہ کلنہ سینک صغری اولوب تکلمدہ «امیہ» دیہ امہ نسبت غلط دور. اسلامدہ ایک اول شہرتلی جامع بو اولوب ہجرتک سکسان سیکز سنہ سندہ ولید بن عبدالملک کمال زینت و مصارف بی حد ایل بنا ایتمشدر غابت ترصیف و ترصیعندن فدیمدہ بوکلا بلاط ولید

دخی دیمشدر. توار یخلردہ یازلدیغنہ کورہ گوزل لیکدہ نہایتہ ابرشمش ایکن ہوندن برنچہ یوز سنہلر مقدم اوت قضا سندن اولگی زینتنہ بر آز شکست کلمش. شمدی بزم واردغمز سنہ دن اوچ دورت یل مقدم یعنی مک اوچ یوز اون برنچی سنہ سی ینہ حریق ظہور یل ایک مزین اولن محراب طرف ایوان ورداق لری کلا یانوب یقلوب فقط تاش ستونلری قالمش. بناسنی طرز قدیم اوزرہ اشلیمہ فرمان عالی وارد اولوب نچہ یوز اوستہ بوایشنک اوستوندہ ایدی فقط مرمر تاشلرینہ نقش اویوب ستون تاشلرینی اشلیمان اوستہلرک عددی یوزدن زیادہ واردور فقس غیرہم، اوچ دورت یلدن بویاق ہوقدر آدم چالیشوب ہنوز اوچدن بری تمام اولمامش یالغوز منارہ بیضا طرف ثلثی یاقنلاشمش ایدی. جامعک طولی شردن غربہ بر یوز توفسان خطوہ عرضی یتہش بش خطوہ رداق آستی قرق بش جمع بر یوز بکرمی خطوہ دور. درکار ی دخی ۱۲۰ عدد اولوب کلسی ناشدن دور. کنبد آستوندہ ایکی درک وار بوایکی درک بلیقیس نک تختی نک آیاغی ایہش یمندن یا کہ قدوسدن کتورمش دور مک بش یوز آلتون ایلہ کلدیکنی سویلدیلر یانغندہ بویاسی کتمش ایسہدہ نقش لزی بللی تور بندر. جامعہ دورت مذہبک دورت محرابی وار ہر محرابک آراسی ایلی خطوہ دن، حنفی محرابک آلدندہ حضرت یحیی علیہ السلامک باشی مدفوندر زیارت قیلنور. بو پیغبرک فولی بیرونک باشی موندہ وسائر جسدی نابلسدہ اولوب نہ دن بویلہ کیسکی بہ توشمش دیوہ صور دغمدہ دیدیکہ، حضرت یحیی نک قصہ سی تفاسیر و توار یخلردہ مسطور و مشہور اولوب زمانہ سینک پادشاہی معشوقہ سینک القاسیلہ باشنی کیسوب ہوندہ کتورمش جسد مبارکاری شہید اولن محلدہ یعنی نابلسدہ قالوب آندہ دفن ایدلمش بر زمان ولایت لہر قحط وغلا ایلہ مبتلا اولدندہ یهودیلر نچہ دفعہ استسقایہ چقب دعالری مستجاب اولدندہ علماً یهود اتفاق ایل دیمشکرک قطع مطر و منع دعاً گناہک شامتی دیور کرک کہ بر بی گنا الدن استمداد ایدالیم گناہ سن

ال حضرت يحيى نك الى دورديه قبريني آچوب بر فوليني آلورلر آنى
 وسيل ايدرك دعا قيلدندمه مستجاب اولوب آسماندىن يغمور باران
 اينوب معمور چيلك اولور بونكله بوفولنى كفن ليوب يهوديلر تبركا
 محرابلارنده صافلب بويل مضطر وقتلرده آنكله استدعا واستسقا
 ايدر اولمشلر بويل اولارق ككوب سنين ويللر اوتوش.
 بنى اسرائيل و نصارى اياملرى ككچوب اسلام زمانهسى يتمش.
 اوشبو جامعك بانيسى ارلن وليد ابن عبدالملك، زماننده مملكته
 بر قعطليك ظهور ايتمش اهالى اسلام نچه كونلر استسقايله
 چقب دعا قيلمشلر اثرى معلوم اولمامش بعده تبعهسنده اولن
 نصارايه امر ايدب آنلره دغى بر اثر كورلمدكده يهوديلر استسقا
 ايدر يغمور ياغار قعطليك كيدر ينه بر زمانلر بويل اولارق يهوديلر
 ققدىقى ايله يغمور اولور معمور اولور، بو سرى بلمك اوچون
 مسلماندىن بر آدم بر قعطليك سنهده يهودى ديننى اختيار ايدب
 آنلرلك ديننه كريب استسقايله بيل چقار يهوديلرده غيرى ملتن آدم
 اولمسون ديه يوقلاب بو آدمى بولدقارنده بونك اخلاصنه يهودى
 ديننى قبول ايتدكده نچه شاهد شهادتليك ويرمشلر. بعده بر صندوقنى
 آچوب ايچندين كفنلنمش بر قول چقارده، يارب ير يوزنده بي
 گناه بندك فالمامش آنلرلك شامتندن بارانى قطع ومملكتنى قعط ايلدك
 شمدى بو قول گناهسز قلوك يحيى نك قولى دور بونك هرمتنده بزلره
 باران ايندر ديه مناجات ايلدكده اسماندىن بلوط كلوب يغمور باغمش
 مزبور يهودى اولمش مسلمان بو حالى بلديكى ايله درحال كلوب
 حاكمه عرض ايدرده يهودلرلك الندىن صندوقى آلور لكن جز پيغمبرنى
 يهوديلر كى الله صافلق امانت اولور ومشروع دگلدر ديوب بيرونده
 دفن ايتمشلر اوچ جايله اولدىقى نك سببى بودور ديدى، ديدككزه
 كوره وليدك ايامنده ايسه شامده اولوق اقتضا ايدر ايكى بيرونده
 واردىقى نهدن ايمش ديدكده بوراسى معلوم دگل ديدنده ظن ايدر
 قول بيروت يهوديلر نده اولمشده او جايله آلدنندن ايكى

جايله نقل جائز كورلميوب آلدنقى اورنده دفن ايتمش اوله ديدى.
 بو خبرنى احمد عصام الدين آلدنجه سويلديكمده بو تحقيق بنمده
 خاطر يمه گاه غطور ايدردي سببى كمسه دن صور مامشديم مزبورلك ظنى
 دوغريدور درست دور ديدى.

احمد عصام الدين آلدنى اصلى فزانلى اولوب يكرمى بش سنه دن
 زياده اول مملكتده كيزرك بر فاج سنه دن بوياق شام شريفده
 متوطن كى جامع ورد كل جامعنده درس كويليك ايله نورمش اصلى
 فصلنى اولنى يورتنى تمام يازدرب آلمش ايديم كاغدىنى يوقانديم.
 شام شريف ديدكمز دمشقدر اصلده شام ولايتنه اسم اولوب
 شهره علم دگل دور، خمس شامات ديور، قدوس شام، دمشق شام،
 طرابلس شام، حمص شام، طرسوس شام، بزلرچه دمشق شهرينى
 شام ديور، حضرت نوح عليه السلامك اوغلى سام اولادندن دمشاق
 نام كمسه اولادى ايله بو جانبه كلوب متوطن اولارق ابتدا سوزينى
 يعنى قورغاننى او ذات بنا ايتمش ايمش سور مزبور كوب كره تغريب
 وتجديد ايدلمش، سورك ايچنده ينه بر سور باز بونك ايچندا گى
 ويرانه تاش عماراتلر بساغ ارم نك بانيسى اولن شداد شديدنك
 اثر مشددى دور ديورلر، غايت محكم ومستحكم يصالمش الحاله هذه
 ايچى جب خانه يعنى اوق دارو نورمش بر طرفى عسكر خانه
 اولمشدر، وبونك ايچنده حضرت ابى الدردأ رضى الله عنه نك قبرى
 وبر خانهسى محمل شريفك محلى دور قبل طرفنده اولن خانه غالى
 ايسهده قراولى يساق ديوب كدرمدى، تاشلرى نك اراسنى قورشون
 ايله بركتمش، شيخ جندل حضرتلرى نك تر بهسى بوراده دور، سورك
 ارفاسنده اسلام پادشاهلر ندين دمشقى فتح ايدنلرلك نامى وسنه لرى
 يازلمش بونلرى يازيب آلديم ايسهده نوار يغلرده تفصيل اولدندن
 بوراده تطويل كلام قيلهق دركار كورلمدى.

جامع امیه موضعی اول هود علیه السلام خانه سی و مسجدی اولوب اول ایامدن تا بو آنه قدر عبادت خانه اولوب کلمش شویله که حضرت هود علیه السلامدن سوکوره یونانیه بعده عبده اوتان و اصنام ثم بهود و نصاریه معبد اولوب اسلام فتحنده یوحنا کلیسه سی دیسه تعبیر ایدر لر ایش؛ اهل اسلام دمشق فتحنده نصف سیف ایله آلدندن مسجد قبلنوب نصف آخری صلحا کفره یدنده فالمش، ۷۰ یلدن زیاده راق بو منوال اوزره قوروب تاریخ هجرتک ۸۸ نچی سنه سی اهالی دمشق عبده اصنام ایله بر جایده عبادت ایتمه لرینی روا کورمیوب اهل نصاریه نلادیکمی جایدن بر کنیسه بناسته رخصت و بر مک اوزره بو نصفی اسلامه فالسون دبه التماس ایتدیلر ایسه ده نصارالر اونامیوب اخیر کار مسلمانلر خلیفه یه شکایت نامه و عرض حال ویرمشلر، صلح قدیمه بناء آنلری جبراً یعنی رضالتی سر اخراج ممکن اولمیوب لکن خارج شهرده قیصرک دامادنه منسوب اولن کنیسه قومایی صلح نامه دن طشه بولمه لر یله آنی یقین اوچون مسلمانلر مجتمع اولدغه کنیسه مرقومه عند النصاری محترم اوزلرنجه معزز اولدغنه بناء آنی هدم ایتدیرمیرک جامعک نصفی آنک بدلنه ویرمک ایله مصالحه ایدلمش بو تقریب ایله مجموع سی جامع محمدی اولمشدر صلی الله علیه وسلم.

بو جامعده حضرت هود علیه السلامک فبری وار دیو مروی اولوب اما قایو محله ایدیکمی صراحة بللی دگلدر، اکثر اقوال حنفی محرابک فربنده اولدیغی سو یلیورلر، و بو جامعده حضرت موسی علیه السلامک (فانفجرت منه اثنتی عشر عینا) منبعی اولن ناش دیورلر بویی آز کم ایکی کز عرضی بر کز فالولغی بر چارک دور جامعک تمامنده محرابک بر طرفنه قویولور دیدیلر.

جامع مزبورک خصوصنده نچه آیات بینات واحادیث نبوی وارد اولوب، (وآویناهما الی ابوه ذات فرار و معین) (والتین والزیتون) آیه کریمه لر ی اوشبو جامعک موضعی بیاندر دییشلر.

مکه مکرمه ده اوقونان بر رکعت نمازه بوز مک ثواب مسجد فخر کائنات صل الله علیه وسلم ده ادا اولنان بر رکعت ایللی مک، و مسجد بیت المقدس ده فرق مک و مسجد دمشقده اوقونان بر رکعت اوتوز مک ثواب سائر محل لرده اوتانان نمازدن زیاده ویریلور و هر کیچه بو جامعده حضرت خضر علیه السلام بولنور دبه مرویدر، اوچ عدد مناره سی وار بری دیوار شمالیده باب سلسله یه متصل بوکا مناره مأذنه العروس تسمیه ایدر لر اذان شریف اوشبو مناره ده اوقنور هر وقت اون بش مؤذندن یتمش بش مؤذنی واردور مأذنه بی ایلانوب یوروب اذان ایتورلر، و بری جانب غربده مناره غربیه دور و بری طرف شرقده مناره بیضاء یعنی آق مناره و مناره عیسی علیه السلام دیوبده سو یلیورلر ذات مشار الیه اوشبو مناره یه نزول ایده چکدر، بویاسی یشل ایسه ده بیضاء ایله منصف اولمش، اون بشنچی جماد الاول سه شنبه کونی ۳۰ نچی سنتبر ایدی بو مناره یه چقدق اوچ جایه نفس آلور و استراحت ایدر اورون وار دورتنچی سی مأذنه دور بر دفعه اوشبو مأذنه دن قایتدق ایکنچی دفعه یوقارو طبقه سینه چقدق جمع ایکی بوز یکر می باسقیچ دور، مذکور استراحت اورونلرنی مؤذن یتاغی دیورلر بوکارچه هر باسقیچ ناشی بر چارکدن آندن یوقاروسی آلتی بر شوکنددر، مناره نك عرضی آلتی کزدن زیاده راق و بشنچی طبقه دن قیوسی تخمینا اون بیش کز اولور باسقیچ لری ایلنوب چقولور، وارن زابرلر مناره یه خط یازمق عادت ایشکه، فلان ابن فلانسم بورایه کلیم یا رسول الله وقت نزولده بو مکتوبی کوروب یوم قیامتک بزلری شفاعتکدن محروم ایلمه دبو بو کبی سوزلر هر کم بلدیکی و کولکنه کلدیکی عبارلر ایله یازمشلر غطوطلدن مناره نك آچیق بری فالمامش بزم بو طرفدن خیلی آدم لرک اسمی اوقولدی.

و جامعک شرق طرفنده حضرت حسین رضی الله عنه نك رأس مبارک لری زیارت قیلنور مخصوص بر خانده غایت تریبه لی دور،

و جامعك دورت طرفنده دورت بيوك داربازهسى بار باب جنوب كه قبل طرفيدر بوگا باب غبراني و باب زياده ديورلر و باب شماليه بوگا باب سمياطى و باب ناطقين و باب سلسل ديورلر و باب غربيسته باب بريد ديورلر و باب شرفيسيسته باب جبرون تسميه ايدرلر. بو داربازه نك آلدنده فار بوز فالدران ديوب بر صو وار منبعندن آتيلوب بر نيزه بويى يوفارو چقار آلمه ونخوم كوتاران صوتى بورسده كورمشيدك بو ايسه فار بوزى كوتارر ديديلر بونكچون فار بوز فالدران ديمشلر قديمه حضرت معاويه نك سرايى بو اورنده ايمش، جامعك كچك ايشوكارى دغى وار جامعك صحنى اورتاسنده برقيوسى وار اوستنه قبه فيلمش كرانت يعنى چوماك قويهش صو و طهارت آندن آلورلر، و بو بلده فاغرده بوندىن غيرى دغى گوزل جامعلر اولوب جهل دن برى سنانيه جامعى دينلور سنان پاشايه منسوب بر مزين كاشيني جامعدر، درويش پاشايه منسوب بر زيبا جامع دغى واردور، و شهر دن چينده كوك ميدانى قربنده سلنمانيه جامعى وار اطرافى مدرسه و كتب خانه ايله مكمل و غايت مستحكم بنا ايدلمش ايسده حالا اطرافى و حواليسى خرابه اولارق بالفوز مسجد جامعك اوزى تورويدر هر كون فقرالره او جامعك و قفندين نان اولاشورلر ايكن هفته ده بر دفعه آش دغى وار ديديلر بو جامع لر استنبول جوامعى طرز نك تعمير ايدلمشدر. و بونردن ما عباد دغى جوامع و مساجدلر ك حسابى اولوب مكاتب و مدارس خانقاه و خانات و لوقند و حمامات غايت كوب اولوب ايكى يوز مقدارى حمام وارليغنى خبر ويرلر و شهر نك ايچندين يتى عدد ايرماق آتوب ايك آزى بزم چوچكده آمبو قره صوى قدر دور، اطرافنده دورت يوزه قريب عيون و چشمه وار ديو سويلديلر بساغ و باغچه ميوه و فواكه نك انواعى و الوانى و نچه تورلوك گل لر و چچكلر موجود اولوب بال دغى بي حساب كويدر بال آردسى ايله كوچكلر طولو اولوب بونك كثر تي گل و چچكلر كثر تنه دلالت ايدر شام جنت مشام ديمشلر يعنى شام دن جنت ايسى و جنت بويى

كلور ديمكدر، حضرت عق تعالى حضرت موسى عليه السلامه خطابا تورات شريفده امت لرگى بال و سود آقان مملكتنه صاحب ايدر م ديوب و عد ايتديكى مملكت بودور كه امت محمد صلى الله عليه وسلم نصيب اولمشدر، (ان الارض يرثها عبادى الصالحون) جامع اميه بوندىن مقدم دورت يوز آلتمش تاريخنده بر دفعه يانوب لىكن او حريق نهدن ظهور ايتديكى معلوم دگل اما بو ۱۳۱۱ نجه سنه ده پانقنين نك سببى اوستونده قوروشونك بر جايى تيشلوب آنى يمامق اوچون قورشون قويدنده آستونده اولن قاموشه توتاشوب بردن اوت كوتاريلوب كتمش يار تي ساعتده يانوب تمام بولدى ديورلر، بو خصوصه عمل يه مى، مهندسه مى، متوليه مى فانغى يرينه جزا كلور، بونك تعميرى اوچون دمشقه نه قدر پول و خراجات تعيين ايديلور ديه حكومتدن خوف اوزره جوابه منتظرلر ايكن، سلطان حضرت لرندن بو صورته عنايت نامه كلمش كه، خيرلى قضا اوله اهالىء دمشق بوگا تشويش تارتماسون غم و خفاده اولمسون، ظن ايدر م اول بلده مبارك يه بر بلاى مبرم كچك ايمشده حضرت جواد كريم كمال لطفندن او بلاى عظيمى بو جامع كيبيرك حريقى ايله دفع ايتمش اوله» ديو نسللى دن سوكره شمى بناسى اياصوفيه طرزنده اولمق نردمده مناسب كوريلور ديمش ايكن اهالىء شام طرز قديم تعبير ايدلمسه ديوب بو التماس ايله اولگى چه فالمش سلطان عبدالعبيد حضرتلرى اوز چيبندىن بر مليون تعيين ايدب اهالى بى بو آغر خراجاندىن معاف ايتمشدر، اوسته لر ك معاشى هر برينك خدمتنه كوره اولوب فقط مر مر تاشه نقش چريب ويرن نك بوميه سى بر آلتوندر ديديلر بوتاشلر محرابه و قبله جانب ديواره قويلور ديديلر. بونك اوچون يعنى ربع مسكونده اولن جوامعك اينك زينتلى سى اوچون بوگا جامع «عروس» ديمشلر عروس بزلر چه كيلونچك ديهك اولوب «زفانى» يعنى كيار كلور كوفى كلنچك نك بزاندكنه تشبيه عروس ايله توصيفى و تسميه ايتمشلر ايمش، بلاط الوليد دغى ديورلر

بلاط مرمر دوشنمیش کاشنکاری مصیقل و مزین موضعه دینلوب بونڭ ترجمه سی کاشغر ماهه سنده دخی بیان ایدیلور.

ایمدی ابتدا شهرڭ ایچنده اولن زیارت لری یازیب بعده صالحیه طرفه ثم اطرافه چقالیم.

دار السلام استنبولده اول حضرت بوشع علیه السلامن باشلاب بیروتده ینه انبیادن حضرت یعی علیه السلامنڭ زیارتی ایل تبرک لندک دمشقده ابتدا صحابه دن سنجدار حضرتلرینی ثم حضرت یعی علیه السلامی زیارت ایتدکمز برقراروده یازیلوب اوتدی، بعده رأس حسین رضی الله عنه و حضرت ابی الدردأ و شیخ جنبدل یاخود شیخ جنبد حضرتلری زیارت قیلندی، بوندن سوگره قبرستانده ابتدا حضرت بلال و حضرت معاویه و حضرت عبدالله ابن ام مکتوم و حضرت ابان ابن عثمان و عبدالله ابن رواحه و عبدالرحمن ابن عوف و عبدالرحمن ابن ابی بکر و ابی سفیان و مقداد ابن معدی و معاذ ابن جبل و وائل ابن اثفقی و ابو هریره و حضرت طلحه ابن الزبیر و ام المؤمنین حضرت ام حبیبه زوجة فخر کائنات صل الله علیه و سلم و اولیا کرامدن بعضی شهرنڭ ایچنده و بعضی طشنده زیارت ایدیلور و بس قرنی و ذالنون مصری و شیخ ارسلان و ابو مسلم حولانی و ابو سلیمان دارانی و شیخ محمد دمشقی و شیخ عبدالرحمن اوزاعل و زین العابدین ابن حسین و شیخ محمد سکاکی احمد ابن محمد سروجی، و خلق لژدن عبدالملک ابن مروان و نورالدین شوید و سلطان صلاح الدین ابوبی و بونلردن ماعدا دخی صحابه و اولیالرنڭ عد و احصاسی ممکن اولمیوب خدا تکرار زیارت ایتمک نصیب ایلیه ایدی شهرنڭ طشهره سنده باب کپسانده بر قبره وردق تکلمش ناشنده (هذا قبر سیدنا بلال بن حماده بن رباح الحبشی مؤذن رسول الله توفی فی سنة عشرين سنه اربعة وستين نقله امام النووی) دیو یازلمش شهرنڭ ایچنده اولن قبرستانده حضرت بلالڭ تر به سی اوستونک (بلال بن رباح) یازیلوب کنبذلی تربیه لی معروف و مشهور اولوب طشهرده اولن مقبره اگرچه تربیله دکلسه ده ناشنده بویله صریح

یازلمشدر کوب آدم لردن صوردم بوایکسی قبرڭ فانقسی حضرت بلالڭ دور هیچ بری آنوق بلمدیلر جواب شافی و برمدیلر بعض لار طشهرده اولیل بر زیارت وارلغندن خبرلریده اولمدی فقط بر آدم سوبلدیکه رسول اللهنڭ بلال اسمنده ایکی مؤذنی اولوب بری حضری و بری سفری ایدی طشهرده اولن بلال سفری دور دیدیسه ده سیر و توار یخ لرده کورلمدکن بوسوزه تمام اعتماد ایده مدیم.

بازار ایچنده بر چنار یغاچی وار حضرت علی کرم الله وجهه دلدنلی باغلایان درخت دیورلر توپی نڭ یوغانلغی اون کز اولور. بویله چنار یغاچلری استنبولده دخی کورلمش ایدی ایچنده یماقی لری اوتور مشیدی.

صالحیه

صالحیه دمشهڭ سورندن چقد قدنصگره بر میل مقداری یرده جبل فاسیونڭ اینا کنده واقع اولمش جوامع و مساجد و محلات و حواماتی مشتمل بر قصبه کبیره دور بوقصبه ده زیارت لرنڭ مشهوری شیخ محی الدین عربی المعروف بشیخ اکبر حضرتلری نڭ تربیه شریفی دور. سلطان سلیم خان مرحومڭ بنا کرده سی اولن جامعڭ بر طرفنده علی حده بر خانه دور، بو ذات اکبرڭ تولدی بش یوز آلتمش تاریخنده مرسیه نام بلده ده وفاتی آلتی یوز اوتوز سپکزده اولمش. حیات و ممات لرنده کراماتی صریح کورلوب مصنفاتی ده کوبدر. جمله کراماتندن بری بر کون بر سر تراشه کلوب ساچنی آلدرمق اولدوقده اول بی تمیز سر تراش بونڭ کهنه البسه سیننه نظرا پاره سی یوق فقیر ظن ایدرک تیزده التفات ایتمیوب انتظاره قویوش یگی کیوملی دن نچهلر ساچنی آلدریب کچمش، ذات شریفده بو حالدن منفعل اولر قی کایوب «رب الناس تحت اقدامی (۱)» دیه رک یرنی بر تیپوب یورمش کنهش، آدم لرده بو حریف کفر سوبلدی دیوب تو توب حا کمه ایلتورلر. حا کم شیخ گه (۱) ان ربکم تحت اقدامی دخی مرویدر.

خطاب ایدب کفر سوبلهش سن تاویلی وارمیدر دیدکده «اذا دخل السین فی السین ظهر قول محی الدین» جوایی و برمش بو کلام عمیقک معناسنی بلامیوب حبسه فویهمشله حبسه وفات ایتمش بوسوز آغز لرده اشتهار اوله سویلنهرک سلطان سلیم شام شریفی فتح ایتدکده قرتال بابا دیدیکی بر ذات اولوب سلطان سلیم او ذاته اخلاص ایتمش ایکن محی الدین عربی ناک «رب الناس تحت اقدامی» قوی ناک معناسی نه اوله دیدکده، بوسوزی سویلین اورنده خزینه اولمق کرک دیمش. سلطانده او جای کم بورکه وفاتنه بوقدر یوز ییل لر اوتمش دیدکده «قرتال بابا» مراقبهیه واریب فلان موضع اولسه کرک آنی فازسونلر کولاسونلر دیدیکی ایله واریب او یری فزارلر بزنجه چولمک آلتون تابوب اول آلتون ایله سلطان سلیم جامع مزبوری بنا ایتمش شیخک تر بهسی نیده غایت زینت لمش اوستنه اوقالی یا پوقلر بابمش هر کون وارمق کلهک ایله نوم وبقظه ده ذات مشارالیهک روحانیت لرنندین کوب فیض و بهره لر تابمش دور، معلوم اولدیکه شیخ حضرت لری آدم لرنک، ماله محبتنی رضاً خدادن فوق بلد کیچون «رب» لفظی ناک معنای مجاز یسنی مراد ایدب تحت قدمنده آلتون وارلغنه اشاره ایتمش ده یری تپمش کتمش.

دخل السین دن مراد سلطان سلیم شامه داخل اولدقده بوقواک معناسی ظاهر اولور دیمک ایش. محی الدین عربی ایل قرتال بابا بیننده تقریباً اوچ یوز مقداری مدت اوتمش ایکن او ذاتک کلامندن مرانی آکلب ایغیل تبدیکی یری تابدیغی و آندن خزینه چقاردیغی، قرتال بابانک ده صاحب کرامات ایدکینه دلیل دور.

ودخی قرتال بابانک کراماتندن کونلرده برکون سلطان سلیم بو ذاتک حضورنده اسرارینی کیشی ایدب مقصدم مصره وارمقدر فتعی میسر اولور می دیدکده، بابا حضرتلری مراقبهیه واریب بعه باشنی کوتاریب دیمشکه مصرنک فتعی سنک السکله اوله چفی آیه کریمه ایله مثبت دور دیوب (ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عباد الصالحون)

آیتنی تلاوت ایدر. (ولقد) کلمه سی سلیم اسمی ایله عددده برابر (ذکر) توفز یوز یکر می اولوب بوتاریخده مصرک فتجنه دالدر (عبادی الصالحون) ایله حضرت باری سزی واعوانکزی توصیف ایلمشدر دیمش. آیه کریمه ناک علم جبر ایله استخراج ایدیلن تاویل مجازی سینک تفصیلی بودرکه (ولقد) تحقیق سلیم که (کتبنا فی الزبور) یازدق بزلر لوح المحفوظده (من بعد الذکر) توفز یوز یکر می تار یغندن صوگره (ان الارض) معرف باللام ارض مصر دور (یرثها عباد الصالحون) ارض مزبوره صالح قل لدر وارث اولور دیمکدر (الذکر) الفی لام شمسیه تلفظده سانط اولدیغی کبی حسابه دخی داخل اولامش اورادن مصره عزیمت ایدب فتح ایلمشدر. بابانک بشارتی ایله سلطان سلیم مصری فتح ایدب فایتدغنده «بابا» نه استرسز دیوب «باباده» آرتوق بر شی طلب ایتمیوب فقط بر خانقاه لیک جای و بره سز دیمش. سلطان بر گوزل خانقاه بنا ایدب اوقا لرندن باشقه ماهیه بش یوز غروش وظیفه تعیین قیلمش، ۲۴ نچی جهاد الثانی ۶ نچی نویابر پنجشنبه کونی ایدی خانقاه سینه واریب حلقه سینه داخل اولدق مولوی طریقنده ذکر ی فی ونغمه ورقص دور «قرتال» دیو «کوچیکان» فوشینه ایتور لر ایکن، بابانک باشی قرتال باشی کبی آق توپلی اولدقندن بواسم ایله مشهور اولمش. بزم داردغنده بو خانقاه ناک شیخی محمد صبری نام ذات ایدی باشی آلتمش لردن زیاده اولوب بونک ده باشی قرتال کبی صقالی ایله برابر آپتاق کورندی.

ینه محی الدین عربی حضرتلری ناک کلامندندر (اذا کان البعید قریب وتکم العدید فقط ظهر دین دین جدید) وایضه مشار الیهک کلامندندر «سرت الفی عالم من عالم الله تعالی رأیت عجایبها و غرایبها ان اخبرت بها حالا یری الناس محالا ولكن اظن ان هذا الحال یجی فی السال» دیوب شیخ جامع حکایه ایلدی.

محی الدین عربی الفی لام سز ذکر اولنورسه اوشبو صاحب الترجمه شیخ اکبر محی الدین محمد بن علی الطایء حضرتلری مراد اولور.

محي الدين العربي ديوب الف لام ايله ياد اولنورسه قاضي ابوبكر المالكى الاندلسى محمد ابن عبدالله مراددور.

وينه صالحيه ده فخرالدين عراقى « الشيخ عبدالقنى النابلسى » وماموق بابا، نام عزيزلرک زيارنى وار بوماموق بابا اصلى کرد طائفه سندن برتاجر اولوب، ماموق يعنى پاخته ايله سودا ايدر ايکن بوجايد، مدفون اوامش تاريخ وفاتى معلوم اولمى بوذاتدن بعض خوارق ظهور اينمکله هرکس کوب کتميه زيارت ايتيه باشليوب برکون والى شام بوتربه ده آدميرنک ازدهامنى کوروب بوکهدريه صورده ماموق باباديان برعزیز دور جواينى وبرمشلر اصلى کهدريه استفسار فيلقده اصلى کرد ايمش ديمش «والى» واعجبا کردن دغى اوليا چقارمى ديان همانه قبردن بر آياق چقب «والى» نى تيبار يقار آياق تمام نوفرغه گرميوب چقار فالور بوکرمانى کوروب مزبور والى قبرنک اوستنه قبه وکنيد فيلدرمش. چقمش آياق طول اياغى ايکن ايتلرى کيبوب ترناقلى صارغايوب توبوقدن توبان طرفى کورنوب توروبدر، ياقن ييل لرد، بر پاشابو اياغه انکار ايدوب يعنى شى جعلى اولسون ديه آپدريب فعذنه چه کورمش ايکن ايکى کوزى کور اولدى ديو سويلتيلر. ودغى جبل قاسيون طرف قبرستانه ذالكفل عليه السلامنک مدفون لطيفى زيارت قىلنور وانک قرينده اصحاب كهف غارى وار قديمه عمارات ومسجد وقيو وحوض لرى اولوب حالا خراب اولمش. اولده بويله تعميرلى ورييه لى ايکن خرابنه سبب نهدور ديدکده، محى الدين عربى حضرت لرى اصحاب كهف استيان شرقه وارسون بوراده دکدر ديان سوزيله آدميرنک اخلاصنه فتور کلوب بتدريج بودرجه يه تنزل قىلش بورديه جواب ويردیلر.

وبونک شرق طرفنه مقام اربعين ديرلر، فرق لر غارى وار جبل قاسيونک اياک اوستونده دور، بوکا چقدنه شهرک کلسى حقهده کبى کورنور وصحراسى کوم کوك يم يشل باغ وباغچه عداثى وبستان وبو درخت لر آراسنده طولو قشلاق وكوى وفصبلر کورنور، جبل

قاسيونک وراسى جبل لبنان فش وياز، فارلى وبوزلى اولوب چهار اطرافه آفان انهارک منبع ومجراسى بو تاغدر، فرق لر غارى نساک يوقاروسنده يول کبى بر قزل تاشلق وار. هابل شهيدک فان اثرى ديورلر وبو غارده حضرت آدم و حضرت الياس و حضرت يحيى عليهم السلام اقامت ايتدکلرى و حضرت عيسى عليه السلام حواريون ايله بو غارده عبادت ايتدکلرى وياندى لرى مرويدر ومحل اجابت الدعاء ديورلر غارک آرقاسنده فرق عدد محراب وار هر بزنه ايکى رکعت نماز اوفولور، وغارک تورنده تاشدن آغز تل وتش وبوغازى دغى وار بوم جزاده بو تاغ اوشبو آغز وتل ايله تسکمه کلوب نابل هايلى ناعق قتل ايتدکنه شهادتليک ويرر وزيارت ايدنلر اوچون دغى شفاعت طلب قىلور ديورلر، ايشوک آلنده اوبلرى وار زوارلر آنده آش پشورلر هر کون زائر دن خالى دگل خصوصا رجب آينک اول جمعه سيکه کيچه سى ليله رغائب دور اهالى دمشق پنجشنبه کون ايرته برلن چقب کيچه چه او غارده بولنورلر، بعد العصر غاردن قايتان آدملىرى کوررسکز کوبر وکن کوبهلردن يول تاوب يوروب بولمبور کيچه ليوب قونوب قالانلر آندن ده کوب بولور ديديلر، قرفلرک محرابى وسائر مساجدلرک محرابى نقطه جنوبى بر درجه شرقه مائل کورندى، اما جامع اموىنک محرابى عين جنوبى يعنى عين قيامه دورکه قطب جنوبک برابرى اولور، بوصله کامپاس قبله نامه ايله کوب کره دقت ايتديم بو قدرچه فرقى وار بلندى اما صورادغم آدملر (نعم ولسکن لا باس بها) وبعض لار (اه ليس الفرق الا قليل) ديه جواب ويردیلر زياده عيچ شى ديمدیلر.

وينه شهردن ايکى ميل يعنى دورت بش چاقريم مقدارى مسافه ده فصبه قدم شريف ديرلر فصبه مذکورک مسجندنه بر قره تاش فالونلغى يارتى کز، بويى بر کز وبر طرفى يارتى کز مثلث الشكل بو تاشک اوستونده بر آياق ايزى وار، حضرت جناب اکرم صلى الله عليه وسلم بورايه کلدکده اول دوه دن دوشديکي ايله باصمش

ناشی اولوب بطریق اخاص اثری فالهش دیدیلر اول قصبه قریبنک حضرت موسی کلیمک قبری وار، اگر چه ایکی پیغمبر یعنی حضرت ابراهیم و حضرت اکرم صل الله علیهما والسلام نك قبر شریفندن غیری انبیالرك مدفنی معین بر محلده اولدیغی قطعاً معلوم دگلسه ده حضرت موسی علیه السلامک قبری دیوب سویدیلر لعل بویله بر خبر وادور، ایکنچی عید اولانی قدس شریف فصلنده یازلور .
 بوگا قریب شیخ عبدالقادر کیلانی قبری بعضلر او ذاتک اوزی و بعضلر اوغلی نور دیدیلر، واحمد عسالی دیان ذات دخی اول جایده دور زیارت ایتدک، و بونلردن ماعدا دخی شهرک ایچی وطشی اطراف و جوانبی زیارات اصحاب کرام و قبر اولیاء عظام ایله مهلو و مکمل اولوب فقط زیارت ایتدکمز تر به لرك اوندن برینی یازمه اقتدارمز اولدغندن بو قدر چه ایله اکتفا ایدلی.

بو بلده مبارکه نك مساجد و مدارس و مکاتب و محکمه و محاکمه لرینی سیر و سیران ایدب ایکی آی یاریم یعنی یتمش بش کون کامل توروب ۲۵نچی رجب المرجب دوشنبه کون ۸نچی دیکابرده چقب ینه بیروت بلده سنه کدک، بر کون حاجی رمضان افندی ایگولرمز تراموا ایله راست بیرونه قدر بوروب تماشا لر ایتدک، بیرونک لیمان بوی مگ خطوه دور عرضی بتی خطوه دور لیمانک هر بر ناشی نك اوزونلغی ایچ طرفی یکریمی بتی خطوه دیگن طرف ناشی اون دورت خطوه دور عجباً بو ناشی نه قوه ایله کوتارمش ونه طریقه دیگن توبندن تزوب چقارمش عقل حیراندر.

بیروت بلده سی بر گوزل موضعه اوتورمش بیوک شهر دور جسمانده دمشق قدر وار بر طرفی آق دیگن و بر طرفی جبل لبنان اولوب بو تاغ نك صای و تپه سی کوی و قصبه دن بوش دگلدر اکثری نصاری و خرسنیان دیدیلر تل لوی عربی دور تاغ و صعراسی زیتون یغاچی و اوزوم تاکی و سائر میوه و فواکه لر ایله مهلو اولوب حرما

یغاچی ابتدا بو شهرده کوردک، بیر ونده ینه بش کون توروب برنچی شعبان ۱۴نچی دیکابر ایدی یکشنبه کون پاپوری ایله ایکی ساعت بوروب صیدا برابرینه ینه یاریم ساعت ده سوریه بلده سی برابرینه کدک وقت عصرده زیب قصبه سی برابرندن کیچوب نماز شامنی عکه قهه سی برابرنده اوتادک خفتن نك اول وقتی ایله خیفه شهرینه کدک بونده پاپور بر یاریم تاو لیک نوقتادی بیوک توشوردی فقط ناخته دن ایلی مگ عدد ناخته توشردی دیدیلر آلتی یدی یوز آدم ونه قدر مگ بو ط بیوک دخی واردور. پاپورک نچوک حمل و تحملنه تعجب ایدیلور، فسبحان من خلق الخلق، خیفه دن کیچه سی بوروب ۱۶نچی دیکابر سه شنبه کونی ابرته نماز وقتنده یافه بلک سینه کلوب توقتادی، بیروتدن خیفه یه آلتی ساعتده کلش ایدک خیفه دن یافه یه دخی آلتی ساعتده کدک، یافه ده بیوک جامع یوقدر شهرک اطرافدن افلسون لیمون مندلیک باغچه سی غایت کوب اولوب بتون آورو پایه و سائر بلادله افلسون بو اسکله دن کیدر دیدیلر یافه دن اوچ دورت ساعت مقداری توروب آندن شمندوفر ایله اوشپو کون وقت شامده قدوس شریف شهرینه کدک.

قدوس شریف شهری

قدوس شهرینه کلوب دلیل اشهاد افندی دلالتیل شیخ رشید افندی بخاری تکیه سینه توشدک یافه ایله قدوس شریف آراسی شمندوفر دورت ساعتلیک یولدر مقداری ایکی یوز چاقریم اولور یولده رمل شهری کورنوب قالدی بونده صالح علیه السلامک زیارتی وار دیدیلر، قدوس شریفه واردغمز کون یغور یاغوب کوچه لر قارلی صولی اولدندن چهارشنبه کون چقما یوب یاندق فقط کیچه سی حمامه واردق حضرت ایوب علیه السلامک (ارکض بر جنک خدا معتمل) چشمه سی بو حمامه ایکن آنده غسل ایتدک و ایچدک پنجشنبه کون آلتنچی شعبان ۱۸نچی دیکابر ابرته نمازینی مسجد صحرة الله ده

اوتاب داغل عرمده اوان زيارت لرى او كون تمام ايتدك حضرت
 سليمان عليه السلام ناك قبرى وسائر عزيزار دغى وار ايكن، حرمك
 ديوارندن بر تاش اوچ كز مقدارى چقب تورمش بوگا حجر صراط
 ديورلر، ميدان عرصانده قدرت حقله اوچ مك يلبق يره اوزانوب
 جهنم اوستنه تارتيلان سسر صراط بو تاش ايمش، قياس ايله كه بر
 فوچاق بوغانلغينه يتيمان ارچ كز تاش اوچ مك يلبق يوله
 اوزانورسه نازوك ونهكك ليكى نه درجه ده اولور ككتابلرده صراط
 كوپرى قلبن نهكك قلچنن كيسكون ديه تعبير ايتدكارى بوندنر
 تاش چقب توران طرفده بيوك بر صاي وار بوگا وادى جهنم ديورلر
 يوم جزاده جهنم اون صاين ظيور ايدر ايمش «باغلنه فيه الرحمة
 وظاهره من قبله العذاب» آية كريمه سنده باطن دن مراد حرمك ايچي
 ظاهرى بو وداى دور ديديلر، وادى جهنمك وراسنده يهوديلر شهرى
 وار عين سلوى آنديه ايكن ورامق، زوارلر ابتدا باب الرحمة دن
 حرمه نزول ايدر، حرمك طولى ايكى يوز غولاچ عرضى يوز سكسان
 غولاچ بو اعاطه ناك ايچي ن تمام عرم ديورلر و مسجد اقصى ديورلر،
 جامع مسجد اقصى و قبه صخرة الله و سرداب سليمان بو سورك ايچي دور
 ٧٨٩ شعبان ١٩ نچي ديسكابر جمعه نماز ينى مسجد اقصى جامعنده
 اوتادوك بو مسجدده فقط جمعه نمازى اوقولوب باشقه بش نماز فيه
 صخرة الله ده اوقولور، مسجد اقصى ناك محرابدن ايشوك كه چه اوزونى
 بر يوز يكرمى دورت غموه، محراب طرفى عرضى ينه اوتدر اولور
 ايشوك طرف عرضى بر آز كهرا كدر، صخرة الله قبهسى سيكز
 بورچكى هر بورچاك آراسى طشقار يدين يكرمى يتى خطوه جمع
 ايلاناسى ايكى يوز اون التى خطوه دور بو قبه ايچنده ينه بر قبه
 وار ايلاناسى بر يوز بش خطوه، صخرة الله بوناك اورتاسنده اولوب
 رشتككسى ناك ايلاناسى آلمش سيكز خطوه دور، صخرة الله ديدكمز
 اورتاسى نيشوك حلقه كبي معلق تورمش تاشدر غارينه يعنى آستنه

توشوب نماز اوقولور حضرت رسول عليه السلام معراج كچهسى
 آنده نماز اوتامش مبارك باشلرينك اثرى تاشده بر ايتمش زيارت
 فيلنور، غارنك طول و عرضى اون خطوه در.

صخرة الله ناك بنى اسرائيله قبله اولديغى ناك بيانى

صخرة مزبوره: صخرة الله، وعجر معلق، وصخرة بيت المقدس،
 وصخرة جنت، وقبله الانبياء اسمالريله ياد اولنان بر بيوك تاشدر،
 بوناك قبله انبياء اولديغنه دائر تورات شريفك وسائر كتب سماويه ناك
 هيچ برنده حق تعالى طرفندن امر و اشارة وارد اولمامش ايكن قديم
 انبياء بنى اسرائيل بو تاشى قبله ايدينوب صوكره يهوديلر تا بو آنه
 قدر قبله اتخاذ ايتدكارينك سبب اصلهسى سؤال اولندقده دليل اشهاد
 افندى ايله بر ذات بويله شهادتليك ويرديكه: «زمان اولى ده صابئيه
 قومي حضرت ادريس عليه السلام شريعتى اوزره ايديلر، صوكره
 كيله بو طائفه شريعت ادريسدن آزيب عقى يولدن يازيب نجوم
 پرست يعنى يولدوزلره پرستش ايدر اولديلر، بو تاشك جنتدن
 چقد يغنى خبر نبي ايله ياكه بر علامت ايله بلمش ارده پرستش
 ايتدكلرى يعنى تابندقلرى يولدنك هيكل و نهثالنى بوگا وضع ايدب باغ چراغلىرىنى
 بسوناك اوستونده ياقوب تعظيم ايدر اولمشلر، مذهب صابئى ناك
 انقراضى ايله هيكل مذكور نحو ويندرس اوله رقى صخرة مزبوره معطل
 قالمش، مروز ايام وازمان بعدند، جناب حضرت موسى عليه السلامى
 مبعوث ايله تورات شريفى نازل ايدب سنط يفاچندن مصنوع بر
 قبه اتخاذ ايتمك اوزره امر الهى وارد اولدى، موسى عليه السلام
 دغى فرمان الهى اوزره قبه مذكورى تمام ايدب ايچنه تابوت عهد
 ناميله معروف اولن صندوقى آكا قويدى، طائفه بنى اسرائيل صحراً
 نهيده قبه مذكوره يى خيمه و چادرلرى ناك مياننه وضع و نصب ايدب
 اداء صلاتنه آنى قبله اتخاذ ايتديلر وقت كه صحرائه يدين خلاص اولوب
 ارض شامه مالك اولدولر نده ذكر اولنان قبه يى «كلكال» نام محل نقل

ایلدیلر، قاچ سنه بو محله فالوب بنی اسرائیل عبادت لرنده غائب و حاضر جهة فیه به اقبال و آئی قبله ایدندیلر، وقتا که حضرت یوشع علیه السلام عالم بقایه رحلت ایتدی قبه مذکوریه کلاکال دن کوچریب «شیلو» نام بلده یه کنوردیلر اطرافنی دیوار و بنا ایلر احاطه قیلدیلر بو محله قبه اوچ یوز سنه مقداری توردفدن سوکوره طائفه فلسطین بنی اسرائیل تغلب و تسلط ایلر قبه مذکوریه یی بدلرندن آلدیلر بنی اسرائیل قبله خصوصنده ایکی فرقه اوله رق بر فرقه موضع قبه یه و بر فرقه قبه کیدن طرفه متوجها عبادت ایدر اولدیلر مدت مدیده مروردن سوکوره صلح و صلاح ایلر قبه یی فلسطین لر الندن آلوب «نوف» نام بلده یه نقل ایتدیلر نوجه لری بالاتفاق نوف طرفه اولدی بعده طالونک ایام سلطنتنده «کنعون» نام بلده یه کوچردیلر وقتا که داود علیه السلام شرف نبوت و منصب خلافت ایلر مشرف اولدی قبه مذکوریه یی بیت مقدسه کنوروب صخره الله اوزرینه وضع و نصب ایلدی اهل تورات غائب و حاضر عبادت لرنده قبه طرفه متوجه اولدیلر حضرت داود علیه السلام بوکا بر مسجد بنا ایتمک مراد ایدب لکن قبل الاتمام عزم کلزار بقا ایه کین اوغلی سلیمان علیه السلام مسجد شریفی پدرینک وصیتی اوزره تمام ایلدی، بو مسجد حضرت موسی علیه السلامک وفاتندن پیش یوز یل سوکوره ایدی، مسجدک طرح و تزئین ده غایت اهتمام ایلدی و تابوت عهدی، کنعون دن کنوروب آئی وضع اوچون مسجد شریف ظهرنده بر قبه بنا ایلدی حالا جامع مسجد اقصی بو تابونک ورنی اولوب صخره الله ایلر جامعک بینی یوز خطوه یسردور، طائفه بنی اسرائیل بو ارض مقدسه ده قبه یی قبل ایدینوب الی ما شاء الله طاعت و عبادت ایتدیلر، وقت بنا مسجد دن سیکز یوز یل مرورنده بغت النصر بیت مقدسه استلاء ایدب مسجد شریفی هدم و تخریب و بنی اسرائیلی تعذیب و تخریب و قبه قبله یی و تابوت عهدی و تورات و عصای موسی بی احراق و مسجدک ناشلرینی دخی بریره

قومیوب افتراق ایلدی بعد زمان بنی اسرائیل ینه بیت مقدسه صاحب اولدقده حضرت عزیر علیه السلام مسجد شریفی تکرار بنا ایدب لکن حضرت سلیمان علیه السلام بناسندن دون و کچک ایلدی بعده هر دوس که حضرت عیسی علیه السلام زماننده اولن پادشاهدر بیت مقدسی حضرت سلیمانک حد وضعی اوزره تعمیر ایدب تزئین و ترصیعنده غایت تکلف ایتدی بوندن سوکوره فیاصره رومدن «طبطن» نام ملک ظهور ایدب بنی اسرائیل غالب و امورارینه مالک اولدقده صخره الله اوزرینه اولن مسجدی و مسجد اقصی یی تخریب ایلر یرینه زروعات زرع ایلدی سوکوره دن طائفه روم دین مسیحی قبول ایدب احکام انجیل ایلر عمل و بیت مقدسی تعظیم ایلر مراعات ایتدیلر ایسه ده ینه اختلاف اوزره اولوب بیت مقدسک بناسینه اهتمام ایتمادیلر نا اول وقته قدرکه فیاصره رومدن قسطنطین ظهور ایدب آناسنی «هیاله» نام خاتون تنصرا اینمکله زعم نصاری اوزره حضرت مسیحک مصلوب اولدیغی یفاچی طلب اوچون قدسه کلدی کنیسه ده اولن قسیسین و رهایین خشبه مزبوره فلان موضعه القا اولنوب خس و خاشاک ایلر کومولمشدر دیو خبر و یرمه لر ایلر مزبوره خاتون آئی فازدروب خشبه یه و اصل اولدیده اول چقارلمش مزبله یی صخره الله اوزرینه توکدریب زعم فاسدنچه بنی اسرائیلک قبر مسیحه ایتدکلری اسائت و اهانتته مجازات ایلدی، و بنی اسرائیل وقتنده بنا اولنان هر نه قدر عمارات و عبادات خانه وار ایسه کلسنی هدم و تخریب ایلدی و اعتقاد لر نچه حضرت مسیحک مدفون اولدیغی جایه قمامه نامیلر معروف برکنیسه و مسیح علیه السلامک مولدی اولن محل بیت لحمی بنا ایلدی طائفه نصاری بو ایکی موضعه تعظیم و ترحیب ایدب بیت مقدس و مسجد اقصایه اهانت ایدر اولدیلر. بیت مقدسک شانی و حالی بومنوال اوزره فالوب اول وقته ایردیکه دین مبین اسلام ظاهر و لامع اولدی حضرت عمر رضی الله عنه فتح بیت مقدس اوچون بالذات سفره چقب نائل فوز و ظفر اولدقده صخره یی سوال ایدب تا پوب آستنی نصاری نک

القا ايتديكى شى لردن تظهير و اوستىنى نوز و توفرائدن تازە ايدرك اوزرينه طرز بدوى اوزره بر كچك مسجد بنا ايدب فضل و شاننه مناسب تعظيمه قيام ايلدى. بعدە ملوك امويەدن وايد ابن عبدالملك مسجد عمرى تغيير ايدب سائر مساجد اسلام طرخى اوزره تاسيس و مسجد اقصايى دخى تعمير ايلدى، وقتا كه هجرة نبويه بش يوزه بسالغ اولدى ولايت شام و قدسه طائفه فرنگ مستولى اولوب صخره مقدسه اوزرينه بر كنيسه عظيمه بنياد و آنى تعظيم و اعتبار و بناسيله افتخار ايتديلر بعدە بش يوز سكسان اوچ تاريختده ملوك ايوبيه دن سلطان صلاح الدين فرنگ لرى ارض مقدسه دن طرد و تبعيد ايلوب بيت مقدس ده مبنى اولن كنيسه افرنجى هدم و تخریب و صخره مقدسه يى كشف و تظهير ايدرك اوزرينه الا آن مشهودمز اولن قبه شريفى بعا ايله مشدر.

ايمدى بو بيانندن نتيجه كلام و قرار مرام بو اولديكه صخره مقدس اصلى جنتدن اولمغل امت قدیم بو تاشى تجليل و ترجيب ايدە كلوب سوكره حضرت داود عليه السلام قبه قبله يى اول صخره اوزرينه وضع و نصب ايتمكله چته قبه بنى اسرائيل قبله اولمش بخت النصر قبه يى اعرافى و اعدام ايتدك نصكره قبه نك اورنى اولن صخره يى قبل ايدنمشلر، نك كم بيت عتيق اگر سايبه رفع اولنورسه بيتك محلى و محللك هولسى بزلره قبله اولوردى كذا لك قبه شريفى هدم و اعدام اولندقد نصكره قبه نك موضعى اولن صخره الله اهل نورانه قبله اولوب فالمشدر. قبه قويلومسندن اول صخره كوره نك قبله اتحاد اولنديغى شرايع سابقك هيچ برنده معلوم دگلسه، بيت شريفك ايام جاهليت ده حرمتنه خلل كلمديكى كى قنيدن بوناشك دخى تعظيم و تكريمنه نقصان طارى اولوب آز مدت نصاراك تحقيرى دخى يهوديلرك يوزينى بوناشدن دوندرمامشدر يعنى يهوديلرك اقبال و توجهنه مانع اولمامشدر. اه اشهاد افندى نك نقل اصول تواريتك خبرنه موافق توشدكن اصولك ترجمه سى اشهادك نقل و تقريرى ايله معا تحريير ايدلدى،

اما سردابك اصلنى صورده غمده هواسچاق وقتده خاطر جمع ليك ايله عبادت اينمك اوچون صالحونلق اوچون يصالهش ديوب جواب و يرد بيه ده اصول تواريتك تحقيقى باشقه طرزده اولوب تفصيلنى استين او كتابه باقسون.

بعداز جمعه حضرت مريم عليها السلامه زيارت ايتدك قبرى ير استونده باسچق ايله توشار اوستونده كنيذ و قبه يوق، ايشوكك ايكي طرفنده ايكي رهبان تورمش بونلر فرگدرديدلر نل لارى عربى عربچه نكلم ايدرلر بزلرى باشلب چراق ايله قبر مريمه كتوردیده افرا سورة مريم ديدى ايسه ده سورة اخلاصنى او قوديم دعا فاتحه قىلب چقدق، حضرت مريمك صورتنى كمال زينت ايله بر پيالە يا شچوك ايچنه قويمشدر. آندن توغرى طور زينتايه چقدق تاغك ايك تهستنده حضرت سلمان فارس رضى الله عنه و حضرت عزيز عليه السلام و حضرت عيسى عليه السلام آسمانه عروج محلى و حضرت موسى عليه السلام القاصا تاشى و عازرك قبرى بونلر جمله سى برى برينه ياقن دور «عازر» حضرت عيسى عليه السلام ايجا ايتديكى داندر. بعدە رابعه عدويه و سائر و سائر عزيزلرى زيارت ايتدك، جبل زيتادن لوط كولى كورنور حضرت موسى عليه السلام قبرى بو كوله قريب اولوب باروش كلوشى بر كونليك يولدر سنه ده بر دفعه اسلام و يهودى آكا و اريب بيوك جمعيت اولورديدلر. حضرت موسى عليه السلام شامده اولن زيارتى خبر واحد كى غير مشهور اولوب تواتر معروف تر به سى بودورديدلر.

شنبه كون حضرت داود عليه السلام و حضرت عكاشه و حضرت قيمار بابا و قريننده ينه دورت عدد صحابه قبرى وار جمله سته زيارت ايتدك.

حضرت خلیل الرحمن

توفز نچی شعبان شریف ۲۱ نچی دیکابر یکشنبه کون نون باریسندن سوکره فایتون ایله حضرت خلیل الرحمن علی نبینا وعلیه الصلوة والسلامه کتدک نماز فجری اورتہ یولده اوتاب وقت اشرافن فصبه خلیله بندک، بیوک جامع ایچنده حضرت ابراهیم و حضرت اسحاق و حضرت یعقوب و حضرت یوسف علیهم السلام و ساره آنا و حضرت اسحاق و حضرت یعقوب و زوجہ لری جمع بتی عدد تربه برجامعه زیارت فیلندی تقبل الله.

حضرت خلیلک مقبره سی پر آستونده اولوب یوقاروده یاپوقلی نوران فیه قبرک برابرنده اولن فیه دور. اوستونده برتیشوک وار هرکم اسمنی یازیب خط تاشاق عادت لری ایکن شفاعت طلب ایدرلر آستونده قندیل کورندی، خلیل الرحمن دن فایتدده حضرت یونس علیه السلامی یولده زیارت قیلب آندن بیت لحمه کلدک ایشوکده ایکی کشیش «پوپ» نورمشلر بزلره عربی تکلم ایذب «تعال یا حجاج زر انتم مسافر تقبل الله زیارتکم» دیدیلر. بو بیت لحم حضرت عیسی علیه السلامک وجوده کلدیکی موضع دور بیوک برکنیسه ایچنده باسقیج ایله توشدک برکچک جاینی تباق کبی کهوش ایله حاشیه لب قومش اطرافنده قز خاتون اواز ایله نعت اوقورلر. بیت لحمک فریه سی بیوک دکلسه ده بازار ی بخش غنه کورندی صدق تسبیح وانواع تاش اشیالر موجود دور سلام و نصاری زوارلری تسبیح تبرکات لرینی بوجایدین آلورلر ایکن، آندن حضرت یوسف علیه السلامک آناسی راحله یه زیارت اینب نماز عصری اول جایده اوتادک نماز شامه فدوس شریفه فایتوب بندک، فدوس شریفدن بیت لحم فریه سی بر تاش یعنی بتی سیکز چاقرم اولور خلیل الرحمن اونوز بش فرق چاقرم نخمین فیلنور.

بوارض مقنسه ده اولن یهودی و نصاری کلسی زبان عرب ایله سویلیوب بری بریله السلام علیکم وعلیکم السلام دیه تعیه قیلشورلر باشلارنده کچک آق دستار موی لب لری آلمش، خلیل الرحمانه وارد فمزده بر جماعه ایشوک آلدنده نورمشلر ایکن ایچنده آق سله لی موی سفیدلری کورند کدن آنلره سلام ویرمشیدیم دلیل افندی دیدیکه بونلر نصاری در. نچوک مسلمان قیافتنده دیدیم، عادت لری بویله دور زی خلیل دبه اعتقاد ایدرلر سلام ویرلر سلام آلورلر دیدی.

فدوس شریفه سیکز کون نوروب اون ایکنچی شعبان ۲۴ نچی دیکابر چهارشنبه کونی چقب اوشبو کون یافه به کلدک غدوی پاپورینه اونوردق یافه یولنده یر هیداب ایگون صالحانلر کورندی و بزم بو طرفک یاز قوشلرندن فالنچاق قوشی کوزه نوشدی، ابرته سی پنجشنبه کون طلوع الشمس ایله پورت سعید بلده سینه کلدک بو اورناده یارنی ناولیک دن آرتوغراق یورلدی، آندن وقت ظهرده جناب رشید قلعه سی برابرندن و خفتن وقتنک دمباط قلعه سی برابرندن اوتدک اوت دکورنوب قالدی ابرته سی جمعه کون ۱۴ نچی شعبان ایدی وقت اشرافده «اسکندریه» لیماننه کلوب توفتادق، پورت سعید ایله اسکندریه آراسنده ینه یاریم ناولیک دن آرتوغراق یورلدی شهره چقب بیرام بازارنده حلواچی جامعی قریبک بغاری خاننه خوقندی محمود افندیه توشدک بو ذاتک اصل اسمی عنایت الله لقبی توپالاک ایمش خدایار خان وقتنده بوز باشی رتبه سنده خاننک اعتبارلی خادم لرندن ایدیم بر سبب ایله کرداب فلک بورایه ایتلدی دیدی سقالی قره حرکتی خفیف یعنی یوروش توروشی چقان ایسه ده باشی سکساندن تجاوز ایتدیکنی سویلدی.

او کون نماز جمعه فی ابوالعباس مرسینی جامعنده اوتاب بعده صاحب فصیده برده امام بوصری حضرتلرینه و حضرت معارب و سائر عزیزلری زیارته کتدک، اوشبو کیچه ایله برأه ایدی نماز عشایی حلواچی جامعنده اوتاب بر آز وعظ ایشند کدن سوکره امام بوصری

جامعته دعا فاتحه ده بوندق ذكرينه يتوشالمدق، ايرتهسى شنبه
كون ديگز يقاسنده پناپارت ناغى ديرلر فرك استلاسى ايامنده
توفراقدن يصامش اوستونده سوريعنى فورغان طوب طوبخانه واسلام
عسكرى وار نماز طهرنى آنده اوتادك بعده بيوك جادهيه كلدك
بازارك اورناسنده محمدعلى پاشانك پاموتنىكى چويوندن آت لوستونزه
فويمش، او جايد ايليكرىك نرامواى ايله شهرك ايك چيمنى مال
صوبولان يره قدر واريم فايتمق واردغمز ير آلتى ينى چافريم
بلكه زياده اولور، اسكندريه صوى نيل مبارككن بر شعبه خريق
ايله آيريلوب كلوب ديگزه توكلور، بو بلدهده ايكي كون
نوروب بوم يكشنبه ١٦ نچى شعبان ٢٨ نچى ديكاير ايرته برلن شهنديوفره
اونوروب نماز طهردن سوكره

بهد مصر دارالنصر

مصر قاهرهيه كلدك جامع حسنين جوارنده بر لوقندهيه توشدك
سكندريه دن مصره توفندن باشقه بش ياريم ساعت يول يورلدى
مسافهسى اوچ بوز چافريم اولور. اورتاده اولن قصبه لرك هر برونه زيارتلر وار
ايكن هيج برينه كريب بولمى بو قصبه لرك ايك كتهسى طنطنه،
ياخود طنطه اسمنده اولوب سيد احمد بدوى حضرت لرينك تربهسى
بونك دور شيخلرى و اغويه كلوب ندر ندور آلديلر.

مصرده ابتدا حضرت حسين جامعته نماز عصرى ادا ايتدك
جامعك ايجنده حضرت حسين رضى الله عنه نك باشى وار ديورلر،
صلوندن سوكره آدم لر آنك خداسنده نوروب دعا فاتحه قيلب اوتارلر
حضرت حسين نك باشى ديوب شام شريفك زيارت ابدلدىكى يازلمه شيدى
بونده دغى زيارت ايتدك، ذات مشار اليه نك شهادتى كر بلاده
اولوب راس مبارك لرى سامده بزيدك حضورنه وارديقى نوار بغلدره
مرسوم نواترا مشهور كن شامدن ايكن نچى جايه نقل
اولنديقى ونه وقتده مصر كلديكى احدك معلومى اولمى، الا بو

قدرچه خاطره خطور ايدرکه، ملوك عبيديه بوگا ملوك فاطميون دغى
ديورلر ايكي بوز يل مصرده پادشاه وشام و حلب و سائر بلادلره
دغى مالك ايديلر كنديليرينى سادانندن صايوب نسبتنى حضرت
فاطمه رضى الله عنهايه چقاريب آل رسول ادعاسنده اولمقله باباسى
حضرت حسين نك راس مباركى اوز پاي نعتنك اولمق مناسب كوريلوب
مصره نقل ايتمك ظن دن بعيد دگلدر، بو صورتده جامع اموى ده
زيارت ايديلن جاى راس مبارك اؤلگى اورى اولوب راسك عينى
مصرده اولمش اولور والله اعلم، ايرتهسى كون قزانلى شاكر افندى
ديان طلبه يى استب تابوب او ذاته باشچى اولمق ابتدا حضرت
شافعى وابوالليث و سائر زيارت لرى تمام ايتدكن سوكره محمدعلى
پاشا جامعته واردق جوارنده حضرت يوسف عليه السلامك زندانى اولن
چاه وار ديديلر لکن كورامدك، جامع مزبور غايت گوزل بنا
ايديلوب جبل مقطبك ايتا كنه بلندليك بر جايه اونورمش بوگا
چقدنده يگى مصر يعنى قاهره وايسكى مصر اورنى واهرام قبلهسى
كفده كى كورنور. حيف كه جامعك اطرافنه انگليز عسكرى جى
كير اولوب سورى نك اوستنى طوب وزنبورك ايله تولتورمشلر،
بعده جامع ازهره واردق ازهر غايت آق و احسن و براق معناسنده
اولوب بزلر واردغمز وقتده اچينى تازارتوب سبروب آفارتقى صدندنه
ايكانلر بو سببدن قوم لب طول عرضنى حد و معيارينى بلب بولمى لکن
تخمينى بورسدهده جامع كبير قدر بلهكه زياده اولور ظن ايتديم
صحنى واسع هر جايد ايللى دن يوزدن اونوران طلبه لر كورندى
آكثرى حافظ كلام الله دور ديديلر، ايشوك آلدنده مقبره لر وار ايكن
هر برينه قرآن اوقوب دعا فاتحه قيلدى لکن كملرك قبرى ابدىكنى
صوراميه بلهيه فرصت اولمى زيرا ايرتهسى كون سوپسدن پاپور
بورار بو پاپوردن قالسه ينه اون بش كون توفى فيلنور ديديلر
ماه شريفى مدينه منورهده اوتكارمك ارزوسيله بوپاپوردن فالمامق
مناسب كورلدى، اوشبو دوشنبه كون ٢٩ نچى ديكاير نماز شامه يافن

شەنبە و فوئە ئوتوروب كېچەسى بوررك سەشەنبە كۈنى وقت اشتباك
يعنى تاك آلا فراغوسى ايله سويش بلده سینه كلوب توشدك بو
شهرده فقط يول لوازمى حاضراب كونصل خانە يە وارېب پاسپورتلارمى
امضادن غېرى هېچ بر طرفە بورالمېوب هېچ بر جاي كورالمېوب
توغرى كلوب پاپورە منىك، قېيل غروب الشەس دە پاپورە هركت
اېدب كال اېكى تاوليك دە وقت شام اېدى

يېغوع البحر بلدهسى

يېغوعه كلوب چقدق بو كون ۱۳۱۵ نچى هجر يە شەبان تاك ۲۵ نچى
پەشەنبە كۈنى اولوب ۱۸۶۸ نچى ميلاد يە تاك باشى انچى غنوار اېدى،
يېغوع تاك قېلسى خط استوا شرفىسندن بر آز جنوبە ميلان كورندى
بزم بو يرمە قىياس اېدلسە قش كون چغشى يعنى اورقار تاغى
تومشوغى نە توغرى كلور قطب يولدزى صول قولاق دە تورر مصر
قېلسى دغى بوگا مقارن اېدى، يېغوعە اېكى كون توروب اوچونچى
شەنبە كۈنى ساعت بەشە چەق نماز ظهري دوه اوستونده اوتادك،
اون بەش ساعت يول بوروب تونده بئر سەبەه كلوب بەش ساعت
مقدارى توقى قېلندى اېرنە نمازىنى اوقودندن صوكرە بكرمى بر
ساعت يول-بوروب «مەندە» منزله كلوب قوندق آندن نماز ظهري
قېلندە كوچوب بەش سائتە بئر عباسە يتوب توشدك بورادە بندوبلر
بولەزنى نوصوب دورت كون ياتوب قالدق اغىرى دورت يوز
ريال چيوشوب و بوروب چەمە كون بو جايدىن جوناكك، بورادن اوچ
بول آيريلور اېكن، برى طريق سلطان يە ثانى طريق فرعى ثالث طريق
شرقى دىنلور، بئر عباسەدىن اون دورت سائتە شەدا منزله كلدك آندن
اېرنە نمازىنى اوتاب شەنبە كۈنى وقت بامداد ايله كوچوب وقت عشا دە

مەدینة منوره

بلده مباركه اولن مەدینة منوره يە كلوب كردك شرفها الله الى
يوم القیامة آمین شەدا منزلى ايله بو اورتادە اون آلتى ساعت يول
بوردك اوننچى غنوار اېدى اوشبو كون هلال رمضان اثبات قېلنوب
جرمە ختم شریت باشلندى، اېرنەسى يەكشەنبە كۈنى فرض روزە
بولندى اون برنچى غنوار دە يېغوع ايله مەدینە اراسى دورت منزل يعنى
بش استانسە اولوب ساعت حسابى ايله سېراپلە يتمش ساعت ليك
بولدر دوه يوروشى تفاوت اوزرە دور، بعضا دورت چاقريم اكثر
اوچ چاقريمەدىن زيادە بورلەز بو تەخەمین ايله اېكى يوز و رست ظن
اولنور، اما تركارك بر ساعت يول دېدكارى بر تاش مسافەدن عبارتدر
هر مسلمانكە دانە محبت رسول الله اوله بو بقعە مباركه يى كورمكە
مشاقدر، بو كەينە لركە بر يل تمام سفر مشقتى ايله انتظارمى كون
بكون ازدياد اولرق ارزو واشتياقەز بر مرتبە يە وارمش اېدىكە
اول تبرك جابى كوروبدە اولسە ارمانسىز اولوردى ديوب كوكلدىن
كېچردى، (كل شېئى موقوف الى سائتە) زمان زيارتمى بو كۈنە مقدر
اېمش الحمد لله كلوب يتدك، كلدكەز ايله بر فرح و سرور حاصل
اولدىكە زيرا جاي معطر و جاي مفرح جاي نجات و جاي فلاح
بودور بوگا علاوه ماه شريفى كېى بر مبارك آيدە كلدكەز و افضل
عبادت اولن روزە بو جايە داخل اولدغەز و مسجد نبوى و روضە
مطهرە دە غتم شريفى كوردكەز و فرزندەز سلامت كوريشوب
ختمە كوردكەز و سائر قارى و حافظلارى كوروب
آلردن عظ و بهر آلدغەز و بر جمعيت عظاما كە روضە تاك بر جانبە
قرارسن الله اكبر و بر جايدە سمع الله لمن حمده و بر جايدە الحمد لله
رب العالمين و بر طرفە السلام عليكم ورحمة الله آوازلىنى اېشذب
بويله صوت و صدا و تكبير و ذكر خدا ايله قولانلر مملو كوكللر
مەنون اولوب عمرمى اېچندە بو كېى بر ذكر حق و عبادة مطلق

وبوبله تماشاء اعسن وعادت مستحسن كورلمدكن آنادن بيكي
 توغمش كبي حيران اولارين دنيايه يكي كامش كبي ابسم نوردوق
 اسلاميت بوبله ايمش راحت واستراحت بونده ايمش ديوب بلدك،
 زيرا مملكتهمزدن چقدقندن صوكره نه بوه كلك ايسه وقايسى شهره
 باردق ايسه كم سز نردن كلورسز نرهيه واررز پاسپورتيكز وارمي
 معلوم فيلدكز مي فلورغه كرك اويله دور بوبله دور كه تشويشدين خالي
 دگل ايدك بو بلده مباركه ده سوراق وتفتيش وبوبله اواره كورلمه يوب
 گوياكه جنتدن بر نمونه ايديكى ظاهر اولدى، بو كلام خاطره خطور
 ايدر ايكن، مدرسه بشير آغا مدرسى خواجه عارف افندى اتفاقا
 يولداس خواجه ايشان خانه سنده توغرى كلوب اثناء مصاحبه ده ديديكه:
 «هالا شيخ الحرم ديدكم ذات ظاهرده گوزل آدم كبي كورنور
 لكن يغشى آدم دگلدر اوزى يغشى اولمسه ده سوزى يغشى دور
 عجب موازنه سى وار، ديركه قنالدن يعنى سويش كناوندن آرغى
 بر دنيا مثالنده، قنالدن ينبوعه قدر برزخ دور ينبوعه چقدك صراط
 كوپرى باشنه كلك دهيه بندنك زبانيلا اينه كريب صراط يوردك
 چان مدينه منوره به كلك صراطى كيچوب جنته داخل اولدك ديور
 دنيا وآخرة وبرزغى بو هر زده تمثيل ايدب كوسترر غايت توغرى
 تصوفدر» ديدى، اه.

نزدنده بسو سوز كانه كوكلدا كيني بلوب بيان فيلدى ديمك
 اولدى، حرمه اوتوزدن زياده چه جايله ختم وار ايدى تراويح اوفويانلر
 دخى بولنور، مالكي يكرمه بشنچي كيچه ده، شافعى يكرمه آلتنچي.
 حنفي يكرمه آلتنچي كيچه ده ختم لر ينى تمام ايتمك عادة لري اولوب
 مواجهه دعا فاتحه فيلنور قارى لره حكومتدن سرپا انعام ايديلور،
 بوكمينه دخى ستون مغفرت توبنده اخير دهه ده ختم باشلب ٢٧نجي
 كيچه ده تمامى ايل تشكر ايتديم، تقبل الله عنا وعن جميع المسلمين آمين.
 آلتى ساعتده ختم بسدن عمر زاهد افندى نك ختمنده دخى
 بولندق سرعت طلاق جلى فرأت تجويد و فاعده ايله اداده مشهور

ذات اولوب يكرمى توغرى كيچه ده اوفومق عادة لري ايكن، آلتى
 ساعتده تمام ايتديار مدينه منوره منزل شهدادن باريم بوله كلك
 كورنميه باشليور بونده فوتى وار آدم بو بلده مباركه كورندك
 پياده يورمك فوتى بتمز ايسه شهرك ياقندنه دوه دن نوشوب شهره
 پياده كرمك آدابندىر، چنانكه كوزك مسجد شريفه نوشه بو دهاى
 اوفيه سن: (اللهم هذا حرم رسول الله صل الله عليه وسلم فاجعله لى
 وفيابة من النار وامنا من العذاب وسوء الحساب) فبر شريفى
 زيارت ايدر اولدقده غسل وطهارة ايدى سن بساب رحمتدن دخول
 ايدب كوزك روضه مطهريه نوشه بسو دعابى اوفيه سن: (بسم الله
 وعلى ملة رسول الله رب ادخلنى مدخل صدق واخرجنى مخرج
 صدق واجعل لى من لذك سلطانا نصيرا) بعده كمال تعظيم ايله
 مواجهه به كلوب اوج دورت زيارت مقدارى بى رده توروب قولوكنى
 قاوشريب: (السلام عليك يا نبي الله السلام عليك يا خيرة الله من
 خلقه السلام عليك يا سيد الانبياء والمرسلين السلام عليك يا خير
 الخلايق اجمعين السلام عليك يا فائد غر المجملين السلام عليك
 وعلى اهل بيتك الطاهرين السلام عليك وعلى ازواجك الطاهرات
 امهات المؤمنين السلام عليك وعلى آلك واصحابك اجمعين السلام
 عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته جزاك الله عنا رسول الله افضل
 ما جزى نبينا ورسولا عن امته وصلى عليك كلما ذكرك الذاكرون
 وغفل عن ذكرك الغافلون وصل عليك فى الاولين والاخرين افضل
 واكمل واطيب ما صلى احد من خلقه اجمعين كما استنقذتنا بك من
 الضلالة ونصرنا بك من العمية وهدانا بك من الجهالة واشهد ان لا
 اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله وامينه وخيرته من خلقه
 واشهد يا رسول الله انك قد بلغت الرسالة وادبت الامانة ونصحت
 الامة وكشفت الغمة وجاهدت فى الله حق جهاده وعبدت ربك عنى
 يا نبيك البقيين ونحن وفدك يا رسول الله واضيافك جئنا الى جنابك
 الكريم من بلاد شامسة واما كن بعيدة نصدك بذلك فصأ حقلك علينا

والنظر الى مآثرك والتبتم بزيارتك والتبرك بالسلام عليك والاستشفاع بك الى ربنا عز وجل فان خطايانا قد قصمت ظهورنا واوزارنا قد انقلبت كواهلنا وازت شفيع المشع).

وقد قال الله تعالى: (ولو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لرجدوا الى ربنا والله تواب رحيم) وقد جئتكم يا رسول الله ظالمين انفسنا مستغفرين لذنوبنا فاشفع لنا الى ربنا واسئله ان يميثنا على سنتك ويعثرنا في زمرك ويسقينا بكأسك ويرزقنا من مرافقتك في الفردوس الاعلى مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقا يا رسول الله الشفاعة) اوج مرتبه (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد نوايه ما ينبغي ان يامله الاملون اللهم صل على محمد عبدك ورسولك النبي الامي وعلى آله وازواجه وذرياته كما صليت على ابراهيم انك عهيد مجيد) اگر رسول اللهغه امانت سلام ايتيش وار ايسه: (السلام عليك من فلان ابن فلان يا رسول الله) ديه، ياخود: (يسلم عليك يا رسول الله فلان ابن فلان) آندن بر زراع توبانراك توروب حضرت ابوبكر الصديق رضی الله عنه به سلام ويره: (السلام عليك يا خليفة رسول الله وثاني اثنين في الغار) ديه آندن بر زراع توبانراك توروب عمر الفاروق رضی الله عنه به سلام ويره: (السلام عليك يا امير المؤمنين اعز الله بك الا سلام) بهك بر زراع قهقري چيكيوب (السلام عليكم يا ضجيعي رسول الله صل الله عليه وسلم المعاونين له في الدين) ديوب كندی اوچون مؤمنين ومؤمنات اوچون دعا ونياز ايليه، بعده قبر سعادت ايله منبر شريف ما بيننده ايكي ركعت نماز قيل بو نعمت عظماء مقابلنه خدايه حمد و ثنا ايسده: (ولو انهم اذ ظلموا انفسهم) آيتنى توابا رحيمايه قدر اوقيه، آندن روضه مطهره نك آلدنده حضرت فاطمه الزهري رضی الله عنها قبرى برابر ييه واريب ايله سلام ويره وشفاعت طلب ايليه، دليل افنديلر تربيبى ايله كوستر ييب محل محل دعاسنى اوقور بليمانلر دليل افنديه تبعيت ايتمك كرك، آندن جنت بقيه ييه

واريب زيارت ايديلور بقيعه اولن زيارت لر معروف و مشهور دور قول مختار حضرت عباسدين باشلمق افضل دور ديمش لر، و صوگره مدفون اولانلردن غازى شامل افندى وبزم مملكت مهاجرلردن دملا عبدالحق افندى نك والدى ملا عمادالدين مرحوم وبعض حاجى لر زيارتى وار رحيم الله، بقيه ده مدفون اولنلر اوچون الوغ بشارت لر اولوب آنك بياننى بو كتابچه مز نعمل ايدهمز، او جايده دفن اولمغه اشتياق و آرزو ايله دايم دعا قيلمق كرك.

سيرلده يازيلن زمان سعادتده فازيلن خندق نه اورنه اولديغى بلنمادى اثرى قالمامش شهرك اطرافنه ناشدن سوري وار، سورك ابتداسى ۳۶۸ تيار يخنده بنا ايديلوب نخر ييندن صوگره ۵۵۸ ده نورالدين شهيد طرفندن ينه تعبير ايدلمش، بعده يقلمش يرلر ينى مصر سلطان لرندن، ملك صلاح الدين صالح بسن ناصر محمد تجديد ايلمش، سورك دورت داروازه سى وار، برى باب بقيع بوگا باب جبهه دخى ديورلر، ثاني باب مصرى ثالث باب شامى رابع باب قبله بوگا باب غنبرى دخى ديورلر، مذهب ناجيه بر سورك ايچنك اولوب، نخلوى ديان يزىدى بر بد مذهب سورك طشره سنك دور، بو نخلوى طائفه سى بر حرما درختى توبندن تاپلان لقيط اوغلان ايكن يزىدك ايامنده بوگا خزينه دن معاش ويريلوب تربيه ايدلدىكن آگا منسوب اوله رق يزىديه ناميله يزىد مذهبنده قالمش ايمش، بونلرك نزدنده نكاح متعه ونكاح موقت جائز اولوب بونكچون بد مذهبك حاجى وزائرلرى بونلره نوشارلر متعه ايله تمتع وموقت ايله نكيف ايدر ديورلر، مدينه ده خوار وذليل بر قوم دور حرمة كركزميورلر اغز نقل بو اولوب، اما مرآت الحرمين نام كتاب لطيف ده بوبل بيان ايدلمشكه: «يزيد لعين طرفندن مدينه منوره نك، ضبط واستلاسى نيت سيئه سبله كوندرلمش اولان عساكر لعنت مآثر اول بلده مسعوده اهالى كرامك اموال واشيناسى غارت وخاتونلرينك الماس پاره ناموسلار ينى شمسكست ايتدىككن صوگره شام طرفنه كتمش

اولادلىرى معلومدر، اشته او زمان ظلمت نشانده شاميلرك استباحه ايتمش اولادلىرى خاتونلردن حامله فالانلر تفرید و بسو قادين لرك دنيايه كتوردكارى «ولد زنا» لر مدینه جوارنده كائن باغچهلرده باغچوانلق ايشلرينه نظيد ايدلش ايدى نغاوله قبيلهسى اول وقت باغچوانلقه ابريلمش اولان پچلرك اولاد واحفادنسن حصوله كاهش و بناء عليه قبيله مرقومه افرادند، نغاوله اطلاق ايدلمشدر، اول وقتدن برون مدینه منوره اهالسى بسو قبيله افراديله قز آلوب ويزمكدن اجتناب ايسدب عتى كنديلر اختلاط بيله ايتمزلر. بونلر على العموم رافضى المنهپ اولادلرندن كرك ابركك لرنه و كرك خاتونلرنده «ابو بكر عمر عثمان عائشه نامنده بر شخص بولنق احتمالى يوقدر» بو قبيله به منسوب اولن شام يادكارلارى دائما هم مذهبلى اولن ملا حده زوار ايله اختلاط ايدرلر. و متعه طريقتله يعنى مدت معينه ايله تزوج ايتك صورتيله برى برينك قزلر ينى قازيلر ينى آلوب و برلر زما نهمزده «مدون» اطلاق اولنان نغاوله فاميلياسندن يعنى شاميلر طرفندن استباحه اولنان فاديلرنك طوغوردقلى پچلرك جنسندن بر فرد فالاماش ايسه ده ملا حده ايله اختلاط ايتدكارى و متعه طريقتله بكد بركك قز ينى قازيسنى آلمقه بولندقلى جهتل عددلىر خيلوچه آرتمشدر. شمى ذكر اولنان باغچهلرده و حوض تعبير اولنان بر او طه لرنده ساكن نغاوله ليلرك افرادى عدد چيتمدن اون ايكى بگه بالغ اول بيلور مدینه منوره به وارد اولن زوارنك ايجنده نه قدر ملحد و رافضى بولنور ايسه على العموم نغاوله خانهلرينه اينرلر و ابنا نغاوله مدینه خارچنك واقع باغچهلرله «خوش النغاوله» ديتلن محللرده اسكان و قامت ايدرلر بناء عليه مدینه منوره شهر مقدسك داخلنده نغاوله جنسندن هيچ بر شخص بولنماز «اه كلام مرأت العربين»

مدینه دن ياريم فرسخ مقدارى برده مسجد قبا قريهسى وار. جناب رسول اكرم نك دوهسى چوكديكى موضع و حضرت فاطمه رضى

الله عنها نك ذكر من تاشى و بئر خاتم او جايده دور. و مدینه نك شمال غربيستنده مساجد اربعه واحد تاغى جوارنك حضرت حمزه رضى الله عنها زيارنكاهى وار ايكى جايده دفن فيلنش اولگى جايدن سيل چقارديقى صوكنده ايكنچى جايه كوچريب بو جايه بيوك جامع بنا قيلمشلر اولگى اورننده كنىذ وار. احد تاغى ايجنده حضرت رسول اكرمك احد غزاسنده اوتورديقى تاشده مبارك باشلرى نك اورنى زيارت ايديلور. مدینه ايله احد آراسى بر فرسخ اولور بو اورتالر حرماليق باغچهليق دور. و دغى مسجد فيلتنده بر كچك قريه وار اطرافنده قيو صوى ايله صوغاريلوب ايسگن صالحش لر بغدادى پشهكه ياقن اولمش واردغمز اون توقزنجى فبرال ايدى. مدینه منوره ده ايك اخير زيارتمز مائده زيارتى اولدى. بونك اصلى جناب رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت لارى بر كون بو جايده اصحاب ايله اوتورمشلر ايكن حضرت عيسى عليه السلام حورايونى مائده ده ضيافت ايتديكى كلام اورتايه نوشوب يا رسول الله بزلرين اويل بر ضيافت ايدرسكز ديدكلرنده رسول خدا دعا ايدب آسماندى نان و بال نازل اولمش اوشبو تاش اوستونده تناول قيلمشلركه كاسه كى چوقر تاشلردور.

بو بلد خيرا لانامده كامل فرق بش كون مقيم اولوب اون بشنچى شوال ٢٤نجى فبرالده چقب بئرعروسه كلوب قوندى ايرنهسى كون بئر على به كلك بونده بر كچك قريه وار ذوالحليفه دبرلر مدنى لرنك ميقاتى بودور. بر نچه آدملر بوراده احرامه داخل اولديلر اما بزلر مصر طرفندن كلمشلرديه احرامه كرمك بش كون بول يوروب ينه ينبوعه كلك. بوراده رفيقمز حاجى رمضان افندى بر آز كيفسزلنوب بو سببدين ينبوعه بكرمى بش كون ياتوب فالدى تاشكندى بولداشمز بو برده بزلردن آيريلدى. اول خسته اولدنده بر آى وارشاولده توقتاب آنك خاطرهسى اوچون بر سنه حج دن فالمش ايدك بر يل تمام هجران دردنى تارنمش ايدك آزكون توقه

تعمیل ایده میبویب آیریلدی بی وفالین ایتدی بولندی کندی. حاجی
 رمضان افندی ایله نچه دفعه آیریلور اولدقدن باقنلاشدرمش ایدییم.
 بو دفعه آرنوق بر شی دیدیم خسته لکندن نی قدر خدمت ایندم
 بزه خیانت ایذب استنبولده منم مهربانی اوغربل دورت نسیاق
 استنبولنک پوچناوای کاغندنه باصوب چوچک که پوچنه برلن بیارمش.
 کادکدین سوگره کامه یه نلی کلمیوب فجأة وفات ایذب صندوقلری
 مهرلندکده مزبور کاغدار صندوقدین چقب محکمه یه آلتدی. (انق شر
 من احسنمت الیه) سری ظاهر اولدی البته بر فکر فاسد ایله باصمش
 اوله (هلیه ما یسنعق).

بنبوعدن اون آلتنچی ذوالقعدہ ۲۶ نچی مارط پنجشنبه کون
 اینگیلیز پاپوری ایله جده یه جونادک «رابعه، رابقی» عذاسنه کلدکده
 قاپینان خبر وبردی: میقات میقات دیدی. احرامه داخل اولدق تقبل
 الله. اصلده مدینه دن چقدقندن سوگره ذوالعیفده احرامه کرمک کرک
 ایکن آنده ترک ایندکمزک الهنی نارتدق شویل که «میقات» اوازی
 چقدغیل پاپورده آدملر بردن احرامه هجوم ایذب غسلك کشفی عوره
 طهارنده ما مستعمل ایله ملوث وکیوم لری ناپاک یرده منجس بری
 برینی از دخام واذیت نلییه اوقولوب دعا و ثنا و صلوة فیلنور محک
 سوکشمک صوفشوق لر اولوب اوگی میقاندن غفلتمزنگ جزاسنی
 بولدق. اگر اولده کرلش بولسه ایدی برنچی اختلافدن چقاردق
 ایکنچی بویل تعویذلق دن خاطر جمع اولوردق. هر چه باشد خدا
 قبول ایلسون.

ایرنه سی جمعه کون نماز ظهر وقتنده «جده» بلده سی برابرینه
 کلوب نوقتادق بنبوع ایله بو اورتاده برتاویک دن زیاده راق مسافه
 بول یورلدی او کون اوراده توروب ایرته سی شهره قریب «رأس
 الاسود» دیدیکی موضعه کلوب چقدق حاجی لری آنده چقاردیلر که
 آوروپا کونصللری «وبا» بار ایش دیوب شهره کردرماش اصل
 غرض وبادن ذکل نیت فاسدلری ممکن ایسه حاجی لری حج دن

فالدرمق اوده ممکن اولمزه اطراف شتی دن کلن حاجی لره برپولیتینه
 کوستریب آوروپا حکومتی سلطانک خارجی و داخلی ایشلرینه
 قاریشوب اختیارینی الدن آلهش دیه مملکت لرینه سویلب وارسونلر
 بوننگله سلطانک بی قوه ایدیکنی آکسونلر دیهک ایکن بالعکس
 حجاج بونی بویل مطالعه قیلدیلر که یتى قرال یا بلوب حجاج بونی
 نوسوب جده یه چقارمسته مکه یه بیارمسکه اتفاق ایذب منع چالشمشلر
 ایکن سلطان آنلرنک مننه یول ویرمیوب مکرینه آلدانمایوب سن
 بویل ایدرسن من بویل یبارم دیه نازکانه علاجنی قیل بنون
 آوروپایی آه ایتدردی دیه سویلشدیلر.

سلطانک کوچ قوه اولمزه آنلرنک قصدنه قارشى برشى یاپالمزدی
 بو فصلعتی ناپالمزدی اگر سلطانک خزینه اولمزه بر بیاپان صحراى
 حجاج اوچون حاضرلب علی حده بر شهر کبی بازار ولوازمانتی طیار
 ومهیا ایدالمزدی آفرین فکرینه آفرین عقلنه بارک الله قوتنه نسلیم
 دولتنه دیرک سلطانى دعا و ثنا ایله یاد و تذکر ایندیلر. اون توفزنجی
 ذوالقعدده جهل حجاج بورادن یوروب کندیلر اون ساعت سبر ایله
 بحراییه کلوب قوندق ایرته سی دوشنبه کون نماز فجر دن کوچوب
 وقت عصرده.

مکه مکرمه

مکه مکرمه صانها الله تعالی عن الآفات والبلية اولن بلده مبارکه یه
 داخل اولوب مجاور عمر افندی خانه سیننه توشدک ۲۰ نچی ذالقعدده
 ۳۰ نچی مارط ایدی نماز عصری توشکان خانه مزده اوقوب به طوافه
 کتدک، طوافی تمام ایذب نماز شامنی عرم شریفده ادادن سوگره
 سعیه یوردک عمره مزى تمام و حلق رأس ایندکمز بعدنده نماز عشایی
 حرهک اوتاب احرامدن چقدق. تقبل الله عنا وعن جميع المسلمين.
 اوزی اوچون وارنلره قران وعمره نیتمی جائز اولوب بعده
 تمام العمره احرامدن چقارلر، اما بدل ایله وارنلره عمره نیتمی صحیح

اولمده بچون فرضی تمام ایتیموب احرامدن چقالیزار، بر نچه بدلیچلاری کوردک جائز نا جائزینی فرق ایتیموب واردیغی ایله احرامدن چقدیلر بنا برین بدل ویرنلر آدمنی ناپوب ویرمک کرکدر، بدلیچینک برندن صوردم اعور ایدی، فلانی اوچون کلمش سن احرامدن نیه چقدک دیدکده: «بوندن مقدم اوچ دورت دفعه کلدیم هر برنده احرامدن چقمشم» دیه جواب وپردی، روایت ایله می بویله ایدرسن دیدکده: «بونده کلدیکمی سزله کوردگز ولدی» دیدی کندی، وصیت ایلهن آمر یعنی بدل ویرن آدم مأمورینی قران و تمتع و عمره یه مأذوندر سن دیه اجازه و برمش ایسد، یاغود انی اجزت ان یفعل کیفی بشاء او لفعلی ما شئت ایله وسعت لیک ایتمش اولورسه او وقتنده حج ایندنه آسان اولور، یعنی عمره بیل احرامه کریم عمره بی تمام ایتدکن صوگره یوم نرویه به قدر احرامدن چقار یورر، اگر وصیت ایدنک اوزندن اجازت اولمازسه وارث لریک یا که وصی ناک اذن و اجازتی کفایه ایتمز آنلرک بویله اجازته شرعا قدرتی یتمز اویله ایسه بدلیچی مفرد بالحق یعنی فقط فرض نیتیه احرام کیوب فرضی تمام ایتما کونچه احرامدن کتمز بدل آلانلر او خدمته وارنلر اکثری بویدن غافل لردور و بوندن غیری شرط و شرائط لری دخی وار، فقه کتابلرنده مصرح و مبین او مغل بوراده بیانی حاجت کورلمدی بو بلده معظمه ده اولن زیارتلر معلوم دور.

تعداد و تفصیلی ممکن اولمغنندن وارن زوارلرک کندنه حواله ایتدک دلیل لار بارچه سنی بلدر زیارت قیلدر.

بو سنه ذالحجه باشی جمعه کون ۱۰ نچی آپریلده داخل اولدی اوشبو کیچه یعنی غره ذالحجه لیلته جمعه دور (ومن دخل کان آمنا) آیه کریمه سی بشارتنه داخل اولدی آرزوسله بیت شریفه کریمک میسر اولدی. بیت شریفک ایچی اویله دور بویله دور دیه تعریف آدابدن اولمبوب الا بو قدرچه وارکه خط کوفی ایله یازیلر کوزه نوشدی بیتک مهاجتمدن درکاری اوچ یاغود ایکی ایدکی خاطرمدن کندی

ایشو کدن کروشده صول قول طرفه صندق کبی بر یغاچ قبه کورندی فاشنده بر شیخ اونورمش واریب زیارت ایتدکن صوگره بو قبه شریف نه دور دیدیم حجر اسعدک لوستنه آدملر باصماسون اوچون قیلنمش قبه دور دیدی، او جایده نفتیش قیلمغه مجال اولمبوب صوگره بیوکلردن صورادیم، جوات ویردیلرکه فرامطه ایامنده حجر اسودی آلیب کنمش لار او وقتنده بالته نیشه خرپیل صنوب توشوب فالانلرینی جمع ایلب و ترکیب ایلب بیت شریفک زاویه سینه قویه شلر زیارت ایلدیلن او مرکب تاشدر، بعده حجر اسعد فرمطی لار النندن آلنوب، بیت شریفک ایچینه وضع ایله اوستوننه قبه قیلنمش دیدیلر. حرم شریفک شرقدن غربه طولی باب النبی دن باب ابراهیمه قدر اوچ یوز دورت خطوه وایکنچی دفعه قدم لدکده اوچ یوز اون بر خطوه بولدی حاصل اوچ یوز خطوه دن زیاده دور، عرضی باب زیاده دن باب صفایه قدر ایکی یوز خطوه دور ستونلری باب زیاد و باب ابراهیم ستونلری ایله معهوعی دورت یوزدن آرتوغراق ستون صانادیم هر ستون آراسی یتنی خطوه دن دور، کیچه سی روافک ایچ ستوننه بش قندیلدن بیت الله طرفی یتنی قندیل یا قیلور، ستونلر عرماک طولنده بر قناری فرق ایکی عرضنده بکرمی سیکردور جمعاً بش قناردور، باب زیاد بیت الله طرفدن باسقچه قدر بوی ایللی اوچ خطوه صفنه سکسان بلسکه یوز کشی صیشور باب زیاد و باب ابراهیم اولگی اوچ یوز خطوه اولچا کدن خارچدر نرویه کونی فرض نیتیه احرام کیوب عرفانه جونادک شنبه کون عرفانده نوقتاب غروب الشمس ایله قایتوب وقت العشاء مزدلفه به کلوب نوشدک مغرب و عشا یی بر اونوب او کیچه آنده یاتدق چهره تاشلرینی اول جاییدن آلدق ابرته سی یکشنبه کون منابه کلدک احرامدن چقب ذبح قربان قیلدق، تقبل الله.

افعال حج تماماً فته کتابلرنده و مناسک حج رساله لرنده مفصل

و مبین یازیله کلمکله بزم بائیزه حاجت قالماشدر حج ایدنلر کتابدن کوروب بلمک مع ما فیه دلیل افندیه افتدا قیلقدن لابسدور، کمالی آنلر ایله اولور.

ذالجه آیی اوتوب ۱۳۱۸ نچی سنه اولی، میلادک ۱۸۹۸ نچی یلی ۱۰ نچی مای ایله باشلندی یکشنبه کونی عرفاندن صوگره مکّه مکرمهده اونوز اوچ کون توروب ۱۳ نچی ماه محرمده، ۲۲ نچی مای ایدی جمعه کون بعده الجمعه جده طرفه قایتوب چقدق حرم ایله جده آراسی یوزچاقریمدن آرزاق مسافه دور، جدهده حضرت حوا آنامزی زیارت ایتدک تربه سینک طولی یوز خطوه دور جدهده اون بر کون ترروب بعده ینبوعه کلدک ۹ نچی اییونده ینبوعه ایدک کوننک ایگ اوزاق وقتی توننک ایگ فسقه وقتی دور ساعت ایله نیام دقت فیلب کوردم کون ۱۳ یاریم ساعت تون ۱۰ یاریم ساعت بولدی بزم بو بزم ایله تفاوتی ایکی ساعتدر. بو بزمده کوننک اوزاق ۱۵ یاریم فسقهسی ۸ یاریم ساعته فالور، ینبوعدن طور سینایه کلوب ایرتهسی کون کرانتنهغه کردک اشبالرمزی بخورلب اوزلرمزه کیندر باغلی کیناب اشطان کیندریلر ایچمده زینورلی بر قضاقی طلبه بار ایدی اسمی یادمدن چقدی، بو یالانغاچ نوردغمز عینده بگا قراب دیدیکه: ینبوعدن ایکی کونده کلدک طورغه ایرتاکنده کیمه دن چقدق ضورغه کیندردن باوکینبدن دامال کیروب، بو کافردک ضورلغن کوردک صونک دیوب ایلگه آیتوب بارورمز دیسه شعر سویلدی آقون ایکن بیچاره کرانتیندن چقدقن صوگره یولده بیروقه کرار کونی وفات اولوب دیکزده فالیدی خدا رحمت ایلسون ۱۵ کون طور سیناده، ۵ کون بیرونده کرانتین قیلنوب ۱۳ نچی اییول آلتنچی ربیع الاول ایدی دوشنبه کون استنبول کلوب کردک بر آی مقداری نوردق بعده «کفه» بلده سنه یعنی فیلبوسیه قلعه سینه چقدق بونده بر تاولیک کرانتین بولدی، روسیهده حجاج اوچون اولان کرانتینه ننگ اولی بو اولوب بوندن مقدم روسیهده حاجی لرغه کرانتین یوق ایدی.

پاپورلرنک سیری

زرهلی یعنی صوفش پاپوری ساعتک یکرمه میل وزیاده دخی یورردیدیلر. تجار پاپورینک ایگ سریمی اون سیکز میلدن آرتوق یورلمز ایگ آفرین یورانی ساعتده دورت میلدن آز اولمز دیدیلر. میل دیدکلری ثلت فرسخدرکه ایکی چاقریم یاریمدن آز آرتوق اولور. عثمانلی عادتنچه بر ساعت دیدکلری بر فرسخ دیمک ایش سیکز چاقریمدن عبارتدر بعضلر آلتی چاقریم بر ساعت یولدر دیدیلر بو صورته ثلت فرسخی ایکی چاقریم نغمین ایتمش اولور. استنبولدن یونان پاپوری ایله ایکی تاولیکده کفه به، کفه دن شمندو فر ایله یتى تاولیکده اومسکی بلده سینه آندن سیمی پالاده کلوب آغا اپنی احبالرک حرمت و ضیافتنی کوروب توفوز کون نوردقن صوگره یوروب مسقط رأسمز اولن آیکوز قلعه سنده بر آز توفی فیلق. آندن چقب یکرمه اوچونچی جمادی الاولی یکشنبه کونی که یکرمه یتنچی سنتابر ایدی ساعت توفزده بلدمز اولن چوچک شهرینه داخل اولوب اولاد و عیال احباب و یارانلرمز ایله سلامتلیکده ملاقات میسر اولدی. (یسر اللهم امورنا بعد حین، واجعلنا من زمرة المحبین) آمین.

آچه اسملری: «متهلیک» ایکی تین «غروش» سیکز تین «مجیدی» بر صوم آلتمش تین «روپیه» سیکسان تین «فلوری» سیکسان بش تین. آفسریه آچهسی: «غرایتسه» دیدکلری بر تیندن کهرک بر اور. یوزغرایتسه بر غولدر دیرلر بوده سیکسان تین که توغری کلور. آفستریا واکزالنده مسلمانچه یازلش بر فراتیق ۶ غروش یعنی ۴۸ تین بولور. «بوروم» دیدکلری ینه بر کوش تنکه بار، اصلدی بر روب دیمکدر، که بر صوم بولور. اه

خاتمه

۱۳۱۴ نچی سنه ۲ نچی رمضان شریفده ۱۸۹۷ نچی یسل فبرال ۱۵ نچی کونی چوچکدن چقب ۱۳۱۶ نچی سنه ۲۳ نچی جمادی الاولی

۱۸۹۸نجی ییل سنتبر ۲۷نجی کوننده چوچک داخل اولدغهر حسابدن کامل یکرمی آی سئوده بولندق ایندی حج شریفه کتدکمز وکلدکمز بعدنده وانع اولن چوچک احوالی ۱۳۱۵نجی سنهدن باشلنوب غنای خانلری ترجمه سینک اخیرینه الحاق ایدیلور.
اسلافه زدن متوفی اولنلرنک اسملری وزیرتلری هر بری اوز محلنده یازیلوب اوندی. شمعی عربیجه اولان حیات احبابلر زدن بعضلرنک ترجمهء حالنی اجمالاً بیان ایدالیم.

رجال مدینه منوره

بزم باردغمز حینده شیخ الحرم غازی محمد عادل پاشا ترکی الاصل اولوب روسیه ایله قریم محاربه سنده بولنان وبعده پلونه محاربه سنده قاضی عسکرلیک خدمتی ایله ادای واجبات ایدن اخیرده خدمهء حرم النبی صلی الله علیه وسلم ایله مشرف اولان بر تبرک ذات ایدی. بزلر کتدکدن ایکی ییل سوکره وفات ایدب اورننه اوکونک مدینه محافظی اولان عثمان پاشا شیخ الحرم اولدیغی مسوع ایدلدی. بو ذات اصلی چرکس نسنندن دور. ثانی شامل افندی اوغلی غازی محمد پاشا، بو ذات مندیبه دگل ایسهده غازی پاشا ایدل ملقب اولوب خزینه دن وظیفه و معاشی کوبدر دیدیلر. دولت بونی بر وفته کرک اولور فیکریله صافلش ایکن ایامنده آکا فولای ایش اوله یوب یعنی بو طرف ایله محاربه آچامیوب معطل قالهرق ۱۳۱۹نجی سنهده وفات ایتمشدر.

ثالث شیخ روضه افندی بر خوش فرأت قرأ اولوب مغرب اذانه آز وقت فالندنه محراب رسول قربنده اونوروب فرأ سبعة فرأتی ایله تلاوت ایتدکده مقیم و مسافر اطرافنه جمع وافر طوبلنوب کمال ذوق و شوق ایله استماع ایدرلردی اوچ آیه بش آیه چارک ساعت مقداری او قولور ایدیکه یدی فرأه ایله اوچ آیت ۲۱ کره بش آیت ۳۵ کره تکرار تیلنور. صلی ترک اولسه کرک. رابع ترکی الاصل

قرا افندی دیهیکله مشتهر بر ذات اولوب بو افندی ختم تراویح خصوصنده ختم شریفک محل واحده فهم واحدن تمامی لازمدر یعنی ماء شریفده بر ختمی ایکی اوچ آدم مشترک اونومقی موافق سنت ادا ایدیلن ختمدن صایلمز. زیرا ختمک ابتداسی حضرت عمر رضی الله عنه عهدنده ابی ابن کعب رضی الله عنه ایله باشلنوب آکا بر ذاتک اشتراکی منقول دگلدر. بس بزلرنک ختمهز دخی آناره یعنی مبنای اوله مطابق اولهقی درکاردور. ثانی بر ختم اول و آخر بر نماز منزلسنک اولوب صلوة واحده بلا حاجت تعدد امام غیر مشروعدر دیه بو ادعاده ایدی. افندی نک دلیللری اگرچه ختمک جوازنه منع دگلسمده افضلیننه بلکه سنیتنه غلندن خالی اولوز مهنا امکن محل واحده فم واحدن اداسنه اهتمام احسن دور. (اذکار نووبده ان الختم للقاری وحده يستحب ان يكون في صلوة) دینلشمدر اه «رحمة الله علیه»

همشری لرمزدن مهاجر دملا محمد ظریف افندی ابن یسین حرمده نچه یل لر درس کر بیلنک قیلب کوب آدملر بهره آلمش لردور ۱۳۲۱نجی سنهده وفات ایتدیکی غیری کلدی غایت عالم و عامل و متقیء کامل بر تبرک ذات ایدی «رحمة الله علیه»

ثانی حاجی عبدالستار افندیکه شیخ افندی دیهیکله معروف اصنی فزان مضافاتندن اسپاس اویازی یگی چالی قریه سنندن ایکن تولدی استرخان بلاه سنک اولمش. ۱۲۸۰سنه هجریهده مدینه منوره به وارمش. آناسی ملا جابر ابن ملا عماد الپاللووی بوکای غان اوغلی جهانگیر خانک امامی وهم قاضیسی اولمش ذاتدر بوکای غان ایلنده آناسی ملا جابردن فالغان ملک میراث یکریمی اونوز مک صوملاق اراضی و املاک لرینی ترک ایدب بو عبدالستار افندی محض محبت و اشتیاق رسول الثقلین آرزوسینه مدینه منوره یبه هجرت ایتمش، واردنندن سوکره فزانلی نامند بر مدرسه بناسنه تشبث ایدب ابتدا اوز جیبندن وبعض اهل خیراتندن جمع ایدیلن اعانه اون مک مقداری صوم مبالغ

ایسا مدرسہ مذکورہ پر باشلب حالا ایلی مک صوم لبق عمارات
 و اوقاف لرینی حاضر واماده ایتمشدر. فرق بر عدد حجره بر مسجد
 بر درسخانه و بوگا امام و مدس و ناظر و متولی و قیم نصب ایذب هر
 بری اورنی اورنی ایله کمالنه ایتمشدر کوکلنده او جایک محبتی
 و رسول خدانک عشقی اولن امت محمد صلی الله علیه و سلم هر
 محلدن پول آچه بیاریب و بعض یارانار حج شریفه واردقن اوزاری
 آچه و یروپ و رسول لاری ایکی دفعه کلوب مملکت دن آچه جمع
 ایذب فایتمشدر. اوچونچی دفعه ۱۳۲۴ نچی سنه معرمده چوچک
 بلده سنه کلوب حاجی علی افندی خانه سینه توشمشدر اییدی ابراهیم
 باییتچه او یونده ضیافت و مصلحت فیلتوب حاصل بو رادن ۱۷۰۰ صوم
 مقداری آچه جمع ایلدی بو سفرده مجهوعی ۸۰۰۰ صوم معیارنده
 بورایه کلنچه قولمزه کردی هر جایدین پوچطه ایله بیارلدی دیدیلر.
 موندن سوکره لپسی قبال الیمتا یارکند و سائر مواضع لردن دخی
 فوشولورسه مکتب بناسنه باشلندقدن اول آخر آلتمش مک صوم
 چماسنده آچه اولوب بوگا قدر طلبه لرنگ آیلغی بر مجیدیه دن ایکن
 شمدی ایکی مجیدیه اولور بوئکله شیخ افندی ننگ کوکلنده مدعاسی
 تکمیل و تمام ایدیلوب من بعد ینه اهل همتک اهتمام و اعتماسی ایله
 طلبه لرنگ رزقی توسعه ایلدسه عدا ننگ کرمنکندر دیوب مرسل احمد
 صدیق و عبد الرحمن افندیلر بریله دیدیلر.

مذکور احمد صدیق افندی ابن ملا حسین ابن منادی ابن
 مقصود صاحب الترجمه عبد الستار افندی ایله بر شهر ننگ اولوب
 چالی اولندندر.

عبد الرحمن افندی ابن مفتاح الدین ابن احمد ابن توقطار ابن
 عبد الرحیم ایسکی مستک اولی ننگ صارانوف غوبرناسی خوالین
 اوبازینگ دور. بو ذاتلر چوچکده اون کوندن آرتوغراق یاتوب
 ۱۶ نچی ماه معرم ۱۹۰۶ نچی میلاد ۲۶ نچی فبرالده یکشنبنه کونی لپسی
 طرفنه چوناب کندیلر بو ایکاولری هر سفر کادکده روسیه دن کافتلر

تارتوب کوب محنت مشقتلر کورمشلر ایکن وطن و ملت اوغورنده
 او بلده مبارکده بر آثار نیک قالدیرمی اوچون خدمت لرنده فقور
 و کسسل کتورمیوب سعی و اجتهادده بو قدر اقدام ایتمک لاری کمال
 انسانیت و کمال ذیانت و سلامیت لرندن اولدیغی جای اشتباه دگلدر
 اوله محلمره تحمل و بویله مشقتلره نامل هر کمنک اللدن کلمز. و بو
 کیمی خدمتلر عدا ننگ خواه لا کان بنده سنه و رسول عدا ننگ مناسب
 کورکان بنده سینه نصیب بولور تکمه آدمسه تکمز، الله اجرینی
 و یرسون تن ایله تل و پول ایله بو یوله یاردم ایدنلرنگ ایکی دنیاده
 دولت و آبروی لرینی از دیاد ایلسون آمین بعمره حم.

سابق الترجمه عبد الستار افندی زمانه ننگ قطبی دیمک لایق
 اخلاقی جمله یه فایق تحمل لی صبور بر عبد شکور اولوب اسلام
 ظهورندن بویاق بو بلده منوره ده فزانلی نامنده بویله بر بیوک خیرات
 اولمامش ایکن ذات مشار البهک سعی و غیرتی ایله بو قدر ایشلر
 یاپلوب قیامته قدر فزانلی نامی و بوگا اعانه یاردم ایدن اهل
 خیراتک نام نیک لاری دفتر مدینه ده ثبت ایدیلوب صحایف کتب
 توار یخذ، یاد و تذکره سبب اولمشدر، بو کیمی توکانمز ثواب و صدقه
 جاریه یه تشبث ایدن ذات کرامی کمال عقد و حسدن سبب و تعیب
 ایدرک بی ادب و بی تمیز اهل فساد بو ایشه مانع اولمیه چوق
 چالشمشلر ایسه ده او جسیه عشق و محبتی اولن صمیم القلوب اول
 مکذبون مریض القلوب لریک عبد الستار افندی دن شکایت ایدن
 مکتوبلری ایله بیله مدینه یه آچه بیارلر اییدی، خناس لار شو
 مرتبه ده یازارلر ایمشکه بو مدرسیه خیرات دیوب اعانه ایدنلر آچه
 و یرنلر اوزی کافر خانونی طلاق اولور دیمش، اما صاحب دولتک
 بصیرتی عاسدلر کیمی پرده لشمش اولمیبوب بویله کلام فباحش البته
 عقد و کونچی لیک دن کلورنی اذعان و ادراک ایله مکتوب مزورک
 خلافته کیدب ندری یوز ایسه ینه یوزنی فوشه رق مکتوبی ایله

بيله عبدالستار افندينه يبارر ايشلار خناس اهر ضرر ايدم دير ايكن عكسيله عمل اولنوب فايده ايتمشلار.

صوفي الله يار نه گوزل ديمش: «پراغنى كه حق ياندردى قويدى» آنى كم پوف ديدى سقالى كويدى» شيخ افندى بو مكتوبلرى اوتودقن صوكوه ينه آنلره بر سوز ديمبوب آنلر ايشك اصلنى حقيقتنى بلمبوب سويليورلر آكلامبوب بازارلر بلسلار آيتيازدي ديمكدن زياده هيچ بر كلام قبله يوردى ديورلره شيخ افندى كلامى لين صعبتى شيرين فكري درين بر تبرك ذات معالى صفات اولديقى كوزنلره معلومدر. ودغى مجاورلردن توملى محدثقيه افنديكه بو ذانده اهل علم جمله سندن اخلاق حسنه صاحبي منفق وسخى بر ذات اولوب احيانا مملكته كلوب بدل وسائر جهندن اغنيالرك انعام واحساننه مائل اولن بر ذات كريم الاصفاندر، كمكه بوگا احسان ايدرسه مدينه طلبه سينه احسان ايتيش اولوركه هر وقت طلبلر بونك سفره سنده حاضر دورلر.

وينه مدينه طلبه لرندن دملا عبدالحق افنديكه ابن ملا عمادالدين حالا سيمى پالاد باده سى نك معروف ومشهور اماملرندن برى اولوب بعض حالى اجهالا يوفاروده يازيلوب كچه شيدى باب العين ده باز بياني كلور.

وباز مدينه طلبه لرندن ملا عبدالرشيد افندى ابراهيموف جنابلريكه تحصيلدن صوكره مملكته فاي توب هجرية ١٣١١-١٣١٢ سنه لرنده اوفاده قاضى لبق رتبه سنى حائز اولمشيدى بعده استنبوله هجرت ايدب بو طرفك احوالى يعنى روسيه نك اسلامه ايتديكى ظلم وتعديسى نى مابين ومفصل بر رساله يازيب طبع ونشر ايتدرمش استنبوله منظورمز اولدى نه درجه ده جراه ونه درجه ده اسلام اوچون غيرة ايتديكى او كتابى اوفيانلره معلوم اولور، بو ذاتى بيان وتعريف حاجت اولنوب مملكت عثمانيه ده روسيه ده نامى مشهور اخلاق وافعالى غير مستور اولوب رساله مرأت وغزته الفت ايله

معروف الانام بين الخواص والعوام اولمشدر، آدملر او ذانك حفته نه ديسلر ديسون اما اعتقادى محكم اعتمادى مستحکم مسلمان كامل مجمع الفضائل اولدغنه كنم هيچ اشتباه وتردد ايدم وطن وملت اوچون باش وچان ويرمك مرتبه سينه قدر بر خادم نادرور بزمه همج ايدى بعد العرفات دليل افندى خانه سنده بيله ايدك هر كون چقب هم صحبت اولوب احوالندن اخلافتندن خبردار اولدق نوغرى سوزلى آچيق يوزلى اونسكون كوزلى ديرن اويلى عميق فكري مدعه لابق بر ذى فايق دور، بيوك عيبى ده قولينك آچيقلغى اولوب اوزى احتياجه قالسده دغى غيرينك حاجتنى اوتامك طبعيندندر، والسلام.

مجاور مکه مکرمه

ابتدا قزان مملكتنده تحصيل بعده بخاراده نكميل علم ايدب بعده حرم شريفه هجرة ايله مکه مکرمه ده مقيم اولن محمد مراد افندى مينزه لوى بر عالم نادر وفنون شتى مطالعه سينه قادر بر ذات بالا صفات اولوب حرم ده مدرس ايك ايله اشتغال ايدر، كتاب رشحاتى ومكتوبات شريفى زبسان فارسيدن لسبان عربيه تعريف ايدب طبع ايتدرمشدر، رشحاتك تعريفنه تكمه آدم قادر ايسده مكتوباتك تعريفى بو ذانندن غيرى كمسه نك النندن كلمز ديه نزدنده مجزوم دور، زيرا مكتوبات شريفك صاحبي اويله بر ذاندركه منافنده امام ربانى مجداللى ثانى ايله ملقب اولوب تصنيفاتى لاريب او لقبى تصديق ايتدرر، بونى تعريفه فارسى وعربى زبانه مهارتدن لابد اولدغندن ما عدا علم ظاهر وباطنى جمع وتطبيق ايله برابر اسرار عميقى تافيق وتحقيق بابنك غايت فضايله ايرشمش بر كتاب نادر الوقوع ايكن بو كى كتاب ثيملى تعريف ايتيمه نه درجه ده علم ونه مرتبه ده فهم كرك اولديقى بيانندن مستغنى دور، بو ذاتى ابتدا حرمده كوروب رفيق لرمز باروب كورشديلر ايسده بويله

بیموک آدمه اضطراری کبی ملاقات مناسب کورلمیوب ایرتهسی
کون عمر افندی ایله خانه سینه واریب کورشدیم دورت بش یاشنده
بر اوغلی کوزه توشدکده فرزنددن سوز آچلوب بر اوغلی کمالانقه
یتکورمک اوچون کامل بکر مه بش اونوز سنه محنتی ن سارتهق
ککک اولور ایمش دیدکده فرق یل مؤنتنی ذمه یه آلمق آغر
اولمزدی او مدتده قابل واستعدادلی اولرق انسان زمره سینه داخل
اولورسه دیه موافقت ایلدی.

ثانی دملا آخونجان افندی مرغنانی که ماوراءالنهرده ختم کتب
ایتدکن صوکره عرم شریفده تفسیر وحیث تحصیل ایذب بوذاتک
دخی اشاره سبابه وسائر مسائل متعدده رساله لری منظور من
اولدی، بو ذات علم بابنده درجه علمیه ایرشن آدم اولدیغی
کورنلره کلامندن کور میانلرده تأییدک مرانندن ظاهر و باهر
اولور، علم بزم طرفده می فوق و فقه بو مملکتده می دیدکده
بزم طرفلر فروعی بو جانب لری اصلا دور دیه حواب ویردی
زیاده ایضاح ایده مدی، جامع الکلی ذات ایمش.

ثالث تاشکندی عارف خان غواجه بو ذات دملا آخونجان
سابقک تلمیذلرندی اولوب خیلی عالم و فراستلی آدم کورندی
بر کون حجره سنده تفسیر جلالین کوزه نوشوب سورده فاتحه
جلدک اغیرنده یازامش اولغندن سؤال ایتدم، جوابنده دیدی:
«تفسیرک مصنفی جلال الدین جنابلری ابتدا سورده کهندن باشلب
غنامی بعدنک اولدی تفسیر فیله به تشبیه ایذب سورده فاتحه بی تمام ایتدیکی
ایله خسته لنوب وفات ایتمش، تلامیذندن جلال الدین نام بر ذات سورده
بقره دن باشلب نصف اولدی تمامه یتکورمشده سورده فاتحه اولگی
جلال الدینک تفسیرینه الحاق ایله طبع ایلمش جلالین اسمینه
وجه تسمیه وسورده فاتحه ک اغیر ضم فیله به سبب بودور» دیدی
بو تفسیر تفسیر ارک ایگ موزح و مختصری اولوب کلام الله ک
کامه سندن تفسیرک عبارته سی فقط اون اوچ کله زیاده ایمش بو

عالی صفات ایله صحبت من آز اولدقندن فقط بوفدر چه استفاده ایتدک
بو خبر آز چه ویکل چه بر خبردر، لیکن طرفه زک اکثری بو
خبردن بی خبر دور.

بزم واردغمن سنه ده شریف مکه «شریف عون» نامنده
بر آدم اولوب بونک حقنده اهالی ایکی طرف ایدیله، بری ظالم
و نعدیسندن شکایت وری ده مدح و عدالتندن حکایت ایدرلردی،
آری جمله یه مقبول اولمق متصور دگلدر، بونکچون دیه مشارکه:
«لا یسود السید بدون ودود یمدح وحسود یقبح فاللئیم یفضح
والکریم یصلح الخ».

انها

ظن اولنوردیکه اهل مکه کلهم قریش و اهل مدینه جمیعهم
انصار دور، شمدی معلوم اولدیکه ظن من زعم ایمش، مکه مکرمه ده
قریشدن مجوعی بر محله یه یتار یتماز ایمش، مدینه منوره ده
انصاردن فقط ایکی خانه واردور دیدیلر، بری دلیل علی خیاری
ایکنچیسیده عباس خیاری دور، بو ایکی دن غیر ای انصار قالمامش
سببیده الاثمه من قریش والقاضی من انصار حدیث شریفیله
نه بره قاضی لازم اولورسه آکا انصاردن قاضی تعیین ایدیلوب
قاضی اولوب کیم نلره واردیغی شهردن یر، صو، ملک و املاک ویرلمک
قانون اولمغله قاضی ک توابعی یعنی افر با واعیانلری بیله کیدرک انصار
مدینه دن بتدریج هجرت ایذب آزالمش لرها حالا بو ایکی خانه یه
فالمش لرها. بو حدیث شریفی فی الحقیقت معجزه غیبیه دن بر سیاسی
حکمتک مبدئی اولوب بونک اجرایی حضرت عهردن باشلنمشدر رضی
الله عنه، حدیثک سر و حکمتی سیر و تواریح کورن ذواتلره خفی دگلدر.

سامع خصوصنده

فاری لره سامع خصوصنده کلا عوام الناس بلکه اکثر خواص
بی سامع غنم مکروه دیوب اعتقاد ایذب بونک ایسه نفعندن ضرری

انوا ابدکدن زاهل و غافلردور. چونکه ما بجز به الصلوة قدر فرأت
 او قودفن سوکزه محصور اولورسه رکوعه وارمق یا خود آبتدن آیته
 انتقال ایتمک ایله مأمورز بو حین ده التجا امام بساکه فتح ماعهوم
 مکروه و بعض قیلده فاسد ایکن بالعکس افتتاح اوچون خاص آدم
 تعیین فیلمق مشروع اولمیور بوکجا سلف و خلفدن هیچ بر روایت
 کورلمیور، اوله ایکن سامعک سنینه و بلکه و جوبینه ذاهب اولمق
 بر امر غریب غیر مطبوط ایدیکی قید و تذکاردن وارسته دور. نچه
 قاریلری کوررز سامع سز مکروه دیو آرفاسنه سامع قویارلر سوکزه
 لقمه سنی آلامیوب یا که بالقصد آلامیوب بیسی لقمه بی خطا ایتمک
 ایکنچیسى ناشلب کتدک دبه جنجال قیلب عوامک کفت کورینه باعث
 اولورلر اجر اورننه جرم ادب اورننه شرم آلورلر صواب ایدرز دیر
 ایکن بی ثواب فالورلر.

بعض لر حرمینده دغی قاری لرنگ آرفاسنده سامع وارلیغنی دلیل
 توتوب لزومنه ذاهب اولورلر بوذمه بیلن آدمک سوزی اولمیوب
 بزم کوردکمز چه بر قارینگ خلفنده نچه قاری اقتدا ایدر سامع وفاتح
 اوچون تعیین قیلدیغی معلوم دگلدن. مع ذالک بو ولایتدن وارلار
 سامع درکار دیسان سوزینی قریبمایوب بوکجا روایت وارمی دینلسه
 سامع نه ضرر وار دیوب جوابی سواله صرف ایدرلر روایتدن یرانی
 کیدرلر عاجزلردور.

بو خصوصی بوراده ایشسان عبدالمنان خواجه دن صوردهده:
 سامعک نمازه و جماعته لزومی اولمیوب مگر قاریلر کندیلری ایچون
 ککک ایدرلرکه محصور اولورسه لقمه ویرسونلر متأخرینک ابداعی
 دور دیهش ایدی. مکئ مکرمه ده دملا آخونجان دن صوردهده: عادت
 عبادندن صایهش اولوب طرفه زده بویله کارلر کریدر دیدی. تکرار
 سوردمکه سامعک فائده سندن صرف نظر نمازه نفسانی اولنمی دیدکده:
 لزومنه اعتقاد ایتمیوب و سامعک دبی اعتماد ایتمیوب و فساقی لقمه
 ویررسه آلورسه ضرر اولمز ظن ایدرم جوابنی افاده ایلیدی. «انتقی»

بو ذانلر هر ایکسی بخاراده تحصیل ایذب عبدالمنان خواجه پنجشنبه
 بلده سننده فاضلیک رتبه سنی حائز اولن دملا آخونجان دغی بخاراده
 ختم کتب ایتمکدن سوکزه حرمینده تفسیر و حدیث تحصیلنی تکمیل
 ایذب تدریس لیک ایله شهرت یاب اولمن جناب دور. یوقاروده دغی
 بعض کلامی بیان ایلامشیدی باقی احوالی باب الانی ده ینه یازیلور
 «انشاءالله الرحمن وهو غفور رحیم»

باز چوچکده مسجد و امام وقاضی و شانکیه اولنلرنگ بیانی

چوچک که ختای توشدیکی بعدنده ابتدا توبانگی محله ده بر
 مسجد سوکزه یوقاروده بر مسجد بنا قیلنپ دملا عبدالقهار نمازکنندی
 امام بولدیغی ۱۲۹۱نجی سنه سیافنده یازلوب کچمش ایدی. ۱۳۰۰
 سنه سلخ ماه ذالقعده جمعه کون اسحاقبای مرغانی مذکور مسجدنگ
 تجدیدینه فایزه آلدی ۱۸۹۲نجی اییون ۳نجی کونی اییدی. بعده
 اوچ آین انمامه ایریشوب نماز اوقولدی. بو مسجدده اول امام دملا
 عبدالقهار ثم اوغلی ملا آرتوق قاری ثم ملا یونس ثم دملا سید
 کمال ابن جلال افندی لر اولوب ذکرى سبقت ایتمشلردور. بعده
 ۱۳۲۵نجی هجریه ۱۹۰۷نجی میلادیه یازنک حاجی عمر افندی همتیله
 توباسی نیمردن یاپلیدی.

امام اولنلر

۱۳۱۶نجی سنه ده کاشغرلیک آغسانلر اوزلری علی حده
 مسجد قیاب چقدیلر بوکارچه آرتوق قارینگ آرفاسنده یعنی آنک
 مسجدنده اوفور ایدیله. کاشغری مسجدنده اول امام ملا عزیز
 قاری ثم محمد آخوند ثم ملا طالب آخوند ثم ملا عزیز آخوند
 بعده بر ذات اسمنی اونوتدم بعده ملا باقی آخوند بعده ۱۳۲۳نجی

سنه رجبندہ اندیجان دن ملا پرم ال قاری ولد حاجی ابراهیم کلوب امام بولدیلر.

شانکیه اولنلر

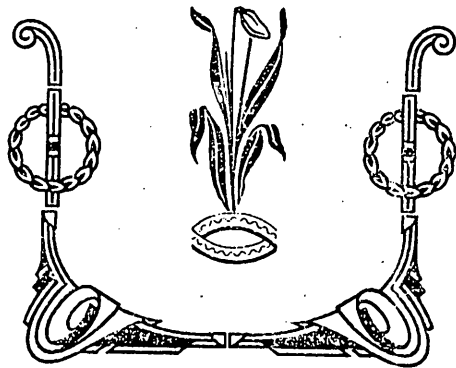
بزلر ابتدا چوچک که کلد کمزده آلتی شهر اهاالیسی استادن اوتوب یوللری روسیه ایچندن اولدیغی اوچون اهای آلتی شهر روسیه حمایتنده توردی کاشغر آلتدیغی ایله اولگی کبی ختای تبعهسی بولدیلر اوزلرندین شانکیه بولدیلر بزلرچه اقسقال معادیلر در اول شانکیه احمد آخوند بولدی بعدہ ابراهیم آخوند ثم رحیم حاجی ملقب قره حاجی بعدہ نیاز آخوندہ شانکیه بولدیلر. موندین سوگره یورت کوبایوب متعدد شانکیه لر قوبولدی. آرتوشلق دن توردی آخوند شانکیه شهرلیک دن تلب آلدی شانکیه دهقانی لرغه امین شانکیه صایلندیلر سوگره توردی آخوند شانکیه اورننه تاش چونک شانکیه بولوب مذکور توردی آخوند معطل نورمش ایدی ۱۳۲۶نچی سنه رجبندہ توردی آخوندغه بارچه شانکیه لر اوستوندن «شوگ ضوگ» نعتی ناظرلیک منصبی ویرلدی.

سابق امین آخوند شانکیه دهقانی لر اوچون اوز قوراسی قریبنک بر مسجد شوارع بنا قیلب اوشبونک ایله حالا چوچکده آلتی مسجد ودونکانی ایله یتى مسجد واردور بونلرنک بشنده جمعه اوقولور ایکسی صلواة خمه اوچوندور.

قاضی اولنلر

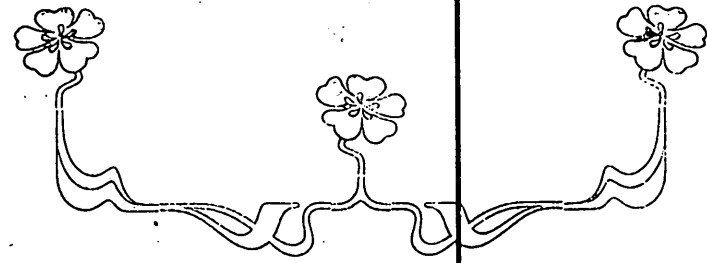
کاشغری اهاالسینه قاضی اولنلرنک اولی ۱۳۰۷نچی سنده کریم قاری ایدی قاضی لغی ناک ایکنچی سنه سنده دور بونجونده وفات اولوب چوچکده دفن ایدلدى. ایکنچی حاجی زاهد، اوچونچی موسی قاضی

دورتنچی الحالہ هذه آفسولوق فولاد قاضی وشهرلیک دن پریم قیل قاری امام وهم قاضی لبق لوازمندہ دور. اسم لری سبقت ایدن امام وقاضی وشانکیه لرنک اوصاف واحوال لری عرف هجا ترتیبی ایله معلندہ ذکر و بیان ایدیلور انشأ الله الرحمن.

بر اھالیسی وسائر او طرفدہ اولن افولماڭ اکثری بو نسلدن دور.
 سام اولادی عربستان و عجمستان و هندستان اولکاسندہ اولن
 طوائف لردور. حضرت یافثڭ اوغوللری (*) اسلام توار یخندہ اون
 بر عدد منقول توار یخندہ اون دورت عدد اولوب اسملری بعضاً
 اسلام توار یخندہ موافق بعضا باشقہ دور. ایگو توغوش ایڭ اولگی
 اوغلی «چین» ایله «توراق» دور. بعدہ «صافلاب» ثم «ماصاق»
 «قومار» «قلاچ» «اریص» «صاصان» «باراچ» «بوقای» «نوقای»
 «صابون» «فاجار» «اوراز» ناملرنده اولوب بو اوغوللردن نچہ
 نچہ قبیللر ایله ونچہ بطون جیل قارقالوب شرق و شمال جہت لرینہ
 جایلمشلردر. یافثدن سوڭرہ بو طائفہنڭ کلسنہ توراق خاکم بولوب
 اسبق کول اورنندہ بر شهر یاپوب آنی مرکز ایدینوب توابعی او
 شهرنڭ اطراف تاغ و صحرالرنده کوچوب قونوب یورمشلر. حضرت
 یافث اوزندن سوڭرہ توراق ایله چیننڭ قایسی برینی اورننہ قویمہن
 متردد ایکن ایکاولری دعوابہ قالقشوب چین خان دعواسندہ من
 دنیاہ ایل کلدیم یول بنمدر دیہمش. توراق خان اورون بنم دور
 زیرا سندن سوڭرہ توغدیغم ایچدہ ایکن سندن یوقارو اونوردغم
 اوچوندور. ثانی سن بنم بوآیم، ختایچہ بانبانم منزلسندہ سنکہ مڭا
 ایشوک آچوب خدمت ایتدڭ دیہمش. یافث بو سنہلری بیوکلرہ
 امتحان ایتدرکدہ توراقنڭ سندینی ترجیح ایدوب آتاسینڭ جاینہ
 توراقنی خان قیلہمشلر. اولاد یافث یل بیل کوبا یکان ساری شرق
 و شمال جانب لرینہ جایراب، توراق خاننڭ وفاتی بعدنہ بیوک اوغلی
 فایوک خان ایله ایکنچی اوغلی تونوک خان ایکاولری ایلنی تقسیم
 ایدرک کوچہلی خلق غہ ایکی خان بولدیلر. بونلردن ابریلوب

(* تورات شریفہ یافثڭ اوغللری جومر و ماچوج، ومامای، دوان، وتوپال،
 وماشک، وتواس ایدی. وجومرڭ اوغللری اشکناز، وریقات، وتوجرمہ ویاوانڭ
 اوغللری البشہ، وتریش وکتیم، وددانیم اولوب ملتارڭ اطہلری بونلردن تقسیم
 اولندی دیہمش. نبیرہلری ایله جمع اون دورت اسم یازلمشدر.

۹ نچی منقول تاتار ابتدادن انتھاسیندہ.

بمداء تکملہ.

بمہ تعالی و عوالمعین

قبائل نضاق خصوصتندہ اختلافلی اولن افواللری یازیب
 بوشادقدنصکرہ توار یخ لرد، کوریلن ونساب آدملردین ایشیدیلوب
 ویلنان اخبارارڭ ایڭ ییشانوچلی اولاننی یعنی بو طائفہنڭ مایہ
 اصلیدارینڭ شجرہسینی و آندن حاصل اولن سیوہ و ثمرہسینی حضرت
 آدم و حضرت نوح علیہ السلامدن بو یاق تعداد قیلر ق اوج جزء
 اسمیل نضاق اسمنہ کلنچہ بیان ایدب بعدہ اورنہ جزدن ایکی اوج
 بوداقنڭ سلسلہسینی اوشبو ماڭ اوج یوز ہجرہ بہ قدر بیان ایدالیم
 باقی ایکی جزئی ترک ایتدکمزڭ علمسی نضاق مادہسینی نڭ اولندہ
 یازلمش اولمخل آڭا استناداً بورادہ کفی ایتدک.

یسر یوزندہ اولن جمیع انسانڭ الوغ باباسی حضرت آدم
 علیہ السلام دور. اوغلی نیت علیہ السلام اوغلی انوش اوغلی قینان
 اوغلی مهلائل اوغلی برد اوغلی اخنوخ حضرت ادريس علیہ السلام
 بودور. اوغلی متوشلخ اوغلی لہک اوغلی حضرت نوح علیہ السلامدر.
 حضرت نوحڭ اوج اوغلی بولمیش طوفانندن سوڭرہ اوچاولری بیل
 بابل ولایتندہ نوروب آدہ اوسوب اونہمشلر ایدن بعدالایام حام
 اولادی آفریقا قطعہسینہ کیدوب توطن ایدب قرہ عرب وزنجی و بر

«چین خان» اوز تبعهسی ایله شرق طرفه کیدب شهرلر بنا ایدوب «شانچین» شهرینی قرارگاه قیلمش، چیننڭ وفاتی بعدنده اوغلی ماچین جای نشین اب اولوب حاصل اولاد بافث کوچمهلی ایکی حکومت شهرلی بر حکومت بولمشلر.

بو اوچ خان عجم پادشاهلرندن کیومرث ایله معاصر ایدیلر. ایددی قایوڭ خان تبعهسی: «توراق» اسمنڭ بزلر چه «ترك» دینلوب چین خان اولادی هع سلالتهم چین اسمنده قالوب الی یومنا هذا بونام ایله سویلمنمکده دورلر. کیله لیم تونوڭ خان اولادنه فی الاصل بیان ایدمچکمز ماده دخل بودور.

تونوڭ خاننڭ وفاتی بعدنده اوغلی ایلچی خان آناسینڭ مقامنه کیچوب بر مدت ریاست ایتدکن صوگره «دیببا قوخسان» بعده اوغلی کیوک خان بعده اوغلی آنچه خان خانلق مسندنه اوتودی بونڭ وقتنده توابعی آلتش مک خانیه بالغ اولمش آلتی سان آلاچ دیمک بوندن فالمش. او زمانده آلتش مک اویلیک اهالی نڭ بر خانلقغه اجتماعی الوغ حکومتدن صایلمشدر. حضرت یافندن آنچه خانه قدر جهل ایللر حضرت نوح شریعتنده ایدیلر آنچه خاننڭ اخیر ایلمرنده اهالی آراسنده پت پرستلیک شایع اولمیه باشلدی آنچه خان اوزی دین نوحده وفات ایتمش ایسهده صوگره ایلی واولادی کلا صلالته نوشوب پت پرست، اوت پرست اولدیلر. آنچه خاندن تبار منقول اسمنڭ ایکی اوغول وجوده کلوب اخیر عمرنده ایلمنی مذکور ایکی اوغولینه تیڭ بولوب بیروپ ایکی خانلق قیلمش ایسهده منقول خاننڭ وفاتی بعدنده

تبار خانلری بیانی

تبار خان کوچ قیلب منقول توابعی اوزینه فراتمش منقول اهاالیسنه تمامانفوذینی ناراتمش، لیکن منقول بیگلرندن خان اسمنی سلب ایتماش ایددی یعنی حکومت تبار خاننڭ ایسهده منقول بیگلرینه خان دیو

سویلمنوردی. منقول ایلی لوب کولی موران نهری وتیبت تاغلرینه قدر جایلوب تبار اهاالیسی آلا تاغ آلتای ایتش بویلیرینه جابرامشلر ایددی بوگا قدر مرکز لری اسبق کول اورنی اولوب یعنی ادارهسی او شهر اولوب اسبق کولنڭ بوندن صوگرهغی عالی معلوم دگلدر. ختای توار یغندن نورالدین وغیری لرنڭ نقلی، دونکانی دارن دخی بویله دیدی.

تاتار خان یوز یلدن زیادهراق خانلق قیلب بونڭ ایامنده تبعهسی نیایت درجهده اوسوب کوبایمش، روایته کوره حضرت یافث آلتیه خان آراسنده اولن اوسودن بالفوز تبار خان ایامنده آیریلن شعوب آرتوق اولمش، ایلی نڭ غربی آلا تاغ وسردریا بوی ایله خزر دیکز نه قدر. شمالا اورال تاغنی بویلاب ایتش آلتای بايقال کولی و أمور نهرینه قدر شرقا چین نڭ پای تختی اولن شانچین شهرینه، جنوبا تیبت تاغلرندن اوتنه هندستان حدودنه چه یتمشلردور تبار خاننڭ وفاتی بعدنده اوغلی «بوفا» خان جای نشین اولدی بوفا خاننڭ وفاتی ایله اوغلی «ایلچی» خان بعده اوغلی «ایرصالی» خان بعده اوغلی افساری خان بعده اوغلی آردوق خان آنڭ اوغلی بایدوق خان آناسی جاینه خان بولدی، بونڭ ایامنه قدر منقول تبار آراسنده بر نزاع ومخالفت واقع اولماش ایکن مزبور بایدوق خان بی تدبیر وی اندیشه آدم اولمغل بلاموجب منقول ایلمنی چاپوب بر سببدن منقوللر باش کوتاریب اطاعتندن چقدیلر. بایدوق خاننڭ وفاتی بعدنده اوغلی سیونچ خان آناسینڭ جای کیری اولوب منقوللر ایله بر نهچه دفعه محاربهدن صوگره سیونچ خان غالب اولهرق منقوللری باش ایکدریب اطاعته مجبور ایتدی سیونچ خان اولادی دورت یوز سنه قدر واؤلگی حکومتلری ایله یدی یوزدن زیاده یلرلر تبار خاننڭ منقوللره اجرای حکومت ایتدیلر سوزلرینی یورتیلر سیونچ خان ایران شاهی منوچهر ایله وصوگره لری توران خاننڭ آفراسیاب، واسفندیار ایله معاصر اوله ورايه قدر اوز توار یغلمزدن یازلدیکه تبار خاندن سیونچ خانچه

سبکز خان اوتەش کورنور، اما منغول توارىخنده تئار خان ایل-
 سیونچ خان آراسنده بر نچه بابا زیاده کوسترب منغول لارک تئار
 خاننه مخالفت ایدن سببی نیده یازمشار زیاده ایدنلری یوقارغی
 بدی خاندن صوگره بایدوق خان اوغلی جوچی خان اوغلی جادیك
 خان اوغلی صاندو خان اوغلی فاموق خان اوغلی فاصور خان
 اوغلی آبول خان اوغلی میندو خان اوغلی ایلیك خان اوغلی
 اییاق خان اوغلی کیوک خان اوغلی جوچی خان اوغلی سیونچوک خان
 بزلرنگ توارىخده سیونچ خان دیه یازیلور، تئار خاندن سیونچوک
 غانه قدر یکریمی عدد خان اوتەش ایکن منغول لردن بر تورلی
 مخالفت کورنویوب همان تئار خانارینه انقیادده ایسهلرده تئارلر بوکا
 قناعت ایتمیوب منغول خانلری نك اسمده اشتراکنه ایپمایه باشلدیلر
 منغول بیك لرینه خان دیهك نی آغر کوروب منغول خانلرینه «یابغو»
 اسمیل سویلمکنی امر ایتمدی یابغو دیهك باشلق دیهك بیك دیهکدر،
 بو لقب اگرچه منغول لارک مال و جاننه ضرر وزیران کتورر ایش
 دگلسهده نچه اجدادلرین بویاق مونس لنهش اولن خان اسمندن
 آیرلمق خصوصاً تئار خانلرینه قدیمدن فرمان بردار اوله کلوب آنلره
 اطاعتدن غیرى بر شی صدور ایتمهکسزین بلا موجب بویله تنزلی
 بیوک تعدیدن صایهرق منغول خانزادهلری سیونچوک خان علیهنه قیام
 ایتمیلر آراده عظیم محاربهلر اولدی لکن مدعالرینه نتیجه ویرمیوب
 سیونچوک خان غالب اولهرق منغول لرنی دیدکنچه یوردردی ایسهده
 منغول خانزادهلری اوگی کی صافی دل اولمیوب فرصت
 کوزادر اولدیلر منغولک فقراسی دغسی اوز خانلری اوچون
 مال و جانلرینی بئله مترصد ایدیلر، سیونچ خان نك پای
 تختی «سرتاق» شهری اولوب حالاً سیرام کولی نك اورتی ایمش
 بورا تارا ایله غولجه اورتالیغی دور، سرتاق لفظی «زینتلی تخت»
 دیهك اولوب اوز بیك زباندن بویالهش زینت لنهش نستهنی سرلانغان
 سرلانغان دیورار، «تاق» تخت دیهك دور، منصب دار اولن آدمه

تهنده تاقنگز قوتلی بولسون تاقنگزده آفارگز دیورار، منصب تخت دن
 بجاز اولور او بالعکس سیونچ خان وفات ایذب بونک اوچ اوغلی
 قالدی بریسی تاینغون خان، ایکنچی دوشون خان، اوچونچی کیچول
 خان، بو اوچاولری آتاسینگ جابینی تالاشوب حاصل تئار ایلنی اوچه
 تقسیم قیلهرق اوچ خان بولدیلر منغول لر بی طرف نوروب قایو برک
 غالب اولورسن بز آکا تابع مز دیهرك بونلری آلوشدیلر بسز
 سنن سورز خصمگی بر طرف ایت دیوب هر برینه ایٹاك آستوندن
 اوط قویوب آتوشدردیلر، منغول لارک مکرری ایسهل تئار آراسنده
 فتنه لر کون بکون زیاده لشدی فرصت کوزادن منغول خانزادهلری
 بونزاعدن استفاده ایدرک ایافلندیلر یرافلندیلر بالاغیره تئار خانلرینک
 نفوذندن چتدیلر اوز خانزاده لرندین «قرل بوفا» خان اوغلی «فره
 خان» نی خان قیلب

منغول خانلغی

منغول جنسی بالاتفاق و تئاردن دغی بر نچه قبیل ایل فوشولهرق فره
 خانه تابع اولدیلر، بو فره خان منغول خان نك اون سیکزینچی نییره سیدر
 یعنی بو خان اون سیکز بابا ایله منغول خانه منتهی اولور، بر
 قاچ یلدن صوگره فره خان وفات ایذب اوغلی اوغوز خان خان
 بولدی، خان بولدیغی ایله تئار خان اولن دوشون خان کیچول
 خان ایکاولرینی مصلحتنه آلهرق تاینغون خان ایله اوروشوب آتی
 اولدردی ایلنی اوزینه قراندی بو ائئاده دوشون خان اچلندن وفات
 وفات ایذب اولادی قالما دغندن اهاالیسی اوغوز خانه تابع اولدیلر کیچول
 خان ایسه اوغوز خان نك قصدینی آکلب اوزینی عزل قیلدی
 ایلنی اوغوز خانه تابشردی، تئار حکومتی مذکور اوچ اوغولده
 انقراضه ایریشوب اوغوز خان منغول تئارغه تماما مستقل خان بولدی.
 اوغوز خان حضرت ابراهیم علیه السلام شریعتیله متشرع
 اولوب تبعه سنی تماما ملت حنیفه یه کتورمش مسلمان کامل ایدی

اطراف جوانبده نچه نچه طوائفی ایله غزا قیلب آنلری دینه دعوه ایدردی اسلامی قبول ایتمیانلرنی قیلچدن کیچروب قتل عام ایله اولادلرینی اسیر ومال لرینی غنیمت ایدردی کوب بیلرینی فتح وکوب ایللرنی تصرفنه آلوب یران نوران پادشاهی کشتاسبده غلبه چالوب عسکری عراق، عجم و عرب حدودنه قدر واصل اولدی بو وقتقه چه منقول تئار طائفهسی کوچمهلی اولوب فقط بر جایی مرکز ایدینورلر ایدی، اوغوز خاننڭ ایامنده شهره اعتنا ایدب، حامی طرفان یارکند خون، ساغون کاشغر بلدهلری بنیاقیلنوب منقول لسانی اوزره بونلره، «غوبالق» دیدیلر بش شهر دیمکدر، سوگره بر شهر دخی الحاق ایدیلرک حالا آلتی شهر اسمیله سویلنور، اسلام فتحندین سوگره بخارا صغیر نامیله ده یاد ایدلمشدر. بلخ بلدهسی دخی بوخاننڭ ایجادی اولوب، منغولچه شهره بالق دیورلر، کتابلرده: «خا» ایله «بلخ» یازلور آنچه خان ایامنده بر خاننڭ محکومی نه قدر شعوب اولسهده من فلاننڭ نسلندنم اجدادم فلانی دور دیمک یساق ایدیلوب کیمکه خان ولور تبعهسی او خاننڭ اولادی من دیمک ایله امر قیلنوب چونکه بر خاننڭ توابعی بولک بولک آد ایله سویلنورسه سوگره آرالرینه اختلاف توشوب افتراقه سبب اولور ديه بو قافونی وضع ایتمشیدی بویله اولدقدن آز مننده آتالرینڭ اسمنی اونودوب خان اسمندن غیر یسی یادلرنده قالماز ایدی، بوندن اوچون آنچه خان ایامنده آنچه اولادی مز دیوب، تئار خانلری ایامنده تئار اولادی مز دیر اولدیلر، تئار دولتی نڭ انقراضنه قدر بویله کلدیلر، نریت صاحب الترجمه اوغوز خاننه کلدکده صحراوی خلقنی منقول اسمیله، شهر اهالیسینی اویغور ایله تسمیه ایلدی، بو ایکی دن میری اسمله سویلمک ممنوع ایدلدی، اویغور اسمی بر جنسه منحصر اولمویوب نردن اولسه اولسون بر جابه مجتمع اولوب اویوشوب اوتورانه اویغور دیدیلر اوغوز خان بر یوز اون آلتی یل سلطنت سوردکن سوگره وفات ایدب اوغلی

«کون» خان آتاسی اورننه اوتوردی، بعده برادری «آی» خان بعده برادری «یسولوز» خان ثم «میسگلی» خان ابن آی خان ثم «دیگز» خان ابن یولوز خان ثم «ایل» خان ابن کون خان متوارثا ومتوالیا خانلق قیلدیلر لکن بو آلتی نڭ حکومتی آز اولدغیله برابر محکومی ده منذب اولوب عاقبت ایل خان ایامنده منقول تئار آیریلدیلر. تئار طائفهسی منقول لقتن چقب اوزاسمنی آلدیلر یعنی اوغوزخاننڭ ایکی اسمدن غیر یله سویلنسون دیسان وضعنی فسخ ونسخ ایدب اویغور منقول، تئار ديه اوچ اسم ایله سویلنور اولدیلر. آرالرنده کوب واقعه لر اوندی. اویغور تئار آیریلوب ایلیخان فقط منقولاره خاصه خان بولوب قالدی. یازلمش اخبارلردن معلوم اولدیکه آنچه خاننڭ وفاتی بعدنه ایللری ایکیه آیرلوب بعده تئار خانلغی منقوللری کندنه تابع ایتدی. سوگره منقول غالب اولوب تئارلری فراتدی. شمعی تئارلر باش باشنه کیدب خانلق منقول نسلنه خاص قالدی. من بعد منقول خانلری ایلیخانه نسبتله دولت ایلیخانه دیوب سویلنور اولدی. توار یخارده چنغزیه وتیموریه خانلرینه ایلیخانه ديه یازدقلری بوندندر.

دولت ایلیخانه

هجرتدن یتی یوز یلار مقدم ایلیخان وفات ایدب اوغلی تاغ خان خانلق مسندنه اوتوردی. بوننڭ ایامنده منقول اهالیسی آراسنه بودا منهبی شایع اولدی تبتده بر الوغ آنشکده یابدیلر آنی مرکز ایدینوب بر همنلری اوجایده اوتورر اولدی براهمه وبودا منهبیلری نڭ بیانی ختای خانلری نڭ سیکرنچی طبقه سنده یازلورتاغ خان غایت غیور بر ذات ایدی اطرافه آقین وچپاول ایدب عسکری چین حدودنه چه ایردیلر بو وقتلرده چین حکومتی طوائفی ملوک منزل سنده کوب واكلیق لره منقسم اولوب اتفاقلری یوق ایدی بنا برین منقوللره آز یق ایدلدی بر دفعه چین وتئار اهالیسی تاغ خاننڭ

علیهنه اتفاقه هجوم ایدب کلوب بحاربه ایتدیلر لکن باشه چقما یوب
فاحش انوزام ایله فایتدیلر من بعد چینلور سد مشهوری یابدیلر
تتار طائفه سی دخی ناغ خانگ خوفندین ایرتیشنی ناشلب آلتایگ
اوبرا وچنه کتدیلر. تا شمال شرقگ انتها سنه قدر ایتدیلر. منغول
تتار اکثریا شرق اقوامی ایله مشغول اولدیغی ایاملرده قایوگ خان
اولادیکه ترک اسمیله موسومدر آلائی ناغی اول جوارده یورلردی
بونلر غرب طرفه هجوم یعنی فرغانه و بخارا و خراسان ولایتلرینه
صرف همت ایدرلر ایدی.

صاحب الترجمه ناغ خان آلتی شهری تماما ضبط ایدب اینوسی
«قیان» فی صحراوی منغولره «یابغو» یعنی رئیس قویوب کندی
«کوه بالی (۱) شهرینه کرب اوتوردی بتون او یغور و منغوللره
خان بولدی ملکینگ حددی جنوبا تبت اوتنه هندستانه قدر غربا
سردریا شمالی ایله آرال دینگزلی و شمالا اورال ناغی شرقا چین
حدودی اولن سد مشهوره وارانچه اوزانمش ایدی. بو ائناده چین
حکومتندین آیریلهرق بر فرقه قره ختای کلوب ناغ خانه تابع اولدیلر.
ایرتش باشنده قران قابا یور چون صولرینه شهر صالحب اورناشدیلر
صوگره کیله کوبایوب ایملیل بوراترا روجار لپسی یسه قدر جایلدیلر
حالا بو جایلرده کورنان خرابه آثارلر اوشبو قره ختایدن قالمش
علامتلردور ختایلره «چور بیت» دیمک بوندن قالمش اوله که چور بیت
لغت فدیلمزده چیتده یورن چیتلب یورن معنایه توغری کلور.
ناغ خان دولت ایلیخانیه بی کمالنچه اوج ورواجه کتورن خاندن. بو
خان آلتمش یل مقداری حکومت قیلب وفاتی بعدنده اوغلی کول
خان خان بولدی. بو دخی آناسی قدر خانلق قیلب وفات ایتدکه
اوغلی موقان خان آناسی جاینه اوتوردی. بعض تواریخده بو خاننی
ترک خانی دیه یازارلر چاکزدور زیرا ناغ خاندن بوگا قدر ترکار
منغول خانه تابع حکمنده ایدیلر. موقان خان بعدنده اوغلی توبوق
(۱) کوره بالی بو کونده کاشغر بلده سی در بیانی کلور

خان خان بولدی بو ایکسی یوز یل مقداری خانلق قیلب توبوق
خانگ وفاتی بعدنده اوغلی قوتلوق خان خان بولدی. ناغ خانگ
وفاتندن اوشبو قوتلوق خانسه قدر بر یوز ایلی یلدن آرتوغراق
مدتدر خنلر بر نوع تنچلق واهالی ده آسوده لیک ایله عمر کچوردیلر
نه بونلر بر یره تعرض قیلدی ونه ده خارچدن بونلره بر خان
نمدی قیلدی. بو آسوده لیک ائناده تتار ایلی دخی اوگلی جایلرینه
یعنی ایرتیش و آلتای بویلرینه جایرامشدر ایدی. چنانکه قوتلوق
خان تخته کچدی خان بولدیغی ایله آلتاغنی آشوب آلائی ترکاری
ایله صولشوب آندن ما ورا لئهر طرفلرینه اوتدی سمرقند و بخارا یی
آلوب دریای عمودن کچدی ایرانسه قدر واردی بعضی فی جبراً
و بعضینی صلحا آلیب عسکری غایت طویوم اولوب قایتدی بعده
تتار قصدنه آتلنوب بولده اوتوران قره ختای یعنی چورچیتلردن
دخی عسکر آلهرق آلتاینگ ایکی طرفنده اوتوران تتار ایلنی چابدی
بوندن کوب اولجه و غنیمت ایله قایتدی. ایرته سی سنه ده تتار بیکلری
و خانزاده لری اتفاق ایدرک انتقام آلمق اوچون منغوله آتلاندیلر
یولداغی چورچیتلرینی نالات بولاب تلفی قیلدیلر آندن طرفانه
کلوب نه یرده شهر و قریه و فیشلاق وار کلسنی کوبیدروب باندریب
اطرافنده اولان منغول ایلنی چابدی قوتلوق خانگ تتارلردن آلان
مالندن آرتوق مال ایله ایلرینه فایتدیلر. قوتلوق خان بوکا قتیغ
غضب لنوب عسکر جمع ایدرک کوز ائناسنده تتار طرفنه بوللاندی
وقت سز قچقران فوراض فانه بولانور فاعده سنچه قار بورانه بولاندیلر.
اوگلی سفرده گی کبی تیز واروبده غنیمته غرق اولور زعیمیه
از آزیق بوفقه کیوم ایله چقان عسکر صفوقدین تلفی اولمایه یعنی
اولمه یه باشلادیلر ایلکاری کتارگه قار بولدی ایلگه یتارگه زار
بولدی یولداغی چورچیتلره کلوب صفندیلر ایسنده کوب قوشونغه
کفایه ایتارلیک اصراقغه یتارلیک البسه و ذخیره بونلرده یوق ایدی
هرچه بارینی بولشوب یدیلر اورتانلشوب کیدیلر اول جابدیسن

ايلينه آدم بياريب آلدندى. اوى آزيق آت طون يتكوروب ياريم
عسكرى ايله يورتنه آزار آزار قايتوب يتدى. يشارق عسكرى
يولده تلى اولوب آخريته كندى.

فوتلوق خانه بو سفر فوتلوق اولدى. شوبله كه بو انهزامدن
آرفه لئهرق ما ورا النهر طرفدن دشمانلر باش كوتاريب كلوب
كاشغر مضافاننى نالاديلر. تركستاندن بر خان چقب آلا تاغ اسبق
كول ايللا اطرافنده بورن منغول ايلنى چابديلر هندستان جانبندن
تبتنى كلوب آلديلر منغول لرنگ اوز ايچنده دغى اختلاف ظهور
ايتدى بو هرج و مزح آرسنده فوتلوق خان قايتماس سفره كندى
نوبت اوغلى ايللا خانه يتدى ايللا خاننى بعض توارىخده ايلكه خان
ديو بازارلر. اسمنده افتراق اولديغى كى زماننده دغى اختلاف
اولوب بعضيلر هجرتدن كىب زمان مقدم وبعضى لر بر آز مؤخر
بازارلر احتمالكه اسمده مشترك ايكى خان اولوب برى مقدم برى
مؤخر اوله. اما يازه چتمز اولگى ايللا خاندر. بوذات خان بولديغى
ايله اطرافنگ دشمانلرينه بر نوع مراسا ايتدى هندستانى لر ايله
مصالحه قىلب تبت شهرينى مال قوتى ايله قايتوب آلدى تركستان
وما ورا حكومتلى ايله ده مقاوله قىلب حدود تعيين ايتدى بو جانب
حدود تعيين ايدن خانلرنىڭ اولى بودور. چين لولر ايله ده ايلچى لشوب
آنكلده مدارا ايتدى اما تئارلر حقنده اولن آناسىنگ غيظى بونكده
كوكلنده ايدى اطراف جوانب ايله تنچلب اوز ايچنى بتونلدىكن
صوگره عسكرى جمع ايدوب تئار قسندنه آطلاندى تئارلر بوندىن
هوركوب قاچوب بر بولاكى چين حكومتنه التجا ايتديلر و بر قسده
اورال تاغنى آشوب ايدىل آغومنده چه كنديلر بعر خزرنگ شمال
وغربنه جايلر ك دون مووينه چه يتديلر. عربلرنىڭ خزر ديدكلرى
وتركلرنىڭ قىچاق ديدكلرى بو تئارلردور. اگرچه قىچاق شعوبى
تئاردن باشقه ايسه ده برلرى ياقىن يوروشلرى آزالاش
روشلىرى قرالاش يعنى بر قياقندهراق اولدقدن بعضا تئارلرى

قىچاق بعضا قىچاقلرى تئار ديه تعبير ايله كلوب صوگره ايكىسى
نده خزر اسمى غالب اولمشدر، اما شعوبىڭ آبرى اولديغى اصل
مادهنىڭ انجاندنه مانع اولمىوب فى الاصل فرغز قىچاق تئار جنسنه
منسوب نوغاي قضاى منغول جنسنه مربوطدورلر، فقط بو دورت
طائفه يى اسلاميت غربه برلشدرىب منغول تئارنى مجوسيت شرفه
برلشدرمش دور، مزبور ديگر قديمده بعر جرجان و بعر ديلم
و بعر طبرستان و بعر كيلان اسملر يله موسوم اولوب فتوحات اسلاميه ده
عربلر بو بعرنىڭ اطرافنده اولن تئار قىچاقكه كوزلرى كچك و فسيق
اولدغىدىن صفتنى ذاته تخصيص ايدى تئار اسمنى خزر اسمينه
تبديل ايتديلر بعد مورخلر اصلنى فصلنى تفتيش ايتيمىوب بواسم
ايله كنديلر صوگره قىچاقنى خزره مقابل ذكر ايدى برى برندن
آبرى زعم ايتديلر، طائفه مزبورنىڭ مسكن و موطنلرى بو
ديگرنىڭ اطرافنگ اولمغله ديگرى دغى بو قومه منسوب ايدى سويلديلر،
من بعد افوامىڭ و ديگرنىڭ اولگى اسملرى كليا نحو و مسنى اوله رقى
تفاسير و توارىخلرده خزر قومى و خزر ديگرى ديه يازلور اولدى
اما روس اهالىسى تئارلرى بياغى اسم قديمى اوزره سويليىوب
منغول خلقنى بلا فرق تئار ديه تقرير و تحرير ايتمشلر، زيرا
او كونده روسلر تئار ايله منقولنى آيرىب بلمىوب قضاى ايله
فرغزنى فرق قىلمىوب كورناوقفه كرمكده بقداى ديمك قىيلندن
نوعى لرنى تئار قضاقلرنى فرغز دىوب كتمشلىر، بونلره تقليدا بزم
اهاليمز دغى اوزلر بىنى تئار ديه تعبير ايتمشلىر، روسلرنىڭ بو
ايكى اسمده ياكلش ليغى ايكى سببه مبنى دور، بريسى زمان اولى ده
حكومت آلتى يدى يوز يل تئار النده اولوب او اياملرده منغول
اسمى متروك اولدقدن سياح و سيارلر تئار حكومتى تئار خانلقى
ديه سويليىوب و يازىب صوگره روسلرنىڭ اغتلاطى ايللا خاندن هوركوب
قاچوب بعر خزر و او اطرافه واران تئارلر ايله اولوب ودها صوگره
تئارلر چغز خان تبعهسى اولدقدن روسلر بارچه سنى بر قىيل

صايوب قديمى شهرته بناء مغول لریده بلا موازنه تترار ديمشلىر،
 صوگى مورخلى اولگى يانلرلرک ايزيل كيدب: «فسوم آدنا» يعنى
 بارم بر كشى ديهرك نقتيش ايدهميوب او غلطده قالمشلىر، اصلى
 ايله سويلسهلر نوعى قضاقتى مغول ديمك وصفى ايله سويلسهلر
 مؤمن مسلمان ديمك كرك دور، اما بزم اهاليمز نزدنده، روسلر
 بلميوب سويلمز كورميوب بارمز ديه غايت اعتماد ايدرلر، روسلرلرلر
 ايلك بلوملى ديانلرى ايله سويلشور ايسك يذ، اوز مؤلف
 ومورخلىرلرلر نك نقصاننى اعتراف ايدب بزم تاريخلرمزه قولاق قويارلر
 يازيب آلورلر، شهرمه نچلرى كلدى روس تاريخلرىنى اوقودى
 بلدكلرىنى سويلدى صوگره خطالرىنى فكر قيلب اويلادى، «توچنه
 ناك» ديه مويىلدى، تاريخ توارىخ كوپ اوقيانلردن برى كونصل
 بالكاچين ايديكه فزانده آخوند حضرتلرينه بالذات يولتوب سوزلرىنى
 تحسين ايدب بزه بيان قيلمش ايدى، بو كهينه دن دغى كوپ
 خبرلر يازيب اوز مورخلىرلر نك نچه خطالرينه مطلع اولمش ايدى.
 بو ذات قاسم خان ابامندن بوياق نچه يوز يل لردور روس لشمش
 ايسه ده اجنس الى اجنس تهميل مصداقنچه ينه اصل الاصلى اولن مغول
 تترارلر نك حالى وتفصيلنى بلمك ده اهتمام تام ونوعى قضاقتك فرقنى
 بلمك ده اجتهاد تام ايدر ايدى، مع ما فيه روسلكه كم كوسى
 اولميوب ينه اوز يولينه كيدب ايدى.

قضاقتى قرغز ديمه نك ايلسى خهسه ده يازيلوب اولدىكده روسلر
 اولده بلميوب صوگره بيلن لریده توغرى يوله كرميوب: «نى چيوا» ديه
 كتمشلىر تاريخلرىنى بويله غلط ايله بركنمشلىر دور.

آروپا مورخى وجغرافيونلرى بعر خزرنى كلپى ديبوب
 آنلره تبعيتا روسلر دغى كلپى ديورلر، اما آروپالىلر روسلردن
 استماعا كلپى اطرافنده وار جوارده اولن مسلمانلرنى تترار ديه
 يازارلر بس آروپالىلرلر نك روسلر نك يازدقلىرى برى برينه تقليدى
 اولوب اصلندن فصلندن خبرلىر يوقدر.

صاحب الترجمة ايلا خان تترار ايلى نك قاجدغنى ايشدوب اگىر
 آنلرلر نك آرفاسندن كيدرسه ينه فش فصلنه فالوب آناسى كى قازنك
 قارغشىنه يولقور خوفيله يولدن فايتمدى تترار ايكى كتكدن صوگره
 آلتاي اوب ايرتيش بويلرينه

خوگىلر ياكه خونلر

خوگى ديان بر طائفه خلق كلوب اورناشدى بونلرده كوچمهلى
 يورت ايديلر. يوقاروده يازلمش ايرتيش ايميل، لپسى، اورجار
 بوينده اوتوران چورچيتلمش قره ختايلرلى هر وقت نالاب بولاب
 بى تنج قيلدندن بو بيچارلر نچه اجدادندن بوياق متوطن اولان يورت
 بر شهرلرىنى تاشلب شرفده قديمى جايلرينه واريب جنس لرينه
 قوشلدىلر آلتاي ايله آلتى شهر اورتاسى بر قاچ وقتلر آدمدن
 خالى آچىق قالدى چونكه خونلر نك شرق طرفده شهرنى وار ايديكه
 چينلورلر ايله كوپ كره مختار بهلر اولوب چينلىلر بوگا فارشى تورامدندن
 مونغول واويغورلرده بوندن سيسكانورلردى مغوللر نك چك اولريك لرى
 خوگىلر يده خوفه توشورردى بنا برين بر برينه ياقن كالمكدن احتياط
 ايدب اورتلر نده بر آيلق بلكه زياده يرلر بوش وآچىق توردى،
 بو خوگى طائفهسى اصول توارىخده «خوز» يازلمش، عربلر «غز»
 تركلر «اوغز» ديوب حالامانچور ياده «خوگى خوزه» ديانلر بو
 اولمق كرك، بعض توارىخده: «خون»، بعضنده: «هون» وبعضنده:
 «اورخون» ديه يازارلر، «خوگى خوز» ديمك ختاي لغتنده «قزل
 سقال» ديمك اولوب بونلر نك ابتدا رئيسلرى بو صفتده يعنى
 صاروشين قزل صقاللى اولمقلر توابعى رئيسينه نسبتا خوگى خوز
 دينلوب بتون اقوام بو اسم ايله اشتهار اولمش ديوب ختاي توارىخندن
 بويله نقل قيلدىلر، لىكن اغزچه سويليانلر بو طائفه فى الاصل
 چينلودن بر شعبه ايكى آلتنچى طبقه خانلر نك برينه باغى اولارق
 فوگى لوگى نام آدم نك قوماندسینه جمع اولمشلر كيدرك هر جنسندن

قوشولوب كوبايوب تاغلرده مسكن توتوب اوزلرندىن باشقىدىن دشمان بلەك يوللارنى كېسوب ايلنى باصوب ايشلرى دائىم تالان وطفيان ايله مقصد و مراملرى قتل عبادتخرايب بلاد اولدىن «خوڭ خوز» نامنى آلمىش بو بدنامده قالمىش، بو صورتده اسم مذكور صفت، ذاتيه سېنه مېنى اولمېوب صفت افعاليه سېنه نظرا قوبلمش اسم اوله تولىخ سوزىنىده تصديق ايداليم اولده رئيسلرى قزل صقاللى ايسه وفاقى دور يعنى صورتى سېرتينه موافق توشمىش اولور، لسانمزه ظالم آدمى قزل آضو فانلى لوط ديهك قېلىندىن بر كنايه لقب اولوب فارسىده «خون ريز» مراد قىدر بزلرچه قان توگوچى بارومتاچى قطع الطريق معناسينه كلور على كل حال بونلر اوزاق مدت اوز وطن لرندىن يعنى امور اولكاسى واو طرف تاغ و صحرالرندىن اوزاب چقمېوب اكثر هنرلى چينولرنى چاپىق و احيانانا تدار و سائر قباىلى قاپىق ايله نورمىشلىر ايكن هجرتدن ايكى يوز يل مقدم آتيلان خان منقول تولىخنده «آتولغان خاقان» دىيان بر خان چقت ايللى آتمش سان يعنى بش آلتى اوز مڭ عسكرايله غربه توغرى آتولار ق بولده اوتوران باشقورد، تئار، بلغار و روس و سائر و سائر بيوك و كچك طوائفك كلسنى باصهرقى نچه نهرلىر كېچوب تاغلىر آشهرق قره ديگره قدر و اريب يتدىلر آندن دخى ايچرويه صوقولوب لهستان و مجاره قدر كتدىلر، خروچان اوچونچى يلنده آتولغان خان دوناي نهرى بويىنده وفات ايتدى، عهده عسكرك اتقافى كتدى بحاربهده انهزامه يوز توتدى مملكتنه قايتمىد مجبور اولدىلر، اولاندىن پراكك اولاندىن فالانلرى قايتوب آتولغانك «ماتان» نامنك اوغلىنى خان كوتاردىلر عسكرك جمع ايدى قديمى آزغى اولن چينه آتلاندىلر سددن ايچروكريب غونان شهرينه چه و اريب يتدىلر چين اولكاسىنى قاتى غارت ايتدىلر خونلرنك غرب و شرقده بو قدر تعدى و ترقىلرى چراغك سونار وقتك لابلاب ايدىن يالقنى كىي باقتىلق و بىرن بر حال اولوب من بعد دولتلىرى سونمه يه اقباللىرى دونمه يه باشلىدى. بونلر نك ابتدا ظهورلرى هجرتدن

مڭ بش يوز سنه لر مقدم اولوب لىكن پارلاق اياملرى هجرتدن بش يوز يل لر اول وبالخاصه اوشبو آتيلقان خاقان واوغلى ماتان خان اياملرى دوركه هجرتدن ايكى يوز يل يوز ايللى يللر مقدم كلوب كچمىشلىر. ماتان خاندن صوگره حكومتلر ينگ ثباتى اولمېوب توبانك يازيله چق تئارلرنك قارىغىشى ايله دولتلىرى منقرض اولدى.

صاحب الترجمه «ايلان خان» سېكسان يل مقدارى خانلق قىلپ وفات ايتدىكده اوغلى «ابوالقان» خان بولدى بعده اوغلى «دودمان» بعده «قوجومان» بعده «قوجاق» خان بولدىلر. بو دورت خان نك زمانى تولتون و مندبىليك ايله اوتوب خصوصا قوجاق خان ايامنده آنچه خاننك قانونى بالكله ترك ايدلى هر قبيله اوز نسبى و هر كيم نسبى ايله سويليور اولدى. شويلكه: قرغز، قىچاق، اوبغور، اويماوت، فالاج، فاكلى، تورغاوت، فلماق قارلوق نايمان و بونلردن غيرى نچه نچه شعبه لره بولدى. فلماق قبيلسى تبت طرفنده على حده بر خان بولدىلر باشقىلر دخى باش باشنه بر بيكليك قوردىلر هر برى اوز تبعه سېنه مستقل توردىلر نفوذنى جارى قىلدىلر. بو متفرقه ليك ائناده نساغ خانك «آلۇ» اسمنده ايكنچى بر اوغلى نك نسلندن «بوغوقره خان» ديه بر ذات چقب «ساغون» بلده سنده خانلق پوستنه كچدى آلتى شهرنى تماما الينه آلوب خىلى قوت تابدى تئارلرنك امور آلتى طرفنده اولنلر بىن خون طائفه سى دائم تالاب بولاب بى تنچ قىلدىن تئارلر «بوغوقره خانه» التجا ايدى آنگ همايه سېنه كردىلر ايرتيش باشينه صاورى، صايقان، تار بوغاناى، آيكوز، ايمىل، ايلان، قاورغه، بوغداناغى، يتى اوزان، و ايلان نهرينه قدر كلدىلر جنوبى منقوللرنك اكثرى دخى قره خانه تابع اولدىلر. منقول تئار آراسنده اولن اولگى عداونلرى آزالدى برى بريله قز و يريشوب قز آلدى تئارلرده بوده منهنى قبول ايدى اوبغور و منقولنك لزيقنى توتدىلر دىن و دنيا جهنندن دوستلق پيدا ايتدىلر. بو ارالنده اوب ايرتيش يانيسى بوپلرنده چيت لب بورن تئارلرى

خوڭلار كلوب چابدى تئارار كوب فرغن تابدى. چاپوندى كورن
 مظلوم تئارار آلنچە خانڭ ارواخنى چاغراق استمداد ايدب بتون
 تئار منغول اويغورلارنى اويغاندى بوندايه غربده اولن ايدل دون
 خزر اطرافنده يورن تئارارده فزدى حاصل جملە آلنچە خان اولادى
 آلنچە آدى اشتھار ايلە حرکتە كلوب اتفاق ايدەرك بوگا آلاى
 تركارندن «توراق خان بايود قوراق خان» دغى قوشلوب جمع ايكى
 يوز مڭ مقدارى عسكەر ايلە ساغون خانى بوغوقرە خان بارچەسېنە
 باش بولارق خوڭلار فصلدە چتدېلر غربدن دغى تئارخان «چامونات
 ياخود چومانات» خان يوز مڭدن زيادە قوشون ايلە كلوب كلسى
 جايسان كولندە جمع اولدېلر. «جايسان» لفظى منغول لغتندە بيوك
 جمعيتە والوغ آدملرە اطلاق ايدېلن القاب فخيرەدن اولوب بوجەميت
 سببيلە جايسان كولنە جايسان اسمى وېرلەش. قضاقدە اكابرلرنڭ
 جمعيتى قاسقە جايسانڭ چيولغان چرى ديمەك بوندندر.
 قاسقە كېڭ ماڭلاى ديمەك، ماڭلاينڭ كېڭلىگى باشنڭ بيوكلىگنە
 باشنڭ بيوكلىگى مېنەڭ تولقلغنە، مېنەڭ كوپلىگى عقل وفراسەتڭ
 عميق لغنە دلالت ايدن عربلرناڭ كئيرالرماد لفظى كېيى بر تاويل
 مستعاردور. بو لقب بالغوز كشيە آيتولمەيوب جمعيتە اطلاق ايدېلور.
 خلاصەسى انجمن معارف محلندە قوللانور الفاظدندر.
 جايساننڭ بوندن بورون نە اسمە اولدېقنى بلامدېم. بورادن
 جمع اوچ يوز ائىلى مڭ مقدارى عسكەر ايلە قوزغالوب يارېم عسكەر
 آلتايڭ شرتى يارىسى غربيلە يوروب واريب آلتايڭ ايچندە
 وطمشندە اولن خوڭلارنى آلتايڭ اوبر اوچينە قدر سوروب چاپوب
 شرق طرفندە اولانلرېنى سد مشھورە قدر قوغالدىلر. قرە خان ايكى
 ياز متصل بونلرڭ آرقاسدە يوروب خوڭلر سدكە يتدكە آلدندېن
 چنلور چقب كوب زماندن بېرلى بونلردن كورن آچسىنڭ آچوينى
 آلدېلر. خوڭ بېچارەيى اورتابە قويوب امانتە باقمزدن قزل خون
 قېلب قردېلر قايتوب باش كونارمز مرتبەدە تلى وھلاك قېلدېلر.

بو انھزاملە خونلرڭ حكومتى انتھايە ايريشوب قالانلرى سسندن
 ايچرو كريب چينەتايە اولدېلر. بوجەميت دە منغول، تئار، اويغور،
 وترك قبائلىنڭ خان ويايغور وسائر منصبدار ايل ايگالرى بارچەسى
 حاضر و موجود ايدېلر. اوز آرا بر اتفاق يصاديلر كە بر برمە
 ياردمچى بولوب دوستەزى دوست دشمانلرى دشمان بېلەلېم بيوك
 بابامز آلنچە خاننڭ اسمنى الوغلب آنڭ ندا سېنە تابع اولالېم يعنى
 آنڭ اسمى چاغردقە جملەز اول ندانڭ تحتە كرالېم اتفاقلە حرکت
 ايدالېم دېە فوللرېنى قانە باطروب بو عھدىنى محكم قېلدېلر. ترك
 خانى دغى بو اتفاقە داخل اولدى. ساغون خانى اولن قرە خانە «بوغرا»
 لقب قويدېلر. تئار منغول خانلرېنە «فاخان» ديدېلر. ترك خانە
 «خوہ فار» نامنى وېردېلر. بوندن سوڭرە ساغون، كلشقرە، كم خان
 بولورسە لقبى بوغراخان تئار منغول خانلرېنە «خاقان» ترك خانلرېنە
 «خوڭقار» دېر اولدېلر بوندن مقدم القابلرڭ ايڭ اھلاسى «قرە» لقبى
 ايدېكە ايڭ بيوك خانە «قرە خان» دېورلر ايدى.
 ساغون يعنى كلشقر خاننى بوغرايە تشبېه ايتدېلر كە حيوانلرڭ ايڭ
 كتەسى «دوہ» يعنى تويە و آنڭ آيغورى «بوغرا» دور قضاقدە بورا
 دېرلر. بو بيوك حيوانڭ اسمنى بيوك خانە وېردېلر.
 مونغول قلماق عرفندە بو كوندە دغى بيوك منصب دارغە الوغ
 حيوان اسمنى قويوق واردور مثلاً: «او كوردا» دېرلر الوغ وكتە بوفا
 ديمەك اولور «بوفا» بقرنڭ يعنى صېرنڭ آيغورى دور.
 ترك خاننى آرسلانە تشبېه ايتدېلر كە ذى نايڭ غيور وغيرتلىسى
 اودور. خوہ آرسلان ديمەك «فار» شدتلى و غضبلى ديمەك معنای
 تركىبى آچولى آرسلان ياخود غيرتلى بولبارص ديمەك اولور.
 منغول تئار خاننە قديمدن آيتولە كلمش «قان» اسمنە بر كلمە ضم
 ايدرك قان قان ديدېلر سوڭرە نون خذف ايدېلر كە «قائان» «قائان»
 ودها سوڭرە «خا» ايلە خاقان اولمشدر. منغولدە وقضاقدە «قان»

«فاقان» دیوب قانی ایل اد قیلنور اصلی ده بودور. بو واقعه هجرندن برار یوز یلار مقدم اولوب انفاقلری اسلام ظهورنه قدر دوام ایتدی سابق الالقاب خانلر بو سفرده ایکی یاز ایکی قش متصل یوروب خوڭلاری تمام ایزدکن سوڭره چینلور ایلده بر نوع مصالعه یابدیغی مرویدور.

صاحب الترجمه بوغور قره حانکه بوغرا خان ایله ملقب اولمشیدی یوقاروده اوتمش تاغ خاننڭ توفزنجی نبیره سیدر تاغ خاندن سوڭره خانلق کول خان نسلنه اوشدندن تاغ خان ایله بوغرا خان بیننده اولن آتالری توار یخلرده یازلمیوب نسابلر دغی اسمنی ضبط ایدمیشلر فقط تورغو حسابیله توفز بابا و تاغ خان نسلندن اولدغنی روایت ایدرلر نه ایسه بو خان اوز اقبالی ایله خان بولوب بوغرا لقبنی آلدی، ساغون بلدسینی مرکز ایدینوب آنه قرارلندی ساغون سوڭره «بلاط ساغون» «بلا ساغون» دینلوب حالا آستون آرتوش دیدکاری بلده بودر کاشغره دورت تاش یر دیورلر، بو بلده بی ابتدا پای تخت ایدینان بو ذات اولوب اولادندین خان اولنلر کلسی «بوغرا» لقبیله بو بلدهده اوتوروب اوتمشلر، اما توار یخلرده کاشغر غانی دیبه ضبط ایشلر، بو ایسه کاشغرک سوڭفی شهرته بنا یاخود بله یوب یازیب کنمشلر. ساغون، کوبالق، کاشغر بلکلرینڭ بیانی جز اخیرنڭ اخیرینه احاق ایدلور بو اولگی بوغرانڭ اخیر دوری حضرت رسول اکرمک توالی ایاملرینه قریب اولوب حضرت قیتبه نڭ کاشغره کلدیکی بو خاننڭ نبیره لری ایامنه مصادف اولور، بوغرا خاننڭ حضرت یافث دن تاغ خانه قدر اولن سلسله سی بودور، یافث اوغلی توراق بزرجه ترک خان بوندن بر نچه عدد اوغول بار، بریسی اسمی: قایوڭ خان بو قایوڭ خان ترک خانلری نڭ باباسی دورکه تبعه سی ترک نامبله اشتهار اولمشلر، استنبول سلطانلری بوڭا منتهی اولور، ترک خاننڭ ایکنچی اوغلی تونوک خان اوغلی دیب باغور خان اوغلی کیوڭ خان، اوغلق آلنچه خاندن منقول تبار

اسمه ایکی اوغول بار، منقول خان اوغلی تاقوی خان اوغلی سیونچ خان اوغلی قوراق خان اوغلی اوغوز خان اوغلی توماچ خان اوغلی قوتلوق خان اوغلی طرغور خان اوغلی بودق خان اوغلی آلب خان اوغلی چوچی خان اوغلی قور خان اوغلی توماچ خان اوغلی چار بوغا خان اوغلی تامغاچ خان اوغلی قزل بوغا خان اوغلی قره خان ابتدا تبار حکومتمندین آیرلوب چقان بو خاندن اوغلی اوغوز خان اوغلی کون غان ایل خان دولت ایل خانیه بوڭا منسوب دور.

منقول لارک ایلخاندن یوقارغی خانلری تبار غیان ایله سیونچ خان بیننده کیچن خانلر دورکه اسمها خان ایله ملقب اولسه لده جسمات تبار تبعه سی ایدیلر، منقول لارک مستقل خانلق لری ایل خاندن باشلور کما عرفت ایلخان اوغلی تاغ خان بو تاغ خاننڭ نسلندن ساغون خانی اولن اولگی قره خان ایله ایکیسی نڭ آراسنده اولمش توفز بابالری نڭ نامی بزه معلوم اولمادی تاغ خاندن یوقاروسی بللی دوزکه یازلوب اوتدی. تاغ خاننڭ دوری هجرت نبوی صلی الله علیه وسلم دن ۳۰۰ سنه لر مقدم اولوب بونک توفزنجی نبیره سی مذکور بوغرا خان اولر، بوغرا خان ایل صدیق بوغرا خان بیننه ۷۰۰ یله قریب مدت اوتمش، صدیق بوغرا خاننڭ بیان حالی و آندن سوڭره غی آلتی شهرنڭ احوالی اوشبو عصر مز اولن ۱۳۰۰ هجره یه قدر خمسه مز نڭ ایکنچی جزئه یازلمشدر آکا باقلسون.

تاغ خان ایله بوغرا خان آراسنه بابالری نڭ نامی ضبط ایدلمدیکی خان اولمدغندن حکومت قیلمدغندن مستور فالمش اولسون، اما بوغرا خان ایله صدیق بوغرا خان بیننده خانلق اوزلمیوب کلمش ایکن اسم و رسم لرندن هیچ بر شی توار یخلرده یازلمیوب مجهول ونا معلوم قالدیغی عجیب بر کار دور فقط آغزلرده سوبلنور کفایه قدر دگلر.

بعض توار یخده ابتدا اسلامه کن بوغرا خان ابتدا ملقب اولن بوغور قره خاندن دیوب بونکله صدیق بوغرا خان آراسنده، موسی بوغرا خان، هارون بوغرا خان، ایلک بوغرا خان، طوغان بوغرا خان

آرسلان بوغرا خان، قدر بوغرا خان، آرسلان بوغرا خان ثانی، ابراهیم بوغرا خان، بعده صدیق بوغرا خان یازلمش ایسه ده تاریخ وسنه لری مضبوط اولمیبو مقدم مؤخر یازلدندن بو ترتیبه او قدر اعتماد یوفدر. فقط اولنگی بوغرا خان ایله هارون یعنی خمه سه ده یازلمش غارون بوغرا خان بو ایکسی صدیق بوغرا خاندن مقدم اولوب باشقه لری صدیق دن سوگره کلمش اوله لر.

خاطره

تتار خانلری ایله منغول خانلری ننگ اسمده بعضا اشتراک لری مورخ لری اشتباهه نوشوروب اکثر تواریخ لرننگ عصر وسنه لرنه سبب غلط بوندندر، مثلا تتار خانلری ایچنده سیونچ، اوغوز، چوچی نامنده خانلر ومنغول ده دخی بو اسمده خانلر موجود اولوب ترک خانلرنه دخی اوغوز سیونچ قره خان قوتلوق کبی سمی لر واردور، بونلری برق ایتمدکلرندن وفایع لر نده دخی برینی دیگرینه آلسدرب فتار وافعه سنی ترک، ترک نی منغوله نسبت ویرمشلر، منغول تتار زکترأ شرق اقوامی ایله مشغول اولدیغی ایاملرده ترک خانلری اغرب طرفنه یعنی فرس وسائر قبائل اعجام ایله اوغراشورلردی بنابرین چین میرخلری اچایانا ترک ایله اولن وافعه لرینی ده تتار منغول دیه یازیب غرب مورخلری اچایانا تتار منغول ایله اولن حادثه لرینی ترک دیه نجریر ایتمه شلر بو ایسه فرق ایده مدکدن یاخود اغلیبته بناؤ یازوب کتمه شلر.

ترک خانلری ننگ ترتیبی

ترک خان، اوغلی قیوک خان، اوغلی قره خان، اوغلی اوغوز خان، اوغلی کوک آلب، اوغلی نریمش، اوغلی بایتمور اوغلی بودولغان، اوغلی فورقولو، اوغلی سیلخان، اوغلی قره اوغلان، اوغلی قوماس، اوغلی بالاجاق، اوغلی قورخان، اوغلی چار بوغرا، اوغلی سیونچ، اوغلی

بای سویون، اوغلی باص بوغرا، اوغلی جاماق، اوغلی قزل بوغرا، اوغلی طوروخ، اوغلی فورنار، اوغلی قوماس، اوغلی اورنوق، اوغلی کوچ بیک، اوغلی توغماچ، اوغلی طوغران، اوغلی بای بیک، اوغلی چلوچ، اوغلی جاصو، اوغلی قره خان، اوغلی نوراق، اوغلی قوتلوق، اوغلی چمندر، اوغلی جاساق، اوغلی توفتمور، اوغلی صانقورا، اوغلی بولغاق، اوغلی صامانقور، اوغلی قایتو، اوغلی طوغران، اوغلی قوتلوق، اوغلی بایتمور، اوغلی قزل بوغرا، اوغلی قیان آلب، اوغلی سلیمان شاه، اوغلی ارطغرل، (قضاق شهرند، «ایر نارغون» دیه سویلنن مشهور ذات بودور) ارطغرل اوغلی عثمان غازی، بوگا عثمانچی دیورلر بالا عثمان دیک اولور، اصلی عثمان چوچق دیه ق اولوب کچک وقتندن اجرای حکومت ایندکی چون عثمانچی نامیله اشتهار اولمش رومده ابتدا سلطانلق پوستنه کیچن واوشبو کونگی سلطان لرننگ جد اعلاسی بو ذاتدر.

عثمان غازی اوغلی سلطان اور خان غازی اوغلی سلطان مراد اوغلی یلدرم بیازید خان اوغلی چلی سلطان محمد اوغلی مراد خان ثانی اوغلی سلطان محمد خان ثانی فاتح لقبیله ملقب دور اوغلی بیازید خان ثانی اوغلی یاوز سلیم خان اوغلی سلیمان خان اوغلی سلیم خان ثانی اوغلی مراد خان ثالث اوغلی محمد خان ثالث اوغلی احمد خان اوغلی ابراهیم خان اوغلی محمد خان رابع اوغلی مصطفی خان ثانی اوغلی محمود خان اوغلی عبدالحمید خان اوغلی محمود خان ثانی اوغلی عبد الحمید خان اوغلی عبدالحمید ثانی «الیوم سریر سلطنت عثمانیه ده صاحب تخت دو بخت بو ذات عالی دور» سلسله اعتباریل عثمان خانه وارنجه بابا عددی یکریمی ایکی سریر سلطنته صعود ایندلرننگ عددی اوتوز دورت اولور» زیرا بر سلطانننگ ایکی اوچ اوغلی تخته جلوس ایتمش اولدندن اجداده نداخل ایدر.

تتار خانلرينڭ انقراضى بعدىندە منغول خانلرينڭ بياني

تتار خاننڭ اوغلى بولما خاندىن باشلىب سيونچ خان وانڭ اوچ اوغلى تاينغون دوشون كيجول خانلرغە قدر يكرمى خان يوفارودە يازلدى. تتار خانلغى مذكور اوچ اوغولده انقراضە ايريشوب بوندىن صكرە تتارلر باش باشنە كىدب زمانمىزدە اولن قضاق تورەلرى كىبى هر قىيىلە بر بىك لىك وەر بطون بر يابغور ايلە كچىدىكىدىن خان وحاكم لىرىنڭ ترتىبى معلوم اولمىدى. مزبور اوچ اوغولدىن صوگرە خانلق منغول سلالەسندىن قە خانە اوندى منغول خاندىن قرە خانە قدر اون سىكز آنا اسملرى يوفارودە يازلدى. قرە خاندىن تاغ خانە قدر بش آنا دغى يازلدى. تاغ خاندىن آيرىلان بر شعبە كاشغىر خانلرى ايدى او دغى يازىلوب اوندى. ايمىدى تاغ خاندىن چىغىز خانە قدر يازىلور. تاغ خان اوغلى كول خاندىن توقىزىچى بوغوم قوجاق خانە قدر يىنە يازىلوب اوندىسەدە آرادە بر آز سوز درمىيان ايدىلدىكىدىن بو رادە ترتىبى ايلە تكرر يازلدى.

تاغ خان اوغلى كول خان، اوغلى موفان خان، اوغلى توبوق خان، اوغلى قوتلوغو خان، اوغلى ايلان خان، اوغلى آبول خان، اوغلى دومان خان، اوغلى قوجومان خان، اوغلى قوجاق خاندىر. بعدە قيات خان، اوغلى ماڭلى خان، اوغلى دويون بايان خان، اوغلى بايانداى خان، اوغلى تاشمورخان، اوغلى قابول خان، اوغلى تومىنە خان، اوغلى داويل خان، اوغلى دويون بايان خانى. بعدە بونڭ خاتونى آلانقو خاندىر. بعضىلر آلانقونى چىغىز خاننڭ آناسى دور ديورلر غلطدور. آلانقودن بوندە باى، بىلكو تاى، تورومتاي، اسملى اوچ اوغول توغوب بوندە تاى اوغلى باى سونقار، اوغلى جاسو باى، اوغلى تيموچىن چىغىز خان ايلە ملقب بو ذاتلار.

جاسو باىنى بعضى تولايغىدە «يسوى» بعضىندە «بىزوى» وعضنك «بىسوكاى» يازارلر امير تيمورنڭ اجدادى دغى مذكوره آلانقو خاتونە

مىنتهى اولوب امير تيمورنڭ ترهسى اوستوندىه يازىلان نەرىفاتى اوله يازلامش. صورتى كىتابنڭ اخىرىنە الحاق ايدىلور.

چىغىز خان اولادى اون دورت طبقە اولارق خەمسەدە يازىلدى. ايمىدى بو رادە چىغىز خان نىسلىدىن اوشبو عصرمە قدر اولن قضاق تورەلرىنەچە بر سلسلە ايلە بيان ايداليم. آرتوغىنى استىن ذوات خەمسەمىزنىڭ خانلر طبقەسىنە باقسون وانلرنڭ فرغىنى تىمەمىزدىن تابسون.

چىغىز خاندىن بر سلسلە

چىغىز خان اوغلى چوچى خان، اوغلى نوقاي تيمور، اوغلى سارىچە، اوغلى كونجاك، اوغلى توف قل، اوغلى بادا قول، اوغلى روسخان، اوغلى جىنبىك خان، اوغلى باداقول ئانى، اوغلى باراق خان اوغلى چىنكاى خان، اوغلى جادىك خان، اوغلى صفاي خان، اوغلى ايشم خان، اوننان خان ايكاولرىدور. قىزل توغلقى آق توغلقى تورەلر صفاي خاننڭ اوشبو ايكى اوغلىدىن آيرىلورلر.

ايشم خان اوغلى چىنكر خان اوغلى توكە خان، اوغلى فولاد خان، اوغلى ابوالمهبت خان، اوغلى ابو الفىض خان، اوغلى بوي تورە، اوغلى صولطا باى تورە، اوغلى باراق خاندىر. بو ذات ايكوز ديوان محكمەسىندە خانلقىنڭ ايكىنچى سەنەسى ۱۲۷۹نچى ھىجرىدە وفات ايدىب ترجمەءى ھالى يوفارودە يازلامشدر. اولاد احفادلىرى اليوم چىغىز تاغدىن صبان وتوبقىلى ايلندە يورلر.

چىغىز خان نىسلىدىن اسلام ايلە مشرف اولان خانلرنڭ اولى

چىغىز خان اوغلى باتوخان اوغلى برکە خان چىغىز خان نىسلىدىن سراى خانلرىنڭ ايكى اول اسلامە كلى اوشبو برکە خاندىر كە ھىجرىنڭ آلتى يوز ايللنچى سەنەلر قىيلىندە اسلامە كامشدر بعدە يتى يوزنچى سەنەلردە اسلامە كلن چىغىزنىڭ بىشىنچى نىبىرەسى قىزان خاندىر. بو ايكى خان مسلمان اولدىغى ايلە نچە يوز مىڭ تتار منغول شرف

اسلام ايله مشرف اولمشدرار. برکه خان تبعه سی منغول جنسنه منسوب اولن نوعی، قضا، مانفت، فوگرات، قضا، فاکلی قبائل لری دور. فزان خان تبعه سی ما ورا الهورده تتر جنسنه مربوط فرغز، قبقاق قره قلیاق، ختای، کینه کس طائفه لری اولوب اما آلتی شهر اهالیسی اویغور اسمیله اجناس مختلفه دن مرکب ایسه لرده اغلیت اوزرینه منغول جنسنه منوط دورار. برکه خان وقتنده قضا نوعی اسم لری ملفوظ دکل ایدی و قضا قده ایچ جوز و اوز بیک اسم لری دخی مذکور دگل ایدی و عمده اسلامه کل تتر منغول ايله کفرده فالانلرینی دخی حکومتجه ایرمامش ایدیلر. ایدی بوز اون اوچونچی هجر یه ده اوز بیک خان بن طغرل (۱) خانلق مسندینه اوتوردیغی ایل قبائل قبائل ناصح لر واعظ لر کوندریب بو معنالی همتک نفوذ وغیرتیل بطون بطون ایل لر بتون بتون ایمانه کلدیلر. ایمانه کلنلر پوت پرست اوت پرست اوتنکان آتالرینی اسمینی آیتماغه عار و ناموس قیلب تناک که بوکونلرده دخی اصلمز تتر منغول دیمکنن ایا واجتباب ایدب دیانلره یمان کوز ایله بقارلر. کذالک آنلر دخی کفرده اوتان آنالرینی آغزغه آلمیوب بزلرینی ظلمات کفردن یار و قلقغه چقارل اوز بیک غاندر آنامز و بانامز اوز بیک دیوب اسلامی قبول ایدن قبائل کلسی اوز بیک اوغلی مز اوز بیک ایلی مز دیمک ایله شهرت لشمش لردور. قضا قده حرمت لی آدم لرنی جارفتق دینه الوغ لب سویل مک اوشبو یارقلقغه چقاردی دیمک دن مأغوذ دور. الحاصل بونکله تتر منغول اسمی اسلام اهالیسی آراسنده بالکلیه محو و منسی اولوب اسم قدیم کفر ایله بیله کفره اوللرده قالمشدر.

اوز بیک خاندن صوگره اوغلی جنبیک خان توابعنی ایکیه آیریپ کفرده فالانلرینی بلا جبر اوز بلد کلرنجه آیین لرنده قویوب مسلمان اولنلرینی شرع شریفه ربط المدی یعنی کتاب ایله عمل قیلمغه بایلدی. کوچمه لی اولان مسلمانلر نیک اوغ تقسیم قیلب الوغ جزء اورتیه جزء کچک (۱) اوز بیک خان بن طغرل بن منکو تیمور خان، بن توقان، بن جوچی خان، بن چنغز خان.

جزء دیه نام ویردی. «بای قوتان بی» نامنه بر ذات جنبیک خان ناک برنچی وزیر ی اولوب بوناک توقز اوغلی بار ایدی. بایبچه غاتوندن یالغوز «اویسون» ایکنچی خاتوندن آرغون، نایمان، فوگرات، قبقاق، واق کیرای. اوچونچی خاتوندن آلچون جباس نامنده ایکی اوغول ایدیلر. «بایقوتان بی» چنغز خان ناک وزیر اعظمی اولن «مایقی بی» ناک بشنچی نپیره سی او اوب مایقی بی چنغز خان ناک آتاسی جاسوبای ایله بر نوغمه یعنی جاسوبای مایقی بی هر ایکسی بایسونقار ناک اوغل لری دور. مایقی بی اوزلرنجه غایت فصیح و چین ومثل لو یعنی اولکولو آدم ایمش. «توکال سوز ناک توبی بر توب آتاسی مایقی بی» بوذانتک توضیفی اولوب قضا قده مشهور مقاد دور. یعنی هر سوز نیک اصلی ومبناسی مایقی بی نیک مثلنه توقی ایدر دیمک اولور. جنبیک خان مذکور بایقوتان بی نیک اوچ اوغلی اوچ جوز که حاکم قیلب هر بر بیک ایلنه نچه طائفه ایل تابشردی. الوغ اوغلی اویسوننگه الوغ جوز منصبی و یروب اوغلی جالایورنی بوکا نائب قیلدی. ایکنچی اوغلی آرغونغه اورتیه جوز رتبه سینی و یروب اینوسی نایماننی آکا معین قویدی. اوچونچی اوغلی آلچونغه کچی جوز درجه سنی و یروب اوغلی یاغود اینسی بوکا یاردمچی قیلدی. و امر ایتدیکه طائفه لر هر بری باشقه باشقه اسم ایله سویلنمیوب الوغ جزء تبعه سی الوغ جوز ایلی مز او جزء ناک اولی مز دیوب هر جوز ناک ایلی اوز جزء لری اسمیله سویلنسون زیرا هر بطون بولک بولک سویلنورسه صوگره سبب اختلافی و باعث افتراق اوله بر برندن ائتلاف کیده دیوب بو یارلیق ایله هر شعوب کندیلری منسوب اولن جزء ناک اسمیله سویلنمک عاده ایتدیلر. بو عاده توقتامش خان ایله امیر تیمور فاجعه لرینه قدر کیلوب یئدی. توقتامش خاندن صوگره سرای حکومتی ناک قوتی آزالوب جنبیک خان ناک بارلیغی تمام بتدی هر کم اوز بلد کلرنجه کندی. «جزء» عربی ده بولک دیمک معناده اولوب بو اورتیه منصب اسمنی متضمن یعنی بر جزء باشلغنه بیرلمش عنواندر.

جنبيك خان بو ترتيبده ايلنى اوچ حاكمه تباشر و بوردكه تاكيد ايله امر ايتمشكه بتورمش ايش لرگزى و توكانمش دعوالرگزى باز فصلنده بر دفعه كوز فصلنده بر دفعه كلوب ديوانقه احضار حضوره اعلام ايله سز عدالت ايدرسكز مكافاتنى بوله سز ظلم و تعدى ايدرسكز مجازاتنى كوره سز ديه تنبيه دن سوكره اختيار عناتنى مزبور اوچ اولر ينه و بومش. خاننك نعيمين قيلغان وقتلرنده بي لر كلوب بتورگان اشلر ينى عرض و بيان قيلدقارنده خان حضرتلرى اوكنده وصولنده اوتوزان علما و فضلا قاضى و مفتى لر ينه قراب: «بونلر بويله بويله دعوا صور مشلر و بويله حكم قيله مشلر شريعته توغرى يى بىكرى مى توغرى ايسه تنفيد ايتيك ايكرى ايسه تعليم و يريمك اوركاتمك كرك» ديه علمالره ايما ايتدكده علمالرده: «بو ديدكلر نچه شرعه خلاف يش كورنمبور كتابدن خارج هيچ بلنمبور توغرى دير» ديوب جواب و برلر، خان تعجب ايدب: «بونلر كتاب كورميوب مسئله مسائل بله بوب مجرد ظن برلن قيلغان حكم لرى شريعته آراسته اولورسه بونلره قاضى مفتى كرك دگل ايكن اوزلرى قاضى ايمشلر» ديوب مبالغه ايله: «قاضى آق» ديديكى خاننك بر كاهه سوزندن فضاى آناهش، اوز بيك زباندن بر نسنه يى آرتوقچه مافتامق بولسه لر آق لفظنى قوشمق قاعده تفظلرنده اولديغى فضاى مادده سى نك آلتنچى فولنده يازيلوب اوتمشدر، ظن لفظى عربى اولوب تركيچه سى «اوى» برلن يعنى كوكل برلن آيتماق عقل و فكر برلن سويلمك معناسنك دور جنبيك خان غايت عادل و متشروع ولدقن، «از جنبك خاى» لقبيله سويلنوركه عزيز جنبيك ديمك اولور (الناس على دين ملوكهم) مفاد نچه خاننك عدالتى خلقنه سرايت ايدب قاضياق لقبى االمشده فضاى اولمشدر.

ايمدى بو بياناتاڭ حاصل وخلصى بودوركه فضاى خلقنى اوز بيك ديمك اوز بيك خان تبعه سى اولدغندن و تبعه سى تختنه داخل اولن قضاقدن غيرى دغى بر نچه طائفه اوز بيك نامنى آلمشلر مثلاً نوعى باشقورد دغى بو نامده قالمشلر. اما اوچ جوز اسميله فضاى اسمى جنبيك خان ايامنده آتالمش اولدقن فضاى نسا بلرى اوچ جوز گه چه

آتالرينى تعداد قيلب اوچ يوزدن يوقاروسنى بله دكلرى بوندندر يعنى متبوعه سى اسميله سويلنمك امر قيلندغندن، بس فضاقتك آغز سوزنك آنامز قضاى، آنامز اوچ جوز، آنامز اوز بيك ديدكلرى خاص بر كشييه اسم اولمبوب عمومى بر القاب اولديغى بو خبردن استفاده ايديلور. فضاقتك فضاى اسمى آنا يوقدر. بارديانلر وار ايسه سوزلرى وهمى و زعمى دور. نوغاي نامى دغى بو قبيلدن اولديغى يوقاروده يازيلوب اوتمشدى يعنى نوغاي ناملى آنامز بوله يوب بوده لقب ديمك اولور. فذللكه كلام خبرارنك اصلى فضاى اسمى نك فصلى بو اولوب اگر بو روشده بر نچه شعوبدن مركب اولمقده يالغوز بر آدمدن يعنى فقط بايقوتان بي نك اوچ بالاسندن آلتى يوزگه يتار يتماز يلدن بو قدر ايدل بولمق متصور دگلدر عاده الله بويله جارى اولمامش دور. حالا ابايه صالحاق اوچ جز نك اولادى اوچ مليون نفوس بسكه زياده يه بالغ اولور. شويله كه روسيه تبعه سنده اولان فضاى حاضرده يكرمه توقز و اوتوز اوبازليك ايد دور.

هر اوبازده ايگ آزى اون ايكى بولص اون بش و يكرمى بولص و زياده يه ده ترقى قيلور بونى ايلانه سى هر اوبازده اون بش بولص حساب قيلساق هر بر بولص مك اويدن آرتوق بولور كم بولص بس اوتوز اوبازده جمع دورت يوز ايللى بولص ايل بولور زياده سيله بش يوز بولص دياليم هر اويده بش جان بولورسه بش يوز بولصه ايكى مليون ياريم نفرس بولور. چين حكومتنه تابع قضاقلر ايل تخميناً اوچ مليون بولسون مذكور متنده بر كشى دن بالق كبنى بو قابر خلق اوسماك امكانى عسير عقلمن بعيد دور.

فضاى نسا بلرينك نقلى بوي نچه آتالرينى تعداد قيلساق اوشبو مك اوچ يوز هجر يه دن اوچ جزء گه يكرمى آنا ايله يتارلر يكرمى و غومده بر كشى دن بو قدر اولادنك انتشارى عادتدن دور عددن موفوردور. اويل اولسه جنبك خاننك نچه قبيله ايلنى بر كدر ييب بر كشى نك بالاسى كبنى بر اسمده سويلنديكن اصلى بر كشي نك

اولادی کبی کورنوب نسلی بر فاج بطوندن ترکیب ایدلمش اولور. بعض لر فضا ق اهالیسی فی شش آلتی ملیون بلکه زیاده تخمین فیلور لر بونلر فرغز فبجاق قره قلیپاق ایل لرینی کوچه ملی اولدغی چون قضاقدن صاید قاری مظنوندر. اما بشارا خیمه خانلرینه تابع وسائر برلرده چاپلمش فاجلمش فضا ق وار ایسه آنلر آز اولدندن اولگی تخمینه داخل اولوب هر چه اقل وادنی حساب ایل فضا ق نامنده اولن جماعه اوچ ملیون کامل اولور. آرتوغنی الله بیلور. «فهذا التخمین عندی ولا اعلم عند غیری» قضا ق خلقی ننگ نسبنده آق تایلای بی دن نقل قیلوب بوکان آرال بالاسی ننگ ایتوی بوینچه ایکوز دیوانی ننگ آخوند شیخ الاسلام ابن محمد صادق حضرت ننگ یازیب بیردیکی سلسله سی بودور.

اوز بیک بالاسی یالا کچ بابا بالاسی، فرغز چوبار بالاسی، بورتای بالاسی، صولای بالاسی، طوی بالاسی، بولانتای باطور بالاسی، آلاچ بالاسی، قایی بالاسی، بایغوتان بی. اوچ جزء ننگ اتاسی بودور. بایغوتان بالاسی اورتیه جزء بالاسی آق صوفی بالاسی، نایمان بالاسی، اوکراچ بالاسی، صوکورچه بالاسی، نولا کاتای بالاسی قتایدن دورت اوغول بار.

قرا کیرای تورنتول صدر متای. قرا کیرای بالاسی، بایتوری بالاسی، مایرام بالاسی، بابوش بالاسی، صبان بالاسی، جانکوباک بالاسی نارونبای بالاسی، قنوبای بالاسی، بای قرا بالاسی، آقتای لاق بی بالاسی، کینکسبای بالاسی جارقونبای دور. بوننگ بالالری عالای حیاتده اولوب ایکوز سیمه اورتالرنده یورلر.

قیال امامی قاری ملا ذاکر افندی ولد ملا طیب ننگ یازیب بیردیکی نسخه سنندن انتخاب ایدیلن اورتیه جزء ننگ سلسله سی وشجره نامه ننگ اخیرنده یازلمش امضاسی بودور.

اوشبو شجره نمائی صارتبای ملاننگ شجره سنندن کوچرگوچی اسماعیل چروکبای اوغلی.

۱۸۸۸ نهی یلده ۱۶ نهی مارطده امام که حضرت بیارراوچون حضرت انس دن آق چولبان قورای اسمنده ایکی اوغول توغدی آق چولباندن قنای فرغز نارالدی. قورای اوغلی آلمان اوغلی آلاچ اوغلی سلیمان جابولقان سلیمانن ترکمان توغدی، جابولقاندن مایقی بی اوز بیک شیمان اسمنده اوچ اوغول توغدی. شیمانن قزاق سوزاق اسمی ایکی اوغول توغدی. سوزاقندن قره قلیپاق نارالدی، قزاقندن آق آروص، جان آروص، بیک آروص اسمنده اوچ اوغول لری بولوب بو اوچ اولرینک هر برندن یوزر اوغول وجوده کلمش ده اوچ یوز اوغولدن اوچ جوز ننگ ایل. نارالدی. جان آروص ننگ اورتیه جوز آتانغان جوز اوغلی ننگ برندن قره خواجه توغدی. قره خواجه اوغلی قره کوبان صوفی اوغلی محسن صوفی اوغلی عکاشه صوفی اوغلی آرکول خواجه اوغلی علی خواجه اوغلی بوکای خواجه اوغلی دایور خواجه اوغلی آرغون دور.

ینه بوکای خواجه اوغلی بوقه پالوان اوغلی اوکراچ یعنی نایمان چال اوغلی فورمانای اوغلی ایرتیا ز اوغلی نولا کاتای، نولا کاتایدن دورت اوغول بار: تورنتول، قره کیرای، صدر، متای. متای اوغلی فولداس اوغلی تیکه اوغلی آسان اوغلی جالاک اوغلی حسن اوغلی جاقسیلق اوغلی صاری اوغلی بوروبای اوغلی قورالی اوغلی بای کشی اوغلی دوست اوغلی تناکه فالقه بای بارطای. تناکه اوغلی ایسم بیک فالقه بای اوغلی مامان اوغلی اصل بیک دور. انتهی شجره صارتبای. مامان بن فالقه بای اوغلی سید بطال ایل، ایکولری بزمه همچ ایدیلر ینبوعده بر نهچه کونلر باروش کلوش قیلوب مصحبت بولشدق. باراق باطور اویسوننی چاپقاندن برکه بولدیغنی و آندنه اوتوش وانعه لرنی وقضا ق احوالندن بر خیلی خبرلرنی بیان قیلمشدی مک اوچ یوز یکریمی سنه لرده وفات اولدی خدا رحمت ایلسون.

ایدهی بو ایکی سلسله دن استنباط ایدیلن خبر ننگ حاصلی مزبور ایکی قول ننگ اوچ جزء دن نوبانگی اجداد لرینک عددنده موافقتی که

اوشبو اوچ بوز سحر يېده اوان بوغومدن تعداد قىلدغه برى يكرمى
 آلتنى بابا وبرى يكرمى سيكز بابا ايله اوچ جزه گه يتار اما اوچ
 جزه دن يوقاروسنده تفاوت عظيم وارد. شويله كه بر قولده اوچ جزه
 ديمك بايعونان يى نك اوچ اوغلى نك اسمى اولوب ايكنچى قولده اوچ
 بوز عدد آدمنگ اولاديدر.

بازلهش ايكي نسايدن باشقه دخى كوب آدملردن صورالدى
 اگرچه اوچ جزه دن توباننگى بابالرنك اسملرنده افتراق اولورسه ده
 عددنده بر ايكي دن زياد فرقلرى كورنميور اوچ جزه دن يوقاروسنك
 بعضى لر اولاد پيغمبر املنده اون آلتنى آنا ايله حضرت ابراهيم عليه
 السلامه وبعض لريده يكرى بابا ايله حضرت اسحاق واسماعيل عليهما
 السلامه چقاريب نه اسمك ونه ده عددده ونه ترتيبده ونه ده سلسلسنك
 بر موافقت لرى كورلمدكن ايلانوب كلوب سوزنك فرارى اوز بيك
 خاننك ايلي مز اوچ جزه نك اولى مز قضاى ديگان چورت مز پيغمبركه
 مرت مز يعنى «مريد مز» يعنى «امت مز» ديدكلرندن ترالاش معنادن
 غيرى بر عله صحيح وبر دليل سليم بولامديم. من بعد بو سوزيه
 هر نه قدر جرح ايلرد ونه قدر شرح ايله بيان ايدرلرسه منبعى ينه
 بوصوله مبنى مصبى ينه بو فصوله منتهى اولور.

طرفه زده آشنى ترك ايدنك اولى كمدر واش ويره نك اخيرى
 كمدر بيان ايداليم

فضافستانده آت چابديروب آش برمك نه زماندن باشلنديقى
 آنوق معلوم دگلسه ده آبلای خانغه آش و برلديكى جهله نك آغز نه
 بار خبردر. آرغون ايلي نك حسين مرضه بن پوچتاي بن تورسومباي
 هزه حكايه قىلديكه بابام تورسومباي سيكسان بش ياشنك وفات ايتدى
 وفاتنده اون اوچ ياشنده ايديم مذكور بابام ۷ ياشنده ايكن آبلای
 خان نك آشنده آتقه چايهش. اوچ جزه نك اولادى اتفائل آش بروب
 فرق آتقه بايكه نكلديكى سويليور ايدى ديدى آشى فزلبار قربنه

قرا اوى ديديكى يرده بولموش. آبلای خاندن سوكره كرك بزم
 زمانده وكرك مقدم ده بيوك معركه والوغ آشلر بولوب كچموش
 ايسه ده فرق آتقه قدر بايكه نكلديكى ايشدلهاماش وكورلهاماش ايدى
 اما سليمان بن ادلبيك مرضه نك آشنده فرق آتقه چه بايكه نكلدى.
 بيانى عن قريب يازيلور. بوندن مقدم بوتنه باى حاجى نك آشى
 دخى كته وبيوك جمعيت اولمش ايدى ايسه ده بايكه ۲۵ آنه قدر ايدى.

طرفه زده مشهور و معروف آدملردن آشنى ترك ايدنلرنك ايك
 اولى ۱۲۹۰ نچى هجره قىيلنده وفات ايدن تومه جهانتوك بالالريدر.

جهانتوك مرحوم كرك اموال وكرك اولاد جهنتندن بر ديوان ايلنك
 الوغ وندرى بلند كشى سى ايدى. بالالرى ونبيره لرى على حده اول
 اول بولوب اوتوروب هر فايوسى مالدار ودولتمند ايديار. خصوصا
 اوغلى حسن كته سوداگرلردن اولوب بوز مك صومدن زياده به بالغ
 بايلقى بار ايدى كتاب مختصرى تماما اوقوموش ملا ايدى چونكه
 مختصر اوقومق صحراوى خلق نك ختم كرده سى اولدغندن بو ذات آش
 برمك نك ميت كه منفعتى يوق آش برمك آت چابديرمق محض اسراف
 وتلف مال دور ديه خلق نك سوزندن وملا متندن قورقميوب آناسنه
 آش برمكى نى ترك ايتدى خيش وافر باسيده ملاغه مخالفت ايدله ميوب
 لاونعم دياله ايوب آنك ديدكيله كيتدى. بعد جايسان ايلندن حاجى
 قربان افندى تقواليقى ايله آناسنه آش برميوب كوك تراك جايسان
 چوچك باخته وغيرى شهرلرنك مساجدنه ايكي دن اوچدن آت بروب
 ختم قرآن ايله كفايه لندى. بو ايكي الوغ آدمك اولادى آنالرى نى
 آش سز آطسز جونانديكن بونلره اتباع ايدب طرفه زده آش برمك
 باندريچ آزالمش ايدى. ۱۳۲۵ نچى هجره ده بو ترك ايدلمش عادتنى
 نچديد ايله فناعت بولص آناسى سليمان مرحومه الوغ معركه قىلب
 آش بردى فرق آتقه قدر بايكه نكدى. آبلای خاندن سوكره فرق
 آتقه بايكه تكماك بوندن غيريدن مسهوع اولهامشدر. آشيني باخته
 ناغى ايتا كنده عظيم جمعيت ايله اوتكاردى هر اويگه بر يلقى بر

قويدن ايكي قويدن بروب سائر لوازماتى دغى كامل ومكمل مهيا
 فيلدى اكثر آدملىر قوينى صويوب صوقومنى يتاكلاب ككنديلر.
 كاريه آدملىردن ايشندكهن اخباره نظراً آبلای خان نك
 معركه سندن صوگره اولن جمعيت نك ترتيب وتنظيم ليسى
 وايك بيوكى وكنهسى بو بولمشدر بو آش جهله به معلوم وظاهر
 وهويدا اولدقدن زياده عريفه حاجت فالمدى. ايمدى بوندنصگره
 قضافده بويله اولوغ معركه اولمغى متصور دكلدر، ديدبلر ايسه ده ايگه
 حاجينك اشى بولدى بونك تفصيلى ٢٦ نچى سنه بيانانك نجرير ايديلور.
 نامى مکتوب آدملىر نك نسبتى بودور. حسين مرضه بن بوچتاي
 بن تورسومباي بن ايلامان بن چانغوزى بن قل بولدى بن چوماق
 بن سيوندك بوگا سيونچ و سيونچى دغى ديورلر بن ميرام بن اق
 صوفى بن آرغون دور.

مذکور حسين مرضه ديديكه بياناوله ديوانى ١٨٣١ نچى يلد
 آچلوب آرغون ايلينه مركز اولمش ايدى يگى نظامه محكمه كرا كاوكه
 كوچوب اكثر ايله كرا كاوكه و بعضى قر قرالى ديوانينه فرادى.
 بياناوله ده اول امام بايجان بعنه فيضو الله بعنه مهر نام ذات اولوب
 حالا قمر نك اوغلى امامدر ديدى.

بياناوله ده اول آغا سلطان چونك ايدكه بالاسى بولدى كانديدات
 چورمان كوچوك بالاسى ايدى بعنه چورمان آغا سلطان بولدى
 بعنه مامان توره آغا سلطان بولدى بعنه آنامز بوچتاي بن
 تورسومباي آغا سلطان بولدى بو وقتقه چه يعنى بوقارغى اوچ سلطاننك
 ايامنده زاسيدانل لوازمده ايدى. بعنه برد الى بن قزاقاب آغا سلطان
 بولدى اوغلى برد الى نك وفاتى بعدنده قزاقاب اوزى آغا سلطان
 بولدى ثم الى توره ثم خانخواجه توره آغا سلطان بولدىلر. خانخواجه
 سيمى محكمه سنه فرادقه بال چورمانوف آغا سلطان بولدى بونك
 زماننده كه ١٨٦٩ نچى يلد يگى نظام چقب آغا سلطانلق دورى
 انتهايه ايرشدى محكمه كرا كاوكه كوچوب ديوان اسمى اويازنى محكمه به
 تعويل ايدلى. اه كلامه

صائب الترحمه حسين مرضه بزم حج سفره زدن فايوشه كرا كاودن
 سيمى كه چه پاپورده بركه كلوب همصحب اولارق بوغيرلرى سوبلدى.
 ١٣١٦ نچى سنه ٨ نچى ربيع الثناني ١٨٩٨ نچى ييل ١٢ نچى
 سنتبرده ايدى. بو ذات آرغون ايلى نك ايك بيوكارندن اولوب آبلای
 آسباس صارى ييل مايرام نك اوچ بالاسنه اطلاق ايدلور ايمش.
 مايرام نك اوچ بالاسى نك برى سيوندك كه حسين مرضه نك سيكزنچى
 باباسى اولور ايكنچى فواتق اوچونچى قرا كيساك دور. حسين
 مرضه كه نه ويگى نظامده قرق ايكي يل بولس بولوب حالا زفر نامنه
 اوغلى بولس ديديلر. حسين مرضه كوك ايش كوركان كوك بلكان
 سوزى ثباتلى اورونلى آدم كورندى لىكن صحتتمز آز بولدى.

ثاني جهانتوك بن كوتوبوق بن اورص بن اير نظر بن قرا
 باش بن آچه بن آلد ابردى بن چورانتاي بن بايوس اولور.
 بايوسدن بوقاروسى خمسه ده يازلمش اولمقل تكرارى حاجت كورلمدى.
 ثالث قربان حاجى، اصل اسمى فونكوز ايدى حجه ده قربان
 حاجى ايله مسمى اولمشدر. قربان حاجى بن كينجه بن ايستامس
 بن آتانتاي بن ممتاك بن جاقسلىق بن صايبولات بن جوموق بن
 بايجكت بن توفتار خواجه.

رابع سليمان بن ادلييك بن جافاچ بن الي باطور بن قبانباي
 باطور بن فوجه قل بن مهبت بن بايجكت بن توفتار خواجه. بو
 صوگغى ايكي نسل آنا طرفندن تركستانلى خواجه اولوب آنا جانبندن
 بايوسقه منتقى اولور، سليمانك ترجمه عالى وباقى احوالى باب السينه
 بيان ايدلور، جنازه سنده بوزدن زياده مال غيرات ايدامشدر.

توفتار خواجه مذکوردن بايجكت جانجكت نامنده ايكي اوغول
 وجوده كلوب جانجكت آناسى ايله بيله كتمش ايدى آنك اولادى
 نرده اولديقى آنوق معلوم دكلدر. بايجكت دن مهبت جوموق توفغاص

نامنده اوج اوغول توغوب بایجکت اولادی حالا ایکی اوکوردای ایل
ختای تبعهسی و باشقه لری لپسی جایسان اویازنه تابع جمع سیکز
بولص ایل دورلر. اه

ینه یوقارغی سوزمزه مراجعت ایدالیم.

بو جانب احوالمنانک تفصیلنده اجنبی ملت شویدل تورسون
فتوحات کثیره ایل چینه قدر جابرامش اولن عرب اهالیسی دخی
شوق قبائلی نك بین لرینی فرق ایده میوب واسم لرینی ده آنوق
بلامیوب عربدن غیر طائفه بی عموما عجم ایله تعبیر ایتمشلر صوگره
کیل عجمه مقابل انراك و مزر و قفقاق دیه بر آز باشقه لمش ایسه لرده
ینه تفصیلندن تعبیر ایله کتمشلر. حتی مایهسی متحد منبعی واحد اولن
عثمانلی مورخلرمز دخی بو خصوصه حقیقت حاله واقف اولامیوب
غالباً اروپا تاریخلرندن اخذ واستفاده ایدرک فریم قران استرخان
اهالیسی نى نتار دیوب یازیب آنلره تقلیداً اوز اهالیمز دخی نتار
دیه تحریر و تقریر ایدرلر. اما منقول، نتار، نوعی، قضاق، فرغز
قفقاق و سائر و سائر طوائف لرناک اصلی فصلی یوقاروده یازلدیکه بو
مترجم کمینه ابتدا اسلام تواربخنه نطق ایدب وبعده ختای و منقول
تواربخلرینی تتبع ایدب او بودوب ایشدوب یازیب اگر چه کامل مطلع
اوله مدیم ایسمده هر چه بو قدر چه بیانه مقتدر اولدیم سعی مزبور
عند العالمه مقبول اولوزس اوله زمی بلام. چونکه بزم اهالیمنانک
ایک انصافی ایدنلری «اگر اوز بیک که ساچساک سوز بیلندر.
نیایت التفاتی یخشى دیب» قولى نك مصداقی اولوب بی انصافلری
اوز بلمدکلرینه اویالهیوب بلنلرنک سوزینی جرعه چالشهق بونی
اوزلرنجه بر کمالات صایهق باشلیچه هنرلریدر.

اما اجنبی ملت لرناک آدمی کوررسن آز خدمت ایله کوب
آلغش آلورلر. شویدل که ابتدا خزینه دن مکلب مکلب آنچه آهرق
یوله چقارای واردقلری بره اوی لر تکدریب صریوشلر صویدروب

لاو منوب تاغ آرالاب تماشالر قیلب تاشلرده اولن خط و نقوش لرناک
رسمی آلوب ذوق و صفا ایله کسب هوا ایتدکن صگره او بر اهالیسی نك
آزمونجه بلنلرندن آزمونجه خبر صوروب مسوده قیلب قایتورلرده
کتابلرنده یازارلرکه او تاغلرده کز مکبه او صحرالرده یورمکه او اقوامک
حال لرینی بلمکه باش باقردن آیساق تبهوردن بولوق کرک دیوب
کورن راحت لرینی محنته تبدیل وایدن کیف و صفالرینی مشقت ایل
تعبیر ایدرک اولسگی آقهدی هضم دن صوگره ینه نه قدر مصارفات
خزینه دن آلوب معاشنی تکثیر ورتبه سنی ترفیع ایتدرر. بونکده
حکمتی هر نسنه که پول ایله آلنور قدری قیمتنه کوره اولوب بونکچون
سیاحلر خرجاتنی کوب مشقتنی بیوک کوسترر. مع ما فیه یازدقلری
بیکده استنادلی اولمیوب اکثری عندیاندن عبارتدر. آزان جمله
آلتای تاغی اسمنده بر قاچ جغرافیون آلتون تاغ لفظندن آلشنهش
دیورلر. مستشرقین دن ایک معتمد سیاح و مشهور و معروف «رادلوف»
اورمان معناسنه اولن «آل نایفا» ترکیبندن ترخیم ایدلمش دیمش.
آن نایفا منقول لساننجه مطلق اورمانه اطلاق ایدلوب تاغ اسمی
ایل اشتراکه مناسبتی یوقدر. زیرا صحراده اولن اورمانه ده آل نایفا
دیورلر اویله اولسه بر اسمنک ایکی نسنه ده یعنی هم تاغ هم اورمانه
اشتراکی امتیاز اوچون فونیلن وضع واصله منافی اولور. بس
آلتاینی آلتون تاغ دن و آل نایفا کلمه سندن آلشنش دیدکلری باکلش
اولوب توغریسی آلتونای دورکه: «آیولی تاغ» دیمکدر. بیانی چوچک
ماده سنده کچدی آکا مراجعت اولنه. بوندن غیرى دخی کوب اسم
و جسم لرده بلا موازنه کتمشلردور کوب یرده غلط ایتمشلردور.
اما بزم بیچاره مؤلف و مؤرخ و سیاحلرمز مصارفی اوز جیبندن
اولوب محنت والهی اوز جانبندن غیریه بلمدکیچون سوزلری نك
قدری آز و یازانلری نك قیمتى کم اولور هیچ بر آدم یاردم فیلمبور
یاردم شوبله تورسون ضررندن امین اولمیور. حسد برلن حسننى
قیح دیمک غیبت ایله مؤمن نك ایتن یماک بزلرچه بیوک فضیلت دن

معدود دور. کورمز میسن که آخوند حضرت لری مملکت مزده مثلی کورلماش کتاب و تاریخ لر تألیف ایذب فاندرمش ایکن آفرین مجله طعن نفسین اورنن تشنیع دن غیری بر شی ایشتمادی.

دملا اسماعیل حضرت لریکه درس ایله نچه بوز بلکه ماگلب طلبه پتشدرمش ایکن ینه مقبول عامه اولمدی ترجمان افندیکه بکرمی بو قدر یل لر دلی فان ویدای جان قیلب فلم ایله اهلیمزی اویغانمش ایکن ینه ملامتن قتلومادی.

بوئلردن غیری دخی سلفی و خلق لرمزدن وطنه و ملتیه بی بول خادمایک و بی منت خدمت ایدن نه قدر علما و فضلا و اهل قلم لرمز وارکه اقل بر داننسی اهلیمزدن راحت کور میوب ممنون اولمیوب کتمشلر همده کیدیلر لر. عجبیا بزلرنک مایهء خمیرمز نردن آلتمش که جمله دن آیری بو اخلاق ذمیمه ابدانمزه پرلشمش.

ایمدی نچه تواریخ لری کوروب و نچه بیرلردن خیر صورت اصلمز منقول دیو بازق اما تتار دیهک کملیک منقول دیهک کامل لیک دککل فقط مورخلرنک وظیفه سی هر ایشیک اصلنی و حقیقتنی بلدکنجه آکلانمق و مخطی ننگ خطاسنی آگهارتمق دور. عزت و شرف نسل و نسبک اولمیوب اسلامیتده دورکه غدانی بر قرانی حق پیغمبری بر حق بیله و آنک بولی ایله یوره دنیا و آخرنک شرفنه نائل اوله اجدادی کرک موعشی و کرک و عشی اولسون. کیکه غدانی بلمز پیغمبری تصدیق قیلمز بالاسی کرک ترک و کرک عرب حتی اولاد پیغمبر اولسه دخی آکا قائده ویرمز.

ایمدی نوعی فضایی اهالیسی اغلیبیت اوزره منقول ایسهده قبول اسلام ایتدیکی وقت تتاردن دخی اسلامه کانلر کثیر اولوب اولسگی شهرته بوضیمه قیلهرق اهلیمز ننگ تتارمز دبدکاری بوندن اوله. نه ایسه اصلمز یافتن منتقی متبهمیز منقول تتاردن منشعب اولدی. بوندن بر ایگری عن ایدلمسون و بر خیال فاسده کیدلمسون که نوعی فضاکی اصلی اورفدن ایشده «الجنس الی الجنس تمیل»

موجبه بر کون جنسداشی اوان چین و یاپون ایله سرلشورده برلشور «هیبات» اهل اسلام او ایله بی و ساقوم دکلکه بر طرف ایله وعد و عهد ایکی بی قدر وی غدر غیری بوله کیده اخلاق و اطوارمز شرع شریفه مر بو طدر اوزلری غدر ایتمز غدر ایندن وارایسه اول الله دن استعانت بعده اسلامدن اعانت طلب ایدر کنسه آندن سوگره جنسنه کیدر والا هر کهمه فرداش اولورسه دیسن ایله فرداش اولور جنس ایله اولمز.

یازلش بیاناتدن نسل نسبه می مجوس اولن منقول تتاره منتقی ایتمش دیه اخوان لرمز بزدن کاپوش قیله سون ارکه ما به الا فتخارمز اولن عرب و ترک دخی قدیمه مجوس ایدیلر مشرک ایدیلر اسلام آنلری و جیلهمزی آفارتدی ظلمات کفردن نور ایمانه تارتدی یهود و نصارا دخی مجوسیتدن کتابی اولمشلر ایدی سوگره کیده آزدیلر نوعی بولنن یازدیلر اعتقادلرنده ثبات ادعالرنده صداقت عالمادی مع مافیة آزدقارینی بلنلری آز اولوب اغلبی-نصارا لیک دعوا سنک مصر اکثری اسلامه بدخواه و مضر در.

بلا ساغون کوبالق کاشغر بر ساجان بلده لرینک بیانی

بلا ساغون بلده سی ننگ بناسندن بورون اویغور بیک لری «کوبالق» یعنی کاشغر شهرنده توروب منقول خانلری طرفندن اداره اولنورلردی «بوغو» خان که بوغراخان اولادور خانلق مسندنه کچدکی ایله کوبالق ننگ مشرب صیفی سنده سیر ایله بر کونلیک مسافه یعنی اوچ دوزت تاش یرده بر شهر بنا ایذب اسمنی ساغون قویدی آنده اوتوردی. ساغون «عظیم القدر جلیل الشان» معنا سنی مشتمل ختای لغتی اولوب عن اصل سایون دن معرف منغولچه

ساغون دېمشلر. وئناكه اسلام ظهور ايدب غازيان عرب برشهوه
كلديئر بنالرينى مصنوع بالا جار مفروش بالاچار كورديلر
«ساغون» اسمنه «بلاط» كلمه سنى مضاف ايدب «بلاط ساغون»
ديديلر «بلاط» تاش دوشنمش وكاسه غشت ايله بزانهش بيوك
سرايه ديناور. بس بلاط ساغون عظيم معنا سنى وزينت معنا سنى
حاوى چين وغربى دن مركب بو شهوه علم عالمى اولدى كثره استعمالدن
«طا» حرفى اسقاط ايديلهرك بلا ساغون ديناور كتابلرده دغى
طاسبز ثبت ايدلور اولدى. حالالغتمزده بلند وبيوك تاش بنالرى
«بلاط» ديمك بوندن ماخوذ اولوب بعده روسلر بو لغتى بزلردن
آلمش اوله املاده غلط ايدب «پالات» «پولات» يازارلر.

بلا ساغون بر نچه عصرلر فرارگاه سلاطين ومدفن خانان تركستان
چين اولدندن صوكره سمدار سلانخان تختنى «كوبالق» بلده سینه
كوچروب «بلاط» كلمه سينك فارسى ترجمه سى اولن «كاشنكار» اسميله
تسمينه ايلدى عوام آن تحريفل «كاشغر» فاشقار ديديلر. بو ترجمه
ايله تخت و خان كاشغره انتقال ايدب «بلا ساغون» بلده سى هجریه
۸۴۲نچى سنه يه قدر اسم قديمه نده فالدى ايسه ده سنه مزبورده شدنلى
بر زلزله دن بتون بتون غراب واهاليدن نچه ملك آدم هلاك اولدى
سلطانلرنك كنبذلريده ييلدى. آلتمش يل آدمدن حالى نوردى؛ نوقز
يوزنچى سنه لرده او غربيه قرينده بر شهر ياپوب آدينى آرتوش
قويديلر بونكل بلا سامون اسمى آغزلرده متروك ومنسى اولوب
فقط تاريخ و جغرافيه لرد كورلدى فالدى. خانلر كرك بلا ساغوننده
وكرك سائر شرلرده كچمش اولسون قديمى وعديشى كتابلرنك اكثرنك
كاشغر خانى ديه يازلور اولدى. ۱۲۴۱نچى هجریه ده كاشغر نك اسحاق
واك صدیق بوغراخانك كنبذينى تعمير وتجدید ايتدى. بعده ۱۳۱۹

نچى هجریه ده ينه بر زلزله اولوب كوب بنا و خيلى آدم تلف اولدى كنبذ
مزبور نك بر طرفى بقلوب هنوز بلا تعمير تورديغنى قارى محمود بزه سويلدى.
اولگى زلزله ده كاشغردن ايكنى تاش مسافه ده «بر ساجان»
بلده سى دغى ويران اولوب اوزننه اوستون آرتوش قصبه سى بنا
ايدلمش «بر ساجان» دغى بر آز مدت مقر حكومت اولديغى مرويدر.
بلاد مذكورانك خصوصنده مورخون و جغرافيون وسياح لار مضطرب
اولوب بعضى لرى اسمده وبعضى لرى محل وموتعه نده برى ديگرينه
مخالف يازمشلر. بونكده سببى سياح افنديلر بر شهره كلور بگا
احوال عالمدن خبردار بر بلوملى آدم كرك ديو آگاهه بر ذات
كتورلر اوده سياح افنديدن بر نسته طمع ايدب صوراهيغى سوزينه
بلور بلور حكايه لر سرد ايدب راست يالغاندن مركب بر فاج اخبار
افاده ايدر كيدر. سياحه ايشنديكى كى بازيب كندى اينانديغى
كى كتابنده بونى ثبت ايدر وهر بر كلوب كيدن سياح وسيارلرنك
جال وحركى بو منوال و بو طرزده اولوب هر برى اوز ايشندكارينى
يازدیغى ايله خبرلرى برى آخرينه مخالف توشوب مع ما فيه ايجلرندن
بريسى كوبراق نقل فيلنوب هر كتابه ييازلدندن آدملر او خبرى
راست اعتقاد ايدرده بونكله انهامه بيدر. اما دفته آلتسه او يازدقلى
حقيقته خلاف بر قورى لاف اولور فالور. چونكه بو طرف اهااليه نك
عادت عاديه سنندركه غيرى ملتك سياح لرينه اخبارات ماضيه دن
بلدكارينى ستر وكتم ايدرلر بوندن وطنه يا ملته بر ضرر كلور فكرينه
كيدرلر. سويلسه لر دغى آلبشدریب چاليشدروب توغريسنى
اينكر به چقارلر سياح لره بويل اسرارى ستارلر.

اما بزلرنك يازدغمز او كلوب كيدن سياح لره قياس ايدلمز زيرا
بزلر مقصد اصلى اولن اهاالى نك ايجنده توروب آنلرنك علما وعوام لرى
ايله بر گه يوروپ بر خبرى نچه آدملردن يوروپ تمام حقيقت
فيلورز وصوردغمز آدملر دغى بزلرى اجنبى كى كورميوپ
بلدكارينى كه اينديغى اخلاص ايله سويليورلر. باشقه لر كى بش

كون اون كون توروب تيوب قاچ وبى اباقي وبى باش المزي
آريتمبورز آغزمزى آغرمبورز، بنا برين آروپا مورخارينك
بو طرف اخبارنه اعتمادهم يوقدر يعنى بو جانب احوالنى يازان
كتابلرينه اعتبار ايتمبورز لىكن آروپا تاريخلرينه وحى اسمانى
كبي ايما ككتورلرده واردور. بو ايسه اوز كتابلرمزه كها حقه مطلع
اوله مدفلرندن كلور.

كوبالق كاشغرنك اسم قديمى اولوب عمومى تكلمده «اوژ» بالق
ديرلر بش شهر ديمك «لژ» بالق آلتى شهر ديمك اولور.
هر اوچاوسى ختاي ومنقول لغتندن مركبدر ختايجه او بش عدد
لؤ آلتى عدد بالق مبعولجه شهر ديمك اولوب معنای تركيبي بيش شهر
آلتى شهر ديمك اوليور.

كوكوه كوى قصبه وقرية معناسنده اولوب بالق بيوك
بلديه اسمدر. كاشغره كوبالق ديدكلرى اولده قصبه اسمى صوكره
شهر اسمى ايله سويلنمش اوله كو نامى بزم بو طرفلرده متروك
ومنسى اولمش ايسه ده عثمانلى لهجهسنده قريه وقصبه يه كوى
ديدكلرى بو اسم قديمك بايا سندنر.

معلوم اوله كه بزم نوعى بزم نوعى زبانه هر يرده كه قريه
وقصبه اوله آكا آويل ديورلر. بيوك بلديه ناله ديورلر قلعه
ديمكدر سرد طائفهسى قشلاق ديوب بيوك بلديه شهر ديورلر اما
آلتى شهر اهالىسى نه يرده سور وعصار وار آكا شهر ديرلر.
فضاق خاقى حصاره قوزغان بازارلى بلديه كينت ديورلر فى الاصل
كوند لفظندن آلتى اوله ختايى دور.

يوقارو دوربونچون فصلنده قطانوف دن نقلا غويالق رومچه
شهرى بلاساغون كاشغر ديه يازلمش ايدى اكرچه قطانوف نك علم
تاريخ وجغرافيه ده مهاراته تسميم ايسمده بو خصوصه بياغى سياح
افنديلر نك سوزينه اتباعا سويلديكى منفيهم اولدى حقيقتى ايله بر
معنا واعتمادلى بر خبر استنباط ايدم مامشدر او وقتده بو كمينه دخى

لاونعم ديميه المده آكا متعلق برسند اولمندن سكونته مجبور
اوامشيديم شمدى صوابى ايله ييازيلوب بيان ايدلدى فاغتمم هذا
التحرير فانها من نوادرالتقرير والله اعلم بعلمه يعلم.

قوداتقو بليك اسمى نك معناسى

قودا تقو بليك كتابى اوشبو بلا ساغون بلدهسند تاليف ايديلوب
يوسف قادرخان طرفندن صديق بوغراخانه نقديم فيلنمش اولديقى كتابك
تعريفنى يازان ذاتنك ديباجهسندن آكلاشيلور وآكلاشلمغينه كوره
ابتدا بو كسابه خاص بر اسم قوبولمبوب صوكره چينلى لر آداب
الملوك ماچينى لر ايمين المملكة مشرق حكاملرى زين الامراء ايرانلى لر
شاه نامه وبعضى لر پندنامه تورانلى لر قوداتقو بليك آتاديلر ديمش
ايمدى عربى فارسى اسملرنك معناسى بللى اولدندن بيانه حاجت
كورلمبوب قوداتقو بليك اسمنده مورغلر مضطرب اولدغىچون بر آز
شرح ايتمك لازم والزم بلدى هذا بيانه قوداتقو بليك قوداتقو بليك
دال ايله تا ايله ده يازيلور بليك علم معناسنده مصدر دور بلمك ديمك
اولور قود قوت هر ايكسى قوط ديمك قوط عربى اولن قطب لفظندن
تخفيف ايدلمش تركيدر قطب هر نسنه نك ثبات وقرار لسينه دينلوركه
قطب بولدى بوندندر قط بخت معناسينده كلور فلان نسنه آكا فط
بولدى ديورلر يعنى آنكله او آدمه بخت قرارلدى ديمك اوله تبريكده
وتهنيهده قوتلى بولسون ديمك بو معنا ايله دور بس بونين فهم لنوركه
قوداتقو بليك ايكى كلمه دن مركب اوله رق بليك نى قوداتقو بليك
كتاب علم نى قرارلندر غوچى كتاب و ثباتلندر غوچى كتاب ياخود
بليك نى قرارلندر مق كتابى علم نى ثباتلندر مق كتابى ديمك اوله كرك
صفء فاعل وكرك مصدر ايله اولسون برابر دور ياخود بو كتابى
بلمك انسانى بختلى ايدر ديمكدر غربى تكلمده فطب العلم ومقر العلم
معناسنده اوله والله اعلم

اما قوتایتقوچی الخ کلمه لرنده علامت فاعل اولن چی حرفی بونده نردن کلدی دینلمز زیرا آلتی شهر اهالیسیکه بونلرده اویغور دینلور قیلغوچی قویغوچی کلمه لرنده قویغو قیلغو ایله اکنفا ایدرلر نناک کیم یابغو اسمی یاپهقی ماده سندن ماغوذ اولوب فاعلنک یابغوچی دیمک کرک ایکن «چی» حرفنی حذف ایدرک یابغو دیورلر یابغو ایش قیلغوچی ایش باشنده بولغوچی عا کم لره دینلور سرکار معناسی ملحوظلر یابهقی برارچه قیلغی دیمک اولور وسائر لغت لرنده دخی بزلرنک تلفظ مزدن بعضی حرفنی کم وبعضنی زیاده سویلیورلر چنانچه باردیان محله «ر» حرفنی اسقاط ایدرک «با» آرپانی آپسا دیورلر یوق لفظنده «س» حرفنی زیاده قیلدق یوقسو دیورلر خلفه اسمنده «تا» زیاده ایدرک خلقت «وبعضا» «م» دخی قوشه رق «خلقتم» دیورلر

اما «ر» لازم اولمیان اورنده مثلا: موسی اسمنک «موسر آخوند» عیسی اسمنده «عیسر آخوند» دیورلر. بولغاچ بارغاچ کلمه لرنده «بولغاچه بارغاچه» دیورلر. وهکذا هلم.

دیمک که بزلرنک تلفظ مزدن بعضا آرتوق وبعضا کم سویلیورلر اه بویل تردیدلر ایله بر نجه معنا یازلدی اما نسخه مطبوعه ده «قوتاغو» بتلش اولمغله «تا» دن صوگره غی حرف الف اولمیوب لام اولمق افتضاسی اذربدر. غایت م «غ» ایله لام. بینی بر آز آچق نوشدکن «تا» اوفولوب «د» زیاده سی قلم ناسخدن سهو یاخود کاتب لرنک عندیاتندن دور که اولرنجه بر معنایه یوروب قوشه مش اوله، اویله ایسه قوتلغو بلیک یعنی قوتلغو دیمک اولوب لفظا ومعنا تاویل حاجت قالمیور. بونی قاری حافظ بویل تعبیر ایتدی واتعا توغری اولمق کرک. چونکه اویغور عرفلرینک بری برینه مشابهنندن مترجم بیکده فرق ایده میوب مفهومده تمام ایده میوب بعضا «لام» محله الف، وبعضا «الف» محله لام کتوردیکی مزبور مطبوعه ده

کتوردی. چنانچه بر بیت ده «ایرسا» کلمه سی «لرسا» یازلمش «اسرا» دیه ترجمه ایدلش. بو ایسه مدعانی مثبت ایدر الله اعلم اه بوغرا خان ناک سنه سنده اختلاف اولنوب لکن دورتنچی عصرنک خانلردن اولدیغی صحته اقرب دیه بوفاروده یازلمش ایدی. صوگره «قوتایتقوبلیک کتای ناک» یل آلتش ایکی ابردی دورت یوز بیله بو سوزی سویلدم من طوتوب جان سره «بیتمدن» ۳۶۲ سنه ده اولدیغی آنوقلندی. بونی وامبری ۴۶۲ ایله تعبیر ایتش اوغلط دور. بیتنک سیماقی دورت یوزه آلتش ایکی ایدیکه بو کتای یازدیسم ماء لنده اولوب چونکه بو طرف اهالیسی توقز دیه چک اورنده بر کم اون. سیکز دیه چک محله ایکی کم اون. یتدی دیه چکده اوچ کم اون. عباره سیله صنایورلر بیت ده عقودی صوگره کتوردیکی بو مفهومه اشاره یل لفظنی تکرار کتوردیکی دخی بو معنایه اعاله دور. بتس مؤلفنک مرامی (بقیت) لاربعمائة کذا سنه) خلعت عن ثلثمائة کذا سنه دیمک اولور. بونی تصریح ایدر سامانیبه دن اوچ یوز آلتمشنچی سنه لرن نینفنده نخته جلوس ایلمن امیر نوح بن منصورنک بوغرا خان ایله واقعه سیکه توار یخلرده مرسومدر. وامبری ترجمه سی بوغرا خاننی زمانندن یوز یل صوگره یه فالدریب توافقی ممکن اولمیان تباین بعیده یه براقش ایش.

وامبری جنابلری هر نه قدر مورخ مشهور وسیماع معروف محقق بر ذات ایسه ده بر کلوب کیدن یولچی عابر سبیل اولمدقن بو طرف اهالی ناک طرق لساننه کما حقه ایشالی ایده میوب یعنی تمام توشونوب یده میوب اوستدن گنه یازمشدر. مطالعه سنده وضعندن یازمشدر. چمبردن من فالار. چچن دن سوز فالار، دیمشدر صحیح دور، دگل وامبری او ایسه یات ملت اجنبی بر آدم دور. اوز اهلوز مورخ لرندن نچه لری املاده آدش معناده یانغش کیدب از جمله صدوق لفظنده «ستوق، ساتوق» صدوق لفظنده «ستیف ساتیق» یازارلر. بویله اولدنده وامبری دن بو قدرچه خطا عیب دگلدر.

انها

هر چنان بوغرا خان مولای مطلق ذکر فیلسفه صدیق بوغرا خان غازی مراد اولنور نه برده امام پادشاهم لقبی سویلنسه یوسوق فادر خان وزیر ایراده فیلنور دیه ۱۳۲۱ نیچی سنهده شهر مزه کلمش شیخ الشیوخ دملا ایشان جان بن جلال الدین بن جمال الدین بویله نقل ایلدی بو ذائقه نرجه عالی دفتر اخبرده بیان ایدیلور انشاء الله.

خانلق توقوز بوغومنده تا کیدیلنور

اون دورنچی طبقهده یازلمشیدیکه خان اسمنی خائز اولمقی اوچون افلاک تسعه عددنچه توقوز آنا اوتمک اوز بیک اروغی ناک قسانون فدیعی سیدر. بونک عل سسیده چونکه منقول قلماق اعتقادنچه الله تبارک وتعالی منزه عن الکان حضرتلرینی سواده دیوب اوز حکمت خفیه سی اوزره توقوزنچی طبقه اولان عرش اعلائی کند تخت ایدنمش. بس پادشاه حقیقی دن بویله فعل صادر اولنیه پادشاه مجازی ناک ترتیبی دخی او تعلیمه موافق توقوز اولمقی لازم کلور فرضی ایل توقوز بابا بیک لیک و عاکم لیک ده اوتما کونچه خان اسممه مناسب اولمز دیه مشلر بونی بر حکم لایزال منزله سنده بلوب بیوک سندانخاد ایتمش ایتمش. بو آینی مؤید و مؤکد چنغز خان اولوب صوگره اسلامه کلن منقول نتار خانلری دخی بونی اساس ایذب کتمشلر. اولگی دن زیاده دخی مخلب برکتمشلر. و بوکا بناء هر نسنه که نکریم وترجیبه سرا واردور یعنی تاریق و پوشکش کبی لر سنهای عددی توقوز اولمقی و توقوز توقوز اولمقی رسم ایتمشلر. و جریمه لی آدمه جزا اوچون توقوز تعیین ایتدکای دخی بوندن نهنه دور که هددنک تمامی توقوز دور.

منقول قلماق اعتقادی

عوما منقول قلماق وغالبا مشرک و مجوسیلرنک اعتقاد و عقیدلری بویله ایشکه جناب حق سبحانه وتعالی حضرتلری یالقوز و یکانه ایکن بر وقت فکر ایدرکه من فرد واحد شریک ونظیرم یوندر. اگر منم معادلیم یعنی قدره وقوتده کندمه مماثل مخاصم بولورسه من آنکله اول بئوله نه کبی معامل ایدردی دیوب کوکلندین کیچار (تعالی الله عما یقولون علوا کبیرا).

اولیله خالق بر حق وفادر مطلق اولان ذات اقدسسه بو فکر لایق دگل ایدیکه ایتمشدر. بس بو فکردن بر مخلوق پیدا بولدی. حق تعالی آکا دیدیکه من کم سن کم سن. او مخلوق دیدیکه سن «یاغلان» من «فارمانم» و دیدیکه سن نه ایشلیورسن، او دیدیکه سن نه ایدرسن، من آنک خلافت کیدرمن، دیوب یاغلان یعنی حق تعالی خیر و صلاحه فارمان شر و فساده باشلیوب عالم بی ضابطه اولدقه فرشته لر آرایه توشهرک بو جهاننی یدی سان یل یاخود یدی مک سان یل که بر سان اون مک یل اولور یا آند زیاده می خدا بلور. فارمان ناک اختیارنه وبروب مضاحه اولمش، بومندن صوگره فارمان بر جایق قرار نیلب جهاندن فراغت ایدر ایش. الحاله هنه عالمک مدبراموری فارمان اولدقن دنیاده شر و شور ظلم و فساد موفور اولدیغی بوندندر. اما مذکور مدنن نه کچدی ونه قالدی احدنک معلومی اولمیوب فقط بزلرچه بوغدی نامنده بر موعود ذات وار کله چک دور. آنک قدومی فارمان ناک مدتی ناک انقضتاسی اولور. بوغدی کلوب صوگره دنیا فنا اولوب یخشی لر اوکغه یمانلر صوله آیریلور جهان باشقه صورته آوریلور. چنانکه فارمانک اختیاری کیته عالم یاغلان ناک بد تصرفند اوته اهالی یخشی لقفه بوز توته دیوب صولمان نامنده بر قلماق لاماسی بویله سویلدی. (سبحانه وتعالی عما یصفون)

صوردم که سز لر نڭ اعتقاد کز بو ايمش. ايا مسلمان عقيد سندن
 هيچ نسنه آکلادگمی دیدگمده: مسلمانان بخشى لفتى خدادن دیورلر
 بو درستدر، لکن یمانلوقنى خدادن ديمك لرى بر اشمپور باشقه لرى
 بزم کى دن کوبده فرقى بوق ديب اويلايمن دیدى. سز لر خداغه مى
 قللىق فيلور سز بوقسه «فارمانقه» مى دیدگمك بور خانك «ياغلان، فارمان»
 ايکسى ننگده صورتى بار ايکاوينه ده باش قويامز دیدى. آنلر نڭ
 صورتى کم کورگان نچو ک بلوب يضاغان دیدگمده: اوچه يضاغان
 کوکلده شول ايکارسى بيله دير دیدى. آندان بولسه خدانى ايکى
 ديه سز لر ايکن دیدگمده خدانى بر ديامز فارمان خدا ايمس اول
 ايچن خان دک بر خاندن ايچن گه ده باش قويامز فارمان ده شونداى
 غوى دیدى. اه.

بو صولمان اولده فلماق لاماسندن ايکن دونکانى صوقشنده
 فضاقت قولينه نوشوب مسلمان بولمش ختای کلدکده ينه اولکى
 ديننه رجعت فيلمش اوزلر نچه کوب اوقومش فضاقت تلنى اوبدان
 اوکرانوب بلمش آدم ايدى.

مز بور نڭ نقلندن آنکلانور که منقول فلماق اعتقاد نچه «خير»
 «خدادن» شر فارمان دن ديب بلورلر ايمش بو اعتقاد اعتقاد ثنويه
 اولوب معتزله نڭ دخى بعضى مذهبنه قريب دور که آنلر خيرى خدادن
 شر بنى شيطان دن ياخود بنده دن ديورلر. اما بزم اهل سنت والجماعة
 خير و شر خدادن ديوب هر يد الخير والشير القبيح ولکن ليس يرضى
 بالمحال ديه اعتقاد ايدرر امر خدابه انقياد ايله کيدرر الحمد لله
 شکر ا على نعمة الاسلام وجعل من فرقة الناجية بالطفى والاحسان.

حاصل الكلام

نتيجة المرام اولاد يامش اروغ وفروع جهتندن غايت کثر نده
 اولوب ابتدا بايلدن چقدنده هندستان واسباى وسطى به وآنندن
 شرق وشمال نڭ انتها سينه بدر جايلوب بعده غرب طرفه قدم باصهرق

قره خان واوغوز خانانر ايامنده اورال ايدل بويلر بنه چه وجنوب
 طرفدن آسپانك غربندن كچنوب مصره قدر وارد قلرى مرويدر.
 وينه يافتك بر بوداغى خونك سلاله سندن آتيلغان خان سيبر بايى
 نماما تبخر ايتدکن صوگره اورال دن آشوب غربه آتيلهرقى فره
 ديگره ودونى صوينه چه وارمشلر آنندن قاله چنغز خان اولادى
 سپانك اكثرينى واوروپانك دخى بر بيوك قطعهنى مالك اولمشلر
 واوز بيك اروغندن امير تيمور اسباى وسطى دن ظهور ايدب جنوب
 هندستان غربده بغداد وشام از مبر وبتون آناطولى پى ضبط ايدب
 شمالده بلغار ومسكوفه قدر ايلغار ايتديكى وآنندن دخى اوتديكى
 معلوم عام مشهور انام دور وشعوب اتر اكن دخى نورالدين
 وسلطان صلاح الدين كى ذواتلر معار بهء صليب ده جهوردول اوروپا
 ايله آتشوب چاپشوب آنلر نڭ الندى ارض مقدسه پى تخليص ايتديكيله
 برابر نچند بلاد وبقاعى مهالك اسلامه ضم وربط ايتديكى صحايف
 ايامده مرقوم ومرسومدر وتعقيباً خانان آل عثمان آسيا واوروپا
 دن نه قدر برلر ضبط ايدب افريقا قطعهنى تماماً ديمك درجده
 استيلا ايتمشلر وقتيله جهاننى بويله آست اوست كتوروب ابنى
 جنسنه اجانبى آزيق ايدن يالغوز برى بتون ربع مسكونى اداريه
 اقتدارى يدن اولاد يافت سنة الهى اوزره بر نچه يوز يل لردن
 بوياق ننزله كيدب اقبال لرى ادباره يوز توشمش ايکن شمدى بر
 وقف آية كريمه نوبت ينه كندى لرينه كلمكنى دورت كوز ايله
 كوز اتمكده دورلر سنة الله التى قد خلقت من قبل ولن تجد لسنة
 الله تبديلا

چوچك سودا كرى حاجى على عبداللین نڭ سمرقند دن آليب
 كلكان امير تيمور نڭ قبرى اوستونده كى مكتوب نڭ صورتى دور.
 هذا مرفد السلطان الاعظم والخاقان الاكرم امر تيمور كوركان
 بن الامورغاي بن الامر بر كل بن الامر انكر بن الامر انجل بن

قراچا نوبان بن الامير سوغو چچن بن الامير ارومچي ووبالاز
 بن الامير مجولاي بن نرمناي خان وونوعب نسب عنكزخان من
 هذا الاصل وحصل ابوبالطمان الامير المدفون في هذا المقبره اعانه
 الشرف والفضل فان حكزخان بن الامير بيسوكاي هوا بن الامير
 باي سنقر بن مندوچخان بن نوتومر من الامير نوما بن الامير
 بودنچر المعروف والدلهذا المساجد الا ان اسمه الانقو احلب وكانت
 سميتها الصدوق العقافي لمرتك نعماتها حبلته من نور دخل عليها من
 اعلى الباب فتمثل لها شرا سويا وذكرا انه ايضا امر الامير المومد بن
 علي ابن ابي طالب وروى بها دعواتها غلبته اولادها الا
 مجاد في كل زمان على كل بز قدعا يومئذ ليله الاربعة من شعبان سنة سبع
 وثمانمائة

يازلمش الصدوق العقافي كلمه سندن صونكره اورتاده عرضا
 بولك يازلغان لمرتك نعماتها كلمه سي برابرندن بهادر بن الامير برتک
 بهادر بن مول بن نوماناي خان المنكور ديه يازلمش دور خطي
 چلي ايسهده املاسي بر نچه جايده خطادور مع ما فيه كندی خطنه
 تقليدا تحرير ايلدى وفويانلر قرينه سندن اذعان ايدرلر چنغز
 خان و امير تيمورنگ اجدادلري كتابنگ اولنده حضرت آدمه دك بيان
 ايدلمش اولمقله بونده از منى حاجت يوق ايكن الانقو خاتون
 خصوصتده اولن شهادة زور يازمغه مجبور ايلدى عفو بيوريله

١٥ نچي ياپون بياني

ياپونيا اقوامي

بزم بو طرف اها ليمز آراسنده ياپون قومي نك اسمي وجسمي
 هجرة نبويه صلى الله عليه وآله التحيمة نك ١٣٠٠ حدودنده ترجمان
 غزيتنسي واسطه سيله بالجملة معلوم اولوب آندن مقدم تاريخ
 وجغرافيه كورن ذوات لردن غيري هيچ احد بونلرنك وجودنى ونامنى
 بلمزلردى. نامنى بلنلردن بعض لريده «جاپون»، جاوه خلقى ديبوب
 ختاي تبعه سندن بر طائفه صايارلردى.

عوام لرمزه بويل مجهول ايسهده مفسر ومورخ لرمزه رحمهم الله تعالى
 (ومن قوم موسى امة يهدون بالحق وبه يعدلون) آية كريمه سي تفسيرنك
 امت حضرت موسى عليه السلام دن ورأ صين ده بر قوم وارلقنى خبر
 ويرمشلر. و حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم معراج كيچه سنك
 بونلره واريب آنلرده رسول الله غه امت اولديغنى يازمشلر. لكن
 او قوم بونلرمي باشقه مي جزماً معلوم دگل. حالا ياپونلر مجوس
 ملتنده دورلر. اما اليوم مجوس اولديغى معراجده اسلامى قبول ايتدكنه
 منافي اولمز. رسول الله دن صوكره اهل اسلام دن هيچ احد آنلره
 واراميبوب اسلام رسوخ نابها دغندن بعد عهد ودور دهر ايله قرارمش
 اولورلر. بزلرنك بو اقليم ايله آنلرنك بيننده بروادى قم درياسى
 اولوب آنلره وارمق كلمك ممكن دگلدر ديو روح البيانده وساير
 تفسيرلرده تصريح ايتمشلردور. قديمده قم درياسى اورنى صوكره
 صو درياسى اولمش اولور. زمان اولى ده قورى يرلر صوكره صو
 اولديغى وبالعكس كورلمش كارلردن ويازلمش حال لردندر.

وبر دخى (ويستلونك عن ذا القرنين) آية كريمه سي تفسيرنك
 ونجه معتبر كتابلرده كورنوركه جناب اكرم صلى الله عليه وسلم معراج
 تاريخ غمسه ٤٤

كېچەسى مشرقە جابلقاي وآنندن آبلقايە وارېب جابلقا اسلامى قبول ايتدى
 آبلقا قبول ايتمىدى «جابلقا»، «جاپون»، «آبلقا»، «آمريقا»، ديوب
 زمانەزنىڭ بعض عامالرى بونىدىن ياپونيانىڭ مسلمان اولمافنى
 دىن اسلامى قول قىلمەقنى اميد ايدرلر. چونكە معراجدە
 ارواھلرى اسلامىتى قبول ايدرسە زمانى كلكدكە وجود
 ووجدانى ايلە اسلامە دخول ايدر ديورلر. نتاك كم حضرت ابراهيم
 على نبينا وعليه الصلوة والسلام كعبە معظمەبى بنا ايتدكە نداسيندە
 ليك ايلە جواب ويران ارواح وقتبلە دنيايە كلكدكە كعنەبى جسمانى
 زيارە ايدرلر روحانيت داكى جوابە اتقياد ايدب اويولە كيدرلر
 اما برهان فاطعده جابلقا و جابلقايى عالم مثالدىن عدايتمشدر عالم
 مثالنىڭ معناسى مكتوبات شريفدىن استلنسون بعضيلر يولدز عالمى
 دىبە نفوہ ايدرلر (خلق الله الف الفى فنديل لىكل فنديل عالم) قولنى
 سند كتوروب فنديلدىن مراد يولدز دور عالم مثال يولدزلردە اولن
 مخلوقاتدىن عبارتدر ديورلر علم الغيب عندالله لايعلم الا الله.

جغرافيه كبيردن ياپون جزيرهسى نىڭ بيانى

آسيمايە متعلق جزائر نىڭ ايك اعظمى ياپونىا جزائرى دوركە
 چينىڭ جانب شرفىسىندە بحر محيط شرفيدە اونوز بش درجه عرض
 شمالى ايلە يكرمى آتنى وفرق توفوز درجات عرض شماليه بيندە
 كائىن حكومت واحده نختندە بولغان دورت قطعەدن عبارت جزائر
 مجتمعه دور جزائر مذكوره اولى جانب جنوبدە «كيوسيو» جزيره سيدرکە
 اطرافندە كائىن بر طاقم اوفاق آطلارلە برابر مساحه سطحىسى
 يكرمى مڭ بش يوز ايللى ايسكى ميل مربع دور «وكدالك» سيكوكو
 جزيره سيدرکە بو دخى اطرافندە واقع بر طاقم اوفاق آطلارلە برابر
 مساحه سطحىلرن يوز اون مڭ يدى يوز آتەش سيكز ميل
 مربع دور «وينە» نيزو جزيره سيدرکە بودخى اطرافندە كائىن بر طاقم

اوفاق آطلارلە برابر اولديغى حالده مساحه سطحىسى آتەش اوج مڭ
 دورت يوز فرق آتنى ميل مربعدر. وكذالك مساحه سطحىلرى
 بىڭ سيكز يوز يكرمى يدى ميل مربعندە اولن «نيفو» جزائرىدر
 سابقدن بورايەدك ذكر ايتدكمز ياپونىايە متعلق قطعات اربعە جزائر نىڭ
 بالجيلە مساحه سطحىلرى ايكى يوز يتەش بىڭ ايكى يوز اون
 بر ميل مربع دور. جزائر مذكوره ايلە چين بينىنى فورى بوغازى
 وياپونىا دىنگزى وساغالباىن بوغازى فصل وتفریق ايدر بالجيلە
 اھالىسى ايللى مليون نفوسە بالغ اولور.

مواد طبيعیه

جزائر مذكوره نىڭ اراضىسى كثير الاوديه والجبال اولوب بوطاغلرنىڭ
 ايك بوكسكى دخى نيفون جزيره جانب جنوبندە بولغان طاغدر
 تپەسندن ايام شهوروسنين اوزرە بر آن فار وبوز خالى اولمز جبال
 مذكوره نىڭ بعضسندە بالقان بولنديغى جھتلە اورالردە زلازل وحركت
 رض چوق وقوع بولور انھارى كثير ايسەدە مچراللى اوزون
 دكلدر هواسى مختلف اولدغىدىن موسم شتادە شديد البرد وفصل
 صيفدە شديد الحرارتدر توفراغى غير محضب وفليل الانبات ايسەدە
 اھالىسى زراعت وحرارثە غايت اھتئا ايتدكلرى جھتلە اصلاح ايتدكلردىن
 جودە وخصب پيدا ايلمشدر. حواصلى چينىڭ حواصلى دور معادندىن
 آلتون كەوش معدنلرى اولوب لکن هر سنە بر مقدار معلوم
 استخرانچندن زيادەيە رخصت ويرمز كذالك كوزل باقر معدنى
 دخى واردور.

مواد سياسيه

اوشبو ياپون مىلكتى نىڭ ايكى پاي تىختى اولوب برى اصلى
 دوركە نيفون آطلەسندە واقع ۳۵ درجه ۲۴ دقيقه عرض شماليدە

كائن آلتى يوز بىك نفوسى معنون ميافو شەھرىدەر شەھر مذکور
 حكمدار روحانى اولمغله «مبادو» عنوانيله معنون ياپونىا ايپراطورى
 نىك بالذات نيشمىنكاهى دور وديكر رسمى دور كه بو نيفون آطهسىنىك
 جانب شرفىسندە اوتوز آلتى درجه اوتوز دقيقه عرض شماليدە كائن
 ايكى يوز بىك مقدارى نفوسى حاوى «يدو» شەھرىدەر ايپراطور
 مرفومك بورادە حكمدار جسمانى اولمغله «طايقو» عنوانيله معنون
 بر قائم مقامى اولوب قائم مقام مرفوم على العهوم ياپونىا اھالىسىنىك
 تريبە وئادىينە وبالجملة عساکرىنىك تنظيم وترتيبە مأموردور
 مارالذکر ايپراطور يسە آتەين پت پرستى اوزره امور
 روحانى لرنىن باشقەھىچ بر مداخلە ايتەمىسيكوكو آطهسىندە
 آوا «وايزو» شەھرى وكيوسو جزيرەسىندە نقاساكي شەھرىدەر
 اوتە دنبروچين اھالىسى وفلمنىك اھالى لرنىك محل تجارتنلرى اولديغى
 كى بر مدنن برى آوروپا وامريقا دخى بلدە مذكورهده تجارته
 باشلمشلدور. «بزو» آطه لرنىك مقر حكومتلرى «مانسما» شەھرىدەر
 آنى البيان قوريل آطه لرنىك جنوب طرفلرنىدە بولنان بر قاچ عدد
 جزائر صغيرەلرى ياپونىايە تابع اولمغله ياپونىا قطعات جزائرىنىك
 بشنچىسى عد اولنور ياپونىا اھالىسى اغلبيت اوزره عادت وھيئتە
 اھل چينە مشابھ اولوب بولمردە حكومت مطلقە تختندە بولنورلر
 تجارتنلرى بعثنە كنجە ياپونىا اھالىسى چين وفلمنىك سفاينندن ما
 عدا سفابن غريبەنىك اسكلەرىنە داخل اولمىسە راضى اولمىقلرنىن
 طوائف اجنبىە ايل تجارتنلرى آز اولوب لکن كندو ممالك مختلفەلرى
 انسامى بينندە تجارت واسطەلرى واردور عادة قديمە لرنىن اولرق
 مملكت اھالىسىندن برى طشرە كندكە وقت عودتندە اصلاً قبول
 ايتەز لر سالف الذكرسىو، جزيرەسىلەر موسا آطهسى مبانندە اوتوز
 آلتى عدد مقدارى «لوسو» نام صرە آطه لر اولوب مذکور
 آطه لرنىك ايك بيوكى بىكرى آلتى درجه اون دورت دقيقه عرض

شمالى ويوز بىكرى يدى درجه بر دقيقه طول شرفيدە اولن جودە
 هوا وكثرة حاصلات ومواشى وحيواناتلە مشهور بر جزيرە اولوب اھالىسى
 بعض امورلرنىدە ياپونىا اھالىسىنە وساثر بعض امورلرنىدە قوريسا
 اھالىسىنە مقلد بولنمشلردور.

ديگر بر جغرافيهده مختصراً بويلە ديمش ژاپون قراليتى

ژاپون دولتىنىك حكم نفوذى قوره ديكزىنىك طرف شماليسندە
 بولنان جزائر دن عبارة اولرق اول دخى ايكى قسمە منقسم دركه
 آنلردن برى نفس ژاپون وديگرى «مانسبە» حكومتيدر. قسم
 اولك يعنى نفس ژاپوننىك حاوى اولديغى آطه لر «نيفون» آطهسى
 «وسيقوفو» آطهسى ايلە همجوار بولنان ايلون آطه لرنىن عبارتدر.
 ومانسبە حكومتى ايسە ژاپونىە بە نسبتلە هم كچوك وھمدە قليل النفوس
 اولرق عبارت اولديغى محل لر دخى نيفون آطهسىنىك شمالندە واقع
 «بزو» «وجوفە» آطه لرىل قوريل ديكزىنىك قسم جنوبيسندن
 عبارتدر. وژاپونىا حكومتىنىك مقرى «يدو» شەھرى اولوب نيفون
 آطهسىندە واقع دور. و آطه مذكورهده بولن ما عدا اولن شەھرلردن
 برى يدونىك، جنوبندە واقع «ميافو» ايكنچىسى اوزاق شەھرىدەر
 بوليمان اولوب ژاپونلر بينندە صفا سازوسى تسميه ايتەمشلردور اھ

ياپونلرنىك ابتداسندن انتھاسنە قدر اجمالى

ياپون انوامى چاپون وژاپون ديوب يازيلوب بولننىك اوللرى
 نردن وارمش ونە زماندە او جزيرەدە قالمش ايديكى جزما معلوم
 اولمديغى كىبى هجرة نبويه دن ايكى مك يل يوفارودە اولن حاللرى
 دخى تبع الخفادور. فقط ختايلرنىك آغاز اخبارى بولنر بولردن اولوب
 اوزاق بر زماندە بالق چيلقى ايلە دريادە بورر ايكن عظيم تولقون

كبلهرك سوروب هيداب آدمدن غالى بر آبادان آطه به چقار
 آنده ساكن اولوب بر چه وقتلر معيشتمدن صوكره بنه بو طرفلره
 فاتناب بونلر ايله بيل كوب خلق جزيره كتمش هجره ايتمش ديورلر.
 بعضى لر ظن ايدرلر قديمه ياپون جزيره سى بو اقليم ايله مياس
 قورولاق اولوب صوكره اورته يى صو باصمش ده او طرفه منوطن
 اولنلر آطه ده قالمشلر دور. والله اعلم باصل ونسل نه ايسه اوسوب
 اونوب بو قدر خلق بولمشلر جزائرلره تولمشلر هر برى اوز آطه لرندن
 بر حاكمه انقياد ايده تولمشلر ايكن هجرتدن ايكي مك بيل لر مقدم
 «كيوسيو» جزيره سندن آرى مانقو نامنده بر بيك عظيم عسكر
 ايله «نيپون» آطه سنى ضبط وبتون مملكتنى كندنه تابيح ايدوب
 نامنى «ميقادو» ايله ملقب ايدر. بو كوئنگى ميقادو مذكور «اريمانقو»
 نسلندن يوز يكر مى اوچونچى ميقادو اولديغنى سويليورلر توار يغلرنك
 بويله مثبت دور ديورلر. ميقادو كوك اوغلى ديمك معناده اولوب
 ابن الله ديمه قريپ بر عقيدة باطله در. اريمانقو جمع جزائرى بر
 حكومه جمع ايدوب بولك وفاقى بعدنده اهاليسى اولگى حالنه
 قايتهرق بولك بولك بولك ايله مك يل مقدارى ايام كيچورمشلر
 بو وقتلرده چين ختاي حكومتى منقول تئارنك هجرومندن مضطرب
 وخونلرنك صدمه سندن غامت بي تنج و مشوش ايديلر. آخر كار اوزمانك
 ايجابنچه حدودلره سد قوروق قورغان صوفق وانكله مذكور وحشيلرنك
 ضررندن قورتولوق ملاحظه سيل هجرتدن سيكز يوز ييل لر مقدم چنلورلر حالا
 موجود و مشهود اولن سد مشهورى يابه مشلر دور بونك بيانى ختاي خانلرنك
 يدنچى طبقه سنده يازلور. سدنك تماميل چنلورلر بو طرفدن يعنى
 منقول تئارنك هجرومندن مين اولديلر چونكه پادشاهلره قناعت مندوم
 ديان مشهور مثل دور. وزلرى تنج اولورسه غيرى لرى تنچسز ايدب
 ملكنه ال صوزمق آنلرنك شأندن اولمغله بو عاده جاريه اوزره
 وسيكز نچى طبقه خانلرندن سيوانك خوانكدى خان واريب «سيكوكو»

جزيره سنى ضبط ايتمش بو واقعه هجرتدن يتى يوز ييل لر مقدم اولديغى
 نغمين ايدلور ختابلرنك بو جزيره استلاسى جمع جزائر بيكلرى نى
 خوف ونلاشه نوشوروب اختلاف لرى اتفاقه مبدل اولهرق جملتيك لار
 «ساغون» لقبيله برداته انقياد ايدب پارچه سى برغان تبعه سى كى
 اولديلر ختايلى لره هجروم ايدب آنلرى جزيره دن سوروب چقارديلر
 تعقيب ايرك كلوب قوريبا يى ضبط ايتديلر ختاي عدودندن دخى
 بر آزيره كرديلر برر يوز يل مقدارى قوريبا يى تصرف فيلديلر.
 بعده ختاي لار ياپونلر نى هيداب مملكت لرندن وفور يادن چقارديلر.
 حاصل ايكي اوچ عصر كاه ختاي غالب كاه ياپونلر ختايه غالب
 اولهرق وئت كيچورديلر. آخر كار محاربه لرى مصالحه به عائد اولوب
 هجرتدن برار يوز يل اول ياپونلر ختاي دينى اولن «بودا» مذهبنى
 قبول ايتديلر حكومتى باشقه ايسه ده منهدمه متحد اولوب بر طرفه
 كيتديلر بر ايكي عصر اوندك دنصكره بيكلرنك بورونقى استقلاليت
 طامورلرى ينه قوزغالوب هر جزيره ده برى حكومت فيلديلر. ارالرنك
 رقابت پيدا اولهرق دائم برى بريله آشوب چاپشوب بو حال
 ايله آلتى يوز ييل اوندك دن صوكره هجره يدى يوز ييل لر
 خدودنده آروپالى لردن دريائى محيطه چقمش بر بعريون كهمه سى
 ياپون جزيره لرندن برينه وارر اهل جزيره بو مسافرلره كوب رفق
 وملايمت كوستريپ ضيافت ومهمان نوازلىق ايدر. بعريون لر قايتوب
 مملكت لر ينه كلدكده آروپا اهاليسى شرقه بويله بر اراضى وانسان
 وار الغنى آنكلابورلر بونكار چه آروپا خلقى ياپون جزايرندن مطلقا خبرلرى
 يوق ايسدى من بعد ياپونيا ايله آروپالى آراسند تجارت باشلنوب
 بارمق كلمك مناسبتى پيدا اولمش دور. آروپالى لرنك مزاجى خود معلومدر كه
 كمدن بر يوشوق سوز ايشدر وفايسى جايدن عزت حرمت كورر
 اوچاينك اهاليسينه فائده تيكورمك شويله نورسون ضرردن اللربنى
 نارتميوب آنلرى آه ايتدرمك آروپالرنك باشليچه بيوك دسمابه سى

اولوب چونکه ملايمت يدين غلقى آنلارنڭ خلیق وانسانیتندن دیوب بلمیوب اوزلرندن قورققی حساب ایدرلر بویله اولدغندن فقط تجارت ایله قناعت ایتمیوب تجار ایله بیله مسیونرلر واریب یاپونلرنی قاتولیک مذهبنه سوق ودعوه اییدیلر. یاپون قومی ایسه ابتداده خرستیانلنڭ بودا مذهبنه باشقه ایکاننی فرق ایده میوب چونکه هر ایکسی صورت ونمثاله اعتبار وپوتلره اعتنا ایدر اولدقدن کنهنه یده میوب وهم یاپونلر دینده اوقدر متعصب اولدقلرندن مسیونرلره مانع اولمق نوریسون خرستیانلغی قبول ایتمیه بری دیگرینی ترغیب وتشویق ایتمشلر بو سببدن آزمدت ایچنده ککوب خلق خرستیان دیننه کریب قاتولیک مذهبنی توتمشلر. مسیونرلر یاپون اهلنه سوزلرینی تیزلیک ایله کچوروب دینلرینی قبول ایتردکن غرورلنوب افعال وحرکاتلرنده کلام ومراملرنده اورنسر طاورانهیه باشلدیلر بونلرنڭ بویى معنی حرکتلری مقصداصلی اولان اسرار فاسده وافکارکاسده لرینی آچمییه باهت اولدی شویله که نصرانیته فلان عدده یتشدردک نصکره مملکتنی اوز ادارهمه آلوب ایش باشنده نصرانیته قبول ایدن دن غیریبی قومازز دیمک کبی صغوق سوزلرندن حکومت اندیشهیه توشوب مسیونرلری وبونلره تابع اولنلری فلچدن کیچوردیلر هر بر جزیرهده اون مکدن بکرمی مکدن آدم تالق اولدی نهچه یوزمک آدم اولدی بو واقعه هجرتنڭ مک بر یوز قییلنده اولدیغی ظن اییدیلور. بو حینده هر جزیره بر بیک لیک ایله اداره ایدلوردی حکومتلری باشقه باشقه ایسهده مسیونرلر خصوصنده اتفاقلری متعصب اولوب من بعد آوروپالوردن هیچ کمئی یرلرینه کدرمس واوزلردین هیچ کمئی چیت که چقارمس اوچون قانون وضع ایذب اجنبیدن ال سوزان اولورسه آنڭ دفعنه جهلمسی مال جان ایله چالشمق عهد وپیمان ایتمشلر بوندن بش اون یل صونکره یعنی مک بر یوز هجریه حدودنده «آیاسا» نام بردات

نیفون جزیره سنده نخته کیچوب اشلرینی خیلی ایلر ولتدی یورطڭ راحت واسایشنی فکر ایندی شویله که بیکلرنڭ نفودینی کسر ایتمکونچه نظام وانتظام بولمیه چغنی آنکلب عقل وغنرة وماهرندبیر وسیره ایله بیکلرنڭ الندن استقلالیتنی آلدی بعضنی اوزینه وزیر وبعضنی کند طرفندن والی وامیر ایندی بیکلرنڭ کلسنی اوز مصلحتنه اویدردی ودیدیکی ایله بوردردی بو قانون ایله اهالی نڭ کوزینی آچدی اهالی ده بر پارچه حریت لیک پیدا ایذب بالجمله آیفغه باصدی عقل وهوشینه کلدیلر انسانیتنک طریقنی بلدیلر «ایاسا» یکرمی یسل مقداری حکومت ایندی بعده دیار بعیده کندی بونک وفاتی ایله بیکلرنڭ ایسکی نفوذلری یادنه کلوب نظام سزلیک طامورلری ینه فوزغالدى ایسهده «آیاسا» نڭ ترتیب وتنظیمی اهالی نڭ کونکله محکم برلشمش اولدقدن بیکلرنڭ حرکتی ایلر وله یوب تیز زمان سوندردی ایسهده ینه بر نوع امتیاز واعتیاض آلدیلر.

الحاصل مسیونرلرنی قتل ایتمیکی زماندن بر یوز یلندن زیاده راق مدت آوروپالی لردن یاپونلر بالکلیه قطع علاقه قیلمش ایکن هجرتنڭ مک ایکی یوز سنه لر حدودنده امریقالولر تجارت اوچون یاپونیا نڭ بعض جزیره لرینه یول آچوب وعده نامه یازشدیلر بونڭ بعدنده روسیه انگلتره وفرانصوصلر دخی بوطلیی تکلیفی ایتمیلر امریقالویه ویریلن مساعده بی بونلرده آلدیلر بر نهچه امتیازاته نائل اولدیلر بوندن بویله آمریکا وآورپالیلر تجارت توغروسنده برلی اهالیه فائده لی برشی قالدردغندن معیشتلرینه سکنه کلهرک صقندیلق کورمیه باشلدیلر بوکیدیشله کلچک ده بوندن زیاده ضرر وزیان کوریلچکی ملحوظ اولوب یاپون اهالیسی حکومتڭ اجانبه ویرن اجازتنه ناراضیلق کوستریب حکومتلرینه واجنبیلره معا خصومت ایتمیه باشلدیلر حکومتڭ بعض وکیل ومامورلرینی ققراقتل ایتمیلر حکومت بویى باشلری عیس وفضاص ایله مجازاته توتندی

حکومت ایله فقرا آراسنده فتنه وفساد کون بکون زیاده ایشدکده جزائرنگ والی و بیگ لری ناعلاج اتفاق ایدرک «نیفون» جزیره سی ننگ حکمداری اولن «قومائز» نام میکادویه مراجعت ایدب اجانبی مملکت دن چقارمغنی طلب ایتدیلر «میقادو» خوداز قدییم بومعاهدهدن خارج ایدی بیک لرننگ اجانبه ویرن مساعده لرندن خوشنود اولمیوب چونکه اجانب لر جزائر بیک لرنی تمام رام ایتدکنصنکده نوبت کندنه کلورینی فکر ایدرایدی. اخیر کار اهالی ننگ التجاسی و بیک لرننگ التماسی وکندی ننگ ده مرادومرامی مورچه مگ ایکی یوز سکساننچی هجریه لرده اوز خلقندن و جمیع جزائر هلندن بر نچه مگ آدم توپالاب الوغ مشاوره ایتدی مشاوره ده اجانبی یعنی آوروپالی و آمریقوالولری تاماما یاپونیه جزائرندن چقارمیه قرار ویردیلر. بوننگ اوزرینه خلق ایاقلنوب اجنبی لره هجوم ایتدیلر قتل وتالان ایله طغیانه کتدیلر لکن بو دفعه هجوم لری اولکی مسوئرلرننگ طرد و تبعیدی کبی اولمیوب مگ ایکی یوز سکسان ایکی سنه ده آوروپادن وامریقادن حرپی پاپورلر واریب کم اولدیغنی تانتدیلر. یاپونلر بونلره قارشوفان وجان ایله توروشمش اوروشمش یسه لرده سلاح سز بوش قزولر برایشه برامیوب تلفاتندن غیری بر نیجه چتمیه چغنی آنکلادنده اطاعته مجبور اولوب اجانبک هر نه دیدکلرینی معقول دیوب هر نکلیف لرنی قبول ایتدیلر بی حیا اجنبی لر اولکی مساعده اوستینه بر نچه امتیازات دخی الحاق ایدرک ده اچروسینه صوفولمیه یول بولدیلر لکن بونلرننگ بو تعدیسی یاپونلره بیوک بردرس اوله رق اعداننگ مدافعه سیچون نه شی درکار اولدیغنی درک واذعان ایتدیلر شویلکه خصمنک الله کی اسباب واسلحه سی کبی سلاح و آلت اولمقونچه و آنلرننگ عسکری کبی تعلیمی عسکر و نظامی لشکر اولمقونچه معاربه یه ایتدار مقابله یه اقتدار غیر ممکن ایدیکنی بلدیلر جمیع جزائر بیک لری نظام وانتظامه صرف افکار ایدرک ترقی دولتنگ اسبابنه تمسک

ورواج ملتنگ تعالیسینه تشبث ایتدیلر بنون بیک لر استقلالیت واستبدادیت لرنی باسرها «میقادویه» تاپشروب جمله سی بر حکومت تخننه داخل اولدیلر میقادوی حاکم مطلق و خان مستقل قیلدیلر بویله اولمقونچه اجنبی لرننگ مداخله سندن قورتلیمه چاره یوق ایدیکنی بلدیلر «بواثناده» «قوماقو» میکادو وفات ایدب برینه حاضرکی «مونسوکینو» میقادوی اون شش یاشنده ایکن تخنه کیچوردیلر.

١٢٨٣ نچی هجریه، ١٨٦٧ نچی میلادی ده ایدی، بو یاش میقادونی وزرالر اوز مصلحتنه اویدرمش اولدیغی حالده وزرالرننگ بعض نای قولای ایشلرندن مملکت ده اختلالچی باش کوتاریب آراده بر آز تلفاتندن سوگره میقادو طرفی غالب اوله رق فتنه لر باصلدی. میقادو اوز اقربالرنندن و اوز طرفدارلرنندن اداره باشینه آدم یرلشدردی حکومتی ونفوذی تمام الینه آلدی. صدر اعظم مثابه سندن اولن ذات میقادوننگ غیش لرنندن «اریوغوبا» نام بر عاقل ومدبر آدم ایدی بو ذات بیک لردن و بیک زاده لردن بر مجلس شورا «مبعوثان» توبلادی مشاوره ننگ نتیجه سی اوشبو کونگی نظام وترتیب لره قرار ویریلوب پای تخت اولن «یادو» بلده سی ننگ اسمنی «توکیو» ایله تسمیه ایلدیلر بیک لر میقادو طرفندن وکیل اوله رق بیک لیک لرنده اونوردی ایسه لرده ١٣٠٠ هجریه حدودنده بیک لرننگ وکالت لرنی الفا ایدب جمیع جزائرنی میقادو اوز تصرفنه کیچوردی مملکت لرنی غوبرنالر والی و متصرفلیک و قائم مقام لیک لره تقسیم ایتدی. اولده اجنبی لرنی مملکت دن هیداب سورمیه سعی و جهد ایدن یاپونلر بو دفعه اجانب ایله اشنالغه طالب اولدیلر کلن مهمانلره خوش کلنک صفا کلنک دیه آچیق سوز کولار یوز ایله باقوب یاشلردن نچه لرنی آوروپا وامریقا مکتب لرنه کوندردیلر آوروپالی لرده یاپونیا ننگ بو توجهنی کوروب هر بری کندی طرفنه میل ایتدیرک اوچون تعصب بقصص آنلره هنر و معرفتی ورکاندیلر. یاپونلر انسانیتی کامل هر ایشکه قابل استعدادلی اذوام

اولدندن آز مدتده کوب ترقیه کیتدیلم علم و حکمتنه آوروپالی لرنی قوب یتدیلم. علوم و فنون ارچون بیوکلی ده آوروپایی سیاحت ایذب پولیتبیه بوزندن ادیانلری تفتیش ایتدیلم یاپونیا دین ازلب دین افتاروب بورر دیسه هر ملت اوز دینلرینه کدرمک امیدله جهل ایشوک بونلره آچینی اولدی نه یره واررسه حدندن زیاده عزت و حرمت کوردی. بو مکر و حیل ایله یاپونلر جمله دولتلک اذماننی اوزلرینه دوندریب آوروپالولرلک هنرینی آلدیلر اسرارنه مطلع اولدیلم. یاپونلرلک سیاحتدن مقصد اصلیمی بو اولوب دین خصوصی دگل ایدی ۱۳۰۰ هجریه حدودنده سلطان طرفندن بر پاپور فقط دوستلق بوزندن یاپونیا یه واریب فایتوشده چین دیکزنده غرق اولدی سلامت فالانلرینی یاپونیا اوز پاپوری ایله استانبوله بتکوروب غرق اولنلرلک اولاد و اقربالرینه تعزیه و آنلره تسلیه ایذب فایتدیلم. استانبولده بزه سویلدیلرکه شوکلن یاپونلر جامع و مساجدلره کریب مکتب و مدرسه لری کوروب اسلام دیننی غایت گوزل بکنوب کتیلر ایدی هنوز اثری و ثهره سی معلوم اولدی جمله ایشی پولیتبیه ایمش مع ما فیه اکر ترک آیین ایذب بر دینه کرر اولسه لر انشام لله اسلام دیننه کررلر زیرا عقل و فراستلری هر نیه بدر حق ایله باطلنی فرق ایدر آق قرانی آیزیب بلور الندن هر نه کلور استفاده لی قوم دور دیوب ینه اسلامیتندن امید وار ایدیلم. الحاصل یاپونلر مملکت لرنده مکاتب و دارالفنونلر آچوب نظام وانتظام تابدندن سوکره قوریایه کوز تکب قورییه ایسه ختای همایه سنده اولمغل ختای بو ایشه ناراضیلق کوستردکدن اخیر کار ۱۳۱۳ هجریه ده یاپون ایله ختای بیسی بوزلشدی محاربه آچدیلم. یاپون غالب اولوب «یاچین» بلده سینه قدر باصوب بارر اولدقده روسیه اورتابه توشوب یاپونیا یی توفقاتدی. قوریا کارولنی ختایندن وهم یاپونیا دن خارج قیلر ق یاپونیا یی ختای یرندن فایتاردی بدلنه «فارموسا» آطه سنی و یردی بو میانه چیلک خدمتنه وسائر بهانه ونجه

تزویر شاهانه ایله روسیه منجوریایی موقتا و پورتارتور بلده سنی کندنه ملک قیلب آلدی روسیه نلک بو ایشلری یاپونلره غایت آغر کلدی زیرا پورتارتور لیمانی هر دولته مهم خصوصا یاپونلره بیک اهم بر نقطه ایدی. بو خصوص اوچون نه وقت اولورسه روسیه ایله بر محاربه آچیله چی جزمی و قطعی بلنوب یاپونلر بو سببدن اسباب جهادک اکمالنه سعی نام و بو کارنک اقبالنه اجتهاد تمام ایله یاپوشدیلم بو تشبث لرینی آوروپالوردن کتم ایذب اجابتدن کلن ایلچی لره هسکرینی نظام سز اسلحه لرینی برام سز کوسترر ایدیلم. روسیه بو تعافله تمام آلداندی یاپون ایله ختایی بر صانوب او طرفه آرتوق مقید اولدی بو ائناده منجوریا تیر یولی اتمامه ایرشدی یولنک تمامی ایله روسیه ینه فرورانه طاورانه یه باشلدی شمعی یاپون شویله تورسون شرق سمتندن نه قدر دشمن ظهور ایدرسه آز مدتده نچه یوز مک هسکر حاضر و مهیا ایذب جمله اعدایه مقابل قیلیمه قادر و مدافعه یه برارز زعم ایتدیلم بویله بر خطا فکره کتدیلم. «الیکسیوف» نامنده بر ذاتی نامیستنوک یعنی نایب و امیر الامراء دیمک رتبه ده مانجوریا یه فویدی یاپون ایله اولن سیاسی وسائر امورنک کلسنی آکا تفویض ایندی «الیکسیوف» مانجوریا یه واردیغی ایله قوریا کارولنی قولنه آلمق یعنی آنی اوز یولینه صالحق صدندن آنکله محاوره یه کربشوب قوریایی یاپونیا دن فورغامیه باشلدی یاپونلر بو توهزیده سوز آچوب الیکسیوف دن جونلی جواب آلامدقده مدعالرینی پیتر بورغه بلدیلم منسترلرده یاپونک مطلبنه آرتوق مقید اولینیوب بز او طرفه وکیل فویش آنکله خبرلشسون دیسه سوزلرینی فسقارتدی یاپونلر بو التفان سز لکدن نهوره کلوب غایت نزدیلر قائلری فاینادی نامورلری غلیان ایلدی سوزنی ایکنچی طرفه چویروب قوریه تورسون منجوریا ده نیمه حقک بار ایدی دییمه باشلدی یاپونیا نلک بو سوزی روسیه نلک نیت خفیه سنه مدار

اوله توشدی چونکه بر بهانه ایله محاربه آچلورسه فور یایه کر مک
ویاپونیا ییه حدنی تانوتوق افکارنده ایدی.

یاپونیا ننگ مقصدی دخی محاربه ایله روسیه بی فور یه دن قطع
علاقه فیلب اوز حمله سینه آلمق پورتاتور ومانچور یانی ده بر طرف
ایتمک املنده ایدی بس ایکی طرف ننگ ده مقصد و مرامی بر نقطه یه
جمع اولوب نتیجه کار ۱۳۲۱ نچی هجریه اخیر آیی اولن ذولحجه
۱۹۰۴ نچی میلاد ننگ اول آیی اولن غنوار اواخرنده یاپون طرفدن
محاربه باشلندی.

سیواستپول محاربه سیکه بونکامحاربه «سه ساله» وقریم محاربه سی
دخی دیورلر روسیه ننگ مغلوبیتی اراضی و اموال دن وتلف انسان و عسا کیردن
ضرر و زیانی بوندن یعنی یاپون محاربه سندن کم دگل بلکه زیاده ایکن اومحاربه
روسیه ننگ شهره و شاننده بو قدر خلل و نقص کنورمش اوله یوب بالعکس روسیه ننگ
قوة و مکتنتنی اعتراف ایتدیمش ایدی زیرا اوصوفش اوچ بیوک دولت
ایله اولوب بالغوز روسیه آنلره اوچ یل متصل مقابله ایتیمش ایدی
عقببنده نیز زمان عقل و هوشنه کلوب آسیای وسطی یه استلاسی
اومحاربه ننگ آلام و کلفت لرینی آلیب کتمش ایدی و آنندن ضونکره
هجریه ۱۲۹۴ نچی یل لرده عثمانلیه غالب اولدیغی بتون دوللری
هورکتوب چونکه شرب مثلده ترک ایله توتوشمه ناشدن جان
نیوردن تن اولوق درکار دیوب بویله قوی الشکیمه بر قومی یکنکدن
جمع دول روسیه ننگ کوچ قوتنه تسیلم اوله رف مقابله دن قالمش
ایدی کلسی ننگ زهر سنی آلمش ایدی روسیه مأمورلری و مرخص لری
فایسی مجلسده بر کلام دیورسه و فایو مکانه بر سوز سویلیورسه
دفته آلتوب آننگ توتان طرفی البته ترجیح بلا مرجح ایدلوردی عوام
الناس ده روسیه لمبوب سویلمز او یلامبوب اشلیمز هر نه ایدرسه
آننگ نوغری دور دیو روسیه بی اله دیمیه آز قالمش لر ایدی
روسیه لو اوزلریده دائره دن چقب انسان اولدیغنی انکار ایدر

مرتبه یه یتمش لر ایدی اکرینه بر نچه یل لر بو حالنده قالمورسه
شکسین بر تنکر یسی اولوق اعتقادنه کتمش لر ایدی اما یاپون محاربه سی
بونلری انسان صنفنه کردردی یاپون کبی یگی چقمش نامی نامعلوم
بر کچک دولتدن یکل دیکی آدم لرننگ آغزنده روسیه دخی تقدیردن
تجاوز ایده مز ایش اوز دیدکنجه کیده مز ایش دیمه سویلنور
اولدی «اه»

بو ثقیل سوزلری یازمقدن روسیه بی تنزل یاپونلری ترفع
طن ایدلمسون چونکه تاریخ یازمق دن مقصد کچمش واقعیه بی کوکل
برکته مک و آندن عبره آلیب کله چک ده اولن ایشلرده متبصرانه و متعله انه
حرکت ایتمک لازم کلدکن کوز مزله کورمش قولاغمزله ایشتمش
اولدیغی افعال و اقوال لر بلا تغییر تحریر ایدلدی. حضرت حق تعالی
کلام قدیمنده مشرک لری عداوت جهندن اشد دیوب نصاری موده
جهندن اقرب دیمش و بوگا ضمیمه روسیه بزم انط ایمان ایله
متبوعه ز دور عدالت لو پادشاهم ز ننگ سایه سنده جمله اهل اسلام رفاه
حال فارغ البال کچنوب اغیارک ظلم و تعدی سندن امان نوره کلمش
اویله اولسه دینده مبابین فیر کتابی اولن مجوس منعوسک و وطن
و متبوعه زه غالب اولماغنی کم استیور البته استمیورز لیکن انسان
اره صره بر شکست کورمه کندینی بلمیان خدایی آکلمیوب بس
بنده لیکنی خاطره کتور مک اوچون بو قدرچه تأدیبی خداننگ لطف
کر مندن بلوب ظاهرده ضرر کبی کور نورسه ده باطن ده فائده سینی
انکار ایتما مک کر کدر. روسیه ننگ مغلوب اولدیغی بالغوز بو دکل
اولده نچه دفعه بویله حال لر بولمشدر بر ضرر بدلنه نچه فائده لر
کورمشدر بونکله ترقی تمام اولدی دینلمسون بلکه بنه جاینه
بارز انتقام آلور. (ونلک الایام نداولها بین الناس)

محاربه آچلقدنه اهالی ننگ اذکاری ایکیه منقسم اولدی بر فرقه
دیدیلرکه یاپون غالب اولور زیرا آنلر غایت هنرلنمش نظام

وترتيب اسباب واسلحه حساكير و خزائن تمام مكمل ايش ديديلر.
 و بر فرقه روسيه يي تقويي قلب ربيع مسكوني اخافه ايدن ملكي
 سدس مسكونه بدن بر نچي بيوك دولت ايكن ياپونيا كبي باريم
 روسيه يي يتمز بكي بر حكومت بونكله مقابله قلب باشقه چقالمز
 ديميه ذاهب اولديلر. الحاصل بر باريم يل مقداري محاربه اولوب
 ۱۹۰۵ نچي يل اواسلطنده «ويتته» نام بر مينستر آمر يقايه كيدب سنتبر
 آينده مصالحه بولدى محاربه يه ختام و بولدى بو صوتشده. روسيه
 برأ و بجرأ يعنى صوده و فور يده مغلوب اولديغي مستوركارلردن اولميوپ
 جمله نك معلومي اولدندن تفصيلنى يازمغه حاجت مس ايتدى.

مصالحه بولور خبري ايله اهالي ينه ايكي صنفه آيرلديلر بر
 صنفى ديديلر كه بو مصالحه يه ياپونلر استلا ايدن يرلرندن زياده
 بر آلمغونچه و لاديو استوك و آمور و فامچانقه و ساخالين دن روسيه يي
 چقار مغونچه بايقال كولى و اوركوت قلعه لرى ياپونيه يه فالهغونچه
 و تضمينات حربه نچه مليارد روسيه يي فرضدار فيلمغونچه ياپونيه
 صلعه مائل اولمز قائل اولمز ديديلر. و بر صنفى ده محاربه مجهول
 النتيجه بر بيوك و آغر كارلور دائم بويل غلبه چالغه ياپونلرده بيك
 اهتمام ايتمز بو قدر چه آبروي ايله توقتامق آنلرده آزايش دگل
 روسيه نك ده كفاهه قدر عسكرى حدودده يتوشدى صوكره سى نه
 اول چغنه كمنك كوزى يتار ياپونك فكر سز خلق دگلدر بو ملاحظه لردن
 اونرى آرتوق عناده كتمز بي معنى ايش ايتمز ديديلر. واقعا
 غالبيتنه نظرأ ياپونلر بگل نوقتاشديلر. شويل كه سخالين اطه سينك
 نصفى و پورنار نور قلعه سى و مانجور يادن بر آز ير ايل فوريه حكومنى
 ياپونيا حمايتنه فالوب تيمر بول و ديگورده اسير نوشن زرهلى پاپورلر
 ياپونه و يريلوب و بر آز ضميمه لر ايل مصالحه اولندى. بو خصوصه
 «ويتته» يه بتون روسيه فقراسى و حكومنى كمال خوشنودليك
 ايل القش ايتديلر.

ابدى مصالحه بو صورتده بتدى لىكن مملكت كه كوب تولقون
 ايتدى جملسى اياق لنوب الوغ فكر لره كتدى حرى تليك ادعاسيله
 پادشاهدن بر خيلى مساعده لر طلب ايتدى بعض استدكار ينده يتى.
 شويله كه: پادشاه حضرتلرى تبعه سينه كه ك پيلك و بروب مانفيسست
 چقاردى بونك نمره سندن اوله رق نچه زماندن بيرلى ظاهرا خرستيان
 باطنا مسلمان اولن مكره كراشيم خلقى فرق مكلم
 نفوس اسلام ديننه قايتديلر. و ايرتيش اولكاسنده فضاقلردن
 دخى نصرانيتى ترك ايتديلر. و نچه عدد اسلام غزته لرى نشر
 اولندى اولده بتون روسيه اسلامنه يالغوز «ترجهان» غزته سى وار
 ايدى زياده به رخصت يوغيدى.

حالا: «حيات»، «نور»، «قران مخبرى»، «طاك»، «اقبال»، «الف»
 «آزاد»، «ارشاد» و نچه دلشاد غزته لر ميدانه هقدى و نچه نچه طبابع
 رساله لر طبع و نشر اولندى شمدى بيوك كتابلريك معارفى نظارت سز
 يعنى سنزور سز باصلماسنى طلب ايديلر لر. حرى ت شخصيه يعنى
 هر كيم اوزينه مالك هيج احد كمسه نك مالنه چاننه توقنمز مصلحت
 و مشوره اوچون جمعيت لردن منع ايدلمز كبي اير كونچي ليك لر
 غزته لر ايل اعلان ايدلى.

بازيلن صورت اعلانات بودور. نور غزته سى ۹ نچي نومره سنك
 ۱۳۲۳ نچي هجرىه، ۱۹۰۵ نچي ميلاديه، ۴ نچي رمضان، ۲۵ نچي اوكتبر
 پنجشنبه ايمپراطور اعظم نك مانفيسستى.

خدانك فضل عنايتى بلان بز نيكولاي ايكنچي ايمپراطور هم
 بتون روسيه نك مستقل پادشاهى سارپولسكى كئاز فيلاندىسكى
 و خبرى و غيرى و غيرى لر.

شهرلرده وهم ايمپراطور نك باشقه كوب جبرلر نك بولغان طنچسزلق
 وفتنه لر بز نك چراكى صور حسرة ايلن طوترديلر روسيه پادشاهى نك
 بخت و سعادتى خلق و جماعت نك بخت سعادتى بلان اوزلمسك برلكه
 توارىخ خسه

طوناشقاندر خلق نك فایفو وحسرتی آنك فایفو وحسرتی دور حاضر
چققان تنوچسزلق ترتیبسزلك لردن احتمال بر ضرور جماعت ترتیبسزلكی
پیدا بولور همده بزنگ شاهانه نك برلك وبتون لكنه خوف وخطر
كلور پادشاهلق خدیمتنده ضرور عهد و نذر مز بزكه امر قیله در
بتون كوچ قوه و عقل تصرفهز ایلان پادشاهلقفه خوف خطرلی بولغان
فتنه واغوانی باصوغه اجتهاد فیلورغه تیوشلی بولغان عملدار اهل تصرفه
امر فیلب لازم بولغان تدبیرلری فیلورغه طنوچلق ده ترتیب اوزره
صلح ده جروب طوزغان خلق جماعتنی حفظ حمایه ایلان صافلق
اوچون ترتیبسزلك نظامسزلیق وكوچلاونی بتروگا نیزدن بیغشی
عملگه كرتك اوچون بر عهوما صلح طنوچلق اوچون كورساتلگان
بعضی تدبیرلر بلان یوغازغی حكومت نك «پراؤبتلستوانك» حرکت
عمل ایش جرتونده برلكنی لازم ولابد كوردك.

پراؤبتلستوانغه لازم ایتمهز نوبانده كورساتلگان بزنگ اراده
اختیارمزی اجرا فیلورغه (۱) اهالی خلق جماعتكه چایكالمای طورغان
اساس غرازدانسکی حرمتنی «اصوابودا» براوكه شخصیه «لیچنست»
امینچیلك ده بولوب آنازغه تیماسكه طوقنماسقه وجدان سوز جمعیت
«صابرانیهلر» سیوزلارغه حریت ویرمك. (۲) غوسودارستویننی دوماغه
صایلاوغه تعیین فیلنغان صایلاو، ژبیرلرنی توقانمای حاضردانوك
چاقورغه دوما مجلسنده حصه مند بولور اوچون دوما جبولوینه وقت نك
آز فالوبینه فاراب ممكن ممدارنچه شول خلق آراسنده فایولار حاضرگی
ترتیبده دوماغه صایلانو حقوقندن «پراؤا» تمام محروم ایدیلر. مونك
بعدنده عام بولغان صایلاو پراواسنی بیغشی ترقی لو حالكه قویولسون
اوچون بانغیدن قویولغان زافونادانبلنی ترتیبلكه بیروكار
(۳) هیچ برزافون اوری نك فوتنه كلوب بتماس غوسودارستویننی
دومانك خوش كوروب تحسینندن باشقه وهم دوماغه جماعتندن
صایلانغان كشی لر آبیس پیچین بولسونلر نوزدن قویولغان عملدار حاكم لرونك

حریت وایش جورتلوری نظام زاقونقه موافق ایكانلكی قاراب ناظر
بولوب نوروده.

بتون روسیه نك درست صادق اوغلانلرینی دعوه قیله مز وطن
آلدنده اوستلرینه لازم بولغان حقنی یادلریكه آلوب بوندای ایستلمگان
فتنه واغوانی توقانورغه بزنگ ایلان بركه یاردم واعانه فیلشوغه
اصل وطن طپراغنده طنوچلق وصللق قویولوینه بتون كوچ وقوهلرینی
صرف ایدركه پترغوف شهریده اوكتبر ۱۷ كونیده حضرت عبسی
توغوندن ۱۹۰۵نچی یلنده اصل نسخه ده پادشاه اعظم حضرت لری نك
اوز قولى ایله یازلغان نيقولای.

بو فرمانك مفتی طرفندن اولغان شرح نامه سی

نومر ۱۳ ذالقهده ۱۳۲۳۲ سنه پنچشنبه ۱۹۰۵ سنه ديكابر ۱۵
صحیفه اورنبورغ جمعیت شرعیه سی مفتیلکی قولى آستندا کی آخوند
امام وخطیب لركه ۱۷نچی اوكتبر فرمانی نك ترجمه سی نی هم شو فرمانك
شرح نامه سنی طاراندی شول شرح نامه ده ایته دور هر كم كونكل واعتقاد
اشارنده ایركلی اولوب هر كم اوزی قبول ایتكان دیننی طوتار
بو حقه دولت طرفندن منع یوق دیکدر مثلا مجوسلر یاكه خریستیانلر
اسلام دیننه كركه تلاسار اختیارلیدرلر محكمه لر طرفندن حكم
اولنمادغنده هیچ كمنی توتوب حبس ایدوچی ویورتنه کریب تننوچی
بولماز لکن بو سوزلردن باشقه ككشیلر نك مازلرینه جانلرینه
ضرر ایثاركه یاری معناسی چقمایدر. بوندن آری مفتی حضرت حق
غیركه نیماو اوچون نصیحت برونی روحانی لركه فوشادور. «انتهی»

بالايە متعلق

ايىدى ياپونىيا خەسەندە اوچ اقوال يازلىدىكى بىرىسى تىفاسىرلاردا
امت موسى عليه السلام دن بر قوم ير آستى ايله يوروب واريب
شرقه چقىش او قوم اوسبو ياپونىيا اولسه ديوب بر احتمال اجرا ايدرلر
لكن بو خبر اسرائيليانىن آلتىغى ملحوظ اولوب اسرائيليانىن آلتىغى
ايسه آلتىنك خبرى موضوعدر. يعنى اعتمادسز دور.

ايكنچى قول: «دجالسا»، ياخود جابلقا قومى معراج كىچەسى ايمانه
كلىدىكى سىر وتوارىغلاردا يازىلوب لىكن بعضلر او قوم عالم
مثالده ديدكىدن قوم مذكور ربع مسكوندن خارج رسماده موجود
بر مخلوق اولدىغى مظهرندىر. (ومن آياته خلق السموات والارض وما
بث فيها من دابة) آيه كريمه سندن سمانكه اناس كىي مخلوقات وارلىغى
خبر ويرىلوب بولموش معراج كىچەسى ايمانه كلن طائفه آنلاردن اولور.

اوچونچى قول: كرك بالقچى لىق ايله وارسون وكرك سبب من
الاسباب جزيره ده فالسون ياپون اهالىسى شكل وسپماده اخلاق
واطوره احوال وافعالده وسائر اعمالده يعنى بو اوصافلره باقلنده
اولاد يافتندن بر بوداق اولدىغى عقلا معقول ونقلا مقبول اولوب بوگا
نظراً فلباق منقول تىنار نوعى فضاى فرغز قىچاق ترك باشقورد
تىنار ختاي خوتن وقبائل اويغوركه آلتى شهر اهالىسى دور حقيقتى
اويغور سوچو اطرافنه اولور وصالار اطرافنه تورور ديورلر. وجميع
جرائر شرق اقوامى وارزبىك اوروغى كلهم عرق اصغر يعنى اولاد
يافتندن اولوب فقط بر برزىدين آبرى وباشقه كوسترىن دىن
ومذهب لرىدور. اگر خدا توفيق ويروب حق ديننى تىاسبىلر
باطل دىننى ياهىلر مذكور اروغ وفروعلر جملهسى بر قىزىنداش
اولدىغى كورنور وبر شعوبدن منشعب بولدىغى بلنور. (وجعلناكم
شعوباً وقبائل لتعارفوا) سرى ظاهر وهويدا قىلنور. اه

ختابلر اوزلرىنى «داشىك كوى» ديورلر. بيوك حكومت دىمكىدر.
ياپونلرنى «اربىك كوى» ديورلر. ايكنچى حكومت دىمكى اولور.
تىكتىبده «اربىك» تىكلمده اربىك ايشدىلور. ختاي خلقى «ر»
حرفنى بوغازدن چقارر كىي مهمل تلفظ ايتدىكارندن استماعده «ار»
فهم لنور. بو سببندن بعضلر «اربىك» اسمنى «اربىك» يازىب سوكره
كلىله همزه بىي زانك اخيرينه آلتىدرهده زانك يازىب بوندن
تعريفله زابوك، زاپون آنندن چاپون بعدده ياپون اولمشدر. دقت
ايدىلورسه اكثر اسم بويله تىبدىل ونغىير اوله كلىمشدر. تىتاك كم
داشىك اسمنى اوز محررلرى ترجمه ايدرسه دايچىن يازىب بزم
كتابلرمزده فقط «چىن» يازارلر. وهكندا هذا

روح هلاك اولمش وى روح لر خراب اولمش بو بلامستوعبده
 «لوژاڭ» نامنده بر ذات اهل عيان مال ومنالى ايله بويره بوريا
 اوستنه اولطوروب سلامت چقمش بزلر آنڭ كوستردىكى ايله بوررز
 وآنڭ دىدىكى ايله عمل فېلورز نچه مڭ يىلر هنوز اول بولدن
 آيريلمبورز بزلردن باشقه كلسى آزمشلىر غصوصا ماوزى فاغو
 ياكڭ غو يعنى روس فرائصوص ايكلزلر سئنه بسئنه تبدىلدىن
 تجدىن آيين ايلوب اعتقادلرنده بر اعتماد فاله ماش آنلره نسبه
 سزئڭ اهل اسلام چندان مراتبه آرتوق دوركه بر عقده دن آيرلمبور
 بولدن اوچونكه بزلرئڭ قديمده دانشمندلر مز ترك دين ايدر اولسلر
 اسلام ديننى قبول قىلمشلىر آنڭا كرمشلىر البته اودىن ئڭ حقيقتنى
 بله مشلىر آنده بر لذت بولمشلىر آندىن بهره آله مشلىر اوله بزم خلق
 بو ايامقه چه اسلامدن غيرى هيچ بر دينه انتقال قىلدىقى بو قدر
 «اه» ديمك اولوركه بزلر اوز دينمزدن دونمبورز بشرط تبدىل
 دىن ايدر اولساق اسلامدن غيرى نى قبول كورمبورز. سلف لرمز
 دن بويله صادر اولمش بو سيرة بزلره سبىل اولوب فاله مش ديوب
 كند ملتى مدح ضمننده دين اسلامى دخى تزكيه قىلدى. بو ذات
 بو سوزلرى بنم خاطر م اوچون ديمدى نهايت دانالغندن وكوب اوقوب
 كوب بلدكندن اضمارينى اظهار ايلدى واقعا اكثر ناس آنا بابانڭ
 يولى ديوب ديننى تحقيق قىلمقدن حق ايله باطلنى تفرىق ايدى
 ميوب اسلامدن قچارلر فكر وملاخظه قىلمسلر عاقللره اسلامئڭ
 جميع ادباندىن اكمل وافضل ايدكى اظهار من الشمس ابهر من القمر دور
 اسلامدن غيرى ملت دنيا پرست اولوب آخرة نى بله ميوب بر بولدىن
 باشقه به عتلى يورمىوب كوزلرى كور بصيرة سز بى نور اولدىن
 آز كون دولت دنپويه آلدانوب آنى ايله قرابى آيور مازلر
 نور ايله ظلماتنى فرق ايدى مزلر دنيا ئڭ دولتنى باقى صانوب اقبالى
 عقيبنده ادبارينى اويلا مازلر. حضرت حق جل وعلا كتب سماويه ئڭ
 كلسنده وبالخاصه قرآن كريمده بو دنيا بنده لريم بيننده نوبت دور

۱۱ نچى چين وختاي خانلرى و اندىن ۱۳۲۵ سنه يىل قدر چوچك حاللرى.

فى بيان خانان چين

كتابلرده چين وچين ماچين و فقفور چين بازىلوب افوه ناسده
 ختاي وخطا واز اولور چور چوت دىنلوب اجناسى مختلط بى حد طائفه
 متخالفه دور بونلرى بلمز آدم اولمز ربع مسكونك شرق سمئنده واقع
 شمال طرفدن شيبير ممالكى شرقى طرفدن بعرا صفر و جاپون وچين
 دىنگزلرى جنوب جانبندن جاوه آطهسى وهند چينى وغرب دن تركستان
 وفرغان ايله همحدود بولمىش بر معروف مملكت دور. نظام جديده به
 آوز وپالوردن دون ايسده قانون قديمده مستديم ومستقيم و نفوس
 جهتندن وجه ارضه بر نچى حكومت ايدىكى كاليندار و جغرافيا لرده
 مرسومدر. پادشاه ليق لرى چاله دولتدن اقدم وكهنه اولمقله بزم اسلام
 توارىغى ئڭ هر برئڭ احوال لرى بازياه كلهش لىكن مجمل وخصوصا عدد
 نفوس لرى مبهم دور مع مافيه اوج يوز ميلون اولدىغنده متفق اما
 اختلاف زياده سنده دور. اوز جغرافيه لرنده تحرير نفوس حسابندن
 اون سيكز بتون سنيك بش عدد يارتنى سنيك ايله مجموعى ۳۳ سنيك
 اولوب ايك آز سنيك اون ميليون نفوسدن كم اوله ميوب بعضا
 يكرمى مليون زياده سنيك وارلغى ده يازمشلىر. آوز وپالولر بونلرى
 «بوتدى» «بودا» فانفونسيه فونفو چيوس دىننده ديوب مسلمئانلر
 مجوس ومشرك ديه تعبير ايدرلر اعتقادلرنده اولن تفرىقهسى
 ملل ونملده تمامامستور دور. مذهب باشى اولن اشخاص لرنڭ
 تاريخى كله چكده معمل بمعل تحرير ايدلور ختايك دينى خصوصنده
 اوزلرى ئڭ بر بيوك «موبد» و دانشمنده آدمند بن صوردم سزلر
 كمنڭ كوستردىكى طريق ايله بوررسز وكمنڭ تعليمى ايله همىل
 فيلورسز ديدكده زمان اويده بر يوزينى صو آلهش جمله ذى

دنياڭ اغیری و اخیرنڭ آخرتی دغی واردیوب خبر ویرمشدر عاقل لر
 بونی بلور لر تفکر و تقطن بلور لر غافل لر حیوان کبی بی اندیشه بور لر
 مز بور موبدنڭ نقلدین بونلردینده حضرت نوح علیه السلامه
 انقیادی فهم لنور ایسه ده اعتقادلری بر نقطه به نر لر لمیوب بعض لری
 ارواح جسم لطیف منتقل مثلا بر آدم فوت اولسه روعی ایکنچی
 بر جسده دغول ایدر بعض متوفاء صالح و ایندکو ذاتلردن ایسه
 روحی بر عز بزنڭ بدنده کربب آنده راعت و فراغت ایله ملنذ اولور
 اگر متوفاء طالح یعنی بر ازم فاسق آدم ایسه روعی بر فقیر ناتوان
 کسه یاغود بر حیوان عفا کسه کربب کناهی مقداری اوجسده
 معذب اولور جنت و جهنم بوندن کنایه دور دیور لر بو اعتقاد
 فاسدلرینه مناسب حکایه ر کتوروب دیرلر که بر تکور منچی نڭ
 بر آدمده عقی وار ایمش ده اوتامیوب اولمش بر کون اوغلی نڭ
 دوشینه کرمش منم فلان تکور منچی ویره چک فلان مقدار فرضم
 وار ایدی ادا قیلمیوب ایدییم حالا تکور منچی نڭ النده اولن فلان
 توشلی ایشاک من دور من روعم آنده دور هر کون تکورمانه
 قوشوب مکا کوب جفالر ایدر آریب چارچاب عالم کیدر اوغلم سن
 شو فرضمنی ویر منی بو محنتدن قورتادیر اوغلی ده اویقوسندن
 اویغانوب تکور منچی رار آنامده نه قدر حقڭ وار ایدی دیوب
 تکور منچی عقی ادا ایندیکی ایله مز بور ایشاک در حال یقلمش
 اولمش جفا و محنتدن قوتولمش دیه بونی و بونکا ماند امثال لری
 اعتقادلرینه دلیل و مذهب لرینه سبیل توتار لر الانسان طق فالعمار
 فاهق «اگر واقع ایسه»
 وبعض فرقه لر یسه میده سؤال و حساب راعت و عذاب وار
 دیور لر علامت لری بو دیدکلرینه موافق کور نور شو بیله که بیوک
 پوت خانه لرنده بالچقنن چامور دن سیکز عدد مجسم صنم قویمشلر
 صورتلری بدهیئت مهیب بعض لری دورت قوللی و بعضا بش
 قوللی آلتی قوللی قیپ بصامش بو صنم لرنڭ هر بری بر ایشاک

باشنده مثلا بریسی ذی روحه و بریسی بی روحه مؤکل بو فلان
 ایشه متصدی و بو فلان ایشه مترقب دیه سویلبور لر. و آرقه طرفنڭ
 بر «چوکی» بیوکی جمله سینڭ ناظری و ناصری دیوب هر واحدنی
 علی حده بر استوله اونورتمش و چوره سنده دغی کته کچک خادم
 و خدمتکار یصاب برلری قولنه فلج و برلری گورزی چومار تونوب
 کوزانمش بعضی آت نڭ جلاونده ایگار توفمنی توزانمش اوزانکوسنی
 تونه تمش و برلری تور و بیکه سینه یعنی چلومنه تما کوسنی صالح
 توتانمش بری ده آتی نیندن «چپوغندن»، توتوب آغزینه اوزانمش
 دیورلرینه پادشاهلرنڭ صورتنی نقش قیلپ یازمش ضحاک مارینی
 دغی اموزندن یلانی چقاریب باهیبت ایذب قازمش. و بر طرف
 دیواره جنت و جهنم مثالنی تصویر قیلپ یازمش. شو بیل که بر فزانده
 صونی فاینادوب آستنه اوت یا قوب ایر خاتونی یالانچاق دمنی بیلنه چه
 صوغه تقوب فایناتورلو بشور لر بونلر کمدر دیوب صورادفده زانی
 وزانیه دور دیدیلر. و بر نچه آدم لرنی آیاق قولنی باغلب باشنی آباهنه
 قوشوب بور شدریب اوندین زنجیر ایله بیلندین تارتوب ترازویه
 آصمش لر بونلر کم دینلسه دنیا ده ترازویه خیانت ایدنلر دور دیور لر.
 و بر آدم نڭ آیاغنی اسمانه کوتاریب باشنی تکورمان تاهنی نڭ تیشوکنه
 تقب بانچوب قاننی آقزیب ایتلره بالاتوب کوسترر بونلر تکورمنه
 خائن اولنلر دور دیور لر و بر قزارمش قزمش تیبور ستونکه بر
 آدمنی زنجیرلپ آباهنندین موینندین بیلندین محکم تارتوب باغلب
 قوچاقتوب قویمش ستونڭ ایچندین اوت یالقون چقار بو آدم دنیا ده
 خاتونلرینی تیڭ کورمای برینی آرتوق برینی کم کورنلر دور دیور لر.
 و دغی شیطاننی بر صورت قبیعه ده توشورب اوزون زنجیر ایله
 باغلب ایرنندین تیشوب پناکلب جمله خلق آنڭ آرفاسنده کوساک
 و چومار ایله اوروب تیوب آغزی بورنی قسان قیلهرق دنیا ده
 پارچه نی آزدان توغری بولدن یازدران سن دور سن دیوب جهنمه
 آلوب کیدبور لر. و صراط کوپرینی بدی طبقه قیلهرق جهنم اوستوندین

نارتوب هر برندن بر فرقه‌ی اوتكاريب كوستررلر موندین سلامت اوتان اوجماه وارر بقلب توشان ابدی هداده فالور دیورلر بویله كوب غرابت و علامت‌لر بصامش. بوندن بلنورکه آخرنه ایقانلری واردور دنباده خیر وشدن هر نه ایشلرسه هقبی ده آکا کوره مكافات و مجازات وار دبه اعتقاد ایتمش لر اوله.

العاصل اوز زعم‌لرنجه مبت‌لری اوچون مال صویوب کلاؤ کونارم‌ک‌لری یعنی آهاچقا اصمقلری کاغد کوبدریب اوزلرنجه دها نیله‌رق قول‌لرینی بوزیند باصمقلری و بونک امثالی نچه افعال و اطوارلری اولدکن صکره انسان بیکار بوش کتمز اعتقادنده اولدقلرینه دلیل‌دور. والا بوده‌نت‌لر کبی یعنی دهریلر کبی هزت و لذت حقارت و ذلت یالغوز دنباده اولور اولدکن صکره نسنه بوقدر دبه هیچ شی ایله شی اولمزدی.

نتیجه کلام کرک کم اولسون و فایسی ملت بولسون طبعی سلیم وهقلی مستقیم آدم ادنی تفکر ایله بلورکه حضرت خلاق عالم بر سطر انسانه بوقدر فهم و فراست ویزوب جمیع مخلوقاتدن فائق و اختیار جزئی ایله خیر و شره لابق و جمله مخلوقاته غالب و بتون دنبایی مسخر و آکا مالک ایدره اولدکن صکره خالقنه انقیاد و امرینه اطاعت و طاعتدن صورمیوب حیوان غیر ناطق کبی بوش و معطل قویار بونی هیچ عقل جائز کورمز. اما عمی فی الازل کالانعام بل هم اضل اولنلر بلمزسه بلمز آکا کلام بوقدر (ختم الله علی قلوبهم الا یتقه حضرت حق سبحانه و تعالی انسانی حیوان مطلق دن دنباده فی طریقه ممتاز ایتمش ایسه آخرتده بینه امتیازسز قویمز بعثت انبیا ایله امر ونهی انسانه خاص اولوب غیریلر مکلف اولمدیغی بو معنایه دلیل کافی و شاهد وافی دور.

ختایلر اگرچه کفار اصرار مستحق بالناش مشرک بالله اولوب انبیالردن بر نبیه ایمان و کتب منزله‌دن بر کتابه ایقانلری یوق ایسه‌ده هافبتده بر کار بارینی بلمشلر بوکا موافق بر یول بولمشلر

توغریلقدن غیر توفار ایکر یلکدن شر توغار ظنبله عدالت‌لری کمالده اولوب ملوک و امرایه بعض اخلاق‌لری ضرب مثل اولمشدر. خلیفه عباسیه دن برینه حضرت حضر هلبه السلام نصیحت بوزندن

دیمشکه: بن ایام سیر و سیاحتده بر زمان چین ولایتنه وارمش ایدیم مگر پادشاهلرینک قوه سامعه سیند آفت ایریشوب سماع صونه قدرتی فالوامش بر کون طوروب حالنه آغر ایکن وزراسی کوروب پادشاهم دشمانلرک آغلاسون بعمد الله صحت وهافیت‌ده دولت وسعادنده سن بو قدر نسنه نیچون آخارسن دیدکلرنده ایتدی بن کندم اوچون آغلامازم اول قیومده فریاد ایدن مظلوملرنک اوزین ایشتمز اولدیم آکا آغلام دیدی اما قولاغم ایشتمز ایسه‌ده الحمد لله کوزلرم صاغدر کورر شهر و بازارلرده ندا ایتسون لر مظلوم داد خواه‌دن غیر ی کهمسه فرمزی لباس کیسسون تا که بن کوروب ظالم‌دن حقنی آلیورم دیو فرمان ایتدی وهر کون فیله سوار اولوب خلقه نظر ایدردی فرمزی کبان آدمی کوررسه مظلومدر دیوب آنک حقنی آلیو برمک بابنده مراسم عدل و انصافی نه ایسه اقامت ایلردی یا مسکین کور ایددی بر کافر مشرک بالله ایکن مشرکین اوزرینه ایتدیکی رحم و رأف سنک اهل اسلام اوزرینه اولن حفظ و حمایت و شفقتکه غالب اولسن مؤمن بالله کیچنه سن و ابن عم رسول الله صلی الله علیه وسلم دعواسین ایدرسن بو نه اصل انصافی در دبه بو تمثیلی مقدمه قیلارقی کوب موهظه‌لر سوبلدیکی تواربغ‌لرده مرسوم دور. توشروان عادل و بوندن ما هدا دخی ملوک مجدوسلرنک کلام عبره آمیزلرینی کتب معتبره‌ده یازمشلردور بنا برین بونلر مشهور عالم اولوب اولده جمله خلقنک نظری بونلره ایدی. شول کچمش کتبه‌لیک‌لرینه هرورلنوب عوام‌لری حسالا دخی بر فردی کندیلرندن فوق کورمبورلر اما دانشمندیلری تنزل دولت وانطیاس ضولت‌لرندن خبردار اولوب زمانچه کیروده فالدقلرینی بلورلر بو بلدکلرینه بناء و بعض کار و حرکتلرینه نظراً وهر ایشلرینه باقلدنده

بونلارنىڭ انسان صىنقى كىرىملىرى سىرىچ كورنور. شوبىله كە كىندىلىرى
 دىيادىن بى بەرە غىبى و خىزىدىن بى خىبى دىن اىكىن مداح مىزلەسنىدە
 ناصىحلىرى شەھىر شەھىر يورۇپ قىلغە بىلغە كىرىپ اھالى بى ھىر و صىناغىتە
 ترغىب و تشوبىق اىتمەك لىرى و سامەللىرى اىلە آكسا قولاق
 قوبىق لىرى و تىكلامقلىرى آدم چىلىك نىڭ اىتدا مېوھ سىدىر و تىزى زمانە
 قىتارە كىرىملىرىنىڭ مەدە سىدىر. ناصىحلىرىدە قىسە بى قىسە قىلغەلىرى
 نىچەسنى تىزىل اىدىب، اى جەمەت قىسە دىن قىسە آلەرق آكە اولكۇزلىرى
 بىزلىرى قىبىسى ذاتىنىڭ نىسى مەز و كەمەنىڭ خىزىياتى مەز و كەمەنىڭ تىوابى مەز بىزلىرى
 كەمە مەز باشقىلەر كەمە بىلىك كىرىك اوزلىرى مەز مېزانە صالىب ملاحظە قىلغەلىرى
 كىرىك اوزلىرى ملاحظە كە اىتدا باشلىرى كۆزە قىرا كۆز «قاغۇ، قىرىك» لىتەسى لىباسلىرى كۆزە
 كۆز صالىق يىلىق غۇلگىلىز اىشپاسى دىكان لىرى كۆزە باقۇ كۆز «اوغۇ»
 «ماوزى» يەنى روسىيە نىسەسى آياقلىرى كۆزى كۆرىك كەمەنىڭ بىمامش كۆنى
 بازارلىرى كەمەنىڭ پولى اىلە طولى دىيۇب مەلىكتەنە اجىبى لىرىنىڭ آياق باصدىغىدىن
 و اھالىنى آياق آستىنە باصدىغىدىن آچىبۇب خىلايىقى بۇ يوزدىن اىتباھ
 اىدىرىك اوزاق اوزاق نىسەتلىرى قىلور آورپالى لىرىنىڭ ظلم و نەدى لىرىنى
 بىرام بىرام بىيان و الحاق اىدىرىك اىلردىن اىتقارە قومنى نەرىض قىلورلىرى
 و بۇ اعدالنىڭ قىلغەلىرى اىلە جەزاسىنى خىدا بىرسون دىمەك ياخۇد غىبىت
 اىلە اىتنى بىمە كىفابە اىتمەيۇب اىتقارەنىڭ اسبابىنە تشىبىت و تىمسەك اىتمەك
 كىرىك بۇ اىسە قۇە و اىتقارە موقوف قۇە اىسە اىتقارە اىنام و اىتقارە
 خاس و عام و تىنظىم مەلىك تەلىم عىساكىر و مەشۇرە آرا و مەساوات پىست
 و بالا اىلە اولور و بۇ دىغى عدالت امرا و اطاعت قىلور اىلە و جۇدە كىلور
 دىيۇب و جۇدە كىشىر اىلە احوال زمانە بىە مەطابق و افعال اھالى بىە موافق
 سوزلىرى سوزلىرىدورلىرى. ام بىزمە مەداحلىرى مەز نەجە تورلوك اىخبار كادىبە اىقوال
 غىر جازمە بىرلە كۆن اوزد رىب مەلا غلى بابام فلان مەك غولاج جەھغە
 توشدى «دېۋ» لىر بىرلە توشدى آنىكا فلان دىدى اول دېۋنى باغلادى
 دېۋ نورقوب آغلادى بابام مەرحەمەت قىلدى آياق قولىنى چىشىدى كىناھنى
 كىچىدى ياكە قىضب قىلدى اولتوردى باشىنە چەق اولتوردى دېۋنىڭ

بۇنى مەزەك اىمەش باشى مەزەك اىمەش دىيۇب بۇ كىبى بى فەئىدە
 سىقسە اىلە آدملىرىنى آنىكلاندىرلىرى تانىكلاندىرلىرى. بۇندىن نە دىيۇب
 و نە اخراۋى بىرىشى حاصل اولمەز خىزىت عىلى كىرىم اللە و جەھەنىڭ
 اىتدا تولىدىن اىتقارە غەرىبە چە اولدىن و اىتقارە لىرى اىلە كىتابلىرى مەشەون
 تولىرىغىلەر مەلودور قىبىسى مەتەبەدە وار كە مەداحلىرى سوزلىدىكى كىبى
 چەھغە توشمەش دېۋلەر بىرلە اورشمەش بىر تەقىدىر بولسۇن دېۋلەر بىرلە
 اوروشسۇن آنلىرىنى قىرسون اولدىرسون دېۋ بىدبخت بىمان نىسە دور
 آنى سوزلىمەكەن نىمە چەقار اىامەندە اورشمەش مەجىزات رسول ياخۇد
 كىرامەتە و صول يا قۇە جەسمانى يا قۇدرة روحانى اىلە غىالب
 اولمەش دېۋلەرنى قىرىمەش شەندى بوزمانە خىلقىنى مە دىغى مەز
 بۇر چەھغە توشمەكە دېۋلەر بىرلەن اوروشمە مە سوق اىدىر. آرى اولىبالىرىنىڭ
 مەنابقىنى سوزلىمەكەن مەنە اىدىلمەز لىكىن آنلىرى غىبە و تەشەببۇل يوزدىن
 تەقىرىر و بىيان قىلغەلىرى خىزىدە و اى مەسلمانلەر بۇ زمان اوزمان دىكلەر
 آنلىرى اىسە عىنداللە قىرب مىزلىق و قىدر دىر جاتلىرى بۇندىن بۇيىلە قىلغەلىرى
 بىزلىرى نىمە اىتمەد اىدىرىز بىزلىرىدە نە قىدر عزىت وار و نە قىرب مىزلىق
 وار زمانەز دە دېۋلەردىن قولى دىشمان كورلۇب تورمىشىر آنىڭ تەداركىنى
 قىلالىم جىزىيان عادت و اىتقارە اىامە كورە اىش تولىم سەى و اىتقارە
 اىدىلىم سەبب طرىقە كىدىلىم آنىكلە مەسبى بولالىم عالم عالم اسبابلىرى
 بلا سەبب بىرىشى و جۇدە كىلەز اىدىكى كىلام قىدىم و اىتقارە نىبى اىلە
 مەشەت اىدىكىنى بىلالىم جەھادە اىتقارە جەلمەزە قىزىدەر اىتقارە و جەدان
 اىلە اولور جەھادچان اىلە مال اولور تىل اىلە و قىلم اىلە اولور اكر چە
 جان اىلە جەھادە عاجز اىسەكە صونكەرەغى قىرەلەر اىلە مەقابىلە دىن مەنوع
 دىكلەر دىمەك كىبى سوزلىرىنى الحاق اىتمەك دىكار اىسەكە كىتابە تەمام اولور
 اولمەز و اى مەسلمانلەر مەنىكا بىر پوستون بىغشى يا كە بىر كاوش مەسى
 يا فلان قىدر آقپە تىن يا كە بىر كىيۇم دىيۇب قول كوتارىب سائىلىك
 اىلە سوزلىرىنىڭ لىدىنى و اوزلىرىنىڭ غىزىنى جۇبارلىرى ھىدا

نعم اوائل اسلامده سامع و جمعيت لرده ناصحار بولمى شهر
بشهر يورمىش لىكن آنلرنىڭ كلامى اعتقادات بايندىن اولوب آيت
حديثدن اسلامى بىر برينه قىلداش ايدىب اتفاقه دلالت ايدىن نصايىدىن
ايدى بو كونسكى مداخلر كىيى بالغان حكايات بى اساس روايات
بى معنى درابات و فاجعه كر بلا و مقتل حسين و ذم خلافت اموى و شيعه
ايله اهل سنت اراسنده اون ذكرى نامناسب اختلافات لرى ارامق
ترامق كىيى اهل قبله بىيى افتراق دن عبارت دىكل ايدى بونىڭچون
شەوى دملا كمال الدين حضرت جنابلىرى اكر بغارايه رۇيس اولسام
اول مداخلرى منع ايدردم ديدىكى بوندىنر. الا ن بو ذات سيمى
پالانىڭ برنچى علمالرنىدندىر.

ختاى تواريخىدىن اتخاب ايدىلوب مختصرا يازلمىش

ختاى خانلىرىنىڭ احوال و اساميسى دور

ختاى خانلىرىنىڭ اولى فونىڭ اولادىدىن طىغى فوس نامىدە
بر ذات اولوب بونىڭ حكومى مېوط آدم عليه السلامدىن ايكى ماڭ
بىدى يوز يىل مونكوه و هجرت نبوى صلى الله عليه وسلمدىن اوج ماڭ
دورت يوز ايللى يىل مقدارى مېدمىر. فونىڭ ديدىكلىرى بزم اسلام
تواريخىدە بازىلە كلن فونىڭ اولورسە يافت اوغلى ترك اوغلى فونىڭ
ياكە تونوك دوركە فونىڭ فونىڭ تونوك بو اسم لرنىڭ املاسى بىرى برينه
قريب اولدىدىن تواريخلردە بىر آز تىببىر ايله يازلمىش اولەدە فى الاصل
جملهسى بىر كىشىنىڭ نام و لىقى اولە طىغى فوس فونىڭ اولادىدىن
اولوب چىن خان و ماچىن خان لردىن مونكوه حكومت ايتىمىش اولور.
چىن خان يافت اوغلى و ماچىن چىن خاننىڭ اوغلى اولدىقى و چىن مېلىكتىڭ
ابتدا بونلر حكومت قىلدىقى اسلام تواريخلرنىدە مرسومىر. ختاى
تواريغى ايله نىطىبق ايدلورسە بعضىسى اسم و بعضىسى لقب اولورده
اسمده اولن فرق اصلىقە منافى اولمز نه ايسە ختاى تواريغىدە خانلىقنىڭ
ابتداسى مذكور «طىغى فوس» دن باشلىنوب لىكن اچونچى طبىقەدە

اولن «يوى» خاندىن مقدم اولن خانلرنىڭ حال لرىنى مشكوك
عد ايتىمىشلىرى يعنى آنوق معلوم دىكل ديوب كىمىشلىرى مع مافىه تاريخلرنى
«طىغى فوس» دن تعداد قىلدورلار. شويىلەكە خانلىق لرى بىردىن بىر
انتقال ايله بىكرمى بىش نىسلىكە آوشوب اوشوب دورمز اولن ماڭ
اوج يوز هجرىيە بە كلنچە دورت نفر آدم خانلىق قىلب مدت حكومت لرى
دورت ماڭ سىكىز يوز و بىر قاچ يىل زىيادە اولمىشدىر. بونلرنىڭ تاريخ
وسنەلرى خانلرنىڭ جلوسىدىن اعتبار ايدلورمىنلا بىر خاننىڭ ايندا جلوسىنى
برنچى سنە ديوب باشلىب اول ذات نچە يىل خانلىق ايدرسە آننىڭ
زوالى بعدىدە ايكىنچى خاننىڭ جلوسىدىن يەنە برنچى ديوب حساب قىلدورلار
هكىدا هلم جزا بنابىرىن سنەلرنى بزم سنەلرە اويوشدىرمىق آغر
خدمت بولدى و اوزلرنىچە عومى و خصوصى تواريخ كىتابلىرى واردور
آننىڭ «كانىڭ جانىڭ» دىرلر خانلرنىڭ تاريغى دىمىكدر. خط و حروف لرنىڭ
انواعى غايت كىوب اولوب عالم لرى علم حروف و اخبار ماضىيە
اعتبارىلە يعنى هر تورلوك خط لرنىنى بىلن و علم تاريخ و حدودات
ماسبقدىن غىرردار اولن آدم لرنىنى عالم ديورلار هر كىم بونلرنىڭ دىقتىنى
جلب ايلمىك افتضا ايدرسە تواريخ لره صرف همت الزمىر بوندىن اوتىرى
بو فقير آنلرنىڭ كىند تواريغىدىن تاريخ وسنەلرنىنى بازيب آنى اسلام
تواريغىدە نىطىبق ايتدىكى نصىكته خانلرنىڭ معاصرى انبىالردىن قايىسى
نبى ذى شان و ملوك عرب و عجمدىن و اسلام پادشاه لرنىدىن قايىسى پادشاه
مشهور انام ايامنە توغرى كلور آنلرنى اسلام تواريغىدىن آلب
نىدىل ايدىرك هر طائفەنىڭ اول و آخىرىنە تصادىق ايدىقى سنەلرنىنى
يازماق ايله اكتفا ايلدىم و اسطىدە كىچىن خانلرنىڭ زمانى آندىن معلوم
اولور و بىر سلالەنىڭ انتھاسى ايكىنچى اولادنىڭ ايتداسىنى مستىلزمىر
بىن لرنىدە مھمل بوش سنە كوله يور.

فونىڭ سلالەسى يعنى فونىڭ اولادىدىن خان اولنلار

ختاى لرنىڭ ابتدا خانى «طىغى فوس» اماسى طىغى فوس يازلور
بو ذات حضرت يافت اولدىقى احتمالدىن بعيد دىگىلر. طىغى فوس بىر

يوز اون بش يل پادشاهلق قيلمش. دىنى لۇواڭ يەنى حضرت نوح عليه السلامڭ شريعتى ايله اولوب ختايلرنڭ ادعالمى ھنوز او دىندە دور. سوڭرە كان «شاكونى» «وونفوچيوس» وسائرمقتدرى مذکور لۇواڭنڭ طريقتى تقويه ايدن مجدد ومنھب باشلرمزدور ديه جواب ويررلر. اصل طريقتى لۇواڭنڭ طريقتى وعريقتى دىنى لۇواڭنڭ عربقى دور ديورلر مذکور مقتدرىنڭ تاريقتى سيكزنچى طبقه خانلرنده يازلور.

صاحب الترجمة طيففوسنڭ ايامى يوقاروده يازلمش تاريقتى نظرا حضرت نوح ايله حضرت ھود عليهما السلام بينلرنده كچمىش زمان فترنده اولديقى تخمين ايدلور. پادشاهلردن معاصرى عجمه كيومرث اوله پاي نختى شانچين شھرى دور.

ايككنچى خان يانديشان فونك بر يوز فرق يل عكومت ايتمىش اصول كتابت ايجادى وتاريخلرينى پادشاهنڭ جلوسندن اعتبار ايتمك بو خانك وضعى ايمىش اسلام تاريقتىنڭ بعضنده بو خاننڭ فوجى وبعضنده فويو وفوده ديه يازمشدر.

اوچونچى خوانكدى يوزون بر يوز يل دورتنچى شاؤخاؤزين تانك. سكسان دورت يل بشنچى جونك سوي كاؤبانكشى يتمش سيكز يل آلتنچى ديكاؤكاوسمين يتمش يل يدنچى داينچى توفز يل بو فاملياده بىنى نفر آدم بش يوز توفسان آلتى يل پادشاهلق قيلمىش. اخيرعى خانلرى حضرت صالح عليه السلام عصرنه توغرى كلور. صالح عليه السلامڭ ولادتى نزول حضرت آدمدن اوچ مك ابكى يوز ايللى اوچ يل مؤغر وهجرة رسول اكرمىن ابكى مك توفز يوز آلتى يل مقتدر.

ايككنچى سلاله تانك اولادى

برنچى خان ديؤياؤ بر يوز ابكى يل پادشاهلق قيلمىش بونڭ ايامى نزول آدم عليه السلام مدن اوچ مك ابكى يوز توفسان دورت

يل، سوڭرە وهجرتندن ۲۹۳۲ يل مقتدر اولوب حضرت ابراهيم عليه السلام ايله معاصر اولور. حضرت ابراهيم هجرتندن ۲۸۹۳ يل مقتدر. ايكنچى ديشون خان ايللى يل، بو ابكى خان ۱۵۰ يل پادشاهلق قيلمىش. حضرت لوط عليه السلام دىنى بو اولادنڭ وقتنك كلوب كچمىش اوله. حضرت لوط حضرت ابراهيم عليه السلامڭ برادر زادهسى اولوب حضرت ابراهيم دن مقتدر وفات ايتمشدر. بو اياملرده نمرود لعين بابل ولايتنده پادشاه ايدى.

اوچونچى سلاله سس اولادى

بو اولادنڭ اولى حضرت اسماعيل واسحاق عليهما السلامڭ اياملرينه مصادفى اولور. «برنچى يوى خان» اسلام تاريقتى «ياؤو» ديه يازلمش. تاريقتى نزول آدمدن ۳۴۵۰ يل مؤخر وهجرتندن ۲۸۰۰ يل مقتدر. ختاي تاريقتى بوندىن اولگى ابكى سلاله نڭ اخوالى اساطيردن عد ايديلهرك اوشبو اوچونچى سلاله ايتداسندن بوياق اولن وقايقتى مضبوط ظن ايدرلر.

صاحب الترجمة «يوى خان» خان بولديقى ايله ايلتنى توفزه تقسيم ايدى اھاليه بر خيلى فانولر وضع ايتمش صحراوى خلقنى شھره ترغيب ايدى ايامنده كوب جايلره قريه وكويلر بنا ايدلمش. شھر اطرافنه سورو قورغان صومق دىنى بونڭ ايجادى ايمىش. قرار كھى شانچين شھرى مدت سلطنتى فقط سيكز يل بولمشدر.

ايكنچى «ديكى خان» توفز يل اوچونچى تايقان خان يكرمى توفز يل، دورتنچى دچون خان اون اوچ يل، بشنچى ساك ديزان سيكز يل، آلتنچى صاوقان خان يكرمى ابكى يل، يتنچى ديشون خان اون يدى يل، سيكزنچى ديوان خان يكرمى آلتى يل، توفزنچى ديھان خان اون سيكز يل، اوننچى ديساي اون آلتى يل، اون برنچى ديپوت زن ايللى توفز يل، اون ايكنچى ديشارون يكرمى بريل، اون

اۋچونچى دېت زېن يېرىمى بىر يىل، اۋن دورتنچى دېكوز اۋنوز بىر يىل، اۋن بىشچى دېكاۋ اۋن بىر يىل، اۋن آلتىنچى دېكاۋان اۋن تۇقز يىل، اۋن يىدىنچى دېكوخان اېللى اېكى يىل پادشاهلىقى صۇكئىدە مەزول اولوب بو اولادىڭ خانلىقى اۋشبو دېكوخاندە انتھايىە اېرىشمىشدر بو فامىلىيادە اۋن يىتى آدم اۋچ بوزسكسان سەنە پادشاهلىق قىلمىشلار.

دورتنچى سىلالە شاڭك اولادى

بونلارنىڭ اېتىداسى نزول آدمىن ۳۸۲۶ يىل صۇكرە ۋەھجە نېى صلى الله عليه وسلم دن ۲۳۹۰ يىل اۋلدىر.

بىرىنچى خان جىڭ تالغە اۋنوز يىل، اېكىنچى خان تاي دېزە، اۋنوز اۋچ يىل، پادشاهلىق قىلمىشلار. بونلارنىڭ زىمانى حضرت موسى عليه السلام ايامنە تۇغرى كلور حضرت موسى اېلە ھجە نېوى آراسى اېكى مڭ اۋچ بوز قىر سېكىز يىلدر. بو ايامە عجم پادشاهى منوچەر نامىدە بىر آدم اولوب بابلىدىن تايىمە قىر وشرقاً تركستانە قىر حكىمى نافذ اېدى. اۋچونچى اۋدىن خان. بىكرىمى تۇقز يىل، دورتنچى تاي كېن خان، بىكرىمى بىش يىل، بىشچى اۋشودېزە خان. اۋن يىتى يىل، آلتىنچى بونزى خان، اۋن اېكى يىل، يىدىنچى تايو خان، يىتمىش يىل، سىكزىنچى جۇلك دېن خان، اۋچ يىل، تۇقزىنچى وى جېن خان، اۋن بىش يىل، اۋنچى خۇدا كۆزە خان، تۇقز يىل، اۋن بىرىنچى صۇك خان، اۋن تۇقز يىل، اۋن اېكىنچى صۇك سېن خان، اۋن آلتى يىل، اۋن اۋچونچى اۋدىزىن خان، بىكرىمى بىش يىل، اۋن دورتنچى خۇدېن خان، اۋنوز اېكى يىل، اۋن بىشچى نىكىن خان، بىكرىمى بىش يىل، اۋن آلتىنچى يانزە خان، يىتى يىل، اۋن يىدىنچى نانكىن خان، بىكرىمى بىش يىل، اۋن سىكزىنچى يانزە خان، يىتى يىل، اۋن تۇقزىنچى بانكىن خان، بىكرىمى سېكىز يىل. بو جىماعەدە اۋن تۇقز نەفر ذوات كامىل دورت بوز يىل پادشاهلىق قىلمىشلىرى.

بىشچى سىلالە يىنە شاڭك اولادىدىن اېكىن بىر مەناسىتە اېك اولادى آتەمىش

بونلارنىڭ اېتىداسى نزول حضرت آدمىن ۴۲۲۶ يىل صۇكرە ۋەھجە نېوى دن صلى الله عليه وسلم ۱۹۹۰ يىل مۇقەددىمىدە.

اېتىدە خانلىقلىرى بىنى اسرائيلنىڭ مەسردن چىقىدىغى زىمانلارە واۋاسطى بىنى اسرائيلنىڭ اۋل ملوكى اولىن «سائول» ۋە حضرت داۋد سىلىمان عليها السلام اياملىرىنە واخىرلىرى رىجىعام وآننىڭ اۋغلى اېيامنىڭ اياملىرىنە نىصادى اېدىر. حضرت داۋد سىلىمان عليه السلامنىڭ اياملىرى ھىجرتىدىن ۱۸۰۰ يىل مۇقەددىم اولوب زىيادە وكم اختلافى دىغى واردرور.

بىرىنچى خان صېوسىيىڭ، بىكرىمى بىر يىل، اېكىنچى خان صېوۋى، بىكرىمى سېكىز يىل، اۋچونچى خان اۋدىن، اېللى تۇقز يىل، دورتنچى خان دوزوكېن، يىتى يىل، بىشچى خان دوزودېر، اۋنوز اۋچ يىل، آلتىنچى خان لېك سېك، آلتى يىل، يىتىنچى خان كاك دېك، بىكرىمى بىر يىل، سېكزىنچى اۋى خان، دورت يىل، تۇقزىنچى تاي دېك خان، اۋنوز يىتى يىل، اۋنچى دى خان، اۋنوز يىتى يىل، اۋن بىرىنچى وچوسو سېك خان، اۋنوز اۋچ يىل پادشاهلىقىدىن صۇكرە مەزول اولدى فايت شىدىلى وىكىمەلى آدم اولوب آكا ظھېرە خاتونى دىغى ظالمە اولدىغىدىن سېب عىزى بو اېمىش عىد ذانئىدە خۇنزىر اېسەدە مەلىكىتتە كۆب بىرلر قوشۇب اعداسىنە غالب توسعە مال كە راقىب بىر غېور خان اېدى دېە باز مىشلىردىر.

آلتىنچى سىلالە دىجىيو اولادى

بونلارنىڭ اۋلى نزول حضرت آدمىن دورت مڭ بىش بوز اۋن اېكى يىل مۇخىر ۋەھىرتىدىن بىر مڭ يىتى تۇقز دورت سەنە مۇقەددىمىدە اېتىدە خانلىقلىرى بىنى اسرائيلنىڭ ملوكى «آسا» وآننىڭ اۋغلى «اېشا» اياملىرىنە نىصادى اېدىر واۋاسطى بىغىت النىصرنىڭ سىلپتىننە وانبىالردىن

«حقوق» و حزفیل دنیال وارمیا علیهم السلام ایاملرینه توغری کلورکه بونلرنڭ زمانی هجرتدن مڭ اوچ یوز یل لر مقدمدر. هندیلرنڭ مقتداسی اولن زردشت و چنلی لرنڭ مقتداسی اولن بودا نام ذات و فونفو چین بونلر دخی اوشبو ارالقده کلوب کچمشلر اما بودا مندهبی نڭ چین اولکاسنه ظهور وانتشاری سیکزنچی طبقه خانلرنڭ ایامنده بولمیش سیاتی بیانه اخیر خانلری اسکندر رومی زمانلرینه موافق اولور.

برنچی خان اوڭانک یتی یل ایکنچی خان چینگ وانک اوتوز یتی یل اوچونچی خان کانک وانک یکریمی آلتی یل دورتنچی خان دجووانک ایلی بریل بشنچی خان مووانک ایلی بشل یل آلتنچی خان کوڭانک اون ایکی یل بدنچی خانچی وانک یکریمی بشل یل سیکزنچی خان سیوانک اون بشل یل توفزنچی خان یی وانک اون آلتی یل اوننچی خان لی وانک اول ایلی بریل اون برنچی صیوڭانک قرق آلتی یل اون ایکنچی ابوڭانک اون بریل اون اوچونچی خان بیڭ وانک ایلی بریل اون دورتنچی خان صووانک یکریمی اوچ یل اون بشنچی خان چووانک اون بشل یل اون آلتنچی خان لی وانک ثانی بشل یل اون بدنچی کوی وانک یکریمی بشل یل اون سیکزنچی خانک وانک اوڭ اوتوز اوچ یل اون توفزنچی خان کووانک وانک آلتی یل یکرمنچی دزین وانک اوڭ آلتی یل یکریمی برنچی خان دینک وانک یکریمی بریل یکریمی ایکنچی خان دزانک وانک اون دورت یل یکریمی اوچونچی خان لیڭ وانک یکریمی یتی یل یکریمه دورتنچی خان دزین وانک ثانی یکریمه بشل یل یکریمی بشنچی خان چینگ وانک برنچه آی بعدنده وفات یکریمی آلتنچی دزین وانک ثالث قرق دورت یل یکریمی یتنچی خان بوانک وانک یتی یل یکریمی سیکزنچی چینگ دینگ وانک یکریمی سیکزن یل یکریمی توفزنچی لی وانک ایکی آی بعدنده معزول اوتوزنچی خان صی وانک اوچ آی اوتوز برنچی خان کاڭ وانک اون بشل یل اوتوز ایکنچی خان ویسی وانک یکریمی دورت یل اوتوز اوچونچی

خان آنک وانک یکریمی آلتی یل اوتوز دورتنچی خان لی وانک ثالث یتی یل اوتوز بشنچی سانک وانک ثانی قرق سیکزن یل اوتوز آلتنچی شینگ چینگ وانک آلتی یل اوتوز یتنچی خان نان وانک ایلی توفز یل اوتوز سیکزنچی دونک جیووانک یتی یل بو جماعه ده مجهوی اوتوز سیکزن ذوات سیکزن یوز یتمیش دورت یل پسادشاهلق قیلمشلر بونلرنڭ واسط ایاملرندن تا اخیر خانلرینه چه منقول تئار و خونلر چین اولکاسنی غارات و ناراج ایله غایت تنچسز قیلمیش ایدیلمر بونلره معاربه ایله اقتدارلری اولمدن سر حد و ثغورلره سد و سور یعنی قورغان و سیفول صومدن غیری مجال تاپمیوب بو خصوصه قاچ دفعه حرکت ایتمیشلر ایسه ده ایاملری کرک طشده و کرک ایچده متفرقه لیک ایله کچدکن بیوک سور صومغه قوه لری یتمادی بعض خوف لی کچیدلرنی سد ایله کفایه لندیلمر. بوسدنڭ ایتداسی هجرتدن مڭ اوچ یوز یل لر مقدم اولوق تضمین ایدیلمور. اما بیوک سورنڭ بناسی کله چک یتنچی طبقه خانلری نڭ سعی واجتهادی ایله ایجاد ایلمیشدر.

یتنچی سلاله جینگ اولادی

بو سلاله نڭ اولی نزول حضرت آدمدن بشل مڭ اوچ یوز سکسان آلتی یل مؤخر وهجرة نبوی صلی الله علیه وسلم دن سکر یوز اوتوز یل مقدمدر. بونلرنڭ ایامی اسکندر رومی ایله بر عصره تصادف ایندکن اسلام توار یخنده سد مشهور اسکندر منسوب اولوب ختای توار یخنده اوز خانلری اسمنه یازمیشلر چنلور کمال کبرندن هر بر ابو کو زل ایشی اوزلرینه نسبت و یروب هر نه که برامز ایش اولور سه غیره اسناد ایتمک عادة عادیه لرندندر. اما قرآن کریمده مذکور سد مشهور بو اولمیوب آتی ذالقرنین یاپمیشدر که بو آنه قدر کشف اولمیش ذالقرنین حضرت ابراهیم علیه السلام نڭ معاصری ایلی اوقیا نوسده اسمی صعب ابن الرایش دیوش ذالقرنینی

صعب واسکندر ايله تعبير قرآن ناطق اولن نامی تغییر دینلمز
بری اسم اولور و دیگرى لقب اولور.

اما دینله بلورکه بوزمانده یرنک اوستی شویله نورسون یرنک
آستونده مبهم مکان فامامش ایکن فاندکه سدکشف اولمامش اوله
قرآنده مذکورسد بودور غیرى دکلدلر. لکن بو سوزى دیانلر
مدرسه دن چقییان باش مملکت کورمیان اوباش خریطه یوزندن
غزته سوزندن سن دکندرک سوبلیورلر اما سیاعت اینسهلر اوزاق
یوله کنسهلر مشقت تیرتسهلر آریب چارچاب فایتسهلر دنیانی تمام
کشف اینمک ممکن می دکامی اووقت بلوردی چونکه بعض سیاح لردن
مسمو عمر اولدیکه اویده اوتوردغمز عینده دنیانی تمام گرمش
آنکلامش کبی احوالندن بلومسز بر شی فالبامش کبی ظن ایدردک
شمدی کوردک که فقط آلتاینک احوالنی کشفه آلمش بل عمر آزلق
فیلور بنا برین بو خصوصده یعنی سدالقرنین توغروسنده مفسرون
ومحدثون ومورخون وچرافیون کلهم مضطرب دورلر. اولاذالقرنین ناک
نبی باولی ایدکنده ثانی اسم ولقبنده ثالث زمان وعصرنده رابع سدناک
مکان ومعلنده خامس سدناک اشکال اوصافنده اختلافات غایت
کثیر اولوب باءجوج و باءجوج عقبنده اخبارلر دخی بونکا مانند دور
اویله اولسه مکانی معلوم و نامعلوم دیان ایکی فریقناک قولنده قرار ویرمک
مکن اولمیوب فقط بر نوع ناعویل ونوفیق ایله بیاند نصکره اهل
فطنت آنکا کوره برینی ترجیح ایدر کتابلری تتبع ایدب اصلنه بیدر.
بر تقدیر سدمنکور اوشبو ایاملرنک آباغی بتان برده اولورسه
حایزکه بناسی یقلوب اورنی بلورسز اولمش اوله آیه کریمه ده فاذا جاء
وعدری جعله دکاء قچ نکه ربک وقت وعدی ایره سدمنکور ارضه
مستوی قیلنور یعنی بر ایله یکسان ایدیلور دبیش زمانک اخیرینه
قدر نورر دیمامش خروج یاءجوج و باءجوج آخر زمانده دبتمکله
ایک اخیر وقتده اولوق لازم کلمز جائزکه چنغزناک خروجی جوجی
وهلا کولرنک والوجی باءجوج و باءجوجدن معدود اوله آخر زمانک

انتهاسی مراد اولمادیقی بو حدیث لردن معلومدرکه مشکات شریفده
لاتقوم الساعة حتى نخرج نار من ارض العجاز نضی اعناق الابل
بصرى دیوب بو نار اربع وخمسين وستمائده ظاهر اولدیقى ثانی
واذا كان فى آخر الزمان جاء بنو قنطورا دیوب وقع فى سنه ست
وخمسين وستمائده عباره سیله مرآتده یازلمش دور. ودغی فتح القسطنطنیه
مع قیام الساعة دیوب قسطنطنیه فتحی بلده طیه تاریخنده واقع اولوب
وقاموسده لاتقوم الساعة حتى تقاتلون قوما كان وجوههم الهجان
المطرفة حدیث شریفندن مراد مقول تنار طائفه سیدرکه مستعصم
خلیفه ایامنده دیار اسلامه استلای نام ایلدیله دبیش بو خصوصده
احادیث و اخبار کوب اولوب لکن مال کلام بو علامتلردن مقدم
آخر زمان اولمز اها صونکره سی نه وقته قدر ممتد اولور الله دن
غیرى احد بلمز دبمکدر فل انما علمها عند ربی لایجلها لوقتها الا هو
فل انما علمها عند الله الاية

ایمدی توار یغلرده باءجوج و باءجوج ناک تعریف و توصیفنده کثرة
وتوفیرنده اعماروا عصارنده طول وقصرنده یازدقلری اخبار عقلدن
بعید اولوب ثبوتیه ایرشدکنده تاویلی ممکندر. شویله که بعضی لرنک
بویى بر تارش اولوب قولاغی ناک. بری توشاک بری باءجوج اولور
دیدکلری نفس بدن قولاغی اولمیوب مراد باشنداغی طوماغی دورکه
صحرا دی نلماق لرنی صالپاک قولاق دیب طوماقنى قولاق ایله تعبیر ایدرلر.
بوندن قولاغک عینی مراد اولمادیقی شویله بلنورکه حدیث شریفده
«اعناق الابل» کلامنی دوهنک ذاته یعنی نیص دوهیه تخصیص ایدب
آدملر بونی بدن قولاغی دیه قرار ویردکلری کبی دور. وحالانکه
حدیث شریفدا گئی اعناق ابلدن مراد بصرى بلده سینده فریب تویه
مویناق نامنده بر تاغ اولوب مذکور اودک شعله سندن اول تاغ
کورنمش آدملر حدیثناک ظاهرندن بذاته دوهنک موینی دیه بلمشلر
کتابلره بتمشلر. بس طوماقنى قولاق دیدکلری دغی بو قبیلدن اوله
والله اعلم وبعضی لر بویى بوز یکرمی کز عمرى ایسه مک اولاد

کورمکونچه اولمز دیوب بو طول قامت واعمار بعثی بزم ایام اولی
 آدملمز کبی آنلرده اولده اطول اولدغنه حمل قیلنور وقصرده
 فارس ایله تعبیر ایندکاری او زمان آدملمزنگ قارشى مراد اوله که
 قامتنه نسبة آنلرننگ بر فرشى بو زمان آدملمزنگ بویى قدر اوله.
 یعنی زمان اولیده قامت لری ۱۲ ذراع اولده فی زماننا اوزلمز کبی
 هادنجه به کلمش دینله طول نصر دینکاری بوندن عبارتدر. «فقس اعمارهم علی هذا
 یاأجوج ومأجوج انسان جنسندن آدم نسلندن ایکن انساب
 وسالاده شکل وهیئتده صورت وقیافنده اعمار وقامتده بوانسانلردن
 ممتاز وآیری دینلدیکی بی تعبیر وبی تعلیل برکار اولوب تصدیق
 ایدلورسه خلاف هاده باریه اعتقاد ایتمک لازم کلور. خلاف عاده
 باری تصدیق وبونی بلا تاویل تصویب شرعا مقبول اولمیدی
 فقه کورنلرننگ رعنا معلوملر. وبو یازدقلر مزه مانند برسند زمانمده.
 ظهور ایندیکه ۱۳۱۸ نچی هجریه ده آوروپالورلر ختایه هچوم ایندکن
 قرا کلا ایافلنوب محاربه به توتوندیلر بو اغتلاهی فقرایی، ختایچه
 «جوانک فی» روسچه ترجمه سی «بالشوی فولاق» دور. ترکچه
 «بوغان بودروق» دیبه غزنه لرده یسازدیلر یعنی اسلحه سز فقط قول
 کوچی ایله فوزغالمش خلق دیمک اولوب بزلرچه قره کلتنک قرا باقان
 آف صو یول موضعه مسعمل براسم ایدی. آدملمز اوز زعم لرنجه
 روسی وترکدن ترکیب ایدب آخر زمانده چقاچق بیوک فولاق
 یعنی بر فولاغی توشاک وری یابنچق اولن قوم بودور دیبه جزم
 ایندیلر. ظاهر کلامدن بولله بر معنای استعاریه کندیلر. واقعا
 مرکب ترجمه سینى تعریب ایدرسن «کبیرالاذن» دیمک اولور خطا
 دیبه بولده فالهمور. وحالتکه بالشوی فولاقلر اوزلرمز کبی انسان
 اولوب آدملمزنگ دیمکی صفت ایله موصوف دکلار ایدی. بس بو
 خصوصده جرنک خبرلری وکتابده یاز یلن عبرلری اکثری تاویل
 محتاج اولوب حقیقه ایدلسه بویله بر معنایه محمول وبویله بر تعبیره موقوف اولور.

توراة شریفنگ کتاب عزقیالده یسأجوج ومأجوج خبری بزم
 تفاسیر وتواریخ لره موافق توشوب فقط سد ذالقرنین آنده ذکر
 ایدلماش. ظن اولنورکه مذکور حضرت عزقیال دن صوگره احداث
 ایدلمش یاخود سد آکما وحی اولنماش. زیرا انبیالرحمیدن آرتوفنی
 ایتمازلر امردن زیاده بی آچمازلر «وما یناطق عن الهمی الاوحی بو حی»
 یسأجوج ومأجوجنگ محل ومکانی وزمان خروجی دخی معلوم
 ومصرح اولمیبوب حضرت خالق الکون والفساد کتب سهاویه نگ
 کلسنده بونلرننگ نه برده ایدکنی ونه جیلندن اولدیغنی آچیق بیان
 ایتدیکی علم الساعه دن وعلامت الطامه دن اولدیغی حکمته مبنی
 اوله. والله اعلم بحقیقت الحال عصمنا الله من الضلال.

وبعض تفاسیرلرده سدنگ محلنی تعیین ایدب ارمینیه ایله آذر
 بايجان بیننده دور دیمشله. تواریخلرده تیمور قپو یازیلن سد بودور.
 بو صورتده یسأجوج دیمکمز چنقر خان جوچی وهلا کولرنگ
 خروجی اولورکه آنلر سدنگ وراستندن عربستانه وارمشلردور (العلم
 عند الله لا یعلم الا الله)

اوهرنچی خان «جوؤساک» اوچ یل، دورنچی خان «شی خواگدی»
 اونوز یل پادشاهلق قیلمش. اسلام تواریخنده «شبهوا نفتی» املاسیله
 یاد ایدلور یازلور. وفات اسکندردن یتمش آلتی یل صوگره دیمش.
 بو خان برهمن لرینه غایت ضد ومخالفی اولوب کوپ کتابلرینی
 کریدرمش نه ایسه خواص وعوامنی اوز دیدکنه اویدرمش اوز سوزی
 ایله یوردرمش غیور وغضوب خان اولمش. آلتنچی طبقه نگ اوخراخانلردن
 اوشبو شی خواگدی خان ایامنه چه چین اولکاسی بولک بولک بیک لپک
 ایله اداره ایدبله کلمش ایکن بو ذات موافق سیرت ومناسب تدبیر
 وغیرت ایله بارچه سنی اتفاقه کرکوزوب مستقل خان بولدی. وانک
 اسمنی یوقاتوب کندنه «خواگدی» لقبی قویدی اوزلرنجه ایمپراطور
 کلنده مستعمل ایش. سد مشهور بو خاننگ ایجادی اولوب بتون

چين اھالىسى نىڭ ئىلتى بۇ سىڭكە خىدمەت ايتىش ار بىش آلتى يىزى
 مڭ عىسكىر دىشمان لىرنىڭ مۇداپىئەسىچۈن خىدودلارە فۇيۇب ھىر يىل اون
 مىلىيون فۇرا ابلە اون اون ايكى يىلدە سىنى نىمامە نىكۇرمىش لىر دور.
 ايمىدى ذوالقرنىن نىڭ بىدىقى سى سىدىد سۇر خىدىدا كىر بۇلار اىدىدە
 اولۇرسە بۇ خاننىڭ سىندىن مۇقىم بىعض مۇواضىئە يىساپلەش سىلرنىڭ
 بىرى اولۇب سۇڭرە بۇ بىيۇك سىدە انىصال و تىداخل ايتىش اولۇر
 زىرا ذالقرنىن نىڭ سىدى فقط ايكى تاغ آراسىدە بىرنىچە فۇرسىدىن عىبارت
 اولۇب سىد چىن ايسە نىچە نىچە تاغلىرى آشۇب و نىچە راغلىرى باصوب
 كىچەش اولدىقن بۇ بىيۇك سىدىنى آنى اعاطە ايتىش اولە. والله اعلم
 بۇ سىد مۇشھۇرى كۇرئىدىن بىرى حىسبىن نىعمت الله اوغلى چانىشىقى
 ۱۳۱۵ نىچى ھىجرىدە نىجارت ابلە باغىنە «پىكنە» واردقە سىدىنىڭ اوستىنە
 چىقىشلىرى جىملەسى پىشقى خىشىت دن ھىر بىردە كۆڭرەلىرى وار بىر روس
 بىزىمە بىرگە ايدى بۇ كۆڭرەلرنىڭ ھىر بىرىنە نىچە مۇكلىر آچىمە چىققاندىر
 سىدىنىڭ بۇبى فۇرىب دورت مڭ چاقىرىم دىيورلر. بۇ مۇسافىدە بۇبىلە
 كۆڭرەلردىن نىچە مڭ كۆڭرە واردور نە قىدر مىلىيون خىرجات ونە قىدر
 يىللىرى ونىچە مۇكلىر آدم ابلە نىمام بولىدى ايكىن دىبى كۇب عىجىبىنىوب
 طوردى دىبو سۇبىلدى. بۇ حىسبىن ابلە بىلە وارن مۇھىد چىان مۇجىد
 اوغلى ايتۇركە، چانچاكو شىھرى روسچە كالغان دىيورلر سىد مۇشھۇر
 بۇندىن آرى بىر كۇنلىك بۇلدىر چانچاكو دىن چىققاچ سىدىنىڭ كۆڭرەلىرى
 كۇرنىمىە باشلار سىدىنىڭ بىلدىلىكى آلتى بىدى كۇردىن آرتۇق دىكل
 قالىونلىقى قالىون خىبلى آستى بىتتە تاشدىن اوستى پىشقى خىشىدىن ياسالماش
 ۋھم سىد فقط بىر قات دىكل دور نىچە فىبات دور ھىر قىباتى نىڭ اراسى
 بىرلر منزل يول مۇسافىدە دور كىلىسى قۇرىە قىشلاق شىھر ابلە طۇلۇدور
 ھىر شىھرنىڭ بىنە خىلى خىدە سۇرى قۇرغانى وار بۇرالىقەدە، خىنىك كامىل
 نامىدە بىر الوغ شىھر بار و آكا ياقىن «خۇنان» شىھرىدە خىزىرت حوز
 بابا و خىزىرت مايسى بابا دىيۇب ايكى غۇزىرنىڭ زىيارىتى وار ايكىسى بىر
 قۇرغان اچىندە ايكى كىبىدە دور ھىر تۇز لۇك خىط و يازولر وار سىنەلىرى

دخى كۇرلىدى لىكن يازىب آلمىق خاطر بىمە كىلمىدى مۇسجىدى ھىم وار
 قىدىمە چانلرنىڭ بىرى بۇغۇزىلرنىڭ اوفا فى خىصوصىدە بىرلر نامە يازىب
 و بىرىش ايكىن ايشۇك قىدرى بىر تاقىتتە غە ياشىدىر مۇشلىرى ھىر كۇن ايرتە
 بىرلن چىقارىب مۇسجىدنىڭ ايشۇكىدە ايكى باغانە آراسىنە آصوب فۇبارلر
 خىزىدىن سۇڭرە بىنە مۇسجىدكە كىرگۇزولر خىتالىلر اوغۇرلر كىتمىسون
 اوچۇن، مۇبۇز غۇزىلرنىڭ اوفا فى خىصوصىدە وقف بىرلر بىنى آلبىب يا كە
 آلامز دىبىب خىتالىلر جىدل چىقاردقە وقف بىرلرە ھىبىچ كىم دخىل قىلمىسون
 دىبىب خانىن بىرلەش خىط ايمىش. سىدىن اچىكارى دورت كۇنلىك چايدە
 «كۇى خاشىمىن» شىھرى بار آندىن ايكى كۇنلىك «چىنان فۇ» شىھرى بار
 بۇندە و ايسى كاپىسى وانكازى، نامىدە اوچ غۇزىرنىڭ مۇرقىدى و كىبىدى بار
 دىدىلر آلتىرە بارىب بۇلدىدى. چىرىدە مۇزە يازىلن غۇزىلر بۇنلردور كە
 چىن اسلاملىرى نىڭ ايتىدىمۇقتىداسى بۇ ذاتلر ايدىكى مۇفصل بىيان ايدىلماش ايدى.
 شانچىن شىھرى چىنان فۇ شىھرىنە ياقىندىر دىدى. سىد مۇشھۇردىن آرى
 آلتى كۇن يول يۇرۇب بىتتىچى كۇندە باچىن «پىكىن» بىلدە سىنە بىتىك
 ايرتە بىرلن داربازە آچىلغان وقتىدە دخىل بۇلۇب ساعىت اون بىردە
 شىھرنىڭ اورتا بىرىدە بىر داكقە «خانقە» تۇشدىك شىھرنىڭ اچىندە بىتىش
 ايكى مۇسجىد بار دىبو سۇبىلدىلر دىدى. بىدە باچىن دن چىقۇب خانقۇ
 شىھرىنە ياقىن چاى تاغىنە واردق چاى تاغى نىڭ اسمىنى «باكلۇدون» دىيورلر
 دىدى انتىھى كلامھما.

سىدىنىڭ بىلدىلىكى آلتى بىدى كۇردىن زىيادە دىكل دىدىكە بىكىدە اعتماد
 ايدىم چۇنكى سىياحت نامەلردە بىلدىلىكى بىكرىمى كىز و بىكرىمى بىش كىز
 چىماسىدە يازمىشلىرى لىكن بۇبى اوزاق نىسنىە كۇزگە پىست كۇرنىك
 عادت اولدىقن مۇھىد چان بۇبىلە تىخىمىن قىلمىش اولە. ياخۇد سىدىنىڭ كىلىسى
 بىر طۇرۇدە اولمۇبۇب بىعضا پىست و بىعضا بىلدىلر لىرى اولمىشەدە بۇنلرنىڭ
 كۇردىكى پىست لىك سىياحلىرنىڭ يىيازىقى بىلدىلر بىرلرە مۇھول اولە.
 روس لىچە سىنچە بۇ سىدىنى بىلى اىستىنا دىيورلر آنى دىيور دىبىك اوزۇر.

بشنچى خان دېلىشى غايى كۆ، اوچ يىل، آلتىنچى خان ساڭ شى،
 اوچ آي، بو فاملىيادە آلتى آدم فرق اوچ يىل پادىشاھ بولمىشلىرى.
 پاى تىغنى شانچىن شەھرىدە.

سىكزىنچى سىلالە خانىڭ اولادى، اسلام توارىخىندە
 «ھان سىلالەسى» دىيورلىرى

بونلارنىڭ ايتىداسى نزول حضرت آدمدىن ۵۴۲۹ يىل مؤخر وھجرە
 رسول الله صلى الله عليه وسلم دن ۷۸۷ يىل ايللىك دور.
 بىرىنچى خان، ناي دىزوكاڭ خاۋاڭدى، اون ايككى يىل، ايككىنچى خان،
 كوى خاۋاڭدى، يىتى يىل، بو خانىڭ ايامىندە ياپونىيا قىصدىن چىقىپ
 دريادە «فورتىنە» طولقون ولارق وارمىيوب قايتىدىغى وېر قاچ كەمە
 عىسكىر ايلە غرق اولدىغى مرويدىر.

اوچونچى خان لوپىشى سىكزى يىل، دورتىنچى خان سىيوويىڭ
 خاۋاڭدى، بىكرمى اوچ يىل، بىشىنچى سىيووزىڭ خاۋاڭدى، اون آلتى يىل،
 آلتىنچى سىيووزىڭ خاۋاڭدى، ايللى دورت يىل، يىتىنچى چوۋخاۋاڭدى،
 اون اوچ يىل، سىكزىنچى سىيوواڭ خاۋاڭدى بىرىنچى، بىكرمە بىش يىل،
 توفزىنچى اىۋاڭ خاۋاڭدى، اون آلتى يىل، بو خاننىڭ ايامى خېلى
 رواجلى اولوب جنوبىدە آتنام مەلىكىنى وھند چىنى وشمال وغبىدە
 مغول تىتار ايلە اتفاق ايدىرك ايراندا قىدر استىلا ايتىدىكى توارىغلىرىدە مرسومدىر.
 اونىنچى چىڭدى خان، بىكرمى آلتى يىل، اون بىرىنچى سىيوواي
 خاۋاڭدى، آلتى يىل، اون ايككىنچى سىيوويىڭ خاۋاڭدى، بىش يىل حضرت
 عىسى عليه السلام (۱) بو خاننىڭ ايامىندە وجودە كەلمىشلىرى.

اون اوچونچى شوڭ دورى اباڭ، اوچ يىل، اون دورتىنچى ۋاڭ
 ماڭ خاۋاڭدى، اون دورت يىل، بىعدىنە معزول، اون بىشىنچى لىيوسواڭ،
 ايككى يىل، اون آلتىنچى كواڭ و خاۋاڭدى، اونوز اوچ يىل، اون يىتىنچى

(۱) حضرت عىسى عليه السلامنىڭ تولدى

مىنتو خان ياخود مىڭدى ايوڭ پىڭ خاۋاڭدى، اون سىكزى يىل، اون
 سىكزىنچى سىيوواڭ خاۋاڭدى، اون اوچ يىل، اون توفزىنچى سىيوواڭ
 خاۋاڭدى، اون يىتى يىل، بىكرمىنچى سىيوواڭ پىڭ خاۋاڭدى بىرىل،
 بىكرمە بىرىنچى سىيوواڭ خاۋاڭدى ايككىنچى، اون توفزى يىل، بىكرمە ايككىنچى
 شوڭ خاۋاڭدى، اون توفزى يىل، بىكرمە اوچونچى سىيوواڭ خاۋاڭدى، بىر
 يىل، بىكرمە دورتىنچى چى خاۋاڭدى، بىر يىل، بىكرمە بىشىنچى خاۋاڭ
 خاۋاڭدى، بىكرمى بىر يىل، بىكرمى آلتىنچى لىڭ خاۋاڭدى، بىكرمى
 ايككى يىل، بىكرمى يىتىنچى ساڭ خاۋاڭدى، اونوز بىر يىل، بو جماعەدە
 بىكرمى يىتى آدم دورت يوز بىكرمى آلتى يىل پادىشاھلىق قىلمىشلىرى.
 بو طبقەنىڭ اوللىرى بطالسىە مصرنىڭ ايككىنچى و اوچونچى لىرىنىڭ ايامىنە
 و دىيانوسنىڭ زامانلىرىنە توغرى كىلور مذكور بطلمىيوس لىر ھىجرتىدىن
 سىكزى يوز يىل لىر مقدم و سىكزى يوزدىن كەمدە كەلمىش مىلوك لىردىن.
 و اوسطى حضرت عىسى عليه السلام ايامىنە و اخىرلىرىدە رىياسىيون
 و فلكىيون دن مشهور بطلمىيوس عىكىم و اصحاب كەفى اوياندقلىرى زمانىيە
 مصادق اولور.

بو اولادنىڭ ايتىداسىدىن تا اخىر خانلىرى اولن سانك خاۋاڭدى
 وقتىنە قىدر چىنلورنىڭ داخلى و خارجى ايشلىرى تمام ترقى و رواجىدە
 كىچىوب مز بورخاننىڭ وفاتىدىن صونىكرەغى نچە سىلالەنىڭ اياملىرى غايت
 مەنبەلىك ايلە اوتىمىشلىرى ستعرف

بودا، و قانفوجىن، دىيان آدملىرىنىڭ ظھورى آلتىنچى طبقە ائناسىدە
 اولوب بونلارنىڭ مەنبەى چىن اولكاسىدە اوشبو سىكزىنچى طبقەنىڭ
 اوللىرى ايلە دخول ايتىش بىشىنچى و آلتىنچى خانلىرى ايامىندە رسوخ
 تاپمىشلىرى. خصوصا آلتىنچى سىيوونىڭ خاۋاڭدى خان بودا مەنبە غايت
 اخلاصلى اولوب بونىكا دائىر كىتابلىر تاءلىفىنە امر و اھالىيى اول مەنبە
 زيادە سەلبە سوق و كمالىيە تشويق و ترغىب ايتىش بوداننىڭ مدح و مبالغە
 سىندە جزئى بىر كىتابچە يازانلارە مڭار آلتون و بىروب بىر ايككى قافىيە
 شەئىر تەقدىم ايدىنلارە بوزر آلتون احسان ايتىدىكى مرويدىر.

بودانك اصل اسمی صایون رات لقبی غائوطای یاخود غاوطامه دور بونکا شاکهونی شاکیامونی دخی دیورلر بودا دیمک هنداهندن حکیم وحکمتلی ذات دیمک غائوطای حزمتملی معناسنده شاکهونی زاهدوصافی کوکل وصفی معناسنده دور. تبیان نافعده شاکهونی نونله کفره هنداعتقادلرنده صاحب کتاب بر پیغمبر دور فرد آخریده آنک اسرارنه مطلع دکلدن ولادتی حالنده خارق عادت مزخرفات نقل ایدرلر. وکتابنه دخی شاکهونی دبرلر وعندالبعض پیغمبر اهل ختادور دیمش اه

بودانك باشی سکسندن تجاوز ایدب وفات ایتمشدر بونکا بوتدی دخی دیورلر واسلام تواریخی نك بعضنده مانی نقاش بوداندر دیوب لکن بودانك تولدی هجرتدن بر ماک ایکی یوز یکریمی ایکی بل مقدم مانی نقاشنك تولدی ساسانیانك ایکنچی پادشاهی اولن شاپور بن اردشیرنك ایامنده اولمغله بودادن سیکز یوز آلتمش یل مقداری صونکره یعنی هجرتدن آنچی اوچ یوز آلتمش یلر مقدم اولور بین لرنده بولمغه تفاوت عظیم وار ایکن ایکی برکشی دیمک غلط دور.

چنلورنك ایکنچی رئیس مذهبی فانفونسی دور اسلام تواریغنه بونکا فانفونچین فانفونسیوس وفونفوسیوس ختایلر فونف فوجیو بازارلر بودادن برار یوز یل صونکره کلوب آلتنچی خان اولن صیونك خوانکدی وانك خلیفی غووغوانکدی خانلره وزیر اعظم اولمشدر وفاتی هجرتدن بر ماک بر یوز یل مقداری مقدم اوله اخلاق عمومیه بی اصلاح ایدب صناعت و تجارت باینده اهالی بی نهایت ایلرولتمش بونگله برابر علوم فلسفه بی کمالنه یتکورمش اولدندن حالا اهل چین ایکی مذهب تونوب بر همین لری وعموما عواملری بودامذهبنه اهل حکمت وحکومت مأمورلری فانفونسی مذهبی اختیار ایتمشلردور. زرداشت حکیمنك زماننده اختلاف اولوب اکثر مورخین کشتاسب ابن لهراسب زماننده ظهور ایتمش دیمکله کشتاسبک ایامی هجرتدن ماک

بر یوز اوتوز سنه مقدم اولدیغی حسابدن زردشت دخی فانفونسی ایله بر عصرلرده بولمش کورنور لکن بونك مذهبی چین اولره سرایت ایتیبوب هندستان اولکاسنده شایع ومنتشر اولمش ظهور اسلامدن صونکره هندستانك اکثری اسلام الینه توشدیکی ایله بو مذهب محو ومندرس اولمش حالا هندستانك بعض پرلرنده بو مذهب وارلغنی سویلرلر.

بو مصلزلرنك تفصیل حالی تواریخ لرده وکتب لغاتنك هر برنده یازلمش اولمغله بو قدرچه ایله اکتفا ایدلدی زیاده سنی استین کتب لغات وتواریخ مطولات لری تتبع ایلسون.

ینه بو اراقده «شامان» دیه بر مذهب ظهور ایدب بو مذهب بودا مذهبندن منشعب بر فرقه دور. اعتقادلری آلهه کنشده اونورر دیوب آکا تاپارلر. ملک لره یعنی فرشته لره اینانوب شامانی برهمنلر ملک لرنك خبر صدقی ایله غیبی بلور زعم ایدرلر. جن وشیطانلری دشمن بلوب خبر کذب آنلردن صادر اولور دیورلر. بو مذهب سپیریانك شرق شمالیسنده «ساموید» وسائر اونواحیده بولغان اقوامنك اعتقاد باطل لری اولوب مع فیه آوروپالرنك اعتقادندن توزو کراک دور که ایگری ایسه ده مقتدرلری نك کوسترمش یول ویازمش کتابلری نك طریقتدن یازمازلر وایرلمازلر. آوروپالولر ایقان وایمان ایدن کتابلری نك ایچنده یازیلن جن لرنك وجودنه فائل اولمیبوب فرشته لره دخی اکثری منکر دورلر یعنی جن دیان مخلوق وفرشته دیان نسنه مطلق یوقدر دیورلر اولیله اولدقده تورات وانجیلی کوناریب یوروب نه یاپارلر ایش بوندن اوتری حق تعالی قرآن کریمده (کمئل الحمار یعمل اسفاراً) دیمش.

توقزنجی سلاله حیوانك اولادی.

بونلرنك ابتداسی نزول آدمدن ۱۸۵۵ یل صوگره وهجرتدن اوچ یوز آلتمش بر یل اول دور. بو چینده چین حکومتی اوچ خانلق

اولوب بریسی اوشیر غیوانك اولادی ایکنچی «اوغو» اوچونچی
هانك اسمنده ایدیلر.

غیوانك اولادی نك برنچی خانی «جوولی خواگدی» اوچ یل
ایکنچی خبو جو خبودی فرق بر یل بو ایکی ذات فرق دورت یل
خانلق قیلم بونلرنك اول آخر ایاملری فیروز شاه بن یزدجرد ایامنه مصادفدر.

اونونچی سلاله دزیک اولادی.

بو اولادنك ابتداسی نزول حضرت آدمدن بش مك سیکز یوز
توفسان توفز یل مؤخر وهجرة نبی دن صلی الله علیه وسلم اوچ یوز
اون یل مقدمدر.

برنچی خان «شی دزوخواگدی» یکریمی بش یسل ایکنچی
«سیوکوی خواگدی» اون یتی یل اوچونچی «خوای خواگدی» آلتی
یل، دورتنچی میک خواگدی، دورت یل، بشنچی شونك دزونك ایوانك
خواگدی، آلتی یل، آلتنچی میکدی، اوچ یل، یتنچی چیک خواگدی،
اون یتی یل، سیکرنچی کانك خواگدی، ایکی یل، ترفرنچی موخواگدی،
اون یتی یل، اوننچی آی خواگدی، دورت یل، اون برنچی دی بی
خواگدی، بش یل، اون ایکنچی دزانك ویکدی، ایکی یل، اون
اوچنچی سیوانك خواگدی، یکریمی دورت یل، اون دورتنچی آنك
خواگدی، یکریمی ایکی یل، اون بشنچی کونك خواگدی، ایکی یل،
بو فامیلیاده اون بش نفر ذوات بر یوز ایلی آلتی یل پادشاهلق
قیلمشدر. بو خانلرنك اوللاری ملوک ساسانیانندن بهرام بن هرهمز
واخیرلری بهرام کور بن یزدجردنك ایاملرینه توغری اوله.

اون برنچی سلاله صوگ اولادی.

بونلر نزول آدم علیه السلامدن آلتی مک ایلی بش یل صوگره
وهجرة رسول علیه السلامدن بر یوز آلتمش بر یل اولدر.

برنچی خان کاودزنك اددی، ایکی یل، ایکنچی ایك بازك وانك
دزیک چیک خواگدی، اسمی اوزون ایسهده حکومتی فقط بر یل دور،
اوچونچی سودی خواگدی، بر یل، دورتنچی وینك خواگدی، اوتوز
یل بشنچی او خواگدی، اون بر یل، آلتنچی خای دی خواگدی، بر
یل، یتنچی میک خواگدی، سیکز یل، سیکرنچی دزانك وانك خواگدی،
دورت یل، توفرنچی شوگدی خواگدی، ایکی یل بو فامیلیاده توفز
نفر آدم آلتمش یل حکومت ایتمشدر.

اون ایکنچی سلاله «چی» اولادی.

اوللاری نزول آدمدن ۶۱۱۵ یل مؤخر هجرتدن ۱۰۱ یل مقدمدر.
برنچی کاودی خان، دورت یل، ایکنچی اودی خان، اون بر
یل، اوچونچی دزیوژمینك دی خان، بر یل، دورتنچی مینکدی خان،
بش یل، بشنچی دونك خونك خبو خان، ایکی یل، آلتنچی خودی
خان، بر یل، بوجاهمت ده آلتی آدم یکریمی دورت یل پادشاه بولمشدر.

اون اوچنچی سلاله «لانك» اولادی.

نزول آدم علیه السلامدن آلتی مک بر یوز اوتوز توفز
یل مؤخر هجرة نبی علیه السلامدن ینمش یتی یل مقدمدر.
برنچی اودی خان، فرق سیکز یل پادشاهلق قیلمش بوخانك
اواسطی یعنی یکریمه دورتنچی سنهسی جناب رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم افندمزنگ ولادتی سنهسینه طوغری کلور زیرا ولادت ایله
هجرة اراسی ایلی اوچ یلدر.

ایکنچی خان دیزانك دینك، ایکی یل اوچونچی سیواوانك
خواگدی، اوچ یل، دورتنچی، دزینکدی، اوچ یل بو فامیلیاده دورت
آدم ایلی آلتی یل خانلق و حکومت ایتمشدر. اون برنچی سلاله دن
بورابه قدر اولن خانلر ملوک ساسانیانندن فیروز ابن یزدجرد
تواریخ خسه ۴۷

وقباد وجاماسب ابن فيروز، نوشروان عادل ایاملربنه تصادفی ایدر. فیروز ابن یزد جردک تختہ جلوسی هجرتدن بریوز ایلی یل مقداری مقدم. نوشروانک جلوسی هجرتدن یتمش یل مقدمدر نوشروانک پادشاهلغینک اون یدنچی یلنده حضرت رسول اکرم وجوده کلمش. نوشروان فرق سیکز سنه حکومت ایدب هجرتدن اوتوز برسنه مقدم وفات ایتمشدر.

اون دورتنچی سلاله «چیگ» اولادی.

بونلرنک ایتداسی نزول حضرت آدمدن آلتی مک بریوز توفسان بش یل مؤخر هجرتدن یکرمی بر یل مقدمدر. بونچی خان اودی، اوچ یل، ایکنچی خان ویکدی، یتنی یل، اوچونچی خان کواکدی یگ، ایکی یل، دورتنچی خان کلودی دزیگ، اون دورت یل، پادشاه واهش بوخانک توفز یلی هجرتده داخل اولور. ایدمی حضرت آدم علیه السلام ناربعی ترک ایدیلوب بوندن صوگره هجریه ایله یازلور.

بشنچی خان خبو وچاگدی، یتنی یل، بو جماعهده بش اشخاص اوتوز اوچ یل پادشاه بولدیلر. توفزنجی سلاله دن اوشبواون دورتنچی طبقه یه قدرچین اولکاسی هرچ مرچ یعنی اوز آرافساد واختلالدن باش آلامیوب بنا برین خانلقری تیز تیز بردن بره انتقال ایله اخبرکار ایکی حکومتده بولونهرک جنوبی خان «نانکین» شهرینی پای تخت اتخاد ایتمش شمالی چین برنچه بکلیکاره بولنوب باش باشنه کتمش. بوندن صوگره غی سلاله یه فوت تابوب خواگدی درجه سنه یتمش.

اون بشنچی سلاله صوگ ثانی اولادی.

بو اولادک ایتداسی هجرتک اون ایکنچی سنه سی باشلنوب حضرت ابوبکر رضی الله عنه خلافتی نک اخیری و حضرت عمر رضی الله عنه خلافتی نک اوللربنه تصادفی ایدر.

برنچی خان کلودزیک خواگدی، اون بش یل، پادشاه بولمش، اولده شانچین شهری کوب مدت پای تخت اولوب صوگره غی خانلر بر نچه شهرلرنی قرار گاه ایدنمش ایدیلر بو خان شانچین شهرینی تعمیر جدید ایله دارالسلطنه اتخاد ایلدی، بولنده یه شاگچی، چاگسی دخی دیورلر. ولایتده اسمدر. خان بولدیغی ایله جنوبی و شمالی حکومتلرنی براداریه جمع ایدب توفزنجی طبقه دن بویاقی عادت تختنه کرمش آتش اختلالی سوندرب اهلینی اتفاهه کرددی صاحب التدیبر والتزویر غیور وغضوب خان اولمش دیورلر.

ایکنچی خان یاگدی خواگدی، اون اوچ یل پادشاهلغینک مملکتینی مضبوط توتوب آتاسنه اتخاد ایتیمان سرکش بیکلرنی سرفروایتدرمش باش ایکندرمشدر. اهلینی مدنیتده سوق ایدب هنر و صناعت حدائق وزراعتده اهتمام ایدب ممالکتینی آباد ایلدی وسد مشهوری تجدید واهالیه نظام جدید وضع ایلدی. اوچونچی کوگدی خان، بریل، بو اوچ آدم بکرمه توفز یل پادشاهلق قیلدیلر.

اون آلتینچی سلاله تاگ ثانی اولادی.

بونلرنک ایتداسی هجرتک فرق برنچی سنه سی اموی حکومتینک اولی اولن عام الجماعهده باشلنمش اوله. برنچی خان کلودزواددی، توفز یل پادشاه بولمش. بو خانک جلوسی سنه اعتباریله رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دن صوگره ایسهده چین اسلاملری یعنی دونکانی لربونی رسول اکرم ایله همسال وزمان معادته اسلامه کلن خاندر دیورلر، لکن دونکانی لرنک اسلامه کلدیکی او سلاله نک آلتینچی سی اولن صیوانک دزونک خان، ایامنده اولوق کرک فقط برنچه دونکانی لرنک تقریرینی بوراده تحریر ایدالیم. بورون بر دفعه سبب اسلامیتلرینی جناب مدرس دب آخوند نک خبری ایله جریده مزده یازمش ایدک اصل طوغرسیده اودور. اما بو خصوصی اوزاق مدت آدملردین صواب نچه وقتلر قیلمش دقت مز

دخی بوش فالهسون اوچون ایکنچی نقلی بو جایده یازمق مناسب کورلدی. حکایه سی بودور مزبور کلودزوادی خان، تخته جلوس ایلدیکی ایله روزشب تدبیر عامه ده ندارک ایذب کیچه سی کوچه لرده کندی پاسبانلق کوزاتیلک ایذب طولاشوردی. ختایلرنک «چنک» دیکی ساعت منزله سنده برنسنه لری وار کړک اطول لیالده وکړک افصر لیاله بش چنک صوفیه طاک بلنور بویله بری تغلف مقیاسدور. بر کیچه بش چنک صوفار ناک بلورمز خان تعجب ایذب چکده می خطا یاتا گده می ناعخیر اولدی دیوب تفتیشه آلور چنکده ایسه خطا یوق ناکنک تأخیرنده حکمت نه ایذیکنی موبد و حکیم لرندن صورادفیه جواب ویررلرکه عند الله قدری اعظم بریبوک ذات بر توغریه آدمار ایله مباحثه ایتمش اولده شرطلری ناک بلورمه باکه کون توغمه یه موقوف و معقود اولوب اولداتنک کلامی برینه کلسون اوچون فویاش تأخیر فیلمش ناک ایسه فویاشنک شغله سی اولمقله فویاشنک تأخیری ناکنک تأخیرینی مستلزم دور دیورلر. مکر بوکیچه جناب حضرتنک معراج کیچه سی ایمشکه کفار مکیه شامدن کلن کاروان کون توغار کلر دیوب خبر ویروب آکا منتظرلر ایکن حق تعالی جناب حبیبینک سوزینی تصدیق اوچون شمسى تأخیر ایلمش. خاننک تعجبی دها زیاده اولوب اونه کبی ذاندکره آسمان وافتاب آنک النده وامرزه اوله دیدکده حکمالر حقیقینی بیان فیلب اودات پیغمبر اولسه کړک که آندن صدور ایدن خوارق عادات عالمه معجزه اوله دیوب جناب اکرمنک مولودندن و مبعوثین خبر ویرمشلر. خان بوکلامدن رسول خدایه محبت ایذب عند الله بویله بر معزز و مکرم ذاتنک ایامنده اولوبده آکا تبعیت ایتمم بو عاقل ایشى دکلدر البته آنک بولی ایله بوریبوب دیدیکی ایله عمل ایدابم دیه غایبانه ایمان کتورمش حواشی لری دخی سنکله بیله یز دیوب بیعت ایتمشلر اتقافله مدینه یه ایلچی یباریب ایلچی لرمدینه یه وارمشلر خاننک سلام و پیغامنی رسول الله غه ایرشدریب بعده قایناچق اولدقه خانلری ناک التماسی بوینچه

رسول الله نک رسم و تصویرینی آلیب مکتوب ایله قایتمشلر. قایتمقدنصکره ایلچی لر رسول علیه الصلوة والسلامنک او صاف طساهره و معجزات طساهره لرینی سوبلیوب خصوصاً اعظم معجزات شق قهر اولمقله خان مذکور ایامنده صوفیلان آچه و تنکهلرنک بر طرفنده رسول الله نک تصویرى و بر طرفنده شق قهر صورتنی صالیب اورتاسنده خاننک اسمی یازلدیفی فی روایت ایدرلر. اما زمان سعادتده چین ملکندین مدینه یه ایلچی کلدیکی سیر و توار یخ لرده یازلمش اولمیبوب و تصویر مسئله سی دخی تجویز کورلمیبوب اول ایامه صوفیلن پول و تنکهلرنی هیچ کمنک کوردیکی بلنمیبوب مجرد اغز خبر اولدقدن بو خبرنک رد و قبولی عقنده بر شی دیمیه مترددم. مع ما فیه جریده ده یازلمش خبردن بر حکایه دونکانی لر آراسنده شایع و مشهور رافدر. خلفه آخوند دیدیکی بر دونکانی ملا بو ایکی قولى تطبیق ایذب شویله بیان ایلدیکه، کلودزی اودی خان حکمالرنک سوزیله رسول الله غه اخلاص و محبت ایذب و ایلچیلرنک تصدیق و تعریفی ایله اسلامه کلمش آنک وفاتی بعدنده خلیفی نای دزوک خان، یاخود بونک خلیفی کلودزوک، مجوسیلکی اعاده ایتمک صددنده ایکن رؤیای حقیقی ایله تجدید اسلام وانتشار دین ایتمش اولور دیدی اه. رؤیا ایله اولن حکایه جریده زده یازلمش حکایه دور. بو صورتده سهرقنددن کلمش علمالر بو خاننک ایامنده کلمش اوله لکن دب آخوندنک بیاننه نظراً رؤیا واقعه سی بو اولادنک آلتنچی سی اولن صیوانک دزونک خان، ایامنه مصادف اولوب چین توار یخنه نوعاً موافقتی واردور «ستکتب» بای سبب کان دونکانی لرنک اسلامه کلدیکی اوشبو ناک، اولادی ناک ایامنه اولدیغی شهور و محقق دور.

ایکنچی خان نای دزوک، بکرمی اوچ یل اوچونچی خان کاؤدزی نک، اوتوز دورت یل، دورتنچی خان چوک دزیک، بکرمی آلتی یل، صاحب نخت اولمش آناسندن یاش قالغان سببلی حد بلوغه یئکونچه آناسی «وؤخبو» خانم نیابه فرمان فرمای چین اولوب ضبط ممالک

و ثروت اهالی بی کمالند یتکرمش مرأة ایکن مرادن زیاده ایش ایتەش دیه یازمشلر.

بشنچی خان جوی دزیك ایکی یل، آلتنچی خان صیواک دزوک انچی فرق دورت یل، پادشاهلق فیلمش. رۇبا ایله اسلامه کلن خان بو اوله. ختای توار بیخنده بو ذات اولده عدالتلی ایسهده سوگره «لاما» لرنک دیننه کریب آنلره الوغ درجهلر ویروب حکومت کویالامالرنک النده اولدی بش یوز مک ابر خاتون بردن یعنی بر کونده لامالرنک طریقنی توندیلر آکا تابع اولوب آنلرنک یولبله کتدیلر سوگره بی حد آدم او طریقنی اختیار ایتدیلر دیه یازمش دور. «لاما» دیانلری مانى و چغش کیکان اسمنده اولان الوغ روحانیلرنک مزید وتلمینلری اولوب لاما دیننه کردی دیمکلری اسلامه کلدی علمالرنک سوزبله عمل فیلبی دیمکلر. والا لاما اوز مقتدالری ایکن آنک دیننه کردی آنلرنک طریقله یوردی دیمک نه دیمک اوله هیچ بر معنا چقیبور. بس معلوم اولورکه اسلام مهتدی لرینی ککندی مضلری کبی کوروب علمالرنی لامادیه یازیب لاما کلمهسی عن اصل، علما لفظندن آلتمش اوله. ختای توار بیخنی ناک بو تحریری نامی سبقت ایدن مدرس دب آخوندنک خبرینی مؤید اولوب سنه سیک توغری کلور یوقاروده چیس توار بیخنه نوعا موافق وار دیدیکم بوندندر. مزبور دب آخوند دونکائی لرنک اسلامه کلدیکی سمرقند فتحندین آز سوگره دیمش ایدی. سمرقند و بخارا فتحی عصر اولنک او اخرنک اولدیغی توار بیخ ایله مثبت دور. خان ناک اسلامه کلدیکی و آکا تبعیه اهالی ناک، قبول اسلام ایتدکی جریده مزده مفصل یازلمش ایدی لازم ایدن آکا بافسون. مزبور کتابچهده عالم لرنک سوزی فیبری لره نسبته نص کبی دیه یازدغم مشار الیه مدرس آخوندنک خبرینی تصدیقندن عبارتندر.

یتنچی خان صوگ دزوک آلتی یل، سیکزنچی خان تاي دزیك خواگدی، اون یتی یل، توفزنچی خان دی دزیك خواگدی، بکرمی

بش یل، اوننچی خان شوک دزیك خواگدی، بر ییل، اون برنچی خان ساک دزین خواگدی، اون بش یل، اون ایکنچی خان مودزیك خواگدی دورت یل، اون اوچونچی خان زین دزیك، ایکی یل، اون دورتنچی خان دیک دزیك، اون دورت یل، اون بشنچی خان اودزیك آلتی یل، اون آلتنچی خان صیواک دزیك ثانی اون اوچ ییل، اون یتنچی خان بی دزیك، اون دورت یل اون سیکزنچی خان چی دزیك اون بش یل، اون توفزنچی خان جودزیك، اون بیش یل، بکرمی خان جو صیواگدی، اون اوچ ییل، بو جماعهده بکرمی نفر ذوات ایکی یوز سکسان سیکز ییل پادشاهلق فیلمشلر. آغز اخبارده بو اولاد بش یوز یل حکومت ایتمش دیدکلری جزاف اولوب دب آخوندنک اوچ یوز یل مقدار دیدیکی سوزی توار بیخه توغری کلدی بنا برین بو ذانک سوزینه کمال اعنا واعتماد ایدبورم. مشار الیهک اسمنی دب آخوند دخی دیورلر. هر ایکی نقلدن دونکائی لرنک اسلامه کلدیکی اوشبو ناک اولادنده اولوب ختای توار بیخندن مستفاد ایدیلن دخی بودور.

اسلامه کلدکدن سوگره بو خانلرنک اسمی نه دن مسلمانچه اولمامش دینلمز حالا دخی دونکائی لر ختایچه و مسلمانچه ایکی اسم ایله سویلنمکده دورلر بزلرده هم روس قلمنده فلانوف دیسه سویلنمک معتبر اولوب اوز ارامزده اصل اسم ایله سویلارز یازدغمز ختای توار بیخندن اولمغله ختای خلقی مسلمانچه اسم گه تل لاری قصبیر قلمه کتورمک دخی آنلره عسیر اولدندن اوز تللرنچه یازمشلر اوله. نناک کم منقول خانلری ختای توار بیخنده بر اسم منقول توار بیخنده بر اسم ایله یازلمشدر.

اون یتنچی سلاله خیولاک اولادی

بونک و بونک صوگنده اولن دورت اولادنک وقتنده دخی یوقاروده کچمش آلتی طبقه خانلرنک احوالی کبی اوز ارا بلوی و بولوکلیک

اولدندن حكومتلرى تيز تيز ئېدىل اولمىش يەنى بىردىن بىرە انتقال قىلىنمىش.
 بىرنىچى خان تاي دىزىچو خواڭدى، آلتى يىل، ايكىنچى خان دىزىچو
 واڭ جوناڭ اون يىل، بو ايكى شىخىس اون آلتى يىل پادىشاھ اولمىشلىرى.

اون سىكزىنچى سىلالە خىيوتاڭ اولادى

بىرنىچى خان جواڭ دىزىچو اوج يىل، ايكىنچى خان مېڭ دىزىچو
 انچى سىكز يىل، اوچونچى خان مېڭ دىزىچو ۲نچى بىر يىل، دورتنچى
 خان فىدى خان ايكى يىل، بو دورت آدم اون دورت يىل پادىشاھ اولمىشلىرى.

اون توقوزىنچى سىلالە خىيودىزىچو اولادى

بىرنىچى خان كاودىزو، يىنى يىل، ايكىنچى خان چودى، دورت يىل،
 بو ايكى آدم اون بىر يىل حكومت ايتىمىشلىرى.

يىكزىنچى سىلالە خىيواڭ اولادى

بىرنىچى خان خاودىزو خواڭدى، ايكى يىل، ايكىنچى خان اياڭدى،
 ايكى يىل، بو ايكى آدم دورت يىل خانلىق قىلمىشلىرى.

يىكزىنچى سىلالە خىيوجو اولادى

بىرنىچى خان تاي دىزىچو خواڭدى، اوج يىل، ايكىنچى خان شى
 دىزىچو فوجوڭ ساڭدى خواڭدى، بىر سىطر القاب ايله آلتى يىل، اوچونچى
 خوڭ دىزىچو خان، بىرنىچە آي بو اوج نفر ذوات توقوز يىل پادىشاھلىق
 قىلىدىلار. اون يىنچى سىلالەدىن بو رايە قدر بىش طبىقە اولوب بو بىش
 طبىقەنىڭ ايتىداسى ھىچىرنىڭ اوج يوز يىكزىنچى توقوزىنچى سىنەلەردە خىلىفە
 عباسىيەدىن مستىكىفى بالله ايامىدە باشلىنوب اوج يوز سىكسان سىكز دە
 فادر بالله ايامىدە اتمامە ايرىمىش جىملەسىنىڭ مدت سىلطنىتى ايللى دورت
 يىل اولمىشلىرى. كاشغىردە صدىق بو غرا خاننىڭ دورى بو بىش اولادنىڭ
 ايامنە تصادىق ايدىر. چىن دە اسلام دولتىنىڭ انتھاسى صونىڭ خىتايلىلار
 اوز ارا انتافى اولمىيوب حكومت تالاشىدىن مەملىكتلەر كوپ تولقونلنمىش
 دىيوب سابىق دىب آخوند مىدرىس سويلەش ايدى او كوندە المىزدە
 خىتاي توارىخى اولمىدىن حىقىقەتتە مطلع اولمامىش ايدىك شىمدى معلوم
 اولدى مشار الېھاڭ دىدىكى بو ايتىش.

يىكزىنچى سىلالە صونىڭ ئالتى اولادى

ايتىداسى ھىچىرنىڭ اوج يوز سىكسان سىكزىنچى سىنەسى مىدكور
 فادر بالله ايامىدە باشلىنوب بىرنىچى خان تاي دىزىچو شىكدى خواڭدى،
 اون يىنى يىل، ايكىنچى خان تاي دىزىچو خواڭدى، يىكزىنچى بىر يىل،
 اوچونچى جىڭ دىزىچو خواڭدى، يىكزىنچى بىش يىل، دورتنچى چىڭ دىزىچو
 خواڭدى، فرق بىر يىل، بىشنىچى اياڭ دىزىچو خواڭدى، دورت يىل،
 آلتىنچى شىڭ دىزىچو خواڭدى، اون سىكز يىل، اوشبو خان ايامىدە
 چىنلار عىسكىر عىطىم ايله آلتى شىرە استىلا ايدىب پىساي تىخت اولن
 «بىلاساغونە» قدر كەلمىش ايكىن اياڭ خاننىڭ اوغلى طوغان. خان يوز ايللى
 مىڭ عىسكىر ايله فارشولىيوب مەملىكتىن سوروب چقاردىقى نوار بىظلىدە
 مىرسومدىر. بو سفىردە چىن عىسكىرى مەلبوندىن زىيادە ايدىكىنى يازمىشلىرى.
 يىنچى خان جى دىزى خواڭدى، اون بىش يىل، سىكزىنچى خان
 كوى دىزىچو خواڭدى، يىكزىنچى بىش يىل، توقوزىنچى خان چىڭ دىزىچو
 خواڭدى، بىر يىل، اونىنچى خان كاودىزىچو خواڭدى اوتوز آلتى يىل،
 اون بىرنىچى خان سىيودىچى خواڭدى، يىكزىنچى يىنى يىل، اون ايكىنچى خان
 تىواڭ دىزىچو خواڭدى، بىش يىل، اون اوچونچى خان نىڭ دىزىچو خواڭدى،
 اوتوز يىل، اون دورتنچى خان لى دىزىچو خواڭدى، فرق بىر يىل، اون
 بىشنىچى خان دىزىچو خواڭدى، اون يىل، اون آلتىنچى خان كوك دىزىچو
 خواڭدى، ايكى يىل، اون يىنچى خان دىواڭ دىزىچو خواڭدى، ايكى
 يىل، اون سىكزىنچى خان جوژاودى پىڭ خواڭدى ايكى يىل. بو فامىلىيادە
 اون سىكز نفر ذوات اوج يوز يىكزىنچى بىر يىل، پادىشاھ بولمىشلىرى. بونىڭ
 قىيىلنىڭ كچمىش بىش سىلالەنىڭ دورى خار جەدە منغول تانارنىڭ مداخلسىدىن
 ايتىدە اوز ارا اختىلالدىن تمام فرغىن وسوركىن ايله مضطرب اونەش
 ايكىن نوبىت بو طبىقەيە كەلدىكە ايتىچ اختىلالنى كوچ ايله باصوب منغول
 تانارى وىر كوايە توقتاتىدى. اون بىشنىچى خان اولن «دىزىچو خواڭدى»
 زىقتە قدر اھالى غايەت تىچ و آسودەلىك ايله عمر كىچور مىشلىرى ايكىن

اخیرغی اوچ خاننڭ باشلغی سببلی اھالی ینہ اختلال عادتہ عاید اولوب بو بی تنجلیق دن استفادہ ایدرک «خوبلای خان» عسکر عظیم ایله واریب ممالک چیننی مالک و باجیرن تختہ صاحب اولدی. بوننڭ اولادینہ ختاچیہ «ابوآڭ» دیورلر.

یکرمی اوچونچی سلالہ ایواننڭ اولادی

بو طبقہ نڭ اولی خوبلای خان ابن تولى خان ابن چنغزخان دورکە بغدادی خراب ایدن وظیفه عباسیہ نڭ انقراضنہ سبب اولن ھلاکو خاننڭ بیوک برادری اولور. ابتدا خانلغی ھجرتنڭ یتى یوز دورتنچی سنہسۍ باشلنوب روم سلطانی غازی عثمان عالیشان ایله معاصر اوله

برنچی خان ختاچیہ شی دزووننڭ وژاوخوانسکدی اوخان بو بر سطر القاب مونغولچہ خوبلای خان دیمکدر اون بش یل پادشاه اولوب کوب کاروعدالتلر کوسترمش عیوما چین اولکاسنہ و تئار و منغول وسائر ملوک طوایی لر نڭ کلسنہ نافذ الحکم خان اولمش پای نغنی باجین پکین شہریدر پادشاه آروغی دیان قنال بوننڭ ایامنہ قازلمش بو خان چین اویکاسنی نماماضبط و تسخیر ایندکد نصکره یاپونیه مملکتنہ قصد و سفر قیلش ایکن دورت یوز عددکە ایله چقان عسکر نڭ اکثری دریابہ غرق اولوب آزدن آزی قایتدیغی بعض اسلام توار یغندہ کورلدی اماختای توار یغندہ بو واقعه بی خوبلای خاندن مقدم یازمشلر. ایکنچی خان جیڭ دزیڭ خوانسکدی، مونغولچہ اول شیتونیه ورخان، اون اوچ یل اوچونچی اودزوخوانسکدی مونغولچہ جایسان کولوک خان، دورت یل، دورتنچی جنک دزوننک خان، منغولچہ بابانتو خان توفز یل بشنچی ایڭ دزوننک خان مونغولچہ کینگان خان اوچ یل آلتنچی تاي دزیڭ خوانسکدی منغولچہ اییاسون تیهور خان بش یل یتنچی میڭ دزوننک خان منغولچہ کوشالہ خان

بر یل سبکزنجی اویڭ دزیڭ خان منغولچہ طوتیهور خان، اوچ یل توفزنجی شونکدی خان منغولچہ طوغون تیهور خان اونوز بیس یل و جماعده توفز نفر خان خوانسکدی لقبیلہ سکسان سبکز یل، حکومت قیلدیلر بو اخیرغی توفزون تیهور خان یازیلہ چق میڭ اولادی نڭ چینہ مداخله سبیلہ آڭا مقابله یه فادر اوله مدفندن پکین دین چقب منغولستانه کلوب قرار لشم طائفه منغول و اراضی منغولستان بتمامها بوننڭ تصرفندہ اولوب ترکستان شرقی یعنی آلتی شهر ولایتی و ترکستان غربی و فرغانه و ماوراء النهر کلا بوخاننڭ ضبطنہ اولمش بزم اسلام توار یغندہ توفلوق تیهور خان دیه یازیلن ذات بو اوله دکاداکا صحرا سنی قوم باصوب خراب ایتدیسکی خبرنڭ حقیقتنی بلمک اوچون آفسو شهرینه واردقده مولانا حضرت لرینه ملاقات اولوب اسلامه میل قیلدیغی و ایلایه قایتدقده نچه مڭ نوابعاتی ایله ایمانه کلدیکی غمسه مز نڭ آلتی شهر ماده سنده یازلمش ایدی. ختای توار یغندہ بوخاننڭ بکین دن چقب منغولستانه کتدیکنی یازمش آندن صوگره غی احوالنی یازمامش بو خاننڭ اسلامدن اول اسمی توغلوک تیهور اولوب بعدالاسلام محمود قویولمش ایامی امیر تیهور ایله بر وقتده اولوب سککسینه نظرا حکومتده ایکسی مشترک کورنور شوبله که سککسیننڭ بر یوزنده سلطان محمود یارلیغی امیر تیهور ایکنچی یوزنده ضرب سمرقند و نازک خط ایله سمرقند کلہه سی آرقاسنہ تسکاری قیلب عمان املاسیله یازلمش بوقاروسنده حه بو صورتده بر خط دخی وارسنہ سی جویلمش بلوب برلما دی.

ختای خلقی نڭ «لی» یعنی دین و آیین لرندہ پادشاه اولن ذاتی هر نه قدر قتلہ مستحق ایسه ده اولدرمک قطعا جائز اولمیوب یا عزل یا خود اوز اختیار نچه خواهلمش یرینه عزت ایله اوز اتیق قانون قدیمه لرندن اولوب بنابرین توار یغلرندہ اعیانا معزول یا مطرود اولنلر کورنور صدا مقتول خان کورلیمور. العزل موت فاعل سنی محکم طونمشلر اوله.

يكرمه دورتنچى سلاله ميگ اولادى

بو اولادنىڭ اول جلوسى امير نيمور كوركانىڭ واسطىدا حكومتىدا
بى يوز نوغسان ايكنچى ھجر يەدە روم سلطانى يلدزم بيازىدخان
ايلى بىر يىلە تىختە كچەش دور.

برنچى خان تاي دزىڭ خواڭدى يكرمى توقز يىل پادشاهلىق
قىلمش بو آدم اصلى خانزادە اولمىبوز اوزلارنچە مريد تريبە ايدىچى
لاما جماعەسىدىن ايمش كىنەيلرنچە صاحب كراماتىدىن صايوب حقتە
بعض خوارق عادات ومزخرفات بى غايات نقل ايدىلر مريد وانباغى
كوب ايدىدكنىڭ باش كىتارىب شوڭدى خوانىڭدى يەنى توغلوغ
نيمور خاننى پاي تىختىدىن چغارىب ممالك چىننى مالك اولدى خېلى
عدالت ايلە توردى ايكنچى خان كوى دزانىڭ دورت يىل اوچونچى
خان چىڭ دزىڭ ويڭدى اوتوز بىر يىل دورتنچى خان
چىڭ دزىڭ جوۋ خوانىڭدى بىر نچە آي بشنچى خان سىوانىڭ دزىبونىڭ
آلتى بىل آلتىچى خان دزىونىڭ چىڭ تونىڭ دىفغە اولىدە آلتى يىل
منقول اسارتىدىن قىتولوب بايند قىدىننىڭ تاننىڭ شونىڭ لىقىلە سىكىز يىل
جمەى اون دورت يىل پادشاه بولمىش تونىڭ ايامى منقول معار بەسى
ايلى كىچوب صوغىشە اسىر توشمىش ايدى مال فوتى ايلە ازاد اولنوب
يەنە تىختە كچەش ايسەدە منقوللر ھنوز مداخلەدىن كىروتورمادىلر.

بىتنچى خان كونىڭ چىڭ خازىڭ دىنىڭ خوانىڭدى بىنى يىل سىكىز
نچى خان تاننىڭ شونىڭ سىكىز يىل توقز نچى خان ساننىڭ دزىنىڭ خوانىڭدى
اون اوچ يىل اوننچى خان سىموزونىڭ اون سىكىز يىل اون بىر نچى
خان اوۋ دزىڭ چىڭدى اون آلتى يىل اون ايكنچى شى دزىڭ سىموزونىڭدى
فرق بىش يىل اون اوچونچى خان مودزونىڭ جو خوانىڭدى آلتى يىل
اون دورتنچى خان شىڭ تونىڭ ساننىڭ خوانىڭدى فرق سىكىز يىل
اون بشنچى خوانىڭ دزىونىڭ چىڭ خوانىڭدى بىر آي اون

آلتىچى سى دزونىڭ تاننىڭ سى بىنى اون بىتنچى خان چونىڭ چىڭ
خوانىڭدى اون بىنى بىل بو اون بىنى نفرذوات ايكى يوز بىتەش بىل
حكومت ايتىش لىر ايتداسى آلتىچى خان دن صوگرەغى خانلر منقوللر
ويروكو وملازمت ايسلە نورمىش ايسلەردە منقوللر بوڭا قىساعت
ايتمايوب ھەر وقت چىن اولكاسىنى تالاب بى تىنچ ايدىر ايدىلر آخر
كار منقول تىتار اتقاقلە باصوب باروب باچىن نى آلتىلر. منجور
نسلدىن كە منقولنىڭ بىر بطونى دور شونىڭچى ابنى تاي دزونىڭ نام
دانە سلطنت تاجىنى كىدروب باچىن دە سىر بىرە صعود ايتدىلر عصرمىز
اولن اوشىدە ايامغەچە خانلىق بوشىدە بىل اولوب بوڭا دىچىن اولادى دىبورلر.

يكرمى بشىنچى سلاله دايچىن اولادى

بو طبقەنىڭ خانلىقى ھجر تىڭ بىر مىڭ آلتىنچى سنەسى باشلىنوب
استىبولدە سلطان ابراھىم ابنى سلطان احمدخان وبخارادە ندر محمد
خان ابنى دىن محمدخان فرغانە حكىم دارلرندىن شەھىست بى لىرە معاصر اولە.
برنچى خان شونىڭچى اون اوچ ياشىدىن تىختە كىچوب اون
سىكىز يىل پادشاه بولدى روسىيە ايلە ايتدازىڭ رىفتمىد بو خاننىڭ وقتىدە
باشلىنوب بايكونف نامىدە ايلچى پكنە باردى بو چىن دە چىن اولكاسىنىڭ
سىلر اولوب كوب بىلاد وشەرلر خراب وكوب آدم ھلاك اولدىدىن
ايلچىنىڭ اباغى نامبارك لىكىدىن اولدى دىيە تىشاورم ايدىب خان
عسرت لىرىنە دىخى شامنى سىرايت ايدىر سىرايت ايدىر خوفىدىن ايلچىنى
خاننىڭ ھىزورنە كىردىلر. كىردىم كىرەنە بھانە باشقە صورتدە كوستىرلدى.
بو خاننىڭ ايامىدە اولكى طبقەنىڭ تىصرفىدىن چىقىش بىرلر كلىسى
ارجاع واسىرداد ايدىلدى يەنى قايتوب آلتىدى خان ياش ايسەدە
وزىرى وعىي آموۋاننىڭ حكىم باشىدە بولوب كوب ايشلر نى تىرتىب
وتىنچىم قىلدى.

ايكنجى خان كانكسى آلتەش يىل خانلىق قىلدى بونىڭ وقتىدە دىخى روسىيەدىن ايلچى باردى ناروچىن بىلدەسەندە تراكتات يىزالدى روسىيە ايلە اول تراكتات بودور بو خان عدالت ايلە مشهور نظام وترتيب ايلە معروف اوبوب اوزايچىلوندە ليوتا اسمبىلە ياد ايدلور كە قانونى دىيك اولە

اوپونچى خان ايۇلك جىك اون اوچ يىل حكومت قىلدى بونىڭ ايامىدە ختايدىن روسىيە بىلچى كلوب لسانىزدە تىاختى سويلنور كىباختە تراكتاتى يازلدى روسىيەدىن دىخى ختابە ايلچى وارىپ بعض شىروط نامەلەر قىرلندى بو خانىڭ ايامىدە باجىن دە بيوك زىزلە بولوب بتون عمارات فالىبوب يوزمىكەن زىيادە انسان تلى اولمشدر. دورتنچى چاڭلوڭ خان آلتەش دورت يىل پادشاهلىق قىلدى بونىڭ ايامىدە آلتى شەر كاشغر ولايتى تاما ضبط واستىلا ايدىلوب تىياڭ شانك تاغى اطرافىدە كوب جايلوغە شەرلەر سالدى چونغار خانلىقى بتوردى بو خانىڭ اوائل چلوسى حضرت آفاقىڭ اواغردورنە مصادى اولور چونغار يعنى ايل خانلىقى كە قىماق خانى دور و آلتى شەر وتياڭ شانك نواچىسىدە اولن صوفىلردە يوز سان دن آرتوغراق آدم تلى اولدىغىنى يلزمىشلار بر مليوندىن زىيادە دىمىكەر مبالغە بولسە كرك ياخود اولكى محاربەلر ايلە مچەوهى مراد اولە كە ولايت اوچون اول آخر بو قدر انسان تلى ايدلدى دىمىكەر.

بو ائىنادە غرب طرفىن آبلای خان چونغار قالدوقلرنىڭ بىرىنە قدم باصدىغى اوچون بونى روسىيەنىڭ القاسى ومعنوى امدادى دىوب اوفكاوكىنە قىلپ بر نچە يىللر روسىيە ايلە بارىق كىلكلرى كىسلىدى غولچە وچوچك بىلدەلرىڭ بىناسى بو خانىڭ ايامىدە دور بر يوزىدە مىسلىمانچە كاڭلوى و بر يوزىدە ختابچە يازىلن قىزل بارىق بو خانىڭ دىبورلر. شىبخودن امانا رومچەبە قىدر اولن اورمانلىق قرە بىساچ بونىڭ ايامىدە ايكلمش اولدىغىنى سويلدورلر.

بىشىنچى خان دىزاچىڭ بىكرى بر يىل خانلىق قىلدى بونىڭ وقتىدە روسىيەدىن ايلچى باردى اما يوقارغى يازلمش اوفسكە سىبىدىن پىكىن كە كركوز مىدىلر دوستلىقىنىڭ ئىباتى اولمىيان دولت ايلە آشنالىق قىلدىق شانمەزە لايىق دىكلەر دىمىشلر آلتىنچى خان داوۋنىڭ كواڭدى اوتوز يىل خانلىق قىلدى كاشغردە جەانكەر خواجه غلبەسى بونىڭ زىمانىدە بولمشدر. چىن اولكاسىدە افىون ايكەك صاتوق آلمىق وتارتىق بىساق قىلنوب بر سىبىدىن اوز ايجىدە اختلال چىقىدى بو بىساق واختالنى غنىمىت بلەرك انىكلىز لىر افىون كىنوردىلر حكومت آنى منغە چالشىدى انگىلزلر عناد ايتىدكە ختايلر ايكلىزنىڭ پاپورنى افىونى ايلە بىلە كويدردىلر ياندردىلر بو بىھانە ايلە انىكلىز محاربە آچدى خىناى مغلوب اولەرق پىكىن دە صلح نامە تركتات يازلدى ھىچر يە برمىڭ ايكى يوز آلتىنچى سەندە بوند نىكەر آمرىقا ايلە ھىم فرانسوس ايلەدە تركتات بىصاشدىلر ۱۲۶۵ نچى ھىچر يەدە اجىبى لرنىڭ بو مداخلە وتراكتاتلرى مشهور تايفونان صوقىشنى سىب بولدى خىلى اوزاققە تارتىلدى تايفونان دىيكە حرىت وتىچلىق دىيكە معنادە اولوب چونىكە بو اختلال حكومتى اھالى اوزلرى آلوبىدە جەھورىت اولەرق اجىبى دولت لرنىڭ نەرضىدىن مداخلە سىدىن مىلىكتنى صافلىق ادعاسىدە باشلاندىقن على خلاف واقع فسادە اصلاح اسمى وىرلەش مىسى بالتقىض اولە.

بىنچى خان «سالك فىڭ كىياڭ فوڭ» اون بر يىل پادشاه بولدى. تايفونان قىتنەسى بونىڭ وقتىدە غاىبت اوچ آلبى نانكىن شەرنە مىڭ اولاندىن «غوڭ سىوچو چوڭ» نام آدمنى خان كوتاردىلر لىقىنى بوغدى خان اتادىلر. بو فساد ائىناسىدە انگىلز فرانسوس بىنە محاربە آچوب «نانطون» «مىچون» شەرلرىنى ضبط ايتدىلر. بساجنە دىخى كوز نىكەشلر ايكىن مدعاسىنى آلوب مصلحە قىلدىلر. بوندىن اوچ يىل صوگرە تىكرار انگىلز فرانسوس كلوب باجىن شەرىنى آلدىلر خان پاى تىختىنى تاشلىب چىقىدى. اولكى شىروط ومقاولە اوستىنە بىنە نچە تىكلىق مالا بىطاقلرى بوكلتوب طوعاً وكراً قبول ايتىردىلر

ختايه تمام مويون ابكرديلر. بو ارالقده روسيه ايله غولجه تركتاني
يصاليب مك ابكى يوز بتمش ايكنچى هجر يهده «غولجه يه، بولجه يه»
يعنى چوچك شهرينه كورصلر فوبولدى.

سيكزنچى «توكچى خان» اون نورت يل پادشاهلىق قىلدى. بو
خاننك صغيرلىكى سببلى «كوچوك واك» نيابة حكومت ايدى
بو ذات تايفونان اختلالنه نهايت ويردى ايسهده جريدده مزده يازيلمش
ظلم و تعديت ضر بندين «شانچين» ولايتنده «دونكانى» لر بوزلدى.
بو دغى بر طرف بولوب باصلديغى ائئاده غربى دونكانى لر اختلال
چقاريب آلتى شهره يعقوب بيك، غولجه يه ترانچى رومچه مناصده
دونكانى لر حكومت فورديلر. بو محاربه نك اولندن باشلب «داخوشاخو»
بهادرلرنك شانچين دن چقب خوجو سو جو بلده لرينه كلوب توفتادفينه
قدر جريدده مزده يازلمش ايدى. آندن صوكرغى واقعاتنك هر برى
مزبور داخوشاخولرنك اخير احوال لرينه چه محل بمحل بو كتابچه مزنك
يوقارو بابلرنده يازيلوب كچمشدر. بو خاننك اخير اياملرنده كه
مك ابكى يوز سكسن سيكزنچى هجر يه ايدى غولجه شهرى ترانچيلر
الندن روسيه تصرفنه اولدى ۱۲۸۹ نچى هجر يهده چوچك كه ختاي
كلوب توشدى. توفسانچى سنه ختاي عسكرى نك باشلىغى ژايبانئوى
غوبورناتور يعنى سردار اكرمى «فويا جاكچوك» آيكوز بلدهسى،
سيركيبول شهرينه واردى بوخبرلر بتمامهم يوقاروده يازيلوب اولمشدر.
صاحب الترجمه «توكچى خان» اون دورت يل نضت نشين
پادشاه چين اولوب هنوز رشدكه يتار يتماز فوت اولمغل اورننه
برادرى، كواكصوى خان جلوس ايلدى.

توزنچى خان ختايچه «كواكصوى خان چوك» منجوچه
«بادراكفه تور خان» قلمچي «بادر لظونورون خان» قضاچي «ايچين
خان» اوچ باشنده ياخود بش باشنده ايكن نغنه چقارلدى. اوچ
باش بش باش ديه ترديله يازلديغى فى الحقيقت اوچ باشنك اولوب
وزرالر ابكى باش انعام اينهشملر ديديكى خبر شايع ومشهور دور.

عرف وآيين لرنده بويله عاده لرى وار ايشكه حضرت آدم نك منسوخ
ميراثنى بونلر توتمش لردور. بو خاننك جلوسى بزم چوچك كه كلدك مزنك
ايكنچى سنهسى ايديكه هجر يه ۱۲۹۲ نچى وميلادنك ۱۸۷۵ نچى بلنده
ايدى. بونك ايامنده اولان وقايع لر ختاي نك رومچه مناص شهرينى
آلديغى رالتى شهرى ضبط ايدى كاشغره واردىغى ايللا اياالتنى روسيه دن
استرداد يعنى قايتاردىغى وساثر وساثر حوادث سايقات باسر هم
يوقاروده يازلمش اولدقن تكرار نه حاجت قالمادى سنه سايقندن
جملهسى تسطير ايدلمشدر.

مك ابكى يوز توفسان بشنچى هجر يهده ختاي دن چونك صو
نامنده ايلچى پتربورغه باريب سوز فرار لنيوب قايتدى ۹۷ نچى ده
ايكنچى ايلچى تسزين پتربورغه صلحه توفتاشوب توفوز ميلون بدل
ايله ايلامضا فاتى ختايه قايتوب برلدى ونچه شروط دغى تعيين
ايدلدى بو تركتات يعنى مصالحه نامه توبانده تحرير قىلنور.

ايهلى بو توار ييغچه مز اكرچه اجمالى يعنى فقط خانلرنك اسم
وعدندن عبارت اولوب تفصيل دن عارى دور لكن اما بوندى اقدم
بزم اهاليه زده بو قدر چهده ختاي توار ييغى نك ترجمهسى كورلدى كدن
من بعد بو خصوصه هر قانچه مفصل توار ييغ يازلور ايسه جملهسى
بو مترجم چا كرنك شا كوردى مثابه سنده اولمق اهل ادراكه مستور
واهل بصيرة دن مخفى دكلدر. بوگنا نه در چهده جنتام ونه مرتبه ده
اهتمام تمام اينديكم غبرى لره نه ايسهده بلوزار نه ديسهده اهل قلم
انكار ايدى مز ظننده يم العلم عندالله المتعال خصوص سنه لر ينى تطبيق ده
تارتديغم خدمتمى كوز آلدنده نوتسه لر كرك.

تجدیدات ۱۳۲۵ سنه قمر

بزم حج سفرینه کند که زدن سوگړه یعنی ۱۳۱۵ نچی سنهدن باشلاب چوچکده اوانن تجدیدات و تعمیرات اوشبو یاشادغهز ۱۳۲۵ هجر به که قدر اجمالا بیان ایدیلور.

۱۳۱۵ سنهده قبله طرفیندن بر کوچه زیاده ایدلش قره یوسف اویندن تاوجان فوراسینه قدر اوزانمشدر.

اوشبو ۱۶ نچی سنه چوچکده محمد نور اینشان ابن خضر بازار اورتاسنده حاجی ابراهیم کاشغری جاینه بر خانقاه بنا ایدب اوکتبر اولنده نذر آشلرینن اونکاریب ختم قرآن ایله دعا فانهدن سوگړه نماز اوقولهیه باشلدی. اول ایشان مزبور اولزلی امامتسکه اوتوب نوردی بعده بر آر مدت میان باقی خان ابن میان رافع موقتاً امام بولدیلر ثم بلا تعیین هر کم امام اولرق تاشقاری کلنچهیه قدر بویله نوردیلر.

۱۳۱۷ نچی سنه اولی ایله حسن ابن عبدالله بریشوف افسقاللیق منصبه مندی اوشبو سنه یزنده یوقارو طرفیندن بر کوچه زیاده ایدلدی عمر علی ومیرزا علی اکه فوراسندن تا صو یقاسینه قدر مهتد اولدی ینه اوشبو سنهده مناص درنگانی لری بوزلوب مسلمانلردن کوب آدم تلفی بولدی. فسادچی باشی ناصرالدین ایشان ختایچه لیچرنامند بر ذات ایدی، بو واقعه ننگ بیانی بویله ایشکده مزبور ایشانننگ اصل تولدی کومدی قصبه سنک اولوب یکرمه بش یاشلرنده ایشانلق ادعاسیله کومدیله بر خانقاه بنا ایدر. سلوک بترانوب ذکر وحلقه ایله آز مدنده آتاغی خیلی جابلره کیدر. مرید مخلص لری کوبایوب بر نچه مکه یدر. بوندن دمخنده حکومت هوسی نوشوب بویله بیوک بر مقصدنک مبناسی مال واعصابه موقوف اولمغله مناص شهرنده مالدار

وزنکین افرباسی کثیر نافذ الکلام وکبیر «ساک جاگودای» نامند مشهور و معروف بر آدم اولوب بوگا استناد ایتک صدنده نچه تزویر و آل وفائده بالمآل ایله مزبور بابی کندینه مرید ایتیمه نرغیب وتشویق ایده کورسهده پای ایشاننک سوزینی اصفا ایتمز آنک بولینه کتمز. ایشان ایسه اصفا ایتدکنه قومیوب اصرارنده دوام ایدرک بویله مکر ایلرکه بر آدمی رمال وفالچی صورتنه قویار تمام تعلیم ایدب مناصه یبارر دیرکه ایشانی مطلق کورممش بلهمش اولوب ایزاقدن کلهسن فال ایله غایبدن خبر ویرهسن منم اوجایده مریدلریم سنک دیدککنی تصدیق ایله شهرة ایدرلر بعده بر علاج قیلب مزبور بایه یعنی، ساک جوگدایه ملاقات اولسن عقنده فال آچوب آکا دیه سنکه سنده بر الوغ دولت کورنور. لکن آندن ابا ایدر ایش سن نه دور اودیوب سؤال ایدرسه باشکده پادشاهلق تاجی کورنور اکر بر عزیزنک سوزینه کوروسن آنک دیدکیله بوروسن بو دولت سگا اولادکا میراث فالور دیوب بوکبی مکرلری اورکاتور دعا فانه قیلررق فالچی بی یوناتور فالچی ده مناصه کلوب بر نچه آی وایام فال ایله شهرة چقارر ایشاننک مرید مخلص لریده بونک ایگریسنی توغری توغریسنی مبالغه ایله طولی قیلب، قضارمزبور پای نه اوله آدملرنک تعریف ایتدیکی فالچی بی بر تجربه ایدایم دیه اوزینی بلدرمبوب برکون فالچی به وارر بنم حقمده نه کورنور دیه سؤال ایتدکنه فالچی ده بلوب بله ماش اولوب فال تاخته سنی الینه تزویر ساخته سنی یاننه آلارق تاشلرینی تیروب قاشلرینی کیروب کوب نانی وتفکردن سوگړه باینک یوزینه قاراب صقالنی ناراب کوزینی یوموب آغزینی آچوب بیتنی صیفا باشنی فاشوب اورنیدین توروب بر یکی قدم یوروب ینه کلوب فالنی صالیب اسمانه تکلوب حیرته طالب عجبای بویله دولت سگامی میسر اولور ایش دیر. نه دور او دیو صورادفده، ایسککنده لباس صولت باشکده نجاج سلطنت کورنور بر دولت بر ذاتنک دعاسنه موقوف ایش دیدک

باينىڭ نىفس امارەسى ھەركىتە كىلۇب ايشانە وارر مريد اولور ايشانە بونى تيز زمان كىملىكە يىنگوروب ايلنە خط ارشاد ويرر مناصە بونى خليفە قىلور. چونكە بو زمان مالە اعتنا بايە اعتبار ايدر اولدندن «ساك جاگوداي» مريد اولدىغى ايله فقط مناص ذكل اطراف شتادن دونكانلر كلوب خليفە بىە قول تابشروب آندن ايشانە كىلرلر ايشاننىڭ دەاسنە مسارعت ايدرلر ارادە بريل اوتار اوتمز ايشان مناصە كلوب خروج اسبابنە تشبث و ظهورنىڭ آلاننە تمسك ايدر. اولىڭنى قىتئەلرنى كورروب اوصانان بعض دونكانلر بو ايشە راضى اولمىوب محكمە بىە بلدىدكە بو مصلحتنىڭ باشى كەدر دىوب صوراب «ساك جاگوداي» دور دىدكە او آدمىن بويىلە نا معقول ايش صادر اولمز دىە خبرچىنى تىكذىب بلىكە ضرب ايله تەھىد ايتىدكن تىكرار بو حالى سويلمكە كەسەنىڭ چراتى فالمامش. وعدەلى كوندە اطرافندن دونكانلر مناصە كلوب جمع اولوب ايشان وخليفەنىڭ اشارەسىنە منتظرلر ايكىن سنە مرقوم صفرىنىڭ يىكرمى آلتنچى كىچەسى ۱۸۹۹ نچى مىلاد ايوونىڭ دغى يىكرمى نچەسى ايدى جملە دونكانى ايشاننىڭ اجازتيلە باش كوتارىب شەرنىڭ يىچنە ھىرىدن اوت قوبدىلر فورغانە يوكور مىوب تالانە قىولدىلر. بونلر بو حالدە يوكرىشوب يورمشلر ايكىن ختاي عسكىرى فورغان اوستوندىن اوق اتوب اوت ياساقتىسندە يورن مسلمەنلردن كىوب آدم تلى اولدى تاڭ آندىغى ايله فورغاندىن عسكىر چقوب مسلمەنلر ھەر طرفە قاچدىلر ختاي لر فولغە توشكان مسلمەنلرنى امان ويرمىوب اولدروب بر كون اىچندە بويىلە بيوك ضايعاتلر اولدى نچە مڭ آدم بىكار بوشقە اولدى. بو قارغشەلىك وقارىشقلىق ار اسندە ايشان نابدىد اولوب مقتوللر اىچندە بلومسىز دىكندىكى ياخود كرامتلى اوچوب بر جابە يىتدىكى معلوم اولدى «ساك جاگوداي» اوغلى ايله اسير نوشوب دىسە قوبولدى مناصدىن رومچە بىە يباراوب بر نچە ايدىن سوڭرە ايكسى بىلە قوبولدى اهل عيال مال ومنالى مصادرە ايدىلوب غزىنە بىە آندى بو جاگوداي رومچە سىڭى

بىنى غوبرناسى اىچندە اھالىنىڭ ايكى بابى ھەر ايشدە مسلمەنلرنىڭ مصلحت كندارى ايكىن اخبردە بويىلە دردە دوچار وبويىلە بلايە كرفتار اولدى كندى توابعاتنى كفار الئدە خوارزار ايتدى. بو قىتئە باصلدندىن سوڭرە دغى ختايار كىوب دونكانلرنىڭ باشنە يىتدى.

بو بلاى مستوعب مذكور بايە واهل مناصە بر عزىرك بىد دەاسىلە اولدى دىورلر كە چرىدە مزدە يازلمش «دب» آخوندنى ختايە شكابت ايدىن بو آدم اولوب اول حىن دە اهل مناصك اكثرى اخبردە كلسى باى طرفلى اولارق عزىزى سوركون ايتدىر مشلردى. مزبوز عزىز او آندە بايە دىبشكە: عالا اختياركل بو قدر پوللر ساچوب بىنى خانەمدن چقاردى. الله تعالى سنىڭ مالىڭنى اختيارسىز الىكندن آلوب خانەگنى خراب ايتسون دىبش. اون اوچ بىلدە عزىزنىڭ دىدىكى كىبى اولدى دىرلر. بو بلوادن قاچوب كلن بر دونكانىنى چوچك دە توتوب چابدىلر مناص دونكانلرنى نە ىردە كورنورسە بر يە قدر بويىلە يابدىلر اوشبىر ۱۷ نچى سنە ۲۵ نچى شعبان ۱۵ نچى دىكابىر ايدى چەارشنبە كونى اصول جدىد افتتاح ايدىلى. ۱۸ نچى سنە كە مىلادىڭ ۱۹۰۰ نچى وختايچە كواكسوى خاننىڭ ۲۶ نچى بىلى دور عثمانلى دن غىرى جمىع دول آوروپا ختايە ھجوم ايدى «پىكىن، باجىن» نى آلدىلر بو محاربەنىڭ باش سىبى گرمانياننىڭ باجىن دە اولن سفىرىنىڭ قىلى ايسەدە ختايە بر ضرب يىدرمك بىلدىكلرنچە ايزوب دىدىكلرنچە يوردىمك آوروپالولرنىڭ اولدىن افكار فاسدە واتفاق كلسدەلرى ايدى بونىت ظالمەلرىنە مزبور سفىرنىڭ قىلى باعث قتال ونچە ماپون تلفات مال و مال ك رجال اولدى.

چونكە زمان قدىمدە چنلور ھنر و صناعت قوت و صلابت ايل جمل دوللرە اوستون و ربىع مسكونە ستون كىبى اولمش ايكىن بو سوڭقى عصرلر اولگى بىە قىياس ابدلمىوب آوروپالىلر آياقلىندىن بو ياق بونلرنىڭ شەرتنە شكست وقوتنە نقص كىتوردىن چنلورنىڭ اوفيانلرى وبىلنلرى دىنادن خبردار اولنلرى اگر بو كىفىتدە كىدىلور

ایسه اخیرى وغیم و حکومتی سقیم اولمق مجزوم و مقطوعدر دیه نظامی عسکر ترتیبینه اهالی بی ترغیب و آوروپا اصولی تعلیم و تعلمه تعریض ایذب خان نك سعی و اجتهادی دخی کیچه و کوندوز بو امر نك اجراسنده و بو کار نك اکمالنده اولدیغی کورلمکله آوروپالی لر بونی دفته آلیب چنلورلر آن حساب ایله اوچ یوز میلیون وزیاده سیله بش یوز میلیون نفوسدن عبارت بر بیوک دولت دور اگر هر لنوب بزم کبی آلات ناریه و عساکیر نظامیه به مالک اولورسه صوگره تجارتمزه خلل بلکه ملکمه ضرر کتورر هر نه ایسه اویقوده ایکن بونی قبالوم اویغانمز بورون اوستنه آغر یوکار یاپالوم باش کوتارمز ایدالیم تمام چیکنه یدالیم دیوب محاربه دیه هر کون بر بهانه ارایوب تکلیفی مالا یطاق ایله طاقت لرینی طاق ایتمیلر چنلورده بونلر نك هر نه دیدکنه کوندیلر هر بلا بولسه کوردیلر مقابلهیه اقتدار حاصل ایدنچه یه قدر سس عتقارمه لیم دیه توردیلر. فقرا که کرک کمنك اولسون سیاسی ایشك اصلندن بی غیر اولمقله قدیمی قوه وسطوننه کوانوب عیب و فصورى حکومتی قویهرق بزه قالور ایسه آوروپالورى اویله کسیردک بویله پچردک نه دور بو تنزیل نه دور بو حقارت وذل دیه باجین کوچه لرند اغزی قانلی لر لاف کدانی و هر بلده ده بویله جزای ایله عواملری قوزغاتوب قولاغنی فاندردیلر اهالینی غایت یالقونلندردیلر سیاسی عالمندن غیردار اولنلر بو ایش مجرد اوفکا و آچو ایله اولمبور هر ایشك مودی وار صبر ایکنلر دیه کورسه لرده سوزینی اصفا ایتمیلر آنلر نك دیدکنه کنه ادیلر نصیحتی نك کنهنه یتهدیلر حکومتی خلاف اولهرق هر شهرده فسادچی باش کوتارمیه باشلیدیلر حکومت بونلر ایله آلشورسه بونلری توقناتمیه چالشورسه آوروپالی نك دها زیاده حظ آلور خوفندن آغر کار شورای دولت بوگا فرار و پردیلر که اعلان حرب ایتمکسزین عسکردن بر فرد ایچلرنده کنه کسزین فقرایی بو ایشه صالی ویرالیم دیدیلر. بونده ایکی فائده فکر ایتمیلر بر یسی که فقرا کنیلری محاربه به طالبدر

جان نلری ایله اوغراشورلر اگر بونلر نك هجومندن آوروپالورل طرف و تبعید اولنورسه فقوالمطلوب اگر اللرندن ایش کلمزه مجرد هجوم هیچ نسنه به برامادیغنی آکلب حکومتك امرینه انقیاد نظام وانتظامه بوی سونمیه سبب اولور دیوب فقرایی اینك آستونندن اوت قویوب یالقوننی کوچایتدیلمر فقرا هر برده آوروپالی تجارلرینی صقمیه مملکتدن کیمت چق دیمیه توردیلر مسیونرلری کسمیه آگنا ایارنلرینی تورغامیه توتوندیلر اهالی نك بو حرکت نابجالی بونی آوروپالی لر افکار خفیه سینیه آلت ایدرک خلقکنی بو ایشدن توقنات والا بزلر ناءدیب ایدرز دیه حکومتی عرض ایتمیلر. حکومت عسکر چقاریب ظاهرأ منعه چالشمش کبی اولوب لیکن آستدن چرا قویمقله فقرانك عناد و طغیانى کون بکون زیاده لشدکندن اخیر کار اهالی مزی باصلمدق باصمق المزدن کلمدی دیه جواب ویردیلر بو جوابی آوروپا سفراسی جاننه منت بلوب بر جایده جمع اولمق و مصلحت لرینی قرارلندرمق املنده کرمانیه سفیری او موعود جایه وارمق قصدیله چقمش ایکن فقرالر سفیر مزبوری توتوب باجین کوچه سنده کسمش لر اولدرمشلر بو غیر برلین ده ایمپراطوره ایرشد. کده غایت غضبه کلوب باجین نی آلمق ایله آنط ایتمش بو بهانه ایله بتون آوروپا آیافلنوب اضمارینی اظهار ایدرک بردن و بچردن عسکر بوللادیلر ختای دگل اوز خلقنی مستقل اداره ایده میان کچاک کارولنلر دخی بیله چاپشوب گومانیا بی قوللادیلر هر بری ختایدن برشی قاپمق آرزوسنده ایتمیلر. ایش بویله اولدقده میلیون میلیون فقررا آوروپالورله قارشو جانلرینی بدل ایذب اوروشدیلر ایسه ده آوروپانك جهنم آتشی کبی اودنه دوزخ نشایی کبی اوقنه قارشو قوری غیره هیچ ایشه برامادی غیر کار کوپ شهرلرینی ویروب «باجین، پکین» نی هم آلدردیلر خان تختنی تاشلب چقب بعده مصالحه بولدی. آوروپالی لر ختاینی یگوب تمام توپه سینیه منیلر غیلی فائده لی شروطلر قیلدیلر ایسه ده ننه اوزکی مطالعه ایدن مدعالرینه بنالهادیلر کوگلدای کی دک ایتمادیلر

ختای لر بوندن کوب کوب ضرر دیده اولدی اولکی سعی واجتهادنه سکتہ کلوب نظام وانتظام ایشی برنچه یل لر تاخیره نارنلدی لیکن اهالی نڭ انتافنه سبب وانتبامنه باعث بولدی بو معاربه نڭ عقبنده یازان خا نڭ بر کوکسی یعنی یاریق کاغدی تو باندہ علاوه ایدیلور.

بو محاربه شروطی نڭ برنچه مادهسی فرارلندقدن صوکره نوبت مسیونیرلرک سوزینه کوب ختای مرخصی مسیونیر دیدلر کونز نه دور نه دن عبارتدر بن آکلایایم» دیدکده، سفیرلر: «مسیونیر ناصح دیهک حق ایله باطللی آدلره آکلادیچی واعظ دیهکدر» دیوب جواب ویرمشلر، ختای مرخصی یعنی مصالحه چیسی دیهشکه: «بوندن آکلانورکه نصاری دینی حق، بزارنڭ باطل ایمش، بو سوزی یعنی حق باطل بعثنی اگر مسلمانلر سویلسلر بر نوع حقی وارکه آنلر نڭ عبادت لری بر خالق باریه اولوب معبدلری صورت ونمائیلدن عاریدر، اما سرنڭ ویزم نه فرمز وارکه برمز یغاچدن و برمز بالهقدن صورت یصاب آنی معبود بلوب آکا تابنورمز بزار بر بر برمز نڭ دیننزی تعیب کندیلر مزه عیب دور» دیوب سفیرلری اسکات ایتمش ایکن الحکم لمن غلب مصداقنچه ینه مسیونیرلره بیوک بول آچمشلر، ختای مسلمانلری بو خبری آنوق قیاب سویلدیلر لعل ختای تورهلرندن ایشلمش اوللر.

چین اسلاملری خصوصاً دونکانیلر ختای نڭ قوه وسطوقی اوزندن کنه بیان اجنبی استلا ایتمه یان وقتلرده هر جایدن باش کوتاریب طقیان ایدر ایدیلر، ممالکت ایچین طشدن بویله تولفون وتوج اولن ائنده هیچ بر بوزوق حرکت لری کورلیموب بالعکس حکومت نڭ حامیسی ومخالف لرک خلافتک اولمشلر، بوندن اوچون خان مسلمانلردن راضی وخشنود اولوب «بیوکلریم مگا بلدر لرکه مسلمانلر فسادچی طائفه دور هیچ وقت ننج ورمز دائم فتنه فوز غایورلر دیوب. شمدی معلوم اولدیکه عیب وقصور حکومت باشنده اولنلرده ایمشکه آنلرک ظلم وتعیسیینه تحمل ایدمیبوب فتنه ارار ایکانلر اگر

خانلرینه صداقتی اولمسه ایدی بویله توج وقتلرده بونلردن نافولای ایش کورلوردی» دیه کوکسی یعنی اعلان نامه یاریق چقارمش وانعا بزم اعل اسلام «اوفوبالعقود» عهدیل عمل ایلیوب متوعنه انقیاددن آبره یاز یعنی تابع اولن دولتنه هیچ وقت مخالفت ایتمز مگر عهد سابق حکومت طرفندن فسخ والقا ایدیلر آکا کوره مخالفته کیدیل.

اوشبو ۱۸نجی سنه ختایلر چوچکده بوقارغی بوتخانه نی بنا ایتدیلرکه بو جای اولده نامی سبقت ایتمش محمدنور ایشان نڭ خانقاه اوچون حاضرلب حوض یصاب درختلر نیکمش جای ایدی نصیب بوتخانه یه ایمش عجب دگل وقتیل ینه مسجد اولورسه، کونصل یاریغان بو بوتخانه یی یاصاتماسقه بر آز سوز قیلب کوردی ایسه ده ختایلر ننگلامدیلر مگر بو غصوصده ختای الوغلری بر پولیتیکه یصامش که اوده کونصلنک اجازت خفیسه سی ایله اوله، چونکه ختایلر آوروپالی دن مغلوب اولوب بو برمزده عواملر روس کلوب چوچکنی آلمق یاخود ختای باصوب باغنه یه بارمق یعنی معاربه اولمق اعتقادنده ایدیلر نیلیقرام وغزنه یه اینانانلر ختای نڭ یگلدیکنی باجین نڭ الدن چقدیقنی سویلیوب اما اینانمایانلر ررؤیا ایله آوروپانڭ مغلوب اولدیقنی خصوصاً روس عسکرندن بر فرد فالما دیقنی تاویل ایدرلر ایدی، صحراوی قضای ایسه فانقی طرفه هجوم قیلمه قه متردد اولوب چونکه بویل وقتلرده آنلرک طبیعتی یل نه سمتدن ایسر آکا کیدر اولدقدن منتق آوازینه منتظر ایدیلر، ختای بیچاره لرکه اوز احوالندن خبردار ایدی خصوصاً اولنگی بلوالرده قضاقدن ضرب بیان الهزده لر بو حالدن غوف ایدب امسال واشیا لرینی روس سودا کرلرینه کنوروب فویدیلر، اهالی آراسنده بویل بی ضابطلیک کورلرکدن بو تولقوننی باصماهیه مزبور بوتخانه نی آلت ایدندیلر. شویل که کونصل بوتخانه صالدرمیم دیه منعه چالشمش ایکن ختایلر کونصل نڭ سوزینی اصفا ایلیموب منم بریمه صاحب دگلسن دیهش

آواز سنی چقاریب عوام خلقی که معلومدر راسته یالغانی تر جمع
 آز کش کش ایله فساد سهل نسنه ایله تنج اولور لر، بو شایعه
 ایله غتایلرک آوروپادن بگلدیکی بیکار ایش راست اولور سه
 کونصله بویله جرات لیک ایله جواب بو کبی تعدی ناصواب سوزی
 آینالردی کونصلده بر ایشی سوز آچوب باشلدقن صکره بویله
 جوابه فانع اولوب طلبندن فایتالمردی فلانک توشی توغری ایش غزته
 غبری ایگری ایش دینه کفت کو عکسنه دونوب اهالی ننگ باصلماسنه
 باعث اولدی، والا او طرف عمارتدن خالی آچیق تور مق بالکچین
 وقتند، توفتالمش ایکن کونصلنک منع قیلیمه عقیده وار ایدی مزبور
 مصلحتدن اونری سکوت مجبور واجازته یول ویرمشدر

بو باجین محاربه سی عجیب بر محاربه بولدیکه بر طرفه جبرا
 وفتر پایتختنی آلیب غاننی شهردن سوردیلر بیرو طرفه بویله
 دوستلی ایله معامله ده سوردیلر.

اوشبو یلده مذکور محمد نور ایشان اهالیه اوفکالب بازارداغی
 خانقاه سنی تاشلب چقب خانقاه تاشکندیله قالدی ایشانک کیدیشی
 ایله امام تاشقاری ابن کامل جان بای کلوب امامتلیک که تعیین قیلندی
 ایشان بو خانقادن کیتب یوفاروده ینه بر خانقاه ایجاد ایلدی ۱۹ نچی
 سنه ده اتمامه ایرشدی خانقاه تمام اولوب ایکی اوچیل مقداری
 نماز وجهه اوقولدقن صکره امام آرزوق قاری وبعض قوم لری بونی
 مسجد ضرار دینه دعوایه فالقشوب بو خصوصه کمینه به مراجعت
 ایدلمش ایددی یازیلر فتوی وحکم ذیلده تعریر ایدلور.

۱۹ نچی سنه صفر الخیر ننگ بر نچی دوشنبه کونی میلاد ۱۹۰۱
 نچی مای یدسی ایدی. اوز مسجد مز ننگ شمال طرفندن توسعه ایدیلوب
 ربیع الاخیره نماز اوقومیه باشلدی ینه اوشبو یلده نیمور صویولی
 اوستونده برار اشان قوشی ظهور ایدب نیز شهره تابمش ایدی
 ایکی یلدن صوگره برهم برلوب شهرته شکست یتدی یعنی
 باروچی لر بتدی.

ینه اوشبو سنه ۲۵ نچی اوکتبرده آخوفوده کرب فارلنچاق قوشی
 کورلدیکی صالح و عبدالسلام آغه وغیریلر خبر ویردیلر اوی
 وفورالرغه قونوب سایراب ایکی ساعتجه نوروب بعده کتمشدر.
 فارلنچاق قوشی بو یرمزده آغوست اخیرندن قالدیشی هیچ کمه معلوم
 دکل ایکن بو سنه ایکی آی مقداری تأخیر کورلدیکی تعجبندن
 صایلدی آدملر بونی قش جلی کیچار دینه تفاسل قیلدیلر واقعا قش
 جلی کچدی لیکن صفوق فشدن زیاده آدملرنی شاشدردی شوپله که
 قاریاغوب ایریوب صو بولوب کیچه سی فاطروب موزبولوب کوندزی
 موز تمام ایریمیوب موزدن مالک آباغی قبولوب یورالیمیوب مال
 کلسی قولغه قرادی چوب چونچه نهایت بهالندی کون جلی
 دیب دالاغه چقارغان مال لر آیافدن آیریلوب قولغه کلدی آپریلغه چه
 قوراده بیلر جلی لبق ایله کیچوب قاتی لقی خاطرندن چمه سزلیق بر
 قش بولدی بویل شعبان آلتنجی نویابر دور نچی کونی کونصل بار یغان
 فوت اولوب اورننه سکریتار ایسملکوف نورمش ایدی یازنده
 اعور پلاغوف نامنده بر ذات نیابه کونصل بولوب کلدی.

۱۳۲۰ نچی سنه جماد الثانی ۲۳ نچی کونی میلاد ۱۹۰۲ نچی
 یل ۱۱ نچی سنتبرده کونصل سیرکی واسیلیچ صوکوف کلوب نوشدی.
 اوشبو یل ۲۷ نچی جماد الثانی ۱۷ نچی سنتبرده سه شنبه کونی کهنه کونصل
 استواده اوچبتل آچلدی بالالر اوقی باشلدی ۱۳۲۱ نچی سنه ۴ نچی
 صفر ۱۹۰۳ نچی میلاد ۱۷ نچی آپریل ایدی نایب پلاخوف عسن افسقال
 حاجی علی وسائر سودا کر لر باریب چوک کانتورننه طرفانده آستانه دن
 کلمش یاشچوکلرنی آچدی ب کوردک بیوک بر یاشچوکه یسازولی
 ناص بویی ایکی کز یاریم عرضی بر یاریم کز فالونلغی بر چارک که
 یاقن خطی حتایچه ایدی بونی بر ختای ویردونکانی ایکاولری اوقودی
 دسایونس نامنده بر آدمک اسمنه یازلمش تاش دیوب سنه سی مک
 بش یوزدن زیاده اولدیغنی سوبلدیلر ختای دبدیکه غطبز مچه ایه سه ده
 بزارده دسایونس ناملی آدم اولمز غیری ملتک اولوق کرک دیدی

بو ناشی پقار انلر کرمانیا کور کاولری اولوب طرفانده اعرار خان بوره
 مذکور کرمانیا لردن نقلابوناشی تاریخی ایکی مکث دورت یوزیل مقداری
 اولدیغنی قاری عافظغه سویلمس آغریغی اوتوز ایکی پوط دیهش وباشقه
 یاشچو کلونده غی هر نور لوك کینه اشپالر ویرتلمش البسه بولك بولك تلمش
 دفتر کاغذ قطعاری اولوب ترتیب قیلمه ونجه اوفوقی ممکن اولدی
 جهوعی قرق دورت یاشچوک ایدی آلتیسنی آچدیرب کوردک
 باشقه لرنده نه وار بلامدق وینه باغلمهش نرسه لرینی چیشدیرب کوردک
 بفاچ کراوات اوستول اورندق کبی بفاچ اشپالر ایدی نقش و بیزا کی
 قضای نوشاک ایاغی کبی بویایی پراستوی چوصه اوغشاش کورندی
 بو اشپالر کلسی مذکور ناشی تابلدیغی موضعک بر طرفنده واسع بر
 فاندده ایقان دبدیلر. اشپالرنک کلسی بوندن سییی پالاده بیسار لدی
 آندن کرمانیه یوللانور طرفانی لردن بعضی بزه اوفکافیلد دیه شارکه
 کرمانی لر بونی کتاپ جریده دن کوروب بله شارده کلوب فازمشلر
 والا نجه مک یلر مستور ومخفی بالمش آثاری نه دن بلوردی مزبور کتابک
 عقیبنده ظهور ایتدیکی البسه آندی استفاده اینهش لر اوله دیملر
 بزرا اوکتایده نیزن دقیانوسک دیوان خانسی دیه بر حکایه کچمش
 ایدی اما بلمز لر که بو زمانده آوری پالی لر بر نک آستونده نه وار
 جمله سننن غیر دار اولوب بزم سماعی یاز دغمهزه احتیاج لری یوفدر.
 آستانه یه وار دغمهزه نیزن نک اوستنده چقبر فینی لر مز ایله سویلشمش
 ایدک که پادشاه لر تور دیغی وفیده بونک اوستنه چقهق دکل کوچه سننن
 اوتمه که آدملر خوف ایتکندر عالا بو عالمه کلمش عجبیا بونک آستونک
 نه لر وار ایسکن دینامش ایدی اومت دن اون آلتی یل اوتدکن نصگره
 آستونداغی اسپالر ظاهر اولدی کور لیدی من بعد دغی کوب نسنه لر
 پقار دیغنی سویلدیلر واخرجت الارض اثقالها وقال الانسان مالها ینه
 اوشبو ۲۱ نچی سنه پشچی جماد الاول ۱۵ نچی اییولده چوچک که روس
 وختای بانکه سی آچلدی.

۱۳۲۲ نچی سنه اولی ایله حاجی شاکر بای افندی باغنه اشکول

صالنوب اوشبو سنه جمادالثانی سنه شنبه کونی میلاد ۱۹۰۴ نچی یل
 ۱۷ نچی آغوستنده اشکولکه باله لر برلدی قاری حافظ اوکون معلم
 لک که تعیین ایدلدی اشکول جماعت آچمسی ایله بنا ایدلوب پادشاه
 اسمنده نیکولایسکی اشکول دیه نام ویرلدی.

ینه بویلهده حسن افسقال باش اوله رق جماعت آچمسی ایله آستنی
 ناش قیلنوب زیارت اطرافنی احاطه ایدلدی بوندن مقدم اوچ دفعه
 دیوار صوقلمش ایسه ده آستنی ناش اوله قدن آز یلده فنا بولوردی.
 شرق طرف داربازه سنی حسن افسقال اوز جیبندن غرب طرف
 داربازه سنی حاجی غلیل الله افندی یصاندیلر.

اوشبو سنه رمضان شریفده مولانا سعید بن محمد العسل الشامی
 حضرت لری کلوب کاشغر قربنده تومشوق دیدیکی موضعه بر
 خرابه دن تابلمش کاغذ ویردی بو خط نک سنه سی یتی یوز بیکر مه
 تاریخی اولوب امیر تیمورنک تولدنن مقدم دورک آدملر آلتی
 شهرنی مسلمان ایدن امیر تیمور دیه سویلیوراردی آنلری تکذیب
 ایدب بو ولایت اهالیسی امیر تیمور دن اقبم اسلام ولایتی اولدغه
 شهادت ایدر صورتی ذیلده یازلور ینه اوشبو ۲۲ نچی سنه اخیر آبی
 اولن ۱۶ نچی ذالجه میلاد ۱۹۰۵ نچی یل ۸ نچی فبرالده باغنه تاغنده غی
 یازولی قوراغه کتورلدی صورتی توبانده کوستر لور.

۱۳۲۳ نچی یلنک ذوالجهه اوخرنده که میلادنک ۱۹۰۶ نچی یلنک
 اول آبی اولن غنوار ایچنده افسقال وهم بی لر صایلندی خوندلیک
 یار محمد ابن خالهمد بای افسقال بولدی بوکارچه افسقال لیک لواز می
 کونصل محکمه سینک انتخابی ایله اولوب کمنی خواه لر سه اختیار کونصلک
 اولوردی جماعت طرفندن افسقال صایلندیغنی نک ایتداسی بودور. حسن
 افسقال کامل یتی یل افسقال لیک لواز منی ادا قیلب بعده جماعت طرفندن
 وهم کونصلدن تقریض نامه یعنی انیستات ایله تقاعد ایتدی خدمت
 معموده سی مقابلنه اوقالی چکمان بر میدال وهم ختای خانی طرفندن قزل
 ناشلی اردها صورتلی بر نشان عالی بر لشمدر.

بو دفعه صايلنمىش بى لىرزم عابدى باي تاشكندى ميرزاهد باي اونا حاجى عليكه شهوى عبدالرشيدوف امين جانباي تاشكندى الهامجانوف حاجى على عبداللبن چوچكى لردور.

۱۳۲۴ نچى سنه ۲۷ نچى آپرىلده پىتر بورغده مبعوثان يعنى دو ما آچلدى ديوب چوچك ده بايراق كوتارد بىلر صوكره كوب كىچىر كه يوب دو ما يابلدىغى خبر غزته لرده كورلدى كالسى يلغه فالامش. اوشبو سنه ملا آرنوق قارى اورننده نائىب نورى ملا يونس كىتب اورننه دملا سيد كمال بن دملا جمال امام نصب قىلدى. جماد الاخير اواخىرى برنچى آغوست ايدى. ينه اوشبو يل سنتبر اخبرنده ختاي برلن سباز اچيله چق بولوب قديمى اورنغه يعنى باختد ايله چوچك آوالغنه اوى لر تكلب اطرافدن بولص لر جمع اولدىلر ادى ختاي ايلي روسيه يه قاچى قىلدىن جمعيت اوكتبر باشنه چه باتوب اخيوده بوشقه تارقالدىلر. اوشبو سنه سيد قربان ۱۹۰۷ نچى ميلادى اون برنچى غنوار پنجشنبه كوننه مصادق اولوب بو نماز كونصلنىك تكليف وكوچلاوى ايله اوچ محله اهلى جمع اولوب دعوالى مقصوب بايده اوقولدى. دملا سيد كمال امام بولدى.

۱۳۲۵ نچى هجرىه محرم الحرامنىك باشى ميلادنىك ۱۹۰۷ نچى سنه فبرالنىك اول كوني پنجشنبه يه مصادق اولدى. بو بزم محرم آيى ختايلىرنىك دخى يل باشى اولوب، بادراكغه دور بادراكغه دور كواكصوى خاننىك اونوز اوچونچى يلى داخل اولدى.

يوقاروده يازلامش افسقال بى لر بىر يلغه صايلنمىشلر ايدى حاجى على افندى سنه سنى تكميل ايدى بى لىكنى محكمه يه نابشروب معاف اولدى باقى اوچ بى لر اورنىك تورمىشلر دور افسقال دخى لوازمىك دور. انتهى

۱۲۹۲ نچى سنه محرمنىك باشى ميلادنىك ۱۸۷۵ نچى يلى غنوار ۲۷ نچى دوشنبه كوننه توغرى كلوب «بادراكغه دور كواكصوى» خاننىك برنچى سنه سى چغان آيى ايدى. اوشبو ۲۵ نچى سنه ده كامل

۳۲ يل تىلوب ۳۳ نچى سنه ينه شول وقتنه توغرى كلدى فقط بش كون صوكره سى وار.

۱۳۲۶ نچى يلنىك محرمى ۱۹۰۸ نچى ميلادنىك ۲۱ نچى غنوارى دوشنبه كوننه تصادق ايدى بو محرم آيى دخى ختاينىك يل باشى يعنى اونوز دورتنچى تاريغى داخل اولدى. حاصل التجربه ۱۲۹۲ نچى بلغى محرم دن اوشبو اوستومزده اولن ۱۳۲۶ نچى محرم كه چه اونوز اوچ يل يعنى بردور كامل اولوب آلتى كون مقدمده ايلنوب اولكى اورننه كلدى.

ايدى بوند نصكره اولن وقايىع وحوادثانى ۱۳۲۵ نچى يلدن باشلپ يازىب طردا للباب القى باسترتيبيله هر شهرنىك امام ومؤذن وصاحب خيرات ذواتلرنىك احسان عديده وكارپى نديده لريله برابر بعض شريين سمن آغالرنىك لطائف آميز كلام شكرلرينى يازمق مقصدمز اولدىقن حالا بو قدرچه ايله اكتفا قىلدى قارىين كرام ذو الاعتراف احبابلرمز دعاده اولسون لركه آنلرنىك دعاسى بر كاتيله او يازه چنمىز كىتابچه نىك تمامى دخى ميسر اوله. الموفى هو الله لا حول ولا قوة الا بالله.

مولانا سعيد ابن محمد العسل الشامى حضرتلرنىك كتوردىكى خط كاشغر قىرئتك تومشوق ديدىكى موضعنىك خرابه سندن تاپلامش بر صندوق ايجنده بولنمىشدر كه قديم اسلام زمانه سنده قاضى لرنىك قيلمىش حكم لرى خط وكتابتلرنىك تصوير وتنظيمى نه روشده اولدىغى نى آكلامنى اوچون تىركا بعبارته وبقلمه بونده درج ايدلى.

هذا كتابته.

مولا نا عمادالدين فاضى حرورىدا ناريج نىك سى نور نكرمه دا باوسعان بلى سعيمان اى نىك اول اردى كم يسكر محمد محمد اسماعيل نىك وسى بولعان فاعان حى احمد

ادرا دعوی قلمدی کم ایلام توغماسی صکر عسان وفات بولوب میراث بولک دور دیمب دعوی قلمدی محمد و ابراهیم اسماعیل سر سر بوبورن فاس نارسیده لار اولوغ المیرید روس حالدا سرکاعلیک ولوب مملکت یوردی سب علیک نامہ خاربر کلدوردیلار واحی حدوریدا مامول لار نکاساندولدی لار قاضی علیک نامہنی راست بوبوب بو دعوی ولغان ملک بی نارسیده لار کا حکم قلمدی کم ارسامک دعوسی فالهادی بو جریده قاضی حدوریدا قلمدی بو جریده بئلمس حالدا مولانا اقصی الفصان عمادالدین توغماسی جلال الدین برلا اردی «ام»

ترجمہ

مولانا عمادالدین قاضی حضوریدا

تاریخ ننگ یتى بور یکرمه دا تاوشقان یلی شعبان آی ننگ اونی ایردی کیم شکر محمد محمد ایسماعیل ننگ وصیبی بولغان قومغانچی احمد اوزرینه دعوی قلمدی کیم آنام توغماسی شکر خان وفات بولوب میراث ننگ ترور دیمب دعوی قلمدی محمد ابراهیم ایسماعیل بر فز بودره فاش نارسیده لار الوغ نامز تندر روس حالیده ترکہ تملیک قیلب مملکت یوردی دیمب تملیک نامہنی حاضر کلتوردیلر قاضی حضوریدا مامونلر بیلہ ثابت قیلدی لار قاضی تملیک نامہنی راست دیوب بودعوی قیلغان ملک نی نارسیده لرکه حکم قیلدی کم ایرسه ننگ دعواسی فالهادی بو جریده قاضی حضوریدا بتلدی بو جریده بئلمس حالده، مولانا اقصی الفصان عمادالدین توغماسی جلال الدین برلا ایردی.

بو مکتوب الہزہ کلدکده حاجی شا کر بابی افندیہ ککوستریب مطالعہ ایدگو دیو الینہ ویردم کوزینی سورتوب کوزلوکنی آریتوب تاوشقان «تاوشان» یعنی قویان یلی بوبورن فاش بویره فاش، دیهک تندر روس حالیده، یعنی صحیح البدن بلیم الاعضا وقتندہ دیهک. مأمونلر، یعنی امین ومقبول الشہادہ آدملر نزدندہ دیهک. سائیت، یعنی ثابت قیلدی دیهک. جزور، حضور دیهک، اولاسی زا، ایله بتلشدور.

کوزینه کیوب بر آز توفقدن سوگرہ» مولانا عمادالدین ماسی حروریدا دیه او قودی. بوکا کولوشوب اوتوردغوز حینده حاجی محمدجان تکنچی کلوب کردی او ذات قیافتندہ ملا پوستندہ یورن آدم ایدی آنک الینہ ویردک. مولانا عمادالدین قاضی کلمہ لربنی توغری اوفوب حروریدا، دیدی. سوگرہ سیننی اوفوگر دیدکده مطالعہ ایدب «ترانچینک نپی نور تکرمندا دیه او قودی مفهومی نه اوله دیدکده، حروریدا دیدیکی شهرده قاضی عمادالدین دیان آدم تکرمندا تورغوچی نپی نور اسملی تارانچی به یازمش مسکتوب بولسه کرک دیوب تعبیر قیلدی. مجلس لردہ بر خیلی کولکو ولطیفه به باعث بولدی. ینه مدکور مولانا جنابلری ایکنچی دفعه کلدکده آلتی شهرنک قدیمی خانلری ننگ بریرلیغ خطنی کتورمش ایدیکه، صورت خط بودور،

باسم سبحانه ابوالهادی محمد بهادر غازی سوزم

عماد ملک ودولت عیان ابالت وسلطنت قرینداش لار بیل چمشید شان پادشاه نشان کیتی ستان ارڈرها سنان فرزندلارغه دولت شعار نصرت آثار مغول الوسی ننگ تومان مک فوشون یوز اون بیکی لاری بیلان پسہ کاشغر ولایتی ننگ حاکم و داروغه لاری بیلہ هور حن بکی ایماق یکی اشچی کوشچی منولی نوچی تشمل عمل دار صاحب جمع بتکچی لاری بیل سپاهی و حمایتی الوغ کچک خواجه شریک رعیه لاریغه واضح ولایع بولسونیکیم معتمد الخواص جلس مجلس خاص مقرب الحضرت السلطانیہ حیدر بیک کاعنایت پادشاهانه و مرحمت خسروانه بیلہ مفتخر و سر فراز قیلب مرحومی مغفوری بابالاری امیر بیک کته ننگ اوروک اریق بیلہ قوم سیکز موضعی داغی بیلاریکیم حدغری بعضی دانارلیغ بریکا متصل فاصلہ اوروک اریق ننگ قدیمقی اریق و بعضی دامابر بریکا

متصل فاصله ارغويولى و بونە تېركانى وحد شمالى اصغ بارغە متصل
 وحد شرقى جول فاصله قارغوى وحد جنوبى بعضى دا اوستاد مير على
 بخارينىڭ بىر بىكا متصل فاصله اىككىز شور و بعضى دا قوم ارتلاغ تاغىغە
 متصل و بعضى دا جولغە متصل فاصله يەنە تاغوى نىغىما ايككى ماڭ باتمانلىغى بىر
 بولغاي جەملەدىن تورت ئوز باتمانلىق بىرنى حېدر بىك نىڭ بابالارى
 ملك ليك كادىغوى قىلغاندە صحيح شرعى بىلەن تىسليم قىلغان ثابت بولغاچ
 ملك ليك نى مسلم تونوب ملك ليك كە سېورغال قىلدى قالغان مەلىكە
 بىرنى تىقى تەملىك و جەھى بىلان بابالارى دستورى بىلان سېورغال قىلدىق
 ايمىدى يارىلىغ واجب الاطاعة والاذعان كوركاچ مذكور بولغان محدود بىرلرنى
 جەمىع حقوق و مرفاق توابع و الا حقى بىلان مشار اليه نىڭ ملكى بېلىپ ھېچ كىم
 مداخلت و مشاركت و منازعت قىلمەسونلار ھەر كىم بو محدود بىرلر
 دازراعت قىلسە و يادىرخت تېكسە شرىعت غرا بىلن حصول بىر سونلار
 اھمال و تاخىر و حجت قىلمەسونلار اولتورغان كىشى قرالارىغە نېمە كراك
 حوالە قىلماسونلار دىب ھەر لوق نشان عالیشان تارىخ مىڭ اون اوچ
 پېن بىلى ذالھجەسى آيى نىڭ اواخرى دار السلطنة يار كند ولايتى دا بىتلدى
 شىكرالله نوار بىخچە مى يازىب تمام ايتىم نېچە مشاغل و مشقتلر
 ايلە بورايە كلوب يتىم ايمىدى اخوان ملت و احباب بى منت لردن التماسم
 دور كە صوابنى تصديق قىلغاسنى تصويب ايدەلر زىرا انسان لا يخلو عن
 الخطأ والنسيان ربنا توأخذنا ان نسينا او اخطانا

بنات ھمتى اجمع ھذا لىكتاب احدى وعشرين سنة وما حصل ذاك
 الابغناية من لاناخذہ نوم و لاسنة و صادق ختامه للسنة السادسة والثلاثين من
 امامتى فى البلدة البيارية و للسنة الثامن والعشرين من جلوسى منصب القضاء
 بالا حكام الشريعة و ذالك من يوم الثامن والعشرين من شعبان من
 شھور سنة سبع وعشرين و ثلثمائة بعد الالف من هجرة سيد بنى عدنان
 صل الله عليه وعلى آله واصحابه الى مدالازمان وباللہ التوفيق و عليه التكلان.

مؤلفہ محمدره اما قارى قربانعلی قاضى ولد خالد
 حاجى ايكوزى متولدا تسم چوچكى متوطننا.

۱۲ نچى تراكتات وسائر تعلقات

ھجرية نبويه ۱۲۹۷ نچى ميلاد ۱۸۸۱ نچى يلىندە ياصالغان
 روسيە ايلە ختاي تراكتاتى نىڭ صورتى و ترجمەسى
 فوروق يول بىلان قىلدورغان سودا اوچون ترتيب بولغان
 نظام نامە نىڭ نسخەسى اوشبودور.

اۆلگى باب

روسىيە دولتى بىلن ختايىيە دولتى نىڭ اراسىدە واقع بولغان سرحدىنىڭ
 ھەر ايككى جانىيغە اللىك چاقىرىم بىر كاچە ھەر ايككى دولتنىڭ رعيەلرى باج
 يعنى زكات بىر ماسدىن سودا قىلغۇچىلارنى مەمكەن دور و ھەر ايككى دولتنىڭ
 سرحدلاردە تورغان عملدارلارنى اوز دولت لارنىڭ نظامى بويىچە
 اول سودا گرلرغە نظارت قىلغايلا.

ايكنچى باب

مغول آيماقلارىغە و تاشاننىڭ شمال و جنوب طرفىداغى يورتلارغە
 سودا اوچون بارغان روسىيە رعيەلارىغە لازىمدر كە اوشبو نظام
 نامە نىڭ آخريدە تەجرىر بولغان جايلردىن بارغايلىر ديگر بولدىن
 بارماقلارنى ممنوعدر.

بو سودا گرلرنىڭ الوغلار دىن قوللارىدە روس و ختاي زبانيە
 مغول ويا نوغاي ترجمەسى بىلن بېلىت خىتلارنى بولماغى لازىمدر
 و ختايىيە ترجمەسىدە مال صاحىبى نىڭ ويا كاروان باشى نىڭ اسمى و تىقى
 مال نىڭ جىسى و فانچە طاي و يوك الوغلارنىڭ مەقدارى مغول ويا
 نوغايچە تەجرىر بولىنماغى لازىمدر.

اما خطای حدودیغه داخل بولغان وقتده کیرا کدور که بیلیمتی فراولده اولتورغان عملدارغه معلوم قیلغایلار واول تقی کلتور یلغان مالنک بیلیمتغه موافق بولغاننی بیلیمتنگ سرتیغه قید قیلغایدیر بیلیمت الماسدن سرحدین اولکان سودا گرلارنی توختاتوب سرخسده اولتورغان روسی منصبدار یغه ویا قونسولغه قاتیق جزا قیلحق اوچون بیار ماغه ختای عملدارلارینک اختیارلری بار.

بیلیمتنی یوق قیلغان آدملرغه لازیمدرکه یاکی دین بیلیمت آلهق اوچون یاقینده بولغان قونسولغه معلوم قیلیم و هم شول برحاکمیدین موقتا بیلیمت آلیب ماللرینی ایسکاری اوزاتقایلر.

مغول و تاناشان ولایتلاریک ساتلمغان ماللرنی تان تسیز و سوچره وی شورلاریغه و آندین تقی آری یورتلارغه بیارگانلری ممکن دور.

و دیگر تامورثا یعنی زکاة خانه رسملری خصوصلاریده کیرا کدرکه توبانده مرقوم بولنغان قواعد اوزریغه عمل قیلغایلر.

اوچنچی باب

تان تسیز شهر یغه کباخته دین و نرچیندین مال آلیب بارغان روسیه ره بهلاریغه لازیمدرکه قالغان دونباوتون چره وی دین بارغایلار و تقی تان تسیز شهر یغه قوبدوغون چو - و - چن دین آلیب بارغان ماللرنی کیرا کدرکه اوشبو یول بیلن بیارغایلار مال آلیب بارغان ورس سودا گرلاریغه روس منصبدارلاری بیرگان بیلیمتنی خطاینگ تپوشلی عملدارلری کوالندریب اوزریغه اورس ویا خطای زبانیچه مال صاحبی نیک اسمنی رتایلارینگ مقدارینی و مالنک جنسنی قید قیلغایلر ختای طرفیدین بوللرده تعیین بولنغان تامورثا یعنی زکاة خانه عملدارلاریغه لازیمدرکه باخیر قیلماسدین ماللرینک حسابلرینی بیلیمت اوزریغه نفتیش قیلیب و گواهانلاریب جواب بیرگایلر. اگر تامورثانده مالنی فراغان وقتده تایلار بوزاسه کیرا کدرکه اول تایلرنی یا کیدین

محکم باغلیوب قانچه تایی بوزولغاننی بیلیمتغه قید قیلغایلر ایکی ساعتدین زیاده تامورثانده قراماق اوچون مالنی توختاتحق ممکن ایمسدور. بیلیمتنی بتورمک اوچون آلتی آی ایچنک تان تسیز تامورثا سبیه فایتاروب بیرگایلر اگر بو وعده مال صاحبیغه آز کورنسه اول زمانده وقت اوتماسدین بوزون ختای حکومتیغه اعلام قیلنسه کیرا ک دور.

بیلیمت یوغالتقان سودا گرغه لازیمدرکه یکی بیلیمت آلهق اوچون بیلیمت برگان منصبدارغه یوغالغان بیلیمتنک نومرہ سی و تاریخی بیلان معلوم قیلغای واول موضعده بولغان تامورثا عملدارلاری بیلیمتنک یوق بولغاننی تحقیق ایتمکدین کین مذکور سودا گرغه موقت کواه نامه بیرگایلر مالنی ایسکاری اوزاتحق اوچون اگر شول وقتده مالنک ساتغاننی پوشیده قیلحق و باج بیرماکای نیتیله مالنک حسابنی خلاف کوسترماغی ثابت بولسه مذکور سودا گر اوشبو نظام نامه ننگ سبکنچی بابی ننگ امری بوینچه جزاغه مستحق بولور.

دورتنچی باب

روس سودا گرلاری روسیه دین کلتورگان ماللرنک بر حصه سینی قالغان شهریده ساتحق خواه لاسهلر کیرا کدرکه بش کونگاچه اول بیر حاکمیغه معلوم قیلغایلر و مذکور تقی تپوشلی باجنی تمام آلدق دین سوکره آنارغه ساتماقغه اجازت بیرگایدیر.

بشنجی باب

روس سودا گرلاری دن قوروق بول بیلن روسیه دین تان تسیز شهر یغه کلتورغان مال دین قرارداد بولغان باج ننگ اوچدین ایکی حصه سی تمام آلونادر. و تقی روسیه ملکتنی دین سوچرو ی شهر یغه کلغان مال دین همچین تان تسیز شهریده بریلغان قاعده اوزره باج بیرماغی لازیمدر.

آلتنجی باب

فالغان شهریده باج بریلوب صانلمغان مالنی صاحبی نك اختیاری بار دیگر باج بیرماسدین آلیب تون چزوی ویانان تسز شهرلاریغه بارغای اول وقتده فالغان نامورناسی سودا کردین آغان باج نك اوچدین برینی سودا کرغه رد قیلب بلیتی اوزریغه قید قیلغایدیر. ونقی فالغان شهریده باج بریلوب صانلمغان مالنی صاحب لری ایچکاری خطای شهرلریغه بیاررغه تلاسار کیرا کدرکه اجنبی سودا کرلار اوچون بو توغریده معین بولنغان نظام نامه اوزره ترانزیت یعنی نصف باج برکایلار اوشبو مالنی بیارغان وقتده بریلکان بلیتی کیرا کدرکه یول لرده تعیین بولنغان نامورنا و زاسطاولرده معلوم قیلغایلار اما بلیت بولماسه اول مال لردین نامورنالارده باج و زاسطادلارده لیچزین آغایلار.

یتنجی باب

اوروسیه دین سوچزوی شهریغه کلتوریلغان مالنی ممکندر خطای مملکتی نك ایچکاری سودا خانه شهرلاریغه بیارغایلار اما کیرا کدرکه نان تسز شهریدین ایچکاری خطای شهرلاریغه مال بیارغانی توغریسهک اوشبو نظام نامه نك توقزنجی بابده تحریر بولنغان شرطلارنی بیجا کلتور کایلر.

سیکوزنجی باب

اگر نان تسز شهریغه کلتوریلغان مالنی نامورنا فراغان وقتده معلوم بولسه که بلیت غد قید قیلنغان مالنی تایدین چقاریب موضیده دیگر مال قویغانلار و یا مال نك حسابی فالغان شهریده قویولغاندین باشقه بلیتغه موافق ایمسدر اول وقتک مال نك بارچه سنی قانقیسقووات قیلغایلار یعنی پادشاه بقیته آلتور.

یولده بوزولغان و یا کیدین باغلانغان مالنی البته قانقیسقووات قیلغایلار اگر یولده بولغان برنجی نامورنا غه معلوم قیلب بلیت غه قید قیلنمش بولسه که مال نك حسابی درستدر دیب. و اگر معلوم بولسه که کلتوریلغان مال دین یولک صانیب لار تقی البته قانقیسقووات قیلغایلار. نامورنا فراماسدین ابا قیلب اوچونچی باده معین قیلنغان یول نك ماعداسدین مال آلیب کلغان سودا کرلردین تیشلی باج حسابنجه جزأ نقدیه آغایلار.

اما فووقده مذکور خلافی قاعده حرکت مال صاحب لاری دین اجازت تسز کیرا کش لاردین صادر اولغان بولسه اول وقتده نامورنا جزا قرار بیرکانیک شو احوالاتنی نظریغه آلقی کیرا کدر اوشبو قاعده قوروق یول بیلن مال آلیب بارغانلار اوچوندر ساحلده یعنی دریا بویونده و ایچکاری مملکت لرده بولغان سودا خانه شهرلاریغه دخلی یوقدر. ونقی قانقیسقووات قیلنغان مالنی خطای منصب دارلاری نك رضاسی بیلان قرار بولنغان بهاسینی بریب آماغه سودا کر نك اختیاری بار.

توقزنجی باب

قوروق یول بیلن نان تسز شهریغه کلتوریلغان و اوچدین ایکی عصد باج بیرکان مالنی صاحبی سو بیلن دیگر خطای نك ساحلک بولغان و اجنبی دولت لار نك سودا قیلغوچی لارینه آمدرفته اجازت بولنغان سودا خانه شهرلاریغه آلیب بارغان وقتده اوچدین بر بقیه باجنی بیرماغی لازیمدر و بوند نصکره دیگر ساحلک واقع بولغان سودا شهرلریه هبج باج بیرمایدیر.

ونقی نان تسز شهریدین و یا دیگر ساحلده واقع بولغان سودا خانه شهرلاری دین ایچکاری موضع لارده بولغان سودا خانه شهرلاریغه مال بیارغان وقتده اجنبی مملکت لار نك سودا قیلغوچی لاری باریسک وضع قیلنغان نظام عامه موافق ترانزیت یعنی نصف باج بیرکایلار.

وننچی باب

روس سودا کرلاری اوز مملکتلاریغه آلیب بارغان خطای متاعنی کیرا کدرکه فالغان شهریدین اوچونچی بابک معین بولغان یول بیلان آلیب بارغایلار. چیقا دورغان مالدین تکمیل باج آلتایلار اما نان تسزده فاینارماق اوچون خرید قیلنغان داخل بولغان مالدین وتقی دیگر ساحلده واقع سودا خانه شهرلاریده خرید قیلب ترانزیت رسمی اوزریغه نان تسز بیلان روسیهغه یباریلغان مالدین دوباره باج آلتایلار اکر چیقا دورغان خصوصیده فرار بولینغان باجنی بیرکانی نوغریسنک کواه نامهسی بولسه وعلاوه نان تسزده کیرادورغان نوغریک بیریلکان باجنی فایتاریب بیرکایلار اکر سودا کرلار همان باجنی بیرکان مالنی بر یلغچه آلیب روسیهغه بارسه لار.

روسیهکه مال آلیب بارمقده اروس قونسولی بیرکان بلیتده اورسی وخطای تلیچه مال صاحبی نك اسمی وتای نك حسابی وهم مال نك جنسی یازیلادور وهمان بلیتنی سودا خانه شهریده واقع بولغان تاموژنا کواه لاندیرماغی لازیمهیر وآن دین کین اول بلیتنی یوللارده بولغان تاموژنالار مالقه فرغان وقتده هر برده معلوم قیلغایلار

بلیت تاموژناغه بیرکانی نك وعدهسی نوغریسیده وتقی بلیت یوق بولغانی خصوصیده اوشو نظام نامه نك اوچونچی بابنده تعریر بولغان ناعده اوزریغه عمل قیلغایلار.

سودا کرلر نك مال لرینی کیرا کدرکه اوچونچی بابده معین بولغان یول لر بیلان یبارغایلار وتقی مالنی یولده صانماغایلار اوشو قواعد نك خلافیغه عمل قیلغان سودا کرلرغه نظام نامه نك سبک زنجی بابی نك مضمونی بوینچه جزا قیلغایلار وتقی یوللارده واقع تاموژنالار اوچونچی باب نك مضمونیغه موافق ماللارغه فراغایلار.

اوروس سودا کرلاری اوروسیهغه کلتورماق اوچون سوچهوی - چزا - یوی - غوان شهریده خرید قیلغان خطای مالیدین وتقی ایچکاریده واقع بولغان سودا خانه شهرلاریده خرید قیلب سوچهویغه کلتوریلغان ماللار دین نان تسز شهریدین یباریلغان مالدین آلینغان ناعده اوزرینه باج آلتایلار.

اون برنچی باب

تون چهوی شهریده خرید بولغان مالنی اوروسیهغه آلیب بارغان وقتده «تاریف» یعنی باج تعریر نامهسی بوینچه تکمیل باجنی برکایلار.

اما فالغان شهریده خرید بولغان مالنی اوروسیهغه آلیب بارغانده تاریف بوینچه نصف باج آلتایلار.

ایچکاری مملکتلارده خرید قیلب تون چهوی وفالغان شهرلاریغه کلتوریلغان مالنی اروس سودا کرلاری اوروسیهغه یبارغان وقتده اجنبی سودا قیلغوچیلاری اوچون وضع قیلنغان نظام بوینچه دخی ترانزیت باج بیرکایلار.

فوقده مذکور شهرلارده بولغان تاموژنالار یعنی زکوة خانهلار سودا کرلار باجنی بیروب ادا قیلغان دین کین آنلارغه ماللارینی یبارماق اوچون بلیت بیرکایلار اما تون چهوی شهریدین چیقا دورغان مال اوچون بلیتنی دون - با - تاموژناسی بیرکایدن وتقی بلیتنی آلماتق ومال نك نیشلی باجنی بیرماق اوچون مذکور تاموژناغه اعلام قیلغایلار وهمین بلیتده مالنی یولده صانهق منع بولغاننی قید قیلغایلار. اوچونچی بابده بلیت برماق ومالنی بولده تاموژنا فرماق وغیری لاری نوغریسیده تعریر بولغان نظام وفاعل نك فوقده ذکر اولینغان چایلار دین چیقا دورغان ماللارغه هم دخلی باردور.

اون ايکنچى باب

نان نسز - نون چزوي - فالغان - وچزايوي غوان شهرلاريدين
 قوروق يول بيلن چيئا درغان اجنبى ماليدين باج آلماغايلا را کر
 سودا کر کرا دورغان باجنى و ترانزيت بساجنى بيريب ادا قيلغانى
 خصوصيده نامورنادين آلمان غطنى معلوم قيلسه ليکين کيرا دورغان
 باجنى بيريب ترانزيت خرابى فالغان وقتده يولده تيشلى تامورنا
 ترانزيت باجنى باجنامه بولمچه آلمايدير.

اون اوچونچى باب

خطای مملکتی غه کيرا دورغان وچيئا دورغان مال اوچون
 اوروس سودا کرلريدین عهوساً اجنبى سودا قيلغوجيلاردین آلمان
 باج تحرير نامهسى اوزريغه وئنى، ۱۸۶۲ نچى يلدہ اورس سودا
 قيلغوجى لارى اوچون تحرير بولينغان - تاريق - يعنى باج نامه
 اوزريغه باج آلمايلا ر. اوشبو باج تحرير نامه لاريغه نام بنام بازيلمغان
 مال لرنك بهالاريدين بوزدين بش باج آلمايلا ر.

اون دورتنچى باب

اوشبو نام بنام بولغان مال لاردین کيرا دورغان وئنى چيئا
 دورغان وقتده باج آلماغايلا ر. آلتون و ککوش يامبو - اجنبى
 سکھسى - اون - برنج - توفاج کوشت و سبزيات - پئير - سغیر مایی
 - کانفیت - اجنبى لباسى - زرکار و جواهر فروش ايشلارى - کوموشدين
 فيلنغان اشيالار - عطر و صابون کومور - اودون - اجنبى شمعى -
 تنباکو - سيقار - اجنبى شرابى - پپوا عراق - ايولارده و کشتيلارده
 مصروف بولغان بعضى ماء کولات - يول ما بحتاجى - محکمه لارغه
 درکار بولغان اشيالار - يويدين فيلنغان مطاع بيچاق و قايچى و بالته
 شکلو اشيالار - اجنبى داروسى - وبلور.

اوشبو مطاعلاردین قوروق يول بيلان اليب بارغانده وئنى
 چيئا دورغانده باج آلماغايلا ر ليکين نظامنامه ده بولغان سودا خانه
 شهرلاريدین ايچکاري مملکت غه يبارغان حالده مال نك بهاسيغه فراب
 قرفدين بر ترانزيت آلمايلا ر اما يول ما بحتاجيدین آلتون و يامبودين
 وئنى اجنبى سکھ سيدين ترانزيت باجنى آلماغايلا ر.

اون بشنچى باب

ذبنده مرقوم مال لرنك کيرا دورغانى وچيئا دورغانى ممنوعدر
 وکانترابانطه قيلب يعنى اوغورونجه آليب کلگان وفتده کانفيسقوات
 قيلغايلا ر. دارو يعنى باروت - توبخانه لوازماني - توب - تفك -
 وئنتو فقه - طپانچه وديگر اسلحه - جك آلتى و ما بحتاج نوز افیون.
 ختای مملکت لاريغه بارغان روس سودا کرلريغه اوز محافظه لرى
 اوچون برار تفك ويا طپانچه اليب بارماغه اختيار بيريلور اما
 کيرا کدرکه بيليت لاريدہ ياز دورغايلا ر.

ختای منصب دارلارینى اجازتلارى بيلان روس سودا کرلرى
 خطای مملکتبغه شوره کوروت و فورغوشون آليب بارمقغه اختيارلرى
 ياردور اما خطای حکومتيدین اجازت بولمغان خطای اهليغه کيرا کدرکه
 صانماغايلا ر ختای حکومتيدین برنج و خطای بافر پولى آليب چيئماغى
 ممنوعدر اما برنج وهر تورلوک آشلق لارنى آليب کيرماکى باج
 آلماسدين اجازت دور.

اون آلتنچى باب

روس سودا گرلارى خطای سودا گرلارينك مالنى اوز مالی
 ديب آليب بارماغى ممنوعدر.

اون يتنچى باب

فانترابانتو يعنى اوغريلق بيلن سودا فيلوچيلرنك حقيده لازيم
 برلغان تدبير قيلماقغه خطای منصب دارلارينك اختيارلارى ياردور.

المضا قىلدىلر

نيكالاى غىرس تسزىن يوغنى بيوچسنى
 نوروق يول بىلن سودا قىلغۇچىلار حقىندە ايكنچى بابدە بيان بولغان نىسخە اوشبودور.
 خطايقە بارغان روس سودا گرلرى كىراكدر اوشبو ناملىرى مرفوم سرحدلارده واقع موضعلاردىن بارغايلىر.

خطاي قراولى

- غوبول چىزىغۇ
- چەزىرىنتو
- موققىدىزىغە
- اولياتتو
- دورولوق
- خورىن ناراسو
- خوراچسا
- پىئاندارغا
- آشىنغا
- مىندزا
- اوبالغا
- كوذرا
- كياختا
- خاراخوچىزىر
- چىزىرغىنى
- اورتوغۇ
- ابراچىلام
- اوبولط

روس قراولى

- ۱ استارو چورخايتويىسكى
- ۲ چغان اولوبۇسكى
- ۳ كليوچىفسكى
- ۴ قلى تسونايىفسكى
- ۵ چاسوچىوئىفسكى
- ۶ دورولقوئىفسكى
- ۷ نوخنوراسكى
- ۸
- ۹ آشىن غىنسكى
- ۱۰ مبن چىزىنسكى
- ۱۱ شاراغوليسكى
- ۱۲ كودارىنسكى
- ۱۳ كباختا
- ۱۴ پوچىسكى
- ۱۵ ژىلتورىنسكى
- ۱۶ خاراچسايسكى
- ۱۷ خامنايسكى
- ۱۸ كليوچىفسكى

بولطىس
 چزاي - غواول
 چىزىنچىزى بىلىك
 پوستىت

۱۹ خانفېنسكى
 ۲۰ اوكنسكى
 ۲۱
 ۲۲

سواوق	۲۳
چساغان اوبو	۲۴
بورغوستاي	۲۵
خابار آسو	۲۶
ياختى	۲۷
قابتاغاي	۲۸
فوق سودابان	۲۹
خورغوس	۳۰
بدل دابان	۳۱
تيراكلى دابان	۳۲
توروغارت دابان	۳۳
سويى يوق دابان	۳۴
ايركىشدام	۳۵

سودا كرلرغە ماللرىنى آلىب بارماق اوچون اوشبو فوفدە مذكور سىماھىدە تعين قىلنغان موضىلارنى اوروسىيە كونسوللارىنىڭ وتقى سرحدلارده اولتورغان خطاي عملدارلارنىڭ معلوم قىلىق لارىنە بناء بىلن ده اولتورغان اوروسىيە دولتىنىڭ ايلچىسى خطاي نىڭ خار جىه وزىرى بىلن اتفاق قىلىشوب تىدىل وتغىير قىلىقغە اختىارلارى بار وتغىير بولماسى شويىل بولقاسىكە مذكور موضىلارنىڭ بعضىسىنى سىماھىدىن بالكلىيە اخراج قىلب وعوضىدە سودا كرلارغە ضرور واسان بولغان دىكر موضىنى تعين قىلغايلىر.

امضا فيلدىلار

نيكالاى غيرس	نسرزين	يوغنى بيوچسفى
مور	مهر	مهر
	تم	

غولجە شەھرىنى قاياروب بردىكى خصوصە وآندىن ھىجرە ايدىن ترانجى و دونگان لره بر برك و ھىجرە ايتەوب ختاي تبعە سىندە قالان مسلمانلارە چىر جفا قىلماساق خصوصىلارندە دغى بر تركنات يصالنىش اولوب بو تراكتانتى كىونصل بالىكاچىن نىڭ الندىن آلبى اوقوب ترجمانى ابراهيم دن كوچىروب آلمش ايدىم حالا يوفاتىم اكر نابولسە صوگرەغى دفترە علاوہ قىلور.

آوروپالولرنىڭ ھومىختىدىن صوگرە ايچىن خانىڭ چقارمىش يارلىق كاغدىنىڭ صورتى صارى كاغدىدىن بىبارتە وبقلمە تحرير ايدىلىدى

كواكشوى نىڭ بىكرە آلتىنچى يلى اون ايكنچى اى نىڭ اونى كىرنى ايچىركى اورداغە الوع خان دىن توشىكان يارلىق شولكى قدىمدىن ندىغە بو عالم بولكا مابىدور ھر قايداغ ايش بولسە برتوز ولوب بوزولماى فالمايدورلى قاعدە اوزون بولسە فايدە زىاننى شوندىن بىلكلى بولادور لىن يودىكان كىتاب دا ايتى دوركەسن وانك اوجاڭ دىكانلى قاعدە بلكە كون بولتوزىنىڭ شونسى بو عالمغە نىكب روشن ولغاندىك بولادور اوشبو زمانىدا كى يوتكلىپ تورغان ايش قولوك تامبورىنىڭ تارنى يوتكلىكاندىك قدىمدىن تارتىپ عالم سازلىق كواه آبت بولادور كواه وبران بولادور بىزنىڭ خان لوفىمىزنىڭ ھر قايسى بابامىز ھر قايسى اولادە بىزلارنىڭ توختاتقان خانلىقنىڭ لى قاعدەلارى بعضەسى اوعشاش و بعضەسى اوعشاش ايماس بىز خقان چىن يورنىقە

كلىكاندىن كىن بالدىرقى زمان لار نھايتى آبت ايدى جاڭ دلوانك خان لاردىن تارتىپ ايش يوچاڭ جن لونىڭ خان لارنىڭ وقتى دا كى كوهنە ايشلارغە باتمايدور اوشبو وقتدا كى توختاتقان لى قاعدەلار اقلیم لار كە قوت كرسون فقرالارغە فايدە بولسون دىب قىلغان ايش من پىاى تخته دىن يوتكلىپ كلىكان نىڭ بويىزىغە خانكىطغو بولسە كىچە وكوندىز غەمكىن بىلان من ھم بولسام آنىڭ دىن بوزىادە اوزوم كە جزا قىلىپ تورامن خيال قىلسام بو نچىدىلنىڭ بارسىدا كى باغلىپ فالقان ھىب ايشلارنى راستنى يالغان دىب يماننى يغشى دىب مېڭدىن يوشوندوروب شىبوجونىڭ بلا حاويثغە منى كرفتار قىلدى الحال ھمە اقلیم لار بىلان اتفاق بولدىق قىلادورغان ھمە ايشى نھايتى راستلىق بىلان توزاب غازىر قوت كرىپ باى بولادورغانقە اميد قىلسە بولادور خاڭطىخونىڭ قىلغان نصىحتى اوى كوى نىڭ قىلادورغان اوزون ايشلارنى آلبى كلىپ بىزجونىڭ كونىڭ فسقە ايشلارىغە اولالسە اولقى بوزوق ايشلارنى يوقتوب تاشلاب انىب كىن قىلا دورغان ايشلارغە اندازە بولسە بولادور بىكرە مە ايكنچى يىلدىن تارتىپ يالغان سوز برلە كوهنە يڭى ايشلارنى بوزوب بوكاننى نىك بلاسى خونك جن خوى لاردىن بوزىادە بولوب كنى مذكور بوكاننى دىكان يورت موبورت قچب يوروب فوبوگونى آونى دىب خط قىلاب فقرالارنى يمان بولغە باشلاب فنفن قىلب خانقە ياننى دىب بواين قىلب بوكاننى نىڭ يڭى قىلغان قاعدەسى يورتنى بوزا دورغان قاعدە ايكن اوبدان ايماس مذكور بوكاننى نىڭ ايشلارى تويولوب قىلاب بوزولوب فالدى اندىن من خاڭطىخودىن التفات قىلاب او كشى كونكسى نوتوب منى اوت بلاسىدىن قوتوروب يمان جن زوىنى بر كونىڭ اولتوروب ھىچ كشى كە ناعق بولمادى آنداغ بولغاندىن كىن خانكىطغوغە بو يڭى قىلغان قاعدەدا كى بولغان فايدە شىرىغە ايشقە جونلە بولمايدور من ھم قىلە دورغان كوهنە قاعدەداك ايشلارنى يغشى دا آدم لار بىلە ھم سان بولا دورغاننى تاشلاب آتمايمىن بىز آنا بلانىك كوكل

بیر لیکنی وزیر لریم و فقرلاریم هدیكلار كوركان سبیلار الحال آنام نینگ
 بویر و قینی توتوب بر كوكل برلان پورتنی آبت بولاشیغه كهنه یگی
 چقان قاعدهلارنی یوقاتیب ایتب چونك كوادی كوی بیله اتفاق بولا
 شینی توختاندق بیز نینگ مونك كونك نینگ عاجز بولغانی نأحق ایشلار
 تولا بولغان اوچون خط نینگ معنەسى یكچكه اوچون نادان منصب دارلار
 تولا ایش فیلا دورغان دانشمندلار از خط نینگ ایشی یكچكه بولسه نادانلر
 اوزینی باشوندر و ب آلا دور منصب دارلار هم نفسینی یوغان قیلەدر كلەكان
 بارغان كوگسی بولسه موراستغه چیهمایدور ایش فیلا دورغان
 آدم لارنی ایشده قویمای ایش قیلەمای دورغانلارنی ایشده قیوب
 کون دین کون که اوفیراب کیتب برادور اقلیمغه ضیرر قیلغانی هر
 کشی اوز نفسیكه جوق تارتقاندین بولدی بو عالم نینگ ویران بولغانی
 هر ایشینی لی آنه که باقیب قیلمایغان بولدی بو یقینده قبله طرفیدا کی
 اقلیم نك سوزینی اور كنهك غطنی اور كانهك جابدوغ فونكار ادورغان
 هنرلارنی اور كنهك و اور كانكانلار مذکور قبله طرفیدا کی اوشاق هنرلار
 ایكان سوگسی فیلا دورغان هزایماس ایكان الوغ نینگ فورساقی كك بولسه
 نوین کی لار نینگ قیلغان ایشی فشیق بولسه قیلغان سوزی اعتماد بولسه قیلغان
 انیلک بولسه بو سوزلار بورونغی اوتكان بیز نك پیغمبر یوز نك قیلغان
 نصیحت لاری وهمه قبله طرفیدا کی آدم لار ایشو قاعده که بقیب ایش
 قیلب اوزی نك اقلیمغه قوت کر یب بای بولدی بیز نك چوك كو اقلیم
 بو یوقارقى نصیحت لاری ناشلب ایتب باشقه اقلیم لار نینگ سوزی
 و هنرلارینی اور كانیب یوز خاطر بیلان آدم بولوب فایده تعیب دور
 اوز اقلیم نینگ اوبدان سوزلارینی اور كانهای باشقه اقلیم نك اوشاق
 هنرلارینی اور كانیب ایش نك تعدی که یاتهای مونداغ قیلسه بیز نینگ
 اقلیم که فایداغ قوت کر یب فایداغ بای بولادور علی هذا القیاس
 حكومتنی یونكاب تورمسه عیب ایشلارنی یوقاتیب آنماسه اوبدان
 ایش فیلا دورغان بولسه بولاك جانكچینگ توختاتیب قویماسه بولماغودیک
 میك کی ایش فیلا دورغان چوك چی داچینگه داشوسیغه آلتە بولیغه

توفوز كوك چینگه هر فایسی اقلیمغه برادورغان داچینگلارغه هر
 فایسی سیك لاردا کی ذوگنو شوگفولارغه اوزوكلار بیلا دورغان
 هر فایسی بورت نك هواسی فایداغ بیز خقان اقلیم قبله طرفیدا کی
 اقلیم نك قیلغان كوگسی سبکه بقیب فایداغ جانكچینگ توخنا نایتدور
 فایداغ منصب دار نویدور فایداغ فقرالار تریك چیلک فیلا دور فایداغ
 مکتب توختایتدر فایداغ کوچوی جین شوسیلە بولادور فایداغ جرك
 نی تونادور فایداغ دنیانی آبرون فیلا دور قویادورغانی قویوب چقا
 دورغانی چقاروب فایداغ قیلسه خراجات از بولادور فایداغ قیلسه ایکی نی
 بر قیلغالی بولادور خواه کشی انتجام بولام دور خواه اوزیدین
 چقام دور فایداغ قیلسه بیز نینگ اقلیم آبت بولادور فایداغ قیلسه بیز نینگ
 اقلیم دین دانشمند چقادور فایداغ قیلسه غزنه توشادور فایداغ قیلسه خبرك
 طیار بولادور هر فایسكلار اوزك لار بیلكاننی و اوزك لار كوركاننی
 همیكلار که ایکی آی قرار بر دیم بولا دورغان ایشنی نهایتی بیكچكینگ
 برله مكا جزه خط قیلب آكلانتساكلار آندین من یوقار سیدا کی
 مهربان آنامغه آیلاتیب او کشی اویلاب خیال قیلب اوبدان بولا
 دورغان ایشلارنی ایلغاب فیلا دور آندین من سن شی طی بن داوبدان قاعه
 سوز بولسه مكا آیلانك لار دیب توشوركان بارلیقمده بو وقتی غچلیك مكا
 نوتقان جزه خطده اظهار قیلغان ایکی قسمی ایش بار ایكان بر قسمه ایش شولکی
 مدریسدا اولتوروب قیلغان او ك جاك نك سوزینی آیلاتیب دورینه بر قسمه
 اوقوغان طالب لار نینگ بیلكان و كوركان لارینی آیلاتیب دور عجب
 كولکه ديك بی معنه ایشلارنی دیب دور بر طرفکه بیان باسیب
 فایه بولا دورغان كوزکه یاتیب دور ضرر بولادورغان كوزکه یاتما بدور
 سبیلار كلكان ككوجاله قیلب یانغان منصب دارلار قیلغان كناه
 ایشلار یكلارنی ستایتقالی بولما بدور مكر بو كسلنی سقایتمن دیساكلار
 اوز یكلارینك كوكلنی عندالله قیلب نفسیك لار جوق تارتقانی ناشلاب

اتیب آندیڭ کین قیلغان ایشلارڭلار بولسه راستغه چقادور بو ایش بولسه نارهنی تورکاندیک اسکی ایشلارنی بیگلشلاغاندین کین دانشمندلارنی ایشده قیوب آندیڭ یوقاری توبن هر ایش بولسه کوکل قویسا گلار بولادور من خاکطیخو بیله اوزون دین بو یزیکه ایش تونوب بلا حادثلار بولسه کوروب بزنیڭ اقلیمغه فوت کیراشی وعاجز بولاشی همه ایش سیلار ایش قیلا دورغان وزیرلاردین بولادور موندین کین منه ناعق ایش قیلا دورغان بولسا گلار وقروق سوزلارنی منیڭ آلدیمغه آلیب کیرسا گلار اوزو گلار تیچ بولوب منی انسیز قیلسا گلار بولهایدور مبادا بو یارلیقنی توتهای اولقی دیک قیلسا گلار من هر کز کناھگلارنی عفوی قیلمایین دیب توشورکان یارلیق کاکسوشکچاک نشوگفو وزیرلاری فن شوسو کاکسوشکچاک بوچکسی وزیرلاری لی ذی سیڭ کانسوشکچاک خباڭ طیدوا وانسازلیق ایشینی قیلفوچی وزیرلاری خیاڭ شواعزاز اکرام بیله سریق کاغذغه باسیب چقارغان کوسی کواکشویڭ بکرمه نوفوزنچی یلی بشنچی آینیڭ، تمت النسخه، بعبارتها

یوقاروده یازلمش خانقاهنڭ مسجد اولدغنه حکم بمنه تعالی

کهنه مسجدنڭ وچ کوچه بعدنده وحدود ایله دخی آبروچه محله خانقاه نامنده بنا قیلنمش واول مسجدده بش نماز اذان واقامت ایله اوقولمش صوگره بو مسجدنی بعض ذوات کرام قرب طریق یعنی مسافه قریب وتفریق بین المؤمنین ایله تعلل ایذب مسجد ضرار دیو نماز اوقومقدن منع قیلمش. بو صورنده مسجد ضرار دیه مزبور خانقاه نامنده اولر. مسجدده نماز اوقولمقدن منع ایدیلمورمی ایبلهزمی فاعکم بیننا باقی دیوب فصل نزاع ودفع دعاوی اولماقنی طلب قیلدیلمر.

حکم

اولاه مسجد ضرار اولمقی مطلقا مسجد یاقن اولمقی یا که اهلی بولمک ایله اولمیوب ابتدا بانی مسجدنڭ قصد ونیتنه موقوفدرکه زمان سعادتده منافق لر خزلهم الله مسجد قبا قرینده بر مسجد بنا ایذب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بو مسجدده بردفعه تبرکاً نماز اوقومغه تکلیف والتجا ایندیلمر. رسول الله مسجد قبایه قریب اولدغندن دکل منافق لرنڭ قصد ونیتنه وحی الهی ایله مطلع اولوب «والذین اتخذوا مسجداً ضراراً» آیه کریمه سی نزولی ایله مسجد مزبورنڭ، هدم وتخریبنه امر ایتمشدر اما بعد الرسول وحی منقطع اولوب نیتنه حکم جائز اولدغندن مؤمنه حسن ظن واجب کوریلوب هر کم مسجد بنا ایدرسه بانیڭ نیتنی صحتنه حمل اولی ولازمدر. والا صوگره صالغان هر بر مسجد اولسکی نڭ ضراری اولوب اهالی بولدی مسجد ضرار وزیران بولدی دعواسندن هیچ بر مسجد خالی اولمیوب تلوب ناسه اشتباه صالرق مسلمانلر بیننه نفاق وشقاق توشمهیه باعث اولور زیرا هر صوگرهغی مسجدنڭ فومی اولنڭ قومندن آیریلوب جهات اولماغی انکار ایدن کاردن دکلر. بونکچون رسول الله ایامندن صوگره هیچ بر مسجد مسجد ضرار دیو حکم قیلنوب معطل قالدیغی کتابلرده کورلمیور «من ادعی فعلیه البیان» وهمده ناشکند وکاشغر کبی دار الاسلام وسواد اعظم شهرلرده بر برینه یاقن مساجد وارلغنی غیر ویررلر اگر شرعه مخالف اولورسه علمالر منع ایدرلردی منعی ایشدلمیور. ثانی مزبور خانقایی مسجد ضرار دیو ادعا ایذب بوخصوصه بازیلن روایاتی بر حکم عادل تقدیم ایتمشلر ایکن اول روایات ایله مسجد ضرار وحکم اولمیوب مزبور روایاتنڭ تحریفی ایله مسجد ضرارلقدن چقب مسجد خالص اولدیغی مثبت اولمشدر. حکم اولن مولانا حضرت لری روایاتی تمزیق وتحریق

واعراق بالنار ايله امر ايتد كننصكره كنديلرى بالذات واريب متنازع فيه مسجده مع الجماعة ادا فريض ايتدكلرى مسجد ضرار اولماديغنى بلدردكن فضلا مسجد خالص اولديغنى تأييد ونا كيد ايدر. ثالث بو مسجدنك اولدن حدود ايله دخى فاصل اولديغى وابتدا بناستندن بوياق مسجد اولنك امام ومؤذن واهالى سائرلرى بو مسجد ثانيه واريب دفعاتله نماز اوتادكلرى ونجه سنه واپام لردن بوياق مسجد ضرار ديميو ب سحر وت ايتدكلرى بي شبهه وبي نزاع مسجد متفق اولدغنه دليل دور. رابع مسجد بنا بولمزدن مقدم فقدان بعض شروط سبيله مسجدنك بناستندن منع ايدلسه كناهار اولمزدى اما بعد البناء مسجده نيزدن منع قيلوق جائز دكلدر «قوله تعالى» ومن اظلم ممن منع مساجد الله الاية تفسيرنده بونى تصريح ايتمشدر. خامس بو مسجد ابتداءه اتفاق قوم وقاضى وشا كبه لرنك اجازتى ايله اذان واقامت وادأ صوات مع الجماعة ايتمش لرايكن بوزله اجازة نامه واتفاق عامه ايلن آچيلن مسجدى عبادة معبوددن محروم ومعطل قالدرمىق مؤمن موخدنك شأنه مناسب اولمديغندن زياده مانع اولنلر وعبد ماسبقنك تحتنه داخل اولمق خوفى دخى واردور. سادس بو مسجدنك قومی مسجد اولنك اهايسندن اولميو ب خارجدن اولديغى اوتوزدن زياده ذواتك اقرار وامضاسى ايله ظاهر ومعلوم اولدى سابع مسجدنك شروطندن لوجه الله اولمق مسجدنك آستونده يا اوستونك مصالح مسجودن ماعدا برشى اولمسون يعنى بانى مسجد اهل محله بوندن بر فائك تمتع ايتمسون ثامن طريق ايله دخى ممتاز و آيريق اولسون ايشوك ودار بازهسى بر كمسه نك فوراسى واويونك ايشوكى ودار بازهسى ايله مشترك اولمسون ومسجدنك ايشوكى آچيق اذن عام اولسون هر كيم كريب نماز اوقورسه منع ايدلمسون. ناسع حكم مسجدنك اتمام واهالى متعين امام ومؤذن اولمق دخى دركاردور. ايمدى ادله مذكورات وبيانات مرسوماتدن اوترى مسجد مذکور مسجد ضرارلقدن چقدى وشروط معلومات ايله مسجد خالص ومسجد متفق

اولدى. بس صلوات خمسه يى اذان واقامت ايله اوتامك جائز دور مانع يوقدر اوقولسون ديو اجازت ويرلدى حكم قيلندى. امام قارى قربانعلی ولد خالد حاجى. مهر.

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

ومن اظلم ممن منع مساجد الله عام لكل من خرب مسجدا وسعى في تعطيل مكان مرشح للصلوة (تفسير قاضى)
ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها اسمه وسعى في خرابها فان ظاهرها يقتضى ان يكون الساعى في تخریب المساجد أسوأ حالا من المشرك لان قوله ومن اظلم يتناول المشرك (تفسير كبير)
السعى في تخریب المسجد قد يكون لوجهين احدها منع المصلين والمعبدین والمتعبدین له من دخوله فيكون ذلك تخريباً (تفسير كبير)
اذا بنى مسجد لا يزول ملكه حتى يفرزه عن ملكه بطريقة وياذن بالصلوة فيه ويصلى فيه واحد وفى رواية شرط صلوة جماعة جهراً باذان واقامة الخ (ملتقى)
ولا يجوز للقيم ان يجعل شيئاً من المسجد مستقلاً ولا مسكناً (جمع الانهر)
دار فيها مسجد ان كانت لو اغلقت كان للمسجد جماعة ممن فيها ولا يمنعون احداً من الصلوة فيه فهو مسجد جماعة ثبت فيه جميع الاحكام المتقدمه ويصح فيه الاعتكاف (حلبى)
والمساجد التى على قوارع الطريق ليس لها جماعة راتبة فى حكم المسجد لكن لا يعتكى فيها (حلبى)
المساجد التى فى المدارس مساجد لانهم لا يمنعون الناس من الصلوة فيها واذا اغلقت يكون فيها جماعة يكون فيها جماعة من اهلها (ردالمحتار)
ثم مساجد الشوارع لانها اخف رتبة لانه لا يعتكى فيها اذا لم يكن لها امام معلوم ومؤذن (ردالمحتار) ٦٨٩ فى اعكام المسجد.

ایندی بو کتابچه مزى بوراده تمام ایدوب توقنادق یوقاروده
وعد ایدیلن بعض سوزلر بولسه بوندن سوگرهغی کتابچه مزه درج
اینبیلور انشاالله تعالی رب العالمین.

مؤلفه محرره امام قاری قربانعلی ولد حاجی خالد بیك
قولیه فی بلد آیکوز متولدا ثم الچواچکی متوطنا.

ذیل

ختای توار یخندن ترجمه اولمان اخبار اگر چه اختصار اوزره یازلمشدر لکن بزم اهل اسلام آراسنده چین احوالندن بحث ایدن بویله بر مجموعه بو آنه قدر کورلهدکدن بوگا بر آرز مباحات اینسم جائزدر، ختای توار یضنی روجه بلده سندن کتورون تجار اشرف حسن اوغلی چانیشفن ایدیکه بر لغت کتابی ایله برابر بزه هدیه اینمشدی " بوندن مقدم دولگانی امام لرنندن وزورغان یعنی «معکمه» کشی لرنندن صوراب بلوب خیلی خبرلر یازمش ایسمده حرمت لو حسین افندی نك کتوردیکی توار یخ اوخبرلرنك مصدقی اولدغیچون مذکور حسین افندیبه زیاده شکرانه می موجب ایلمشدر» بو ذات کرامت ترجمه حالی باب العاده سائر وسائر یاردمچی ذواتلر ایله بیله تحریر ایدیلور چونکه بوندن سوکوره الفی باترینی ایله عصر مزده اولن هر شهرنك امام و مؤذن مدرس و معلم لرنك مراتب و حال لرینی علماء عامل ایشان کامل و مرشد فاضل لرنك مناقب و احوال لرینی و بو کتابچه مزه فولا و فعلا اعانه و یاردم ایدن بای لرنك و بایبنتجه لرنك افعال و اطوار لرینی و طفیلا بعض ذات سخن جوی و لطیفه کوی لرنك امثال و اتوال لرینی یازمق ایله نام عزیز و کلام لذیذلری یاد ایدیلوب ایکی عالمده خلق لرنك دعاء خیرینه هدف اولمق لری امید ایدیلور خدا اتامنی میسر و اختتامنه موفق ایلیه بحرمة حم و بحرمة طه و یس و بحرمة سید المرسلین

امام قربانعلی خالیدی.

صحیفه	سطور	خطا	صواب
۸ نجی	۲۰ نجی	بولسه	بولماسه
۱۴	۲	سبغ	سبج
۱۵	۶	مجازلی	مجازی سینی
۱۶	۱۰	اوراقبه	اوراتیبه
۱۷	۱۳	قبله همز کا	قبله کاهمز کا
۱۸	۶	زمان لپیک	زمانی لپیک
۲۰	۱	مہست	مہست
۳۰	۹	مذکور	مرکوز
۳۳	۱۶	قیلب	قیلب
۳۳	۱۸	بر آز	ابراز
۴۹	۲۲	دعا کولدی	دعا کولری
۵۱	۱۱	وفات	شہید
		۱ = غازی عنوانن	قرانوب اخبرده شہادہ در جہ سنہ بولدی
۵۷	۱۸	کرامک	کرامک
۶۳	۸ =	ابکا اورینہ غازی دیک جائز ایسہ دہ حکومتین الخ	
۶۷	۵	آدہ صرہ	آرہ صرہ
۶۸	۱۳	بردشینہ	بردشینہ
		صافلمق موافق	صافلمیہ موافق
۷۵	۹	قادر خاندن	قادر خان
۸۱	۱۱	طرخان	طرفان
		نہ برده طرخان «خ» یازیلور	«ق» ایله طرفان او قولور شہر اسہ میدر
	۱۹	ایبش	ایبش
۸۹	۱۲	خواجم	خواجم نک
۹۱	۵	عمرخان	عمرخانک
		ایسہ دہ بیک	ایسہ بیک ایسہ
	۲۴	توشسہ کزلر	توسسہ کزلر
	۸	التنجی	التمشنجی

صحیفه	سطور	خطا	صواب
۶۶۷	۱۲	حابہ	حسابہ
۶۷۰	۲۴	۷ یاشندہ	۱۷ یاشندہ
۶۷۲	۱۳	۱۸۳۱	۱۸۲۱ نجی یلده
۶۷۵	۲۴	جانبدن	جانندن
۶۷۶	۹	خادمایک	خادملیک
۶۷۹	۹	دیو	دیور
۶۸۳	۲۰	اولدندن	اولدندن
۶۸۴	۱۲	کند	کندیہ
۶۸۷	۴	نبخر	نسخیر
۶۹۷	۳	وغزہ	وغیرت
۷۰۱	۲۲	قویبش	قویبش مز
۷۱۱	۱۹	قیلمندن	قیلمندن
۷۱۳	۷	توتانمش	توتنمش
۷۱۹	۲۶	اماسی	املاسی
۷۲۶	۲۱	ایاملرک	ایاملرہ آدملرک
۷۲۷	۲۱	نبص	نفس دوہبہ
۷۲۸	۲۵	جرک	مغبرک
۷۲۹	۳	مذکور حضرت	مذکور سد حضرت خرفیادن
۷۴۳	۱۳	دب آخوند	دب آخوند
۷۴۶	۷	وظیفہ عباسیہ	خلیفہ عباسیہ
۷۴۷	۱۹	عمان	عثمان
	۲۶	صدا	قصدا
۷۵۰	۱۸	ولایت اوچون	التی شہر ولایتی اوچون
۷۶۱	۱۲	سمن	سمن

فهرست الكتاب

صفحة		
۵	بیان خان فرغان	۱
۶۹	آلتی شهرنك احوالی	۲
۱۴۰	فضاق بیانی	۳
۲۲۰	اجداد فضاق	۴
۲۶۷	قلماق منقول بیانی	۵
۳۶۹	روسیه نك بو طرفلره قوبدیغی	۶
۴۲۸	قرقرالی دیوان خصوصندە	۷
۶۴۰	منقول تاتار ابدادن انتھاسندە	۸
۶۸۰	منقول قلماق اعتقادی	۹
۷۱۰	چین وختای خانلری	۱۰

بولداش حاجی نیکلام باقر اوفه
 سودامیز هرخیل مالار ایلان شهر چواچک ده

ТОРГОВЛЯ

РАЗНЫМИ ТОВАРАМИ

Юридическим

НИККАДАШБЕКОВЫ Б.

Г. Чугучакъ, Семіарьчен. обл.

№ _____

*Amstan 2. s. Epsikt
 793-796 u s. chik*

8

